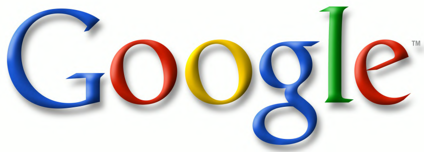

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΙΕ.

EUSEBII PAMPHILI

EVANGELICÆ PRÆPARATIONIS

LIBRI XV.

AD CODICES MANUSCRIPTOS

RECENSUIT

THOMAS GAISFORD, S.T.P.

ÆDIS CHRISTI DECANUS

NECNON

LINGUÆ GRÆCÆ PROFESSOR REGIUS.

ACCEDUNT

FRANC. VIGERI VERSIO LATINA ET NOTÆ,

ET

L. C. VALCKENÆRII DIATRIBE DE ARISTOBULO.

TOMUS I.

OXONII,

E TYPOGRAPHEO ACADEMICO.

M.DCCC.XLIII.

PRÆFATIO.

CODICES manuscripti, quorum ope Eusebiani hujus egregii operis contextum sæpe emendavimus, nostros in usus ab E. Millero Parisiensi aliisque viris doctis muneri isti idoneis sive ad [a]Stephanianam editionem sive Vigerianam exacti, numero quinque sunt Parisienses, duo Florentini, et duo Veneti: quorum notitia statim subsequitur.

A. Parisiensis Bibliothecæ Regiæ n. 451. membranaceus, quinque libros priores tantum complectens. Is codex omnium quotquot supersunt antiquissimus habetur, ideo laudatus a Montfaucono Palæogr. Gr. p. 275. In ejus fine scriptum legimus, 'Εγράφη χειρὶ Βαάνους νότου (νοταρίου) 'Αρέθᾳ ἀρχιεπισκόπῳ Καισαρείας Καππαδοκίας, ἔτει ϛ´υκβ (i. e. A. C. 914.) Aretham istum credere par est non alium fuisse atque illum cujus causa exarati sunt duo codices perantiqui, hodie in Bibliotheca Bodleiana custoditi, Plato scilicet Clarkianus et Euclides Dorvillianus. In principio desunt nonnulla, quippe qui incipiat a verbis ἡμῖν ἡ μετὰ χεῖρας ἐκπονεῖται πρόθεσις p. 7 A. Desunt item aliquot folia lib. 2., scil. a τολμήσας p. 63 A. ad ἀποφηναμένων p. 74 D. Quorum jacturam tamen sarcire licet commodum oblato codice H. infra commemorando.

[a] Interest fortasse lectoris ut sciat codd. A.B.C.H.I. cum ed. Steph. collatos esse, D.E.F.G. vero cum Vigeriana.

B. Parisiensis, Bibl. Reg. n. 465. Bombycinus, sæc. ut videtur XIII. Incipit *ὁποία τις εἶναι λέγεται ἡ καθ' Ἕλληνας κοσμογονία* p. 19 A. Quam plurima in hoc codice desunt, ut varias lectiones percurrenti observare in promptu est. Lib. 12. totus desideratur. In fine scriptum est, *Ἐτελειώθη ἡ παροῦσα βίβλος διὰ χειρὸς ἐμοῦ* [b] *Λογγίνου τοῦ ἁμαρτωλοῦ· καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες ταύτην εὔχεσθέ μοι διὰ τὸν Κύριον.*

C. Parisiensis, Bibliothecæ Regiæ n. 466. membranaceus, sæc. XIV. exeunte pulcherrime scriptus, integer, titulis ubique minio exaratis. Hic codex in plerisque cum F.G. concordat.

D. Parisiensis, Bibl. Reg. n. 467. Chartaceus, recens, perexiguæ auctoritatis.

E. Parisiensis, Bibl. Reg. n. 468. Chartaceus, recens. Descriptus videtur ex I.

F. Florentinus, Bibliothecæ Mediceæ Plut. VI. 6. Membranaceus, sæc. XV.

G. Florentinus, Bibliothecæ Mediceæ Plut. VI. 9. Chartaceus, sæc. XIV. teste Bandinio, e cujus catalogo T. I. p. 102. et 114. utriusque codicis Florentini amplior petenda est notitia.

H. Venetus, Bibliothecæ Marcianæ n. 343. membranaceus, sæc. XI. teste catalogi auctore. Codex, ut videtur, ex A. descriptus est, quinque tantum libros priores continens.

I. Venetus, Bibliothecæ Marcianæ n. 341. Chartaceus, sæc. XV. quindecim libros complectitur; nonnisi decem posteriores in usum hujus editionis collati sunt.

V. Collatio inter libros Vossianios Lugduni Batavorum servata, quam multis abhinc annis manu mea ex-

[b] Vid. Montfaucon. Palæogr. p. 102.

scripsi. Nescio an hujus collationis auctor fuerit Goldastus. Ea videtur fuisse sententia viri docti (nescio an L. C. Valckenærii) in Catalogo Bibliothecæ Luzacianæ Lugd. Bat. a. 1811. edito n. 52.

S. Sylloge variarum lectionum quæ servatur in cod. Harleiano Musei Britannici n. 3571. f. 75. hunc titulum præ se ferens: "Eusebio Pamphilo εὐαγγ. "προπαρ. βιβλ. adnotatũ manu H. St." ([c]20 die Octobris A.D. 1725.)

His additur statim: "314 ἐν τοῖς τῆς εὐαγγελικῆς προ-"παρασκευῆς quasi de alio libro [vid. p. 534 A. ed. Vig.] "Eusebius Palæstinus libris præparat. Evangelicæ "apud Theodoritum de curatione Græcarum affect. "fol. 236. Ipse Theodoritus magnam librorum suo-"rum partem hinc excerpsisse existimatur.

"Σημείωσαι ex Trapezuntio posse locos multos emen-"dari, ut vides e. g. p. 162. 163.

"Hephæstion in Enchiridio: Παρ' Εὐφορίωνι τῷ χερ-"ρωνησιώτῃ, Οὐ βέβηλος ὦ τελεσταὶ τοῦ νέου Διονύσου "κἀγὼ δ' ἐξ εὐεργεσίης ὠργιασμένος ἥκω ὀδεύων Πηλουσια-"κὸν παρὰ λαῖτμα."

Codicem Cardinalis Sanctæ Crucis (quem suspicor fuisse Marcellum[d] Cervinum, qui postea sub nomine Marcelli II. Pontificatum adeptus est) plus semel commemorat collationis auctor, quicunque is fuerit: plura de libris quibus usus est non tradit: quos tamen non diversos esse ab iis quos usurpavit auctor collationis V. ex lectionum similitudine conjicio.

Nihil in S.V. alicujus momenti reperio, quod in Gallicis Italicisve libris in meos usus comparatis non

[c] Sc. apographum hoc die factum esse manus recens adnotavit.

[d] Is, teste Ciaconio De vit. Pontif. T. III. p. 668., "miro veterum "codicum colligendorum studio flagrans, refertissimam optimorum "voluminum bibliothecam confecit."

sit obvium: neque alios fontes adiisse istarum collationum confectores fere pro certo habeo. Nemo objiciat pauca, quæ ad excerpta Eusebiana ex veterum scriptis apponuntur; nam ea vulgatis scriptorum istorum editionibus deberi satis tuto colligere possis, licet, quod haud raro fit, id non diserte expositum esset.

Quæ pauca Toupii notulis meis inserui, ea deprompta sunt ex schedulis viri istius doctissimi in tabulario Delegatorum typographei Academici servatis. Quæ Scaligeri Vossiique, ex exemplaribus in Leidensi bibliotheca custoditis peramice ad me curavit J. Geelius.

Hactenus de subsidiis: quorum numerum facile augere possem in consilium adhibendo alios, qui in bibliothecis latent adhuc intacti codices. Sed quum plerosque eorum, veluti Vaticanum, Neapolitanos duos, Joannensem[e] nostræ Academiæ, intellexissem recentissimos esse, nolui conferendi laborem vix utilem futurum ulterius prosequi. Quod si cui Eusebii studioso Matritum excurrere contingat, eum moneo ne negligat manuscriptum exemplar inspicere, quod ex instructissima Hurtadi Mendozæ bibliotheca in Regiam postmodum illatum est.

Quod superest, lemmata, quæ in prioribus editionibus non singulis tantum libris sed et librorum capitibus præfixa orationis nexum sæpe perturbant, amovi, in hoc consilium sequutus L. C. Valckenærii Diatr. de Aristobulo p. 26., hujus ed. T. IV. p. 414. Hæc semel et simul exhibui in principio voluminis primi, isto in loco non inutilia, quum ex iis sic collocatis totius operis

[e] Hujus codicis plurimas lectiones in usus suos converterunt Grabius in Spicil., Potterus ad Clem. Alex., Routhius in Rell. Sacr., alii: unde colligo eum fere semper cum nostris C.F.G. conspirare, atque adeo ex uno aliquo eorum descriptum.

Eusebiani conspectum petere possint lectores. Eodem insuper auctore quæ ipsius Eusebii sunt diversa literarum forma distinxi a veterum scriptorum verbis quæ suis commentariis inseruit.

Indicem auctorum ab Eusebio citatorum novum omnino confeci: Vigerianum rerum et nominum adjeci, cui Fabricianum intertexui, et alia subinde addidi, ut sperandum est, non inopportuna.

J. A. FABRICIUS

DE EDD. ET MSS. EUSEBII,

Ex libro, cui titulus,

DELECTUS ARGUMENTORUM ET SYLLABUS SCRIPTORUM etc. p. 72.

EUSEBII, Episcopi Cæsareæ Palæstinæ, Imperatorum propinqui[a], sed ingenii laude et meritis in Ecclesiam ac litteras nobilioris, defuncti circa A. C. 340. * * * * * * ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ[b], *Præparationis Evangelicæ* ad Theodotum Episcopum Laodicenum libri XV., sive collectio pulcherrima argumentorum variorumque notatu dignissimorum monumentorum ac testimoniorum ex scriptoribus[c] externis (magnam partem hodie deperditis) qua animus lectoris præparetur ad demonstrationes de veritate Evangelii Christi ex sacris literis tanto facilius imbibendas admittendasque, et ad confutandum, quod passim facit, Porphyrium[d].

LATINE vertit et Nicolao V. Pontifici inscripsit Georgius Trapezuntius, sed cujus interpretationem valde mancam ac

[a] Eusebius Nicomediensis (nostri frater) Julianum Imp. genere contingebat, teste Ammiano XXII. 9. Idem Eusebiæ Constantii conjugis, fratrisque ejus Flavii Eusebii consularis meminit XX. 2. XXI. 6. XXII. 3.

[b] Eusebius IV. 10. Præparat. p. 280. *ὧν δὴ καὶ μάλιστα ἡμῖν δεῖ εἰς τὴν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως προπαρασκευήν.* Adde lib. XV. cap. 1. ubi post expositam horum librorum anacephalæosin ait jam ad demonstrationem Evangelicam tanquam nobilius argumentum se progredi. *Τοῦτο δὴ οὖν σὺν θεῷ διὰ τῆς ἀληθείας ἡμῖν ἐπισφραγισθέντος τὰ μὲν τῆς προπαρασκευῆς ἐνταῦθά μοι περιγραφήσεται. Μεταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν ἐντελεστέραν ὑπόθεσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως* &c. Libros XV. *προπαρασκευῆς* Evangelicæ memorat etiam Hieron. et ex libro VIII. locum profert in nonum Danielis.

[c] Indicem eorum dedi volum. VI. Bibl. Gr. p. 37. seq.

[d] Conf. Tillemont. T. VII. memor. Hist. Eccles. p. 53.

confusam esse merito queritur Leo Allatius de Georgiis p. 375. et Petavius XIV. 11. De incarnatione §. 2. *Trapezuntius Latina sua versione non tam Eusebio lucem attulit, quam eo fœde laniando addendo ac depravando justam de se querelam posteris reliquit.* Confer Gesneri Bibl. p. 231 b. seq. qui integrum Græce daturum se promisit (non versionem suam ut legas T. XVI. Diarii Veneti, *Giornale de' letterati d' Italia* p. 423) Vossium de Hist. Græcis p. 70. Huetium de claris interpretibus p. 292. et Jo. Rainoldi censuram Apocryphorum librorum tom. I. p. 803. Profitetur tamen Trapezuntius in Epistola ad Nicolaum V. se non absque illius jussu quædam omisisse, quæ nempe hæresin olerent. *Quare sentibus*, inquit, *tuo jussu amputatis, rosas solummodo Latinis hominibus hac traductione obtulimus.* Sed qui Græca cum ejus versione contulerit, videbit cum zizaniis sæpius etiam bonum semen ab hoc interprete rejectum. Atque ut recte Vigerus, *In interprete fides magis commendari solet quam pietas.* Prodit Latina Trapezuntii versio Venetiis per Nicolaum Jenson 1470. fol. cum hoc octasticho Antonii Cornazzani, quod habes etiam in Bibl. Aprosiana p. 406. et minus emendate apud V. C. Michaëlem Maittaire T. I. Annal. Typograph. pag. 67.

Artis hic et fidei splendet mirabile nomen,
Quod fama auctores auget honore Deos.
Hoc Jenson Veneta Nicolaus in urbe volumen
Prompsit; cui felix Gallica terra parens.
Scire placet tempus? Mauro Christophorus urbi
Dux erat; æqua animo musa retecta suo est.
Quid magis artificem peteret Dux, Christus et auctor?
Tres facit æternas ingeniosa manus. M.CCCC.XXXC.

Vidit et lucem per Leonhardum Aurel. 1472. fol. Tarvisii 1480. fol. Venet. 1497. Hagenoæ 1522. 4. Parisiis 1534. Colon. 1539. fol. et inter Eusebii opera Basil. 1542. 1548. 1559. 1570. fol. et Paris. 1581. fol. sed in libris quatuordecim versionem supplevit Jo. Thomas Freigius, et qui scholia etiam addidit Jo. Jac. Grynæus: librum decimum quintum de Philosophorum circa res naturales et mundi partes dissensione vertit Marcus Hopperus.

Græce primus hoc opus vulgavit [e] Rob. Stephanus Paris. 1544. fol. typis regiis. Denique Franciscus Vigerus Rothomagensis S. I. presbyter ex duobus codicibus bibl. Regiæ, quorum altero Stephanus usus fuerat, et variis lect. codicis Montacutiani Græca recensuit, novamque meliorem versionem suam et notas addidit *Paris.* 1628. fol. quæ editio Græco-Latina recusa est *Lipsiæ* (licet titulus *Coloniam* præferat) 1688. fol.

Extant etiam hi libri MSS. in Bibl. Florentina, et Veneta S. Marci (ubi tres [f] codices hujus operis teste clariss. Montfaucono p. 42. Diarii Italici) aliisque. In codice Bibl. Regiæ in fine trium priorum librorum numerus στίχων adscriptus est, ut observavit idem Montfauconus in Palæographia Græca p. 276. Rich. Simon. T. I. Bibl. selectæ, p. 36. notat MS. codicem (sed quinque tantum librorum) exstare in Bibl. Reg. Paris. differentem passim ab editis, dignumque qui conferatur. In catalogo MSS. Is. Vossii num. 197. monet Colomesius exstare librum præparationis nonum, ex quo multa restitui possint in editis depravata. Habuit et Tho. Gale [g] libros hos emendatos ex membranis antiquis.

Dispositionem operis, librorumque singulorum quindecim argumentum breviter exponit Eusebius libri XV. capite 1., testatus, ut dixi, se inde ad τὴν ἐντελεστέραν ὑπόθεσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως, *ad augustius argumentum, demonstrationem Evangelicam,* progressuram. Citat et initio Demonstrationis libro 3. p. 107. καθ' ἃς ἐν τῇ προπαρασκευῇ πεποιήμεθα διὰ πλείστων ἀποδείξεις. Ad hoc opus Præparationis respiciebat Julianus Imp. quando apud Cyrillum lib. 7. p. 222. perstringit τὸν μόχθηρον Εὐσέβιον Hebræorum hexametra nomina et logicam disciplinam celebrantem.

[e] [R. Stephanus usus videtur codice quem voco E, quem nonnunquam interpolavit: Vigerus autem codicibus D. et E. pro more istius seculi satis negligenter.]

[f] [Scil. n. 341. 342. 343. quorum 342. descriptum esse ex 341. monuit J. Morellius in Bibliotheca Manuscripta p. 222.]

[g] [Hæc collatio hodie non reperitur inter T. Galei libros, quorum plurimi servantur in bibliotheca Coll. Trin. Cantab.]

N. B. *Numeri in sinistro margine uncinis inclusi paginas indicant editionis Stephanianæ; qui ad dextram positi sunt, Vigerianæ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ.

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ Α΄ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[a] ἐστι om. C.

[b] ἡμῖν] ἡμᾶς C.

[c] Περὶ Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων θεολογίας πρώτης. Sic edd. pro lemmate cap. 6. Sed mss. non agnoscunt. Ante c. 7. p. 19 a. edd. habent ποῖά τις εἶναι λέγεται ἡ καθ᾽ Ἕλληνας κοσμογονία. Ubi A.B. ὁποῖα, C. κοσμογενία.

[d] Ante c. 8. hic titulus in edd. et mss.: Δόξαι φιλοσόφων περὶ τῆς τοῦ παντὸς συστασέως.

[e] τούτων] πάντων C.

[f] Hic titulus ante c. 9. in edd. et fere in mss.: Ὅτι οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς κατ᾽ οὐρανὸν φωστῆρας μόνους (sic A.H. non μόνον) ἔσεβον, μηδὲν περὶ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ, ἀλλ᾽ οὐδὲ περὶ ξοάνων ἱδρύσεως, οὐδὲ περὶ δαιμόνων ἐπιστάμενοι. Verba οὐδὲ περὶ ξοάνων om. A.H.

[g] οὐρανὸν] οὐρανοῦ C.

---

[k]Τάδε τὸ β' περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς.

h παλαιοῖς] πολλοῖς C.H.

i Φοινίκων θεολογία. edd. mss. ante c. 10.

k Sic A. τάδε περιέχει τὸ δεύτερον βίβλιον Steph. et al.

l τε—πεποιήμεθα] Sic A. Vulgo om. τε, et leg. ποιούμεθα.

m Περὶ τῶν] Sic A. Vulgo Ἐπιτομὴ τῶν. Deest hoc lemma C.

n καὶ] δὲ καὶ A. τε καὶ vulg. τε om. C.H.

o ἐδόξαζεν] ἐδόξασεν C.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[p] τὴν πᾶσαν] τὴν om. C.
[q] τροπικῆς] προφητικῆς A.H.
[r] ἐπί τε] ἐπὶ δὲ A.
[s] εὐλόγως] εὐχερῶς A.
[t] προετιμήσαμεν] προετίμησαν B.
[u] συνέλεξαν B.
[x] Ante c. 8. habent A.H. Περὶ τῆς τῶν ξοάνων ἱδρύσεως.
[y] Ante c. 11. habent edd. Ἔλεγχος ἰσχυρὸς τῶν Ἑλληνικῶν δογμάτων ἐνταῦθα.
Ante c. 12. edd. et mss. Περὶ τοῦ κατ' Ἐλεφαντίνην ἀγάλματος.
Ante c. 13. Περὶ τοῦ ἐν Ἡλιουπόλει θυομένου (προσαγομένου A.) τῷ ἡλίῳ βοός.
Ante c. 14. brevius edd. Ὅτι μυθικὰς περὶ θεῶν διηγήσεις ἀπελέγχουσιν ἐναντία πράττοντες.
[z] κυροῦντες om. B.
[a] βεβαιοῦσι A. ἐβεβαίουν vulg.
[b] ἐναντία C. ἐναντίως vulg.
[c] αὐτῶν vulg. ἑαυτῶν A.
[d] τὰ μέρη] εἶναι τὰ μέρη vulg. εἶναι om. B.C. τὰ om. A.

ΤΆΔΕ ΤῸ ΤΈΤΑΡΤΟΝ ΠΕΡΙΈΧΕΙ ΣΎΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗ͂Σ ΕΥ̓ΑΓΓΕΛΙΚΗ͂Σ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ͂Σ.

[e] καθέλκεσθαι A. μεθέλκεσθαι καὶ vulg.

[f] περὶ] ἀπὸ A. in tit. rescripto (sic collator.)

[g] Ante c. 3. Ἐκ τῶν Διογενιανοῦ. Ὅτι etc.

[h] πολλὰ] τὰ πολλὰ edd. et mox ἄχρηστος καὶ ἐπιβλαβὴς ἡ κατ' αὐτοὺς π. et fere mss. ante c. 13.

[i] κακῶν τούτων αὐτῶν om. B.

[k] ἡμῶν om. C.

[l] θεολογίας] διδασκαλίας B.

[m] χρησμοὺς] τοὺς χρησμοὺς B.C.

[n] Ante c. 7. Ἐκ τῶν Πορφυρίου περὶ τῶν χρησμῶν A. Addunt edd. Ἐκ τῶν Πορφυρίου.

[o] ἐκφέρειν] ἐκφαίνειν B.C.

[p] προστάττῃ A.

[q] Sic B. τὰς διὰ ζ. θυσίας A. διὰ om. vulg. διὰ ζώων C.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[r] οὐ δεῖ C.
[s] Ὅτι C.
[t] Ante c. 16. Πορφυρίου περὶ τῆς παλαιᾶς ἀνθρωποθυσίας A. Post ἀνθρωποθυσίας edd. addunt ἐκ τοῦ Πορφυρίου καὶ ἄλλων.
[u] Sic A. ἡ πᾶσα vulg. πᾶσα om. C.
[x] μὴ om. C.
[y] ὅτι B.
[z] πάντων] πᾶσι B.C.
[a] πᾶν om. A. τῶν om. B.C.
[b] ὁ τρόπος] Sic B.C. Vulgo om. ὁ.
[c] Addunt edd. ante c. 23. Καὶ ὅτι πᾶσι ζῴοις ὁμοιούμενοι οἱ πονηροὶ δαίμονες προσίασι τοῖς ἀνθρώποις.
[d] Ἔτι] Ὅτι C.
[e] πολλοῖς om. C.

[f] τοῖς] ἐν τοῖς B. Tum συνέστη om. B.C.
[g] τε addit A.
[h] ποίοις] ποίαις B.C.
[i] οἱ καὶ θεοὶ ἐλογίσθησαν B.C.
[k] περιεργείας C.
[l] ἀγάλματα A.B.C. ἰνδάλματα vulg.
[ll] λαχνεύειν H.
[m] Post χρηστηρίων addunt edd. ἔχρησεν αὐτοῖς ὁ Ἀπόλλων.
[n] πάλαι B.C. παλαιοῖς vulg.
[o] Sic B.C. Ἀπόλλω κελεύσαντα vulg.

[p] πάλιν accessit ex A.B.C.H. Tum δι' ἀμφιβολίαν χ. sine κατ. αἴ. H.

[q] Sic A.B.C. Vulgo ἐπέκρυπτον.

[r] Ante c. 25. Τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους edd. Ante c. 26. Τὸ αὐτὸ Κνιδίοις edd.

[s] Ὡς καὶ C. Mox κατ. ἀλ. ἐξέκ. B.C.

[t] πραγμάτων B.C. γράμματων vulg. Tum ἐχρησμοδότουν B.C. pro χρ. ἐπ.

[u] φιλόσοφον ἐπιδ. B.C. φιλοσοφοῦσιν ἄ. βίου H. et mox ἀκρίτου.

[x] κατὰ τὰς] ἀκρίτως κατὰ τοὺς πολλοὺς ἀνεκωμίαζον (ἐνεκωμίαζεν Vig.) edd. ante c. 32.

[y] πύκτας καὶ ἀθλητὰς ἰσοθέως ἐτίμων C. et fere B.

[z] ὕλην om. C. σέβειν om. H.

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ ΕΚΤΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[a] στοχάζονται B.C.
[b] ἀφιερουμένοις αὐτοῖς ναοῖς edd. ante c. 3.
[c] ἐδυν.] ἠδυν. B.C.
[d] ἀνασκευαστικὰ edd. ante c. 6. ἀναγκαστικὰ C.
[e] Ἔτι] Ὅτι B.C. Mox Διογενειανοῦ C.
[f] Ὅτι C.
[g] βιβλίον B.C.

[h] Ἑβραίων δόξαι om. B.C. Περὶ Θεοῦ τοῦ πρώτου αἰτίου τῶν ὅλων C.

[i] Ante c. 13. in edd.: Φίλωνος περὶ τοῦ δευτέρου αἰτίου. p. 322 D.
Ante c. 14: Ἀριστοβούλου περὶ τοῦ αὐτοῦ. p. 324 a.

[k] Περὶ τῶν ἀντικειμένων δυναμέων edd. mss. ante c. 16.

[l] τῆς add. B.C.

[m] Ante c. 18: Φίλωνος περὶ ψυχῆς edd. mss.

[n] Ante c. 20: Περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν Ὠριγένους εἰς τὴν Γένεσιν edd. mss.
Ante c. 21: Φίλωνος περὶ τοῦ αὐτοῦ edd. mss.

[o] ἀγεννήτως B. ἀγενήτως C.

ΤΑΔΕ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΤΟ ΟΓΔΟΟΝ [p]ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΕΝΝΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[p] βιβλίον B.C.
[q] Sic fere B.C. τὸν βασ. Αἰγ. vulg.
[r] τ. τ. Ἰ. ἀ. om. B.C.
[s] τοῦ et mox τὸν om. C.
[t] ἀ. τ. Ἀ. om. B.C.
[u] Ὅτι B.C.
[x] μνείαν B.

[y] Hoc et seq. art. caret C.
[z] ἀπὸ—ὕπνων om. B.C. Νεάρχου pro Κλ. C.
[a] ἀπὸ etc. om. B.C.
[b] ἀπὸ etc. om. B.C.
[c] ἀπὸ etc. om. B.C.
[d] Χοιρίλλου B.C.
[e] Hoc et seq. art. caret C.
[f] τῶν om. B.C. Mox προπάτρων C.
[g] Sic B. Σόλωνος vulg. ἀπὸ etc. om. B.C.
[h] αὐτοῦ B. addit ἀπὸ τῆς Ἰωσήπου ἀρχαιολογίας.

[i] Ante c. 21. Δημητρίου περὶ τοῦ Ἰακὼβ edd.
Ante c. 22. Θεοδότου περὶ τοῦ αὐτοῦ edd.
Ante c. 23. Ἀρταπάνου περὶ τοῦ Ἰωσὴφ edd.
Ante c. 24. Φίλωνος περὶ τοῦ αὐτοῦ edd.
[k] Ἐζεκιήλου edd. mss. ante c. 28.
[l] Hinc usque ad fin. art. seq. om. B.C.
[m] Ante c. 40. in mss. Βηρωσσοῦ —Ναβουχοδονόσορ, ἀπὸ τοῦ πρώτου τῆς Ἰωσήπου ἀρχαιολογίας.
Ante c. 41. Ἀβυδηνοῦ περὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ C. et fere B. Viger.
[n] h. v. add. B.
[o] Art. λθ'—μα' om. B.C.
[p] Ἰωσήπου περὶ τῶν μνημονευσάντων τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους C. ante c. 42. et sic fere B. Addit Viger. ἀπὸ τοῦ α' τῆς Ἰουδαίων ἀρχαιότητος.
[q] μνείαν B. art. om. C.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[a] ἀπὸ—ἀκροασέως om. Steph. et mss. h. l. qui habent tamen ante c. 3.
[b] πάντα om. B. Mox οἱ om. B.C.
[c] τοῦ τῶν βιβλιοθηκῶν π. τ. α. B.C.
[d] Ἀπὸ τοῦ τρίτου τῶν Ἀφρικανοῦ χρονογραφιῶν edd. mss. ante c. 10.
[e] Ἀπὸ τοῦ πρὸς Ἕλληνας Τατιανοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ edd. mss. ante c. 11.
[f] ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν Κλήμεντος Στρωματέων περὶ τοῦ αὐτοῦ. edd. mss. ante c. 12.
[g] ἀπὸ τοῦ πρώτου τῶν Φλαυΐου Ἰωσήπου περὶ τῆς τῶν Ἰουδαίων ἀρχαιότητος. edd. mss. ante c. 13.

[h] ἀπὸ etc. om. C.
[i] Ἀριστοκλέους om. C.
[k] ἀπὸ τοῦ β' περὶ τἀγαθοῦ Νουμηνίου τοῦ Πυθαγορείου edd. mss. ante c. 10.
[l] Πυθαγόρου B.C.I.
[m] ἀπὸ τοῦ ἐπιγεγραμμένου συγγράμματος περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς εἶ. edd. mss. ante c. 11.
[n] Ἑβραίων Μωσέως C.
[o] ιε'. ις'. om. Steph. et ni fallor mss.
[p] περὶ τῆς τοῦ Ἑβραίου θεολογίας B.C.I.
[q] Μωσῇ C.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[r] λγ'. λδ'. om. C. ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ om. Steph.
[s] λογίοις C.
[t] καὶ Πλ.] ὁ Πλ. C.
[u] καὶ κατὰ] καὶ om. C.
[x] διατελὲς C.
[y] καὶ om. C.
[z] ἀπὸ etc. om. C.
[a] μόνῳ λόγῳ edd. ante c. 6. ubi C. habet λόγῳ μόνον. Addidi dehinc ἀπὸ Γοργίου cum omnibus.

[b] καθεστάναι C.
[c] ἀπὸ etc. omnes ante c. 8.
[d] ἔθεσιν] ἤθεσιν C.
[e] ἀρέτην προάγουσαν] εἰς ἀρέτην ἄγουσαν C.
[f] τινα] ἤ τινα C.
[g] θειοτέραν C.
[h] παρ' C.

[g] ἡμῶν] ἡμῖν C.
[gg] τὸ Steph.
[h] διαιρεῖν] διελεῖν edd. mss. ante c. 47.
[i] ποταμίῳ] ποτάπῳ C.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[k] τῶν νόμων] περὶ νόμων C.
[l] Deest art. C. ἀπὸ τοῦ πέμπτου rell. om. B.
[m] καὶ περὶ—αἴτιον om. B.C.
[n] ἐξομνυμένοις] ἀρνουμένοις B. Mox ἀσέβειαν C.

ΤΑΔΕ ΤΟ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΡΙΕΧΕΙ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ.

[o] τῶν addit C.
[p] Seqq. addunt edd. mss. ante c. 12.
[q] τῶν om. B.C.
[r] κατὰ] μὴ κατὰ Vigeri margo, omisso μὴ ante ἐξ.
[s] τοῦ B.C.
[t] ἀπὸ τῆς etc. om. B.C.

[u] διαφωνίας C.
[x] δευτέραν] πρώτην B.C.
[y] ζ'. η'. art. om. B.C.
Ὁποῖος τῶν δηλουμένων ὁ βίος (ἣν βίος C.) edd. mss. ante c. 7.
[z] τοῦ διαδεξ. etc. om. B.C.
[zz] σοφοῖς C.
[a] ἀπὸ seqq. om. B.C.
[b] ἀπὸ] hæc et similia om. B.C.
[c] ἀπὸ—φιλοσοφίας edd. mss. ante c. 17.
[d] ἢ καὶ] ἤτοι edd. mss. ante c. 18.

Τάδε τὸ πεντεκαιδέκατον περιέχει σύγγραμμα τῆς εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς.

[e] Sic B.C. Vulgo περὶ Ἀριστοτέλους.

[f] τὸν et seqq. om. B.C.

[g] διαλεχθέντα (νεχθ supra) B.

[h] τοῦ αὐτοῦ hic et infra om. B.C.

[i] Seqq. om. Steph.

[k] ἐν τῷ μὴ συγχωρεῖν] συγχωροῦσι C. καὶ ἐν τῷ edd. ante c. 6.

[l] σωμάτων om. C.

[m] περὶ ἀθανασίας ψυχῆς] κατ' οὐρανὸν θεωρήμασι B.C. qui om. καὶ τοῖς Ἑ. λ.

[n] καὶ ἐν] ἀπὸ etc. om. B.C.

[o] καὶ om. C.

[p] λόγῳ] Post λόγῳ addunt edd. ἀπὸ τῶν αὐτῶν ante c. 12. Sed eas voces non agnoscunt mss.

[q] διαπαίζοντα B. Tum καὶ τὰς B.C.

[r] συνέστησαν B.C.

[s] Περὶ τῶν Στοϊκῶν φιλοσόφων B.

[t] τοῦ Θεοῦ B.C. Mox τῆς συστάσεως B. Infra ἀπὸ τῶν Ἀ. B.C. ante c. 15. Al. ἀπὸ τῆς ἐπιτομῆς.

[u] τοῦ Θεοῦ B.

[x] Sic B.C. συνέστηκεν Steph. [y] ἐγκλεῖσθαι C.

[z] γῆς C.

[a] κατατριβομένους C.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ α'.

[3]

1 ΤΟΝ χριστιανισμόν, ὅ τι ποτέ ἐστιν, ἡγούμενος τοῖς οὐκ εἰδόσι παραστήσασθαι διὰ τῆς προκειμένης πραγματείας τὴν εὐαγγελικὴν ἀπόδειξιν περιέξειν ἐπαγγελλομένης, τήνδε σοι, θεῖον ἐπισκόπων χρῆμα, Θεόδοτε φίλη Θεοῦ καὶ ἱερὰ κεφαλή, σὺν εὐχαῖς ἐπεφώνησα, εἴ πως ἄρα τῆς παρὰ σοῦ τύχοιμι βοηθείας, ταῖς φιλοθέοις ὑπὲρ ἡμῶν ἱερουργίαις τὰ μεγάλα μοι συμπράττοντος εἰς τὴν προβεβλημένην τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας
2 ὑπόθεσιν. Ἀλλὰ γὰρ τί βούλεται τοῦτο δηλοῦν ὅ p. 2

p. 1. 7. περιέξειν D. in marg. 8. θεῖον] Sic E. et Viger. θείων ed. Steph. 12. μεγάλα μοι] μοι om. C.F.G.

EUSEBII PAMPHILI

PRÆPARATIONIS EVANGELICÆ

LIBER PRIMUS.

1 Cogitanti mihi Christianæ Religionis institutum, hoc opere, quod veritatis Evangelicæ demonstrationem pollicetur, illius ignaros edocere; idem tibi, qui sacrum Episcoporum decus et ornamentum es, Theodote sanctissime Deoque carissime, adjunctis etiam precibus consecrare visum est. Qua quidem in re hoc sequutus sum, ut opis abs te aliquid impetrarem, quippe qui sacrificiis tuis divino amore succensis hoc abs me susceptum Evangelicæ doctrinæ argumentum
2 summopere promovebis. Sedenim, quid illud sibi velit quod Evan-

φαμεν εὐαγγέλιον, πρῶτον ἁπάντων διαρθρῶσαι καλόν.
Τοῦτο δὴ πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν παρουσίαν τῶν ἀνωτά-
των καὶ μεγίστων ἀγαθῶν, πάλαι μὲν προηγορευμένων,
νεωστὶ δὲ τοῖς πᾶσιν ἐπιλαμψάντων, εὐαγγελίζεται· οὐ
τὸν οὐ βλέποντα πλοῦτον, οὐδὲ τὴν σμικρὰν καὶ πολυ-
παθῆ ταύτην ζωὴν προξενοῦν, οὐδ' ὅσα σώματος καὶ
φθορᾶς οἰκεῖα, τὰ δὲ ψυχαῖς νοερὰν οὐσίαν κεκτημέναις
φίλα τε καὶ προσήγορα, ὧν καὶ τὰ σώματα ἐξῆπται, b
3 σκιᾶς ἐφεπόμενα δίκην. Εἴη δ' ἂν τούτων τὸ κεφάλαιον
εὐσέβεια, οὐχ ἡ ψευδώνυμος καὶ πολυπλανής, ἀλλ' ἡ
σὺν ἀληθείᾳ τὴν προσηγορίαν ἐπιγραφομένη. Ἔστι δὲ
αὕτη ἡ πρὸς τὸν ἕνα καὶ μόνον ὡς ἀληθῶς ὁμολογού-
μενόν τε καὶ ὄντα Θεὸν ἀνάνευσις, καὶ ἡ κατὰ τοῦτον
ζωή· ἐξ ἧς καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ἐγγίνεται φιλία, ᾗ παρέ-
πεται τὸ θεοφιλὲς ὄντως καὶ τρισμακάριον τέλος, ἄνωθεν
ἐκ τῶν κρειττόνων ἀπῃωρημένον, καὶ πρὸς αὐτὰ δια-

p. 2. 4. ἀνωτάτων] ἀνωτάτω C.E.F.G. 6. τοῖς πᾶσιν] τοῖς om. E. 8. σμικρὰν] μικρὰν H. 9. σώματος] σωμάτων H. b. σωμάτων] σώματα C. ἴσως τὰ σώματα S. οὗ καὶ τὰ σωμάτων F. cf. p. 15 A. 3. πολυπλανής] πολυπαθὴς C. 6. ὡς ἀληθῶς] ὡς om. E.H. mox τε εἶτα F. pro τε καὶ ὄντα. 8. ἐξ ἧς] ζωῆς ἔξαψις· ᾗ καὶ E.H. 9. τρισμακάριον] τρισμακάριστον C. 11. διακυβερνώμενον] διακυβερνούμενον C.

Evangelium quid sit.

gelium appellamus, diligenter in primis enucleare juvat. Est igitur Evangelium, quod faustam cœlestium maximorumque bonorum præsentiam humani generis universitati annunciat; quæ cum prædicta jam olim fuissent, tum vero novissime omnibus illuxerunt. Illud porro nec cæcarum opum, nec vitæ hujus brevissimæ ac miserrimæ copiam facit, nec ullius omnino rei, quæ cum corpore sit et corruptione conjuncta: sed earum duntaxat, quæ cum animis intelligente natura præditis necessitudinem ac societatem iniere; a quibus ea quæ corporis propria sunt ita pendent, ut eas etiam instar umbræ
3 consequantur. Caput autem horum omnium pietas est, non jam ista, quæ nomen ementita suum infinitis erroribus implicatur; sed ejusmodi, quæ hanc sibi appellationem suffragante veritate defendit.

Quæ vera pietas.

Hæc illa est, quæ cum sensus nostros ad eum, quem unum ac solum, uti vere est, omnia Deum confitentur, erigit; tum vitæ nostræ rationes ex ipsius quoque voluntate moderatur. Ex hoc autem vitæ genere nascitur hominis cum Deo amicitia, cui ter ille felix, et singulari Dei benevolentia constitutus finis comitatur, qui cum cælitus

4 κυβερνώμενον, καὶ αὖ πάλιν εἰς αὐτὰ καταλῆγον. Τί c
οὖν ἂν γένοιτο τῆς ἀγαθῆς ταύτης καὶ πανολβίου θεο-
φιλίας μακαριστότερον; Οὐχὶ καὶ ζωῆς αὐτὸς, καὶ φωτὸς,
καὶ ἀληθείας, καὶ πάντων ἀγαθῶν ταμίας καὶ χορηγὸς
τοῖς πᾶσι καθέστηκεν; Οὐχὶ καὶ τοῦ εἶναι τὰ πάντα καὶ
τοῦ ζῆν αὐτὸς τὴν αἰτίαν περιείληφε; Τῷ δὴ οὖν τὴν
πρὸς αὐτὸν στειλαμένῳ φιλίαν τί ἂν ἔτι λείποιτο; Τίνος
δ' ἂν ὑστεροῖτο ὁ τῶν ἀγαθῶν τὸν δημιουργὸν ἐξοικειού-
μενος; Ἢ τίνος ἂν ἐλαττῷτο ὁ καὶ πατρὸς ἐν χώρᾳ καὶ d
κηδεμόνος τὸν μέγαν προστάτην καὶ παμβασιλέα τῶν
5 ὅλων ἐπιγραφόμενος; Ἀλλ' οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅ τι μὴ
οὐχ ὁ τῇ διαθέσει τῷ παμβασιλεῖ Θεῷ πλησιάζων, καὶ
τῆς παμμακαρίστου φιλίας διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς εὐσε-
βείας ἠξιωμένος, ὁμοῦ ψυχῆς τε καὶ σώματος καὶ τῶν
6 ἐκτὸς ἁπάντων εὖ ἂν ἔχοι. Ταύτην δὴ τοίνυν τὴν ἀγα-
θὴν καὶ σωτήριον πρὸς Θεὸν ἀνθρώπων φιλίαν ἄνωθεν

c 5. ταμίας καὶ] ταμίας τε καὶ E. ταμίας ἀρχηγὸς F. 7. περιείληχε] περιείληφε E.H. qui supra om. αὐτός. γρ. περιείληφε S. et sic V. 8. αὐτὸν] αὐτὰ C. 9. ὁ τῶν ἀγαθῶν τὸν δημιουργὸν ἐξοικειούμενος] τὸν ὄντως ἀγαθὸν δημιουργὸν ἐξωκειωμένος E.H. 11. ἐλαττῷτο] ἐλαττοῖτο E.H. d. μέγαν] μέγα D. 3. οὐχ] οὐχὶ C.E.F.G.H. Mox βασιλεῖ F. 5. παμμακαρίστου] παμμακαρίου H. 7. καὶ ψυχῆς] ψυχῆς τε E.F.G. 10. ἀνθρώπων πρὸς Θεὸν H.

ex rerum immortalium connexione aptus est, tum ad earum exem-
plum ac similitudinem regitur, atque in iis postremo acquiescit.
4 Quid vero felici hac et divitiis omnibus circumfluente Dei amicitia
beatius cogitari possit? Non ille vitæ, lucis, veritatis, bonorumque
omnium quæstor veluti ac dispensator est? Non quamobrem omnia
sint atque vivant, caussam in se ipse complectitur? Qui ergo semel
divinæ hujus amicitiæ munere ornatus sit, quid tandem is ultra
desideret? quid, inquam, ei desit, qui bonorum auctorem omnium
sibi devinctum habuerit? Cujus denique rei laboret inopia, qui
magnum illum Præsidem, ac præpotentem hujus universitatis Mode-
5 ratorem in patris ac tutoris locum obtinuerit? Nihil profecto dici
potest, quo ad summam cumulatamque tum animi, tum corporis,
externorumque bonorum felicitatem indigeat, qui propius ad Regem
universorum Deum vi caritatis accesserit, quique ab eo fuerit beatis-
simi amoris gratiam, pietatis hujus, scientiæ ac sapientiæ concilia-
6 tricis, merito consequutus. Hanc igitur adeo lætam ac salutarem

Divinæ amicitiæ felicitas.

ἐκ τοῦ παναγάθου καταπεμφθεὶς Θεοῦ Λόγος, ὥσπερ
[4] τις ἀπειρομεγέθους φωτὸς αὐγὴ, πᾶσιν ἀνθρώποις εὐ-
αγγελίζεται· οὐκ ἐνθένδε ποθὲν οὐδ' ἑτέρωθεν, ἀλλὰ p. 3
πανταχόθεν ἐξ ἁπάντων ἐθνῶν πρὸς τὸν τῶν ὅλων Θεὸν
παρορμῶν ἥκειν, σπεύδειν τε, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ ψυχῆς
τὸ δῶρον ὑποδέχεσθαι, Ἕλληνας ὁμοῦ καὶ βαρβάρους,
ἄνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ νηπίοις, πένητάς τε καὶ πλου-
σίους, σοφοὺς καὶ ἰδιώτας, οὐδὲ τὸ οἰκετικὸν γένος
7 ὑπερφρονῶν τῆς κλήσεως. Ὅτι δὴ μίαν τὴν πάντων
οὐσίαν τε καὶ φύσιν ὁ πατὴρ αὐτῶν συστησάμενος, μιᾶς
εἰκότως καὶ τῆς ἴσης πάλιν τοὺς πάντας μεγαλοδωρεᾶς b
ἠξίωσε, τὴν πρὸς αὐτὸν γνῶσίν τε καὶ φιλίαν ἅπασι
τοῖς ὑπακούειν ἐθέλουσι καὶ τὴν χάριν εὐμαρῶς ἀσπα-
8 ζομένοις δωρούμενος. Ταύτην ὁ Χριστοῦ λόγος ἧκε
τὴν πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα φιλίαν τῷ σύμπαντι κόσμῳ

d 11. Θεοῦ om. D.F.G. παναγάθου πεμφθεὶς Θεοῦ λόγος H.

p. 3. 1. οὐδ' ἑτέρωθεν om. F. 5. ἄνδρας usque ad οἰκουμένην p. 21 b. om. F. 7. οὐδὲ] οὔτε H. 9. οὐσίαν τε καὶ om. H. b. πάντας πάλιν] πάλιν τῆς C.G. πάλιν τοὺς πάντας E.H. Tum μεγαλοδωρᾶς C.D. 3. ὑπακούειν ἐθέλουσι] ὑπακούουσι E. ἐθέλουσι om. V. 4. εὐμαρῶς] εὐμαρμενῶς D. εὐσεβῶς E. marg. H. ταύτην om. E. 5. πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα φιλίαν τῷ] πρὸς αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ C. πρὸς αὐτοῦ absque πατέρα D. πρὸς αὐτοῦ φιλίαν τοῦ πατέρος τῷ ἐν. S. πρὸς αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ σ. κ. φιλίαν εὐ. G. 6. τῷ σύμπαντι κόσμῳ] τὸν σύμπαντα κόσμον H.

hominum cum Deo necessitudinem; missus ad nos cælitus ex Deo
summe bono Deus Verbum, sic tanquam splendor aliquis immensi
luminis, cunctis hominibus feliciter annunciat. Is non ex uno
alterove loco, sed ex omnibus orbis universi nationibus homines ad
rerum omnium Deum vehementer invitat, Græcosque pariter ac
Barbaros, viros simul, fœminas, ac puerulos; inopes æque ac divites,
sapientes et idiotas, ut properare, oblatumque munus omni cum
animorum alacritate ac studio suscipere velint, extimulat: ac ne
ipsum quidem servile genus ab ejusmodi societate vocationis ex-
7 cludit. Quippe qui enim una eademque omnes substantia natura-
que procreavit, omnium parens, is jure omnes pariter in unius
æqualisque munificentiæ communionem ascivit, notitiam amorem-
que sui cum iis omnibus prolixe communicans, qui morem vocanti
gerere, gratiæque suæ beneficium libenter accipere complectique
8 voluerint. Hanc itaque Christus erga Patrem suum caritatem

εὐαγγελιούμενος· Θεὸς γὰρ ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλ-
λάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα,
ᾗ τὰ θεῖα διδάσκει λόγια. Ἐλθών τε φησὶν εὐηγγελί-
9 σατο εἰρήνην τοῖς μακρὰν, καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς. Ταῦτα
πρόπαλαι παῖδες Ἑβραίων θεοφορούμενοι τῷ σύμπαντι c
κόσμῳ προεθέσπιζον· ὁ μέν τις βοῶν, Μνησθήσον-
ται καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον πάντα τὰ πέρατα
τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶσαι αἱ πα-
τριαὶ τῶν ἐθνῶν· ὅτι τοῦ κυρίου ἡ βασίλεια, καὶ αὐτὸς δε-
σπόζει τῶν ἐθνῶν· καὶ πάλιν, Εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι
κύριος ἐβασίλευσε, καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥ-
τις οὐ σαλευθήσεται· ὁ δὲ φάσκων, Ἐπιφανήσεται
κύριος ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς
τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος
10 ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ. Ταῦτα πρόπαλαι θείοις χρη- d
σμοῖς ἀνακείμενα νῦν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῆς τοῦ σω-
τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλίας πέφηνεν, ὡς τὴν

7. Θεὸς γὰρ ἦν κόσμῳ καταλλάσσων ἑαυτὸν] Θεὸς γὰρ ἦν ἐν χριστῷ κόσμον κ. ἑαυτῷ E.H.S.V. 11. καὶ εἰρήνην] καὶ om. H. c 5. αὐτῷ] ἐνώπιον αὐτοῦ E.H.V.S. 6. Post ἐθνῶν addit C. ὅτι τοῦ κυρίου ἡ βασιλεία τῆς γῆς καὶ αὐτὸς δεσπόζει τῶν ἐθνῶν. et sic E.G.H.V. et exemplar Cardinalis Sanctæ Crucis apud S. 9. ἐπιφανὴς ἔσται] ἐπιφανήσεται E.H. 11. αὐτῷ] αὐτὸν D.

oratione sua toti passim orbi prædicatum venit. *Deus enim erat* 2 Cor. 5, 19.
in Christo seipsum mundo concilians, nec imputans eis peccata sua,
quemadmodum literæ divinæ docent. *Cum venisset*, inquit, *evan-* Isaiæ 57. 19.
9 *gelizavit pacem iis qui procul erant, et pacem iis qui prope.* Atque
hæc ipsa mundo pridem universo Hebræorum aliqui divino afflati
spiritu oracula cecinere. Et eorum quidem unus magna voce
pronuntiat. *Reminiscentur, et convertentur ad Dominum omnes* Psal. 21, 28.
fines terræ, et adorabunt eum omnes patriæ gentium. Et rursus.
Dicite in gentibus, quoniam Dominus regnavit: etenim correxit orbem Ib. 95, 10.
terræ, qui non commovebitur. Alius vero sic loquitur. *Conspi-* Soph. 2, 11.
cuus erit Dominus in ipsis, et funditus exterminabit omnes Deos
10 *nationum terræ, ipsumque adorabunt singuli ex loco suo.* Hæc nimi-
rum illa sunt, quæ jam usque ab ultima sæculorum memoria divinis
oraculis mandata cum essent, Jesu Christi Servatoris nostri doctrinæ
beneficio nostris aliquando temporibus extitere. Ac merito sane
Verbum illud, quod nuper ad nos e cœlo delapsum est, hanc tot

πάλαι κηρυττομένην τε καὶ τοῖς μὴ τούτων ἀπείροις προσδοκωμένην τῶν ἐθνῶν ἁπάντων θεογνωσίαν εἰκότως ἡμῖν τὸν ἔναγχος ἐξ οὐρανοῦ παρόντα Λόγον εὐαγγελίζεσθαι, ταῖς τῶν παλαιῶν φωναῖς τὰ διὰ τῶν ἔργων ἀποτελέσματα συντρέχειν ἐπιδεικνύμενον.

11 Ἀλλὰ γὰρ τί χρὴ σπεύδειν φθάνοντα τῇ προθυμίᾳ τὴν τῶν διὰ μέσου λόγων ἀκολουθίαν, ἀναλαβεῖν ἐξ ὑπαρχῆς δέον, καὶ τὰ ἐμποδὼν ἅπαντα διαλύσασθαι; Ἐπειδὴ γὰρ τὸν χριστιανισμόν τινες οὐδένα λόγον ἀποσώζειν, ἀλόγῳ δὲ πίστει καὶ ἀνεξετάστῳ συγκαταθέσει τοὺς τῆς p. 4
προσηγορίας ἐφιεμένους τὸ δόξαν κυροῦν ὑπειλήφασιν, μηδένα φάσκοντες δύνασθαι δι' ἀποδείξεως ἐναργοῦς παρέχειν τεκμήριον τῆς ἐν τοῖς ἐπαγγελλομένοις ἀληθείας, πίστει δὲ μόνῃ προσέχειν ἀξιοῦν τοὺς προσιόντας, παρ' ὃ

d 4. πάλαι] πάλιν C. 6. τὸν ἔναγχος] τὸ ἔν. C. τὸν ἔναγχον D. 8. παλαιῶν] πολλῶν H. 9. συντρέχειν] προτρέχον C. 10. ἀλλὰ] ἀλλὰ γὰρ H. 11. τοῦ μέσου] τοῦ om. C.D.E.H. Tum λόγον E. 12. ἀναλαβεῖν] ἀναλαβὼν D.V. γρ. ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς, δέον καὶ S. 13. διαλύσασθαι] διαλῦσαι E.H. 14. τὸν χριστιανισμὸν] ἐπαγγελλομένους S. ult. ἀλόγῳ] εὐλόγῳ C.

p. 4. 3. φάσκοντες] φάσκοντας D. qui infra προσέχειν in marg. Supra μηδένα E. μηδένα φ. δ. δι' ἀποδείξεως ἐναργοῦς H. pro μηδὲν φ. δ. ἀποδείξεως ἐναργές. 5. μόνῃ] μόνον E. 6. παρ' ὃ] παρ' ᾗ C.G. infra om. πίστεως C. παρ' ᾗ καὶ χριστοὺς D. παρ' ἧς et in altera ora σημ. πιστοί· πόθεν. S.

pridem vocibus prædicatam, et ab iis saltem qui in hujusmodi rebus non hospites penitus ac peregrini erant expectatam, per omnes populos Dei notitiam annuntiavit, ut priscorum illorum voces consentiente operum ipsorum exitu comprobaret.

11 Verum enimvero, quorsum nimis incitato animi gestientis impetu congruentem intermediæ disputationis ordinem, et consequentiam occupamus, cum rem a capite arcessere, quæque nobis incommodare possunt omnia summoveri prius ac refelli oporteat? Nam cum hoc nonnulli persuasum habeant, disciplinæ Christianæ professionem nulla posse ratione defendi, sed qui nomen illud amplectantur, eos quod semel visum fuerit, inconsiderata fide, negligentique ac temeraria quadam assensione comprobare; adeoque asseverent, qui sese ad hoc institutum aggregarint, evidens certamque argumentum habere nullum, quo rerum quæ promittuntur veritatem demonstrent, verum ad unam tantummodo fidem adhærescere velle, eosdemque

καὶ πιστοὺς χρηματίζειν, τῆς ἀκρίτου χάριν καὶ ἀβασανί-
στου πίστεως· εἰκότως ἐπὶ τήνδε καθεὶς τὴν πραγματείαν
τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως, εἰς προκατασκευὴν τῆς ὅλης
ὑποθέσεως, ἡγοῦμαι δεῖν βραχέα προδιαλαβεῖν περὶ τῶν b
ζητηθέντων ἂν πρὸς ἡμᾶς εὐλόγως ὑπό τε Ἑλλήνων,
καὶ τῶν ἐκ περιτομῆς, παντός τε τοῦ μετὰ ἀκριβοῦς
12 ἐξετάσεως τὰ καθ' ἡμᾶς διερευνωμένου. Ταύτῃ γάρ μοι
δοκῶ τὸν λόγον ἐν τάξει χωρήσειν εἰς τὴν ἐντελεστέραν
τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως διδασκαλίαν καὶ τὴν τῶν
βαρυτέρων δογμάτων κατανόησιν, εἰ τὰ τῆς προπαρα-
σκευῆς ἡμῖν πρὸ ὁδοῦ γένοιτο, στοιχειώσεως καὶ εἰσα-
γωγῆς ἐπέχοντα τόπον, καὶ τοῖς ἐξ ἐθνῶν ἄρτι προσ- c
ιοῦσιν ἐφαρμόττοντα· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, τοῖς ἐνθένδε
διαβεβηκόσι, καὶ τὴν ἕξιν ἤδη παρεσκευασμένοις εἰς τὴν
τῶν κρειττόνων παραδοχὴν, τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν παραδώ-
σει τῶν συνεκτικωτάτων τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον

b 2. ζητηθέντων] ζητωμάτων D. cum ζητηθέντων in marg. 4. τὰ καθ'] τὴν καθ. D. 8. εἴς τε τὴν] καὶ τὴν H. βαρυτέρων] βαθυτέρων H. γρ. S. 9. προπαρασκευῆς] προκατασκευῆς H.V. γρ. S. infra E. c 7. c 3. παρεσκευασμένοις] παρεσκευασμένος C. 5. παραδώσειν τῆς συνεκτικωτάτης] παραδώσει τῶν συνεκτικωτάτων τῆς C.G.H. τῶν συνεκτικωτάτων τῆς E.

propter istam nullo judicii nulloque rationis examine attentatam exploratamque fidem, fideles vulgo nominari: jure sane ac merito facturus mihi operæ pretium videor, si cum ad hoc Evangelicæ demonstrationis opus aggrediar, pauca sternendæ ac præmuniendæ ad universam hanc disputationem viæ gratia de rebus iis ante definiam, de quibus tum Græci, tum qui circumcisionem profitentur, aut si qui præterea diligentius propiusque res nostras inspicere ac scrutari
12 velint, justam nobis quæstionem movere posse videantur. Etenim sic existimo, nostrum hunc sermonem ad perfectiorem Demonstrationis Evangelicæ doctrinam, graviorumque dogmatum intelligentiam ita demum convenienti ordine processurum, si quæ ad præparationem illam pertinent, viam nobis aperuerint, quippe quæ primorum elementorum ac facilioris introductionis loco futura sint, magisque ad earum gentium quæ nuper ad nos accessere captum accommodata. Deinde vero, simul atque hujusmodi rudimenta superarint, habitumque mentis ad majora capienda probe compararint, exquisitam ipsis eorum cognitionem trademus, quæ ad perfectissimæ cæteraque omnia complexæ Jesu Christi Servatoris ac Domini Deique nostri œconomiæ

.ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ μυστικῆς οἰκονομίας.
13 Ἀρξώμεθα δὲ τῆς προπαρασκευῆς, τὰ πρὸς ἡμᾶς εὐλό-
γως ὑπό τε Ἑλλήνων, καὶ τῶν ἐκ περιτομῆς, παντός τε
[5] τοῦ μετὰ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως τὰ καθ' ἡμᾶς διερευνωμέ-
νου λεχθησόμενα προσάγοντες. d

2 Πρῶτον μὲν γὰρ εἰκότως ἄν τις διαπορήσειε, τίνες
ὄντες ἐπὶ τὴν γραφὴν παρεληλύθαμεν· πότερον Ἕλλη-
νες ἢ βάρβαροι, ἢ τί ἂν γένοιτο τούτων μέσον; καὶ τί-
νας ἑαυτοὺς εἶναί φαμεν, οὐ τὴν προσηγορίαν, ὅτι καὶ
τοῖς πᾶσιν ἔκδηλος αὕτη, ἀλλὰ τὸν τρόπον καὶ τὴν
προαίρεσιν τοῦ βίου; οὔτε γὰρ τὰ Ἑλλήνων φρο-
2 νοῦντας ὁρᾶν, οὔτε τὰ βαρβάρων ἐπιτηδεύοντας. Τί p.5
οὖν ἂν γένοιτο τὸ καθ' ἡμᾶς ξένον, καὶ τίς ὁ νεωτερι-
σμὸς τοῦ βίου; Πῶς δ' οὐ πανταχόθεν δυσσεβεῖς ἂν εἶεν
καὶ ἄθεοι οἱ τῶν πατρίων ἐθῶν ἀποστάντες, δι' ὧν πᾶν
ἔθνος καὶ πᾶσα πόλις συνέστηκεν; Ἢ τί καλὸν ἐλπίσαι
εἰκὸς τοὺς τῶν σωτηρίων ἐχθροὺς καὶ πολεμίους κατα-
στάντας, καὶ τοὺς εὐεργέτας παρωσαμένους; Καὶ τί γὰρ

c 6. τὸν Θεὸν] τοῦ Θεοῦ E.H. Et sic alibi Euseb. v. g. Hist. Eccl. Arg. I. c. 2. I. 3, 13. 4, 7. etc. Mox δὴ pro δὲ H. d 6. διαπορήσειε] ἀπορήσειε H. 8. ἢν τί ἂν] ἢ καὶ ἂν C. An ἢ εἴ τι ἂν?

p. 4. 5. ἐθῶν] θεῶν C. Supra οἱ om. H. qui mox συνέστηκε μὴ τὸ καλὸν ἐλπίσαι, ἀλλ' εἰς τοὺς τῶν.

13 mysteria pertinebunt. Hanc igitur Præparationem ab iis auspicemur,
quæ tam a Græcis, quam a Judæis ac reliquis omnibus, qui subtilius
in mores institutumque nostrum inquirunt, commemorari possent.
2 Ac primum quidem non sine caussa quæsierit ex nobis quispiam,
quidnam hominum simus, qui ad hoc scribendi genus accedamus:
Græci ne an Barbari? aut quid inter utrosque medium esse queat?
quales porro nos esse profiteamur, non utique nomine, quod jam
apud omnes vulgatum est, sed morum vitæque rationibus? Quippe
se neque Græcorum apud nos ritus, neque Barbarorum sectam ullam
2 intueri. Quid ergo novi professio nostra sit? aut quænam hæc
nupera vivendi norma? Deinde vero, quis nos et summe impios esse,
et Divinitatem funditus sustulisse neget, qui mores patrios deserue-
rimus, quorum observantia nullus non populus, non civitas ante
nulla continebatur? Præterea, quid hominibus illis ad spem ullius
boni ostendatur, qui tutelaribus Diis bellum denuntiarint, quosque
tot beneficiorum auctores habent, repudiarint? Nam quid ab iis

3 ἄλλο ἢ θεομαχοῦντας; Ποίας δὲ καὶ ἀξιωθήσεσθαι
συγγνώμης τοὺς ἐξ αἰῶνος μὲν παρὰ πᾶσιν Ἕλλησι καὶ
βαρβάροις κατά τε πόλεις καὶ ἀγροὺς παντοίοις ἱεροῖς b
καὶ τελεταῖς καὶ μυστηρίοις πρὸς ἁπάντων ὁμοῦ βασι-
λέων τε καὶ νομοθετῶν καὶ φιλοσόφων θεολογουμένους
ἀποστραφέντας, ἑλομένους δὲ τὰ ἀσεβῆ καὶ ἄθεα τῶν
ἐν ἀνθρώποις; Ποίαις δ' οὐκ ἂν ἐνδίκως ὑποβληθεῖεν
τιμωρίαις, οἱ τῶν μὲν πατρίων φυγάδες, τῶν δ' ὀθνείων
καὶ παρὰ πᾶσι διαβεβλημένων Ἰουδαϊκῶν μυθολογη-
4 μάτων γενόμενοι ζηλωταί; Πῶς δ' οὐ μοχθηρίας εἶναι c
καὶ εὐχερείας ἐσχάτης τὸ μεταθέσθαι μὲν εὐκόλως τὰ
τῶν οἰκείων, ἀλόγῳ δὲ καὶ ἀνεξετάστῳ πίστει τὰ τῶν
δυσσεβῶν καὶ πᾶσιν ἔθνεσι πολεμίων ἑλέσθαι; Καὶ
μηδ' αὐτῷ τῷ παρὰ Ἰουδαίοις τιμωμένῳ Θεῷ κατὰ τὰ
παρ' αὐτοῖς προσανέχειν νόμιμα, καινὴν δέ τινα καὶ
ἐρήμην ἀνοδίαν ἑαυτοῖς συντεμεῖν, μήτε τὰ Ἑλλήνων
μήτε τὰ Ἰουδαίων φυλάττουσαν;

a 9. τί γὰρ ἄλλο] τί δ' ἄλλο C. Mox ποίας δὴ καταξιω. H. et mox om. μέν. b 6. ποίοις] ποίαις D.H. 8. ὀθνείων] ξένων ἐθῶν H. qui infra γενομένους ζηλωτάς. c 2. τὰ τῶν] τὰ om. C.D.G.H. 6. αὐτοῖς προσανέχειν] αὐτῶν προσανέχειν γεωδους C. αὐτῶν item G.

3 aliud fieri, quam cum Diis ipsis pugnari dicas? Qua porro venia
dignos fore, qui cum ab eorum cultu defecerint, quos ab omnis ævi
memoria tam Græci quam Barbari passim universi, tam in urbibus
quam in agris, omni sacrorum, religionum, ac mysteriorum genere,
communique Regum omnium, Legum-latorum, ac Philosophorum
approbatione Deos celebrarunt; tum vero quicquid inter homines
impium, ac Diis invisum erat, ultro delegerint? Quibus autem ii
jure non subjiciantur pœnis, qui patriorum sacrorum desertores,
peregrinas et omnium traductas vocibus Judæorum fabulas æmulen-
4 tur? Quis item hoc summæ cujusdam improbitatis ac temeritatis
esse non videat, amicorum necessariorumque mores atque ritus incon-
siderate ac leviter abjicere, ac sese futili quadam nulloque examine
probata fide ad hominum impiorum, populosque omnes hostili pro-
sequentium odio sectam adjungere? Imo, ne Deum quidem ipsum
a Judæis cultum more institutoque Judæorum venerari: sed novam
ac desertam quandam, ubi nullum aut Græcorum, aut Barbarorum
vestigium appareat, semitam insistere?

5 Ταῦτα μὲν οὖν εἰκότως ἄν τις Ἑλλήνων, μηδὲν ἀλη-
θὲς μήτε τῶν οἰκείων μήτε τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπαΐων, πρὸς
ἡμᾶς ἀπορήσειεν. Ἐπιμέμψαιντο δ' ἂν ἡμῖν καὶ Ἑ-
βραίων παῖδες, εἰ δὴ ἀλλόφυλοι ὄντες καὶ ἀλλογενεῖς d
ταῖς αὐτῶν βίβλοις ἀποχρώμεθα μηδὲν ἡμῖν προσηκού-
σαις, ὅτι τε ἀναιδῶς, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, καὶ ἀναισχύν-
τως ἑαυτοὺς μὲν εἰσωθοῦμεν, τοὺς δὲ οἰκείους καὶ ἐγγε-
6 νεῖς τῶν αὐτοῖς πατρίων ἐξωθεῖν παραβιαζόμεθα. Εἴτε
γάρ τις εἴη Χριστὸς θεσπιζόμενος, ἀλλὰ Ἰουδαίων ἦσαν
προφῆται οἱ τούτου τὴν ἄφιξιν προκηρύξαντες, οἳ καὶ
λυτρωτὴν καὶ βασιλέα Ἰουδαίων ἥξειν αὐτὸν οὐχὶ δὲ
τῶν ἀλλοφύλων ἐθνῶν κατήγγειλαν· εἴτε τινὰ ἄλλα
φαιδρότερα περιέχουσιν αἱ γραφαὶ, καὶ ταῦτα Ἰουδαίοις
ἀναφωνεῖσθαι, ὧν οὐκ εὖ πράττοντας παρακούειν ἡμᾶς.
7 Καὶ σφόδρα ἀτόπως τοὺς μὲν κατὰ τοῦ ἔθνους ἐφ' οἷς p. 6
ἡμάρτανον ἐλέγχους εὖ μάλα ἁρπαλέως ἀποδέχεσθαι,
τὰς δὲ τῶν ἀγαθῶν πάλιν αὐτοῖς θεσπιζομένας ἐπαγ-

c 10. εἰκότως μηδὲν ἀληθὲς Ἑλλ. et in marg. ἄντις D. 12. ἀπορήσειεν] ἀπορήσει C.G. Mox δ' om. H. d 4. αὐτοὶ] οὗτοι C.G. 5. τῶν αὐτοῖς] τῶν om. C. 7. τις εἴη] τις om. S. Tum ὁ Χριστὸς H. 14. Καὶ] ἀλλὰ καὶ H.

p. 6. 4. θεσπιζομένας] θεσπιζομένους E. Supra αὐτοῖς πάλιν H.

Quid Hebræi Christianis objiciant.

5 Atque hæc Græcorum forte quispiam, qui nihil usquam veri de
suis nostrisve rebus ac rationibus intellexerit, nobis verisimiliter ob-
jiciat. Hebræi vero contra succenseant, quod externi et alienigenæ
cum simus, eorum tamen libris nihil ad nos utique pertinentibus
abutamur, quodque nos ipsos inverecunde (ut ipsi loquentur) et
impudenter intrudentes, domesticos et indigenas patriis religionibus
6 per vim exturbare conemur. Enimvero, sive Christus aliquis divi-
nitus olim prænuntiatus habeatur, ex Judæis certe Prophetas illos
fuisse, qui adventum ejus prædixere, qui simul ipsum Judæis, non
autem populis alienigenis Redemptorem esse Regemque venturum
cecinere: sive alia quædam lætiora sacræ literæ contineant, ea quo-
que Judæis pronuntiata esse, adeoque minus juste nos facere, qui
7 perperam eadem et alieno plane sensu capiamus. Illud etiam,
perabsurdum esse, quod eas quidem reprehensiones, quibus nationis
hujus delicta coarguuntur, cupide admodum avideque arripiamus;
quæ vero promissa divinitus ei bona sunt, omnino reticeamus, vel
potius extorta per vim in nos ipsos transferamus: quod sane palam

γελίας ἀποσιωπᾶν, μᾶλλον δὲ ἐκβιάζεσθαι καὶ εἰς ἑαυ-
τοὺς μεταφέρειν, ἄντικρυς πλεονεκτοῦντας, καὶ οὐδὲν
8 πλέον ἢ ἑαυτοὺς ἐξαπατῶντας. Τὸ δ' οὖν ἁπάντων
παραλογώτατον, ὅτι μηδὲ τὰ νόμιμα παραπλησίως
αὐτοῖς περιέποντες, ἀλλὰ προφανῶς παρανομοῦντες, τὰς
ἐπηγγελμένας τοῖς τῶν νόμων φύλαξι χρηστοτέρας ἀμοι- b
βὰς εἰς ἑαυτοὺς ἐπισπώμεθα.

3 Τούτων εὐλόγως ἂν ἡμῖν ἐν πρώτοις ἀπορηθέντων,
φέρε τὸν τῶν ὅλων Θεὸν διὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, τοῦ c
αὐτοῦ Λόγου, ὡς δι' ἀρχιερέως ἐπικαλεσάμενοι, τὸ πρῶ-
τον τῶν προτεθέντων ἀποκαθάρωμεν, συκοφάντας προ-
αποδείξαντες τοὺς μηδὲν ἔχειν ἡμᾶς δι' ἀποδείξεως παρι-
στάναι, ἀλόγῳ δὲ πίστει προσέχειν ἀποφηναμένους.
2 Αὐτόθεν δὴ οὖν τοῦτο καὶ οὐκ ἐκ μακροῦ διελέγξομεν,
[6] ἔκ τε ὧν χρώμεθα πρὸς τοὺς ἐπὶ διδασκαλίᾳ τῶν καθ'
ἡμᾶς λόγων προσιόντας ἀποδείξεων, καὶ τῶν πρὸς τοὺς
ἀντιδιατιθεμένους ἡμῖν ἐν ταῖς λογικωτέραις ζητήσεσιν d

b 5. ἡμῶν] ἡμῖν C.G. cum Vigeri margine. 6. τὸν ὅλον Θεὸν D.
c 3. προταθέντων H. 5. τοῦ] τοὺς C. 7. δὴ οὖν] οὖν om. E.H.
8. διελέγξομεν] διελέγξωμεν C. 9. διδασκαλίᾳ] διδασκαλίαν D. 10. πρὸς τοὺς] τοὺς om. H.

et cum aliorum injuria suæ cupiditati servire, ac se ipsum in errorem
8 et fraudem inducere est. Denique hoc ab omni ratione maxime
alienum esse, quod cum ne illa quidem, quæ Judæorum legibus constituta sunt, eodem ritu servemus, sed in omnium oculis adversum ea delinquamus; promissa tamen iis qui legibus obtemperant optima quæque nobis præmia vendicemus.

3 Adductis in medium iis, de quibus dubitari cum aliqua probabilitate possit, age jam, implorato hujus universitatis Dei per Servatorem nostrum ipsius Verbum, tanquam per summum Pontificem, auxilio; quod primum nobis objectum est ita purgemus, ut eos ante omnia calumniari demonstremus, qui nihil a nobis certo posse argumento confirmari, sed fidei cuidam ab omnibus rationibus imparatæ
2 addictos nos esse affixosque pronuntiant. Neque vero commentum
istuc longius repetitis probationibus, sed e re nata ductis redarguemus; partim videlicet eo demonstrationum genere, quo apud illos utimur, qui percipiendæ sermonum eorum quos de rebus nostris instituimus doctrinæ gratia conveniunt: partim ex responsis, quibus in quæstionibus ex subtiliori Logicorum arte discussis adversariorum

ἀντιρρήσεων, δι' ὧν τε φιλοτιμούμεθα ποιεῖσθαι ἀγράφων
τε καὶ ἐγγράφων, ἰδίᾳ τε καὶ πρὸς ἕκαστον τῶν ἐρωτών-
3 των, καὶ κοινῇ πρὸς τὰ πλήθη διαλέξεων· ναὶ μὴν καὶ
διὰ τῶν ἐν χερσὶ συγγραμμάτων τὴν καθόλου πραγμα-
τείαν περιεχόντων τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως, ἐν ᾗ
πᾶσαν τὴν ἐκ Θεοῦ χάριν καὶ τὴν οὐράνιον εὐεργεσίαν
ὁ παρὼν λόγος πάντας ἀνθρώπους εὐαγγελίζεται, τὴν
κατὰ τὸν σωτῆρα καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν
τοῦ Θεοῦ οἰκονομίαν λογικώτερον διὰ πλείστων καὶ ἐναρ-
4 γῶν ἀποδείξεων πιστούμενος. Ἐσπούδασται μὲν οὖν
πλείστοις τῶν πρὸ ἡμῶν πολλή τις ἄλλη πραγματεία,
τοτὲ μὲν ἐλέγχους καὶ ἀντιρρήσεις τῶν ἐναντίων ἡμῖν p.7
λόγων συνταξαμένοις, τοτὲ δὲ τὰς ἐνθέους καὶ ἱερὰς
γραφὰς ἐξηγητικοῖς ὑπομνήμασι καὶ ταῖς κατὰ μέρος
ὁμιλίαις διερμηνεύσασι, τοτὲ δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς δόγμασιν
5 ἀγωνιστικώτερον πρεσβεύσασιν. Καὶ μὴν ἰδίως ἡμῖν ἡ
μετὰ χεῖρας ἐκπονεῖται πρόθεσις. Πρῶτός γέ τοι πάν-

d 2. τε καὶ] τε om. G. καὶ om. H. 11. Χριστὸν τὸν υἱὸν] τὸν Χριστὸν H. qui mox πλειόνων pro πλείστων. 14. μὲν οὖν] οὖν om. D. Supra πιστούμενοι C.G.

p. 7. 1. ἐναντίων—συνταξαμένοις] τῶν ἐ.—ποιουμένοις. H. 5. ἡμῖν γε μὴν ἰδίως ἡ μετὰ χαρᾶς] ἡμῖν ἡ μετὰ χεῖρας A. qui hic incipit. καὶ μὴν ἰδίως ἡμῖν ἡ μετὰ χεῖρας H. 6. ἐκπονεῖται] ἐκπονεῖτε D. 7. γέ τοι] γε ὃς C.

argumenta refellimus; partim denique ex disputationibus illis, quas
tanquam nobis honorificas, tam scripto quam sine scripto, sive pri-
vatim cum singulis qui nos interrogant, sive publice ad populum
3 ultro habere consuevimus. Quibus merito sane libri, quos præ
manibus habemus, addi possunt, utpote qui universum Evangelicæ
demonstrationis opus comprehendant. Sic enim manantem ex Deo
gratiam, ac cœlestis munificentiæ vim, tanquam felix nuncius, uni-
verso hominum generi susceptus a nobis sermo declarat, ut illam
quoque Jesu Christi Dei Filii Servatoris Dominique nostri œcono-
miam subtiliore plurimorum et illustrissimorum argumentorum de-
4 monstratione confirmet. Ac permulti quidem ante nos in alio sæpe
disputandi genere studiosius elaborarunt; seu scriptis voluminibus
adversariorum nostrorum objectiones confutarent, seu commentariis
quibusdam et tractatibus sigillatim in certa membra digestis, inspi-
ratas divinitus sacrasque literas diligenter explanarent, seu denique
5 fidei nostræ dogmata vehementiori contentione defenderent. Hu-

των ὁ ἱερὸς ἀπόστολος Παῦλος τὰς μὲν ἀπατηλὰς καὶ
σοφιστικὰς πιθανολογίας παραιτούμενος, ἀναμφιλόγοις
δὲ χρώμενος ταῖς ἀποδείξεσί, φησί που, Καὶ ὁ λόγος b
ἡμῶν καὶ τὸ κήρυγμα οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας
λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως. Οἷς
ἐπιλέγει, Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν
δὲ, οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος
τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν Θεοῦ σοφίαν
ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην. Καὶ αὖθις, Ἡ ἱκα-
νότης ἡμῶν, φησίν, ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς
6 διακόνους καινῆς διαθήκης. Εἰκότως δῆτα καὶ ἡμῖν
ἅπασι παρήγγελται, ἑτοίμους εἶναι πρὸς ἀπολογίαν c
παντὶ τῷ ἐπερωτῶντι ἡμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπί-
δος. Ὅθεν καὶ τῶν νέων συγγραφέων μυρίας ὅσας,
ὡς εἴρηται, πανσόφους καὶ ἐναργεῖς μετὰ συλλογισμῶν

b 2. πειθοῖ] πειθοῖς C.D.G. Tum ἀνθρωπίνης om. A.H. qui λόγοις pro λόγων. 6. ἀρχόντων] ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου A.C.D.G. οὐδὲ τῶν ἀρχόντων om. H. 8. ἀποκεκρυμμένην] ἀποκεκριμένην C. 9. ἀπὸ τοῦ] ἐκ τοῦ A.H. 11. ἡμῖν ἐν ἅπασι] καὶ ἡμῖν ἅπασι A. καὶ item H. ἐν om. C.G. c 1. εἰς] πρὸς A.H. 2. ἐπερωτῶντι] ἐρωτῶντι D. 3. A. in marg. Ὁποῖος Ἰουστῖνος ὁ θεῖος Ἀθαναγόρας Τατιανὸς Κλήμεις ὁ Στρωματεὺς Ὠριγένης καὶ αὐτὸς ἔτι Πάμφιλος ὁ τοῦ παρόντος Εὐσεβίου πατήρ. 5. μετὰ συλλογισμῶν om. H.

jusmodi tamen quasi proprium ac singulare argumentum a nobis
cum animi voluptate tractatur. Quanquam omnium sane prin- Proprium Eusebii hoc in opere consilium.
ceps Paulus ille sacer Apostolus, repudiatis fallacibus ac fucatam
probabilitatis speciem ostendentibus conclusiunculis, certas et ab
omni ambiguitate vacuas demonstrationes adhibens, sic alicubi
loquitur. *Et sermo meus et prædicatio mea non in persuasibilibus* 1 Cor. 2, 4.
humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus et virtutis. Quibus
hæc subjicit, *Sapientiam autem loquimur inter perfectos; sapientiam
vero non hujus sæculi, neque principum hujus sæculi qui destruuntur:
sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est.* Ac
rursum: *Sufficientia nostra*, inquit, *ex Deo est, qui et idoneos nos fecit* 2 Cor. 3, 5.
6 *ministros novi Testamenti.* Enimvero jure nobis inter omnes præcep-
tum hoc est, *Ut quicunque demum illius spei, quæ religione nostra* 1 Pet. 3, 15.
continetur, rationem ex nobis requirat, ad suscipiendam ejus defensionem parati continuo et expediti simus. Quamobrem explorare
cuivis ac discutere licet, cum innumerabiles, ut ante dicebam, quas

ἀποδείξεις ὑπέρ τε τοῦ καθ' ἡμᾶς γραφείσας λόγου δια-
γνῶναι πάρεστιν, ὑπομνήματά τε οὐκ ὀλίγα εἰς τὰς ἱερὰς
καὶ ἐνθέους γραφὰς πεπονημένα, τὸ ἀψευδὲς καὶ ἀδιά-
πτωτον τῶν ἀρχῆθεν καταγγειλάντων ἡμῖν τὸν τῆς θεο-
σεβείας λόγον γραμμικαῖς ἀποδείξεσιν παριστῶντα. d
7 Πλὴν ἀλλὰ περιττοὶ λόγοι πάντες, ὧν ἐναργῆ καὶ σα-
φέστερα τὰ ἔργα, ἅπερ ἡ θεία καὶ οὐράνιος τοῦ σωτῆ-
ρος ἡμῶν δύναμις, πάντας ἀνθρώπους τὴν ἔνθεον καὶ
οὐράνιον ζωὴν εὐαγγελιζομένη, διαρρήδην εἰσέτι καὶ νῦν
8 ἐπιδείκνυται. Αὐτίκα γοῦν τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ κη-
ρυχθήσεσθαι καθ' ὅλης τῆς ἀνθρώπων οἰκουμένης εἰς
μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι θεσπίσαντος, τήν τε ὕστε-
ρόν ποτε τῇ αὐτοῦ δυνάμει συστᾶσαν ἐξ ἁπάντων τῶν
ἐθνῶν ἐκκλησίαν, οὔπω τότε καθ' οὓς ἐνηνθρωπήκει
χρόνους ὁρωμένην οὐδὲ συνεστῶσαν, ἐνθέῳ προγνώσει

c 5. ὑπὲρ τοῦ] ὑπέρ τε τοῦ A.H. 7. τε οὐκ] γε οὐκ G. 9. τε καὶ] τε om. A.C.G.H. 10. καταγγειλάντων] καταγγελλόντων A. d 1. γραμμικαῖς] γραμματικαῖς C.E.G. 2. οἱ λόγοι] οἱ om. A.C.D.E.G.H. 6. εὐαγγελιζομένη] εὐηγγελισαμένη C.G. Tum διαρρήδην om. H. 7. γοῦν] δεῖν A.H. 10. ποτε] ποθεν C.G. Tum τῇ αὐτοῦ δυνάμει συστᾶσαν A.H. συστᾶσαν al. ante τῇ αὐτοῦ. 12. ἐνηνθρωπήκει] ἐνηνθρώπει H. 13. συνεστῶσάν πω] πω om. A.H. Mox ἀκατάπληκτον pro ἀκαταμάχητον A. Tum γνώσει D.

recentiores plerique acutissimas et evidentissimas ad doctrinæ nostræ
confirmationem argumentorum probationes edidere; tum etiam com-
mentarios non paucos, quibus sacras ac divinitus conceptas literas
illustrando, veritatem illorum et nusquam vacillantem orationis con-
stantiam, qui hunc nobis ab initio religionis divinæ ritum prædica-
runt, sic tanquam adhibitis mathematicorum demonstrationibus, in
7 omnium oculis ac luce posuerunt. Sedenim supervacaneum, opinor,
fuerit, verborum fidem quærere, ubi res ipsas iisdem longe clariores
et illustriores intueri liceat, quas cœlestis ac divina Servatoris nostri
vis ac potestas, universis hominibus divinam ac cœlestem vitam feli-
8 citer annuntians, palam etiamnum et evidenter ostendit. Nam cum
ipse non tantum fore prædixerit, ut (quod suæ apud omnes populos
monimentum voluntatis extaret) tradita ab eo doctrina, ubi ubi
degeret hominum genus, longe lateque prædicaretur: verum etiam
divina præsensione, illam ipsam quæ aliquanto post ejusdem numine
ex omnium gentium societate conflata est, quæque nec dum eo

Vera Christi prædictæ.

ἀήττητον καὶ ἀκατάπληκτον ἔσεσθαι, καὶ μηδεπώποτε ὑπὸ θανάτου νικηθήσεσθαι, ἑστάναι δὲ καὶ μένειν ἄσει-
στον, ὡς ἂν ἐπ' ἀσείστῳ καὶ ἀρραγεῖ πέτρᾳ τῇ αὐτοῦ p. 8
δυνάμει βεβηκυῖάν τε καὶ ἐρριζωμένην, ἀποφηναμένου, ὑπὲρ πάντα λόγον τὸ τῆς προρρήσεως ἀποτέλεσμα εἰκότως πᾶν ἄθυρον ἀποφράξοι ἂν στόμα τῶν ἀναισχυντεῖν
9 ἀναιδῶς παρεσκευασμένων. Τίς γὰρ οὐκ ἀλήθειαν ὁμολογήσαι ἂν τῇ προρρήσει, τῶν πραγμάτων ἐναργῶς οὕτως μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντων, ὅτι δὴ Θεοῦ δύναμις, ἀλλ' οὐκ ἀνθρωπεία φύσις ἦν, ἡ ταῦτα τοῦτον ἐσόμενα τὸν τρόπον πρὸ τοῦ γενέσθαι θεασαμένη, προφήσασά
[7]
10 τε, καὶ ἔργοις ἐπιτελέσασα; Πεπλήρωκε γοῦν τὴν σύμ-
πασαν, ὅσην ὁ ἥλιος ἐφορᾷ, ἡ τοῦ κατ' αὐτὸν εὐαγγε- b
λίου φήμη, καὶ πάντα τὰ ἔθνη διέδραμεν, εἰσέτι τε νῦν αὔξει καὶ ἐπιδίδωσι τὰ περὶ αὐτοῦ κηρύγματα ταῖς

d ult. ἀρραγεῖ] ἀραγεῖ C.
p. 8. 2. ἀποφηναμενου] ἀποφηνάμενον C. 4. ἄθυρον] ἄκρον C.G. Tum ἀποφράξειαν A.H. pro ἀποφράξοι ἄν. 6. ἀλήθειαν ὁμολογήσαι ἂν] ἀληθῆ ἀνομολογήσειεν A. ἀληθῆ ὁμολογήσειεν H. 10. θεασαμένη] τεθεωμένη C.G. τεθεαμένη D. 11. προφήσασά τε καὶ] προφήτας καὶ C.G. 12. γὰρ] γοῦν A.C.E.G.H. Mox ὁ om. C. et ni fallor G. b 2. δὲ τὰ] δὲ om. A. διέδραμε, καὶ εἰσέτι νῦν] διέδραμεν εἰσέτι τε νῦν A.C.G. καὶ om. D.H. 3. τὸ—κήρυγμα] τὰ—κηρύγματα A.H.

tempore, quo vitam inter homines homo ipse degebat, coaluisse videbatur, Ecclesiam, nullis unquam viribus expugnandam, ac ne ab ipsa quidem morte superandam: at penitus inconcussum illius robur mansurum esse prænuntiarit, ut pote, quæ vi ejus ac potestate, sic tanquam immoto ac nullis omnino machinis perrumpendo scopulo, altis defixa radicibus niteretur: hujus sane prædictionis veritas exitu comprobata, hiantem ac procacem hominum istorum buccam omni oratione justius, obstruxerit, qui vulgo nihil non intempe-
9 ranter et impudenter effutiunt. Quis enim verax illud Christi oraculum esse non fateatur, cum res ipsæ tantum non magna palam et aperta voce pronuntient, non humanæ id naturæ, sed numini divino tribuendum, quod res illas priusquam fierent, eo futuras modo prospiciens ita prædixerit, ut easdem operis ipsius fine compleret?
10 Etenim jam universum, qui Solis quidem radiis illustretur, orbem terrarum illius Evangelii fama pervasit, jam omnes undiquaque populos nationesque percurrit, ipsiusque prædicatio, via plane cum ejusdem verbis cohærente, longius in dies etiamnum latiusque pro-

11 αὐτοῦ φωναῖς ἀκολούθως. Ἥ τε ὀνομαστὶ προθεσπι-
σθεῖσα ἐκκλησία αὐτοῦ ἕστηκε κατὰ κράτος ἐρριζωμένη,
καὶ μέχρις οὐρανίων ἁψίδων εὐχαῖς ὁσίων καὶ θεοφιλῶν
ψυχῶν μετεωριζομένη, δοξαζομένη τε ὁσημέραι, καὶ εἰς
ἅπαντας τὸ νοερὸν καὶ ἔνθεον φῶς τῆς ὑπ' αὐτοῦ
καταγγελθείσης εὐσεβείας ἀπαστράπτουσα, οὐδαμῶς
τε τοῖς ἐχθροῖς ἡττωμένη καὶ ὑπείκουσα, ἀλλ' οὐδὲ
ταῖς τοῦ θανάτου πύλαις ὑποχωροῦσα· διὰ μίαν ἐκεί-
νην, ἣν αὐτὸς ἀπεφήνατο λέξιν, εἰπὼν, Ἐπὶ τὴν πέτραν
οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατι-
12 σχύσουσιν αὐτῆς. Καὶ ἄλλα δὲ μυρία πρὸς τοῦ σωτῆ-
ρος ἡμῶν λεχθέντα τε καὶ προρρηθέντα ἐν οἰκείᾳ
συναγαγόντες ὑποθέσει, ταῖς ἐνθέοις αὐτοῦ προγνώ-
σεσι τὰς τῶν πραγμάτων ἀποβάσεις συμφώνους πα-
ραστήσαντες, ἀναμφίλεκτον τῶν περὶ αὐτοῦ δοξα-
13 ζομένων ἡμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐπιδείκνυμεν. Πρὸς τού-

b 5. ὀνομαστὶ] ὀνόματι H. 6. ἕστηκε κατὰ βάθους] ἕστηκεν κατακράτος A. ἕστηκεν ἐκκλησία ἐρριζωμένη κατὰ κράτος H. 7. ὁσίων καὶ θεοφιλῶν ἀνδρῶν] θείων (θεῶν A.) καὶ φιλοθέων ψυχῶν A.H. θεοφιλῶν ψυχῶν C. qui καὶ inserit ante δοξαζομένη cum G. c. ὑποείκουσα] ὑπήκουσα C. ὑπείκουσα Steph. G. 5. κατισχύσουσιν] κατισχύουσιν A. Mox αὐτὴν D. 8. ταῖς τε] τε om. A.H. Mox ἐκθέοις E. 9. ἀποβάσεις] ἀποφάσεις D.

11 cedit. Præterea quam nominatim ipse divinitus prænuntiavit Ec-
clesia, jam profundis nixa radicibus, hominumque sanctorum ac
Deo dilectorum precibus votisque sublata, ad cœlestium usque orbium
fornicem caput attollit, ac novis quotidie dignitatis incrementis
aucta, spiritali ac divino prædicatæ ab illo pietatis fulgore passim ita
coruscat, ut non suis tantum hostibus, sed ne ipsis quidem mortis
foribus vel tantillum debilitata concedat. Quæ quidem omnia huic
Matth. 16, 18. uni ab eo quondam prolatæ voci accepta ferenda sunt, *Super hanc
petram ædificabo Ecclesiam meam, et portæ inferi non prævalebunt
12 adversus eam.* Cæterum infinita sunt id genus alia, a Servatore
nostro prænunciata, quibus in proprium ac singulare argumentum
locumque congestis, dum congruentes et consentaneos divinis
ejus præsensionibus rerum ipsarum exitus ante oculos ponimus,
eorum quæ nobis de ipso persuademus, certiorem omni dubita-
13 tione veritatem esse demonstramus. Neque vero levis et contem-

τοις δὲ πᾶσιν οὐ μικρὰ τυγχάνει τῆς καθ᾽ ἡμᾶς ἀλη- d
θείας ἀπόδειξις καὶ ἡ ἀπὸ τῶν Ἑβραϊκῶν γραφῶν μαρ-
τυρία, ἐν αἷς πρὸ μυρίων ὅσων ἐτῶν οἱ παρ᾽ Ἑβραίοις
προφῆται τὴν τῶν ἀγαθῶν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ θνητῷ
βίῳ κηρύξαντες ὀνομαστὶ τῆς τε τοῦ Χριστοῦ προση-
γορίας ἐμνήσθησαν, καὶ τὴν εἰς ἀνθρώπους αὐτοῦ παρου-
σίαν προυθέσπισαν, τόν τε νέον τῆς εἰς πάντα τὰ ἔθνη
διαδραμούσης διδασκαλίας αὐτοῦ τρόπον κατήγγειλαν,
προειπόντες τὴν ἐσομένην εἰς αὐτὸν ἀπιστίαν, καὶ ἀντι-
λογίαν τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, τά τε κατ᾽ αὐτοῦ δρασθέντα
αὐτοῖς, καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις αὐτίκα καὶ οὐκ εἰς μακρὰν
μετελθόντα αὐτοῖς σκυθρωπά· λέγω δὲ τῆς βασιλικῆς p. 9
μητροπόλεος αὐτῶν τὴν ἐσχάτην πολιορκίαν, καὶ τῆς
βασιλείας τὴν παντελῆ καθαίρεσιν, αὐτῶν τε τὴν εἰς
πάντα τὰ ἔθνη διασποράν, καὶ τὴν ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς καὶ
πολεμίοις δουλείαν, ἃ καὶ ταῖς προρρήσεσιν ἀκολούθως

d. πᾶσιν] πάλιν H. 3. αἷς] οἷς C.G. 5. ἐπαγγελίαν] ἀγγελίαν C.D. 6. τοῦ Χριστοῦ] τοῦ om. A. 11. προειπόντες—αὐτῷν] προσειπόντες—εἰς αὐτὸν A. προσειπ. H. ult. μακρὰν] μακρὸν D.

p. 9. 1. αὐτοῖς] αὐτοὺς D.G. 2. τὴν ἐσχάτην] τὴν om. D. 3. παντελῆ] παντελῶς C. et nescio an G. 5. ὑπό τε ἐχθροῖς] ἐπὶ τοῖς ἐχθ. A.H. ὑπὸ τοῖς ἐχ. C.D.E.G. 6. δουλείαν] δουλίαν D.

nenda est, si ad superiores adjungatur, eidem veritati asserendæ fides, quam ex Hebraicarum literarum testimonio arcessimus, cum iis ante tot annos præsentium bonorum promissionem Hebræi prophetæ generi mortalium universo prædicarint, ipsiusque adeo Christi nominis ita meminerint, ut futurum simul ad homines ejusdem adventum prædixerint. Adde quod novum etiam et insolens ejus, quæ per omnes populos funderetur doctrinæ genus indicarunt, futuram quodque Judaicæ nationis incredulitatem et obfirmatam in repugnando contumaciam prædicentes nec non quicquid adversus eum impie molita est, ac quæcunque illam propterea non dilatæ longius, sed quasi e vestigio secutæ calamitates oppressere: supremam intelligo regiæ ipsorum metropolis obsidionem, ipsamque adeo regni funditus excisi eversionem, cum eorum per omnes gentes dispersione, quamque sub inimicorum et hostium dominatu patiuntur servitute conjunctam. Quæ certe prædictionibus illis consentanea, post ejusdem nostri servatoris adventum, in omnium oculis per-

Christianæ religioni Hebraicas etiam literas suffragari.

μετὰ τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν παρουσίαν φαίνονται πε-
14 πονθότες. Ἐπὶ τούτοις τίς οὐκ ἂν ἐκπλαγείη τῶν αὐ-
τῶν ἀκούων προφητῶν, μετὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ παρου-
σίαν καὶ τὴν Ἰουδαίων ἀπόπτωσιν, τὴν τῶν ἐθνῶν
κλῆσιν λαμπραῖς καὶ διαυγέσι φωναῖς εὐαγγελιζομέ- b
νων; Ἡ καὶ αὐτὴ ἄντικρυς εἰς ἔργον ἐχώρησε ταῖς προ-
φητείαις ἀκολούθως διὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διδα-
15 σκαλίας. Δι' οὗ ἐκ παντὸς γένους ἀνθρώπων μυρίοι
ὅσοι τὴν τῶν εἰδώλων ἀποστραφέντες πλάνην τοῦ ἐπὶ
πάντων Θεοῦ τὴν ἀληθῆ γνῶσίν τε καὶ εὐσέβειαν κατε-
δέξαντο, μονονουχὶ πιστούμενοι τοὺς παλαιῶν χρη-
σμοὺς, τούς τε ἄλλους, καὶ δὴ καὶ τὸν διὰ τοῦ Ἱερε-
μίου τοῦ προφήτου φήσαντα, Κύριε ὁ Θεός μου, πρός c
σε ἔθνη ἥξουσιν ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, καὶ ἐροῦσιν, ὡς
ψευδῆ ἐκτήσαντο οἱ πατέρες ἡμῶν εἴδωλα, καὶ οὐκ ἦν ἐν
αὐτοῖς ὠφέλεια. Εἰ ποιήσει ἑαυτῷ ἄνθρωπος θεοὺς, καὶ
οὗτοι οὐκ εἰσὶν θεοί;

a 9. αὐτῶν] αὐτοῦ H. 10. Χριστοῦ] τοῦ Χρ. A.D. τὴν τῶν] καὶ τῶν C.D.G. καὶ τὴν A.H. b. εὐαγγελιζομένην] εὐαγγελιζομένων A.H. Tum ἄντικρυς om. H. 8. πιστούμενοι] πιστούμενος A.H. Mox τοὺς om. D. τῶν παλαιῶν] τῆς πόλεως A.H. τοὺς παλ. C.G. 9. καὶ δὴ τὸν διὰ τοῦ Ἰ. φήσαντος] καὶ δὴ καὶ τὸν διὰ τοῦ προφ. Ἰερ. φήσαντα A.H. φήσαντα item C.E.G. c 3. ποιήσειεν αὐτῷ] ποιήσει ἑαυτῷ A.H. 5. οὐκ εἰσὶν οὗτοι] οὗτοι οὐκ εἰσὶν A. αὐτοὶ οὐκ εἰσὶν H.

14 tulere. Jam vero, quis non illustres illas atque perspicuas eorundem prophetarum voces, quibus futuram, Christo jam ex rebus humanis subducto, cum Judæorum prolapsionem ac repudiationem, tum gentium vocationem feliciter prænuntiarunt, admiratione defixus obstupescat, cum hæc similiter servatoris nostri doctrinæ beneficio, palam exitum nacta fuerit cum illorum prophetiis omnino congruen-
15 tem? Per ipsum enim effectum est, ut innumerabilis ex omni hominum genere multitudo rejectis idolorum erroribus, veram præpotentis rerum omnium moderatoris Dei notitiam religionemque susciperet, cumque cæterorum quæ prisci homines fuderunt oraculorum, tum hujus in primis Hieremiæ prophetiæ fidem quodammodo facere videretur: *Domine Deus meus, ad te gentes venient ab extremo terræ, et dicent, quod falsa patres nostri idola possederunt, nec erat in ipsis utilitas. Si faciet sibi homo deos, et ipsi non sunt dii?*

Hierem. 16, 19.

4 Πάντα δὴ ταῦτα τὸν περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων d
πιστοῦται λόγον, ὡς οὐκ ἐξ ἀνθρωπίνης ὁρμῆς ἐπιτη-
δευθέντα, θεόθεν δὲ προγνωσθέντα, καὶ θεόθεν διὰ τῶν
ἐγγράφων χρησμῶν προαναφωνηθέντα, καὶ πολὺ πλέον
ἔτι θεόθεν διὰ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν πᾶσιν ἀνθρώποις προ-
βεβλημένον, αὖθίς τε ἐκ Θεοῦ δυναμούμενον καὶ συνε-
στῶτα, ὡς ἐν τοσούτοις ἐτῶν χρόνοις ἐλαυνόμενον πρός τε
τῶν ἀοράτων δαιμόνων καὶ πρὸς τῶν κατὰ χρόνους ὁρα-
τῶν ἀρχόντων πολὺ πλέον διαλάμπειν, ὁσημέραι τε
διαπρέπειν καὶ αὔξειν, καὶ πολὺ μᾶλλον πληθύειν· ἄντι-
[8] κρυς τῆς ἄνωθεν ἐκ τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ συνεργίας τὸ
ἄμαχον καὶ ἀήττητον τό τε κατὰ τῶν ἐχθρῶν νικητικὸν
τῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διδασκαλίᾳ τε καὶ προσηγορίᾳ p. 10
2 παρεχούσης. Καὶ τὸ αὐτόθεν δὲ πρὸς εὐζωίαν πᾶσιν
ἀνθρώποις, οὐ μόνον ἐκ τῶν προφανῶν αὐτοῦ λόγων,
ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀπορρήτου δυνάμεως προβεβλημένον, πῶς
οὐκ ἂν γένοιτο τῆς ἐνθέου δυνάμεως αὐτοῦ παραστατικόν;

d. πάντα δὴ] πάντα δὴ οὖν G. 11. ὁρατῶν] ἀοράτων A. 12. τι] τε A.C.G. Vigeri marg. Tum διατρέπειν A.
p. 10. τῇ—διδασκαλίᾳ τε καὶ προσηγορίᾳ] τῆς—προσηγορίας τε καὶ διδασκαλίας A.H. 4. προβεβλημένον—δυνάμεως om. A.C.H.

4 Hæc igitur illa sunt, quibus instituti nostri ratio ita confirmatur, ut quivis intelligat eam non humano quodam impetu excogitatam, sed prævisam divinitus, scriptisque oraculis divinitus prænunciatam, longeque adeo magis universis hominibus a servatore nostro divinitus oblatam fuisse. Præterea numine plane divino robur ejus ac firmitatem constitisse, cum vexata tot annos, partimque dæmonum qui videri non possunt, partim eorum qui pro varietate temporum diversi imperabant, oculisque cernebantur principum acerbitate jactata, majoribus in dies ornamentis et illustriori splendore conjunctis, hominumque frequentiori multitudine augeatur. Ut plane dubitare nemo possit, quin Deus ille rerum moderator omnium, Servatoris nostri doctrinæ ac nomini vim quandam omni conatu et oppugnatione superiorem, cunctorumque victricem hostium
2 cœlesti auxilio largiatur. Jam vero illud ipsum, quod omnibus per sese hominibus ad bene beateque vivendum, partim clarissimis ipsius verbis, partim vi occultiore proponebatur, cujus non oculis divinam ejus potestatem virtutemque subjiciat? Etenim divinæ

Θείας μὲν γὰρ καὶ ἀπορρήτου δυνάμεως ἦν, τὸ ἅμα τῷ
αὐτοῦ λόγῳ, καὶ σὺν τῇ περὶ μοναρχίας ἑνὸς τοῦ ἐπὶ πάν-
των Θεοῦ προβεβλημένῃ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ, ὁμοῦ καὶ τῆς
πολυπλανοῦς καὶ δαιμονικῆς ἐνεργείας, ὁμοῦ καὶ τῆς τῶν
ἐθνῶν πολυαρχίας ἐλεύθερον καταστῆναι τὸ τῶν ἀν- b
3 θρώπων γένος. Μυρίων γοῦν τὸ παλαιὸν καθ' ἕκα-
στον ἔθνος βασιλέων καὶ τοπαρχῶν ἐπικρατούντων,
καὶ κατὰ πόλεις τῶν μὲν δημοκρατουμένων, τῶν δὲ
τυραννουμένων, τῶν δὲ πολυαρχουμένων, πολέμων τε
κατὰ τὸ εἰκὸς ἐκ τούτου παντοίων συνεστώτων, ἐθνῶν
ἔθνεσι προσρηγνυμένων, καὶ συνεχῶς τοῖς πλησιοχώροις
ἐπανισταμένων, δηούντων τε καὶ δηουμένων, καὶ ταῖς
κατ' ἀλλήλων πολιορκίαις ἐπιστρατευομένων, ὥστε διὰ
ταῦτα πανδημεὶ πάντας τούς τε τὰς πόλεις οἰκοῦντας,
καὶ τοὺς ἐν ἀγροῖς γεωπονοῦντας, ἐξ ἔτι παίδων τὰ πο- c

a 7. ἦν τὸ] ἦν τε A. 11. ἐθνῶν] αἰώνων A.H. τῆς ἐθνῶν C.G.
b. καταστῆναι] καταστῆσαι C.G. Mox τῶν om. A. qui exhibet in marg.
περὶ τοῦ ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη. 2. $\overset{\text{τὸ}}{\text{των}}$ πυλαιῶν D.
4. κατὰ πόλεις καὶ χώρας καὶ τῶν] καὶ καταπόλεις τῶν μὲν A.H. μετὰ πόλεις
C. 5. τῶν δὲ τυραννουμένων om. A.H. 7. τούτου] τούτων A.H.
ἐκ τούτου om. C.G. 10. ταῖς κατ'] καὶ ταῖς κατ' A.C.D.E.G.H.
11. πανδημεὶ] πανδημὶ D.E. 12. καὶ ἐν] καὶ τοὺς ἐν A.C.E.G.H.
Tum γεωπονοῦντας A.H. pro γεηπ. ἐναργεῖς D. pro ἐν ἀγροῖς.

profecto arcanæque potestatis id fuit, ut simulatque verbum illius, deque summi unius tantum Dei, qui rebus præesset omnibus, principatu, doctrina proponeretur, continuo genus hominum in integram libertatem cum a fraudulenta dæmonum efficacitate, tum a multiplici
3 gentium dominatu vindicaretur. Præsertim, cum sexcenti olim reges singulis in nationibus, in urbibus autem ac regionibus imperium infiniti reguli obtinerent; aliique populi, tyrannorum alii, alii denique plurium dominatu premerentur: cumque inde omnis generis bella, ut par erat, existerent, commissis inter sese gentibus, vicinosque populos infestis semper armis petentibus, mutuasque vicissim clades stragesque subeuntibus, quod mutuis alios alii obsidionibus incursionibusque vexarent. Ex quo proinde fiebat, ut non ii modo qui civitates incolebant, sed etiam ii qui in agrorum ac terræ cultura

λεμικὰ διδάσκεσθαι, ξιφηφορεῖν τε διαπαντὸς κατά τε
4 τὰς λεωφόρους, καὶ κατὰ κώμας καὶ ἀγρούς. Ἐπειδὴ
παρῆν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ, περὶ οὗ πάλαι διὰ τῶν προ-
φητῶν ἀνείρητο, *Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη,*
καὶ πλῆθος εἰρήνης. *Καὶ συγκόψουσιν τὰς μαχαίρας αὐτῶν*
εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα· καὶ οὐ
λήψεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι
πολεμεῖν. Ἀκόλουθα ταῖς προρρήσεσιν ἐπηκολούθει d
τὰ ἔργα. Πᾶσα μὲν αὐτίκα περιῃρεῖτο πολυαρχία Ῥω-
μαίων, Αὐγούστου κατὰ τὸ αὐτὸ τῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
ἐπιφανείᾳ μοναρχήσαντος. Ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ εἰς δεῦρο
οὐκ ἂν ἴδοις, ὡς τὸ πρὶν, πόλεις πόλεσι πολεμούσας,
οὐδ' ἔθνος ἔθνει διαμαχόμενον, οὐδέ γε τὸν βίον ἐν τῇ
5 παλαιᾷ συγχύσει κατατριβόμενον. Καί τοι πῶς οὐκ
ἄξιον θαυμάζειν ἐπιστήσαντα, τί δή ποτε τὸ μὲν πα-
λαιὸν, ὅτε τῶν ἐθνῶν ἁπάντων κατετυράννουν οἱ δαίμο-
νες καὶ πολλή τις ἦν τῶν ἀνθρώπων ἡ περὶ αὐτοὺς
θεραπεία, πρὸς αὐτῶν τῶν θεῶν ἐξοιστρούμενοι ἐπὶ τοὺς

c 3. τε τὰς] γε τὰς G. 4. Χριστὸς] Χριστὸς τοῦ θεοῦ A.H. 8. ἄροτρα] ἄροτρον C.G. d 7. πάσῃ] τῇ παλαίᾳ A.C.E.G.H. 9. ἐπιστήσαντας] ἐπιστήσαντα A.H. 11. ἀνθρώπων] τῶν ἀνθ. A. 12. τῶν θεῶν αὐτῶν G.

versabantur, rem militarem jam inde a pueris addiscerent, gladiosque
continenter ac vulgo per vias publicas, pagos, agrosque et rura
4 gestarent. At vero cum sese primum Christus ostendisset, (de
quo prophetæ olim ista cecinerant: *Orietur in diebus ipsius jus-* Ps. 71, 7.
titia et multitudo pacis: et conflabunt gladios suos in vomeres, et Isa. 2, 4.
lanceas suas in falces, non sumet gens adversus gentem gladium, nec
discent amplius bellum gerere :) oraculorum veritatem continuo rerum
exitus comprobavit. Etenim multiplex ille Romanorum principatus
illico sublatus est, cum Augustus sub ipsum nostri servatoris ad-
ventum summam rerum unus accepisset. Ex eo vero tempore ad
ætatem usque nostram, civitates ut antea cum civitatibus dimicantes,
populosque cum populis commissos, hominum denique vitam rerum
5 omnium perturbatione contritam nemo vidit. Quis ergo non jure
miretur, si diligenter secum ipse cogitet, quid causæ fuerit, quam-
obrem homines olim, quo tempore gentes universas dæmones tyran-
nide oppressas tenebant, et summo cunctis a mortalibus cultu cele-
brabantur, deorum ipsorum œstro perciti, in mutua bella furioso

Pacem orbis, Christi ortum consequutam esse.

κατ' ἀλλήλων ἐξεκαίοντο πολέμους—ὡς τοτὲ μὲν Ἕλληνας αὐτοῖς Ἕλλησι, τοτὲ δὲ Αἰγυπτίους Αἰγυπτίοις, p. 11
καὶ Σύρους Σύροις, Ῥωμαίους τε Ῥωμαίοις πολεμεῖν, ἀνδραποδίζεσθαί τε ἀλλήλους καὶ κατατρύχειν ταῖς πολιορκίαις, ὥσπερ οὖν αἱ περὶ τούτων δηλοῦσι τῶν παλαιῶν ἱστορίαι—ἅμα δὲ τῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐσεβεστάτῃ [καὶ εἰρηνικωτάτῃ] διδασκαλίᾳ τῆς μὲν πολυθέου πλάνης καθαίρεσις ἐπετελεῖτο, τὰ δὲ τῆς τῶν ἐθνῶν διαστάσεως παῦλαν αὐτίκα παλαιῶν κακῶν ἀπελάμβανεν; Ὃ καὶ μάλιστα μέγιστον ἡγοῦμαι τεκμήριον τυγχάνειν τῆς ἐνθέου καὶ ἀφορήτου δυνάμεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. b

6 Τῆς δ' ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων προφαινομένης ὠφελείας δεῖγμα ἐναργὲς ἴδοις ἄν, ἐπιστήσας, ὡς οὐδὲ ἄλλοτέ πω ἐξ αἰῶνος, οὐδ' ὑπό τινος τῶν πάλαι διαφανῶν, ἐκ μόνων δὲ τῶν αὐτοῦ φωνῶν, καὶ τῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαδοθείσης διδασκαλίας αὐτοῦ, εὖ τὰ πάντων τῶν

d pen. ἐξεμαίνοντο] ἐξεκαίοντο A.H.
p. 11. 1. Ῥωμαίους τε] τε om. A. 3. πολιορκίαις] πολυορκίαις D. et mox τοῦτον. 6. καὶ εἰρηνικωτάτῃ om. A.H. 7. καθαίρεσις] καταίρεσις ed. Viger. καθαίρεσιν C. Mox ἀπετελεῖτο A. pro ἐπετ. 11. ἀπορρήτου] ἀφορήτου A.H. b 4. πω] ποτε C.G. 8. εὖ τὰ πάντα] εἰς τὰ πάντων A.H. πάντων item C.G.

quodam impetu ruerent: sic, ut modo Græci cum Græcis, modo cum Ægyptiis Ægyptii, Syri cum Syris, cum Romanis denique Romani ipsi bella susciperent, aliique vicissim alios vel in servitutem abducerent, vel obsidionibus conficerent, quemadmodum veteres illorum temporum historiis consignatum ac testatum reliquere. Ut primum autem religiosissima pacisque amantissima servatoris nostri doctrina increbuit, non ille tantum error, qui deorum multitudinem invehebat, funditus tolleretur; verum etiam importatæ dudum per ista populorum dissidia calamitates subito conquiescerent? Equidem id vel maximum arbitror divinæ arcanæque servatoris nostri pote-
6 statis argumentum. Illius autem utilitatis, quæ palam doctrinæ hujus prædicationem consequuta est, cuivis rem secum attente reputanti clarum hoc in primis et illustre specimen intueri liceat; quod nec alias unquam ex omni hominum memoria, nec ab eorum ullo qui fama quondam nominis et existimatione floruerunt: sed tantum ex quo ipsius doctrinæ per universum orbem diffusæ verbis et concioni-

ἐθνῶν νόμιμα κεῖται, αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ πρὶν θηριώδη καὶ
βάρβαρα· ὡς μηκέτι Πέρσας μητρογαμεῖν τοὺς αὐτῷ
μαθητευθέντας, μὴ δ' ἀνθρωποβορεῖν Σκύθας διὰ τὸν c
καὶ μέχρις αὐτῶν ἐλθόντα τὸν Χριστοῦ λόγον, μηδ'
ἄλλα γένη βαρβάρων ἐκθέσμως θυγατράσι καὶ ἀδελ-
[9] *φαῖς μίγνυσθαι, μηδ' ἄρρενας ἄρρεσιν ἐπιμαίνεσθαι*
καὶ τὰς παρὰ φύσιν ἡδονὰς μετιέναι, μηδὲ κυσὶ καὶ οἰω-
νοῖς τοὺς οἰκείους νεκροὺς προτιθέναι τοὺς πάλαι τοῦτο
πράττοντας, μηδ' ἀγχόνῃ τοὺς γεγηρακότας, ὥσπερ οὖν
πρότερον, παραβάλλειν, μηδὲ σάρκας νεκρῶν τῶν φιλ-
τάτων κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος θοινᾶσθαι, μηδ' ἀνθρωπο-
θυτεῖν ὡς θεοῖς τοῖς δαίμοσι κατὰ τοὺς παλαιούς, μηδὲ
τὰ φίλτατα κατασφάττειν ἐπ' εὐσεβείας ὑπολήψει. d
7 *Ταῦτα γὰρ ἦν καὶ συγγενῆ τούτοις μυρία τὰ πάλαι τὸν*
ἀνθρώπων βίον λυμαινόμενα. Ἱστοροῦνται Μασσα-

b 10. *αὐτῷ*] *αὐτὸ* D. c. *Χριστοῦ*] *θεοῦ* C. *τοῦ θεοῦ* G. 2. *βαρβάρων*] *βάρβαρα* C.G. 4. *ἐπιμαίνεσθαι*] *ὑπιμαίνεσθαι* C. 8. *ἦν*] *οὖν* C.G.H. 9. *ἐπιβάλλειν*] *παραβάλλειν* A.C.H. *περιβάλλειν* G. 10. *θοινᾶσθαι*] *οἰνᾶσθαι* A. *τῶν φιλτάτων* D. in marg. d. *εὐσεβείας*] *ἐπ' εὐσεβείας* A.C.E.G. 3. *τῶν ἀνθρώπων*] *τῶν* om. A.

Gentium feritatem Christi doctrina sublatam esse.

bus hominum aures afflari cœpere, continuo factum sit, ut qui ferini prius ac barbari nationum omnium mores fuerant, iidem lenioribus et humanioribus institutis mansuescerent. Itaque nec Persæ qui semel ejus disciplinæ nomen dederunt, nuptias amplius cum matribus ineunt: nec Scythæ, quod in eorum quoque regionem Christi sermo penetrarit, humana jam carne pascuntur; nec alia barbarorum genera incesto filiarum ac sororum concubitu polluuntur: nec ad mares furioso libidinis æstu mares ipsi rapiuntur, nec cæteras, quæ naturæ leges violant, corporis voluptates persequuntur, nec canibus atque volucribus necessariorum ac propinquorum suorum cadavera, quibus id quondam in more fuerat, objiciunt: nec senio jam confectis, ut antea, laqueos injiciunt, nec sibi amicissimorum carne post obitum antiquo ritu saginantur: nec majorum instituto dæmonibus tanquam diis homines immolant, nec sibi carissimos jugulant falsa
7 pietatis opinione delusi. Hæc nimirum illa sunt, aliaque id genus propemodum infinita, quibus infesta quondam hominum vita habe-

γέται καὶ Δέρβικες ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθαι τῶν οἰκείων
τοὺς αὐτομάτως τελευτήσαντας, διὸ καὶ φθάσαντες
κατέθυον, καὶ εἱστιῶντο τῶν φιλτάτων τοὺς γεγηρακότας·
Τιβαρηνοὶ δὲ ζῶντας κατεκρήμνιζον τοὺς ἐγγυτάτω
γέροντας· Ὑρκανοὶ δὲ καὶ Κάσπιοι, οἱ μὲν οἰωνοῖς καὶ
κυσὶ παρέβαλλον ζῶντας, οἱ δὲ τεθνεῶτας· Σκύθαι δὲ
συγκατώρυττον ζῶντας, καὶ ἐπέσφαττον ταῖς πυραῖς
οὓς ἠγάπων οἱ τεθνεῶτες μάλιστα· καὶ Βάκτριοι δὲ τοῖς p. 12
8 κυσὶ παρέβαλλον ζῶντας τοὺς γεγηρακότας. Ἀλλὰ
ταῦτα μὲν πάλαι ἦν πρότερον, νυνὶ δὲ οὐκ ἔθ᾽ ὁμοίως
ἐστὶν, ἑνὸς τοῦ σωτηρίου νόμου τῆς εὐαγγελικῆς δυνά-
μεως τὴν θηριώδη καὶ ἀπάνθρωπον τούτων ὅλων κατα-
9 λύσαντος νόσον. Τὸ δὲ μηκέτι θεοὺς ἡγεῖσθαι ἤτοι τὰ

d 4. Δέρβικες ἀθλιωτάτους] Βέβρυκες ἀθλίους A.H. Βέβρικες E. V. et γρ. S. Δέρβικες Porphyr. Abst. IV. 21. cf. Strabo XI. p. 790=756. Ceterum A. habet in marg. ἔθνη μυσαρὰ ἐθνῶν, Μασσαγετῶν Βεβρύκων. 8. παρακμάσαντας. Τιβαροὶ δὲ] γεγηρακότας. Τιβαρηνοὶ δὲ A.H. Τιβαρηνοὶ C.E.G. V. γρ. S. Vid. Wyttenbach. ad Plutarch. p. 328 C. A. in marg. Τιβαρηνῶν Ὑρκανῶν καὶ Κασπίων. 10. δὲ καὶ] δὲ om. C.G. Mox παρέβαλον D. 12. ζῶντας καὶ] γρ. ζῶντας τοὺς δέροντας καὶ S. pen. συγκατώρυττον] συγκατύρηττον C. Mox ὑπέσφαζον C. ἐπέσφαζον G.H.

p. 12. Βάκριοι] Βάκτριοι C.G.H.V. Βακτήριοι A. γρ. Βάκτριοι, et deleto illo in textu ora habet βάκτριοι S. Tum μὲν τοῖς A.C.H. Mox παρέβαλον C.G. 2. γέροντας] γεγηρακότας A.H. 6. καταλύσαντος] παραλύσαντος A.H. παρακαταλ. C. καταλύσαντάς D. παραλύσαντος (κατα above) G.

batur. Ac Massagetæ quidem atque Derbices, ut historiarum fide proditum est, propinquorum suorum longe miserrimos eos putabant, qui naturali fato supremum vitæ diem obiissent, cujus ante propterea necessitatem occupantes, quos vehementius diligerent, eos ætate jam effœtos non immolabant modo, sed iis etiam quasi lautissimis epulis utebantur. At vero Tibareni, senes maxima secum affinitate conjunctos præcipites agere: Hyrcani vivos eosdem ac spirantes, Caspii jam morte functos avibus canibusque objicere: Scythæ vivos una defodere, quosque mortui summopere adamassent, ipsorum ad rogos jugulare, Bactrii denique seniores adhuc superstites canibus itidem
8 laniandos projicere consueverant. Hæc, inquam, omnia superioribus illis temporibus grassabantur, nunc autem fieri omnino desiere, immani ac belluina tot malorum peste salutaris unius evangelicæ legis
9 viribus profligata. Jam vero, quod neque expertia vitæ, surdaque

νεκρὰ καὶ κωφὰ ξόανα, ἢ τοὺς ἐν τούτοις ἐνεργοῦντας
πονηροὺς δαίμονας, ἢ τὰ μέρη τοῦ φαινομένου κόσμου,
ἢ τὰς τῶν πάλαι κατοιχομένων θνητῶν ψυχὰς, ἢ τῶν
ἀλόγων ζώων τὰ βλαπτικώτατα, ἀντὶ δὲ τούτων ἁπάν-
των διὰ μιᾶς τῆς εὐαγγελικῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διδα- b
σκαλίας, Ἕλληνας ὁμοῦ καὶ βαρβάρους, τοὺς γνησίως
ἀλλ᾽ οὐκ ἐπιπλάστως αὐτοῦ τῷ λόγῳ προσανέχοντας,
εἰς τοσοῦτον ἄκρας φιλοσοφίας ἐλθεῖν, ὡς μόνον τὸν
ἀνωτάτω Θεὸν, αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν ἐπέκεινα τῶν ὅλων,
τὸν παμβασιλέα καὶ κύριον οὐρανοῦ καὶ γῆς ἡλίου τε
καὶ ἄστρων, καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου δημιουργὸν,
σέβειν καὶ ὑμνεῖν καὶ θεολογεῖν, βιοῦντε ἀκριβῶς καὶ
οὕτως μανθάνειν, ὡς μέχρι καὶ τοῦ ἐμβλέπειν τοῖς
ὀφθαλμοῖς παιδαγωγεῖσθαι, καὶ μηδὲν ἀκόλαστον ἐκ c
τοῦ μετ᾽ ἐπιθυμίας ὁρᾶν ἐννοεῖν, πρόρριζον δ᾽ ἐξ αὐτῆς

a 10. ἢ τὰς—κατοιχομένων] καὶ τὰς—κατοιχομένας C.G. τῶν πάλαι] πάλαι τῶν A. 11. ἀλόγων] ἀναλόγων E. 12. βλαπτικώτερα] βλαπτικώτατα C.G.H. ἀντὶ δὲ] ἀντί τε A. b. τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγ.] τῆς εὐαγγελικῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν A.H. 3. γνησίως—ἐπιπλάστως αὐτοῦ] γνησίους—ἐπιπλάστους αὐτῷ D.V. γρ. S. 4. τῷ λόγῳ προσανεχ.] τῶν λόγων προσέχοντας C.G. προσέχοντας D. 7. καὶ κύριον] κυροὺ G. 10. οὕτω] καὶ οὕτως A.H. οὕτως G.

simulacra, neque conscelerati dæmones suarum in iis præstigiarum vim exerentes, neque partes mundi hujus aspectabilis, neque hominum pridem extinctorum manes, neque animantium ratione carentium teterrimæ ac nocentissimæ deorum amplius in numero habeantur: sed istorum omnium loco, per unam hanc evangelicam servatoris nostri doctrinam effectum sit, ut ex Græcis pariter ac Barbaris quotquot ejus verbum sincero animo, non simulatione quadam et inani ostentatione suscipiunt, eum supremæ philosophiæ gradum attingant, ut unum eundemque summum deum, nullis hujus aut universitatis aut ævi finibus comprehensum, præpotentem cœli terrarumque regem ac dominum, solis, astrorum, totiusque mundi procreatorem venerentur, celebrent, Deumque fateantur: ita porro vitam quasi ad amussim exigere conformareque studeant, ut ipsum etiam oculorum sensum disciplinæ legibus contineant, nihilque non temperatum ex aspectu cum cupiditate conjuncto in animum subire patiantur, ac vel ipsa ex cogitatione radicitus genus omne fœdæ

Veri Dei cognitionem religionis Christianæ fructum esse.

διανοίας πᾶν αἰσχρὸν ὑποτέμνεσθαι πάθος· ταῦτα πάντα
10 πῶς οὐκ ἂν τοῖς πᾶσι συμβάλλοιτο πρὸς εὐζωΐαν; Καὶ
τὸ μηδ' εὐορκίας δεῖσθαι, πολλοῦ δεῖ ἐπιορκεῖν, διὰ τὸ
πρὸς αὐτοῦ μανθάνειν μηδὲ ὀμνύναι ὅλως, ἐν πᾶσι δὲ
ἀψευδεῖν καὶ ἀληθεύειν, ὡς ἀρκεῖσθαι τῷ ναὶ καὶ τῷ οὔ,
παντὸς ὅρκου βεβαιοτέραν τὴν προαίρεσιν κατασκευ-
άζοντας; Τὸ δὲ μηδ' ἐν ψιλοῖς ῥηματίοις καὶ ταῖς κοι- d
ναῖς ὁμιλίαις ἀδιαφορεῖν, ἀκριβολογεῖσθαι δὲ καὶ μέχρι
τούτων, ὡς μήτε ψεῦδος, μήτε λοιδορίαν, μήτε τι αἰ-
σχρὸν καὶ ἄσχημον ῥῆμα προΐεσθαι τῇ φωνῇ, διὰ τὴν
αὐτοῦ πάλιν παρακέλευσιν, δι' ἧς ἔφησε, περὶ παν-
τὸς ἀργοῦ ῥήματος δώσετε λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως·
11 ὁποίας ὑπερβολῆς φιλοσόφου ζωῆς ἔχεται; Τὸ δὲ καὶ
συλλήβδην ἀθρόως μυριάδας ὅλας ἀνδρῶν καὶ γυναι-
κῶν καὶ παίδων, οἰκετῶν τε καὶ ἐλευθέρων, ἀδόξων τε
καὶ ἐπιδόξων, καὶ προσέτι βαρβάρων ὁμοῦ καὶ Ἑλλή-

c 5. συμβάλλοιτο] συμβάλοιτο C. πρὸς εὐζ. τοῖς π. σ. H. 6. μηδὲν] μηδ' A.H. μὴ δὲ εὐερκίας G. γε δεῖ] γε om. A.C.D.G. 8. ὅλως] πᾶσιν ὅλως A.H. 10. παντὸς ὅρκου τὴν προαίρεσιν βεβαιοτέραν παρασκευάζοντας] παντὸς ἔργου βεβαιότερον τὴν προαίρεσιν κατασκευάζοντας A. παντὸς ὅρκου β. τ. π. C.H. βεβαιοτέραν τὴν προαίρεσιν D.G. 11. μηδ' ἐν] μηδὲ A.H. d 4. μήτε τι] τι om. A.H. 5. πάλιν om. D. 7. δώσετε] δώσεται C.D. 8. ζωῆς om. H.

perturbationis exscindant: hæc omnia quis plurimum cunctis homi-
nibus ad bene beateque vivendum momenti afferre non videat?
10 Præterea, quod nullo plane jurejurando opus habeant, (tantum abest
ut perjurio locus esse possit) eo quod nunquam omnino jurandum
esse, at rejecto mendacio verum constanter et ubique retinendum ex
illo didicerunt, adeo ut, ita, vel non, in omnem partem satis esse
putent, quippe qui vel ipsam animi inductionem omni sacramento
firmiorem atque certiorem exhibeant. Similiter, quod ne in levissi-
mis quidem voculis, ac mutuis quotidianisque congressionibus sese
negligentius habere velint, sed in iis etiam accurate quicquid
loquuntur expendant, ne quod ipsis verbum aut vanum, aut con-
tumeliosum, aut turpe, minusve compositum excidat; idque pro-
Matth. 12, 36. pter unum hoc ejusdem monitum: *De omni verbo otioso reddetis*
rationem in die judicii; totum, inquam, illud cujus obsecro vitæ est,
Præcepta Christianæ religionis eximia. 11 quamque sublime philosophiæ genus profitentis? Ad hæc, quod
infinita virorum, mulierum ac puerorum, servorum pariter atque
liberorum, ignobilium et nobilium, nec non Barbarorum simul atque

νων, κατὰ πάντα τόπον καὶ πόλιν καὶ χώραν, ἐν πᾶσι
τοῖς ὑφ' ἡλίῳ ἔθνεσιν ἐπὶ διδασκαλίᾳ τῶν τοιούτων p. 13
μαθημάτων, οἵων ἀρτίως μεμαθήκαμεν, φοιτᾶν καὶ τὰς
ἀκοὰς λόγοις παρέχειν, ἀναπείθουσιν οὐ μόνον ἀκολά-
στων ἐγχειρημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ διάνοιαν αἰ-
σχρῶν ἐνθυμημάτων γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα
κρατεῖν· τό τε πᾶν γένος ἀνθρώπων παιδείαν παιδεύ-
εσθαι ἔνθεον καὶ εὐσεβῆ, φέρειν τε μανθάνειν γενναίως
καὶ βαθεῖ φρονήματι τὰς τῶν ἐπανισταμένων ὕβρεις,
[10] καὶ μὴ τοῖς ἴσοις τοὺς φαύλους ἀμύνεσθαι, θυμοῦ δὲ
καὶ ὀργῆς καὶ πάσης ἐμμανοῦς ὀρέξεως κρείττους
γίνεσθαι, ναὶ μὴν καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀπόροις καὶ b
ἐνδεέσι κοινωνεῖν, πάντα τε ἄνθρωπον ὁμογενῆ δεξιοῦ-
σθαι, καὶ τὸν νενομισμένον ξένον ὡς ἂν νόμῳ φύσεως
οἰκειότατον καὶ ἀδελφὸν γνωρίζειν.

12 Πάντα δὴ ἀθρόως ταῦτά τις συναγαγὼν, πῶς οὐκ ἂν
ὁμολογήσειε τὰ μέγιστα καὶ ἀληθῶς ἀγαθὰ πάντας ἀν-

d ult. καὶ πᾶσι] ἐν πᾶσι G.H. ἥλιον] ἡλίῳ A.H.
p. 13. 2. τοιούτων om. A.H. 4. ἐπιχειρημάτων] ἐγχειρημάτων A.H. 5. διάνοιαν] δύναμιν H. 7. γένος] γένος ἀνθρώπων A.H. 9. γενναίως] γενναίῳ H. 10. ἐπανισταμένων] ἐπιστανομένων A. 11. δὲ καὶ] τε καὶ A.H. 12. ἐμμανοῦς] ἐμφανοῦς A.H. b 2. ἀπόροις] εὐπόροις C.

Græcorum, omnibus in locis, oppidis, regionibus, et quotquot soli subjectæ sunt nationibus, ad subeundam eorum præceptorum quibus nuper informati sumus disciplinam, denso agmine multitudo confluat, ejusmodique sermonibus aures præbeat, quibus ad coercendam non actionum modo petulantiam, verum etiam earum quæ in sola mente versantur cogitationum turpitudinem, omnesque tum ventris, tum quæ sub ventre sedem habent voluptates domandas excitetur: quodque nullum non genus hominum divinæ doctrinæ præceptionibus imbuatur, ut lacessentium inimicorum injurias excelso exaggeratoque animo ferre, non mutuis ac similibus improbos homines ulcisci velit: ut iracundiæ vim, ut impotentem ac furiosum cupiditatis omnis impetum regere ac frænare conetur, adeoque ut opes fortunasque suas cum inopibus egentibusque communicet: ut quemlibet hominem communis humanitatis nomine complectatur, quemque vulgo tanquam peregrinum habent, eum quasi naturæ lege conjunctissimum ac
12 veluti fratrem agnoscat. Hæc qui simul universa congerat, fierine

θρώπους εὐαγγελίσασθαι τὸν ἡμέτερον λόγον, τό τε
αὐτόθεν ὑπερέχον πρὸς εὐζωΐαν τῷ τῶν ἀνθρώπων παρε-
13 σχηκέναι βίῳ; Ὁποῖον δέ σοι εἶναι δοκεῖ, τὸ πᾶν c
γένος ἀνθρώπων, οὐ μόνον Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἀνημερωτάτων βαρβάρων καὶ τῶν ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς
γῆς οἰκούντων, τῆς μὲν ἀλόγου θηριωδίας ἀνασχεῖν,
14 δόξας δὲ φιλοσόφους ἀναλαβεῖν παρασκευάσαι; Οἷον,
φέρε εἰπεῖν, τὰς περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, καὶ ζωῆς τῆς
παρὰ τῷ Θεῷ μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀπαλλαγὴν τοῖς θεοφιλέ-
σιν ἀποκειμένης, δι' ἣν τοῦ προσκαίρου τούτου ζῆν κατα-
φρονεῖν ἐμελέτησαν· ὥστε ἀποδεῖξαι παῖδας τοὺς πώ- d
ποτε ἐπὶ φιλοσοφίᾳ διαβοηθέντας, καὶ παίγνιον τὸν θρυ-
λούμενον ἐκεῖνον θάνατον, ἀνὰ στόμα φιλοσόφων πάν-
των ᾀδόμενον· θηλειῶν παρ' ἡμῖν καὶ κομιδῇ παίδων
βαρβάρων τε ἀνδρῶν καὶ εὐτελῶν τῷ δοκεῖν τῇ τοῦ σω-
τῆρος ἡμῶν δυνάμει τε καὶ συνεργείᾳ τὸν περὶ ψυχῆς

b 8. εὐαγγελίσασθαι] εὐηγγελίσθαι C.G. εὐαγγελίσθαι D. 11. εἶναι δοκεῖ] δοκεῖ εἶναι D. c. γένος om. C.G. Mox ἀλλήλων pro Ἑλλήνων C.G. 4. θηριωδείας] θηριωδίας A.C.E.G.H. 6. εἰπεῖν om. C.G.H. 7. Θεῷ] τῷ Θεῷ A. παρ' αὐτοῦ Θεοῦ H. d 2. διαβοήτους] βοηθέντας A.H. διαβοηθέντας ἐπὶ φιλοσ. C.G. διαβοήτους ἐπὶ φιλ. D. 3. φιλοσόφων πάντων] πάντων φιλοσόφων A.H. 6. εὐτελῶν τῷ] εὐγενῶν ὥστε τῷ C.G. 7. συνεργίᾳ G.

poterit quin idem prædicatam a nobis doctrinam eam esse fateatur,
quæ summa veraque bona cunctis hominibus feliciter nunciarit,
quodque præcipuum et quasi caput ad bene beateque vivendum per
13 sese erat, hominum vitæ contulerit? Illud porro quod sequitur,
cujusmodi tandem esse putas, quod nimirum eadem genus hominum
universum non Græcorum modo, sed ferocissimorum etiam barbaro-
rum, et eorum qui in extremis terræ finibus degebant, a vecordi
ferinoque ritu abduxerit, atque ad sententias philosophis plane dignas
14 traduxerit? Cujusmodi sunt eæ, quas de animi immortalitate vita-
que illa, quæ postquam migratum hinc fuerit Deo caros homines
apud ipsum quasi recondita manet, imbiberunt: cujus amore capti
tantum in brevis hujus fluxæque vitæ contemptu meditationis ac
studii posuere, ut vere pueros, quotquot olim maximam ex philoso-
phia laudem sibi famamque pepererant, illamque jactatam perdiu
mortem ac philosophorum omnium ore decantatam, nihil nisi pueri-
lem quandam lusionem fuisse ostenderint; cum ipsæ quoque apud

Immortalitas animorum religionis Christianæ dogma.

ἀθανασίας λόγον ἔργοις πρότερον ἢ ῥήμασιν ἐπαληθεύοντα δειξάντων. Οἷον δὲ, καὶ τὸ καθόλου πάντας ἀνθρώπους, τοὺς ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ἐκ τῶν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν μαθημάτων περὶ Θεοῦ προνοίας, ὡς ἐφορώσης τὰ σύμπαντα, ὑγιῶς καὶ ἐρρωμένως φρονεῖν παιδεύεσθαι, καὶ τὸ πᾶσαν ψυχὴν μανθάνειν τὸν περὶ p. 14 δικαιωτηρίου καὶ κρίσεως Θεοῦ λόγον, καὶ τὸ πεφροντισμένως ζῆν, καὶ φυλακτικῶς ἔχειν τῶν τῆς κακίας ἐπιτηδευμάτων.

5 Κεφάλαιον δὲ τῆς πρώτης καὶ μεγίστης εὐεργεσίας b τοῦ σωτηρίου λόγου γνοίης ἂν, εἰ ἐν νῷ λάβοις τὴν δεισιδαίμονα πλάνην τῆς παλαιᾶς εἰδωλολατρείας, ᾗ τὸ σύμπαν ἀνθρώπων γένος δαιμόνων ἀνάγκαις πάλαι πρότερον κατετρύχωτο· ἧς ὥσπερ ἀπὸ σκοτίας ζοφωδεστάτης Ἕλληνας ὁμοῦ καὶ βαρβάρους δυνάμει θείᾳ μεταστησάμενος, ἐπὶ νοερὰν καὶ φωτεινοτάτην ἡμέραν

d 13. ὑγιῶς] ὑγιῶν D. Supra ὡς om. G.
p. 14. a. δικαιωτηρίων] δικαιωτηρίου A. δικαιοσύνης C.G. δικαιοτέρων D.
b 3. λάβοις] λάβῃς C.G. 4. εἰδωλολατρίας G. 6. κατετρύχετο] κατετρύχωτο A.H. 7. ζοφερωτάτης] ζοφωδεστάτης A.H. Mox φωτεινὴν H.

nos puellæ tenerique pusiones, adeoque barbari homines, iidemque si oculis æstimarentur, viles et abjecti, servatoris nostri viribus auxilioque freti, hujus de animorum immortalitate doctrinæ veritatem re ipsa potius quam oratione comprobarint. Cujusmodi etiam illud est, quod universi passim homines, ubi ubi gentium ipsi degant, ex ejusdem servatoris nostri disciplinæ præceptis sanum et constantem divinæ providentiæ hanc rerum universitatem moderantis sensum hauriant, quodque nemo non ea quæ de tribunali judicioque divino prædicantur mente percipiat, eoque plurimum instituendæ vitæ cautionis adhibeat, et ab omni sceleris improbitatisque genere singulari studio ac provisione declinet.

Idololatria per Christianam religionem profligata.

5 At vero præcipui maximique beneficii, quod a salutari prædicatione profectum est, ita facile summam intelligas, si superstitiosum illum errorem veteris idololatriæ tecum ipse reputes, qua genus humanum universum propter vim ac violentiam dæmonum antea pessundabatur: ex qua tamen illa sic tanquam ex teterrima caligine Græcos simul ac Barbaros divino numine liberatos, ad spiritalem

τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ τοὺς c
2 πάντας μετηγάγετο. Καὶ τί χρὴ μηκύνειν ἀποδεικνύναι
πειρωμένους ὅτι μὴ ἀλόγῳ πίστει ἑαυτοὺς ἀνεθήκαμεν,
σώφροσι δὲ καὶ ὠφελίμοις λόγοις τὸν τῆς ἀληθοῦς
εὐσεβείας τρόπον περιέχουσι; Τῆς παρούσης ὑπο-
θέσεως αὐτὸ δὴ τοῦτο καθόλου πραγματευομένης, τοὺς
μὲν ἐπιτηδείως ἔχοντας ἕπεσθαι λόγων ἀποδείξεσι προ-
τρέπομεν καὶ παρακαλοῦμεν φρονήσεως ἐπιμελέσθαι, καὶ
λογικώτερον τῶν δογμάτων τὰς ἀποδείξεις παραλαμβά-
νειν, ἑτοίμους τε εἶναι πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ ἐπερωτῶντι d
3 ἡμᾶς τὸν λόγον τῆς καθ' ἡμᾶς ἐλπίδος. Ἐπεὶ δὲ μὴ
πάντες τοιοῦτοι, φιλανθρώπου τυγχάνοντος τοῦ λόγου,
καὶ μηδένα μηδαμῶς ἀποτρεπομένου, πάντα δὲ ἄνθρω-
πον τοῖς καταλλήλοις ἰωμένου φαρμάκοις, καὶ τὸν
ἀμαθῆ καὶ ἰδιώτην ἐπὶ τὴν τῶν τρόπων θεραπείαν παρα-
καλοῦντος· εἰκότως ἐν εἰσαγωγῇ τοὺς ἀρχομένους τῶν
ἰδιωτικωτερων γύναια καὶ παῖδας καὶ τὸ τῶν ἀγελαίων

c 3. μὴ] μηδὲ A. 9. λόγων φρονήσεως] λόγων om. A.C.G.H. λόγον D.
d 8. πραοτέραν] τῶν τρόπων A.C.D.G.H.S.V. 10. ἰδιωτικωτέρων] γρ. ἰδιωτέρων S. 11. ἀγελαίων] ἀναγκαίων suprasc. γρ. ἁλιέων D. ἁλιέων V. et nescio an S.

2 eandemque clarissimam veræ erga Deum præpotentem rerum omnium
regem pietatis lucem vindicavit. Sed enim, quid attinet hoc loco
pluribus id conari, ut non inconsideratæ cuidam ac temerariæ fidei,
sed consilii utilitatisque plenis rationibus, quæque veræ pietatis
formam et institutum complectantur, nos ipsos addixisse ostendamus?
Equidem, cum universo hoc opere id agatur unum, qui vim ac mo-
menta rationum capere et assequi possunt, eos ut in perviden-
dam argumentorum sanitatem incumbant, ut quas accipiunt dog-
matum nostrorum demonstrationes attentius ac subtilius exami-
1 Pet. 3, 15. nent, uti denique *ad suscipiendam, quicunque rationem ex nobis
quærat, illius quæ Religione nostra continetur spei defensionem,
promptos sese ac paratos exhibeant, etiam atque etiam adhortamur.
3 Nunc vero, quoniam omnium ea facultas et solertia non est, cum
ejusmodi sit tamque amans hominum verbi divini suavitas, ut nemi-
nem omnino repudiet, sed potius cuilibet sanando congruam et con-
venientem medicinam adhibeat: adeoque imperitos et idiotas ad
leviorem curationis rationem invitet; jure sane ac merito qui ex

Credere quanti sit momenti, accurata inductione probat.

πλῆθος ἐπὶ τὸν εὐσεβῆ βίον χειραγωγοῦντες, ὡς ἐν φαρμάκου μοίρᾳ, τὴν ὑγιῆ πίστιν παραλαμβάνομεν, ὀρθὰς δόξας περὶ θεοῦ προνοίας, καὶ περὶ ψυχῆς ἀθανασίας, καὶ περὶ τοῦ κατ' ἀρετὴν βίου ἐντιθέντες αὐτοῖς. p. 15

4 Ἢ οὐχ οὕτως καὶ τοὺς τὰ σωμάτων κάμνοντας ἐπιστημόνως ἰωμένους ὁρῶμεν, αὐτοὺς μὲν διὰ πλείστης
[11] ἀσκήσεως καὶ παιδείας τοὺς κατὰ ἰατρικὴν λόγους ἀνειληφότας, καὶ πάντα λογικῶς χειρουργοῦντας, τούς γε μὴν ἐπὶ θεραπείᾳ προσιόντας αὐτοῖς πίστει ἑαυτοὺς καὶ τῇ τῶν χρηστοτέρων ἐλπίδι παρέχοντας· καὶ τῶν μὲν κατὰ τὴν ἐπιστήμην θεωρημάτων μηδὲν ἀκριβῶς ἐπαΐοντας, μόνης δὲ τῆς ἀγαθῆς ἐλπίδος τε καὶ πίστεως
5 ἐξηρτημένους; Καὶ ὁ μὲν τῶν ἰατρῶν ἄριστος εἰς b
μέσον παρελθὼν, ἅ τε χρὴ προφυλάττεσθαι, καὶ ἃ προσήκει δρᾶν, ὥσπερ τις ἄρχων καὶ κύριος μετ' ἐπι-

d 15. καὶ περὶ] καὶ τοῦ περὶ C.G.

p. 15. a. σωμάτων τῶν καμνόντων ἰωμένους ἐπιστημόνως] σωμάτων κάμνοντας ἐπιστημόνως ἰωμένους A.H. 5. χειρουργοῦντας] χειραγωγοῦντας C.D.G.S.V. Mox τούς τε C.G. 9. ἀκριβῶς] ἀκριβὲς D.E. b. μέσον] μέσον τε C.D.G. Mox παραφυλάττεσθαι C.V. Infra προστάττει μετ' ἐπιστήμης H.

rudioribus initiantur, mulieres videlicet ac pueros, vulgariumque ac plebeiorum hominum multitudinem ad Christianæ vitæ pietatem quasi manu adducentes, integram sanamque fidem principio sic tanquam medicamentum aliquod adhibemus, eorumque mentibus de divina providentia, de animorum immortalitate, deque vita ad vir-
4 tutis normam exigenda cogitationes inserimus. Quid autem? an non eos etiam videmus qui curandis corporum ægrotationibus operam navant, quæcunque ad exquisitam medicinæ artis cognitionem pertinent longo usu multaque doctrina perdiscere, omniaque ratione tractare: qui vero ad eosdem curandæ gratia valetudinis accesserint, illos fidei cuidam exitûsque lætioris expectationi sese ita permittere, ut cum ex istius scientiæ præceptis intelligere nihil accurate perfecteque possint, non nisi ex utraque suspensas habeant incolumitatis
5 suæ rationes. Ac peritissimus quidem medicus in medium prodiens, quid aut cavere aut facere oporteat, sic tanquam princeps ac dominus aliquis scienter præcipit: ægrotus autem ipsi perinde ac regi et legislatori obsequitur, quod sibi quicquid præceptum ab eo fuerit,

στήμης προστάττει· ὁ δ᾽ ὡς βασιλεῖ καὶ νομοθέτῃ πεί-
θεται, πιστεύων συνοίσειν αὐτῷ τὸ προστεταγμένον.
6 Οὕτω καὶ μαθηταὶ παρὰ διδασκάλων λόγους παιδείας
ἀποδέχονται, πιστεύσαντες ἀγαθὸν αὐτοῖς ἔσεσθαι τὸ
μάθημα, ναὶ μὴν καὶ φιλοσοφίας οὐ πρότερόν τις ἐφά-
ψαιτ᾽ ἄν, ἢ πιστεύσας συνοίσειν αὐτῷ τὸ ἐπάγγελμα· c
καὶ ὁ μέν τις αὐτόθεν εἵλετο τὰ Ἐπικούρου, ὁ δὲ τὸν
Κυνικὸν ζηλοῖ βίον, ἄλλος κατὰ Πλάτωνα φιλοσοφεῖ,
κατ᾽ Ἀριστοτέλην ἕτερος, καὶ πάλιν ἄλλος πάντων τὰ
Στωϊκὰ προετίμησεν, ἑκάστου χρηστοτέρᾳ ἐλπίδι τε καὶ
7 πίστει τὸ δόξαν ὡς συνοῖσον ἀγαπήσαντος. Οὕτω καὶ
τέχνας ἄνθρωποι τὰς μέσας μετῆλθον, καὶ ἄλλοι τὸν
στρατιωτικόν, ἄλλοι δὲ τὸν ἐμπορικὸν βίον, πίστει πάλαι
προειληφότες βιοποριστικὸν αὐτοῖς ἔσεσθαι τὸ ἐπιτή-
δευμα. Καὶ γάμων δὲ αἱ πρῶται σύνοδοι, καὶ κοινω-
νίαι τῆς κατὰ παιδοποιίαν ἐλπίδος, ἐξ ἀγαθῆς ἐνήρ- d

b 5. νομοθέτῃ] νομοθετεῖ D. καὶ om. G. 6. μαθηταὶ] μαθητὴς C.G. Mox ἀποδέχεται C.G. 7. λόγους] λόγον H. 10. ἄν, ἢ] ἂν om. A.C.G.H. ἐφάψαιτο καὶ E. c 2. αὐτόθεν] ταυτόθεν H. 4. ἕτερος] ἅτερος D.G. 4. κατ᾽] καὶ κατ᾽ H. 6. τε καὶ] καὶ om. G. 8. τέχναις] τέχνας A.C.D.G.H. cum Vigeri marg. 10. πάλαι] πάλιν A.H. 11. βιοπ.] βιουπ. H. d 1. ἐνήρξαντο] ἤρξαντο C.D.G. ἐνήρξατο H.

6 utile quoque futurum putet. Ita discipuli cujusvis doctrinæ præ-
cepta a magistris excipiunt, quod ab illis didicerint, id sibi expedire
rati. Imo vero ne ipsius quidem philosophiæ partem ullam quis-
quam attingeret, nisi ejus professionem usui ante sibi fore crederet.
Atque ita factum videmus, ut alius Epicuri sectam eligeret, alius
Cynicum vivendi genus æmularetur, ad Platonis, ad Aristotelis alius
se se disciplinam adjungeret, alius denique Stoicorum dogmata
cæteris omnibus anteferret: sic ut singuli quicquid probarent, id fide
quadam speque meliori tanquam sibi profuturum amarent atque re-
7 tinerent. Sic artes eas quæ mediæ nominantur homines persequuti
sunt; et alii quidem rei militari se dedere, mercaturam alii factitare
maluerunt, ea nimirum fide ac persuasione multo ante adducti, quod
ejusmodi vitæ ratio plurimum sibi ad eam tuendam opis esset ac com-
moditatis allatura. Nuptiarum etiam primæ illæ congressiones,
ejusque spei quæ sobolis propagationem intuetur conjunctiones
mutuæ, ex sincera quadam egregiaque fide initium habuerunt.

8 ξαντο πίστεως. Καὶ πλεῖ τις αὖθις εἰς ἄδηλον, οὐδ' ἄλλην προβεβλημένος τῆς σωτηρίας ἄγκυραν ἢ μόνην τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγαθὴν ἐλπίδα· καὶ γεωργεῖ πάλιν ἄλλος, καὶ τὸν σπόρον εἰς γῆν ἀπορρίψας κάθηται τῆς ὥρας τὴν τροπὴν ἐκδεχόμενος, πιστεύων τὸ φθαρὲν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πλημμυρίσιν ὑετῶν καλυφθὲν αὖθις ὥσπερ ἐκ νεκρῶν ἀναβιώσεσθαι· πορείαν δέ τις μακρὰν ἐπ' ἀλλοδαπῆς ἐκ τῆς οἰκείας στελλόμενος, πάλιν τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστιν ἀγαθὰς ὁδηγοὺς ἑαυτῷ συνεπά-
9 γεται. Καὶ τί γὰρ ἄλλ' ἢ τὸν πάντα τῶν ἀνθρώπων βίον δυοῖν τούτοιν ἀνηρτημένον ἐλπίδος τε καὶ πίστεως καταλαμβάνων, τί δὴ θαυμάζεις, εἰ καὶ τὰ κρείττονα p. 16 κατὰ ψυχὴν τοῖς μὲν διὰ πίστεως παραδίδοται, οἷς οὐ σχολὴ λογικώτερον τὰ κατὰ μέρος παιδεύεσθαι, τοῖς δὲ καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς πάρεστι μετιέναι, καὶ τὰς ἀποδείξεις τῶν πρεσβευομένων μανθάνειν;

d 2. προβεβλημένος] προβεβλημένον C. Supra ἀδήλην H. pro ἄ. οὐδ' ἄλλην. 7. ἐπὶ γῆς] ἐπὶ τῆς γῆς A.H. Tum πλημμύραις C.D.G. 10. ἀλλοδάπην] ἀλλοδαπῆς A.C.D.G. Tum ἐκ om. C.G. 11. ἑαυτῷ] αὐτῷ D.G. 13. δυοῖν] δυσὶν A. δυσὶ τούτοις H. δυοῖν τούτοιν C.G. Tum ἀνηρτημένων A.C. δυεῖν τούτων ἀνηρτημένων D. ult. καταλαμβάνομεν] καταλαμβάνων A.C.D.G.H.

p. 16. 1. θαυμάζεις] θαυμαστὸν C.G. κατὰ τὴν ψ.] κατὰ ψ. A.H. καὶ κατὰ ψ. C.D.E. εἰ καὶ κρείττονα καὶ κατὰ G.

8 Præterea navigationem quis adornat ancipiti exitu, qui non alia prius salutem suam quam fidei lætæque spei anchora fundaverit. Alius item agriculturam exercet, jactoque in terram semine domi sedet, tempestatis conversionem expectans, futurumque sibi persuadens, ut semen illud jam in terræ gremio corruptum, ac pluviarum inundationibus obrutum, denuo tanquam ex ipsa morte reviviscat. Alius porro longum ex patria in exteram aliquam regionem iter instituens, spem similiter atque fidem sibi adjungit, faustas utique sibi viæ duces
9 futuras. Quid aliud denique manibus oculisque tenemus, quam vitam hominum universam ex duabus hisce rebus spe nimirum fideque suspensam teneri? Quid ergo caussæ est, quamobrem adeo mireris, quibus non vacat omnia sigillatim ac subtilius addiscere, illis divina hæc, quibusque tantum animus informatur, præcepta fidei manu tradi; aliis vero licere præterea ipsas quoque vestigare rationes, et eorum quæ asseruntur docenturque demonstrationes inda-

10 Ἀλλὰ γὰρ ἐν ὀλίγῳ τούτων ἡμῖν οὐκ εἰς ἄχρηστον
προγεγυμνασμένων, ἀνίωμεν ἐπὶ τὴν πρώτην κατηγο-
ρίαν, καὶ τίνες ὄντες, καὶ πόθεν ὁρμώμενοι, τοῖς διερω-
τῶσιν ἀποκρινούμεθα. Ὅτι μὲν οὖν τὸ γένος Ἕλληνες
ὄντες, καὶ τὰ Ἑλλήνων φρονοῦντες, ἐκ παντοίων τε b
ἐθνῶν ὡς ἂν νεολέκτου στρατιᾶς λογάδες συνειλεγμένοι
τῆς πατρίου δεισιδαιμονίας ἀποστάται καθεστήκαμεν,
οὐδ᾽ ἂν αὐτοί ποτε ἀρνηθείημεν· ἀλλὰ καὶ ὅτι ταῖς
Ἰουδαϊκαῖς βίβλοις προσανέχοντες, κἀκ τῶν παρ᾽ αὐτοῖς
προφητειῶν τὰ πλεῖστα τοῦ καθ᾽ ἡμᾶς λόγου συνάγον-
τες, οὐκ ἔθ᾽ ὁμοίως ζῆν τοῖς ἐκ περιτομῆς προσφιλὲς
11 ἡγούμεθα, καὶ τοῦτ᾽ ἂν αὐτόθεν ὁμολογήσαιμεν. Ὥρα
τοιγαροῦν τούτων τὸν αἰτιολογισμὸν ὑποσχεῖν. Πῶς
οὖν ἂν ἄλλως δόξαιμεν εὖ πεποιηκέναι τὰ πάτρια κατα- c
λείψαντες, ἢ πρῶτον εἰς μέσον αὐτὰ παραθέμενοι, καὶ

a 7. προγεγυμνασμένων] γεγυμν. A.H. 10. διερωτήσασιν ἀποκρινόμεθα] διερωτῶσιν ἀποκρινούμεθα A.H.V. et γρ. S. Tum sequitur titulus in C. Ἀπόκρισις πρὸς τοὺς κατηγόρους ἡμῶν. b 2. στρατιᾶς] στρατείας A. Supra νεόλεκτοι H. 4. οὐδ᾽ ἂν] ἂν om. H. 5. ταῖς Ἰουδαϊκαῖς—κἀκ τῶν—προφητειῶν] τῆς ἰουδαϊκοῖς—καὶ τῶν—προφητῶν C. καὶ τῶν G. βιβλίοις D. pro βίβλοις. 9. προσφιλὲς] προσφιλεῖς C.G. 10. ὁμολογήσαιμεν] ὁμολογήσωμεν C.D.G. 11. τούτων] τοῦτον C.D. αἰτιολογισμὸν] αἴτιον λογισμὸν A.H. ἀπολογισμὸν C.D.E.G.S. 12. οὖν ἂν] ἂν om. A.C.E.G.H. c. ἢ πρῶτον] εἰ μὴ πρῶτον A.H.

10 gare? Sed enim pauca hæc quasi prolusionis caussa nec sine utili-
tate præfati, ad primum accusationis caput aliquando redeamus, et
quinam simus, quasve sequuti antea vitæ rationes, iis qui utrumque
Qui qualesque Christiani.
ex nobis quærere solent, respondeamus. Nos igitur et genere
Græcos esse, et Græcorum olim sententias moresque complexos
fuisse, nunc autem ex universis nationibus, tanquam novissime con-
scripti exercitus selectos eximiosque milites congregatos a patria
superstitione defecisse, ne ipsi quidem negaverimus. Præterea
nobis, cum Judæorum literas approbemus, maximamque doctrinæ
nostræ partem ex eorum prophetiis colligamus, non idem tamen
amplius, quo circumcisionis defensores utuntur vitæ genus placere, id
11 vero sponte quoque ultroque fateamur. Nunc ergo tempus est
istorum omnium reddendi rationem. Quonam autem alio consequi
modo poterimus, ut ritus patrios jure ac merito deseruisse videamur,
quam si illos ipsos in medium producamus, et eorum qui hos in

ἀγαγόντες ὑπ' ὄψιν τῶν ἐντευξομένων; Οὕτω γὰρ ἂν γένοιτο φανερὰ καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως ἡ θεία δύναμις, εἰ τοῖς πᾶσι πρὸ ὀφθαλμῶν τεθείη, τίνων καὶ

12 ὁποίων κακῶν τὴν ἴασιν εὐαγγελίζεται. Πῶς δ' ἂν τὸ εὔλογον τῆς τῶν Ἰουδαϊκῶν γραμμάτων μεταδιώξεως φανείη, μὴ οὐχὶ καὶ τῆς τούτων ἀρετῆς ἀποδειχθείσης; Τίνι τε λόγῳ τὰς παρ' αὐτοῖς γραφὰς ἀσπαζόμενοι τὸν ὅμοιον τοῦ βίου τρόπον ἀποκλίνομεν, καλῶς ἂν ἔχοι d

[12] διελθεῖν· καὶ ἐπὶ πᾶσι, τίς ὁ καθ' ἡμᾶς τῆς εὐαγγελικῆς ὑποθέσεως λόγος, καὶ τίς ἂν κυρίως λεχθείη ὁ Χριστιανισμὸς, οὔθ' Ἑλληνισμὸς ὤν, οὔτε Ἰουδαϊσμὸς, ἀλλά τις καινὴ καὶ ἀληθὴς θεοσοφία, ἐξ αὐτῆς τῆς προσηγο-

13 ρίας τὴν καινοτομίαν ἐπαγομένη. Φέρε οὖν [δὴ,] πρῶτον ἁπάντων τὰς παλαιοτάτας καὶ δὴ καὶ τὰς πατρίους ἡμῶν αὐτῶν θεολογίας κατὰ πᾶσαν πόλιν εἰσέτι καὶ νῦν τεθρυλημένας ἐπιθεωρήσωμεν, τάς τε σεμνὰς τῶν

c 5. εἰ τοῖς] εἰ τὶς D. 7. πῶς δ' ἂν] πῶς δαὶ A. πῶς δὲ τὸ C.E.G.H. 8. γραμμάτων] γραμμῶν D. d 6. θεοσοφία] σοφία C. 7. φέρε οὖν δὴ] φέρ' οὖν A.H. φέρε δὴ οὖν C.G. 8. παλαιοτάτας] παλαιτάτας C.D. 11. τεθρυλλημένας] τεθρυλημένας A. τεθρυλλημένων C.G. Tum ἐπιθεωρήσομεν D.

libros inciderint ob oculos ponamus? Sic enim Evangelicæ quoque demonstrationis vis illa divina clarius elucescet, si oculis omnes usurpare potuerint, quorum tandem et cujusmodi malorum ea medi-

12 cinam feliciter annuntiet. Quo pacto præterea nos magna cum ratione Judæorum literas persequutos esse constabit, nisi earum etiam vim atque auctoritatem ostendamus? Jam vero præclarum simul fuerit, quam ob caussam qui ipsorum monumenta complectamur, similem tamen vitæ consuetudinem repudiemus, ostendere. Ad extremum quæ nostra sit Evangelicæ doctrinæ ratio, quis item proprie Christianismus nominetur, quippe, qui neque Græcorum sit, neque Judæorum institutum, sed recens quædam veraque Dei sapientia, quæ vel ipso nomine professionis suæ novitatem præ se ferat.

13 Age itaque, vetustissimas adeoque illas ipsas quas a majoribus accepimus de deorum natura sententias, quæque in omnibus passim urbibus etiamnum jactari solent; unaque pergraves illas egregiorum philosophorum, de mundi ac deorum ipsorum origine, disputationes

γενναίων φιλοσόφων περί τε κόσμου συστάσεως καὶ
περὶ θεῶν διαλήψεις, ἵνα γνῶμεν εἴτε καὶ ὀρθῶς
14 ἀπέστημεν αὐτῶν, εἴτε καὶ μή. Θήσω δὲ οὐκ ἐμὰς p. 17
φωνὰς ἐν τῇ τῶν δηλουμένων ἐκφάνσει, ἀλλ' αὐτῶν δὴ
τῶν μάλιστα τὴν περὶ οὓς φασι θεοὺς εὐσέβειαν περι-
σπούδαστον πεποιημένων, ὡς ἂν ὁ λόγος ἁπάσης ἐκτὸς
τῆς περὶ τοῦ πλάττεσθαι ἡμᾶς ὑπονοίας καταστταίη.

6 Φοίνικας τοιγαροῦν καὶ Αἰγυπτίους πρώτους ἁπάν- b
των ἀνθρώπων κατέχει λόγος ἥλιον καὶ σελήνην καὶ
ἀστέρας θεοὺς ἀποφῆναι, μόνους τε εἶναι τῆς τῶν ὅλων
γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς αἰτίους, εἶτα δὲ τὰς παρὰ τοῖς
πᾶσι βοωμένας θεοποιΐας τε καὶ θεογονίας εἰσηγήσασθαι
2 τῷ βίῳ· πρὸ δέ γε τούτων μηδένα μηδὲν πλέον τῶν κατ'
οὐρανὸν φαινομένων εἰδέναι, ὀλίγων ἐκτὸς ἀνδρῶν τῶν
παρ' Ἑβραίοις μνημονευομένων, οἳ διανοίας καθαρωτά- c
τοις ὄμμασι πᾶν τὸ ὁρώμενον ὑπερκύψαντες, τὸν κο-

d ult. καὶ μὴ] καὶ om. C.G.

p. 17. 2. ἐκφάνσει] ἐκφαύσει G. 3. περὶ οὓς] περὶ ἧς A. in textu, omisso θεούς. θεοὺς om. H. 4. πεποιηκότων] πεποιημένων A.C.D.G.H.S. 5. περὶ τοῦ] περὶ τὸ C.D.G. b 2. Φοίνικας] Φοίνικες A. in marg. 3. ἁπάντων] ἁπάντων ἀνθρώπων A.G.H. 4. θεοὺς] πρώτους A.H. 6. τε καὶ] τε om. A.H. 7. βοωμένας θεοποιΐας] βουλομένας θεοποιείας C. 10. ὀλίγων] ὀλίγον D. λόγον H. c. τῶν παρ'] τῶν om. C.G.

ante omnia contemplemur : sic enim intelligemus, jurene an secus
14 ab iisdem recesserimus. Verbis autem, in iis quæ abs me prodentur atque vulgabuntur, non meis utar, sed illorum, qui quos ipsi deos vocant, eorum cultum singulari ac præcipua contentione studioque defenderunt, ut ab omni fingendi calumniandique suspicione nostra hæc disputatio vindicetur.

6 Phœnices quidem et Ægyptios omnium principes soli, lunæ, ac stellis divinitatem tribuisse, vulgatum est, iisque solis rerum omnium ortus interitusque caussam assignasse; deinde vero quæ passim et ubique jactantur deorum tam molitiones quam procreationes in
2 hominum genus invexisse: saltem ante illos, supra res eas quæ in cœlo videri solent, intelligentia vel tantillum progressum esse neminem; si tamen paucos aliquot excipias, quorum apud Hebræos memoria celebratur, qui totum id quod visu percipitur, longe purissimo mentis oculo superantes, ipsum mundi effectorem, ac rerum

σμοποιὸν καὶ τῶν ὅλων δημιουργὸν ἐσεβάσθησαν, ὑπερ-
θαυμάσαντες τῆς τοσαύτης αὐτὸν σοφίας τε καὶ δυνά-
μεως, ἣν ἐκ τῶν ἔργων ἐφαντάσθησαν, καὶ μόνον εἶναι
θεὸν πεισθέντες μόνον εἰκότως ἐθεολόγησαν, τὴν ἀληθῆ
καὶ πρώτην καὶ μόνην ταύτην εὐσέβειαν παῖς παρὰ
3 πατρὸς διαδεξάμενοι καὶ φυλάξαντες. Οἵ γε μὴν λοιποὶ
τῶν ἀνθρώπων τῆσδε τῆς μόνης καὶ ἀληθοῦς ἀποπε-
σόντες εὐσεβείας, τὰ φωσφόρα τῶν οὐρανίων σαρκὸς d
ὀφθαλμοῖς, οἷα νήπιοι τὰς ψυχὰς, καταπλαγέντες,
θεούς τε ἀνεῖπον, καὶ θυσίαις καὶ προσκυνήσεσιν ἐγέραι-
ρον, οὐ νεὼς δειμάμενοι, οὐδ' ἀφιδρύμασι καὶ ξοάνοις
θνητῶν εἰκόνας πλασάμενοι, πρὸς αἰθέρα δὲ καὶ αὐτὸν
οὐρανὸν ἀποβλέποντες, καὶ μέχρι τῶν τῇδε ὁρωμένων
4 ταῖς ψυχαῖς ἐφικνούμενοι. Ἀλλ' οὐ τῇδε ἄρα καὶ τοῖς
μετέπειτα ἀνθρώποις τὰ τῆς πολυθέου πλάνης περι-
ίστατο, ἐλαύνοντα δὲ εἰς βυθὸν κακῶν μείζονα τῆς

c 3. καὶ τὸν] καὶ τῶν C.D.G. 5. αὐτὸν om. A.H. 9. μόνην] μόνην ταύτην A.C.G.H.S. 10. δεξάμενοι G. 12. τῆς δὲ] τῆς γε C.D.G.
d 3. θυσίαις] θυσίαις τε A. θ. ται H. 11. περιΐστατο] περιίσταται C. περιίσθαται G. ἐλαύνοντα] ἤλαυνον A.H. Mox καὶ μείζονα H. Infra dat A. in marg. Αἰγύπτιοι et Ὀρφεὺς ὁ ὑάγρου et Κάδμος ὁ Ἀγήνορος.

omnium molitorem sancte pieque coluerunt, cum tantam illius sa-
pientiam atque potestatem, quam utcunque sibi ex operibus ipsis
animo et cogitatione fingebant, singulari quadam admiratione pro-
sequerentur: cumque unum illum Deum semel esse credidissent,
eundem quoque Deum unum, ut par erat, ita prædicarunt, ut veram
illam ac principem eandemque solam pietatem, quam a parentibus
3 acceperant, studiose liberi retinerent. At reliqua hominum multi-
tudo cum ab ejus unius veritate pietatis excidisset, ad cœli astrorum,
quæ corporeis oculis intuebatur, splendorem puerili mente obstu-
pescens, illa deos esse pronunciavit, iisdemque sacrificiorum et ado-
rationis cultum adhibuit, sic tamen, ut nec ipsis templa construeret,
nec eorum statuas atque simulachra mortalem ullam in speciem
effingeret, sed aspectum in æthera cœlumque ipsum omnino defigeret,
vimque mentis omnem rerum earum quæ in illo cernuntur finibus
4 terminaret. Verum enimvero, nequaquam hic stetit eorum qui
postea sequuti sunt hominum de multitudine deorum error, sed in
altam improbitatis voraginem actus, impietatem peperit ipso quoque

ἀθεότητος τὴν δυσσέβειαν ἀπειργάζετο, Φοινίκων, εἶτα Αἰγυπτίων ἀπαρξαμένων τῆς πλάνης· παρ' ὧν φασι πρῶτον Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου μεταστησάμενον τὰ παρ' p. 18
Αἰγυπτίοις Ἕλλησι μεταδοῦναι μυστήρια, ὥσπερ οὖν καὶ Κάδμον τὰ Φοινικικὰ τοῖς αὐτοῖς ἀγαγεῖν μετὰ καὶ τῆς τῶν γραμμάτων μαθήσεως· οὔπω γὰρ εἰσέτι τοὺς Ἕλληνας τότε τὴν τῶν γραμμάτων χρῆσιν εἰδέναι.
5 Πρῶτα τοίνυν σκεψόμεθα τὰ τῆς κοσμογονίας τῆς πρώτης, ὅπως οἱ δηλούμενοι διειλήφασι· ἔπειτα τὰ περὶ τῆς πρώτης καὶ παλαιοτάτης τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου δεισιδαιμονίας· καὶ τρίτον, τὰ Φοινίκων· τέταρτον, τὰ Αἰγυπτίων· μεθ' ἃ πέμπτον, τὰ Ἑλλήνων διελόντες, πρότερον μὲν τὴν καὶ τούτων παλαιὰν καὶ μυθικωτέραν b
πλάνην ἐποπτεύσομεν, εἶτα δὲ τὴν σεμνοτέραν καὶ φυσικωτέραν δὴ περὶ θεῶν φιλοσοφίαν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν περὶ τῶν θαυμαστῶν χρηστηρίων λόγον ἐφοδεύσο-

p. 18. 3. τὰ Φοινικικὰ om. C. φοινικὰ G. 6. σκεψόμεθα] σκεψώμεθα D. 7. τὰ τῆς κοσμογονίας τῆς πρώτης] τὰ τῆς πρώτης κοσμ. A.H. 8. διειλήφασι] διειλήφεσαν A. διειλήφασαν H. mox om. τὰ A.H. 10. τοῦ τῶν] τῆς τῶν H. b. καὶ τούτων] ἐκ τούτων C.G. 2. ἐποπτεύσομεν] ἐποπτεύσωμεν C.D.E. ἐποπτεύομεν H. Mox ἐφοδεύσωμεν D. 3. φυσικωτέραν] μυθικωτέραν C.G.S. μυθικωτέραν ἔτι δὲ καὶ φυσ. ni fallor H. 5. θαυμαστῶν] θαυμάτων C. λόγον ἐφοδεύσομεν] ἐφοδεύσωμεν λόγον A. ἐφοδεύσομεν λόγον H. ἐφοδεύσωμεν E. λόγον κατίδωμεν C.G.

negatæ divinitatis scelere graviorem. Atque hujus erroris Phœnices ac paulo post Ægyptii auctores fuere. Primum enim ex iis Orpheum memorant Hyagri filium translata secum Ægyptiorum mysteria cum Græcis hominibus communicasse; Phœnicum autem religiones apud eosdem una cum ipsarum literarum disciplina Cadmum intulisse:
5 nec literarum eo adhuc tempore notum Græcis usum fuisse. Nos igitur in primis quæ ad primam illam mundi procreationem attinent eo plane modo spectabimus, quo vulgati laudatique a nobis scriptores de illa disputarunt: tum quæ de principe ac vetustissima generis humani superstitione prodiderunt: tertium vero locum iis quæ Phœnices, quartum iis quæ Ægyptii docuere tribuemus; quinto autem quæ Græcorum propria sunt ita dividemus, ut primum quidem priscum etiam illorum pluribusque fabulis implicatum errorem, deinde paulo graviorem magisque adeo cum ipsamet natura conjunctam philosophandi rationem contemplemur; tum vero de egre-

Quem ordinem servaturus sit Eusebius.

μεν· ἐφ' οἷς καὶ τὰ σεμνὰ τῆς γενναίας Ἑλλήνων
6 *φιλοσοφίας ἐπισκεψόμεθα. Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινη-*
θέντων, ἐπὶ τὰ Ἑβραίων μεταβησόμεθα, τῶν δὴ πρώτων
[13] *καὶ ἀληθῶς Ἑβραίων, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα τὴν Ἰου-*
δαίων λαχόντων προσηγορίαν. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, c
ὥσπερ ἐπισφράγισμα τῶν ὅλων, ἐποίσομεν τὰ ἡμέτερα.
7 *Ἀναγκαίως δὲ τῆς τούτων ἁπάντων μνημονεύσομεν*
ἱστορίας, ὡς ἂν διὰ τῆς τῶν ἑκασταχοῦ τεθαυμασμένων
παραθέσεως ὁ τῆς ἀληθείας ἔλεγχος ἀποδειχθῇ, ὁποίων
τε ἡμεῖς ἀποστάντες τὴν ὁποίαν εἱλόμεθα φανερὸν τοῖς
8 *ἐντυγχάνουσι γένηται. Ἀλλὰ γὰρ ἐπίωμεν ἐπὶ τὸ*
πρῶτον. Πόθεν δῆτα πιστωσόμεθα τὰς ἀποδείξεις;
Οὐ μὲν δὴ ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν γραμμάτων, ὡς ἂν μὴ
δοκοῖμεν κεχαρισμένα πράττειν τῷ λόγῳ· μάρτυρες δὲ d

b 7. ἐπισκεψόμεθα] ἐπισκεψ$\overset{ο}{ώ}$μεθα A. ἐπισκεψώμεθα C.D.E. Ἑλλήνων γενναίας D. 9. μεταβησόμεθα] μεταβησώμεθα A.E. 10. καὶ μετὰ] καὶ τῶν μετὰ A.H.V. c 1. δὲ τούτοις] δὲ om. D. 2. ἐποίσομεν] ποιήσομεν A. ποιήσωμεν H. ἐποίσωμεν E. 3. μνημονεύσομεν] μνημονεύσωμεν E. 4. τῆς τῶν] τῆς om. H. 6. ἀποδειχθείη] ἀποδειχθῇ C.D.E.G. 7. τὴν ὁποίαν] τὴν om. C.G. 8. γένοιτο] γένηται C.D.E.G. ἐπίωμεν] ἀπιῶμεν A. ἀπίωμεν C.D.H. 10. ἡμῖν] ἡμῶν C.G. 11. δοκοῖμεν] δοκοίημεν A.H. d 1. παρέστων] παρέστωσαν A.H.

giis ipsorum oraculis disputationem persequamur: ad extremum
gravissima quæque præclaræ Græcorum philosophiæ momenta pon-
6 deremus. Jam ubi hæc omnia diligenter et enucleate discusserimus,
ad Hebræorum nos dogmata conferemus, eorum inquam Hebræo-
rum, qui primi ac vere hoc nomine censebantur, quique Judæorum
appellationem postea nacti sunt. Quibus omnibus nostrorum deni-
que rituum explicationem, sic tanquam sigillum aliquod imponemus.
7 Cæterum ad pertexendam istorum omnium historiam necessitate
quadam adducimur; ut iis quæ in qualibet religione primaria eximi-
aque videri solent, in omnium luce positis, ipsius veritatis ratio cla-
rius deprehendi certiusque possit, adeoque nemo non intelligat, qui
modo libros hosce legerit, cujusmodi sint cum ea quæ deseruimus,
8 tum illa veritas quam sequuti sumus. Sed enim ad primum caput
aliquando veniamus. Unde autem demonstrationum nostrarum
firmamenta repetemus? non utique nostris ex literis, ne doctrinæ
huic nostræ servire nimium, ac prolixius indulgere videamur. Eos

παρέστων ἡμῖν Ἑλλήνων αὐτῶν οἵ τε τὴν φιλοσοφίαν αὐχοῦντες, καὶ οἱ τὴν ἄλλην τῶν ἐθνῶν ἱστορίαν διηρευ-
9 νηκότες. Γράφει τοίνυν ἄνωθεν τὴν παλαιὰν Αἰγυπτίων ὑφηγούμενος θεολογίαν ὁ Σικελιώτης Διόδωρος, γνωριμώτατος ἀνὴρ τοῖς Ἑλλήνων λογιωτάτοις, ὡς ἂν ὑπὸ μίαν συναγηοχὼς πραγματείαν ἅπασαν τὴν ἱστορικὴν βιβλιοθήκην. Ἐξ οὗ πρῶτα παραθήσομαι, ἃ περὶ τῆς τοῦ παντὸς κοσμογονίας ἀρχόμενος τοῦ λόγου διείληφε, τὰς τῶν παλαιῶν ἱστορῶν δόξας τοῦτον τὸν τρόπον.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ 7 Περὶ μὲν οὖν θεῶν τίνας ἐννοίας ἔσχον οἱ πρῶτοι κατα- p. 19
δείξαντες τιμᾶν τὸ θεῖον, καὶ περὶ τῶν μυθολογουμένων ἑκάστου τῶν ἀθανάτων, τὰ μὲν πολλὰ συντάξασθαι πειρασόμεθα κατ' ἰδίαν, διὰ τὸ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην πολλοῦ λόγου b
προσδεῖσθαι· ὅσα δ' ἂν ταῖς προκειμέναις ἱστορίαις ἐοικότα

d 2. Ἑλλήνων αὐτῶν] Ἑλλήνων τε C.G. Tum οἵας τε τὴν φ. G. 3. καὶ τὴν] καὶ οἱ τὴν H. 5. ὑφηγούμενος θεολογίαν Αἰγυπτίων] Αἰγυπτίων ὑφ. θεολ. A.H. 6. γνωριμώτατος] γνωριμώτερος D. 8. τὴν ἱστορικὴν] τὴν om. C. 9. καὶ πρῶτα] καὶ om. A.C.E.G.H. παραθήσομαι] παραθησόμεθα C.G. 10. κοσμογονίας] κοσμογενίας C.D.G. 11. λόγου] κόσμου A.H. 12. ἱστορῶν] ἱστοριῶν C? D.G.
p. 19. 4. ἔσχον] εἶχον D. b 2. προσδεῖσθαι] προδεῖσθαι D.

ergo potius ex Græcis ipsis testes producamus, qui non modo philosophiæ nomine gloriantur, sed etiam qui cæterarum gentium historias
9 diligentius indagarunt. Ac Diodorus quidem Siculus, vir apud Græcæ eruditionis principes longe notissimus, quippe qui unum in corpus Bibliothecam historiarum universam compegerit, antiquam Ægyptiorum theologiam ab ipsomet arcessens capite prosequitur. Ex quo prima tantum illa subjiciam, quæ ipso statim operis initio veterum sententias commemorans de mundi ortu hunc in modum ipse disputavit.

Diod. Sic. I. 6. 7 De diis igitur, quas et cujusmodi notiones illi animis informarint, qui primi divini numinis cultum exemplo suo docuere, ac de singulis eorum, quibus immortalitatem fabulæ tribuerunt, dabimus operam, ut quoniam hoc argumentum ejusmodi est, quod longam orationem desideret, suo quæque loco seorsim plurima complectamur. Nunc vero, quæ cum iis quas præ manibus habemus historiis consentanea nobis et congruentia

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

δόξωμεν ὑπάρχειν, παραθήσομεν ἐν κεφαλαίοις, ἵνα μηδὲν
2 τῶν ἀκοῆς ἀξίων ἐπιζητῆται. Περὶ δὲ τοῦ γένους τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων, καὶ τῶν πραχθέντων ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης, ὡς ἂν ἐνδέχηται περὶ τῶν οὕτω παλαιῶν, ἀκριβῶς ἀναγράψομεν, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀρξάμενοι.

3 Περὶ τῆς πρώτης τοίνυν γενέσεως τῶν ἀνθρώπων διτταὶ c
γεγόνασιν ἀποφάνσεις παρὰ τοῖς νομιμωτάτοις τῶν τε φυσιολόγων καὶ τῶν ἱστορικῶν. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ὑποστησάμενοι τὸν κόσμον ἀπεφήναντο καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἐξ αἰῶνος ὑπάρχειν, μηδέποτε τῆς αὐτῶν τεκνώσεως ἀρχὴν ἐσχηκυίας· οἱ δὲ γενητὸν καὶ φθαρτὸν εἶναι νομίσαντες ἔφησαν ὁμοίως ἐκείνοις τοὺς ἀνθρώπους τυχεῖν τῆς πρώτης γενέσεως ὡρισμένοις χρόνοις.
4 Κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων σύστασιν μίαν ἔχειν ἰδέαν d
οὐρανόν τε καὶ γῆν, μεμιγμένης αὐτῶν τῆς φύσεως· μετὰ δὲ ταῦτα διαστάντων τῶν σωμάτων ἀπ᾽ ἀλλήλων, τὸν μὲν κόσμον περιλαβεῖν πᾶσαν τὴν ὁρωμένην ἐν αὐτῷ σύνταξιν,

b 4. κεφαλαίοις] κεφαλαίῳ A.H. 5. ἀκοῆς] ἀποῶν C.G. Tum ἐπιζητῆσαι E. 8. περὶ] τὰ περὶ A.H. 9. ἀναγράψομεν] ἀναγράψομαι B.C.D.G. ἀναγράψωμεν E. Mox ἀρξάμενος C.G. c 2. ἀποφάνσεις] ἀποφάσεις B.C.D.G. Mox A. in marg. Ἑλλήνων δόξα περὶ γενέσεως τοῦδε τοῦ ἐνύλου κόσμου. 4. αὐτῶν ἀγένητον] αὐτὸν ἀγένητον D. 8. ἄφθαρτον] φθαρτὸν B.C.E.G.H. 9. τοὺς ἀνθρώπους om. B. d. κατὰ γὰρ] γὰρ om. C.G. 6. ἐν αὐτῷ] ἐν ἑαυτῷ B.C.G. ἐν om. A.H.

videbuntur, summatim hic ea subjiciemus, ne quid omnino quod scitu
2 dignum sit requiratur. Ac de universo quidem hominum genere, omnibusque rebus, quæ in cognitis orbis terrarum partibus gestæ sunt, quam in tanta vetustate fieri accuratissime poterit, narrationem instituemus,
3 eamque ab ultima sæculorum memoria repetemus. Igitur de primo hominum ortu, apud æquissimos ac probatissimos rerum naturalium historiarumque scriptores, sententiæ fuerunt omnino duæ. Qui enim ex iis nec mundi ortum ullum fuisse, nec interitum futurum esse posuerunt, ii sempiternum quoque genus hominum esse, nec ullo unquam tempore illorum procreationem cœpisse voluerunt. Qui vero generatum eundem atque occasurum putaverunt, ii perinde atque ipsius, hominum etiam generationem certo quodam tempore principium habuisse defenderunt.
4 Quippe cum hujus primum universi coagmentatio fieret, unam aliquam cœli et terræ ex permixta confusaque amborum natura formam extitisse; deinde vero simulatque corporum distinctio successisset, continuo mundum quidem, totum hunc quem videmus partium ordinem accepisse,

De hominum ortu sententiæ duæ.

c. 7 Veterum de universi molitione opinio.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

τὸν δ' ἀέρα κινήσεως τυχεῖν συνεχοῦς· καὶ τὸ μὲν πυρῶδες αὐτοῦ πρὸς τοὺς μετεωροτάτους τόπους συνδραμεῖν, ἀνωφεροῦς οὔσης τῆς τοιαύτης φύσεως διὰ τὴν κουφότητα· ἀφ' ἧς αἰτίας τὸν μὲν ἥλιον καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν ἄστρων ἐναποληφθῆναι τῇ πάσῃ δίνῃ· τὸ δὲ ἰλυῶδες καὶ θολερὸν μετὰ τῆς τῶν ὑγρῶν συγκρίσεως ἐπὶ ταὐτὸ καταστῆναι διὰ τὸ βάρος· εἰλούμενον δ' ἐν ἑαυτῷ καὶ συστρεφόμενον συνεχῶς, ἐκ μὲν τῶν ὑγρῶν τὴν θάλατταν, ἐκ δὲ τῶν στερεμνιω- p. 20
τέρων ποιῆσαι τὴν γῆν πηλώδη καὶ παντελῶς ἁπαλήν. Ταύτην δὲ τὸ μὲν πρῶτον τοῦ περὶ τὸν ἥλιον πυρὸς καταλάμψαντος πῆξιν λαβεῖν, ἔπειτα διὰ τὴν θερμασίαν ἀναζυμουμένης τῆς ἐπιφανείας συνοιδῆσαί τινα τῶν ὑγρῶν κατὰ πολ-
[14] λοὺς τόπους, καὶ γενέσθαι περὶ αὐτὰ σηπεδόνας ὑμέσι λεπτοῖς περιεχομένας, ὅπερ ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς λιμνάζουσι τῶν τόπων ἔτι καὶ νῦν ὁρᾶσθαι γινόμενον, ἐπειδὰν τῆς χώρας κατεψυγμένης ἄφνω διάπυρος ἀὴρ γένηται, μὴ λαβὼν τὴν b

d 9. συναναδραμεῖν] συνδραμεῖν A.H. cum Med. ἀναδραμεῖν B.C.E.G. Tum ἀνωφερὲς γὰρ τὸ πῦρ H. 11. λοιπὸν πλῆθος] λοιπὸν om. B.C.G. 12. ἐναποληφθῆναι] ἀπολειφθῆναι A.H. ἐναπολειφ. B.C.E. Vigeri marg. 13. ἰλυῶδες] ἠλιῶδες D. μετὰ—συγκρίσεως om. A.H. τῆς συγκ. τῶν ὑ. B.E.G. συγκράσεως Vigeri marg. pro συγκρίσεως. 14. ταυτὸ] ταυτὸν A. 15. ἑαυτῷ] αὐτῷ A.H. ult. θάλασσαν] θάλατταν A.

p. 20. 1. στερεμνωτέρων] στερεμνιωτέρων A.D.E.H. στερεμνοτέρων C. 5. ἀναζεομένης] ἀναζυμουμένης B.G. ἀναζημουμένης C. 7. αὐτὰ] αὐτὰς C. 8. περιεχομένας] περιεχομένους A.H. ὅπερ ἐστὶν ἐν] ὅπερ ἐν τοῖς B.C. D.E.G. 10. κατεψωμένης E. b. μὴ λαβὼν] καὶ λ. A.H.V. γρ. S.

aërem vero continenti motu agitari cœpisse; ita tamen ut pars ejus ignea supremam in regionem evolaret, quod ipsius natura sursum ingenita levitate ferretur; (atque hanc esse caussam, quamobrem sol ipse ac reliqua siderum multitudo incitatissimæ circumvectionis impetu rapiatur;) quod autem cœnosum ac turbidum erat, id ex humidi conjunctione concretum, unum in locum ob insitam gravitatem subsideret? Illud porro cum in se ipsum perpetua conversione volveretur, ex humidis sui partibus mare, ex solidioribus vero terram lutosam admodumque teneram mollemque procreasse: quæ principio quidem igneo solis irradiantis afflatu compacta sensim ac stipata constiterit; deinde, cum extima superficies vi caloris effervesceret, partes ejus quædam humidiores variis subinde locis intumuerint, quibus inclusa materies putrida, membranisque tenuissimis involuta foveretur: id quod in stagnis etiamnum, locisque palustribus fieri videmus, si quando posteaquam solum refrixerit, æstu repentino aër incalescat, neque paulatim mutationem ejusmodi patiatur.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

6 μεταβολὴν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον. Ζωογονουμένων δὲ τῶν
ὑγρῶν διὰ τῆς θερμασίας τὸν εἰρημένον τρόπον, τὰς μὲν
νύκτας λαμβάνειν αὐτίκα τὴν τροφὴν ἐκ τῆς πιπτούσης ἀπὸ
τοῦ περιέχοντος ὁμίχλης, τὰς δ' ἡμέρας ὑπὸ τοῦ καύματος
στερεοῦσθαι· τὸ δὲ ἔσχατον, τῶν κυοφορουμένων τὴν τελείαν
αὔξησιν λαβόντων, καὶ τῶν ὑμένων διακαυθέντων τε καὶ
7 περιρραγέντων, ἀναφυῆναι παντοδαποὺς τύπους ζώων. Τού-
των δὲ τὰ μὲν πλείστης θερμασίας κεκοινωνηκότα πρὸς τοὺς c
μετεώρους τόπους ἀπελθεῖν γενόμενα πτηνὰ, τὰ δὲ γεώδους
ἀντεχόμενα συγκρίσεως ἐν τῇ τῶν ἑρπετῶν καὶ τῇ τῶν ἄλλων
τῶν ἐπιγείων τάξει καταριθμηθῆναι, τὰ δὲ φύσεως ὑγρᾶς
μάλιστα μετειληφότα πρὸς τὸν ὁμογενῆ τόπον συνδραμεῖν,
8 ὀνομασθέντα πλωτά. Τὴν δὲ γῆν ἀεὶ μᾶλλον στερεουμένην
ὑπό τε τοῦ περὶ τὸν ἥλιον πυρὸς καὶ τῶν πνευμάτων τὸ
τελευταῖον μηκέτι δύνασθαι μηδὲν τῶν μειζόνων ζωογονεῖν,
ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα μίξεως ἕκαστα γεννᾶσθαι τῶν d
9 ἐμψύχων. Ἔοικε δὲ περὶ τῆς τῶν ὅλων φύσεως οὐδ' Εὐρι-
πίδης διαφωνεῖν τοῖς προειρημένοις, μαθητὴς ὢν Ἀναξαγόρου
τοῦ φυσικοῦ. Ἐν γὰρ τῇ Μεναλίππῃ τίθησιν οὕτως,

b 3. δὲ τῶν] δὲ om. A.H. 5. πιπτούσης om. B. 6. ὁμίχλης] ἀέρος H. qui mox ἀπὸ τοῦ. 9. λαμβανόντων] λαβόντων A.H. c 4. τῇ τῶν] τῇ om. A.H. 5. καταριθμηθῆναι] κατηριθμήθησαν H. 6. μετειληχότα] μετειληφότα A.H.V. γρ. S. 8. γῆν] τοῦ B. ὑπό τε] τε om. A.H. 10. τὸ τελ.] τὸ δὲ τελ. H. d 4. τοῦ φυσικοῦ om. C.

6 Itaque cum humidiores illæ partes hunc in modum vitalem pariendi vim
ex calore prolemque conciperent, eas noctu quidem ex decidente ab aëre
circumfuso nebula nutrimentum, interdiu vero robur ex calore ac firmita-
tem accepisse: donec ipsi fœtus justum incrementum suamque maturi-
tatem obtinerent, ruptisque demum æstu membranis, animantium omnis
7 generis formæ nascerentur. Ex his autem quæ majorem nactæ calorem
essent, eas pennis instructas altiores in mundi plagas subvolasse: in
quibus vero terrena concretio dominaretur, illas reptilium ac cæterarum,
quæ in terra versantur, animantium ordine ac numero comprehensas
fuisse: quotquot denique humida maxime natura constarent, eas in cogna-
tum sibi affinemque locum omnes confluxisse, piscium nomine appellatas.
8 Ad extremum vero terram, cum majorem in dies solidioremque duritiem
partim ex solis ardentiori calore, partim ex ventorum flatu capiat, nullam
per sese amplius ex grandioribus animantibus procreare posse, sed earum
9 quamlibet ex mutua marium ac fœminarum commixtione generari. Neque
discrepantem ab iis quæ adhuc commemoravimus, Euripidis, qui Anaxa-
goram physicum audierat, de hujus universi ortu mentem fuisse putaverim.
Is enim sic in Menalippe scribit,

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

Ὡς οὐρανός τε γαῖά τ' ἦν μορφὴ μία·
ἐπεὶ δ' ἐχωρίσθησαν ἀλλήλων δίχα
τίκτουσι πάντα, κἀνέδωκαν εἰς φάος
δένδρη, πετεινὰ, θῆρας, οὓς θ' ἅλμη τρέφει,
γένος τε θνητῶν.

10 Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης τῶν ὅλων γενέσεως τοιαῦτα παρειλήφαμεν. Τοὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῳ καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρ- p. 21 πούς· καὶ πολεμουμένους μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων ἀλλήλοις βοηθεῖν ὑπὸ τοῦ συμφέροντος διδασκομένους, ἀθροιζομένους δὲ διὰ τὸν φόβον ἐπιγινώσκειν ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν τοὺς
11 ἀλλήλων τύπους· τῆς φωνῆς δὲ ἀσήμου καὶ συγκεχυμένης ὑπαρχούσης, ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον διαρθροῦν τὰς λέξεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους τιθέντας σύμβολα περὶ ἑκάστου τῶν ὑποκειμένων γνώριμον σφίσιν αὐτοῖς ποιῆσαι τὴν περὶ ἁπάντων
12 ἑρμηνείαν. Τοιούτων δὲ συστημάτων γινομένων καθ' ἅπασαν

d 6. ὡς om. A.H. qui mox *τῇ μόρφῃ μίᾳ.* 9. *πτηνὰ*] *πετεινὰ* B.C. E G. *πετηνὰ* H. *πτεινὰ* D. *δένδρη* item G. pro *δένδρα.* *οὓς θ'*] *θ'* om. A.H. 11. *τῆς πρώτης*] *τῆς πρωτούτων* D. 12. *ταῦτα*] *τοιαῦτα* A.B. *τοῦ βίου* ni fallor H. Tum *τοὺς δὲ ἐξ—ἑρμηνείαν* om. B. 14. *καθεστῶτας*] *καθ' ἕκαστον* A.H. ult *ἀπὸ τῶν*] *ὑπὸ τῶν* D. qui paullo infra *ἐπὶ τῶν.*
p. 21. 3. *διδασκομένους· ἀθροιζομένους δὲ*] *διδασκομένους τε* A.H.

Cœli unus ante vultus ac terræ fuit,
At proprius ex quo utrumque disclusit locus,
Cuncta ambo generant, inque lucem efferunt
Sylvas, volucres, ac feras; tum quos salum
Nutrit, hominumque genus.

c. 8

Hominum genus quemadmodum paulatim expolitum putarent.

10 Atque hæc de prima mundi procreatione a majoribus accepimus. Porro, qui principes omnium nati homines erant, eos sine ordine ac ferino plane ritu victitantes, hucque dissipatos atque illuc ad pascua exiisse, ac si quid teneriorum et mitiorum herbarum esset, cum sponte nascentibus arborum fructibus comedisse ferunt. Cum autem eos feræ persequerentur, utilitate magistra mutuam sibi opem tulisse, metuque simul con-
11 gregatos, alterius alterum paulatim formam agnovisse: cumque vocem illi confusam primum et ab omni significatione vacuam effunderent, singulis paulatim vocibus articulate proferendis, signisque rerum quæ occurrebant inter sese constitutis, notam eorum sibi omnium explicationem
12 interpretationemque fecisse. Jam vero quod cœtus ejusmodi toto passim orbe conflarentur, singulique voces, pro ut cuique temere ac fortuito visum erat, componerent, non eandem idcirco loquendi rationem cum uni-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

τὴν οἰκουμένην, οὐχ ὁμόφωνον πάντας ἔχειν τὴν διάλεκτον, b ἑκάστων ὡς ἔτυχεν συνταξάντων τὰς λέξεις· διὸ καὶ παντοίους τε ὑπάρξαι χαρακτῆρας διαλέκτων, καὶ τὰ πρῶτα γενόμενα συστήματα τῶν ἁπάντων ἐθνῶν ἀρχέγονα γενέσθαι.

13 Τοὺς οὖν πρώτους τῶν ἀνθρώπων μηδὲν τῶν πρὸς τὸν βίον χρησίμων εὑρημένων ἐπιπόνως διάγειν, γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος ὄντας, οἰκήσεως δὲ καὶ πυρὸς ἀήθεις, τροφῆς δ' ἡμέρου παν- c τελῶς ἀνεννοήτους. Καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν τῆς ἀγρίας τροφῆς ἀγνοοῦντας μηδεμίαν τῶν καρπῶν εἰς τὰς ἐνδείας ποιεῖσθαι παράθεσιν· διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπόλλυσθαι κατὰ τοὺς χειμῶνας διά τε τὸ ψῦχος καὶ τὴν σπάνιν τῆς

14 τροφῆς. Ἐκ δὲ τούτου κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς πείρας διδασκομένους εἴς τε τὰ σπήλαια καταφεύγειν ἐν τῷ χειμῶνι, καὶ τῶν καρπῶν τοὺς φυλάττεσθαι δυναμένους ἀποτίθεσθαι. Γνωσθέντος δὲ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων χρησίμων κατὰ d μικρὸν καὶ τὰς τέχνας ἐξευρεθῆναι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ δυνάμενα

15 τὸν κοινὸν βίον ὠφελῆσαι. Καθόλου γὰρ πάντων τὴν

b 2. ἑκάστων] ἑκάστου B. 7. μηδενός πω τῶν] μηδὲν ἐς των [τα] (sic) A. μηδενὸς πω πρὸς B.E. μηδέν πω C.F. 8. εὑρημένων] εὑρημένων [ους] A. εὑρημένου Vigeri margo, cum Diodori edd. cujus MSS. præbent εὑρημένων. 10. ὑήσεως] οἰκήσεως A. ἡμέρου—ἀγνοοῦντας om. F. c. ἀνεννοήτους] ὠνενοήτους C. qui mox ἀγνοοῦντες. 3. τῶν καρπῶν] τοῦ καρ [π] B. 6. τῆς τροφῆς] τῶν τροφῶν D. ἐκ δὲ] δὲ om. A. 10. ἀποτίθεσθαι] ὑποτ. [α] D. d. χρησίμων κατὰ μικρὸν] τὸ χρήσιμον καταμικρὸν A. Tum καὶ om. B. 2. ἐξευρεθῆναι] ἐξευρηθῆναι A.

versis communem fuisse. Atque hinc formæ linguarum multiplices, primæque illæ hominum societates omnium parentes et capita gentium ex-

13 titerunt. Cæterum quod nihil adhuc eorum, quæ conservandæ ac tuendæ vitæ serviunt, excogitatum esset, illam ægre admodum primi isti homines tolerabant, quippe qui et a vestibus imparati, nec domiciliorum aut ignis usum edocti, et victus alimentique mitioris prorsus ignari essent. Etenim cum ipsi nondum comportandæ ex agris annonæ rationem tenerent, nihil omnino fructuum levandæ quondam inopiæ gratia recondebant. Itaque plurimi per hyemem cum asperitate frigoris, tum ciborum penuria passim

14 interibant. Verum ubi paulatim usu ipso cautiores evasissent, in speluncas hyemis tempore confugere, quique asservari diutius poterant fructus reponere cœperunt. Ignis autem aliarumque commoditatum utilitate perspecta, ipsas quoque paulatim artes ac cætera, quorum ex opportunitate plurimum ad communem vitam emolumenti redundaret, invenerunt.

15 Enimvero ipsa primum inopia sese omnium omnino rerum magistram

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

χρείαν αὐτὴν διδάσκαλον γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ὑφηγουμένην οἰκείως τὴν ἑκάστου μάθησιν εὐφυεῖ ζώῳ, καὶ συνεργοὺς ἔχοντι πρὸς ἅπαντα χεῖρας, καὶ λόγον, καὶ ψυχῆς
[15] ἀγχίνοιαν. Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ παλαιοτάτου βίου τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρκεσθησόμεθα, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας.

16 Τοσαῦτα μὲν ὁ δηλωθεὶς συγγραφεύς, οὐδὲ μέχρις ὀνόματος τοῦ Θεοῦ μνημονεύσας ἐν τῇ κοσμογενείᾳ, συντυχικὴν δέ τινα καὶ αὐτόματον εἰσηγησάμενος τὴν τοῦ παντὸς διακόσμησιν. Τούτῳ δ᾽ ἂν εὕροις συμφώνους καὶ τοὺς πλείστους τῶν παρ᾽ Ἕλλησι φιλοσόφων, ὧν ἐγώ σοι τὰς περὶ ἀρχῶν δόξας καὶ τὰς πρὸς ἀλλή- p. 22
λους διαστάσεις καὶ διαφωνίας, ἐκ στοχασμῶν ἀλλ᾽ οὐκ ἀπὸ καταλήψεως ὁρμηθείσας, ἀπὸ τῶν Πλουτάρχου Στρωματέων ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκθήσομαι. Σὺ δὲ μὴ παρέργως σχολῇ δὲ καὶ μετὰ λογισμοῦ θέα τῶν δηλουμένων τὴν πρὸς ἀλλήλους διάστασιν.

d 4. διδάσκαλον γενέσθαι] γενέσθαι διδάσκαλον A. 6. συνεργοὺς] συνεργὸν B. qui mox pergit, πρὸς ἅπαντα τὴν χρείαν αὐτήν. καὶ περὶ μὲν etc. 8. καὶ ψυχῆς] καὶ ψυχὴν καὶ A. 13. κοσμογονίᾳ] κοσμογενεία A. Vide indicem Theodoreti Therap. in v.

p. 22. 2. διαφωνίας] διαφορὰς B. ἀλλ᾽ οὐκ ἀπὸ τῆς καταλήψεως om. B. 7. τῶν δηλουμένων non in fine sent. sed ante τὴν πρὸς A.

hominibus præbuit; cum uniuscujusque notitiam animali optime a natura comparato, quodque non tantum administris ad omnia manibus utebatur, sed etiam ratione valebat animique solertia, familiariter suggereret. Atque hæc, nobis præsertim qui mediocritati studeamus, de primo hominum ortu, deque vivendi ritu vetustissimo, satis erunt.

Hactenus laudatus a nobis auctor, qui in ista sua mundi procreatione commemoranda, ne Dei quidem vel nomine tenus meminit, sed fortuitam quandam ac sponte oblatam hujus universi dispositionem invexit. Eadem vero Græcos philosophos partem sane maximam videas prodidisse. Quorum equidem in præsentia de rerum principiis opiniones ac dissensiones mutuas, ex iis quos Stromata Plutarchus inscripsit, tibi ante oculos ponam, easque non ex certa quadam et comprehensa animo cognitione, sed ex conjecturarum nescio qua probabilitate profectas. Tu autem non dicis caussa, sed otiose adhibitoque judicio, eorum qui abs me commemorantur dissidia tecum ipse contemplare.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

8 Θάλητα πρῶτον πάντων φασὶν ἀρχὴν τῶν ὅλων ὑποστήσασθαι b τὸ ὕδωρ· ἐξ αὐτοῦ γὰρ εἶναι τὰ πάντα, καὶ εἰς αὐτὸ χωρεῖν.

2 Μεθ' ὃν Ἀναξίμανδρον, Θάλητος ἑταῖρον γενόμενον, τὸ ἄπειρον φάναι τὴν πᾶσαν αἰτίαν ἔχειν τῆς τοῦ παντὸς γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς, ἐξ οὗ δή φησι τούς τε οὐρανοὺς ἀποκεκρίσθαι, καὶ καθόλου τοὺς ἅπαντας ἀπείρους ὄντας κόσμους. Ἀπεφήνατο δὲ τὴν φθορὰν γίνεσθαι, καὶ πολὺ πρότερον τὴν γένεσιν, ἐξ ἀπείρου αἰῶνος ἀνακυκλουμένων πάντων c αὐτῶν. Ὑπάρχειν δέ φησι τῷ μὲν σχήματι τὴν γῆν κυλινδροειδῆ, ἔχειν δὲ τοσοῦτον βάθος, ὅσον ἂν εἴη τρίτον πρὸς τὸ πλάτος. Φησὶ δὲ τὸ ἐκ τοῦ ἀϊδίου γόνιμον θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ, κατὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ κόσμου ἀποκριθῆναι, καί τινα ἐκ τούτου φλογὸς σφαῖραν περιφῦναι τῷ περὶ τὴν γῆν ἀέρι, ὡς τῷ δένδρῳ φλοιόν. Ἧς τινος ἀπορραγείσης, καὶ εἴς τινας ἀποκλεισθείσης κύκλους, ὑποστῆναι τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας. Ἔτι φησίν, ὅτι d κατ' ἀρχὰς ἐξ ἀλλοειδῶν ζώων ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη· ἐκ τοῦ τὰ μὲν ἄλλα δι' ἑαυτῶν ταχὺ νέμεσθαι, μόνον δὲ τὸν ἄνθρω-

b 4. Ἀναξιμένους et Ξενοφάνους A. 5. ἑταῖρον] ἕτερον [αι] A. 7. δή φησι] δὴ om. D. c 4. τρίτον om. F.G. 5. τὸ ἐκ τοῦ] τοῦ ἐκ τοῦ C. 8. περιφῆναι] περιφῦναι Wyttenbach. περιφυῆναι Steph. et MSS. περιφῦναι Vigerus in corrigendis. d. κατ' ἀρχὰς om. A. 3. ἑαυτῶν] αὐτῶν A.

Plutarch. ed. Wyttenbach. T. v. p. 495—746.

Thales quid senserit.

Quid Anaximander.

8 Thaletem ferunt ante cæteros omnes, hujus universitatis principium aquam posuisse, quod ex ea cuncta prodiisse, ac rursus in eandem dis-
2 solvi arbitraretur. Hunc sequutus Anaximander qui ejusdem Thaletis consuetudine ac familiaritate usus erat, caussam omnium omnino rerum uni duntaxat infinito assignandam esse docuit; ex eo quippe cum cœlestes orbes, tum infinitos plane mundos eductos ac secretos esse dicebat. Corruptionem autem, multoque ante generationem ipsam ex eo fieri asserebat, quod mundi isti omnes ab immenso quodam ævo perpetua conversione volverentur. Terram vero figura cylindrum imitari, ejusque altitudinis esse, quæ si cum latitudine conferatur, tertiam illius partem constituat. Cæterum fœcundas atque genitales calidi frigidique partes, circa mundi hujus procreationem ab omni æternitate sepositas fuisse pronuntiabat, ex quibus conflata sphæra quædam ignea circumfusum terræ aërem veluti cortex arborem involveret. Ea disrupta cum esset, ac circulis quibusdam interclusa, solem inde et lunam, ac stellas extitisse. Præterea hominem ex diversæ formæ animantibus initio genitum esse defendebat: nam cum cæteræ per se ipsas continuo pastum capessant, tum certe hominem, qui perdiu lacte operaque nutricis indigeat, nunquam alias, si ejusmodi foret,

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

τον πολυχρονίου δεῖσθαι τιθηνήσεως· διὸ καὶ κατ' ἀρχὰς οὐκ ἄν ποτε τοιοῦτον ὄντα διασωθῆναι. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Ἀναξίμανδρος.

3 Ἀναξιμένην δέ φασι τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν τὸν ἀέρα εἰπεῖν, καὶ τοῦτον εἶναι τῷ μὲν γένει ἄπειρον, ταῖς δὲ περὶ αὐτὸν ποιότησιν ὡρισμένον· γεννᾶσθαί τε πάντα κατά τινα πύκνωσιν τούτου καὶ πάλιν ἀραίωσιν. Τήν γε μὴν κίνησιν ἐξ αἰῶνος ὑπάρχειν· πιλουμένου δὲ τοῦ ἀέρος, πρώτην γεγενῆσθαι λέγειν τὴν γῆν, πλατεῖαν μάλα· διὸ καὶ κατὰ λόγον αὐτὴν ἐποχεῖσθαι τῷ ἀέρι· καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τὰ λοιπὰ ἄστρα τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως ἔχειν ἐκ γῆς. Ἀπο- p. 23
φαίνεται γοῦν τὸν ἥλιον γῆν, διὰ δὲ τὴν ὀξεῖαν κίνησιν καὶ μάλ' ἱκανῶς θερμοτάτην κίνησιν λαβεῖν.

4 Ξενοφάνης δὲ ὁ Κολοφώνιος, ἰδίαν τινὰ ὁδὸν πεπορευμένος καὶ παρηλλαχυῖαν πάντας τοὺς προειρημένους, οὔτε γένεσιν οὔτε φθορὰν ἀπολείπει, ἀλλ' εἶναι λέγει τὸ πᾶν ἀεὶ ὅμοιον. Εἰ γὰρ γίγνοιτο τοῦτο, φησὶν, ἀναγκαῖον πρὸ τούτου μὴ εἶναι· τὸ μὴ ὂν δὲ οὐκ ἂν γένοιτο, οὐδ' ἂν τὸ μὴ

d 10. γεννᾶσθαι δὲ] γεννᾶσθαί τε A.B.C.D.G. γ. περὶ F. 13. πιλουμένου] ἀπλουμένου A. πρώτην] πρῶτον F. γεγενῆσθαι] γενέσθαι B.E. 14. λέγει pro λέγειν D.F. μάλα] μᾶλλον B.C.F.G. 15. ἀέρι] τῷ ἀέρι B.C.D.E.F.G.

p. 23. ἐκ γῆς ἔχειν] ἔχειν ἐκ γῆς A. 3. θερμοτάτην] θερμότητα[τος] D. Pro ἱκανῶς Toupius malit εἰκότως. 8. ἀεὶ ὅμοιον] ἀνόμοιον A. ἀεὶ om. D. γίνοιτο] γίγνοιτο A.B.C.F.G. 10. γένοιτο] γένοιτο θεοῦ A.

Quid Anaximenes.

3 eo tempore salvum esse potuisse. Hæc Anaximander. Anaximenem autem aiunt, rerum omnium principium aërem statuisse, qui genere quidem ipso infinitus esset, at certis qualitatibus suis definitus, atque circumscriptus. Hujus partim ex constipatione, partim raritate succedente cuncta generari: itemque, sempiternum esse motum; ex eodem aëre in sese coacto atque compresso terram omnium principem eamque latam admodum natam esse, aërique propterea jure ipsam ac merito insidere: solem porro, lunam, ac reliquam siderum multitudinem ex terra sui principium ortus habuisse. Quare solem quidem ipsum terram nuncupabat, eundem tamen arbitrabatur incitatissimo cursu vehementissimum
4 illum calorem, idque opportune admodum, esse consequutum. Jam vero

Quid Xenophanes.

Xenophanes Colophonius singularem quandam insistens viam, et ab eorum quos adhuc produximus omnium opinione deflectentem, nullum penitus vel ortum vel interitum relinquit, sui semper simile hoc universum esse ratus: si enim detur procreatum illud esse, continuo sequuturum uti

ὂν ποιῆσαι τι, οὔτε ὑπὸ τοῦ μὴ ὄντος γένοιτ' ἄν τι. Ἀπο- b ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
φαίνεται δὲ καὶ τὰς αἰσθήσεις ψευδεῖς, καὶ καθόλου σὺν αὐταῖς καὶ αὐτὸν τὸν λόγον διαβάλλει. Ἀποφαίνεται δὲ καὶ τῷ χρόνῳ καταφερομένην συνεχῶς καὶ κατ' ὀλίγον τὴν γῆν εἰς τὴν θάλασσαν χωρεῖν. Φησὶ δὲ καὶ τὸν ἥλιον ἐκ μικρῶν καὶ πλειόνων πυρίων ἀθροίζεσθαι. Ἀποφαίνεται δὲ καὶ περὶ θεῶν, ὡς οὐδεμιᾶς ἡγεμονίας ἐν αὐτοῖς οὔσης· οὐ γὰρ
[16] ὅσιον δεσπόζεσθαί τινα τῶν θεῶν· ἐπιδεῖσθαί τε μηδενὸς αὐτῶν μηδένα μηδ' ὅλως· ἀκούειν δὲ καὶ ὁρᾶν καθόλου καὶ μὴ c
κατὰ μέρος. Ἀποφαίνεται δὲ καὶ τὴν γῆν ἄπειρον εἶναι, καὶ κατὰ πᾶν μέρος μὴ περιέχεσθαι ὑπὸ ἀέρος· γίνεσθαι δὲ ἅπαντα ἐκ γῆς· τὸν δὲ ἥλιόν φησι καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα ἐκ τῶν νεφῶν γίνεσθαι.

5 Παρμενίδης δὲ ὁ Ἐλεάτης, ὁ ἑταῖρος Ξενοφάνους, ἅμα μὲν καὶ τῶν τούτου δοξῶν ἀντεποιήσατο, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐναντίαν ἐνεχείρησε στάσιν. Ἀΐδιον μὲν γὰρ τὸ πᾶν καὶ

b 6. φησὶ δὲ καὶ—ἅπαντα ἐκ γῆς om. B. 7. πυρίων] πυριδίων. Vide Corsini p. 60. Toup. 8. ἡγεμονίας om. A. Qui paullo supra exhibet in marg. Εἰ ψευδεῖς αἱ αἰσθήσεις Ξενόφανες, αὐτὸς δὲ ἢ καὶ πάντες ἄνθρωποι ἐξ αἰσθήσεως πρῶτον ἀνεγείρεις τὴν γνῶσιν· ἢ πῶς ἄλλως ἀναλογίᾳ χρώμενος καὶ ἐπὶ τὸν νοητὸν διέβης διάκοσμον· ψευδὲς ἅπαν σοι συμβαίνει τὸ πρεσβευόμενον. λέγ γὰρ τὰς τῶν διαλεκτικῶν ἀξιώσεις γνο ἀτόπου δοψέντες καὶ μάλιστα τοῦ καταρχὰς καὶ ὃ θεμελίου λόγον ὑπέχει, ἄτοπα καὶ τὰ μτ αὐτὸ παρακολουθήσει. 10. μηδενὸς] μηδὴν C. Mox ἀκούειν τε καὶ A. 11. καθόλου] καθόλον C. c 4. γῆς] τῆς γῆς C. φησὶ] φασὶ C.F.G. 6. ἑταῖρος] ὁ ἑταῖρος D. 8. ἐνεχειρήσατο] ἐνεχείρησεν A.S.V. ἐνεχείρησε H. ἐνεχείρισε C.F.G. ἀνεχείρησε D.

prius non fuerit; id autem quod non est, neque fieri, neque aliud efficere, neque rursus ex eo fieri quicquam posse. Præterea sensus fallaces esse contendit, unaque cum illis ipsam quoque rationem in omnibus criminatur. Terram progressu temporis continenter deorsum ferri, ac paulatim in mare labi: solem autem ex pusillis iisdemque pluribus igniculis conflatum esse tradit. Quin etiam de diis ita disputat, nullum ut inter eos esse principatum existimet, quod nefas utique videatur deorum quemquam alterius ferre dominatum: rem esse nullam, ad quam ullius ipsorum auxilio alius omnino quisquam indigeat: eosdem porro cuncta in universum audire pariter ac cernere, sigillatim vero ac per partes nihil. Postremo terram infinitam esse, nec omnes illius partes aëre contineri, nihil non ex ea procreari, solem tamen ac reliqua sidera suam nubibus
5 originem debere pronuntiat. Parmenides autem Eleates Xenophanis Quid Parmenides.
ejusdem familiaris, partim ad illius sese opiniones adjunxit, partim contrariam quandam instituit factionem. Etenim sempiternum esse orbem

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ἀκίνητον ἀποφαίνεται, καὶ κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν· εἶναι γὰρ αὐτὸ

Μοῦνον, μουνογενές τε καὶ ἀτρεμὲς, ἠδ᾽ ἀγένητον· d

γένεσιν δὲ τῶν καθ᾽ ὑπόληψιν ψευδῆ δοκούντων εἶναι, καὶ τὰς αἰσθήσεις ἐκβάλλει ἐκ τῆς ἀληθείας. Φησὶ δὲ, ὅτι εἴ τι παρὰ τὸ ὂν ὑπάρχει, τοῦτο οὐκ ἔστιν ὄν· τὸ δὲ μὴ ὂν ἐν τοῖς ὅλοις οὐκ ἔστιν. Οὕτως οὖν τὸ ὂν ἀγένητον ἀπολείπει· λέγει δὲ τὴν γῆν τοῦ πυκνοῦ καταρρυέντος ἀέρος γεγονέναι.

6 Ζήνων δὲ ὁ Ἐλεάτης ἴδιον μὲν οὐδὲν ἐξέθετο, διηπόρησε δὲ περὶ τούτων ἐπὶ πλεῖον.

7 Δημόκριτος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης ὑπεστήσατο τὸ πᾶν ἄπειρον, διὰ τὸ μηδαμῶς ὑπό τινος αὐτὸ δεδημιουργῆσθαι· ἔτι δὲ καὶ ἀμετάβλητον αὐτὸ λέγει· καὶ καθόλου, οἷον πᾶν ἐστι, ῥητῶς ἐκτίθεται μηδεμίαν ἀρχὴν ἔχειν τὰς αἰτίας τῶν νῦν γιγνομένων, ἄνωθεν δὲ ὅλως ἐξ ἀπείρου χρόνου προκατέχεσθαι τῇ ἀνάγκῃ πάνθ᾽ ἁπλῶς τὰ γεγονότα καὶ ὄντα καὶ ἐσόμενα. p. 24

c 9. ἀκίνητον] ἀεικίνητον C.D.F.G.S.V. 11. μόνον μουνογενές] μοῦνον μονογ. C.F.G. μοῦνον item D. οὖλον Theodoreti MSS. Ther. IV. p. 57, 24. Vide Parmenid. fr. v. 59. ed. Karsten. d. δὲ τῶν] τῶν om. C.F.G. δὲ τὴν D. 3. εἴ τι] εἴτε A. ὅτι om. H. τὸ ὂν] τὸν A.H. 6. καταρρυέντος] καὶ κατ. C. 7. Ζήνων — πλεῖον om. B. ἐλεάτης] ἐλάτης A. ἐνεάτης C. 8. οὐδὲν ἐξέθετο] οὐθὲν ἔθετο C.F.G. 9. Δημόκριτος] Δημόκριτος δὲ H. 11. ἔτι δὲ — ἐκτίθεται om. F. 12. οἷον — ἐκτίθεται om. B.

p. 24. 1. καὶ ὄντα] καὶ ἐόντα B.C.D.E.F.G. om. A.H. τὰ ni fallor om. F.G.

hunc universum, omnique motu carere; ipsiusque naturæ veritatem omnino constare defendit; singularem enim illum et unigenam, stabilem ac quietum, nec certo aliquo tempore generatum esse: generationem porro ad ea rejicit, quæ falsa quadam opinione putentur esse, adeoque sensus omnes communione veritatis excludit. Affirmat præterea, si quid præter id quod vere est, uspiam existat, illud ipsum aliquid non esse; quod autem aliquid non sit, id universo minime contineri: quod igitur vere est, id nequaquam esse genitum ea ratione concludit. Cum denique vis
6 magna densioris aëris deflueret, inde terram extitisse opinatur. Zeno quidem Eleates nihil hoc in genere singulare vulgavit, sed ancipiti fere
7 dubitationis æstu fluctuavit. At vero Democritus Abderites universum, quod effectorem sui ac molitorem habeat neminem, infinitum esse vult, omnisque mutationis expers. Idem quoque disertis conceptisque verbis asserit, hoc mundi statu, rerum earum quæ nunc efficiantur caussas, nullum penitus habere principium; sed quæ vel fuerunt antea, vel nunc sunt, vel posthac futura sunt omnia, jam olim infiniti plane spatio temporis vi quadam necessitatis colligata esse. Soli porro ac lunæ generationem

Quid Democritus.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἡλίου δὲ καὶ σελήνης γένεσίν φησι, κατ' ἰδίαν φέρεσθαι ταῦτα μηδέπω τοπαράπαν ἔχοντα θερμὴν φύσιν, μηδὲ μὴν καθόλου λαμπροτάτην, τοὐναντίον δὲ ἐξωμοιωμένην τῇ περὶ τὴν γῆν φύσει· γεγονέναι γὰρ ἑκάτερον τούτων πρότερον ἔτι κατ' ἰδίαν ὑποβολήν τινα κόσμου, ὕστερον δὲ μεγεθοποιουμένου τοῦ περὶ τὸν ἥλιον κύκλου ἐναποληφθῆναι ἐν αὐτῷ τὸ πῦρ.

8 Ἐπίκουρος Νεοκλέους Ἀθηναῖος τὸν περὶ θεῶν τῦφον b πειρᾶται καταστέλλειν· ἀλλὰ καὶ οὐδέν, φησι, γίγνεται ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, ὅτι τὸ πᾶν ἀεὶ τοιοῦτον ἦν, καὶ ἔσται τοιοῦτον· ὅτι οὐδὲν ξένον ἐν τῷ παντὶ ἀποτελεῖται παρὰ τὸν ἤδη γεγενημένον χρόνον ἄπειρον· ὅτι πᾶν ἐστι σῶμα, καὶ οὐ μόνον ἀμετάβλητον, ἀλλὰ καὶ ἄπειρον· ὅτι τέλος τῶν ἀγαθῶν, ἡδονή.

9 Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος τέλος ἀγαθῶν τὴν ἡδονήν, κακῶν δὲ τὴν ἀλγηδόνα· τὴν δὲ ἄλλην φυσιολογίαν περιγράφει, μόνον ὠφέλιμον εἶναι λέγων τὸ ζητεῖν

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

a 2. δὲ καὶ] τε καὶ C.F.G. 3. ἰδίαν δὴ] δὴ om. A.B.C.D.E.F.G.H. Mox τὰ παρ' ἅπαν H. 5. τοὐναντίον] τουναντίου F. 6. γεγονέναι] γέγονε B.C.D.F.G. 8. ὑποβολήν τινα κόσμου] φέρεσθαι B. ὑπερβολὴν F. 10. ἐναποληφθῆναι] ἐναπολη(ει)φθῆναι D. ἐναπολειφθῆναι E. b. οὐθέν] οὐδὲν C.D.F.G. 2. γίνεται] γίγνεται A. 4. ἀποτελεῖται ἐν τῷ παντὶ] ἐν τῷ π. ἀ. A.B.C.F.G.H. 10. ὠφέλιμον εἶναι] εἶναι om. C.F.G. ὠφέλιμον ante μόνον H. 11. τε τέτυκται] τέτακται C. τέτυκται D.G. sine τε.

attribuit, ac tum seorsim utrumque docet proprios habuisse motus, cum nondum usque adeo calidam ambo fulgentemque naturam obtinerent, sed terrenæ potius naturæ persimilem: ad eum enim prius modum utrumque procreatum esse, quem singularis quædam ac propria subjecti mundi conditio postulabat: deinceps vero ubi major solis ejusdem circulus evasisset, ignem ipso tum inclusum et comprehensum fuisse.

8 Epicurus Neoclis filius Atheniensis, inanem earum quæ de diis suscipiuntur disputationum fastum dejicere conatur: simulque contendit, ex eo quod non sit, oriri nihil: hoc universum tale semper fuisse, taleque perpetuo futurum quale nunc est: si tempus infinitum jamque ante productum excipias, novi nihil toto orbe perfici: universum, corpus esse non solum immutabile, sed etiam infinitum: bonorum denique finem una voluptate contineri.

Quid Epicurus.

9 Aristippus Cyrenæus bonorum quoque finem in voluptate, malorum autem in dolore constituit: reliquam physiologiam ita circumscribit, hujus ut unius rei considerationem utilem esse dicat,

Quid tristis lætive domi sors improba verset.

ΠΛΟΥ-ΤΑΡ-ΧΟΥ

Ἐμπεδοκλῆς ὁ Ἀκραγαντῖνος, στοιχεῖα τέσσαρα, πῦρ, ὕδωρ, αἰθέρα, γαῖαν· αἰτίαν δὲ τούτων, φιλίαν καὶ νεῖκος. Ἐκ πρώτης φησὶ τῆς τῶν στοιχείων κράσεως ἀποκριθέντα τὸν ἀέρα περιχυθῆναι κύκλῳ· μετὰ δὲ τὸν ἀέρα τὸ πῦρ ἐκδραμὸν, καὶ οὐκ ἔχον ἑτέραν χώραν, ἄνω ἐκτρέχειν ὑπὸ τοῦ περὶ τὸν ἀέρα πάγου. Εἶναι δὲ κύκλῳ περὶ τὴν γῆν φερόμενα δύο ἡμισφαίρια, τὸ μὲν καθόλου πυρὸς, τὸ δὲ μικτὸν ἐξ ἀέρος καὶ ὀλίγου πυρὸς, ὅπερ οἴεται τὴν νύκτα εἶναι. Τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς κινήσεως συμβῆναι ἀπὸ τοῦ τετυχηκέναι κατὰ τὸν ἀθροισμὸν, ἐπιβρίσαντος τοῦ πυρός. Ὁ δὲ ἥλιος τὴν φύσιν οὐκ ἔστι πῦρ ἀλλὰ τοῦ πυρὸς ἀντανάκλασις, ὁμοία τῇ ἀφ' ὕδατος γινομένῃ. Σελήνην δέ φησι συστῆναι καθ' ἑαυτὴν ἐκ τοῦ ἀπολειφθέντος ἀέρος ὑπὸ τοῦ πυρός· τοῦτον γὰρ παγῆναι, καθάπερ καὶ τὴν χάλαζαν· τὸ δὲ φῶς αὐτὴν σχεῖν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Τὸ δὲ ἡγεμονικὸν οὔτε ἐν κεφαλῇ οὔτε ἐν θώρακι, ἀλλ' ἐν αἵματι· ὅθεν καθ' ὅ τι ἂν μέρος τοῦ σώματος πλεῖον ᾖ παρεσπαρμένον τὸ ἡγεμονικὸν, οἴεται κατ' ἐκεῖνο προτερεῖν τοὺς ἀνθρώπους.

(c, d: marginal section letters)

c 3. νεῖκος] ν[εῖ]ικος A. 5. ἐκδραμὸν] ἔκδρομον A.H. 7. ὑπὲρ τὸν ἀέρα πάγον F.G. 8. περὶ] ὑπὲρ C. περὶ γῆν κύκλῳ D. τὴν om. F.G. d 3. τὸν ἀθροισμὸν ἐ.] ἀριθμὸν ἐπιβρήσαντος C. τετυχέναι κατὰ ἀθροισμὸν ἐπιβήσαντος F. ἐπιβρήσαντος C. 4. τὴν φύσιν οὐκ ἔστι] τῇ φύσει οὐκ ἔστι τὸ H. 6. φησὶ om. C.F.G. Tum καὶ καθ' A.H. 7. ἀπολειφθέντος] ἀποληφθέντος F.G. 9. τὸ δὲ] τὸ λογιστικὸν δ' A. in marg. qui mox ἔχειν pro σχεῖν. αὐτῆς ἔχειν H. 10. κεφαλῇ] τῇ κεφ. C.F.G. et mox τῷ θώρακι. 12. πλεῖον om. B.C.F.G. παρεσπαρμένον] παρασπασμένον C.D.F.G. Mox Viger. in marg. pro ἡγεμονικὸν f. αἷμα.

Quid Empedocles.

Empedocles Agrigentinus quatuor elementa ponit, ignem, aquam, aërem et terram, quorum caussas amicitiam ac discordiam esse vult. Idem ex prima elementorum confusione secretum aërem ac circum in orbem fusum esse ait: ignem vero postmodum exilientem, cum locum sibi alium non reperiret, sursum tandem concreti aëris frigore compulsum evolasse. Duos præterea dimidios orbes circa terram circulari motu ferri, alterum ex igne totum, alterum ex aëre igneque modico temperatum, quam ipse noctem esse arbitratur: motus autem initium ex eo contigisse, quod in ista elementorum conjunctione vehementior ignis impetus extitisset. Jam vero solem natura sua non ignem, sed ignis reflexionem esse, illi quam ex aqua fieri videmus persimilem: at lunam ex aëre quem ignis reliquerat sua sponte coaluisse; (quippe enim grandinis instar concrevisse aërem;) lumen porro suum eandem a sole mutuari. Denique animi principatum nec in capite, nec in pectore, sed in sanguine constituit; ideoque qua parte corporis diffusus magis sanguis ille fuerit, eadem

11 Μητρόδωρος ὁ Χῖος, ἀΐδιον εἶναί φησι τὸ πᾶν, ὅτι εἰ ἦν γενητὸν, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἂν ἦν· ἄπειρον δὲ, ὅτι ἀΐδιον, οὐ [17] γὰρ ἔχειν ἀρχὴν ὅθεν ἤρξατο, οὐδὲ πέρας, οὐδὲ τελευτήν· p. 25 ἀλλ' οὐδὲ κινήσεως μετέχειν τὸ πᾶν. Κινεῖσθαι γὰρ ἀδύνατον, μὴ μεθιστάμενον· μεθίστασθαι δὲ ἀναγκαῖον ἤτοι εἰς πλῆρες, ἢ εἰς κενόν. Πυκνούμενον δὲ τὸν αἰθέρα ποιεῖν νεφέλας, εἶτα ὕδωρ, ὃ καὶ κατιὸν ἐπὶ τὸν ἥλιον σβεννύναι αὐτόν· καὶ πάλιν ἀραιούμενον ἐξάπτεσθαι. Χρόνῳ δὲ πήγνυσθαι τῷ ξηρῷ τὸν ἥλιον, καὶ ποιεῖν ἐκ τοῦ λαμπροῦ ὕδατος ἀστέρας, νύκτα τε καὶ ἡμέραν ἐκ τῆς σβέσεως καὶ ἐξάψεως, καὶ καθόλου τὰς ἐκλείψεις ἀποτελεῖν. b

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

12 Διογένης ὁ Ἀπολλωνιάτης ἀέρα ὑφίσταται στοιχεῖον· κινεῖσθαι δὲ τὰ πάντα, ἀπείρους τε εἶναι τοὺς κόσμους. Κοσμοποιεῖ δὲ οὕτως· ὅτι τοῦ παντὸς κινουμένου, καὶ ᾗ μὲν ἀραιοῦ ᾗ δὲ πυκνοῦ γινομένου, ὅπου συνεκύρησε τὸ πυκνὸν συστροφὴν ποιῆσαι, καὶ οὕτω τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν αὐτὸν

d 15. εἶναι om. F.

p. 25. 2. ἔχειν] εἶχεν A. 6. πλῆρες] πλήρης A. πλήρης H. qui mox καινόν. 7. αἰθέρα] ἀέρα C.F.G. εἶτα ὕδωρ] ἐπὶ τὸ ὕδωρ A.H. b 2. Ἀπολλωνιάτης] Ἀπολλωνίτης A. sed cum lemmate Διογένους τοῦ Ἀπολλωνιάτου in marg. 3. ὑφίσταται] ὑφίστασθαι D.E. δὲ τὰ] τε τὰ C.F.G. τε κατὰ D. 4. κοσμοποιεῖ] κοσμοποιεῖν A.H. 5. τοῦ om. E. 6. γινομένου] γενομένου C.D.F.G.

11 homines præstare arbitratur. Metrodorus Chius sempiternum esse hoc universum affirmat, propterea quod si genitum illud esset, ex eo quod nusquam est genitum fuisset: quoniam autem sempiternum sit, infinitum pariter esse, utpote quod neque principium unde cœperit, nec terminum aut finem habeat. Imo, ne moveri quidem universum; nec enim illud moveri posse, nisi alio migret; necesse autem esse vel in plenum migrare, vel in vacuum. Præterea ex aëre constipato nubes primum, deinde aquam procreari, quæ in solem defluens, ipsius ignem extinguat, qui tamen denuo succedente raritate accendatur. Eundem porro solem, progressu temporis siccitate concrescere, ac stellas quidem ex limpida et splendenti aqua generare, noctem vero simul atque diem ex mutua illa cum extinctione tum inflammatione, omnesque omnino defectiones eadem ratione

Quid Metrodorus.

12 complere. Diogenes Apolloniata, aërem elementum ponit, moveri autem universa, et infinitos esse mundos affirmat. Cæterum ejusmodi somniat eorum molitionem: scilicet cum universum ita moveretur, ut rarius hic, alibi densius fieret, ubicunque major densitas contingeret, ibi convolutionem quandam effecisse, tum similem in modum cætera: quæ autem om-

Quid Diogenes.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

λόγον τὰ κουφότατα τὴν ἄνω τάξιν λαβόντα τὸν ἥλιον ἀποτελέσαι.

13 Τοιαύτη καὶ τῶν πανσόφων Ἑλλήνων τῶν δὴ φυσικῶν καὶ φιλοσόφων ἐπικληθέντων ἡ περὶ τῆς συστάσεως c τοῦ παντὸς καὶ τῆς πρώτης κοσμογενείας διάληψις, οὐ δημιουργὸν ἢ ποιητήν τινα τῶν ὅλων ὑποστησαμένων, ἀλλ' οὐδ' ὅλως Θεοῦ μνήμην ποιησαμένων, μόνῃ δὲ τῇ ἀλόγῳ φορᾷ καὶ τῇ αὐτομάτῳ κινήσει τὴν αἰτίαν τοῦ
14 παντὸς ἀνατεθειμένων. Τοσαύτη δὲ αὐτῶν καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἐναντιότης, ἐν μὲν οὐδενὶ ἀλλήλοις συμπεφωνηκότων, μάχης δὲ καὶ διαφωνίας τὰ πάντα ἀναπε- d πληρωκότων. Ὅθεν καὶ ὁ θαυμάσιος Σωκράτης τουτουσὶ πάντας μωραίνοντας ἀπήλεγχε, καὶ μαινομένων κατ' οὐδὲν ἔλεγε διαφέρειν, εἰ δή σοι μάρτυς ἀξιόχρεως Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασι λέγων οὕτως.

b 9. λαβόντα] λαμβάνοντα H. c. τοιαύτη καὶ—ἀναπεπληρωκότων om. B. 2. φιλοσόφων] καὶ φιλοσοφῶν F.G. 4. κοσμογονίας] κοσμογενίας D. ἢ ποιητὴν] οὐ π. A.H. ubi mox om. ἀλλ' οὐδ'—ποιησαμένων. 8. ἀνατεθειμένων] ἀνατεθεικότων A.H. ἀνατιθειμένων τοσαῦτα D. 10. ἐν μὲν] ἐν μὲν γὰρ D.E. ἐν μὲν οὐδὲ ἓν H. d. ἀντιφωνίας] διαφωνίας A.C.F.G.H.S. 2. ἀναπεπληρωκότων] ἀναπεπληκότων C.D.E. ὅθεν] ἔνθεν B.H. 3. τούτους F. πάντας om. A.H. Mox ἀπήλεγξε C.F.G. 6. ἀπομνημονεύμασι] ὑπομνήμασι H.

nium levissimæ partes essent, eas regione superiori occupata solem produxisse.

13 Talis ergo fuit sapientissimorum etiam Græciæ philosophorum, eorum saltem qui physici vocabantur, de universi constitutione, deque prima mundi procreatione disputatio, in qua nullum architectum, nullum rerum omnium effectorem posuerunt, imo ne Dei quidem mentionem ullam fecerunt, sed temerariæ cuidam agitationi,
14 ac fortuito plane motui hujus universitatis caussam assignarunt. Ac tanta quidem eorum est inter sese dissensio, ut eadem nulla prorsus in re pronuntiarint, sed contentione ac sententiarum diversitate omnia compleverint. Itaque Socrates vir ille singularis et eximius, istos omnes vaticinari ostendebat, nihilque omnino ab insanis ac furiosis discrepare, si Xenophontem ut dignum fide testem audiamus. Sic enim in Memorabilibus ipse loquitur.

Xen. Mem. I. 1, 11.

15 Οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶδεν, οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. Οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς ἁπάντων φύσεως, ἢ περὶ τῶν ἄλλων, ὡς οἱ πλεῖστοι, διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυε. ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Καὶ ἐπιλέγει ἑξῆς·

16 Ἐθαύμαζε δὲ, εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἐστιν, ὅτι ταῦτα p. 26
ἀδύνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εὑρεῖν· ἐπεὶ καὶ τοὺς τὰ μέγιστα φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ τὰ αὐτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. Τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι· τῶν τε περὶ τῆς πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δὲ ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ πάντα b

d 8. οὐδὲ] οὐδὲν A.H. —οὔτε—οἶδεν D. οὐδὲ πράττοντος F. 11. διελέγετο] διελέγοντο D. Supra libri Xenophontis ἤπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι. 12. σοφιστῶν] σοφιστικῶν B.C.D.F.
p. 26. μὴ] μὲν D. 2. ἀδύνατον—ἀνθρώποις] οὐ δυνατὸν—ἄνθρωπον A.H. 3. ἐπεὶ] ἔπειτα H. τοὺς τὰ μέγιστα φρονοῦντας] τοὺς μέγιστον ἀφρονοῦντας B.C.D.F.G. 5. τοῖς μαινομένοις—ἀπόλλυσθαι om. B. 6. περὶ ἀλλήλους E. τῶν τε] τῶν δὲ F. τε om. H. qui mox om. τοὺς μὲν. 9. ῥήσεως] φύσεως C.D.F.G. ῥύσεως E. 10. τὸ ὂν om. A.H.

15 Socratem vero nullus unquam impii quicquam atque nefarii aut vidit agentem, aut loquentem audivit. Neque enim de universa natura, quemadmodum plerique vulgo, disputabat, sic nimirum, ut quo pacto sese hic habeat, qui a sophistarum natione mundus vocatur, aut qua fati ac necessitatis vi cujuslibet rei cœlestis ratio teneatur, investigaret; sed eos potius qui genus hoc rerum curiosius agitarent insanire demonstrabat. Socrates antiquos physicos irridet.

Quibus hæc subjungit.

16 Permirum autem ipsi videbatur, ne perspectum quidem illis hoc fuisse, quod eo cognitionis hominum ingenia pervenire nullo modo possint, cum ii præsertim qui sese hoc disputationis genere plurimum efferant, non in eadem opinione sententiaque versentur, sed alii cum aliis furiosorum utique more se gerant. Quippe enim ex furiosis alios esse, qui ne gravia quidem et atrocia metuant, alios vero qui ipsa quoque non metuenda extimescant: sic eorum qui naturam universi diligentius explorare conentur, alios quicquid est unum esse velle, alios infinitam rerum multitudinem in-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

κινεῖσθαι, τοῖς δὲ οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι· καὶ τοῖς μὲν ἅπαντα γίνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δὲ οὔτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν, οὔτ' ἀπόλλυσθαι.

17 Ταῦθ' ὁ Σωκράτης, ὡς ὁ Ξενοφῶν μαρτυρεῖ. Συνᾴδει δὲ καὶ ὁ Πλάτων τούτοις ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς, τοιάδε λέγοντα αὐτὸν ἀναγράφων·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ὦ Κέβης, νέος ὢν, θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν· ὑπερήφανον γάρ μοι εἶναι ἐδόκει εἰδέναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίνεται ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἀπόλλυται, καὶ διὰ τί ἔστι· καὶ πολλάκις ἐμαυτὸν ἄνω κάτω μετέβαλλον, c σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε· ἆρ' ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ, ὥς τινες ἔλεγον, τότε ἤδη τὰ ζῷα ξυντρέφεται· καὶ πότερον τὸ αἷμά ἐστιν ᾧ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἀὴρ, ἢ τὸ πῦρ· ἢ τούτων μὲν οὐδὲν, ὁ δ' ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ ὀσφραίνεσθαι, ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα, ἐκ δὲ

a 12. οὐδ' ἂν] οὐδὲν ἂν A.C.F.G.H. b 5. Ξενοφῶν] ὁ Ξεν. A.H. Supra τοῦθ' H. καὶ ὁ] καὶ om. D. 6. ἐν τῷ] ἐν τοῖς C.D.G. 10. ἐδόκει εἶναι] εἶναι ἐδόκει A.H. ἐδόκει εἰδέναι D. 11. διὰ τί γίν.—ἀπόλλυται om. C. c. καὶ κάτω] καὶ om. A.H. 2. μετέβαλλον] μετέβαλον C.F.G. 3. ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν] θερμὸν κ. τ. ψ. A.H. 4. τότε ἤδη] τότε om. C. 8. ἀκούειν καὶ ὁρᾶν] ὁρᾶν καὶ ἀκ. A.H.

vehere; aliis item placere continenti motu res omnes agitari, aliis contra, nullo unquam tempore moveri posse; aliis denique generari omnia ac deinceps interire, aliis vero nihil unquam vel genitum esse, vel interitu periturum.

17 Atque hæc Socrates, ut Xenophon auctor est. Quibus similia prorsus ea sunt, quæ Plato eundem Socratem in eo quem De animo scripsit dialogo ita commemorantem inducit.

Plat. Phæd. p 96 A.

Etenim mirum, inquit, O Cebes, quanta me juvenis cum essem illius cupiditas sapientiæ tenuerit, quam vulgo naturæ contemplationem appellant, quippe magnificum oppido mihi videbatur caussas nosse rerum singularum, ac cur unaquæque vel oriatur, vel intereat, vel existat, intelligere; sæpiusque adeo me sursum deorsumque versabam, cum in ejusmodi primum quæstiones incumberem: utrum scilicet, quod nonnullis placebat, ubi frigidum et calidum loci aliquid corruptioni dederint, tum demum animantia nutrimentum ac firmitatem accipiant? utrum sanguine, an aëre, an potius igne sapiamus? an vero his omnibus exclusis, uni cerebro

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

μνήμης καὶ δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν κατὰ ταῦτα γίνεσθαι d
18 ἐπιστήμην. Καὶ αὖ τούτων τὰς φθορὰς σκοπῶν, καὶ τὰ
[18] περὶ τὸν οὐρανόν τε καὶ τὴν γῆν πάθη, τελευτῶν οὕτως ἐμαυτῷ ἔδοξα πρὸς ταύτην τὴν σκέψιν ἀφυὴς εἶναι, ὡς οὐδὲν χρῆμα. Τεκμήριον δέ σοι ἐρῶ ἱκανόν· ἐγὼ γὰρ ἃ καὶ πρότερον σαφῶς ἠπιστάμην, ὥς γε ἐμαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκουν, τότε ὑπ᾽ αὐτῆς τῆς σκέψεως οὕτω σφόδρα ἐτυφλώθην, ὥστε ἀπέμαθον καὶ ταῦθ᾽, ἃ πρὸ τοῦ ᾤμην εἰδέναι.

19 Ταῦτα Σωκράτης αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ πᾶσιν ἀοίδιμος Ἕλλησιν. Ὅτε τοίνυν καὶ τῷ τηλικούτῳ φιλοσόφῳ τοιάδε εἶναι ἐδόκει τὰ τῆς τῶν δηλωθέντων φυσιολογίας,
εἰκότως μοι δοκῶ καὶ ἡμᾶς τὴν τούτων ἁπάντων ἀθεό- p. 27
τητα παρῃτῆσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ τῆς πολυθέου πλάνης αὐτῶν οὐκ ἔοικεν εἶναι ἀλλότρια τῶν εἰρημένων. Τοῦτο μὲν οὖν ἐπὶ καιροῦ τοῦ προσήκοντος ἐλεγχθήσεται, καθ᾽ ὃν ἀποδείξομεν, ὅτι πρῶτος Ἑλλήνων Ἀναξαγόρας νοῦν ἐπιστῆσαι τῇ τοῦ παντὸς αἰτίᾳ μνημονεύεται.

d. φθορᾶς] φορᾶς F. 2. τε καὶ] δὲ καὶ A.H. 9. ἐτυφλώθην] ἐτυφλώθη C. ὥστε] ὡς A. 10. προτοῦ] πρὸ τούτου A.H. Theodoret. p. 23, 15. πρὸ τοῦ C. 11. αὐτὸς] om. D. Mox ἐκεῖνος καὶ Πλάτων οἱ πᾶσιν ἀοίδιμοι H. pen. ἐδόκει εἶναι] εἶναι ἐδόκει A.H.
p. 27. 3. εἰρημένων] εἰρημένων αὐτῶν H.

audiendi, videndi, atque odorandi sensuum origo debeatur: sic ut ex iis memoria simul et opinio, ex utraque autem, ubi placide quieteque consti-
18 terint, cum iisdem cohærens scientia generetur? Cumque vicissim rerum earundem interitus, quæque tam in cœlo quam in terra vulgo contingunt mecum ipse reputarem, demum ita me ad hoc contemplationis genus ineptum, ut qui maxime, esse judicavi. Cujus rei hoc tibi argumentum instar omnium proferam; quod quæ mihi prius ac cæteris optime videbar intelligere, eadem postmodum omnia dediscerem; tantum illa ipsa contemplatio mihi cæcitatis offuderat.

19 Hæc Socrates ille Græcorum omnium ore famaque celebratus. Quare cum ea tanti philosophi de illorum omnium, quos ante commemoravimus, physiologia mens et sententia fuerit; jure quoque sentio nos ab istorum negatæ divinitatis scelere declinasse: præsertim cum ipsorum de multitudine deorum error ab iis, quæ de universi ortu somniarunt, nequaquam alienus esse videatur. Cæterum id suo loco manifeste deprehendetur, ubi principem Græcorum Anaxagoram, qui Mentem hujus universitatis molitioni præfecerit, laudari

Νῦν δέ μοι ἐπὶ τὸν Διόδωρον μετάβα, καὶ σκόπει οἷα περὶ τῆς πρώτης τῶν ἀνθρώπων θεολογίας ἱστορεῖ.

9 ΔΙΟΔΩΡΟΥ Τοὺς δ᾽ οὖν κατ᾽ Αἴγυπτον ἀνθρώπους τὸ παλαιὸν γενομένους ἀναβλέψαντας εἰς τὸν κόσμον, καὶ τὴν τῶν ὅλων c φύσιν καταπλαγέντας τε καὶ θαυμάσαντας, ὑπολαβεῖν εἶναι δύο θεοὺς ἀϊδίους τε καὶ πρώτους τόν τε ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὧν τὸν μὲν Ὄσιριν, τὴν δὲ Ἶσιν ὀνομάσαι, ἀπό τινος ἐτύμου 2 τεθείσης ἑκατέρας τῆς προσηγορίας. Μεθερμηνευομένων γὰρ τούτων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τῆς διαλέκτου τρόπον, εἶναι μὲν τὸν Ὄσιριν πολυόφθαλμον· εἰκότως· πάντῃ γὰρ ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖνας ὥσπερ πολλοῖς ὀφθαλμοῖς βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλατταν· καὶ τὸν ποιητὴν δὲ λέγειν σύμφωνα τούτοις,

Ἠέλιός θ᾽ ὃς πάντ᾽ ἐφορᾷς καὶ πάντ᾽ ἐπακούεις.

3 Τῶν δὲ παρ᾽ Ἕλλησι παλαιῶν μυθολόγων τινὲς τὸν Ὄσιριν d

a 7. ἐπὶ τὸν Διόδωρον] ἐπὶ τοῦτο A.H. c 3. θεοὺς] δύο θεοὺς A.H. 6. ἐτύμου] ἑτοίμου A.E. ἑκατέρας τῆς προσηγορίας] ἑκατέρῳ προσ. B.C.F.G. 7. μεθερμηνευόντων] μεθερμηνευομένων C.D.F.G.H. 9. τὸν Ὄσιριν] τὸν μὲν Ὄσ. A.H. παντὶ] πάντῃ A.H. Vigeri marg. 10. ἐπιβάλλοντα] ἐπιβαλόντα C.G. ὀφθαλμοῖς πολλοῖς] πολλοῖς ὀφθαλμοῖς A.H. Mox τὴν ante γῆν H. 11. θάλασσαν] θάλατταν A. 13. ἥλιος] ἠέλιος D.G. ἐφορᾷ—ἐπακούει] ἐφορᾷς—ἐπακούεις A.H. d. πάλαι] παλαιῶν A.C.D.F.G.H. 2. προσαγορεύουσι] προσονομάζουσιν A.C.D.F.G.H.V. 3. ὧν] ὡς H.

ostendemus. Nunc vero transfer animum sis ad Diodorum, quæque de prima hominum theologia memoriæ prodidit, considera.

Diod. Sic. I. 11. Ægyptios olim astra coluisse.

9 Priscos Ægyptios ferunt, cum oculos hujus in mundi contemplatione defixissent, cumque rerum omnium naturam vehementiori admiratione obstupescerent, solem ac lunam sempiternos esse deos omniumque principes censuisse; quorum alterum Osirin, alteram Isin, ex certa quadam 2 notatione, utriusque nominis ratione ducta, nuncuparint. Etenim, si vocum istarum significationem Græcæ linguæ verbis exprimamus, Osirin quidem aliud esse nihil, quam multis oculis præditum: nec immerito sane, cum ipse radiis omnem in partem longe lateque diffusis, sic tanquam pluribus oculis terram simul ac mare lustret universum. Quibuscum illud etiam poëtæ consentiat,

Sol qui cuncta procul cernitque auditque per orbem.

3 Quanquam prisci quidam apud Græcos fabularum inventores eundem Osirin, et Bacchum, et vero similitudine quadam atque affinitate nominis

Διόνυσον προσονομάζουσι καὶ Σείριον παρωνύμως. Ὧν Εὔμολπος μὲν ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσί φησιν, ΔΙΟΔΩΡΟΥ

Ἀστροφαῆ Διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρωπόν.

Ὀρφεὺς δὲ,

Τοὔνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον.

Φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ἔναμμα αὐτῷ τὸ τῆς νεβρίδος ἀπὸ τῆς
4 τῶν ἄστρων ποικιλίας περιῆφθαι. Τὴν δὲ Ἶσιν μεθερμηνευομένην εἶναι παλαιὰν, τεθειμένης τῆς προσηγορίας τῇ σελήνῃ ἀπὸ τῆς ἀϊδίου καὶ παλαιᾶς γενέσεως· κέρατα δ' αὐτῇ περιτιθέασιν ἀπό τε τῆς ὄψεως, ἣν ἔχουσα φαίνεται καθ' ὃν ἂν χρόνον ὑπάρχῃ μηνοειδής, καὶ ἀπὸ τῆς καθιερωμένης αὐτῇ p. 28 βοὸς παρ' Αἰγυπτίοις. Τούτους δὲ τοὺς θεοὺς ὑφίστανται τὸν σύμπαντα κόσμον διοικεῖν.

5 Τοιαῦτα μὲν οὖν καὶ ταῦτα. Ἔχεις δὲ καὶ ἐν τῇ Φοινικικῇ θεολογίᾳ, ὡς ἄρα Φοινίκων οἱ πρῶτοι φυσικοὶ ἥλιον σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς πλανήτας ἀστέρας καὶ

d 3. σύριον] σίριον A. Vigeri marg. σείριον B.C.D.G. 5. διόνυσον] διόνυσσον hic et infra A. πυρωπὸν] πυρωτὸν C. pen. ἀπό τε] τε om. H. ult. ὑπάρχῃ] ὑπάρχοι B. ὑπάρχει E.

p. 28. 4. οὖν καὶ om. C. οὖν om. D.F.G.H. φοινικικῇ] φοινικῇ B.C.D.F.G. 6. ἥλιον καὶ] καὶ om. A.C.F.G. ἥ. καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς πλανήτας τοὺς λοιποὺς H.

Sirium appellarunt. Ex quibus Eumolpus in Bacchicis carminibus ita cecinit,

More astri Bacchum vultu flagrante micantem.

Orpheus autem sic,

Ergo Phanetem ipsum, vel Bacchum nomine dicunt.

Quinetiam addunt nonnulli, ex siderum varietate ortum hunc esse morem,
4 ut idem adstrictam nodo hinnuli pellem circumferret. Isin vero, antiquam, significare aiunt, quo nomine Luna propter antiquissimum ac sempiternum ortum appellata fuerit. Cornua porro eidem affigunt, partim ea figura permoti, quam sub accretionem diminutionemve luminis cornuum instar curvatam ostendit, partim quod ei vacca sit apud Ægyptios consecrata. Cæterum geminos hosce Deos mundum universum moderari docent.

5 Ac de Ægyptiis quidem hæc a nobis dicta sunto. Jam in Phœnicum etiam theologia reperias, qui principes apud illos naturalis sese philosophiæ studio dediderunt, eos solem pariter atque lunam, Nec minus Phœnices.

τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ τούτοις συναφῆ θεοὺς μόνους ἐγίνω-
σκον, καὶ ὅτι τούτοις οἱ παλαίτατοι τὰ τῆς γῆς ἀφιέρω-
σαν βλαστήματα, καὶ θεοὺς ἐνόμισαν, καὶ προσεκύνουν
ταῦτα, ἀφ' ὧν αὐτοί τε διεγίνοντο, καὶ οἱ ἑπόμενοι, καὶ b
οἱ πρὸ αὐτῶν πάντες, καὶ χοὰς καὶ ἐπιχύσεις ἐτέλουν·
ἔλεον δὲ καὶ οἶκτον καὶ κλαυθμὸν βλαστήματι γῆς
ἀπιόντι καθιέρουν, καὶ γενέσει ζώων ἐκ γῆς πρώτῃ, καὶ
τῇ ἐξ ἀλλήλων, καὶ τελευτῇ, καθ' ἣν τοῦ ζῆν ἀπήρ-
6 χοντο. Αὗται δ' ἦσαν αἱ ἐπίνοιαι τῆς προσκυνήσεως
ὅμοιαι τῇ αὐτῶν ἀσθενείᾳ, καὶ ψυχῆς ἔτι ἀτολμίᾳ.
Ταῦτα καὶ ἡ Φοινίκων γραφὴ, ὡς ἑξῆς ἀποδειχθήσεται.
[19] Ἀλλὰ καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονὼς αὐτὸς ἐκεῖνος, ὁ ταῖς
καθ' ἡμῶν λαμπρυνόμενος δυσφημίαις, ἐν οἷς ἐπέγραψε c
Περὶ τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς, καὶ τῶν παλαιῶν ἀρ-

a 8. μόνον] μόνους A.H. 9. τὰ τῆς] τὰ om. A.H. In H. item παλαιότατοι. 10. ἐνόμισαν] ἐνόμησαν C. προσεκύνουν] προσεκύνησαν H. 11. αὐτοί τε] αὐτοὶ καὶ A.H. b. πρὸ αὐτῶν] πρὸς αὐτῶν D. 2. ἐπιχύσεις] ἐπιθύσεις A. ἐχύσεις C. Tum ἐπετέλουν C.D.S.V. 3. βλαστήματι] καὶ βλαστήματα A.H. βλαστήματα F. 5. καὶ τῇ] καὶ om. C. F.G. 6. αἱ ἐπίν.] αἱ om. H. 8. ταῦτα καὶ—Θεόφραστος om. B. c 2. ἐμψύχων ἀπ. καὶ τῶν om. A.H. ἀποχῆς τῆς τῶν C.F.G. ἀρχαιότητος] ἀρχαιό$\overset{\text{τη}}{\text{τα}}$τος D.

cæterasque stellas inerrantes, elementa præterea, quæque cum iis conjuncta sunt deorum in loco tantum habuisse. Iisdem porro mortales vetustissimos terræ germina dedicasse, quibus divinitatem ipsi quoque cum adorationis cultu tribuebant, quibus cum vitam ipsimet adhuc tolerabant, tum eorum non posteri modo, sed etiam majores in inferiis ac libationibus solenni ritu perficiendis uti consuevere. Misericordiam autem, commiserationem et luctum senescenti terræ germini, primæ animantium ex terra procreationi, ac simul eorum ex mutua congressione generationi, mortique adeo ipsi per
6 quam hac vita defungerentur, consecrabant. Ejusmodi erant divini cultus notiones hominum istorum imbecillitati, et angustis adhuc pusillisque animis congruentes. Atque hæc Phœnicum etiam libris, ut deinceps ostendemus, continentur. Quinetiam ille ipse qui nostra memoria vixit, quique evomendis in nos contumeliis atque maledictis famam sibi nomenque conficit, in iis quos *De vitando rerum animatarum usu*

χαιότητος τὴν μνήμην ὧδέ πως αὐτολεξεὶ, Θεοφράστῳ μάρτυρι χρώμενος, παρατίθεται·

7 Ἀνάριθμος μέν τις εἶναι ἔοικε χρόνος, ἀφ' οὗ τόγε πάντων λογιώτατον γένος, ὥς φησι Θεόφραστος, καὶ τὴν ἱερωτάτην ὑπὸ τοῦ Νείλου κτισθεῖσαν χώραν κατοικοῦν, ἤρξαντο οἱ πρῶτοι ἀφ' ἑστίας τοῖς οὐρανίοις θεοῖς θύειν, οὐ σμύρνης οὐδὲ κασίας καὶ λιβανωτοῦ κρόκῳ μιχθέντων ἀπαρχάς· (πολλαῖς γὰρ γενεαῖς ὕστερον παρελήφθη ταῦτα, καὶ πλάνης μαστὴρ d ὁ ἄνθρωπος γιγνόμενος τῆς ἀναγκαίας ζωῆς μετὰ πολλῶν πόνων καὶ δακρύων σταγόνας τούτων ἀπήρξατο τοῖς θεοῖς·)
8 οὐ τούτων οὖν ἔθυον πρότερον, ἀλλὰ χλόης οἱονεί τινα τῆς γονίμου φύσεως χνοῦν ταῖς χερσὶν ἀράμενοι. Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ, τῶν δένδρων δὲ πολὺ πρόσθεν τὴν ἐπέτειον γεννωμένην πόαν· ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τοὺς ὅλους τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστοὺς κατέκαιον, ταύτῃ τοὺς φαινομένους οὐρανίους θεοὺς τῇ θυσίᾳ δεξιούμενοι,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

c 3. μνήμην ὧδέ πως] μνήμην πῶς A.H. 4. παρατίθεται] παρατέθειται C.D.E.F.G. 5. ἀνάριθμος] ἀνήριθμος A. et mox ἔοικεν εἶναι cum H. 6. λογιώτατον] λογικώτατον D. 7. καὶ τὴν] ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν B. 8. κατοικοῦν] κατοικεῖν A.B.C.D.F.G.H. 9. ἐφ' ἑστίας] ἀφ' ἑστίας C.F.G. οὐρανίοις] ἐν οὐρανοῖς B.C.F.G. 10. λιβανωτοῦ] λιβανωτῷ C. 11. γὰρ γενεαῖς ὕστερον] γενεαῖς ὕστερα A.H. d. ἐρευνητὴς μαστὴρ] ἐρευνητὴς om. B.C.D.F.G. 4. ἀπήρξατο] τούτων ἀπ. B.D.F.G.H.V. γρ. αὐτῶν S. 5. χλόης] χόλης F. 6. τινα] τινας A. 7. γὰρ δὴ] δὴ om. A.H. qui mox ἤδη pro ἡ γῆ. τῶν. 9. γινομένην] γεννωμένην A. γενομένην B.C.D.F.G.H. 11. ταύτῃ τοὺς] ταύτῃ μὲν γὰρ D.

conscripsit, priscæ illius veterum consuetudinis, laudato Theophrasti testimonio, meminit his omnino verbis.

7 Infinitum plane videtur fluxisse tempus, ex quo genus hominum longe sapientissimum, ut loquitur Theophrastus, sanctissimam illam et a Nilo conditam regionem incoleret, ad focum domesticum sacra diis cœlestibus facere cœpit, non myrrhæ, non casiæ thurisque cum croco mixtorum primitiis: (neque enim istorum usus nisi post multas ætates fuit, cum homo curiosus erroris indagator effectus, post multorum laborum atque
8 lachrymarum guttas, necessariæ vitæ primitias diis obtulit;) non illarum, inquam, rerum, sed virentis herbæ, cujus sic tanquam naturæ genitalis primævam quandam lanuginem manibus sublatam offerebat. Quippe enim priores animantibus arbores, multoque ante ipsas gramen annuum terra procreavit, cujus folia radicesque carpentes cum integris earum naturæ germinibus veteres illi comburebant, eoque sacrificii genere qui cœlestes dii videbantur sibi conciliabant, atque sempiternos ignis

Antiqua sacrificandi ratio ex Porphyrio Abst. II. 5.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ λόγον τὰ κουφότατα τὴν ἄνω τάξιν λαβόντα τὸν ἥλιον ἀποτελέσαι.

13 Τοιαύτη καὶ τῶν πανσόφων Ἑλλήνων τῶν δὴ φυσι- c κῶν καὶ φιλοσόφων ἐπικληθέντων ἡ περὶ τῆς συστάσεως τοῦ παντὸς καὶ τῆς πρώτης κοσμογενείας διάληψις, οὐ δημιουργὸν ἢ ποιητήν τινα τῶν ὅλων ὑποστησαμένων, ἀλλ' οὐδ' ὅλως Θεοῦ μνήμην ποιησαμένων, μόνῃ δὲ τῇ ἀλόγῳ φορᾷ καὶ τῇ αὐτομάτῳ κινήσει τὴν αἰτίαν τοῦ

14 παντὸς ἀνατεθειμένων. Τοσαύτη δὲ αὐτῶν καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἐναντιότης, ἐν μὲν οὐδενὶ ἀλλήλοις συμπεφωνηκότων, μάχης δὲ καὶ διαφωνίας τὰ πάντα ἀναπε- d πληρωκότων. Ὅθεν καὶ ὁ θαυμάσιος Σωκράτης τουτουσὶ πάντας μωραίνοντας ἀπήλεγχε, καὶ μαινομένων κατ' οὐδὲν ἔλεγε διαφέρειν, εἰ δή σοι μάρτυς ἀξιόχρεως Ξενοφῶν ἐν Ἀπομνημονεύμασι λέγων οὕτως.

b 9. λαβόντα] λαμβάνοντα H. c. τοιαύτη καὶ—ἀναπεπληρωκότων om. B. 2. φιλοσόφων] καὶ φιλοσοφῶν F.G. 4. κοσμογονίας] κοσμογενίας D. ἢ ποιητὴν] οὐ π. A.H. ubi mox om. ἀλλ' οὐδ'—ποιησαμένων. 8. ἀνατεθειμένων] ἀνατεθεικότων A.H. ἀνατιθειμένων τοσαῦτα D. 10. ἐν μὲν] ἐν μὲν γὰρ D.E. ἐν μὲν οὐδὲ ἓν H. d. ἀντιφωνίας] διαφωνίας A.C.F.G.H.S. 2. ἀναπεπληρωκότων] ἀναπεπληκότων C.D.E. ὅθεν] ἔνθεν B.H. 3. τούτους F. πάντας om. A.H. Mox ἀπήλεγξε C.F.G. 6. ἀπομνημονεύμασι] ὑπομνήμασι H.

nium levissimæ partes essent, eas regione superiori occupata solem produxisse.

13 Talis ergo fuit sapientissimorum etiam Græciæ philosophorum, eorum saltem qui physici vocabantur, de universi constitutione, deque prima mundi procreatione disputatio, in qua nullum architectum, nullum rerum omnium effectorem posuerunt, imo ne Dei quidem mentionem ullam fecerunt, sed temerariæ cuidam agitationi,

14 ac fortuito plane motui hujus universitatis caussam assignarunt. Ac tanta quidem eorum est inter sese dissensio, ut eadem nulla prorsus in re pronuntiarint, sed contentione ac sententiarum diversitate omnia compleverint. Itaque Socrates vir ille singularis et eximius,

Xen. Mem. I. 1, 11. istos omnes vaticinari ostendebat, nihilque omnino ab insanis ac furiosis discrepare, si Xenophontem ut dignum fide testem audiamus. Sic enim in Memorabilibus ipse loquitur.

XENOΦΩΝΤΟΣ

15 Οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶδεν, οὔτε λέγοντος ἤκουσεν. Οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς ἁπάντων φύσεως, ᾗ περὶ τῶν ἄλλων, ὡς οἱ πλεῖστοι, διελέγετο, σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυε.

Καὶ ἐπιλέγει ἑξῆς·

16 Ἐθαύμαζε δὲ, εἰ μὴ φανερὸν αὐτοῖς ἐστιν, ὅτι ταῦτα p. 26 ἀδύνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εὑρεῖν· ἐπεὶ καὶ τοὺς τὰ μέγιστα φρονοῦντας ἐπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ τὰ αὐτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους. Τῶν τε γὰρ μαινομένων τοὺς μὲν οὐδὲ τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δὲ τὰ μὴ φοβερὰ φοβεῖσθαι· τῶν τε περὶ τῆς πάντων φύσεως μεριμνώντων τοῖς μὲν δοκεῖν ἓν μόνον τὸ ὂν εἶναι, τοῖς δὲ ἄπειρα τὸ πλῆθος· καὶ τοῖς μὲν ἀεὶ πάντα b

d 8. οὐδὲ] οὐδὲν A.H. —οὔτε—οἶδεν D. οὐδὲ πράττοντος F. 11. διελέγετο] διελέγοντο D. Supra libri Xenophontis ἧπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι. 12. σοφιστῶν] σοφιστικῶν B.C.D.F.

p. 26. μὴ] μὲν D. 2. ἀδύνατον—ἀνθρώποις] οὐ δυνατὸν—ἄνθρωπον A.H. 3. ἐπεὶ] ἔπειτα H. τοὺς τὰ μέγιστα φρονοῦντας] τοὺς μέγιστον ἀφρονοῦντας B.C.D.F.G. 5. τοῖς μαινομένοις—ἀπόλλυσθαι om. B. 6. περὶ ἀλλήλους E. τῶν τε] τῶν δὲ F. τε om. H. qui mox om. τοὺς μέν. 9. ῥήσεως] φύσεως C.D.F.G. ῥύσεως E. 10. τὸ ὂν om. A.H.

Socrates antiquos physicos irridet.

15 Socratem vero nullus unquam impii quicquam atque nefarii aut vidit agentem, aut loquentem audivit. Neque enim de universa natura, quemadmodum plerique vulgo, disputabat, sic nimirum, ut quo pacto sese hic habeat, qui a sophistarum natione mundus vocatur, aut qua fati ac necessitatis vi cujuslibet rei cœlestis ratio teneatur, investigaret; sed eos potius qui genus hoc rerum curiosius agitarent insanire demonstrabat.

Quibus hæc subjungit.

16 Permirum autem ipsi videbatur, ne perspectum quidem illis hoc fuisse, quod eo cognitionis hominum ingenia pervenire nullo modo possint, cum ii præsertim qui sese hoc disputationis genere plurimum efferant, non in eadem opinione sententiaque versentur, sed alii cum aliis furiosorum utique more se gerant. Quippe enim ex furiosis alios esse, qui ne gravia quidem et atrocia metuant, alios vero qui ipsa quoque non metuenda extimescant: sic eorum qui naturam universi diligentius explorare conentur, alios quicquid est unum esse velle, alios infinitam rerum multitudinem in-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

κινεῖσθαι, τοῖς δὲ οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι· καὶ τοῖς μὲν ἅπαντα γίνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῖς δὲ οὔτ' ἂν γενέσθαι ποτὲ οὐδὲν, οὔτ' ἀπόλλυσθαι.

17 Ταῦθ' ὁ Σωκράτης, ὡς ὁ Ξενοφῶν μαρτυρεῖ. Συνᾴδει δὲ καὶ ὁ Πλάτων τούτοις ἐν τῷ Περὶ ψυχῆς, τοιάδε λέγοντα αὐτὸν ἀναγράφων·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ὦ Κέβης, νέος ὢν, θαυμαστῶς ὡς ἐπεθύμησα ταύτης τῆς σοφίας, ἣν δὴ καλοῦσι περὶ φύσεως ἱστορίαν· ὑπερήφανον γάρ μοι εἶναι ἐδόκει εἰδέναι τὰς αἰτίας ἑκάστου, διὰ τί γίνεται ἕκαστον, καὶ διὰ τί ἀπόλλυται, καὶ διὰ τί ἔστι· καὶ πολλάκις ἐμαυτὸν ἄνω κάτω μετέβαλλον, c σκοπῶν πρῶτον τὰ τοιάδε· ἆρ' ἐπειδὰν τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σηπεδόνα τινὰ λάβῃ, ὥς τινες ἔλεγον, τότε ἤδη τὰ ζῶα ξυντρέφεται· καὶ πότερον τὸ αἷμά ἐστιν ᾧ φρονοῦμεν, ἢ ὁ ἀὴρ, ἢ τὸ πῦρ· ἢ τούτων μὲν οὐδὲν, ὁ δ' ἐγκέφαλός ἐστιν ὁ τὰς αἰσθήσεις παρέχων τοῦ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ ὀσφραίνεσθαι, ἐκ τούτων δὲ γίγνοιτο μνήμη καὶ δόξα, ἐκ δὲ

a 12. οὐδ' ἂν] οὐδὲν ἄν A.C.F.G.H. b 5. Ξενοφῶν] ὁ Ξεν. A.H. Supra τοῦθ' H. καὶ ὁ] καὶ om. D. 6. ἐν τῷ] ἐν τοῖς C.D.G. 10. ἐδόκει εἶναι] εἶναι ἐδόκει A.H. ἐδόκει εἰδέναι D. 11. διὰ τί γίν.—ἀπόλλυται om. C. c. καὶ κάτω] καὶ om. A.H. 2. μετέβαλλον] μετέβαλον C.F.G. 3. ψυχρὸν καὶ τὸ θερμὸν] θερμὸν κ. τ. ψ. A.H. 4. τότε ἤδη] τότε om. C. 8. ἀκούειν καὶ ὁρᾶν] ὁρᾶν καὶ ἀκ. A.H.

vehere; aliis item placere continenti motu res omnes agitari, aliis contra, nullo unquam tempore moveri posse; aliis denique generari omnia ac deinceps interire, aliis vero nihil unquam vel genitum esse, vel interitu periturum.

17 Atque hæc Socrates, ut Xenophon auctor est. Quibus similia prorsus ea sunt, quæ Plato eundem Socratem in eo quem De animo scripsit dialogo ita commemorantem inducit.

Plat. Phæd. p 96 A.

Etenim mirum, inquit, O Cebes, quanta me juvenis cum essem illius cupiditas sapientiæ tenuerit, quam vulgo naturæ contemplationem appellant, quippe magnificum oppido mihi videbatur caussas nosse rerum singularum, ac cur unaquæque vel oriatur, vel intereat, vel existat, intelligere; sæpiusque adeo me sursum deorsumque versabam, cum in ejusmodi primum quæstiones incumberem: utrum scilicet, quod nonnullis placebat, ubi frigidum et calidum loci aliquid corruptioni dederint, tum demum animantia nutrimentum ac firmitatem accipiant? utrum sanguine, an aëre, an potius igne sapiamus? an vero his omnibus exclusis, uni cerebro

μνήμης καὶ δόξης λαβούσης τὸ ἠρεμεῖν κατὰ ταῦτα γίνεσθαι d ΠΛΑΤΩΝΟΣ
18 ἐπιστήμην. Καὶ αὖ τούτων τὰς φθορὰς σκοπῶν, καὶ τὰ
[18] περὶ τὸν οὐρανόν τε καὶ τὴν γῆν πάθη, τελευτῶν οὕτως
ἐμαυτῷ ἔδοξα πρὸς ταύτην τὴν σκέψιν ἀφυὴς εἶναι, ὡς οὐδὲν χρῆμα. Τεκμήριον δέ σοι ἐρῶ ἱκανόν· ἐγὼ γὰρ ἃ καὶ πρότερον σαφῶς ἠπιστάμην, ὥς γε ἐμαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκουν, τότε ὑπ' αὐτῆς τῆς σκέψεως οὕτω σφόδρα ἐτυφλώθην, ὥστε ἀπέμαθον καὶ ταῦθ', ἃ πρὸ τοῦ ᾤμην εἰδέναι.

19 Ταῦτα Σωκράτης αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ πᾶσιν ἀοίδιμος Ἕλλησιν. Ὅτε τοίνυν καὶ τῷ τηλικούτῳ φιλοσόφῳ τοιάδε εἶναι ἐδόκει τὰ τῆς τῶν δηλωθέντων φυσιολογίας, εἰκότως μοι δοκῶ καὶ ἡμᾶς τὴν τούτων ἁπάντων ἀθεό- p. 27
τητα παρῃτῆσθαι, ἐπεὶ καὶ τὰ τῆς πολυθέου πλάνης αὐτῶν οὐκ ἔοικεν εἶναι ἀλλότρια τῶν εἰρημένων. Τοῦτο μὲν οὖν ἐπὶ καιροῦ τοῦ προσήκοντος ἐλεγχθήσεται, καθ' ὃν ἀποδείξομεν, ὅτι πρῶτος Ἑλλήνων Ἀναξαγόρας νοῦν ἐπιστῆσαι τῇ τοῦ παντὸς αἰτίᾳ μνημονεύεται.

d. φθορᾶς] φορᾶς F. 2. τε καὶ] δὲ καὶ A.H. 9. ἐτυφλώθην] ἐτυφλώθη C. ὥστε] ὡς A. 10. προτοῦ] πρὸ τούτου A.H. Theodoret. p. 23, 15. πρὸ τοῦ C. 11. αὐτὸς] om. D. Mox ἐκεῖνος καὶ Πλάτων οἱ πᾶσιν ἀοίδιμοι H. pen. ἐδόκει εἶναι] εἶναι ἐδόκει A.H.
p. 27. 3. εἰρημένων] εἰρημένων αὐτῶν H.

audiendi, videndi, atque odorandi sensuum origo debeatur: sic ut ex iis memoria simul et opinio, ex utraque autem, ubi placide quieteque consti-
18 terint, cum iisdem cohærens scientia generetur? Cumque vicissim rerum earundem interitus, quæque tam in cœlo quam in terra vulgo contingunt mecum ipse reputarem, demum ita me ad hoc contemplationis genus ineptum, ut qui maxime, esse judicavi. Cujus rei hoc tibi argumentum instar omnium proferam; quod quæ mihi prius ac cæteris optime videbar intelligere, eadem postmodum omnia dediscerem; tantum illa ipsa contemplatio mihi cæcitatis offuderat.

19 Hæc Socrates ille Græcorum omnium ore famaque celebratus. Quare cum ea tanti philosophi de illorum omnium, quos ante commemoravimus, physiologia mens et sententia fuerit; jure quoque sentio nos ab istorum negatæ divinitatis scelere declinasse: præsertim cum ipsorum de multitudine deorum error ab iis, quæ de universi ortu somniarunt, nequaquam alienus esse videatur. Cæterum id suo loco manifeste deprehendetur, ubi principem Græcorum Anaxagoram, qui Mentem hujus universitatis molitioni præfecerit, laudari

Νῦν δέ μοι ἐπὶ τὸν Διόδωρον μετάβα, καὶ σκόπει οἷα περὶ τῆς πρώτης τῶν ἀνθρώπων θεολογίας ἱστορεῖ.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

9 Τοὺς δ' οὖν κατ' Αἴγυπτον ἀνθρώπους τὸ παλαιὸν γενομένους ἀναβλέψαντας εἰς τὸν κόσμον, καὶ τὴν τῶν ὅλων c φύσιν καταπλαγέντας τε καὶ θαυμάσαντας, ὑπολαβεῖν εἶναι δύο θεοὺς ἀϊδίους τε καὶ πρώτους τόν τε ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὧν τὸν μὲν Ὄσιριν, τὴν δὲ Ἶσιν ὀνομάσαι, ἀπό τινος ἐτύμου
2 τεθείσης ἑκατέρας τῆς προσηγορίας. Μεθερμηνευομένων γὰρ τούτων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τῆς διαλέκτου τρόπον, εἶναι μὲν τὸν Ὄσιριν πολυόφθαλμον· εἰκότως· πάντῃ γὰρ ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖνας ὥσπερ πολλοῖς ὀφθαλμοῖς βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλατταν· καὶ τὸν ποιητὴν δὲ λέγειν σύμφωνα τούτοις,

Ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις.

3 Τῶν δὲ παρ' Ἕλλησι παλαιῶν μυθολόγων τινὲς τὸν Ὄσιριν d

a 7. ἐπὶ τὸν Διόδωρον] ἐπὶ τοῦτο A.H. c 3. θεοὺς] δύο θεοὺς A.H. 6. ἐτύμου] ἑτοίμου A.E. ἑκατέρας τῆς προσηγορίας] ἑκατέρῳ προσ. B.C.F.G. 7. μεθερμηνευόντων] μεθερμηνευομένων C.D.F.G.H. 9. τὸν Ὄσιριν] τὸν μὲν Ὄσ. A.H. παντὶ] πάντῃ A.H. Vigeri marg. 10. ἐπιβάλλοντα] ἐπιβαλόντα C.G. ὀφθαλμοῖς πολλοῖς] πολλοῖς ὀφθαλμοῖς A.H. Mox τὴν ante γῆν H. 11. θάλασσαν] θάλατταν A. 13. ἥλιος] ἠέλιος D.G. ἐφορᾷ—ἐπακούει] ἐφορᾷς—ἐπακούεις A.H. d. πάλαι] παλαιῶν A.C.D.F.G.H. 2. προσαγορεύουσι] προσονομάζουσιν A.C.D.F.G.H.V. 3. ὧν] ὡς H.

ostendemus. Nunc vero transfer animum sis ad Diodorum, quæque de prima hominum theologia memoriæ prodidit, considera.

Diod. Sic. I. 11.

Ægyptios olim astra coluisse.

9 Priscos Ægyptios ferunt, cum oculos hujus in mundi contemplatione defixissent, cumque rerum omnium naturam vehementiori admiratione obstupescerent, solem ac lunam sempiternos esse deos omniumque principes censuisse; quorum alterum Osirin, alteram Isin, ex certa quadam
2 notatione, utriusque nominis ratione ducta, nuncuparint. Etenim, si vocum istarum significationem Græcæ linguæ verbis exprimamus, Osirin quidem aliud esse nihil, quam multis oculis præditum: nec immerito sane, cum ipse radiis omnem in partem longe lateque diffusis, sic tanquam pluribus oculis terram simul ac mare lustret universum. Quibuscum illud etiam poëtæ consentiat,

Sol qui cuncta procul cernitque auditque per orbem.

3 Quanquam prisci quidam apud Græcos fabularum inventores eundem Osirin, et Bacchum, et vero similitudine quadam atque affinitate nominis

Διόνυσον προσονομάζουσι καὶ Σείριον παρωνύμως. Ὧν Εὔμολπος μὲν ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσί φησιν, ΔΙΟΔΩΡΟΥ

> Ἀστροφαῆ Διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρωπόν.

Ὀρφεὺς δὲ,

> Τοὔνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον.

Φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ἔναμμα αὐτῷ τὸ τῆς νεβρίδος ἀπὸ τῆς
4 τῶν ἄστρων ποικιλίας περιῆφθαι. Τὴν δὲ Ἶσιν μεθερμηνευομένην εἶναι παλαιὰν, τεθειμένης τῆς προσηγορίας τῇ σελήνῃ ἀπὸ τῆς ἀϊδίου καὶ παλαιᾶς γενέσεως· κέρατα δ' αὐτῇ περιτιθέασιν ἀπό τε τῆς ὄψεως, ἣν ἔχουσα φαίνεται καθ' ὃν ἂν χρόνον ὑπάρχῃ μηνοειδής, καὶ ἀπὸ τῆς καθιερωμένης αὐτῇ p. 28 βοὸς παρ' Αἰγυπτίοις. Τούτους δὲ τοὺς θεοὺς ὑφίστανται τὸν σύμπαντα κόσμον διοικεῖν.

5 Τοιαῦτα μὲν οὖν καὶ ταῦτα. Ἔχεις δὲ καὶ ἐν τῇ Φοινικικῇ θεολογίᾳ, ὡς ἄρα Φοινίκων οἱ πρῶτοι φυσικοὶ ἥλιον σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς πλανήτας ἀστέρας καὶ

d 3. σύριον] σίριον A. Vigeri marg. σείριον B.C.D.G. 5. διόνυσον] διόνυσσον hic et infra A. πυρωπὸν] πυρωτὸν C. pen. ἀπό τε] τε om. H. ult. ὑπάρχῃ] ὑπάρχοι B. ὑπάρχει E.
p. 28. 4. οὖν καὶ om. C. οὖν om. D.F.G.H. φοινικικῇ] φοινικῇ B.C.D.F.G. 6. ἥλιον καὶ] καὶ om. A.C.F.G. ἡ. καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς πλανήτας τοὺς λοιποὺς H.

Sirium appellarunt. Ex quibus Eumolpus in Bacchicis carminibus ita cecinit,

> More astri Bacchum vultu flagrante micantem.

Orpheus autem sic,

> Ergo Phanetem ipsum, vel Bacchum nomine dicunt.

Quinetiam addunt nonnulli, ex siderum varietate ortum hunc esse morem,
4 ut idem adstrictam nodo hinnuli pellem circumferret. Isin vero, antiquam, significare aiunt, quo nomine Luna propter antiquissimum ac sempiternum ortum appellata fuerit. Cornua porro eidem affigunt, partim ea figura permoti, quam sub accretionem diminutionemve luminis cornuum instar curvatam ostendit, partim quod ei vacca sit apud Ægyptios consecrata. Cæterum geminos hosce Deos mundum universum moderari docent.

5 Ac de Ægyptiis quidem hæc a nobis dicta sunto. Jam in Phœnicum etiam theologia reperias, qui principes apud illos naturalis sese philosophiæ studio dediderunt, eos solem pariter atque lunam, Nec minus Phœnices.

*τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ τούτοις συναφῆ θεοὺς μόνους ἐγίνω-
σκον, καὶ ὅτι τούτοις οἱ παλαίτατοι τὰ τῆς γῆς ἀφιέρω-
σαν βλαστήματα, καὶ θεοὺς ἐνόμισαν, καὶ προσεκύνουν
ταῦτα, ἀφ' ὧν αὐτοί τε διεγίνοντο, καὶ οἱ ἑπόμενοι, καὶ* b
*οἱ πρὸ αὐτῶν πάντες, καὶ χοὰς καὶ ἐπιχύσεις ἐτέλουν·
ἔλεον δὲ καὶ οἶκτον καὶ κλαυθμὸν βλαστήματι γῆς
ἀπιόντι καθιέρουν, καὶ γενέσει ζώων ἐκ γῆς πρώτῃ, καὶ
τῇ ἐξ ἀλλήλων, καὶ τελευτῇ, καθ' ἣν τοῦ ζῆν ἀπήρ-*
6 *χοντο.* Αὗται *δ' ἦσαν αἱ ἐπίνοιαι τῆς προσκυνήσεως
ὅμοιαι τῇ αὐτῶν ἀσθενείᾳ, καὶ ψυχῆς ἔτι ἀτολμίᾳ.*
Ταῦτα *καὶ ἡ* Φοινίκων *γραφὴ, ὡς ἑξῆς ἀποδειχθήσεται.*
[19] Ἀλλὰ *καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγονὼς αὐτὸς ἐκεῖνος, ὁ ταῖς
καθ' ἡμῶν λαμπρυνόμενος δυσφημίαις, ἐν οἷς ἐπέγραψε* c
Περὶ *τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς, καὶ τῶν παλαιῶν ἀρ-*

a 8. *μόνον*] *μόνους* A.H. 9. *τὰ τῆς*] *τὰ* om. A.H. In H. item *παλαιότατοι.* 10. *ἐνόμισαν*] *ἐνόμησαν* C. *προσεκύνουν*] *προσεκύνησαν* H. 11. *αὐτοί τε*] *αὐτοὶ καὶ* A.H. b. *πρὸ αὐτῶν*] *πρὸς αὐτῶν* D. 2. *ἐπιχύσεις*] *ἐπιθύσεις* A. *ἐχύσεις* C. Tum *ἐπετέλουν* C.D.S.V. 3. *βλαστήματι*] *καὶ βλαστήματα* A.H. *βλαστήματα* F. 5. *καὶ τῇ*] *καὶ* om. C. F.G. 6. *αἱ ἐπίν.*] *αἱ* om. H. 8. *ταῦτα καὶ*—*Θεόφραστος* om. B. c 2. *ἐμψύχων ἀπ. καὶ τῶν* om. A.H. *ἀποχῆς τῆς τῶν* C.F.G. *ἀρχαιότητος*] *ἀρχαιότατος* (τη *superscr.*) D.

cæterasque stellas inerrantes, elementa præterea, quæque cum iis conjuncta sunt deorum in loco tantum habuisse. Iisdem porro mortales vetustissimos terræ germina dedicasse, quibus divinitatem ipsi quoque cum adorationis cultu tribuebant, quibus cum vitam ipsimet adhuc tolerabant, tum eorum non posteri modo, sed etiam majores in inferiis ac libationibus solenni ritu perficiendis uti consuevere. Misericordiam autem, commiserationem et luctum senescenti terræ germini, primæ animantium ex terra procreationi, ac simul eorum ex mutua congressione generationi, mortique adeo ipsi per
6 quam hac vita defungerentur, consecrabant. Ejusmodi erant divini cultus notiones hominum istorum imbecillitati, et angustis adhuc pusillisque animis congruentes. Atque hæc Phœnicum etiam libris, ut deinceps ostendemus, continentur. Quinetiam ille ipse qui nostra memoria vixit, quique evomendis in nos contumeliis atque maledictis famam sibi nomenque conficit, in iis quos *De vitando rerum animatarum usu*

χαιότητος τὴν μνήμην ὧδέ πως αὐτολεξεὶ, Θεοφράστῳ μάρτυρι χρώμενος, παρατίθεται·

7 Ἀνάριθμος μέν τις εἶναι ἔοικε χρόνος, ἀφ' οὗ τόγε πάντων λογιώτατον γένος, ὥς φησι Θεόφραστος, καὶ τὴν ἱερωτάτην ὑπὸ τοῦ Νείλου κτισθεῖσαν χώραν κατοικοῦν, ἤρξαντο οἱ πρῶτοι ἀφ' ἑστίας τοῖς οὐρανίοις θεοῖς θύειν, οὐ σμύρνης οὐδὲ κασίας καὶ λιβανωτοῦ κρόκῳ μιχθέντων ἀπαρχάς· (πολλαῖς γὰρ γενεαῖς ὕστερον παρελήφθη ταῦτα, καὶ πλάνης μαστὴρ d ὁ ἄνθρωπος γιγνόμενος τῆς ἀναγκαίας ζωῆς μετὰ πολλῶν πόνων καὶ δακρύων σταγόνας τούτων ἀπήρξατο τοῖς θεοῖς·)

8 οὐ τούτων οὖν ἔθυον πρότερον, ἀλλὰ χλόης οἱονεί τινα τῆς γονίμου φύσεως χνοῦν ταῖς χερσὶν ἀράμενοι. Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ, τῶν δένδρων δὲ πολὺ πρόσθεν τὴν ἐπέτειον γεννωμένην πόαν· ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τοὺς ὅλους τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστοὺς κατέκαιον, ταύτῃ τοὺς φαινομένους οὐρανίους θεοὺς τῇ θυσίᾳ δεξιούμενοι,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

c 3. μνήμην ὧδέ πως] μνήμην πῶς A.H. 4. παρατίθεται] παρατέθειται C.D.E.F.G. 5. ἀνάριθμος] ἀνήριθμος A. et mox ἔοικεν εἶναι cum H. 6. λογιώτατον] λογικώτατον D. 7. καὶ τὴν] ἀλλὰ δὴ καὶ τὴν B. 8. κατοικοῦν] κατοικεῖν A.B.C.D.F.G.H. 9. ἐφ' ἑστίας] ἀφ' ἑστίας C.F.G. οὐρανίοις] ἐν οὐρανοῖς B.C.F.G. 10. λιβανωτοῦ] λιβανωτῷ C. 11. γὰρ γενεαῖς ὕστερον] γενεαῖς ὕστερα A.H. d. ἐρευνητὴς μαστὴρ] ἐρευνητὴς om. B.C.D.F.G. 4. ἀπήρξατο] τούτων ἀπ. B.D.F.G.H.V. γρ. αὐτῶν S. 5. χλόης] χόλης F. 6. τινα] τινας A. 7. γὰρ δὴ] δὴ om. A.H. qui mox ἤδη pro ἡ γῆ. τῶν. 9. γινομένην] γεννωμένην A. γενομένην B.C.D.F.G.H. 11. ταύτῃ τοὺς] ταύτῃ μὲν γὰρ D.

conscripsit, priscæ illius veterum consuetudinis, laudato Theophrasti testimonio, meminit his omnino verbis.

7 Infinitum plane videtur fluxisse tempus, ex quo genus hominum longe sapientissimum, ut loquitur Theophrastus, sanctissimam illam et a Nilo conditam regionem incoleret, ad focum domesticum sacra diis cœlestibus facere cœpit, non myrrhæ, non casiæ thurisque cum croco mixtorum primitiis: (neque enim istorum usus nisi post multas ætates fuit, cum homo curiosus erroris indagator effectus, post multorum laborum atque

8 lachrymarum guttas, necessariæ vitæ primitias diis obtulit;) non illarum, inquam, rerum, sed virentis herbæ, cujus sic tanquam naturæ genitalis primævam quandam lanuginem manibus sublatam offerebat. Quippe enim priores animantibus arbores, multoque ante ipsas gramen annuum terra procreavit, cujus folia radicesque carpentes cum integris earum naturæ germinibus veteres illi comburebant, eoque sacrificii genere qui cœlestes dii videbantur sibi conciliabant, atque sempiternos ignis

Antiqua sacrificandi ratio ex Porphyrio Abst. II. 5.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

9 καὶ τοῦ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμάς. Τούτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον ἐφύλαττον ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὡς ὂν μάλιστα αὐτοῖς ὁμοιότατον. Ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῶν p. 29 ἀπὸ γῆς θυμιατήριά τε ἐκάλουν, καὶ τὸ θύειν, καὶ θυσίας, ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑστέραν πλημμέλειαν σημαίνοντα οὐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν, τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν
10 καλοῦντες θυσίαν. Τοσοῦτον δὲ τοῖς παλαιοῖς τοῦ μὴ παραβαίνειν τὸ ἔθος ἔμελεν, ὡς κατὰ τῶν ἐκλειπόντων τὸ ἀρχαῖον, ἐπεισαγόντων δὲ ἕτερον, ἀρασαμένους, ἀρώματα τὰ θυμιώμενα προσαγορεῦσαι.

11 Ταῦτα εἰπών, ἐπιλέγει μεθ' ἕτερα· b

Πόρρω δὲ τῶν περὶ τὰς θυσίας ἀπαρχῶν τοῖς ἀνθρώποις προϊουσῶν παρανομίας, ἡ τῶν δεινοτάτων θυμάτων παράληψις ἐπεισήχθη ὠμότητος πλήρης· ὡς δοκεῖν τὰς πρόσθεν

d 13. ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς] αὐτοῖς ἀπ. A.H. 14. ἐφύλαττον ἀθάνατον] ἀθάν. ἐφύλ. A.C.F.G.H. 15. ὡς ὂν] ὅσον A.H. ὡς ἂν C. ὁμοιότατον. ἐκ δὲ] ὁμοιότητα, καὶ δὲ F.

p. 29. θυμιατήριά] θυμιάτερά V. et γρ. S. 2. καὶ τὸ θυσιάσαι] καὶ θυσίας B.C.D.F.G. τὸ om. E. κ. τ. θυσιᾶσαι δ' ἡμεῖς A. 3. ἃ δὴ ἡμεῖς] ἃ δὴ ἡμᾶς C. δ' ἡμεῖς H. 5. καλοῦντες θυσίαν om. A.H. Mox ἀρασαμένοις H. 7. ἔθος ἔμελεν] ἔθνος ἤμελλεν C. ἔμελλεν D. ἤμελλεν F.G. b. εἰπὼν] ἐπιὼν B.F.G.V. et γρ. S. 3. προϊουσῶν] ποιουσῶν F. 5. πρόσθεν λεχθείσας] προσθελχθείσας H.

9 honores ipsorum divinitati consecrabant. Nam illis etiam ignem conservabant suis in templis immortalem, quod iisdem simillimus esse videretur. Cæterum ex illa rerum quas terra produxerat *ἀναθυμιάσει*, has subinde voces *θυμιατήρια, θύειν, θυσίασαι* effinxerunt, quibus nos perinde ac si novum hoc improbitatis genus significarent, alieno plane sensu abutimur, dum fallacem hunc cultum, qui animantium immolatione perficitur, *θυσίαν*
10 appellamus. Ac prisci quidem illi homines, ne quid adversus hunc ritum peccaretur, tanto studio tantaque diligentia providebant, ut quod in eos, qui rejecto vetere instituto novum aliquod inveherent, *ἠράσαντο*, hoc est diras effunderent, *ἀρώματα τὰ θυμιώμενα*, id est suffitiones ipsas, imprecationes dirasque nominarent.

11 Quibus, post alia quædam, hæc subjicit:

Ibid. c. 7.

Ubi autem illæ sacrificiorum primitiæ in majorem impietatem hominum vitio prorupissent, tandem usus teterrimarum victimarum crudelitate plenus invaluit, ut quas ante conceptas nostrum in caput imprecationes diximus, eæ hoc demum tempore, quo homines ipsi vivas ac spirantes

λεχθείσας καθ' ἡμῶν ἀρὰς νῦν τέλος εἰληφέναι, σφαξάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς βωμοὺς αἱμαξάντων.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

12 Τοσαῦτα καὶ ὁ Πορφύριος, οὐ μᾶλλον ἢ ὁ Θεόφραστος. Ἐπισφράγισμα τοῦ λόγου γένοιτ' ἂν ἡμῖν ὁ Πλάτων ἐν Κρατύλῳ, πρόσθεν τῶν εἰρημένων αὐτῷ c περὶ τῶν Ἑλλήνων ὧδέ πη φάσκων πρὸς ῥῆμα·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τούτους μόνους θεοὺς ἡγεῖσθαι, οὕσπερ νῦν πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον καὶ σελήνην καὶ γῆν καὶ ἄστρα καὶ οὐρανόν· ἅτε οὖν αὐτὰ ὁρῶντες πάντα ἀεὶ ἰόντα δρόμῳ καὶ θέοντα, ἀπὸ ταύτης τῆς φύσεως τῆς τοῦ θεῖν θεοὺς αὐτοὺς ἐπονομάσαι.

13 Ἀλλ' ὅτι μὲν οἱ πρῶτοι καὶ παλαίτατοι τῶν ἀνθρώ- d πων οὔτε ναῶν οἰκοδομίαις προσεῖχον οὔτε ξοάνων ἀφιδρύμασιν, οὔπω τότε γραφικῆς οὐδὲ πλαστικῆς ἢ γλυπτικῆς ἢ ἀνδριαντοποιητικῆς τέχνης ἐφευρημένης,

b 6. λεχθείσας] ῥηθείσας C.D.F.G. 9. ἐπισφρ.] ἐπισφρ. δὲ H. 11. πρόσθεν] προύσθεν C. c 3. τῶν περὶ] τῶν om. A.H. τούτους] τουτέστι B. 4. θεοὺς] τοὺς θεοὺς A.H. Mox ὥσπερ νῦν H. 5. ἥλιον] ἥλιόν τε A.H. Mox τὰ ἄστρα A. 8. θεῖν] om. A. sed θέειν suprasc. 9. παλαιότατοι] παλαίτατοι D.E. d 3. ἢ γλυπτικῆς om. A.H. ἢ pro οὐδὲ D. Supra ἢ πώποτε E.

animantes jugulant, earumque sanguine altaria cruentant, exitum sortitæ videantur.

12 Hæc ipse quoque Porphyrius, nec suo magis quam Theophrasti ore commemorat. Plato denique sermonem hunc nobis auctoritatis suæ veluti sigillo concludat. Is enim in Cratylo ante ea quæ de Græcis ipsis disputat, sic ad verbum loquitur.

Græcos etiam olim astra sola pro diis habuisse. Plat. Crat. p. 397 c.

Mihi quidem illi homines videntur, qui Græciam primi tenuerunt, eos tantum deos censuisse, quos nunc barbarorum plerique colunt, solem nimirum, lunam, terram, astra, cœlum: quæ cum ipsi viderent omnia continenti cursu ferri, eadem ab illa, τοῦ θεῖν, hoc est cursus ejusmodi natura, θεοὺς, deos nominarint.

13 Ac primos illos quidem et vetustissimos homines nihil vel in templis extruendis, vel in erigendis simulacris operæ ac studii posuisse, cum necdum istæ pingendi, fingendi, cœlandi, statuas efficiendi, ac ne domos quidem tectaque ædificandi artes inventæ ac constitutæ

οὐδὲ μὴν οἰκοδομικῆς οὐδὲ ἀρχιτεκτονικῆς πως συνεστώσης, παντί τῳ οἶμαι συλλογιζομένῳ δῆλον εἶναι.

14 Ὅτι δὲ οὐδὲ τῶν μετὰ ταῦτα κατωνομασμένων θεῶν τε καὶ ἡρώων μνήμη τις τοῖς τότε παρῆν, οὔτ' οὖν τις ἦν αὐτοῖς Ζεὺς, οὐ Κρόνος, οὐ Ποσειδῶν, οὐκ Ἀπόλλων, οὐχ Ἥρα, οὐκ Ἀθηνᾶ, οὐ Διόνυσος, οὐδέ τις ἕτερος θήλειά τε καὶ ἄρρην θεὸς, οἷοι μετὰ ταῦτα μυρίοι παρά τε βαρβάροις καὶ Ἕλλησιν, ἀλλὰ οὐδὲ δαίμων τις ἀγαθὸς ἢ φαῦλος ἐν ἀνθρώποις ἐθαυμάζετο, μόνα δὲ τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανίων ἄστρων, παρὰ τὸ θέειν, ὅπερ ἐστὶ τρέχειν, θεῶν τε προσηγορίας, ὡς αὐτοί φασιν, p. 30 ἐτύγχανον, καὶ οὐδὲ ταῦτα ταῖς διὰ ζώων θυσίαις καὶ [20] ταῖς μετὰ ταῦτα περινοηθείσαις τιμαῖς ἐθρησκεύετο, οὐχ ἡμέτερος ὁ λόγος, οἴκοθεν δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν Ἑλλήνων ἡ μαρτυρία, διὰ τῶν προτεθειμένων φωνῶν καὶ τῶν αὖθις ἑξῆς παρατεθησομένων τὴν ἀπόδειξιν παρασχομένη.

d 6. συνεστώσης] πως συνεστ. A.H. 7. συλλογιζομένῳ] λογιζομένῳ D. δῆλον εἶναι] εἶναι δῆλον B. 10. Ζεὺς] ὁ Ζεὺς A.H. Mox καὶ Κρόνος—οὐδ' Ἀπόλλων A.H. 12. ἄρρην θεὸς οἷοι] ἄρρην ἢ οἱ A.H. 13. παρά τε] τε om. B. 17. θέειν] θυειν[ει] D.
p. 30. θεῶν τε] θεῶν δὲ A. 2. ἐτύγχανε] ἐτύγχανον A.C.D.F.G.H.

14 essent, cuivis, opinor, rem apud se reputanti facile constabit. Quod autem nec ipsorum, qui dii postea vel heroes appellati sunt, ulla apud eosdem mentio fuerit; quodque nec Jovem, aut Saturnum, aut Neptunum, aut Apollinem, aut Junonem, aut Palladem, aut Bacchum, aut alium omnino deum, seu mas foret, seu fœmina, quales infiniti postea cum apud barbaros, tum apud Græcos passim extiterunt, agnoscerent: imo, quod nullus tum inter homines seu bonus, seu malus dæmon celebraretur: sed illa tantum quæ in cœlo apparebant astra, παρὰ τὸ θέειν, id est a currendo, θεῶν, hoc est deorum nomen, ut ipsimet aiunt, obtinerent: denique, quod ne illa quidem animantium immolationibus, aut iis qui postea sunt excogitati superstitiosis honoribus colerentur; non jam oratione nostra, sed domestico gentilium ipsorum testimonio, quod certam ex disertis eorum verbis quæque citavimus antea, quæque suis postea locis subjiciemus,

15 Τοῦτο δὲ καὶ οἱ ἱεροὶ καθ' ἡμᾶς διδάσκουσι λόγοι, πᾶσι
μὲν τοῖς ἔθνεσι τὸ καταρχὰς τὴν τῶν ὁρωμένων φωστή-
ρων τιμὴν ἀπονενεμῆσθαι περιέχοντες, μόνῳ δὲ τῷ
Ἑβραίων γένει τὴν ἐποπτείαν ἀνατεθεῖσθαι [τῆς θεω- b
ρίας] τοῦ τῶν ὅλων ποιητοῦ τε καὶ δημιουργοῦ Θεοῦ, καὶ
16 τῆς εἰς αὐτὸν ἀληθοῦς εὐσεβείας. Οὐκ ἄρα τις ἦν θεο-
γονίας Ἑλληνικῆς ἢ βαρβαρικῆς τοῖς παλαιτάτοις τῶν
ἀνθρώπων λόγος, οὐδὲ ξοάνων ἀψύχων ἵδρυσις, οὐδ' ἡ
νῦν πολυφλυαρία τῆς τῶν θεῶν ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν
17 κατονομασίας. Αἱ γοῦν προσηγορίαι καὶ τὰ ὀνόματα
ἐξ ἀνθρώπων ὕστερον ἐφευρημένα οὔπω τότε ἐν ἀνθρώ-
ποις ἐγνωρίζετο· ἀλλ' οὐδὲ δαιμόνων καὶ πνευμάτων
ἀφανῶν ἀνακλήσεις, οὐκ ἔκτοποι περὶ θεῶν καὶ ἡρώων c
μυθολογίαι, οὐκ ἀπορρήτων τελετῶν μυστήρια, οὐδ'

a 9. μὲν τοῖς] μὲν γὰρ τοῖς C.F.G. 10. τὸ κατα.] τὸ om. A.H. 11. ἀπονενεμῆσθαι περιέχοντες] τὴν ἀπόδειξιν ἔχοντες B. 12. ἐποπτείαν] ἐσόπτειαν C. Supra Ἑβραίῳ F. b. τῆς θεωρίας om. A.H. ποιητοῦ καὶ] ποιητοῦ τε καὶ F.G.H. 4. βαρβαρικῆς] βαρβάρου B.D.E. βαρβάρων C.F.G. παλαιτάτοις] παλαιοτάτοις A. 5. ξοάνων] ξοάνων ἀψύχων A.H. ἵδρυσις] ἱδρύσεις D.F.G. 6. πολλὴ φλυαρία] πολυφλυαρία A.H. Tum τῆς om. C.G. 7. κατονομασίας] ὀνομασίας A.H. 9. ἐφευρημένα] ἐφευρητὰ B. εὑρημένα D. 10. δαιμόνων καὶ om. D. 11. ἀφανῶν om. H. c. μυθολογίαι] θεολογίαι B.C.F.G.V. γρ. S. 2. τελετῶν] τελεταὶ C.F.G. καὶ τελετῶν E.

15 probationem suppeditat, plane conficimus. Quanquam divinæ etiam Christianæ religionis literæ hoc ipsum docent, quibus continetur, gentibus quidem universis eorum quæ sub aspectum cadunt siderum attributum initio cultum fuisse, uni autem Hebræo populo singularem quandam et eximiam cum hujus universi effectoris ac molitoris Dei, tum etiam veræ adversus eum pietatis notitiam præcipuo munere
16 beneficioque concessam. Quare nulla plane apud antiquissimos homines sive Græcorum, sive barbarorum theogoniæ mentio, nullus statuendorum simulacrorum usus, nulla quæ multa nunc est in ista deorum partim marium, partim fœminarum appellatione nugarum
17 vanitas. Nec enim illius ætatis hominibus nota erant, quæ postea ex mortalium ipsorum turba petita confictaque nomina; imo ne dæmonum quidem spirituumve sensus fugientium invocationes, nec absurdæ ineptæque de diis et heroibus fabulæ, nec arcanarum et infandarum initiationum mysteria, nec ullum omnino multiplicis ac

Simulachra olim nulla.

ὅλως τι τῆς πολλῆς καὶ ἀδολέσχου τῶν μετέπειτα ἀν-
18 δρῶν δεισιδαιμονίας. Ἀνθρώπων ἄρα ταῦτα ἦν εὑρή-
ματα, καὶ θνητῆς φύσεως ἀναπλάσματα, μᾶλλον δὲ τρόπων αἰσχρῶν καὶ ἀκολάστων ἐπιτεχνήματα, κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν θεῖον λόγιον τὸ φάσκον, Ἀρχὴ πορνείας, ἐπίνοια
19 εἰδώλων. Ἡ γοῦν τῶν ἐθνῶν ἁπάντων πολύθεος πλάνη μακροῖς ὕστερον αἰῶσι πέφανται, ἀρξαμένη μὲν ἀπὸ Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων, διαβᾶσα δὲ ἐκ τούτων ἐπί τε d
τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ μέχρις αὐτῶν Ἑλλήνων. Ὡς καὶ τοῦτο πάλιν ἡ τῶν παλαιτάτων ἱστορία κατέχει, ἣν καὶ αὐτὴν ἐπισκέψασθαι καιρὸς ἀπὸ τῶν Φοινικικῶν ἀρξαμένους.

20 Ἱστορεῖ δὲ ταῦτα Σαγχουνιάθων, ἀνὴρ παλαίτατος, καὶ τῶν Τρωϊκῶν χρόνων, ὥς φασι, πρεσβύτερος, ὃν καὶ ἐπ' ἀκριβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ τῆς Φοινικικῆς ἱστορίας

c 5. ἦν ταῦτα] ταῦτα ἦν A.H. 8. παρ' ἡμῖν θεῖον] παρ' ἡμῶν ὅσιον A.H. Mox τὸ om. B.C.F.G. d. δὲ ἐκ] τε ἐκ B.C.D.F.G. 2. ἐπὶ τὰ] ἐπί τε τὰ A.C.F.G.H. 3. τοῦτο] τούτων B.C.D.F.G. 5. φοινικικῶν] φοινίκων C. φοινικῶν F.G. 7. δὲ] δὴ A.H. Mox παλαιότατος A.H. 10. πρεσβύτερος] πρεσβύτατος A.H. ὃν καὶ] οὗ καὶ C.

11. Φοινικικῆς] φοινικῆς A.C.F.G. φοινίκων (η suprascr.) D.

stolidæ eorum qui sequuti sunt hominum superstitionis vestigium
18 cernebatur. Sunt hæc nimirum ab hominibus excogitata commenta, sunt mortalis naturæ fictiones, vel potius turpis ac flagitiis perditæ vitæ artes; id quod illius etiam divini oraculi fide comprobatur,
Sap. 14, 12. 19 *Initium fornicationis, exquisitio idolorum.* Maneat igitur hunc omnium gentium de multitudine deorum errorem non nisi post longam ætatum seriem extitisse, qui cum a Phœnicibus et Ægyptiis initium habuisset, ab iis in reliquas postmodum nationes ad ipsos usque Græcos sese propagarit. Atque id ipsum præterea vetustissimæ historiæ monimenta declarant, quam utique jam tempus est, ducto ab Phœniciis initio propius intueri.

20 Res autem istas Sanchuniatho quidam memoriæ prodidit vir antiquissimus, quemque ante Trojana tempora floruisse, summaque cum diligentiæ, tum veritatis laude Phœnicum historiam scripsisse testan-

ἀποδεχθῆναι μαρτυροῦσι. Φίλων δὲ τούτου πᾶσαν τὴν συγγραφὴν ὁ Βύβλιος, οὐχ ὁ Ἑβραῖος, μεταβαλὼν ἀπὸ τῆς Φοινίκων γλώσσης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέδωκε. Μέμνηται τούτων ὁ καθ' ἡμᾶς τὴν καθ' ἡμῶν πεποιη- p. 31
μένος συσκευὴν, ἐν τετάρτῳ τῆς πρὸς ἡμᾶς ὑποθέσεως, ὧδε τῷ ἀνδρὶ μαρτυρῶν πρὸς λέξιν·

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

21 Ἱστορεῖ δὲ τὰ περὶ Ἰουδαίων ἀληθέστατα, ὅτι καὶ τοῖς τόποις καὶ τοῖς ὀνόμασιν αὐτῶν τὰ συμφωνότατα, Σαγχουνιάθων ὁ Βηρύτιος, εἰληφὼς τὰ ὑπομνήματα παρὰ Ἱερομβάλου τοῦ ἱερέως θεοῦ τοῦ Ἰευώ· ὃς Ἀβελβάλῳ τῷ βασιλεῖ Βηρυτίων τὴν ἱστορίαν ἀναθεὶς ὑπ' ἐκείνου καὶ τῶν κατ' αὐτὸν ἐξεταστῶν τῆς ἀληθείας παρεδέχθη. Οἱ δὲ τούτων b
χρόνοι καὶ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν πίπτουσι χρόνων, καὶ σχεδὸν τοῖς Μωσέως πλησιάζουσιν, ὡς αἱ τῶν Φοινίκης βασιλέων μηνύουσι διαδοχαί. Σαγχουνιάθων δὲ κατὰ τὴν Φοινίκων

d 10. ἀποδεχθῆναι] ἀποδειχθείσῃ B. ἀναδειχθῆναι (πο) C. ἀποδειχθῆναι F.G. 12. συγγραφὴν] γραφὴν A.H. τὴν om. D. Mox βίβλιος F. pen. γλώσσης] γλώττης A.C.H.

p. 31. ὁ καθ' ἡμᾶς] i. e. Porphyrius: v. infra X. 9. p. 485 A. supra p. 28 B. Conf. Holsten. de v. et s. Porphyrii c. 10. 4. Ἱστορεῖ] Hinc sumpsit Theodoretus Ther. p. 28, 10. 6. συγχουνιάθων ὁ βηρύτης H. 7. τὰ ὑπομνήματα om. C.F.G. 8. θεοῦ τοῦ ἰευώ] θεοῦ ἴευ. ὃς A. θ. τ. ἰεύ H. θεοῦ Ἰαώ Theod. ἀβιβάλῳ] ἀβελβάλῳ B.C.D.F.G. Theod. γρ. οὐβελβάλῳ S. ἀβελβαίῳ E. b. παρεδέχθη] ὑπεδέχθη C.F.G. 3. πλησίαζουσιν] πελάζουσιν Theod. 4. σαγχουν.] σαγχον. C. Σαγχω-

tur. Hujus opera omnia Philo, non Hebræus ille sed Byblius, ex Phœnicum idiomate Græcam in linguam conversa vulgavit. Ejusdem quoque meminit, is qui nostra memoria opus illud adversum nos mendaciis fraudibusque textum consarcinavit, dum libro quarto ipsum hujus testimonii sui prædicatione commendat.

Sanchuniathonis opera.

21 Rerum inquit, ad Judæos pertinentium historiam Sanchuniatho Berytius summa fide conscripsit, quippe quæ cum eorum locis atque nominibus apprime consentiat, cum præcipua rerum illarum capita ab Hierombalo quodam Jeui dei sacerdote accepisset. Hoc illius opus Abibalo regi Berytiorum dedicatum, non modo rex, sed etiam ii quorum apud ipsum erat de scriptorum veritate cognoscere, omnes comprobarunt. Atque istorum quidem ætas Trojanis temporibus antiquior, proxime ad Mosem ipsum accedit, ut ex Phœniciæ regum serie quivis auferre potest. Hic

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

διάλεκτον φιλαλήθως πᾶσαν τὴν παλαιὰν ἱστορίαν ἐκ τῶν κατὰ πόλιν ὑπομνημάτων καὶ τῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγραφῶν συναγαγὼν δὴ καὶ συγγράψας ἐπὶ Σεμιράμεως γέγονε τῆς Ἀσσυρίων βασιλίδος, ἣ πρὸ τῶν Ἰλιακῶν, ἢ κατ' αὐτούς γε τοὺς χρόνους γενέσθαι ἀναγέγραπται. Τὰ δὲ τοῦ Σαγχουνιάθωνος εἰς Ἑλλάδα γλῶσσαν ἡρμήνευσε Φίλων ὁ Βύβλιος.

22 Ταῦτα μὲν ὁ δηλωθεὶς, ἀλήθειαν ὁμοῦ καὶ παλαιότητα τῷ δὴ θεολόγῳ μαρτυρήσας. Ὁ δὲ προϊὼν, οὐ τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, οὐδὲ μὴν θεοὺς τοὺς κατ' οὐρανὸν, θνητοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, οὐδὲ τὸν τρόπον ἀστείους, οἵους δι' ἀρετὴν ἄξιον εἶναι ἀποδέξασθαι ἢ ζηλῶσαι τῆς φιλοσοφίας, φαυλότητος δὲ καὶ μοχθηρίας ἁπάσης κακίαν περιβεβλημένους θεολογεῖ. Καὶ μαρτυρεῖ γε τούτους αὐτοὺς ἐκείνους εἶναι, τοὺς εἰσέτι καὶ νῦν θεοὺς

νιάθων δὲ, ὁ κατὰ τὴν Φ. δ. φιλαλήθης Theod. b 5. ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἰληφὼς A. in marg. 6. τὴν παλαιὰν] πᾶσαν τὴν π. A.B.D.H. γρ. S. πᾶσαν τὴν ἱστ. τὴν π. C.F.G. 7. ἐν τοῖς] ἐν om. B.C.F.G. Tum γραφῶν Theod. 8. καὶ] δὴ καὶ A. 9. γέγονε om. F.G. c 2. βύβλιος] βίβλιος A.F. 4. μαρτυρήσας] μαρτυρήσει C.F.G. οὐ τὸν ἐπὶ] οὐ τῶν ἐπὶ C. 5. μὴν] μὴν θεοὺς A.B.C.F.G.H. Tum καὶ κατ' B. 6. γυναῖκας—τρόπον om. B. 8. καὶ ἢ ζηλ. D. 9. κακίαν] κακίας H. qui infra om. εἶναι. 10. γε] καὶ C.D.F.G. Supra θεολογειῶν F.G. 11. θεοὺς] οἵους A.H.

igitur Sanchuniatho, qui Phœnicia lingua veterem historiam partim ex singularum urbium actis, partim ex templorum monimentis coagmentatam singulari veritatis studio perscripsit, Semiramide, quam Iliacis temporibus vel antiquiorem vel æqualem fuisse memorant, apud Assyrios regnante, vixit. Ejusdem porro Sanchuniathonis opera Philo Berytius Græco sermone donavit.

22 Hæc ille, quibus istius theologi cum in scribendo veritatem, tum etiam vetustatem nobis testatam reliquit. Verum in operis suscepti progressu non jam Deum universi moderatorem, immo ne cœli quidem incolas, sed viros quosdam ac mulierculas morti obnoxios, eosque non ea morum honestate, ut propter virtutem suscipi ac probari mereantur, aut ea præditos sapientia, quæ nos ad ipsorum æmulationem invitet, sed omnibus flagitiis ac sceleribus coopertos nobis pro diis obtrudit, ac simul eos ipsos esse confirmat,

παρὰ τοῖς πᾶσι νενομισμένους κατά τε τὰς πόλεις καὶ d
[21] *τὰς χώρας. Δέχου δὲ καὶ τούτων ἐκ τῶν ἐγγράφων*
23 *τὰς ἀποδείξεις. Ὁ δὴ Φίλων εἰς ἐννέα βίβλους τὴν πᾶσαν τοῦ Σαγχουνιάθωνος πραγματείαν διελὼν, κατὰ τὸ προοίμιον τοῦ πρώτου συγγράμματος αὐτοῖς ῥήμασι προλέγει περὶ τοῦ Σαγχουνιάθωνος ταῦτα·*

ΦΙΛΩΝΟΣ ἢ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

24 Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Σαγχουνιάθων ἀνὴρ πολυμαθὴς καὶ πολυπράγμων γενόμενος, καὶ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἀφ' οὗ τὰ πάντα συνέστη, παρὰ πάντων εἰδέναι ποθῶν, πολὺ φροντιστικῶς ἐξεμάστευσε τὰ Τααύτου, εἰδὼς ὅτι τῶν ὑφ' ἡλίῳ γεγονότων πρῶτός ἐστι Τάαυτος, ὁ τῶν γραμμάτων τὴν εὕρεσιν ἐπινοήσας, καὶ τῆς τῶν ὑπομνημάτων γραφῆς κατάρξας· καὶ ἀπὸ τοῦδε ὥσπερ κρηπῖδα βαλόμενος τοῦ λόγου, ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ἐκάλεσαν Θωὺθ, Ἀλεξανδρεῖς δὲ p. 32
Θὼθ, Ἑρμῆν δὲ Ἕλληνες μετέφρασαν.

25 *Ταῦτα εἰπὼν ἐπιμέμφεται τοῖς νεωτέροις τοῖς μετὰ*

d 2. *ἐγγράφων*] *γράφων* B.C. *γραφῶν* D.F.G. 3. *βύβλους*] *βίβλους* A.B.C.D.F.G. 7. *ἀνὴρ*] *ἀνὴρ δὲ* A.H. 10. *εἰδέναι*] *εἰδὼς* B. *περὶ πάντων* D. 11. *ἐξεμάστευσε* etc.] *ἐξεμάστευσεν· ταῦτα αὐτοῦ εἰδώς τις τῶν ὑφ' ἡλίῳ γεγονότων πρῶτός ἐστιν οὗτος ὁ τῶν* A.H. Dedi hinc
ευ
ἡλίῳ pro *ἥλιον. ἐξεμάστεσε* D. 13. *τῆς τὴν*] *τῆς τῶν* A.B.C. 15. *βαλόμενος*] *βαλλόμενος* C.D.F.G.
p. 32. 1. *θωὺθ*] *μωῦθ* C.F.G. 3. *τοῖς νεωτ. μ. τ.*] *τοῖς μετὰ ταῦτα νεωτ.* A.H.

qui passim etiamnum omnibus in oppidis atque regionibus deorum loco celebrantur. Quarum tu rerum certas etiam et ex illorum
23 scriptis depromptas accipe probationes. Philo igitur qui Sanchuniathonis opus universum novem in libros distribuit, ipso statim primi libri procemio hæc ad verbum de eodem auctore præfatur.

Philo Byblius de Sanchuniathone, quid habeat.

24 Hæc cum ita se haberent, Sanchuniatho vir in primis eruditus, cum operam in rerum plurimarum studio posuisset, cumque gentium omnium historiam jam usque a prima universi molitione nosse vehementer optaret, præcipuam quandam in pervestigandis Taauti rebus diligentiam adhibuit, quod satis intelligeret, omnium qui lucem hanc aspexerant, eum literas principem invenisse, ac scribendorum commentariorum auctorem fuisse: ab illo autem auspicatum esse, quem ab Ægyptiis Thoyth, ab Alexandrinis Thoth, nominatum, Græci Ἑρμῆν hoc est Mercurium reddidere.

25 His commemoratis, recentiores illos qui postea emerserant eo

ταῦτα, ὡς ἂν βεβιασμένως καὶ οὐκ ἀληθῶς τοὺς περὶ θεῶν μύθους ἐπ' ἀλληγορίας καὶ φυσικὰς διηγήσεις τε καὶ θεωρίας ἀνάγουσι· λέγει δ' οὖν προϊών·

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

26 *Ἀλλ' οἱ μὲν νεώτατοι τῶν ἱερολόγων τὰ μὲν γεγονότα πράγματα ἐξ ἀρχῆς ἀπεπέμψαντο, ἀλληγορίας δὲ καὶ μύθους ἐπινοήσαντες, καὶ τοῖς κοσμικοῖς παθήμασι συγγένειαν πλασάμενοι, μυστήρια κατέστησαν· καὶ πολὺν αὐτοῖς ἐπῆγον* b *τῦφον, ὡς μὴ ῥᾳδίως τινὰ συνορᾶν τὰ κατ' ἀλήθειαν γενόμενα· ὁ δὲ συμβαλὼν τοῖς ἀπὸ τῶν ἀδύτων εὑρεθεῖσιν ἀποκρύφοις Ἀμμουνέων γράμμασι συγκειμένοις, ἃ δὴ οὐκ ἦν πᾶσι γνώριμα, τὴν μάθησιν ἁπάντων αὐτὸς ἤσκησε· καὶ τέλος ἐπιθεὶς τῇ πραγματείᾳ, τὸν κατ' ἀρχὰς μῦθον καὶ τὰς ἀλληγορίας ἐκποδὼν ποιησάμενος, ἐξηνύσατο τὴν πρόθεσιν· ἕως πάλιν οἱ ἐπιγενόμενοι ἱερεῖς χρόνοις ὕστερον ἠθέλησαν αὐτὴν ἀποκρύψαι, καὶ εἰς τὸ μυθῶδες ἀποκαταστῆσαι· ἐξ οὗ τὸ μυστικὸν ἀνέκυπτεν οὐδέπω φθάσαν εἰς Ἕλληνας.* c

a 5. ἀλληγορίας] ἀλληγορίαν C.F.G. Tum δὲ καὶ B.D.F.G. δὲ om. edd. καὶ φυσ.] καὶ om. B. 7. δ' οὖν] δὲ H. 10. ἐπινοήσαντες] ἐπενοήσαντο B.C.D.F.G. κοσμικοῖς] φυσικοῖς C.F.G. b. τῦφον] τὸν τ. B.C.D.F.G. 2. τινὰ] τινὰς A. 3. γενόμενα] γινόμενα C.D. F.G. Tum ὁ δὲ συμβαλὼν usque ad τῶν βαρβάρων om. B. 4. ἀμμουνέων] ἀμμούνσων A.H. 10. ἐπιγενόμενοι] ἐπιγινόμενοι A. ἐπινεμόμενοι F.

nomine reprehendit, quod quæ de diis vulgo ferebantur, ad allegorias nescio quas et physicas explicationes vi facta veritati traducerent. Is ergo sic in progressu loquitur.

26 Sed enim qui novissime rerum sacrarum disputationem attigere, cum eorum quæ facta erant ipso statim initio veritatem rejecissent, allegoriis quibusdam ac fabulis excogitatis, cumque rebus iis quæ hujus universi naturam consequuntur affinitate conficta, mysteria densis obducta tenebris instituerunt, ne quis eorum quæ reapse gesta erant veritatem intueri facile posset. Ille autem cum in arcana quædam Ammoneorum volumina incidisset, quæ ex interioribus templorum penetralibus, ubi ante jacuerant, educta cum obvia passim non essent, omnium sententiam diligenti meditatione quæsivit, lætumque suscepti laboris exitum consequutus, quæ in ipso aditu occurrebant fabulis cum allegoriis omnibus de medio sublatis, institutum opus suam ad perfectionem maturitatemque perduxit: donec qui post illum extitere sacerdotes, idem ipsum occultare denuo atque ad priscarum fabularum commenta revocare postea voluissent, unde mysticus ille sensus emersit, qui nunquam antea Græcorum animos occuparat.

Ammoneorum libri.

27 Τούτοις ἑξῆς φησιν·

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ταῦθ' ἡμῖν εὕρηται ἐπιμελῶς εἰδέναι τὰ Φοινίκων ποθοῦσι, καὶ πολλὴν ἐξερευνησαμένοις ὕλην, οὐχὶ τὴν παρ' Ἕλλησι· διάφωνος γὰρ αὕτη, καὶ φιλονεικότερον ὑπ' ἐνίων μᾶλλον ἢ πρὸς ἀλήθειαν συντεθεῖσα.

28 Καὶ μεθ' ἕτερα·

Οὕτως τε ἔχειν πεπεῖσθαι ἡμῖν παρέστη, ὡς ἐκεῖνος γέγραφε, τὴν διαφωνίαν ὁρῶσι τὴν παρ' Ἕλλησι. Περὶ ἧς d μοι τρία πεφιλοτίμηται βιβλία τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα Παραδόξου ἱστορίας.

29 Καὶ αὖθις μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

Προδιαρθρῶσαι δὲ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν αὖθις σαφήνειαν, καὶ τὴν τῶν κατὰ μέρος διάγνωσιν, ὅτι οἱ παλαίτατοι τῶν βαρβάρων, ἐξαιρέτως δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰγύπτιοι παρ' ὧν καὶ οἱ λοιποὶ παρέλαβον ἄνθρωποι, θεοὺς ἐνόμιζον μεγίστους

c 2. ἡμῖν] ὑμῖν F.G. 4. πολλὴν] πολλὰ F.G. ἐξερευνησαμένοις] ἐξερευνησαμένους A.H. 7. συντεθεῖσα] συνθεῖσα H. 9. τὴν διαφωνίαν] ἣν δ. A.H. d. περὶ ἧς] παρ' οἷς C.F.G. 5. αὖθις] αὐτὴν A.H. γρ. τὴν αὐτὴν S.V. Mox παλαίτατοι pro παλαιότατοι A.H. 6. οἱ παλαίτατοι] seqq. tanquam ex Clemente Alexandrino citat Cyrillus in Julian. VI. p. 205 c. 9. ἐνόμιζον] ἐνόμιζον καὶ μέγιστον. A.H.

27 Quibus deinceps ista subjungit.

Hæc tandem a nobis reperta sunt, cum vehementi cognoscendæ Phœnicum historiæ desiderio teneremur, ac posteaquam ingentem librorum monimentorumque sylvam cupide scrutati essemus, non eam tamen quæ penes Græcos erat, quod ipsam magna cum dissensione animorum, et contentionis potius quam veritatis studio conflatam a nonnullis esse perviderem.

28 Tum quibusdam interjectis.

Ad fidem, inquit, illius scriptis adhibendam, eo maxime quod oculis intuemur Græcorum hominum dissidio adducti sumus: quo de tria quoque volumina, quorum inscriptio est, De incredibili historia, studiose ac diligenter elaboravimus.

29 Ac rursum post alia nonnulla, subdit.

Jam vero, quo illustrior habeatur magisque distincta rei totius intelligentia hoc etiam ante omnia ponere nos oportet, Barbarorum antiquissimos, Phœnices in primis et Ægyptios, a quibus cæteri deinceps populi morem illum accepere, in maximorum deorum loco eos omnes habuisse, qui res

ΦΙΛΩΝΟΣ ἢ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τοὺς τὰ πρὸς τὴν βιωτικὴν χρείαν εὑρόντας, ἢ καὶ κατά τι εὖ ποιήσαντας τὰ ἔθνη· εὐεργέτας τε τούτους καὶ πολλῶν αἰτίους ἀγαθῶν ἡγούμενοι ὡς θεοὺς προσεκύνουν, καὶ εἰς τὸ χρεὼν καταστάντας ναοὺς κατασκευασάμενοι, στήλας τε καὶ p. 33
ῥάβδους ἀφιέρουν ἐξ ὀνόματος αὐτῶν, καὶ ταῦτα μεγάλως σεβόμενοι, καὶ ἑορτὰς ἔνεμον αὐτοῖς τὰς μεγίστας Φοίνικες· ἐξαιρέτως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν σφετέρων βασιλέων τοῖς κοσμικοῖς στοιχείοις καί τισι τῶν νομιζομένων θεῶν τὰς ὀνομασίας ἐπέθεσαν· φυσικοὺς δὲ ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τοὺς λοιποὺς πλανήτας ἀστέρας καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ τούτοις συναφῆ θεοὺς μόνους ἐγίνωσκον, ὥστ' αὐτοῖς τοὺς μὲν θνητούς, τοὺς δὲ ἀθανάτους θεοὺς εἶναι.

Ταῦτα κατὰ τὸ προοίμιον ὁ Φίλων διαστειλάμενος, ἑξῆς b

d 9. τοὺς τὰ] τοὺς τὶ B.C.D.F.G. Mox ἢ κατά τε D. 10. εὑρόντας] εὑρόντες F. qui mox ποιήσαντα. 13. προσεκύνουν καὶ εἰς τὸ χρεὼν καταστάντας, ναούς τε μετασ.] *Post mortem ut deos coluere.* Ita disting. p. 35. ὡς θεὸν αὐτὸν μετὰ θάνατον ἐσεβάσθησαν. Quod idem. Quare forsan prior locus ita legendus: προσεκύνουν. καὶ εἰς τὸ χ. καταστάντας, νέους κατασκευασάμενοι, ἐσεβάσθησαν. Quod placet. Nam ad illum locum Sanchoniathonis respexit Philo. vid. p. 42. Toup. ult. μετασκευασάμενοι] κατασκευασάμενοι A.V. γρ. καὶ κατασκ. S. καταστάντες ν. κατεσκευασμένους Cyrill. Vid. Wyttenbach. ad Plutarch. p. 113 C. qui supra μεταστάντας pro καταστ.

p. 33. ῥάβδους] v. inf. p. 35 b 5. 2. ταῦτα] ταύτας B.C.F.G. Cyrill. 6. ἐπέθεσαν] προεθέασαν A. προέθεσαν (ἔθεσαν) H. ἐτίθεσαν B.E. Mox δὲ om. A. H. 11. προοίμιον] τὸ πρ. A.B.C.D.F.G.H.

ad vitam agendam necessarias invenissent, quique beneficium aliquod in genus hominum contulissent. Eos nimirum, quod sibi plurimorum auctores bonorum esse persuaderent, divinis honoribus coluere; ac templorum usu, quæ jam ante constructa fuerant, hoc ad munus officiumque traducto, columnas insuper statuasque ligneas ipsorum nomine consecrarunt, eaque præcipuo religionis cultu prosequuti Phœnices, festos illis quoque dies longe celeberrimos dedicarunt. In quo quidem eximium illud fuit, quod regum suorum nomina universi hujus elementis, ac quibusdam eorum quibus divinitatem ipsi tribuebant, imponerent. Naturales porro deos, solem, lunam, reliquasque stellas inerrantes, cum elementis ac cæteris cum iisdem affinitate conjunctis, solos ex omnibus agnoscebant; ut mortales quidem alios, alios autem immortales deos haberent.

Quibus Philo breviter in prœmio constitutis, ad Sanchuniathonis

ἀπάρχεται τῆς τοῦ Σαγχουνιάθωνος ἑρμηνείας, ὧδέ πως τὴν Φοινικικὴν ἐκτιθέμενος θεολογίαν·

ΦΙΛΩΝΟΣ ἢ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

[22] 10 Τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν ὑποτίθεται ἀέρα ζοφώδη καὶ πνευματώδη, ἢ πνοὴν ἀέρος ζοφώδους, καὶ χάος θολερὸν, ἐρεβῶ- c δες. Ταῦτα δὲ εἶναι ἄπειρα, καὶ διὰ πολὺν αἰῶνα μὴ ἔχειν πέρας. Ὅτε δὲ, φησὶν, ἠράσθη τὸ πνεῦμα τῶν ἰδίων ἀρχῶν, καὶ ἐγένετο σύγκρασις, ἡ πλοκὴ ἐκείνη ἐκλήθη πόθος. Αὕτη δὲ ἀρχὴ κτίσεως ἁπάντων. Αὐτὸ δὲ οὐκ ἐγίνωσκε τὴν αὐτοῦ κτίσιν· καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ συμπλοκῆς τοῦ πνεύματος
2 τος ἐγένετο Μώτ. Τοῦτό τινές φασιν ἰλὺν, οἱ δὲ ὑδατώδους μίξεως σῆψιν. Καὶ ἐκ ταύτης ἐγένετο πᾶσα σπορὰ κτίσεως, καὶ γένεσις τῶν ὅλων. Ἦν δέ τινα ζῶα οὐκ ἔχοντα αἴσθησιν, ἐξ ὧν ἐγένετο ζῶα νοερὰ, καὶ ἐκλήθη Ζωφασημὶν, d τοῦτ' ἔστιν οὐρανοῦ κατόπται. Καὶ ἀνεπλάσθη ὁμοίως ᾠοῦ σχήματι· καὶ ἐξέλαμψε Μὼτ, ἥλιός τε καὶ σελήνη ἀστέρες τε καὶ ἄστρα μεγάλα.

b. ἀπάρχεται] ἀπέρχεται D. 5. ὑποτίθεται] ὑποτίθενται C.D.G. ὑποτιθέντων F. 7. ζυφώδους] ζοφώδη C.F.G. c 2. ὅτε δὲ] ὅτι δὲ D. γρ. S. 6. τὴν αὐτοῦ] τὴν αὐτὴν C.D.F.G. 7. αὐτοῦ] αὐτῆς F.G. 8. φασιν om. A.H. Supra Μὼτ om. H. ὑδατώδους] ὑδατώδη C.D. γρ. S. d. Ζωφασημὶν] ζοφασ. B.D. ζωφισημὰν H. 2. οὐρανοῦ] ἐξ οὐρανοῦ C. 4. σελήνη] μήνη B.

interpretationem aggreditur, his verbis Phœnicum theologiam edisserens.

Sanchuniathonis verba de Phœnicum theologia.

10 Principium hujus universitatis ponit aërem tenebrosum ac spiritu fœtum, seu mavis tenebrosi aëris flatum ac spiritum, chaosque turbidum altaque caligine circumfusum. Hæc porro infinita esse, nullumque nisi longo sæculorum intervallo terminum habere. Verum, ubi spiritus, inquit, amore principiorum suorum flagrare cœpisset, eumque simul esset mixtio consequuta, nexum hunc mutuum cupidinem appellarunt. Is quidem rerum omnium procreationis principium fuit. Spiritus vero suam ipsius procreationem minime agnoscebat. Ex hac illius conjunctione pro-
2 diit Mot; id quod limum nonnulli, alii aquosæ mixtionis corruptionem esse volunt, ex qua sequutæ productionis semina, ipsaque adeo rerum universarum generatio extiterit. Cæterum animantia quædam erant omni sensu carentia, quæ postmodum intelligentia præditos animantes procrearunt. Eos illi Zophasemin, hoc est cœli contemplatores nominarunt, in ovi figuram conformatos. Illico autem Mot, cum sole, luna, stellis, ac reliqua majorum astrorum multitudine emicuit.

Mot, quid sit.

Zophasemin qui.

3 Τοιαύτη μὲν αὐτῶν ἡ κοσμογένεια, ἄντικρυς ἀθεότητα εἰσάγουσα. Ἴδωμεν δὲ ἑξῆς, ὡς καὶ τὴν ζωογονίαν ὑποστῆναι λέγει. Φησὶν οὖν·

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

4 Καὶ τοῦ ἀέρος διαυγάσαντος, διὰ πύρωσιν καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τῆς γῆς ἐγένετο πνεύματα καὶ νέφη καὶ οὐρανίων ὑδάτων μέγισται καταφοραὶ καὶ χύσεις. Καὶ ἐπειδὴ διεκρίθη, καὶ τοῦ ἰδίου τόπου διεχωρίσθη διὰ τὴν τοῦ ἡλίου πύρωσιν, καὶ πάντα συνήντησε πάλιν ἐν ἀέρι τάδε τοῖσδε, καὶ συνέρραξαν, βρονταί τε ἀπετελέσθησαν καὶ ἀστραπαί, καὶ πρὸς τὸν πάταγον τῶν βροντῶν τὰ προγεγραμμένα νοερὰ p. 34 ζῶα ἐγρηγόρησεν, καὶ πρὸς τὸν ἦχον ἐπτύρη, καὶ ἐκινήθη ἔν τε γῇ καὶ θαλάσσῃ ἄρρεν καὶ θῆλυ.

5 Τοιαύτη αὐτοῖς καὶ ἡ ζωογονία. Τούτοις ἑξῆς ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἐπιφέρει λέγων·

Ταῦθ' ηὑρέθη ἐν τῇ κοσμογονίᾳ γεγραμμένα Τααύτου

ο ï

d 5. *κοσμογονία*] *κοσμογένεα* A. Supra *αὐτῷ* H. 8. *διαυγάσαντος*] *διαυγάζοντος* D. et credo F.G. 10. *πνεύματα*] *πνεῦμα* D. *πνα* H. *ὑδάτων* om. B.C.D.F.G. Tum *μέγιστοι* C.F.G. 12. *διεχωρίσθη*] *ἐχωρίσθη* A.H. 13. *πάντα*] *πάλιν* A.B.H. qui mox *πάντα* pro *πάλιν*. pen. *ἀέρι*] *ἀκαρῆ* A. *ἀκαρεῖ* E. *τοῖσδε*] *τοῖς λοιποῖς* A. marg.

p. 34. 2. *νοερὰ*] om. B.C.F.G. *ἐγρηγόρησεν*] *ἐγρηγόρησαν* C.D.F.

ῆ

G. 3. *ἐπτύρη καὶ* om. B. 6. *εὑρέθη*] *ηὑρέθη* A. 7. *τααύτου*] *τὰ αὐτοῦ* A.

3 Hujusmodi a Phœnicibus mundi ortus ponitur, qui omnem plane divinitatem exterminet. Jam, qualis ab iisdem invehatur animalium generatio, videamus. Sic ergo philosophatur:

4 Cum igneum splendorem aër emisisset, ex ardenti maris ac terrarum inflammatione, venti, nubes, magnoque ruentium impetu cœlestium imbrium ac nimborum effusiones extitere: cum autem hæc omnia, quæ distincta paulo ante, ac propter vehementiorem solis æstum a propria sede disjuncta fuerant, in eodem rursus aëre concurrerent, atque alia cum aliis committerentur; tonitrua simul ac fulgura peperere; quorum ad tonitruum fragorem, descripti antea intellectu præditi animantes velut a somno excitati, horrendoque sonitu exterriti, mares pariter ac fœminæ tam in terra quam in mari moveri cœpere.

5 Ejusmodi est, quæ ab istis somniatur, animalium generatio: quam hæc ejusdem auctoris verba excipiunt:

Taauti commentarii.

Hæc in Taauti de mundi ortu commentariis scripta reperta sunt, quæ

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

καὶ τοῖς ἐκείνου ὑπομνήμασιν, ἔκ τε στοχασμῶν καὶ τεκμηρίων, ὧν ἑώρακεν αὐτοῦ ἡ διάνοια, καὶ εὗρε, καὶ ἡμῖν ἐφώτισεν.

6 Ἑξῆς τούτοις ὀνόματα τῶν ἀνέμων εἰπὼν Νότου καὶ Βορέου καὶ τῶν λοιπῶν, ἐπιλέγει· b

Ἀλλ' οὗτοί γε πρῶτοι ἀφιέρωσαν τὰ τῆς γῆς βλαστήματα, καὶ θεοὺς ἐνόμισαν, καὶ προσεκύνουν ταῦτα, ἀφ' ὧν αὐτοί τε διεγένοντο, καὶ οἱ ἑπόμενοι, καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν πάντες, καὶ χοὰς καὶ ἐπιθύσεις ἐποίουν.

7 Καὶ ἐπιλέγει·

Αὗται δ' ἦσαν αἱ ἐπίνοιαι τῆς προσκυνήσεως ὅμοιαι τῇ αὐτῶν ἀσθενείᾳ καὶ ψυχῆς ἀτολμίᾳ. Εἶτά φησι γεγενῆσθαι ἐκ τοῦ Κολπία ἀνέμου καὶ γυναικὸς Βάαυ [αὐτοῦ,] τοῦτο δὲ νύκτα ἑρμηνεύει, Αἰῶνα καὶ Πρωτόγονον, θνητοὺς ἄνδρας, οὕτω καλουμένους· εὑρεῖν δὲ τὸν Αἰῶνα τὴν ἀπὸ δένδρων c τροφήν. Ἐκ τούτων τοὺς γεννωμένους κληθῆναι Γένος καὶ Γενεὰν, καὶ οἰκῆσαι τὴν Φοινίκην· αὐχμῶν δὲ γενομένων,

a 7. τοῖς ἐκείνου] τοῖς αὐτοῦ A.H. b 4. διεγίνοντο] διεγένοντο B.C.D.F.G. 5. χοὰς καὶ] καὶ om. D. Tum γρ. ἐπιχύσεις S. 9. Κολπία] Vid. Beausob. Hist. Manich. T. II. p. 228. αὐτοῦ Βάαυ] αὐτοῦ om. B.C.D.E.F.G. Βᾱ αὐτοῦ A.H. 10. τοῦτο δὲ] τί δὲ A. ἑρμηνεύειν] ἑρμηνεύει A.B.C.E.F.G.H. ἑρμηνεύεται D.S. 11. θνητοὺς] ητοὺς A. ἢ τοὺς H. c. τῶν δένδρων] τῶν om. A.H. Item τῇ—τροφῇ H. 2. γενομένους] γεννωμενους B.C.F.G. κληθῆναι] καὶ A.H. 4. αὐχμῶν τε F.

quidem ipse cum argumentis et conjecturis, quas mentis acie perviderat, excogitavit; tum eorum quoque facem nobis lumenque prætulit.

6 Mox Austri ac Boreæ, cæterorumque ventorum nominibus explicatis, ita prosequitur:

At illi omnium principes terræ germina consecrarunt, iisque deorum in loco habitis adorationis cultum tribuerunt, quibus vitam non ipsi modo, sed ipsorum etiam posteri, majoresque omnes tolerarunt, inferiasque ac
7 libamina perfecerunt. Atque hæ divini cultus cogitationes, inquit, cum eorum imbecillitate animique angustiis congruebant. Tum scribit, ex Colpia vento, atque ejus uxore Baau, quam Græci νύκτα, hoc est noctem, interpretantur, Ævum ac Primogenitum, mortales ambo, procreatos; Ævumque cibi ex arboribus petendi auctorem fuisse. Qui ab illis geniti sint, eos Genus ac Progeniem appellatos, Phœnicen incoluisse: cumque vehementior æstus urgeret, in cœlum manus ad solem sustulisse. Quippe,

Ævum Phœnicibus quid.

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τὰς χεῖρας εἰς οὐρανὸν ὀρέγειν πρὸς τὸν ἥλιον. Τοῦτον γάρ, (φησὶ,) θεὸν ἐνόμιζον μόνον οὐρανοῦ κύριον, Βεελσάμην καλοῦντες, ὅ ἐστι παρὰ Φοίνιξι κύριος οὐρανοῦ, Ζεὺς δὲ παρ' Ἕλλησι.

8 Μετὰ δὲ ταῦτα πλάνην Ἕλλησιν αἰτιᾶται λέγων·

Οὐ γὰρ ματαίως αὐτὰ πολλαχῶς διεστειλάμεθα, ἀλλὰ πρὸς τὰς αὖθις παρεκδοχὰς τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν ὀνομά- d των, ἅπερ οἱ Ἕλληνες ἀγνοήσαντες ἄλλως ἐξεδέξαντο, πλανηθέντες τῇ ἀμφιβολίᾳ τῆς μεταφράσεως.

9 Ἑξῆς φησὶν,

Ἀπὸ Γένους Αἰῶνος καὶ Πρωτογόνου γεννηθῆναι αὖθις παῖδας θνητοὺς, οἷς εἶναι ὀνόματα Φῶς καὶ Πῦρ καὶ Φλόξ. Οὗτοι, φησὶν, ἐκ παρατριβῆς ξύλων εὗρον πῦρ, καὶ τὴν χρῆσιν ἐδίδαξαν. Υἱοὺς δὲ ἐγέννησαν οὗτοι μεγέθει τε καὶ ὑπεροχῇ κρείσσονας· ὧν τὰ ὀνόματα τοῖς ὄρεσιν ἐπετέθη ὧν ἐκράτησαν· ὡς ἐξ αὐτῶν κληθῆναι τὸ Κάσσιον, καὶ τὸν Λί-

c 4. ὀρέγειν εἰς οὐρανοὺς] εἰς οὐ. ὀρέγ. A. εἰς οὐρανὸν ὀρέγειν H. εἰς οὐρανοὺς] πρὸς οὐρανὸν C.D.F.G. εἰς οὐρανὸν E. 6. μόνον om. F. 8. μετὰ] μετὰ δὲ A.H. 9. πλάνην] πλάτων C.F.G. αἰτιᾶται] ἐπαιτιᾶται Valckenær. Eurip. Phœn. 632. 11. αὖθις] εὐθεῖς A.H. d. ἀγνοήσαντες] ἀνοήσαντες C.F. 2. ἐξεδέξαντο] ἐξελέξαντο H. 7. εὗρον ἐκ π. ξ. A.H. 8. ἐδίδαξαν] ἐδίδαξεν D. 9. κρείσσονας] κρείσσονα H. qui mox ἐπετέθησαν. 11. κάσσιον] κάσκιον A. κάσβιον H. Mox καὶ τὸν ἀντιλίβανον om. A.H. λίβανον καὶ τὴν ἀναίδην μισγ. omissis mediis B.

Deum enim hunc, inquit, unum cœli moderatorem esse credebant, eumque propterea Beelsamen, id est, Phœnicum lingua, cœli Dominum, Græca vero Δία, hoc est Jovem, nominabant.

Jupiter Phœnicum Beelsames.

8 Deinceps Græcorum his verbis traducit errorem.

Neque enim sine ratione pluribus ista modis explicate distinguenda putavimus, sed varias hac etiam in parte nominum quæ rebus attribuuntur notiones ac significationes sequuti sumus, quæ Græci homines cum ignorarent, alieno sensu accepere, in errorem ambiguitate significationis inducti.

Generis liberi ac nepotes.

9 Porro ex Genere Ævi ac Primogeniti filio natos ait esse liberos morti similiter obnoxios, eosque Lucis, Ignis, et Flammæ nominibus appellatos; qui cum ignem ex mutua lignorum collisione reperissent, ejusdem usum homines docuerint. Iidem filios genuere, qui mole ac proceritate corporis vulgus hominum longe superarent, quorum nomina montibus iis attributa sunt, quos ipsi prius occuparant. Quare montes

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

βανον, καὶ τὸν Ἀντιλίβανον, καὶ τὸ Βραθύ. Ἐκ τούτων, φησὶν, ἐγεννήθησαν Μημροῦμος καὶ ὁ Ὑψουράνιος· ἀπὸ μη-
[23] τέρων δὲ, φησὶν, ἐχρημάτιζον, τῶν τότε γυναικῶν ἀνέδην μισγομένων οἷς ἂν ἐντύχοιεν. p. 35

10 Εἶτά φησι,

Τὸν Ὑψουράνιον οἰκῆσαι Τύρον, καλύβας τε ἐπινοῆσαι ἀπὸ καλάμων καὶ θρύων καὶ παπύρου· στασιάσαι δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν Οὔσωον, ὃς σκέπην τῷ σώματι πρῶτος ἐκ δερμάτων ὧν ἴσχυσε συλλαβεῖν θηρίων εὗρε. Ῥαγδαίων δὲ γενομένων ὄμβρων καὶ πνευμάτων, παρατριβέντα τὰ ἐν τῇ Τύρῳ δένδρα πῦρ ἀνάψαι, καὶ τὴν αὐτόθι ὕλην καταφλέξαι. Δένδρου δὲ λαβόμενον τὸν Οὔσωον καὶ ἀποκλαδεύσαντα πρῶτον τολμῆσαι εἰς θάλατταν ἐμβῆναι· ἀνιερῶσαι δὲ δύο b
στήλας πυρὶ καὶ πνεύματι, καὶ προσκυνῆσαι, αἷμά τε σπέν-
11 δειν αὐταῖς ἐξ ὧν ἤγρευε θηρίων. Τούτων δὲ τελευτησάντων,

d 13. ἐγεννήθησαν μημροῦμος] ἐγεννήθησα μὴ κροῦμνος C. ἐγεννήθη σαμημροῦμος D. ἐγεννήθη σαμῆ κροῦμος F.G. ὁ καὶ Ὑψουράνιος E. F.G. 14. ἐχρημάτιζον τῶν τότε γυναικῶν] ἐχρηματίζοντο τότε A. τῶν om. H. 15. ἀνέδην] vulgo ἀναίδην.
p. 35. οἷς ἂν] ἂν om. A.H. Supra μιγνυμένων H. 2. τὸν ὑψ. οἰκ. τύρον om. B. 3. θρύων] θρίων B. παπύρων] παπύρου A. 4. οὔσωον] οὔσοον C. et sic infra, ubi οὐσῶνα B. 5. τῷ σώματι om. C.H. πρῶτος] πρῶτον B.E. om. C.D.F.G. 7. κατὰ πνευμάτων F.G. 9. αὐτόθι] αὐτῶν A.H. 10. δένδρου] δένδρα E. et mox τολμήσαντα. λαβόμενον] λαβομένου H. 11. θάλασσαν] θάλατταν A. b. δὲ δύο] τε δύο A.H. τε καὶ] τε om. A.B.C.D.F.G.H. 2. ἅμα] αἷμα C.E.F.G.

Cassius, Libanus, Antilibanus, et Brathyus, ab illis nomen accepere. Cæterum ab iis Memrumus et Hypsuranius procreati sunt; qui a matribus ejusmodi appellationes invenere, mulierculis, inquam, illis, quæ sui copiam
10 eo tempore obvio cuilibet impudentissime faciebant. Jam vero Hypsuranium in insula Tyro domicilium suum collocasse, ac tuguriorum ex calamis cum junco papyroque contextis efficiendorum artem excogitasse, gravesque cum Usoo fratre immicitias exercuisse tradit. Ac princeps quidem pellibus quas feris ab se captis detraxerat, corpus tegere Usous instituit: cumque turbulenta imbrium ventorumque tempestate coorta, ex Tyri arborum collisione ignis exarsisset, quæque ibidem erat sylvam incendisset, arbore cujus ante ramos amputarat, navigii loco usus, nequaquam sese mari nullo licet exemplo committere dubitavit. Geminos quoque cippos cum igni ventoque dedicasset, mox utrique adorationis cultum
11 exhibuit, quasque venando ceperat ferarum sanguinem libavit. Postea-

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τοὺς ἀπολειφθέντας φησὶ ῥάβδους αὐτοῖς ἀφιερῶσαι, καὶ τὰς στήλας προσκυνεῖν, καὶ τούτοις ἑορτὰς ἄγειν κατ' ἔτος. Χρόνοις δὲ ὕστερον πολλοῖς ἀπὸ τῆς Ὑψουρανίου γενεᾶς γενέσθαι Ἀγρέα καὶ Ἁλιέα, τοὺς ἄγρας καὶ ἁλείας εὑρετὰς, ἐξ ὧν κληθῆναι ἀγρευτὰς καὶ ἁλιεῖς· ἐξ ὧν γενέσθαι δύο
c
ἀδελφοὺς σιδήρου εὑρετὰς, καὶ τῆς τούτου ἐργασίας· ὧν θάτερον τὸν Χρυσὼρ λόγους ἀσκῆσαι καὶ ἐπῳδὰς καὶ μαντείας· εἶναι δὲ τοῦτον τὸν Ἥφαιστον, εὑρεῖν δὲ καὶ ἄγκιστρον, καὶ δέλεαρ, καὶ ὁρμιὰν, καὶ σχεδίαν, πρῶτόν τε πάντων ἀνθρώπων πλεῦσαι· διὸ καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν μετὰ θάνατον
12 ἐσεβάσθησαν. Καλεῖσθαι δὲ αὐτὸν καὶ Δία μειλίχιον· οἱ δὲ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοίχους φασὶν ἐπινοῆσαι ἐκ πλίνθων. Μετὰ ταῦτ' ἐκ τοῦ γένους τούτων γενέσθαι νεανίας δύο, κα- d
λεῖσθαι δὲ αὐτῶν τὸν μὲν Τεχνίτην, τὸν δὲ Γήϊνον Αὐτόχθονα. Οὗτοι ἐπενόησαν τῷ πηλῷ τῆς πλίνθου συμμι-

b 4. ἀπολειφθ.] ἀποληφθ. D. 5. ἀφιερῶσαι] ἀφιέρωσαν H. 7. ἀπὸ] ὑπὸ C.F.G. 9. ἁλείας] ἀγρείας C.F.G. ἀγρείας καὶ ἀγρέας ἀγρευτὰς ἐξ οὗ D. τοὺς ἄγρας καὶ ἁλείας εὑρετάς H. 10. ἐξ ὧν] ἐξ οὗ F.G. c 2. Χρυσὼρ] Χονσὼρ C.F.G. Χουσὼρ B. 3. ἀσκῆσαι] ἀσκήσεως A.H. εἶναι δὲ — ὀνομάζεται om. B. δὲ om. F. 4. δὲ καὶ] καὶ om. H. 5. σχεδίαν] σχιδίαν C.F.G. Supra ὁμιὰν F.G. πρῶτόν τε] πρῶτον δὲ C.F.G. 8. διαμίχιον] διὰ μειλιχίου C. Δῖα μειλίχιον D.E. γρ. δία μειλίχιον S. et sic F.G.V. Scal. 9. φασὶν] φησὶν A.H. Supra αὐτῶν H. 10. τούτου] τούτων A.C.F.G.H. d. νεανίδας] γενεὰς A.H. νεανίας C.F.G. Mox δὲ om. E. 3. συμμιγνύειν] συμμίγνυσιν A.H. Tum φωρυτὸν H.

Vulcanus Phœnicum Chrysor.

quam autem supremum isti omnes diem obiissent, qui superstites, inquit, remansere, virgas ac cippos in eorum honorem consecratos adorarunt, festosque dies solenni ritu quotannis peregerunt. At vero multis post sæculis, ex illius Hypsuranii sobole Venator ac Piscator nati sunt, qui piscationis ac venationis artem invenere, ac toti piscatorum venatorumque nationi suum postea nomen indidere. Ab iisdem fratres procreati duo, qui ferrum ac multiplicem ferri usum reperere. Quorum alter Chrysor nomine, quem Vulcanum esse ait, plurimum operæ ac studii partim in eloquentia, partim in cantionibus ac divinandi artibus collocavit. Is etiam hamum atque escam, piscatorum lineam, ac tumultuarias rates invenit, primusque mortalium omnium navigavit. Quamobrem eum quoque
12 post obitum instar dei coluerunt, ipsumque præterea Diamichii nomine appellarunt: nec desunt etiam, qui ab ejusdem fratribus struendorum ex lateribus murorum ac parietum rationem excogitatam esse velint. Ab ejusdem posteris geniti adolescentes duo, quorum unus Artifex, alter vero Terrestris Indigena nuncupatus. Hi quisquiliarum cum lateritio luto

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

γνύειν φορυτὸν, καὶ τῷ ἡλίῳ αὐτὰς τερσαίνειν, ἀλλὰ καὶ
στέγας ἐξεῦρον. Ἀπὸ τούτων ἐγένοντο ἕτεροι, ὧν ὁ μὲν
Ἀγρὸς ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀγρούηρος ἢ Ἀγρότης, οὗ καὶ ξόανον
εἶναι μάλα σεβάσμιον, καὶ ναὸν ζυγοφορούμενον ἐν Φοι-
νίκῃ· παρὰ δὲ Βυβλίοις ἐξαιρέτως θεῶν ὁ μέγιστος ὀνομά-
13 ζεται. Ἐπενόησαν δὲ οὗτοι αὐλὰς προστιθέναι τοῖς οἴκοις
καὶ περιβόλαια καὶ σπήλαια. Ἐκ τούτων ἀγρόται καὶ
κυνηγοί. Οὗτοι δὲ καὶ Ἀλῆται καὶ Τιτᾶνες καλοῦνται.
Ἀπὸ τούτων γενέσθαι Ἄμυνον καὶ Μάγον, οἳ κατέδειξαν
κώμας καὶ ποίμνας. Ἀπὸ τούτων γενέσθαι Μισὼρ καὶ p. 36
Συδὺκ, τουτέστιν εὔλυτον καὶ δίκαιον. Οὗτοι τὴν τοῦ ἁλὸς
14 χρῆσιν εὗρον. Ἀπὸ Μισὼρ Τάαυτος, ὃς εὗρε τὴν τῶν πρώ-
των στοιχείων γραφήν· ὃν Αἰγύπτιοι μὲν Θωὼρ, Ἀλεξαν-
δρεῖς δὲ Θωὺθ, Ἕλληνες δὲ Ἑρμῆν ἐκάλεσαν. Ἐκ δὲ τοῦ
Συδὺκ, Διόσκουροι, ἢ Καβειροὶ, ἢ Κορύβαντες, ἢ Σαμο-

d 4. αὐτὰς] ἴσ. αὐτὰ Vigeri marg. 5. στέγας] στήλας F. 6. ἀγρούηρος] ἀγροῦ ἥρως A. ἀγρουήρως C.D.H. 7. ἀγρότης] ἀβρότης A.H. 9. βιβλίοις] βυβλίοις D.F.G. Tum ἐξαιρέτων E. 11. περιβόλαια] περιβόλους C.G.H. γρ. S. προβόλους D. 15. ποίμνας] ποίμνια B.C. D.F.G. et γρ. S.

p. 36. 1. μισὼρ] μείσωρ B.C.D.F.G. et sic infra μείσωρα E. συδὺκ] σεδὲκ B.C. et sic infra, συδὲκ D.F.G. εὔλυτον] εὔλογον Toupius. εὔλητον E. 3. τάαυτος, ὃς εὗρε] οὐ τάαυτος B.C.F.G. οὗτος αὐτὸς ὃς A.H. 4. θωὼρ] θωῦθ A. qui om. Ἀλεξ. καὶ θ. et sic H. θοὼρ C. 5. θωὺθ] θὼθ B.D.F.G. θὼρ C. θωώθ Scal. 6. δὲ τοῦ συδὺκ] δὲ συδὺκ καὶ διοσκ. A. 7. Καβειροὶ] Καβιροὶ A. Mox κύρβαντες B.C.D.F.G.

Longa et stolida Phœniciorum numinum series.

miscendarum, utriusque vero solis calore exsiccandi, ac tectorum ædibus
imponendorum auctores fuere. Alios item duos procrearunt, quorum
unus Agri, alter Rustici sive Agricolæ nomen accepit. Et huic quidem
simulacrum eximio cultu dedicatum est, addito quoque in Phœnice templo,
quod ab aliquot jugatorum boum paribus gestabatur: quinetiam in vete-
13 rum libris deorum maximus elogio plane singulari nominatur. Ambo
præterea construendis ædibus non solum atria, verum etiam ducta in
orbem septa cum speluncis addidere. Ab iis tam agricolarum, quam
venatorum, qui canibus uterentur, genus propagatum. Iisdem Erronum
ac Titanum attributum nomen. Filios reliquere Amynum et Magum,
quibus villarum gregumque alendorum rationes feruntur acceptæ. Ex
istis nati Misor et Sydyc, hoc est solutu facilis, ac justus, qui salis usum
14 reperere. Misor filium Taautum habuit, primorum in scribendo elemen-
torum inventorem, quem Ægyptii Thoor, Alexandrini Thoyth, Græci
Mercurium nominarunt. Ex Sydyc vero Dioscuri, seu Cabiri, seu Cory-
bantes, seu denique Samothraces originem accepere. Ambos quoque

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

θρᾶκες. Οὗτοι, φησὶ, πρῶτοι πλοῖον εὗρον. Ἐκ τούτων γεγόνασιν ἕτεροι, οἳ καὶ βοτάνας εὗρον, καὶ τὴν τῶν δακετῶν ἴασιν, καὶ ἐπῳδάς. Κατὰ τούτους γίνεταί τις Ἐλιοῦν καλούμενος Ὕψιστος· καὶ θήλεια λεγομένη Βηροὺθ, οἳ καὶ
15 κατῴκουν περὶ Βύβλον. Ἐξ ὧν γεννᾶται Ἐπίγειος ἢ Αὐτό- b
χθων, ὃν ὕστερον ἐκάλεσαν Οὐρανόν· ὡς ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὸ ὑπὲρ ἡμᾶς στοιχεῖον δι' ὑπερβολὴν τοῦ κάλλους ὀνομάζειν οὐρανόν. Γεννᾶται δὲ τούτῳ ἀδελφὴ ἐκ τῶν προειρημένων, ἣ καὶ ἐκλήθη Γῆ, καὶ διὰ τὸ κάλλος [ἀπ'] αὐτῆς, φησὶν, ἐκάλεσαν τὴν ὁμώνυμον γῆν. Ὁ δὲ τούτων πατὴρ ὁ Ὕψιστος ἐν συμβολῇ θηρίων τελευτήσας ἀφιερώθη, ᾧ χοὰς καὶ θυσίας
16 οἱ παῖδες ἐτέλεσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Οὐρανὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν, ἄγεται πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν Γῆν, καὶ c
ποιεῖται ἐξ αὐτῆς παῖδας τέσσαρας, Ἦλον, τὸν καὶ Κρόνον, καὶ Βαίτυλον, καὶ Δαγὼν, ὅς ἐστι Σίτων, καὶ Ἄτλαντα. Καὶ

a 8. ἐκ τούτων—εὗρον om. A. qui τῶν ἑρπετῶν τῶν δακνόντων in marg. 10. δακετῶν] δεκάτων C.D.F.G. δακτῶν E. 11. ἐλιοῦν] ἐνοὺμ B. ἐλιοὺμ C.D.F.G. 12. βηροὺθ] ῥοὺθ A. ῥυῦθ H. b. βύβλον] βίβλον A. βέβλον (υ) B. ἢ αὐτόχθων] ἢ om. A.H. 3. τὸ ὑπὲρ] τοῦ περὶ (τὸ) A. qui mox στοιχειου (ιον). τοῦ περὶ et στοιχείου H. 4. ὀνομάζειν οὐρανὸν] ὀνομαζόμενον C.G. ὀνομαζόμενον οὐρανὸν F. 5. προηρημένων H. 6. ἀπ' αὐτῆς] ἀπ' om. A.H. ἐπ' αὐτῆς D. 7. τὴν] αὐτὴν H. 8. ἐκ συμβολῆς θηρίων] ἐν συμβολῇ αι + ριων A. ἐν συμβολῇ αἰθρίων H. ἐν συμβολαῖς θ. C.F.G. γρ. καὶ ἐν συμβολῇ S.V. 9. καὶ χοὰς] καὶ om. B.C D.E.F.G. 10. οἱ παῖδες] οἱ om. B.C.F.G. ἡ παῖδες E. 11. ἄγεται] ἄγει B. c 2. Ἶλον] ἦλον A.H. ἥλιον D. 3. βέτυλον] βήτυλον A.H. βαίτυλον C.D.F.G. δαγὼν] δάγων A.

navigium primos excogitasse ferunt. Ab utroque procreati alii, qui non herbas modo, sed etiam venenatorum morsuum curationem, et cantiones invenere. Eorundem ætate natus est Eliun quidam nomine Altissimus,
15 itemque fœmina Beruth appellata. Hi loca Byblo vicina tenuere, ac Terrestrem quendam sive Indigenam Cœlum postea nuncupatum genuere, a quo etiam illud sublime elementum, quod supra nos volvitur, propter eximiam pulchritudinis ac formæ speciem cœlum vocarunt. Is sororem habuit iisdem parentibus natam, cui nomen Terra, quod propter singularem ejus corporis dignitatem, cum ea quam terram vocamus, postea communicarunt. Parens autem illorum Altissimus, cum ferarum congressione periisset, deorum in numerum est relatus, quem libationibus ac
16 sacrificiis liberi coluere. At Cœlus ubi paternum in imperium successisset, Terram sororem matrimonio secum junxit, ex eaque liberos quatuor suscepit, Ilum qui Saturnus dictus est, Betylum, Dagonem qui Sito, hoc est frumenti præses, nominatur, et Atlantem. Ex aliis autem uxoribus

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἐξ ἄλλων δὲ γαμετῶν ὁ Οὐρανὸς πολλὴν ἔσχε γενεάν. Διὸ
χαλεπαίνουσα ἡ Γῆ τὸν Οὐρανὸν ζηλοτυποῦσα ἐκάκιζεν, ὡς
17 καὶ διαστῆναι ἀλλήλων. Ὁ δὲ Οὐρανὸς ἀποχωρήσας αὐτῆς,
[24] μετὰ βίας ὅτε καὶ ἐβούλετο ἐπιὼν καὶ πλησιάζων αὐτῇ, πάλιν ἀπηλλάττετο· ἐπεχείρει δὲ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας διαφθείρειν· τὴν δὲ Γῆν ἀμύνασθαι πολλάκις, συμμαχίαν d
αὐτῇ συλλεξαμένην· εἰς ἄνδρας δὲ προελθὼν ὁ Κρόνος, Ἑρμῇ τῷ τρισμεγίστῳ συμβούλῳ καὶ βοηθῷ χρώμενος, οὗτος γὰρ ἦν αὐτῷ γραμματεύς, τὸν πατέρα Οὐρανὸν ἀμύ-
18 νεται, τιμωρῶν τῇ μητρί. Κρόνῳ δὲ γίνονται παῖδες Περσεφόνη καὶ Ἀθηνᾶ. Ἡ μὲν οὖν πρώτη παρθένος ἐτελεύτα· τῆς δὲ Ἀθηνᾶς γνώμῃ καὶ Ἑρμοῦ κατεσκεύασε Κρόνος ἐκ σιδήρου ἅρπην καὶ δόρυ. Εἶτα ὁ Ἑρμῆς τοῖς τοῦ Κρόνου συμμάχοις λόγους μαγείας διαλεχθεὶς πόθον ἐνεποίησε τῆς κατὰ τοῦ Οὐρανοῦ μάχης ὑπὲρ τῆς Γῆς. Καὶ οὕτω Κρόνος τὸν Οὐρανὸν, πολέμῳ συμβαλὼν, τῆς ἀρχῆς ἤλασε, καὶ τὴν

c 4. γαμετῶν] γενετῶν A. γεμετῶν H. Supra ἐξ om. F. 5. διὸ καὶ] καὶ om. A.B.C.E.F.G.H. 6. ἐκάκιζεν] κακίζειν A.H. 9. ἐπιὼν] ἐστιῶν B. 10. ἀπηλλάττετο] ἐχωρίζετο καὶ ἀπηλλ. H. ἐπεχείρει] ἐπιχειρεῖν A.H. Mox A. in marg. ἀπὸ κοινοῦ ἐπιχειρεῖν. d 3. ἑρμῇ] ἑρμεῖ A. καὶ συμβούλῳ D. 4. αὐτοῦ] αὐτῷ C.F.G.H. 5. ἀμύνεται om. A.H. 6. Κρόνου] Κρόνῳ A.B.C.D.G. 7. οὖν om. F.G. 8. ἐτελεύτα] τελευτᾷ H. γνώμῃ καὶ Ἑρμοῦ] μετὰ γνώμης καὶ μετὰ ἑρμοῦ A.H. 9. κατεσκεύασε] κατεσκεύασαι C. 10. ἅρπην] ἅρπιν C.D. F.G. 12. τοῖς] τῆς A.H. qui mox om. τῆς ante γῆς. τῆς κατ' D.F.G. Οὐρανὸν] ἴσ. οὐρανοῦ Vigeri marg. κατὰ τοῦ οὐρανοῦ H. pen. οὕτω] οὗτος A.E. πολέμῳ] πολεμῶν A.H.

ingentem liberorum multitudinem genuit; id quod adeo grave et acerbum Terræ accidit, ut zelotypia vehementiore succensa, abs Cœlo multis ante
17 probris onerato divortium fecerit. Cœlus autem etsi ab ea discesserat, vi tamen quoties libitum erat, eadem oppressa, domum sese denuo recipiebat. Verum quod susceptos ex ipsa filios interficere conaretur, Terra convocatis auxiliaribus copiis, ejus impetum sæpe propulsabat. Interea Saturnus, ubi virilem ætatem attigisset, Mercurii Trismegisti, qui ipsi a tabulis et codicillis erat, consilio atque opibus, maternas ulturus injurias, Cœlo patri
18 sese acriter objecit. Idem liberos procreavit, Proserpinam et Minervam; ac prior quidem, virgo diem obiit: Minerva autem Mercurioque auctoribus, falcem ex ferro hastamque conflavit; tum Mercurius Saturni sociis vehemens contra Cœlum pro Terra dimicandi studium magicis cantionibus injecit. Saturnus igitur his instructus copiis, bellum cum Patre committit, eoque imperii finibus ejecto, regnum capessit. Hoc in certamine

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

βασιλείαν διεδέξατο. Ἑάλω δὲ καὶ ἐν τῇ μάχῃ ἡ ἐπέρα- p. 37
στος τοῦ Οὐρανοῦ σύγκοιτος ἐγκύμων οὖσα, ἣν ἐκδίδωσιν ὁ
19 Κρόνος Δαγῶνι πρὸς γάμον. Τίκτει δὲ παρὰ τούτῳ ὃ κατὰ
γαστρὸς ἐξ Οὐρανοῦ ἔφερεν, ὃ καὶ ἐκάλεσε Δημαροῦν. Ἐπὶ
τούτοις ὁ Κρόνος τεῖχος περιβάλλει τῇ ἑαυτοῦ οἰκήσει, καὶ
20 πόλιν πρώτην κτίζει τὴν ἐπὶ Φοινίκης Βύβλον. Μετὰ
ταῦτα τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Ἄτλαντα ὑπονοήσας ὁ Κρό-
νος, μετὰ γνώμης τοῦ Ἑρμοῦ εἰς βάθος γῆς ἐμβαλὼν κατέ- b
χωσε. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ἀπὸ τῶν Διοσκούρων
σχεδίας καὶ πλοῖα συνθέντες ἔπλευσαν· καὶ ἐκριφέντες περὶ
τὸ Κάσσιον ὄρος ναὸν αὐτόθι ἀφιέρωσαν. Οἱ δὲ σύμμαχοι
Ἴλου τοῦ Κρόνου Ἐλωεὶμ ἐπεκλήθησαν, ὡς ἂν Κρόνιοι
21 οὗτοι ἦσαν οἱ λεγόμενοι ἐπὶ Κρόνου. Κρόνος δὲ υἱὸν ἔχων
Σάδιδον ἰδίῳ αὐτὸν σιδήρῳ διεχρήσατο, δι' ὑπονοίας αὐτὸν
ἐσχηκώς, καὶ τῆς ψυχῆς, αὐτόχειρ τοῦ παιδὸς γενόμενος, c
ἐστέρησεν· ὡσαύτως καὶ θυγατρὸς ἰδίας τὴν κεφαλὴν ἀπέ-
τεμεν· ὡς πάντας ἐκπεπλῆχθαι θεοὺς τὴν Κρόνου γνώμην.

p. 37. 1. ἐν τῇ] καὶ ἐν τῇ A.H. 2. καὶ ἡ] καὶ om. A.H. ἡ om. C. ἐπέραστος] ἐπάρατος H. 3. πρὸς γάμον τῷ δαγῶνι] δαγῶνι πρ. γ. A.H. εἰς γάμον τῷ δαγὼν C.F.G. εναγὼν B. pro δαγών. δαγὼν D. 6. δημαροῦν] διμάρουν A.H. 7. τῇ ἑαυτοῦ] τῇ om. C.F.G. 8. πρώτην πόλιν] πόλιν πρώτην A.H. 9. βύβλον] βίβλον A. φοινίκη βέβλον B. φοινίκην β. D. φοινίκη βύβλον F.G. 10. τὸν Ἄτλαντα H. 11. τοῦ Ἑρ.] τῆς Ἑρ. F. b. χρόνον] τὸν χρ. D.E.F.G. 2. συνθέντες] σύνθετα C.F.G. 4. κατὰ] περὶ A.H. γρ. S.V. 5. οἱ δὲ σύμ.—γνώμην om. B. Ἴλου] ἥλου A.H. ὅλου E. 6. ἐλωεὶμ ἐπεκλήθησαν] ἐλωῒ μετεβλήθησαν A. γρ. S.V. c. γενόμενος] γινόμενος A.H.

capta Cœli concubina gestans uterum, cujus ille singulari amore flagrabat.
19 Eam Saturnus Dagoni in uxorem dedit, apud quem susceptum ex Cœlo
fœtum enixa Demaroontem nominavit. Tum vero Saturnus ædes suas
20 muro cingit, Byblumque condit urbem Phœniciæ principem. Mox At-
lantem fratrem, quod eum suspectum haberet, suadente Mercurio alta
terra defossum obruit. Per idem ferme tempus Dioscurorum nepotes,
cum tumultuariis ratibus navigiisque conflatis navigarent, ad Cassium
montem ejecti templum eo loco dedicarunt. Jam vero socios Ili, qui
Saturnus idem erat, Eloim quasi Saturnios appellarunt, qui ejusdem
21 Saturni æquales etiam dicebantur. Porro Sadidum filium Saturnus, quod
secus aliquid de illo suspicaretur, gladio suo jugulavit, manusque paternas
extincti sanguine cruentavit, ac paulo post filiam quoque suam capite
truncavit, ut reliqui omnes dii hanc Saturni mentem penitus obstupe-

22 Χρόνου δὲ προϊόντος Οὐρανὸς ἐν φυγῇ τυγχάνων, θυγατέρα ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
αὐτοῦ παρθένον Ἀστάρτην μεθ' ἑτέρων ἀδελφῶν αὐτῆς δύο,
Ῥέας καὶ Διώνης, δόλῳ τὸν Κρόνον ἀνελεῖν ὑποπέμπει· ἃς
καὶ ἑλὼν ὁ Κρόνος κουριδίας γαμετὰς ἀδελφὰς οὔσας ἐποιή-
23 σατο. Γνοὺς δὲ Οὐρανὸς ἐπιστρατεύει κατὰ τοῦ Κρόνου
Εἱμαρμένην καὶ Ὥραν μεθ' ἑτέρων συμμάχων, καὶ ταύτας
ἐξοικειωσάμενος ὁ Κρόνος παρ' ἑαυτῷ κατέσχεν. Ἔτι δὲ, d
φησὶν, ἐπενόησε θεὸς Οὐρανὸς Βαιτύλια, λίθους ἐμψύχους
μηχανησάμενος. Κρόνῳ δὲ ἐγένοντο ἀπὸ Ἀστάρτης θυγα-
24 τέρες ἑπτὰ Τιτανίδες ἢ Ἀρτέμιδες. Καὶ πάλιν τῷ αὐτῷ
γίνονται ἀπὸ Ῥέας παῖδες ἑπτά· ὧν ὁ νεώτατος ἅμα τῇ
γενέσει ἀφιερώθη· καὶ ἀπὸ Διώνης θήλειαι· καὶ ἀπὸ Ἀστάρ-
25 της πάλιν ἄρρενες δύο, Πόθος καὶ Ἔρως. Ὁ δὲ Δαγὼν,
ἐπειδὴ εὗρε σῖτον καὶ ἄροτρον, ἐκλήθη Ζεὺς Ἀρότριος.
Συδύκῳ δὲ, τῷ λεγομένῳ δικαίῳ, μία τῶν Τιτανίδων συνελ-
26 θοῦσα γεννᾷ τὸν Ἀσκληπιόν. Ἐγεννήθησαν δὲ καὶ ἐν Πε-
ραίᾳ Κρόνῳ τρεῖς παῖδες, Κρόνος ὁμώνυμος τῷ πατρὶ, καὶ p. 38

c 4. Χρόνου] κρόνου A. 6. αὐτῆς ἀδελφῶν] ἀδελφῶν αὐτῆς A.B.C.F.G.H. ἀδελφῶν αὐτοῦ D. 7. ῥέας καὶ διώνης] ῥέα καὶ διώνη A. ῥέαν καὶ Διώνην H. 10. ὁ οὐρανὸς] ὁ om. A.E.H. 13. ἐξοικειωσάμενος] οἰκειωσάμενος B. Tum ὁ om. A.H. d. παρ' ἑαυτῷ] παρ' αὐτῷ A.H. παρ' ἑαυτῶν F. παρ' ἑαυτοῦ G. 2. βαιτύλια] βετύλια A.C.F.G. 4. θυγατέρες—Ῥέας om. B.C.F.G. 11. Συδύκω] συδὲκ B.D. συδὴ δὲ C.F.G. συδέκω E. ult. Περαίᾳ] τῇ π. C.F.G. γρ. Πέρσαις S. περ σοφς V. πέρσαις H.

22 scerent. At Cœlus cum interim exularet, post aliquod temporis intervallum, Astarten filiam virginem cum duabus aliis sororibus Rhea nimirum ac Dione summisit, quæ Saturnum fraude insidiisque tollerent. Verum Saturnus puellas amore blanditiisque captas, sorores ambas secum matri-
23 monio copulavit. Quod ubi Cœlus audiisset, Fatum ac Pulchritudinem cum aliis sociis adversus eum expeditionem suscipere jussit, quam pariter utramque Saturnus illecebris delinitam apud se retinuit. Præterea, Cœlus, inquit, deus Bætylia reperit, animatos lapides insolenti arte molitus. Cæterum, Astarte filias septem Titanidas, sive Dianas Saturno peperit,
24 simulque Rhea totidem filios, quorum postremus ut primum lucem aspexit, consecratus est. Quin etiam ex Dione quidem puellas, ex Astarte vero mares præterea duos Cupidinem Amoremque suscepit.
25 Dagon autem, quod frumentum et aratrum invenisset, Aratrius Jupiter nuncupatus est. Sydyco, quem justum interpretamur, una ex Titanidis
26 Æsculapium genuit. Saturno præterea liberi tres in Peræa nati, Satur-

[illegible] Κατὰ τούτους γίνονται Παῦ- [illegible] πατὴρ Πόντου. Ἀπὸ δὲ τοῦ [illegible] καθ' ὑπερβολὴν εὐφωνίας πρώτη [illegible] Τῷ δὲ Δημαροῦντι γίνεται [illegible] Εἶτα πάλιν Οὐρανὸς πολε- [illegible] Δημαροῦντι προστίθεται· ἔπεισί τε [illegible] τε αὐτὸν ὁ Πόντος. Ὁ δὲ [illegible] Ἔτει δὲ τριακοστῷ δευ- [illegible] καὶ βασιλείας ὁ Ἦλος, τοῦτ' [illegible] τὸν πατέρα λοχήσας ἐν τόπῳ b [illegible] ὑποχείριον, ἐκτέμνει αὐτοῦ τὰ [illegible] τε καὶ ποταμῶν. Ἔνθα ἀφιε- [illegible] ἀπηρτίσθη αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ [illegible] τὸ αἷμα τῶν αἰδοίων εἰς τὰς πηγὰς καὶ [illegible] ὕδατα, καὶ μέχρι τούτου δείκνυται τὸ [illegible]

[illegible] πόντου βήλου δὲ παῖς A.H.S.V. Mox σιδώνη κα[illegible] [illegible] ἡ πρώτη A.H. 5. δημαροῦντι] διμαροῦντι A. [illegible] [illegible] 6. μελκαρθος] μέλκαθρος A.H. μελύμαρθος C. μελμαρθ[illegible] [illegible] Viger. 8. προστίθεται—φυγῆς] προστίθεται δὲ αὐτ[illegible] [illegible] δημαροῦς φυγῆς A.H. δημαροῦν C. pro δημαροῦς. ubi [illegible] [illegible] 11. κρατήσεως] κράτεως F.G. 12. ἶλος] ἦλος A. [illegible] [illegible] b. λοχήσας] περιτέμνει χολήσας A.H. qui mox [illegible] [illegible] H. 4. πηγῶν] πηγέων D. 5. πνε[illegible] [illegible] αὐτοῦ. λοχίσας B. 8. τούτου] τούτοις F.G. [illegible] B.C.D.F.G.

[illegible] cum Patre nominis, Jupiter Belus, et Apollo. His [illegible] [illegible] æquales Pontus, Typho et Nereus Ponti pater. Ex Ponto N[illegible] [illegible] Sido nascuntur. Sidonis autem ea suavitas et elegantia vocis [illegible] [illegible] hymni modulate canendi artem princeps inveniret. A Dem[illegible] [illegible] Melicarthus et Hercules procreantur; moxque Cœlus ad Dem[illegible] [illegible] partes adjungens, Ponto a quo defecerat denuo bellum mov[illegible] [illegible] Pontus Demaroontem, qui magno impetu suos in fines incurba[illegible] [illegible] vertit; ille autem felicis fugæ gratia sacrificium vovit. [illegible] [illegible] anno occupati regni altero supra tricesimum, ubi [illegible] [illegible] mediterraneo quodam in loco structis insidiis captum in p[illegible] [illegible] verenda ipsi juxta fontes fluviosque circumfusus am[illegible] [illegible] Cœlus idem postea consecratus est. Tum vero disper[illegible] [illegible] atus spiritus est, et sanguis e vulnere defluens in [illegible] [illegible] ac fluviorum aquas distillavit. Locus etiamnum ostendi[illegible]

30 Τοσαῦτα μὲν δὴ τὰ τοῦ Κρόνου, καὶ τοιαῦτά γε τὰ
σεμνὰ τοῦ παρ' Ἕλλησι βοωμένου βίου τῶν ἐπὶ Κρό-
νου, οὓς καί φασι γεγονέναι πρῶτον χρύσεόν τε γένος c
μερόπων ἀνθρώπων, τῆς μακαριζομένης ἐκείνης τῶν πα-
λαιῶν εὐδαιμονίας. Πάλιν ὁ συγγραφεὺς τούτοις μεθ'
ἕτερα ἐπιφέρει λέγων,

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

31 Ἀστάρτη δὲ ἡ μεγίστη, καὶ Ζεὺς Δημαροῦς, καὶ Ἄδωδος
βασιλεὺς θεῶν, ἐβασίλευον τῆς χώρας Κρόνου γνώμῃ. Ἡ δὲ
Ἀστάρτη ἐπέθηκε τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ βασιλείας παράσημον
κεφαλὴν ταύρου· περινοστοῦσα δὲ τὴν οἰκουμένην εὗρεν
ἀεροπετῆ ἀστέρα, ὃν καὶ ἀνελομένη ἐν Τύρῳ τῇ ἁγίᾳ νήσῳ
32 ἀφιέρωσε. Τὴν δὲ Ἀστάρτην Φοίνικες τὴν Ἀφροδίτην d
εἶναι λέγουσι. Καὶ ὁ Κρόνος δὲ περιϊὼν τὴν οἰκουμένην
Ἀθηνᾷ τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ δίδωσι τῆς Ἀττικῆς τὴν βασι-
33 λείαν. Λοιμοῦ δὲ γενομένου καὶ φθορᾶς, τὸν ἑαυτοῦ μονο-
γενῆ υἱὸν Κρόνος Οὐρανῷ τῷ πατρὶ ὁλοκαρποῖ, καὶ τὰ

b 9. τὰ τοῦ] τοῦ om. A. τὰ τοῦ om. C. τὰ om. H. τοιαῦτά γε etc.] τοιαῦτά γε τὰ σεμνὰ τοῦ παρ' A.H. τοιαῦτά γε τὰ παρ' ἕλλ. C. γε τὰ παρ' D.F.G. Tum βουμίου C. 10. τὰ σεμνὰ οὓς om. A.H. post Κρόνου. 11. χρύσεον] χρύσεων C. c 2. ἐκείνης τῶν παλ.] τῶν παλ. ἐκ. B.E. 3. πάλιν δὲ] δὲ om. B.C.D.E.F.G. τούτοις om. B.E. 4. ἐπιφέρει μεθ' ἕτερα] μεθ' ἕτ. ἐπ. A.C.F.G.H. Mox καὶ διμάρους A. καὶ δημάρους H. ἡ μεγίστη] ἡ om. H. 7. ἐπέθηκε] περιέθηκε C.F.G. 10. ἀστέρα om. B. 11. τὴν δὲ Ἀστάρτην—χαρακτῆρας om. B. d 4. λοιμοῦ] λιμοῦ C.F.G. 5. υἱὸν om. H. ubi ὁ Κρόνος. 6. οὐρανῷ] οὐρανῷ τε D. πατρὶ] τῷ π. A.C.F.G.H.

30 Hæ sunt cum Saturni, tum eorum qui Saturni ætate vixerunt, decantati a Græcis ævi laudes egregiæ; quos etiam, princeps atque aureum hominum lingua discrepantium genus, ob jactatam illam veterum felicitatem, nuncupare solent. Verum noster hic scriptor interjectis quibusdam ita prosequitur.

31 Astarte vero quæ maxima nominatur, Jupiter Demaroon, et rex deorum Adodus, in ea regione Saturno consentiente regnarunt. Astarte capiti suo, tanquam insigne regni, tauri caput imposuit: cumque terrarum orbem peragraret, lapsam de cœlo stellam reperit, eamque in Tyro sancta
32 insula consecravit. Cæterum hanc ipsam Astarten Phœnices Venerem esse memorant. At vero Saturnus, dum orbem lustrat universum, Mi-
33 nervæ filiæ totius Atticæ regnum tradit, ac diræ pestilentiæ inclementia exitioque commotus, filium, quem unum ex legitima uxore susceperat, cœlo patri totum flammis consumptum immolat, tum sibi ipse verenda

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ζεὺς Βῆλος, καὶ Ἀπόλλων. Κατὰ τούτους γίνονται Πόν-
27 τος καὶ Τυφὼν καὶ Νηρεὺς, πατὴρ Πόντου. Ἀπὸ δὲ τοῦ
Πόντου γίνεται Σιδὼν, ἣ καθ' ὑπερβολὴν εὐφωνίας πρώτη
ὕμνον ᾠδῆς εὗρε, καὶ Ποσειδῶν. Τῷ δὲ Δημαροῦντι γίνεται
28 Μέλκαθρος, ὁ καὶ Ἡρακλῆς. Εἶτα πάλιν Οὐρανὸς πολε-
μεῖ Πόντῳ, καὶ ἀποστὰς Δημαροῦντι προστίθεται· ἔπεισί τε
Πόντῳ ὁ Δημαροῦς, τροποῦταί τε αὐτὸν ὁ Πόντος. Ὁ δὲ
29 Δημαροῦς φυγῆς θυσίαν ηὔξατο. Ἔτει δὲ τριακοστῷ δευ-
τέρῳ τῆς ἑαυτοῦ κρατήσεως καὶ βασιλείας ὁ Ἦλος, τοῦτ'
ἔστιν ὁ Κρόνος, Οὐρανὸν τὸν πατέρα λοχήσας ἐν τόπῳ b
τινὶ μεσογείῳ, καὶ λαβὼν ὑποχείριον, ἐκτέμνει αὐτοῦ τὰ
αἰδοῖα, σύνεγγυς πηγῶν τε καὶ ποταμῶν. Ἔνθα ἀφιε-
[25] ρώθη Οὐρανὸς, καὶ ἀπηρτίσθη αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ
ἀπέσταξεν αὐτοῦ τὸ αἷμα τῶν αἰδοίων εἰς τὰς πηγὰς καὶ
τῶν ποταμῶν τὰ ὕδατα, καὶ μέχρι τούτου δείκνυται τὸ
χωρίον.

p. 38. 3. πόντου] πόντου βήλου δὲ παῖς A.H.S.V. Mox σιδώνη καθ' A.H. 4. πρώτη] ἡ πρώτη A.H. 5. δημαροῦντι] διμαροῦντι A. et sic infra. 6. μέλκαρθος] μέλκαθρος A.H. μελύμαρθος C. μέλμαρθος F.G. μελίκαρθος Viger. 8. προστίθεται—φυγῆς] προστίθεται δὲ αὐτὸν ὁ πόντος, ὁ δὲ διμαροῦς φυγῆς A.H. δημαροῦν C. pro δημαροῦς. ubi δημαργοῦς F.G. 11. κρατήσεως] κράτεως F.G. 12. ἶλος] ἦλος A. τοῦτ' ἔστιν] ἤτοι H. b. λοχήσας] περιτέμνει χολήσας A.H. qui mox om. μεσογείῳ—αὐτοῦ. λοχίσας B. 4. πηγῶν] πηγέων D. 5. πνεῦμα] αἷμα B.C.D.F.G. 8. τούτου] τούτοις F.G.

nus ejusdem cum Patre nominis, Jupiter Belus, et Apollo. His prope-
27 modum æquales Pontus, Typho et Nereus Ponti pater. Ex Ponto Neptu-
nus ac Sido nascuntur. Sidonis autem ea suavitas et elegantia vocis erat,
ut hymni modulate canendi artem princeps inveniret. A Demaroonte
28 Melicarthus et Hercules procreantur; moxque Cœlus ad Demaroontis
sese partes adjungens, Ponto a quo defecerat denuo bellum movet. At
Pontus Demaroontem, qui magno impetu suos in fines incubuerat, in
29 fugam vertit; ille autem felicis fugæ gratia sacrificium vovit. Porro
Saturnus anno occupati regni altero supra tricesimum, ubi Cœlum
patrem mediterraneo quodam in loco structis insidiis captum in potestatem
habuisset, verenda ipsi juxta fontes fluviosque circumfusos amputavit;
quo loco Cœlus idem postea consecratus est. Tum vero dispertitus ejus
ac dissipatus spiritus est, et sanguis e vulnere defluens in vicinorum
fontium ac fluviorum aquas distillavit. Locus etiamnum ostenditur.

30 Τοσαῦτα μὲν δὴ τὰ τοῦ Κρόνου, καὶ τοιαῦτά γε τὰ
σεμνὰ τοῦ παρ' Ἕλλησι βοωμένου βίου τῶν ἐπὶ Κρό-
νου, οὓς καί φασι γεγονέναι πρῶτον χρύσεόν τε γένος c
μερόπων ἀνθρώπων, τῆς μακαριζομένης ἐκείνης τῶν πα-
λαιῶν εὐδαιμονίας. Πάλιν ὁ συγγραφεὺς τούτοις μεθ'
ἕτερα ἐπιφέρει λέγων,

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

31 Ἀστάρτη δὲ ἡ μεγίστη, καὶ Ζεὺς Δημαροῦς, καὶ Ἄδωδος
βασιλεὺς θεῶν, ἐβασίλευον τῆς χώρας Κρόνου γνώμῃ. Ἡ δὲ
Ἀστάρτη ἐπέθηκε τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ βασιλείας παράσημον
κεφαλὴν ταύρου· περινοστοῦσα δὲ τὴν οἰκουμένην εὗρεν
ἀεροπετῆ ἀστέρα, ὃν καὶ ἀνελομένη ἐν Τύρῳ τῇ ἁγίᾳ νήσῳ
32 ἀφιέρωσε. Τὴν δὲ Ἀστάρτην Φοίνικες τὴν Ἀφροδίτην d
εἶναι λέγουσι. Καὶ ὁ Κρόνος δὲ περιϊὼν τὴν οἰκουμένην
Ἀθηνᾷ τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ δίδωσι τῆς Ἀττικῆς τὴν βασι-
33 λείαν. Λοιμοῦ δὲ γενομένου καὶ φθορᾶς, τὸν ἑαυτοῦ μονο-
γενῆ υἱὸν Κρόνος Οὐρανῷ τῷ πατρὶ ὁλοκαρποῖ, καὶ τὰ

b 9. τὰ τοῦ] τοῦ om. A. τὰ τοῦ om. C. τὰ om. H. τοιαῦτά γε etc.] τοιαῦτά γε τὰ σεμνὰ τοῦ παρ' A.H. τοιαῦτά γε τὰ παρ' ἑλλ. C. γε τὰ παρ' D.F.G. Tum βουμίου C. 10. τὰ σεμνὰ οὓς om. A.H. post Κρόνου. 11. χρύσεον] χρύσεων C. c 2. ἐκείνης τῶν παλ.] τῶν παλ. ἐκ. B.E. 3. πάλιν δὲ] δὲ om. B.C.D.E.F.G. τούτοις om. B.E. 4. ἐπιφέρει μεθ' ἕτερα] μεθ' ἕτ. ἐπ. A.C.F.G.H. Mox καὶ διμάρους A. καὶ δημάρους H. ἡ μεγίστη] ἡ om. H. 7. ἐπέθηκε] περιέθηκε C.F.G. 10. ἀστέρα om. B. 11. τὴν δὲ Ἀστάρτην— χαρακτῆρας om. B. d 4. λοιμοῦ] λιμοῦ C.F.G. 5. υἱὸν om. H. ubi ὁ Κρόνος. 6. οὐρανῷ] οὐρανῷ τε D. πατρὶ] τῷ π. A.C.F.G.H.

30 Hæ sunt cum Saturni, tum eorum qui Saturni ætate vixerunt, decantati a Græcis ævi laudes egregiæ; quos etiam, princeps atque aureum hominum lingua discrepantium genus, ob jactatam illam veterum felicitatem, nuncupare solent. Verum noster hic scriptor interjectis quibusdam ita prosequitur.

31 Astarte vero quæ maxima nominatur, Jupiter Demaroon, et rex deorum
Adodus, in ea regione Saturno consentiente regnarunt. Astarte capiti
suo, tanquam insigne regni, tauri caput imposuit: cumque terrarum
orbem peragraret, lapsam de cœlo stellam reperit, eamque in Tyro sancta
32 insula consecravit. Cæterum hanc ipsam Astarten Phœnices Venerem
esse memorant. At vero Saturnus, dum orbem lustrat universum, Mi-
33 nervæ filiæ totius Atticæ regnum tradit, ac diræ pestilentiæ inclementia
exitioque commotus, filium, quem unum ex legitima uxore susceperat,
cœlo patri totum flammis consumptum immolat, tum sibi ipse verenda

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

αἰδοῖα περιτέμνεται, ταυτὸ ποιῆσαι καὶ τοὺς ἅμ' αὐτῷ συμ-
34 μάχους καταναγκάσας. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἕτερον αὐτοῦ
παῖδα ἀπὸ Ῥέας ὀνομαζόμενον Μοὺθ ἀποθανόντα ἀφιεροῖ.
Θάνατον δὲ τοῦτον καὶ Πλούτωνα Φοίνικες ὀνομάζουσι.
35 Καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ Κρόνος Βύβλον μὲν τὴν πόλιν θεᾷ
Βααλτίδι, τῇ καὶ Διώνῃ, δίδωσι, Βηρυτὸν δὲ Ποσειδῶνι καὶ
Καβείροις Ἀγρόταις τε καὶ Ἁλιεῦσιν, οἳ καὶ τὰ τοῦ Πόντου p. 39
36 λείψανα εἰς τὴν Βηρυτὸν ἀφιέρωσαν. Πρὸ δὲ τούτων θεὸς
Ταυθὸς μιμησάμενος τῶν συνόντων θεῶν ὄψεις, Κρόνου
τε καὶ Δαγῶνος καὶ τῶν λοιπῶν, διετύπωσεν τοὺς ἱεροὺς
τῶν στοιχείων χαρακτῆρας. Ἐπενόησε δὲ καὶ τῷ Κρόνῳ
παράσημα βασιλείας, ὄμματα τέσσαρα ἐκ τῶν ἐμπροσθίων
καὶ ὀπισθίων μερῶν, δύο δὲ ἡσυχῇ μύοντα, καὶ ἐπὶ τῶν
ὤμων πτερὰ τέσσαρα, δύο μὲν ὡς ἱπτάμενα, δύο δὲ ὡς
37 ὑφειμένα. Τὸ δὲ σύμβολον ἦν, ἐπειδὴ Κρόνος κοιμώμενος
ἔβλεπε, καὶ ἐγρηγορὼς ἐκοιμᾶτο· καὶ ἐπὶ τῶν πτερῶν b

d 7. ταυτὸ] ταυτὸν A. 8. καταναγκάσας] ἐξαναγκάσας A.H. 10. ἀφιεροῖ] ἱεροῖ A.H. 12. βύβλον] βίβλον A. 13. τῇ καὶ] τῇ om. H. Διώνῃ] διώδῃ D.E.F.G. Mox βηρύων· τὸν δὲ ποσειδῶνι καὶ καβείροις D. βηρύων τὸν δὲ ποσειδῶ E. ult. ποσειδῶνι] ποσειδὼν C.F.G. qui mox καβείροις pro καβήροις.

p. 39. καὶ πόντου] καὶ τὰ τοῦ π. A.H. οἷα τὰ τοῦ π. C.F.G. λῖνα C.F.G. pro λείψανα. 3. τάαυτος] ταῦθ' ὃς A.H. τάατος D.E. τὸν οὐρανὸν τῶν] τῶν συνόντων C.D.E.F.G. 4. ὄψεις] ὄψει A. 5. δαγῶνος] δαγὼν C.E.F.G. 6. δὲ καὶ] καὶ om. B. 8. τῶν ὀπισθ.] τῶν om. A.B.C.F.G.H. Post μερῶν excidisse tale quid videtur, δύο μὲν . . . 9. μύοντα] νεύοντα A.H. 11. ἱπτάμενα] ἱπταμένου C.F.G. δὲ ὡς] ὡς om. A.H.

34 præscindit, sociosque omnes ad simile factum per vim adigit; nec multo
post, Muth filium quem ex Rhea genuerat, vita functum consecrat, quem
35 Phœnices modo Mortem, modo Plutonem appellant. Deinde Saturnus
Byblum urbem deæ Baaltidi, quæ etiam Dione vocabatur, Neptuno autem
et Caberis, Agricolis item et Piscatoribus Berytum dono dedit, ubi Ponti
36 reliquias iidem consecrarunt. Taautus vero deus cum jam ante Cœli
imaginem effinxisset, mox Saturni etiam atque Dagonis cæterorumque
deorum vultus, unaque sacros elementorum characteres expressit. Quin-
etiam insigne regni Saturno ejusmodi excogitavit; oculos in vultu binos
ac totidem in occipite, quorum duo placide connivere ac nictare viderentur:
alas item singulis in humeris geminas, e quibus explicatæ duæ, duæ
37 vero contractæ ac demissæ forent. Atque oculorum symbolo significatum
volebat, Saturnum et dormiendo cernere, et dormire vigilando; alarum
autem, eundem et volare quiescendo, et volando quiescere: cæteris vero

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ὁμοίως, ὅτι ἀναπαυόμενος ἵπτατο, καὶ ἱπτάμενος ἀνεπαύετο.
Τοῖς δὲ λοιποῖς θεοῖς δύο ἑκάστῳ πτερώματα ἐπὶ τῶν
ὤμων, ὡς ὅτι δὴ συνίπταντο τῷ Κρόνῳ. Καὶ αὐτῷ δὲ πά-
λιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πτερὰ δύο· ἓν ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικωτάτου
38 νοῦ, καὶ ἓν ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως. Ἐλθὼν δὲ ὁ Κρόνος εἰς
νότου χώραν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον ἔδωκε θεῷ Ταυθῷ,
ὅπως βασίλειον αὐτῷ γένηται. Ταῦτα δὲ, φησὶ, πρῶτοι
πάντων ὑπεμνηματίσαντο οἱ ἑπτὰ Συδὲκ παῖδες Κάβειροι, c
καὶ ὁ ἴδιος αὐτῶν ἀδελφὸς Ἀσκληπιὸς, ὡς αὐτοῖς ἐνετείλατο
39 θεὸς Ταυθός. Ταῦτα πάντα ὁ Θαβίων, ὃς πάμπρωτος
τῶν ἀπ' αἰῶνος γεγονότων Φοινίκων ἱεροφάντης ἀλληγορή-
σας, τοῖς τε φυσικοῖς καὶ κοσμικοῖς πάθεσιν ἀναμίξας, παρέ-
δωκε τοῖς ὀργεῶσι καὶ τελετῶν κατάρχουσι προφήταις· οἱ
δὲ τὸν τῦφον αὔξειν ἐκ παντὸς ἐπινοοῦντες τοῖς αὐτῶν διαδό-
χοις παρέδοσαν καὶ τοῖς ἐπεισάκτοις· ὧν εἷς ἦν καὶ Εἰσίριος d

b 2. ὅτι] ἔτι A.H. ὁμοίως post ἀναπαυόμενος H. ἵπτατο] ἵπταται B. 9. νότου] νότον D. 10. τααύτω] ταῦθω A.H. Supra παρέδωκε H. c. ὑπεμνηματίσαντο] ἀπεμ. B.C.F.G. συδὲκ] σύδου A.H. 2. κάβηροι] κάβειροι B.C. ὄγδοος] ὁ ἴδιος A.H. ὁ ὄγδ. B.F.G. 4. τάαυτος] ταυθὸς A.H. ὁ θαβίωνος παῖς πρ.] ὁ θαβίων ὃς πάμπρωτος A.H. θαυίωνος C.D. γρ. θαβίων πάμπρωτος S.V. 8. ὀργιῶσι] ὀργαιῶσι A.H. ὀργεῶσι F.G. 9. οἱ δὲ τὸν τῦφον—Κρόνου γράφει om. B. 10. τοῖς—διαδόχοις] ταῖς—διαδοχαῖς C.F.G.H. τῆς—διαδοχῆς E. d. παρέδωσαν] παρέδοσαν A. παρεδίδοσαν C. ὧν εἷς ἦν] ὧν ἦν καὶ εισιριος A. ὧν εἷς ἔτι καὶ C. εἷς ἔτι καὶ D.E.F.G. εἰσ ἴριος H. ὧν εἷς ἦν καὶ ἴσιρις Steph. ὧν εἷς ἦν Ἴσιρις Viger. γρ. ἶρις S. καὶ ἴριος V.

diis alas in humeris duas tantum attribuit, quippe qui Saturnum ipsum volando sequerentur. Ad ejusdem Saturni caput alas propterea geminas affinxit, quarum altera mentis principatum, altera sentiendi vim indicaret.
38 Saturnus autem cum in Meridiem venisset, Taautum deum Ægypti universæ regem creavit. Atque haec principes omnium, inquit, Cabiri septem liberi Sydec, cum Æsculapio fratre octavo, ipsiusmet Taauti jussu,
39 in commentarios tabulasque retulerant. Thabionis autem filius, primus apud Phœnices ex omni memoria sacrorum interpres, eadem allegoriis quibusdam ementitus, cum rerum naturalium et eorum quæ passim hoc in mundo contingunt affectionibus conjuncta, prophetis orgia celebrantibus, et sacrificiorum mysteriorumque principibus tradidit. Qui deinceps inanem hanc ostentationem, quam omni ope omnique studio augere conati erant, suis quoque successoribus et initiatis reliquere. Horum unus Isiris

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τῶν τριῶν γραμμάτων εὑρετὴς, ἀδελφὸς Χνᾶ τοῦ [πρώτου] μετονομασθέντος Φοίνικος.

40 Εἶθ' ἑξῆς αὖθις ἐπιλέγει·

Οἱ δὲ Ἕλληνες, εὐφυΐᾳ πάντας ὑπερβαλλόμενοι, τὰ μὲν πρῶτα πλεῖστα ἐξιδιώσαντο, εἶτα καὶ τοῖς προκοσμήμασι ποικίλως ἐξετραγῴδησαν, ταῖς τε τῶν μύθων ἡδοναῖς θέλγειν ἐπινοοῦντες παντοίως ἐποίκιλλον. Ἔνθεν Ἡσίοδος οἵ τε κυκλικοὶ περιηχημένοι θεογονίας καὶ γιγαντομαχίας καὶ Τιτανομαχίας ἔπλασαν ἰδίας καὶ ἐκτομὰς, οἷς συμπεριφερόμενοι
41 ἐξενίκησαν τὴν ἀλήθειαν. Σύντροφοι δὲ τοῖς ἐκείνων πλάσμασιν αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν γενόμεναι, καὶ προληφθεῖσαι πολλοῖς p. 40
[26] αἰῶσιν, ὡς παρακαταθήκην φυλάσσουσιν ἣν παρεδέξαντο μυθοποιίαν, καθάπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, ἥ τις συνεργη-

2. γραμμάτων] γραμματέων A. qui mox om. πρώτου. Hoc etiam H. 3. Χνᾶ] Nomen ex *Chanaan* decurtatum. Holsten. ad Steph. Byz. p. 358. 6. καὶ] εἶτα D.E.F.G. 7. προκοσμήμασι] προκοσμήσασι D. προκομήμασι H. 8. ταῖς] ταῖς τε A.H. 10. κυκλικοὶ] Schol. in A. τοὺς περὶ τὸν ἐπικὸν καλούμενον κύκλον ποιητὰς λέγει· οὗτος ὁ ἐπικὸς καλούμενος κύκλος ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς οὐρανοῦ καὶ γῆς μίξεως μυθολογουμένης, καὶ περατοῦται συμπληρούμενος ἐκ διαφόρων ποιητῶν μεχρὶ τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποβάσεως Ὀδυσσέως, ἐν ᾗ καὶ ὑπὸ τοῦ παιδὸς Τηλεγόνου ἀγνοούμενος ὡς πατὴρ εἴη κτείνεται. Eadem S. Sumpta sunt ex Procli Crestomath. p. 378. θεογονίας] θεογονίας τε F.G.H. 11. καὶ τιτανομαχίας om. C. ult. δὲ om. F.G.

p. 40. 3. ἣν παρεδέξαντο] ἥνπερ ἐδέξαντο A.H. 4. εἶπον] εἶπεν A.H.

quidam fuit, trium literarum inventor, frater illius Chnæ, qui primus postea Phœnix vocatus est.

40 Quibus hæc deinde subjicit:

At vero Græci, homines præ cæteris gentibus politi admodum et elegantis ingenii, primum quidem istorum pleraque sibi tanquam propria vindicarunt: sed cum aures atque animos fabularum voluptate permulcere vellent, novis eadem ac multiplicibus postea commentorum quasi ornamentorum accessionibus supra modum exaggerarunt. Atque hinc Hesiodus, ac reliqui circulares poetæ, quorum fabellis omnia circumsonant, propria sibi quædam gigantum ac Titanum certamina, sectionesque alias confinxere. Quæ cum illi passim et ubique jactarent, veritatem
41 ipsam tandem oppresserunt. Aures vero nostræ jam inde ab infantia illorum fictionibus assuetæ, et opinionibus per multa sæcula propagatis occupatæ, quam semel accepere fabularum vanitatem perinde ac depositum aliquod, ut statim ab initio dixi, custodiunt. Itaque, quod ab ipso tem-

θεῖσα χρόνῳ, δυσεξίτητον αὐτῆς τὴν κατοχὴν εἴργασται, ὥστε τὴν μὲν ἀλήθειαν δοκεῖν λῆρον, τὸ δὲ τῆς ἀφηγήσεως νόθον ἀλήθειαν.

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

42 Ταῦτα ἀπὸ τῆς Σαγχουνιάθωνος προκείσθω γραφῆς, ἑρμηνευθείσης μὲν ἀπὸ Φίλωνος τοῦ Βυβλίου, δοκιμασθείσης δὲ ὡς ἀληθῶς ὑπὸ τῆς Πορφυρίου τοῦ φιλοσόφου μαρτυρίας. Ὁ δ᾽ αὐτὸς ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων συγ- b γράμματι ἔτι καὶ ταῦτα περὶ τοῦ Κρόνου γράφει·

43 Ταυθὸς, ὃν Αἰγύπτιοι Θωὺθ προσαγορεύουσι, σοφίᾳ διενεγκὼν παρὰ τοῖς Φοίνιξι, πρῶτος τὰ κατὰ τὴν θεοσέβειαν ἐκ τῆς τῶν χυδαίων ἀπειρίας εἰς ἐπιστημονικὴν ἐμπειρίαν διέταξεν. Ὧι μετὰ γενεὰς πλείους θεὸς Σουρμουβηλὸς Θουρώ τε ἡ μετονομασθεῖσα Εὔσαρθις ἀκολουθήσαντες, κεκρυμμένην τοῦ Ταυθοῦ καὶ ἀλληγορίαις ἐπεσκιασμένην τὴν θεολογίαν ἐφώτισαν.

44 Καὶ μετὰ βραχέα φησίν·

a 5. τὴν κατ.] αὐτῆς τὴν κατ. A.C.F.G.H. omisso αὐτῆς infra. 6. εἴργασται] ἀπείργασται H. γρ. S.V. 8. προκείσθω] προσκείσθω D.F.G. 9. ἀπὸ] ὑπὸ D.G. b 2. Τάαυτος] ταυθὸς A.H. qui mox προσαγορεύουσιν θωύθ, ubi vulg. Θώθ. 3. σοφίᾳ] σοφίαν D. 5. τῶν χυδαίων] τῶν om. B. 6. ᾧ—πλείστας] ὡς—πλείους A.H. 8. Χούσαρθις] εὔσαρθις A.H. γρ. S.V. 9. τοῦ τααύτου] τοῦ ταυθοῦ A.H.

pore vires ac robur acceperit, possessionem ita confirmavit suam, ut eam excutere longe difficillimum sit, jamque veritas ipsa nugarum, adulterinæ vero ac spuriæ narrationes loco veritatis habeantur.

42 Verum satis ista sunto, quæ ex Sanchuniathonis operibus huc usque retulimus, quæ cum a Philone Byblio conversa græceque reddita sunt, tum Porphyrii philosophi testimonio tanquam vera comprobantur. Cæterum idem in eo quem de Judæis scriptum reliquit, hæc præterea de Saturno commemorat.

43 Taautus ille, quem Thoth Ægyptii vocant, cum ingenti apud Phœnices sapientiæ laude floreret, quæ ad religionem cultumque deorum pertinebant, primus ex humilium ac plebeiorum capitum inscientia vindicata, eleganti et accommodato ad scientiæ leges ordine disposuit. Cui cum Surmubelus deus, et Thuro quæ deinceps mutato nomine Chusarthis appellata est, longo ætatum intervallo successissent, occultam ipsius et allegoriarum involutam umbris theologiam illustrarunt.

44 Ac paullo post,

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ζεὺς Βῆλος, καὶ Ἀπόλλων. Κατὰ τούτους γίνονται Πόν-
27 τος καὶ Τυφὼν καὶ Νηρεὺς, πατὴρ Πόντου. Ἀπὸ δὲ τοῦ
Πόντου γίνεται Σιδὼν, ἣ καθ' ὑπερβολὴν εὐφωνίας πρώτη
ὕμνον ᾠδῆς εὗρε, καὶ Ποσειδῶν. Τῷ δὲ Δημαροῦντι γίνεται
28 Μέλκαθρος, ὁ καὶ Ἡρακλῆς. Εἶτα πάλιν Οὐρανὸς πολε-
μεῖ Πόντῳ, καὶ ἀποστὰς Δημαροῦντι προστίθεται· ἔπεισί τε
Πόντῳ ὁ Δημαροῦς, τροποῦταί τε αὐτὸν ὁ Πόντος. Ὁ δὲ
29 Δημαροῦς φυγῆς θυσίαν ηὔξατο. Ἔτει δὲ τριακοστῷ δευ-
τέρῳ τῆς ἑαυτοῦ κρατήσεως καὶ βασιλείας ὁ Ἦλος, τοῦτ'
ἔστιν ὁ Κρόνος, Οὐρανὸν τὸν πατέρα λοχήσας ἐν τόπῳ b
τινὶ μεσογείῳ, καὶ λαβὼν ὑποχείριον, ἐκτέμνει αὐτοῦ τὰ
αἰδοῖα, σύνεγγυς πηγῶν τε καὶ ποταμῶν. Ἔνθα ἀφιε-
[25] ρώθη Οὐρανὸς, καὶ ἀπηρτίσθη αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ
ἀπέσταξεν αὐτοῦ τὸ αἷμα τῶν αἰδοίων εἰς τὰς πηγὰς καὶ
τῶν ποταμῶν τὰ ὕδατα, καὶ μέχρι τούτου δείκνυται τὸ
χωρίον.

p. 38. 3. πόντου] πόντου βήλου δὲ παῖς A.H.S.V. Mox σιδώνη καθ' A.H. 4. πρώτη] ἣ πρώτη A.H. 5. δημαροῦντι] διμαροῦντι A. et sic infra. 6. μελκαρθος] μέλκαθρος A.H. μελύμαρθος C. μελμαρθος F.G. μελίκαρθος Viger. 8. προστίθεται—φυγῆς] προστίθεται δὲ αὐτὸν ὁ πόντος, ὁ δὲ διμαροῦς φυγῆς A.H. δημαροῦν C. pro δημαροῦς. ubi δημαργοῦς F.G. 11. κρατήσεως] κράτεως F.G. 12. ἶλος] ἦλος A. τοῦτ' ἔστιν] ἤτοι H. b. λοχήσας] περιτέμνει χολήσας A.H. qui mox om. μεσογείῳ—αὐτοῦ. λοχίσας B. 4. πηγῶν] πηγέων D. 5. πνεῦμα] αἷμα B.C.D.F.G. 8. τούτου] τούτοις F.G.

nus ejusdem cum Patre nominis, Jupiter Belus, et Apollo. His prope-
27 modum æquales Pontus, Typho et Nereus Ponti pater. Ex Ponto Neptu-
nus ac Sido nascuntur. Sidonis autem ea suavitas et elegantia vocis erat,
ut hymni modulate canendi artem princeps inveniret. A Demaroonte
28 Melicarthus et Hercules procreantur; moxque Cœlus ad Demaroontis
sese partes adjungens, Ponto a quo defecerat denuo bellum movet. At
Pontus Demaroontem, qui magno impetu suos in fines incubuerat, in
29 fugam vertit; ille autem felicis fugæ gratia sacrificium vovit. Porro
Saturnus anno occupati regni altero supra tricesimum, ubi Cœlum
patrem mediterraneo quodam in loco structis insidiis captum in potestatem
habuisset, verenda ipsi juxta fontes fluviosque circumfusos amputavit;
quo loco Cœlus idem postea consecratus est. Tum vero dispertitus ejus
ac dissipatus spiritus est, et sanguis e vulnere defluens in vicinorum
fontium ac fluviorum aquas distillavit. Locus etiamnum ostenditur.

30 Τοσαῦτα μὲν δὴ τὰ τοῦ Κρόνου, καὶ τοιαῦτά γε τὰ
σεμνὰ τοῦ παρ' Ἕλλησι βοωμένου βίου τῶν ἐπὶ Κρό-
νου, οὓς καί φασι γεγονέναι πρῶτον χρύσεόν τε γένος c
μερόπων ἀνθρώπων, τῆς μακαριζομένης ἐκείνης τῶν πα-
λαιῶν εὐδαιμονίας. Πάλιν ὁ συγγραφεὺς τούτοις μεθ'
ἕτερα ἐπιφέρει λέγων,

31 Ἀστάρτη δὲ ἡ μεγίστη, καὶ Ζεὺς Δημαροῦς, καὶ Ἄδωδος
βασιλεὺς θεῶν, ἐβασίλευον τῆς χώρας Κρόνου γνώμῃ. Ἡ δὲ
Ἀστάρτη ἐπέθηκε τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ βασιλείας παράσημον
κεφαλὴν ταύρου· περινοστοῦσα δὲ τὴν οἰκουμένην εὗρεν
ἀεροπετῆ ἀστέρα, ὃν καὶ ἀνελομένη ἐν Τύρῳ τῇ ἁγίᾳ νήσῳ
32 ἀφιέρωσε. Τὴν δὲ Ἀστάρτην Φοίνικες τὴν Ἀφροδίτην d
εἶναι λέγουσι. Καὶ ὁ Κρόνος δὲ περιϊὼν τὴν οἰκουμένην
Ἀθηνᾷ τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ δίδωσι τῆς Ἀττικῆς τὴν βασι-
33 λείαν. Λοιμοῦ δὲ γενομένου καὶ φθορᾶς, τὸν ἑαυτοῦ μονο-
γενῆ υἱὸν Κρόνος Οὐρανῷ τῷ πατρὶ ὁλοκαρποῖ, καὶ τὰ

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

b 9. τὰ τοῦ] τοῦ om. A. τὰ τοῦ om. C. τὰ om. H. τοιαῦτά γε etc.] τοιαῦτά γε τὰ σεμνὰ τοῦ παρ' A.H. τοιαῦτά γε τὰ παρ' ἕλλ. C. γε τὰ παρ' D.F.G. Tum βουμίου C. 10. τὰ σεμνὰ οὓς om. A.H. post Κρόνου. 11. χρύσεον] χρύσεων C. c 2. ἐκείνης τῶν παλ.] τῶν παλ. ἐκ. B.E. 3. πάλιν δὲ] δὲ om. B.C.D.E.F.G. τούτοις om. B.E. 4. ἐπιφέρει μεθ' ἕτερα] μεθ' ἕτ. ἐπ. A.C.F.G.H. Mox καὶ διμάρους A. καὶ δημάρους H. ἡ μεγίστη] ἡ om. H. 7. ἐπέθηκε] περιέθηκε C.F.G. 10. ἀστέρα om. B. 11. τὴν δὲ Ἀστάρτην— χαρακτῆρας om. B. d 4. λοιμοῦ] λιμοῦ C.F.G. 5. υἱὸν om. H. ubi ὁ Κρόνος. 6. οὐρανῷ] οὐρανῷ τε D. πατρὶ] τῷ π. A.C.F.G.H.

30 Hæ sunt cum Saturni, tum eorum qui Saturni ætate vixerunt, decantati a Græcis ævi laudes egregiæ; quos etiam, princeps atque aureum hominum lingua discrepantium genus, ob jactatam illam veterum felicitatem, nuncupare solent. Verum noster hic scriptor interjectis quibusdam ita prosequitur.

31 Astarte vero quæ maxima nominatur, Jupiter Demaroon, et rex deorum
Adodus, in ea regione Saturno consentiente regnarunt. Astarte capiti
suo, tanquam insigne regni, tauri caput imposuit: cumque terrarum
orbem peragraret, lapsam de cœlo stellam reperit, eamque in Tyro sancta
32 insula consecravit. Cæterum hanc ipsam Astarten Phœnices Venerem
esse memorant. At vero Saturnus, dum orbem lustrat universum, Mi-
33 nervæ filiæ totius Atticæ regnum tradit, ac diræ pestilentiæ inclementia
exitioque commotus, filium, quem unum ex legitima uxore susceperat,
cœlo patri totum flammis consumptum immolat, tum sibi ipse verenda

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

αἰδοῖα περιτέμνεται, ταυτὸ ποιῆσαι καὶ τοὺς ἅμ' αὐτῷ συμ-
34 μάχους καταναγκάσας. Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἕτερον αὐτοῦ
παῖδα ἀπὸ Ῥέας ὀνομαζόμενον Μοὺθ ἀποθανόντα ἀφιεροῖ.
Θάνατον δὲ τοῦτον καὶ Πλούτωνα Φοίνικες ὀνομάζουσι.
35 Καὶ ἐπὶ τούτοις ὁ Κρόνος Βύβλον μὲν τὴν πόλιν θεᾷ
Βααλτίδι, τῇ καὶ Διώνῃ, δίδωσι, Βηρυτὸν δὲ Ποσειδῶνι καὶ
Καβείροις Ἀγρόταις τε καὶ Ἁλιεῦσιν, οἳ καὶ τὰ τοῦ Πόντου p. 39
36 λείψανα εἰς τὴν Βηρυτὸν ἀφιέρωσαν. Πρὸ δὲ τούτων θεὸς
Ταυθὸς μιμησάμενος τῶν συνόντων θεῶν ὄψεις, Κρόνου
τε καὶ Δαγῶνος καὶ τῶν λοιπῶν, διετύπωσεν τοὺς ἱεροὺς
τῶν στοιχείων χαρακτῆρας. Ἐπενόησε δὲ καὶ τῷ Κρόνῳ
παράσημα βασιλείας, ὄμματα τέσσαρα ἐκ τῶν ἐμπροσθίων
καὶ ὀπισθίων μερῶν, δύο δὲ ἡσυχῇ μύοντα, καὶ ἐπὶ τῶν
ὤμων πτερὰ τέσσαρα, δύο μὲν ὡς ἱπτάμενα, δύο δὲ ὡς
37 ὑφειμένα. Τὸ δὲ σύμβολον ἦν, ἐπειδὴ Κρόνος κοιμώμενος
ἔβλεπε, καὶ ἐγρηγορὼς ἐκοιμᾶτο· καὶ ἐπὶ τῶν πτερῶν b

d 7. ταυτὸ] ταυτὸν A. 8. καταναγκάσας] ἐξαναγκάσας A.H. 10. ἀφιεροῖ] ἱεροῖ A.H. 12. βύβλον] βίβλον A. 13. τῇ καὶ] τῇ om. H. Διώνῃ] διώδῃ D.E.F.G. Mox βηρύων· τὸν δὲ ποσειδῶνι καὶ καβείροις D. βηρύων τὸν δὲ ποσειδῶ E. ult. ποσειδῶνι] ποσειδῶν C.F.G. qui mox καβείροις pro καβήροις.

p. 39. καὶ πόντου] καὶ τὰ τοῦ π. A.H. οἷα τὰ τοῦ π. C.F.G. λῖνα C.F.G. pro λείψανα. 3. τάαυτος] ταῦθ' ὃς A.H. τάατος D.E. τὸν οὐρανὸν τῶν] τῶν συνόντων C.D.E.F.G. 4. ὄψεις] ὄψει A. 5. δαγῶνος] δαγὼν C.E.F.G. 6. δὲ καὶ] καὶ om. B. 8. τῶν ὀπισθ.] τῶν om. A.B.C.F.G.H. Post μερῶν excidisse tale quid videtur, δύο μὲν . . . 9. μύοντα] νεύοντα A.H. 11. ἱπτάμενα] ἱπταμένου C.F.G. δὲ ὡς] ὡς om. A.H.

34 præscindit, sociosque omnes ad simile factum per vim adigit; nec multo
post, Muth filium quem ex Rhea genuerat, vita functum consecrat, quem
35 Phœnices modo Mortem, modo Plutonem appellant. Deinde Saturnus
Byblum urbem deæ Baaltidi, quæ etiam Dione vocabatur, Neptuno autem
et Caberis, Agricolis item et Piscatoribus Berytum dono dedit, ubi Ponti
36 reliquias iidem consecrarunt. Taautus vero deus cum jam ante Cœli
imaginem effinxisset, mox Saturni etiam atque Dagonis cæterorumque
deorum vultus, unaque sacros elementorum characteres expressit. Quin-
etiam insigne regni Saturno ejusmodi excogitavit; oculos in vultu binos
ac totidem in occipite, quorum duo placide connivere ac nictare viderentur:
alas item singulis in humeris geminas, e quibus explicatæ duæ, duæ
37 vero contractæ ac demissæ forent. Atque oculorum symbolo significatum
volebat, Saturnum et dormiendo cernere, et dormire vigilando; alarum
autem, eundem et volare quiescendo, et volando quiescere: cæteris vero

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ὁμοίως, ὅτι ἀναπαυόμενος ἵπτατο, καὶ ἱπτάμενος ἀνεπαύετο. Τοῖς δὲ λοιποῖς θεοῖς δύο ἑκάστῳ πτερώματα ἐπὶ τῶν ὤμων, ὡς ὅτι δὴ συνίπταντο τῷ Κρόνῳ. Καὶ αὐτῷ δὲ πάλιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πτερὰ δύο· ἓν ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικωτάτου
38 νοῦ, καὶ ἓν ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως. Ἐλθὼν δὲ ὁ Κρόνος εἰς νότου χώραν ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον ἔδωκε θεῷ Ταυθῷ, ὅπως βασίλειον αὐτῷ γένηται. Ταῦτα δέ, φησί, πρῶτοι πάντων ὑπεμνηματίσαντο οἱ ἑπτὰ Συδὲκ παῖδες Κάβειροι, c καὶ ὁ ἴδιος αὐτῶν ἀδελφὸς Ἀσκληπιὸς, ὡς αὐτοῖς ἐνετείλατο
39 θεὸς Ταυθός. Ταῦτα πάντα ὁ Θαβίων, ὃς πάμπρωτος τῶν ἀπ' αἰῶνος γεγονότων Φοινίκων ἱεροφάντης ἀλληγορήσας, τοῖς τε φυσικοῖς καὶ κοσμικοῖς πάθεσιν ἀναμίξας, παρέδωκε τοῖς ὀργεῶσι καὶ τελετῶν κατάρχουσι προφήταις· οἱ δὲ τὸν τῦφον αὔξειν ἐκ παντὸς ἐπινοοῦντες τοῖς αὐτῶν διαδόχοις παρέδοσαν καὶ τοῖς ἐπεισάκτοις· ὧν εἷς ἦν καὶ Εἰσίριος d

b 2. ὅτι] ἔτι A.H. ὁμοίως post ἀναπαυόμενος H. ἵπτατο] ἵπταται B. 9. νότου] νότον D. 10. ταaύτῳ] τᾱυθῳ A.H. Supra παρέδωκε H. c. ὑπεμνηματίσαντο] ἀπεμ. B.C.F.G. συδὲκ] σύδου A.H. 2. κάβηροι] κάβειροι B.C. ὄγδοος] ὁ ἴδιος A.H. ὁ ὄγδ. B.F.G. 4. τάαυτος] ταυθὸς A.H. ὁ θαβίωνος παῖς πρ.] ὁ θαβίων ὃς πάμπρωτος A.H. θαυίωνος C.D. γρ. θαβίων πάμπρωτος S.V. 8. ὀργιῶσι] ὀργαιῶσι A.H. ὀργεῶσι F.G. 9. οἱ δὲ τὸν τῦφον—Κρόνου γράφει om. B. 10. τοῖς—διαδόχοις] ταῖς—διαδοχαῖς C.F.G.H. τῆς—διαδοχῆς E. d. παρέδωσαν] παρέδοσαν A. παρεδίδοσαν C. ὧν εἷς ἦν] ὧν ἦν καὶ εισιριος A. ὧν εἷς ἔτι καὶ C. εἷς ἔτι καὶ D.E.F.G. εἰσ ἴριος H. ὧν εἷς ἦν καὶ ἴσιρις Steph. ὧν εἷς ἦν Ἴσιρις Viger. γρ. ἶρις S. καὶ ἴριος V.

diis alas in humeris duas tantum attribuit, quippe qui Saturnum ipsum volando sequerentur. Ad ejusdem Saturni caput alas propterea geminas affinxit, quarum altera mentis principatum, altera sentiendi vim indicaret.
38 Saturnus autem cum in Meridiem venisset, Taautum deum Ægypti universæ regem creavit. Atque haec principes omnium, inquit, Cabiri septem liberi Sydec, cum Æsculapio fratre octavo, ipsiusmet Taauti jussu,
39 in commentarios tabulasque retulerant. Thabionis autem filius, primus apud Phœnices ex omni memoria sacrorum interpres, eadem allegoriis quibusdam ementitus, cum rerum naturalium et eorum quæ passim hoc in mundo contingunt affectionibus conjuncta, prophetis orgia celebrantibus, et sacrificiorum mysteriorumque principibus tradidit. Qui deinceps inanem hanc ostentationem, quam omni ope omnique studio augere conati erant, suis quoque successoribus et initiatis reliquere. Horum unus Isiris

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τῶν τριῶν γραμμάτων εὑρετὴς, ἀδελφὸς Χνᾶ τοῦ [πρώτου] μετονομασθέντος Φοίνικος.

40 Εἶθ' ἑξῆς αὖθις ἐπιλέγει·

Οἱ δὲ Ἕλληνες, εὐφυΐᾳ πάντας ὑπερβαλλόμενοι, τὰ μὲν πρῶτα πλεῖστα ἐξιδιώσαντο, εἶτα καὶ τοῖς προκοσμήμασι ποικίλως ἐξετραγῴδησαν, ταῖς τε τῶν μύθων ἡδοναῖς θέλγειν ἐπινοοῦντες παντοίως ἐποίκιλλον. Ἔνθεν Ἡσίοδος οἵ τε κυκλικοὶ περιηχημένοι θεογονίας καὶ γιγαντομαχίας καὶ Τιτανομαχίας ἔπλασαν ἰδίας καὶ ἐκτομὰς, οἷς συμπεριφερόμενοι
41 ἐξενίκησαν τὴν ἀλήθειαν. Σύντροφοι δὲ τοῖς ἐκείνων πλά-
σμασιν αἱ ἀκοαὶ ἡμῶν γενόμεναι, καὶ προληφθεῖσαι πολλοῖς p. 40
[26] αἰῶσιν, ὡς παρακαταθήκην φυλάσσουσιν ἣν παρεδέξαντο μυθοποιίαν, καθάπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, ἥ τις συνεργη-

2. γραμμάτων] γραμματέων A. qui mox om. πρώτου. Hoc etiam H. 3. Χνᾶ] Nomen ex *Chanaan* decurtatum. Holsten. ad Steph. Byz. p. 358. 6. καὶ] εἶτα D.E.F.G. 7. προκοσμήμασι] προκοσμήσασι D. προκομήμασι H. 8. ταῖς] ταῖς τε A.H. 10. κυκλικοὶ] Schol. in A. τοὺς περὶ τὸν ἐπικὸν καλούμενον κύκλον ποιητὰς λέγει· οὗτος ὁ ἐπικὸς καλούμενος κύκλος ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς οὐρανοῦ καὶ γῆς μίξεως μυθολογουμένης, καὶ περατοῦται συμπληρούμενος ἐκ διαφόρων ποιητῶν μεχρὶ τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποβάσεως Ὀδυσσέως, ἐν ᾗ καὶ ὑπὸ τοῦ παιδὸς Τηλεγόνου ἀγνοούμενος ὡς πατὴρ εἴη κτείνεται. Eadem S. Sumpta sunt ex Procli Crestomath. p. 378. θεογονίας] θεογονίας τε F.G.H. 11. καὶ τιτανομαχίας om. C. ult. δὲ om. F.G.

p. 40. 3. ἣν παρεδέξαντο] ἥνπερ ἐδέξαντο A.H. 4. εἶπον] εἶπεν A.H.

quidam fuit, trium literarum inventor, frater illius Chnæ, qui primus postea Phœnix vocatus est.

40 Quibus hæc deinde subjicit:

At vero Græci, homines præ cæteris gentibus politi admodum et elegantis ingenii, primum quidem istorum pleraque sibi tanquam propria vindicarunt: sed cum aures atque animos fabularum voluptate permulcere vellent, novis eadem ac multiplicibus postea commentorum quasi ornamentorum accessionibus supra modum exaggerarunt. Atque hinc Hesiodus, ac reliqui circulares poetæ, quorum fabellis omnia circumsonant, propria sibi quædam gigantum ac Titanum certamina, sectionesque alias confinxere. Quæ cum illi passim et ubique jactarent, veritatem
41 ipsam tandem oppresserunt. Aures vero nostræ jam inde ab infantia illorum fictionibus assuetæ, et opinionibus per multa sæcula propagatis occupatæ, quam semel accepere fabularum vanitatem perinde ac depositum aliquod, ut statim ab initio dixi, custodiunt. Itaque, quod ab ipso tem-

θεῖσα χρόνῳ, δυσεξίτητον αὐτῆς τὴν κατοχὴν εἴργασται, ὥστε τὴν μὲν ἀλήθειαν δοκεῖν λῆρον, τὸ δὲ τῆς ἀφηγήσεως νόθον ἀλήθειαν.

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

42 Ταῦτα ἀπὸ τῆς Σαγχουνιάθωνος προκείσθω γραφῆς, ἑρμηνευθείσης μὲν ἀπὸ Φίλωνος τοῦ Βυβλίου, δοκιμασθείσης δὲ ὡς ἀληθῶς ὑπὸ τῆς Πορφυρίου τοῦ φιλοσόφου μαρτυρίας. Ὁ δ' αὐτὸς ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων συγ- b
γράμματι ἔτι καὶ ταῦτα περὶ τοῦ Κρόνου γράφει·

43 Ταυθὸς, ὃν Αἰγύπτιοι Θωὺθ προσαγορεύουσι, σοφίᾳ διενεγκὼν παρὰ τοῖς Φοίνιξι, πρῶτος τὰ κατὰ τὴν θεοσέβειαν ἐκ τῆς τῶν χυδαίων ἀπειρίας εἰς ἐπιστημονικὴν ἐμπειρίαν διέταξεν. Ὧι μετὰ γενεὰς πλείους θεὸς Σουρμουβηλὸς Θουρώ τε ἡ μετονομασθεῖσα Εὔσαρθις ἀκολουθήσαντες, κεκρυμμένην τοῦ Ταυθοῦ καὶ ἀλληγορίαις ἐπεσκιασμένην τὴν θεολογίαν ἐφώτισαν.

44 Καὶ μετὰ βραχέα φησίν·

a 5. τὴν κατ.] αὐτῆς τὴν κατ. A.C.F.G.H. omisso αὐτῆς infra. 6. εἴργασται] ἀπείργασται H. γρ. S.V. 8. προκείσθω] προσκείσθω D.F.G. 9. ἀπὸ] ὑπὸ D.G. b 2. Τάαυτος] ταυθὸς A.H. qui mox προσαγορεύουσιν θωύθ, ubi vulg. Θώθ. 3. σοφίᾳ] σοφίαν D. 5. τῶν χυδαίων] τῶν om. B. 6. ᾧ—πλείστας] ὡς—πλείους A.H. 8. Χούσαρθις] εὔσαρθις A.H. γρ. S.V. 9. τοῦ τααύτου] τοῦ ταυθοῦ A.H.

pore vires ac robur acceperit, possessionem ita confirmavit suam, ut eam excutere longe difficillimum sit, jamque veritas ipsa nugarum, adulterinæ vero ac spuriæ narrationes loco veritatis habeantur.

42 Verum satis ista sunto, quæ ex Sanchuniathonis operibus huc usque retulimus, quæ cum a Philone Byblio conversa græceque reddita sunt, tum Porphyrii philosophi testimonio tanquam vera comprobantur. Cæterum idem in eo quem de Judæis scriptum reliquit, hæc præterea de Saturno commemorat.

43 Taautus ille, quem Thoth Ægyptii vocant, cum ingenti apud Phœnices sapientiæ laude floreret, quæ ad religionem cultumque deorum pertinebant, primus ex humilium ac plebeiorum capitum inscientia vindicata, eleganti et accommodato ad scientiæ leges ordine disposuit. Cui cum Surmubelus deus, et Thuro quæ deinceps mutato nomine Chusarthis appellata est, longo ætatum intervallo successissent, occultam ipsius et allegoriarum involutam umbris theologiam illustrarunt.

44 Ac paullo post,

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

῎Εθος ἦν τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς τῶν c
κινδύνων ἀντὶ τῆς πάντων φθορᾶς τὸ ἠγαπημένον τῶν τέ-
κνων τοὺς κρατοῦντας ἢ πόλεως ἢ ἔθνους εἰς σφαγὴν ἐπιδιδό-
ναι, λύτρον τοῖς τιμωροῖς δαίμοσι· κατεσφάττοντο δὲ οἱ διδό-
μενοι μυστικῶς. Κρόνος τοίνυν, ὃν οἱ Φοίνικες ῏Ηλον προσ-
αγορεύουσι, βασιλεύων τῆς χώρας, καὶ ὕστερον μετὰ τὴν
τοῦ βίου τελευτὴν εἰς τὸν τοῦ Κρόνου ἀστέρα καθιερωθεὶς,
ἐξ ἐπιχωρίας Νύμφης Ἀνωβρὲτ λεγομένης υἱὸν ἔχων μονο-
γενῆ, (ὃν διὰ τοῦτο Ἰεδοὺδ ἐκάλουν, τοῦ μονογενοῦς οὕτως d
ἔτι καὶ νῦν καλουμένου παρὰ τοῖς Φοίνιξι,) κινδύνων ἐκ πολέ-
μου μεγίστων κατειληφότων τὴν χώραν, βασιλικῷ κοσμήσας
σχήματι τὸν υἱὸν βωμόν τε κατασκευάσας ἄσμενος κατέθυσεν.

45 Ὁ δ' αὐτὸς πάλιν περὶ τῶν Φοινίκων στοιχείων ἐκ τῶν Σαγχουνιάθωνος μεταβαλὼν, θέα ὁποῖά φησι περὶ τῶν ἑρπυστικῶν καὶ ἰοβόλων θηρίων, ἃ δὴ χρῆσιν μὲν ἀγαθὴν ἀνθρώποις οὐδεμίαν συντελεῖ, φθορὰν δὲ καὶ

b 11. ῎Εθος] Vid. infra p. 156 d. c. ἐν ταῖς om. C.D.G. 2. τὸ ἠγαπημένον] τῷ ἠγαπημένῳ D. 7. ἰσραὴλ] ἦλ A. Ἡλ̄ H. ῏Ηλον Valckenærius de Aristobulo p. 15. Vide supra p. 36 c. 38 a. 9. εἰς τὸν] ἐπὶ τὸν A.H. Mox τοῦ κρόνου ἀστέρα om. H. 10. ἀνωβρὲτ] ἄνωβρεν A. ἴνωβριν H. Supra καὶ F.G. pro ἐξ. d. Ἰεοὺδ] ἰεδοῦδ A.H. ἰρουδ B.D. ἰροὺδ C.F.G. ἔτι καὶ νῦν] καὶ νῦν ἔτι H. 3. πολέμου] πολέμων C.F.G. 4. χώραν] πόλιν B.C.D.F.G. 5. κατασκευασάμενος] κατασκευάσας ἄσμενος H. καταχευασάμενος μεταβαλὼν θέα ἃ δὴ χρῆσι μέν F. 8. μεταβαλὼν] μεταβάλλων A.H. Mox ἑρπηστικῶν B. ἑρπεστικῶν D.

Hoc, inquit, apud veteres in more positum erat, ut in summis reipublicæ calamitatibus, penes quos aut civitatis aut gentis imperium esset, ii liberorum carissimi ultoribus dæmonibus jugulati sanguine, quasi pretio, publicum exitium pestemque redimerent. Qui vero tum ad sacrificium devovebantur, eos mysticis quibusdam ceremoniis adhibitis jugulabant. Saturnus igitur, quem Phœnices Israelem nominant, quemque post obitum in Astrum ejusdem nominis consecrarunt, cum iis in locis regnaret, ac filium unigenam ex Nympha quadam indigena, quam Anobretem vocabant, suscepisset, eumque propterea nomine Ieüdem appellatum, quod ea vox apud Phœnices unigenam etiamnum significet: cumque gravissimum belli periculum universam in regionem incubuisset, illum ipsum regio cultu ornatum ad aram ab sese prius erectam et instructam immolavit.

45 Jam vero considera, cujusmodi ea sint quæ idem ipse Philo ex Sanchuniathonis opere de Phœnicum elementis conscripto, græcis expressa verbis, de reptilibus quibusdam ac venenum jaculantibus

λύμην οἷς ἂν τὸν δυσαλθῆ καὶ χαλεπὸν ἰὸν ἐγχρίμψειεν ἀπεργάζεται. Γράφει δὲ καὶ ταῦτα πρὸς λέξιν ὧδέ πως λέγων·

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

46 Τὴν μὲν οὖν τοῦ δράκοντος φύσιν καὶ τῶν ὀφέων αὐτὸς ἐξεθείασεν ὁ Ταυθὸς, καὶ μετ' αὐτὸν αὖθις Φοίνικές τε καὶ p.41 Αἰγύπτιοι· πνευματικώτατον γὰρ τὸ ζῶον πάντων [τῶν] ἑρπετῶν, καὶ πυρῶδες ὑπ' αὐτοῦ παρεδόθη· παρ' ὃ καὶ τάχος ἀνυπέρβλητον διὰ τοῦ πνεύματος παρίστησι, χωρὶς ποδῶν τε καὶ χειρῶν ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἔκτοσθεν, δι' ὧν τὰ λοιπὰ ζῶα τὰς κινήσεις ποιεῖται· καὶ ποικίλων σχημάτων τύπους ἀποτελεῖ, καὶ κατὰ τὴν πορείαν ἑλικοειδεῖς ἔχει τὰς ὁρμὰς,
47 ἐφ' ὃ βούλεται τάχος· καὶ πολυχρονιώτατον δέ ἐστιν, οὐ μόνον τε ἐκδυόμενον τὸ γῆρας νεάζειν, ἀλλὰ καὶ αὔξησιν b ἐπιδέχεσθαι μείζονα πέφυκε· καὶ ἐπειδὰν τὸ ὡρισμένον μέτρον πληρώσῃ, εἰς ἑαυτὸν ἀναλίσκεται, ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς ὁμοίως αὐτὸς ὁ Ταυθὸς κατέταξε γραφαῖς. Διὸ καὶ ἐν

d 12. ἐγχρίμψειεν] ἐγχρίψειεν C.D.F.G. ἐγχρέμψειεν H. 13. ὧδέ πως] ὧδέ πη D.F.G. 15. τάαυτος] τα̅υθος A.H. et sic infra.

p. 41. 2. τῶν ἑρπ.] τῶν om. A.H. 3. παρ' ᾧ] παρ' ὃ A.D.H. et sic Vigeri marg. 6. ἔξωθεν, ἐξ ὧν τὰ] ἔκτοθεν δι' ὧν τὰ A.H. ἔκτοσθεν δι' ὧν τὰ γρ. S.V. 7. τύπους] τοὺς τύπους D. 10. μόνον τῷ] μόνον τε B.C.D.F.G. Supra πολυχρονιώτερον D. μόνον τὸ H. b 4. ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς—ἀναλύεται om. B. ὁμοίως αὐτὸς] αὐτὸς ὁμοίως C.F.G.

animalibus commemorat; quæ cum nullam hominibus utilitatem afferant, tum pestem iis atque interitum creant, in quos tetrum illud suum et exitiale venenum excusserint. Sic igitur ad verbum ille.

46 Taautus quidem draconis serpentiumque naturæ divinitatem aliquam tribuebat, quam ejus opinionem Phœnices et Ægyptii postea comprobarunt. Enimvero genus hoc animantis præ cunctis reptilibus, vi et copia spiritus abundare docet, ejusque naturam igneam esse, quod etiam propterea celeritatem, inquit, præ se fert omni exceptione majorem, cum neque pedum, neque manuum, neque alterius cujusquam exterioris membri adminiculum habeat, cujusmodi sunt quibus ad motum reliquæ animantes uti solent. Præterea varias ac multiplices corporis formas ostendit, ac sinuosis intortum spiris, sese quam libuerit incitato vibrat impetu.
47 Diuturnæ admodum vitæ est, nec solum exuto senio juvenescit, verum etiam majora corporis simul et virium accipit incrementa, donec tandem confecto certo quodam annorum curriculo in seipsum iterum dissolvatur, quemadmodum in sacris etiam tabulis idem Taautus scriptum reliquit. Id quod in caussa fuit, cur hoc animantium genus in sacris pariter atque

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἱεροῖς τοῦτο τὸ ζῶον καὶ ἐν μυστηρίοις συμπαρείληπται.
48 Εἴρηται δὲ ἡμῖν περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις Ἐθωθιῶν
ὑπομνήμασιν ἐπιπλεῖον· ἐν οἷς κατασκευάζεται ὅτι ἀθάνατον
εἴη, καὶ ὡς εἰς ἑαυτὸν ἀναλύεται, ὥσπερ πρόκειται· οὐ γὰρ
θνήσκει ἰδίῳ θανάτῳ, εἰ μὴ βίᾳ τινὶ πληγὲν τοῦτο τὸ ζῶον. c
Φοίνικες δὲ αὐτὸ ἀγαθὸν δαίμονα καλοῦσιν· ὁμοίως καὶ Αἰ-
γύπτιοι Κνὴφ ἐπονομάζουσι· προστιθέασι δὲ αὐτῷ ἱέρακος
49 κεφαλήν, διὰ τὸ πρακτικὸν τοῦ ἱέρακος. Καί φησιν ὁ
Ἐπήεις ἀλληγορῶν, (ὁ ὀνομασθεὶς παρ' αὐτοῖς μέγιστος
ἱεροφάντης καὶ ἱερογραμματεὺς, ὃν μετέφρασεν [εἰς Ἑλ-
λάδα φωνὴν] Ἄρειος Ἡρακλεοπολίτης,) κατὰ λέξιν οὕτως·
[27] Τὸ πρῶτον ὂν θειότατον ὄφις ἐστὶν ἱέρακος ἔχων μορφήν,
ἄγαν ἐπίχαρις· ὃς εἰ ἀναβλέψειε, φωτὸς τὸ πᾶν ἐπλήρου d
ἐν τῇ πρωτογόνῳ χώρᾳ αὐτοῦ· εἰ δὲ καμμύσειε, σκότος ἐγί-
50 νετο. Ἔμφασιν διδοὺς ὁ Ἐπήεις, ὅτι καὶ διάπυρόν ἐστι
διὰ τοῦ φάναι, διηύγασε· φωτὸς γὰρ ἴδιόν ἐστι τὸ διαυγάσαι.

b 6. ἐν μυστηρίοις] ἐν om. F.G.H. 8. ἐπιγραφομένοις] ἐπιγεγραμμένοις H. Ἐθωθιῶν] ἐθωθων A. ἐθωθῶν F.G. ἠθυκῶν C. ἐθωθῶν H. ἐθῶν θείων Scaliger. In h. v. ὀφέων delitescere suspicatur Lobeck. Aglaoph. p. 1340. 9. ἀθάνατον] ἀθάνατος C.D.F.G. 10. καὶ εἰς] καὶ ὡς εἰς A.C.F.G.H. Mox ἀναλίσκεται S. c 4. καὶ διὰ] καὶ om. C.D.F.G.H. 5. ὁ ἐπήεις] ὀπήεις A.H. ὁ om. B.C.F.G. 6. ὁ ὀνομ.] ὁ om. A.H. ὀνομασθεὶς ἀλληγορῶν H. 7. εἰς Ἑλλάδα φωνὴν om. A.B.C.E.F.G.H. Mox τὸ πρῶτον om. B. 10. ἱέρακος] ἱέρακες B. Mox ἐπίχαρες C.F.G. Supra θειότερον D. d 3. ὁ ἐπήεις] ὁ πήεις A.H. ὅτι καὶ] καὶ om. B.C.D.F.G. Tum διάπυρος C. διὰ πυρὸς F.G.

48 mysteriis adhiberi soleret. De hoc autem in commentariis quos Ethothia inscripsimus, pluribus a nobis disputatum est, ubi ipsum immortale esse, et in sese denuo quemadmodum ante dicebam, resolvi demonstravimus. Nec enim hujusmodi animal, nisi vi quadam percussum ante fuerit, morte naturali extinguitur. Atque illud quidem Phœnices bonum dæmonem, Ægyptii vero Cnephum similiter nuncuparunt, eidemque caput accipitris
49 ob præcipuam quandam hujus volucris agendi vim addiderunt. Quin etiam Epeis ille, qui summus ab iis sacrorum interpres et scriba nominatur, quemque Arius Heracleopolites Græca lingua donavit, sic ad verbum allegorice rem istam exposuit. Unus omnium maxime divinus erat serpens ille, qui accipitris formam præ se ferebat, idemque aspectu jucundissimus: quippe enim, ubi oculos aperuisset, continuo primigeniæ suæ regionis loca omnia luce complebat: sin autem conniveret, illico tenebræ
50 succedebant. Ac natura quidem igneum illum esse vi ipsa verbi διηύγασεν id est, illustrabat, Epeis manifeste declaravit: lucis enim, τὸ διαυγάσαι,

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Παρὰ Φοινίκων δὲ καὶ Φερεκύδης λαβὼν τὰς ἀφορμὰς ἐθεο-
λόγησε περὶ τοῦ παρ' αὐτῷ λεγομένου Ὀφίονος θεοῦ,
51 καὶ τῶν Ὀφιονιδῶν, περὶ ὧν αὖθις λέξομεν. Ἔτι μὴν οἱ
Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐννοίας τὸν κόσμον γράφοντες
περιφερῆ κύκλον ἀεροειδῆ καὶ πυρωπὸν χαράσσουσι, καὶ
μέσα τεταμένον ὄφιν ἱερακόμορφον· καὶ ἔστι τὸ πᾶν
σχῆμα, ὡς τὸ παρ' ἡμῖν Θῆτα· τὸν μὲν κύκλον κόσμον μη-
νύοντες, τὸν δὲ μέσον ὄφιν συνεκτικὸν τούτου ἀγαθὸν δαί- p. 42
52 μονα σημαίνοντες. Καὶ Ζωροάστρης δὲ ὁ μάγος ἐν τῇ ἱερᾷ
συναγωγῇ τῶν Περσικῶν φησὶ κατὰ λέξιν· Ὁ δὲ θεός ἐστι
κεφαλὴν ἔχων ἱέρακος. Οὗτός ἐστιν ὁ πρῶτος ἄφθαρτος,
ἀΐδιος, ἀγένητος, ἀμερής, ἀνομοιότατος, ἡνίοχος παντὸς κα-
λοῦ, ἀδωροδόκητος, ἀγαθῶν ἀγαθώτατος, φρονίμων φρονι-
μώτατος· ἔστι δὲ καὶ πατὴρ εὐνομίας καὶ δικαιοσύνης,
αὐτοδίδακτος, φυσικός, καὶ τέλειος, καὶ σοφός, καὶ ἱεροῦ
53 φυσικοῦ μόνος εὑρετής. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ὀστάνης φησὶ b
περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιγραφομένῃ Ὀκτατεύχῳ.

d 7. ὀφιώνεως] ὀφίονος A. ὀφίωνος H. ὀφεωνέως B. Tum ὀφιονιδῶν A. ὀφεωνιδῶν B. Supra παρ' αὐτοῦ D. 8. περὶ ὧν] περὶ ὧν νῦν D. 9. οἱ Αἰγ.] οἱ αὐτοὶ Αἰγ. D. 10. ἀεροειδῆ] ἀερωειδῆ C. 11. μέσον] μέσα A.H. Tum τεταμμένον C.F.G. 12. ὡς om. D.

p. 42. 4. ἱέρακος] "Lego κτιστὴς ὁ μέγας." Criticus nescio quis in Miscell. Obs. T. III. p. 233. 9. δικαιοσύνης] δικαιοσύνη A.H. Supra καὶ om. D. 11. καὶ ὀστάνης—ἀφιέρωσαν om. B. b. ὀκτατεύχῳ] ὀκτατέχνῳ C.D.E.F.G. γρ. S.

hoc est illustrare, proprium est. Pherecydes autem, occasione ex Phœ-
nicibus arrepta, theologicam de illo numine quod Ophionem ipse nuncu-
pat, deque Ophionidis instituit disputationem; nos autem de illis aliquid
51 etiam postea subjiciemus. Cæterum Ægyptii mundum eodem consilio
depingentes, rotundum circulum aërio colore, flammisque sparsum expri-
munt, cujus in medio serpens extentus accipitris forma collocatur. Ac
tota quidem figura Græco Theta persimilis est, ita nimirum, ut circulo
mundum exhibeant, serpente autem medio illum utrinque conjungente,
52 bonum dæmonem significent. At vero Zoroastres Magus in sacro Persi-
corum rituum commentario, hæc totidem verbis habet. Deus autem est
accipitris capite, princeps omnium expers interitus, sempiternus, sine ortu,
sine partibus, maxime dissimilis, omnis boni moderator, integerrimus,
bonorum optimus, prudentium prudentissimus, legum æquitatis ac justi-
tiæ parens, se tantum præceptore doctus, naturalis, perfectus, sapiens, et
53 sacræ vis physicæ unus inventor. Eadem insuper Ostanes de illo tradit
in eo quod Octateuchum inscripsit volumine.

Πάντες δὲ τὰς ἀφορμὰς παρὰ Ταυθοῦ λαβόντες ἐφυσιολόγησαν, ὥσπερ πρόκειται. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα στοιχεῖα τὰ διὰ τῶν ὄφεων, ναοὺς κατασκευασάμενοι, ἐν ἀδύτοις ἀφιέρωσαν, καὶ τούτοις ἑορτὰς καὶ θυσίας ἐπετέλουν καὶ ὄργια, θεοὺς τοὺς μεγίστους νομίζοντες καὶ ἀρχηγοὺς τῶν ὅλων. Τοσαῦτα καὶ περὶ τῶν ὄφεων.

54 Ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν τῆς Φοινίκων θεολογίας τοῦτον περιέχει τὸν τρόπον· ἣν ἀμεταστρεπτὶ φεύγειν, καὶ τῆς τῶν παλαιῶν φρενοβλαβείας τὴν ἴασιν μεταδιώκειν, ὁ
55 σωτήριος εὐαγγελίζεται λόγος. Ὅτι δὲ μὴ μῦθοι ταῦ- c
τα καὶ ποιητῶν ἀναπλάσματα λανθάνουσάν τινα ἐν ὑπονοίαις ἔχοντα θεωρίαν τυγχάνει, σοφῶν δὲ καὶ παλαιῶν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, θεολόγων ἀληθεῖς μαρτυρίαι, τὰ καὶ ποιητῶν ἁπάντων καὶ λογογράφων πρεσβύτερα περιέχουσαι, τό τε πιστὸν τῶν λόγων ἐπαγόμεναι ἀπὸ τῆς εἰσέτι δεῦρο ἐν ταῖς κατὰ Φοινίκην πόλεσί τε καὶ

b 2. παρ' αὐτοῦ] παρὰ ταυθοῦ A.H. ἀπὸ τοῦ τααύτου C.F.G. 5. αὐτοῖς] ἀδύτοις A.H. 6. θυσίας καὶ ἑορτὰς] ἑορτ. καὶ θυσ. A.B.C.F.G.H. Mox θεοὺς τοὺς μ. B. 8. καὶ τὰ περὶ] τὰ om. A.B.C.F.G.H. 9. φοινίκων] φοινίκης D. 10. ἀμεταστρεπτὶ] ἀμεταστρεπτεῖ A. ἀμεταστρεπὶ H. Supra ἧς H. 11. φρενοβλαβείας] φρενοβλαβίας H. c 2. τινα ἐν ὑπ.] τὴν ἐν ὑπ. A.H. 5. θεολόγουν F. 6. ἁπάντων] ἅπαντα H.

Reliqui autem omnes, principem illum sequuti, de rerum natura, quemadmodum ante dictum est, philosophati sunt: ac primis elementis serpentium forma, in templis quæ construxerant solenni ritu dedicatis, cum sacrificia, tum festos quoque dies, et orgia celebrarunt, quod illos deorum maximos esse, rerumque omnium principes ac moderatores putarent. Verum hæc de serpentibus modo satis.

54 Hujusmodi ergo est Phœnicum theologia, quam ut irretortis oculis fugiamus, ac priscorum vesaniæ medicinam persequamur, salutaris
55 evangelii doctrina præcipit. Nam quod ista omnia nec fabulæ sint, nec commenta poetarum, quæ latentem nescio quam in intimis sensibus contemplationem involvant: sed potius vera sapientium ac veterum, ut ipsi quidem appellant, theologorum testimonia, quæ res omnibus et poetis et fabularum scriptoribus antiquiores complectantur, fidemque arcessant cum ex illa ipsa, quæ in Phœnicum urbibus

κώμαις κρατούσης τῶν θεῶν προσηγορίας τε καὶ ἱστορίας, τῶν τε παρ' ἑκάστοις ἐπιτελουμένων μυστηρίων, d
δῆλον ἂν εἴη· ὡς μηκέτι χρῆναι τούτων βιαίους ἀνιχνεύειν φυσιολογίας, σαφῆ τὸν ἐξ αὐτῶν ἔλεγχον ἐπιφερομένων τῶν πραγμάτων. Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ Φοινίκων θεολογία· ὥρα δὲ μεταβάντας καὶ τὰ Αἰγυπτίων ἐπιθεωρῆσαι.

[28]

ΒΙΒΛΙΟΝ β'.

p. 43

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΑ μὲν δὴ τῆς Φοινίκων θεολογίας τὸν προειρημένον περιέχει τρόπον, ἣν ἀμεταστρεπτὶ φεύγειν, καὶ τῆς τῶν παλαιῶν φρενοβλαβείας τὴν ἴασιν μεταδιώκειν, ὁ σωτή-
2 ριος εὐαγγελίζεται λόγος. Ὅτι δὲ μὴ μῦθοι ταῦτα καὶ ποιητῶν ἀναπλάσματα λανθάνουσάν τινα ἐν ὑπονοίαις

c 10. θεῶν] θείων A. d. δῆλον] δῆλος F.G. 2. τούτων χρῆναι] χρῆναι τούτων A.H. βιαίους ἀνιχνεύειν] βιαίαν (ους superscr.) ἰχνεύειν A. 3. ἐξ ἑαυτῶν] ἐξ ἑαυτοῦ C.F.G. ἐξ αὐτῶν H. et ni fallor A. 4. τῶν om. D. 5. μὲν οὖν] οὖν om. A. οὖν ἡ om. H. 6. τὴν Αἰγυπτίων] τὰ Αἰγ. A. B.C.F.G.H. εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς ᾱ στι (χχ superscr.) αφνγ'. A.
p. 43. 22. ἀμεταστρεπτὶ] ἀμεταστρεπτεὶ A.H. ἧς H. pro ἥν. 26. λόγος εὐαγγ.] εὐαγγ. λόγ. A.C.F.G.H.

ac pagis etiamnum celebratur deorum appellatione atque historia, tum ex iis quæ apud singulos peraguntur mysteriis, quivis opinor intelligit: nihil ut jam necesse sit coactas rerum istarum physicas explicationes perscrutari, cum certissimis, quæ sponte ac per se ipsas illæ suppeditant, argumentis indiciisque teneantur. Hæc ergo de Phœnicum theologia dicta sunto. Jam enim tempus est ut ad Ægyptiorum sacra doctrinamque transeamus.

LIBER SECUNDUS.

PROŒMIUM.

Hujusmodi ergo sunt quæ Phœnicum theologia continentur, quæ quidem sic ut nusquam omnino respiciamus, fugienda nobis esse, priscorum autem vesaniæ curationem studiose persequendam, salu-
2 taris evangelii doctrina præcipit. Enimvero quod ista nec fabulæ sint, nec commenta poetarum, quæ latentem nescio quam reconditis

ἔχοντα θεωρίαν τυγχάνει, σοφῶν δὲ καὶ παλαιῶν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, θεολόγων ἀληθεῖς μαρτυρίαι, τὰ καὶ ποιη- p. 44 τῶν ἁπάντων καὶ λογογράφων πρεσβύτερα περιέχουσαι, τό τε πιστὸν τῶν λόγων ἐπαγόμεναι ἀπὸ τῆς εἰσέτι δεῦρο ἐν ταῖς κατὰ Φοινίκην πόλεσί τε καὶ κώμαις κρατούσης τῶν θεῶν προσηγορίας τε καὶ ἱστορίας τῶν τε παρ' ἑκάστοις ἐπιτελουμένων μυστηρίων, δῆλον ἂν εἴη ἀπό τε τῆς τῶν λοιπῶν συγγραφέων καὶ δὴ καὶ τῶν νομιζομένων θεολόγων ὁμολογίας, δι' ἧς ἐμαρτύρησαν τοὺς παλαιοὺς καὶ πρώτους τὰ περὶ θεῶν συστησαμέ- b νους μηδὲν εἰς φυσικὰς ἀναφέρειν τροπολογίας, μηδ' ἀλληγορεῖν τοὺς περὶ θεῶν μύθους, ἐπὶ μόνης δὲ τῆς
3 λέξεως φυλάττειν τὰς ἱστορίας. Ταῦτα γὰρ αἱ προπαρατεθεῖσαι τῶν εἰρημένων ἐδήλουν φωναί, ὡς μηκέτι χρῆναι τούτων βιαίους ἀνιχνεύειν φυσιολογίας, σαφῆ τὸν ἐξ αὐτῶν ἔλεγχον ἐπιφερομένων τῶν πραγμάτων.

ult. τυγχάνει] τυγχάνειν D.
p. 44. 4. ἐπαγόμεναι] ἐπάρμεναι C.F. 6. τῶν τε] τε om. F.G. b. πρώτους] πρῶτον F.G. 2. ἀναφέρειν] ἀνατρέπειν B.C.F.G.S. 5. παρατεθεῖσαι] προσπαρατεθεῖσαι V. γρ. S. προπαρατ. H. 7. τούτων om. B. τούτων χρῆναι H. Tum γρ. S. θεολογίας σαφῆ τὸν ἐξ αὐτῶν. et sic V. 8. ἑαυτῶν] αὐτῶν A.D.F.G.H. Mox τῶν om. D.

in sensibus contemplationem involvant; sed potius vera sapientium ac veterum, ut ipsi quidem loquuntur, theologorum testimonia, quæ res omnibus et poetis, et fabellarum scriptoribus antiquiora complectantur, sibique fidem arcessant cum ab illa ipsa, quæ in Phœnicum urbibus ac pagis etiamnum retinetur deorum appellatione atque historia, tum ex iis quæ apud singulos antiquo ritu celebrantur mysteriis, quivis, opinor, ex communi tam reliquorum auctorum, quam eorum etiam qui pro theologis habentur consensu intelligat. Siquidem ex eo constat, veteres illos qui res ad deorum naturam ac religionem pertinentes omnium primi collegere, nihil penitus vel ad morum informationem, vel allegoricos fabularum sensus referre, sed in nuda ac simplici narrationis ipsius historia constanter hærere vo-
3 luisse. Hoc ipsissima eorum quos laudavimus omnium verba declarant, nihil ut jam necesse sit, coactas rerum istarum physicas explicationes indagare, cum certissimis quæ sponte ac per se ipsas illæ

4 Τοιαύτη μὲν οὖν ἡ τῶν Φοινίκων θεολογία. Ὥρα δὲ μεταβάντας καὶ τὰ Αἰγυπτίων ἐπιθεωρῆσαι, εἰς τὸ κατανοῆσαι ἀκριβῶς καὶ συνιδεῖν ἐξητασμένως εἰ μὴ κεκρι- c
μένη καὶ εὔλογος συνέστηκεν ἡμῖν ἡ ἐξ αὐτῶν ἀναχώρησις, οὐδ' ἄλλως ἢ διὰ μόνης τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως, πρώτιστα πάντων αὐτοῖς Αἰγυπτίοις, εἶτα δὲ
5 καὶ τοῖς τὰ ἴσα φρονοῦσιν αὐτοῖς κατορθουμένη. Πᾶσαν μὲν οὖν τὴν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν εἰς πλάτος τῆς Ἑλλήνων μετείληφε φωνῆς ἰδίως τε τὰ περὶ τῆς κατ' αὐτοὺς θεολογίας Μανεθῶς ὁ Αἰγύπτιος, ἔν τε ᾗ ἔγραψεν ἱερᾷ βίβλῳ, καὶ ἐν ἑτέροις αὐτοῦ συγγράμμασι.
6 Πλὴν ἀλλὰ καὶ Διόδωρος ὁ πρόσθεν ἡμῖν μνημονευθεὶς, d
ἐκ πλειόνων τὰς ἱστορίας ἀναλεξάμενος, καὶ ὡς ἔνι
[29] μάλιστα τὰ παρ' ἑκάστοις ἔθνεσιν ἀπηκριβωκὼς, ἐπι-

b 9. οὖν ἡ τῶν] αὖν om. C. τῶν om. B.F.G.H. 10. ὥρα δὲ] ὥρα δὲ λοιπὸν D.G.S.V. ὥ. δὲ καὶ λ. F. Pro μεταβάντας S.V. ἐπιβάντας. 11. κατανοῆσαι] κατανοῆσαι ἀκριβῶς A.C.F.G.H. c. εἰ μὴ κεκριμένη καὶ εὔλογος] εἰ μὴ ἀκριβῶς καὶ εὐλόγως B. et γρ. S. Mox ἡμῖν συνέστηκεν H. 2. ἡμῖν] ἡμῶν C.F. 5. καὶ τοῖς] καὶ om. D. 6. κατωρθωμένη] κατορθουμένη B.C.E.F.G. 8. τῆς—φωνῆς] τῇ—φωνῇ B.F.G. ἱστορίας addunt A.H. post Ἑλλήνων. ἰδίως] ἰδία F.G. 10. ἔν τε] εἴ τε F. Mox ἱστορίᾳ καὶ ἱερᾷ H. 11. ἐν ἑτέροις] ἐν om. C.F.G. d. ἡμῖν] ἡμῶν C.F. 3. τὰ παρ'] τὰ om. H. 4. ἀπηκριβωκὼς] ἀπηκριβηκὼς C.F.G.

4 suppeditant, argumentis indiciisque teneantur. Hæc igitur de Phœnicum theologia dicta sunto. Jam vero tempus est, ut ad Ægyptiorum sacra doctrinamque transeamus, ut perspectum omnes et exploratum habeant, num absque diligenti ac matura deliberatione ab iis quoque discedendum nobis esse statuerimus, nostrumque hoc consilium non aliunde quam ex ipsamet evangelica demonstratione petitis rationibus, primum quidem Ægyptiis, tum reliquis deinceps omnibus qui cum iis opinionibus erant sententiisque conjuncti, pro-
5 batum fauste ac feliciter evenerit. Ac Manethus quidem Ægyptius historiam illorum universam Græcis literis fuse admodum explicavit, præsertim vero quæ ad ipsorum theologiam pertinebant, cum in sacro
6 volumine, tum aliis quibusdam operibus comprehendit. Sed quoniam Diodorus, is quem antea commemoravimus, qui diversas ex pluribus collegit historias, singularumque ritus quam accuratissime fieri potuit complexus est, vir sane clarissimus, opinionemque doctrinæ

Manethus Ægyptius historicus.

φανὴς ἀνήρ, καὶ δόξαν οὐ μικρὰν παιδείας παρὰ πᾶσι τοῖς φιλολόγοις κτησάμενος, καὶ δὴ καὶ πᾶσαν τὴν παλαιὰν συναγαγὼν ἱστορίαν, συνάψας τε τὰ πρῶτα τοῖς ἑξῆς πράγμασι, τὴν καταρχὴν τῆς ὅλης ἐποιήσατο πραγματείας ἀπὸ τῆς κατ' Αἰγυπτίους θεολογίας· ἀφ' ἧς ἡγοῦμαι κρεῖττον εἶναι ποιήσασθαι τὴν τῶν προκειμένων παράθεσιν, ὡς ἂν μᾶλλον οὔσης γνωριμωτέρας τοῖς Ἕλλησι τῆς τούτου γραφῆς. Ἱστορεῖ δ' οὖν ταῦτα πρὸς λέξιν·

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

I Φασὶ τοίνυν Αἰγύπτιοι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων γένεσιν πρώτους τοὺς ἀνθρώπους γενέσθαι κατὰ τὴν Αἴγυπτον, διά τε τὴν εὐκρασίαν τῆς χώρας, καὶ διὰ τὴν φύσιν τοῦ Νείλου. Τοῦτον γὰρ πολύγονον ὄντα, καὶ τὰς τροφὰς αὐτοφυεῖς παρεχόμενον, ῥᾳδίως ἐκτρέφειν τὰ ζωογονηθέντα.— p. 45 b
2 Τοὺς δὲ θεοὺς ἀνθρώπους μὲν ὑπάρξαι θνητούς, διὰ δὲ σύνεσιν καὶ κοινὴν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν τυχεῖν τῆς ἀθανασίας· ὧν

d 6. φιλολόγοις] σόφοις D. καὶ δή] ὃ δὴ A. cum ὃς in marg. ὃ δὴ H. κτησάμενοι F.G. 10. Αἰγυπτίους] Αἰγύπτου F.G. qui mox κρεῖττον οἶμαι. pen. δ' οὖν] γοῦν C.F.G.

p. 45. 5. γένεσιν] γέννησιν C.F.G. πρώτους τοὺς] πρὸ τοῦ τοὺς A.H. πρώτους om. B.C.D.F.G. 7. τῆς χώρας] τοῦ τόπου H. b. τοῦτον] τὸν μὲν H. 3. ῥᾳδίως in A.H. post ζωογονηθέντα. 4. ὑπάρξαι] ὑπάρχειν A.H.

non exiguam apud omnes politioris literaturæ studiosos consequutus, sic totam in unum veluti corpus veterum historiam coegit, sequentia cum prioribus apte connectens, ut ab illa Ægyptiorum theologia operis universi principium duxerit: operæ pretium me facturum arbitror, si ex eadem, quæ ad propositam nobis disputationem faciunt, deprompta in omnium oculis ac luce constituam, quod Græci homines sæpius in hujus auctoris lectione versentur. Hæc igitur ad verbum ille commemorat.

Diod. Sic. I. 10.

I Aiunt, inquit, Ægyptii sub primum hujus universitatis ortum, primos etiam homines in Ægypto procreatos fuisse, partim ob singularem quandam totius regionis temperationem, partim ob ipsius Nili naturam: illum enim, quod fœcundus admodum sit, ac cibos ultro sponteque nascentes
c. 13. 2 præbeat, facile genitas animantes alere. Jam vero deos ipsos, cum homines quoque mortales fuissent, tamen propter sapientiam, et communia quædam in hominum genus merita, immortalitatem consequutos esse,

ἐνίους καὶ βασιλεῖς γενέσθαι. Μεθερμηνευομένων δὲ αὐτῶν ΔΙΟΔΩΡΟΥ
τινὰς μὲν ὁμωνύμους ὑπάρχειν τοῖς οὐρανίοις, τινὰς δὲ ἰδίαν
ἐσχηκέναι προσηγορίαν, Ἥλιόν τε, καὶ Κρόνον, καὶ Ῥέαν,
ἔτι δὲ καὶ Δία τὸν ὑπό τινων Ἄμμωνα προσαγορευόμενον, c
πρὸς δὲ τούτοις Ἥραν καὶ Ἥφαιστον, ἔτι δὲ Ἑστίαν, καὶ
3 τελευταῖον Ἑρμῆν. Καὶ πρῶτον μὲν Ἥλιον βασιλεῦσαι
τῶν κατ' Αἴγυπτον, ὁμώνυμον ὄντα τῷ κατ' οὐρανὸν ἄστρῳ.
Ἔνιοι δὲ τῶν ἱερέων φασὶ πρῶτον Ἥφαιστον βασιλεῦσαι,
4 πυρὸς εὑρετὴν γενόμενον. Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Κρόνον
ἄρξαι, καὶ γήμαντα τὴν ἀδελφὴν Ῥέαν γεννῆσαι κατὰ μέν
τινας τὸν Ὄσιριν καὶ τὴν Ἶσιν, κατὰ δὲ τοὺς πλείστους
Δία τε καὶ Ἥραν, οὓς δι' ἀρετὴν βασιλεῦσαι τοῦ σύμπαντος
5 κόσμου. Ἐκ δὲ τούτων γενέσθαι πέντε θεούς, Ὄσιριν, καὶ d
Ἶσιν, καὶ Τυφῶνα, Ἀπόλλωνά τε, καὶ Ἀφροδίτην. Καὶ
τὸν μὲν Ὄσιριν εἶναι τὸν Διόνυσον· τὴν δὲ Ἶσιν, τὴν Δή-
μητραν. Ταύτην δὲ γήμαντα τὸν Ὄσιριν, καὶ τὴν βασιλείαν
διαδεξάμενον, πολλὰ πρᾶξαι πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ κοινοῦ·

b 8. αὐτοὺς] αὐτῶν A.H.V. Supra μεθερμηνευομένων pro μεθερμηνευομένους H. 9. οὐρανίοις] οὐρανοῖς D. 10. τε καὶ] δὲ καὶ C.F.G. 11. τὸν ὑπὸ] τῶν ἀπὸ C.F.G. c 3. Ἑρμῆν, καὶ πρῶτον] ἑρμῆν, πρῴην A. καὶ et mox μὲν om. H. 4. τῶν κατ'] τῶν om. H. 5. τῶν ἱ.] τὸν ἱ. H. qui mox om. πρῶτον. 7. Κρόνον] τὸν Κρ. B.C.E.F.G. 10. πλείους] πλείστους A.B.C D.F.G.H. d 2. Ἀπόλλωνά τε] καὶ Ἀπόλλωνα F.G.

quorum etiam aliqui in Ægypto regnaverint. Eorum alios, si interpretari
lubeat, ejusdem cum Cœlitibus nominis fuisse, alios propriam quandam
appellationem sibi vendicasse: atque inter eos Solem, Saturnum, Opem,
ipsumque præterea Jovem, qui Ammon a quibusdam nuncupatur: Juno-
3 nem item atque Vulcanum, Vestam, postremumque Mercurium. Ac So-
lem quidem, cœleste sidus nomine referentem Ægypti regnum principem
tenuisse. Quanquam e sacerdotibus nonnulli volunt, Vulcanum illum ignis
4 inventorem primum regem numerandum esse, cui Saturnus in imperio
successerit, exque Ope sorore, quam in uxorem ipse duxerat, vel Osirin et
Isin, ut scribunt aliqui, vel, ut plures asserunt, Jovem Junonemque susce-
perit, qui orbi postmodum universo propter eximiam virtutem imperarint;
5 deos autem quinque genuerint, Osirin, Isin, Typhonem, Apollinem ac
Venerem. Et Osirin quidem Bacchum esse, Isin vero Cererem, quam
cum ille secum matrimonio conjunxisset, regnumque capessisset, cum
6 plurima ab eodem beneficia in rempublicam esse collata, tum urbem in c. 15.
Thebaide centum instructam portis, ædificatam, quæ ab aliis civitas Jovis,

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

6 κτίσαι τε πόλιν ἐν τῇ Θηβαΐδι ἑκατόμπυλον, ἣν τινας μὲν Διὸς πόλιν, ἐνίους δὲ Θήβας προσειπεῖν.—Ἱδρύσασθαι δὲ καὶ ἱερὸν τῶν γονέων, Διός τε καὶ Ἥρας, καὶ τῶν ἄλλων δὲ θεῶν ναοὺς χρυσοῦς, ὧν ἑκάστῳ τιμὰς ἀπονεῖμαι, καὶ κατα-
7 στῆσαι τοὺς ἐπιμελομένους ἱερεῖς· εὑρετὴν δὲ γενέσθαι τὸν Ὄσιριν τῆς ἀμπέλου, πρῶτόν τε ψιλῷ χρήσασθαι, καὶ
8 διδάξαι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὴν γεωργίαν. Τιμᾶσθαι p. 46
δὲ ὑπ' αὐτοῦ μάλιστα πάντων τὸν Ἑρμῆν διαφόρῳ φύσει κεχορηγημένον πρὸς ἐπίνοιαν τῶν δυναμένων ὠφελῆσαι τὸν κοινὸν βίον.—Εὑρετήν τε γὰρ αὐτὸν γενέσθαι τῶν γραμμάτων, καὶ θυσίας θεῶν διατάξασθαι, λύραν τε εὑρεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας διδάξαι τὴν περὶ τούτων ἑρμηνείαν· ἀφ' οὗπερ
9 αὐτὸν Ἑρμῆν ὀνομασθῆναι. Τοῦτον δὲ καὶ τῆς ἐλαίας τὸ φυτὸν εὑρεῖν. Τὸν δὲ Ὄσιριν ἐπελθόντα πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἐπὶ μὲν Φοινίκης καταστῆσαι Βούσιριν, κατὰ δὲ b

τά
d 7. τῇ Θηβαΐδι] τῇ om. H. 8. ἑκατόμπυλον] ἑκατονπυλον B. ἑκατόνπυλον A.C.H. Tum οὕστινας A. οὓς τινὰς H. Tum τινας H. pro ἐνίους. 10. τῶν γον.] τῶν om. B. 11. δὲ θεῶν] δὲ om. A.H. Mox τε om. B.C.E.F.G. post νάους. 12. καὶ καταστῆσαι] καταστῆσαι δὲ C.F.G. καὶ καταστῆσαι πρὸς E. 13. εὑρετὴν δὲ] ἑ. τε A.H. 14. ψιλῷ] ἴσ. οἴνῳ Vigeri marg. ex Diodoro.

p. 46. 1. τὴν γεωργίαν om. B. qui mox om. δὲ ὑπ' αὐτοῦ — τὴν παντὸς πόλιν. 2. κεχορηγημένον] κεχρημένον A. marg. V. γρ. S. 3. δυναμένων] δυνάμεων C. τὸν δυναμενων H. 4. ὠφελῆσαι — διατάξασθαι om. C.
γραμμάτων
τε γαρ] τε om. A.H. 5. γραμμάτων] πραγμάτων D. Mox θεοῦ F. 6. γρ. λύραν τε νευρίνην S. 7. τὴν περὶ] τὰ περὶ τὴν C.F.G. 10. φοινίκης] φοινίκων A.H.

ab aliis Thebæ nominetur. Jovi præterea Junonique parentibus sacram ædem, itemque diis cæteris aurea templa excitata, quibus singulis cum certos quosdam honores, tum etiam in quos eorum cura incumberet,
7 sacerdotes attribuerit. Porro eundem Osirin vitem invenisse tradunt, primumque vino usum esse, ac reliquos omnes populos agriculturam do-
8 cuisse. Apud eum autem summo in honore Mercurium fuisse, quod in excogitandis iis, quæ vitam hominum juvare possent, ingenii solertiam
c. 16. ostenderet plane singularem; quippe qui literas invenerit, deorum sacrificia rite instituerit, lyræ cantum repererit, Græcosque homines τὴν ἑρμηνείαν hoc est, elocutionem docuerit, quam ob caussam Ἑρμῆς, id est Mercurius
c. 17. 9 ab iisdem fuerit appellatus; denique olivæ plantam invenerit. Jam vero, cum orbem terrarum Osiris peragraret, Phœniciæ quidem Busirim, Æthi-

τὴν Αἰθιοπίαν καὶ Λιβύην, Ἀνταῖον. Αὐτὸν δὲ ἐπιστρα- ΔΙΟΔΩΡΟΥ
τεῦσαι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ὃν φασιν εὑρετὴν
10 τοῦ φυτοῦ τῆς δάφνης γενέσθαι. Συστρατεῦσαι δὲ τῷ
Ὀσίριδι τοὺς δύο υἱοὺς, Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα, παραλα-
βεῖν τε καὶ τὸν Πᾶνα διαφερόντως ὑπ' Αἰγυπτίων τιμώμε-
νον, οὗ καὶ ἐπώνυμον εἶναι τὴν Πανὸς πόλιν. Ὄντι δὲ αὐτῷ
11 περὶ τὴν Ταφόσιριν ἀχθῆναι τὸ τῶν Σατύρων γένος. Φιλό-
μουσον δὲ ὄντα περιάγειν πλῆθος μουσουργῶν, ἐν οἷς καὶ c
[30] παρθένους ἐννέα δυναμένας ᾄδειν καὶ τἄλλα πεπαιδευμένας,
τὰς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὀνομαζομένας Μούσας, ὧν ἡγεῖσθαι
12 τὸν Ἀπόλλωνα. Παντὸς δὲ ἔθνους ὡς θεὸν ἀποδεχομένου
τὸν Ὄσιριν διὰ τὰς εὐεργεσίας πανταχοῦ μνημεῖα ἑαυτοῦ
13 καταλιπεῖν. Κτίσαι δὲ καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας ἐν Ἰνδοῖς.
14 Ἐπελθεῖν δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατὰ τὴν Φρυγίαν ἔθνη, καὶ
περαιωθῆναι κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον εἰς τὴν Εὐρώπην. Καὶ
Μακεδόνα μὲν τὸν υἱὸν ἀπολιπεῖν βασιλέα τῆς Μακεδονίας. d

b 2. ἐπιστρατεῦσαι] ἐπιστρατευσάμενον A. omisso statim μετὰ, et mox τοῦ. et H. omisso τοῦ. Item V. γρ. ἐπιστρατευσάμενον S. 4. γενέσθαι A.H. ante τοῦ φυτοῦ. om. C.F.G. 5. τοὺς δύο] διὰ τ. δ. A.H. τοὺς δύο ἴους υἱὸς F.G. 6. Ἄνουβιν] Ἄννουβιν D. Mox καταλαβεῖν ni fallor omnes. 7. τε καὶ] δὲ καὶ C.F.G. 9. Πανὸς] πᾶν C.F.G. δὲ τῷ πανὶ] δὲ αὐτῷ A.C.F.G.H. Mox τὸν ταφοσ. H. 11. μουσουργῶν] μουσεργῶν C.F. Supra τὸ πλῆθος E.H. c. οἷς καὶ] καὶ om. A.H. 6. πανταχοῦ] πάντων F. 9. περαιωθῆναι] περατωθῆναι A.H. 10. κατὰ τὸν] κατὰ τὴν B.C.F.G. Mox εἰς γῆν Εὐρ. A. cum τὴν in marg. γῆν Εὐρ. H. 11. μακεδονίας βασιλέα] βασ. τῆς Μακ. A.H.

opiæ autem ac Libyæ Antæum ab eo præfectum esse: at illum expeditionem Apolline fratre socio suscepisse, a quo repertam laurum esse ferunt.
10 Osirim præterea duos liberos expeditionis suæ comites habuisse, Anubin, c. 18
et Macedonem; iisque Panem adjunxisse, quem præcipua quadam Ægyptii veneratione prosequantur, cujus etiam nomine Panos urbem ædificarint. Dum autem circa Taphosirin versaretur, adductos ad eum Satyros
11 fuisse: quodque suavitate cantus in primis delectaretur, musicorum ab eo multitudinem circunductam, quorum e numero novem quoque virgines canendi peritissimæ, nec minus ab aliarum rerum doctrina paratæ fuerint,
12 quas Græci Musas appellent, quibus Apollo præesset. Porro cum nullus populus Osirin, propter accepta ab eo beneficia, non quasi deum excipe-
13 ret, plurima sui passim eundem monimenta reliquisse, urbesque non pau- c. 19
14 cas in India condidisse: alias item circa Phrygiam obiisse nationes, ac c. 20
per Hellespontum in Europam trajecisse; quin etiam ex filiis Macedonem

ΔΙΟΔΩ-ΡΟΥ Τριπτολέμῳ δὲ ἐπιτρέψαι τὰς κατὰ τὴν Ἀττικὴν γεωργίας.
15 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς μεταστάντα τυχεῖν
ὑπὸ Ἴσιδος καὶ Ἑρμοῦ ἱερῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιφανε-
στάτων ἐν θεοῖς τιμῶν. Τούτους δὲ καὶ τελετὰς καταδεῖξαι,
16 καὶ πολλὰ περὶ αὐτοῦ μυστικῶς εἰσηγήσασθαι. Ἀναιρε-
θῆναι δὲ αὐτὸν ὑπὸ Τυφῶνος τοῦ ἀδελφοῦ, πονηροῦ καὶ
ἀσεβοῦς ὄντος· ὃν διελόντα τὸ σῶμα τοῦ φονευθέντος εἰς ἓξ
καὶ εἴκοσι μέρη δοῦναι τῶν συνεπιτιθεμένων ἑκάστῳ μερίδα,
17 βουλόμενον ἅπαντας μετασχεῖν τοῦ μύσους. Τὴν δὲ Ἶσιν
ἀδελφὴν οὖσαν Ὀσίριδος καὶ γυναῖκα μετελθεῖν τὸν φόνον,
συναγωνιζομένου τοῦ παιδὸς αὐτῆς Ὥρου. Ἀνελοῦσαν δὲ
τὸν Τυφῶνα καὶ τοὺς συμπράξαντας παρὰ τὴν νῦν Ἀνταίου p. 47
18 καλουμένην κώμην βασιλεῦσαι τῆς Αἰγύπτου. Εὑροῦσαν δὲ
πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος πλὴν τῶν αἰδοίων τοῦ Ὀσίρι-
δος, ἑκάστῳ μέρει περιπλάσαι λέγουσιν αὐτὴν τύπον ἀνθρω-
ποειδῆ, παραπλήσιον Ὀσίριδι τὸ μέγεθος, ἐξ ἀρωμάτων καὶ

d. Τριπτολέμῳ] Τριπτόλεμον A. 3. τυχεῖν] ἐπιτυχεῖν A.H. Supra μεταστάντας D.E. 5. τούτου] τούτους D.E.F.G. γρ. S. 11. συνεπιτιθεμένων] συνεπιθ. C.F.G. εἰς ἓξ μέρη καὶ ἐκδοῦναι τῶν ἐπιτιθεμένων (κ et συν suprascr.) D. εἰς ἓξ μ. καὶ ἐκδοῦναι τ. σ. E. 12. βουλόμενον] βουλόμενος C.D.F.G. Mox μίσους D.E. 13. Ὀσίριδος] τοῦ Ὀσ. A. τοῦ Ὀσ. H. 14. γυναικὸς E. 15. αὐτῆς] αὐτοῦ F. ἀνελοῦσαν] ἀνελοῦσα C.D.E.F.G.
p. 47. 1. καλουμένην κώμην] κωμ. καλ. A.H. πόλιν C.D.F.G. pro κώμην. 2. εὑροῦσαν] εὑροῦσα E. 5. λέγουσιν] λέγουσαν H. qui mox Ὀσίριδος.

Macedoniæ regem creasse, Triptolemo vero colendorum Atticæ regionis
15 agrorum curam provinciamque mandasse; tandemque rebus subductum
humanis, templa, ac cæteros qui diis tribui solent honores eximios ab
Iside ac Mercurio consequutum esse; qui ejus non modo sacrificia reli-
gionesque docuerint, sed etiam pleraque mysteriis involuta ipsius in
c. 21. 16 gratiam excogitarint. Cæterum a Typhone fratre, homine conscelerato et
impio interfectum illum fuisse tradunt, qui cum ejus cadaver in sex et
viginti partes concidisset, eas in sicarios totidem cædisque fraternæ socios
17 diviserit, quod omnes immani piaculo obstrictos esse vellet. Isin autem,
quod Osiridis et soror et uxor esset, operam ei suam navante Oro filio,
parricidium ultam esse, cumque Typhonem ac reliquos sceleris administros,
circa eum qui nunc Antæi pagus nominatur, sustulisset, toti Ægypto im-
18 perasse. Præterea, cum omnia corporis illius membra præter verenda
reperisset, partes singulas, in singulas item hominis effigies, quæ Osirin

κηροῦ, καὶ παραδοῦναι τοῖς ἱερεῦσι καθ' ὅλης τῆς Αἰγύπτου ΔΙΟΔΩΡΟΥ
τιμᾶν. Καθιερῶσαι δὲ καὶ τῶν γινομένων παρ' αὐτοῖς ζώων
19 ἓν ὁποῖον ἂν βουληθῶσιν. Τοὺς δὲ ταύρους τοὺς ἱερούς, καὶ
τόν τε ὀνομαζόμενον Ἆπιν, καὶ τὸν Μνεῦιν Ὀσίριδι καθιε- b
ρωθῆναι, καὶ τούτους σέβεσθαι καθάπερ θεοὺς κοινῇ κατα-
δειχθῆναι πᾶσιν Αἰγυπτίοις, ταῦτα γὰρ τοῖς εὑροῦσι τὸν
τοῦ σίτου καρπὸν συνεργῆσαι πρὸς τὸν σπόρον καὶ τὰς
20 κοινὰς γεωργίας. Ὀμόσαι δὲ τὴν Ἶσιν μηδενὸς ἀνδρὸς ἔτι
συνουσίαν προσδέξασθαι· μεταστᾶσαν δὲ καὶ αὐτὴν ἐξ
ἀνθρώπων τυχεῖν ἀθανάτων τιμῶν, καὶ ταφῆναι κατὰ τὴν
21 Μέμφιν. Τὰ μὲν οὖν ἀνευρεθέντα τοῦ Ὀσίριδος μέρη ταφῆς c
ἀξιωθῆναί φασι τὸν εἰρημένον τρόπον· τὸ δὲ αἰδοῖον ὑπὸ
μὲν Τυφῶνος εἰς τὸν ποταμὸν ῥιφῆναι λέγουσιν, ὑπὸ δὲ τῆς
Ἴσιδος οὐδὲν ἧττον τῶν ἄλλων ἀξιωθῆναι τιμῶν ἰσοθέων.
22 Ἔν τε γὰρ τοῖς ἱεροῖς εἴδωλον αὐτοῦ κατασκευάσασαν τιμὰς

a 8. *καθ' ὅλης*] *καθόλου* E.H. 9. *παρ' αὐτοῖς γινομένων*] *γιν. π. α.* A.F.G. *γινομ.* om. H. 10. *ὁποῖον*] *ὅποι* A.H. 11. *ἱερούς*] *ὀνομαστοὺς* A.H.V. Tum *καὶ* om. D.F.G. b. *μνεῦιν*] *μνεῦνιν* C.F.G. *καθιερωθῆναι*] *καθιερῶσαι* E.V. *γρ. καθιερωθῆναι ἴσως καὶ καθιερῶσαι* S. *καθιερ.—σέβεσθαι* om. A. 3. *καταδειχθῆναι*] *καταδειχθεῖσι* C.F.G. *καταδειχθῆναι* in Car. Crucis S. 4. *τοῦ σίτου*] *τοῦ* om. B.C.F.G. Mox *συνεργῆσαι μάλιστα* S. 7. *δέξασθαι*] *προσδέξασθαι* A.C.F.G.S.V. *εἰσδέξασθαι* B. 10. *ἀνευρεθέντα*] *εὑρεθέντα* B.C.D.E.F.G. c 2. *Τυφῶνος*] *τοῦ Τ.* B.C.D.F.G. 3. *δὲ τῆς*] *δὲ* om. B. sed add. post *Ἴσιδος*. Utroque in loco E. 4. *ἧττον* om. A.H. 6. *τιμὰς καταδεῖξαι*] "*γρ. τιμᾶν* ut *καταδείξαντες τιμᾶν* quem citat p. 13, initio loci." S.

magnitudine referebant, ex aromatibus ceraque conflatas inclusisse, easque
sacerdotibus tota passim Ægypto colendas tradidisse, sic ut ex iis quæ
apud illos nascerentur animantibus, quodcunque visum esset consecrarent:
19 tauros autem qui sacri dicuntur, quosque Apin ac Mnevin ipsi vocant,
dedicatos ab iisdem fuisse. Itaque, ut ejusmodi animantes divinis honori-
bus omnes Ægyptii venerarentur, ubique constitutum, quippe quos primis
frumenti inventoribus, tam ad semen terræ committendum, quam ob
20 cæteros agriculturæ labores, ante omnes usui fuisse constaret. Porro c. 22
eandem Isin jurejurando confirmasse aiunt, nullius sese viri consuetudi-
nem in posterum admissuram; vitaque functa cum esset, immortales
21 etiam honores consequutam, ac circa Memphin sepultam fuisse. Jam
vero cum reperta Osiridis membra, eum in modum quem paulo ante com-
memoravimus, sepulturæ mandata essent; tum ipsius verenda, quæ a
Typhone projecta in fluvium erant, Isidem nihilo minus quam cætera
22 divino cultu prosequutam esse ferant. Nam et illorum in templis simu-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

καταδεῖξαι καὶ τελετὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς τῷ θεῷ τούτῳ
γινομένας ἐντιμοτάτας ποιῆσαι. Διὸ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἐξ
Αἰγύπτου παρειληφότας τὰ περὶ τοὺς ὀργιασμοὺς καὶ τὰς
Διονυσιακὰς ἑορτὰς τιμᾶν τοῦτο τὸ μόριον ἐν τοῖς μυστη- d
ρίοις καὶ ταῖς τοῦ θεοῦ τούτου τελεταῖς τε καὶ θυσίαις, ὀνο-
23 μάζοντας αὐτὸ φαλλόν. Τοὺς δὲ λέγοντας ἐν Θήβαις ταῖς
Βοιωτικαῖς γεγονέναι τὸν θεὸν ἐκ Σεμέλης καὶ Διὸς σχεδιά-
ζειν. Ὀρφέα γὰρ εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα καὶ μετα-
σχόντα τῆς τελετῆς καὶ τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων μετα-
λαβεῖν, τοῖς τε Καδμείοις φίλον ὄντα καὶ τετιμημένον ὑπ'
αὐτῶν μεταθεῖναι τοῦ θεοῦ τὴν γένεσιν ἐκείνοις χαριζόμενον,
τοὺς δὲ ὄχλους τὰ μὲν διὰ τὴν ἄγνοιαν, τὰ δὲ διὰ τὸ βού-
λεσθαι τὸν θεὸν Ἕλληνα ὀνομάζεσθαι, προσδέξασθαι προσ-
24 ηνῶς τὰς τελετὰς καὶ τὰ μυστήρια. Ἀφορμὰς δὲ ἔχειν
τὸν Ὀρφέα πρὸς τὴν μετάθεσιν τῆς τοῦ θεοῦ γενέσεως καὶ
τελετῆς τοιαύτας· Κάδμον ἐκ Θηβῶν ὄντα τῶν Αἰγυπτίων,
γεννῆσαι σὺν ἄλλοις τέκνοις καὶ Σεμέλην, ταύτην δὲ ὑφ' ὅτου p. 48

8. ἐντίμους] ἐντιμοτάτας B.C.D.E. ἐντιμότατον F.G.S. 10. ὀργιασμοὺς] ὀργισμοὺς A. ὀργι(ασ)σμοὺς H. d 2. ταῖς] τοῖς H. qui mox ὀνομάζοντες. 3. φαλλὸν] φαλὸν C.F.G. 6. μεταβαλόντα] παραβαλόντα A.H. παραβαλλόντα D. 7. τελετῆς] ἑορτῆς ἤτοι τελετῆς H. 16. θεοῦ om. F. ult. Αἰγυπτ.] τῶν Αἰγ. D.E.F.G. Steph. τὸν Αἰγ. H.
p. 48. 2. ὑπὸ τοῦ Διός ποτε] ὑφ' ὁτουδήποτε B.C.D.F.G.S. Mox ἔγγυον C.F.G.

lachrum erexisse, ritusque ac ceremonias, cum legitimis ac solennibus
hujus Dei sacrificiis summa cum religione celebranda curasse. Quam ob
rem ipsos quoque Græcos, qui ab Ægyptiis orgiaca sacra cum Bacchi
festis acceperint, membrum illud tam in mysteriis, quam in istius numinis
c. 23. 23 initationibus atque sacrificiis phalli nomine venerari solitos esse. Enim-
vero, qui Thebis Bœotiæ deum illum ex Jove ac Semele natum esse
dicant; id temere ac leviter effutire. Quippe, Orpheum enim, cum in
Ægyptum commigrasset, iisque sacris initiatus in ipsorum quoque Bacchi
mysteriorum partem ac societatem venisset, propter eam quæ sibi cum
Cadmeis intercedebat amicitiam, quosque ab illis honores acceperat, numi-
nis illius ortum in ipsorum gratiam transtulisse: multitudinem autem,
partim ignoratione veritatis, partim quod hunc deum genere Græcum
haberi vehementer optaret, ejusdem cum initiandi ritus, tum etiam mys-
24 teria studiose ac libenter admodum esse complexam. Cæterum Orpheo,
transferendi ortus numinis, ejusmodi ansas et occasiones fuisse: Cadmum
videlicet Thebis Ægyptiis oriundum, cum aliis aliquot liberis Semelem
quoque genuisse, hanc vero a nescio quo forte constupratam, post septem

Osiris Bacchus Græcorum.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

δήποτε φθαρεῖσαν ἔγκυον γενέσθαι, καὶ τεκεῖν ἑπτὰ μηνῶν
διελθόντων βρέφος, οἷόν περ οἱ κατ' Αἴγυπτον τὸν Ὄσιριν
[31] 25 γεγονέναι νομίζουσι· τὸν δὲ Κάδμον τελευτῆσαν τὸ βρέ-
φος χρυσῶσαι, καὶ τὰς καθηκούσας αὐτῷ ποιήσασθαι θυσίας,
ἀνάψαι δὲ καὶ τὴν γένεσιν εἰς Δία, σεμνύνοντα τὸν Ὄσιριν,
καὶ τῆς φθαρείσης τὴν διαβολὴν ἀφαιρούμενον. Διὸ καὶ
παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκδοθῆναι λόγον, ὡς ἡ Κάδμου θυγάτηρ
26 Σεμέλη τέτοκεν ἐκ Διὸς Ὄσιριν. Ἔπειτα παρελθόντων b
τῶν μυθογράφων ἐμπλῆσαι τὸ θέατρον, καὶ τοῖς ἐπιγινομέ-
νοις ἰσχυρὰν πίστιν καὶ ἀμετάθετον γενέσθαι. Καθόλου
δέ φασι τοὺς Ἕλληνας ἐξιδιάζεσθαι τοὺς ἐπιφανεστάτους
27 Αἰγυπτίων ἥρωάς τε καὶ θεούς. Καὶ γὰρ Ἡρακλέα τὸ
γένος Αἰγύπτιον ὄντα δι' ἀνδρείαν ἐπελθεῖν πολλὴν τῆς
οἰκουμένης. Ἐξοικειοῦσθαι δὲ αὐτὸν τοὺς Ἕλληνας, καὶ μὴν
ἕτερον ὄντα τοῦ ἐξ Ἀλκμήνης παρ' Ἕλλησιν ὕστερόν ποτε
28 γενομένου. Φασὶ δὲ καὶ τὸν Περσέα γενέσθαι κατὰ τὴν
Αἴγυπτον, καὶ τῆς Ἴσιδος τὴν γένεσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς c
Ἄργος μεταφέρεσθαι, μυθολογούντων αὐτὴν εἶναι Ἰώ, τὴν
εἰς βοὸς τύπον μεταμορφωθεῖσαν. Τὴν αὐτὴν δὲ τοὺς μὲν

a 6. τελευτῆσαν τὸ] τελευτήσαντα C. 9. καὶ τῆς φθ.—Ὄσιριν om. C.F.G. Mox ἀφαιρούμενος H. b. παρελθόντων] παρελθόντα D. 4. ἐγγενέσθαι] γενέσθαι B.C.D.E.F.G.H. 7. ἀνδρίαν] ἀνδρείαν A.C.F.G. c. μυθολογούντων] μ. δὲ B.

a conceptu menses infantem peperisse, ei quem apud se natum Ægyptii
25 prædicant Osiridi persimilem: Cadmum vero infantis mortui cadaver auro convestiisse, eique solennes sacrificiorum ritus instituisse, ac demum ipsius procreationem Jovi assignasse, hoc utique consilio, ut cum Osiridi majestatem conciliaret, tum ipsam quoque matrem a stupri oblati infamia liberaret. Hunc igitur in modum sparsam illam apud Græcos de Osiride
26 famam esse, quod eum ex Jove Semele Cadmi filia suscepisset, qua fabularum scriptores omnia postmodum theatra compleverint, eoque tandem factum esse, ut constans ejus et inconcussa fides posterorum mentibus insideret. Quinetiam Græcos, ut verbo dicam, celeberrimos quosque aiunt Ægyptiorum heroas atque deos sibi tanquam proprios vindicasse. Heroes Græcorum ex Ægyptiis.
27 Nam Herculem etiam, Ægyptius genere cum esset, ac singulari fortitudine præditus, magnam orbis terrarum partem obiisse: eundem tamen quasi Græcum a Græcis prædicari, tametsi longe ab altero quodam Hercule c. 24
28 diversum, quem in Græcia multis post sæculis Alcmena pepererit. Addunt Perseum quoque lucem in Ægypto primum aspexisse: et ipsiusmet Isidis originem a Græcis hominibus translatam Argos fuisse, qui hanc ipsam, Io bovis in figuram aliquando mutatam esse fabulentur; cum c. 25

ΔΙΟΔΩΡΟΥ
Ἶσιν, τοὺς δὲ Δήμητραν, τοὺς δὲ Θεσμοφόρον, ἄλλους δὲ
29 Σελήνην, καὶ ἄλλους Ἥραν νομίζειν. Τὸν δὲ Ὄσιριν τοὺς
μὲν Σάραπιν, τοὺς δὲ Διόνυσον, τοὺς δὲ Πλούτωνα, τοὺς δὲ
30 Ἄμμωνα, τοὺς δὲ Δία, ἑτέρους δὲ Πᾶνα νομίζειν. Εὑρετὴν
δὲ γενέσθαι τὴν Ἶσιν φασὶ φαρμάκων πολλῶν, καὶ ἰατρικῆς
ἐπιστήμης· εὑρεῖν δὲ καὶ τὸ τῆς ἀθανασίας φάρμακον, δι' οὗ d
τὸν υἱὸν Ὧρον ὑπὸ τῶν Τιτάνων ἐπιβουλευθέντα, καὶ νεκρὸν
εὑρεθέντα καθ' ὕδατος, μὴ μόνον ἀναστῆσαι δοῦσαν τὴν ψυ-
31 χήν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀθανάσιας ποιῆσαι μεταλαβεῖν. Τὸν δὲ
Ὧρον ὕστατον ὄντα τῶν θεῶν βασιλεῦσαι τῆς Αἰγύπτου·
μεθερμηνευόμενον δέ φασιν αὐτὸν εἶναι τὸν Ἀπόλλωνα· τήν
τε ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἴσιδος διδαχθέντα
32 διὰ τῶν χρησμῶν καὶ θεραπειῶν εὐεργετεῖν. Συμφωνεῖται
δὲ παρὰ τοῖς πλείστοις, ὅτι τοῖς περὶ τὸν Δία καὶ τὸν Ὄσι-
ριν θεοῖς κατὰ τὴν Ἴσιδος ἡλικίαν μεγαλόσωμοί τινες γίγαν-
τες ἐπὶ τὸ τερατῶδες κοσμούμενοι πόλεμον ἤγειραν. Νομο-
θετῆσαι δὲ τοὺς Αἰγυπτίους γαμεῖν ἀδελφάς, διὰ τὸ τὴν p. 49
Ἶσιν τῷ Ὀσίριδι ἀδελφῷ ὄντι αὐτῆς γαμηθῆναι.

c 4. τοὺς δὲ Δημ.—ἀφωμοιώθ. om. B. τοὺς δὲ—Πλούτωνα et ἑτέρους δ. Π. ν. et mox ὑπὸ τῶν—Ὧρον om. C. et nescio an F.G. τοὺς δὲ θεσμοφόρον om. H. 6. Σάραπιν] Ἆπιν A.H. γρ. S.V. 9. φασὶ H. post πολλῶν. d 4. δοῦσαν] δοῦναι D. 8. τε ἰατρικὴν] δὲ ἰ. A.H. τε ἱερατικὴν C.F.G. Mox τῆς om. F. 11. συμφωνεῖται] συμφωνοῦντα C. συμφωνοῦνται F.G. 13. κατὰ τὴν] κατὰ τῆς A. κ. τὴν τῆς C.F.G. 14. ἐπὶ] ἦσαν καὶ ἐπὶ A. ἦσαν ἐπὶ H.

eandem tamen Isin alii, alii Cererem, Thesmophoron, hoc est, legiferam
29 alii, nonnulli Lunam, alii denique Junonem esse opinentur. Osirin
autem a quibusdam Sarapin, Bacchum ab aliis, a nonnullis Plutonem,
30 ab aliis Ammonem, vel Jovem, vel Pana existimari. Jam ab Iside remedia pleraque, ipsamque adeo medicinæ artem inventam esse tradunt, ac simul immortalitatis pharmacum; cujus illa vi Orum filium Titanum insidiis exceptum, ac mortuum in aquis repertum, non tantum in lucem
31 reddito animo revocarit, sed etiam immortalitate donarit. Porro hunc Orum, qui deorum novissimus est, in Ægypto regnasse, ejusque nomen, interpetari si velis, Apollinem significare; qui quod ab Iside parente medendi, ac vaticinandi artem didicisset, edendis oraculis morbisque
c. 26. 32 sanandis optime de hominum genere mereatur. Est autem hæc communis plurimorum existimatio, Gigantas quosdam immani vastaque mole corporis, ac prodigioso quodam instructos apparatu, Jovem Osirinque deos, Isidis temporibus bello lacessivisse. Ex eo denique legem illam Ægyptiorum de matrimonio cum sororibus ineundo fluxisse volunt, quod Osiris primus Isidem sororem in uxorem accepisset.

33 Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων ἱστοροῦσι. Περὶ δὲ
τῶν ἀφιερωμένων ζώων κατ' Αἴγυπτον τοιοῦτός τις παρ'
αὐτοῖς κατέχει λόγος·

Τινὲς μέν φασι τοὺς ἐξ ἀρχῆς γενομένους θεούς, ὀλίγους ΔΙΟΔΩΡΟΥ
ὄντας καὶ κατισχυομένους ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ τῆς ἀσεβείας
τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων, ὁμοιωθῆναί τισιν ἀλόγοις ζώοις, καὶ
οὕτως διαφυγεῖν· ἔπειτα χάριν ἀποδιδόντας τῆς σωτηρίας
ἀφιερῶσαι τὰς φύσεις αὐτῶν τῶν ζώων, οἷς ἀφωμοιώθησαν. b
34 Οἱ δέ φασιν, ἐν ταῖς πρὸς τοὺς πολεμίους συμβολαῖς κατα-
σκευάσαντας εἰκόνας τῶν ζώων ἃ νῦν τιμῶσι, φορεῖν ταύτας
τοὺς ἡγεμόνας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ τοῦτο γνώρισμα τῆς
ἀρχῆς ἔχειν· ἐν δὲ ταῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκαις, ὡς ἂν αἴτια
35 τὰ ζῶα γενόμενα, ὧν τὰς εἰκόνας ἔφερον, ἀποθεῶσαι. Ἕτε-
ροι δὲ τρίτην αἰτίαν φέρουσι, τῆς χρείας ἕνεκα τῶν ζώων
φάσκοντες αὐτὰ τετιμῆσθαι. Τὴν μὲν γὰρ θήλειαν βοῦν
τίκτειν καὶ ἀροῦν, τὰ δὲ πρόβατα τίκτειν καὶ σκέπην παρέ- c
χειν καὶ τὴν διὰ τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ τυροῦ τροφήν, τὸν
δὲ κύνα συνθηρεύειν ἀνθρώποις καὶ φυλακτικὸν εἶναι· διόπερ

p. 49. 4. τοιοῦτός τις] τις om. A.H. 8. τῶν γηγ.] καὶ τῶν γη. A.H.
b 2. κατασκευάσαντας] κατεσκεύασαν τὰς A.H. Supra συμπλοκαῖς H. pro
συμβολαῖς. 7. τὰ ζῶα γενόμ.] γεν. τὰ ζ. C.F.G. γενόμενα om. A.H.
9. φάσκοντες] φάσκοντας D. 10. τὴν μὲν] τήν τε H. c 2. τοῦ τύρου]
τοῦ om. H.

Atque hujusmodi sunt, quæ de hominibus in deos consecratis *Animalium apud Ægyptios consecratio.*
33 Ægyptiorum historiæ prodiderunt. Jam vero de animalium conse-
cratione hæc ab iisdem fere tradi solent:

Quibusdam sane placet, qui ab initio dii fuerint, cum ob paucitatem, c. 86
hominum terrenorum partim multitudine partim impietate opprimerentur,
eos animalium ratione carentium forma tectos periculum declinasse,
eorumque naturas, quorum mutuati similitudinem fuerant, ut aliquam
34 ob acceptæ salutis beneficium gratiam referrent, consecrasse. Alii vero
sic existimant, quod in certaminibus adversum hostes initis, earum ani-
mantium quas ipsi nunc venerantur, arte elaboratas imagines, summis in
capitibus exercitus duces ac principes, sic tanquam imperii monimentum
aliquod et insigne, gestassent, partis postmodum victoriis, illas ab iisdem,
35 quasi victoriam peperissent, deorum in numerum relatas fuisse. Post- c. 87
remo, sunt qui tertiam cultus ejusmodi caussam proferant, utilitatem eam
quam ex hoc animantium genere perciperent. Quippe, bovem enim
fœminam non parere modo, sed etiam arare; ab ovibus autem fœtus,
vestes, lactis, caseique alimentum suppeditari: canem usui cum ad vena-

τὸν θεὸν τὸν παρ' αὐτοῖς καλούμενον Ἄνουβιν κυνὸς ἔχειν κεφαλὴν ἐμφαίνοντες, ὅτι σωματοφύλαξ ἦν τῶν περὶ τὸν
36 Ὄσιριν καὶ τὴν Ἶσιν. Ἔνιοι δέ φασι, τῆς Ἴσιδος προηγουμένους τοὺς κύνας, καθ' ὃν καιρὸν ἐζήτει τὸν Ὄσιριν, τά
37 τε θηρία καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἀπείργειν. Καὶ τὸν μὲν αἴλουρον πρὸς τὰς ἀσπίδας εὔθετον ὑπάρχειν καὶ τὰ ἄλλα d
[11] δάκετα τῶν ἑρπετῶν· τὸν δὲ ἰχνεύμονα τὰ τῶν κροκοδείλων ᾠὰ συντρίβειν, ἀναιρεῖν τε καὶ τοὺς κροκοδείλους πηλῷ κυλιόμενον, καὶ ἐπιπηδῶντα κεχηνόσι τοῖς στόμασι, διαφαγόντα
38 τε αὐτῶν τὰ ἐντὸς τῆς κοιλίας, νεκροὺς ἀπεργάζεσθαι. Τῶν δὲ ὀρνέων, τὴν μὲν ἶβιν χρησίμην ὑπάρχειν πρός τε τοὺς ὄφεις καὶ τὰς ἀκρίδας καὶ τὰς κάμπας, τὸν δὲ ἱέρακα πρὸς τοὺς σκορπίους καὶ κεράστας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν δακετῶν θηρίων, καὶ διὰ τὸ συμβάλλεσθαι ταῖς μαντείαις· τὸν δ'
39 ἀετὸν, διὰ τὸ βασιλικὸν εἶναι. Τὸν δὲ τράγον φασὶν ἀποτεθεῶσθαι, καθάπερ καὶ τοῖς Ἕλλησι τὸν Πρίαπον, διὰ τὸ γεννητικὸν μόριον· τὸ μὲν γὰρ ζῶον εἶναι τοῦτο κατωφε-

c 6. περὶ] παρὰ D. 7. καὶ τὴν Ἶσιν—Ὄσιριν om. B.C.F.G. 11. εὔθετον ὑπ. in A.H. post ἑρπετῶν. d. δάκετα] δέκα B. δέκατα D. cum γρ. δάκετα δὲ κατὰ E. 3. τε καὶ] καὶ om. C.D.G.H. τε om. E. δὲ sine καὶ F. 5. διαφαγόντα] διαφάτοντα C. διαφεύγοντα G. τε αὐτῶν] δὲ αὐτὸν C. δὲ item B.E.F.G. 11. ἀετὸν] αὐτὸν H. 13. Πρίαπον] πριήπον A. πρίηπον H. Supra καὶ om. F. 14. γὰρ om. E. 15. κατωφερ.] καταφερ. A.H.V. γρ. S.

tionem, tum ad custodiam hominibus esse; quam ob caussam, deum illum quem Anubin nominant, canino esse capite, ut eum Osiridis et
36 Isidis prætorianum fuisse militem significent. Quanquam non desunt qui velint, Isidem quo tempore Osirin quæreret, præeuntes secum duxisse
37 canes, qui feras et obvium quemque summoverent. Porro felem quidem adversum aspidas, reliquosque serpentes qui morsu venenum infundunt, perutilem esse; ichneumonem autem non modo crocodilorum ova conterere, sed etiam crocodilos ipsos extinguere, quod in cœno ante volutatus, in hiantia ipsorum ora insiliat, quæque ventre continentur intestina cor-
38 rodat. Ex avibus etiam, plurimum Ibin contra serpentes, locustas, et erucas opis auxiliique conferre; nec minus accipitrem contra scorpiones ac cerastas, minorumque bestiarum vulgus, quæ morsu pestem et interitum afferunt, cum eidem præterea multum in auguriis divinationibusque tribuatur: aquilam denique, quod regium aliquid præ se ferat, venerationi
39 esse. Jam, hircum ipsum quoque tanquam deum ab illis habitum fuisse, nihilo minus quam Priapum a Græcis, ob membrum corporis ad generationem comparatum: quippe hoc animantis genus in venerem pronum admodum esse atque propensum: illam vero partem corporis, cui debetur

ρέστατον πρὸς τὰς συνουσίας. Τὸ δὲ μόριον τοῦ σώματος, ΔΙΟΔΩΡΟΥ
τὸ τῆς γενέσεως αἴτιον, τιμᾶσθαι προσηκόντως, ὡς ἂν ἀρχέ- p. 50
γονον τῆς τῶν ζώων φύσεως. Καθόλου δὲ τὸ αἰδοῖον οὐ
τοὺς Αἰγυπτίους μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους
καθιερωκέναι κατὰ τὰς τελετὰς, ὡς αἴτιον τῆς τῶν ζώων γε-
40 νέσεως· τούς τε ἱερεῖς τοὺς παραλαβόντας τὰς πατρικὰς
ἱερωσύνας κατ' Αἴγυπτον τούτῳ τῷ θεῷ μυεῖσθαι· καὶ τοὺς
Πᾶνας δὲ καὶ τοὺς Σατύρους φασὶν ἕνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας
τιμᾶσθαι παρὰ ἀνθρώποις· διὸ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἀνατι- b
θέναι τοὺς πλείστους ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐντεταμένας, καὶ τῇ τοῦ
τράγου φύσει παραπλησίας· τὸ γάρ τοι ζῶον τοῦτο παρα-
41 δίδοσθαι πρὸς τὰς συνουσίας ὑπάρχειν ἐνεργότατον. Τοὺς
δὲ ταύρους τοὺς ἱεροὺς τὸν Ἆπιν καὶ τὸν Μνεῦιν τιμᾶσθαι
παραπλησίως τοῖς θεοῖς, ἅμα μὲν διὰ τὴν γεωργίαν, ἅμα δὲ
42 καὶ διὰ τὸ τὴν εὕρεσιν τῶν καρπῶν αὐτοῖς ἀνατιθέναι. Τοὺς
δὲ λύκους τιμᾶσθαι, διὰ τὴν πρὸς τοὺς κύνας τῆς φύσεως
ὁμοιότητα, καὶ ἐπεὶ τὸ παλαιὸν, φασὶ, τῆς Ἴσιδος μετὰ τοῦ
παιδὸς Ὥρου μελλούσης διαγωνίζεσθαι πρὸς Τυφῶνα, παρα- c

p. 50. τὸ τῆς] καὶ τῆς D. 2. ἀργηγὸν] ἀρχέγονον B.C. γρ. S. ὃν ἀρχέγονον D. ὃν ἀρχήγονον F.G. ὃν ἀρχηγὸν E. 4. οὐ κατ'] οὐ τοὺς B.C.D.E.F.G. 5. ὀλίγους] ὀλίγα F. κατὰ τὰς τελετὰς om. A.H. 7. παραλαβόντας] παραλάκτας C.F.G. 9. πᾶνας] πάντας B. b 2. παραπλησίως τὸ γὰρ] παραπλησίας τὸ γάρ τοι A. γρ. S.V. τοι addit H. 5. τοὺς δὲ] τοὺς γὰρ C.D.F.G. 6. μνεῦιν] μνεῦνιν C.F.G. 7. ἅμα μὲν om. H. 9. ἀνατιθέναι] ἀνατεθεῖναι H. 11. ἐπεὶ] ἐπὶ A.B. ἐπεὶ καὶ C.F.G. 12. ὤρου] ἔρου C.

generatio, quod potissimum animalium naturæ principium sit, non sine
ratione coli. Et sane partem istam, si in universum loqui placet, non ab
Ægyptiis modo, sed ab aliis etiam plerisque gentibus in sacrorum initiis,
40 utpote caussam generationis animantium esse consecratam: ipsosque adeo
sacerdotes, qui patrium in Ægypto sacerdotium hereditario quasi jure
accipiant, numinis hujus mysteriis initiari. Quinetiam et Panas et Satyros
aiunt eandem ob caussam venerationem ab hominibus consequutos esse,
quorum simulacra plerique, magna cum hircorum natura similitudine, in
templis arrigentia dedicarint, quod nimirum hoc animal salacissimum
41 habeatur. Sacros tauros Apin ac Mnevin quod attinet, divinos ipsis
honores concedi, partim quod arandæ terræ serviant, partim quod iis
42 ipsarum quoque frugum inventio tribuatur. Lupos vero similiter coli,
non modo propter eam quam habent cum canibus naturæ affinitatem, sed
etiam quod olim, inquiunt, Iside cum Oro filio adversus Typhonem dimi-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ γενέσθαι βοηθὸν ἐξ ᾅδου τὸν Ὄσιριν τῷ τέκνῳ καὶ τῇ γυ-
43 ναικὶ, λύκῳ τὴν ὄψιν ὁμοιωθέντα. Ἕτεροι δὲ λέγουσιν
Αἰθίοπας στρατεύσαντας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, ὑπὸ πλήθους
λύκων διωχθῆναι· διὸ καὶ Λυκοπολίτην κληθῆναι τὴν χώραν.
Τὸν δὲ κροκόδειλον σέβεσθαί φασι διὰ τὸ μὴ τολμᾶν διανή-
χεσθαι τὸν Νεῖλον τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀραβίας καὶ Λιβύης
44 λῃστὰς τῶν κροκοδείλων χάριν. Φασὶ δέ τινα τῶν παρ'
αὐτοῖς βασιλέων διωκόμενον ὑπὸ τῶν ἰδίων κυνῶν καταφυγεῖν d
εἰς τὴν λίμνην, ἔπειτα ὑπὸ κροκοδείλου ἀναληφθέντα παρα-
45 δόξως εἰς τὸ πέραν ἀπενεχθῆναι. Αἰτίας δὲ καὶ ἄλλας φασί
τινες τῆς τῶν ἀλόγων ζώων τιμῆς. Τοῦ γὰρ πλήθους τὸ
παλαιὸν ἀφισταμένου τῶν βασιλέων, καὶ συμφρονοῦντος εἰς
τὸ μηκέτι βασιλεύεσθαι, ἐπινοῆσαί τινα διάφορα σεβάσματα
αὐτοῖς τῶν ζώων παρασχεῖν, ὅπως ἑκάστων τὸ μὲν παρ' αὐ-
τοῖς τιμώμενον σεβομένων, τοῦ δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀφιερω-
μένου καταφρονούντων, μηδέποτε ὁμονοῆσαι δύνωνται πάν-
46 τες οἱ κατ' Αἴγυπτον. Ὅταν δὲ ἀποθάνῃ τι τῶν εἰρημένων

c 4. στρατεύσαντας] μέλλοντας στρατεύεσθαι A.H. γρ. S.V. 6. λυκοπολίτην] λυκοπολίτῐν B. λυκόπολιν H. Mox πόλιν A.H. pro χώραν. 7. σέβεσθαι] σέβειν A.H. 10. τινα] τινας H. qui infra κοινῶν pro κυνῶν. d 2. ἀναληφθέντα παραδόξως] παρ. ἀναλ. A.H. παραδόξως διασωθέντα ὡς τὸ π. C. 5. τοὺς βασιλέας δηλονότι A. in marg. Tum ἀφισταμένου τὸ παλαιὸν H. 8. ἑκάστων] ἑκάστῳ H. 9. σεβομένων· τοῦ δὲ] σεβασμάτων δὲ A. σέβασμα τῶν δὲ H. τοῦ—ἀφιερωμένου] τὸ—ἀφιερώμενον F.G. τῶν δὲ—ἀφιερωμένων γρ. S.V. 10. ἀφιερωμένου] ἀφιερωμένων A. ἀφιερουμένων H.

catura, filio simul et uxori suppetias ab inferis excitatus et lupi forma
43 tectus Osiris tulisset. Quanquam alii tradunt, Æthiopes cum in Ægyptum incubuissent, a luporum multitudine pessime vexatos et in fugam actos fuisse, id quod etiam in caussa fuerit, cur ea regio Lycopolitana
c. 89 diceretur. Crocodilorum venerationem institutam esse, qnod eorum metu
44 Arabiæ Libyæque latrones Nilum transmittere non audeant: et unum quidem suis e regibus, ut canum suorum impetum ac rabiem effugeret, cum in paludem confugisset, a crocodilo quodam præter expectationem
45 leniter exceptum, atque in ulteriorem ripam transvectum fuisse. His alias quoque brutorum animalium cultus rationes adjiciunt. Enimvero, cum a regibus olim multitudo defecisset, jamque de tollendo funditus regio dominatu conspiratione facta cogitaret, id ab aliquo solerter inventum, uti varios illis ac discrepantes colendorum animantium ritus traderet, ut cum singuli suos quique animantes et religiose colerent, et consecratos ab aliis repudiarent, nunquam universæ totius Ægypti præfecturæ in mutuam consiliorum voluntatumque societatem et conjunctionem venire
c. 83. 46 possent. Jam, ubi animalium istorum aliquod extinctum est, ipsum

ζώων, σινδόνι καλύψαντες, καὶ μετ' οἰμωγῆς τὰ στήθη κατα- ΔΙΟΔΩΡΟΥ
πληξάμενοι, ἐν ἱεραῖς θήκαις θάπτουσιν. Ὃς δ' ἄν τι τού- p. 51
των τῶν ζώων ἑκὼν διαφθείρῃ, θανάτῳ περιπίπτει, πλὴν ἐὰν
αἴλουρον ἢ τὴν ἶβιν ἀποκτείνῃ· ταῦτα γὰρ ἐάν τε ἑκὼν ἐάν
47 τε ἄκων ἀποκτείνῃ τις, πάντως θανάτῳ περιπίπτει. Ἀλλὰ
μὴν καὶ καθ' ἣν ἂν οἰκίαν εὑρεθῇ κύων τετελευτηκὼς, ξυρῶνται
πάντες ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ποιοῦνται πένθος· κἂν οἶνος, ἢ
σῖτος, ἤ τι τῶν πρὸς τὸν βίον ἀναγκαίων τύχῃ κείμενον ἐν τῷ
48 οἴκῳ, οὐκ ἂν ἔτι χρήσασθαι αὐτοῖς ὑπομείνειαν. Τρέφουσι b
δὲ τὸν Ἆπιν ἐν Μέμφει, καὶ τὸν Μνεῦιν ἐν Ἡλίου πόλει,
καὶ τὸν τράγον ἐν Μένδητι, καὶ τὸν κροκόδειλον ἐν τῇ Μύριδος
λίμνῃ, καὶ τὰ λοιπὰ θηρία ἐν ἱεροῖς περιβόλοις, σεμίδαλιν
[33] προσφέροντες, ἢ χόνδρον ἕψοντες ἐν γάλακτι, καὶ πέμματα
παντοδαπὰ μέλιτι φύροντες, καὶ κρέα χήνεια, τὰ μὲν ἕψον-
49 τες, τὰ δὲ ὀπτῶντες. Τοῖς δὲ ὠμοφάγοις πολλὰ τῶν ὀρνέων
παραβάλλουσι, καὶ θηλείας ἑκάστῳ τῶν ζώων τὰς εὐειδεστά-
50 τας συντρέφουσιν, ἃς παλλακίδας προσαγορεύουσιν. Ὅταν c

d ult. καταπληξάμενοι] καταπλήξαντες A.S.V. πλήξαντες H.
p. 51. 3. ταῦτα γὰρ] ταῦτα δὲ A.H. Mox πάντως om. H. 4. ἐάν τε ἄκων] εἴτε ἄ. C.F.G. ἢ ἄκων D. 6. ἣν οἰκ.] ἣν ἂν οἰκ. E. qui infra ξηροῦνται. ἣν ἂν F.G. 9. ἀναγκαίων] ἀναγκαῖον B.C.D. 10. οὐκ ἔτι] οὐκ ἂν ἔτι B.C.D.E.F.G. Mox τοῖς αὐτοῖς C.D.E.F.G. ὑπομείνειεν] ὑπομένειν A. ὑπομείνειαν C.F.G. ὑπομένειεν H. 11. μέμφει] μέμφιδι B. μέμφη C. Mox Μνεῦνιν C.F.G. b 2. μένδη] μένδητι B.E.H. Supra πόλεσι D. 5. χόνδρον] χόντρον C. 7. φύροντες] φυρῶντες H. καὶ κρέα—ὀπτῶντες om. A.H. κρέα] κρέη C.G. κρείη F. Tum τὰ δὲ τῶν ὠμοφάγων ὀρνέων παραβ. B.

linteo opertum sacris in thecis cum ingenti luctu planctuque sepeliunt.
Quod si quis eorum quodpiam sponte dataque opera occiderit, morte
damnatur. Felem autem vel ibin quisquis sive prudens, sive imprudens
47 peremerit, circa veniam omnem capitis supplicium luit. Præterea, qua- c. 84
cunque in domo extinctus canis repertus fuerit, corpus totum ad cutem
usque radentes in luctu versantur universi; ac licet vinum aut frumentum,
aut aliquid aliud necessariæ victum annonæ repositum in ædibus illis
fuerit, eo tamen sibi nemo prorsus uti fas in posterum esse arbitratur.
48 Cæterum Memphi quidem Apin, Mnevin autem in Solis civitate alunt; Apis et Mnevis.
Mendæ hircum, crocodilum in Myridis palude, cæteras bestias in sacro-
rum quorundam septorum ambitu, quibus similam, aut elixum lacte
chondrum, ac placentas omnis generis cum anserinis carnibus partim
49 elixis, partim assis objiciunt. Iis autem quæ cruda vescuntur, aves
obtrudunt quamplurimas, fœminasque pulcherrimas cum singulis maribus
50 enutriunt, quas pellices nominare solent. At vero Api magnifice post c. 85

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

δὲ ὁ Ἆπις τελευτήσας ταφῇ μεγαλοπρεπῶς, ζητοῦσιν ἕτερον ὅμοιον· ὅταν δὲ εὑρεθῇ, τὰ μὲν πλήθη τοῦ πένθους ἀπολύεται· ἄγεται δὲ ὁ μόσχος πρῶτον εἰς Νείλου πόλιν. Καὶ τότε μόνον αἱ γυναῖκες αὐτὸν ὁρῶσι κατὰ πρόσωπον ἱστάμεναι, καὶ δεικνύουσιν ἀνασυράμεναι τὰ ἑαυτῶν γεννητικὰ μόρια, τὸν δὲ ἕτερον χρόνον ἅπαντα κεκωλυμένον ἐστὶν εἰς ὄψιν αὐτὰς ἔρχεσθαι τούτῳ τῷ θεῷ. Φασὶ δὲ τὴν τοῦ Ὀσίριδος ψυχὴν εἰς τοῦτον μετὰ τὴν τελευτὴν μεταστῆναι. d

51 Τοιαύτη καὶ ἡ Αἰγυπτίων ἀσχήμων ἀθεότης μᾶλλον ἢ θεολογία, πρὸς ἣν καὶ τὸ ἐνίστασθαι αἰσχρόν. Ἧς καὶ εἰκότως καταπτύσαντες ἀνεχωρήσαμεν, λύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν τῶν τοσούτων κακῶν οὐδετέρως εὑράμενοι ἢ διὰ μόνης τῆς σωτηρίου καὶ εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, τῆς τὰς διανοίας τυφλοῖς τὴν ἀνάβλεψιν
52 εὐαγγελισαμένης. Τούτων δὲ αὐτῶν τὰς σεμνοτέρας δὴ θεωρίας τε καὶ φυσιολογίας μικρὸν ὕστερον ἐπισκεψό-

c 3. τοῦ δέους ἀπολύονται] τοῦ πένθους ἀπολύεται. Ἄγεται δὲ ὁ A.H. S.V. 4. ἄγεται δὲ] ἄλλως δὲ B. 6. αἱ γυναῖκες αὐτὸν] αὐτὸν αἱ γυ. A.H. Mox δείκνυσιν C.F.G. 11. τοῦ Ὀσ.] τοῦ om. F. d 3. καὶ om. F. τὸ om. H. 6. εὑράμενοι] εὑρόμενοι A. 8. τῆς] τοῖς F.G. 9. τούτων δὲ] τούτων δὴ D. ubi mox δὲ θεωρίας. 11. ἐπισκεψόμεθα] ἐπισκεψώμεθα A.D.E.

mortem consepulto, alterum ei persimilem quærunt; eoque reperto, metu populus universus luctuque liberatur. Vitulus autem primum in Nili civitatem ducitur, ac tum quidem solis mulieribus eum videre licet, quæ coram sistentes sese reductis vestibus honestas ipsi partes ostendunt, ac deinceps ab omni prorsus ejusdem numinis aspectu excluduntur. Hujus autem in corpus Osiridis vita functi animum transmigrasse aiunt.

51 Hæc illa est Ægyptiorum divinitatis omnis ejectio potius, quam theologia, eo usque infamis certe quidem, ut vel eam argumentis oppugnare turpe videatur. Hanc nos jure sane ac merito respuendam nobis repudiandamque putavimus, qui tamen non alia tantorum malorum scelerumque tyrannidem, quam salutaris unius et Evangelicæ doctrinæ vi excussimus, quæ mente animoque cæcis videndi
52 facultatem feliciter annuntiat. Quod superest, illas quoque rerum naturalium rationes, quarum honestiorem paulo speciem infandis religionibus obtendunt, postmodum expendemus, si tamen prius de

μεθα, ἐπὰν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ διαλάβωμεν. Οὕτω δῆτα
ἀναμὶξ Αἰγυπτιακῆς ὁμοῦ καὶ Φοινικικῆς συνδραμούσης
μυθολογίας, κεκράτηκεν εἰκότως παρὰ τοῖς πλείστοις
53 τῶν ἐθνῶν ἡ τῆς παλαιᾶς πλάνης δεισιδαιμονία. Ἀλλὰ p. 52
γὰρ λεκτέον καὶ τὰ Ἑλλήνων. Τὰ μὲν δὴ σεμνὰ τῆς
Αἰγυπτίων μυθολογίας τὸν προτεθέντα περιείληφε τρό-
πον· τὰ δὲ Ἑλληνικά, ὅτι τούτων αὐτῶν ἀποσπάσματα
καὶ παρακούσματα τυγχάνει, προείρηται μὲν πολλάκις
καὶ διὰ τῆς τῶν προτεθέντων συγγραφέων διαγνώσεως·
54 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας
γένοιτ' ἂν ἔκδηλον, ἐπαγομένων ἐν ταῖς οἰκείαις περὶ
θεῶν ἀναγραφαῖς οἴκοθεν μὲν οὐδὲν, ταῖς δὲ τῶν ἔξωθεν
55 περιπιπτόντων μυθολογίαις· ξοάνοις τε γὰρ τοῖς πα-
ραπλησίοις καὶ μυστηρίοις τοῖς αὐτοῖς ἀποδείκνυνται b

d 13. Αἰγυπτιακῆς ὁμοῦ] ὁμ. Αἰγ. B.C.F.G. φοινικικῆς] φοινικῆς A.B. 14. μυθολογίας] θεολογίας A.H. et sic infra. γρ. θεολογίας S.V.

p. 52. 1. Ἀλλὰ γὰρ—Ἑλλήνων om. A.H. 2. μυθολογίας] θεολογίας D.F.G.V. Mox προεκτεθέντα (προείληφε H.) A.H. Mox τὰ δὲ Ἑλληνικὰ—οἴκοθεν μὲν οὐδέν om. B. 4. παρακούσματα] ἴσως παρασχίσματα S. 6. καὶ δ' αὐτῆς F. 7. καὶ ἐξ αὐτῆς] ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῆς C. 9. ἐπαγομένων] ἐπαρμένων F. ubi om. ταῖς οἰκείαις περί F.G. 11. μυθολογίαις] "Videtur deesse verbum" S. 12. τε γὰρ] γὰρ om. B. τε καὶ C.F.G. b. ἀποδείκνυνται συγχρώμενοι] ἀποχρώμενοι φαίνονται C.

Græcorum etiam rituum superstitione disputaverimus. Enimvero,
cum unum aliquod veluti corpus hunc in modum extitisset, ex per-
mixta Phœniciarum Ægyptiarumque fabellarum varietate conflatum,
mirum sane videri non debet, si erroris antiqui superstitio perdiu
fuerit apud gentes plerasque dominata. Sic igitur, quo modo ante
narravi, egregia sese Ægyptiorum commenta fabulæque habuerunt.
53 Nunc ut de Græcis aliquid dicamus, ordo postulat. Et quanquam
istas aliud esse nihil, quam fragmenta quædam, invectasque perperam
et alieno sensu veterum illarum interpretationes, ipsamet jam sæpius
54 laudatorum scriptorum auctoritate judicioque ostendimus; id ipsum
tamen producta in lucem Græcorum hominum theologia clarius
apparebit: quippe qui in suis illis de universo deorum genere com-
mentariis, proprium domesticumque proferant nihil, sed in exterorum
55 figmenta populorum incidant, partimque simulacris omnino similibus,
partim iisdem quoque mysteriis uti convincantur; quemadmodum ex
eorundem historia quivis auferre potest, quam ipsemet Diodorus cujus

συγχρώμενοι, ὡς ἔνεστι μαθεῖν ἐκ τῆς περὶ τούτων ἱστορίας, ἣν ὁ τὰς βιβλιοθήκας ἐπὶ ταυτὸν ὁμοῦ συναγαγὼν, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνημόνευσα, κατὰ τὸ τρίτον καὶ τέταρτον τῆς δηλωθείσης αὐτοῦ πραγματείας ἱστορεῖ, τὴν τῆς ἱστορίας ἀρχὴν ἀπὸ τῶν τοῦ Κάδμου χρό-
56 νων πεποιημένος. Τὸν δὲ Κάδμον μετὰ Μωσέα γενέσθαι αἱ ἀκριβεῖς τῶν χρονογραφιῶν παριστῶσι διαδοχαὶ, ὡς κατὰ καιρὸν ἐπιδείξομεν. Ὥστε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν ἀποδείκνυσθαι τὸν Μωσέα προτερεῖν, εἰ c
δὴ πρὸ Κάδμου μὲν οὗτος, οἱ δὲ θεοὶ νεώτεροι τῆς Κάδμου γεγονότες ἡλικίας ἀναφαίνονται. Ἄκουε δ' οὖν τῶν τοῦ συγγραφέως φωνῶν·

2 ΔΙΟΔΩΡΟΥ Κάδμον τὸν Ἀγήνορός φασιν ἐκ Φοινίκης ὑπὸ τοῦ βα- d
σιλέως ἀποσταλῆναι πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Εὐρώπης, ἣν ὑπὸ Διὸς ἁρπαγῆναι· μὴ εὑρόντα δὲ εἰς Βοιωτίαν ἐλθεῖν κτίσαι τε τὰς αὐτόθι Θήβας, γήμαντα δὲ Ἁρμονίαν τὴν Ἀφροδίτης, γεννῆσαι ἐξ αὐτῆς Σεμέλην καὶ τὰς ταύτης ἀδελφάς.
2 Τῇ δὲ Σεμέλῃ τὸν Δία μιγέντα παρακληθῆναι τὰς ἐπιπλο-

b 2. ἔνεστι] ἔστι A.H. qui mox καὶ περὶ τ. 7. ἱστορίας] θεολογίας V. γρ. S. τοῦ Κάδμου] τοῦ om. A.H. 9. αἱ ἀκρ.] αἱ om. H. c. προτερεῖν] πρότερον A.H.S.V. 3. τῆς Κάδμου] τοῦ K. C.F.G. 4. τῶν τοῦ ni fallor om. F. d 2. ὑπὸ] ἀπὸ C.F.G. 4. εὑρόντα] εὑρεθέντα D. 5. κτίσαι τε] κτίσαι δὲ C.D.F.G. Mox Ἀφροδίτην C.H. 7. σεμέλην] σελήνην C. τὴν σελήνην F.G.

non semel ante memini tertio quartoque volumine citati operis, quo varias unum in corpus bibliothecas collegit, fuse prosequitur, eam a
56 Cadmi ætate auspicatus. Hunc vero Cadmum post Moysen natum esse, accurata temporum serie ac successione manifeste comprobatur, ut suo loco ostendemus. Ex quo proinde, Græcorum numinibus antiquiorem fuisse Mosen, certa ratione conficitur, cum is ætate Cadmum antecesserit, post quem Græcorum deos in lucem editos fuisse constat. Sed ipsissima ejusdem auctoris verba jam audi.

Diod. Sic. IV. 2. 2 Cadmum Agenoris filium memorant, ex Phœnicia jussu regis, Europæ quam Juppiter rapuerat quærendæ gratia profectum esse: hanc vero quod reperire non potuisset, in Bœotiam venisse, quæque ibi sitæ sunt Thebas condidisse, ac Semelen cum ejusdem sororibus ex Harmonia Veneris filia,
2 quam uxorem duxerat, suscepisse. At cum a Jove, qui secum rem

καὰς ὁμοίας αὐτῇ ποιήσασθαι ταῖς πρὸς τὴν Ἥραν. Ἐπελ- ΔΙΟΔΩΡΟΥ
θόντος δὲ αὐτοῦ θεοπρεπῶς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν,
οὐκ ἐνεγκοῦσαν τὴν Σεμέλην ἐγκύμονα οὖσαν ἐκτρῶσαι τὸ
3 βρέφος, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς αὐτὴν τελευτῆσαι. Τὸν δὲ Δία p. 53
[34] λαβόντα τὸ παιδίον παραδοῦναι τῷ Ἑρμῇ, ἐκπέμψαι τε εἰς
τὸ ἐν τῇ Νύσῃ ἄντρον, κείμενον μεταξὺ Φοινίκης τε καὶ
Νείλου. Οὕτω δὲ τραφέντα τὸν Διόνυσον ὑπὸ τῶν Νυμ-
φῶν εὑρετὴν τοῦ οἴνου γενέσθαι, καὶ τὴν φυτείαν διδάξαι
4 τῆς ἀμπέλου τοὺς ἀνθρώπους. Εὑρεῖν δὲ καὶ τὸ ἐκ τῆς
κριθῆς κατασκευαζόμενον πόμα, τὸ καλούμενον ζύθον· περι-
φέρειν δὲ στρατόπεδον, οὐ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναι-
κῶν, καὶ τοὺς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς τῶν ἀνθρώπων κολάζειν. b
5 Στρατεῦσαι δὲ εἰς τὴν Ἰνδικὴν τριετεῖ χρόνῳ. Ἐντεῦθεν
τοὺς Ἕλληνας καταδεῖξαι τριετηρικὰς θυσίας Διονύσῳ, καὶ
τὸν θεὸν νομίζειν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ποιεῖσθαι τὰς
παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφανείας· σέβειν τε αὐτὸν πάντας
ἀνθρώπους διὰ τὴν τοῦ οἴνου δόσιν· ὥσπερ καὶ τὴν Δήμητραν
διὰ τὴν τῆς τοῦ σίτου τροφῆς εὕρεσιν.

d 10. ὁμοίας] ὁμοίως B. 12. ἐνεγκεῖν] ἐνεγκοῦσαν C.D.E.F.G.V.S. Supra βροντῆς H. 13. ἐκτρῶσαι] καὶ ἐκτ. A.H. ante ἐγκύμονα forte καὶ inserendum Viger. in marg.

p. 53. 1. τὸ παιδίον] τὸν παῖδα D. qui mox δὲ εἰς. 3. τε καὶ] τε om. H. 6. φυτείαν] φυτίαν D. 10. καὶ τοὺς ἀδ.] τοὺς δ' ἀδ. A.H. b. στρατεῦσαι—στρατείας γυναικῶν om. B. 2. χρόνῳ] χρόνων H. 5. παρὰ τοῖς ἀ.] τοῖς om. A.H. 6. πάντας] πάντας κατ' E. Supra σέβειν δὲ F. 8. τῆς τοῦ σίτου] τοῦ σίτου τῆς A.H. Mox εἶναί τε E.

habuerat, vehementer Semele petiisset, uti ejus in posterum consuetudine, qua Junonem conveniebat, frui sibi liceret, eum majestate plane divina cum tonitru ac fulguribus accessisse, quorum illa vim cum sustinere non posset, quem utero fœtum gestabat abortivum effudisse, flammaque cœlesti
3 conflagrasse. Juppiter autem, inquiunt, exceptum infantem Mercurio tradidit, a quo in quoddam Nysæ antrum Phœniciam inter Nilumque delatus est. Hic ergo Bacchus Nympharum studio et opera educatus, De Baccho fabulæ.
4 vini usu reperto, vineæ simul plantandæ rationem homines docuit, potusque genus quod ex hordeo conficitur, zythumque hoc est cervisia nominatur, invenit. Idem exercitum ex viris mulieribusque conflatum circun-
5 ducens, pœnas a facinorosis et impiis expetivit. Quod autem is triennium c. 3
in Indica expeditione posuisset, Græci trieterica sacra ejus in honorem instituere, cum per illud tempus Bacchum sese hominibus spectandum præbere solitum putarent. Cæterum divinos honores propter vini munus, quemadmodum Ceres ob inventi frumenti beneficium, ab universo homi-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ τὸν θεὸν τὸν παρ' αὐτοῖς καλούμενον Ἄνουβιν κυνὸς ἔχειν
κεφαλήν· ἐμφαίνοντες, ὅτι σωματοφύλαξ ἦν τῶν περὶ τὸν
36 Ὄσιριν καὶ τὴν Ἶσιν. Ἔνιοι δέ φασι, τῆς Ἴσιδος προη-
γουμένους τοὺς κύνας, καθ' ὃν καιρὸν ἐζήτει τὸν Ὄσιριν, τά
37 τε θηρία καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἀπείργειν. Καὶ τὸν μὲν
αἴλουρον πρὸς τὰς ἀσπίδας εὔθετον ὑπάρχειν καὶ τὰ ἄλλα d
[32] δάκετα τῶν ἑρπετῶν· τὸν δὲ ἰχνεύμονα τὰ τῶν κροκοδείλων
ᾠὰ συντρίβειν, ἀναιρεῖν τε καὶ τοὺς κροκοδείλους πηλῷ κυλιό-
μενον, καὶ ἐπιπηδῶντα κεχηνόσι τοῖς στόμασι, διαφαγόντα
38 τε αὐτῶν τὰ ἐντὸς τῆς κοιλίας, νεκροὺς ἀπεργάζεσθαι. Τῶν
δὲ ὀρνέων, τὴν μὲν ἶβιν χρησίμην ὑπάρχειν πρός τε τοὺς
ὄφεις καὶ τὰς ἀκρίδας καὶ τὰς κάμπας, τὸν δὲ ἱέρακα πρὸς
τοὺς σκορπίους καὶ κεράστας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν δακετῶν
θηρίων, καὶ διὰ τὸ συμβάλλεσθαι ταῖς μαντείαις· τὸν δ'
39 ἀετὸν, διὰ τὸ βασιλικὸν εἶναι. Τὸν δὲ τράγον φασὶν ἀπο-
τεθεῶσθαι, καθάπερ καὶ τοῖς Ἕλλησι τὸν Πρίαπον, διὰ τὸ
γεννητικὸν μόριον· τὸ μὲν γὰρ ζῶον εἶναι τοῦτο κατωφε-

c 6. περὶ] παρὰ D. 7. καὶ τὴν Ἶσιν—Ὄσιριν om. B.C.F.G. 11. εὔθετον ὑπ. in A.H. post ἑρπετῶν. d. δάκετα] δέκα B. δέκατα D. cum γρ. δάκετα δὲ κατὰ E. 3. τε καὶ] καὶ om. C.D.G.H. τε om. E. δὲ sine καὶ F. 5. διαφαγόντα] διαφάτοντα C. διαφεύγοντα G. τε αὐτῶν] δὲ αὐτὸν C. δὲ item B.E.F.G. 11. ἀετὸν] αὐτὸν H. 13. Πρίαπον] πριήπον A. πρίνπον H. Supra καὶ om. F. 14. γὰρ om. E. 15. κατωφερ.] καταφερ. A.H.V. γρ. S.

tionem, tum ad custodiam hominibus esse; quam ob caussam, deum
illum quem Anubin nominant, canino esse capite, ut eum Osiridis et
36 Isidis prætorianum fuisse militem significent. Quanquam non desunt
qui velint, Isidem quo tempore Osirin quæreret, præeuntes secum duxisse
37 canes, qui feras et obvium quemque summoverent. Porro felem quidem
adversum aspidas, reliquosque serpentes qui morsu venenum infundunt,
perutilem esse; ichneumonem autem non modo crocodilorum ova con-
terere, sed etiam crocodilos ipsos extinguere, quod in cœno ante volutatus,
in hiantia ipsorum ora insiliat, quæque ventre continentur intestina cor-
38 rodat. Ex avibus etiam, plurimum Ibin contra serpentes, locustas, et
erucas opis auxiliique conferre; nec minus accipitrem contra scorpiones
ac cerastas, minorumque bestiarum vulgus, quæ morsu pestem et interi-
tum afferunt, cum eidem præterea multum in auguriis divinationibusque
tribuatur: aquilam denique, quod regium aliquid præ se ferat, venerationi
c. 88. 39 esse. Jam, hircum ipsum quoque tanquam deum ab illis habitum fuisse,
nihilo minus quam Priapum a Græcis, ob membrum corporis ad genera-
tionem comparatum: quippe hoc animantis genus in venerem pronum
admodum esse atque propensum: illam vero partem corporis, cui debetur

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ρέστατον πρὸς τὰς συνουσίας. Τὸ δὲ μόριον τοῦ σώματος,
τὸ τῆς γενέσεως αἴτιον, τιμᾶσθαι προσηκόντως, ὡς ἂν ἀρχέ- p. 50
γονον τῆς τῶν ζώων φύσεως. Καθόλου δὲ τὸ αἰδοῖον οὐ
τοὺς Αἰγυπτίους μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους
καθιερωκέναι κατὰ τὰς τελετὰς, ὡς αἴτιον τῆς τῶν ζώων γε-
40 νέσεως· τούς τε ἱερεῖς τοὺς παραλαβόντας τὰς πατρικὰς
ἱερωσύνας κατ' Αἴγυπτον τούτῳ τῷ θεῷ μυεῖσθαι· καὶ τοὺς
Πᾶνας δὲ καὶ τοὺς Σατύρους φασὶν ἕνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας
τιμᾶσθαι παρὰ ἀνθρώποις· διὸ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἀνατι- b
θέναι τοὺς πλείστους ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐντεταμένας, καὶ τῇ τοῦ
τράγου φύσει παραπλησίας· τὸ γάρ τοι ζῶον τοῦτο παρα-
41 δίδοσθαι πρὸς τὰς συνουσίας ὑπάρχειν ἐνεργότατον. Τοὺς
δὲ ταύρους τοὺς ἱεροὺς τὸν Ἆπιν καὶ τὸν Μνεῦιν τιμᾶσθαι
παραπλησίως τοῖς θεοῖς, ἅμα μὲν διὰ τὴν γεωργίαν, ἅμα δὲ
42 καὶ διὰ τὸ τὴν εὕρεσιν τῶν καρπῶν αὐτοῖς ἀνατιθέναι. Τοὺς
δὲ λύκους τιμᾶσθαι, διὰ τὴν πρὸς τοὺς κύνας τῆς φύσεως
ὁμοιότητα, καὶ ἐπεὶ τὸ παλαιὸν, φασὶ, τῆς Ἴσιδος μετὰ τοῦ
παιδὸς Ὥρου μελλούσης διαγωνίζεσθαι πρὸς Τυφῶνα, παρα- c

p. 50. τὸ τῆς] καὶ τῆς D. 2. ἀργηγὸν] ἀρχέγονον B.C. γρ. S. ὃν ἀρχέγονον D. ὃν ἀρχήγονον F.G. ὃν ἀρχηγὸν E. 4. οὐ κατ'] οὐ τοὺς B.C.D.E.F.G. 5. ὀλίγους] ὀλίγα F. κατὰ τὰς τελετὰς om. A.H. 7. παραλαβόντας] παραλάκτας C.F.G. 9. πᾶνας] πάντας B. b 2. παραπλησίως τὸ γὰρ] παραπλησίας τὸ γάρ τοι A. γρ. S.V. τοι addit H. 5. τοὺς δὲ] τοὺς γὰρ C.D.F.G. 6. μνεῦιν] μνεῦνιν C.F.G. 7. ἅμα μὲν om. H. 9. ἀνατιθέναι] ἀνατεθεῖναι H. 11. ἐπεὶ] ἐπὶ A.B. ἐπεὶ καὶ C.F.G. 12. ὥρου] ἔρου C.

generatio, quod potissimum animalium naturæ principium sit, non sine ratione coli. Et sane partem istam, si in universum loqui placet, non ab Ægyptiis modo, sed ab aliis etiam plerisque gentibus in sacrorum initiis,
40 utpote caussam generationis animantium esse consecratam: ipsosque adeo sacerdotes, qui patrium in Ægypto sacerdotium hereditario quasi jure accipiant, numinis hujus mysteriis initiari. Quinetiam et Panas et Satyros aiunt eandem ob caussam venerationem ab hominibus consequutos esse, quorum simulacra plerique, magna cum hircorum natura similitudine, in templis arrigentia dedicarint, quod nimirum hoc animal salacissimum
41 habeatur. Sacros tauros Apin ac Mnevin quod attinet, divinos ipsis honores concedi, partim quod arandæ terræ serviant, partim quod iis
42 ipsarum quoque frugum inventio tribuatur. Lupos vero similiter coli, non modo propter eam quam habent cum canibus naturæ affinitatem, sed etiam quod olim, inquiunt, Iside cum Oro filio adversus Typhonem dimi-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ γενέσθαι βοηθὸν ἐξ ᾅδου τὸν Ὄσιριν τῷ τέκνῳ καὶ τῇ γυ-
43 ναικὶ, λύκῳ τὴν ὄψιν ὁμοιωθέντα. Ἕτεροι δὲ λέγουσιν
Αἰθίοπας στρατεύσαντας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, ὑπὸ πλήθους
λύκων διωχθῆναι· διὸ καὶ Λυκοπολίτην κληθῆναι τὴν χώραν.
Τὸν δὲ κροκόδειλον σέβεσθαί φασι διὰ τὸ μὴ τολμᾶν διανή-
χεσθαι τὸν Νεῖλον τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀραβίας καὶ Λιβύης
44 λῃστὰς τῶν κροκοδείλων χάριν. Φασὶ δέ τινα τῶν παρ'
αὐτοῖς βασιλέων διωκόμενον ὑπὸ τῶν ἰδίων κυνῶν καταφυγεῖν d
εἰς τὴν λίμνην, ἔπειτα ὑπὸ κροκοδείλου ἀναληφθέντα παρα-
45 δόξως εἰς τὸ πέραν ἀπενεχθῆναι. Αἰτίας δὲ καὶ ἄλλας φασί
τινες τῆς τῶν ἀλόγων ζώων τιμῆς. Τοῦ γὰρ πλήθους τὸ
παλαιὸν ἀφισταμένου τῶν βασιλέων, καὶ συμφρονοῦντος εἰς
τὸ μηκέτι βασιλεύεσθαι, ἐπινοῆσαί τινα διάφορα σεβάσματα
αὐτοῖς τῶν ζώων παρασχεῖν, ὅπως ἑκάστων τὸ μὲν παρ' αὐ-
τοῖς τιμώμενον σεβομένων, τοῦ δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀφιερω-
μένου καταφρονούντων, μηδέποτε ὁμονοῆσαι δύνωνται πάν-
46 τες οἱ κατ' Αἴγυπτον. Ὅταν δὲ ἀποθάνῃ τι τῶν εἰρημένων

c 4. στρατεύσαντας] μέλλοντας στρατεύεσθαι A.H. γρ. S.V. 6. λυκοπολίτην] λυκοπολίτϊν B. λυκόπολιν H. Mox πόλιν A.H. pro χώραν. 7. σέβεσθαι] σέβειν A.H. 10. τινα] τινας H. qui infra κοινῶν pro κυνῶν. d 2. ἀναληφθέντα παραδόξως] παρ. ἀναλ. A.H. παραδόξως διασωθέντα ὡς τὸ π. C. 5. τοὺς βασιλέας δηλονότι A. in marg. Tum ἀφισταμένου τὸ παλαιὸν H. 8. ἑκάστων] ἑκάστῳ H. 9. σεβομένων· τοῦ δὲ] σεβασμάτων δὲ A. σέβασμα τῶν δὲ H. τοῦ—ἀφιερωμένου] τὸ—ἀφιερώμενον F.G. τῶν δὲ—ἀφιερωμένων γρ. S.V. 10. ἀφιερωμένου] ἀφιερωμένων A. ἀφιερουμένων H.

catura, filio simul et uxori suppetias ab inferis excitatus et lupi forma
43 tectus Osiris tulisset. Quanquam alii tradunt, Æthiopes cum in Ægyptum incubuissent, a luporum multitudine pessime vexatos et in fugam actos fuisse, id quod etiam in caussa fuerit, cur ea regio Lycopolitana
c. 89 diceretur. Crocodilorum venerationem institutam esse, quod eorum metu
44 Arabiæ Libyæque latrones Nilum transmittere non audeant: et unum quidem suis e regibus, ut canum suorum impetum ac rabiem effugeret, cum in paludem confugisset, a crocodilo quodam præter expectationem
45 leniter exceptum, atque in ulteriorem ripam transvectum fuisse. His alias quoque brutorum animalium cultus rationes adjiciunt. Enimvero, cum a regibus olim multitudo defecisset, jamque de tollendo funditus regio dominatu conspiratione facta cogitaret, id ab aliquo solerter inventum, uti varios illis ac discrepantes colendorum animantium ritus traderet, ut cum singuli suos quique animantes et religiose colerent, et consecratos ab aliis repudiarent, nunquam universæ totius Ægypti præfecturæ in mutuam consiliorum voluntatumque societatem et conjunctionem venire
c. 83. 46 possent. Jam, ubi animalium istorum aliquod extinctum est, ipsum

ζώων, σινδόνι καλύψαντες, καὶ μετ' οἰμωγῆς τὰ στήθη κατα- ΔΙΟΔΩΡΟΥ
πληξάμενοι, ἐν ἱεραῖς θήκαις θάπτουσιν. Ὃς δ' ἄν τι τού- p. 51
των τῶν ζώων ἑκὼν διαφθείρῃ, θανάτῳ περιπίπτει, πλὴν ἐὰν
αἴλουρον ἢ τὴν ἶβιν ἀποκτείνῃ· ταῦτα γὰρ ἐάν τε ἑκὼν ἐάν
47 τε ἄκων ἀποκτείνῃ τις, πάντως θανάτῳ περιπίπτει. Ἀλλὰ
μὴν καὶ καθ' ἣν ἂν οἰκίαν εὑρεθῇ κύων τετελευτηκὼς, ξυρῶνται
πάντες ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ποιοῦνται πένθος· κἂν οἶνος, ἢ
σῖτος, ἤ τι τῶν πρὸς τὸν βίον ἀναγκαίων τύχῃ κείμενον ἐν τῷ
48 οἴκῳ, οὐκ ἂν ἔτι χρήσασθαι αὐτοῖς ὑπομείνειαν. Τρέφουσι b
δὲ τὸν Ἆπιν ἐν Μέμφει, καὶ τὸν Μνεῦιν ἐν Ἡλίου πόλει,
καὶ τὸν τράγον ἐν Μένδητι, καὶ τὸν κροκόδειλον ἐν τῇ Μύριδος
λίμνῃ, καὶ τὰ λοιπὰ θηρία ἐν ἱεροῖς περιβόλοις, σεμίδαλιν
[33] προσφέροντες, ἢ χόνδρον ἕψοντες ἐν γάλακτι, καὶ πέμματα
παντοδαπὰ μέλιτι φύροντες, καὶ κρέα χήνεια, τὰ μὲν ἕψον-
49 τες, τὰ δὲ ὀπτῶντες. Τοῖς δὲ ὠμοφάγοις πολλὰ τῶν ὀρνέων
παραβάλλουσι, καὶ θηλείας ἑκάστῳ τῶν ζώων τὰς εὐειδεστά-
50 τας συντρέφουσιν, ἃς παλλακίδας προσαγορεύουσιν. Ὅταν c

d ult. καταπληξάμενοι] καταπλήξαντες A.S.V. πλήξαντες H.

p. 51. 3. ταῦτα γὰρ] ταῦτα δὲ A.H. Mox πάντως om. H. 4. ἐάν τε ἄκων] εἴτε ἄ. C.F.G. ἢ ἄκων D. 6. ἣν οἰκ.] ἣν ἂν οἰκ. E. qui infra ξηροῦνται. ἣν ἂν F.G. 9. ἀναγκαίων] ἀναγκαῖον B.C.D. 10. οὐκ ἔτι] οὐκ ἂν ἔτι B.C.D.E.F.G. Mox τοῖς αὐτοῖς C.D.E.F.G. ὑπομείνειεν] ὑπομένειν A. ὑπομείνειαν C.F.G. ὑπομένειεν H. 11. μέμφει] μέμφιδι B. μέμφη C. Mox Μνεῦνιν C.F.G. b 2. μένδη] μένδητι B.E.H. Supra πόλεσι D. 5. χόνδρον] χόντρον C. 7. φύροντες] φυρῶντες H. καὶ κρέα—ὀπτῶντες om. A.H. κρέα] κρέη C.G. κρείη F. Tum τὰ δὲ τῶν ὠμοφάγων ὀρνέων παραβ. B.

linteo opertum sacris in thecis cum ingenti luctu planctuque sepeliunt.
Quod si quis eorum quodpiam sponte dataque opera occiderit, morte
damnatur. Felem autem vel ibin quisquis sive prudens, sive imprudens
47 peremerit, circa veniam omnem capitis supplicium luit. Præterea, qua- c. 84
cunque in domo extinctus canis repertus fuerit, corpus totum ad cutem
usque radentes in luctu versantur universi; ac licet vinum aut frumentum,
aut aliquid aliud necessariæ victum annonæ repositum in ædibus illis
fuerit, eo tamen sibi nemo prorsus uti fas in posterum esse arbitratur.
48 Cæterum Memphi quidem Apin, Mnevin autem in Solis civitate alunt; Apis et Mnevis.
Mendæ hircum, crocodilum in Myridis palude, cæteras bestias in sacro-
rum quorundam septorum ambitu, quibus similam, aut elixum lacte
chondrum, ac placentas omnis generis cum anserinis carnibus partim
49 elixis, partim assis objiciunt. Iis autem quæ cruda vescuntur, aves
obtrudunt quamplurimas, fœminasque pulcherrimas cum singulis maribus
50 enutriunt, quas pellices nominare solent. At vero Api magnifice post c. 85

ΔΙΟΔΩ-ΡΟΥ δὲ ὁ Ἆπις τελευτήσας ταφῇ μεγαλοπρεπῶς, ζητοῦσιν ἕτερον ὅμοιον· ὅταν δὲ εὑρεθῇ, τὰ μὲν πλήθη τοῦ πένθους ἀπολύεται· ἄγεται δὲ ὁ μόσχος πρῶτον εἰς Νείλου πόλιν. Καὶ τότε μόνον αἱ γυναῖκες αὐτὸν ὁρῶσι κατὰ πρόσωπον ἱστάμεναι, καὶ δεικνύουσιν ἀνασυράμεναι τὰ ἑαυτῶν γεννητικὰ μόρια, τὸν δὲ ἕτερον χρόνον ἅπαντα κεκωλυμένον ἐστὶν εἰς ὄψιν αὐτὰς ἔρχεσθαι τούτῳ τῷ θεῷ. Φασὶ δὲ τὴν τοῦ Ὀσίριδος ψυχὴν εἰς τοῦτον μετὰ τὴν τελευτὴν μεταστῆναι. d

51 Τοιαύτη καὶ ἡ Αἰγυπτίων ἀσχήμων ἀθεότης μᾶλλον ἢ θεολογία, πρὸς ἣν καὶ τὸ ἐνίστασθαι αἰσχρόν. Ἧς καὶ εἰκότως καταπτύσαντες ἀνεχωρήσαμεν, λύτρωσιν καὶ ἐλευθερίαν τῶν τοσούτων κακῶν οὐδετέρως εὑράμενοι ἢ διὰ μόνης τῆς σωτηρίου καὶ εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, τῆς τὰς διανοίας τυφλοῖς τὴν ἀνάβλεψιν
52 εὐαγγελισαμένης. Τούτων δὲ αὐτῶν τὰς σεμνοτέρας δὴ θεωρίας τε καὶ φυσιολογίας μικρὸν ὕστερον ἐπισκεψό-

c 3. τοῦ δέους ἀπολύονται] τοῦ πένθους ἀπολύεται. Ἄγεται δὲ ὁ A.H. S.V. 4. ἄγεται δὲ] ἄλλως δὲ B. 6. αἱ γυναῖκες αὐτὸν] αὐτὸν αἱ γυ. A.H. Mox δείκνυσιν C.F.G. 11. τοῦ Ὀσ.] τοῦ om. F. d 3. καὶ om. F. τὸ om. H. 6. εὑράμενοι] εὑρόμενοι A. 8. τῆς] τοῖς F.G. 9. τούτων δὲ] τούτων δὴ D. ubi mox δὲ θεωρίας. 11. ἐπισκεψόμεθα] ἐπισκεψώμεθα A.D.E.

mortem consepulto, alterum ei persimilem quærunt; eoque reperto, metu populus universus luctuque liberatur. Vitulus autem primum in Nili civitatem ducitur, ac tum quidem solis mulieribus eum videre licet, quæ coram sistentes sese reductis vestibus honestas ipsi partes ostendunt, ac deinceps ab omni prorsus ejusdem numinis aspectu excluduntur. Hujus autem in corpus Osiridis vita functi animum transmigrasse aiunt.

51 Hæc illa est Ægyptiorum divinitatis omnis ejectio potius, quam theologia, eo usque infamis certe quidem, ut vel eam argumentis oppugnare turpe videatur. Hanc nos jure sane ac merito respuendam nobis repudiandamque putavimus, qui tamen non alia tantorum malorum scelerumque tyrannidem, quam salutaris unius et Evangelicæ doctrinæ vi excussimus, quæ mente animoque cæcis videndi
52 facultatem feliciter annuntiat. Quod superest, illas quoque rerum naturalium rationes, quarum honestiorem paulo speciem infandis religionibus obtendunt, postmodum expendemus, si tamen prius de

μεθα, ἐπὰν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ διαλάβωμεν. Οὕτω δῆτα
ἀναμὶξ Αἰγυπτιακῆς ὁμοῦ καὶ Φοινικικῆς συνδραμούσης
μυθολογίας, κεκράτηκεν εἰκότως παρὰ τοῖς πλείστοις
53 τῶν ἐθνῶν ἡ τῆς παλαιᾶς πλάνης δεισιδαιμονία. Ἀλλὰ p. 52
γὰρ λεκτέον καὶ τὰ Ἑλλήνων. Τὰ μὲν δὴ σεμνὰ τῆς
Αἰγυπτίων μυθολογίας τὸν προτεθέντα περιείληφε τρό-
πον· τὰ δὲ Ἑλληνικὰ, ὅτι τούτων αὐτῶν ἀποσπάσματα
καὶ παρακούσματα τυγχάνει, προείρηται μὲν πολλάκις
καὶ διὰ τῆς τῶν προτεθέντων συγγραφέων διαγνώσεως·
54 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας
γένοιτ' ἂν ἔκδηλον, ἐπαγομένων ἐν ταῖς οἰκείαις περὶ
θεῶν ἀναγραφαῖς οἴκοθεν μὲν οὐδὲν, ταῖς δὲ τῶν ἔξωθεν
55 περιπιπτόντων μυθολογίαις· ξοάνοις τε γὰρ τοῖς πα-
ραπλησίοις καὶ μυστηρίοις τοῖς αὐτοῖς ἀποδείκνυνται b

d 13. Αἰγυπτιακῆς ὁμοῦ] ὁμ. Αἰγ. B.C.F.G. φοινικικῆς] φοινικῆς A.B. 14. μυθολογίας] θεολογίας A.H. et sic infra. γρ. θεολογίας S.V.

p. 52. 1. Ἀλλὰ γὰρ—Ἑλλήνων om. A.H. 2. μυθολογίας] θεολογίας D.F.G.V. Mox προεκτεθέντα (προείληφε H.) A.H. Mox τὰ δὲ Ἑλληνικὰ—οἴκοθεν μὲν οὐδέν om. B. 4. παρακούσματα] ἴσως παρασχίσματα S. 6. καὶ δ' αὐτῆς F. 7. καὶ ἐξ αὐτῆς] ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῶν τῆς C. 9. ἐπαγομένων] ἐπαρμένων F. ubi om. ταῖς οἰκείαις περί F.G. 11. μυθολογίαις] "Videtur deesse verbum" S. 12. τε γὰρ] γὰρ om. B. τε καὶ C.F.G. b. ἀποδείκνυνται συγχρώμενοι] ἀποχρώμενοι φαίνονται C.

Græcorum etiam rituum superstitione disputaverimus. Enimvero, cum unum aliquod veluti corpus hunc in modum extitisset, ex permixta Phœniciarum Ægyptiarumque fabellarum varietate conflatum, mirum sane videri non debet, si erroris antiqui superstitio perdiu fuerit apud gentes plerasque dominata. Sic igitur, quo modo ante narravi, egregia sese Ægyptiorum commenta fabulæque habuerunt.
53 Nunc ut de Græcis aliquid dicamus, ordo postulat. Et quanquam istas aliud esse nihil, quam fragmenta quædam, invectasque perperam et alieno sensu veterum illarum interpretationes, ipsamet jam sæpius
54 laudatorum scriptorum auctoritate judicioque ostendimus; id ipsum tamen producta in lucem Græcorum hominum theologia clarius apparebit: quippe qui in suis illis de universo deorum genere commentariis, proprium domesticumque proferant nihil, sed in exterorum
55 figmenta populorum incidant, partimque simulacris omnino similibus, partim iisdem quoque mysteriis uti convincantur; quemadmodum ex eorundem historia quivis auferre potest, quam ipsemet Diodorus cujus

συγχρώμενοι, ὡς ἔνεστι μαθεῖν ἐκ τῆς περὶ τούτων ἱστορίας, ἣν ὁ τὰς βιβλιοθήκας ἐπὶ ταυτὸν ὁμοῦ συναγαγὼν, οὗ καὶ πρόσθεν ἐμνημόνευσα, κατὰ τὸ τρίτον καὶ τέταρτον τῆς δηλωθείσης αὐτοῦ πραγματείας ἱστορεῖ, τὴν τῆς ἱστορίας ἀρχὴν ἀπὸ τῶν τοῦ Κάδμου χρό-
56 νων πεποιημένος. Τὸν δὲ Κάδμον μετὰ Μωσέα γενέσθαι αἱ ἀκριβεῖς τῶν χρονογραφιῶν παριστῶσι διαδοχαὶ, ὡς κατὰ καιρὸν ἐπιδείξομεν. Ὥστε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν ἀποδείκνυσθαι τὸν Μωσέα προτερεῖν, εἰ c δὴ πρὸ Κάδμου μὲν οὗτος, οἱ δὲ θεοὶ νεώτεροι τῆς Κάδμου γεγονότες ἡλικίας ἀναφαίνονται. Ἄκουε δ' οὖν τῶν τοῦ συγγραφέως φωνῶν·

2 ΔΙΟΔΩΡΟΥ Κάδμον τὸν Ἀγήνορός φασιν ἐκ Φοινίκης ὑπὸ τοῦ βα- d σιλέως ἀποσταλῆναι πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Εὐρώπης, ἣν ὑπὸ Διὸς ἁρπαγῆναι· μὴ εὑρόντα δὲ εἰς Βοιωτίαν ἐλθεῖν κτίσαι τε τὰς αὐτόθι Θήβας, γήμαντα δὲ Ἁρμονίαν τὴν Ἀφροδίτης, γεννῆσαι ἐξ αὐτῆς Σεμέλην καὶ τὰς ταύτης ἀδελφάς.
2 Τῇ δὲ Σεμέλῃ τὸν Δία μιγέντα παρακληθῆναι τὰς ἐπιπλο-

b 2. ἔνεστι] ἔστι A.H. qui mox καὶ περὶ τ. 7. ἱστορίας] θεολογίας V. γρ. S. τοῦ Κάδμου] τοῦ om. A.H. 9. αἱ ἀκρ.] αἱ om. H. c. προτερεῖν] πρότερον A.H.S.V. 3. τῆς Κάδμου] τοῦ K. C.F.G. 4. τῶν τοῦ ni fallor om. F. d 2. ὑπὸ] ἀπὸ C.F.G. 4. εὑρόντα] εὑρεθέντα D. 5. κτίσαι τε] κτίσαι δὲ C.D.F.G. Mox Ἀφροδίτην C.H. 7. σεμέλην] σελήνην C. τὴν σελήνην F.G.

non semel ante memini tertio quartoque volumine citati operis, quo varias unum in corpus bibliothecas collegit, fuse prosequitur, eam a
56 Cadmi ætate auspicatus. Hunc vero Cadmum post Moysen natum esse, accurata temporum serie ac successione manifeste comprobatur, ut suo loco ostendemus. Ex quo proinde, Græcorum numinibus antiquiorem fuisse Mosen, certa ratione conficitur, cum is ætate Cadmum antecesserit, post quem Græcorum deos in lucem editos fuisse constat. Sed ipsissima ejusdem auctoris verba jam audi.

Diod. Sic. IV. 2. 2 Cadmum Agenoris filium memorant, ex Phœnicia jussu regis, Europæ quam Juppiter rapuerat quærendæ gratia profectum esse: hanc vero quod reperire non potuisset, in Bœotiam venisse, quæque ibi sitæ sunt Thebas condidisse, ac Semelen cum ejusdem sororibus ex Harmonia Veneris filia,
2 quam uxorem duxerat, suscepisse. At cum a Jove, qui secum rem

κὰς ὁμοίας αὐτῇ ποιήσασθαι ταῖς πρὸς τὴν Ἥραν. Ἐπελθόντος δὲ αὐτοῦ θεοπρεπῶς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν, οὐκ ἐνεγκοῦσαν τὴν Σεμέλην ἐγκύμονα οὖσαν ἐκτρῶσαι τὸ ΔΙΟΔΩΡΟΥ
3 βρέφος, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς αὐτὴν τελευτῆσαι. Τὸν δὲ Δία p. 53
[34] λαβόντα τὸ παιδίον παραδοῦναι τῷ Ἑρμῇ, ἐκπέμψαι τε εἰς τὸ ἐν τῇ Νύσῃ ἄντρον, κείμενον μεταξὺ Φοινίκης τε καὶ Νείλου. Οὕτω δὲ τραφέντα τὸν Διόνυσον ὑπὸ τῶν Νυμφῶν εὑρετὴν τοῦ οἴνου γενέσθαι, καὶ τὴν φυτείαν διδάξαι
4 τῆς ἀμπέλου τοὺς ἀνθρώπους. Εὑρεῖν δὲ καὶ τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον πόμα, τὸ καλούμενον ζύθον· περιφέρειν δὲ στρατόπεδον, οὐ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, καὶ τοὺς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς τῶν ἀνθρώπων κολάζειν. b
5 Στρατεῦσαι δὲ εἰς τὴν Ἰνδικὴν τριετεῖ χρόνῳ. Ἐντεῦθεν τοὺς Ἕλληνας καταδεῖξαι τριετηρικὰς θυσίας Διονύσῳ, καὶ τὸν θεὸν νομίζειν κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ποιεῖσθαι τὰς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφανείας· σέβειν τε αὐτὸν πάντας ἀνθρώπους διὰ τὴν τοῦ οἴνου δόσιν· ὥσπερ καὶ τὴν Δήμητραν διὰ τὴν τῆς τοῦ σίτου τροφῆς εὕρεσιν.

d 10. ὁμοίας] ὁμοίως B. 12. ἐνεγκεῖν] ἐνεγκοῦσαν C.D.E.F.G.V.S. Supra βροντῆς H. 13. ἐκτρῶσαι] καὶ ἐκτ. A.H. ante ἐγκύμονα forte καὶ inserendum Viger. in marg.

p. 53. 1. τὸ παιδίον] τὸν παῖδα D. qui mox δὲ εἰς. 3. τε καὶ] τε om. H. 6. φυτείαν] φυτίαν D. 10. καὶ τοὺς ἀδ.] τοὺς δ' ἀδ. A.H. b. στρατεῦσαι—στρατείας γυναικῶν om. B. 2. χρόνῳ] χρόνων H. 5. παρὰ τοῖς ἀ.] τοῖς om. A.H. 6. πάντας] πάντας κατ' E. Supra σέβειν δὲ F. 8. τῆς τοῦ σίτου] τοῦ σίτου τῆς A.H. Mox εἶναί τε E.

habuerat, vehementer Semele petiisset, uti ejus in posterum consuetudine, qua Junonem conveniebat, frui sibi liceret, eum majestate plane divina cum tonitru ac fulguribus accessisse, quorum illa vim cum sustinere non posset, quem utero fœtum gestabat abortivum effudisse, flammaque cœlesti
3 conflagrasse. Juppiter autem, inquiunt, exceptum infantem Mercurio tradidit, a quo in quoddam Nysæ antrum Phœniciam inter Nilumque delatus est. Hic ergo Bacchus Nympharum studio et opera educatus, De Baccho fabulæ.
4 vini usu reperto, vineæ simul plantandæ rationem homines docuit, potusque genus quod ex hordeo conficitur, zythumque hoc est cervisia nominatur, invenit. Idem exercitum ex viris mulieribusque conflatum circun-
5 ducens, pœnas a facinorosis et impiis expetivit. Quod autem is triennium c. 3
in Indica expeditione posuisset, Græci trieterica sacra ejus in honorem instituere, cum per illud tempus Bacchum sese hominibus spectandum præbere solitum putarent. Cæterum divinos honores propter vini munus, quemadmodum Ceres ob inventi frumenti beneficium, ab universo homi-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

6 Εἶναι δέ φασι καὶ ἄλλον Διόνυσον πολὺ τοῖς χρόνοις
προτεροῦντα τούτου, τὸν ὑπό τινων Σαβάζιον ὀνομαζόμενον,
ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης γενόμενον· οὗ τὴν γένεσιν, καὶ c
τὰς θυσίας, καὶ τὰς τιμὰς νυκτερινὰς καὶ κρυφίους εἰσάγου-
σιν, διὰ τὴν αἰσχύνην τὴν ἐκ τῆς συνουσίας ἐπακολουθοῦσαν.
7 Ὃν καὶ πρῶτον βοῦς ἐπιχειρῆσαι ζευγνύειν, ἀφ' οὗ δὴ καὶ
κερατίαν αὐτὸν εἰσάγουσι. Τὸν δὲ ἐκ Σεμέλης νεώτερον,
τρυφερὸν τῷ σώματι, καὶ εὐπρεπείᾳ διενεγκεῖν, καὶ πρὸς τὰς
ἀφροδισιακὰς ἡδονὰς εὐκατάφορον γεγονέναι φασὶ, κατὰ δὲ
τὰς στρατείας γυναικῶν πλῆθος περιάγειν καθωπλισμένας
8 λόγχαις τεθυρσωμέναις. Φασὶ δὲ καὶ τὰς Μούσας αὐτῷ
συναποδημεῖν παρθένους οὔσας, καὶ πεπαιδευμένας διαφερόν- d
τως, ἃς καὶ διὰ μελῳδίας καὶ ὀρχήσεως ψυχαγωγεῖν τὸν
θεόν. Παιδαγωγόν τε αὐτοῦ Σειληνὸν μεγάλα συμβάλλε-
σθαι αὐτῷ πρὸς ἀρετήν. Πρὸς δὲ τὰς ἐκ τοῦ πλεονάζοντος
9 οἴνου κεφαλαλγίας ἀναδεδέσθαι τὴν κεφαλὴν μίτρᾳ. Διμήτορα

b 10. τούτου] τοῦτον A. τούτων H. pro τούτου τόν. σαβάζιον] σαβίζιον A. c 2. κρυφίους] κρυφίας C.F. 3. τὴν ἐκ τῆς] τὴν τῆς αὐτῆς A. τὴν εἰς αὐτὴν H. 4. βοῦς ἐπιχειρῆσαι] ἐπιχειρῆσαι βοῦς C.F.G. 5. δῆτα] δὴ A.F.G.H. Mox εἰσάγουσιν αὐτὸν H. 8. γενέσθαι] γεγονέναι A.C.F.G.H. 9. γυναικῶν πλῆθος—λόγχαις] μετὰ γυναικῶν πλήθους καθωπλισμένου λόγχαις B. 10. καθωπλισμένων Diod. d. ἃς καὶ] καὶ om. A.H. 3. Σειληνὸν] σιληνὸν A. Supra ἑαυτοῦ D. Mox αὐτῷ συμ. F. et ni fallor G. 5. οἴκου οἴνου F.G. 6. μίτρᾳ] μήτρᾳ A.C. μητρὶ H. Tum διμήτρα καὶ αὐτὸν C. διμήτορα καὶ αὐτὸν F.G.

c. 4.

6 num genere impetravit. Jam, alium præterea Bacchum fuisse tradunt,
qui hunc longo ætatum intervallo præcesserit, quemque Sabazium non-
nulli vocant, Jovis ex Proserpina filium. Hujus non ortus modo, sed
etiam sacrificia, ritusque nocturni ac latentes, quod perpetuus veluti
comes ad concubitus fœditatem pudor adhærescat, ab illis invehuntur.
7 Eum quoque jugandorum boum rationem primum excogitasse aiunt,
ideoque cornua ejusdem simulacris affigunt. At vero juniorem alterum
ex Semele natum, corporis mollitie luxuque diffluentem, specie formaque
præstitisse, atque in res venereas pronum admodum ac proclivem fuisse
commemorant. In bellicis autem expeditionibus mulierum turbam circun-
8 ducebat, a quibus hastæ frondibus tectæ ferebantur. Quinetiam addunt,
Musas virgines, eximia rerum plurimarum scientia præditas, itinerum
ejus comites fuisse, quæ Bacchi animum partim suavitate cantus, partim
saltationis elegantia et concinnitate recrearent. Eidem Silenum pæda-
gogum attribuunt, cujus ex præceptis maxima caperet ad virtutem adju-
menta. Porro, mitra quidem revinctum illum caput habuisse ferunt,
adversus acutos capitis dolores quos ex immoderato vini haustu pateretur:
9 bimatris vero cognomentum accepisse, quod ex uno quidem patre, sed ex

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

δὲ αὐτὸν προσαγορεύουσι διὰ τὸ πατρὸς μὲν ἑνὸς ὑπάρξαι τοὺς δύο Διονύσους, μητέρων δὲ δυοῖν. Νάρθηκα δὲ προσάπτουσιν αὐτῷ, διὰ τὸ πίνοντας ἄκρατον τοὺς παλαιοὺς [τὸν οἶνον] μανιώδεις γίνεσθαι, καὶ ταῖς βακτηρίαις ἀλλήλους τύπτειν, ὡς καὶ ἀναιρεῖσθαί τινας, ὅθεν καὶ ἀντὶ ξύλων
10 νάρθηξι χρῆσθαι καταδεῖξαι. Καλεῖσθαι δὲ αὐτὸν Βάκχον ἀπὸ τῶν Βακχῶν, Ληναῖον δὲ ἀπὸ τοῦ πατεῖσθαι τὰς στα- p. 54
φυλὰς ἐν ληνοῖς, Βρόμιον δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν γένεσιν αὐτοῦ
11 γενομένου βρόμου. Καὶ Σατύρους δέ φασιν αὐτὸν περιάγεσθαι ἐν ταῖς ὀρχήσεσι καὶ ταῖς τραγῳδίαις τέρψιν αὐτῷ καὶ ἡδονὴν παρέχοντας, καταδεῖξαι δὲ θέατρον, καὶ μουσικῶν ἀκροαμάτων σύστημα. Ταῦτα μὲν τὰ περὶ Διονύσου.

12 Τὸν δὲ Πρίαπον υἱὸν εἶναί φασι Διονύσου καὶ Ἀφροδίτης, διὰ τὸ τοὺς οἰνωθέντας φυσικῶς ἐντετάσθαι πρὸς τὰς ἀφροδισιακὰς ἡδονάς. Τινὲς δέ φασι τὸ αἰδοῖον τῶν ἀνθρώπων
13 τοὺς παλαιοὺς μυθικῶς Πρίαπον ὀνομάζειν. Ἔνιοι δὲ λέ- b

7. πατρὸς] πατρὸς μὲν A.H. 8. δυοῖν] δυεῖν A.H. 9. πίνοντας] πίνοντα C.G. 10. τὸν οἶνον om. A.H. 12. καὶ ἀντὶ] καὶ om. A.H. qui mox νάρθηξι pro νάρθηκι. 13. κατέδειξε] καταδεῖξαι καὶ A. καταδεῖξαι δὲ καὶ H. pen. δὲ αὐτὸν βάκχον] αὐτὸν βάκχιον A. αὐτὸν βάκχειον H.

p. 54. βρόμιον] βρόμον C. 2. αὐτοῦ] αὐτοῦ γενομένου A.H. 5. δὲ θ.] δὲ καὶ θ. D. 6. συστήματα τοιαῦτα] σύστημα ταῦτα A.H. 7. τὰ περὶ] τὰ τοῦ D. τὸν δὲ Πρίαπον—ἀγαθῶν γενέσθαι om. B. Πρίαπον] Πρίηπον A.H. et sic infra. 9. τοὺς οἰνωθ.] τούτους οἰνωθ. A.H. 11. τῶν ἀνθρώπων πρίηπον μυθικῶς H.

matre gemina Bacchi duo nati essent. Ferulam quoque in manum ipsi dare solent, quod cum prisci homines assiduo meri usu in rabiem ac furorem acti, sese baculis ita mutuo cæderent, ut ex plagis interitus aliquando sequeretur, lignorum loco Bacchus eos ferulis uti docuerit.
10 Eum præterea volunt Bacchum quidem a Bacchis mulieribus nominatum c. 5
esse, Lenæum autem quasi torcularium, quod in torcularibus uvæ calcentur, Bromium denique quasi sonorum ob ingentem illum fragorem qui
11 cœlitus in ipsius ortu contigerat. Ad extremum Satyros etiam passim ab illo circunductos, qui eum saltationum et tragœdiarum oblectatione ac voluptate mulcerent, adeoque theatrum ipsum, cum iis quæ ad plenam ac numerosam variorum concentuum integritatem pertinent, excogitatum
12 fuisse. Atque hæc de Baccho Græci prodiderunt. Jam vero Priapum c. 6
ejusdem Bacchi Venerisque filium esse tradunt, quod homines vino madidi naturali quodam in obscœnam voluptatem impetu arrigere consueverint. Quanquam aliis placet, honestum corporis humani membrum a veteribus
13 Priapum in fabulis appellatum esse: alii vero malunt, idem ipsum quod

ΔΙΟΔΩΡΟΥ γουσι τὸ γεννητικὸν μόριον αἴτιον ὑπάρχειν τῆς γενέσεως τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τοῦτο εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα τυχεῖν τῆς ἀθανάτου τιμῆς· ὥσπερ οὖν καὶ οἱ Αἰγύπτιοι τὴν Ἶσιν ἔφησαν τὰ μέλη τοῦ Ὀσίριδος ἀναζητοῦσαν, τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ μὴ δυναμένην εὑρεῖν, καταδεῖξαι τιμᾶν ὡς θεὸν, καὶ
14 ἀναθεῖναι κατὰ τὸ ἱερὸν ἐντεταμένον. Ἀλλὰ καὶ παρ' Ἕλλησιν οὐ μόνον ἐν ταῖς Διονυσιακαῖς τελεταῖς ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις οὗτος ὁ θεὸς τυγχάνει τινὸς τιμῆς, μετὰ c
γέλωτος καὶ παιδιᾶς παρεισαγόμενος ἐν ταῖς θυσίαις· ὡς καὶ τὸν Ἑρμαφρόδιτον, ὃν ἐξ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης γεννη-
15 θέντα τυχεῖν τῆς προσηγορίας. Τοῦτον δέ φασι τὸν θεὸν κατά τινας χρόνους φαίνεσθαι παρ' ἀνθρώποις καὶ γεννᾶσθαι τὴν τοῦ σώματος φύσιν ἔχοντα μεμιγμένην ἐξ ἀνδρὸς καὶ
[35] γυναικός· ἔνιοι δὲ τὰ τοιαῦτα τέρατα ὑπάρχειν φασὶ, σπανίως τε γεννώμενα σημαντικὰ ποτὲ μὲν κακῶν ποτὲ δ' ἀγαθῶν γίνεσθαι.

16 Τὰς δὲ Μούσας θυγατέρας εἶναι Διὸς καὶ Μνημοσύνης, d
τινὲς δὲ Οὐρανοῦ καὶ Γῆς. Παρθένους τε αὐτὰς οἱ πλεῖστοι μυθολογοῦσι, τυχεῖν τε τῆς προσηγορίας ἀπὸ τοῦ μυεῖν τοὺς ἀνθρώπους, τοῦτο δέ ἐστι διδάσκειν τὰ καλά.

b 9. ἐντεταμένον] τεταμένον H. 11. ταῖς ἄλ.] ἐν ταῖς ἀλ. A. c 4. τυχεῖν δὲ F. 7. ἔχοντα] ἔχοντα μεμιγμένην A.C.F.G.H. γρ. S. ἔχοντος D. 10. γενόμενα] γεννώμενα A.C.F. Supra φασὶ ni fallor om. F. d. μνημοσύνης τ. δ. om. B. Supra τοῦ Διὸς H. 3. τε τῆς] τῆς om. F.

humanæ generationis caussa sit, immortales honores ex omni sæculorum memoria consequutum fuisse: quemadmodum etiam Ægyptii ferunt Isidem cum in vestigandis Osiridis membris occupata, veretrum unum ex omnibus reperire non posset, divinum ei cultum instituisse, et arrectum
14 ejus simulacrum in templo consecrasse. At enim apud Græcos non tantum in Bacchi sacris et initiis, verum et in cæteris quoque omnibus hoc numinis genus, in sacrificia cum risu ac jocis inductum certo quodam honore prosequuntur. Persimilis huic Hermaphroditus, cui quod Herme et Aphrodite, hoc est Mercurio ac Venere satus esset, hoc nominis tri-
15 buere. Ac nonnulli quidem statis quibusdam temporibus deum istum inter homines apparere, virilique simul ac muliebri sexu procreari scribunt: alii contra, quod ejusmodi hominum ortus perraro contingant, eos in prodigiorum loco habitos, res nonnunquam adversas, aliquando se-
c. 7. 16 cundas prænuntiare defendunt. Præterea Musas alii Jovis ac Mnemosynes, alii Cœli Terræque filias esse volunt: easdem virgines fuisse plerique fabulantur, Musarumque nomine appellatas, quod homines ipsos

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

17 Περὶ δὲ τοῦ Ἡρακλέους Ἕλληνες τοιαῦτα φασί. Δα-
νάης τῆς Ἀκρισίου καὶ Διὸς γενέσθαι Περσέα, Περσέως δὲ
καὶ Ἀνδρομέδας Ἠλεκτρύωνα, ἐκ δὲ τούτου γενέσθαι τὴν
Ἀλκμήνην, ᾗ μιγέντα τὸν Δία γεννῆσαι τὸν Ἡρακλέα.
Μισγόμενον δὲ αὐτῇ τὸν Δία τριπλασίονα τὴν νύκτα ποιῆσαι·
μόνην δὲ ταύτην τοῦ Διὸς τὴν ὁμιλίαν οὐκ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας
ἕνεκα γενέσθαι, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν, ἀλλὰ τὸ
18 πλεῖστον τῆς παιδοποιίας χάριν. Τὴν δὲ Ἥραν ζηλοτυποῦσαν
παρακατασχεῖν μὲν τῆς Ἀλκμήνης τὰς ὠδῖνας, τὸν δὲ Εὐρυσθέα p. 55
πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν, τοῦ Διὸς
προαγορεύσαντος τὸν τεχθησόμενον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν
19 βασιλεῦσαι τοῦ Περσιδῶν γένους. Τεκοῦσα δὲ ἡ Ἀλκμήνη
ἐξέθηκεν, ὥς φασι, τὸ βρέφος, φόβῳ τῆς Ἥρας. Τὴν δὲ
Ἀθηνᾶν ἀγασθεῖσαν τὸ βρέφος, πεῖσαι τὴν Ἥραν ὑποσχεῖν
αὐτῷ τὴν θηλήν. Τοῦ δὲ παιδὸς ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν βιαιότε-

d 6. ἡρακλέους] ἡρυκλέος A. τοιάδε] τοιαῦτα A.C.D.F.G.H. 8. ἀνδρομέδας] ἀνδρονέως B. Tum ἠλεκτρυόνα B.C. ἀμφιτρύωνα H. 10. γεννῆσαι—αὐτῇ om. B.C.D.E.F.G. Tum D. in marg. οὕτω καὶ Λουκιανός· ἄλλοι δὲ διπλασίονα. Post αὐτῇ A.H. addunt τὸν δία. 12. μόνην τε] μόνην δὲ A.H. τὴν ὁμιλίαν] τὴν om. F. 13. ἕνεκα] ἕνεκεν C.H. Supra ἐνωτικῆς H.

p. 55. Ἀλκμήνης] τῆς Ἀλκ. D.F.G. 3. προαγορεύοντος] προαγορεύσαντος B.C.D.G.H. προσαγορεύσαντος F. τὸν τεχ.] τὸ τεχ. A. 4. κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν] κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς ἡμέρας A.H. γρ. S.V. 5. δὲ Ἀλ.] δὲ ἡ Ἀ.B.C.D.F.G. Ἀλαμήνα C. 6. φόβῳ τῆς Ἥρας] φῶς τῆς ἡμέρας A.H. 8. τὴν θηλήν] τὴν om. A.H.

17 *μυεῖν*, id est honesta docere putarentur. De Hercule autem in hunc fere
modum Græci loquuntur. Perseum quidem ex Jove et Danaë Acrisii filia
procreatum, Electryonem ex Andromeda suscepisse, qui Alcmenam postea
genuerit: Alcmenam vero Jovi, qui noctem in suo complexu cum tribus
noctibus æquaverat, Herculem peperisse. Et quidem solum hunc ex
omnibus Jovis congressum, non ex amatoria cupidine ut cæteros, quibus
rem cum aliis mulieribus habuerat, sed ex singulari quadam ac præcipua
18 suscipiendæ sobolis cupiditate profectum esse. At Juno zelotypia flagrans,
cum Jovem diserte prædicantem audiisset, futurum ut qui eo die nasce-
retur, is Persidarum generi imperaret, Alcmenæ partu qui maturus jam
erat inhibito, Eurystheum in lucem ante legitimum nascendi tempus
19 eduxit. Quinetiam Alcmena Junonis metu sublatum infantem exposuit;
Pallas autem ejusdem admiratione capta, Junonem ipsam ut mammam
illi præberet adduxit, quam ubi vehementius quam ætas ferre videbatur

c. 9 De Hercule fabulæ.

ΔΙΟΔΩ-ΡΟΥ

ρον ἐπισπασαμένου τὴν θηλὴν, ἡ μὲν Ἥρα διαλγήσασα τὸ
βρέφος ἔρριψεν, Ἀθηνᾶ δὲ κομίσασα αὐτὸ τὴν μητέρα τρέ- b
φειν παρεκελεύσατο.
20 Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ μὲν Ἥρα δύο δράκοντας ἀπέστειλε τοὺς
ἀναλώσοντας τὸ βρέφος, ὁ δὲ παῖς οὐ καταπλαγεὶς ἑκατέρᾳ
τῶν χειρῶν τὸν αὐχένα θλίψας ἀπέπνιξε τοὺς δράκοντας.
Ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ τῷ Ἡρακλεῖ Εὐρυσθεὺς ὁ τὴν βασιλείαν
ἔχων τῆς Ἀργείας προστάττει ἄθλους ἐκτελέσαι δώδεκα.
21 Εἰς πολλὴν δὲ ἀμηχανίαν ἐμπεσόντος αὐτοῦ, Ἥρα μὲν ἔπεμ-
ψεν αὐτῷ λύσσαν· ὁ δὲ τῇ ψυχῇ δυσφορῶν εἰς μανίαν ἐνέ-
πεσε· τοῦ πάθους δὲ αὐξομένου τῶν φρενῶν ἐκτὸς γενόμενος
τὸν ἑταῖρον καὶ ἀδελφιδοῦν Ἰόλαον ἐπεβάλλετο κτείνειν, τοῦ c
δὲ φεύγοντος, τοὺς ἰδίους παῖδας ἐκ Μεγάρας τῆς Κρέοντος
τοῦ βασιλέως θυγατρὸς γενομένους αὐτῷ κατετόξευσεν ὡς
22 πολεμίους. Καὶ μετὰ ταῦτα ἠρέμα καταστὰς ὑπουργεῖ τῷ
Εὐρυσθεῖ τοὺς δώδεκα ἄθλους. Ἀναιρεῖ δὲ καὶ τοὺς Κεν-
ταύρους, μεθ' ὧν καὶ Χείρωνα τὸν ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ βοώμενον.

a 10. διαλγήσασα—μὲν Ἥρα om. B. 11. κομισαμένη] κομίσασα C. D.E.F.G. b. μετὰ δὲ] δὲ om. A.H. 5. Ἀνδρὶ δὲ—Ἡρακλέα τοιαῦτα p. 57 a. om. B. δὲ om. C.F.G. ἀνδρὶ] ἤγουν ἀνδρωθέντι S. 6. Εὐρυσθεὺς] ὁ Εὐρ. A.H. Εὐρυσθὲς C. 7. τελέσαι] ἐκτελέσαι A.C. F.G.H.V. 11. αὐξανομένου] αὐξομένου A.C.F.G.H. c. καὶ ἀδελ.] καὶ om. C.D.E.F.G. ἐπεβάλλετο] ἐπεβάλετο A. Mox κτενεῖν H. 2. φεύγοντος] φυγόντος F.G. 4. κατετόξευσεν] κατετοξεύ^{σεν}σατο D. 5. καταστὰς ὑπουργεῖ] καθυπούργει A. ὑποργειῶν τοὺς δ. C. τῷ Εὐρυσθεῖ om. F.G. 7. ὧν—ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ] ὧν καὶ—ἐπὶ ἰατρικῆς D. ἐπὶ ἰατρικῆς E. ὧν καὶ—ἐπὶ ἰατρικῇ F.G.

infans attraxisset, Juno doloris impatiens eum projecit, Pallas vero sus-
c. 10. 20 ceptum ut mater aleret sua adhortatione perfecit. Nec multo post geminos
dracones qui puerulum deglutirent Juno summittit: at ille nihil territus
alterum dextera, sinistra alterum eliso gutture suffocavit. Cum autem
virilem Hercules ætatem attigisset, Eurystheus qui tum Argis imperabat,
c. 11. 21 certamina duodecim ei conficienda præscribit, eumque dum ingenti rerum
difficultate anxius ac perturbatus hæret, immisso furore Juno de mentis
potestate dejicit. Ergo vi morbi animum in dies altius pervadente, cum
jam nullum amplius rationis sensum haberet, socium ac nepotem Iolaum
interficere conatus, cumque is sese fuga subduxisset, liberos ipse suos ex
Megara Creontis regis filia susceptos sic tanquam hostes sagittis confecit.
22 Postea sibi paulatim mentique redditus suæ, ex imperatis ab Eurystheo
c. 12 certaminibus duodecim victor evasit, ac Centauros ipsumque adeo Chiro-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

23 Φασὶ δὲ ἴδιόν τι συμβῆναι κατὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ
θεοῦ. Ζεὺς γὰρ πρώτῃ μὲν ἐμίγη γυναικὶ θνητῇ Νιόβῃ τῇ
Φορωνέως, ἐσχάτῃ δὲ Ἀλκμήνῃ τῇ τοῦ Ἡρακλέος μητρί.
Ταύτην δὲ ἀπὸ Νιόβης ἑκκαιδεκάτην γενεαλογοῦσιν. Ἐν d
ταύτῃ δὲ τὴν τρὸς τὰς θνητὰς ὁμιλίαν κατέλυσεν.
24 Ἀλλὰ γὰρ τελέσας τοὺς ἄθλους ὁ Ἡρακλῆς τὴν μὲν
ἑαυτοῦ γυναῖκα Μεγάραν συνῴκισεν Ἰόλᾳ τῷ ἀδελφιδῷ διὰ
τὴν περὶ τὰ τέκνα συμφοράν· αὐτὸς δὲ Ἰόλην τὴν Εὐρύτου
πρὸς γάμον αἰτήσας, μὴ δόντος δὲ τοῦ πατρὸς νοσήσας,
χρησμὸν λαμβάνει ἀπολυθήσεσθαι τῆς νόσου, εἰ πρότερον
25 πραθεὶς δουλεύσειεν. Πλεύσας οὖν εἰς τὴν Φρυγίαν ὑπό τινος
τῶν φίλων πιπράσκεται, καὶ δοῦλος γίνεται Ὀμφάλης βασι-
λευούσης τῶν τότε Μαιόνων, νυνὶ δὲ Λυδῶν ὀνομαζομένων.
Γίνεται δὲ αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς δουλείας καιρὸν ἐκ δούλης υἱὸς
Κλεόλαος. Γήμας δὲ τὴν Ὀμφάλην ποιεῖται καὶ ἐξ αὐτῆς p. 56
παῖδα.

c 8. *συμβῆναι*] *συμβ ναι* C. 9. *πρώτῃ*] *παρόντως* C. *ἐμίγη πρώτῃ* sine *μέν* H. 10. *τῇ*] *τῆς* F. 11. *Ἡρακλέος*] *ἡρακλέως* C. d. *γενεαλογοῦσα* E. 2. *τὴν πρὸς*] *τὰς πρὸς* C.F.G. et mox *ὁμιλίας*. Mox *ὁ* ante *Ἡρακ.* om. F. 4. *μεγάραν* etc.] *μ. ἰόλα τῷ ἀδελφιδῷ δίδωσι* A.H.S.V. *ἰολάῳ* C.D.F.G. pro *ἰόλᾳ*. 5. *περὶ τὰ*] *τὰ* om. C. 6. *δὲ ἰόλην τὴν*] *ἰόλην τοῦ* C.F.G. 7. *δὲ τοῦ*] *δὲ* om. A. *νοσήσας*] *νοήσας* (σ superscr.) A. om. D.E. 13. *νυνὶ*] *νῦν* C.E.G.
p. 56. *παῖδας*] *παῖδα* C.D.E.F.G.

23 nem medicinæ arte florentem occidit. Cæterum, peculiare ac singulare quidpiam hujus in numinis procreatione contigisse narrant: quippe, Jovem enim, ut cum Niobe Phoronei filia mortalium omnium mulierum principe, ita cum Alcmena Herculis parente omnium postrema rem habuisse, et in ea, quam post Nioben decimam sextam generationis ordine c. 14
24 numerant, finem cum mortalibus congrediendi fecisse. Porro, cum e suis illis expeditionibus victor Hercules rediisset, Megaram uxorem, ob acerbam liberorum, quos illa sibi pepererat calamitatem, matrimonio cum Iolao nepote conjunxit: ipse vero cum expetitam ad nuptias Iolen ab Euryto patre non impetraret, in morbum incidit, quo ita demum se liberatum iri ex oraculo intelligit, si prius sese venundatum voluntariæ servi- c. 31
25 tuti manciparet. Igitur in Phrygiam navigatione suscepta, ab uno quodam ex amicis venditus, Omphalen eorum qui tum quidem Mæones vocabantur, nunc vero Lydorum nomen habent, reginam dominam sortitus est: ac primum servitutis suæ tempore filium ex ancilla quadam genuit, nomine Cleolaüm; mox ubi Omphalen ipsam in conjugem duxisset, liberos ex ea quoque suscepit.

ΔΙΟΔΩ-ΡΟΥ 26 Ἐπανιὼν δὲ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, καὶ καταλύσας παρὰ Λεῷ
τῷ βασιλεῖ, τῇ θυγατρὶ τούτου λάθρα μιγεὶς, καὶ ποιήσας
αὐτὴν ἔγκυον, ἐπανῆλθε.
27 Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἔγημε Δηϊάνειραν τὴν Οἰνέως,
τετελευτηκότος ἤδη τοῦ Μελεάγρου.
Λαβὼν δὲ αἰχμάλωτον τὴν Φυλέως θυγατέρα, ἐπεμίγη
αὐτῇ, καὶ ἐτέκνωσε Τληπόλεμον. Δειπνῶν δὲ παρ' Οἰνεῖ,
[36] τὸν διακονοῦντα περί τι διαμαρτήσαντα κονδύλῳ πατάξας
28 ἀπέκτεινεν. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενος ἦλθε πρὸς τὸν Εὔηνον b
ποταμὸν, καταλαμβάνει Νέσσον τὸν Κένταυρον μισθοῦ δια-
βιβάζοντα τὸν ποταμόν. Οὗτος δὲ πρότερον διαβιβάσας
τὴν Δηϊάνειραν, καὶ διὰ τὸ κάλλος ἐρασθεὶς αὐτῆς ἐπεχείρησεν
αὐτὴν βιάσασθαι· ἐπιβοωμένης δὲ αὐτῆς τὸν ἄνδρα, ὁ μὲν
Ἡρακλῆς ἐτόξευσε τὸν Κένταυρον, ὁ δὲ Νέσσος μεταξὺ
μισγόμενος, καὶ διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς πληγῆς εὐθὺς ἀποθνή-
σκων, ἔφησε τῇ Δηϊανείρᾳ δώσειν φίλτρον, ὅπως μηδεμιᾷ
29 τῶν ἄλλων γυναικῶν Ἡρακλῆς θελήσῃ πλησιάσαι. Παρ-
εκελεύσατο οὖν λαβοῦσαν τὸν ἐξ αὐτοῦ πεσόντα γόνον, καὶ c

a 2. παρὰ Λεῷ] ἡρακλέω F. 3. τούτου om. D. 4. ἔγκυον] ἔγγυον C.F.G. 6. τοῦ Μελ.] τοῦ om. C.D.F.G. 7. αὐτῇ] ταύτῃ D.F.G. 9. κονδύλῳ] καὶ κονδύλῳ A.H. In marg. A. ὃ ἐν τῇ συνηθείᾳ γρόνθον φαμέν. b 3. πρότερον] πρῶτον A.H. 4. ἐρασθεὶς αὐτῆς] αὐτῆς ἐρασθεὶς A. Item H. αὐτῆς post κάλλος. 11. λαβοῦσαν] λαβοῦσα D. et nescio an F.G.

c. 33. 26 Inde repetita Arcadia, posteaquam Lei regis filiam, a quo exceptus hospitio fuerat, clandestino concubitu gravidam effecisset, continuo rediit.
c. 34. 27 Tum extincto jam Meleagro Deianiram Œnei filiam uxorem ducit, idem-
c. 36. que postmodum cum Phylei cujusdam filia, quam bello ceperat congreditur, ex eaque Tlepolemum generat. Cum autem apud Œneum aliquando cœnaret, eum qui mensæ ministrabat, quod nescio quid ministerio obeundo
28 peccasset, pugno percussum interemit. Præterea, cum itinere suscepto ad Evenum fluvium accessisset, Nessum ibi Centaurum offendit, qui viatores mercede trajiceret. Hic transvecta primum Deianira, mulieris amore captus ob elegantiam formæ singularem, ipsam vi opprimere conabatur; sed cum illa virum magna voce appellasset, Hercules Centaurum quidem sagitta confixit; Nessus autem in flagranti concubitu ob vulneris acerbitatem morti jam proximus, philtrum Deianiræ sese daturum pollicetur, quo si uti velit, omnino perficiat uti ne alterius unquam Hercules mulieris
6 amoribus capiatur. Jubet itaque, seminis sui defluentis aliquid colligere, quod cum oleo, et sanguine qui ex teli cuspide distillabat commisceret,

τούτῳ προσμίξασαν ἔλαιον καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκίδος ἀποσταζόμενον αἷμα, χρῖσαι τὸν χιτῶνα τοῦ Ἡρακλέος. Τοῦτο δὲ ποιήσασα Δηϊάνειρα κατεῖχε παρ' ἑαυτῇ τὸ φάρμακον. ΔΙΟΔΩΡΟΥ

30 Πάλιν δὲ ὁ Ἡρακλῆς τὴν Φύλαντος θυγατέρα λαβὼν αἰχμάλωτον, καὶ μιγεὶς αὐτῇ υἱὸν Ἀντίοχον ἐγέννησε· καὶ πάλιν Ἀστυάνειραν τὴν Ἀρμενίου τοῦ βασιλέως θυγατέρα λαβὼν αἰχμάλωτον, καὶ μιγεὶς αὐτῇ Κτήσιππον υἱὸν ἐγέννησε.

31 Θέσπιος δὲ ὁ Ἀθηναῖος παῖς Ἐρεχθέως ἐκ διαφόρων γυναικῶν θυγατέρας ἀριθμῷ πεντήκοντα πεποιηκώς, φιλοτι- d μησάμενός τε αὐτὰς ἐξ Ἡρακλέους παῖδας κτήσασθαι, καλέσας ἐπί τινα θυσίαν τὸν Ἡρακλέα, καὶ λαμπρῶς αὐτὸν ἑστιάσας, κατὰ μίαν αὐτῷ τῶν θυγατέρων ἀπέστειλεν. Ὁ δὲ ἐν μιᾷ νυκτὶ διέφθειρεν τὰς πάσας, καὶ γίνεται πατὴρ τῶν καλουμένων Θεσπιαδῶν.

32 Λαβὼν δὲ καὶ τὴν Ἰόλην αἰχμάλωτον, καὶ θυσίαν ἐπιτελῶν, ἀποστείλας ἐπὶ τὴν γυναῖκα Δηϊάνειραν ᾔτει ἱμάτιον καὶ χιτῶνα οἷς εἰώθει χρῆσθαι πρὸς τὰς θυσίας· ἡ δὲ τὸν

c. προσμίξασαν] προσμιξαμένην A.H. προσμίξας F. Supra τοῦτο H. 2. ἀκίδος] ὠκίδος C. ἀποσταζόμενον] σταζόμενον F.G. 5. φύλλαντος] φύλαντος C.D.F.G. 7. Ἀρμενίου] ἀρμονίου C. γρ. ἀρτεμίου S. 10. Θέσπις] Θέστιος A.H. παῖς Ἐρεχθέως] ἐρ. π. A.C.F.G.H. Ἀθηναῖος om. C.F.G. d. πεποιηκὼς] πεπονημένος H.V. πεποιημένος γρ. S. 2. Ἡρακλέος] Ἡρακλέους A.* Mox Ἡρακλῆν C.F.G. 5. ὁ δὲ ἐν] καὶ C.F.G. Mox διαφθείρας C.D.E. διαφθείρει F.G. 7. ἰόλην] αἰόλην C.F.G. θυσίαν] θυσίας C.F.G. 8. χιτῶνα καὶ ἱμ.] ἱμ. καὶ χιτ. A.H. 9. εἰώθη] εἰώθει A.C.F.G.

eoque tunicam Herculis ungeret. Paruit Deianira, atque apud se pharmacum servavit.

30 At Hercules rursus cum aliis duabus, quas bello ceperat consuevit, quarum altera Phyllantis cujusdam filia Antiochum, altera vero Astyanira nomine, rege Armenio parente sata, Ctesippum ei peperit. c. 37

31 Deinde Thespis Atheniensis Erecthei filius, qui ex diversis mulieribus filias quinquaginta genuerat, cum eas omnes ex Herculis complexu prolem suscipere vehementer optaret, eum ad solenne quoddam sacrificium invitat, eidemque magnifice admodum lauteque accepto singulas seorsim summittit. Ille autem cum omnibus una eademque nocte congressus, eorum qui Thespiadæ nominantur, pater effectus est. c. 29

32 Postremo cum Iolen quoque captivam abduxisset, sacris operam daturus, misit qui a Deianira conjuge tunicam et vestem acciperet, quibus in sacrificiis uti solitus erat. Deianira tunicam Centauri philtro perunctam c. 37 c. 38

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

χιτῶνα χρίσασα τῷ παρὰ τοῦ Κενταύρου διδομένῳ φίλτρῳ
33 ἀποστέλλει. Ὁ δὲ Ἡρακλῆς τὸν χιτῶνα περιθέμενος περιέ-
πεσε συμφορᾷ τῇ μεγίστῃ. Τῆς γὰρ ἀκίδος τὸν ἐκ τῆς
Ἐχίδνης ἰὸν ἀπειληφυίας, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ χιτῶνος διὰ τὴν
θερμασίαν τὴν σάρκα τοῦ σώματος λυμαινομένου, περιαλγὴς
γενόμενος τὸν διακονήσαντα ἀπέκτεινεν, αὐτὸς δὲ κατὰ χρη- p. 57
σμὸν πυρὶ ἑαυτὸν παραδοὺς, οὕτως κατέλυσε τὸν βίον. Καὶ
τὰ μὲν καθ' Ἡρακλέα τοιαῦτα.

34 Περὶ δὲ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, φασὶν εἶναι υἱὸν Ἀπόλλωνος
καὶ Κορωνίδος, ζηλῶσαι δὲ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, ἐπὶ τοσ-
οῦτον δὲ προβῆναι τῇ δόξῃ, ὡς πολλοὺς τῶν ἀπεγνωσμένων
ἀρρώστων παραδόξως θεραπεύειν· ὥστε τὸν Δία παροξυν-
θέντα κεραυνῷ βαλόντα αὐτὸν διαφθεῖραι, τὸν δὲ Ἀπόλλωνα
διὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ παιδὸς παροξυνθέντα φονεῦσαι τοὺς
τὸν κεραυνὸν τῷ Διῒ κατασκευάσαντας Κύκλωπας· ἐπὶ δὲ τῇ b
τούτων τελευτῇ παροξυνθέντα τὸν Δία προστάξαι τῷ Ἀπόλ-
λωνι θητεῦσαι παρ' Ἀδμήτῳ, καὶ ταύτην τὴν τιμωρίαν λα-
βεῖν παρ' αὐτοῦ τῶν ἐγκλημάτων.

d 10. χρίσασα] χρήσασα C. 11. διδομένῳ] δεδομένῳ A. 12. τῇ μεγίστῃ συμφ.] συμ. τῇ μ. A.H. 15. λυμαινομένου] λυμηναμένου A.H.
p. 57. αὐτός τε] αὐτὸς δὲ A. Mox πυρὶ ἑαυτὸν om. C. 4. εἶναι υἱ. Ἀ. καὶ Φορ.] Ἀπ. υἱ. ε. καὶ Κορ. A.H. υἱ. ε. B.C.F.G. τοῦ Ἀπ. D. Κορώνιδος V. γρ. S. 6. τοσοῦτον] τοσούτῳ H. b 3. τῷ Ἀπόλλωνι] τὸν Ἀπόλλωνα A.H. 4. τὴν τιμ.] τὴν om. B.F.G. καὶ ταῦτα τιμ. λ. C. 5. τοῦ ἐγκλήματος] τῶν ἐγκλημάτων A.C.D.F.G.H.

33 nuncio ferendam tradit, quam simulatque Hercules induisset, in pestem longe teterrimam incidit: cum enim sagittæ ferrum quo Nessum vulneraverat Lernæ veneno tinctum esset, tunica corpus ejus vehementi ardore populabatur. Ille ergo vi doloris adactus, eum qui funestam ad se vestem attulerat, interfecit, idemque postmodum oraculi jussu vitam incendio
34 terminavit. Ac de Hercule modo satis. Jam vero quod Æsculapium attinet, hunc Apollinis ex Phoronide filium esse tradunt, qui cum medicinæ artem præcipuo quodam studio coleret, tantum est in ea laudis et gloriæ consequutus, ut plurimos etiam quorum deplorata jam salus erat, præter omnium expectationem incolumitati redderet: quod Juppiter cum moleste ferret, eum fulmine ictum vita spoliavit. Apollo vero interitu filii graviter commotus, Cyclopas fulminis illius artifices interemit: quorum cæde Juppiter vehementius exasperatus Apollinem jussit humilem ac sordidam Admeto regi operam navare, hancque ab eo commissi facinoris pœnam expetivit.

c. 71. De Æsculapio fabulæ.

35 Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ τετάρτῳ τῶν βιβλιοθηκῶν ὁ Διόδωρος παρατέθειται. Καὶ τὴν λοιπὴν δὲ θεολογίαν πάλιν ὁ αὐτὸς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν μετειληφέναι φησὶ τοὺς Ἕλληνας, γράφων ἐν τῷ τρίτῳ τῆς αὐτοῦ ἱστορίας τάδε·

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

36 Φασὶ τοίνυν Ἀτλάντειοι πρῶτον παρ' αὐτοῖς βασιλεῦσαι c
Οὐρανὸν, τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας ἐκ πλειόνων γυναικῶν
πέντε πρὸς τοῖς τεσσαράκοντα, ὧν ὀκτωκαίδεκα λέγουσιν
ὑπάρχειν ἐκ Τεπαίας γυναικὸς, ἣν σώφρονα γενομένην καὶ
πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίαν ἀποθεωθῆναι μετὰ τὴν τελευτὴν, Γῆν
37 μετονομασθεῖσαν. Γενέσθαι δὲ Οὐρανῷ θυγατέρας Βασί-
λειαν καὶ Ῥέαν, τὴν καὶ Πανδώραν. Τὴν δὲ Βασίλειαν ἐκ-
θρέψασαν τοὺς ἀδελφοὺς μητρὸς εὔνοιαν παρεχομένην Μητέρα
38 προσαγορευθῆναι. Ὕστερον δὲ μετὰ τὴν τοῦ Οὐρανοῦ τε- d
[37] λευτὴν συνοικήσασαν Ὑπερίονι τῷ ἀδελφῷ γεννῆσαι δύο
39 παῖδας, οὓς καὶ ὀνόμασαι Ἥλιον καὶ Σελήνην. Τοὺς δὲ
ἀδελφοὺς τῆς Ῥέας φοβηθέντας, τὸν μὲν Ὑπερίονα κατα-

b 6. τῷ τετ.] τῷ om. C.F.G. 7. παρατέθειται] παρατέθηται C. παρατέθεικαι H. 10. αὐτῆς] αὐτοῦ C.D.G. 11. Ἀτλάντιοι] ἀτλάντειοι A.H. Supra φησὶ D. Mox οὐρανὸν βασιλεῦσαι et ὑπάρχειν λέγουσιν H. c 4. ἐκ Τεπαίας] ἔκ τε παίας A. ἐκ τεπέας B.D. ἐκ τεσπέας C.F.G. τιταίας Diodorus. 7. γῆν] τὴν A. om. H. qui προ ὀνομασθεῖσαν. 8. οὐρανῷ] οὐρανοῦ A.H. Ῥέαν τὴν] ῥεάς αὐτὴν C. Tum τὴν Πανδώραν D. 11. παρεχομένην] παρεχομένους C.F.G. d 2. συνοικήσασαν] συνοικίσασαν C.F.G. 3. ὠνόμασεν] ὀνομάσαι A.B.C.F.G.V. γρ. S. ὀνόμασεν ut videtur H.

35 Atque hæc Diodorus libro bibliothecæ quarto commemorat. Idem autem, Græcos reliquam pariter suæ theologiæ sylvam ab exteris nationibus mutuatos esse docens, operis sui tertio ita fere scribit.

36 Cœlum Atlantii primum apud se regnasse dictitant, qui liberos quinque III. c. 56
supra quadraginta ex pluribus mulieribus procrearit, quorum octodecim c. 57
Titæa matre natos esse volunt. Hanc vero, quod singulari temperantiæ Atlantiorum theologia.
laude floruisset, ac de suis optime merita esset, divinitatem post obitum
37 consequutam, novoque nomine Terram appellatam fuisse. Præterea Cœli
filias Basileam, Rheamque laudant, quæ Pandora quoque nominatur. Ac
Basileam quidem aiunt, quod materna plane benevolentia fratres educasset,
38 Matrem esse nuncupatam: cumque Cœlo jam vita functo cum Hyperione
fratre matrimonium iniisset, liberos genuisse duos, quorum alterum Solem,
39 alteram Lunam vocarit: Rheæ vero fratres quod ab iis sibi metuerent,
Hyperionem primum jugulasse, deinde Solem Eridani fluminis aquis

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

σφάξαι, τὸν δὲ Ἥλιον εἰς τὸν Ἠριδανὸν ποταμὸν ἀποπνίξαι· τὴν δὲ Σελήνην ταῦτα μαθοῦσαν ἀπὸ τέγους ἑαυτὴν ῥίψαι, τὴν δὲ Μητέρα ἐμμανῆ γενομένην πλανᾶσθαι κατὰ τὴν χώραν, λελυμένην μὲν τὰς τρίχας, διὰ τυμπάνων δὲ καὶ κυμβάλων ἐνθεάζουσαν, καὶ ὅλως ἀφανῆ καὶ αὐτὴν γενέσθαι.

40 Τοὺς δὲ ὄχλους θαυμάσαντας τὴν περιπέτειαν τὸν μὲν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην μεταγαγεῖν ἐπὶ τὰ κατ' οὐρανὸν ἄστρα, τὴν δὲ μητέρα τούτων θεόν τε νομίσαι, καὶ βωμοὺς ἱδρύσασθαι, καὶ ταῖς διὰ τυμπάνων καὶ κυμβάλων ἐνεργείαις τιμῆσαι.

41 Φρύγες δέ φασι Μηόνα βασιλεύσαντα τῆς Φρυγίας παῖδα p. 58 Κυβέλην κτήσασθαι, ἣν καὶ σύριγγα πρώτην εὑρεῖν, κληθῆναί τε ὀρείαν μητέρα. Μαρσύαν δὲ τὸν Φρύγα πρὸς ταύτην φιλίαν ἔχοντα πρῶτον αὐλοὺς συστήσασθαι, διατελέσαι δὲ

42 μέχρι τελευτῆς ἀπείρατον ἀφροδισίων. Τὴν δὲ Κυβέλην συνελθοῦσαν εἰς ὁμιλίαν Ἄττιδι γενέσθαι ἐγκύμονα. Οὗ γνωσθέντος, ὁ ταύτης πατὴρ τὸν Ἄττιν ἀναιρεῖ καὶ τὰς τροφούς· τὴν δὲ Κυβέλην ἐμμανῆ γενομένην ἐπὶ τὴν χώραν

d 8. στέγους] τέγους A.E.H. Mox ἐκμανῆ H. 10. μὲν τὰς] δὲ τὰς A.H. Mox καὶ διὰ τυμπ. F. διὰ om. H. 11. δὲ καὶ] δὲ om. A.H. ἐνθεάζουσαν] θεάζουσαν A.H. qui οὕτως pro ὅλως. pen. τήν τε] τὴν δὲ B.C.D.

p. 58. φασι μηόνα] μηόνα φ. A.B.C.F.G.H. Mox κυβέλλην D. 4. τε ὀρείαν] τε θρείαν A. τε τρείαν V. τε θρείαν H. 8. ἄττιδι ἄττι A. Mox εἰς ἐγκ. A.H. 10. τὰς τροφ.] τοὺς τροφ. C.F.G. 11. ἐπὶ τὴν] εἰς τὴν H.

præfocasse; Lunam autem, accepto diræ calamitatis nuncio, sese de summo tecto præcipitem dedisse: Matrem denique furore actam, sparsis crinibus, tympanisque ac cymbalis afflatum numinis et impetum ostendentem, totam passim regionem oberrasse, donec ipsa quoque omnium ex

40 oculis evanuisset. Itaque multitudinem hujus novitate casus attonitam, Solem atque Lunam in gemina Cœli sidera transtulisse, utriusque vero matrem deæ loco habitam erectis altaribus, et usurpato simili tympanorum cymbalorumque crepitu coluisse.

c. 58. 41 At vero Phryges Meonem quendam aiunt Phrygiæ regem filiam habuisse nomine Cybelem, quæ prima fistulam invenerit, et montana mater appellata fuerit: Marsyam autem patria Phrygem, cum ipsi familiaris esset, tibias conflavisse; et corporis integritatem a rebus venereis immunem ac

c. 59. 42 liberam ad obitum usque servasse. Addunt præterea Cybeles patrem, cum eam ex Attidis consuetudine uterum gestare comperisset, de medio non Attin modo, sed ipsas quoque nutrices sustulisse: qui adolescentis interitus eo Cybeles animum furore concitavit, ut per universam regionem

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ἐκπηδῆσαι, ἐκεῖσέ τε ὀλολύζουσαν καὶ τυμπανίζουσαν διατε- b
43 λεῖν. Συνεῖναι δὲ αὐτῇ Μαρσύαν, ὃν εἰς ἅμιλλαν περὶ μου-
σικῆς ἐλθόντα τῷ Ἀπόλλωνι καὶ ἡττηθέντα, ζῶντα ὑπὸ τοῦ
44 Ἀπόλλωνος ἐκδαρῆναι. Τὸν δὲ Ἀπόλλωνα ἐρασθέντα τῆς
Κυβέλης συμπλακῆναι αὐτῇ μέχρι τῶν Ὑπερβορέων, κε-
λεῦσαί τε θάψαι τὸ Ἄττιδος σῶμα καὶ τιμᾶν ὡς θεὸν τὴν
Κυβέλην. Διόπερ εἰσέτι καὶ σήμερον τοὺς Φρύγας τοῦτο
ποιεῖν, θρηνοῦντας τοῦ μειρακίου τὸν θάνατον, βωμούς τε
ἱδρυσαμένους θυσίαις Ἄττιν τε καὶ τὴν Κυβέλην τιμᾶν. c
45 Ὕστερον δὲ ἐν Πισινοῦντι τῆς Φρυγίας κατασκευάσαι νεὼν
πολυτελῆ, καὶ τιμὰς καὶ θυσίας καταδεῖξαι μεγαλοπρεπε-
στάτας.

46 Μετὰ δὲ τὴν Ὑπερίονος τελευτὴν τοὺς Οὐρανοῦ παῖδας διελέσθαι τὴν βασιλείαν, ὧν ὑπάρχειν ἐπιφανεστάτους Ἄτλαντα καὶ Κρόνον. Τούτων δὲ τὸν Ἄτλαντα λαβεῖν τοὺς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν τόπους, γενόμενον ἀστρολόγον ἄριστον· ὑπάρξαι δὲ αὐτῷ καὶ θυγατέρας ἑπτὰ, τὰς καλουμένας Ἀτ-

a 12. ἐκεῖσέ τε] τε om. D. b 4. ζῶντα om. A.H. et nescio an V. νικηθέντα D. pro ἡττ. Supra καὶ om. F.G. 6. συμπλακῆναι] [νε] συνευθῆναι A. συνευνηθῆναι H. συμπλανηθῆναι B. γρ. S. Diod. ceteri cum Steph. συμπλακῆναι. c. τε καὶ] τε om. B.C.D.F.G.H. 2. πεσινοῦντι] πισινοῦντι A.B.H. πισσινοῦνι C. πισσινοῦντι D.F.G. ναὸν] νεὼν A.H. 3. καταδεῖξαι] δεῖξαι A.H. 7. τοῦτον] τούτων A.B.H. 9. ἄριστον] μέγιστον H. γρ. S.

43 cum ululatibus, ac tympanorum sonitu perpetuo discursaret. Porro
Marsyam tum quidem ut plurimum cum ea versatum esse, postea vero
ab Apolline, qui victoriam ex musico certamine cum eodem commisso
44 retulerat, cutem ipsi vivo ac spiranti detractam fuisse. Deinde Apollinem
Cybeles amore flagrantem, errorum ei sese ad Hyperboreos usque comitem
ac socium præbuisse, Attidisque cadaver sepeliri, Cybelemque ipsam pro
dea coli jussisse: quæ caussa sit, quamobrem Phryges etiamnum hunc
morem ita retineant, ut adolescentis interitum lachrymis luctuque prose-
quantur, eumque cum Cybele tum extructis aris, tum solennibus sacrificiis
45 venerentur. Quinetiam ab iisdem postmodum in Pessinunte Phrygiæ
oppido superbum ac magnificum illi templum excitatum, in eoque sacrificia
honoresque divinos maximo splendidissimoque apparatu institutos fuisse.
46 Jam vero Cœli filios Hyperione sublato regnum inter sese divisisse, c. 60
quorum longe clarissimi Atlas et Saturnus evaserint. Atque Atlantem
quidem vicina Oceano loca tenuisse, rara quadam astrologiæ cognitione
præstantem. Hunc septem filias habuisse nomine Atlantidas, quæ ex

ΔΙΟΔΩ-ΡΟΥ

λαντίδας. Ταύτας δὲ μιγείσας τοῖς εὐφυεστάτοις θεοῖς d
ἀρχηγοὺς καταστῆναι τοῦ πλείστου γένους, τεκούσας δι' ἀρε-
τὴν θεοὺς καὶ ἥρωας, ὧν τὴν πρεσβυτάτην Μαίαν Διῒ μιγεῖ-
σαν τεκνοποιῆσαι τὸν Ἑρμῆν.
47 Τὸν δὲ Κρόνον διαφέροντα πλεονεξίᾳ καὶ ἀσελγείᾳ γῆμαι
τὴν ἀδελφὴν Ῥέαν, ἐξ ἧς γεννῆσαι τὸν Δία. Γεγονέναι δὲ
καὶ ἕτερον Δία, τὸν ἀδελφὸν μὲν Οὐρανοῦ, τῆς δὲ Κρήτης
βασιλεύσαντα, τῇ δόξῃ πολὺ λειπόμενον τοῦ μεταγενεστέ-
48 ρου. Τοῦτον μὲν οὖν βασιλεῦσαι τοῦ σύμπαντος κόσμου·
τὸν δὲ τῆς Κρήτης καὶ δέκα παῖδας γεννῆσαι τοὺς ὀνομασθέν-
τας Κούρητας. Δείκνυσθαι δὲ αὐτοῦ φασὶν εἰσέτι νῦν τάφον
49 ἐν Κρήτῃ. Δυναστεῦσαι δὲ τὸν Κρόνον κατὰ Σικελίαν καὶ p. 59
Λιβύην καὶ Ἰταλίαν. Τούτου δὲ γενόμενον τὸν Δία, τὸν
ἐναντίον τῷ πατρὶ βίον ζηλῶσαι. Διαδέξασθαι δὲ αὐτὸν
τὴν βασιλείαν οἱ μέν φασιν ἑκόντος τοῦ πατρὸς παραχωρή-
σαντος· οἱ δὲ ὑπὸ τῶν ὄχλων αἱρεθέντα διὰ τὸ μῖσος τὸ
50 πρὸς τὸν πατέρα. Ἐπιστρατεύσαντος δὲ ἐπ' αὐτὸν τοῦ Κρό-
νου μετὰ τὸν Τιτάνων, κρατῆσαι μάχῃ τὸν Δία, καὶ ἐπελ-

d 3. Μαίαν] ῥέαν B.C.F.G. γρ. S. 5. ἀσελγείᾳ] ἀσεβείᾳ D.F.G.V. γρ. S. 8. μὲν Οὐρ.] τοῦ οὐρ. C.F.G. 10. μεταγενεστέρου] προγενεστέρου A. τὸν προγενέστερον H. τοῦτον μὲν οὖν] οὖν om. C.D.F.G. 11. τῆς κρήτης καὶ] τῆς et καὶ om. A.H.

p. 59. 2. γενομένου τὸν Δία] γενέσθαι τὸν Δ. καὶ A.H.S.V. γενόμενον Viger. 3. βίον] βίου F. 6. αἱρεθέντα] εὑρεθέντα A.H. Supra τὸν ὄχλον D. 8. ἐπ' αὐτὸν τοῦ Κρ.] τοῦ Κρ. ἐπ' ἀ. A. τοῦ χρ. ἐ. ἀ. H.

primariorum eximiæque indolis deorum concubitu amplissimi generis
capita ducesque fuerint, susceptis ejusmodi liberis, quos propter virtutem
in deorum heroumque numero postea censuerunt. Earum vero natu
c. 61. 47 maximam, quæ Maia vocabatur, Mercurium Jovi peperisse. At Saturnum
non minus avaritia quam libidine intemperantiaque famosum, Rheam
sororem secum matrimonio conjunxisse, ex eaque Jovem suscepisse. Et
alium quidem jam ante Jovem extitisse, qui Cœli frater cum esset in Creta
regnaverat, quem tamen posterior hic longo dignitatis et gloriæ superarit
48 intervallo. Quippe, hunc enim orbi terrarum universo imperasse, cum
prior ille soli Cretæ dominatus esset, ubi decem filios Curetas nomine
procrearit; cujus etiam adhuc sepulchrum in Creta ostendi fama est.
49 Porro Saturnum Siciliam, Libyam, et Italiam imperio tenuisse, cujus filius
Jupiter vitæ rationem inierit paternæ omnino contrariam. Hunc alii
regnum cedente ultro patre capessisse volunt, alii consensu populorum
50 qui patrem odio prosequerentur electum fuisse: cumque Saturnus Titanum auxilio fretus in filium movisset, commisso prælio Jovi cessisse

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

θεῖν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Διενεγκεῖν δὲ αὐτὸν σώματος ῥώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, σπουδήν τε ποιεῖσθαι πᾶσαν b εἰς κόλασιν μὲν τῶν ἀσεβῶν εὐεργεσίας δὲ τῶν ἀγαθῶν, ἀνθ' [38] ὧν μετὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν ὀνομασθῆναι Ζῆνα, διὰ τὸ δοκεῖν τοῦ καλῶς ζῆν αἴτιον γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις.

51 Τῶν μὲν οὖν παρὰ τοῖς Ἀτλαντείοις θεολογουμένων τὰ κεφάλαια ταῦτά ἐστι. Τούτοις δέ φασι καὶ τοὺς Ἕλληνας συγχρῆσθαι.

52 Ταῦτα ὁ Διόδωρος ἐν τῇ τρίτῃ τῶν ἱστοριῶν. Ὁ δ' αὐτὸς καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ ἀπὸ τῆς Εὐημέρου τοῦ Μεσσηνίου γραφῆς ἐπικυροῖ τὴν αὐτὴν θεολογίαν, ὧδε κατὰ λέξιν c φάσκων·

53 Περὶ θεῶν τοίνυν διττὰς οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων τοῖς μεταγενεστέροις παραδεδώκασιν ἐννοίας. Τοὺς μὲν γὰρ ἀϊδίους καὶ ἀφθάρτους εἶναί φασιν, οἷον ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρα τὰ κατ' οὐρανὸν, πρὸς δὲ τούτοις ἀνέ-

a 10. *αὐτὸν* om. A.H. b. *πᾶσαν*] *τὴν π.* A.H. qui mox om. *μέν.* *πᾶσαν* om. E.F.G. 3. *μετάστασιν*] *ἀνάστασιν* C.D.F.G. 5. *περὶ τοῖς ἀτλαντίοις*] *παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀτλαντείοις* A.H. *παρὰ τ. ἀ.* C.F.G. *παρὰ* Vigeri margo. 8. *συγχρῆσθαι*] *χρῆσθαι* C. c. *αὐτὴν*] *αὐτοῦ* C.F.G. *ὧδε κατὰ λέξιν*] *κατὰ λ. ὧ.* A.H. 3. *τὰς μεταγενεστέρας δεδώκασιν*] *τοῖς μεταγενεστέροις παραδεδώκασιν* A.H. *τοῖς μεταγενεστέροις* S. Vigeri margo. 4. *εἶναί φασιν οἷον ἥλιον*] *φασιν ἥλιόν τε καὶ* A.H. 5. *τὰ κατ' οὐ. ἄ.*] *ἄστρα τὰ κ. ο.* A.H. *τὰ* om. F.

victoriam, qui universum postea mundum peragrarit. Eundem non robore modo corporis, sed aliarum quoque virtutum laude præstitisse, in eoque curam omnem ac studium posuisse, uti sceleratos quidem meritis pœnis afficeret, bonos autem beneficiis cumularet: id quod in caussa fuerit, cur eum rebus humanis subductum Ζῆνα, hoc est vitæ parentem nominarint,
51 quod hominibus ipse bene vivendi auctor fuisse videretur. Atque hæc sunt Atlantiorum theologiæ summa veluti capita, quibus ipsos quoque Græcos uti solitos esse tradunt.

52 Hactenus Diodorus historiarum volumine tertio, qui ejusdem operis sexto hanc ipsam de numinum ratione sententiam Euemeri cujusdam Messenii verbis testimonioque confirmat, ita scribens.

Diod. Sic. T. II. p. 633. ed. Wessel.

53 Deorum, inquit, notiones posteris suis veteres tradiderunt omnino duas: alios enim sempiternos et omnis expertes interitus esse dicunt, cujusmodi solem, lunam, ac reliqua cœli astra commemorant, itemque ventos, atque

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

μους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τῆς ὁμοίας φύσεως τούτοις τετευχότας· τούτων γὰρ ἕκαστον ἀΐδιον ἔχειν τὴν γένεσιν καὶ τὴν διαμονήν· ἑτέρους δὲ λέγουσιν ἐπιγείους γενέσθαι θεούς, διὰ δὲ τὰς εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίας ἀθανάτου τετυχηκότας τιμῆς τε καὶ δόξης, οἷον Ἡρακλέα, Διόνυσον, Ἀρισταῖον, καὶ τοὺς
54 ἄλλους τοὺς τούτοις ὁμοίους. Περὶ δὲ τῶν ἐπιγείων θεῶν πολλοὶ καὶ ποικίλοι παραδέδονται λόγοι παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς d τε καὶ μυθογράφοις. Καὶ τῶν μὲν ἱστορικῶν Εὐήμερος, ὁ τὴν ἱερὰν ἀναγραφὴν ποιησάμενος, ἰδίως ἀναγέγραφεν, τῶν δὲ μυθολόγων Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ Ὀρφεὺς καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι τερατωδεστέρους μύθους περὶ θεῶν πεπλάκασιν· ἡμεῖς δὲ τὰ παρ' ἀμφοτέροις ἀναγεγραμμένα πειρασόμεθα συντόμως ἐπιδραμεῖν, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας.

55 Εὐήμερος μὲν οὖν φίλος γεγονὼς Κασάνδρου τοῦ βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτον ἠναγκασμένος τελεῖν βασιλικάς τινας χρείας καὶ μεγάλας ἀποδημίας, φησὶν ἐκτοπισθῆναι κατὰ τὴν p. 60

c 8. τούτοις om. C.F.G. ἀΐδιον] ἴδιον A. ἰδίαν H. 10 ἐπιγείους] ὑπογείου F. 11. εὐεργεσίας] εὐεργ. ἀθανάτου A.C.G.H. γρ. S. ε. ἀθανάτους F. Tum τετευχότας A. τιμῆς τε καὶ H. τε καὶ item F. 13. Ἀρισταῖον καὶ] ἀνταῖον H. καὶ τοὺς] καὶ om. C.D.F.G. τοὺς τοιούτους ὁμοίως] τοὺς τούτοις ὁμοίους A.H. ὁμοίους item C.F.G. d. παραδέδονται] παραδίδονται C.D.F.G. Supra καὶ om. F. 2. τε καὶ] τε om. A.H. ἱστορικῶν] ἱστοριῶν B. 4. ἀνέγραψε] ἀναγέγραφεν A. 6. τερατωδεστέροις μύθοις H. 10. Εὐήμερος—διαφέροντας om. B. μὲν οὖν] γοῦν C.F.G. 11. Κασσάνδρου βασ.] Κασάνδρου A.C.F.G. Tum τοῦ β. A.H. 12. ἠναγκασμένος] ἠναγκασμένως D. ult. χρείας καὶ μεγάλας ἀποδημίας] καὶ μεγάλας χρείας ἀποδημίᾳ A.H.
p. 60. ἐκτοπισθῆναι] ἀποτοπισθῆναι A.H.

id genus cæteros, qui similem iis naturam sortiti sint: nullum enim istorum nec ortus sui principium habuisse, nec desiturum unquam esse: alios vero, terreni cum nati essent, tamen propter ea beneficia quibus hominum sibi genus obstrinxerant, cultum et gloriam consequutos fuisse, quorum in numero Herculem, Bacchum, Aristæum, cum aliis quorum
54 similis caussa erat, posuerunt. Cæterum multa sane admodumque varia de terrenis hisce numinibus cum historici, tum fabularum quoque scriptores memoriæ prodiderunt. Euemerus quidem inter historicos, in sacra illa quam scripsit historia proprium hoc sibi delegit argumentum: ex poetis autem Homerus, Hesiodus, Orpheus ac cæteri quibus fabulæ placuerunt, prodigiosa quædam monstrisque similia de diis commenta somniarunt. Nos vero quæ ab utroque scriptorum genere accepimus, ut modum aliquem teneamus, breviter ea summatimque percurrere conabimur.

Euemeri theologiæ et historiæ.

55 Euemerus igitur quod regis Cassandri amicus esset, cum ejus

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

μεσημβρίαν εἰς τὸν ὠκεανόν· ἐκπλεύσαντα δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς
εὐδαίμονος Ἀραβίας ποιήσασθαι τὸν πλοῦν δι' ὠκεανοῦ
πλείους ἡμέρας, καὶ προσενεχθῆναι νήσοις πελαγίαις· ὧν μίαν
ὑπάρχειν τὴν ὀνομαζομένην Πάγχαιαν, ἐν ᾗ τεθεᾶσθαι τοὺς
ἐνοικοῦντας Παγχαίους εὐσεβείᾳ διαφέροντας, καὶ τοὺς θεοὺς
τιμῶντας μεγαλοπρεπεστάταις θυσίαις, καὶ ἀναθήμασιν ἀξιο-
56 λόγοις, ἀργυροῖς τε καὶ χρυσοῖς. Εἶναι δὲ καὶ τὴν νῆσον
ἱερὰν θεῶν· καὶ ἕτερα πλείω θαυμαζόμενα κατά τε τὴν ἀρ- b
χαιότητα, καὶ τὴν τῆς κατασκευῆς πολυτεχνίαν, περὶ ὧν τὰ
κατὰ μέρος ἐν ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις ἀναγεγράφαμεν.
57 Εἶναι δ' ἐν αὐτῇ κατά τινα λόφον ὑψηλὸν καθ' ὑπερβολὴν
ἱερὸν Διὸς Τριφυλαίου, καθιδρυμένον ὑπ' αὐτοῦ, καθ' ὃν και-
ρὸν ἐβασίλευσε τῆς οἰκουμένης ἁπάσης ἔτι κατὰ ἀνθρώπους
ὤν. Ἐν τούτῳ τῷ ἱερῷ στήλην εἶναι χρυσῆν, ἐν ᾗ τοῖς
Παγχαίοις γράμμασιν ὑπάρχειν γεγραμμένας τάς τε Οὐρα-
58 νοῦ καὶ Κρόνου καὶ Διὸς πράξεις κεφαλαιωδῶς. Μετὰ ταῦτά c
φησι πρῶτον Οὐρανὸν βασιλέα γεγονέναι, ἐπιεικῆ τινα ἄνδρα

a 2. δὲ αὐτὸν] γὰρ αὐτὸν A.C.F.G. 5. πλαγίαις] πελαγίαις C.F.G.H. ὑπερέχειν] ὑπάρχειν A.C.D.F.G.H. γρ. S. 6. Παχαίαν] Παγχαίαν D. πάγχαιαν F.G. 8. καὶ τοὺς θεοὺς τιμῶντας] τοὺς δὲ θεοὺς τιμῶντες B. 10. δὲ τὴν] δὲ καὶ τὴν A.C.D.F.G.H. 11. θεὸν] θεῶν A.B.C.D.H. Vigeri margo. b 4. ἐν αὐτῇ] ἐν om. A.H. 7. ἐβασίλευσε] ἐβασίλευε C. 8. ἱερῷ] ὄρει B.C.D.F.G. Mox ἐν ᾗ στήλῃ H. 10. τάς τε] τὰς τοῦ A.H. τάς γε D. c 2. βασιλέα γεγονέναι] γεγ. βασ. A.

caussa regia quædam obire munia, et longinquas instituere peregrinationes
cogeretur, sese in oceanum aliquando meridiem versus delatum esse
commemorat: cum autem ex felice Arabia solvisset, multos in oceano
dies navigationis cursum tenuisse, donec ad transversas quasdam et
obliquas insulas appelleret, ex quibus ea quæ cæteris eminebat, Panchæa
dicebatur. Hic vero se Panchæos insulares vidisse, qui pietate ac religione
præstarent, deosque magnifico admodum sacrificiorum apparatu, donisque
56 pretiosissimis auro argentoque fulgentibus venerarentur. Hanc igitur
insulam diis sacram esse, in qua cum alia pleraque viserentur, quæ admi-
rationem partim vetustate rerum, partim singulari artis excellentia com-
57 moverent, quæque superioribus libris persequuti sumus; tum in quodam
mirum in modum edito colle Jovis Triphylæi templum ab eodem olim
dum adhuc inter homines ageret, orbique terrarum imperaret, excitatum,
In hoc aureum cippum fuisse, qui res a Cœlo, Saturno, ac Jove præclare
58 gestas Panchaicis literis summatim exaratas contineret. Quibus subjungit,
Cœlum omnium principem regnasse, virum ut summæ æquitatis, sic

ΔΙΟΔΩΡΟΥ καὶ εὐεργετικὸν καὶ τῆς τῶν ἄστρων κινήσεως ἐπιστήμονα·
ὃν καὶ πρῶτον θυσίαις τιμῆσαι τοὺς οὐρανίους θεοὺς, διὸ καὶ
59 Οὐρανὸν προσαγορευθῆναι. Υἱοὺς δὲ αὐτῷ γενέσθαι ἀπὸ
γυναικὸς Ἑστίας Πᾶνα καὶ Κρόνον· θυγατέρας δὲ Ῥέαν καὶ
Δήμητραν. Κρόνον δὲ βασιλεῦσαι μετὰ οὐρανὸν, καὶ γή-
60 μαντα Ῥέαν γεννῆσαι Δία καὶ Ἥραν καὶ Ποσειδῶνα. Τὸν
δὲ Δία διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν τοῦ Κρόνου γῆμαι Ἥραν d
καὶ Δήμητραν καὶ Θέμιν· ἐξ ὧν παῖδας ποιήσασθαι Κουρῆτας
μὲν ἀπὸ τῆς πρώτης, Περσεφόνην δὲ ἐκ τῆς δευτέρας, Ἀθη-
61 νᾶν δὲ ἀπὸ τῆς τρίτης. Ἐλθόντα δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἐπιξενω-
θῆναι Βήλῳ· καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Πάγχαιαν νῆσον πρὸς
τῷ ὠκεανῷ κειμένην παραγενόμενον Οὐρανοῦ τοῦ ἰδίου προ-
πάτορος βωμὸν ἱδρύσασθαι· κἀκεῖθεν διὰ Συρίας ἐλθεῖν πρὸς
τὸν τότε δυνάστην Κάσσιον, ἐξ οὗ τὸ Κάσσιον ὄρος· ἐλθόντα
δὲ εἰς Κιλικίαν πολέμῳ νικῆσαι Κίλικα τοπάρχην. Καὶ
ἄλλα δὲ πλεῖστα ἔθνη ἐπελθόντα παρ' ἅπασι τιμηθῆναι, καὶ
θεὸν ἀναγορευθῆναι.

c 3. εὐεργέτην] εὐεργετικὸν A. 4. τιμῆσαι om. F. 7. θυγατέρας—Δήμητραν om. H. qui infra om. τοῦ κρόνου. d. Ἥραν] ῥέαν B.F.G. 4. ἐλθόντα—τοῖς ῥηθεῖσι om. B. 6. ὠκεανῷ] τῷ ὠκ. A.C.F.G. τὸ ὠκεανοῦ H. 7. παραγενόμενος] παραγενόμενον A.H. 10. καὶ τὸ] καὶ om. A. δὲ εἰς] τε εἰς A.H. 12. παρ' ἅπασι] παρὰ πᾶσιν A.

benignitatis in omnes eximiæ, quique siderum motus et conversiones
apprime calleret, ipsumque adeo quod primus sacrificiis cœlestia numina
59 coluisset, Cœli cognomentum invenisse. Eundem filios ex Vesta conjuge
duos habuisse Panem et Saturnum, filiasque totidem, Rheam ac Cererem.
Ipsi vero Saturnum in regnum successisse, qui Rhea secum toro juncta
60 Jovem, Junonem, ac Neptunum procrearit. Jovem autem, cum Saturni
regnum hæreditario jure accepisset, uxores duxisse tres, Junonem, Cererem, ac Themidem, quarum ex prima Curetas, Proserpinam ex secunda,
61 ex tertia denique Palladem susceperit. In Babylonem cum venisset, hospitio Beli usum esse, indeque simulac in insulam Panchæam oceano proximam delatus fuisset, aram Cœlo cujus nepos erat sacram erexisse: atque hinc per Syriam ad Cassium quendam, a quo mons Cassius nomen acceperit, ejusdem ævi principem sese contulisse: mox in Ciliciam ventum cum esset, bello Cilicem toparcham superasse; denique ab omnibus gentibus quas ille plurimas obiisset, honores consequutum, deumque renunciatum fuisse.

62 Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια ὡς περὶ θνητῶν ἀνδρῶν περὶ τῶν θεῶν διελθὼν, ἐπιφέρει λέγων,

Καὶ περὶ μὲν Εὐημέρου τοῦ συνταξαμένου τὴν ἱερὰν ἀναγραφὴν ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι· τὰ δὲ παρὰ τοῖς Ἕλ- p. 61 ΔΙΟΔΩΡΟΥ
λησι μυθολογούμενα περὶ θεῶν ἀκολούθως Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ καὶ Ὀρφεῖ πειρασόμεθα συντόμως ἐπιδραμεῖν.

Εἶθ' ἑξῆς ἐπισυνάπτει τὰς τῶν ποιητῶν μυθολογίας.

63 Ἀλλὰ γὰρ τοσαῦτα καὶ ἀπὸ τῆς Ἑλλήνων θεολογίας ἀποχρώντως ἡμῖν ἀποτετμήσθω, οἷς εὔλογον ἐπισυνάψαι τῶν αὐτῶν θεῶν τὰς ἐν τοῖς ἀδύτοις τελετὰς καὶ τὰ ἀπόρρητα μυστήρια, σκέψασθαί τε πότερον θείας b
ὡς ἀληθῶς θεολογίας ἐχούσης τι θεοπρεπὲς δεῖγμα φέρουσιν, ἢ κάτωθέν ποθεν ἀπὸ μακρᾶς καὶ δαιμονικῆς πλάνης ὁρμῶνται, γέλωτος ἢ καὶ μᾶλλον αἰσχύνης μᾶλλον
64 δὲ καὶ τοῖς ἔτι τυφλώττουσιν οἴκτου ὄντα ἄξια. Ταῦτα δὲ Κλήμης ὁ θαυμάσιος ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας Προτρε-

d 13. ταῦτα] ταῦτα μὲν F.
p. 61. 6. ἐπισυνάπτει] ἐπισυνάπτειν H. 9. ἀποτετμήσθω] ἐπιτετ. B.C.F.G. ἀποτετιμ. H. b. πότερον] πρότερον εἰ H. θείας] εἰς θείας A. ὡς ἀληθῶς θείας F.G. 2. ἐχούσας] ἐχούσης A. (as) ἐχόυσης B.C.F.H. καὶ εὐδαιμονικῆς add. F. 5. τοῖς] καὶ τοῖς C.D.F.G.

62 Hæc Diodorus aliaque his similia de numinibus, sic tanquam de hominibus morti obnoxiis ubi disputavit, ita prosequitur.

Ac Euemerum quidem quod attinet, qui sacram conscripsit historiam, hæc ab illo mutuatos nos esse sufficiat: deinceps, quas de natura deorum Græci fabulas vulgaverunt, Hesiodi, Homeri, Orpheique vestigiis insistentes, carptim summatimque perstringere conabimur.

63 Tum superioribus illis Græcorum poetarum fictiones attexit. Sed enim ista nobis Græcorum theologiæ quasi fragmenta satis erunt, quibus opportunum utique fuerit solennes eorundem numinum in templorum adytis initiandi ritus, arcanaque mysteriorum sacra subjungere, ac diligenter simul videre, num vere divinas illi numinum rationes, deoque dignum aliquid complexas religiones inferant, an contra ab inferis excitatos errores ac dæmonum fraudibus dolisque conflatos obtrudant, quos risus, immo pudor ex rerum indignitate contractus, aut eorum potius, qui tanta etiamnum in cæcitate ver-
64 santur, commiseratio jure ac merito excipiat. Atque horum turpitudinem admirabilis ille Clemens, ea quam ad Græcos dirigit cohor-

πτικῷ διαρρήδην ἐκκαλύπτει, πάντων μὲν διὰ πείρας
ἐλθὼν ἀνήρ, θᾶττόν γε μὴν τῆς πλάνης ἀνανεύσας, ὡς
ἂν πρὸς τοῦ σωτηρίου λόγου καὶ διὰ τῆς εὐαγγελικῆς c
διδασκαλίας τῶν κακῶν λελυτρωμένος. Βραχέα δ' οὖν
καὶ τούτων ἐπάκουσον·

3 ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ
Ἄδυτα τοίνυν ἄθεα μὴ πολυπραγμονεῖτε, μηδὲ βαράθρων
στόματα τερατείας ἔμπλεα, ἢ λέβητα Θεσπρώτειον, ἢ τρί- d
ποδα Κιρραῖον, ἢ Δωδωναῖον χαλκεῖον, γεράνδρυον δὲ ψάμ-
μοις ἐρήμαις τετιμημένον, καὶ τὸ αὐτόθι μαντεῖον αὐτῇ δρυῒ
2 μεμαρασμένον μύθοις γεγηρακόσι καταλείψατε. Σεσίγηται
γοῦν ἡ Κασταλίας πηγή, καὶ Κολοφῶνος ἄλλη πηγή, καὶ
τὰ ἄλλα ὁμοίως τέθνηκε τὰ μαντικὰ νάματα. Καὶ δὴ τοῦ
τύφου κενὰ ὀψὲ μὲν ὅμως δ' οὖν διελήλεγκται τοῖς ἰδίοις
3 συνεκρεύσαντα μύθοις. Διήγησαι ἡμῖν καὶ τῆς ἄλλης μαν-
τικῆς μᾶλλον δὲ μανικῆς τὰ ἄχρηστα χρηστήρια, τὸν Κλά-

b 9. ἀνήρ] ὁ ἀνήρ D. c 2. διδασκαλίας om. C.F.G. 3. δ' οὖν om. D. 8. Ἀπὸ τῶν Κλήμεντος τοῦ στρωματέως A. marg. Ἄδυτα] ἀδύνατα H. ἄθεα] ἀθέατα B.E. ἃ θέᾳ A. πολυπραγμονεῖτε] πολυπραγμονεῖται A. d 2. γεράνδρειον] γεράνδρυον A.B.C. Sed γεράνδρειον D. γεράρδρυον F. Mox ἐρήμης (αι) A. ἐρήμης H. ἐρήμοις B.C.D.F.G. ἐν ante ψάμμοις Vigeri margo. 3. καὶ τὸ—μεμαρασμένον om. H. 5. γοῦν] οὖν B.E. Tum καὶ om. A.B.C.E.F.G.H. 6. Κολόφωνος] Κολοφῶντος B.C.F.G. 7. τὰ μαντικὰ νάματα] ἅμα τὰ μαντικὰ A. νάματα τὰ μ. H. 11. χρηστήρια] μυστήρια B.C.D.F.G.

tatione, nudam omniumque spectandam oculis proponit, quippe qui cum omnes illorum ceremonias sua ipsius experientia cognoverit, tum celerrime ab infami errore caput extulerit, verbi salutaris et evangelicæ doctrinæ vi ex tot tantorumque malorum contagione liberatus. Hæc tu igitur paucis etiam accipe :

3 Clementis Alexandrini locus ex Protrept. [c. 2. p. 10.] de Mysteriis Græcor.
Nolite, inquit, scelerata impiaque adyta curiosius explorare, nec profundorum antrorum hiatus, præstigiis monstrisque plenos, aut Thesproteum lebetem, aut tripodem Cirrhæum, aut æneum Dodonæ tintinnabulum : gerandryon autem illud desertis olim in arenis cultum, quodque ibidem celebrabatur oraculum, jam vero cum ipsa quercu prorsus emarcuit, ran-
2 cidis ac vetustate contritis fabulis relinquite. Enimvero, siluit utique fons ille Castalius, siluit Colophonius alter, ac reliquæ simul omnes fatidicæ unde aruerunt, quas ventoso fastu sero licet, palam tamen aliquando spoliatas viderunt, posteaquam illæ suis cum fabellis omnino diffluxissent.
3 Decanta tu nobis, per me licet, reliqua vaticinationis aut furiosæ potius

ριον, τὸν Πύθιον, τὸν Διδυμέα, τὸν Ἀμφιάρεω, τὸν Ἀπόλ- ΚΛΗ-ΜΕΝ-ΤΟΣ
4 λω, τὸν Ἀμφίλοχον· εἰ δὲ βούλει καὶ τερατοσκόπους, καὶ
οἰωνοσκόπους, καὶ τοὺς ὀνείρων κριτὰς τοὺς ἀνιέρους σὺν αὐ- p. 62
τοῖς· στῆσον δὲ ὁμοῦ παρὰ τὸν Πύθιον ἄγων τοὺς ἀλευρο-
μάντεις, καὶ κριθομάντεις, καὶ τοὺς εἰσέτι παρὰ τοῖς πολλοῖς
τετιμημένους ἐγγαστριμύθους· ναὶ μὴν ἄδυτα Αἰγυπτίων καὶ
Τυρρηνῶν νεκυομαντεῖαι σκότει παραδεδόσθων· μανικὰ ταῦτα
ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπων ἀπίστων σοφιστήρια, καὶ πλάνης ἀκρά-
5 του κυβευτήρια. Συνέμποροι τῆσδε τῆς γοητείας αἶγες αἱ b
ἐπὶ μαντικὴν ἠσκημέναι, καὶ κόρακες ἀνθρώποις χρᾶν ὑπ' ἀν-
θρώπων διδασκόμενοι.

6 Τί δ' εἴ σοι καταλέγοιμι τὰ μυστήρια; Οὐκ ἐξορχήσομαι
μὲν ὥσπερ Ἀλκιβιάδην λέγουσιν, ἀπογυμνώσω δὲ εὖ μάλα
ἀνὰ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον τὴν γοητείαν τὴν ἐγκεκρυμμένην
αὐτοῖς, καὶ αὐτούς γε τοὺς καλουμένους ὑμῶν θεοὺς, ὧν αἱ
τελεταὶ μυστικαὶ, οἷον ἐπὶ σκηνῆς τοῦ βίου τοῖς ἀληθείας
7 ἐγκυκλήσω θεαταῖς. Διόνυσον μαινόλην ὀργιάζουσι Βάκχοι c

d ult. ἀμφιάρεων] ἀμφιάρεω A.C.D.F.G.H. et sic Clem.
p. 62. 1. καὶ οἰωνοσκόπους om. C. 2. τοὺς ἀνιέρους] τοὺς om. A.B.H. 3. στῆσον] στῆσαι F. τοὺς ἀλευρομ.] παρὰ τοὺς ἀλευρομ. A.H. Tum καὶ κριθομάντεις om. C.H. 7. τυρρήνων] τυράννων A.H. σκότει] σκότῳ B.D.F.G.S. παραδεδόσθων] παραδεδόσθωσαν A.H. b. ἐπὶ] αἱ ἐπὶ A.H. 2. ἀνθρώποις χρᾶν om. A.H. 3. τί δ' εἴ σοι] τί δή σοι H. 6. ἀνὰ τὸν] ἀνὰ om. A.H. Mox θεοὺς ὑμῶν H. et τελεταὶ καὶ αἱ μυστικαί. 8. καὶ αὐτούς γε τοὺς] καὶ αὐτοῖς τοῖς B.E. Tum καλουμένοις θεοῖς E. 9. θεοὺς] θεοῖς B. 10. τῆς ἀληθ.] τοῖς ἀληθ. A. ἐγκεκλήσθω] ἐγκυκλήσω A.H. Vigeri marg. Clem. ἐγκεκλήσω B.C.F.G. c. βάκχοις

vanitatis oracula, Clarium, Pythium, Didymea, Amphiaraum, Apollinem,
4 Amphilochum: adde si lubet prodigiorum interpretes, adde augures, profanosque somniorum conjectores. Quin age sis, ac simul eos coram Pythio statue qui divinationes suas farina hordeove perficiunt, quique a plurimis etiamnum observantur ventriloquos. Jam vero et Ægyptiorum penetralia, et manium apud Hetruscos vaticinationes in tenebris jaceant: vesanæ profecto illæ sunt infidelium hominum fallendi artes, et comparatæ
5 ad puram putamque fraudem quasi aleæ ac sortis officinæ. Ejusdem quoque fascinationis veluti negotiationis sociæ habeantur capræ ad divinandum informatæ, nec non corvi illi quos ad responsa reddenda homines
6 erudiere. Quid si ipsa quoque mysteria tibi enucleem? Non ea quidem temere vulgabo, ut Alcibiadem fecisse tradunt; sed tamen belle admodum quicquid sub iis præstigiarum latet, nudabo, quosque deos nuncupatis ac mysticis ritibus colitis, illos sic tanquam in aliqua hujus vitæ scena

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

ὠμοφαγίᾳ τὴν ἱερομανίαν ἄγοντες, καὶ τελίσκουσι τὰς κρεανομίας τῶν φόνων, ἀνεστεμμένοι τοῖς ὄφεσιν· ἐπολολύζοντες Εὖαν Εὖαν ἐκείνην, δι' ἣν ἡ πλάνη παρηκολούθησε, καὶ ὁ θάνατος ἐπηκολούθησε· καὶ σημεῖον ὀργίων Βακχικῶν ὄφις ἐστὶ
8 τετελεσμένος. Αὐτίκα γοῦν κατὰ τὴν ἀκριβῆ τῶν Ἑβραίων
[40] φωνὴν τὸ ὄνομα τὸ Εὖα δασυνόμενον ἑρμηνεύεται ὄφις ἡ θήλεια. Δηὼ δὲ καὶ Κόρη δρᾶμα ἤδη ἐγενέσθην μυστικόν, d
καὶ τὴν πλάνην, καὶ τὴν ἁρπαγήν, καὶ τὸ πένθος αὐταῖν Ἐλευσὶς δᾳδουχεῖ.

9 Καί μοι δοκεῖ τὰ ὄργια καὶ τὰ μυστήρια δεῖν ἐτυμολογεῖν, τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς Δηοῦς τῆς πρὸς Δία γεγενημένης, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ μύσους τοῦ συμβεβηκότος περὶ τὸν Διόνυσον· εἰ δὲ καὶ ἀπὸ Μυοῦντός τινος Ἀττικοῦ, ὃν ἐν κυνηγίᾳ διαφθαρῆναι Ἀπολλόδωρος λέγει, οὐ φθόνος ὑμῶν

ὠμοφαγίᾳ] βάκχοι ὠμοφαγίαν A.H. βάκχοι S. ἱερομανίαν] ἱερομηνίαν A.B.C.H. 2. ἄγοντες] ἀγόντων C. καὶ τελίσκουσι—τετελεσμένος om. B. τελίσκου C.F.G. τελέσκου E. 3. φόρων] φόνων A.F.G. φώνων D. 4. ἐπολολύζοντες] ἐπολολύζοντος H. εὖαν] εὖαν εὖαν A.H. εὔαν εὔαν F.G.S. 5. καὶ ὁ θάν. ἐπηκ. om. A.H. 6. ὀργείων] ὀργίων A. ὀργείων D. 9. εὖα] εὖαν H. 10. θήλεια] ἡ θ. A. ἐστιν ἡ H. d. ἐγενέσθην μυστικόν] γενέσθην μυθικὸν A. γενέσθην μ. H. μυστικήν C.D.F.G. 2. καὶ τὸ πένθος καὶ τὴν ἁρπ. H. ἐλευσὶς] ἐλευσὶς A. ἐλευσὶν H. Tum δαδοχεῖ C. 4. τὰ μὲν] μὲν τὰς μὲν F. τὰς μεν G. 7. περὶ τὸν] πρὸς H. 8. μυσοῦντος] μυοῦντος A.B.C. H.S. ἀπομυοῦντος τινὸς F.G. ὃν ἐν] ἐν τῇ A. 10. φθόνος] φθονοῦσι A. Tum δεδόξασται E.

7 inclusos veritatis ejusdem spectatorum oculis objiciam. Ac primum, ecce tibi homines furoris œstro perciti Bacchum mænolen solennibus orgiis celebrant, crudarum carnium helluatione sacram insaniam peragentes, cæsarumque victimarum partes dividunt, serpentibus coronati: Euamque illam vastis ululatibus inclamantes, per quam janua est non errori modo, sed ipsi quoque morti patefacta. Et sane, cum orgiorum Bacchicorum sit quasi quoddam insigne serpens arcano ritu consecratus,
8 tum vero si accurate vocem Hebraicam interpretari velis, Heua cum aspiratione graviori serpentem fœminam significat. Deinde Ceres et Proserpina in mysticum etiam fabulæ genus transiere, quarum errores et raptum et luctum nocturnis facibus Eleusis illustrat. Ac mihi quidem

Orgiorum et mysteriorum etymologia.

9 tanti est, propriam orgiorum et mysteriorum notationem excutere. Orgia sane ἀπὸ τῆς ὀργῆς, hoc est ab iracundia nomen accepere, qua Ceres adversus Jovem exarserat: mysteria vero ἀπὸ τοῦ μύσους, hoc est ab execrando scelere, quod circa Bacchum ipsum contigerat. Quod si vocem istam a Mysunte quodam Attico derivare placet, quem Apollodorus

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

δεδοξάσθαι τὰ μυστήρια ἐπιτυμβίῳ [φωνῇ καὶ] τιμῇ.
10 Πάρεστι δὲ καὶ ἄλλως μυθάριά σοι νοεῖν, ἀντιστοιχούντων
τῶν γραμμάτων, τὰ μυστήρια. Θηρεύουσι γὰρ, εἰ καὶ ἄλλοι
τινὲς, ἀτὰρ δὴ καὶ οἱ μῦθοι οἱ τοιοίδε Θρᾳκῶν τοὺς βαρ-
βαρικωτάτους, Φρυγῶν τοὺς ἀνοητοτάτους, Ἑλλήνων τοὺς
11 δεισιδαίμονας. Ὄλοιτο οὖν ὁ τῆσδε ἄρξας τῆς ἀπάτης ἀν- p. 63
θρώποις· εἴτε ὁ Δάρδανος ὁ μύθους θεῶν καταδείξας τὰ
μυστήρια, εἴτε Ἠετίων ὁ τὰ Σαμοθρᾴκων ὄργια καὶ τελετὰς
ὑποστησάμενος, εἴτε ὁ Φρὺξ ἐκεῖνος ὁ Μίδας, ὁ παρὰ τοῦ
Ὀδρύσου μαθὼν, ἔπειτα διαδοὺς τοῖς ὑποτεταγμένοις ἔντεχνον
12 ἀπάτην. Οὐ γάρ με ὁ Κύπριος ὁ νησιώτης Κινύρας παρα-
πείσαι ποτ' ἂν, τὰ περὶ τὴν Ἀφροδίτην μαχλῶντα ὄργια
ἐκ νυκτὸς ἡμέρᾳ παραδοῦναι τολμήσας, φιλοτιμούμενος θει-
13 άσαι πόρνην πολίτιδα. Μελάμποδα δὲ τὸν Ἀμυθάωνος b

d 10. *μυστήρια*] *Ὅτι μυστήρια εἴτε ἀπὸ τοῦ μῦθος μυθάρια, ἢ ἀπὸ τοῦ θηράω καὶ μῦς τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπων εἴρηνται* A. in marg. 11. *φωνῇ καὶ* om. A. Clem. 12. *μυθήρια*] Ita Viger. cum Clem. et Etym. M. p. 595, 48. *μυθάρια* omnes MSS. cum Steph. Mox *ἀντιστοιχοῦντα* H. 14. *ἀτὰρ*] *ἀτὰρ δὴ* A.B.C.F.G. *ἀτὰρ δὲ* D. ult. *ἀνοητοτάτους*] *ἀνοήτους* C.F.

p. 63. 1. *ὄλλοιτο*] *ὄλοιτο* A.B.E.S. *τῆς ἀτοπίας ἀνὴρ ἀνθρώποις*] *τῆς ἀπάτης ἀνθρώποις* A.S. *ὁ τῆσδε τοῖς ἀνθρώποις ἄρξας ἀνήρ* E. *τοῖς ἀνθρώποις ἀπάτης* H. 2. *μύθους*] *μῦθον* B. *μητρὸς* Vigeri margo cum Clem. Alex. 3. *καταδιδάξας*] *καταδείξας* A.B.C.E.F.G.H. *Ἠετίων*] *ἠετίων τις* A.H. 6. *Ὀδρύδου*] *Ὀδρύσου* A.B.C.D.F.G.S. *ἰδρύσου* H. 8. *Κινύρας*] *κιννύρας* A. 11. *τολμήσας*] Desunt in A. ab h. l. usque ad p. 74. d. 11. 12. *θειάσαι*] *θηρᾶσαι* B. *θράσαι* C.F.G. Mox *μελάμπονα* C.

in venatione periisse testatur, equidem nihil hoc vobis invideam, ut
mysteria vestra sepulchrali cum nomine, tum etiam honore decorentur.
10 Quinimo liceat tibi mysteria quasi *μυθήρια*, hoc est venatica, mutua
duorum elementorum permutatione, accipere: venantur enim si quæ
aliæ, hujusmodi fabulæ, quotquot sive apud Thraces immanitate, sive
apud Phryges insania, sive apud Græcos superstitione principes memo-
11 rantur. At male pereat, quisquis tantæ vecordiæ hominum generi auctor
fuit, seu Dardanus qui matris deum mysteria docuit, seu Eetion, qui
Samothracum orgia cum eorum initiis protulit, seu Phryx ille Midas, qui
cum ab Odrydo callidam et artificii plenam fraudem accepisset, eam
12 postmodum in subditos suæ ditioni sparsit universos. Nec enim mihi
Cinyras ille Cyprius insularis unquam imposuerit, qui quum famosam
insulæ suæ meretricem deam efficere vehementer optaret, flagitiosa Veneris
13 orgia ex tenebris in lucem ausus est diemque producere. Jam alii Melam-

ΚΛΗ-
ΜΕΝ-
ΤΟΣ

ἄλλοι φασὶν ἐξ Αἰγύπτου μετακομίσαι τῇ Ἑλλάδι τὰς Δηοῦς ἑορτὰς, πένθος ὑμνούμενον. Τούτους ἔγωγ' ἂν ἀρχεκάκους φήσαιμι μύθων ἀθέων, καὶ δεισιδαιμονίας ὀλεθρίου πατέρας, σπέρμα κακίας καὶ φθορᾶς ἐγκαταφυτεύσαντας τῷ βίῳ τὰ μυστήρια.

14 Ἤδη δὲ, καὶ γὰρ καιρὸς, αὐτὰ ὑμῶν τὰ ὄργια ἐξελέγξω ἀπάτης καὶ τερατείας ἔμπλεα. Καὶ εἰ μεμύησθε, μᾶλλον ἐπιγελάσεσθε τοῖς μύθοις ὑμῶν τούτοις τοῖς τιμωμένοις. Ἀγορεύσω δὲ ἀναφανδὸν τὰ κεκρυμμένα, οὐκ αἰδούμενος λέ- c
15 γειν ἃ προσκυνεῖν οὐκ αἰσχύνεσθε. Ἡ μὲν οὖν ἀφρογενὴς καὶ κυπρογενὴς καὶ Κινύρᾳ φίλη, τὴν Ἀφροδίτην λέγω, τὴν

φιλομηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη,

μηδέων ἐκείνων τῶν ἀποκεκομμένων Οὐρανοῦ, τῶν λάγνων, τῶν μετὰ τὴν τομὴν τὸ κῦμα βεβιασμένων, ὡς ἀσελγῶν ὑμῖν μορίων ἄξιος Ἀφροδίτη γίνεται καρπός· ἐν ταῖς τελε-

b 2. τὰς δηοῦς] τῆς δ. B.C.F.G. 3. ἔγωγ' ἂν] ἐγὼ γὰρ H.
θέ
4. ἀθέων] ἀρχαίων D. 5. σπέρμα—παστὸν ὑπέδυν p. 64. a 6. om. B. 8. ὄργια] ἔργα C.F.G. Supra ὑμνῶντα F.G. ἐξελέγξω] ἐξελέγξαι H. Mox ἐπιγελάσατε H. 9. τερατίας] τερατείας C. Vig. 10. τιμωμένοις] τοῖς τιμ. C.F.G. τοῖς μιμωμ. H. qui mox αἰδόμενος. 11. ἀγορεύσω] ἀγορεύω S. c 2. αἰσχύνεσθαι D.E. Tum ἀφρογενής τε S. et ἡ Κινύρα. Et sic F.G.H. 4. ἐξεφαάνθη] ἐξεφάνθη C. ἐξεφραάνθη E. 5. ἀποκεκομμ.] ἀποκεκρωμμ. H. 7. καὶ ἀσελγῶν] ὡς ἀσελγῶν F.G.H.S. Clem. Supra λαγόνων H.

podem Amythaonis filium, Cereris festa, luctum inquam, illum carminibus hymnisque decantari solitum, in Græciam ex Ægypto traduxisse volunt. Istos equidem impiarum fabularum, ac pestiferæ superstitionis parentes, malorum principes omnium fuisse merito dixerim, cum illa mysteria
14 scelerum ac mortis semina in hominum vitam intulerunt. At enim jam tempus est, ut orgia vestra fraudis ac præstigiarum plena esse demonstremus: vos, si modo initiati estis, risu ac sibilis vestras illas fabulas, quibus tantum venerationis tribuitur, præ cæteris excipietis. Ego vero abdita penitusque recondita palam in omnium luce collocabo, nec me pudor ab iis proferendis revocabit, quæ vos divinis honoribus colere non
15 pudeat. Vestra igitur illa, spumæ marinæ proles, Cyprique fœtus, ac Cinyræ delicium, Venerem intelligo, quam φιλομηδέα, hoc est veretri amantem, nominatis, quippe

Membris ex genitalibus ortam;

fœtus utique abscissis illis Cœli genitalibus, usque adeo salacibus, ut secta quoque undam ipsam constuprarint, nec non effusis in libidinem corporis

ταῖς ταύτης τῆς πελαγίας ἡδονῆς, τεκμήριον τῆς γονῆς, ἁλῶν ΚΛΗ-
χόνδρος, καὶ φαλλὸς τοῖς μυουμένοις τὴν τέχνην τὴν μοιχι- d ΜΕΝ-
κὴν ἐπιδίδοται· νόμισμα δὲ εἰσφέρουσιν αὐτῇ οἱ μυούμενοι ὡς ΤΟΣ
ἑταίρᾳ ἐρασταί.
16 Δηοῦς δὲ μυστήρια, καὶ Διὸς πρὸς μητέρα Δήμητραν
ἀφροδίσιοι συμπλοκαί, καὶ μῆνις, οὐκ οἶδ' ὅ τι φῶ λοιπόν,
μητρὸς ἢ γυναικός, τῆς Δηοῦς· ἧς δὴ χάριν Βριμὼ προσαγο-
ρευθῆναι λέγεται· ἱκετηρίαι Διός, καὶ πόμα χολῆς, καὶ καρ-
17 διουλκίαι, καὶ ἀρρητουργίαι· ταῦτα οἱ Φρύγες τελίσκουσιν
Ἄττιδι καὶ Κυβέλλῃ καὶ Κορύβασι. Τεθρυλήκασι δὲ ὡς
ἄρα ἀποσπάσας ὁ Ζεὺς τοῦ κριοῦ τοὺς διδύμους φέρων ἐν
μέσοις ἔρριψε τοῖς κόλποις τῆς Δηοῦς, τιμωρίαν ψευδῆ τῆς
18 βιαίας συμπλοκῆς ἐκτιννύων, ὡς ἑαυτὸν δῆθεν ἐκτεμών. Τὰ p. 64
σύμβολα τῆς μυήσεως ταύτης ἐκ περιουσίας παρατεθέντα
οἶδ' ὅτι κινήσει γέλωτα καὶ μὴ γελασείουσιν ὑμῖν διὰ τοὺς
ἐλέγχους. Ἐκ τυμπάνου ἔφαγον· ἐκ κυμβάλου ἔπιον· ἐκερ-
νοφόρησα· ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυν. Ταῦτα οὐχ ὕβρις τὰ
σύμβολα; οὐ χλεύη τὰ μυστήρια;

c 10. ἁλῶν] ἁλὸς C.F.G. d. εἰσφέρουσιν] φέρουσιν H. 2. ἑτέρᾳ] ἑταίρᾳ C. 3. δηοῦς δὲ] δηοῦς δὴ H. 4. ἀφροδίτοι] ἀφροδίσιοι C.H.S. exemp. Card. Stæ Crucis. Viger. 5. οὐκ οἶδ' ὅτι] οὐκέτι H. 14. ἐκτιννύων] ἐκτινύων H.
p. 64. 3. γελασείουσιν] γελάσουσιν H. 5. ἐκιρνοφ. D.F.G. 6. ὑπέδυν] ὑπέδυεν H.

vestri partibus longe dignissimus, Venus ista procreatur.* Itaque, in
arcanis voluptatis hujus marinæ sacris, grumus salis, effigiesque veretri,
tanquam fœturæ symbolum iis tradi solet, qui flagitiosi concubitus artibus
16 initiantur: hi vero numum ipsi tanquam amicæ amatores offerunt. Jam Mysteria
mysteria Cereris aliud nihil sunt, quam incestuosi Jovis cum Cerere matre quid? eo-
congressus, ejusdemque, matrisne ultra dicam, an uxoris? iracundia, quæ rumque
caussa fuit cur Brimo quasi fremens et indignabunda vocaretur; itemque symbola.
Jovis supplicationes, fellis haustus, cordis convulsiones, ac cæteræ id
17 genus infandæ ceremoniæ. Ac Phryges quidem ejusmodi sacra in Attidis,
Cybeles, et Corybantium honorem memoriamque faciunt: passim autem
fama vulgatum est, Jovem avulsos geminos Arietis testiculos in medium
Cereris sinum conjecisse, cum a se ipso exactam abscissionis quasi volun-
18 tariæ pœnam ob stuprum vi oblatum, hac fraude simularet. Cujus initia-
tionis egregia symbola soluto otiosoque animo producta risum vobis utique
moveant, tametsi opinor vobis ridere non libet, quod sic religionum vestra-
rum indignitas omnium in oculis defigatur, *Ex tympano comedi: bibi ex
cymbalo: cernum gestavi: me in thalamum clam insinuavi.* Non hæc
symbola probrum et infamiam sapiunt? non sanna ludibrioque digna

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

19 Τί δ' εἰ καὶ τὰ ἐπίλοιπα προσθείην; Κύει μὲν ἡ Δημήτηρ,
ἀνατρέφεται δὲ ἡ κόρη, μίγνυται δ' αὖθις ὁ γεννήσας οὑτοσὶ
Ζεὺς τῇ Φερεφάττῃ τῇ ἰδίᾳ θυγατρὶ μετὰ τὴν μητέρα τὴν b
Δηῶ, ἐκλαθόμενος τοῦ προτέρου μύσους, καὶ μίγνυται δράκων
20 [41] γενόμενος, ὃς ἦν ἐλεγχθείς. Σαβαζίων γοῦν μυστηρίων
σύμβολον τοῖς μυουμένοις ὁ διὰ κόλπου θεός· δράκων δέ ἐστιν
οὗτος διολκούμενος τοῦ κόλπου τῶν τελουμένων, ἔλεγχος
ἀκρασίας Διός. Κύει καὶ ἡ Φερεφάττα παῖδα ταυρόμορφον.
21 Ἀμέλει φησί τις ποιητὴς εἰδωλικὸς,

ταῦρος δράκοντος, καὶ πατὴρ ταύρου δράκων,
ἐν ὄρει τὸ κρύφιον βουκόλος τὸ κέντρον· c

βουκολικὸν, οἶμαι, κέντρον τὸν νάρθηκα ἐπικαλῶν, ὃν δὴ
[κάλων] ἀναστρέφουσιν οἱ Βάκχοι.
22 Βούλει καὶ τὰ Φερεφάττης ἀνθολόγια διηγήσομαί σοι,
καὶ τὸν κάλαθον, καὶ τὴν ὑπὸ Ἀϊδωνέως ἁρπαγὴν, καὶ τὸ

8. *τί δὴ*] *τί δ' εἰ* B.C.D.F.G.H. a 10. *οὑτωσὶ*] *οὑτοσὶ* B.C.H. 11. *φερεφάττῃ*] *φερεσφάτῃ* C. et sic infra *φερεφίτῃ* D. *φερεστάτῃ* F. *φερεσφάττῃ* G. *ἰδίᾳ* ni fallor om. H. b. *δηῶ*] *τὴν δ.* B.C.F.G. *προτέρου μύσους*] *πρώτου μίσους* C. *πρώτου μ.* F.G. h. l. addit H. *πατὴρ καὶ φθορεὺς κόρης ὁ ζεύς.* 5. *θεὸς*] *θεῶν* H. *δὲ*] *δέ ἐστιν* C.F.G.H.S. Tum *διελκούμενος* S. *διελκόμενος* H. 7. *φερεφάττα*] *σφερέσφαττα* F.G. qui infra *φερεσφάττης.* 8. *φησί τις*] *φησὶ καὶ* H. 9. *ταῦρος πατὴρ*] *πατὴρ* om. H. c 3. *ἀναστρέφουσιν*] *ἀναστέφουσιν* C H. *ἀνεστέφυσιν* G. *κάλον—ἀναστέφ.* sic alt. S. *καὶ* H. pro *κάλων.* 5. *διηγήσωμαι*] *διηγήσομαι* B.C.D.H. *καὶ τὰ λόγια.* in marg. illius codicis id additum S. Hæc post *σοι* addit H. 6. *ὑπὸ Ἀϊδωνέως ἁρπαγὴν*] *ἁρπ. τὴν ὑπὸ Ἀϊδ.* C.F.G.H.

19 mysteria sunt? Quid porro si attexam reliqua? Ceres quidem fœtum
enititur, puella vero educatur: rursum ecce tibi castus Jupiter cum Pherephatta, quam ipse genuerat, post Cererem matrem, congreditur execrandi flagitii prioris oblitus; et congreditur Draconis forma tectus: sic tamen
20 ut qui sub ea latet, manifesto postmodum teneatur. Enimvero, Sabaziorum utique mysteriorum, iis qui sacris initiantur, symbolum est, deus sinum pervadens: deus autem iste draco est, qui per medium eorum quos solenni ritu initiant sinum trahitur, certum plane impotentis Jovis libidinis
21 argumentum. Parit etiam Pherephatta, sed filium taurina specie; nimirum, ut idolorum cultor poeta cecinit,

Taurus draconem genuit, et taurum draco.
In monte occultum bubulcus stimulum:

bubulci, opinor, stimulum scuticam nominans, quam lignis quibusdam
22 homines bacchico furore correpti circumagunt. Vin' tu hic etiam lectos a Proserpina flores tibi commemorem, ejusdemque calathum, et raptum a

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

χάσμα τῆς γῆς, καὶ τὰς ὗς τὰς Εὐβουλέως τὰς συγκαταπο-
θείσας ταῖν θεαῖν, δι' ἣν αἰτίαν ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις Μεγα-
23 ρίζοντες χοίρους ἐκβάλλουσι; Ταύτην τὴν μυθολογίαν ποι-
κίλως κατὰ πόλεις ἑορτάζουσιν αἱ γυναῖκες, Θεσμοφόρια, d
Σκιροφόρια, Ἀρρητοφόρια, πολυτρόπως τὴν Φερεφάττης
ἐκτραγῳδοῦσαι ἁρπαγήν. Τὰ γὰρ Διονύσου μυστήρια τέ-
λεον ἀπάνθρωπα, ὃν εἰσέτι παῖδα ὄντα ἐνόπλῳ κινήσει περι-
χορευόντων Κουρήτων, δόλῳ δὲ ὑποδύντων Τιτάνων, ἀπατή-
σαντες παιδαριώδεσιν ἀθύρμασιν οὗτοι δὴ οἱ Τιτᾶνες διέσπα-
σαν ἔτι νηπίαχον ὄντα, ὡς ὁ τῆς τελετῆς ποιητὴς Ὀρφεύς
φησιν ὁ Θρᾴκιος,

κῶνος, καὶ ῥόμβος, καὶ παίγνια καμπεσίγυια,
μῆλά τε χρύσεα, καλὰ, παρ' Ἑσπερίδων λιγυφώνων.

24 Καὶ τῆσδε ἡμῖν τῆς τελετῆς τὰ ἀχρεῖα σύμβολα οὐκ
ἀχρεῖον εἰς κατάγνωσιν παραθέσθαι· ἀστράγαλος, σφαῖρα, p. 65
25 στρόβιλος, μῆλα, ῥόμβος, ἔσοπτρον, πόκος. Ἀθηνᾶ μὲν

c 6. χάσμα] σχίσμα S. 7. τὰς Εὐβ. D.H.S. pro τοῦ Εὐβ. 8. αἰτίαν ἐν τοῖς] ἐν τοῖς H. 9. τοῖς] ταῖς D. 10. ἐκβάλλουσι] ἐμβάλλουσι H.S. 11. πόλεις ἑ. αἱ γ.] πόλιν αἱ γ. ἑ. H. d. σκιρροφόρια] σκιροφ. B.F.G.H. σκηροφ. C. 2. ἐκτραγῳδοῦσιν] ἐκτραγῳδοῦσαι B.H.S. ἐκτραγῳδοῦνται E. 6. δόλῳ] δόλῳ δὲ H.S. δόλων E. 8. νηπίαχον ὄντα] νηπιάζοντα H. 9. ποιητὴς om. H. qui mox ὁ Θρᾴκιός φησιν. 11. καμπεσίγυια] καμπεσίγεια C.G. 13. χρύσεα] χρύσεια B.C.D.G. ult. ἀχρεῖα om. B.C.F.G. Supra ὑμῖν S. ἀχρεῖον] ἄχρηστον B.
p. 65. 2. ῥόμβος] ῥόμβιλος B. Mox οὖν om. D.

Plutone patratum, et terræ labem, et Eubulei sues quæ cum utraque dea
simul haustæ dicuntur? quod quidem in caussa est, cur in Thesmophoriis
23 Megarica lingua porcos ejiciant. Totam hanc fabellam variæ mulieres
singulis in urbibus solenni festo celebrant, Thesmophoria, Scirrhophoria,
Arrhetophoria: atque ita diversis plane tragicisque modis raptum Proserpinæ recolunt. Jam Bacchi mysteria omni diritate teterrima sunt, quippe quem, dum adhuc puerulus esset, ac circum ipsum Curetes armata saltatione agerentur, subeuntes dolo Titanes puerilibus crepundiis ludicrisque deceptum membratim discerpserant, quemadmodum Thracius Orpheus hujus sacri vates cecinit,

Turbo, trochus, tum queis in flexus membra cientur
Ludicra, et auricomi blandarum ex arbore fœtus
Hesperidum.

Mysteriorum symbola.

24 Neque vero inutile fuerit, arcani sacri symbola, inutilia licet, hoc loco
subjicere, ut omnium judicio sensibusque damnentur. Sunt hæc, talus,
25 pila, trochus, poma, turbo, speculum, vellus. Ac Minerva quidem, quod

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

οὖν τὴν καρδίαν τοῦ Διονύσου ὑφελομένη Παλλὰς ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν προσηγορεύθη· οἱ δὲ Τιτᾶνες, οἱ καὶ διασπάσαντες αὐτὸν, λέβητά τινα τρίποδι ἐπιθέντες, καὶ τοῦ Διονύσου ἐμβαλόντες τὰ μέλη, καθήψουν πρότερον, ἔπειτα ὀβελίσκοις

ἀμπείραντες ὑπείρεχον Ἡφαίστοιο.

26 Ζεὺς δ' ὕστερον ἐπιφανεὶς—εἰ θεὸς ἦν, τάχα που τῆς κνίσης τῶν ὀπτωμένων κρεῶν μεταλαβὼν, ἧς δὴ τὸ γέρας λαχεῖν b ὁμολογοῦσιν ὑμῶν οἱ θεοὶ—κεραυνῷ τοὺς Τιτᾶνας αἰκίζεται, καὶ τὰ μέλη τοῦ Διονύσου Ἀπόλλωνι τῷ παιδὶ παρακατατίθεται καταθάψαι. Ὁ δὲ, οὐδὲ γὰρ ἠπείθησε Διὶ, εἰς τὸν Παρνασὸν φέρων κατατίθεται διεσπασμένον τὸν νεκρόν.

27 Εἰ θέλεις δ' ἐποπτεῦσαι καὶ τὰ Κορυβάντων ὄργια, τὸν τρίτον ἀδελφὸν ἀποκτείναντες οὗτοι τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ φοινικίδι ἐπεκαλυψάτην, καὶ καταστέψαντες θαψάτην, φέροντες ἐπὶ χαλκῆς ἀσπίδος ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Ὀλύμπου.

a 3. ὑφελομένη] ἀφελομένη H. 5. οἱ καὶ] οἱ om. F.G. 6. ἐπιθέντες] ὑποθέντες (ἐ supra) D. Supra τρίποδα H. ἐμβαλόντες] ἐκβαλόντες C.G. ἐκβάλλ. G. βαλόντες E. ἐμβάλλοντες S. 7. καθήψων] καθήψουν H.S. 8. περιπείραντες] ἀμπείραντες H. 10. ὀπτωμένων] ὀπτομένων C.H. b. λαχεῖν H. post γέρας. Vulgo post θεοί. ὑμῶν] ὑμῖν D. 4. θάψαι] καταθάψαι H.S. 5. διεσπασμένον om. D. 6. τοῦτον τὸν] τοῦτον om. B.C.E.F.G.H. ἐθέλεις] εἰ θέλεις B.C.E.F.G.H. εἰ θέλῃς D. εἰ θέλεις δ' S. τὰ Κορυβ.] τὰ om. B.C.F.G.H. 7. ἀποκτείναντες] ἀπεκτονότες B.C.D.F.G. 9. ἐπεκαλυψάτην κ. κ. θ.] ἐπεκαλυψάτοιν καὶ καταστέψαντες θαψάτοιν C.F.G. καταστέψαντες D. 10. φέροντε] φέροντες B.C.D.F.G.H. Mox ἐπὶ τὰς D.

ejusdem Bacchi cor furtim sustulisset, Pallas ἐκ τοῦ πάλλειν τὴν καρδίαν, hoc est a cordis vibratione, seu palpitatione nuncupata fuit. Titanes vero, quorum manibus laniatus erat, ipsius membra in lebetem supposito tripodi insidentem conjecerunt, eaque prius elixa verubus postmodum infigentes,

Vulcano imposta tenebant.

26 At Jupiter, eo repente delapsus, (quippe enim, cum deus esset, eum, opinor, assarum carnium nidor afflaverat, quem dii vestri sic tanquam honorarium quoddam munus accipere sese confitentur,) fulmine Titanas conficit, et Bacchi membra Apollini filio sepelienda commendat: ille autem, nec enim parere Jovi renuit, discerptum lacerumque cadaver in

Corybantium orgia.

27 Parnasso monte deponit. Placetne Corybantium quoque orgia contemplemur? Nimirum, ex illis duo tertium fratrem cum occidissent, caput demortui purpurá contectum et corona cinctum ad Olympi montis radices,

28 quo illud æreo scuto impositum detulerant, sepeliere. Hæc illa sunt

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

28 Καὶ ταῦτ' ἔστι τὰ μυστήρια, συνελόντι φάναι, φόνοι καὶ c τάφοι· οἱ δ' ἱερεῖς οἱ τῶνδε, οὓς ἀνακτοτελέστας οἷς μέλον καλοῦσι, προσεπιτερατεύονται τῇ συμφορᾷ, ὁλόριζον ἀπαγορεύοντες σέλινον ἐπὶ τραπέζης τιθέναι· οἴονται γὰρ δὴ ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀπορρυέντος τοῦ κορυβαντικοῦ τὸ σέλινον ἐκπεφυκέναι· ὥσπερ ἀμέλει καὶ αἱ θεσμοφοριάζουσαι τοὺς τῆς ῥοιᾶς κόκκους παραφυλάττουσιν ἐσθίειν· τοὺς γὰρ ἀποπεπτωκότας χαμαὶ ἐκ τῶν τοῦ Διονύσου αἵματος σταγόνων
29 βεβλαστηκέναι νομίζουσι τὰς ῥοιάς. Καβείρους δὲ τοὺς Κορύβαντας καλοῦντες, καὶ τελετὴν Καβειρικὴν καταγγέλ- d λουσιν. Αὐτὼ γὰρ δὴ τούτω τὼ ἀδελφοκτόνω τὴν κίστην ἀνελομένω, ἐν ᾗ τὸ τοῦ Διονύσου αἰδοῖον ἀπέκειτο, εἰς Τυρρηνίαν κατήγαγον, εὐκλεοῦς ἔμποροι φορτίου· κἀνταῦθα διετριβέτην φυγάδε ὄντε, τὴν πολυτίμητον εὐσεβείας διδασκαλίαν, αἰδοῖα καὶ κίστην θρησκεύειν παραθεμένω Τυρρηνοῖς· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἀπεικότως τὸν Διόνυσον προσαγορεύεσθαί τινες Ἄττιν θέλουσιν, αἰδοίων ἐστερημένον.

b 11. καὶ ταῦτ' ἔστι—εἰσέτι νῦν p. 66 a 5. om. B. ἐπὶ pro ἐστι E. c 3. εἰς μέλλον] οἷς μέλον C. οἷς μέλλον καλεῖν H. 5. τραπέζῃ] τραπέζης H. 6. τὸ σέλινον] τὸ om. H. 8. τοὺς τῆς ῥοιᾶς] τῆς ῥ. τοὺς C.F.G.H. Mox ἐστίειν C. 9. ἀπεπ.] ἀποπεπ. H. 11. Καβείρους] Sic H. Viger. καμβείρους D.E.F.G. Steph. Mox καμβειρικὴν F.G. Steph. 12. καλοῦντες] καλοῦσι H. d. καταλέγουσιν] καταγγέλλουσιν S. καταγγέλουσιν H. 2. κίστην] κίστιν C.F.G et infra κύστην H. 3. τοῦ Διον. τὸ] τὸ τοῦ Δ. H. 4. ἀπέκειτο] ἐναπέκειτο C.F.G. 5. διατριβείτην] διατριβέτην C.F.G.S. διαφυγέτην H. 6. πολύτιμον] πολυτίμητον H.S. 7. παραθεμένῳ θρησκεύειν] θρησκεῖαν παραθ. H. 9. Ordinem verborum mutavi cum H. 10. αἰδοῖον εὐτερημένον H.

præclara mysteria, verbo, cædes ac sepulcra, quorum sacerdotes, *ἀνακτοτελέσται*, quasi reges sacrorum, ab iis quorum ejusmodi appellatio interest nuncupati, novis insuper monstris cædem istam exaggerant, appium cum tota radice ad mensam apponi omnino prohibentes, quod ex Corybantico illo sanguine, qui in terram effluxerat, appium germinasse arbitrentur: nempe, quemadmodum illæ Thesmophoriorum antistitæ a comedendis mali punici granis diligenter abstinent, quod ex iis cruoris Bacchici guttis, quæ
29 solum asperserant, mala punica extitisse opinentur. Cæterum, cum illi Corybantas istos Cabiros nominent, tum vero Cabiricum hujusmodi sacrum memorant. Quippe, duo enim isti fratricidæ, cistam illam secum auferentes, in qua Bacchi pudendum inclusum erat, in Thusciam detulere, mercis egregiæ mercatores, ubi cum exules agerent, luculenta admodum pietatis doctrina Hetruscorum animos informarunt, dum cistam iis ac veretrum nova religione colenda tradiderunt. Atque hanc nonnulli caus-

Cabirica sacra.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ 30 Καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ Τυρρηνοὶ οἱ βάρβαροι αἰσχροῖς
[42] οὕτω τελίσκονται παθήμασιν, ὅπου γε Ἀθηναίοις καὶ τῇ
ἄλλῃ Ἑλλάδι, αἰδοῦμαι καὶ λέγειν, αἰσχύνης ἔμπλεως ἡ περὶ
31 τὴν Δηῶ μυθολογία; Ἀλωμένη γὰρ ἡ Δηὼ κατὰ ζήτησιν p. 66
τῆς θυγατρὸς τῆς Κόρης περὶ τὴν Ἐλευσῖνα—τῆς Ἀττικῆς
ἐστὶ τοῦτο τὸ χωρίον—ἀποκάμνει, καὶ φρέατι ἐπικαθίζει λυ-
πουμένη. Τοῦτο τοῖς μυουμένοις ἀπαγορεύεται εἰσέτι καὶ νῦν,
ἵνα μὴ δοκοῖεν οἱ τετελεσμένοι μιμεῖσθαι τὴν ὀδυρομένην.
32 Ὤικουν δὲ τηνικάδε τὴν Ἐλευσῖνα οἱ γηγενεῖς· ὀνόματα
αὐτοῖς Βαυβὼ, καὶ Δυσαύλης, καὶ Τριπτόλεμος, ἔτι δὲ Εὔ-
μολπός τε καὶ Εὐβουλεύς· βουκόλος ὁ Τριπτόλεμος ἦν,
ποιμὴν δὲ ὁ Εὔμολπος, συβώτης δὲ ὁ Εὐβουλεύς· ἀφ' ὧν b
τὸ Εὐμολπιδῶν καὶ τὸ κηρύκων τὸ ἱεροφαντικὸν δήπου τὸ
33 Ἀθήνησι γένος ἤνθησε. Καὶ δὴ—οὐ γὰρ ἀνήσω μὴ οὐχὶ
εἰπεῖν—ξενίσασα ἡ Βαυβὼ τὴν Δηὼ, ὀρέγει κυκεῶνα αὐτῇ.
Τῆς δὲ ἀναινομένης λαβεῖν, καὶ πιεῖν οὐκ ἐθελούσης—πενθήρης

d 11. καὶ τί] καὶ τὸ C. 12. τελίσκονται] τελίσκουσι C.F.G.
p. 66. 3. χωρίον] τὸ χωρίον H. ἐπικαθίζει] ἐπικαθίζῃ D. 5. νῦν ὡς] καὶ νῦν ἵνα H. 7. ᾤκουν δὲ—γηγενεῖς] ἦσαν δὲ B. Ἐλευσῖνα] Ἐλεῦσιν D. γηγενεῖς] γηγενὴς H. 8. Δυσαύλης] δυσαύλις C.F.G.
b. δὴ τὸ] δὴ om. E.F.G.H. 2. τοῦτο] δὴ τοῦτο B.E. δήπου H. qui addit τὸ ἀθήνησι. 3. καὶ δὴ οὐδὲ γὰρ] οὐδὲ om. B. καὶ γὰρ οὐδὲ γὰρ C.D.F.G. καὶ δὴ οὐ γὰρ H. Tum ἀνήσω μ. ο. ε. om. B.

sam esse volunt, quæ sane verisimilitudine non caret, quamobrem Bac-
30 chum ipsum, Attin quasi exsectum nuncuparint. Quanquam, quid mirum Hetruscos, homines barbaros his flagitiorum probris initiari, cum ipsi quoque Athenienses ac reliqui Græciæ populi, quod me vel referre pudet, illam de Cerere fabulam usque adeo turpem indignamque retineant?
31 Enimvero, cum in vestiganda Proserpina filia, huc atque illuc errabunda Ceres vagaretur, circa Eleusinem, (Atticæ locus est) labore debilitata, constitit, ac puteo cuidam insedit ingenti mœrore confecta. Sed enim, iis qui initiantur, graviter ne quid simile agant, in hodiernum usque diem prohibetur; utique, ne sacris initiati lugentem Cererem imitari videantur.
32 Cæterum Eleusinem per id tempus indigenæ quidam incolebant, quorum hæc fuere nomina, Baubo, Dysaules, Triptolemus, Eumolpus et Eubuleus. Ac Triptolemus quidem bubulcus erat, Eumolpus pastor, Eubuleus vero subulcus, ex quibus Eumolpidarum, nec non illud præconum genus sacro-
33 rum ac religionum interpres, Athenis effloruit. Baubo igitur, (nec enim ab hujus etiam rei commemoratione revocari me patiar) cum hospitio Cererem excepisset, hauriendum ei cinnum propinat, qua propter vim

γὰρ ἦν—περιαλγὴς ἡ Βαυβὼ γενομένη, ὡς ὑπεροραθεῖσα δῆθεν, ἀναστέλλεται τὰ αἰδοῖα, καὶ ἐπιδεικνύει τῇ θεῷ· ἡ δὲ τέρπεται τῇ ὄψει ἡ Δηώ, καὶ μόλις ποτὲ δέχεται τὸ ποτόν, ἡσθεῖσα τῷ θεάματι. c

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

34 Ταῦτά ἐστι τὰ κρύφια τῶν Ἀθηναίων μυστήρια, ταῦτά τοι καὶ Ὀρφεὺς ἀναγράφει. Παραθήσομαι δέ σοι αὐτὰ τοῦ Ὀρφέως τὰ ἔπη, ἵν' ἔχῃς μάρτυρα τῆς ἀναισχυντίας τὸν μυσταγωγόν·

Ὣς εἰποῦσα πέπλους ἀνεσύρατο, δεῖξε δὲ πάντα
σώματος οὐδὲ πρέποντα τύπον· παῖς δ' ἦεν Ἴακχος,
χειρί τέ μιν ῥίπτασκε γελῶν Βαυβοῦς ὑπὸ κόλποις. d
Ἡ δ' ἐπεὶ οὖν μείδησε, θεὰ μείδησ' ἐνὶ θυμῷ,
δέξατο δ' αἰόλον ἄγγος ἐν ᾧ κυκεὼν ἐνέκειτο.

35 Κἄστι τὸ σύνθημα Ἐλευσινίων μυστηρίων· Ἐνήστευσα, ἔπιον τὸν κυκεῶνα, ἔλαβον ἐκ κίστης, ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον, καὶ ἐκ καλάθου εἰς κίστην. Καλά γε τὰ θεάματα καὶ θεᾷ πρέποντα.

b 6. περιαλγὴς] περ. δὲ H. 8. ὑποδ.] ἐπιδ. H. qui mox δέχεται ποτέ. 9. τῇ θεῷ] τῷ θεῷ F. c 2. μυστήρια] μυστηρίων B.E. ταῦτά τοι] ταῦτά τε H. 3. δέ σοι] δὲ om. H. 4. ἔχοις] ἔχῃς E. Tum τῆς add. cum H. 6. δεῖξαι] δεῖξε B. 7. πάντα] τὰ πάντα F.G. 10. γελῶν] κν̄ B. ῥίπτασκε D.E.F.G. pro ῥίπτεσκε. Βαυβοῦς] Βαμβοῦς F. d 4. ἄγγος] ἄγκος C.F. Supra δὴ ὅλον pro δ' αἰόλον H. 7. κίστης] κίσθης B.E. et infra κίσθην ubi C.G. κίστιν. 8. ἐργασάμενος ἀπεθέμην εἰς κάλαθον] Juvenal. II. 54. *Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis Vellera.* 9. καὶ om. D.

doloris poculum potumque respuente, illa repulsam moleste ferens, quod se despectam ac spretam fuisse putaret scilicet, reductis vestibus occultas corporis partes divæ oculis objicit; quæ spectaculo delectata, oblatam
34 sibi potionem, ægre licet, aliquando tamen ebibit. Hæc Atheniensium recondita mysteria sunt, quæ scriptis Orpheus etiam ipse mandavit. Hujus ego tibi versus quoque subjiciam, ut quem tu mystagogum habes, eundem habeas flagitiosæ ac turpis infamiæ testem.

Dixerat, obscœnam Cereri tum veste reducta
Corporis ostentat speciem: puer adstat Iacchus;
Quem lætata manu medias Baubonis in ulnas
Conjicit: hinc olli arridens luctuque soluta,
Multiplicis commixta haurit dea pocula cinni.

35 Jam, Eleusiniorum mysteriorum communis quædam quasi tessera, hæc est, *Jejunavi: cinnum ebibi: accepi e cista: operatus in calathum reposui, ac rursum in cistam ex calatho.* Egregia vero spectacula, quæque deam

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

36 Ἄξια μὲν οὖν νυκτὸς τὰ τελέσματα, καὶ πυρὸς, καὶ τοῦ
μεγαλήτορος μᾶλλον δὲ ματαιόφρονος Ἐρεχθειδῶν δήμου,
πρὸς δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὕς τινας μένει τελευτή-
37 σαντας ἅσσα οὐδὲ ἔλπονται. Τίσι δὲ μαντεύεται Ἡρακλεῖ-
τος ὁ Ἐφέσιος; Νυκτιπόλοις, μάγοις, βάκχοις, λήναις, μύ-
σταις· τούτοις ἀπειλεῖ τὰ μετὰ θάνατον, τούτοις μαντεύεται
τὸ πῦρ· τὰ γὰρ νομιζόμενα κατ' ἀνθρώπους μυστήρια ἀνι- p. 67
38 ερωστὶ μυεῦνται. Νόμος οὖν καὶ ὑπόληψις κενὴ καὶ τοῦ
δράκοντος τὰ μυστήρια ἀπάτη τίς ἐστι θρησκευομένη τὰς
ἀμυήτους ὄντως μυήσεις καὶ τὰς ἀνοργιάστους τελετὰς εὐσε-
39 βείᾳ νόθῳ προτρεπομένων. Οἷαι δὲ καὶ αἱ κίσται αἱ
μυστικαί;—δεῖ γὰρ ἀπογυμνῶσαι τὰ ἅγια αὐτῶν, καὶ τὰ
ἄρρητα ἐξειπεῖν—οὐ σησάμαι ταῦτα, καὶ πυραμίδες, καὶ το-
λύπαι, καὶ πόπανα πολυόμφαλα, χόνδροι τε ἁλῶν; καὶ δρά-
κων ὄργιον Διονύσου Βασσάρου; οὐχὶ δὲ ῥοιαὶ, πρὸς τοῖσδε b
καὶ καρδίαι, νάρθηκές τε καὶ κιττοὶ, πρὸς δὲ καὶ φθόϊς, καὶ

d 11. μεγαλήτορος] μεγαλήτερος C. 12. Ἐρεχθειδῶν] Ἐρεχθήων B. 14. οὐδὲ] δὲ B. Supra τινα D. 15. Ἡράκλειος] Ἡράκλειτος B.C.F. G.H. Supra τισὶ δὴ H. ult. ἀπειλεῖ] ἀπειλὴ B.

p. 67. ἀνιερωστὶ] ἱερῶς τι H. μυεῦνται] μνεῦται B. μύονται H. Suspicor τὰ γὰρ—μυεῦνται Heracliti esse. 2. κοινῇ] κενὴ B.C.E.H. κενὰ F.G. Mox μυήσεις ὄντως H. 5. καὶ τὰς—προτρεπομένων om. B. 6. κίσται] κίσθαι B. Supra προστρεπ. S. 8. οὐ σησαμαὶ] οὐ σησαμέναι C. Supra ἀπόρρητα S. b 2. φθόϊς] φθόεις D.G. φθεῖς H. et μήκονες. Supra πρὸς τοῖς δὲ καὶ καρδία H.

36 in primis deceant: imo, digna sane tenebris ignique mysteria, digna ingentibus aut potius vanitate plenis Erechthidarum, cæterorumque Græcorum animis, quos quidem eæ post obitum pœnæ manent, a quibus spe et
37 cogitatione longissime absunt. Et vero, quibus tandem Heraclius ille Ephesius vaticinatur? tenebrionibus profecto, magis, bacchis, lenis, mystis. Hi sunt, quibus pœnas mortem secuturas comminatur, ignemque denunciat. Nam quæ hominum ex sensu mysteria statuuntur, ea profanos
38 habent initiandi ritus. Itaque, et statæ illæ sacrorum leges, et communis hominum opinio, et universa ista draconis mysteria, aliud nihil sunt quam error quidam initia quæ nihil plane initiorum habeant, superstitiose colens,
39 impioseque ritus adulterina pietatis specie venerans. Quæ porro et cujusmodi sunt mysticæ illæ cistæ? Nudandum enim quicquid apud eos sancti est, quidquid arcani evulgandum. Nonne hæc omnia, sesamæ pyramides, glomi, placentæ variis signatæ umbilicis, grana salis, et draco Dionysii Basari sacramentum? non mala punica? non medullæ arborum? non ferulæ cum hederis? non pastilli ex siligine caseoque confecti? non deni-

Cereris cistæ quales.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

40 μήκωνες; Ταῦτ' ἔστιν αὐτῶν τὰ ἅγια. Καὶ προσέτι τῆς
Θέμιδος τὰ ἄρρητα σύμβολα, ὀρίγανον, λύχνος, ξίφος, κτεὶς
γυναικεῖος, ὅς ἐστιν εὐφήμως καὶ μυστικῶς μόριον γυναικεῖον.
Ὦ τῆς ἐμφανοῦς ἀναισχυντίας· πάλαι μὲν ἀνθρώποις σω-
φρονοῦσιν ἐπικάλυμμα ἡδονῆς νὺξ ἦν σιωπωμένη, νυνὶ δὲ τοῖς
μυουμένοις ἡ ἱερὰ τῆς ἀκρασίας νὺξ ἐστι λαλουμένη, καὶ τὸ
41 πῦρ ἐλέγχει τὰ πάθη δᾳδουχούμενον. Ἀπόσβεσον, ὦ ἱερο-
φάντα, τὸ πῦρ· αἰδέσθητι δᾳδοῦχε τὰς λαμπάδας· ἐλέγχει c
σου τὸν Ἴακχον τὸ φῶς· ἐπίτρεψον ἀποκρύψαι τῇ νυκτὶ τὰ
μυστήρια· σκότει τετιμήσθω τὰ ὄργια. Τὸ πῦρ οὐχ ὑπο-
κρίνεται· ἐλέγχειν καὶ κολάζειν κελεύεται.

42 Ταῦτα τῶν ἀθέων τὰ μυστήρια. Ἀθέους δὲ εἰκότως ἀπο-
καλῶ τούτους, οἳ τὸν μὲν ὄντως ὄντα Θεὸν ἠγνοήκασι, παιδίον
[43] δὲ ὑπὸ Τιτάνων διασπώμενον, καὶ γύναιον πενθοῦν, καὶ μόρια
ἄρρητα ὡς ἀληθῶς ὑπὸ αἰσχύνης ἀναισχύντως σέβουσι, διττῇ d
ἐνισχημένοι τῇ ἀθεότητι· προτέρᾳ μέν, καθ' ἣν ἀγνοοῦσι τὸν
Θεόν, τὸν ὄντως ὄντα μὴ γνωρίζοντες Θεόν· ἑτέρᾳ δὲ καὶ
δευτέρᾳ ταύτῃ δὴ τῇ πλάνῃ τοὺς οὐκ ὄντας ὡς ὄντας νομί-

b 3. Θέμιδος] Θέμιτος H. 4. ὠρίγανον] ὀρίγανον B.E.H S. λύχνος] λύχνον H. 6. μυστικὸν] μυστικῶς B.C.F.G.H. ὡς τῆς] ὦ τῆς B.H. 8. νὺξ] νὺξ ἦν B.C.F.G.H. 11. δᾳδουχούμενα] δᾳδουχούμενον H. c 2. τῇ νυκτὶ] τῇ om. F.G. 7. ὑπὸ Τιτάνων] Τιτάνων ὑποδ. H. d 3. ὄντως ὄντα] ὄντα ὄντως H. 4. ταύτῃ δὴ] δὴ ταύτῃ H.

40 que papavera? Hæc sunt quæ sancta vocant. Quid? Themidis nonne
recondita symbola ista sunt? origanum, lychnus, gladius, pecten mulie-
bris, quod honestum ac mysticum est muliebris pudendi nomen. O
gnavam perfrictamque impudentiam! Hominum enim temperantiorum
voluptas noctis silentio tegebatur; nunc vero nox est, quæ initiandis
sacra libidinis enuntiat; adeoque ignis flagitia succensis facibus illus-
41 trata pandit. Extingue sis hunc ignem, hierophanta; tuque, O qui
lumen præfers, tuas ipse faces reverere: lumen istud Iacchum
traducit tuum: patere noctem mysteria tenebris occultare; orgiorum
honori consulatur: ignis simulare non potest: arguere, punireque jubet.
42 Hæc igitur illa sunt hominum atheorum mysteria. Jure enim atheos
dixerim, qui a veri numinis cognitione prorsus alieni, pusionem a Titanibus
discerptum, ejulantem mulierculam, partesque corporis quas pudor nomi-
nare non sinit, impudentissime venerentur: ut duplici nomine impietatis
ac negatæ divinitatis rei teneantur, altero, quod Deum ignorent, dum
nequaquam eum qui vere Deus est agnoscunt; altero, quod eos superesse,
qui non sunt, arbitrentur, ipsosque deos nuncupent, qui tantum a vera

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ζοντες, καὶ θεοὺς τούτους ὀνομάζοντες τοὺς οὐκ ὄντως ὄντας, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ὄντας, μόνου δὲ τοῦ ὀνόματος τετυχηκότας.

Τοσαῦτα καὶ οὗτος.

4 Εἰκότως δῆτα ἡμεῖς τούτων ἁπάντων ἐλευθέρους ἡμᾶς γενέσθαι ὁμολογοῦμεν, τῆς μακρᾶς καὶ πεπαλαιωμένης p. 68 πλάνης ὥσπερ τινὸς δεινῆς καὶ χαλεπωτάτης νόσου λελυτρωμένοι· καὶ πρῶτα μὲν τῇ τοῦ παντοκράτορος θεοῦ χάριτι καὶ εὐεργεσίᾳ, δεύτερον δὲ ἀπορρήτῳ δυνάμει τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, καὶ τρίτον σώφρονι λογισμῷ κρίναντες ἀνόσιον εἶναι καὶ δυσσεβὲς τῇ τοῦ Θεοῦ σεβασμίᾳ προσηγορίᾳ τιμᾶν τοὺς πάλαι ἐν νεκροῖς κειμένους θνητοὺς ἄνδρας, καὶ οὐδὲ σωφρόνων ἀνδρῶν μνήμην ἀπολελοιπότας, ἐσχάτης b δὲ ἀκρασίας καὶ ἀκολασίας ὠμότητός τε καὶ φρενοβλαβείας δείγματα τοῖς μετ' αὐτοὺς φυλάττειν παραδεδω-

d 6. ὀνομάζοντες] ὀνομάζοντας H. 7. ὄντως ὄντας] ὄντας ὄντας B. ὄντας ὄντως H. μόνου δὲ] τῇ πλάνῃ δὲ μόνου H. 13. ἐλευθέρους—ὁμολογοῦμεν om. H. qui τῆς μὲν μακρᾶς.

p. 68. 1. πεπαλαιωμένης] πεπαλαιουμένης C. 3. καὶ πρῶτα] καὶ om. B.C.F.G.H. 7. καὶ om. D. 8. ἀσεβὲς] δυσσεβὲς B.F.G.H. δυσεβὲς C. Supra κρίνοντες F.G. κρίναντας H. σεβασμίᾳ] σεβασμίῳ H. qui infra σεβάσμιον. 11. ἀπολελειπότας] ἀπολελοιπότας B. ἀπολελοιπηκότας C.F.G. b 3. τε καὶ] καὶ om. F.G. Mox δείγματα τοὺς παρ' ἑαυτοῖς H.

divinitate absunt, ut ne supersint quidem, eamque sunt nomine solo tenus aliquando consequuti.

Huc usque Clemens.

4 Jure sane ac merito nos ab istis omnibus liberatos esse profitemur, quippe qui tam diuturni tamque inveterati erroris sic tanquam acerbissimi gravissimique morbi calamitatem depulimus: primum quidem singulari præpotentis Dei gratia et beneficio, deinde servatoris nostri evangelicæ doctrinæ vi quadam et potestate, quæ verbis explicari nequeat, sano denique maturoque consilio in eam adducti sententiam, ut augustum omnique dignum veneratione dei nomen obnoxiis morti hominibus impertiri, nefas et impium crederemus, qui cum pridem inter mortuos jaceant, tum vero temperantiæ documentum reliquerint nullum, sed omnis potius intemperantiæ, libidinis, crudelitatis ad animorum perniciem monimenta posteris conservanda crediderint.

2 κότας. Πῶς γὰρ οὐ πάντων ἠλιθιώτατον τοὺς σωφρο-
σύνης ἐραστὰς τοῖς αἰσχροῖς καὶ ἀκολάστοις τῶν πρω-
τείων παραχωρεῖν, καὶ τοὺς συνετοὺς καὶ ἔμφρονας τοῖς
τὰς φρένας ἀπολωλεκόσι τὴν σεβασμίαν παρέχειν τι-
μήν, τούς τε δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας ἀσκητὰς
τοῖς δι' ὑπερβολὴν ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας τεκνο- c
κτονίας καὶ πατροκτονίας μιάσμασιν ἐνισχημένοις;
3 Ποίαν δὲ οὐχ ὑπερηκόντισεν ὑπερβολὴν ἀσεβείας τὸ
καταβάλλειν εἰς ἄρρητα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μόρια καὶ
εἰς τὴν ἄλογον καὶ θηριώδη φύσιν τὴν σεμνὴν καὶ πα-
ναγίαν τοῦ θεοῦ πρόσρησιν, τοιαῦτά τε αἰσχρὰ καὶ
ἀπάνθρωπα θεολογεῖν, οἷα καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις
κακουργῶν, εἰ κατελεγχθῇ, ταῖς ἀπὸ τῶν νόμων ἀπαραι-
4 τήτοις ὑποπέσοιεν ἂν τιμωρίαις; Καὶ τί χρὴ μηκύνειν
εὐαγγελιζομένους πάντα βάρβαρον ὁμοῦ καὶ Ἕλληνα d

b 5. ἠλιθιώτατον] ἠλιθιώτερον C. 8. ἀπολωλεκόσι] ἀπολελοκόσι D.H. ἀπολελωκόσι F.G. 11. καὶ om. F.G. c. καὶ πατροκτονίας om. H. qui mox ἐνεσχημένοις. 6. πρόρρησιν] πρόσρησιν B.F.G.H. τε αἰσχρὰ] τε om. H. 7. οἷα] οἷα καὶ B.C.F.G.H. 8. κακουργῶν] κακουργεῖν D. κακούργων H. Mox καταλεχθεῖν H. 9. ὑποπέσοιεν ἂν] ἂν om. C. ὑποπέσει D. 11. πάντας] πάντα B.C.F.G.H. Tum καὶ βάρβ. D. Mox ὁμοῦ om. C.

2 Enimvero, quis non extremæ stultitiæ futurum id videat, si homines
sanctimoniæ ac morum integritatis amantes, primas libidinosis flagi-
tiosisque concederent? si maturi atque sapientes, perditæ projectæque
mentis homines; si æquitatis humanitatisque studiosi, eos qui tantum
diritate cæteros et immanitate superarunt, ut sceleratas manus exe-
crandis liberorum parentumque cædibus cruentarint, augustissimo
3 cultu celebrarent? Cujus vero non cogitationem impietate vicerunt,
qui vel ad obscœnas, quasque ne honeste quidem nominare liceat,
virorum mulierumque partes, vel ad naturam bestiarum ratione
carentium adorandum illud atque sacrosanctum dei nomen abjecere?
quique ejusmodi flagitiorum immanitatisque monstra in theologiæ
suæ mysteriis tradidere, cujusmodi si quæ vel in facinorosissimis
hominibus deprehenderentur, pœnas continuo legibus constitutas
4 citra veniam omnem sustinerent? Quanquam, quid pluribus opus
est, ut universo hominum tam barbarorum, quam Græcorum generi

τὴν ἀπὸ τῶν εἰρημένων κακῶν ἐλευθερίαν, τῆς τε ἀπὸ τῶν ψευδωνύμων θεῶν ἀποστασίας, τὸ εὔλογον εἰς φῶς ἀγαγόντας, ὁπότε καὶ αὐτῶν ἤδη τῶν σφόδρα δεισιδαιμόνων οἱ πλείους, ὥσπερ ἐκ βαθέος κάρου διανήψαντες, καὶ τῆς παλαιᾶς ἀχλύος τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα διοίξαντες, τὸν βαθὺν λῆρον συνεῖδον τῆς πατρικῆς πλάνης· καὶ στάντες ἐπὶ λογισμοῦ τὴν ἑτέραν ὁδὸν εἵλοντο, τῆς παλαιᾶς ἀναχωρήσαντες; Ὧν οἱ μὲν ὁμόσε χωρήσαντες, τῆς ὅλης κατέπτυσαν μυθολογίας τῶν σφετέρων προγόνων πλατὺ καταγελάσαντες, οἱ δ' ἀθεότητος δόξαν ἐκκλίναντες, οὔτε ἐπὶ τοῖς πρότερον ἔστησαν, οὔτε ἐξ ἅπαντος αὐτῶν ἀνεχώρησαν, κολακεῦσαι δὲ καὶ θερα- p. 69 πεῦσαι τὴν οἰκείαν προθέμενοι δόξαν, τὰς περὶ τῶν τεθρυλημένων παρ' αὐτοῖς θεῶν ἱστορίας ἀληθεῖς μύθους

τ~

d 2. ἀπὸ τῶν] ἀπὸ om. C.F.G.H. αν B. τῆσδε τῶν ψευδον. E. 3. ἀγαγόντας] ἀναγαγόντας C.F.G. εὔβουλον E. pro εὔλογον. 5. ἐκ βαθέως] ἀπὸ βαθέος B. ἐκ βαθέος C. ἐκ βαθέους H. 6. διανήψαντες] ἀνανήψαντες B.H. 7. διοίξαντες] διανοίξαντες H. 8. τὸν βαθὺν— αὐτοῖς θεῶν om. B. 10. εἵλοντο] τῆς πλάνης εἵλοντο καὶ H. sic ni fallor, qui mox om. ὧν οἱ μ. ὁ. χωρ. 12. μυθολογίας] θεολογίας F. G.H.S. 14. οἱ δ'—οὔτε] οὐδ'—οὐδ' H. 15. πρότερον] προτέροις C.F.G.H.

p. 69. 2. τὰς περὶ] περὶ om. H. 3. ἀληθεῖς] om. B. ἀληθεῖς ἱστορίας H.

felicem tot tantorumque malorum liberationem prædicemus, caussasque nostræ a fictitiis numinibus defectionis justissimas in medium afferamus; cum eorum etiam, qui arctiore antea superstitione tenebantur, plurimi jam quasi ex alto diuturnæ crapulæ veterno ad animi sanitatem redeuntes, et in media antiquæ noctis caligine mentis oculos aperientes, profundam erroris patrii vesaniam agnoverint ipsi quoque, suique tandem ac rationis compotes, novam aliquando prisca relicta viam inierint? Et alii quidem velut hostibus obviam strenue prodeuntes, totam istam fabularum colluviem despuere, majores suos effuso quoque risu cachinnisque prosequuti: alii vero impietatis saltem ac spretæ divinitatis opinionem declinantes, nec eodem prorsus in vestigio constitere, nec ab eo tamen omnino discessere. Ergo cum sectam isti suam lenire quodammodo novisque artibus procurare statuissent, veras numinum suorum tamdiu

εἶναι πεπλασμένους ὑπὸ ποιητῶν ἐπεφήμισαν, φυσικὰς
6 ἐν αὐτοῖς ἀποκρύπτοντες θεωρίας. Ὧν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα μηδὲν φέρουσιν ἀληθείας δεῖγμα, ὅμως δ' οὖν ἀναγκαία γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἡ ἔκθεσις εἰς θεωρίαν τῶν καὶ παρὰ τούτοις σεμνῶν· ὡς ἂν καὶ τῆς τούτων ἀναχωρήσεως, οὐκ ἄλλως ἡμῖν προξενηθείσης ἢ διὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, τὸ εὔλογον παρασταίη. Φέρε οὖν καὶ τούτων τὸν λόγον ἄνωθεν b
ἀναλαβόντες ἐπισκεψώμεθα.

[44]
5 Τῆς μὲν οὖν Ἑλληνικῆς θεολογίας, λέγω δὲ τῆς πανδήμου καὶ μυθικωτέρας καὶ πολὺ πρότερον τῆς παρὰ Φοίνιξι καὶ Αἰγυπτίοις τοῖς τε ἄλλοις, ὧν τὴν μνήμην οἱ πρὸ τούτου περιέσχον λόγοι, τοιόσδε τίς ὁ c
τρόπος ἀποδέδεικται, οἷος διὰ τῶν προεκτεθεισῶν φωνῶν αὐτῶν δὴ τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων προδεδη-

a 4. ἐπεφήμησαν] ἐπευφήμησαν B. ἐπευφημησῶν F.G. ἐπεφήμισαν H. et sic Rhoër. ad Porphyr. p. 10. Vid. infra p. 70 D. 74 B. 7. δεῖγμα] δόγμα H. 8. εἰς θεωρ.] εἰς om. H. 10. οὐκ ἄλλως] καλῶς H. 11. ἢ εἰ] εἰ om. H. b 5. λέγω δὴ] λέγω δὲ B.C.F.G. Tum τοῦ π. C.F.G. et mox μυθικωτέρου. 6. προτέρας] πρότερον B.C.F.G.H. Tum τοῖς H. pro τῆς. 7. καὶ τὴν] καὶ om. B.C.D.F.G.H. c. τούτου] τούτων C.F.G. Mox om. ὁ τρόπος C. 3. προεκτεθεισῶν] προτελεσθεισῶν D. πρὸ ἐκτεθέντων H.

jactatorum historias, figmenta quædam et commenta poetarum ominis caussa melioris esse dixerunt, quibus rationes caussæque rerum
6 naturalium inclusæ latitarent. Quarum licet nullum omnino veritatis indicium proferre possint, nos tamen pretium operæ facturos arbitramur, si quæcunque apud eos honestiorem quandam præ se ferant speciem, in apertum lucemque producamus, ut summam hujus præterea, quam ab iis, (non alia sane quam evangelica servatoris nostri doctrina informati adductique,) faciendam nobis putavimus, discessionis æquitatem oculis omnes tenere possint. Age itaque, rem totam altius repetentes propius contemplemur.

5 Græcorum igitur vulgatam illam pluribusque contextam fabulis theologiam, quæque præterea vel Phœnicum, vel Ægyptiorum, ac cæterorum quorum ante mentionem fecimus, propria fuit, Græca ista longe vetustiorem, ad eum sese modum habuisse constat, quem productis superius ipsissimis Græcorum auctorum verbis repræsenta-

λωται· ὃν καὶ εἰκότως ἐν ἀρχαῖς τῆς προκειμένης Εὐαγ-
γελικῆς Προπαρασκευῆς εἰς διάγνωσίν τε καὶ ἐπίκρισιν
τοῖς ἐντευξομένοις προτεθείκαμεν, ὡς ἂν αὐτοὶ μάθοιμεν
ἡμεῖς τε αὐτοὶ, καὶ οἱ τῶνδε εἰς ἔτι νῦν ἄπειροι, τίνες
ὄντες πάλαι πρότερον, καὶ οἵων ἐκ πατέρων φύντες, d
πηλίκοις τε τὸ πρὶν κακοῖς πεπεδημένοι, δυσσεβείας τε
ὁπόσῃ καὶ ἀγνωσίας Θεοῦ μέθῃ τὰς ψυχὰς κατορωρυγ-
μένοι, τῆς τούτων ἁπάντων ἀνανεύσεως καὶ ἐλευθερίας
ἠξιώθημεν διὰ μιᾶς μόνης τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας,
οὐκ ἄλλως ἡμῖν πρυτανευθείσης ἢ δι' ἐπιφανείας τοῦ
2 σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ· ὃς οὐ μέρει
γῆς, οὐδ' ἐν γωνίᾳ χώρας ἔθνους ἑνὸς, καθ' ὅλης δὲ τῆς
[ἀνθρώπων] οἰκουμένης, ἐν ᾗ τὰ τῆς μάλιστα δεισι-
δαίμονος πλάνης ὑπερίσχυσεν, οἷά τις νοερῶν καὶ λογι-
κῶν ψυχῶν ἥλιος, τὰς τοῦ οἰκείου φωτὸς ἐφαπλώσας

c 4. ὃν καὶ] ὧν καὶ H. 6. διάγνωσιν—ἐπίκρισιν] διάκρισιν—ἐπίγνωσιν H. 7. προτεθείκαμεν] προτεθήκαμεν D. 8. αὐτοὶ om. C.D. F.G.H. ἡμεῖς δὲ] ἡμεῖς τε B.C.D.F.G.H. Vigeri marg. 9. καὶ νῦν] καὶ om. B.C.E.F.G.H. 10. πρότερον] πρύτεροι D. οἵων] οἷον H. 11. πεπεδημένοι] πεπαιδευμένοι B. πεπαιδημένοι E. d. πηλίκοις] ὁπηλίκοις H. 3. κατωρωρ.] κατορωρ. C.H. 4. ἁπάντων] ἁπάντων ἀθρόως H. 5. τῆς om. D. 10. ἀνθρώπων om. B.C.F.G. Supra καθόλου H. qui mox ἐν ᾗ τὰ τῆς μάλιστα δ. pro καθ' ἧς μάλιστα τὰ δ.

vimus. Atque id mihi quidem Evangelicæ Præparationis, quæ hoc opere instituitur, initio commode posuisse videor, iis qui in ipsius lectione versabuntur, excutiendum judicioque suo ponderandum, ut cæteri nobiscum omnes, quos adhuc rerum istarum cognitio latuit, intelligant, quales tandem a multis retro seculis, quibusque nati parentibus, quantis implicati malis, quanta demum impietatis ac divini numinis ignoratione, tanquam alta quadam crapula obruti, tollere oculos aliquando, tamque funesta servitute liberari unius evangelicæ doctrinæ vi beneficioque potuerimus, quam profecto non alia ratione sumus, quam Jesu Christi Servatoris Deique nostri ad-
2 ventu consequuti. Hic enim ille est, qui non parte aliqua terrarum, aut gentis unius angulo regionis includens, sed toto passim orbe, ubi ubi degerent homines, quaque potissimum grassabatur erroris superstitiosi dominatus, veluti sol quidam intelligentium ac ratione prædi-

Christi doctrina quas tenebras depulerit.

ἀκτῖνας, ὁμοῦ πᾶν γένος ἀνθρώπων, βαρβάρων τε καὶ
Ἑλλήνων, ὥσπερ ἐξ ἀχλύος δεινῆς καὶ ζοφερωτάτης τε p. 70
καὶ ἀειδοῦς νυκτὸς τῆς δεισιδαίμονος πλάνης ἐπὶ λαμ-
πρὰν καὶ διαυγεστάτην ἡμέραν τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας
τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ πάντας ἡμᾶς μετεστήσατο.
3 Διαρρήδην γοῦν αἱ προπαρατεθεῖσαι φωναὶ νεκρῶν
εἴδωλα καὶ ἀνδρῶν πάλαι κατοιχομένων εἰκόνας πάντας
πανδημεὶ τοὺς ἀμφὶ τὴν πολύθεον πλάνην κατά τε πό-
λεις καὶ κώμας ἐπτοημένους θεραπεύειν τε καὶ περιέπειν
ἐδίδαξαν· τῶν πάλαι ἀνδρῶν δι' ὑπερβάλλουσαν τοῦ b
τότε βίου θηριωδίαν Θεοῦ μὲν τοῦ πάντων δημιουργοῦ
μηδένα λόγον ποιουμένων, μηδὲ τῆς θείας καὶ ἐπὶ τοῖς
πλημμελουμένοις τιμωροῦ δίκης ἐμπαζομένων, εἰς πά-
4 σας δὲ ἀνοσιουργίας καταβαλλόντων. Οὔπω γὰρ εἰσέτι
τότε νόμων καθ' οὓς χρὴ βιοῦν συνεστώτων, οὐδέ γε
τῆς ἡμέρου πολιτείας ἐν ἀνθρώποις κατατεταγμένης,

p. 70. 1. καὶ ζοφ.] καὶ om. H. 3. λαμπρὰν καὶ] καὶ om. F. 5. μετεστήσατο] συνεστήσατο B. γοῦν] νῦν F. οὖν H. 11. τῶν πάλαι] πάντων πάλαι H. b 3. τῆς πλημμελουμένης] τοῖς πλημμελουμένοις B.C.F.G.H.S.V. et suprasc. D. 4. ἐμπαιζομένων F.G. 5. καταβαλλόντων] καταβαινόντων Toupius. 6. οὔπω] οὐ D. νόμων τότε] τοτε νόμων F.G.H. 7. ἡμέρου] ἡμετέρου H.

torum animorum, luminis sui radios longe lateque diffundens, universum hominum barbarorum simul Græcorumque genus, adeoque nos omnes densissima caligine ac teterrima, omnemque lucem excludente mendacis vanæque superstitionis nocte, in veræ erga rerum omnium
3 moderatorem Deum pietatis diem vindicavit. Enimvero, quotquot ubique olim ad stuporem usque profanis de deorum multitudine erroribus tam in urbibus, quam in pagis adhæserunt, eosdem mortuorum idola, hominumque pridem extinctorum simulachra statis omnes honoribus coluisse, clarissimis laudatorum ante scriptorum testimoniis ac vocibus comprobatur: ita plane, ut priscum illud hominum genus, propter ferinam supra modum eo tempore vivendi rationem, de summo rerum omnium opifice Deo nihil omnino cogitaret, nec divinam ejus in repetendis scelerum pœnis justitiam ullatenus vereretur, sed in omnia flagitiorum et impietatis genera præcipiti quodam
4 æstu raperetur. Nam, cum nullis adhuc hominum vita legibus ad virtutem informata, nullo mitiore ac politiore cultu temperata, solute

ἀνειμένου δὲ καὶ νομαδικοῦ τοῦ βίου θηριώδους τε καθεστῶτος, τοῖς μὲν θρεμμάτων ἀλόγων δίκην τῶν τῆς γαστρὸς ἀποπληρώσεων πλέον οὐδὲν ἔμελεν, οἷς καὶ πρῶτος ἀθεότητος ὑποικουρεῖ τρόπος· οἱ δ' εἰς βραχύ τι c φυσικαῖς ἐννοίαις ἀνακινούμενοι Θεὸν καὶ Θεοῦ δύναμιν σωτήριόν τι καὶ ἀγαθὸν εἶναι χρῆμα διενοήθησαν, εὑρεῖν δὲ τοῦτον ἐθελήσαντες ἄνω μὲν τὰς ψυχὰς εἰς οὐρανὸν ἔτειναν, αὐτόθι δὲ τῇ διανοίᾳ στάντες, καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινόντων τε καὶ φαινομένων φωστήρων καταπλαγέντες τὰ κάλλη, ταῦτ' εἶναι θεοὺς ἀπεφήναντο.

5 Τρίτοι δὲ ἄλλοι σφᾶς αὐτοὺς ἐπὶ γῆς ῥίψαντες, τοὺς ἐπὶ συνέσει τῶν κατ' αὐτοὺς προφέρειν νενομισμένους, ἢ καὶ ῥώμῃ σώματος καὶ δυναστείας ἰσχύϊ τῶν πλειόνων d ἐπικρατήσαντας, γίγαντάς τινας, ἢ τυράννους, ἢ καὶ γόητας καὶ φαρμακέας ἄνδρας, ἔκ τινος τῶν θειοτέρων ἀποπτώσεως τὰς κακοτέχνους γοητείας συνεσκευασμέ-

b 9. θηριώδους] θηριώδου D. Supra ἀνειμένους καὶ H. 11. ἀποπληρώσεων] πληρώσεων B. ἀποπληρῶν C.F.G. ἀποπληρώσεος H. 12. πρῶτος] πρῶτος οὗτος H. qui pergit, ἀθεότητος ἐπικουρίοναις ἀνακείμενοι θεὸν etc. c 3. τι καὶ] τι om. C. 4. ἐθελήσ.] θελήσ. H. 6. στάντες] ἱστάντες H. 9. τρίτοι δὲ] τρίτοι γὰρ D. d. ἰσχύϊ] ἰσχύει C. Mox ἐπικρατήσαντες C.D.G. ἐπικρατήσαντι F. 3. ἢ καὶ] ἢ om. C. 4. θειοτέρων] θειοτάτων B. θείων H.

ac vage, nomadum aut belluarum potius ritu ageretur: aliis quidem pecudum instar ratione carentium, præter abdominis saturitatem pensi nihil erat, quorum in animos primum impietatis genus altius subire solet: alii vero, inditis a natura notionibus tantillum excitati, Deum quidem ac Dei potestatem salutaris ac boni quidpiam esse cogitabant; sed cum ad ejus cognitionem aspirarent, sublatis et erectis in cœlum animis, vim in eo mentis aciemque defixere, astrorumque toto cælo micantium sensusque ferientium pulchritudinem
5 admirati, deorum iis nomen honoremque tribuere. Alii denique in terram sese animosque devolventes, quos ætate sua communi consensu aut sapientiæ primas tulisse viderent, aut corporis viribus, ac potestatis magnitudine pluribus esse dominatos, gigantas puta, vel tyrannos, vel præstigiis etiam fascinationibusque nobiles, qui cum a rebus divinioribus quomodocunque tandem excidissent, maleficas veneficiorum

νους, ἢ καὶ τοὺς ἄλλους κοινῆς τινὸς καὶ βιωφελοῦς εὐεργεσίας προάρξαντας, ζῶντάς τε ἔτι καὶ μετὰ τελευ-
6 τὴν θεοὺς ἐπεφήμισαν. Ἔνθεν αὐτοῖς καὶ οἱ τῶν θεῶν οἶκοι νεκρῶν εἶναι τάφοι μνημονεύονται, ὡς ὁ Κλήμης ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας Προτρεπτικῷ ἱστορεῖ, τοῦ λόγου
[45] μάρτυρας αὐτοὺς Ἕλληνας ἐπαγόμενος. Εἰ δέ σοι φίλον, αὖθις καὶ τούτου τόνδε γράφοντος ἄκουε τὸν τρόπον·

6 Εἰκότως ἄρα ἀρχήν ποθεν ἡ δεισιδαιμονία λαβοῦσα, κα- p. 71
κίας ἀνοήτου γέγονε πηγή· ἔπειτα μὴ ἀνακοπεῖσα, ἀλλ' εἰς ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ
ἐπίδοσιν ἐλθοῦσα (καὶ) πολλὴ δὴ ῥυεῖσα, δημιουργὸς πολ- b
λῶν καθίσταται δαιμόνων, ἑκατόμβας ποιοῦσα, καὶ πανηγύρεις ἐπιτελοῦσα, καὶ ἀγάλματα ἀνιστᾶσα, καὶ νεὼς ἀνοικοδομοῦσα· οὓς δὴ—οὐδὲ γὰρ τοῦτο σιωπήσομαι, πρὸς δὲ καὶ αὐτὸ ἐλέγξω—νεὼς μὲν εὐφήμως ὀνομαζομένους, τάφους δὲ γενομένους, τουτέστι τοὺς τάφους νεὼς ἐπικεκλημένους.

d 5. καὶ τοὺς] καὶ om. C.D.F.G. 6. κοινῆς τε] καινῆς H. 7. ζῶντάς τε] τε om. C.F.G. ἔτι καὶ μετὰ] καὶ μετὰ τὴν H. 8. ἔνθεν] ἔνθα C.G. ἐπευφήμισαν supra G. 11. ἱστορεῖ] ἱστορειῶν F. Προτρεπτικῷ—Ἕλληνας om. H. qui mox εἰ δή. 13. φίλον] κατὰ φίλον H. qui mox om. καί.
p. 71. 6. γέγονε om. F. 7. πολὺ] πολλὴ C.F.G.H. καὶ πολλὴ Clem. b 3. ἀγάλματα] καὶ ἀγ. C.D.E.F.G.H. Mox ἀνιστᾶσα H. cum Clem. pro ἀνιστῶσα. 5. αὐτὸ] αὐτοὺς H.

artes conflaverant: quicunque demum communis alicujus beneficii atque ad vitæ humanæ utilitatem pertinentis auctores fuissent, partim vivos adhuc et spirantes, partim jam morte functos pro diis prædica-
6 runt. Itaque deorum ipsorum ædes, mortuorum sepulcra esse perhibentur, quemadmodum Clemens in ea quam ad Græcos scribit cohortatione commemorat, Græcorum ipsorum testimonia proferens, quem tu, si placet, hunc in modum rursus loquentem audi.

6 Mirum, inquit, profecto videri non debet, si nefandæ superstitionis error, posteaquam aliquod semel initium accepisset, flagitiosæ vesaniæ fons extiterit. Enimvero cum intercisus ille postea non fuisset, sed potius novis in dies incrementis auctus, magna vi tandem ac vehementi cursu ferri cœpit. Mox itaque multiplicium dæmonum architectus efficitur, hecatombas sacrificat, solennes conventus instituit, erigit simulachra, templa ædificat; sed quæ, (nec enim id quoque dissimulabo, sed potius manifeste coarguam) honesto quidem templorum nomine celebrantur, Clem. Al. Protrept. c. 3. p. 39, 1.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Ὑμεῖς δὲ ἀλλὰ κἂν νῦν δεισιδαιμονίας ἐκλάθεσθε, τοὺς τάφους
τιμᾶν αἰσχυνόμενοι.
2 Ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἐν Λαρίσσῃ, ἐν τῇ ἀκροπόλει,
τάφος ἐστὶν Ἀκρισίου, Ἀθήνησι δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει, Κέ- c
κροπος, ὥς φησιν Ἀντίοχος ἐν τῷ ἐνάτῳ τῶν ἱστοριῶν.
3 Τί δὲ Ἐριχθόνιος; οὐχὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς Πολιάδος κεκήδευ-
ται; Ἴσμαρος δὲ ὁ Εὐμόλπου καὶ Δαείρας οὐχὶ ἐν τῷ περι-
βόλῳ κεκήδευται τοῦ Ἐλευσινίου, τοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει; αἱ
4 δὲ Κελεοῦ θυγατέρες ἐν Ἐλευσῖνι τετάφαται; Τί σοι κατα-
λέγω τὰς ἐξ Ὑπερβορέων γυναῖκας; Ὑπερόχη καὶ Λαοδίκη
κεκλῆσθον, ἐν τῷ Ἀρτεμισίῳ ἐν Δήλῳ κεκήδευσθον· τὸ δὲ ἐν
5 τῷ Ἀπόλλωνος τοῦ Δηλίου ἐστὶν ἱερῷ. Λέανδρος δὲ Κλε- d
όμαχον ἐν Μιλήτῳ τετάφθαι ἐν τῷ Διδυμαίῳ φησίν. Ἐν-
ταῦθα τῆς Λευκοφρύνης τὸ μνῆμα οὐκ ἄξιον παρελθεῖν,
ἑπομένους Ζήνωνι τῷ Μυνδίῳ, ἣ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Ἀρτέμιδος
ἐν Μαγνησίᾳ κεκήδευται, οὐδὲ μὴν τὸν ἐν τῷ Τελμησσῷ τοῦ

b 8. ὑμεῖς] ἡμεῖς F.G. c 2. ἐννάτῳ] ἐνάτῳ B. Θ'.C.F.G. Supra Ἀντίμαχος H. pro Ἀντίοχος. 3. τῆς ἱστορίας D. 5. Εὐμ.] ὁ Εὐμ. D.F.G.H. Supra Ἴμμαρος H. qui infra om. κεκήδευται. 8. τετάφατε] τετάφαται B.C.F.G. τίσι] τίσοι C.D.H. τί σοι κ. Scaliger. F.G. Mox ὑπερβορέων H. ὑπερβορίου vulg. 10. κεκλῆσθον] κεκλήσθων B.C.D.E. 11. κεκήδευσθον] κεκήδευθον C. d. Λέανδρος] Κλέανδρος D. λέαρδυξ F.G. 2. Κλεόμαχον] Κλέαρχον H. μιλήτῳ] μηλίῳ C.F.G. 3. Διδυμαίῳ] Διδυμίῳ D. διδύμῳ F.G. λευκοφρύνης] λευκοφρένης B. 4. μνῆμα] μνημεῖον H. 5. ἑπομένη] ἑπομένους C.D.F.G.H. μυδίῳ] μενδίῳ C.F.G. Μυνδίῳ ἣ H. ἣ ex Clemente add. 7. τελμισῷ] τελμησῷ B. ut Steph. F.G. τῶν τοῦ Ἀπ. ἐν Τελμησσῷ β. οὐ μ. H.

Diversorum deorum sepulchra eadem quæ templa.

cæterum aliud nihil fuere quam sepulcra, quibus deinceps hanc templo-
rum appellationem indidere. Vos ergo, nunc saltem impiam superstitio-
2 nem dediscite, vel hac tumulorum cultus indignitate revocati. Larissæ,
in Minervæ templo, quod summa in arce visitur, Acrisii sepulchrum est;
Athenis autem in ipsa pariter Acropoli, Cecropis, ut Antiochus historiarum
3 nono scriptum reliquit. Quid porro Erichthonius? nonne in Poliadis
templo sepultus est? Nonne Ismarus Eumolpi Dairæque filius, in Eleu-
sinii septis, quod sub arcem constructum est? nonne Celei filiæ, Eleusine
4 sepulturæ mandatæ sunt? Nam quid hyperboreas tibi mulieres comme-
morem? Duæ sane, quarum altera Hyperoche, Laodice altera vocabatur,
in Dianæ sacello, quod in insula Delo Apollinis Delii templo continetur,
5 sepultæ sunt. Leander autem Cleomachum Mileti, in Apollinis Didymæi
templo conditum esse testatur. Neque vero æquum fuerit hoc loco
præterire, aut Leucophrynes illius monimentum, quæ, si Zenonem Myn-
dium sequamur, Magnesiæ in Dianæ templo sepulta est; aut Telmissi

Ἀπόλλωνος βωμόν· μνῆμα εἶναι καὶ τοῦτον Τελμησσέως τοῦ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ
6 μάντεως ἱστοροῦσι. Πτολεμαῖος δὲ ὁ τοῦ Ἀγησάρχου ἐν
τῇ πρώτῳ τῶν περὶ τὸν Φιλοπάτορα ἐν Πάφῳ λέγει ἐν τῷ
τῆς Ἀφροδίτης ἱερῷ Κινύραν τε καὶ τοὺς Κινύρου ἀπογό-
7 νους κεκηδεῦσθαι. Ἀλλὰ γὰρ ἐπιόντι μοι τοὺς προσκυνουμέ- p. 72
νους ὑμῖν τάφους, ἐμοὶ μὲν οὐδὲ ὁ πᾶς ἂν ἀρκέσαι χρόνος·
ὑμᾶς δὲ εἰ μὴ ὑπεισέρχεταί τις αἰσχύνη τῶν τολμημάτων,
νεκροὶ ἄρα τέλεον νεκροῖς πεπιστευκότες περιέρχεσθε·

ἆ δειλοί, τί κακὸν τόδε πάσχετε;

8 Καὶ μετ' ὀλίγα φησί·

Καινὸν δὲ ἄλλον ἐν Αἰγύπτῳ, ὀλίγου δεῖν καὶ παρ' Ἕλ-
λησι, σεβασμίως τεθείακε θεὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων, τὸν
ἐρώμενον ὡραιότατον σφόδρα γενόμενον Ἀντίνοον ἀνιέρω- b
9 σεν οὗτος, ὡς Γανυμήδην ὁ Ζεύς· οὐ γὰρ κωλύεται ῥᾳδίως
ἐπιθυμία φόβον οὐκ ἔχουσα· καὶ νύκτας ἱερὰς τὰς Ἀντινόου

d 9. τοῦ Τελμ. D. τελμισέως F.G. τελμισσέως H. 10. ἀγησάρχου] ἀγισάρχου C.D.F.G. Mox πρώτῳ om. B. 11. Πάμφῳ] Πάφῳ C.H. γρ. S. 13. Κινύρου] Κινύρας H.

p. 72. 2. οὐδὲ ὁ πᾶς—Νέμεα om. B. 4. τολμημάτων] τολμωμένων H. 5. τελέως] τέλεον C.F.H. πεπιστευκότες] πεπιστεύκασι H. qui mox ἆ δειλοί non ὦ δ. 7. ἄλλον] ἄλλο H. 8. σεβασμίως C.H. σεβασμίας D. 9. θεὸν] θεῶν H. qui add. ὁ ante Ῥωμ. et infra om. ὡραιότατον σφόδρα γενόμενον. b 1. γανυμήδην] γαννυμίδην C. γανν. F.G. 2. ἐπιθυμία] ἐπιθύμα C.F.G. ἡδονή H.

erectam Apollinis aram, quod Telmissis cujusdam vatis monumentum
6 esse historiæ prodiderunt. Quinetiam Ptolemæus Agesarchi filius, volu-
mine ex iis primo, quæ de Philopatre scripsit, auctor est, in insula Papho
7 Cinyram ac Cinyræ posteros, in Veneris templo conditos fuisse. At enim
tempus me deficiat, si tumulos omnes, quibus divinos honores tribuitis,
recensere velim: vos autem, ni scelerum istorum pudor vos aliquis ceperit,
ite porro, vereque mortui, cum vestram in hominibus mortuis fiduciam
collocetis, passim huc illucque vagamini.

O miseri! quid tantum mali sustinere juvat?

8 Hæc ille: paucisque interjectis;

Novum item alium, inquit, Romanus imperator in Ægypto, atque adeo c. 4. p.
in ipsa pene Græcia, ad numinum turbam cum eximia religione deum 43, 24.
aggregavit Antinoum, qui pulcherrimos inter numerandus erat, delicias
amoresque suos, quem ipse, quomodo Ganymedem antea Jupiter, conse-
9 cravit. Nec enim cupiditas ea modum facile tenere potest, quæ nullo
metu cohibetur. Itaque sacræ Antinoi noctes ab hominibus hodie cultu

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

προσκυνοῦσιν ἄνθρωποι νῦν, ἃς αἰσχρὰς ἠπίστατο ὁ συναγρυπνήσας ἐραστής.

Καὶ ἐπάγει,

Ἤδη δὲ ὁ τάφος τοῦ ἐρωμένου νεὼς ἐστιν Ἀντινόου καὶ πόλις· καθάπερ γὰρ, οἶμαι, οἱ ναοὶ, οὕτω καὶ οἱ τάφοι θαυμάζονται, πυραμίδες καὶ μαυσώλια, καὶ λαβύρινθοι· ἄλλοι ναοὶ τῶν νεκρῶν, ὡς ἐκεῖνοι τάφοι τῶν θεῶν.

Καὶ πάλιν μετ' ὀλίγα·

Ἴθι δὴ, καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐν βραχεῖ περιοδεύσωμεν, καὶ τὰς
ἐπιτυμβίους ταυτασὶ πανηγύρεις καταλύσωμεν, Ἴσθμιά τε, c
καὶ Νέμεα, καὶ Πύθια, καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις Ὀλύμπια. Πυθοῖ
μὲν οὖν ὁ δράκων ὁ Πύθιος θρησκεύεται, καὶ τοῦ ὄφεως ἡ
πανήγυρις καταγγέλλεται Πύθια· Ἰσθμοῖ δὲ σκύβαλον προσέπτυσεν ἐλεεινὸν ἡ θάλασσα, καὶ Μελικέρτην ὀδύρεται τὰ
Ἴσθμια· Νεμέασι δὲ ἄλλο παιδίον Ἀρχέμορος κεκήδευται,
καὶ τοῦ παιδίου ὁ ἐπιτάφιος προσαγορεύεται Νέμεα. Πίσα δ'
ἐστὶν ἐν ὑμῖν τάφος, ὦ Πανέλληνες, ἡνιόχου Φρυγὸς, καὶ τοῦ d
Πέλοπος τὰς χοὰς τὰ Ὀλύμπια ὁ Φειδίου σφετερίζεται Ζεύς.

6. ἐπάγει] καὶ ἐπάγει C.D.E.F.G.H. 7. πόλις] πέλεις C. πόλεις F.G.H. γὰρ] δὲ C.F.G.H. Tum οὕτω δὲ καὶ H. 9. μαυσῶλα] μαυσώλια H. Clem. 12. περιοδεύσωμεν] περιοδεύσομεν C.D. c 2. καὶ πύθια om. C.F.G. 5. δὲ σκύβ.] δὲ om. C.F.G. 8. κεκήδευται] κεκέδευται C. Supra πεδίον D.E. 9. ὁ ἐπιτάφιος] ἐπιτάφια H. 10. ὑμῖν] ἡμῖν C.F.G. d 2. σφετερίζεται ὁ Φει.] ὁ Φει. σφετ. B.C. F.G.H.

divino celebrantur, quarum turpitudinis sibi amator ipse conscius erat, qui eas cum puero vigilarat.

Tum subdit:

p. 44, 1.

Nunc vero catamiti hujus sepulcrum, Antinoi templum et oppidum est. Enimvero, simili, opinor, templa sepulcraque admiratione prosequuntur: pyramides quippe, mausolea, labyrinthi, alia quædam sunt templa mortuorum, quemadmodum illa, deorum sepulchra.

Idemque paulo post:

c. 2. p. 29, 7. Agones quatuor funebres omnes.

Age vero, inquit, certamina quoque vestra paucis obeamus, ac sepulcrales istos conventus, Isthmica, Nemea, Pythia, Olympia denique, dissipemus. Pythone quidem, Pythium draconem venerantur, serpentisque conventum nomine Pythiorum indicunt. Apud Isthmum autem, mare ejectitium ac miserabile cadaver expuit, jamque Melicertem Isthmia lamentantur. Nemeæ similiter, cum alium pusionem Archemorum condidissent, hujus sepulcrale certamen Nemea nuncuparunt. Pisa quoque apud vos, o Græcorum genus universum, aurigæ Phrygii tumulus est: atque Olympia, hoc est Pelopis inferias, Phidiacus sibi Jupiter vindicat.

11 Ταῦτα μὲν οὗτος. Σὺ δὲ τὸν λόγον ἐξ ἀρχῆς ἀνα-
λαβὼν τῆς δεισιδαίμονος πλάνης ἐπίσκεψαι τὴν διάπτω-
[46] σιν. Φύσει μὲν οὖν καὶ αὐτοδιδάκτοις ἐννοίαις, μᾶλλον
δὲ θεοδιδάκτοις, καλόν τι καὶ ὠφέλιμον τυγχάνειν, τὸ
σημαῖνον τὴν τοῦ Θεοῦ προσηγορίαν τε καὶ οὐσίαν·
πάντες γὰρ ἄνθρωποι κοινοῖς λογισμοῖς προειλήφεσαν,
τοῦ τῶν ὅλων δημιουργοῦ τοῦτο πάσῃ λογικῇ καὶ νοερᾷ
12 ψυχῇ φυσικαῖς ἐννοίαις ὑποσπείραντος. Οὐ μὴν καὶ
τῇ προαιρέσει τῇ κατὰ λόγον ἐκέχρηντο· εἷς μὲν γὰρ p. 73
που τάχα τις καὶ δεύτερος, ἢ καί τινες ἄλλοι κομιδῇ
βραχεῖς, ὧν τὴν μνήμην τὰ Ἑβραίων περιέχει λόγια,
εἰς οὐδὲν τῶν ὁρωμένων ἐφαρμόσαντες τὴν περὶ Θεοῦ
ἔννοιαν, ἀδιαστρόφοις δὲ τοῖς λογισμοῖς ἐπὶ τὸν τοῦ
σύμπαντος κόσμου δημιουργὸν καὶ τὸν μέγαν τῶν ὅλων
ποιητὴν ἐκ τῶν ὁρωμένων ἀναγαγόντες, διανοίας ὄμμασι
κεκαθαρμένοις μόνον αὐτὸν εἶναι Θεὸν, τὸν πάντων σω-

d 3. οὗτος] οὕτως D.H. 9. Θεοῦ] σωτῆρος ἡμῶν H.
p. 73. εἷς μὲν] ἴσμεν B.C.F.G. Tum τάχα που C.F.G. που om. H. 8. ἐκ τῶν] καὶ τῶν F. διανοίας ὄμμασι] τὰ δ. ὄμματα H. 9. αὐτὸν] αὐτὸν τὸν F. 10. τὸν πάντων] τῶν π. C.D. τὸν θεὸν τῶν π. H.

11 Hactenus Clemens. Tu vero superiorem nostram de superstitioso
errore disputationem ab initio repetens, totam hanc miserorum pro-
lapsionem uno aspectu intuere. Ac primum quidem eximium illud
esse ac salutare in primis, quod Dei nomen essentiamque significat,
ipsius naturæ ductu, impressisque animo per sese notionibus, vel
divinitus potius inspiratis, nemo non intelligit: hoc enim omnes
populi communi quodam rationis sensu præcepere, cum id omni
animo ratione et intelligentia prædito, idem hujus universitatis
12 artifex naturalibus quibusdam cogitationibus inseverit. At vero,
nequaquam ad ejusmodi religionis institutum adhæsere, quod rationis
lumen ostendebat. Nam unus fortassis alterve duntaxat, aut si qui
alii, sane paucissimi, quos Hebræorum literæ celebrarunt, quum ad
nullam rerum earum quæ oculis usurpantur, haustam animis de divino
numine notionem affixissent, sed eam ad magnum illum ac præpo-
tentem orbis hujus universi molitorem, ab eorum quæ sub aspectum
cadunt omnium ab turba, constanti ac certa mentis inductione sustu-
lissent, eundem unum esse Deum, simulque omnium servatorem, ac
solum bonorum auctorem purioribus intelligentiæ oculis perviderunt.

τῆρα, καὶ μόνον ἀγαθῶν δοτῆρα συνενόησαν· οἱ δὲ
λοιποὶ παντοίᾳ ψυχῆς ἀμαυρώσει περιτραπέντες κατὰ
βυθὸν ἀσεβείας ἠνέχθησαν, ὥστε θηρίων ἀγρίων τρόπον b
τὸ καλὸν καὶ συμφέρον καὶ ἀγαθὸν μέχρι σωμάτων καὶ
13 σαρκὸς ἡδονῆς στῆσαι. Ταύτῃ δὲ κατὰ τὰ προειρημένα
τοὺς τῶν νενομισμένων τοῦ σώματος καλῶν καὶ χρη-
σίμων εὑρετὰς, ἢ καὶ δυνάστας τινὰς καὶ τυράννους, ἢ
καὶ γόητας καὶ φαρμακέας ἄνδρας, τὴν φύσιν θνητοὺς
καὶ ἀνθρωπίναις κεχρημένους συμφοραῖς, ὡς ἀγαθῶν
χορηγοὺς, σωτῆρας καὶ θεοὺς ἀναγορεύειν, τὴν σεβά-
σμιον ἔννοιαν φυσικῶς αὐτοῖς ἐνυπάρχουσαν ἐφ' οὓς c
14 ἐνόμιζον εὐεργέτας μετατεθεικότες. Τοσαύτη δ' ἄρα
συνεῖχεν αὐτοὺς φρενῶν ἀποπληξία, ὡς μηδὲν τῶν
πλημμελουμένων τοῖς θεολογουμένοις ὑπολογίζεσθαι,
μηδ' ἐρυθριᾶν ἐπὶ τοῖς αἰσχρῶς περὶ αὐτῶν φημιζομέ-
νοις, τὰ πάντα δὲ τοὺς ἄνδρας διὰ τὰς παρ' αὐτῶν

b. θηρῶν] θηρίων C.F.G. 3. ὀμμάτων] σωμάτων D. μέχρι σωμάτων H. 4. ταύτῃ δὲ] ταύτῃ τε B.H. Tum καὶ H. pro κατά. Mox τοὺς om. F.G. 5. νενομισμένων] νομιζομένων H. 6. εὑρέτας] εὐεργέτας H. ἢ καὶ] ἢ om. C. 8. τὴν φύσιν] τῇ φύσει H. qui infra συμφοραῖς. 11. σεβάσμιον] σεβασμίαν H. c. μεταθεικότες] μετατεθεικότες D.F.G. 3. πλημμελουμένων τοῖς θεολογουμένοις ὑπολ.] πλημμελουμένοις ἐπιλ. H. 5. αἰσχρῶς] αἰσχροῖς H. 7. διὰ τὰς] δι' ἃς H. παρ' αὐτῶν] ἐξ αὐτῶν H.

Cæteri autem multiplici variaque animorum in caligine volutati, in impietatis barathrum ita corruerunt, ut brutarum animantium ritu, honesti, utilis, bonique rationem una oculorum et corporis voluptate
13 metirentur. Itaque, si qui vel eorum aliquid invenirent, quæ fovendo curandoque corpori utilia putarentur, vel imperium aut tyrannidem occuparent, vel præstigiis veneficiisque præstarent; eos, ut superius commemoravi, licet alioqui morti ac reliquis humanæ naturæ casibus obnoxios, tanquam eos, a quibus cum reliqua bona, tum ipsam quoque salutem haberent, adeoque tanquam deos celebrarunt, ac venerandam illam augustamque notionem, quam a natura hauserant atque expresserant, in eos quos ejusmodi beneficiorum auctores esse cense-
14 bant, contulerunt. Eos præterea tantus animorum stupor invasit, ut omnia consecratorum abs sese numinum scelera facile paterentur, nec ad quidquam eorum quæ de ipsis fœdissime jactabantur, erubescerent; sed potius quicquid ad eos pertineret, sive propter ipsorum in hominum genus merita, sive propter imperia vel tyrannides

Numina beneficiorum magnitudine consecrata.

παρεχομένας ὠφελείας, ἢ καὶ διὰ τὰς τότε πρῶτον συνι-
σταμένας δυναστείας τε καὶ τυραννίδας ἀποθαυμάζειν.
15 Νόμων γοῦν, ὥσπερ ἔφην ἤδη πρότερον, μηδέπω τότε
ἐν ἀνθρώποις πολιτευομένων, μηδ' ἐπὶ τοῖς ἁμαρτανο- d
μένοις τιμωρίας ἐπηωρημένης, μοιχείας καὶ ἀρρένων
φθορὰς, ἐκθέσμους τε καὶ παρανόμους γάμους, μιαι-
φονίας τε καὶ πατροκτονίας, τέκνων τε καὶ ἀδελφῶν
σφαγὰς, ναὶ μὴν καὶ πολέμους καὶ στάσεις πεπραγμένας
ὄντως τοῖς οἰκείοις προστάταις, οὓς θεοὺς ἡγοῦντό τε
καὶ ἀπεκάλουν, ὥσπερ ἐν μέρει κατορθωμάτων καὶ ἀν-
δραγαθίας ἀπεμνημόνευον, τὴν τούτων μνήμην ὡς σε-
μνῶν καὶ ἀνδρείων τοῖς ὀψιγόνοις ἀπολιπόντες.

16 Τοιαῦτα ἦν τὰ τῆς παλαιᾶς θεολογίας, ἣν μεταβα-
λόντες νέοι τινὲς, χθὲς καὶ πρώην ἐπιφυέντες, λογικώτε- p. 74
ρόν τε φιλοσοφεῖν αὐχοῦντες, τὴν δὴ φυσικωτέραν τῆς
περὶ θεῶν ἱστορίας δόξαν εἰσηγήσαντο, σεμνοτέρας

c 10. νόμων] νόμος H. d 2. ἁμαρτίας] λυμαρτίαις C. τιμωρίας conj. Vigerus. et sic H. qui statim ἐπαιωρησμένης. Vulg. ἀπηωρημένης. 3. τε καὶ] τε διὰ C.F.G. 5. καὶ] ναὶ F.H. 6. στάσεις] τὰς εἰς H. 7. προστάταις] πρὸς ταύταις C.F.G. pen. μεταβαλόντες] μεταλαβόντες D. ult. χθὲς] ἐχθὲς H.
p. 74. λογικώτερόν τε] λογικώτερον ἔχειν H. τὴν δὴ] τὴν δὲ C.D.

eo primum tempore constitutas, singulari cum approbatione suspice-
15 rent. Cum igitur necdum (ut ante dixi) legibus ullis hominum vita regeretur, pœnaque flagitiis nulla immineret; adulteria, mariumque concubitus, nefandas item flagitiosasque nuptias, cædes, parricidia, liberorum, fratrumque jugulationes, bella denique et animorum intestina dissidia, quibus eorum principes, quos illi deos opinabantur et vocabant, se ipsos vere obstrinxerant, sic tanquam rerum ab iis præclare gestarum, eximiæque virtutis monimenta celebrabant, eorumque, quasi egregiorum quorundam facinorum ac præcipua cum fortitudinis laude conjunctorum, memoriam ad posteros ipsi suos
16 propagabant. Atque hujusmodi fuit priscorum hominum theologia, quam nuperi quidam ac nudiustertius exclusi sic immutarunt, ut subtiliorem nescio quam philosophandi rationem jactantes, rerum scilicet naturæ propiorem de deorum historia opinionem inveherent, et honestiorem aliquam novorum commentorum speciem fabulis attexerent: hoc nimirum sequuti, ut nec omnino a scelerata majo-

εὑρεσιολογίας τοῖς μύθοις προσεπινοήσαντες, καὶ μήτε
πάντη τῶν προπατόρων τὸ πλημμελὲς τῆς δυσσεβείας
ἐκφυγόντες, μήτ' αὖ πάλιν τὴν αὐτόθεν προφαινομένην
17 τῶν θεολογουμένων μοχθηρίαν ὑπομείναντες. Θερα-
πεῦσαι δ' οὖν ὅμως οἵδε τὸ πατρικὸν ἁμάρτημα προ-
θυμηθέντες ἐπὶ φυσικὰς διηγήσεις καὶ θεωρίας τοὺς μύ-
θους μετεσκευάσαντο, τὰ θρεπτικὰ καὶ αὐξητικὰ τῆς b
τῶν σωμάτων φύσεως ταῦτ' εἶναι τὰ διὰ τῶν μύθων
18 δηλούμενα ὡς δὴ μυστικώτερον κομπάσαντες. Ἔνθεν
ἀνιόντες καὶ οἵδε τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου θεοὺς ἐπεφή-
μισαν, οὐκ αὐτὸ μόνον ἥλιον καὶ σελήνην καὶ ἄστρα,
προσέτι δὲ γῆν καὶ ὕδωρ, ἀέρα τε καὶ πῦρ, τά τε ἐκ τού-
των συγκρίματά τε καὶ ἀποτελέσματα, ναὶ μὴν καὶ
τοὺς ὡραίους ἀπὸ τῆς γῆς καρποὺς, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς
ξηρᾶς καὶ ὑγρᾶς τροφῆς βλαστήματα, ἃ καὶ αὐτὰ, ὡς

a 3. εὑρεσιολογ.] εὑρεσιλ. B.G. εὑρησιλογ. H. Vid. Wyttenbach. ad Plutarch. p. 37. E. Mox προεπινοήσ. H. 4. μήτε] μήπω C.F.G. 5. δυσσεβείας] εὐσεβείας B. δυσεβείας F. 7. θεολογουμένων] θεολόγων C. cum θεολόγων θεολογοῦμεν in marg. θεολόγων cum θεολογουμένων in marg. G. τῶν θεολόγων F. 8. ὅμως om. H. qui mox προκείμενον pro πατρικόν. b. τὰ θρεπτ.] τὰ om. H. 4. ἐπεφήμισαν] ἐπευφήμισαν C.F.G. Supra μυστικώτερα H. et ἀΐοντες. 5. ἄστρα] τὰ ἄστρα H. 7. τε καὶ] τε om. H. 8. γῆς] τῆς γῆς C.F.G.

rum suorum impietate discederent, nec omnino tamen ex illorum
religionibus existentem consecratorum numinum improbitatem pate-
17 rentur. Hi ergo, cum semel patrium errorem quoquo modo procu-
rare statuissent, ad naturalium caussarum atque rationum explica-
tionem fabulas traduxere. Ac primum, quibus alendi corporis augen-
dique vis inesset, ea fabulis significari novo et insolenti fastu jacta-
bant, perinde ac si quid arcanum magis magisque reconditum
18 attulissent: mox vero progressi ulterius, mundi etiam elementa
deorum in numero ita collocarunt, ut ne in sole quidem ac luna
cæteraque astrorum multitudine sisterent, sed ipsam quoque terram,
cum aqua, aëre, igne, adeoque cum iis quæ horum ex temperatione
ac permistione conflantur, adjungerent. Quinetiam tempestivos
terræ fructus, aliaque tum siccioris, tum humidioris alimenti germina:
quæ, quod ipsa quoque nostrorum corporum vitam conservarent,

Res inanimæ pro diis habitæ.

ἂν τῆς τῶν σωμάτων ζωῆς αἴτια, Δήμητραν καὶ Κόρην
[47] καὶ Διόνυσον καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ἐμφερῆ προσειπόν- c
τες τεθειάκασι, βεβιασμένον καὶ οὐκ ἀληθῆ τῶν μύθων
19 τὸν καλλωπισμὸν εἰσηγησάμενοι. Ἀλλ' οὗτοι μὲν
ὀψέ ποτε, ὡς ἂν ἐπαισχυνόμενοι τὰς τῶν προγόνων
θεολογίας, οἴκοθεν ἃς ἕκαστος ἐφεῦρε σεμνολογίας τοῖς
περὶ θεῶν μύθοις προσεπενόησαν, κινεῖν τὰ πάτρια τολ-
μῶντος οὐδενὸς, περὶ πολλοῦ δὲ τὴν ἀρχαιότητα καὶ
τὴν συνήθη καὶ σύντροφον ἐκ παίδων ἀγωγὴν τιμώμε-
20 νοι. Οἵ γε μὴν τούτων πρεσβύτεροι ἐν ἴσῳ τῇ τῶν
ἀνδρῶν θεοποιΐᾳ καὶ τὰς τῶν ἀλόγων ζώων ἐκθεώσεις
διετάξαντο διὰ τὸ καὶ ἐξ αὐτῶν χρήσιμον κατὰ τὰς
πρόσθεν ἀποδοθείσας αἰτίας· καὶ τοῖς ἀλόγοις θηρίοις d
τὰς ἴσας ἀφιέρωσαν θρησκείας, σπονδαῖς καὶ θυσίαις
καὶ μυστικαῖς τελεταῖς, ὕμνοις τε καὶ ᾠδαῖς, ὁμοίως τοῖς
τεθεοποιημένοις ἀνδράσι, καὶ τὰς τούτων τιμὰς ἐπάραν-

c 4. οἴκοθεν ἃς ἕκαστος ἐφεῦρε σεμνολογίας] οἳ καθ' ἕνα ἕκαστον ἐφευρόντες θεολόγιας H. 6. τολμῶντος] τολμήματα H. 7. ἀρχαιότητα εἶναι] εἶναι om. C.D.F.G.H. d 2. σπονδαῖς] σπουδαῖς C. 3. καὶ μυστικαῖς—ὑποκορίζονται om. B. 4. ᾠδαῖς] ᾠδαῖς πνευματικαῖς H. 5. ἐπάρτες] ἐπάραντες C.H.

Cereris, Proserpinæ, Bacchi, ac cæteris ejusmodi nominibus consecrarunt, coactum nescio quem minimeque verum fabulis vultum et
19 colorem affingentes. Verum, licet isti serius, quod eos majorum suorum theologiæ suppuderet, honestiorem quendam, prout suum cuique cerebrum cuderet, ad veteres illas deorum fabulas explicatum adjungerent, nemo tamen ritus patrios mutare ausus est, sed omnes potius cum priscorum instituta, tum usitatam illam quæque secum a pueris adoleverat sacrorum religionisque rationem præcipuo studio
20 retinendam sibi colendamque putaverunt. At qui eosdem ætate præcesserant, brutorum animalium consecrationem æquali plane cum hominum ipsorum apotheosi dignitatis jure esse voluerunt, partim ea quam ex ipsis capiebant utilitate, partim cæterarum caussarum, quas ante protulimus, conjunctione permoti. Itaque, pares omnino pecudibus ratione carentibus superstitiosæ venerationis honores sacris legibus ita statuere, ut libationibus, sacrificiis, et arcanis initiandi ritibus, hymnis denique et carminibus, perinde atque hominum ipsorum quibus divinitatem dederunt, earum cultui majestatem con-

τες· εἰς τοσοῦτον δὲ ἄρα κακῶν ἤλαυνον, ὡς δι' ὑπερβολὴν ἡδυπαθείας ἀκρατοῦς τὰ ὁλκὰ πρὸς αἰσχρουργίαν μέρη τοῦ σώματος τά τε ἀκόλαστα ἐν ἀνθρώποις πάθη ταῖς ἰσοθέοις ἐκθειάσαι τιμαῖς, μηδὲν τοπαράπαν ἐν τούτοις χρῆναι σεμνολογεῖν τῶν δὴ θεολόγων αὐτῶν ἀποφηναμένων.

21 Τηρητέον γοῦν ὡς ὅτι μάλιστα οἱ παλαίτατοι οὐδέν τι πλέον τῆς ἱστορίας εἰδότες, μόνοις δὲ τοῖς μύθοις προσανέχοντες ἐμαρτυρήθησαν. Πλὴν ἀλλ' ἐπείπερ p. 75
ἅπαξ ὡρμήθημεν καὶ τὰ σεμνὰ καὶ ἀπόρρητα τῶν γενναίων φιλοσόφων κατασκοπῆσαι, φέρε καὶ ταῦτα ἐπιθεωρήσωμεν, ὡς ἂν μὴ δοκοῖμεν ἀγνοεῖν καὶ τὰς θαυ-
22 μαστὰς αὐτῶν φυσιολογίας. Πρὶν δὲ τὴν ἔκθεσιν ποιήσασθαι τούτων, ἐμοὶ δοκεῖ προεπισημήνασθαι καὶ

d 6. ἡδυπαθείας ἀκρατοῦς] ἀκρ. ἡδυπ. H. 7. ὁλκὰ] ἐφολκὰ Valckenær. ad Callim. p. 289. 8. τά τε] τά γε C. 9. ἐκθειάσαι] ἐκθειάσας C. τὸ παράπ.] τὸ om. C. δὲ παράπαν F.G. 11. τηρητέον] Hic rursus incipit A. ὡς ὅτι] ὡς ἔνι A.H. ἤ τι C.

p. 75. ἀλλ'] πλὴν ἀλλ' A.H. 4. δοκοῖμεν] δοκοίημεν A.H. Mox ἀνοεῖν C. 5. φιλοσοφίας] φυσιολογίας A.C.F.G.H.V. γρ. S. et cum γρ. in marg. D. 6. ἔκθεσιν ποιήσασθαι] π. ἔκθ. A. ἔκθεσιν τούτων π.
χρὴ
C.E.F.G. τούτων (et in marg. ποιήσασθαι) ἔκθεσιν ἐπισημήνασθαι τὴν αὐτῶν τῶν sic A. προσεπισημήνεσθαι D. προεπισημήνασθαι F.G. ἔκθεσιν τῶν θαυμ. φιλ. κἂν τούτ. πρὸς ἑαυτοὺς ἐπισημήνασθαι χρὴ τὴν αὐτῶν πρὸς H.

ciliarent. Tandem eo flagitiorum devenere, ut impotenti fœdissimæ libidinis æstu concitati, partes etiam corporis turpitudinem ac venerem cientes, dirasque ac protervas hominum cupiditates divinis plane honoribus prosequerentur, cum in ejusmodi rebus nullum quæsito affectatoque verborum pudori esse locum oportere præclari theologi
21 decrevissent. Maneat igitur veteres, ut nihil præter nudam rerum historiam noverant, sic ad ipsas tantum fabulas semper adhæsisse, multis hactenus testimoniis esse comprobatum. Sed quoniam speciosa quoque ac recondita egregiorum philosophorum dogmata jam semel explorare cœpimus, age, propius etiam illa contemplemur, ne saltem eximias eorum philosophandi rationes ignorare videamur.
22 Prius tamen, quam eas in medium afferimus, juverit, opinor, quam graviter magni isti philosophi non modo cum aliis hoc in genere, sed etiam secum ipsi pugnent, observare. Nam cum hac in physio-

τὴν αὐτῶν τῶν θαυμαστῶν φιλοσόφων κἂν τούτοις πρὸς
ἑαυτοὺς ἐναντιολογίαν. Οἱ μὲν γὰρ τηνάλλως διη-
γοῦνται, καὶ κατὰ τὸ παραστὰν ἑκάστοις ἰδίως ἀποφαί- b
νονται· οὐδὲ γὰρ ἀλλήλοις σύμφωνα φυσιολογοῦσιν·
οἱ δὲ εὐγνωμονέστερον τὸ σύμπαν ἀναιροῦσιν, καὶ τῆς
οἰκείας πολιτείας οὐ μόνον τὰς ἀπρεπεῖς περὶ θεῶν διη-
γήσεις ἀλλὰ καὶ τὰς τούτων ἑρμηνείας ἀπελαύνουσιν·
ἔστι δ' ὅτε φόβῳ τῆς ἀπὸ τῶν νόμων τιμωρίας τοὺς
23 μύθους ὑποκορίζονται. Ἄκουε δ' οὖν αὐτῶν τῶν Ἑλ-
λήνων δι' ἑνὸς τοῦ πάντων ἀρίστου τοτὲ μὲν ἐξωθοῦν-
τος, τοτὲ δ' αὖ πάλιν εἰσποιουμένου τοὺς μύθους. Ὁ
δ' οὖν θαυμάσιος αὐτῶν Πλάτων, ὅτε μὲν τὴν οἰκείαν c
ἀπογυμνοῖ προαίρεσιν, τολμηρότερον ἀπαγορεύει καθό-
λου περὶ θεῶν τοιαῦτα φρονεῖν τε καὶ λέγειν οἷα τοῖς
παλαιοῖς εἴρηται, εἴ τε περιέχοιέν τι λεληθὸς ἐν ὑπο-

a 7. αὐτὴν] αὐτῶν C.F.G. 8. κἂν] καὶ E. 9. ἐναντιολογίαν] ἐναντιο
φυσιολογίαν D. τὴν ἄλλως] τηνάλως C.F.G. τὸν ἄλλως E. qui statim διηγοῦντα. 10. ἕκαστος] ἑκάστοις A.H. Mox ἀποφανέται H. b 2. εὐγνωμονέστεροι] εὐγνωμονέστερον A.F.G. 4. περὶ θεῶν διηγήσεις] διηγ. π. θ. C.E.F.G. περὶ θεῶν τὰς ἀπ. διηγ. H. 8. Ἑλλήνων] τῶν Ἑλ. A.H. 10. οὖν] αὖ A.B.C.F.G.H. 11. θαυμάσιος] θαυμασίως H. qui infra οἰκείαν αὐτοῦ. c 2. ἀπαγορεύει] ἀγορεύειν A. 4. εἴρηται] εἴρητο A.H. Mox λεληθὸς om. B.C.E.F.G.

logia nulla sit inter eos sententiarum opinionumque conjunctio, alii temere ac prout sua cuique mens suggesserit, rem totam definiunt; alii melioris utique fidei, simul universa tollunt, nec ea solum omnia quæ de diis tanta cum indignitate jactantur, sed eorum quoque explicationes reipublicæ suæ finibus ejiciunt; tametsi pœnarum legibus constitutarum metu fabulis interdum
23 ipsis lenocinentur. Græcos ergo philosophos audi, unius tamen ore omnium præstantissimi, easdemque fabulas modo procul amandantis, modo contra studiose retinentis. Plato ille est, quem tantopere suspiciunt, qui si quando suam ipse mentem ac sensum aperiat, tum vero majori cum libertate prorsus interdicit, quo minus ea quæ a veteribus decantata olim fuerant, de diis in posterum sentiantur; sive reconditioris aliquid iis inclusum lateat, quod verborum ac sententiarum allegoriis indicetur, sive eadem extra omnem allego-

νοίαις δηλούμενον, εἴτε ἐκτὸς πάσης ὑπονοίας λέγοιτο· ὅτε δὲ τοὺς νόμους ὑποκορίζεται, καὶ δεῖν φησὶ τοῖς περὶ θεῶν μύθοις πιστεύειν, ὡς μηδὲν ἔχουσιν ἐν ὑπο-
24 νοίαις ἐξ αὐτῶν δηλούμενον. Ἤδη δέ ποτε τῶν παλαιῶν μύθων τὴν οἰκείαν θεολογίαν ἀφορίσας, περί τε οὐρανοῦ καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων, καὶ ἔτι περὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου, καὶ τῶν τούτου μερῶν d
κεχωρισμένως φυσιολογήσας, ἰδίως πάλιν καὶ ἀφωρισμένως περὶ τῶν πάλαι γενεαλογηθέντων θεῶν ὧδέ πως αὐτοῖς ῥήμασιν ἐν τῷ Τιμαίῳ διέξεισιν·

7 ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων εἰπεῖν καὶ γνῶναι τὴν γένεσιν μεῖζον ἢ καθ' ἡμᾶς· πιστευτέον δὲ τοῖς εἰρηκόσιν ἔμπροσθεν, ἐκγόνοις μὲν θεῶν οὖσιν, ὡς ἔφασαν, σαφῶς δέ πως p. 76
τοὺς ἑαυτῶν προγόνους εἰδόσιν. Ἀδύνατον οὖν θεῶν παισὶν ἀπιστεῖν, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων λέ-

c 6. ὅτε δὲ] ἀντικολακεύει A. in marg. 7. τοῖς—μύθοις] τοὺς—μύθους H. d 2. ἀφωρισμένως] ἀφορ. C. 11. πειστέον] πιστευτέον A.H. et sic Theodoret. p. 12, 37. 43, 24.

p. 76. 1. σαφῶς δὲ] σαφῶς γέ πως A. σ. δέ που τοὺς D. σ. δέ πως bis Theodoret. 2. δὲ τοὺς] γέ πως τοὺς H. εἰδόσιν] εἰδότων A.C.D. F.H. Theodoreti MSS. loco priore. 3. θεῶν παισὶν] παισὶ θεῶν A. θεῶν οὖν π. C.F.G. 4. ἀποδείξ.] ὑποδείξ. D.

riam figuramque dicantur. Ubi autem ad leges sese orationemque suam homo meticulosus accommodat, simul jactatis de natura deorum fabulis habendam esse fidem pronunciat, quippe quæ nihil per
24 sese aliud figurarum integumentis significatum repræsentent. Idem præterea posteaquam suam ipse theologiam ab antiquarum fabularum societate commercioque sejunxit, deque cœlo, sole, luna, sideribus, imo de tota hac universitate, ac singulis ejus partibus seorsim physiologi more disputavit, suam iterum de diis, quorum genealogiam veteres illi texuerant, opinionem his verbis plane explicateque conceptam in Timæo prosequitur.

7 Plato Tim. p. 40.

Jam vero de cæteris, inquit, dæmonibus disserere, aut eorum nosse procreationem, non est facultatis viriumque nostrarum. Itaque fidem iis qui naturam illorum jam olim explicarunt habere nos oportet, quippe qui deorum nepotes cum fuerint, ut ipsi confirmant, suos quoque majores optime noverint. Et sane fieri nullo modo potest, ut deorum liberis fides negetur, in iis etiam quæ sine ulla verisimilium aut necessariarum probatio-

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

γουσιν, ἀλλ' ὡς οἰκεῖα φασκόντων ἀπαγγέλλειν ἑπομένους τῷ
2 νόμῳ πιστευτέον. Οὕτως οὖν κατ' ἐκείνους ἡμῖν ἡ γένεσις
[48] περὶ τούτων τῶν θεῶν ἐχέτω καὶ λεγέσθω. Γῆς τε καὶ Οὐρανοῦ παῖδες Ὠκεανὸς καὶ Τηθὺς ἐγενέσθην· τούτων δὲ Φόρκυς. Κρόνος τε καὶ Ῥέα καὶ ὅσοι μετὰ τούτων· ἐκ δὲ Κρόνου τε καὶ Ῥέας, Ζεὺς Ἥρα τε καὶ πάντες ὅσους ἴσμεν b
πάντας ἀδελφοὺς λεγομένους αὐτῶν, ἔτι τε τούτων ἐκγόνους ἄλλους.

3 Ταῦτά φησιν ὁ Πλάτων ἑπομένους τῷ νόμῳ πιστευτέα εἶναι, καίπερ ἄνευ εἰκότων καὶ ἀναγκαίων ἀποδείξεων εἰρῆσθαι αὐτὰ ὁμολογήσας· προσεκτέον δὲ, ὡς οὐδὲν ἔχειν ἀπόρρητον τὰς τῶν θεῶν δὴ προσηγορίας τε καὶ
4 γενεαλογίας ἐν φυσιολογίαις δηλούμενον ἐμφαίνει. Αὖθις δ' ἐν ἑτέροις ὁ αὐτὸς τὴν οἰκείαν ἀπογυμνῶν προαί- c
ρεσιν πάλιν τούτοις κέχρηται τοῖς ῥήμασι·

Πρῶτον μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, τὸ μέγιστον καὶ περὶ τῶν μεγί-

a 9. Τηθὺς] πιθὺξ C. παῖδας—τηθοὺς D. 10. ἐγενέσθην] γενέσθην A.C.F.H. 11. Ῥέα] ῥέα ζεὺς ἥρα τε καὶ πάντες A.H. μετὰ τούτων] μετ' αὐτῶν B. Κρόνου] τοῦ Κρόνου F. b. πάντες] πάντας B.C.D. F.G. 3. ἔτι τε] ἔτι δὲ A.H. 4. πιστευτέα] πιστευτέον C. 5. ἄνευ] ἄνευ τε A.H. 8. δὴ om. F.H. 9. γενεαλογίας] θεολογίας A.H. Infra αὖθις τε H. c 3. τὸν μέγιστον] τὸ μ. C. ἐγὼ καὶ τὸ μ. D.

num vi atque auctoritate dicunt; sed iis potius tanquam domestica refe-
2 rentibus, quemadmodum lex ipsa jubet, omnino credendum est. Maneat igitur, eoque plane modo commemoretur a nobis deorum istorum generatio, quo illam ab iisdem accepimus. Ex Terra quidem ac Cœlo Oceanus Tethysque nati sunt; ex his vero Phorcys, Saturnus, Rhea, ac cæteri qui ad tres illos aggregari solent. Jam Saturnus ex Rhea Jovem Junonemque suscepit, cum reliquis omnibus quos amborum fratres vulgo recenseri novimus; itaque deinceps reliqui eorum posteri numerantur.

3 Hæc sunt, quibus Plato ex placitis decretisque legum fidem habere jubet, tametsi ea nullis aut necessariorum aut probabilium argumentorum momentis niti fateatur. In quo notandum illud in primis, quod nihil omnino reconditi in ista egregiorum numinum vel appellatione, vel generis serie contineri, quod physiologiæ ra-
4 tionibus explicetur, diserte pronuntiat. Idem vero alibi suam ipse mentem ingenue candideque aperiens, ita loquitur.

Tum ego, In primis, inquam, maximum illud ac de maximis rebus De Rep. p. 377.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

στων ψεῦδος ὁ εἰπὼν οὐ καλῶς ἐψεύσατο, ὡς Οὐρανός τε εἰργάσατο ἅ φησι δρᾶσαι αὐτὸν Ἡσίοδος, ὅ τε αὖ Κρόνος ὡς ἐτιμωρήσατο αὐτόν. Τί δὲ δὴ τὰ τοῦ Κρόνου ἔργα καὶ πάθη ὑπὸ τοῦ υἱέος, οὐδ' ἂν εἰ ἦν ἀληθῆ, ᾤμην δεῖν ῥᾳδίως οὕτω λέγεσθαι πρὸς ἄφρονάς τε καὶ νέους, ἀλλὰ μάλιστα μὲν σιγᾶσθαι, εἰ δ' ἀνάγκη τις ἦν λέγειν, δι' ἀπορρήτων d ἀκούειν ὡς ὀλιγίστους, θυσαμένους οὐ χοῖρον, ἀλλά τι μέγα καὶ ἄπορον θῦμα, ὅπως ἂν ἐλαχίστοις συνέβη ἀκοῦσαι. Καὶ γάρ, ἦ δ' ὅς, οὗτοί γε οἱ λόγοι χαλεποί. Καὶ οὐ λεκτέοι γε, ὦ Ἀδείμαντε, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει· οὐδὲ δοτέον νέῳ ἀκούοντι, ὡς ἀδικῶν τὰ ἔσχατα οὐδὲν ἂν θαυμαστὸν ποιοῖ, οὐδ' αὖ ἀδικοῦντα πατέρα κολάζων παντὶ τρόπῳ, ἀλλὰ δρῴη ἂν ὅπερ θεῶν οἱ πρῶτοί τε καὶ μέγιστοι. Οὐδὲ αὐτῷ μοι

c 4. ψεῦδος ὁ εἰπὼν] ψευδῶς εἰπὼν A. ψ. ὃ D. ψευδῶς ὁ S. γρ. V. ὁ om. H. οὐ καλῶς ἐψ.] οὐκ ἀληθὲς ἐψ. A.H. γρ. S. οὐκ ἄλλως C.F.G. οὐκ ἀληθῶς Theodoret. p. 44, 1. 5. Οὐρανός τε] τε om. A.H. φησι] φασι C.F.G. 6. ὅ τε αὖ] εἶτ' αὖ A.H. 7. τί δαὶ] τί δὲ B.C.E.F.G. ὅτι δὲ δὴ Theod. Tum τοῦ om. A. 8. υἱέος] υἱέως A.H. ἂν εἰ ἦν] ἂν ἀνείη A. ἂν ᾖ H. Tum ᾤμη H. 9. λέγεσθαι οὕτω] οὕτω λ. A.H. d 2. θυσαμένους] θεασαμένους A.H. Mox ἂν om. H. 3. ἀπόρρητον] ἄπορον B.C.D.F.G. 5. ἦ δ' ὅσον] ἦ δ' ὃς A.C.H.V. ᾗ δ' εἷς F.G. Mox δὴ post λόγοι om. A.C.D.F.G.H. καὶ γὰρ καὶ οἱ λόγοι οὗτοι δὴ B. οὗτοί γε οἱ λ. C.F.G. οὗτοι δὲ H. qui om. γε post λεκτέοι. 8. τὰ ἔσχατά γε] τὰ om. B. γε om. A.C.D.F.G.H. οὐδ' ἂν] οὐδὲν ἂν A.H. οὐδὲν D. οὐδὲν αὖ F.G. 11. οὐ μὰ τὸν Δία, ἦδ' ὅς, οὐδὲ D. in marg.

mendacium qui protulit Hesiodus, non satis prudenter mentitus est, sive dum ea quæ comminiscitur facinora Cœlo tribuit, sive dum quas Saturnus de illo pœnas expetiverit, commemorat. Nam quæ Saturnus idem vel perpetrasse dicitur, vel a filio pertulisse, ea ne si vera quidem essent, tamen apud homines nullius consilii eosque adolescentes, ut facile adeo temereque jactarentur non probarem, sed potius, aut ut omnino silerentur maxime vellem; aut si quando illa proferri necesse esset, saltem ut secreto atque a paucis audirentur, qui non jam porcum, sed eximiam aliquam raramque victimam sacrificarent, ut hoc pacto non nisi paucissimos ejusmodi sermonibus interesse contingeret. Sane, inquit ille, graves enim ac perniciosæ fabulæ istæ sunt. Imo, nec ullatenus (inquam, o Adimante) nostra in republica audiendæ. Nec enim ferendum, ut juvene aliquo præsente dicatur, vel qui teterrimis quibusque sceleribus seipsum obstringat, vel qui acceptas a patre injurias modis omnibus ulciscatur, eum nihil admodum insolentis ac novi perpetrare, cum ea tantum faciat, quæ a principibus maximisque deorum facta esse constet. Tum ille, Equidem ista quoque prorsus indigna censeo quæ hominum auribus occinantur.

6 δοκεῖ ἐπιτήδεια εἶναι λέγειν. Οὐδέ γε, ἦν δ' ἐγὼ, τοπαράπαν, ὡς θεοὶ θεοῖς πολεμοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσι καὶ μάχονται· οὔτε γὰρ ἀληθῆ· εἴ γε δεῖ ἡμῖν τοὺς μέλλοντας τὴν πόλιν p. 77 φυλάξειν αἴσχιστον νομίζειν τὸ ῥᾳδίως ἀλλήλοις ἀπεχθάνεσθαι. Πολλοῦ δεῖ γιγαντομαχίας τε μυθολογητέον αὐτοῖς, καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρας καὶ παντοδαπὰς θεῶν τε καὶ ἡρώων πρὸς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους αὐτῶν· ἀλλ' εἴ πως μέλλοιμεν πείσειν ὡς οὐδεὶς πώποτε πολίτης ἕτερος ἑτέρῳ ἀπήχθετο, οὐδ' ἔστι τοῦτο ὅσιον, τοιαῦτα μᾶλλον λεκτέα b πρὸς τὰ παιδία εὐθὺς καὶ γέρουσι καὶ γραυσὶ καὶ πρεσβυτέροις γενομένοις, καὶ τοὺς ποιητὰς ἐγγὺς τούτων ἀναγκαστέον

7 λογοποιεῖν. Ἥρας δὲ δεσμοὺς ὑπὸ υἱέος, καὶ Ἡφαίστου ῥίψεις ὑπὸ πατρὸς, μέλλοντος τῇ μητρὶ τυπτομένῃ ἀμύνειν, καὶ θεομαχίας ὅσας Ὅμηρός πεποίηκεν, οὐ παραδεκτέον

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

p. 77. οὐδὲ] οὐδεὶς H. qui mox οὐδὲ pro οὔτε. 4. τοὺς om. F. τὴν om. F.G. Mox φυλάττειν F. φυλαττειν G. 6. Πολλοῦ] πολλοῦ γε C.D.F.G. Theodoret. Mox C.F.G. om. μυθολογητέον. γιγαντομαχίας τε D. Theodoret. τε add. H. 7. καὶ ποικίλας ἔχθ.] καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρας καὶ π. A.H.S.V. καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλας παντ. C. καὶ ante παντ. om. B. ποικιλτέον καὶ ἄλλας ἔχθρας παντοδαπὰς D. καὶ ποικιλτέον καὶ ἄλλως ἐχθ. π. F.G. καὶ ὑφαντέον καὶ ἄλλας ἐπιβουλὰς παντοδ. Theodoret. 10. ὡς οὐδεὶς] ὡς om. C.F.G. 11. ἔτι] ἐστι A.D. b 2. καὶ πρεσβ.] καὶ om. A. Tum πρεσβύταις C. 3. ἀναγκαστέον] ἀναγκαῖον A.H.S.V. 4. δεσμοὺς] θεσμοὺς C. Κρόνου δὲ δεσμοὺς ὑπὸ υἱέος S. Διὸς] υἱέος B.C.D.F.G. 7. Ὅμηρός τε] τε om. A.B.C.H.

6 Ego vero, nec illud, inquam, ullo modo ferre possum, ut mutua deorum bella, insidiæ, præliaque narrentur, cum id verum esse nequeat, si modo qui servandam custodiendamque rempublicam suscepturi sunt, eos mutuas facilesque nimium dissensiones tanquam fœdissimas habere oportebit. Tantum abest, ut iis aut gigantum pugnas multiplici fabularum varietate perspersas, aut alias omnis generis inimicitias, ab ipsis diis atque heroibus cum affinibus necessariisque gestas inculcare deceat. Quinimo, si mentem hanc nostris hominibus injicere cupiamus, nemo ut unquam civis popularem suum odio prosequatur, hocque nefas sibi ut esse persuadeant: danda opera fuerit, ut quæ hanc in rem opportuna videbuntur, ea non modo senes atque anus, quique adeo jam ætate maturiores erunt, pueris crebro commemorent; verum etiam ut poetæ similes quoque fabulas

7 scribere cogantur. Nam injecta quidem Junoni a filio vincula, aut Vulcanum præcipitem a patre actum, quod inflictas matri plagas propulsare conaretur, aut ejusmodi numinum pugnas, quales nobis Homerus fabu-

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

εἰς τὴν πόλιν, οὔτ' ἐν ὑπονοίαις πεποιημένας, οὔτ' ἄνευ ὑπο-
νοιῶν.

8 Σαφῶς δὴ διὰ τούτων ὁ φιλόσοφος καὶ τοὺς τῶν
παλαιῶν μύθους τοὺς περὶ θεῶν, καὶ τὰς τῶν μύθων ἐν
ὑπονοίαις εἰρῆσθαι νομιζομένας φυσιολογίας παραιτη- c
τέας εἶναι διδάσκει· ὡς μηκέτ' ἀλόγως ἡμῖν καὶ τὴν ἐκ
τούτων ἀναχώρησιν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελί-
ζεσθαι διδασκαλίαν, ὁπότε καὶ πρὸς τῶν οἰκείων ἀποβέ-
9 βληται. Ὅθεν ἔπεισί μοι καὶ τοὺς παλαιοὺς τῶν Ῥω-
μαίων θαυμάζειν, τίνα τρόπον ἁπάσας τὰς Ἑλληνικὰς
περὶ θεῶν φυσιολογίας ἀτόπους οὔσας καὶ ἀνωφελεῖς
μᾶλλον δὲ βεβιασμένας καὶ ἀσυστάτους κατανοήσαντες,
αὐτοῖς μύθοις τῆς οἰκείας περιέγραψαν θεολογίας. Καὶ d
τοῦτο δέ σοι γνῶναι πάρεστιν ἀπὸ τῆς Διονυσίου τοῦ
Ἁλικαρνασέως Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας· οὗτος γὰρ ἐν

b 8. πεποιημένας] πεποιημένα B.C.F.G. Deest voc. Theodoret. 11. τοὺς om. H. περὶ τῶν θεῶν B. ἐν ὑπονοίαις—οὔσας καὶ om. B. c 3. διδασκ. εὐαγγ. H. 6. τρόπον in marg. ὃν ἁπάσας D. Supra τῶν om. F. 9. ἀσυστάτους] ἀσυστάτως C. 10. τὰς οἰκείας F.G. d 2. τοῦ om. F. τοῦ Διον. τοῦ Ἁ. H. 3. οὗτος γὰρ] γὰρ om. B.

latur, seu latentes quosdam allegoriæ sensus contineant, seu nullos aditum nostram ad rempublicam habere nusquam debere pronuntio.

8 Vides utique, quam diserte philosophus quamque explicate doceat, cum vulgatas illas a veteribus de diis fabulas, tum etiam omnes cujusvis allegoriæ sensus, quos ad physiologiam accommodatos esse putant, excludi penitus atque arceri oportere. Quamobrem nihil profecto caussæ est, cur perperam aut immerito nobis istorum omnium fugam evangelica Servatoris nostri doctrina præcepisse videa-
9 tur; cum eadem a suis quoque rejecta fuerint. Ac mihi quidem priscorum Romanorum hoc in genere consilium, fieri non potest, quin eo nomine vehementer probetur; qui cum satis intelligerent universam illam in fabulis deorum explicandis Græcorum physiologiam cum absurdam atque inutilem, tum vero coactam minimeque solidam et cohærentem esse, eam simul cum ipsis etiam fabulis theologiæ suæ finibus arcendam esse statuerunt. Id quod vel ex unius Dionysii Halicarnassensis de antiqua rerum Romanarum historia libris auferre potes. Ille enim volumine operis secundo, ubi

τῷ δευτέρῳ τὰ κατὰ Ῥωμύλον τὸν πρῶτον κτίστην τῆς Ῥώμης ἱστορῶν τά τε ἄλλα διέξεισιν αὐτοῦ κατορθώματα, ἀτὰρ καὶ περὶ τῶνδε τοῦτον γράφων τὸν τρόπον·

8 Ἀλλ' ἔγνω ὅτι νόμοι σπουδαῖοι καὶ καλῶν ζῆλος ἐπι- p. 78 ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
[49] τηδευμάτων εὐσεβῆ καὶ σώφρονα καὶ τὰ δίκαια ἀσκοῦσαν καὶ τὰ πολέμια ἀγαθὴν ἐξεργάζονται πόλιν· ὧν πολλὴν ἔσχε πρόνοιαν, τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος ἀπὸ τῶν περὶ τὰ θεῖα καὶ
2 δαιμόνια σεβασμῶν. Ἱερὰ μὲν οὖν, καὶ τεμένη, καὶ βωμοὺς, b
καὶ ξοάνων ἱδρύσεις, μορφάς τε αὐτῶν, καὶ σύμβολα, καὶ δυνάμεις, καὶ δωρεὰς, αἷς τὸ γένος ἡμῶν εὐηργέτησαν, ἑορτάς τε ὁποίας τινὰς ἑκάστῳ θεῶν ἢ δαιμόνων ἄγεσθαι προσήκει, καὶ θυσίας αἷς χαίρουσι γεραιρόμενοι πρὸς ἀνθρώπων, ἐκεχειρίας τε αὖ καὶ πανηγύρεις, καὶ πόνων ἀναπαύλας, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ὁμοίως κατεστήσατο τῶν κρατίστων παρὰ τοῖς
3 Ἕλλησι νομίμων. Τοὺς δὲ παραδεδομένους περὶ αὐτῶν μύ-

d 3. τὰ κατὰ] τῷ κατὰ H. 4. Ῥωμύλον] ῥωμαῖον C. ῥωμαίων F.G. Ῥώμης] Ῥωμαίων πόλεως A.H.S.V. Mox αὐτοῦ διέξεισιν A.H. 5. τά τε] τάδε F. et G. pr. 6. ἄτε] ἀτὰρ B.C.E.F.G. αὐτὰρ D. περὶ τῶνδε] περὶ τῶν τόνδε B. ταὶ περὶ τῶνδε τόνδε C.F.G. τόνδε D. περὶ τῶνδε τούτων γραφέων H.

p. 78. 6. ἐξεργάζονται] ἐργάζονται H. 8. σεβασμῶν] σεβάσματα A.H. b. ἱδρύσεις] ἱδρύσις A. 3. αἷς τὸ γ.] ἃς εἰς τὸ γ. A.H. Mox καὶ ὁποίας D.F.G. τε καὶ om. S. 5. καὶ θυσίας] καὶ om. C.F.G. 6. ἐκεχειρίας] ἐκεχυρίας B. 8. κατεστήσαντο] κατεστήσατο A.C.F.G. H.S. Mox l. ex Dion. τοῖς κρατίστοις τῶν pro τῶν κρατίστων et sic S. 9. παραδεδομένους] παραδιδ. B. 10. περὶ] τε F.

quæ a Romulo principe urbis conditore gesta sint commemorat, cum alia pleraque laudat ab eo sapienter instituta, tum quæ ad susceptam hoc loco disputationem pertinent, ita prosequitur.

8 Romulus igitur, cum probe intelligeret, honestis legibus, rectorumque studiorum æmulatione, piam, temperatam, amantem æquitatis, belloque strenuam civitatem effici; præcipuam his in rebus operam curamque Dion. Hal. II. 18. p. 272, 10.
2 posuit, a religione cultuque deorum ac dæmonum auspicatus. Ac templa quidem et delubra, aras item, et simulacrorum suis in sedibus collocationes, eorundemque configurationes, et insignia, simulque vim numenque singulorum, atque adeo beneficia quibus hominum genus affecere, dies quoque festos quales deorum ac dæmonum cuilibet conveniunt, tum sacrificia quibus ab hominibus coli sese volunt, ferias denique, solennesque conventus, et statas a laboribus vacationes, ac cætera id genus ex optimis Græcæ fabulæ a Romanis repudiatæ.
3 quibusque Græcorum hominum ritibus instituit. At vero sparsas de

ΔΙΟΝΥ-ΣΙΟΥ

θους, ἐν οἷς βλασφημίαι τινές εἰσι περὶ αὐτῶν ἢ κατηγορίαι,
πονηροὺς καὶ ἀνωφελεῖς καὶ ἀσχήμονας ὑπολαβὼν εἶναι, καὶ c
οὐχ ὅτι τῶν θεῶν ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀξίους, ἅπαν-
τας ἐξέβαλε, καὶ παρεσκεύασε τοὺς ἀνθρώπους τὰ κάλλιστα
περὶ θεῶν λέγειν τε καὶ φρονεῖν, μηδὲν αὐτοῖς προσανάψας
4 ἀνάξιον ἐπιτήδευμα τῆς μακαρίας φύσεως. Οὔτε γὰρ Οὐ-
ρανὸς ἐκτεμνόμενος ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ παίδων παρὰ Ῥωμαίοις
λέγεται, οὔτε ὁ Κρόνος ἀφανίζων τὰς ἑαυτοῦ γονὰς φόβῳ
τῆς ἐξ αὐτῶν ἐπιθέσεως, οὔτε Ζεὺς καταλύων τὴν Κρόνου
δυναστείαν, καὶ κατακλείων ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τοῦ Ταρτάρου d
τὸν ἑαυτοῦ πατέρα· οὐδέ γε πόλεμοι, καὶ τραύματα, καὶ
5 δεσμὰ, καὶ θητεῖαι θεῶν παρὰ ἀνθρώποις. Ἑορτή τε οὐδε-
μία παρ' αὐτοῖς μελανείμων ἢ πένθιμος ἄγεται, κοπετοὺς
ἔχουσα καὶ θρήνους γυναικῶν ἐπὶ θεοῖς ἀφανιζομένοις, ἃ παρ'
Ἕλλησιν ἐπιτελοῦνται περί τε Περσεφόνης ἁρπαγὴν, καὶ
6 Διονύσου πάθη, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Οὐδ' ἂν ἴδοι τις
παρ' αὐτοῖς, καί τοι διεφθαρμένων τῶν ἐθῶν ἤδη, οὐ θεοφο-

b 10. ἐν οἷς] ἐν αἷς H. 11. ἢ] καὶ F. c 2. τῶν θ.] τῶν om. F. 3. ἐξέβαλε καὶ παρεσκ.] ἐξέβαλε παρεσκεύασέν τε τοὺς A.H. ἐξέβαλλε D. 5. τε καὶ] δὲ καὶ F. προσάπτοντας S. 7. οὐρανὸς om. C.F.G. 8. οὔτε ὁ] ὁ om. B.D.F.G.H. 10. ἐπιθέσεως] κινήσεως D. suprasc. ἐπιθέσεως. 11. δυναστείαν om. A. δύναμιν H.V. γρ. S. d. ἐν τῷ δεσ.] αὐτῷ S. 2. δεσμὰ] δεσμοὶ A.S. 3. θητεῖαι] τηθεῖαι D. 4. ἑορτὴ δὲ] ἑορτή τε A.H.S. 5. τελεῖται] ἄγεται A.H.V.S. Tum τυπετοὺς H. cum κοπετοὺς in marg. 6. ἅπερ] ἃ παρ' F.V. et γρ. S. 7. Περσεφόνης] φερσεφόνης D. Supra ἐπιτελεῖται H.S. 8. περὶ Διον.] περὶ om. A.B.C.E.F.G.H. τὰ Διον. S. 9. ἄλλα om. C.F.G. 10. θεῶν in marg. ἐθῶν D. θεῶν ed. Steph. et A.B.C.F.G.

iisdem vulgatasque fabulas, quibus aliqua ipsorum vel probra, vel crimina
continentur, improbas, inutiles, ac fœdas esse ratus, nec diis modo, sed
etiam viris bonis prorsus indignas, rejectis omnibus, homines ad optime
de diis loquendum ac sentiendum informavit, nullum iis studium beata
4 natura minus dignum affingens. Nec enim a Romanis aut exsectus libe-
rorum suorum manu Cœlus fuisse, aut Saturnus quod sibi ab eorum
impetu male metueret, suos confecisse; aut Jupiter spoliatum imperio
patrem in Tartareum carcerem inclusisse dictitatur: nec ulla numinum
bella, vulnera, vincula, nec locatam hominibus operam ex illis audias.
5 Imo, nullum quoque apud eos atratum ac lugubre festum agitur, in quo
sublatos e medio deos planctibus et lamentis mulierculæ prosequantur,
cujusmodi a Græcis vel ob Proserpinæ raptum, vel ob exitialem Bacchi
6 sortem, similesque casus, solenni ritu celebrari solent. Non denique, vel
collapsis hoc tempore moribus patriis, homines videas a numine agitatos,

ΔΙΟΝΥ-ΣΙΟΥ

ρήσεις, οὐ κορυβαντιασμοὺς, οὐ βακχείας καὶ τελετὰς ἀπορ-
ρήτους, οὐ διαπαννυχισμοὺς ἐν ἱεροῖς θεῶν ἀνδρῶν σὺν γυ-
ναιξὶν, οὐκ ἄλλο τῶν παραπλησίων τούτοις τερατευμάτων
οὐδέν· ἀλλ' εὐλαβῶς ἅπαντα πραττόμενα καὶ λεγόμενα τὰ
περὶ τοὺς θεοὺς, ὡς οὔτε παρ' Ἕλλησιν, οὔτε παρὰ βαρβά- p. 79
7 ροις. Καὶ ὃ πάντων μάλιστα ἔγωγε τεθαύμακα, καίπερ
μυρίων ὅσων εἰς τὴν πόλιν ἐπεληλυθότων ἐθνῶν, οἷς πολλὴ
ἀνάγκη σέβειν τοὺς πατρίους θεοὺς τοῖς οἴκοθεν νομίμοις,
οὐδενὸς εἰς ζῆλον ἐλήλυθε τῶν ξενικῶν ἐπιτηδευμάτων ἡ πό-
λις δημοσίᾳ, ὃ πολλοῖς ἤδη συνέβη παθεῖν· ἀλλὰ καὶ εἴ τινα
κατὰ χρησμοὺς ἐπεισῆκται ἱερὰ, τοῖς αὐτόθι αὐτὰ νομίμοις
μεθήρμοσεν, ἅπασαν ἐκβαλοῦσα τερθρείαν μυθικὴν, ὥσπερ
8 τὰ τῆς Ἱερᾶς Θεᾶς ἱερά. Θυσίας μὲν γὰρ αὐτῇ καὶ ἀγῶνας
ἄγουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος οἱ στρατηγοὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαίων b
νόμους· ἱερᾶται δ' αὐτῆς ἀνὴρ Φρὺξ καὶ γυνὴ Φρυγία, καὶ

d 11. κορυβαντιασμοὺς] ἐκστάσεις φρενῶν καὶ μανίας ἃς ἐνθουσιασμοὺς καὶ κατακωχὰς ὀνομάζουσιν A. in marg. κορυβαντισμοὺς D. βακχίας] βακχείας A.B.C.F.G.S. 12. διαπαννυχιασμοὺς] διαπαννυχισμοὺς A.S. 13. θεῶν om. S. ult. καὶ λεγόμενα τὰ om. A.H. τε καὶ λεγόμ. S. Tum τοὺς θεοὺς A.D.H.

p. 79. 3. ἐπεληλυθ.] παρεληλυθ. D. 5. τοῖς οἴκοθεν] τῶν οἰκ. B. 7. ὃ πολλοῖς] δὲ π. A. ὃ πολλαῖς S. qui mox ἐπεισηγάγετο. 8. καὶ εἴ τινα] καὶ ἐκεῖνα ἃ A. 9. νομίμως] νομίμοις A.B.C.F.G.H.V. In una ora H St. " Saltem νομίμοις," in altera, τοῖς ἑαυτῶν αὐτὰ τιμᾷ νόμοις, ἅπασαν ἐκβάλλουσαι τερθρείαν S. 10. τερθρείας] τερθρείαν A.B.C.D.F.G.H. 11. Ἱερᾶς] ἰδίας (δῖαι potius H St.) S. b. δ' αὐτῆς] αὖ αὐτῆς H.

non insanas Corybantum jactationes, non Bacchanalia, et arcana mysteriorum initia, non virorum cum mulieribus in deorum templis nocturnas pervigilationes, nec hujusmodi reliqua monstrorum similia: sed quicquid ad religiones et sacra deorum pertinet, sanctitate ac modestia longe
7 omnibus tam Græcorum, quam barbarorum ceremoniis antecellit. Quodque omnium maxime soleo mirari, licet infinitæ nationes in urbem confluxerint, quæ ad colenda ritu domestico patria numina vi quadam et necessitate compellantur, nunquam illa tamen ad suscipiendum publice ullum peregrinæ religionis genus adduci potuit, id quod jam aliis plerisque contigisse novimus. Quod si aliqua forte istiusmodi sacra ex oraculorum responsis apud se invehi passa est, ea tamen ad legum suarum instituta accommodavit, rejectis omnibus fabularum præstigiis, quemadmodum in
8 Matris Idææ sacris videmus. Enimvero sacrificia quidem ludosque publicos Romano ritu prætores quotannis in ejus honorem instituunt; ejus tamen sacerdotio vir ac mulier Phryges ambo funguntur, qui totam civitatem circumeunt, singulis mensibus stipem more suo hinc inde corrogantes,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

περιάγουσιν ἀνὰ τὴν πόλιν οὗτοι μηναγυρτοῦντες, ὥσπερ
αὐτοῖς ἔθος, τύπους τε περικείμενοι τοῖς στήθεσι, καὶ καταυ-
λούμενοι πρὸς τῶν ἑπομένων τὰ Μητρῷα μέλη, καὶ τύμπανα
9 κροτοῦντες. Ῥωμαίων δὲ τῶν αὐθιγενῶν οὔτε μηναγυρτῶν
τις οὔτε καταυλούμενος πορεύεται διὰ τῆς πόλεως, ποικίλην
ἐνδεδυμένος στολὴν, οὔτε ὀργιάζων τὴν θεὸν [οὐδὲ] τοῖς
Φρυγίοις ὀργιασμοῖς κατὰ νόμον ἢ ψήφισμα βουλῆς. Οὕ- c
τως εὐλαβῶς ἡ πόλις ἔχει πρὸς τὰ οὐκ ἐπιχώρια ἔθη περὶ
θεῶν, καὶ πάντα ὀττεύεται τῦφον ᾧ μηδέν ἐστι τὸ εὐπρεπές.
10 Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με ἀγνοεῖν, ὅτι τῶν Ἑλληνικῶν μύθων
εἰσί τινες ἀνθρώποις χρήσιμοι· οἱ μὲν ἐπιδεικνύμενοι τὰ τῆς
φύσεως ἔργα διὰ λύπην, οἱ δὲ παραμυθίας ἕνεκα συγκείμενοι
τῶν ἀνθρωπίνων συμφορῶν, οἱ δὲ ταραχὰς ἐξαιρούμενοι ψυ-
χῆς καὶ δείματα, καὶ δόξας καθαιροῦντες οὐχ ὑγιεῖς, οἱ δὲ d
11 ἄλλης τινὸς ἕνεκα συμπλασθέντες ὠφελείας. Ἀλλὰ καίπερ

b 3. μηναγυρτοῦντες] μηνανετοῦντες C. μητραγ. Dionys. S. μηναρτοῦντες F. 5. καὶ καταυλ.] καὶ om. C.F.G. 7. αὐτόθι γενῶν D. 8. καταυλούμενος] καταυχούμενος B. 9. ἐνδεδυμένος] ἐνδεδυκὼς S. credo ex Dion. 10. ὀργιάζων τὴν θεὸν] ὀργιάζειν τοῖς Φρ. B.S. ὀργιάζει οὐδὲ τοῖς Φ. C.F.G. ὀργιάζει D. et mox τόν. ὀργιάζειν τὴν θεὸν τοῖς H. c 2. τὰ οὐκ] οὐκ om. B.C.D.F.G. 3. ὀττεύεται μῦθον ᾧ] ὀπεύεται τύφον οὗ A.H. τύφον item V.S. Dion. Tum μηθὲν B. qui om. ὀττεύεται. μὴ πρόσεστι S. Dion. pro μηδέν ἐστι. εὐπρεπές] τὸ εὐπ. A.B.C.F.G.H. 4. μηδεὶς ὑπολάβοι] μήτις ὑπολάβῃ A.H. μ. ὑπολάβῃ B.C. ὑπολάβει . . μή D. ὑπολάβῃ F.G. 5. χρήσιμοι ἀνθ.] ἀνθ. χρ. A.H. 7. διὰ λύπην] δι' ἀλληγορίας S. ni fallor ex Dionys. 8. συγκείμενοι—τινὸς ἕνεκα om. B. ἀνθρωπείων S. 10. δείγματα] δείματα A.C.H.S. d. συμπλασθέντες] συμπλησθέντες B.C. ἄλλοι S. pro ἄλλης.

imagunculas pectori alligatas gestantes, tympanaque pulsantes, quos se-
9 quens multitudo Materna carmina ad tibiam modulata circumsonat. At e
Romanis indigenis nemo vel Matri stipem emendicans, vel incentione
tibiarum afflatus ac versicolore stola indutus oberrat urbem, nullaque
populi lege, nullo senatusconsulto celebranda Phrygio ritu Matris orgia
suscipit. Tantam urbs in peregrino deorum cultu cautionem adhibet,
adeoque fabulam omnem dignitate et honestate vacuam mali ominis instar
10 aversatur. Neque vero me nescire quisquam existimet, nonnullas Græco-
rum fabulas aliquid hominibus utilitatis afferre, sive naturæ opera latente
verborum sensu repræsentent, sive ad mitigandas humanorum casuum
molestias confictæ fuerint, sive ad tollendas animorum perturbationes,
metusque levandos, sive ad minus sanas opiniones revellendas, sive alte-
11 rius cujuscunque commoditatis gratia compositæ. Verum, licet ista æque

ἐπιστάμενος ταῦτα οὐδενὸς χεῖρον, ὅμως εὐλαβῶς διάκειμαι ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
πρὸς αὐτούς, καὶ τὴν Ῥωμαίων μᾶλλον ἀποδέχομαι θεολο-
[50] γίαν· ἐνθυμούμενος ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν μύθων
ἀγαθὰ μικρά τε ἐστὶ καὶ οὐ πολλοὺς δυνάμενα ὠφελεῖν, ἀλλὰ
12 μόνον τοὺς ἐξητακότας ὧν ἕνεκα γίνεται. Σπάνιοι δ' εἰσὶν
οἱ μετειληφότες ταύτης τῆς φιλοσοφίας· ὁ δὲ πολὺς καὶ
ἀφιλοσόφητος ὄχλος ἐπὶ τὰ χείρω λαμβάνειν φιλεῖ τοὺς
περὶ αὐτῶν λόγους, καὶ πάσχει θάτερον, ἢ καταφρονεῖ τῶν
θεῶν, ὡς ἐν πολλῇ κακοδαιμονίᾳ κυλινδουμένων, ἢ τῶν αἰσχί-
στων τε καὶ παρανομωτάτων οὐδενὸς ἀπέχεται, θεοῖς ὁρῶν p. 80
13 αὐτὰ προσκείμενα. Ἀλλὰ ὑπὲρ μὲν τούτων τοῖς αὐτὸ μόνον
τὸ θεωρητικὸν τῆς φιλοσοφίας μέρος ἀσκοῦσιν ἀφείσθω
σκοπεῖν· τῆς δὲ ὑπὸ Ῥωμύλου κατασταθείσης πολιτείας καὶ
τάδε ἡγησάμην ἱστορίας ἄξια.

Τὰ μὲν δὴ παραστάντα τοῖς κρατίστοις τῶν φιλοσόφων καὶ τοῖς παλαιοῖς καὶ πρώτοις τῆς Ῥωμαίων ἡγε-

d 2. ἐπιστάμενος] ἐπιστάμενοι D. 4. διάκειμαι] διακείμενοι B. 6. ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν] ὅτι τὰ Ἑλληνικὰ ἀγαθὰ B. ὅτι τὰ τῶν Ἑλλην. C. Ἑλλήνων A. pro Ἑλληνικῶν. μὲν ἐκ om. D.F.G. 7. πολλοὺς] πολλὰ D. πολλῇ F. 8. ἀλλὰ μόνον om. S. 12. αὐτῶν] αὐτὸν B. 13. καταφρονεῖν] καταφρονεῖ B.C.F.H. Supra πάσχειν δυοῖν S.

p. 80. 1. ἀπέχεται] ἀπέχεσθαι S. 2. ἀλλὰ περὶ] ἀλλ' ὑπὲρ A.H.S. 3. θεωρητικὸν] θεωρητὸν F.G. φιλοσοφίας μέρος ἀσκοῦσιν] φ. ἀσκούσης B.C.F.G. ἀποτετμημένοις pro ἀσκοῦσιν S. f. ex Dionys. 9. τῆς Ῥωμ.] Ῥωμ. τῆς A.H. τῶν Ῥωμ. F.

norim, ac quivis alius, in ejusmodi tamen fabulis magna semper cautione opus esse arbitror, eoque libentius Romanorum theologiam approbo, mecum ipse reputans, exigua admodum illa esse bona quæ Græcis fabulis continentur, quæque non ad plures, sed tantum ad eos pertinere possint, qui quem in scopum ipsæ collineent, diligenter accurateque perspexerint.
12 Enimvero, cum pauci admodum illi sunt, quibus hanc ad philosophiam aditus pateat, tum sane rudis et imperita multitudo vulgares istos de diis sermones deteriorem in partem interpretari solet, atque in alterum e duobus incidit, ut vel deos aspernetur tot ac tantis miseriarum fluctibus jactatos, vel nullum flagitii scelerisque genus cavendum sibi ac declinan-
13 dum putet, cum ex diis ipsis usque adeo familiaria fuisse videat. Verum ista hominibus iis, qui ad solam philosophiæ partem quæ est in contemplatione posita adhæsere, diligentius expetenda relinquimus: ego vero, hæc etiam quæ reipublicæ a Romulo institutæ propria sunt, digna quæ memoriæ proderentur putavi.

Hactenus Dionysius.

Ejusmodi non modo summorum philosophorum, sed ipsorum quoque Romani imperii fundatorum ac principium, de Græcorum

μονίας περὶ τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας τοιαῦτα ἦν, οὐδαμῶς φυσιολογίας ἐν τοῖς περὶ θεῶν μύθοις παραδεχό- b
μενα, οὐδέ γε τὰς σεμνοφανεῖς καὶ σοφιστικὰς τερθρείας. Ἡμεῖς γε μὴν ἐπείπερ ἅπαξ ὡρμήθημεν καὶ ἐπὶ τὸν τούτων ἔλεγχον, φέρε τὰς ἑρμηνείας αὐτῶν καὶ θεωρίας, τί ποτε ἄρα σεμνὸν καὶ θεοπρεπὲς ἐπικομίζονται, κατίδωμεν· μηδὲν μὲν ἐξ ἡμῶν, πάντα δὲ ταῖς αὐτῶν φωναῖς συγχρώμενοι, ὡς ἂν παρ' αὐτῶν αὖθις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα καταμάθωμεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ. p. 82 b

[51] ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τὰ μὲν παραστάντα τοῖς κρατίστοις τῶν φιλοσόφων καὶ τοῖς παλαιοῖς καὶ πρώτοις τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας περὶ τῆς Ἑλληνικῆς θεολογίας τοιαῦτα ἦν, οὐδαμῶς φυσιολογίας ἐν τοῖς περὶ θεῶν μύθοις παραδεχόμενα, c

b 4. ἐπὶ καὶ τὸν] καὶ ἐπὶ τὸν A.B.H. καὶ om. C.D.F.G. 7. κατίδωμεν] συνίδωμεν A.H.S.V. 8. αὐτῶν] αὐταῖς B.

p. 82. b 3. Προοίμιον om. A.B.H. 7. τῆς τῶν Ῥωμαίων H. 9. θεολογίας] φυσιολογίας (θεο above) B. Mox φυσιολόγως D. c. ἐν τοῖς om. A. qui mox μύθους pro μύθοις. ἐν om. H.

hominum theologia judicium fuit: ex quo intelligimus, nusquam eos novam istam in fabulis deorum evolvendis physiologiam probare voluisse: tantum abest, ut sophisticis quibusdam præstigiis, et dignitatis ad speciem compositis januam aperirent. Sed quoniam semel istorum quoque vanitatem sponte redarguendam suscepimus, age quid præclari tandem numinibusque digni eorum interpretationes et commentationes afferant, videamus: sic tamen nihil ut ore loquamur nostro, sed omnia ipsissimis eorum verbis concepta producamus, suaque rursus ab iis mysteria doceamur.

LIBER TERTIUS.

PROŒMIUM.

Ejusmodi quidem non modo summorum philosophorum, sed ipsorum quoque Romani imperii fundatorum ac principum, de Græcorum hominum theologia judicium fuit, ex quo intelligimus, nusquam eos novam istam in fabulis deorum evolvendis physiologiam

οὐδέ γε τὰς σεμνοφανεῖς καὶ σοφιστικὰς τερθρείας.
2 Ἡμεῖς γε μὴν ἐπείπερ ἅπαξ ὡρμήθημεν καὶ ἐπὶ τὸν
τούτων ἔλεγχον, φέρε τὰς ἑρμηνείας αὐτῶν καὶ θεωρίας,
τί ποτε ἄρα σεμνὸν καὶ θεοπρεπὲς ἐπικομίζονται, συνί-
δωμεν, μηδὲν μὲν ἐξ ἡμῶν, πάντα δὲ ταῖς αὐτῶν φωναῖς
συγχρώμενοι· ὡς ἂν παρ' αὐτῶν αὖθις τὰ αὐτῶν σεμνὰ
καὶ ἀπόρρητα καταμάθωμεν.
3 Μυρίοις μὲν οὖν ἄλλοις τῶν φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλο-
μένων πολὺς περὶ τούτων εἴσηκται πόνος, διαφόρους d
τὰς αὐτῶν εὑρεσιολογίας πεποιημένοις, καὶ τὸ παρα-
στὰν καὶ δόξαν ἑκάστῳ τοῦτ' εἶναι τὸ ἀληθὲς ἀπισχυρι-
ζομένοις· ἐμοὶ δὲ ἐξαρκεῖ τὰς ἀποδείξεις ἀπὸ τῶν μά-
λιστα διαφανῶν καὶ πᾶσι τοῖς φιλοσόφοις γνωρίμων
κλέος τε οὐ μικρὸν φιλοσοφίας παρ' Ἕλλησιν ἀπενη-
4 νεγμένων παρασχεῖν. Ὧν πρῶτον λαβὼν ἀνάγνωθι τοῦ

c 2. σεμνοφανεῖς] κενοφανεῖς C.F.G. 3. ὡρμήθημεν ἐπὶ] ἅπαξ ὡρ. καὶ ἐπὶ A.B.C.F.G.H. ὡ. καὶ ἐπὶ E. 6. συνίδωμεν] συνκατίδωμεν B. Mox μὲν om. A.H. 9. καταμάθωμεν] καταμάθοιμεν A.H. μάθωμεν B.E. 10. φιλοσοφεῖν] φιλοσόφων B.C.F.G. Supra καὶ ἄλλοις D E.F.G. d. διαφόρους] διαφόρως C.F.G. τὰς αὐτῶν εὑρεσιολ.] τῶν αὐτῶν εὑρησιλ. A.B.H. εὑρεσιλογ. F.G. 3. τὸ ἀληθὲς] τὸ om. A.H. ἀπισχυριζομένοις] ἐπισχ. A.C. ἀπαχ. F. 7. ἀπενηνεγμένοι H. 8. πρῶτον] πρώτου A.

probare voluisse, tantum abest, ut sophisticis quibusdam præstigiis,
2 et dignitatis ad speciem compositis januam aperirent. Sed quoniam
semel istorum quoque vanitatem sponte redarguendam suscepimus,
age quid præclari tandem numinibusque digni, eorum interpreta-
tiones et commentationes afferant, videamus; sic tamen nihil ut ore
loquamur nostro, sed omnia ipsissimis eorum verbis concepta produ-
camus, suaque ab iis etiam recondita speciosæ gravitatis mysteria
3 doceamur. Ac sexcenti quidem alii, qui sese philosophari profiten-
tur, multum hoc in genere laboris et operæ consumpserunt, dum
sua quisque a cæteris dissidentia commenta profert, quodque ingenio
suo placuerit, id purum putumque verum esse confirmat: mihi tamen
satis fuerit, certas perspicuasque probationes ex clarissimis quibusque
ac philosophorum vulgo notissimis, et eximia quadam apud Græcos
4 philosophiæ laude florentibus arcessere. Tu ergo Plutarchum illum

Χαιρωνέως Πλουτάρχου τὰς περὶ τῶν προκειμένων φωνὰς, ἐν αἷς σεμνολογῶν παρατρέπει τοὺς μύθους ἐφ' ἃς φησιν εἶναι μυστηριώδεις θεολογίας· ἃς δὴ ἐκκαλύπτων, τὸν μὲν Διόνυσον τὴν μέθην εἶναί φησιν, οὐκ ἔτι τὸν ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἐν τῷ πρὸ τούτου συγγράμματι δεδηλωμένον θνητὸν ἄνδρα, τὴν δὲ Ἥραν, τὴν γαμήλιον p. 83 ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συμβίωσιν· εἶθ', ὥσπερ ἐπιλελησμένος τῆς ἀποδόσεως, ἑτέραν ἑξῆς ἐπισυνάψας ἱστορίαν, τὴν Ἥραν οὐκ ἔτι ὡς τὸ πρότερον, ἀλλὰ τὴν γῆν ὀνομάζει, λήθην δὲ καὶ νύκτα τὴν Λητῶ· καὶ πάλιν τὴν αὐτὴν τῇ Λητοῖ φησὶν εἶναι τὴν Ἥραν· εἶτ' ἐπὶ τούτοις εἰσάγεται αὐτῷ ὁ Ζεὺς τὴν αἰθέριον δύναμιν ἀλληγορούμενος. Καὶ τί με δεῖ ταῦτα προλαμβάνειν, αὐτοῦ παρὸν ἀκοῦσαι τοῦ ἀνδρὸς ὧδέ πως ἐν οἷς ἐπέγραψε b Περὶ τῶν ἐν Πλαταιαῖς Δαιδάλων τὰ λανθάνοντα τοὺς

d 11. ἐφ' οὓς] ἐφ' ἃς A.B.H. Supra σεμνολόγων H. 13. φησι] φασὶ (η supra) A. qui statim om. οὐκ ἔτι. et sic ni fallor H.
p. 83. γαμήλιον] γαμήμιλιον C. 4. ἐπισυνάψας] ἐπισυνάψαι A. 5. ὡς τὸ] ὡς om. B.C.E.F.G. οὐκ εἰς τὸ D. 7. τῇ Λητοῖ] τὴν λητὸν E. 9. εἰς τὴν αἰθ. H. qui mox ἀλληγορουμένος (sic.) b. Πλαταιαῖς] πλατεαῖς B.C.F.G.H.

Chæronensem primum in manus sume, ipsiusque locum eum ad rem nostram accommodatum perlege, ubi quæsito dictionis apparatu fabulas alium in sensum flectit ac torquet, quas utique arcanæ theologiæ plenas esse dictitat. Hanc vero enucleans, Bacchum quidem ebrietatem esse tradit, non jam hominem illum morti obnoxium, et in historia decantatum, cujus superiore libro meminimus: Junonem autem, mutuam viri uxorisque consuetudinem matrimonii vinculo sociatam. Deinde, quasi suæ hujus accommodationis oblitus, aliam continuo subtexens historiam, Junonem istam non jam uti prius, sed terram nominat; Latonam vero oblivionem et noctem: moxque Junonem eandem cum ipsa Latona facit. Ad hæc Jovem nobis inducit, quem ætheris vim allegorice interpretatur. Verum quid opus hæc summatim strictimque prælibare, cum ipsummet audire liceat in iis quæ De Platæensibus Dædalis memoriæ prodidit, de

πολλοὺς τῆς ἀποῤῥήτου περὶ θεῶν φυσιολογίας ἐκφαίνοντος·

1 Ὅτι μὲν οὖν ἡ παλαιὰ φυσιολογία καὶ παρ' Ἕλλησι καὶ c ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
βαρβάροις λόγος ἦν φυσικὸς ἐγκεκρυμμένος μύθοις, τὰ πολλὰ δι' αἰνιγμάτων καὶ ὑπονοιῶν ἐπίκρυφος καὶ μυστηριώδης θεολογία, τά τε λαλούμενα τῶν σιγωμένων σαφέστερα τοῖς πολλοῖς ἔχοντα, καὶ τὰ σιγώμενα τῶν λαλουμένων ὑποπτότερα, δῆλόν ἐστι ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς ἔπεσι καὶ τοῖς Αἰγυπτιακοῖς καὶ Φρυγίοις λόγοις· μάλιστα δὲ οἱ περὶ τὰς τελετὰς ὀργιασμοὶ, καὶ τὰ δρώμενα συμβολικῶς ἐν ταῖς
2 ἱερουργίαις τὴν τῶν παλαιῶν ἐμφαίνει διάνοιαν. Οἷον, ἵνα d
μὴ μακρὰν τῶν ἐνεστηκότων λόγων βαδίζωμεν, οὐ νομίζουσιν οὐδὲ ἀξιοῦσι κοινωνίαν εἶναι πρὸς Διόνυσον Ἥρᾳ· φυλάσσονται δὲ συμμιγνύναι τὰ ἱερὰ, καὶ τὰς Ἀθήνησιν ἱερείας

c 2. *ἐκκεκαλυμμένος*] *ἐγγεγραμμένος* A.H. *ἐκκεκριμμένος* C. *ἐκκεκρυμμένος* F.G. (in quo fortasse latet *ἐγκεκρυμμένος*.) *ἐγκεκαλυμμένος* Vigeri margo. 3. *ἐπίκρυφος*] *ἀπόκρυφος* A.H. *ἐπίκουρος* E. 4. *θεολογίας* F. 6. *ἔχοντα*] Wyttenbachius conjicit *ἔχουσα*. 7. *ὑποπτότερα*] *ὑπόπτερα* B. *δῆλον*] *κατάδηλον* A. *κατάδηλον ἔστι δὲ* H. *ἐν τοῖς Ὀρφικοῖς*] *τοῖς Ὀρφαικοῖς* A.H. Tum *ἔπαισι* B. 8. *Αἰγυπτιακοῖς*] *Αἰγυπτιακῆς* B. 10. *ὀργιασμοὶ*] *ὀργιασμένοι* C. 11. *ἐν ταῖς*] *ἔν τε* A.H. Mox *τήν τε* H. *παλαιῶν*] *πασῶν* D.E.F.G. d. *οἷον μὴ μακρὰν—καὶ σώμασιν* om. B. *μὴ*] *ἵνα μὴ* A.C.F.G.H. 3. *εἶναι πρὸς*] *εἶναι* om. H. 4. *φυλάσσονται δὲ*] *καὶ φυλάσσονται* A. et sic H. sed retento *δέ*. 5. *συμμιγνύναι*] *συμμιγῆναι* H. *Ἀθήνησιν ἱερείας ἀπ.*] *ἀθήνησι ας ἀπ.* A. *ἀθ. ἂς* H.

abdita illa vulgoque hominum ignota deorum physiologia disertis verbis ita disserentem :

1 Antiquam, inquit, non Græcorum modo, sed etiam barbarorum physiologiam aliud nihil fuisse, quam rationem quandam naturalem fabulis involutam, adeoque latentem et obscuram theologiam, cujus ænigmatis et allegoriis arcana fere mysteria ita tegebantur, ut cum ea quæ dicebantur facilius quam quæ silebantur, imperita multitudo caperet, tum vero de iis quæ silebantur majus aliquid quam quæ dicebantur, suspicione conjiceret, quivis tam ex Orphei carminibus, quam ex Ægyptiorum et Phrygum monimentis auferre potest. Maxime vero cum solennes initiandi ritus, tum quæ dum sacris operabantur adhiberi symbola consueverant, quæ
2 mens veterum quique sensus fuerit, ostendunt. Cujusmodi, ne longius ab instituta disputatione abeamus, illud est, quod nullam prorsus Junoni cum Baccho societatem et communionem esse pronuntient, eoque caveant diligenter, ne amborum sacra misceantur: ipsæque adeo sacerdotes, ut aiunt, Athenis aliæ aliis occurrentes denuntient, uti ne quicquam hederæ

Plutarch. ed. Wyttenbach. T. V. p. 501 = 754.

Juno cur infesta Baccho.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ἀπαντώσας, φησὶν, ἀλλήλαις μὴ προσαγορεύειν, μηδὲ ὅλως κιττὸν εἰς τὸ τῆς Ἥρας εἰσκομίζεσθαι τέμενος, οὐ διὰ τὰς μυθικὰς καὶ φλυαρώδεις ζηλοτυπίας, ἀλλ' ὅτι Γαμήλιος μὲν ἡ θεὸς καὶ νυμφαγωγός· ἀπρεπὲς δὲ νυμφίοις τὸ μεθύειν, c. Legg. VI. p. 775 B. [52] καὶ γάμοις ἀναρμοστότατον, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ἀκρατοποσία γάρ φησι ταραχὴν ἐμποιεῖ καὶ ψυχαῖς καὶ σώμασιν, ὑφ' ἧς ἄπλαστα καὶ πεπλανημένα ῥιζοῦται κακῶς τὰ σπει- p. 84 ρόμενα καὶ κυϊσκόμενα. Πάλιν οἱ θύοντες Ἥρᾳ τὴν χολὴν οὐ καθαγίζουσιν, ἀλλὰ κατορύττουσι παρὰ τὸν βωμὸν, ὡς δέον ἄθυμον καὶ ἄχολον καὶ καθαρεύουσαν ὀργῆς καὶ πικρίας ἁπάσης τὴν γυναικὸς καὶ ἀνδρὸς εἶναι συμβίωσιν.

3 Τοῦτο δὴ τὸ συμβολικὸν εἶδος ἐν τοῖς λόγοις καὶ τοῖς μύθοις μᾶλλόν ἐστιν. Οἷον, ἱστοροῦσι τὴν Ἥραν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ τρεφομένην ἔτι παρθένον ὑπὸ τοῦ Διὸς κλαπῆναι, b

d 6. φησὶν] φασὶν conj. Vigerus. προσαγορεύειν] μὴ προσ. A.F.G.H. προαγορεύειν conj. Vigerus. 8. κομίζεσθαι] εἰσκομίζεσθαι A.F.G.H. 10. μὲν ἡ θεὸς] ἡ θεὸς om. C.F.G. qui addunt ὁ θεὸς post νυμφαγωγός. 11. νυμφίοις τὸ μεθύειν] τὸ μεθ. νυμφ. A.H. δὲ om. F.G. 12. ἀναρμυστότατον F.G. ἀνάρμοστο H. pen. γάρ φησι om. A.H. ult. ὑφ' ἧς] ὑφ' οἷς C. Supra ποιεῖ D.

p. 84. 1. πεπλανημένα] πεπλασμένα E. ῥιζοῦνται F.G. 2. κυϊσκόμενα] κυιδεόμενα C. καὶ om. F.G. 3. Ἥρᾳ] ἧραν B.E. καθαγιάζουσιν] καταγίζουσιν (θ supra) A. οὐ καταγίζουσι H. οὐκ ἀθαγιάζουσιν B. καθαλάζουσι C. οὐκ ἀγαθίζουσιν D. Vigeri margo. Pluribus verbum καθαγίζειν illustrat Wyttenbach. ad Eunap. p. 176. 4. κατορύττουσι παρὰ] κατορίττουσι περὶ C. περὶ F.G. 6. τὴν] τῆς D. γρ. S.V. 7. τοῦτο δὴ] τοῦτο δὲ A.H. 9. μᾶλλόν ἐστιν] ἔστι μᾶλλον A.H.

Junonis in delubrum inferatur: non jam ob fabulosam illam ac nugatoriam quam ipsi affingunt zelotypiam; sed quod cum nuptiarum præses ac Pronuba dea illa sit, tum vero ebrietatis vitium et sponsis indignum et a nuptiis penitus alienum videatur, ut tradit Plato: Immoderatus enim, inquit, meri potus perturbationes in animis pariter et corporibus excitat, quibus efficitur ut proseminati conceptique fœtus, cum ob errantes disjunctasque partes minus fingi conformarique possint, vix ullam quoque Junoni fel invisum. virium firmitatem assequantur. Præterea qui Junoni sacrificant, ei fel nequaquam offerunt, sed illud juxta altare defodiunt, quod ab omni bile et iracundiæ acerbitate vacuam esse mutuam conjugum vitæ consuetudinem oporteat.

3 Atque hoc symboli genus magis etiam in iis quæ narrari ac circumferri vulgo solent fabulis locum habet. Sic enim legimus, Junonem adhuc virginem cum in Eubœa educaretur, furtim a Jove sublatam ibi

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

καὶ διακομισθεῖσαν ἐνταῦθα κρύπτεσθαι, Κιθαιρῶνος αὐτοῖς ἐπίσκιόν τινα μυχὸν καὶ θάλαμον αὐτοφυῆ παρασχόντος. Ἐλθούσης δὲ τῆς Μακρίδος κατὰ ζήτησιν—ἦν δὲ Ἥρας τιθήνη—καὶ βουλομένης ἐρευνᾶν, οὐκ ἐᾶν τὸν Κιθαιρῶνα πολυπραγμονεῖν, οὐδὲ τῷ χωρίῳ προσάγειν, ὡς τοῦ Διὸς ἐκεῖ τῇ Λητοῖ συναναπαυομένου καὶ συνδιατρίβοντος. Ἀπελθούσης δὲ τῆς Μακρίδος, οὕτω τότε μὲν διαλαθεῖν τὴν Ἥραν, c ὕστερον δὲ τῇ Λητοῖ χάριν ἀπομνημονεύουσαν, ὁμοβώμιον θέσθαι καὶ σύνναον, ὥστε καὶ Λητοῖ μυχίᾳ προθύεσθαι· τινὲς δὲ νυχίαν λέγουσι. Σημαίνεται δὲ ἐν ἑκατέρῳ τῶν ὀνομάτων τὸ κρύφιον καὶ διαλεληθός. Ἔνιοι δὲ τὴν Ἥραν αὐτὴν ἐκεῖ τῷ Διῒ λάθρα συνοῦσαν καὶ λανθάνουσαν οὕτω Λητώ φασιν νυχίαν προσηγορεῦσθαι· φανερῶν δὲ τῶν γάμων γενομένων, καὶ περὶ τὸν Κιθαιρῶνα πρῶτον ἐνταῦθα καὶ d τὰς Πλαταιὰς τῆς ὁμιλίας ἀνακαλυφθείσης, Ἥραν τελείαν καὶ Γαμήλιον αὐτὴν προσαγορευθῆναι.

b 3. Κυθαιρῶνος] Κιθαιρ. B.H. Tum αὐτοῖς om. C.F.G. ἐπίσκιόν τινα μ.] μ. τ. ἐ. A. μ. ἐ. τ. H. 7. κιθαιρῶνα] κιθαιρῶ B. 9. ἐκεῖ] κἀκεῖ F.G. λητοῖ] λοιπῇ C. c 3. μυχίᾳ—τινὲς δὲ om. B. μυχίᾳ] μοιχείᾳ A.C.F.G. μοιχίᾳ D.H. Λητῶ pro Λητοῖ E. omissis μυχίᾳ—τινὲς δέ. 5. ἑκατέρῳ] ἑκατέροις C.F.G. Supra δὲ om. H. Tum τῷ ὀνόματι B. 7. λάθρα συνοῦσαν] λ. σ. αὐτῷ φασι λητὼν νυχιών A H. Mox καὶ λανθάνουσαν om. C. 8. λητῶ om. B. 9. προσηγορεῦσθαι] προσαγορεύθαι C.G. προσηγορεύεσθαι F. d. Πλαταιὰς] πλατεὰς B.C.F.G. ὁμιλίας] ὁμηλίας C. 2. Ἥραν] ἥραν νυχίαν A. γρ. S.V. ἥραν τελείαν νυχίαν H.

latuisse, cum utrique Cithæron umbrosum quendam specum, et thalamum a natura ipsa factum præbuisset. Quo cum Macris quæritando pervenisset, (nutrix ea Junonis erat) locumque omnem scrutari vellet, ab eodem Cithærone prohibitam illam fuisse, quo minus vel latebras curiosius exploraret, vel ad eas propius accederet, quasi Jupiter ibidem cum Latona quiesceret, ejusque congressu frueretur. Posteaquam ergo Macris abiisset, Junonem tum quidem eo in loco latuisse, deinceps vero, ut extaret accepti Latonæ nomine beneficii memoria, commune cum ea templum communemque aram habere voluisse; atque hinc Latonæ μυχίᾳ, hoc est latebrosæ sacra faciendi morem fluxisse: quanquam alii νυχίαν, id est nocturnam eam vocant; sic tamen ut occulti ac latentis aliquid nomen utrumque repræsentet. Nec desunt, qui Junonem ipsam quod rem ibi cum Jove clam omnibus habuisset, nocturnam Latonam postea nuncupatam esse velint; donec vulgata passim fama nuptiarum, initæque primum circa Cithæronem ad Platæas cum Jove consuetudinis, eandem in posterum perfectam et Pro-

Junonis cum Latona conjunctio.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

4 Οἱ δὲ φυσικῶς μᾶλλον καὶ πρεπόντως ὑπολαμβάνοντες τὸν μῦθον οὕτως εἰς τὸ αὐτὸ τῇ Λητοῖ συνάγουσιν τὴν Ἥραν. Γῆ μέν ἐστιν ἡ Ἥρα, καθάπερ εἴρηται· νὺξ δὲ ἡ Λητὼ, ληθώ τις οὖσα τῶν εἰς ὕπνον τρεπομένων. Νὺξ δὲ οὐδέν ἐστιν ἄλλο πλὴν σκιὰ γῆς· ὅταν γὰρ πλησιάσασα ταῖς δυσμαῖς ἀποκρύψῃ τὸν ἥλιον, αναπλατυνομένη μελαίνει τὸν ἀέρα· καὶ τοῦτο ἔστι τὸ ἐκλειπτικὸν ὀλίσθημα τῶν πανσελήνων, ὅταν τῆς σελήνης περιφερομένης ἡ σκιὰ τῆς γῆς ἐπιψαύσῃ καὶ διαθολώσῃ τὸ φέγγος.

5 Ὅτι δὲ οὐκ ἄλλη τίς ἐστι τῆς Ἥρας ἡ Λητὼ, μάθοιτ' ἂν p. 85 ἐνθένδε. Τὴν Ἄρτεμιν ἤδη που θυγατέρα Λητοῦς καλοῦμεν, ἀλλὰ καὶ Εἰλείθυιαν τὴν αὐτὴν ὀνομάζομεν· οὐκοῦν ἥ τε Ἥρα καὶ ἡ Λητὼ δύο εἰσὶ μιᾶς θεοῦ προσηγορίαι. Πάλιν, ἐκ μὲν Λητοῦς ὁ Ἀπόλλων, ἐκ δὲ Ἥρας ὁ Ἄρης γέγονε, μία δέ ἐστι ἀμφοτέρων δύναμις· καὶ κέκληται Ἄρης μὲν, ὡς ἀρήγων τοῖς κατὰ βίαν καὶ μάχην συμπτώμασιν, Ἀπόλλων δὲ, ὡς ἀπαλλάττων καὶ ἀπολύων τῶν περὶ σῶμα νοσηματικῶν παθῶν τὸν ἄνθρωπον. Διὸ καὶ τῶν ἐμπυρωτάτων

d 4. ὑπολαμβάνοντες] ὑπολαβόντες A.H. 6. συνάγουσιν] συνάγωσιν D. 9. πλὴν] ἢ H. 11. ὑποκρύψῃ] ἀνακρύψῃ A.H. ἀποκρύψῃ C.F.G. 13. ἐκλειπτικὸν] ἐκκλειπτικὸν D. 15. ἐπιψαύσῃ] ἐπιφαύσῃ A.H.

p. 85. 3. Εἰλήθ.] εἰλειθ. B. et infra. 4. ἥτε Ἥρα καὶ] ἥρα τε καὶ C.F.G. ἥρα τὴν καὶ D. 5. προσηγορίαι] προσηγορία H. 7. ἀμφοτέρων] ἀμφοτέροις H. 8. ἄρης μὲν] ἄρης ὁ μὲν A.H. 12. ἐμπυρωτάτων] ἐμπυρεστάτων B.

4 nubam appellarunt. At qui hujus in fabulæ vestigando sensu majorem naturæ rerum ac decori rationem habuere, ut Junonem unam eandemque cum Latona facerent, ita philosophati sunt. Juno quidem, ut paulo ante diximus, terra est, Latona vero nox, quippe quæ eorum qui somno sese dant ληθὼ quædam sit, id est oblivio. Jam nox aliud nihil est, quam umbra terræ: ubi enim ad occasum vergens solem occultavit, sese latius porrigens atram caliginem toto diffundit aëre. Atque is demum est pleniluniorum quasi lapsus cui defectio comitatur, quo nimirum tempore, dum

Juno terra Latona nox.

5 luna convertitur, umbra Terræ lucem ejus attingit obscuratque. Ceterum Latonam a Junone aliam non esse vel ex eo quivis intelligat. Enimvero Dianam vulgo Latonæ filiam vocamus; eandem præterea Lucinam nominamus. Juno igitur et Latona duæ sunt unius deæ appellationes. Deinde Apollo quidem ex Latona, Mars vero ex Junone natus est: ambo autem vim eandem ac potestatem habent. Mars enim, Ἄρης, quasi ἀρήγων, hoc est, in acerbis ac præliorum sociis casibus opem ferens, nominatus est, Apollo autem quasi ἀπαλλάττων et ἀπολύων, id est, morbis illis hominem liberans, quibus corpus laborare solet. Itaque ex ardentissimis astris et

Mars et Apollo conjunctissimi.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ἄστρων καὶ πυριφλεγεστάτων ὁ μὲν ἥλιος Ἀπόλλων κέ- b κληται, ὁ δὲ πυρροειδὴς Ἄρης ἐπωνόμασται. Καὶ οὐκ ἀπότροπόν ἐστι τὴν αὐτὴν θεὸν γαμήλιον λέγεσθαι, καὶ μητέρα Εἰλειθυίας καὶ ἡλίου νομίζεσθαι. Γάμου μὲν γὰρ τέλος γένεσίς ἐστι· γένεσις δὲ, ἡ εἰς ἥλιον καὶ φῶς ἐκ σκότους πορεία. Καὶ καλῶς ἔφη ὁ ποιητής,

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τόν γε μογοστόκος Εἰλήθυια
ἐξάγαγε πρὸ φόωσδε καὶ ἠελίου ἴδεν αὐγάς.

Εὖ ὁ ποιητὴς τῇ μὲν προθέσει τὴν σύνθεσιν ἔθλιψεν, ἐμφαί- c νων τὸ βεβιασμένον τῆς ὠδῖνος, τέλος δὲ τῆς γενέσεως ἐποίησεν ἥλιον ἰδεῖν. Οὐκοῦν ἡ αὐτὴ θεὸς ἐποίησε καὶ γάμον συνελθεῖν, ἵνα γένεσιν παρασκευάσῃ.

6 Δεῖ δὲ ἴσως καὶ τὸν εὐηθέστερον μῦθον εἰπεῖν. Λέγεται γὰρ ὁ Ζεὺς, τῆς Ἥρας αὐτῷ διαφερομένης καὶ μηκέτι φοιτᾶν εἰς τὸ αὐτὸ βουλομένης ἀλλὰ κρυπτούσης ἑαυτὴν, ἀμηχανῶν καὶ πλανώμενος Ἀλαλκομένει τῷ αὐτόχθονι συντυ-

b. καὶ πυριφ.] καὶ τῶν περι. A. καὶ τῶν π. H. 2. πυροειδὴς] πυρροειδὴς A. γρ. S.V. ἐπωνόμασται] ἐνωνόμασται B. ἐγκατωνομ. C.F.G. κέκληται H. 3. ἀπότροπον] ἀποτρόπων B.C.H. ἀποτρόπαιον D. Malim ἀπὸ τρόπου. 4. θεὸν] θεὰν A.H. Mox γενέσθαι F. 6. μὲν et γένεσις om. E. γένεσίς ἐστι om. F. ἡ om. H. 8. καλῶς ἔφη] ἔφη om. A.H. 9. Αὐτὰρ] ἀτὰρ B.C.E.F.G. Tum ἐπεὶ C.F.G. 10. φῶς] φόως B. φάος sine δὲ C.F.G. φάως D. πρὸ φόως H. Tum ἠελίου D.F.G. non ἡλίου. c 6. δεῖ δὲ—μορφῶσαί τε αὐτήν om. B. 8. μηκέτι] καὶ μ. E.F.G.H. et Montacutius.

coruscante flamma succensis solem Apollinem, alterum vero cujus ignea plane species est, Martem nuncuparunt. Neque sane alienum cuiquam videri debet, unam eandemque deam et nuptiarum præsidem vocari, et Lucinæ solisque matrem haberi. Nuptiarum quippe finis generatio est, generatio autem ex tenebris ad solem atque lucem quædam quasi progressio. Præclare igitur poeta cecinit,

Postquam ipsum in lucem partus Lucina levandi
Sollicita extulerat, solisque aspexerat auram.

Recte utique poeta ipsa quidem præpositione conjunctionem elisit, ut partus difficultatem oculis subjiceret; finem vero generationis statuit, solem intueri. Itaque una eademque dea ineundi quoque matrimonii
6 auctor fuit, ut generationi viam aperiret. Sed enim operæ pretium, opinor, fuerit, simpliciorem quandam fabulam hoc etiam loco narrare. Jovem quippe ferunt, quod minus Junoni cum ipso conveniret, eaque congressus declinandi caussa latebras captaret, animi dubium, hacque illacque vagantem in Alalcomenem indigenam aliquando incidisse, ex

Juno cum Jove reconciliata.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ [53] χεῖν, καὶ διδαχθῆναι ὑπὸ τούτου ὡς ἐξαπατητέον τὴν Ἥραν, d
σκηψάμενον γαμεῖν ἑτέραν. Συνεργοῦντος δὲ τοῦ Ἀλαλκομένους, κρύφα τεμόντας αὐτοὺς εὐκτέανον καὶ παγκάλην δρῦν μορφῶσαί τε αὐτὴν καὶ καταστεῖλαι νυμφικῶς, Δαιδάλην προσαγορεύσαντας· εἶτα οὕτως ἀναμέλπεσθαι μὲν τὸν ὑμέναιον, λουτρὰ δὲ κομίζειν τὰς Τριτωνίδας νύμφας, p. 86
αὐλοὺς δὲ καὶ κώμους τὴν Βοιωτίαν παρασχεῖν· περαινομένων δὲ τούτων, οὐκ ἔτι τὴν Ἥραν καρτερεῖν, ἀλλὰ καταβᾶσαν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, τῶν Πλαταιΐδων αὐτῇ γυναικῶν ἑπομένων, ὑπ' ὀργῆς καὶ ζηλοτυπίας θέουσαν ἐλθεῖν πρὸς τὸν Δία, b
καὶ τοῦ πλάσματος φανεροῦ γενομένου, διαλλαγεῖσαν μετὰ χαρᾶς καὶ γέλωτος αὐτὴν νυμφαγωγεῖν· τιμὴν δὲ τῷ ξοάνῳ προσθεῖναι, καὶ Δαίδαλα τὴν ἑορτὴν προσαγορεῦσαι, κατακαῦσαι δὲ ὅμως αὐτὸ, καίπερ ἄψυχον ὄν, ὑπὸ ζηλοτυπίας.

7 Ὁ μὲν οὖν μῦθος, τοιοῦτος· ὁ δὲ λόγος αὐτοῦ τοιόσδε.

d 2. σκεψάμενον] σκηψάμενον A.C.D. γρ. S.V. Vigeri margo. 3. τεμόντας αὐτοὺς εὐκτ.] τεμόντος αὐτοῦ ἐκτ. A.H. τεμῶντας C. Post ὑμέναιον quæ sequebantur verba γαμήλιος ᾠδὴ nihil videntur esse nisi interpretamentum v. ὑμεναίων. Ea om. A.H.

p. 86. 3. λουτρὰ δὲ] Mirum ut hic librarii initium novi capitis fecerunt cum inscriptione Γαμήλιος ᾠδὴ, quos ipse tacite secutus est Vigerus, quasi vero nuptialis cantilena a Plutarcho quidem apposita, sed ab Eusebio omissa vel alio casu amissa esset. Error profectus est ex ignoratione antecedentis particulæ οὕτως, quam et Vigerus perperam, ut totum locum, vertit, Deinde *Hymenæum quidem hunc in modum cecinisse.* WYTTENBACH. qui reddidit, *his factis eos Hymenæum cecinisse, Tritonidas Nymphas lavacra apportasse etc.* 5. παραινομένων F.G. 8. πλαταιΐδων] πλαταιάδων A.H. πλατείδων B.C.F.G. τῶν om. H.
b 8. ὑπὸ] ἀπὸ H. 9. τοιόσδε] τοιοῦτος A.

quo ita demum se Junonem in fraudem impulsurum esse didicerit, si novas nuptias simularet. Ergo Alalcomene suam Jovi operam commodante, clam ab iis excisam ingentem et eximiam quercum fuisse, quam arte configuratam ac sponsæ cultu ornatam instructamque Dædalam nominarint. Deinde Hymenæum quidem hunc in modum cecinisse. Tritonidas vero nymphas pelves attulisse, Bœotios denique tibias lautaque ac lasciva convivia præbuisse. Ista dum peragerentur, Junonem quod rem diutius ferre non posset, ex Cithærone monte descendisse, magnaque Platæensium muliercularum turba stipatam, ad Jovem iracundiæ ac zelotypiæ stimulis agitatam accurrisse, continuoque simulatione patefacta et reconciliata cum Jove gratia, cum lætitia et hilaritate novæ nuptæ quandam quasi conciliatricem fuisse, illudque honoris simulacro tribuisse, ut Dædala festum. ejusmodi festum Dædala nominaret, tametsi urgente zelotypia ipsum
7 postea licet inanime concremarit. Ac fabula quidem ita se habet; ejusdem

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἥρας καὶ Διὸς διαφορὰ καὶ στάσις οὐδὲν ἄλλο πλὴν στοιχείων δυσκρασία καὶ τάραχός ἐστιν, ὅταν ἀλλήλοις μηκέτι c συμμετρῆται κατὰ κόσμον, ἀλλὰ καὶ ἀνωμαλίας καὶ τραχύτητος ἐγγενομένης δυσμαχήσαντα λύσῃ τὴν κοινωνίαν, καὶ φθορὰν τῶν ὅλων ἀπεργάσηται. Ἂν μὲν οὖν ὁ Ζεὺς, τουτέστιν ἡ θερμὴ καὶ πυρώδης δύναμις, αἰτίαν παράσχῃ τῆς διαφθορᾶς, αὐχμὸς τὴν γῆν καταλαμβάνει· ἐὰν δὲ περὶ τὴν Ἥραν, τουτέστι τὴν ὑγρὰν καὶ πνευματικὴν φύσιν, ὕβρις τις ἢ πλεονασμὸς γένηται, ῥεῦμα ἦλθε πολὺ, καὶ συνώμβρισε καὶ κατέκλυσε τὰ πάντα. Τοιούτου δέ τινος γενομένου καὶ d περὶ τοὺς τότε χρόνους, καὶ μάλιστα τῆς Βοιωτίας βυθισθείσης, ὡς πρῶτον ἀνέδυ τὸ πεδίον, καὶ ἡ πλημμύρα ἐλώφησεν, ὁ μὲν ἐξ εὐδίας κόσμος τοῦ περιέχοντος ὁμόνοια καὶ διαλλαγὴ τῶν θεῶν ἐλέχθη. Πρῶτον δὲ ἀνέσχεν ἐκ τῶν φυτῶν τῆς γῆς ἡ δρῦς, καὶ ταύτην ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι, τροφῆς βίου καὶ σωτηρίας διαμονὴν παρασχοῦσαν. Οὐ γὰρ

c 2. ἀλλὰ καὶ] καὶ om. A. 3. δυσμαχήσαντα om. H. λύσῃ] λύσα B. 4. ἀπεργάσηται] ὑπεργάσηται C. 8. ἐὰν δὲ] ἐάν τε A.H. Tum περὶ om. F. τὴν ὑγρὰν] περὶ τὴν ὑ. A.H. 11. συνώμβρισε] συνώμβρησεν A.B. κατεκάλυσε] κατέλυσε A.H. κατέκλυσε B.C.G. γρ. S. Vigeri margo. κατέ[λυ]καυσε D. d 2. βοωτίας] βι[τ]ω B. 3. πρῶτον ἀνέδυ] πρώτερον ἔφυ A. πρότερον ἔφυ H.S.V. 4. εὐδίας] εὐθείας C.F.G. 5. ὁμονοίᾳ καὶ διαλλαγῇ] ὁμόνοια καὶ διαλλαγή B. 6. ἐλέγχθη] ἐλέχθη A. suprasc. D. Mox διανέσχεν H. ἀνέσχεν—ἥλιον καὶ om. B. 7. τῶν φυτῶν τῆς γῆς] τῆς γῆς τῶν φυτῶν C.D.F.G. καὶ ταύτην] καὶ om. C.F.G. 9. σωτηρίας] σωτηρίου A.H.

vero sensus et ratio talis est. Junonis Jovisque dissidium aliud nihil quam elementorum intemperiem perturbationemque significat, dum convenienti ac mutua qualitatum proportione sublata, atque hujus in locum inæquabilitate ac discordia succedente, pristinam conjunctionem acerbiore pugna dissolvunt, ac præsentem huic universo pestem afferunt. Enimvero si Jupiter, id est calor, et ignea vis corruptioni caussam præbuerit, terram æstus invadit: sin autem ex parte Junonis, hoc est humidæ flabilisque naturæ, aliquid injuriæ et exuperantiæ contigerit, immensa vis imbrium universa proluere atque obruere consuevit. Itaque cum aliquid ejusmodi temporibus illis accidisset; ipsaque maxime Bœotia aquarum vorticibus hausta esset, ut primum extitit emersitque solum, et inundationis æstus remisit, ornatus ille ac species, quæ circumfusi aëris sudique cœli serenitatem est consequuta, consensio deorum ac reconciliatio nuncupata est. Plantarum vero princeps caput extulit quercus, eamque homines, quod victum suppeditaret, salutemque ipsam tueretur, adamarunt: quippe quæ

Jovis ac Junonis allegoria.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ μόνον τοῖς εὐσεβέσιν, ὡς Ἡσίοδός φησιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑπολειφθεῖσι τῆς φθορᾶς,

Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας.

2 Ταῦτα μὲν ὁ Πλούταρχος. Ἡμεῖς δὲ ἔγνωμεν ἐκ
τῶν παρατεθεισῶν αὐτῷ φωνῶν, ὡς ἄρα καὶ ἡ θαυμα- p. 87
στὴ καὶ ἀπόρρητος φυσιολογία τῆς Ἑλληνικῆς θεολο-
γίας θεῖον μὲν οὐδὲν, οὐδέ τι μέγα καὶ θεοπρεπὲς καὶ τῆς
2 ἀναστάσεως ἄξιον ἐπήγετο. Ἀκήκοας γὰρ τὴν Ἥραν,
τοτὲ μὲν Γαμήλιον ἀναγορευομένην καὶ τὴν ἀνδρὸς καὶ
γυναικὸς συμβίωσιν δηλοῦσαν, τοτὲ δὲ τὴν γῆν πάλιν
Ἥραν ὀνομαζομένην, τοτὲ δὲ τὴν ὑγρὰν οὐσίαν· τὸν δὲ
Διόνυσον εἰς τὴν μέθην μετενηνεγμένον, εἰς νύκτα δὲ
τὴν Λητῶ, καὶ τὸν ἥλιον εἰς Ἀπόλλωνα, καὶ αὐτὸν δὲ
3 τὸν Δία εἰς τὴν θερμὴν καὶ πυρώδη δυνάμιν. Οὐκοῦν b
πρὸς τῇ τῶν μύθων ἀπρεπείᾳ καὶ ἡ δοκοῦσα σεμνοτέρα
διήγησις καὶ φυσιολογία οὐκ ἐπί τινας οὐρανίους νοερὰς

d 13. μέν τε] μέν γε C F.G. Tum φ. βαλάνους μέταρχος· ἡμεῖς δὲ A. μεταρχὰς H. post μελίσσας qui om. ταῦτα μὲν ὁ Πλούταρχος.

p. 87. 4. ἀναστάσεως] ἐπιστάσεως Toupius ad Suid. v. Ἐπίστασις. Emend. T. I. p. 194. ἀνατάσεως Vigerus. 5. τοτὲ] ποτὲ D. 6. καὶ γυναῖκος] καὶ om. A. 7. τοτὲ δὲ] τοτὲ δὲ καὶ F.G. πάλιν om. C.F.G. Mox ὀνομάζειν C.F.G. 8. τὸν δὲ] τότε δὲ C.D.F. Mox μετενηνεγμένου C. 11. αὐτόν γε] αὐτὸν δὲ A.H. b. Οὐκοῦν πρὸς τῇ— ἀπρεπείᾳ] Οὐκοῦν ἡ πρώτη τῶν μύθων ἀπρέπεια A.H. γρ. S.V.

non iis modo qui pietatem ac religionem colant, ut Hesiodus loquitur, sed iis etiam qui communem calamitatem effugerint,

Trunco fundat apes, summoque cacumine glandem.

2 Hactenus Plutarchus, ex cujus profecto verbis intelligimus,
nihil omnino magni, quodque vel divinitatem sapiat, vel osten-
tari magnopere debeat, præclara ista reconditaque Græcæ theo-
2 logiæ naturali explicatione contineri. Quippe, Junonem enim au-
diisti modo Pronubam appellari, quasi mutuam viri et uxoris vitæ
communionem significet; modo terram, modo humidam naturam
eandem vocari: Bacchum vero ad ebrietatis, Latonam ad noctis,
solem ad Apollinis, ipsumque adeo Jovem ad calidæ et igneæ vis
3 significationem rationemque traduci. Ergo præter fabularum indi-
gnitatem, ipsa quoque gravior, uti videbatur, earum interpretatio ac
physiologia, non jam vel ad cœlestes ullas, intelligentes divinasque

καὶ θείας δυνάμεις οὐδ' ἐπὶ λογικὰς καὶ ἀσωμάτους ἀνῆ-
γεν οὐσίας, κάτω δὲ πάλιν καὶ αὐτὴ εἰς μέθας καὶ γά-
μους καὶ ἀνθρώπεια πάθη, εἴς τε πῦρ, καὶ γῆν, καὶ
ἥλιον, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ὕλης στοιχεῖα κατέστρεφε τὰ
4 μέρη τοῦ κόσμου, καὶ πλέον θεοποιοῦσα οὐδέν. Τοῦτο
δὲ καὶ ὁ Πλάτων οἶδεν. Ὁμολογεῖ γοῦν διαρρήδην ἐν
τῷ Κρατύλῳ μηδὲν πλέον τῶν ὁρωμένων τοῦ κόσμου c
μερῶν τοὺς πρώτους τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα ἀνθρώπων
ἐγνωκέναι, μόνους δὲ θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν οὐρανῷ φω-
5 στῆρας, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν φαινομένων νομίσαι. Λέγει
δ' οὖν ὧδε πρὸς λέξιν·

[54] Φαίνονταί μοι οἱ πρῶτοι τῶν ἀνθρώπων περὶ τὴν Ἑλλάδα τούτους μόνους θεοὺς ἡγεῖσθαι, οὕσπερ νῦν πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ γῆν, καὶ ἄστρα, καὶ οὐρανόν. ΠΛΑΤΩΝΟΣ

6 Ἀλλὰ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ τοιαῦτα· ἴδωμεν δὲ καὶ τὰ
τούτων παλαίτατα· ἦν δὲ τὰ Αἰγύπτια. Τὴν Ἶσιν φασὶ d

b 5. ἀνῆγεν] ἀνήγαγεν A.H. ἀνωμάτους E. pro ἀσωμάτους. οὐσίας] οὐδίας F.G. 8. γῆν] καὶ γῆν A.H. καὶ γῇ E. 10. θεοποιοῦσα] θεοποιοῦσαν C. τοῦτο δὲ] τοῦτο δ' οὖν καὶ A.H. qui mox ἐν Κρατύλλῳ. 11. γοῦν] δ' οὖν B.C.F. c. τοῦ κόσμου μερῶν om. A.H. 2. ἐγνωκέναι] γενομένων ἐγ. A.H. ἐγνωκόσι B. 5. πρὸς λέξιν ὧδε H. 7. θεοὺς] τοὺς θεοὺς A.E.H. οὕσπερ] οἵσπερ A. 8. σελήνην] μήνην B. 11. παλαίτατα] παλαιότατα F.

facultates, vel ad naturas aliquas ratione præditas, et ab omni corporum concretione sejunctas evehebat; sed deorsum vergens, aut in crapulam, nuptias, et humanas cupiditates, aut in ignem, terram, solem ac reliqua elementa in materiam immersa, mundique partes extremo quasi actu desinebat, nullique præterea rei divinitatem
4 tribuebat. Atque hoc ipse quoque Plato intellexit. Enimvero diserte fatetur in Cratylo, præter istas quæ sub aspectum cadunt mundi partes nihil eos omnino qui Græciam principes tenuerant cognovisse, ac sola cœli astra, et cætera quæ phænomena vocantur, deos putasse. Sic enim ad verbum loquitur.

5 Qui Græciam primi habuere, ii videntur mihi deos tantum illos existimasse, quos etiamnum barbarorum plerique arbitrantur, solem, lunam, terram, astra, cœlum. Plat. Crat. p. 397 C.D.

6 Hujusmodi ergo sunt, quæ a Græcis de numinum suorum natura commemorantur. Nunc autem Ægyptiorum etiam fabulas longe Græcis antiquiores videamus. Aiunt itaque, Osiriden solem esse,

καὶ τὸν Ὄσιριν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην εἶναι, καὶ Δία μὲν τὸ διὰ πάντων χωροῦν πνεῦμα, Ἥφαιστον δὲ τὸ πῦρ, τὴν δὲ γῆν Δήμητραν ἐπονομάσαι· ὠκεανόν τε τὸ ὑγρὸν νομίζεσθαι παρ' Αἰγυπτίοις καὶ τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν Νεῖλον, ᾧ καὶ τὰς τῶν θεῶν ἀναθεῖναι γενέσεις· τὸν δὲ ἀέρα φασὶν αὐτοὺς προσαγορεύειν
7 Ἀθηνᾶν. Τούτους δὲ τοὺς πέντε θεοὺς, τὸν Ἀέρα λέγω καὶ τὸ Ὕδωρ τό τε Πῦρ καὶ τὴν Γῆν καὶ τὸ Πνεῦμα, πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπιπορεύεσθαι, ἄλλοτε ἄλλως εἰς μορφὰς καὶ ἰδέας ἀνθρώπων τε καὶ παντοίων ζώων σχηματιζομένους· καὶ τούτων ὁμωνύμους παρ' αὐτοῖς Αἰγυπτίοις γεγονέναι θνητοὺς ἀνθρώπους, Ἥλιον, καὶ p. 88
Κρόνον, καὶ Ῥέαν, ἔτι δὲ καὶ Δία, καὶ Ἥραν, καὶ Ἥφαιστον, καὶ Ἑστίαν ἐπονομασθέντας. Γράφει δὲ καὶ τὰ περὶ τούτων πλατύτερον μὲν ὁ Μάνεθως, ἐπιτετμημένως δὲ ὁ Διόδωρος ἐν τῇ προλεχθείσῃ αὐτοῦ γραφῇ ὧδέ πως ἱστορῶν κατὰ λέξιν·

d. εἶναι καὶ τὴν σ.] καὶ τὴν σ. εἶναι A H. εἶναι om. C.F.G. 2. διὰ πάντων] διὰ om. A.H. διὰ τῶν π. F.G. 3. χωροῦν] χωρίον A H. 4. ἐπονομάσαι] μετονομάσαι C.F.G. 5. νομίζεσθαι] ὀνυμάζεσθαι A.H. γρ. S.V. 6. νεῖλον] τὸν νεῖλον F.G. 7. τὸν δὲ] δὲ om. F.G. 11. πᾶσαν τὴν] τὴν πᾶσαν A.E.H. τὴν om. B. ult. ὁμωνύμους] ὁμωνύμως B.C.D.F.G. ἀνθρώπους] ἄνδρας A.H.

p. 88. δὲ καὶ Δία] καὶ om. A.E.H. δὲ om. C.F.G. 2. καὶ Ἑστίαν ἐπον.] καὶ ἔτι ἀνομ. B. κ. ἑ. ὀνομασθ. D. ἑστίαν ὀνυμ. F.G. 5. δὲ ὁ] δὲ om. F. qui mox γραφήν. γραφῇ αὐτοῦ H.

Isidem vero lunam; Jovem spiritum cuncta pervadentem, Vulcanum ignem, terram Cererem, Oceanum humorem, ac Nilum eorum fluvium, cui ipsas quoque deorum procreationes attribuunt: aërem denique
7 Minervam ab iisdem nominari ferunt. Atque hos quinque deos, Aërem videlicet, Aquam, Ignem, Terram, ac Spiritum, orbem universum percurrere, varias subinde hominum et omnis generis animantium figuras ac vultus induentes, quorum nomina cum aliquot hominibus morti obnoxiis, et in Ægypto natis communicata fuerint, quos utique Solem, Saturnum, Rheam, Jovem, Junonem, Vulcanum, Vestamque cognominarunt. Quæ Manethus quidem omnia fusius uberiusque persequitur, summatim vero Diodorus in eo quod supra laudavimus historiarum opere ad verbum ita comprehendit.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

3 Τούτους δὲ τοὺς θεοὺς, τὸν Ἥλιον, φησὶ, καὶ τὴν Σελήνην, Ὄσιριν ὄντας κατ' Αἰγυπτίους καὶ Ἶσιν, τὸν σύμπαντα κόσμον διοικεῖν, τρέφοντάς τε καὶ αὔξοντας πάντα τριμερέσιν ὥραις, ἀοράτῳ κινήσει τὴν περίοδον ἀπαρτιζούσαις, τῇ τε ἐαρινῇ καὶ θερινῇ καὶ χειμερινῇ· ταύτας δὲ ἐναντιωτάτην ἀλλήλαις τὴν φύσιν ἐχούσας ἀπαρτίζειν τὸν ἐνιαυτὸν ἀρίστῃ c
2 συμφωνίᾳ. Φύσιν δὲ συμβάλλεσθαι πλείστην εἰς τὴν τῶν ἁπάντων ζωογονίαν τῶν θεῶν τούτων, τὸν μὲν πυρώδους καὶ πνεύματος, τὴν δὲ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ, κοινῇ δ' ἀμφοτέρους ἀέρος· καὶ διὰ τούτων πάντα γεννᾶσθαι καὶ τρέφεσθαι. Διὸ καὶ τὸ μὲν ἅπαν σῶμα τῆς τῶν ὅλων φύσεως ἐξ ἡλίου καὶ σελήνης ἀπαρτίζεσθαι, τὰ δὲ τούτων μέρη πέντε τὰ προειρημένα, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ πῦρ, τὸ ξηρὸν, ἔτι δὲ τὸ d ὑγρὸν, καὶ τὸ τελευταῖον τὸ ἀερῶδες, ὥσπερ ἐπ' ἀνθρώπου κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας καὶ τὰ ἄλλα μέρη καταριθμοῦμεν, τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ σῶμα τοῦ κόσμου συγκεῖσθαι

b 3. φησὶ] φασὶ B. σελήνην] μήνην suprascripto σελήνην B. 4. ὄντας] ὄντα B.H. ὄντα καὶ Ἶσιν τὸν κατ' A. κατ' Αἰγ. om. H 5. διοικεῖν] διηκεῖν E. 7. ἀπαρτιζούσαις] ἀπαρτιζούσῃ C.F.G. ἁρπαζούσας E. 8. καὶ θερινῇ om. A.H. καὶ χειμερινῇ om. E. 9. ἐχούσαις H. c 2. πλείστην] πλεῖστα D. 4. πυρώδους] πυρώδως B. Supra τὸν om. H. Tum καὶ om. C. qui mox τὸν δὲ ὑ. et sic F.G. τὸ δὲ ὑ. H. πνεύματος τὴν δὲ] πνεύματος δὲ A. 5. ἀμφοτέρους] ἀμφοτέρων B. ἀέρος] ἀέρας A.H. 7. ἅπαν σῶμα] ὅλον σῶμα ἅπαν ni fallor H. qui infra om. πέντε. 10. τὸ πνεῦμα] τό τε πν. B.C.F. Mox καὶ πῦρ C. et ni fallor D. d 4. καταριθμούμενα] καταριθμοῦμεν A.E.H. γρ. in altero exempl. καταριθμοῦμεν S. et sic Diodor. καθαριθμούμενον B.

3 Utrumque deum, Solem, inquit, ac Lunam, quos Ægyptii Osiridis Isidisque nomine significant, orbem universum regere ac moderari, resque omnes tribus distinctis anni tempestatibus alere atque augere statuunt, vere, æstate, et hyeme, quæ suas singulæ conversiones aspectum fugiente motu conficiant, ac plurimum inter sese natura dissidentes, summa tamen
2 et opportunissima consensione integrum annum absolvant. Atque horum deorum ejusmodi esse naturam, quæ multum ad tribuendam rebus omnibus vim generandi fœcundiorem per sese conferat; solis quidem, igneo calori, ac spiritui; lunæ vero, humori et siccitati; utriusque demum communi virtute, aëri. Horum præterea beneficio procreari ac vegetari cuncta: ideoque totum hujus universi naturæ corpus solis ac lunæ conjunctione consistere, cujus partes quinque illæ sint quas ante nominavimus, spiritus, ignis, siccum, humidum, postremoque aërium: ut quemadmodum in homine, caput, manus, pedes ac cætera membra numeramus, ita plane

Diod. Sic. I. c. 11.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

3 πᾶν ἐκ τῶν προειρημένων. Τούτων δ' ἕκαστον θεὸν νομίσαι, καὶ προσηγορίαν ἰδίαν ἑκάστῳ θεῖναι κατὰ τὸ οἰκεῖον, τοὺς πρώτους διαλέκτῳ χρησαμένους διηρθρωμένῃ τῶν κατ' Αἴγυπτον ἀνθρώπων. Τὸ μὲν οὖν πνεῦμα Δία προσαγορεῦσαι, μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως· ὃν αἴτιον ὄντα τοῦ ψυχικοῦ τοῖς ζώοις ἐνόμισαν ὑπάρχειν πάντων οἱονεί τινα πατέρα.
4 Συμφωνεῖν δὲ τούτοις φασὶ καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν παρ' Ἕλλησι ποιητῶν ἐπὶ τοῦ θεοῦ τοῦτο λέγοντα,

Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Τὸ δὲ πῦρ μεθερμηνευόμενον Ἥφαιστον ὀνομάσαι, νομί- p. 89
σαντας μέγαν εἶναι θεὸν καὶ πολλὰ συμβάλλεσθαι πᾶσιν εἰς γένεσίν τε καὶ τελείαν αὔξησιν. Τὴν δὲ γῆν ὥσπερ ἀγγεῖόν τι τῶν φυομένων ὑπολαμβάνοντας μητέρα προσαγορεῦσαι· καὶ τοὺς Ἕλληνας δὲ ταύτην παραπλησίως Δήμητραν καλεῖν,
5 βραχὺ μετατεθείσης διὰ τὸν χρόνον τῆς λέξεως. Τὸ γὰρ παλαιὸν ὀνομάζεσθαι γῆν μητέρα, καθάπερ καὶ τὸν Ὀρφέα προσμαρτυρεῖν λέγοντα,

Γῆ μήτηρ πάντων, Δημήτηρ πλουτοδότειρα. b

d 6. δ' ἕκαστον] δὴ ἕκ. A.H. 9. διαρθρωμένη F. 12. ἐνόμισαν] ὀνόματος A.H. 15. τοῦτο] τούτου A.H. λέγοντα τοῦτο B. τ. λέγονται E. ult. ὀνομάσαι] ὀνόμασαν B.
p. 89. πολλὰ] μεγάλα A.H. πολλὴν C.F.G. Supra μίσαντες H. 2. γένεσιν] γένεσίν τε A.H. 3. ἀγγεῖον] παγιόν A.H. Tum τὸ τῶν F. 5. ταύτην] ταύτῃ A. πάντων F. 8. τὴν γῆν] τὴν om. A.H.

c. 12

3 integrum hujus mundi corpus ex illis partibus coagmentetur. Jam vero, qui homines in Ægypto plano et articulato sermone principes usi fuerint, eos partium illarum quamlibet deum arbitratos esse, propriaque ac singularum naturæ convenienti appellatione donasse: ac spiritum quidem, ipsa vocis interpretatione Jovem nominasse, qui quod animalis facultatis quæ animantibus inest, auctor esset, eundem idcirco rerum omnium quendam

Jupiter Spiritus Ægyptiis.

4 quasi parentem esse putaverunt; cui sententiæ Græcorum etiam poetarum longe clarissimum suffragari aiunt, cum de hoc numine ita loquitur,

Parens hominumque deumque.

Ignem autem, simili nominis explicatione Vulcanum appellasse, quod ipsum magnum aliquem esse deum, rerumque omnium generationem ac justum perfectumque incrementum plurimum juvare existimarent. Præterea terram, quod eam rerum nascentium quoddam quasi vas et conceptaculum esse censerent, matrem vocasse, quam ipsi quoque Græci Δήμητρα (hoc est Cererem) nuncupare soleant, idque levi tantum aliqua prioris
5 appellationis mutatione, cum eandem olim γῆν μητέρα terram matrem nominarent, ut ipsemet Orpheus hoc versu testatum reliquit,

Rerum Terra parens, mater Ceres alma bonorum.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

Τὸ δ' ὑγρὸν ὀνομάσαι λέγουσι τοὺς παλαιοὺς ὠκεανὸν, ὃ μεθερμηνευόμενον μὲν εἶναι τροφῆς μητέρα, παρ' ἐνίοις δὲ [55] τῶν Ἑλλήνων ὠκεανὸν ὑπάρχειν ὑπειλῆφθαι, περὶ οὗ καὶ τὸν ποιητὴν λέγειν,

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν.

6 Οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι νομίζουσιν ὠκεανὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν Νεῖλον, πρὸς ᾧ καὶ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὑπάρξαι. Τῆς γὰρ πάσης οἰκουμένης κατὰ μόνην τὴν Αἴγυπτον εἶναι c πόλεις πολλὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων θεῶν ἐκτισμένας· οἷον Διὸς, Ἡλίου, Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνος, Πανὸς, Εἰλειθυίας, ἄλλων πλει-
7 όνων. Τὸν δὲ ἀέρα προσαγορεῦσαί φασιν Ἀθηνᾶν, μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως· καὶ Διὸς θυγατέρα γε νομίσαι ταύτην, καὶ παρθένον ὑποστήσασθαι, διά τε τὸ ἄφθορον εἶναι φύσει τὸν ἀέρα, καὶ τὸν ἀκρότατον ἐπέχειν τόπον τοῦ σύμπαντος κόσμου· διόπερ ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Διὸς μυθολογη-

b 2. τοὺς παλαιοὺς] τὸ παλαιοὺ H. 5. ὑπάρχειν] νομίζειν B.C.D.F.G. 9. πρὸς ᾧ καὶ] πρὸς τούτῳ καὶ (δὲ) A. πρὸς τούτῳ δὲ H. 10. οἰκουμ.] τῆς οἰκουμ. C.F. c. τὴν Αἴγ.] τὴν et mox πολλὰς om. A.H. Sed addit H. post εἶναι hæc: τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν Νεῖλον· πρὸς τούτῳ δὲ καὶ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὑπάρξαι· τῆς γὰρ πάσης οἰκουμένης κατὰ μόνην Αἴγυπτον εἶναι. 4. Πανὸς, Εἰλ.] Εἰλ. Πα. A.H. Πανὸς—πλειόνων om. B. 5. προσαγ. φ.] φ. π. B. προσαγορεύεσθαι A.H. 6. μεθερμηνευομένης] μεθερμηνευομένην B. θυγατέρα γε] θ. τε H. 9. τοῦ συμ. κ. τόπον] τόπον τ. σ. κ. A.E. 11. μυθολογηθῆναι γενέσθαι] γενέσθαι μυθολογοῦσι (ηθῆναι) B. μυθολογεῖσθαι D.

Humidum autem oceanum a veteribus nuncupatum esse tradunt, eamque vocem, si interpretari velis, alimenti matrem significare, Græcosque nonnullos illud ipsum oceani nomen eundem in sensum usurpasse arbitrantur; de quo etiam ita vates cecinerit,

Oceanumque deorum ortum, Tethynque parentem.

6 Quippe enim Ægyptii oceanum Nilum fluvium suum esse putant, cui deorum quoque generationes assignant. Nam ex omnibus terrarum partibus oppida in una Ægypto ab antiquis diis condita esse plurima, cujusmodi sunt, Jovis, Solis, Mercurii, Apollinis, Panis, Lucinæ, aliorum-
7 que complurium. Quod aërem spectat, illum ab iisdem, vi nominis interpretatione declarata, Minervam appellatum, hanc vero Jovis filiam, simulque virginem habitam fuisse dicunt; quod aër nec ullam suapte natura corruptionem subeat, et supremam totius mundi sedem ac regionem obtineat: atque hanc fuisse caussam, cur Minerva Jovis ex vertice

Aër Minerva.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

θῆναι γενέσθαι ταύτην. Ὠνομάσθαι δὲ αὐτὴν καὶ τριτογέ-
νειαν ἀπὸ τοῦ τρὶς μεταβάλλειν τὴν φύσιν αὐτῆς κατ' ἐνι-
8 αυτὸν, ἔαρος καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. Λέγεσθαι δὲ αὐτὴν d
καὶ γλαυκῶπιν, οὐχ ὥσπερ ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπέλαβον
ἀπὸ τοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς ἔχειν· τοῦτο μὲν γὰρ
εὔηθες ὑπάρχειν· ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ τὸν ἀέρα τὴν πρόσοψιν
ἔχειν ἔγγλαυκον. Φασὶ δὲ τοὺς πέντε θεοὺς τοὺς προειρη-
μένους τὴν πᾶσαν οἰκουμένην ἐπιπορεύεσθαι φανταζομένους
τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἱερῶν ζώων μορφαῖς, ἔστι δ' ὅτε καὶ εἰς
9 ἀνθρώπων ἰδέας ἤ τινων ἄλλων μεταβάλλοντας. Καὶ τοῦτο
μὴ μυθῶδες ὑπάρχειν, ἀλλὰ δυνατὸν, εἴπερ οὗτοι πρὸς ἀλή-
θειάν εἰσιν οἱ πάντα γεννῶντες. Καὶ τὸν ποιητὴν δ' εἰς
Αἴγυπτον παραβαλόντα, καὶ μετασχόντα παρὰ τῶν ἱερέων p. 90
τῶν τοιούτων λόγων, θεῖναί που κατὰ ποίησιν τὸ προειρη-
μένον ὡς γινόμενον,

Καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι,

c 11. ταύτην] ταῦτα A.H. ταύτην καὶ ταύτην ὠν. τριτ. B. Mox τριγένειαν H. 13. τρὶς μεταβάλλειν] τρὶς μέρους βάλλειν B. τρεῖς H. τὴν φύσιν αὐτῆς] αὐτῆς τ. φ. A.H. αὐτοῦ τ. φ. E. d. θέρους] καὶ θέρους A.B.F.G.H. Mox ὠνομάσθαι G. pro λέγεσθαι. 2. καὶ γλαυκῶπ.] καὶ om. A.E. 3. ἀπὸ τοῦ—ἔχειν om. B.C.F.G. καὶ ante γλαυκοὺς om. A. καὶ superfluum esse in marg. notavit Vigerus, nec agnoscit Diodor. 5. ὑπάρχειν] ὑπάρχει A.H. 6. ἔγγλαυκον om. B. 7. οἰκουμένην] γῆν B. 8. τοῖς ἀνθρώποις] τοὺς ἀνθρώπους A. 11. μεταβάλλοντας] μεταβαλόντας A. ult. δ' εἰς] δ' om. A.H. παραβαλόντα] παραβάλλοντα B.

p. 90. 2. τὸ προειρ. ὡς γιν. om. A.H. 4. Καί τε] Καί τοι B.C.F.G.H.

Unde tritogenia et glaucopis.

8 nata fingeretur. Eandem porro τριτογένειαν quasi ter genitam vulgo nominari, quod ter singulis annis, vere, æstate, et hyeme aëris natura mutetur; γλαυκῶπιν vero, non quod cæsiis oculis prædita esset, ut Græcorum aliqui putavere; id enim crassæ nimium simplicitatis esse: sed quod aër cæsium plane ac cæruleum colorem spectantibus præ se ferre videatur. Hos igitur quinque deos terram aiunt lustrare universam, hominibusque modo sacrarum animantium figura, modo hominum vultu,
9 modo alia quadam specie tectos sese videndos interdum præbere. Atque id nequaquam fabulosum esse, sed omnino fieri posse confirmant, cum illi sint, a quibus omnia reapse procreentur; adeoque poetam cum in Ægyptum appulisset, ac sermones ejusmodi cum eo sacerdotes communicassent, quasi rem fieri solitam quodam suæ poeseos loco ita celebrasse,

Quinetiam interdum peregrino numina cultu,

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

παντοῖοι τελέθοντες ἐπιστρωφῶσι πόληας,
ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες.

Περὶ μὲν οὖν τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν, καὶ γένεσιν ἀΐδιον ἐσχηκότων τοσαῦτα λέγουσιν Αἰγύπτιοι.

10 Ἄλλους δὲ ἐκ τούτων ἐπιγείους γενέσθαι φασὶν, ὑπάρ- b ξαντας μὲν θνητοὺς, διὰ δὲ σύνεσιν καὶ κοινὴν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν τετευχότας τῆς ἀθανασίας, ὧν ἐνίους καὶ βασιλεῖς γεγονέναι κατὰ τὴν Αἴγυπτον. Μεθερμηνευομένων δ' αὐτῶν τινὰς μὲν ὁμωνύμους ὑπάρχειν τοῖς οὐρανίοις, τινὰς δὲ ἰδίαν ἐσχηκέναι προσηγορίαν· Ἥλιον τε καὶ Κρόνον, καὶ Ῥέαν, ἔτι δὲ Δία τὸν ὑπό τινων Ἄμμωνα προσαγορευόμενον· πρὸς δὲ τούτοις Ἥραν καὶ Ἥφαιστον, ἔτι δὲ Ἑστίαν, καὶ τελευ- c ταῖον Ἑρμῆν. Καὶ πρῶτον μὲν Ἥλιον βασιλεῦσαι τῶν κατ' Αἴγυπτον, ὁμώνυμον ὄντα τῷ κατ' οὐρανὸν ἄστρῳ.

11 Ταῦτα μὲν οὖν ὁ δηλωθεὶς συγγραφεύς. Καὶ ὁ Πλούταρχος δὲ ἐν τῷ Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἶσιν αὐτοῦ συγγράμματι τάδε γράφει κατὰ λέξιν·

a 8. ἐφορῶντες] εἰσορῶντα B. εἰσορῶντες C.D.F.G. ἐσθιῶντες E. Nescio an legendum ἐσορῶντες cum Diodori libris. 10. Περὶ μὲν οὖν—λέγειν τὰς ἐν om. B. οὖν om. C.F.G. 11. τοσαῦτα] ταῦτα H. b. δ' ἐκ τ. φασὶν ὑπάρξαι τὰς F.G. 4. τετευχότας] τετυχηκότας C.F.G. τετυχηκότων D. 6. τινὰς] τινες C. ὁμωνύμως] ὁμωνύμους A.C.F.G.H. Mox ἰδίας προσηγορίας H. c 5. ἐν τῷ] ἐν τοῖς A. qui in marg. exhibet ἔτι περὶ τῷ αὐτῷ. συγγράμματι] συγγράμμασι A.H. Supra κατὰ τῶν περὶ H.

Mille novis lustrare solent nostra oppida formis,
Fasque nefasque simul propiori lumine cernunt.

Hæc sunt, quæ de diis cœlestibus ortuque sempiterno præditis Ægyptii
10 commemorant; a quibus alios quosdam procreatos fuisse perhibent, c. 13
terrestres illos quidem ac morti obnoxios, sed tamen immortalitatem partim ob singularem prudentiam, partim ob communem in genus, hominum beneficentiam consequutos, quorum etiam aliqui in Ægypto regnaverint. Horum item, si nomina interpreteris, alios ejusdem ac cœlestes ipsos nominis fuisse, alios propriam quandam appellationem esse sortitos, Solem, Saturnum, Opem, adeoque Jovem illum cui nonnulli Ammonis cognomentum fecere; Junonem præterea, Vulcanum, Vestam, postremoque Mercurium, ex iisque Solem Ægypti regnum principem tenuisse, astro cœlesti cognominem.

11 Hactenus a nobis laudatus auctor. Jam vero Plutarchus in eo quod de Iside scripsit opusculo, quæ sequuntur ad verbum habet:

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἀπ' ἄλλης δὲ ἀρχῆς τῶν φιλοσοφώτερόν τι λέγειν δο-
κούντων τοὺς ἁπλουστάτους σκεψώμεθα πρῶτον. Οὗτοι δ'
εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὥσπερ Ἕλληνες Κρόνον ἀλληγοροῦσι τὸν
χρόνον, Ἥραν δὲ τὸν ἀέρα, γένεσιν δὲ Ἡφαίστου τὴν εἰς d
τὸ πῦρ ἀέρος μεταβολήν, οὕτω παρ' Αἰγυπτίοις Νεῖλον
εἶναι τὸν Ὄσιριν, Ἴσιδι συνόντα τῇ γῇ, Τυφῶνα δὲ τὴν
θάλασσαν, εἰς ἣν ὁ Νεῖλος ἐμπίπτων ἀφανίζεται.

12 Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰπών, πάλιν εἰς δαίμονας
ἀναφέρει τοὺς περὶ τῶν δηλουμένων θεῶν μύθους· καὶ
πάλιν ἄλλως ἀποδίδωσι, καὶ αὖθις ἑτέρως ἀλληγορῶν.
13 Ἢν δ' ἂν κατὰ λόγον πυθέσθαι ὁποτέρων θεῶν τὰ
ξόανα τὰς ἐντετυπωμένας μορφὰς σώζειν φήσουσιν.
Πότερα δαιμόνων; ἀλλὰ πυρὸς καὶ ἀέρος καὶ γῆς καὶ
ὕδατος, ἢ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰκόνας, καὶ ζώων ἀλό-
14 γων καὶ θηρίων σχήματα; Ἐπεὶ γὰρ καὶ πρὸς αὐτῶν
[56] συγκεχώρηται ὁμωνύμως Ἡλίῳ καὶ τοῖς καθόλου στοι-

c 8. δοκούντων] δοθέντων C.F.G. εἰδότων D.S. δυναμένων Plutarch. d 1. τὸ πῦρ] τὸ om. E.F.G. 4. ἐμπίπτων] ἐκπίπτων H. 6. θεῶν om. D. 7. ἀποδίδωσι—ἀλληγορῶν om. A.H. Mox ἐντυπ. H. 8. ἑτέρως] ἑτέρων F. πειθέσθαι D. 10. πότερα] πότερον A. qui mox om. καὶ ἀέρος cum H. 12. ὕδατος] θαλάσσης C.F.G. 13. καὶ θηρίων] καὶ om. A.H. et mox om. ἡλίῳ cum H. ult. τοῖς καθόλου] τοῖς πρὸ αὐτῶν κ. A.H. καὶ om. F.

Plutarch. T. II. p. 363 D

Rem, inquit, novo a capite totam arcessentes, ex omnibus qui subtilius aliquid et accuratius disputarunt, eorum in primis quibus simplicitas magis tamen placuit, sententiam videamus. Tales vero illi sunt, qui (quomodo Græci, Saturnum tempus, Junonem aërem, Vulcani generationem aëris in ignem mutationem allegorice interpretantur,) sic apud Ægyptios Nilum Osirin esse dicunt, qui cum Iside, hoc est terra congrediatur; Typhonem vero mare, in quod Nilus incidens evanescat.

12 Quibus ille similibusque commemoratis, rursum ad dæmones fictitias deorum istorum fabellas revocat, novasque deinceps novarum
13 allegoriarum accommodationes excogitat. Ego vero quæsierim ex iis, et quidem jure, quorum tandem sese numinum expressas imagines conservare dicant; dæmonum ne? an ignis, aëris, terræ, aquæ, an virorum, mulierumque simulacra? an denique brutarum animan-
14 tium, ac ferarum ipsarum figuras? Nam cum ipsimet, homines quosdam mortales eodem quo solem ac cætera mundi elementa

χείοις θνητούς τινας ἄνδρας γεγονέναι, καὶ τούτους θεοὺς ἀνηγορεῦθαι, τίνων εἰκὸς ἂν εἴη μορφὰς [εἶναι] καὶ p. 91 εἰκόνας λέγειν τὰς ἐν τοῖς ἀψύχοις ξοάνοις γλυφάς; Πότερον τῶν καθόλου στοιχείων, ἤ, ὅπερ καὶ τὸ ἐναργὲς τῆς ὄψεως ἐπιδείκνυσι, τῶν ἐν νεκροῖς κειμένων θνητῶν;

15 'Αλλ' εἰ καὶ αὐτοὶ μὴ λέγοιεν, ὅ γέ τοι ἀληθὴς λόγος βοᾷ καὶ κέκραγε, μονονουχὶ φωνὴν ἀφιείς, θνητοὺς ἄνδρας μαρτυρῶν γεγονέναι τοὺς δηλουμένους. Ὁ δὲ Πλούταρχος καὶ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἐκ περιουσίας τὸν ποιὸν ὑπογράφει τοῦ σχήματος χαρακτῆρα, ἐν τοῖς Περὶ τῆς Ἴσιδος καὶ τῶν Αἰγυπτίων θεῶν ὧδέ πως λέγων·

16 Ἱστοροῦσι γὰρ Αἰγύπτιοι τὸν μὲν Ἑρμῆν τῷ σώματι b γενέσθαι γαλιάγκωνα, τὸν δὲ Τυφῶνα τῇ χροιᾷ πυρρόν, λευκὸν δὲ τὸν Ἄρην, καὶ μελάγχρουν τὸν Ὄσιριν, ὡς τῇ φύσει γεγονότας ἀνθρώπους. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

d ult. τινας ἄνδρας] ἀνδ. τιν. A.H. et mox om. καί. ἀνηγορεῦθαι] ἀνηγορεῦσθαι F.

p. 91. τίνων] τίνος A. ἂν εἴη μορφὰς εἶναι καὶ εἰκόνας λέγειν] ἂν εἶεν λέγειν μορφὰς εἶναι καὶ A.H. εἶναι om. C.F.G. 2. τοῖς ἀψ.] ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀψ. B. ἐμψύχοις F. pro ἀψ. 6. μοι λεγ.] μὴ λεγ. A.B.C.F.G.H. 7. κέκραγε] κέκραγε λέγων H.S.V. θνητοὺς] θνητῶν C.F.G. 10. σώματος] σχήματος A.B.C.E.F.G.H.V. γρ. S. 12. γὰρ] μὲν A.H. b. τῷ σώματι] τῷ om. B.C.F.G. Mox γενέσθαι om. A.H. 2. γαληαγκῶνα] γαληάγκων ὁ βραχεῖς ἔχων ἀγκῶνας κατὰ μῆκος. καὶ τ. (γὰρ?) ἡ γαλῆ τὸ ζῶον τοιοῦτον A. in marg. γαλιάγχ. B. γαληάγχονα H. 3. λευκόν τε] λευκὸν δὲ A.B.C.D.F.G.H. Tum τὸν Ἄρη καὶ μελάγχρων A. καὶ om. H. 4. γεγονότας] γεγονέναι E.

nomine procreatos, eosdemque deos postea consecratos fuisse concedant; quorum obsecro, æquum fuerit imagines illas figurasque nominare, quas in simulacris inanimis cælatas videmus? an elementorum hujus universi? an, quod artificiosa ipsa vultus conformatio palam

15 ostendit, mortalium inter mortuos jacentium? Enimvero, taceant isti licet; veritas per se ipsa loquitur, ac prope magna voce clamans, eos de quibus agimus viros quosdam mortales fuisse testatur. Quinetiam Plutarchus in opere illo quod de Iside Ægyptiisque numinibus scriptum reliquit, ultro dataque opera singulorum propriam corporis figuram coloremque declarat, his verbis;

16 Narrant, inquit, Ægyptii Mercurium brachio breviorem, Typhonem rufum, Martem candidiorem, Osirin denique nigriorem fuisse; quippe qui natura homines extitissent. Plutarch. T. II. p. 359 E

17 Ταῦτα ὁ Πλούταρχος. Νεκρῶν ἄρα ἡ πᾶσα αὐτῶν
θεοποιία καθέστηκε· πέπλασται δ' αὐτοῖς τὰ τῆς φυ-
σιολογίας. Τί γὰρ ἐχρῆν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σχή-
ματα ζωοπλαστεῖν, παρὸν καὶ δίχα τούτων ἥλιον σέβειν
18 καὶ σελήνην, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου στοιχεῖα; Πο-
τέροις δὲ τούτων, καὶ ἐκ τίνων ἀρξάμενοι τὰς τοιάσδε c
προσηγορίας ἐπεφήμισαν; οἷον, λέγω τὸν Ἥφαιστον
καὶ τὴν Ἀθηνᾶν, Δία τε καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἥραν.
Ἆρα γὰρ ταῦτα τῶν καθόλου στοιχείων πρότερον ὄντα
ὀνόματα δεύτερον αὐτὰ τοῖς θνητοῖς ὁμωνύμως τοῖς οὐ-
ρανίοις ἐπιτεθείκασιν, ἢ τοὔμπαλιν ἐκ τῆς παρ' ἀνθρώ-
ποις ἐπικλήσεως τὴν μεταφορὰν ἐπὶ τὰς οὐσίας πεποί-
19 ηνται; Καὶ τί χρὴ θνηταῖς προσηγορίαις τὰς καθόλου
φύσεις ἐπιφημίζειν; τὰ δὲ καθ' ἕκαστον θεὸν μυστήρια, d
οἵ τε ὕμνοι καὶ αἱ ᾠδαὶ καὶ τῶν τελετῶν τὰ ἀπόρρητα,
πότερον τῶν καθόλου στοιχείων, ἢ τῶν πάλαι θνητῶν

b 5. Ταῦτα] Ταῦτα καὶ A.H. 6. αὐτῶν θεοπ.] θεοπ. αὐτῶν B.C.F.G. αὐτῆς D. 7. πέπλασται δ' αὐτοῖς] πεπλάσθαι δὲ αὐτοὺς A. φυσιολογίας] μυθολογίας H. 9. ἥλιον] ὄνον B. 10. καὶ σελήνην om. E. 11. ποτέροις δὲ — τὰ σύμβολα om. B. c 4. τῶν καθ.] καὶ τῶν καθ. A.H. πρότερον] πρῶτον C.D.F. πρότερον τὰ ὀνόματα E. ubi mox δεύτερα. Tum ὄντα τὰ H. 5. δεύτερον] λογότερον F. 6. ἐπιτεθείκασιν] ἐπιτεθήκασιν D. 7. ἀνθρώποις] ἀνθρωπίνης D. 9. θνηταῖς προσηγορίαις] θνητῇ προσηγορίᾳ C.F.G. d 2. πότερα] πότερον A.H. Supra αἱ om. H.

17 Hæc Plutarchus. Mortuorum ergo fuit tota illa numinum apud istos
consecratio; quicquid autem physiologiæ est, hoc iidem postea con-
finxere. Nam quid attinebat in virorum ac mulierum effigiem simu-
lacra configurare, cum sine illis solem ipsum, lunam, ac reliqua hujus
universi elementa colere ac venerari liceret. Jam utris porro ex istis,
18 et a quibus auspicati, ejusmodi cognomenta tribuere? Vulcani, in-
quam, et Minervæ, Jovis, Neptuni, atque Junonis? Utrum ista primum
fuere hujus mundi elementorum nomina, quæ deinde mortalibus, ad
aliquam inter eos cœlestesque deos appellationis communionem im-
posuerint? an potius, ad communes illas naturas hominum ipsorum
nomina traduxere? quorsum vero mortalibus hisce appellationibus
19 universi naturas nuncupare? Quid autem singulorum deorum
mysteria? quid hymni et carmina? quid initiorum arcani ritus?

ἀνδρῶν τῶν τοῖς θεοῖς ὁμωνύμων ἐπάγονται τὰ σύμ-
20 βολα; Ἀλλὰ γὰρ πλάνας καὶ μέθας καὶ ἔρωτας φθο-
ράς τε γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν ἐπιβουλὰς καὶ μυρία ἄττα, θνητὰ ὡς ἀληθῶς καὶ αἰσχρὰ καὶ ἄσεμνα, πῶς ἄν τις ἀναθείη τοῖς καθόλου στοιχείοις, αὐτόθεν τὸ θνητὸν καὶ
21 ἀνθρωποπαθὲς ἐπενηνεγμένα; Ὥστε ἐκ τούτων ἁπάντων ἁλίσκεσθαι τὴν θαυμαστὴν ταύτην καὶ γενναίαν φυσιολογίαν κατ' οὐδὲν ἀληθείας ἡμμένην, οὐδέ τι θεῖον ἀληθῶς ἐπαγομένην, βεβιασμένην δὲ καὶ διεψευσμένην ἔχουσαν τὴν ἔξωθεν σεμνολογίαν. Ἄκουε δ' οὖν οἷα p. 92
καὶ ὁ Πορφύριος ἐν τῇ πρὸς Ἀνεβὼ τὸν Αἰγύπτιον ἐπιστολῇ περὶ τῶν αὐτῶν ἱστορεῖ·

4 Χαιρήμων μὲν γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι οὐδ' ἄλλο τι πρὸ τῶν b ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ὁρωμένων κόσμων ἡγοῦνται, ἐν ἀρχῆς λόγῳ τιθέμενοι τοὺς Αἰγυπτίων, οὐδ' ἄλλους θεοὺς πλὴν τῶν πλανητῶν λεγομένων, καὶ τῶν συμπληρούντων τὸν ζωδιακὸν, καὶ ὅσοι τούτοις

d 4. ἐπάγονται τὰ] ἐπάγοντα D. τὰ om. F.G. 5. πλάνας] παύλας F. 11. ἁπάντων] πάντων A.H.

p. 92. οἷα καὶ ὁ] ἃ καὶ A.H. 2. πρὸς Ἀνεβὼ τὸν Αἰγ.] Vid. Holsten. de Vita et Scriptis Porphyrii c. 9. p. 53. b 4. ἀρχῇ λόγων] ἀρχῆς λόγῳ B.C.D.E.F.G. ἀρχῷ λόγῳ S. 6. συμπληρούντων] συντηρούντων B.C.F.G.

Mundi ne elementorum, an priscorum mortalium eodem cum diis
20 nomine præditorum invecta fuere symbola? Nam errores quidem, ebriosas perpotationes, amores, mulierum oppressiones, virorum insidias, et hujusmodi sexcenta in mortem utique vergentia, et summa cum turpitudine et indignitate conjuncta, quis communibus mundi elementis attribuat, cum præsertim ipsa per sese mortalis
21 naturæ mores, ipsasque hominum cupiditates exhibeant? Ut profecto his omnibus argumentis, egregiam istam mirabilemque physiologiam, nihil usquam vel leviter attigisse veritatis, nihil quod divinitatem sapiat, invexisse, sed coactitiam potius et ementitam sibi honestioris explicationis speciem aliunde mendicatam obtendisse, manifesto teneamus. Nunc autem age sis, audi præterea quid ipse quoque Porphyrius in ea quam ad Anebonem Ægyptium scribit epistola, hisce de rebus commemoret:

4 Enimvero Chæremon, inquit, ac cæteri nec aliud quicquam ante mundos illos qui sub aspectum cadunt, fuisse arbitrantur, cum eos qui ab Ægyptiis inducuntur, ipso disputationum suarum initio ponant; nec alios agnoscunt

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

παρανατέλλουσι· τάς τε εἰς τοὺς δεκανοὺς τομὰς, καὶ τοὺς ὡροσκόπους, καὶ τοὺς λεγομένους κραταιοὺς ἡγεμόνας, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα ἐν τοῖς ἀλμενιχιακοῖς φέρεται, καὶ θεραπεῖαι c παθῶν, καὶ ἀνατολαὶ, καὶ δύσεις, καὶ μελλόντων σημειώσεις.

2 Ἑώρα γὰρ τοὺς τὸν ἥλιον δημιουργὸν φαμένους, καὶ τὰ περὶ τὸν Ὄσιριν καὶ τὴν Ἶσιν, καὶ πάντας τοὺς ἱερατικοὺς μύθους, ἢ εἰς τοὺς ἀστέρας καὶ τὰς τούτων φάνσεις καὶ κρύψεις καὶ ἐπιτολὰς ἑλιττομένους, ἢ εἰς τὰς τῆς σελήνης αὐξήσεις καὶ μειώσεις, ἢ εἰς τὴν τοῦ ἥλιου πορείαν, ἤ τό γε νυκτερινὸν ἡμισφαίριον, ἢ τὸ ἡμερινὸν, ἤ τόν γε ποταμόν· d καὶ ὅλως πάντα εἰς τὰ φυσικὰ, καὶ οὐδὲν εἰς ἀσωμάτους καὶ ζώσας οὐσίας ἑρμηνεύοντας. Ὧν οἱ πλείους καὶ τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐκ τῆς τῶν ἀστέρων ἀνῆψαν κινήσεως, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως δεσμοῖς ἀλύτοις ἀνάγκῃ, ἣν εἱμαρμένην λέγουσι, πάντα καταδήσαντες, καὶ πάντα τούτοις ἀνάψαντες τοῖς θεοῖς. Οὕτω λυτῆρας

b 8. τιμὰς] τομὰς B.D.E. Vigeri marg. V. γρ. S. τόλμας C.F.G. 10. ὀνόματα] τὰ ὀν. A.H. c. ἀλμενιχιακοῖς] ἀλμενιαχικοῖς B. ἀλμην. C. $\overset{\chi}{\text{ἀλμενιακοῖς}}$ D. 3. σημειώσεις] σημείωσις A. ἑώρα] ὅρα B.C.D.F.G. 5. πάντας] τοὺς π. A.H. Tum ἱερωτικοὺς F.G. 6. ἢ εἰς τοὺς—ἄλλους πλὴν om. B. καὶ εἰς F. 7. φάνσεις] φαύσεις C. 9. ἤ τό γε] τότε A.H. Supra εἰς om. D. 10. ἢ τὸ ἡμερινὸν om. C. τόν γε] τόν τε C. d. πάντα] τὰ πάντα A.H. 2. ἑρμηνεύοντας] ἑρμηνεύσας A.H. 4. ἀστέρων] ἄστρων C.F. οὐκ οἶδ᾽] οἳ οὐκ οἶδ᾽ A.H. qui mox τὴν εἱμ.

deos, quam quæ vulgo errantia sidera nominantur, quæque zodiacum implent, adeoque quotquot in eorum vicinia oriuntur. Quibus adjiciunt suas illas in decanos sectiones, horoscopos, quique fortes ac robusti duces nuncupantur, quorum non modo nomina, sed etiam morborum et calamitatum curationes, ortusque simul et occasus, futurorumque significationes eorum almenichiacis continentur.

2 Quippe videbat enim, qui solem universi architectum esse dicerent, ab illis non ea tantum quæ ad Osiridem Isidemque pertinent, sed etiam quicquid sacrarum fabularum erat, partim in stellas, et earum aspectus, occultationes, ortusque devolvi, partim in lunæ modo crescentis, modo senescentis varietatem, partim in solis cursum, ac vel in diurnum, vel in nocturnum hemisphærium, vel in Nilum ipsum fluvium, cuncta denique in res naturales, nihil in corporea mole carentes viventesque naturas, ipsarum interpretatione conferri. Atque istorum etiam plerique, quod in nostra voluntate est ac potestate situm, ex siderum motu suspensum esse voluerunt, cuncta necessitate, quod ipsi fatum appellant, sic tanquam inexplicabilibus quibusdam vinculis nescio quo pacto constringentes, eademque rursus ad deorum istorum vim ac

τῆς εἱμαρμένης μόνους ἔν τε ἱεροῖς καὶ ξοάνοις καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπεύουσι. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

3 Ταῦτα μὲν οὖν ἀπὸ τῆς δηλωθείσης ἐπιστολῆς κείσθω, σαφῶς διαγορεύοντα ὅτι καὶ ἡ τῶν Αἰγυπτίων ἀπόρρητος θεολογία οὐδὲ ἄλλους πλὴν τῶν κατ' οὐρανὸν ἀστέρων τῶν τε ἀπλανῶν καλουμένων καὶ τῶν ὀνομαζομένων πλανητῶν ἐθεολόγει, δημιουργόν τε τῶν ὅλων p. 93
εἰσῆγεν οὐτιναοῦν ἀσώματον, οὐδὲ λόγον δημιουργικὸν, οὐδὲ μὴν θεὸν, οὐδὲ θεοὺς, οὐδέ τινας νοερὰς καὶ ἀφανεῖς δυνάμεις, μόνον δὲ τὸν ὁρώμενον ἥλιον· διὸ καὶ μόνοις τοῖς ἄστροις τὴν τῶν ὅλων ἀνετίθεσαν αἰτίαν, τὰ πάντα εἱμαρμένης ἐξάπτοντες καὶ τῆς τῶν ἄστρων κινήσεώς τε καὶ φορᾶς, ὥσπερ ἀμέλει εἰσέτι καὶ νῦν ἤδε παρ' αὐτοῖς
4 κεκράτηκεν ἡ δόξα. Εἰ τοίνυν εἰς μόνα τὰ ὁρώμενα b
τοῦ κόσμου στοιχεῖα καὶ οὐδὲν εἰς ἀσωμάτους καὶ ζώσας οὐσίας ἡρμήνευται τοῖς Αἰγυπτίοις, τὰ δὲ στοιχεῖα καὶ πάντα τὰ ὁρατὰ σώματα τῷ ἰδίῳ λόγῳ ἄψυχα καὶ

d 8. *μόνους* om. C. ante *τῆς εἱμ.* F.G. Supra *λύτωρας* D. 12. *ἐπίρρητος*] *ἀπόρρητος* A.C.D.E.H. *γρ.* S. pen. *τῶν κατ'*] *καὶ τῶν κατ'* B. ult. *ἀπλανῶν καλ. καὶ τῶν ὀνομ. πλανητ.*] *ἀπλανῶν ὀνομαζομένων καὶ τῶν πλανητῶν καλουμένων* A.H.

p. 93. 2. *οὐτιναοῦν*] *οὔτινα νοῦν* C.F.G. 3. *δημιουργικὸν*] *δημιουργὸν* D. 10. *μόνον*] *μόνα* A.B.C.D.F.G.

numen alligantes. Itaque non alios sive in templis, sive in simulacris, sive in aliis ejusmodi, quam qui fati leges solvunt, venerantur.

3 Atque hæc a nobis ex laudata Porphyrii epistola producta sunto, quæ profecto manifeste declarant, ne arcanam quidem ipsam Ægyptiorum theologiam præter cœli stellas, tum quæ constantes ac fixæ, tum quæ errantes vulgo nominantur, alios ullos deorum in numero collocasse, imo nec corporis expertem aliquem hujus universitatis architectum statuisse, nec rationi effectrici, nec deo diisve ullis, aut intelligentibus quibusdam ac sub oculos minime cadentibus naturis, sed uni duntaxat aspectabili soli ejus molitionem tribuisse. Itaque solis astris rerum universarum caussam assignarunt, ex fati necessitate, siderumque motu et agitatione cuncta suspendentes; quæ qui-
4 dem opinio apud illos hodieque vim retinet suam. Nunc ergo, cum et tota Ægyptiorum interpretatio non jam in corpore liberas viventesque naturas, sed in ea tantum quæ quotidie cernuntur mundi

ἄλογα ῥευστά τε τῇ φύσει καὶ φθαρτὰ συνέστηκε, θέα εἰς οἷα πάλιν αὐτῶν καταπέπτωκεν ἡ θεολογία, τὴν ἄψυχον οὐσίαν καὶ τὰ νεκρὰ καὶ ἄλογα σώματα θειάζουσα, μάλιστα ὅτε εἰς ἀσωμάτους καὶ νοερὰς οὐσίας οὐδὲν αὐτοῖς ἀνεφέρετο, οὐδὲ ἐπὶ νοῦν καὶ λόγον δημιουργικὸν τῶν ὅλων. Ἐπεὶ δὲ προωμολογήθη διὰ c τῶν πρόσθεν εἰς Ἕλληνας παρ' Αἰγυπτίων τὰ τῆς θεολογίας μετακεκομίσθαι, ὥρα τούτοις στοιχεῖν καὶ Ἕλληνας, καὶ τὰ αὐτὰ Αἰγυπτίοις φυσιολογεῖν, ἀπελέγχεσθαί τε αὐτοὺς οὐδὲν πλέον τῆς ἀψύχου ὕλης θεοποιοῦντας. Ταῦτα γὰρ ἦν τὰ σεμνὰ Αἰγυπτίων κατὰ τὴν τοῦ δεδηλωμένου συγγραφέως γραφὴν, ὅς τις πάλιν ἐν οἷς ἐπέγραψε Περὶ τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς τοιαῦτα περὶ τῶν αὐτῶν διέξεισιν·

b 5. ῥευστά τε—τῶν ὅλων om. B. τὴν φύσιν] φύσει C.D.F.G. τῇ φύσει H. Mox συνέστηκεν A.C.F.H. γρ. S.V. ἀνέστηκε G. Tum πάλιν εἰς οἷα C.F.G. 7. τὴν ἄψ.] εἰς ἄψ. A.H. 8. ἄψυχα] ἄλογα C.D.F.G. 9. ὅτε] τότε A. c. πρόσθεν] ἔμπροσθεν D. 2. μετακεκομίσθαι] μετακομίσαι A.H. γρ. S.V. μετεκομίσθη D. μετακεκομῆσθαι E. 4. ἀπελέγχεσθαι] ἀπελέγχεσθαι H. 6. γὰρ ἦν] γὰρ καὶ H. 7. τοῦδε δη.] τοῦ δεδη. B.C. Mox συγγραφὴν D. 9. τῆς τῶν] τῆς om. F.

hujus elementa conferatur, et elementa ista sine animo, sine ratione, ac fluxæ pereuntisque naturæ, peculiari quadam certaque fuerint ratione procreata: vide porro quonam delapsa sit hominum istorum theologia, quæ naturam mentis expertem, mortuaque et ab omni sensu vacua corpora numinum instar consecrarit, præsertim cum nihil prorsus ab iisdem vel ad spirituales intelligentesque naturas, vel ad mentem ipsam atque rationem rerum procreatricem omnium referretur. Cum autem ex iis quæ ante a nobis allata sunt, tanquam certum et confessum habeamus, ab Ægyptiis ad Græcos traducta fuisse theologiæ mysteria, tempus utique est, ut eorum ad classem Græcos etiam ipsos aggregemus, illosque nec diversam ab Ægyptiis philosophandi rationem habuisse, nec præter inanimam quandam materiam ulli omnino rei divinitatem dedisse convincamus. Ista quippe erant augusta Ægyptiorum numina, quemadmodum ille ipse, quem paulo ante citavi, Porphyrius auctor est, dum in iis quos de fugiendo rerum animatarum esu conscripsit, de iisdem hunc in modum loquitur:

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

6 Ἀπὸ δὲ ταύτης ὁρμώμενοι τῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς πρὸς τὸ θεῖον οἰκειώσεως ἔγνωσαν, ὡς οὐ δι' ἀνθρώπου μόνου τὸ θεῖον d διῆλθεν, οὔτε ψυχὴ ἐν μόνῳ ἀνθρώπῳ ἐπὶ γῆς κατεσκήνωσεν, ἀλλὰ σχεδὸν ἡ αὐτὴ διὰ πάντων διῆλθε τῶν ζώων. Διὸ εἰς τὴν θεοποιίαν παρέλαβον πᾶν ζῶον, καὶ ὁμοίως που ἀνέμιξαν θηρία καὶ ἀνθρώπους, καὶ πάλιν ὀρνέων σώματα καὶ ἀνθρώ-
7 πων. Εἴκασται γάρ τις παρ' αὐτοῖς μέχρι τραχήλου ἀνθρωποειδής, τὸ δὲ πρόσωπον ὀρνέου ἢ λέοντος ἢ ἄλλου τινὸς ζώου κεκτημένος· καὶ πάλιν αὖ κεφαλὴ ἀνθρώπειος, καὶ ἄλλων τινῶν ζώων μέρη, πῇ μὲν ὑποκείμενα, πῇ δὲ ἐπικείμενα· δι' ὧν δηλοῦσιν ὅτι κατὰ γνώμην θεῶν καὶ ταῦτα ἀλλήλοις κοινωνεῖ, καὶ σύντροφα ἡμῖν καὶ τιθασά ἐστι τῶν θηρίων τὰ p. 94
8 ἄγρια οὐκ ἄνευ τινὸς θείας βουλήσεως. Ὅθεν καὶ ὁ λέων ὡς θεὸς θρησκεύεται, καὶ μέρος τι τῆς Αἰγύπτου, ὃ καλοῦσι Νόμον, ἐπώνυμον ἔχει Λεοντοπολίτην, ἄλλο δὲ Βουσιρίτην, καὶ ἄλλο Κυνοπολίτην. Τὴν γὰρ ἐπὶ πάντα δύναμιν διὰ

c 10. ἀπὸ δὲ] Πορφυρίου A. in marg. τοῦ αὐτοῦ C. ὁρμώμενοι] ὡρμημένοι H. d 2. οὔτε] οὐδὲ A.H. οὔτε ἡ C.D.G. 4. ἦλθε] διῆλθε A.B. C.F.G.H. 7. εἴκασται—βουλήσεως om. B. τις παρ' αὐτ.] παρ' αὐτ. τις C.F.G. 12. πῇ δ' ἐπικείμενα om. C.H. ult. τιθασά] τιθασσά A.C. ed. Viger.

p. 94. βίας D. 4. Λεοντοπολίτην] λεοντόπολεν C.F.G. Βουσιρίτην] βουσινίτην H. et om. καὶ. 5. καὶ ἄλλο] ἄλλο δὲ A.B.F.G.

Porph. Abst. IV. 9.

6 Illi autem ab hoc exercitationis genere, et inita cum divino numine familiaritate progressi, neque divinitatem solum hominem permeare, neque in terris animum solo in homine domicilium suum posuisse, sed unum eundemque omnia prope animantia pervasisse agnoverunt. Itaque in effingendis consecrandisque numinum simulacris, omni genere animalium usi, feras aliquando cum hominibus una miscuere, aliquando avium pariter
7 hominumque corpora conjunxere. Videas enim apud ipsos imagines quasdam cervice tenus humana specie, vultu autem modo volucrem, modo leonem, aut aliud quodvis animal referentes: aliasque rursum capite quidem hominum similes, reliquis vero partibus corporis modo inferioribus, modo superioribus, aliarum animantium formam ostendentes. Quibus illi significatum volunt, et deorum ipsorum voluntate consilioque fieri, ut illa inter sese mutuo degant, nec sine eorundem numine evenire, ut feræ immanesque belluæ non cicurentur modo, sed nobiscum etiam aliqua vitæ societate
8 conjungantur. Itaque ab iis leo tanquam deus colitur, Ægyptique pars aliqua, præfecturam ipsi vocant, ejus cognomento Leontopolites; alia Busirites, a bove, alia Cunopolites a cane nuncupatur. Enimvero sic illi summam in res omnes dei potestatem, quam per animantes natura secum

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τῶν συννόμων ζώων, ὧν ἕκαστος τῶν θεῶν παρέσχεν, ἐθρή-
9 σκευσαν. Ὕδωρ δὲ καὶ πῦρ σέβονται, τὰ κάλλιστα τῶν
στοιχείων, ὡς ταῦτα αἰτιώτατα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ
ταῦτα δεικνύντες ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὥς που ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ
ἀνοίξει τοῦ ἁγίου Σαράπιδος ἥ τε θεραπεία διὰ πυρὸς καὶ b
ὕδατος γίνεται, λείβοντος τοῦ ὑμνῳδοῦ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ πῦρ
φαίνοντος, ὁπηνίκα ἑστὼς ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῇ πατρίῳ τῶν
10 Αἰγυπτίων φωνῇ ἐγείρει τὸν θεόν. Ταῦτ' οὖν σέβονται τὰ
[58] μέτοχα, καὶ μάλιστα πλέον τούτων ἐσέφθησαν τὰ ὡς ἐπὶ
πλέον τῶν ἱερῶν μετέχοντα. Τοιαῦτα δὲ πάντα τὰ ζῷα,
ἐπεὶ καὶ ἄνθρωπον σέβουσι κατὰ Ἄναβιν κώμην, ἐν ᾗ καὶ
11 τούτῳ θύεται, καὶ ἐπὶ τῶν βωμῶν τὰ ἱερὰ ἐκκαίεται. Ὁ δὲ
μετ' ὀλίγον φάγοι ἂν τὰ ἴδια αὐτῷ ὡς ἀνθρώπῳ παρεσκευ- c
ασμένα. Ὡς οὖν ἀνθρώπου ἀφεκτέον, οὕτω καὶ τῶν ἄλλων.
12 Ἔτι δὲ ἐκ περιττῆς σοφίας, καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον συντρο-
φίας, κατέλαβόν τισι τῶν θεῶν προσφιλῆ τῶν ζώων τινὰ

a 7. ἣν ἕκ.] ὧν ἕκ. B.C.D.F.G. Tum τῶν θεῶν om. A.H. ἐθρήσκευσαν] ἐθρήσκευον B.C.D.F.G. 11. που] περ D. b. ἁγίου] ὅλου C.F. 2. λείβοντος] λήγοντος A.H. λύβοντος C. 4. τοῦ οὐδοῦ] τοῦ om. A.H. ab ἑστὼς usque ad θύεται om. B. φωνῇ om. A. θεῶν H. 5. ἐγείρει] ἐγείρῃ C.F.G. 6. μάλιστα πλέον] πλεῖον A.H. qui mox om. τά. 9. κατὰ Ἄναβιν] κατ' ἀνάγκην A.H. 10. τούτων] τούτῳ C.D. ἐν ᾧ καὶ τούτῳ F.G. 11. ἐκκαίεται] ἐκκάεται D. ὁ δὲ] τὸ δὲ A. c 2. ἀνθρώπου] ἀνθρώπῳ H. 3. ἐκ περιττῆς] περὶ τῆς A. ἐκ om. H.

9 pastuque conjunctas deorum singuli declararunt, venerari solent. Aquam
autem et ignem elementorum optima divinis honoribus tanquam præcipuas
salutis nostræ causas prosequuntur. Atque hæc in ipsis quoque templis
ostendunt: cum in sacra Serapidis æde reseranda, solennis expiationis
ritus igne simul et aqua in hodiernum usque diem peragi consueverit,
ipso nimirum præcentore aquam libante, ignemque præferente, dum ad
10 templi vestibulum patria Ægyptiorum lingua deum exsuscitat. Hæc
igitur ipsi colunt, quod aliquam habeant cum rebus sacris communionem;
sed ea potissimum, quorum fere perpetuus iisdem in sacris usus esse solet,
majore quam cætera cultu venerantur; cujusmodi sunt cuncta animantium
genera. Nam et homini quoque circa pagum quem Anabin vocant, divinos
honores tribuunt; eique sacrificium offerunt, et impositas altaribus victi-
11 mas adolent. Ille vero paulo post ea tantum comedit, quæ sibi ex privato
pœnu tanquam homini parata et apposita fuerint. Sicut igitur ab homine,
12 sic a reliquis insuper animantibus abstinendum est. Præterea, cum sin-
gulari quadam et eximia sapientiæ vi, tum diuturna cum divino numine
consuetudine, hoc etiam intellexere, quosdam esse deos, qui certis animan-

μᾶλλον ἀνθρώπων, ὡς ἡλίῳ ἱέρακα, σύμπασαν μὲν τὴν φύσιν ΠΟΡΦΥ-ΡΙΟΥ
ἐξ αἵματος ἔχοντα καὶ πνεύματος, οἰκτείροντα δὲ καὶ ἄνθρω-
πον, καὶ κωκύοντα ἐπὶ νεκρῷ κειμένῳ, γῆν τε ἐπαμώμενον.

Καὶ μετὰ βραχέα φησίν,

13 Κάνθαρον δὲ ἀμαθὴς μὲν βδελυχθείη ἂν ἀγνώμων ὑπάρ-
χων τῶν θείων· Αἰγύπτιοι δὲ ἐσέφθησαν, ὡς εἰκόνα ἡλίου d
ἔμψυχον. Κάνθαρος γὰρ πᾶς ἄρρην, καὶ ἀφιεὶς τὸν θορὸν
ἐν τέλματι, καὶ ποιήσας σφαιροειδῆ, τοῖς ὀπισθίοις ἀνταναφέρει
ποσὶν, ὡς ἥλιος οὐρανὸν, καὶ περίοδον ἡμερῶν ἐκδέ-
14 χεται σεληνιακήν. Οὕτω δὲ καὶ περὶ κριοῦ τι φιλοσοφοῦσι,
καὶ ἄλλο τι περὶ κροκοδείλου, περί τε γυπὸς καὶ ἴβεως, καὶ
ὅλως καθ' ἕκαστον τῶν ζώων· ὡς ἐκ φρονήσεως καὶ τῆς ἄγαν
θεοσοφίας ἐπὶ τὸ σέβας ἐλθεῖν καὶ τῶν ζώων.

5 Τοιαῦτα καὶ τὰ περὶ τῆς γενναίας τῶν σοφῶν Αἰ- p. 95

c 6. ἱερὰ καὶ] ἱέρακα sumpsi ex Porphyrio. 8. οἰκτείροντα] οἴκτειραν A.H. 9. ἐπαμώμενα] ἐπαμώμενον A.H. 10. μετὰ βραχέα] μετ' ὀλίγα H. φησίν] φασὶ B. Κανθάρου] Κάνθαρον A.B.C.F.G.H.S. Κάνθαρος D. Tum μὲν pro δὲ B.C.F.G. quod om. C.F.G. post ἀμαθής. d 3. καὶ ἀφ.] καὶ om. A.H. τέλματι] στέλματι C.F. 4. τοῖς ὀπισθίοις] τοὺς ὀπισθίους H. qui φησὶν pro ποσίν. ἀνταναφέρει ποσὶν] ποσὶν ἀντ. B. ἀνταφέρει π. F. 6. Οὕτω δὲ] οὕτω δὲ κρύπτουσι καὶ ἄλλό τι περὶ κροκ. B. Supra ἐνδέχεται φί F.G. 10. θεοσοφίας] θεοσεβείας D.

tibus magis quam hominibus ipsis delectentur, ut solem accipitre, qui cum naturam habeat totam ex sanguine spirituque constantem, tum ea est erga hominem commiseratione, ut jacenti ejus cadaveri ingemiscat, oculisque terram ingerat.

Et pauculis interjectis.

13 Jam vero, scarabeum, inquit, stultus forte quispiam detestetur, utpote
divinis in rebus hospes ac peregrinus: at hunc Ægyptii quasi vivam ac
spirantem solis imaginem venerari solent. Nam et scarabeus omnis mas
est, et semen in paludem immissum, ac sphæricam in figuram conforma-
tum postremis pedibus in aversam partem convolvit, solis in cœlo motum
14 æmulatus, integramque lunæ dierum conversionem expectat. Sicque sin-
gulare aliquid de ariete, aliud item de crocodilo, ac similiter de vulture,
ibi, verbo, de quolibet animantium genere philosophantur, ut summæ
cujusdam prudentiæ, aut potius divinæ sapientiæ consilio ad cultum ipsis
etiam animalibus tribuendum adducti esse videantur.

5 Hæc igitur laudatus a nobis scriptor de egregia politorum et ele-

γυπτίων φυσιολογίας τέθειται ὁ δεδηλωμένος, Αἰγυπτίων
διασαφήσας ἡμῖν τὰ ἀπόρρητα, ὅτι τε ὕδωρ καὶ πῦρ
σέβουσι, καὶ μία λογικῶν καὶ ἀλόγων οὐ μόνον σωμά- b
των ἀλλὰ καὶ ψυχῆς οὐσία κέκριται εἶναι παρ' αὐτοῖς,
ὡς εὐλόγως αὐτῷ δοκεῖν θεοὺς ἀνηγορεῦθαι τὰ θηρία.
2 Καίτοι πῶς οὐ παραλογώτατον εἰς θεοποιίαν παραλαμ-
βάνειν τὴν ἄλογον καὶ θηριώδη φύσιν, διὰ τὸ τῆς ἴσης,
ὥς φασιν, ἀνθρώποις μετέχειν ψυχῆς; Ἐχρῆν γάρ, εἴπερ
ἄρα, ἀνθρώπους καὶ αὐτὰ ἡγεῖσθαι, καὶ τῆς ἀνθρωπείας
3 αὐτοῖς δόξης τε καὶ τιμῆς μεταδιδόναι. Οἱ δὲ τοῦτο
μὴ πράξαντες, τὰ πρὸς αὐτῆς τῆς φύσεως ἄλογα θηρία
γενόμενα, καὶ ταύτην εἰληχότα τὴν ἐπωνυμίαν, καὶ οὐδὲ c
τῆς ἀνθρώπων προσρήσεως ἠξιωμένα, οὐδ' ὁμοίως ἀν-
θρώποις ἠξίωσαν ἀποδέξασθαι· τὴν ἀνωτάτω δὲ τοῦ
παμβασιλέως προσηγορίαν καὶ τοῦ τῶν ἁπάντων δη-

p. 95. 6. φυσιολογίας τέθειται] φιλοσοφίας τίθεται F. φιλοσοφίας τεθ. G. τέθειται] τεθέαται B. 7. Αἰγυπτίων om. A.H. b 2. αὐτῷ δοκεῖν] αὐτοδικεῖν H. 3. θεοὺς om. C.F.G. Tum ἀνηγορεῦσθαι A.B.D.H. 4. θεοποιίαν] θεολογίαν cum γρ. θεοποιίαν in marg. D. 7. χρῆ γὰρ] ἐχρῆν γὰρ A.H. χρῆν γ. D.F.G. Supra πᾶσιν H. pro φασίν. 9. τε καὶ] τε om. B.C.F.G. c. τὴν ἐπων.] τὴν om. A. 2. προῤῥήσεως] προσρήσεως B.D.F. προσρρήσεως C. πρὸς ῥήσεως H.

gantium Ægyptiorum physiologia commemorat, quibus eorum nobis
arcana patefecit; nimirum, aquam ipsos ignemque venerari, unamque
omnino esse tam ratione præditorum, quam eadem carentium, nec
corporum modo, sed etiam animi substantiam naturamque statuere;
ut eam ob caussam feras etiam jure ab illis ac merito deorum in
2 numero palam habitas ac recensitas fuisse arbitretur. Id autem quis
non ab omni ratione alienissimum esse videat, rationis expertem
belluinamque naturam, ut numen in ea consecretur adhiberi, quod
ejusdem, ut aiunt, cum hominibus animi communione jungatur?
quippe, oporteret enim, si ita est, easdem feras homines appellare,
3 humanamque cum iis dignitatem honoremque communicare. Quod
illi cum minime fecerint, quæ tamen ab ipsa natura brutæ ac rationis
expertes feræ procreantur, quæ hoc cognomenti genus sibi proprium
sortitæ sunt, quæ ne ipsa quidem hominum appellatione dignæ judi-
cantur; eas non jam eodem apud se quo homines jure esse volue-
runt, sed altissimum illud orbis universi regis, ac rerum omnium

μιουργοῦ Θεοῦ φέροντες εἰς τὴν θηρίων φύσιν καταβεβλήκασι, καὶ θεοὺς ἐπεφήμισαν ἃ μηδὲ τῆς ἀνθρώπων
4 πρὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ κατηξίωται προσηγορίας. Ἐπὶ τούτοις ἀκήκοας καὶ τῆς θεοσοφίας τῆς μυστικῆς, δι' ἣν οἱ θαυμάσιοι τῶν Αἰγυπτίων λύκους καὶ κύνας καὶ λέοντας ἐσεβάσθησαν· ἔγνως καὶ τοῦ κανθάρου τὸ θαῦμα, d
καὶ ἱέρακος τὴν ἀρετήν· μὴ δὲ γέλα τοῦ λοιποῦ τοὺς θεοὺς, ἐλέει δὲ τῆς πολλῆς εὐηθείας καὶ ἀβλεψίας τὸ
5 τρισάθλιον ἀνθρώπων γένος. Καὶ δὴ σκόπει πάντα περιαθρῶν οἵων ἡμῖν ἀγαθῶν πάρεστι δοτὴρ ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ, τοσαύτης νόσου μακρᾶς τε καὶ πολυχρονίου πηρώσεως καὶ τὰς Αἰγυπτίων ψυχὰς διὰ τῆς εὐαγγελικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας λελυτρωμένος, ὡς τοὺς πλείους ἤδη τῶν κατ' Αἴγυπτον καὶ ταύτης ἀπηλλάχθαι τῆς νόσου.

6 Ἀλλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίοις, ἃ καὶ p. 96 b

c 6. τῶν θηρίων] τῶν om. A.C.D.F.G.H. 7. ἐπεφήμισαν] ἐπευφήμησαν C.F. ἐπευφήμισαν G. 9. θεοσοφίας] σοφίας C.F.G. καὶ om. F. 10. θαυμάσιοι τῶν] θαυμάτων τῶν B. d 2. δὲ γέλα] δὴ γέλα B.F.G. δὲ om. A.H. 3. δὲ καὶ] δὲ τῆς A.C.F.G.H. καὶ om. D. 5. τὰ πάντα] τὰ om. B.C.F.G. Mox ἀγαθῶν ἡμῖν B.C.F.G. 6. πάρεστι] παρέστη A. 7. ὁ Θεὸς τοσαύτης] τοῦ θεοῦ τοιαύτης A. ὁ θεὸς om. B.F.G. vid. p. 96 d. 10. λελυτρωμένους H.
p. 96. 6. καὶ τὰ] τὰ om. A.H. b. ἃ καὶ] ἃ om. A.H.

molitoris Dei nomen in belluarum naturam ultro dejecerunt, easque deos pronuntiarunt, quas Deus ne hominum quidem appellatione
4 dignatus est. Audiisti præterea divinæ sapientiæ mysteria, quæ mirabilem Ægyptiorum nationem ad lupos, canes, leonesque venerandos excitarit. Cognovisti etiam scarabei miraculum, virtutem accipitris. Desine tamen, quod superest, deos irridere: subeat te potius tantæ infelicissimi hominum generis cæcitatis et amentiæ
5 commiseratio: simulque omnibus diligenter exploratis tecum ipse reputa, quibus nos quantisque bonis Christus ille Deus cumularit, qui nostros et Ægyptiorum ipsorum animos, evangelicæ doctrinæ suæ vi tam inveterata tamque diuturna cæcitate vindicarit: nam et Ægyptios quoque maximam sane partem videmus ab istius morbi contagione liberatos.

6 Ejusmodi fuerunt Ægyptiorum commenta, quæ longe omnibus

παλαίτερα τῶν Ἑλληνικῶν ἁπάντων μνημονεύεται.
[59] Ἔχεις τοιγαροῦν πρὸς τῇ μυθικῇ καὶ τὴν φυσικωτέραν
θεολογίαν Ἑλλήνων ὁμοῦ καὶ Αἰγυπτίων, τῶν πάλαι
τὴν πολύθεον δεισιδαιμονίαν συστησαμένων, παρ' οἷς,
ὅτι μηδέν τι τῶν ἀληθῶς θείων ἀσωμάτων τε καὶ νοε-
2 ρῶν οὐσιῶν ἐγνωρίζετο, μεμάθηκας. Πλὴν ἀλλὰ δεδό-
σθω καὶ συγκεχωρήσθω τουτοισὶ τοῖς μετεωρολέσχαις
λέγειν ἀληθῆ, καὶ ἐπιτυγχάνειν ἐν τῇ τῶν ἀλληγορου-
μένων φυσιολογίᾳ· γινέσθω τε αὐτοῖς ὁ ἥλιος ποτὲ μὲν
Ἀπόλλων, καὶ πάλιν Ὧρος, καὶ Ὄσιρις πάλιν ὁ αὐτὸς, c
καὶ μυρία ἄλλα ὅσα καὶ θέλοιεν· ὥσπερ οὖν καὶ ἡ
σελήνη, ἡ Ἶσις ἢ Ἄρτεμις, καὶ ὅσα ἄν τις ἐξαριθμεῖν
3 βούλοιτο· μὴ γὰρ ἔστω ταῦτα θνητῶν ἀνδρῶν, ἀλλ'
αὐτῶν τῶν ἐπουρανίων φωστήρων σημαντικαὶ προσηγο-
ρίαι· τὸν ἥλιον ἄρα, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας,
καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη, ὡς θεοὺς προσκυνητέον.

b. παλαίτερα] παλαιότερα A.H. 3. τὴν μυθικὴν] τῇ μυθικῇ C.F.G. Vigeri marg. 4. θεολογίας] θεολογίαν A.C.D.F.G.H. Vigeri marg. 5. τῶν πάλαι τὴν πολύθεον] τὴν πολύθεον πάλαι A.H. 6. τι τῶν] καὶ τῶν C. 7. ἐγνωρίζετο] ἐγιγνώσκετο D. ἐγινώσκετο F.G. 8. συγκεχωρήσθω] συγκεχωρίσθω C. 11. γινέσθω τε] γ. δὲ A.H. c. Ὧρος] ὡροσκόπος A. ὁροσκόπος H. 2. θέλοιεν] θέλοις A.H. 3. ἢ Ἶσις] ἢ om. C.D.F.G. 6. ἐπουρανίων] οὐρανίων C.F.G. σημαντικαὶ] σημαντικὰ C.F.

Græcorum figmentis antiquiora fuisse memorantur. Habes tu præter
fabulosam illam theologiam, aliam quoque cum rebus naturalibus
conjunctiorem, eamque cum Græcis pariter Ægyptiisque communem,
qui jam olim superstitiosum istum tot numinum cultum conflavere,
quos utique nihil omnino de ulla vere divina, corporis experte, atque
2 intelligente natura cognovisse, facile animadvertis. Sed enim demus
hoc tamen, atque istis altiorum cœlestiumque nugarum architectis
concedamus, verum eos dicere, et in hac sua allegoricæ interpreta-
tionis physiologia scopum ipsum attigisse. Sit apud illos sol nunc
quidem Apollo, nunc Orus, nunc etiam si lubet, Osiris, imo esto
sane quicquid ipsi voluerint: itemque luna, vel Isis, vel Artemis,
3 vel quæcunque recensere placuerit: sint enimvero hæc non morta-
lium hominum, sed luminum cœlestium propria nomina: erit vide-
licet propterea soli, lunæ, sideribus, ac reliquis hujus mundi partibus

4 *Καὶ ταύτῃ τοιγαροῦν ἡ γενναία τῶν Ἑλλήνων φιλοσο-*
φία ὥσπερ διὰ μηχανῆς πέφηνεν εἰς ὕψος μὲν ἀνάγουσα d
τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ λόγου, κάτω δὲ περιστρέφουσα
ἀμφὶ τὴν αἰσθητὴν καὶ φαινομένην τοῦ θεοῦ δημιουρ-
γίαν τὴν τῶν σοφῶν διάνοιαν, καὶ πλέον οὐδὲν ἀλλ'
ἢ πῦρ καὶ τὴν θερμὴν οὐσίαν, τά τε μέρη τοῦ κόσμου,
διὰ τῶν οὐρανίων φωστήρων, ἔστω δὲ καὶ τὴν ὑγρὰν
καὶ τὴν ξηρὰν καὶ τὴν σύγκρασιν τῶν σωμάτων θειά-
5 *ζουσα. Πῶς οὖν οὐ μέγα καὶ θαυμάσιον τὸ τοῦ σω-*
τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον, πᾶν
γένος ἀνθρώπων παιδεῦον τὸν ἡλίου καὶ σελήνης Θεὸν
καὶ δεσπότην καὶ δημιουργὸν τοῦ σύμπαντος κόσμου,
αὐτὸν τὸν ἀνωτάτω καὶ ἐπέκεινα τῶν ὅλων, ταῖς προσ-
6 *ηκούσαις ἐννοίαις εὐσεβεῖν; καὶ οὐ τὰ τῶν σωμάτων*
στοιχεῖα, ἀλλὰ τὸν ζωῆς αὐτῆς καὶ τροφὸν καὶ πάντων
τῶν ἀγαθῶν ταμίαν ὑμνεῖν, μέρη τε τοῦ κόσμου τὰ ὁρώ- p. 97

c 10. φιλοσοφία] φυσιολογία D.F.G. ὡς] ὥσπερ A.C.D.F.G.H. d 3. αἰσθητὴν καὶ] αἴσθησίν τε καὶ A.H. 6. διὰ τῶν] ἴσ. μετὰ τῶν Vigeri margo. 7. τὴν ξηρὰν] τὴν om. D.F.G. 9. Χριστοῦ καὶ] τοῦ Χριστοῦ τοῦ A. et ni fallor H. καὶ θεοῦ om. C.F.G. 11. Θεὸν καὶ δεσπότην] δεσπότην θεὸν καὶ A.H. Tum τὸν δημ. H. ult. καὶ τροφῶν καὶ πάντων] καὶ τροφὸν τῶν ἀγαθῶν πάντων A. τῶν ἀγ. item C.F.G.H.

4 adorationis cultus tanquam diis exhibendus. Sic ergo præclara Græcorum philosophia in omnium conspectu, verborum quidem ostentationem quasi machina quadam sublime tollit, at sapientium mentem deorsum et circa dei creaturas quæ sensibus oculisque patent ita versat, nihil ut omnino præter ignem calidamque naturam, mundique partes, luminaque cœlestia, adde vero humidam atque siccam per me
5 licet, ipsamque corporum temperationem divinitate donet. Quis igitur non videat, magnum plane atque admirabile quiddam esse Jesu Christi servatoris Deique nostri evangelium, quod universum hominum genus edoceat, solis ipsius lunæque Deum ac dominum orbisque totius conditorem, supremum, inquam, illum, rerumque fines ac terminos omnium superantem, convenienti tantæ majestati
6 cogitatione sensuque venerari? adeoque non corporum elementa, sed ipsiusmet vitæ, alimentorum, cunctorumque bonorum quæstorem ac dispensatorem celebrare? nec jam ullo modo aspectabiles istius

μενα καὶ πᾶν τὸ καταληπτὸν σαρκὸς αἰσθήσει, ὡς ἂν τῆς φθαρτῆς ὄντα φύσεως, οὐδαμῶς καταπλήττεσθαι, τὸν δ' ἐν τούτοις ἅπασιν ἀόρατον, καὶ τὸν καθόλου τε καὶ κατὰ μέρος δημιουργικὸν νοῦν μόνον ἀποθαυμάζειν, καὶ θεολογεῖν μίαν μόνην ἐκείνην τὴν διήκουσαν καὶ διακοσμοῦσαν τὰ πάντα θείαν δύναμιν, ἀσώματον οὖσαν καὶ νοερὰν τὴν φύσιν, μᾶλλον δὲ ἄρρητον εἰπεῖν καὶ ἀκατάληπτον, διὰ πάντων, δι' ὧν καὶ ἐνεργεῖ, παραφαινομένην, διήκουσάν τε ἀσωμάτως, καὶ ἀσυμπλόκως τὰ πάντα ἐπιπορευομένην, καὶ διὰ πάντων οὐκ οὐρανίων μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπὶ γῆς, τῶν τε καθόλου στοιχείων b *καὶ τῶν ἐπὶ μέρους, τὴν τῆς θεότητος διαρκῆ μεγαλουργίαν ἐπιδεικνυμένην, πᾶσί τε ἀφανῶς καὶ ἡμῖν ἀνεπαισθήτως ἐπιστατοῦσαν, καὶ λόγοις ἀνεκφράστου σοφίας τὸν σύμπαντα κόσμον διακυβερνῶσαν.*

p. 97. 3. *τὸν*] *τὰ* A.H. 4. *ἀόρατον καὶ τὸν*] *ἀοράτοις καὶ τῶν* A. *ἀοράτοις* H. 5. *δημιουργικὸν*] *δημιουργὸν* C.F.G. *νοῦν μόνον*] *οὐ μόνον* A.H. 6. *ἐκείνων διήκουσαν*] *ἐκείνην τὴν διήκ.* A.E.H. *τὴν διήκ.* C.D.F.G. 7. *δύναμιν θείαν*] *θείαν δ.* A.E.H. 8. *δὲ καὶ*] *καὶ* om. A.E. F.G.H. 10. *ἐνεργεῖ*] *ἐνεργειῶν* F. Mox *παραφαινομένη διήκουσαν δὲ* H. 12. *δι' ἁπάντων*] *διὰ π.* A.C.E.F. b 2. *μέρους τὴν τῆς θ.*] *μέρους, τὴν τῆς ἐπὶ μέρους θ.* A.H. 3. *διαρκεῖ*] *διαρκῆ* A.C. Viger. *ἐπιδεικνυμένην*] *ἐνδεικνυμ.* C.F.G. 5. *ἀνεκφράστοις*] *ἀνεκφράστου* A.H.V. *γρ.* S. 6. *διακυβερνῶσαν*] *διακυβερνᾶν* C.F.G.

mundi partes, aut eorum quicquam quæ sensu corporis attingi comprehendique possunt, quippe quæ caducæ pereuntisque naturæ sint, cum stupore mentis intueri: sed potius mentem illam, non modo communium universi naturarum, sed rerum quoque singularum effectricem, quæque cum insit in omnibus, nusquam tamen videri potest, unam admirari, unam suis de numine sermonibus ac disputationibus prædicare; solam, inquam, illam potestatem divinam, quæ cuncta permeat, cunctaque moderatur, corpore vacuam intelligentemque naturam, vel ejusmodi potius, quam nec dicendi nec cogitandi vis ulla capere possit, quæ subinde rebus in omnibus quæ per eam efficiuntur appareat, quæ sine corpore cuncta penetret, ac sine ulla commixtione pervadat, quæ omnibus in creaturis non cœlestibus modo, sed etiam terrenis constantem ac perpetuam operandi virtutem ac magnificentiam ostendat, quæ cunctis citra aspectum, nobisque adeo citra sensum omnem moderetur, ac sapientiæ quas verbis
7 assequi nemo queat rationibus orbem gubernet universum. Sed

Τοσούτων ἡμῖν ἀποδεδειγμένων εἰς ἔλεγχον τῆς ἀσυστάτου [σοφίας ἢ] θεολογίας, τῆς τε λεγομένης μυθικωτέρας καὶ τῆς ὑψηλοτέρας δὴ καὶ φυσικωτέρας, ἣν οἱ παλαιοὶ Ἕλληνές τε καὶ Αἰγύπτιοι σεμνύνοντες ἀπεδείχθησαν, ὥρα καὶ τῶν νέων τῶν δὴ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς c φιλοσοφεῖν ἐπαγγελομένων ἐπαθρῆσαι τὰ καλλωπίσματα· οἵδε γὰρ τὰ περὶ νοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων, καὶ τὰ περὶ ἀσωμάτων ἰδεῶν νοερῶν τε καὶ λογικῶν δυνάμεων, τοῖς ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα μακροῖς ποθ' ὕστερον χρόνοις ἐφευρημένα, καὶ λογισμοῖς ὀρθοῖς ἐπινενοημένα, συμπλέξαι τῇ τῶν παλαιῶν θεολογίᾳ πεπειραμένοι μείζονι τύφῳ τὴν περὶ τῶν μύθων ἐπαγγελίαν ἐξῆραν. Ἄκουε δ' οὖν καὶ τῆς τούτων φυσιολογίας, μεθ' οἵας d ἐξενήνεκται τῷ Πορφυρίῳ ἀλαζονείας·

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

[60] Σοφίας θεολόγου νοήματα δεικνὺς, οἷς τὸν θεὸν καὶ τοῦ θεοῦ

b 8. σοφίας ἢ om. A.E.H. 9. καὶ φυσ.] δὴ καὶ A.H. 10. τε καὶ] τε om. C. 11. σεμνύνοντες] σεμνύνονται C.F.G. Mox ὅρα γὰρ E. c 3. τὰ περὶ] τὸ περὶ H. δημιουργικοῦ] δημιουργοῦ A.D.F.G.H. περὶ τοῦ δημιουργοῦ C. Supra οἵγε E. 7. λογισμοῖς] ἐν λογ. A.H. d 2. Πορφυρίῳ] Ex libro Περὶ Ἀγαλμάτων docente Holstenio De Vit. et scr. Porphyrii c. 9. p. 53. 9. σοφίας θεολόγου] θεολ. σοφ. B. θεοῦ λόγου σ. D. qui mox om. καί. γρ. θεοῦ λόγου S. νοήματα] μηνύματα B.C.F. μνήματα S. καὶ τὸν θεὸν] καὶ om. A.B.C.F.G.H.

quoniam tot hactenus argumentis istius sapientiæ vel theologiæ, sive quæ fabularum comes et socia nominatur, sive quam veteres cum Græci tum Ægyptii ad aliquam dignitatis speciem cum rerum naturis propius conjunxere, vanitatem et inconstantiam illustravimus; sequitur, uti invecta a recentioribus iis qui nostris temporibus sese philosophari profitentur fuci plena ornamenta videamus. Isti quippe, quæ longo post ætatum intervallo, de mente rerum omnium procreatrice, deque corpore carentibus ideis, ac de naturis intelligentia rationeque præditis inventa primum a Platone, summoque judicio excogitata fuerant, ea cum priscorum theologia colligare moliti, majore quam antea fastu hanc texendarum fabellarum professionem extulere. Audi ergo quanta cum ostentatione atque jactantia hominum etiam istorum physiologiam Porphyrius evulgarit:

Fas quibus est, narrabo: fores claudunto profani;

divinæque sapientiæ sensus et consilia proferam, quibus ii deum et multi-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τὰς δυνάμεις διὰ εἰκόνων συμφύλων αἰσθήσει ἐμήνυσαν ἄνδρες τὰ ἀφανῆ φανεροῖς ὑποτυπώσαντες πλάσμασι, τοῖς καθάπερ p. 98 ἐκ βίβλων τῶν ἀγαλμάτων ἀναλέγειν τὰ περὶ θεῶν μεμαθηκόσι γράμματα. Θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν ξύλα καὶ λίθους ἡγεῖσθαι τὰ ξόανα τοὺς ἀμαθεστάτους, καθὰ δὴ καὶ τῶν γραμμάτων οἱ ἀνόητοι λίθους μὲν ὁρῶσι τὰς στήλας, ξύλα δὲ τὰς δέλτους, ἐξυφασμένην δὲ πάπυρον τὰς βίβλους.

2 Τοιαῦτα δὲ ὡς ἐν προοιμίῳ κατακομπήσας, ἄκουε οἷα προϊὼν ἑξῆς γράφει πρὸς λέξιν·

Φωτοειδοῦς δὲ ὄντος τοῦ θείου, καὶ ἐν πυρὸς αἰθερίου b περιχύσει διάγοντος, ἀφανοῦς τε τυγχάνοντος αἰσθήσει περὶ θνητὸν βίον ἀσχόλῳ, διὰ μὲν τῆς διαυγοῦς ὕλης, οἷον κρυστάλλου ἢ Παρίου λίθου ἢ καὶ ἐλέφαντος, εἰς τὴν τοῦ φωτὸς αὐτοῦ ἔννοιαν ἐνῆγε, διὰ δὲ τῆς τοῦ χρυσοῦ εἰς τὴν τοῦ πυρὸς διανόησιν, καὶ τὸ ἀμίαντον αὐτοῦ, ὅτι χρυσὸς οὐ μιαίνεται.
3 Πολλοὶ δὲ αὖ καὶ μέλανι λίθῳ τὸ ἀφανὲς αὐτοῦ

d 11. συμφύλων αἰσθήσει] συναισθήσει A.H. 12. ἀποτυπώσαντες] ὑποτυπ. B.C.D.F.G.

p. 98. 8. τοιαῦτα] τοιαῦτα δὲ A.H. κατακομπήσας] κατακοσμήσας A.H. 9. προϊὼν ἑξῆς] ἑξῆς πρ. A.H. b 2. τὸν βίον] τὸν om. A.D.F.G.H. 4. ἢ καὶ] ἢ om. E.F.G. 5. αὐτῶν] αὐτοῦ MS. apud Vigerum. ἐνῆγε] ἐνῆγον A.H. ἀνενῆγε D. ἐνῆγες F. ἐνῆγεν G. Mox τῆς om. B.F.G. 7. αὐτοῦ] αὐτῶν A.H. αὐτὸ C.

plicem dei vim atque potestatem, imaginibus quibusdam naturali cum sensu cognatione conjunctis indicarunt, qui res aspectum omnem fugientes perspicuis simulacris in eorum gratiam expressere, qui prima de diis elementa, eorumque doctrinam ex statuis sic tanquam e libellis recitare didicerant. Enimvero mirum videri non debet, si ligna, si lapides simulacra deorum esse homines imperitissimi arbitrentur, perinde sane ut ii, qui rudes ignarique literarum, cippos quidem non aliter ac lapides, tabulas vero non secus atque ligna, libros denique quasi contextam papyrum intuentur.

2 His ubi verbis ille prolusit ad fastum ostentationemque compositis, accipe porro quemadmodum institutam orationem prosequatur.

Jam vero, quod numen, inquit, lucis formam aliquam speciemque præ se ferat, et in medio circumfusi purissimi cujusdam ignis orbe versetur, nec ab ullo sensu qui circa mortalem hanc vitam occupetur attingi possit: illustri quidem splendidaque materia, cujusmodi crystallum est, Pariumve marmor, aut ebur, in aliquam sui luminis cogitationem adduxit; auri vero aspectu, partim ignis, partim decoris sui nullam omnino maculam ferentis notionem impressit; aurum enim sordibus fœdari non potest.
3 Quinetiam plerique nigro lapide naturam illius nusquam sub oculos

τῆς οὐσίας ἐδήλωσαν· καὶ ἀνθρωποειδεῖς μὲν ἀπετύπουν τοὺς ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
θεοὺς ὅτι λογικὸν τὸ θεῖον, καλοὺς δὲ, ὅτι κάλλος ἐν ἐκείνοις
ἀκήρατον· διαφόροις δὲ σχήμασι καὶ ἡλικίαις, καθέδραις c
τε, καὶ στάσεσι, καὶ ἀμφιάσεσι· καὶ τοὺς μὲν ἄρρενας, τὰς
δὲ θηλείας, καὶ παρθένους, καὶ ἐφήβους, ἢ γάμου πεῖραν
4 εἰληφότας, εἰς παράστασιν αὐτῶν τῆς διαφορᾶς. Ὅθεν
πᾶν τὸ λευκὸν τοῖς οὐρανίοις θεοῖς ἀπένειμαν, σφαῖράν τε
καὶ τὰ σφαιρικὰ πάντα ἰδίως τε κόσμῳ καὶ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ,
ἔσθ' ὅπου δὲ καὶ τύχῃ καὶ ἐλπίδι· κύκλον δὲ καὶ τὰ κυκλικὰ
αἰῶνι καὶ τῇ κατὰ τὸν οὐρανὸν κινήσει ταῖς τε ἐν αὐτῷ ζώναις
καὶ τοῖς κύκλοις· κύκλων δὲ τμήματα τοῖς σχηματισμοῖς τῆς d
σελήνης· πυραμίδας δὲ καὶ ὀβελίσκους τῇ πυρὸς οὐσίᾳ, καὶ
διὰ τοῦτο τοῖς Ὀλυμπίοις θεοῖς· ὥσπερ αὖ κῶνον μὲν ἡλίῳ,
γῇ δὲ κύλινδρον, σπορᾷ δὲ καὶ γενέσει φάλητα, καὶ τὸ τρί-
γωνον σχῆμα διὰ τὸ μόριον τῆς θηλείας.

5 Ταῦτα ὁ θαυμαστὸς φιλόσοφος, ὧν τί ἂν γένοιτο

b 9. ἀνθρωποειδεῖς] ἀνθρωποειδὲς A.H. Mox ἀπέτυπον H. 10. τοὺς θεοὺς om. A.H. Tum τὸ θεῖον λογ. B. 11. κάλλος] κάλλους C. qui οἶδος inserit ante ἀκήρατον. κάλλους ἐν ἐ. εἶδος D.F.G. c 10. κατ' οὐρ.] κατὰ τὸν οὐρ. A.B.H. καὶ ante τὰ κ. om. E. d. τμήματα] σχήματα A.H.V. γρ. S. 3. καὶ τοῖς] καὶ om. A.H. 5. γῇ δὲ] γῇ om. A.H. in marg. γῇ ἡλίῳ A. σπορᾷ] σφόδρα A.H. 6. φάλητα] φιλητὰ A.H. Tum καὶ τὸ om. B. 8. φιλόσοφος] σοφὸς A.H.

cadentem adumbrarunt. Nam quod ratione præditum numen sit, humanam in figuram deos conformarunt: quod vero pulcritudinem habeat omni fato superiorem, formæ dignitate præstantes effinxerunt: varia denique cum specie tum ætate spectabiles, itemque diverso vel sedendi, vel standi more, cultuque dissimili, adeoque mares alios, alios fœminas, virgines, adolescentes, matrimonioque conjunctos, ut eorum inter sese
4 discrimen ac differentiam exhiberent. Itaque alba omnia cœlestibus diis assignarunt, itemque sphæram et cuncta sphærica mundi quidem, solis, ac lunæ propria, sed tamen iis aliquando cum fortuna et spe communia esse voluerunt: circulum vero quæque circularis erant figuræ partim æternitati, partim cœli motui, ejusdemque zonis ac circulis; circulorum autem sectiones variis lunæ figuris, pyramides et obeliscos ignis naturæ, eademque de caussa Olympiis quoque diis, ut conum præterea soli, terræ cylindrum, semini ac generationi effigiem veretri, figuramque triangularem propter verecundum fœminæ membrum tribuerunt.

5 Hæc egregius singularisque philosophus, quibus quid fœdius ac

ἀσχημονέστερον τὰ αἰσχρὰ σεμνολογοῦσιν, τί δὲ βιαιότερον τὰς ἀψύχους ὕλας, χρυσὸν καὶ λίθον καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰκόνας φέρειν τοῦ φωτὸς τῶν θεῶν, καὶ τῆς οὐρανίου καὶ αἰθερίου φύσεως δηλώματα φάσκειν; Ὅτι δὲ τῶν νέων ἐστὶ ταῦτα σοφίσματα, μηδ' ὄναρ τῶν p. 99 παλαιῶν εἰς ἐνθύμησιν ἐλθόντα, γνοίης ἂν μαθὼν ὅτι καὶ ἀπόβλητα ἦν παρὰ τοῖς προτέροις τὰ διὰ χρυσοῦ καὶ τῆς νομιζομένης πολυτελεστέρας ὕλης ξόανα. Λέγει δ' οὖν Πλούταρχος ὧδέ πη κατὰ λέξιν·

8 ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Ἡ δὲ τῶν ξοάνων ποίησις ἀρχαῖον ἔοικεν εἶναί τι καὶ πα- b λαιόν, εἴ γε ξύλινον μὲν ἦν τὸ πρῶτον εἰς Δῆλον ὑπὸ Ἐρυσίχθονος Ἀπόλλωνι ἐπὶ τῶν θεωριῶν ἄγαλμα, ξύλινον δὲ τὸ τῆς Πολιάδος ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων ἱδρυθέν, ὃ μέχρι νῦν Ἀθηναῖοι διαφυλάττουσιν. Ἥρας δὲ καὶ Σάμιοι ξύλινον εἶχον εἶδος, ὥς φησι Καλλίμαχος,

d 9. σεμνολογούντων] σεμνολογοῦσιν A.S.V. ἀσχημ.—σεμνολογούντων om. H. δὲ] δαὶ A.H. 10. λίθους] λίθον A.H.S.V. 13. φάσκειν om. D.F.G.

p. 99. 2. γνοίης] γνώης H. qui mox om. παρά. 3. προτέροις] πρότερον D.F.G. 5. Πλούταρχος] ὁ Πλούταρχος F.G. 9. ἔοικεν] οὐκ ἔοικεν Valckenær. Diatr. Eurip. p. 216. b. εἴ γε] εἴτε B.D. μὲν ἦν] μὲν om. C.D.F.G. 2. Ἐρισίχθονος] ἐρυσίχθονος A.C.D.F.G. Tum ἀπόλλωνον B. om. ut videtur F. 4. ὑπὸ] ἀπὸ B.C.F.G. Mox ἱδρυνθέν B. 6. Σάμιοι] σάμιον A.H. εἶχον] εἶναι A.H. εἶδος εἶχον B. εἶδος] ἔδος Bentlei. Fr. Callim. CV.

turpius dici possit, cum per ea res etiam turpissimæ verbis graviter ac magnifice prædicentur? quid porro coactum magis, quam inanimas quasdam materias, aurum, lapides, cæteraque id genus, lucis ac deorum imagines, aut cœlestis ætheriæque naturæ simulacra præ se ferre? Cæterum hæc sophismata a nuperis quibusdam invecta esse, de quibus ne per somnium quidem veteres cogitarint, vel ex eo intelligas, quod prisci illi homines confecta ex auro aut alia quadam materia quæ pluris æstimari solet simulacra rejicerent. Atque id Plutarchus sic ad verbum alicubi testatum reliquit:

8 Plutarch. T. V. p. 506 = 762, ed. Wyttenb.

Prisca vero ac pervetusta habeatur fingendorum simulacrorum consuetudo. Illud certe quidem quod in Delo primum ab Eresichthone solennioribus Atticæ pompæ diebus consecratum Apollini signum est, ligneum erat: itemque ligneum aliud ab indigenis ipsis Minervæ urbicæ positum, quod Athenienses hodieque servant. Quin et Samii quoque ligneam

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Οὔπω σκέλμιον ἔργον ἐΰξοον, ἀλλ' ἐπὶ τεθμὸν
δηναῖον γλυφάνων ἄξοος ἦσθα σανίς.
ὧδε γὰρ ἱδρύοντο θεοὺς τότε· καὶ γὰρ Ἀθήνης
ἐν Λίνδῳ Δαναὸς λᾶαν ἔθηκεν ἕδος.

Λέγεται δὲ Πείρας ὁ πρῶτος Ἀργολίδος Ἥρας ἱερὸν εἱσάμενος, τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Καλλίθυιαν ἱέρειαν καταστήσας, c ἐκ τῶν περὶ Τίρυνθα δένδρων ὄγχνην τεμὼν εὐκτέανον Ἥρας ἄγαλμα μορφῶσαι. Πέτραν μὲν γὰρ εἰς θεοῦ κόπτειν εἰκόνα σκληρὰν καὶ δύσεργον καὶ ἄψυχον οὐκ ἐβούλοντο· χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον ἡγοῦντο γῆς ἀκάρπου καὶ διεφθαρμένης χρώματα νοσώδη καὶ κηλῖδας ἐξανθεῖν ὥσπερ μώλωπας ὑπὸ [61] πυρὸς ῥαπισθείσης· ἐλέφαντι δὲ παίζοντες μὲν ἔσθ' ὅπου προσεχρῶντο, ποικίλματι τρυφῆς.

b 7. σκέλμιον] Σκέλμιος vel Κέλμιος Bentleius. ἔργον εἰς ξόανον] ἔργον εισοξόανα A. ἔργον εἰς ξόανα H. Dedi ἔργον ἐΰξοον ex em. Bentleii. 8. τεθμὸν δὴ νεόγλυφον ὦναξ θεᾶς] τ. δηναιογλ. B.C.F.G. Dedi δηναῖον γλυφάνων ἄξοος maxime ex em. Bentleii, qui τεθμοῦ Δηναιοῦ γλυφάνῳ ἄ. 9. καθιδρύοντο] ἱδρύοντο A.H. 10. Δαναὸν] Δαναὸς A.E.H.S. λεῖον] λίθον A.H. λᾶαν Toupius ad Longin. s. 40. κίον' Bentleius. Pausan. VII. 22. τὰ δ' ἔτι παλαιότερα καὶ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι τιμὰς θεῶν ἀντὶ ἀγαλμάτων εἶχον ἀργοὶ λίθοι. Mox ἕδνος C. Ceterum, quum Vigerus versionem Latinam, ut in loco corrupto, omiserit, nos Bentleianam dedimus. c. Καλλίθυιαν] χαλκίθυιαν A.H. ἱερίαν] ἱέρειαν A.C.D.E.H. 2. Τίρυνθα] τύρινθα B.C.F.G. τίρυνθον D. δένδρων ὄγχνην] δώρων ὀχλὴν B.C.F.G. δ. ὄχλην D. 4. κόπτειν] κοπτῆναι A. κοπῆναι H. κόπτειν C. (q?) Supra γὰρ om. D. 5. δύσεργον] δυσέργαστον C.F.G. 6. γῆς] τῆς B.H. Tum καὶ om. F.G. 7. κηλίδας] κελίδας C. 8. ἐξανθεῖν] ἐξανθεῖς B.C.D.F.G. Mox om. μώλωπας C.F.G. 9. παίζοντες] παίζοντι B.D. ὅπου] ὅτου C. 10. τροφῆς] μορφῆς B.F.G. τρυφῆς D. γρ. S.V. Hoc vel γραφῆς vel βαφῆς vulgato præfert Wyttenbach.

Junonis effigiem habuere, ut scribit Callimachus *Nondum Scelmios opus bene politum, sed more antiquo sculpturæ expers eras asser. Sic enim tunc deos statuebant: quippe et Minervæ Lindi Danaus columnam posuit pro statua.* Piras vero princeps Junonis Argolicæ templum posuisse fertur, et Callithyiam filiam ejus sacerdotem fecisse, atque ex Tirynthiis arboribus sectam pyrum silvestrem in elegantem ac politam Junonis imaginem configurasse. Nam lapidem quidem ipsi, quippe rem duriorem minusque arti obsequentem animaque carentem in numinis effigiem scalpendo conformare nolebant: aurum autem atque argentum sterilis ac vitiati soli morbosos colores esse, ac sordes quasdam et maculas ex terra ignis ardore percussa, vibicum instar existere arbitrabantur: ebore vero interdum sane utebantur, sed joco solum, et quasi ad aliquam deliciarum ac lautitiarum varietatem.

2 Ταῦτα ὁ Πλούταρχος· καὶ τούτου δὲ πολὺ πρότερον ὁ Πλάτων οὐδὲν εἶναι σεμνὸν οὐδὲ προσεοικὸς θείᾳ φύσει d ἐν χρυσῷ καὶ λίθοις καὶ ἐλέφαντι τοῖς τε ἐξ ὕλης ἀψύχου κατασκευάσμασιν εὖ μάλα εἰδὼς, ἐπάκουσον ἐν τοῖς Νόμοις ὁποῖα διατάττεται·

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Γῆ μὲν οὖν ἑστία τε οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω θεοῖς. Χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐπίφθονόν ἐστι κτῆμα, ἐλέφας δὲ ἀπολελοιπότος ψυχὴν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα· σίδηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμων ὄργανα.

Ταῦτα δὲ σαφῆ περιέχειν ἡγοῦμαι τῆς προτεθείσης ἀνατροπὴν φυσιολογίας· ἧς φέρε καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθεωρήσωμεν. Ἐπάκουσον οὖν οἷά φησιν·

9 ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ὅρα δὲ τὴν τῶν Ἑλλήνων σοφίαν οὑτωσὶ διασκοπούμενος. p. 100

d. Πλάτων] Πλάτων. Πλάτωνος B. 2. καὶ λίθοις om. A.H. τοῖς τε] τούς τε C. 3. κατασκευάσμασιν] κατεσκευασμένοις D. 4. ἐπάκουσον] ἐπακοῦσαι H. ὁποῖα] οἷα B.D.F.G. οἷα C. 5. ἑστία τε] ἐστιν ἅτε A.H. 6. δευτέρως] δευτέρας] B. 7. δὲ καὶ] δὲ om. C.F. 8. ἐπίφθονόν ἐστι] ἐστι ἐπιφ. A.H. 9. ἀπολελοιπότος] ἀπολελοιπότως B. 10. δὲ καὶ] τε καὶ A.H. 11. περιέχειν] περιέχῃ B. ult. οὖν οἷα] οὖν om. H.
p. 100. 4. δὲ] δὲ καὶ C.F.G. οὑτωσὶ διασκ.] οὕτως ἰδίᾳ σκ. A. cum οὑτωσὶ δια in marg. οὕτως ἰδίᾳ σ. H.

2 Hæc Plutarchus, eoque longe antiquior Plato nihil nec in auro, nec in lapidibus, nec in ebore, nec in ullo prorsus opere quod ex inanimi materia conflatur, esse pronuntiat, quod vel paulo augustius, vel naturæ divinæ aptum, ac simile haberi possit. Tu ergo, qui hominem, hominisque sensum apprime nosti, accipe quid in Legibus hac de re præcipiat?

Plato Legg. XII. p. 955 E.

Terra, inquit, focique domestici cunctis hominibus deorum omnium templa sunt: nemo igitur secunda diis templa consecrato. Nam aurum quidem et argentum apud alias civitates, tam privatim quam in templis ipsis invidiosa possessio est; ebur autem corporis anima spoliati minus sanctum purumque donum; ferrum denique et æs bellorum instrumenta.

Atque his equidem Porphyrianæ physiologiæ vanitatem manifesto argui ac refelli puto.

9 Age tamen, quæque ex eadem supersunt contemplemur. Audi ergo quemadmodum Porphyrius iste prosequatur.

Stobæus Ecl. I. 3, 23.

Attende mihi porro, inquit, Græcorum sapientiam, itaque tecum ipse

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Τὸν γὰρ Δία τὸν νοῦν τοῦ κόσμου ὑπολαμβάνοντες, ὃς τὰ ἐν αὐτῷ ἐδημιούργησεν ἔχων τὸν κόσμον, ἐν μὲν ταῖς θεολογίαις ταύτῃ περὶ αὐτοῦ παραδεδώκασιν οἱ τὰ Ὀρφέως εἰ- b πόντες·

Ζεὺς πρῶτος γένετο, Ζεὺς ὕστατος ἀργικέραυνος,
Ζεὺς κεφαλή, Ζεὺς μέσσα, Διὸς δ' ἐκ πάντα τέτυκται.
Ζεὺς ἄρσην γένετο, Ζεὺς ἄφθιτος ἔπλετο νύμφη.
Ζεὺς πυθμὴν γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Ζεὺς βασιλεύς, Ζεὺς αὐτὸς ἁπάντων ἀρχιγένεθλος. c
ἓν κράτος, εἷς δαίμων γένετο, μέγας ἀρχὸς ἁπάντων,
ἓν δὲ δέμας βασίλειον, ἐν ᾧ τάδε πάντα κυκλεῖται,
πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γαῖα, καὶ αἰθήρ, νύξ τε καὶ ἦμαρ,
καὶ Μῆτις, πρῶτος γενέτωρ, καὶ Ἔρως πολυτερπής·
πάντα γὰρ ἐν μεγάλῳ Ζηνὸς τάδε σώματι κεῖται.
Τοῦ δή τοι κεφαλὴν μὲν ἰδεῖν καὶ καλὰ πρόσωπα
οὐρανὸς αἰγλήεις, ὃν χρύσεαι ἀμφὶς ἔθειραι d
ἄστρων μαρμαρέων περικαλλέες ἠερέθονται,
ταύρεα δ' ἀμφοτέρωθε δύο χρύσεια κέρατα,

a 6. ὑπολαμβάνοντες] ὑπολαμβάνοντα B. 8. μὲν] μὲν οὖν B. b 2. ὁ ζεὺς D. γένετο] γίνετο B. ἀργικέραυνος] τερπικέραυνος B. ἀρτικέραυνος D.F.G. 5. τέτυκται] τετύκτω B. 6. ἄφθιτος] ἄφοιτος C.F. c. ἀρχιγένεθλος] ἀρχήγονος ἔθλος A.H. 2. ἐν κράτος] ἔγκρατος A. 4. τάδε] τὰ τε B. 5. κυκλεῖται] καλεῖται C. 6. καὶ γαῖα] καὶ om. C.F.G. 7. ἦμαρ] ἡμέρα H. 8. πρῶτος γενέτωρ] πρωτογενέτωρ A.H. 10. μεγάλῳ Ζηνὸς] Ζηνὸς μεγάλῳ S. σώματα F. d 3. περικαλλεες] περὶ κάλλεσιν A. περικάλλεσιν H. περικαλέες C.F.G. Hinc usque ad ἐξηγησαμένων τὸν τρόπον om. B. 4. ἀμφοτέρωθε] ἀμφοτέρωσε C.D.E.F.G. Tum δύω A. et χρυσέα C.F.G.H.

cogita. Quippe, cum illi Jovem hujus mundi mentem esse crederent, quæ mundum ipsum in sese complexa, quicquid eo continetur procrearit; quæ sequuntur ex Orphei petita carminibus in theologiæ suæ libris de illo tradiderunt.

Jupiter omnia complexus, ex Orpheo.

Princeps postremusque Jovis, qui fulmine candet.
Ille caput, mediumque simul, cui cuncta creantur,
Mas natus Jovis est, natus Jovis integra virgo.
Ille solum, ac cœli stellatos sustinet axes.
Rex idem, rerumque parens, et originis auctor.
Unica vis, dæmonque unus, qui cuncta gubernat,
Omniaque hæc unus regali in corpore claudit,
Ignem, undam, terras, æthram, noctemque, diemque,
Consilium, ac primum genitorem, et numen amoris,
Hæc Jovis immenso sub corpore cuncta coercet.
Atque hujus caput eximium, vultusque decoros,
Irradians cœlum videas, cui pendula circum
Aureaque astrorum multo se lumine fundit
Cæsaries; geminumque alto stat vertice cornu
In tauri speciem, rutiloque accenditur auro:

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἀντολίη τε δύσις τε, θεῶν ὁδοὶ οὐρανιώνων,
ὄμματα δ' ἠέλιός τε, καὶ ἀντιόωσα σελήνη.
Νοῦς δέ (οἱ) ἀψευδὴς, βασιλήϊος, ἄφθιτος αἰθὴρ,
ᾧ δὴ πάντα κυκλεῖ καὶ φράζεται, οὐδέ τις (ἐστὶν)
αὐδὴ, οὔτ' ἐνοπὴ, οὔτε κτύπος, οὐδὲ μὲν ὄσσα,
ἣ λήθει Διὸς οὔας ὑπερμενέος Κρονίωνος.
Ὧδε μὲν ἀθανάτην κεφαλὴν ἔχει, ἠδὲ νόημα· p. 101
σῶμα δέ οἱ περιφεγγὲς, ἀπείριτον, ἀστυφέλικτον,
ὄβριμον, ὀβριμόγυιον, ὑπερμενὲς, ὧδε τέτυκτο.
Ὦμοι μὲν καὶ στέρνα, καὶ εὐρέα νῶτα θεοῖο,
ἀὴρ εὐρυβίης· πτέρυγες δέ οἱ ἐξεφύοντο,
τῇς ἐπὶ πάντα ποτᾶθ', ἱερὴ δέ οἱ ἔπλετο νηδὺς,
γαῖά τε παμμήτειρ', ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα· b
μέσση δὲ ζώνη βαρυηχέος οἶδμα θαλάσσης,
καὶ πόντου· πυμάτη δὲ βάσις, χθονὸς ἔνδοθι ῥίζαι,

d 6. δύσις] δύσεις D. 9. δέ γε] δ' A.H. δὲ C.F.G. Leg. δέ οἱ ex Stobæo. ἄφθιτος] ἄφθαρτος H. 11. ᾧι] ὃς C.D.E.F.G. κυκλεῖ καὶ] κυκλοῖ τε καὶ C.F.G. κυκλοῖται D. κλύει καὶ S. κλύει conj. Heringa. ult. Ἡ λήθει Διὸς υἷα] ἡ λήθη sine υἷα C.F.G. ἠλίθιος υἱὸς A. ἠλήθιος υἱὸς H. Tum ὑπερμενέως C.F.G. οὔας pro υἷα Stobæus. Et sic edidi.

p. 101. 1. ἀθανάτην] ἀθανάτη C.F. ἔχεν] ἔχει C.D.F.G. ἔχων H. Mox ἠδ' ἐνὶ σῆμα S. ᾧ δ' ἐνὶ σῆμα Stobæi MSS. 3. ἀπείριτον] ἀπείρατον A. ἀπείριον C.F.G. statim ἀστυμφέλικτον C.F.G. 5. ὄβριμον] ἄτρομον Stob. qui mox τέτυκται. ὄβριμον ὀβριμόγυιον] ὄμβριμον ὀμβριμόγειον C.F.G. ὀβριμόγυον H. 6. τέτυκτο] τέτυκται D.F.G.H. 10. τῇ σ' ἔπι] τῆς ἐπὶ C. qui mox ποτᾶθ' ἱερή cum D.F.G. b. ὀρέων τ' αἰπ.] ἱρέων τ' ἐπ. C.F.G. 3. βαρυηχέος] βαρυηχέα [ες] A. βαρυήχεα H. qui supra ζώνην. 5. πυμάτη] πύματι C.

Ortus et occasus, superis nota orbita divis.
Sunt oculi Phœbus, Phœboque adversa recurrens
Cynthia. Mens verax, nullique obnoxius æther
Regius interitu, qui cuncta movetque, regitque
Consilio. Vox nulla potest, sonitusve, nec ullus
Hancce Jovis sobolem strepitus, nec fama latere.
Sic animi sensum, et caput immortale beatus
Obtinet: illustre, immensum, immutabile pandens,
Atque lacertorum valido stans robore corpus.
Olli humeri, pectus, nec non immania terga
Aërii late tractus: velocibus idem
Nativisque ruens circumvolat omnia pennis.
Omniparens tellus, quique alta cacumina tollunt
Montes, sacram alvum efficiunt: mediamque sonantis
Unda tumens Pelagi zonam. Basis ultima numen
Sustentans, terræ penitus radicibus imis,
Et vastis Erebi spatiis, quosque avia tellus

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Τάρταρά τ' εὐρώεντα, καὶ ἔσχατα πείρατα γαίης.
Πάντα δ' ἀποκρύψας, αὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς
μέλλεν ἀπὸ κραδίης προφέρειν πάλι, θέσκελα ῥέζων. c

3 Ζεὺς οὖν ὁ πᾶς κόσμος, ζῶον ἐκ ζώων, καὶ θεὸς ἐκ θεῶν· Ζεὺς
δὲ, καθὸ νοῦς, ἀφ' οὗ προφέρει πάντα καὶ δημιουργεῖ τοῖς
4 νοήμασι. Τῶν δὴ θεολόγων τὰ δὴ περὶ τοῦ θεοῦ τοῦτον
ἐξηγησαμένων τὸν τρόπον, εἰκόνα μὲν τοιαύτην δημιουργεῖν,
οἵαν ὁ λόγος ἐμήνυσεν, οὔθ' οἷόν τε ἦν, οὔτ', εἴ τις ἐπενόησε,
τὸ ζωτικὸν καὶ νοερὸν καὶ προνοητικὸν διὰ τῆς σφαίρας
5 ἐδείκνυεν. Ἀνθρωπόμορφον δὲ τοῦ Διὸς τὸ δείκηλον πε-
ποιήκασιν, ὅτι νοῦς ἦν καθ' ὃν ἐδημιούργει καὶ λόγοις σπερ- d
ματικοῖς ἀπετέλει τὰ πάντα· κάθηται δὲ, τὸ ἑδραῖον τῆς
δυνάμεως αἰνιττόμενος· γυμνὰ δὲ ἔχει τὰ ἄνω, ὅτι φανερὸς
ἐν τοῖς νοεροῖς καὶ τοῖς οὐρανίοις τοῦ κόσμου μέρεσίν ἐστι·
[62] σκέπεται δὲ αὐτῷ τὰ πρόσθια, ὅτι ἀφανὴς τοῖς κάτω κεκρυμ-

b 7. Τάρταρά τ'] τὰ γὰρ ἄτ' A. τὰ γὰρ αὖτ' H. 8. γαίης] ζωῆς A.H. 9. Aristot. de Mundo c. 7. Clem. Alex. Str. V. c. 10, 123. *Πάντας γὰρ κρύψας καὖθις φάος ἐς πολυγηθὲς Ἐξ ἱερᾶς κραδίης ἀνενέγκατο, μέρμερα ῥέζων.* φάος om. C.D.F.G. 10. πολυγηθὲς] πολυγήθεο (ν superscr.) A. πολυγήθες H. 11. παλυθέσκελα ῥέζων] ἐπαληθὲς κελαρύζων A. ἐπαλυθὲς κελαρύζων H. παλιθ. ρ. C.F.G. παλυθέσκελα D. c 4. πάντα om. E. 5. τὰ δὴ] δὴ om. A.H. qui mox om. τοῦ cum H. τὰ περὶ τὸν θεὸν C.D.F.G. 6. ἐξηγ. τὸν τρ.] τὸν τρ. ἐξ. A.H. 8. οὔθ'] ὄνθ' B. 11. δείκηλον] δίκηλον A. δ' εἴκελον H. d 3. κάθηται] Vid. Suidas in v. Ζεύς. ἑδραῖον] ὑδραῖον C.F.G. 4. φανερὸς] φανὸς A.B.C.F.G.S.V. φανερῶς H. φανερὸς Suidas. 7. κεκρυμμένοις] κεκριμμένοις C.

Porrigit extremos, immota in finibus hæret.
Cuncta autem medio primum sub pectore condens,
Inde almam in lucem dio molimine profert.

Stobæus Ecl. I. 3, 25.
Allegorica Jovis explicatio.

3 Jupiter ergo mundus universus est, animans quidem ex animantibus, ac
deus ex diis: Jupiter vero, quatenus mens est, cujus ad notiones in lucem
4 cuncta profert, cunctaque molitur. Jam vero cum hunc in modum theo-
logi de numinis hujus natura partibusque disputarent, nec imago ejusmodi
aliqua fingi ac configurari posset, qualem ista nobis carmina repræsentant,
nec, si forte quispiam ejus elaborandæ rationem invenisset, figura tamen
sphærica satis vim illam cum vitalem, tum vero intelligentem ac providen-
5 tem exprimere potuisset: Jovis simulacrum humanam in speciem confor-
marunt, quod mens esset cujus in procreatione rerum exemplar intueretur,
cujus seminalibus quasi rationibus cuncta perficeret. Idem vero sedet, ut
immotam potestatis suæ constantiam utcunque significet: partes corporis
superiores nudas habet, quod in spiritalibus ac cœlestibus mundi partibus
sese illustrius spectandum exhibeat; inferiores contra tectas, quod in
infimis rebus penitusque reconditis absconditus ipse delitescat. Ac læva

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

μένοις· ἔχει δὲ τῇ μὲν λαιᾷ τὸ σκῆπτρον, καθ' ὃ μάλιστα τῶν τοῦ σώματος μερῶν τὸ ἡγεμονικώτατόν τε καὶ νοερώτατον ὑποικουρεῖ σπλάγχνον ἡ καρδία· βασιλεὺς γὰρ τοῦ κόσμου, ὁ δημιουργὸς νοῦς· προτείνει δὲ τῇ δεξιᾷ ἢ ἀετὸν, ὅτι κρατεῖ τῶν ἀεροπόρων θεῶν, ὡς τῶν μεταρσίων ὀρνέων ὁ ἀετὸς, ἢ νίκην, ὅτι νενίκηκεν αὐτὸς πάντα.

6 Ταῦτά σοι ὁ Πορφύριος, ὧν τὸν εἰρημένον τρόπον p. 102
ἀποδεδομένων, ἠρέμα καὶ ἐπὶ σχολῆς ἐπιθεωρῆσαι καλὸν τίνα ποτὲ ἄρα τὸν Δία φασὶν εἶναι τὰ ἔπη. Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ ἄλλον ἡγοῦμαι ἢ τὸν ὁρώμενον κόσμον ἐκ παντοίων συνεστῶτα μερῶν, τῶν τε κατ' οὐρανὸν καὶ αἰθέρα καὶ τῶν ἐν τούτοις φαινομένων ἄστρων, ὥσπερ ἐν μεγάλου σώματος κεφαλῇ προτεταγμένων, τῶν τε ἐν
7 ἀέρι καὶ γῇ καὶ θαλάσσῃ καὶ τοῖς παραπλησίοις. Μέρη γοῦν κόσμου καὶ γῆ καὶ ὄρη καὶ βουνοὶ, εἰλεῖταί τε αὐ- b
τῶν ἐν μέσῳ ζώνης τρόπον ἡ θάλασσα, καὶ πῦρ δὲ καὶ

d 12. δημιουργὸς] δημιουργικὸς A.H.S.V. Mox ἢ ἀετὸν om. B. ἢ om. H. 13. ἀεροπόρων] ἀεροφόρων A.H.S.V. Suidas. 14. ὀρνέων] ὀρνίθων H. ult. νενίκηκεν] ἐνίκησεν C.F. ἐνίκεσεν G.
p. 102. ὧν] ὃν C. 5. ἄλλο] ἄλλον A.C.D.F.G.H. οὐδὲν ἄλλον B.H. 6. παντοίων] πάντων A.H. τῶν μερῶν] τῶν om. B.C.D.F.G. 8. ἐν μ. σ. κεφαλῇ] ἐκ μ. σ. κεφαλὴ A.H. 10. θαλάσσῃ] θαλάττῃ A. b. τε αὐτῶν] δ' αὐτῶν A. ζώνης] ζωῆς F.

quidem sceptrum tenet, quod ex omnibus corporis humani partibus eo præsertim in latere cor illud cæterorum facile princeps, vimque intelligendi maximam complexum intestinum, tanquam in proprio domicilio conquiescat: quippe mens enim illa procreatrix hoc in orbe regnat: dextra vero aut aquilam protendit, quod aëris ipse diis, perinde ut aquila sublime volantibus avibus, dominetur; aut victoriam, quod idem omnia superarit.

6 Hæc tibi Porphyrius. Quibus hunc in modum expositis, operæ pretium fuerit attente otioseque contemplari, quem ista nobis carmina qualemque Jovem loquantur. Equidem non alium arbitror quam aspectabilem huncce mundum, ex multiplici partium varietate conflatum, quarum aliæ cœlestes atque ætheriæ cum sideribus in utraque regione collucentibus, ac principe loco, sic tanquam in magni corporis capite collocatis, aliæ vero aëriæ, terrestres, marinæ,
7 ac cæteræ id genus. Enimvero terra, montes, colles, partes utique mundi sunt, quarum in medio cinguli cujusdam instar mare volvi-

ὕδωρ νύξ τε καὶ ἡμέρα τῆς αὐτῆς εἶεν ἂν τοῦ κόσμου φύσεως μέρη. Ταῦτα δ' ἄντικρυς τὸν ὁρώμενον ὑποφαίνειν ἡγοῦμαι κόσμον, εἰ μή τι καὶ σφάλλομαι, καὶ
8 τὸ ὅλον ἐκ μερῶν συνεστὼς διδάσκει. Λέγει δ' οὖν,

Πάντα γὰρ ἐν μεγάλῳ Ζηνὸς τάδε σώματι κεῖται.

Καὶ τίνα τὰ πάντα διασαφεῖ,

Πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ γαῖα, καὶ αἰθὴρ, νύξ τε, καὶ ἦμαρ.
Τοῦ δή τοι κεφαλὴν μὲν ἰδεῖν καὶ καλὰ πρόσωπα c
οὐρανὸς αἰγλήεις, ὃν χρύσεαι ἀμφὶς ἔθειραι
ἄστρων μαρμαρέων περικαλλέες ἠερέθονται.

9 Καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα· ἐν οἷς ἐπιφέρει τὸν νοῦν τοῦ Διὸς λέγων εἶναι τὸν αἰθέρα καὶ οὐδὲν ἄλλο, κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς τὴν πυρώδη καὶ θερμὴν οὐσίαν τὸ ἡγεμονικὸν φάσκοντας εἶναι τοῦ κόσμου, καὶ τὸν θεὸν εἶναι σῶμα, d
καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτὸν οὐδ' ἕτερον τῆς τοῦ πυρὸς

b 3. εἶεν ἂν] ἂν εἶεν B.C.F.G. 4. ὁρώμενον—στωϊκοὺς] ὁρώμενον κόσμον ἐκ παντοίων συνεστῶτα μερῶν τῶν τε κατ' οὐρανὸν καὶ αἰθέρα καὶ τῶν ἐν τούτοις φαινομένων ἄστρων, ὥσπερ οὐδὲν ἄλλο κατὰ τ. στωϊκοὺς B. 5. ἡγοῦμαι κόσμον] κόσμον ἡγοῦμαι H. 6. ἐκ μερῶν συνεστὼς] συνεστὼς ἐκ μ. A.H. 8. σώματι τὰ δὲ F.G. 11. γαῖα om. B. καὶ om. F.G.H. c. μὲν ἰδεῖν] ἰδέειν F. 3. αἱ χρύσειαι H. 8. τὴν π.] ἢ τὴν π. A.H. τὴν π.—οὐσίαν post κόσμου B.C.F.G.

tur: ignis autem, aqua, nox pariter atque dies in ejusdem quoque mundi naturæ partibus censeri ac numerari debent. His ergo palam aspectabilem hunc orbem repræsentari, suisque aptum ex partibus et constitutum universum exhiberi, nisi tamen erro, facile mihi persua-
8 serim. Sane enim Orpheus ita canebat,

Omniaque hæc unus regali in corpore claudit;

cujusmodi vero ista sint omnia, sic explicat,

Ignem, undam, terras, æthram, noctemque, diemque.
Atque hujus caput eximium, vultusque decoros
Irradians cœlum videas, cui pendula circum
Aureaque astrorum multo se lumine fundit
Cæsaries,

9 et quæ sequuntur: interque cætera subjicit, æthera Jovis mentem esse, nihilque aliud, quomodo Stoici philosophantur, dum calidam quidem igneamque naturam partem hujus mundi principem, deum vero corpus, ipsumque adeo summum architectum nihil nisi vim ac

δυνάμεως. Κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ οἶμαι καὶ ἐν τοῖς ἔπεσιν εἰρῆσθαι,

Νοῦς δέ [οἱ] ἀψευδὴς βασιλήϊος, ἄφθιτος αἰθὴρ,
ᾧ δὴ πάντα κυκλοῖ καὶ φράζεται.

10 Δι' ὧν ἀνεπικαλύπτως ζῶον μέγα τὸν κόσμον ὑποθέμε-
νος, καὶ τοῦτον Δία προσειπὼν, νοῦν μὲν αὐτοῦ τὸν
αἰθέρα, σῶμα δὲ τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη ἀπεφήνατο
11 εἶναι. Τοιοῦτος μέν τις ὁ διὰ τῶν ἐπῶν ὑπογραφόμενος
τυγχάνει Ζεύς. Ὁ δὲ τῶν ἐπῶν ἐξηγητὴς ἀρξάμενος
μὲν τοῖς ἔπεσιν ἀκολούθως λέγει, Ζεὺς οὖν ὁ πᾶς κόσμος,
ζῶον ἐκ ζώων, θεὸς ἐκ θεῶν· σαφῶς τὸν θεολογούμενον p. 103
Δία οὐδὲ ἄλλον ἢ τὸν ὁρώμενον καὶ αἰσθητὸν κόσμον
δηλοῦσθαι διὰ τῶν ἐπῶν ἑρμηνεύσας.

12 Αἰγυπτίων δὲ ὁ λόγος, παρ' ὧν καὶ Ὀρφεὺς τὴν
θεολογίαν ἐκλαβὼν τὸν κόσμον εἶναι τὸν θεὸν ᾤετο, ἐκ

d 3. τὰ αὐτὰ] τὸ αὐτὸ A.H. γὰρ om. F. 7. ᾧ δὴ] ὃς δὴ B.C.D.E.F.G. κυκλοῖ] κυκλεῖ A.H. κύκλῳ B. κυκλοῖται D. Tum τε καὶ B.C.F.G. 11. τοῦ κ. μ. ἀπ. εἶναι] μ. τ. κ. εἶ. ἀπ. A.H. εἶναι om. B.C.F.G. εἶναι ἀπ. E. Mox τις om. H. 15. λέγει] γρ. ἐπιλέγει S. et sic H. qui mox πᾶς ὁ κόσμος. ult. θεὸς ἐκ θεῶν om. A. sed in marg. καὶ θεὸς ἐκ θεῶν. καὶ θ. ἐ. θ. H.

p. 103. θεὸν οὐδὲν ἄλλο] οὐδὲ ἄλλον B.C.D.F.G. θεὸν om. E. 3. καὶ ἐπῶν] τῶν ἐπῶν A.B.C.D.F.G.H.S. 5. θεολογίαν] θεολόγον B.

potestatem ignis esse dictitant. Nam ejusmodi certe versuum istorum sententiam esse arbitror,

— Mens, verax, nullique obnoxius æther
Regius interitu, qui cuncta movetque, regitque
Consilio.

10 Quibus quidem Orpheus, ubi mundum ingens quoddam animal sine ullis verborum involucris esse posuit, illudque Jovem appellavit, tum mentem ipsius aërem, corpus reliquas mundi partes esse pronuntiat.

11 Ac talis quidem nobis carminibus Jupiter describitur: carminum autem interpres ipso statim initio sententiam eorum sequutus ita subdit; Jupiter ergo mundus universus est, animans ex animantibus, ac deus ex diis: sicque manifeste Jovem illum quem theologi loquuntur, ipse quoque non alium præter mundum istum oculis ac sensibus obvium carminibus illis expressum ac significatum esse declarat.

12 Ea porro Ægyptiorum doctrina fuit, ex quibus ut suam Orpheus theologiam hauserat, ita mundum utique deum esse voluit, ex pluri-

πλειόνων θεῶν τῶν αὐτοῦ μερῶν, (ὅτι καὶ τὰ μέρη τοῦ
κόσμου θεολογοῦντες ἐν τοῖς πρόσθεν ἀπεδείχθησαν,)
συνεστῶτα, καὶ τούτου πλέον οὐδὲν τὰ παρατεθέντα τῶν
13 ἐπῶν ῥήματα διεσάφησεν. Ὁ δὲ μετὰ τὴν πρώτην
ἑρμηνείαν δευτέραν ἐξ αὐτοῦ προστίθησι, τὸν τῶν ὅλων b
ποιητὴν θεὸν τὸν δημιουργικὸν νοῦν τοῦτον φάσκων
14 εἶναι τὸν τεθεολογημένον. Πῶς δ' ἂν αὐτὸν τοῦτον
ἐθεολόγει, ὃν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἔγνω ὁ τῶν ἐπῶν ποιητής,
εἴτε ὁ Θρᾷξ εἴη Ὀρφεύς, εἴτε τις ἄλλος; εἰ δὴ παρ' Αἰγυπτίων ἢ καὶ τῶν πρώτων Ἑλλήνων ἥκοντα ἦν εἰς αὐτὸν τὰ τῆς θεολογίας, οἱ δέ γε ἀπεδείχθησαν οὐδὲν νοητὸν ἐπιστάμενοι, οὐδ' ἐν ἀφανεῖ καὶ ἀσωμάτῳ οὐσίᾳ
περιεχόμενον, εἴ τῳ ἱκανὸς πιστώσασθαι ὁ Πλάτων, c
ὁμολογῶν ἐν Κρατύλῳ τοὺς πρώτους τῶν ἀνθρώπων περὶ τὴν Ἑλλάδα τούτους μόνους θεοὺς ἡγεῖσθαι, οὕσπερ

a 7. ὅτι καὶ τὰ μερὴ] ὅτι καὶ ταῦτα θεολ. B. 8. ἀπεδείχθη] ἀπεδείχθησαν A.B.C.H. b. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ B.F.G. 2. δημιουργὸν] δημιουργικὸν A.B.C.F.H.S.V. Vid. p. 104 a. δημιουργετικὸν G. φάσκων εἶναι τὸν] εἶναι φ. τὸ A.E.H. 3. τεθεολογημένον] θεολογημένον E. 4. τοῦτον om. B.C.D.F.G. Tum θεολόγειν A.H. 6. εἴτε τις F.G. τε om. Viger. 7. ἢ καὶ] ἢ om. A.B.H. Tum παρὰ τῶν H. 10. ἀφανεῖ] ἀφανῆ H. qui mox περιεχομένων. c 2. Κρατύλῳ] κρατύλλῳ A.H.

bus diis tanquam sui partibus (nam ipsas quoque mundi partes deorum in numero ab iis repositas fuisse antea demonstravimus) constitutum: quod unum profecto, nihilque præterea laudati a nobis
13 Orphei versus expressere. At idem ipsius enarrator priori huic interpretationi alteram ex suo sensu depromptam subjiciens, procreatorem hujus universitatis deum, effectricem mentem illam esse
14 contendit, qua de theologus iste disputarit. Verum, quomodo tandem ejusmodi mentem, suis versibus poeta, seu Thracius ille Orpheus, seu quivis alius fuerit, deum cecinisset, de qua nihil unquam ipse ne levissime quidem tenuissimeque cognoverat? præsertim si quicquid habuit theologiæ, totum id in ipsum erat vel ab Ægyptiis, vel ab antiquioribus Græcis derivatum, quos quidem ostendimus antea, nihil omnino spiritalis, nihil quod aspectum fugiente et corporis experte natura constaret agnovisse; si cui tamen hoc in genere fide dignus Plato videatur, qui homines illos qui Græciam primi tenuere, eos tantum quos barbarorum etiamnum plerique

Porphyrius refellitur.

v. supra p. 87 b.c.

νῦν πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἥλιον καὶ σελήνην καὶ γῆν
καὶ ἄστρα καὶ οὐρανόν. Καὶ ὁ Χαιρήμων δὲ μικρῷ
ἔμπροσθεν ἐμαρτύρει, οὐδ' ἄλλο τι πρὸ τοῦ ὁρωμένου
[63] κόσμου τοὺς Αἰγυπτίους ἡγεῖσθαι, οὐδ' ἄλλους θεοὺς
πλὴν τῶν πλανητῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων, πάντα
τε εἰς τὰ ὁρώμενα τοῦ κόσμου μέρη καὶ οὐδὲν εἰς ἀσω- d
μάτους καὶ ζώσας οὐσίας ἑρμηνεύοντας.

10 Ὁ δὴ οὖν ἐκ τούτων ὁρμώμενος ποιητὴς, πόθεν, ἢ
πῶς, ἢ παρὰ τίνος λαβὼν ἐν τοῖς ἔπεσι τὸν ἐπέκεινα
τοῦ κόσμου Θεὸν, καὶ τὸν ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων
αὐτοῦ τε οὐρανοῦ καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου δημιουργὸν
κατεβάλλετο; Ἀσωμάτου δὲ ἡ γνῶσις αὐτῷ πόθεν;
2 Ἀλλ' οὐ τούτων γε οὐδὲν εἰδὼς τυγχάνει· ὁ γάρ τοι τῶν p. 104
ὅλων δημιουργικὸς νοῦς οὔτ' ἐκ πλειόνων μερῶν συνέ-
στηκεν, οὔτ' ἂν γένοιτο αὐτοῦ κεφαλὴ οὐρανὸς, οὐ σῶμα

c 7. ἐμαρτύρει] μαρτυρεῖ A.H. λέγων addunt C.F.G. 8. ὁρωμένου κόσμου] κόσμου τοῦ ὁρ. B. d 5. ὁρώμενος] ὁρμώμενος B.C.H. ed. Vig. 7. τὸν ἐπέκεινα] ἢ τὸν ἐπ. λαβὼν A. λαβὼν item H. θείη F. pro θεόν. 8. καὶ ἄστρων] καὶ om. H. αὐτοῦ] καὶ αὐτοῦ A.H. οὖν C. pro οὐρανοῦ. τοῦ οὐρανοῦ F. 9. κατελάβετο; ἀσωμάτου] κατεβάλλετο ἀσωμάτων A. κατεβάλλετο ἀσώματον H. qui mox δημιουργικὸς νοῦς τῶν ὅλων. κατεβάλετο E. γρ. κατεβάλλετο Viger. marg. 10. αὐτῷ] αὐτοῦ B.C.D.F.G.
p. 104. τυγχάνει] ἐτύγχανεν F.G. 4. οὐρανὸς om. A.H.

celebrant, solem, lunam, terram, sidera, cœlum, deos censuisse, in
v. supra p. 92 b. Cratylo confitetur. Quinetiam paulo ante Chæremo testabatur, ne ipsos quidem Ægyptios aut aliud quicquam hoc aspectabili mundo prius et antiquius habuisse, aut alios esse præter planetas ac reliqua sidera deos putavisse; adeoque ipsos omnia prorsus ad hunc quem cernimus mundum, nihil ad incorporeas viventesque naturas interpretationibus suis revocasse.

10 Ille igitur poeta qui totus ex fontibus hisce profluxit, unde tandem, aut quomodo, quove doctore atque auspice, Deum illum mundi fines ac terminos omnes superantem, eundemque solis, lunæ, siderum, ipsiusque cœli, et orbis universi conditorem suis in versibus posuisset? Unde autem incorporeæ naturæ cognitionem hausisset?
2 Enimvero nihil prorsus istorum omnium ipsi unquam in mentem venit. Neque enim effectrix illa mens pluribus ex partibus coagmentata est, nec ejus aut caput cœlum esse potest, aut corpus ex

πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γαῖα, ἀλλ' οὐδὲ ὄμματα αὐτοῦ ἥλιος
καὶ σελήνη. Πῶς δ' ἂν εἶεν ὦμοι καὶ στέρνα καὶ νῶτα
καὶ νηδὺς τοῦ τῶν ὅλων δημιουργοῦ θεοῦ ἀὴρ εὐρυβίης
καὶ γῆ καὶ ὀρέων αἰπεινὰ κάρηνα; Ἢ πῶς ὁ αἰθὴρ νοῦς
ποτ' ἂν ἐπινοηθείη τοῦ τῶν ὅλων ποιητοῦ, ἢ τοῦ νοῦ b
3 τοῦ δημιουργικοῦ; Ὅτι μὲν οὖν ταῦτα σεσόφισται τῷ
τῶν ἐπῶν ἑρμηνεῖ οὐδὲν ἐπιλέγειν χρή. Ἔγωγε μὴν τὰ
ἔσχατα ἀσεβεῖν φημὶ τὸν φάσκοντα μέρη εἶναι τοῦ Θεοῦ
τὰ μέρη τοῦ κόσμου, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν ἀποφηνάμενον
τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ κόσμῳ τὸν Θεὸν, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν
ἡγούμενον τοῦ κόσμου νοῦν εἶναι τὸν τῶν ὅλων δημιουρ-
4 γόν. Ποιητὴν μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ σωτῆρα τοῦ κόσμου
ἕτερον ὄντα τοῦ πεποιημένου εὐσεβὲς ἀποφαίνειν· νοῦν
δὲ τοῦ κόσμου, ὥσπερ τινὸς ζώου ψυχὴν, ἡνωμένον διό- c
λου καὶ τὸ πᾶν ἠμφιεσμένον, οὐκ ἔθ' ὅσιον ἂν εἴη

a 5. γαῖα] γῆ E. 6. σελήνη] μήνη B. 8. εὐρυβίης] εὐρεβίης B. καὶ εὐρυβ. D. 9. καὶ ὀρέων] ὀρέων τ' A.H. b. ποιητοῦ] δημιουργοῦ A.H. 2. μὲν οὖν] οὖν om. C.F.G. ὅτ' ἂν μὲν οὖν H. τῷ τῶν] τῷ om. B. qui mox om. ἑρμηνεῖ. 3. οὐδὲν] οὐδ' ἓν H. qui mox χρῆν et ἐγὼ μὲν οὖν. 5. θεοῦ] τοῦ θεοῦ A.H. 9. τῶν ὅλων] τὸν τῶν ὅλων A.B.C.E.F.G.H. 10. σωτῆρα] πατέρα A.H. ἕτερον—κόσμου om. E. 11. νοῦν δὲ τοῦ] τοῦ δὲ A.H. c. ἡνωμένου F. 3. ἂν εἴη] ἂν om. A.H.

igne, aqua, terraque constare, aut oculi sol ac luna censeri. Nam
ejus quidem numinis, a quo universa procreantur, humeros, pectus,
dorsum atque uterum, quomodo tandem aër longe lateque diffusus,
et terra, et montium summa cacumina efficiant? Aut quis intelligat
æthera vel rerum omnium conditoris, vel mentis effectricis mentem
3 esse? Atque hæc argutuli versuum istorum interpretis commenta
esse, pluribus ostendere nihil attinet. Jam vero qui mundi partes
Dei membra esse dicat, eum projectæ ac profligatæ impietatis reum
esse pronuntio, multoque magis qui Deum atque mundum rem unam
et eandem asseveret, quique ad extremum ipsius mundi mentem
4 illum esse, qui cuncta procreavit, arbitretur. Nam ut molitorem
servatoremque mundi alium ab eo quod productum est diversumque
statuere, pietatis est: sic eum mundi mentem, perinde atque animantis alicujus animam, toti passim orbi conjunctam intime ac
sociatam esse, adeoque universum ipsum induisse, nemo pie dixerit.

5 λέγειν. Καί τοι παρεῖναι αὐτὸν τῷ παντὶ, καὶ προνοεῖν
τοῦ κόσμου, παιδεύει τὰ καθ' ἡμᾶς ἱερὰ λόγια, θεολο-
γοῦντα ἐπαξίως καὶ θεοπρεπῶς, δι' ὧν φησὶν, Οὐχὶ τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ; λέγει Κύριος. Καὶ πά-
λιν, Ὅτι ὁ Θεὸς ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω.
Καὶ πάλιν, Ἐν αὐτῷ γὰρ καὶ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ
ἐσμέν· ἀλλ' οὐχ ὡς ἐν μέρει τοῦ κόσμου, οὐδ' ὡς ἐν d
6 ψυχῇ αὐτοῦ καὶ νοΐ. Ἀλλ' εἰ χρὴ παραδείγματι χρή-
σασθαι, θεοπρεπέστερον καὶ ἀληθείας οἰκείως ὁ ἱερός
που λόγος ἐξεφώνησεν· Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, εἰπὼν, ἡ δὲ
7 γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. Εἰ γὰρ χρῆν ὅλως προσ-
ωποποιεῖν ἀνθρωπινωτέρῳ λόγῳ, θέα τὸ διάφορον τῆς
θεολογίας. Ὁ μὲν γὰρ τὸν οὐρανὸν εἰπὼν θρόνον
ἐπέκεινα τοῦ θρόνου καὶ ἀνωτάτω τῶν ὅλων τὸν παμ-
βασιλέα Θεὸν ἀφωρίσατο, οὐδὲ τὴν γῆν τῆς προνοίας

c 6. δι' ὧν] δι' ὃ H. 9. τῷ οὐρανῷ] τῷ om. F. 10. καὶ κιν. καὶ ζῶμεν] καὶ ζῶμεν καὶ κιν. A.E.H. 11. οὐχ ὡς] ὧν E. d. μέρει] μέρη C. 2. χρὴ] δὴ A. an δεῖ? εἴδη pro εἰ χρὴ H. Tum παραδείγματα C.F. 3. ἀληθέστερον] ἀληθείας B.C.D.E.F.G. 4. οἰκείως] οἰκεῖος D. ἱερὸς] ἱρὸς C. οὐράνιος H. Tum λόγος που F. 6. χρῆν ὅλως] χρὴ ἄλλως A. εἰ γὰρ δεῖ ὅ. E. δὴ ἄλλως H. 7. ἀνθρωπινωτέρῳ] ἀνθρωπινώτερον B.C.F.G. Tum λέγω C.G. 11. ἀφωρίσατο] Addit H. ὡς ἡ διαφορὰ θρόνου καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου.

5 Illum quidem toti universo præsentem adesse, ac sua mundum pro-
videntia gubernare sacrosancta nostrorum docent oracula, quibus
præclara sane Deoque cum primis digna theologiæ ratio continetur.
Jerem. 23, 24. Sic enim per ea Deus ipse loquitur, *Nunquid non cœlum et terram ego
impleo? dicit Dominus.* Ac rursus, *Quod Deus in cœlo sursum, et in*
Deut. 4, 39. *terra deorsum.* Et alibi, *In ipso enim vivimus, et movemur et sumus:*
Act. 17, 28. non tamen ut in parte aliqua mundi, nec ut in ipsius anima vel
6 mente. At si locus similitudini esse debet, longe sane ut Deo con-
venientius illud est, ita cum veritate conjunctius, quod apposite sacræ
Isa. 66, 1. literæ alicubi prodiderunt, *Cœlum mihi sedes est, terra autem scabellum*
7 *pedum meorum.* Nam si omnino res postulat, uti humanum loquendi
morem personis fingendis paulo propius imitemur, utriusque theologiæ
discrimen considera. Qui cœlum Dei sedem vocavit, is certe non
tantum ultra sedem, verum etiam supra res omnes summum illum
universitatis regem longissime semotum collocavit, sic tamen ut ne

αὐτοῦ χωρίσας· συγκατιέναι γὰρ καὶ ἐπὶ τὰ τῇδε τῆς
θεότητος τὰς προνοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις διδάσκει· διό
8 φησιν, Ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. Ἀλλ' οὔτε p. 105
τὸ ὑποπόδιον, οὔτε μὴν ὁ θρόνος σῶμα τοῦ καθιδρυμέ-
νου, οὐδέ γε μέρη ποτ' ἂν αὐτοῦ λεχθείη. Ὁ δὲ κεφα-
λὴν τοῦ θεοῦ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν τούτῳ φήσας, καὶ
νοῦν αὐτοῦ τὸν αἰθέρα, μέλη τε αὐτοῦ καὶ σῶμα τὰ
λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη, οὔτε δημιουργὸν οὔτε θεὸν ἁλί-
9 σκεται εἰδώς. Οὐ γὰρ ἂν αὐτὸς ἑαυτὸν δημιουργοίη,
οὐδ' ἂν ἔτι νοῦς λέγεσθαι δύναιτο, οὗ νοῦς ἦν ὁ αἰθήρ.
Ποῖος δὲ καὶ εἴη θεὸς, οὗ μέρη γῆ καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ὄρη,
ὄγκοι σωμάτων ἄλογοι; Πῶς δὲ καὶ εὔλογον θεὸν ἀνα-
γορεύειν τὸν ἀδελφὸν καὶ συγγενῆ πυρὸς καὶ ἀέρος καὶ b
10 ὕδατος, ἀλόγου καὶ φθαρτῆς ὕλης ἐκγόνων; Εἰ δὲ καὶ ὁ
νοῦς τοῦ Διὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν τοῦ δηλωθέντος αἰθέρος

d 12. γὰρ καὶ] δὲ καὶ B.C.F.G. 13. τὰς προν. αὐτ.] αὐτοῦ τὰς πρ. A. αὐτοῦ τὰς προνοητ. H.

p. 105. ἀλλ' οὔτε τὸ ὑποπόδιον om. A.H. 2. οὐδέ γε] οὐδὲ τὰ A.H. οὐδὲ—λεχθείη om. B. 8. δημιουργοίη] δημιουργοῖ A.H. Mox δύναται λέγεσθαι E. λ. δύνατοι F. λ. δύναται et om. οὗ νοῦς καὶ H. 9. ἦν ὁ] ἢ ὁ A. 10. ὁ θεὸς] ὁ om. A.B.C.F.G. οὗ μέρη] οὗ μέρος B.C.F.G. οὗ μέρη H. 11. πῶς δὲ] πῶς δαὶ A. 12. ἀναγορεύειν] ἀγορεύειν H. b. καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος] καὶ ὕ. καὶ ἀ. A.H. καὶ ἀέρος om. E. 2. ὁ νοῦς] ὁ om. F.

terram quidem ipsam ab ejusdem providentia secluderet; quippe ad
res enim quoque nostras hanc ejus providendi vim adjungere sese et
accommodare docet, eoque subdit, *Terra autem scabellum pedum*
8 *meorum*. At nec scabellum, nec vero sedes vel sedentis corpus, vel
ipsius partes ab ullo unquam nominentur. Iste vero qui cœlum,
quæque cœlo continentur, dei caput, æthera vero mentem ejus,
membra denique reliquumque corpus cæteras mundi partes esse
9 dixit, neque mundi opificem, neque deum nosse convincitur. Neque
enim aut se unquam ipse procrearit, aut cujus mens æther sit, idem
jure mentis nomen obtinere possit. Cujusmodi porro deus iste fuerit,
cujus partes et terra et terræ montes, inanimæ videlicet, ac rationis
expertes corporum moles efficiant? Quis autem verum censeat, ignis
aëris et aquæ, hoc est ratione carentis fluxæque materiæ fœtus ger-
10 manum ac fratrem, deum prædicari? Jam, si Jovis mens aliud nihil
erat, quam æther ille sæpe nominatus, æther autem suprema est aëris

ἦν, αἰθὴρ δὲ ἀήρ ἐστι ὁ ὑψηλότατος καὶ πυρώδης ἀπὸ
τοῦ αἴθεσθαι, ὅπερ ἐστὶ καίεσθαι, ταύτην, ὥς φασιν,
εἰληχὼς τὴν ἐπωνυμίαν, σώματα δὲ ἄμφω ὅ τε ἀὴρ, ὅ
τε αἰθὴρ, ὅρα ποῦ σοι τοῦ Διὸς ὁ νοῦς ἀποπέπτωκε.

11 [64] Καὶ τίς ἂν ἔτι προσείποι θεὸν τῶν εὖ φρονούντων τοῦ-
τον, ᾧ νοῦς ὑπῆρχεν ἄνους καὶ ἄλογος, εἰ δὴ τοιαύτη
παντὸς σώματος φύσις; Διόπερ ἡμῖν ἐν ταῖς θεολο- c
γίαις πάντα τοῖς εἰρημένοις τὰ ἐναντία παραληπτέον·
ὅτι τε μὴ οὐρανὸς ὢν τυγχάνει, μήτε αἰθὴρ, μήθ' ἥλιος,
μήτε σελήνη, μήθ' ὁ σύμπας τῶν ἄστρων χορὸς, μήτ'
αὐτὸς ἀθρόως ὁ πᾶς κόσμος· ἔργα δὲ χειρῶν αὐτοῦ
ταῦτα μικρὰ ἔτι καὶ βραχέα, ταῖς ἀσωμάτοις καὶ νοεραῖς
δυνάμεσι παραβαλλόμενα· ὅτι δὴ πᾶν σῶμα φθαρτὸν
καὶ ἄλογον, τοιαύτη δὲ τῶν ὁρωμένων ἡ φύσις· τὰ δ'
ἐπέκεινα ἐν ἀοράτοις λογικὰ καὶ ἀθάνατα, συνδιαιωνί- d
ζοντα τῇ τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ μακαρίᾳ ζωῇ, μακρῷ

b 7. ἀὴρ] ὁ ἀὴρ A. qui in marg. τίφ αἰθέρα. σώματα] σῶμα C.F.G. Hinc usque ad γέννημα p. 107, d. 11. om. B. 9. ἔτι om. C.F.G. Tum εὖ φρ. divisim A. θεὸν om. H. c 6. χειρῶν] χειρῶν αὐτοῦ D.F.G. 7. ταῦτα μικρὰ] αὐτοῦ τὰ σμικρὰ A.H. 8. δυνάμεσι] οὐσίαις A.H. παραβαλλόμενα] παραβαλλόμεθα C. d. θεοῦ] οὐσίᾳ A. θεοῦ οὐσίᾳ H.

regio ignique persimilis, qui ἀπὸ τοῦ αἴθεσθαι quod est ardere, hujusmodi nactus appellationem fuerit; adeoque si ambo, aër, inquam, atque æther corpora sunt; vide obsecro quo tibi mens illa Jovis evanuerit. 11 Præterea quis tandem, si modo sapit, deum vocarit eum, qui mentem amentem atque ab ratione vacuam habeat? quippe, omnis enim corporis natura ejusmodi est. Quare nobis sane, cum de deo disputatio instituitur, assumenda superioribus contraria omnia sunt: eum neque cœlum esse, neque æthera, neque solem, neque lunam, neque cunctum astrorum chorum, neque orbem simul universum. Hæc enim manuum illius opera sunt, eaque pusilla admodum et exigua, si cum incorporeis illis intelligentibusque virtutibus conferantur; quandoquidem omne corpus et interitum patitur, et ratione caret, cujusmodi est eorum quæ videntur natura. At quæ supra mundum hunc aspectabilem evectæ naturæ sunt, eæ non ratione tantum, sed etiam immortalitate potiuntur: atque ut ævi perennitatem obtinent cum beata supremi rerum omnium regis æternitate conjunctam, sic longe omnibus iis quæ cernuntur antecellant præ-

12 γένοιτ' ἂν τῶν ὁρωμένων ἁπάντων βελτίω. Εἰκότως οὖν τὰ θεῖα λόγια περὶ τῶν ὁρωμένων τοῦ κόσμου μερῶν ὧδέ πως παιδεύει· Ὄψομαι τοὺς οὐρανούς, ἔργα τῶν δακτύλων σου, σελήνην καὶ ἀστέρας, ἃ σὺ ἐθεμελίωσας. Καὶ πάλιν· Σὺ Κύριε κατ' ἀρχὰς τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί. Καὶ αὖθις, Ἀναβλέψατε εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ ἴδετε τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα.

13 Ταῦτα μὲν οὖν εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐπῶν ἑρμηνείαν
εἰρήσθω· φέρε δὲ καὶ τὰ ἑξῆς διασκοπήσωμεν. Ἐπεὶ
μὴ οἷόντ' ἦν, φησὶν, εἰκόνα τοιαύτην δημιουργεῖν οἵαν ὁ λό- p. 106
γος ἐμήνυσε, διὰ τοῦτο ἀνθρωπόμορφον τοῦ Διὸς τὸ δείκηλον
πεποιήκασιν, ὅτι νοῦς ἦν καθ' ὃν ἐδημιούργει, καὶ λόγοις
14 σπερματικοῖς ἀπετέλει τὰ πάντα. Καὶ πῶς εἰ μὴ οἷόν
τε ἦν εἰκόνα τοιαύτην ποιεῖν οἵαν ὁ λόγος ἐμήνυσεν,
ἐμήνυσε δὲ ἄρα τοῦ φαινομένου καὶ ὁρωμένου κόσμου
τὰ μέρη, οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ, ἀέρα τε, καὶ γῆν,

d 3. ἁπάντων βελτίω] βελτ. ἁπ. C.F.G. 7. καὶ πάλιν—ἐθεμελίωσας om. C.E. Σὺ Κύριε κατ' ἀρχ.] καὶ σὺ κατ' ἀρχὰς κύριε A.H. 9. ἔργα] τὰ ἔργα F. 11. ἡμῶν D. δὲ ἴδετε E. 12. ταῦτα πάντα] ταῦτα om. C.H.

p. 106. 1. τ' ἦν] τε C.F.G. 3. δείκηλον] δίκηλον A.H.

12 stentque necesse est. Quamobrem quid de corporeis mundi partibus
sentire nos oporteat, divina oracula jure ita docent; *Videbo cœlos* Ps. 8, 4.
opera digitorum tuorum, lunam et stellas quæ tu fundasti. Et, *Opera* Ps. 101,
manuum tuarum sunt cœli: Ac rursum, *Tollite in altum oculos vestros,* 26.
13 *et videte, quis ostendit hæc omnia.* Atque hæc adversum priorem Isa. 40,
carminum istorum explicationis partem dicta sunto. Age vero, 26.
quæque deinceps consequuntur, expendamus. Cum, inquit, imago Supra
ejusmodi fingi ac configurari nulla posset, qualem ea nobis carmina p. 101 c.
repræsentant, Jovis simulacrum humanam in speciem propterea conformarunt, quod mens esset, cujus in procreatione rerum exemplar in-
14 tueretur, cujus seminalibus quasi rationibus cuncta perficeret. Si ergo talis imago fingi nulla potest, qualis Orphei carminibus exhibetur, exhibentur autem aspectabilis hujus mundi partes, cœlum, quæque cœlum ipsum ambit, aër, terra, quæque amborum sinu complexuque conti-

καὶ τὰ ἐν τούτοις· εἰ δὴ οὖν τῶν ὁρωμένων τοῦ κόσμου
μερῶν οὐχ οἷόν τε ἦν εἰκόνα συστήσασθαι, καθὸ νοῦς b
ἦν ὁ Θεὸς, πῶς ἂν τις τὴν εἰκόνα αὐτοῦ δημιουργήσειεν;
15 Τί δ' ἂν ἔχοι σῶμα ἀνθρώπειον ἐμφερὲς πρὸς τὸν τοῦ
Θεοῦ νοῦν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ πρὸς τὸν ἀνθρώπινον
ἡγοῦμαι· ἐπεὶ ὁ μὲν ἀσώματος καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀμερὴς, τὸ δὲ βαναύσων ἀνδρῶν ἔργον καὶ θνητοῦ σώματος
φύσιν ἀπομεμίμηται, καὶ ζώσης σαρκὸς ἐν ἀψύχῳ καὶ
νεκρᾷ ὕλῃ κωφὴν καὶ ἄναυδον εἰκόνα καταγέγραπται.
16 Ψυχὴ μὲν οὖν λογικὴ καὶ ἀθάνατος καὶ νοῦς ἀπαθὴς
ἐν ἀνθρώπου φύσει εὖ μοι δοκεῖ λέγεσθαι εἰκόνα καὶ c
ὁμοίωσιν ἀποσῴζειν θεοῦ, καθόσον ἄϋλος καὶ ἀσώματος
νοερά τε καὶ λογικὴ τὴν οὐσίαν συνέστηκεν, ἀρετῆς οὖσα
17 καὶ σοφίας δεκτική. Εἰ δή τις εἴη δυνατὸς ψυχῆς
ἄγαλμα καὶ μορφὴν ἐν εἰκόνι τεκτήνασθαι, δύναιτ' ἂν

a 10. αὐτοῖς] τούτοις A. b 2. αὐτοῦ τὴν εἰκ.] τὴν εἰκ. αὐτοῦ A.H. 3. ἔχει] ἔχοι A.C.E.F.G.H. ἔχῃ Viger. Mox ἀνθρώπιον H. ἐμφερὲς] ἐμφέρεσθαι C.D.F.G. 5. πρὸς τὸν] τὸν om. C. 6. καὶ ἀσύνθετος] καὶ ὁ σύνθ. C. τὸ δὲ] ὁ δὲ F.G. 7. καὶ θνητοῦ] καὶ om. A.E.H. 8. ἀπομεμίμηται] ἀπομιμεῖται A H. Mox ζωῆς H. et ἐν om. c 3. τε καὶ] τε om. C.F.G.

nentur: si, inquam, partium istarum mundi quæ sub aspectum cadunt, imago conflari nulla potuit; quomodo tandem ipsiusmet Dei,
15 qua mens est, effigiem architectari quisquam possit? Quid porro cum divina mente similitudinis corpus etiam humanum habet? Ego, ne cum humana quidem habere quicquam existimo; cum hæc incorporea sit ac simplex, nullasque partes habeat, illud contra, vilium ac sordidorum artificum opus, mortalis corporis naturam imitetur, viventisque carnis surdam ac mutam in mortua inanimique materia speciem
16 figuramque repræsentet. Ac mihi quidem merito dici videatur, animum illum rationis immortalitatisque participem, ac mentem eam quæ hominis in natura pati nihil possit, divinam imaginem similitudinemque retinere; quatenus uterque ab omni corporis et materiæ concretione sejunctus, naturam essentiamque sortitus est plane spiritalem, ac ratione constantem, quæque virtutem possit sapientiamque
17 suscipere. Quare, si quis animi simulacrum ac speciem fingendo architectari posset, idem quoque posset superiorum cœlestiumque

*οὗτος καί τι τῶν κρειττόνων· εἰ δὲ ἄμορφος καὶ ἀειδὴς
καὶ ἀσχημάτιστος, οὔτε ὁράσει θεωρητὸς, οὔτε λόγῳ καὶ
ἀκοῇ τὴν οὐσίαν καταληπτὸς ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, τίς ἂν
μανείη τοσοῦτον, ὡς τὸ ἀνδρείκελον ξόανον Θεοῦ τοῦ
ἀνωτάτω μορφὴν καὶ εἰκόνα φέρειν ἀποφήνασθαι;* d
18 *Θεοῦ μὲν οὖν φύσις ἔξω πάσης θνητῆς ὕλης φαντάζε-
ται, νῷ διαυγεῖ καὶ σιγῇ ψυχαῖς κεκαθαρμέναις ἐπινοου-
μένη· τὸ δέ γε τοῦ ὁρωμένου Διὸς ἐν τῷ δεικήλῳ
σχῆμα εἴη ἂν θνητοῦ τὴν φύσιν ἀνδρὸς εἰκὼν, οὐδὲ τὸν
ὅλον ἄνθρωπον μέρος δέ τι τὸ χεῖρον αὐτοῦ μεμιμημέ-*
19 *νον, ὅτι μηδὲν ἴχνος ζωῆς καὶ ψυχῆς ἐπάγεται. Πῶς
οὖν ὁ ἐπὶ πάντων Θεὸς, καὶ νοῦς ὁ τῶν ὅλων δημιουρ-
γὸς, εἴη ἂν ὁ αὐτὸς ὁ ἐν τῷ χαλκῷ ἢ τῷ νεκρῷ ἐλέ-
φαντι Ζεύς; Ὁ δὲ δὴ τῶν ὅλων δημιουργὸς νοῦς πῶς* p. 107
ποτὲ αὐτὸς ἦν ἄρα ἐκεῖνος ὁ Ζεὺς, ὁ τοῦ ἐξ Ἀλκμήνης

c 7. *καί τοι*] *καί τι* A.C.D.F.G.H. 8. *ἀειδὴς*] *ἀηδὴς* E. *ἀσχημάτιστος*] *ἀ. οὔτε ὁράσει θεωρητὸς οὔτε λόγῳ* D.E.F.G. 11. *ξόανον*] *σῶμα ἤτοι ξόανον* H. d. *ἀνωτάτου*] *ἀνωτάτω* A.C.G. 2. *μὲν οὖν*] *οὖν* om. F. 3. *νῷ*] *νῦν* F. 5. *δεικήλῳ σχῆμα*] *δικήλῳ σχήματι* A.H. 6. *τὴν φύσιν*] *τῇ φύσει* H. 8. *μεμιμημένον*] *μεμιμημένου* C.F.G. *μεμιμουμένου* D. 10. *δημιουργικὸς*] *δημιουργὸς* C. et sic infra F.G. *ὁ αὐτὸς*] *αὐτοῖς* A.H. *αὐτὸς* E. *δ' ἂν αὐτὸς* F. *ὁ* om. G.
p. 107. 2. *ἄρα αὐτὸς ἦν*] *αὐτὸς ἦν ἄρα* A.H. Tum *ὁ Ζεὺς ἐκεῖνος* H.

mentium imaginem aliquam fabricari. At vero cum humana mens Jovem mentem esse non posse.
ejusmodi sit, quæ nullam formam, speciem, figuramque nullam
habeat, adeoque nec visu percipi ejus essentia, nec oratione vel
auditione comprehendi queat, quis usque eo insania vecordiaque
laborabit, humanum ut simulacrum præpotentis supremique numinis
18 figuram et imaginem repræsentare contendat? Natura enim divina
ab omni materia semota cogitari debet, atque ejusmodi quam cum
silentio, defæcatæ mentis, et animorum ab omni labe purgatorum
intelligentia contempletur. At Jovis illius quem cernimus figuratum
arte simulacrum, aliud certe nihil quam hominis natura ipsa mortalis
effigiem continet, imo ne totum quidem atque integrum hominem,
sed tantum partem ejus alteram eamque deteriorem imitatur, cum
19 nullum omnino vitæ animæque vestigium exhibeat. Quomodo igitur
Deus ille rerum omnium moderator, ac mens illa hujus universitatis
effectrix, Jupiter iste qui vel ex ære, vel ex ebore mortuo fingitur, esse
poterit? Deinde mens eadem rerum molitrix universarum qui tan-

Ἡρακλέος πατὴρ, καὶ τῶν λοιπῶν ἐκ Διὸς μυθευο-
μένων ἀνδρῶν, οἳ τὸν θνητὸν βίον κοινῶς ἅπασιν ἀν-
θρώποις καταστρέψαντες τῆς οἰκείας φύσεως ἀνεξά-
[65] 20 λειπτα τοῖς μετ' αὐτοὺς μνημεῖα καταλελοίπασι; Φοι-
νίκων μὲν οὖν οἱ πρῶτοι θεολόγοι, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ
συγγράμματι παρεστήσαμεν, τὸν Δία παῖδα Κρό-
νου θνητὸν ἀπὸ θνητοῦ γενόμενον, ἄνδρα Φοίνικα τὸ b
γένος, ἀπεμνημόνευον· Αἰγύπτιοι δὲ ἐξοικειούμενοι τὸν
ἄνδρα θνητὸν πάλιν αὐτὸν ὡμολόγουν, κατὰ τοῦτό
21 γε Φοίνιξιν ὁμοφωνοῦντες. Ἀλλὰ καὶ Κρῆτες τάφον
τοῦ Διὸς παρ' ἑαυτοῖς δεικνύντες τρίτοι ἂν εἶεν τοῦ
αὐτοῦ μάρτυρες· καὶ Ἀτλάντιοι δὲ, καὶ πάντες οἱ πρὸ
τούτου δεδηλωμένοι κατ' οἰκείαν ἱστορίαν ἐξοικειούμενοι
τὸν Δία, πάντες ὁμοῦ θνητὸν ἀπεφήναντο, πράξεις αὐ-
τοῦ θνητὰς καὶ ἀνθρωπείους, ἀλλ' οὐ σεμνάς τινας οὐδὲ
φιλοσόφους, αἰσχρουργίας δὲ ἁπάσης καὶ ἀκολασίας c

a 6. οἰκείας] τῆς οἰκ. D.F.G. 7. αὐτοὺς] αὐτοῦ H. 10. θνητὸν om. C.F.G. b 2. ἐξοικειούμενοι] ἐξομοιούμενοι D. γρ. S. ἐξοικούμενοι F. 4. γε Φοίνιξιν] φοίνιξίν γε C.F.G. Tum ὁμολογοῦντες (φων *superscr.*) D. 6. εἶεν om. C.F.G. 8. κατ' οἰκ. ἱστ. ἐξοικ. om. A.H. 9. θνητὸν] θνητὸν αὐτὸν E. 10. ἀνθρωπείους] ἀνθρωπείας H. 11. σεμνάς τινας οὐδὲ] σεμνὰς καὶ H.

dem Jupiter ille fuerit, Herculis ex Alcmena pater, ac cæterorum omnium quos a Jove procreatos esse fabulantur, quique mortalem hanc vitam cum eodem quo vulgus hominum exitu terminassent, propriæ naturæ posteris nullo unquam delenda tempore monimenta
20 reliquerunt? Enimvero principes Phœnicum theologi, Jovem, ut primo libro demonstravimus, Saturni filium, proindeque mortalem ex mortali satum, ac genere Phœnicem esse perhibebant. Eundem Ægyptii cum suum esse vellent, mortalem similiter fatebantur, et
21 cum Phœnicibus hac in parte sentiebant. Cretenses præterea, qui Jovis apud se tumulum ostendebant, tertios ejusdem rei testes citare possimus. Quinetiam Atlantii, omnesque demum, quos Jovem ætate præcessisse constat, quique suis eum historiis sibi vendicarunt, mortalem ipsum fuisse uno simul ore prodiderunt, resque ab eo gestas mortalium sane hominumque proprias, easque nihil vel augusti, vel philosopho digni continentes, sed omnis potius turpitudinis libidinis-

22 ἔμπλεως ἀναγράψαντες. Τοῖς δὲ ἐπὶ τὸ σεμνότερον
τοὺς μύθους τρέπειν ἐπηγγελμένοις, τοτὲ μὲν ὁ Ζεὺς
θερμή τις ἦν καὶ πυρώδης δύναμις, τοτὲ δὲ τὸ πνεῦμα·
νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτοῖς ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς
23 νοῦς ἀναπέφανται. Πευστέον τοιγαροῦν, τίνα ἂν εἴ-
ποιεν τὸν τούτου πατέρα καὶ τοῦ πατρὸς τὸν προπά-
τορα; Ἐπεὶ κατὰ πάντας τοὺς θεολόγους Ζεὺς Κρόνου
παῖς ὁμολογεῖται, καὶ τάγε προκείμενα τοῦ Ὀρφέως ἔπη d
ὑπερμενέος Κρονίωνος ἐμνημόνευσε· Κρόνος δὲ Οὐρανοῦ.
24 Δεδόσθω τοίνυν αὐτοῖς εἶναι ὁ Ζεὺς ὁ ἐπὶ πάντων θεός,
καὶ νοῦς ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας. Τίς οὖν ὁ τούτου
πατήρ; Κρόνος. Τίς δ' ὁ προπάτωρ; Οὐρανός. Εἰ
δὲ πρῶτος ὁ Ζεὺς ὡς ἂν δημιουργὸς ἁπάντων, χρῆν δή
που δευτέρους καταλέγεσθαι καὶ μετ' αὐτὸν τοὺς ὑπ'
25 αὐτοῦ πεποιημένους. Εἴτε γὰρ χρόνος τις εἴη ὁ Κρόνος
Οὐρανοῦ πεφυκὼς γέννημα, εἴτε δὴ ἅμα οὐρανῷ συνυ-

c 2. ἔμπλεως] ἔμπλεω C.F.G. 6. ὅπως] ὅπερ C. Tum. αὐτοῖς om. H. Mox δημιουργιτικὸς F. Sed leg. videtur δημιουργός. 10. τάδε] τάγε A.H. Tum πρόκειται C.F.G. d 3. Ζεὺς] ὁ ζεὺς A.C.F.G.H. 4. ὁ νοῦς] καὶ νοῦς A.H. Mox τίς δαὶ ὁ A. 6. εἰ δὴ] εἰ δὲ C. 7. χρῆν] χρὴ A.H. 8. αὐτῶν] αὐτὸν A.C.H. 11. ὅτι δὴ] εἴτε δὴ B.C.D.F.G. 12. Κρόνου] χρόνου A.B.

22 que plenas conscripserunt. Jam vero qui graviorem et honestiorem in speciem sese fabulas mutare profitentur, iis Jupiter modo calida quædam et ignea vis est, modo spiritus: nunc autem quemadmodum ipsi mentem rerum effectricem omnium eundem esse velint, haud
23 equidem intelligo. Quærendum enim ex illis fuerit, quem istius patrem, quem avum fuisse dicant? Nam Jovem quidem Saturni filium esse communi consensu theologi omnes confitentur, quæque nunc in manibus habemus Orphei carmina, præpotentis Saturnii meminere: Saturnum
24 autem cœli. Demus igitur istis Jovem et deum rerum universarum moderatorem esse, et vero mentem eam quæ cuncta condiderit. Quis ergo illius pater? Saturnus. Avus autem, quis? Cœlus. Atqui si primus Jupiter est, utpote rerum omnium architectus, alios profecto
25 secundum ipsum recensere oportuit, utpote ab eo fabricatos. Etenim sive tempus Saturnus fuerit, et quidam suapte natura cœli fœtus, quippe quod una cum cœlo tempus esse cœperit: sive Cœlum ipsum

πέστη χρόνος, εἴη τε αὐτὸς ὁ Κρόνου πατὴρ Οὐρανὸς καὶ χρόνος μετὰ τοῦτον, ἀλλὰ πρό γε τούτων ὁ τῶν ὅλων αἴτιος καὶ οὐρανοῦ καὶ χρόνου δημιουργὸς Θεός. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν γένοιτο ὁ Ζεὺς τρίτος ἐξ Οὐρανοῦ.

26 Πῶς οὖν παρὰ πᾶσιν Αἰγυπτίοις καὶ Φοίνιξιν Ἕλλησί p. 108
τε καὶ φιλοσόφοις τρίτος ἐξ Οὐρανοῦ γενεαλογεῖται ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς νοῦς; Πεφώραται δὴ τοῦ φιλοσόφου τὰ πλάσματα, καὶ ἔτι μᾶλλον φωραθήσεται ἐξ ὧν ἐπιφέρει λέγων ὧδε·

II ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Τὴν δὲ Ἥραν σύνοικον τῷ Διὶ πεποιήκασιν, τὴν αἰθέριον b
καὶ ἀέριον δύναμιν Ἥραν προσειπόντες. Ἔστι γὰρ ὁ αἰθὴρ ἀὴρ λεπτομερέστατος.

2 Ἀνωτέρω μὲν ἐδήλου τὰ ἔπη τὸν νοῦν τοῦ Διὸς εἶναι τὸν αἰθέρα· νυνὶ δὲ ὁ λόγος τί ποτέ ἐστι ὁ αἰθὴρ διορίζεται, ἀέρα λέγων εἶναι αὐτὸν λεπτομερέστατον· σῶμα

d 14. οὐρανοῦ καὶ γῆς H. qui mox ὁ θεός. 16. Οὐρανοῦ] αὐτοῦ F. ult. Αἰγυπτίοις] αἰγύπτου B. ante h. v. ὁ inserit ....
p. 108. τρίτος] τρίτον F. 2. γενεαλ.] οὐ γενεαλ. B. δημιουργικὸς] δημιουργὸς C.D.F. 3. δὴ] δὲ E. 4. τὰ πλάσματα] τὸ πλάσμα A.H. γρ. S.V. b. πεποιήκασιν] πεποιηκέναι C.F.G. 3. καὶ ὁ] καὶ om. A.C.F.G. Mox ὁ ante λεπτ. om. B.C.D F.G. ἔστι γὰρ αἰθὴρ ὁ ἀὴρ H. 7. διορίζεται] ὁρίζεται A.E.H. Tum ἅμα B. pro ἀέρα. 8. σῶμα— λεπτομερέστατον om. B.C.F.G. τὰ ante πάντων H. pro τό.

vere Saturni patrem, ac secundum eum tempus fuisse malint: sane tamen his etiam prior Jupiter ille esse debuit, quem ipsi deum rerum auctorem omnium, adeoque Cœli Saturnique seu temporis procreatorem esse volunt. Quod si ita est, non jam tertius a Cœlo Jupiter
26 fuerit. Quomodo igitur ab omnibus non Ægyptiis tantum ac Phœnicibus, verum etiam Græcis atque philosophis mens ista rerum omnium architecta, in numinum suorum genealogia nonnisi a Cœlo tertia recensetur? Atque his rationibus philosophi nostri commentum manifeste licet teneatur, idem tamen iis ipsis quæ postea subjicit, clarius arguetur:

II Porro, Junonem, inquit, Jovis uxorem esse finxerunt, quod ætheriam scilicet aëriamque vim Junonem appellarent; æther enim subtilissimus ac tenuissimus aër est.

Enimvero, æthera Jovis esse mentem Orphei carmina paulo ante declarabant: nunc autem, quid æther ille sit, interpretis nostri definit oratio, dum tenuissimum aërem illum esse pronuntiat. Atqui corpus

3 δὲ ὁ ἀὴρ, καὶ πολὺ πρότερον ὁ αἰθήρ. Ὁ δὴ νοῦς ἄρα τοῦ Διὸς ἐλήλεγκται σῶμα τυγχάνων, εἰ καὶ τὸ πάντων λεπτομερέστατον. Καὶ πῶς ἂν ταυτὸν ἐπινοηθείη σῶ- c
4 μα καὶ νοῦς κατὰ διάμετρον ταῖς φύσεσι διεστῶτα; Εἶτ' οὐκ οἶδ' ὅπως τῶν ἐπῶν ἐπιλελησμένος διαρρήδην φησάντων,

Νοῦς δέ (οἱ) ἀψευδὴς, βασιλήϊος ἄφθιτος αἰθὴρ,
ᾧ δὴ πάντα κυκλοῖ καὶ φράζεται, οὐδέ τις . . .
αὐδὴ οὔτ' ἐνοπὴ, οὔτε κτύπος, οὐδὲ μὲν ὄσσα,
ἣ λήθει Διὸς οὖας ὑπερμενέος Κρονίωνος.

5 δι' ὧν σαφῶς ὁ αἰθὴρ νοῦς ἀνείρηται ὢν τοῦ Διός. Ὁ δὲ τὴν Ἥραν πάλιν τὴν αἰθέριον καὶ ἀέριον δύναμιν d
εἶναί φησιν. Ἔπειτα διαιρῶν ἐπιλέγει,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Καὶ τοῦ μὲν παντὸς ἀέρος ἡ δύναμις Ἥρα τοὔνομα ἀπὸ τοῦ ἀέρος κεκλημένη· τοῦ δὲ ὑπὸ σελήνην φωτιζομένου καὶ σκοτιζομένου ἀέρος ἡ Λητὼ σύμβολον· ληθὼ γὰρ αὐτὴν

c 6. κυκλοῖ] κυκλεῖ A. κυκλοῖ D.G. ἐν ᾧ δὴ πάντα κυκλεῖ E. Tum τε καὶ C.D.E.F.G. 7. αὐδὴ om. B. 9. ἣ λήθει Διὸς οὖα] ἠλίθιος (ἠλήθιος H.) υἱὸς ὑπερμενέος Κρονίωνος A.H. Dedi οὖας ut supra. 10. ἀνήρηται] ἂν εἴρηται A. ἀνείρηται B.G. ἀνείρεται F. d. ἀέριον] ἀΐδιον B. qui mox φασίν. 2. μὲν παντὸς] παντὸς μὲν F. 3. Ἥρα] Leg. Ross. ad Laërt. p. 115. 4. σελήνην] τὴν σ. E. 5. καὶ σκοτιζομένου om. C. 6. σύμβολον] σύμβουλον E.

3 sane aër est, multoque magis æther, ex quo manifeste Jovis mentem, licet tenuissimum, corpus tamen esse convincitur. Ecquis vero capere unquam ac persuadere sibi possit, corpus atque mentem rem unam et eandem esse, quorum naturæ ex diametro, quod aiunt, inter sese
4 opponantur? Deinde nescio quo pacto carminum istorum oblitus ille fuerit, quorum expressa hæc est apertaque sententia,

— Mens verax, nullique obnoxius æther
Regius interitu, qui cuncta movetque regitque
Consilio. Vox nulla potest, sonitusve, nec ullus
Hancce Jovis sobolem strepitus, nec fama latere.

5 Quibus æthera Jovis esse mentem perspicue declaratur. Iste autem rursus ætheriam aëriamque vim Junonem esse tradit, moxque distinctione utens ita subjungit.

Ac vis quidem, inquit, aëris universi, Ἥρα, hoc est Juno, appellatione ab aëre ducta, nominatur; ejus autem aëris, quem infra lunam modo illuminari, modo tenebris obscurari videmus, Latona symbolum est, quippe quæ ληθὼ quædam, id est, oblivio, sit, partim quod sentiendi vis

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ εἶναι διὰ τὴν κατὰ τὸν ὕπνον ἀναισθησίαν, καὶ ὅτι ψυχαῖς [66] ὑπὸ σελήνην γινομέναις λήθη ξυνομαρτεῖ τοῦ θείου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ μήτηρ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος τῶν αἰτίων φωτισμοῦ τῇ νυκτί.

6 Καὶ ἐν τούτοις ἡλίου καὶ σελήνης μητέρα φησὶν εἶναι τὸν ὑπὸ σελήνην ἀέρα· τοῦτον γὰρ εἶναι τὴν Λητώ. Καὶ πῶς ἂν ὁ ἀὴρ γένοιτο μήτηρ τῶν αἰτίων φωτισμοῦ, μᾶλλον αὐτὸς γενόμενος ἢ ποιῶν; Ἥλιος γὰρ καὶ σελήνη p. 109
7 ἄλλοτε ἄλλως τὸν ἀέρα μεταβάλλουσιν. Πάλιν δὲ προϊὼν ἑξῆς λέγει,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Καὶ τὸ μὲν ἡγεμονικὸν τῆς χθονίας δυνάμεως Ἑστία κέκληται, ἧς ἄγαλμα παρθενικὸν ἐφ' ἑστίας πυρὸς ἱδρυμένον· καθὸ δὲ γόνιμος ἡ δύναμις, σημαίνουσιν αὐτὴν γυναικὸς εἴδει προμαστοῦ. Τὴν δὲ Ῥέαν προσεῖπον τὴν τῆς πετρώδους καὶ ὀρείου γῆς δύναμιν· τὴν δὲ Δήμητραν, τὴν τῆς πεδινῆς καὶ

d 8. γινομέναις] γενομέναις A. γινομένης H. Mox ξυνομαργεῖ C. 9. καὶ διὰ τοῦτο] διὰ τοῦτο δὲ A. καὶ om. C.F.G.H. 12. φησὶν] φησὶν C. (a superscr.) φασὶν F.G. Mox σελήνην A. (s superscr.) σελήνης H. ult. γινόμενος] γενόμενος A.F.

p. 109. 1. ἄλλως] ἄλλος H. 2. πάλιν] ἑστία πάλιν B.C.D.F.G. qui mox om. ἑξῆς. 5. ἐφ' ἑστίας] ἀφ' ἑ. C.G. 7. πρὸ μαστοῦ] προβάτου H. προμαστοῦ *mulieris mammosæ*. Dicitur autem προμαστὸς ut προγάστωρ. Toup. τὴν δὲ] Ῥέα. τὴν δὲ B.C.F.G. qui mox post δύναμιν inf. δημήτηρ.

somno auferatur, partim quod animis illis quos infra lunam procreari contingit, divini numinis oblivio comitetur. Itaque mater Apollinis ac Dianæ, a quibus noctis illuminatio derivatur, eadem Latona nuncupari solet.

6 Quibus aliud nihil significari tradit, quam aërem luna inferiorem solis ac lunæ parentem esse, quippe qui Latona sit. At enim, quomodo tandem aër parens eorum esse possit, quæ illuminationis caussæ sunt, præsertim cum efficiatur ipse potius quam efficiat? Sol enim atque luna variam ac multiplicem in aëre mutationem ac
7 vicissitudinem efficiunt. Jam vero ita deinceps iste prosequitur;

Id quod est, inquit, in terrena vi princeps atque primarium, Vesta nominatur, cujus simulacrum virginea specie juxta focum excitari collocarique solet: quatenus autem fœcunda vis illa est, eandem uberum tenus muliebri forma expressam voluerunt. Et Opem quidem lapidosi ac mon-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

γονίμου. Ἡ Δημήτηρ δὲ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχει τῇ Ῥέᾳ· διενήνοχε δὲ, ὅτι αὐτὴ κυεῖ τὴν Κόρην ἐκ Διὸς, τουτ- b έστι τὸν κόρον ἐκ τῶν φρυγανωδῶν σπερμάτων. Διὸ καὶ κατέστεπται τὸ βρέτας αὐτῆς τοῖς στάχυσι, μήκωνές τε περὶ αὐτὴν τῆς πολυγονίας σύμβολον.

8 Κἀνταῦθα πάλιν σκόπει, τίνα τρόπον τὴν Ῥέαν μητέρα θεῶν λεγομένην καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς κάτω που περὶ πέτρας καὶ γῆν καταβέβληκε, καὶ πάντα φύρων τὴν αὐτὴν εἶναί φησι τῇ Δημητρὶ, πλὴν ὅτι διενήνοχε, καθό, φησὶν, ἡ Δημήτηρ ἐκ Διὸς κυεῖ τὴν Κόρην, ὥσπερ c οὖν ἡ πεδιὰς γῆ τὸν κόρον ἐκ τῶν φρυγανωδῶν σπερμάτων. Ἰδού σοι πάλιν ὁ Ζεὺς εἰς τὰ φρυγανώδη σπέρματα

9 μεταβέβληται. Τούτοις ἑξῆς ἐπισυνάπτει λέγων,

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν εἰς γῆν βαλλομένων σπερμάτων ἦν τις δύναμις, ἣν ἥλιος περὶ τὸ κάτω ἡμισφαίριον ἰὼν ἕλκει κατὰ

a 10. δημήτηρ] ἡ δημ. A.H. b. ἡ αὐτὴ] ἡ om. C.D.F.G. ἡ αὐτὴ (ὁ ρ) om. H. 2. κόρον] κρύνον C.F.G. κρονον D. 4. αὐτῆς τοῖς στάχυσι] αὐτοῖς τοῖς στάχοισι B. τυχοῦσι H. pro στάχυσι. 10. Δημητρὶ πλὴν] δηοῖ τριπλῆν A.H. δημήτηρι D. c. δημήτηρ] δὲ μήτηρ H. 2. ὥσπερ — κόρον om. B.C. 3. κόρον] κόρην F.G. 4. ἰδού σοι] εἰδήσοι A. ἰδήσοι H. 8. ἣν] ἥνπερ A.H. ἢν C. 9. ἰὼν om. H.

tani, Cererem vero, plani ejusdemque feracis soli vim appellarunt. Nam Ceres cum cætera plane omnia cum Ope communia habeat, tum hoc ab illa differt, quod ipsa *κόρην*, Proserpinam ex Jove, hoc est *κόρον*, recentem et tenellum ex cremiorum ac cæterorum hujusmodi virgultorum seminibus ramum educat: quæ causa etiam est, quamobrem ipsius effigies spicis coronetur, ac papaveribus, quæ magnæ fœcunditatis symbola sunt, ambiatur.

8 Hic rursum vide sis, amabo, quemadmodum iste Opem illam, quæ cum cæterorum numinum, tum ipsius Jovis mater appellatur, deorsum in saxa terramque abjecerit, omniaque miscens atque confundens, eandem illam fecerit quam Cererem, hoc tantum discrimine, quod Ceres, inquit, Proserpinam ex Jove pariat, quomodo scilicet planum terræ solum ex cremiorum virgultorumque seminibus recens ac novellum germen educit. Ecce tibi Jupiter in cremiorum etiam ac

9 virgultorum semina commutatus. Verum quæ subjungat audiamus.

Et quoniam, inquit, eorum seminum quæ terræ committuntur vis quædam et efficacitas est, quam sol ad inferius hemisphærium progrediens,

καὶ τὰ ἐν τούτοις· εἰ δὴ οὖν τῶν ὁρωμένων τοῦ κόσμου μερῶν οὐχ οἷόν τε ἦν εἰκόνα συστήσασθαι, καθὸ νοῦς b
ἦν ὁ Θεὸς, πῶς ἄν τις τὴν εἰκόνα αὐτοῦ δημιουργήσειεν;
15 Τί δ' ἂν ἔχοι σῶμα ἀνθρώπειον ἐμφερὲς πρὸς τὸν τοῦ Θεοῦ νοῦν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ πρὸς τὸν ἀνθρώπινον ἡγοῦμαι· ἐπεὶ ὁ μὲν ἀσώματος καὶ ἀσύνθετος καὶ ἀμερὴς, τὸ δὲ βαναύσων ἀνδρῶν ἔργον καὶ θνητοῦ σώματος φύσιν ἀπομεμίμηται, καὶ ζώσης σαρκὸς ἐν ἀψύχῳ καὶ νεκρᾷ ὕλῃ κωφὴν καὶ ἄναυδον εἰκόνα καταγέγραπται.
16 Ψυχὴ μὲν οὖν λογικὴ καὶ ἀθάνατος καὶ νοῦς ἀπαθὴς ἐν ἀνθρώπου φύσει εὖ μοι δοκεῖ λέγεσθαι εἰκόνα καὶ c
ὁμοίωσιν ἀποσώζειν θεοῦ, καθόσον ἄϋλος καὶ ἀσώματος νοερά τε καὶ λογικὴ τὴν οὐσίαν συνέστηκεν, ἀρετῆς οὖσα
17 καὶ σοφίας δεκτική. Εἰ δή τις εἴη δυνατὸς ψυχῆς ἄγαλμα καὶ μορφὴν ἐν εἰκόνι τεκτήνασθαι, δύναιτ' ἂν

a 10. αὐτοῖς] τούτοις A. b 2. αὐτοῦ τὴν εἰκ.] τὴν εἰκ. αὐτοῦ A.H. 3. ἔχει] ἔχοι A.C.E.F.G.H. ἔχῃ Viger. Mox ἀνθρώπιον H. ἐμφερὲς] ἐμφέρεσθαι C.D.F.G. 5. πρὸς τὸν] τὸν om. C. 6. καὶ ἀσύνθετος] καὶ ὁ σύνθ. C. τὸ δὲ] ὁ δὲ F.G. 7. καὶ θνητοῦ] καὶ om. A.E.H. 8. ἀπομεμίμηται] ἀπομιμεῖται A H. Mox ζωῆς H. et ἐν om. c 3. τε καὶ] τε om. C.F.G.

nentur: si, inquam, partium istarum mundi quæ sub aspectum cadunt, imago conflari nulla potuit; quomodo tandem ipsiusmet Dei,
15 qua mens est, effigiem architectari quisquam possit? Quid porro cum divina mente similitudinis corpus etiam humanum habet? Ego, ne cum humana quidem habere quicquam existimo; cum hæc incorporea sit ac simplex, nullasque partes habeat, illud contra, vilium ac sordidorum artificum opus, mortalis corporis naturam imitetur, viventisque carnis surdam ac mutam in mortua inanimique materia speciem
16 figuramque repræsentet. Ac mihi quidem merito dici videatur, animum illum rationis immortalitatisque participem, ac mentem eam quæ hominis in natura pati nihil possit, divinam imaginem similitudinemque retinere; quatenus uterque ab omni corporis et materiæ concretione sejunctus, naturam essentiamque sortitus est plane spiritalem, ac ratione constantem, quæque virtutem possit sapientiamque
17 suscipere. Quare, si quis animi simulacrum ac speciem fingendo architectari posset, idem quoque posset superiorum cœlestiumque

οὗτος καί τι τῶν κρειττόνων· εἰ δὲ ἄμορφος καὶ ἀειδὴς
καὶ ἀσχημάτιστος, οὔτε ὁράσει θεωρητὸς, οὔτε λόγῳ καὶ
ἀκοῇ τὴν οὐσίαν καταληπτὸς ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, τίς ἂν
μανείη τοσοῦτον, ὡς τὸ ἀνδρείκελον ξόανον Θεοῦ τοῦ
ἀνωτάτω μορφὴν καὶ εἰκόνα φέρειν ἀποφήνασθαι; d
18 Θεοῦ μὲν οὖν φύσις ἔξω πάσης θνητῆς ὕλης φαντάζε-
ται, νῷ διαυγεῖ καὶ σιγῇ ψυχαῖς κεκαθαρμέναις ἐπινοου-
μένη· τὸ δέ γε τοῦ ὁρωμένου Διὸς ἐν τῷ δεικήλῳ
σχῆμα εἴη ἂν θνητοῦ τὴν φύσιν ἀνδρὸς εἰκὼν, οὐδὲ τὸν
ὅλον ἄνθρωπον μέρος δέ τι τὸ χεῖρον αὐτοῦ μεμιμημέ-
19 νον, ὅτι μηδὲν ἴχνος ζωῆς καὶ ψυχῆς ἐπάγεται. Πῶς
οὖν ὁ ἐπὶ πάντων Θεὸς, καὶ νοῦς ὁ τῶν ὅλων δημιουρ-
γὸς, εἴη ἂν ὁ αὐτὸς ὁ ἐν τῷ χαλκῷ ἢ τῷ νεκρῷ ἐλέ-
φαντι Ζεύς; Ὁ δὲ δὴ τῶν ὅλων δημιουργὸς νοῦς πῶς p. 107
ποτὲ αὐτὸς ἦν ἄρα ἐκεῖνος ὁ Ζεὺς, ὁ τοῦ ἐξ Ἀλκμήνης

c 7. καί τοι] καί τι A.C.D.F.G.H. 8. ἀειδὴς] ἀηδὴς E. ἀσχημάτιστος] ἀ. οὔτε ὁράσει θεωρητὸς οὔτε λόγῳ D.E.F.G. 11. ξόανον] σῶμα ἤτοι ξόανον H. d. ἀνωτάτου] ἀνωτάτω A.C.G. 2. μὲν οὖν] οὖν om. F. 3. νῷ] νῦν F. 5. δεικήλῳ σχῆμα] δικήλῳ σχήματι A.H. 6. τὴν φύσιν] τῇ φύσει H. 8. μεμιμημένον] μεμιμημένου C.F.G. μεμιμουμένου D. 10. δημιουργικὸς] δημιουργὸς C. et sic infra F.G. ὁ αὐτὸς] αὐτοῖς A.H. αὐτὸς E. δ' ἂν αὐτὸς F. ὁ om. G.
p. 107. 2. ἄρα αὐτὸς ἦν] αὐτὸς ἦν ἄρα A.H. Tum ὁ Ζεὺς ἐκεῖνος H.

Jovem mentem esse non posse.

mentium imaginem aliquam fabricari. At vero cum humana mens ejusmodi sit, quæ nullam formam, speciem, figuramque nullam habeat, adeoque nec visu percipi ejus essentia, nec oratione vel auditione comprehendi queat, quis usque eo insania vecordiaque laborabit, humanum ut simulacrum præpotentis supremique numinis
18 figuram et imaginem repræsentare contendat? Natura enim divina ab omni materia semota cogitari debet, atque ejusmodi quam cum silentio, defæcatæ mentis, et animorum ab omni labe purgatorum intelligentia contempletur. At Jovis illius quem cernimus figuratum arte simulacrum, aliud certe nihil quam hominis natura ipsa mortalis effigiem continet, imo ne totum quidem atque integrum hominem, sed tantum partem ejus alteram eamque deteriorem imitatur, cum
19 nullum omnino vitæ animæque vestigium exhibeat. Quomodo igitur Deus ille rerum omnium moderator, ac mens illa hujus universitatis effectrix, Jupiter iste qui vel ex ære, vel ex ebore mortuo fingitur, esse poterit? Deinde mens eadem rerum molitrix universarum qui tan-

Ἡρακλέος πατήρ, καὶ τῶν λοιπῶν ἐκ Διὸς μυθευο-
μένων ἀνδρῶν, οἳ τὸν θνητὸν βίον κοινῶς ἅπασιν ἀν-
θρώποις καταστρέψαντες τῆς οἰκείας φύσεως ἀνεξά-
[65] 20 λειπτα τοῖς μετ' αὐτοὺς μνημεῖα καταλελοίπασι; Φοι-
νίκων μὲν οὖν οἱ πρῶτοι θεολόγοι, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ
συγγράμματι παρεστήσαμεν, τὸν Δία παῖδα Κρό-
νου θνητὸν ἀπὸ θνητοῦ γενόμενον, ἄνδρα Φοίνικα τὸ b
γένος, ἀπεμνημόνευον· Αἰγύπτιοι δὲ ἐξοικειούμενοι τὸν
ἄνδρα θνητὸν πάλιν αὐτὸν ὡμολόγουν, κατὰ τοῦτό
21 γε Φοίνιξιν ὁμοφωνοῦντες. Ἀλλὰ καὶ Κρῆτες τάφον
τοῦ Διὸς παρ' ἑαυτοῖς δεικνύντες τρίτοι ἂν εἶεν τοῦ
αὐτοῦ μάρτυρες· καὶ Ἀτλάντιοι δέ, καὶ πάντες οἱ πρὸ
τούτου δεδηλωμένοι κατ' οἰκείαν ἱστορίαν ἐξοικειούμενοι
τὸν Δία, πάντες ὁμοῦ θνητὸν ἀπεφήναντο, πράξεις αὐ-
τοῦ θνητὰς καὶ ἀνθρωπείους, ἀλλ' οὐ σεμνάς τινας οὐδὲ
φιλοσόφους, αἰσχρουργίας δὲ ἁπάσης καὶ ἀκολασίας c

a 6. οἰκείας] τῆς οἰκ. D.F.G. 7. αὐτοὺς] αὐτοῦ H. 10. θνητὸν om. C.F.G. b 2. ἐξοικειούμενοι] ἐξομοιούμενοι D. γρ. S. ἐξοικούμενοι (φων) F. 4. γε Φοίνιξιν] φοίνιξίν γε C.F.G. Tum ὁμολογοῦντες D. 6. εἶεν om. C.F.G. 8. κατ' οἰκ. ἱστ. ἐξοικ. om. A.H. 9. θνητὸν] θνητὸν αὐτὸν E. 10. ἀνθρωπείους] ἀνθρωπείας H. 11. σεμνάς τινας οὐδὲ] σεμνὰς καὶ H.

dem Jupiter ille fuerit, Herculis ex Alcmena pater, ac cæterorum omnium quos a Jove procreatos esse fabulantur, quique mortalem hanc vitam cum eodem quo vulgus hominum exitu terminassent, propriæ naturæ posteris nullo unquam delenda tempore monimenta
20 reliquerunt? Enimvero principes Phœnicum theologi, Jovem, ut primo libro demonstravimus, Saturni filium, proindeque mortalem ex mortali satum, ac genere Phœnicem esse perhibebant. Eundem Ægyptii cum suum esse vellent, mortalem similiter fatebantur, et
21 cum Phœnicibus hac in parte sentiebant. Cretenses præterea, qui Jovis apud se tumulum ostendebant, tertios ejusdem rei testes citare possimus. Quinetiam Atlantii, omnesque demum, quos Jovem ætate præcessisse constat, quique suis eum historiis sibi vendicarunt, mortalem ipsum fuisse uno simul ore prodiderunt, resque ab eo gestas mortalium sane hominumque proprias, easque nihil vel augusti, vel philosopho digni continentes, sed omnis potius turpitudinis libidinis-

22 ἔμπλεως ἀναγράψαντες. Τοῖς δὲ ἐπὶ τὸ σεμνότερον
τοὺς μύθους τρέπειν ἐπηγγελμένοις, τοτὲ μὲν ὁ Ζεὺς
θερμή τις ἦν καὶ πυρώδης δύναμις, τοτὲ δὲ τὸ πνεῦμα·
νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτοῖς ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς
23 νοῦς ἀναπέφανται. Πευστέον τοιγαροῦν, τίνα ἂν εἴ-
ποιεν τὸν τούτου πατέρα καὶ τοῦ πατρὸς τὸν προπά-
τορα; Ἐπεὶ κατὰ πάντας τοὺς θεολόγους Ζεὺς Κρόνου
παῖς ὁμολογεῖται, καὶ τάγε προκείμενα τοῦ Ὀρφέως ἔπη d
ὑπερμενέος Κρονίωνος ἐμνημόνευσε· Κρόνος δὲ Οὐρανοῦ.
24 Δεδόσθω τοίνυν αὐτοῖς εἶναι ὁ Ζεὺς ὁ ἐπὶ πάντων θεὸς,
καὶ νοῦς ὁ τὰ πάντα δημιουργήσας. Τίς οὖν ὁ τούτου
πατήρ; Κρόνος. Τίς δ' ὁ προπάτωρ; Οὐρανός. Εἰ
δὲ πρῶτος ὁ Ζεὺς ὡς ἂν δημιουργὸς ἁπάντων, χρῆν δή
που δευτέρους καταλέγεσθαι καὶ μετ' αὐτὸν τοὺς ὑπ'
25 αὐτοῦ πεποιημένους. Εἴτε γὰρ χρόνος τις εἴη ὁ Κρόνος
Οὐρανοῦ πεφυκὼς γέννημα, εἴτε δὴ ἅμα οὐρανῷ συνυ-

c 2. ἔμπλεως] ἔμπλεω C.F.G. 6. ὅπως] ὅπερ C. Tum. αὐτοῖς om. H. Mox δημιουργιτικὸς F. Sed leg. videtur δημιουργός. 10. τάδε] τάγε A.H. Tum πρόκειται C.F.G. d 3. Ζεὺς] ὁ ζεὺς A.C.F.G.H. 4. ὁ νοῦς] καὶ νοῦς A.H. Mox τίς δαὶ ὁ A. 6. εἰ δὴ] εἰ δὲ C. 7. χρῆν] χρὴ A.H. 8. αὐτῶν] αὐτὸν A.C.H. 11. ὅτι δὴ] εἴτε δὴ B.C.D.F.G. 12. Κρόνου] χρόνου A.B.

22 que plenas conscripserunt. Jam vero qui graviorem et honestiorem
in speciem sese fabulas mutare profitentur, iis Jupiter modo calida
quædam et ignea vis est, modo spiritus: nunc autem quemadmodum
ipsi mentem rerum effectricem omnium eundem esse velint, haud
23 equidem intelligo. Quærendum enim ex illis fuerit, quem istius patrem,
quem avum fuisse dicant? Nam Jovem quidem Saturni filium esse com-
muni consensu theologi omnes confitentur, quæque nunc in manibus
habemus Orphei carmina, præpotentis Saturnii meminere: Saturnum
24 autem cœli. Demus igitur istis Jovem et deum rerum universarum
moderatorem esse, et vero mentem eam quæ cuncta condiderit. Quis
ergo illius pater? Saturnus. Avus autem, quis? Cœlus. Atqui si
primus Jupiter est, utpote rerum omnium architectus, alios profecto
25 secundum ipsum recensere oportuit, utpote ab eo fabricatos. Etenim
sive tempus Saturnus fuerit, et quidam suapte natura cœli fœtus,
quippe quod una cum cœlo tempus esse cœperit: sive Cœlum ipsum

πέστη χρόνος, εἴη τε αὐτὸς ὁ Κρόνου πατὴρ Οὐρανὸς καὶ χρόνος μετὰ τοῦτον, ἀλλὰ πρό γε τούτων ὁ τῶν ὅλων αἴτιος καὶ οὐρανοῦ καὶ χρόνου δημιουργὸς Θεός. Εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἂν γένοιτο ὁ Ζεὺς τρίτος ἐξ Οὐρανοῦ.

26 Πῶς οὖν παρὰ πᾶσιν Αἰγυπτίοις καὶ Φοίνιξιν Ἕλλησί p. 108
τε καὶ φιλοσόφοις τρίτος ἐξ Οὐρανοῦ γενεαλογεῖται ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς νοῦς; Πεφώραται δὴ τοῦ φιλοσόφου τὰ πλάσματα, καὶ ἔτι μᾶλλον φωραθήσεται ἐξ ὧν ἐπιφέρει λέγων ὧδε·

11 ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Τὴν δὲ Ἥραν σύνοικον τῷ Διὶ πεποιήκασιν, τὴν αἰθέριον b
καὶ ἀέριον δύναμιν Ἥραν προσειπόντες. Ἔστι γὰρ ὁ αἰθὴρ ἀὴρ λεπτομερέστατος.

2 Ἀνωτέρω μὲν ἐδήλου τὰ ἔπη τὸν νοῦν τοῦ Διὸς εἶναι τὸν αἰθέρα· νυνὶ δὲ ὁ λόγος τί ποτέ ἐστι ὁ αἰθὴρ διορίζεται, ἀέρα λέγων εἶναι αὐτὸν λεπτομερέστατον· σῶμα

d 14. οὐρανοῦ καὶ γῆς H. qui mox ὁ θεός. 16. Οὐρανοῦ] αὐτοῦ F. ult. Αἰγυπτίοις] αἰγύπτου B. ante h. v. ὁ inserit ....
p. 108. τρίτος] τρίτον F. 2. γενεαλ.] οὐ γενεαλ. B. δημιουργικὸς] δημιουργὸς C.D.F. 3. δὴ] δὲ E. 4. τὰ πλάσματα] τὸ πλάσμα A.H. γρ. S.V. b. πεποιήκασιν] πεποιηκέναι C.F.G. 3. καὶ ὁ] καὶ om. A.C.F.G. Mox ὁ ante λεπτ. om. B.C.D F.G. ἔστι γὰρ αἰθὴρ ὁ ἀὴρ H. 7. διορίζεται] ὁρίζεται A.E.H. Tum ἅμα B. pro ἀέρα. 8. σῶμα—λεπτομερέστατον om. B.C.F.G. τὰ ante πάντων H. pro τό.

vere Saturni patrem, ac secundum eum tempus fuisse malint: sane tamen his etiam prior Jupiter ille esse debuit, quem ipsi deum rerum auctorem omnium, adeoque Cœli Saturnique seu temporis procreatorem esse volunt. Quod si ita est, non jam tertius a Cœlo Jupiter
26 fuerit. Quomodo igitur ab omnibus non Ægyptiis tantum ac Phœnicibus, verum etiam Græcis atque philosophis mens ista rerum omnium architecta, in numinum suorum genealogia nonnisi a Cœlo tertia recensetur? Atque his rationibus philosophi nostri commentum manifeste licet teneatur, idem tamen iis ipsis quæ pôstea subjicit, clarius arguetur:

11 Porro, Junonem, inquit, Jovis uxorem esse finxerunt, quod ætheriam scilicet aëriamque vim Junonem appellarent; æther enim subtilissimus ac tenuissimus aër est.

Enimvero, æthera Jovis esse mentem Orphei carmina paulo ante declarabant: nunc autem, quid æther ille sit, interpretis nostri definit oratio, dum tenuissimum aërem illum esse pronuntiat. Atqui corpus

3 δὲ ὁ ἀὴρ, καὶ πολὺ πρότερον ὁ αἰθήρ. Ὁ δὴ νοῦς ἄρα τοῦ Διὸς ἐλήλεγκται σῶμα τυγχάνων, εἰ καὶ τὸ πάντων λεπτομερέστατον. Καὶ πῶς ἂν ταυτὸν ἐπινοηθείη σῶ- c
4 μα καὶ νοῦς κατὰ διάμετρον ταῖς φύσεσι διεστῶτα; Εἶτ' οὐκ οἶδ' ὅπως τῶν ἐπῶν ἐπιλελησμένος διαρρήδην φησάντων,

Νοῦς δέ (οἱ) ἀψευδὴς, βασιλήϊος ἄφθιτος αἰθὴρ,
ᾧ δὴ πάντα κυκλοῖ καὶ φράζεται, οὐδέ τις . . .
αὐδὴ οὔτ' ἐνοπὴ, οὔτε κτύπος, οὐδὲ μὲν ὄσσα,
ἣ λήθει Διὸς οὗας ὑπερμενέος Κρονίωνος.

5 δι' ὧν σαφῶς ὁ αἰθὴρ νοῦς ἀνείρηται ὢν τοῦ Διός. Ὁ δὲ τὴν Ἥραν πάλιν τὴν αἰθέριον καὶ ἀέριον δύναμιν d
εἶναί φησιν. Ἔπειτα διαιρῶν ἐπιλέγει,

Καὶ τοῦ μὲν παντὸς ἀέρος ἡ δύναμις Ἥρα τοὔνομα ἀπὸ τοῦ ἀέρος κεκλημένη· τοῦ δὲ ὑπὸ σελήνην φωτιζομένου καὶ σκοτιζομένου ἀέρος ἡ Λητὼ σύμβολον· ληθὼ γὰρ αὐτὴν ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

c 6. κυκλοῖ] κυκλεῖ A. κυκλοῖ D.G. ἐν ᾧ δὴ πάντα κυκλεῖ E. Tum τε καὶ C.D.E.F.G. 7. αὐδὴ om. B. 9. ἣ λήθει Διὸς υἷα] ἠλίθιος (ἠλήθιος H.) υἱὸς ὑπερμενέος Κρονίωνος A.H. Dedi οὗας ut supra. 10. ἀνήρηται] ἂν εἴρηται A. ἀνείρηται B.G. ἀνείρεται F. d. ἀέριον] ἀΐδιον B. qui mox φασίν. 2. μὲν παντὸς] παντὸς μὲν F. 3. Ἥρα] Leg. Ross. ad Laërt. p. 115. 4. σελήνην] τὴν σ. E. 5. καὶ σκοτιζομένου om. C. 6. σύμβολον] σύμβουλον E.

3 sane aër est, multoque magis æther, ex quo manifeste Jovis mentem, licet tenuissimum, corpus tamen esse convincitur. Ecquis vero capere unquam ac persuadere sibi possit, corpus atque mentem rem unam et eandem esse, quorum naturæ ex diametro, quod aiunt, inter sese
4 opponantur? Deinde nescio quo pacto carminum istorum oblitus ille fuerit, quorum expressa hæc est apertaque sententia,

— Mens verax, nullique obnoxius æther
Regius interitu, qui cuncta movetque regitque
Consilio. Vox nulla potest, sonitusve, nec ullus
Hancce Jovis sobolem strepitus, nec fama latere.

5 Quibus æthera Jovis esse mentem perspicue declaratur. Iste autem rursus ætheriam aëriamque vim Junonem esse tradit, moxque distinctione utens ita subjungit.

Ac vis quidem, inquit, aëris universi, Ἥρα, hoc est Juno, appellatione ab aëre ducta, nominatur; ejus autem aëris, quem infra lunam modo illuminari, modo tenebris obscurari videmus, Latona symbolum est, quippe quæ ληθὼ quædam, id est, oblivio, sit, partim quod sentiendi vis

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ εἶναι διὰ τὴν κατὰ τὸν ὕπνον ἀναισθησίαν, καὶ ὅτι ψυχαῖς [66] ὑπὸ σελήνην γινομέναις λήθη ξυνομαρτεῖ τοῦ θείου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ μήτηρ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀρτέμιδος τῶν αἰτίων φωτισμοῦ τῇ νυκτί.

6 Καὶ ἐν τούτοις ἡλίου καὶ σελήνης μητέρα φησὶν εἶναι
τὸν ὑπὸ σελήνην ἀέρα· τοῦτον γὰρ εἶναι τὴν Λητώ. Καὶ
πῶς ἂν ὁ ἀὴρ γένοιτο μήτηρ τῶν αἰτίων φωτισμοῦ, μᾶλ-
λον αὐτὸς γενόμενος ἢ ποιῶν; Ἥλιος γὰρ καὶ σελήνη p. 109
7 ἄλλοτε ἄλλως τὸν ἀέρα μεταβάλλουσιν. Πάλιν δὲ
προϊὼν ἑξῆς λέγει,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Καὶ τὸ μὲν ἡγεμονικὸν τῆς χθονίας δυνάμεως Ἑστία κέκληται, ἧς ἄγαλμα παρθενικὸν ἐφ' ἑστίας πυρὸς ἱδρυμένον· καθὸ δὲ γόνιμος ἡ δύναμις, σημαίνουσιν αὐτὴν γυναικὸς εἴδει προμαστοῦ. Τὴν δὲ Ῥέαν προσεῖπον τὴν τῆς πετρώδους καὶ ὀρείου γῆς δύναμιν· τὴν δὲ Δήμητραν, τὴν τῆς πεδινῆς καὶ

d 8. γινομέναις] γενομέναις A. γινομένης H. Mox ξυνομαργεῖ C. 9. καὶ διὰ τοῦτο] διὰ τοῦτο δὲ A. καὶ om. C.F.G.H. 12. φησὶν] φη[a]σὶν C. φα[s]σὶν F.G. Mox σελήνην A. σελήνης H. ult. γινόμενος] γενόμενος A.F.

p. 109. 1. ἄλλως] ἄλλος H. 2. πάλιν] ἑστία πάλιν B.C.D.F.G. qui mox om. ἑξῆς. 5. ἐφ' ἑστίας] ἀφ' ἑ. C.G. 7. πρὸ μαστοῦ] προβάτου H. προμαστοῦ *mulieris mammosæ*. Dicitur autem προμαστὸς ut προγάστωρ. Toup. τὴν δὲ] Ῥέα. τὴν δὲ B.C.F.G. qui mox post δύναμιν inf. δημήτηρ.

somno auferatur, partim quod animis illis quos infra lunam procreari contingit, divini numinis oblivio comitetur. Itaque mater Apollinis ac Dianæ, a quibus noctis illuminatio derivatur, eadem Latona nuncupari solet.

6 Quibus aliud nihil significari tradit, quam aërem luna inferiorem solis ac lunæ parentem esse, quippe qui Latona sit. At enim, quomodo tandem aër parens eorum esse possit, quæ illuminationis caussæ sunt, præsertim cum efficiatur ipse potius quam efficiat? Sol enim atque luna variam ac multiplicem in aëre mutationem ac
7 vicissitudinem efficiunt. Jam vero ita deinceps iste prosequitur;

Id quod est, inquit, in terrena vi princeps atque primarium, Vesta nominatur, cujus simulacrum virginea specie juxta focum excitari collocarique solet: quatenus autem fœcunda vis illa est, eandem uberum tenus muliebri forma expressam voluerunt. Et Opem quidem lapidosi ac mon-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

γονίμου. Ἡ Δημήτηρ δὲ τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχει τῇ Ῥέᾳ· διενήνοχε δὲ, ὅτι αὐτὴ κυεῖ τὴν Κόρην ἐκ Διὸς, τουτ- b ἔστι τὸν κόρον ἐκ τῶν φρυγανωδῶν σπερμάτων. Διὸ καὶ κατέστεπται τὸ βρέτας αὐτῆς τοῖς στάχυσι, μήκωνές τε περὶ αὐτὴν τῆς πολυγονίας σύμβολον.

8 Κἀνταῦθα πάλιν σκόπει, τίνα τρόπον τὴν Ῥέαν μητέρα θεῶν λεγομένην καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς κάτω που περὶ πέτρας καὶ γῆν καταβέβληκε, καὶ πάντα φύρων τὴν αὐτὴν εἶναί φησι τῇ Δημητρὶ, πλὴν ὅτι διενήνοχε, καθό, φησὶν, ἡ Δημήτηρ ἐκ Διὸς κυεῖ τὴν Κόρην, ὥσπερ c οὖν ἡ πεδιὰς γῆ τὸν κόρον ἐκ τῶν φρυγανωδῶν σπερμάτων. Ἰδού σοι πάλιν ὁ Ζεὺς εἰς τὰ φρυγανώδη σπέρματα
9 μεταβέβληται. Τούτοις ἑξῆς ἐπισυνάπτει λέγων,

Ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν εἰς γῆν βαλλομένων σπερμάτων ἦν τις δύναμις, ἣν ἥλιος περὶ τὸ κάτω ἡμισφαίριον ἰὼν ἕλκει κατὰ

a 10. δημήτηρ] ἡ δημ. A.H. b. ἡ αὐτὴ] ἡ om. C.D.F.G. ἡ αὐτὴ (ὁ ρ) om. H. 2. κόρον] κρόνον C.F.G. κρονον D. 4. αὐτῆς τοῖς στάχυσι] αὐτοῖς τοῖς στάχοισι B. τυχοῦσι H. pro στάχυσι. 10. Δημητρὶ πλὴν] δηοῖ τριπλῆν A.H. δημήτηρι D. c. δημήτηρ] δὲ μήτηρ H. 2. ὥσπερ—κόρον om. B.C. 3. κόρον] κόρην F.G. 4. ἰδού σοι] εἰδήσοι A. ἰδήσοι H. 8. ἣν] ἥνπερ A.H. ἣν C. 9. ἰὼν om. H.

tani, Cererem vero, plani ejusdemque feracis soli vim appellarunt. Nam Ceres cum cætera plane omnia cum Ope communia habeat, tum hoc ab illa differt, quod ipsa *κόρην*, Proserpinam ex Jove, hoc est *κόρον*, recentem et tenellum ex cremiorum ac cæterorum hujusmodi virgultorum seminibus ramum educat: quæ causa etiam est, quamobrem ipsius effigies spicis coronetur, ac papaveribus, quæ magnæ fœcunditatis symbola sunt, ambiatur.

8 Hic rursum vide sis, amabo, quemadmodum iste Opem illam, quæ cum cæterorum numinum, tum ipsius Jovis mater appellatur, deorsum in saxa terramque abjecerit, omniaque miscens atque confundens, eandem illam fecerit quam Cererem, hoc tantum discrimine, quod Ceres, inquit, Proserpinam ex Jove pariat, quomodo scilicet planum terræ solum ex cremiorum virgultorumque seminibus recens ac novellum germen educit. Ecce tibi Jupiter in cremiorum etiam ac
9 virgultorum semina commutatus. Verum quæ subjungat audiamus.

Et quoniam, inquit, eorum seminum quæ terræ committuntur vis quædam et efficacitas est, quam sol ad inferius hemisphærium progrediens,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τὰς χειμερινὰς τροπὰς, Κόρη μὲν ἡ δύναμις ἡ σπερματοῦχος, Πλούτων δὲ ὁ ὑπὸ γῆν ἰὼν ἥλιος, καὶ τὸν ἀφανῆ περινοστῶν κόσμον κατὰ τὰς χειμερίους τροπάς· ὃς ἁρπάζειν λέγεται
10 τὴν Κόρην, ἣν ποθεῖ ἡ Δημήτηρ κρυπτομένην ὑπὸ γῆν. Τῶν d δὲ ἀκροδρύων καὶ ὅλως τῶν φυτευτικῶν ἡ δύναμις Διόνυσος ὀνομάζεται. Ὅρα δὲ καὶ τούτων τὰς εἰκόνας. Σύμβολα γὰρ ἡ Κόρη φέρει τῆς προβολῆς τῶν κατὰ τοὺς καρποὺς ὑπὲρ τὴν γῆν ἐκφύσεων· ὁ δὲ Διόνυσος κοινὰ μὲν πρὸς τὴν Κόρην ἔχει τὰ κέρατα, ἔστι δὲ θηλύμορφος, μηνύων τὴν
11 περὶ τὴν γένεσιν τῶν ἀκροδρύων ἀρρενόθηλυν δύναμιν. Πλούτων δὲ ὁ Κόρης ἅρπαξ κυνῆν μὲν ἔχει τοῦ ἀφανοῦς πόλου σύμβολον, τὸ δὲ σκῆπτρον τὸ κολοβὸν σημεῖον τῆς τῶν κάτω βασιλείας· ὁ δὲ κύων αὐτοῦ δηλοῖ τὴν κύησιν τῶν καρ- p. 110 πῶν εἰς τρία διῃρημένην, εἰς τὴν καταβολὴν, εἰς τὴν ὑποδοχὴν, εἰς τὴν ἀνάδοσιν. Οὐ γὰρ παρὰ τὸ τὰς κῆρας ἔχειν

c 9. χειμερινὰς] χειμερίους A.H. Vide paullo infra. Mox Πλούτων ante κόρη B.C.F.G. 11. ἰὼν om. C.F.G. γῆς item F. 12. καὶ τὰς] κατὰ τὰς A.B.F.G.V. Vigeri margo. d. τῶν] Διόνυσος τῶν B.C.F.G. 4. γὰρ ἡ] γὰρ om. C.F.G. 6. ἐκφύσεων] ἐκχύσεων B.D.F.G. ἐκχύσων C. ἐκ φύσεως H. 10. κύων] κοινὸν A.H. κύνα D. κύων. κύνα μὲν B.C. F.G. γρ. κυνῆν Vigeri margo, qui hanc lectionem in MS. se reperisse dicit in annott. Nihil ad h. l. ex E. excerpsit collator meus. 11. πόλου] εἰς πολλοὺς A.H.

p. 110 3. καὶ τὴν] εἰς τὴν C.D.F.G. 4. καὶ τὴν] εἰς τὴν B.C.D.F.G. τὸ τὰς κῆρας] τὸ γῆρας C.

circa hyemale solstitium secum una deferat, Proserpina quidem vis illa est seminum conservatrix, Pluto vero sol, qui circa brumæ solstitium sub terram commeans, latentem et ignotum orbem circumeundo peragrat. Atque is Proserpinam rapuisse propterea dicitur, quam Ceres sub terra
10 absconditam summo desiderio prosequatur. At vero fructuum vim, non eorum modo quibus ligni simile putamen est, sed etiam omnium omnino qui ex plantis oriuntur, Bacchum appellant. Ac mihi tu eorum imagines contemplare. Nam Proserpina quidem symbola fert existentium supra terram a semente germinum: Bacchus autem, cui communia sunt cum eadem Proserpina cornua, muliebri specie fingitur, ut vim illam, quæ plantarum fructibus inest, ex mascula fœmineaque conflatam significet.
11 Pluto ille præterea qui Proserpinam rapuit, galeam gestat, quæ latentem ignotumque polum repræsentet: truncum item mutilumque sceptrum, quo ejusdem in manes umbrasque imperium denotetur: canem denique habet, qui frugum designet procreationem, quæ tribus veluti partibus, semente facienda, eademque cum excipienda, tum ad extremum in herbam et culmum educenda continetur. Neque enim ex eo quod ipse κῆρας, hoc

βορὰν, ὃ δηλοῖ τὰς ψυχὰς, κέκληται κύων, ἀλλὰ παρὰ τὸ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
κυεῖν, ἡ χορηγὸς ὁ Πλούτων, ὅταν ἁρπάσῃ τὴν Κόρην.
12 Ἄττις δὲ καὶ Ἄδωνις τῇ τῶν καρπῶν εἰσὶν ἀναλογίᾳ προσ-
ήκοντες. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἄττις· τῶν κατὰ τὸ ἔαρ προφαι-
νομένων ἀνθέων καὶ πρὶν τελεσιογονῆσαι διαρρεόντων,—ἔνθεν
καὶ τὴν τῶν αἰδοίων ἀποκοπὴν αὐτῷ προσανέθεσαν, μὴ φθα- b
σάντων ἐλθεῖν τῶν καρπῶν εἰς τὴν σπερματικὴν τελείωσιν,—ὁ
13 δὲ Ἄδωνις τῆς τῶν τελείων καρπῶν ἐκτομῆς σύμβολον. Ὁ
δὲ Σειληνὸς σύμβολον τῆς πνευματικῆς κινήσεως, οὐκ ὀλίγα
συμβαλλομένης τῷ παντί. Σύμβολα δέ ἐστι τὸ μὲν φί-
λανθον καὶ στιλπνὸν κατὰ τὴν κεφαλὴν τῆς οὐρανίου περι-
φορᾶς, ἡ δὲ περικειμένη κόμη τοῖς κάτω μέρεσιν αὐτοῦ ὑπό-
14 δειγμα τῆς προσγείου περὶ τὸν ἀέρα παχύτητος. Ἐπεὶ δὲ
καὶ τῆς μαντικῆς δυνάμεώς τις μέτοχος ἦν δύναμις, Θέμις μὲν c
κέκληται ἡ δύναμις, τῷ τὰ τεθειμένα καὶ ἑκάστῳ κείμενα
λέγειν.

a 5. πρὸς βορὰν] πρὸς om. A.B.C.F.G.H.S.V. 7. ἡ χορηγὸς] καὶ κορηγὸς ἢ χορηγός. Toup. ἢ χορ. Viger. 8. Ἄττις] Πλούτων. ἄττις B.C.F.G. ἄττις καὶ ἄδωνις δὲ H. 9. εἶεν] εἰσιν A.H.V. γρ. S. ἀναλογ. εἶεν π. F.G. εἶεν C. post προσήκοντες. 10. ἀνθῶν] ἀνθέων A.B.C.F. 11. ὅθεν] ἔνθεν A.H. Supra τελεσιγονῆσαι Vigeri margo. τελεσιογενῆσαι H. b 3. ὁ δὲ Ἄδ.] Ἄδωνις. ὁ δὲ Ἀδ. B.C.F.G. 4. καρπῶν ἐκτομῆς] ἐκτομῆς καρπῶν C.F.G. ὁ δὲ] Σειληνός. ὁ δὲ B.C.F.G. Mox σιληνὸς A.H. 6. συμβαλλομένης] συμβαλλόμενος A.H.V. γρ. S. ὀλίγῳ E. pro ὀλίγα. Tum σύμβολον H. Mox pro φίλανθον l. φάλανθον. 8. οὐρανίου] οὐραγίου C. 11. ἐπεὶ] Θέμις. ἐπεὶ B.C.F.G. τῆς καὶ] καὶ τῆς A.C.E.F.G. ἡ τῆς H. c. τις] ἤ τις A.H.

est animas, quas devoret habeat κύων, id est canis appellatur, sed παρὰ τὸ
κυεῖν, hoc est a fœto gravidoque terræ utero, cui progignendi vim Pluto
12 suppeditat, cum Proserpinam rapit. Quinetiam Attis et Adonis aliquam
habent cum iisdem frugibus proportionem. Et Attis quidem cum iis
floribus comparatur, qui primo vere cum excludantur, necdum integro
maturoque fructu decidunt. Id quod in causa fuit, cur exsectum illum
dicerent, quo fructus eos designarent, qui nondum vis seminalis essent
maturitatem assequuti. Adonis autem maturarum frugum messem repræ-
13 sentat. Jam Silenus, spiritalis motus symbolum est, qui et ipse non
parum universo conducit: et quidem ornatus capitis floribus ac splendore
conspicuus, cœlestem conversionem; cæsaries vero ad partes ejusdem in-
feriores usque promissa, terrestri similem aëris crassitudinem utcunque
14 adumbrat. Et quoniam vis præterea divinandi quædam inerat, Themin
ipsam nominarunt, quasi singulis τὰ τεθειμένα hoc est res fato constitutas

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ [67]

15 Διὰ δὴ πάντων τούτων ἡ περίγειος δύναμις ἐξηγήσεως τυ-
χοῦσα θρησκεύεται· ὡς μὲν παρθένος καὶ Ἑστία, ἡ κεντρο-
φόρος· ὡς δὲ τοκὰς, ἡ τροφός· ὡς δὲ Ῥέα, ἡ πετροποιὸς καὶ
ὄρειος· ὡς δὲ Δημήτηρ, ἡ χλοηφόρος· ὡς δὲ Θέμις, ἡ χρη-
σμῳδός· τοῦ εἰς αὐτὴν κατιόντος σπερματικοῦ λόγου εἰς τὸν
Πρίαπον ἐκτετυπωμένου· οὗ τὸ μὲν περὶ τοὺς ξηροὺς καρποὺς
Κόρη, τὸ δὲ κατὰ τοὺς ὑγροὺς καὶ τὰ ἀκρόδρυα Διόνυσος d
καλεῖται, τῆς μὲν Κόρης ὑπὸ Πλούτωνος τοῦ ὑπὸ γῆν ἰόντος
ἡλίου ἁρπαζομένης κατὰ τὸν σπόρον, τοῦ δὲ Διονύσου [κατὰ]
τὰ πάθη τῆς δυνάμεως ὑπὸ γῆν μὲν νεωτέρας καὶ καλλιγόνου
βλαστάνειν ἀρχομένου, ἐπιμάχου δὲ τῆς κατὰ τὴν ἄνθην
δυνάμεως σύμβολον τὸν Ἄττιν ἐχούσης, τῆς δὲ κατὰ τὴν
16 τελεσιουργίαν ἐκτομῆς τὸν Ἄδωνιν. Καὶ τῆς μὲν πνευ-
ματικῆς διὰ πάντων δυνάμεως εἰς Σειληνὸν ἀναπλαττομένης,
τῆς δὲ εἰς ἔκτασιν ἀπ' αὐτῶν παραγωγῆς εἰς Βάκχην, ὥσπερ p. 111
αὖ τῆς εἰς τὰ ἀφροδίσια ἐρεθιζούσης ὁρμῆς διὰ τῶν Σατύρων.

c 4. περὶ γῆν] περίγειος A.H.V. γρ. S. Vid. p. 111 a.b. 6. ὡς—τροφός om. A.H. τροφὴ F. pro τροφός. 7. πετροποιὸς] μετροποιὸς E. 10. Πρίαπον] πρίηπον A.H. πρίαμον B.C.F.G. 11. οὗ τὸ] οὕτω H. d. τὸ δὲ] τοὺς δὲ E. 2. Κόρης—διόνυσος δὲ ἡ om. B. 5. κατὰ τὰ] κατὰ om. C.D.E.F.G. Mox γῆς D.F.G. 6. καλλιγόνης] καλλιγονησαντος A.H. καλλιγόνου C.F.G. 7. δὲ τῆς] δὲ τὲ F. 11. ὡς εἰς] ὡς om. C.D.E.F.G. Mox σιληνὸν A. 12. ἔκτασιν] ἔκστασιν V. γρ. S. et sic A. infra 111 d.

p. 111. 1. τῆς om. D.

15 eventurasque prænuntiet. Atque hunc in modum vim illam terræ tot symbolorum varietate explicatam venerantur; ac virginis quidem Vestæque nomine, quatenus ea centrum universi complectitur; parentis, quatenus animantibus alimenta suppeditat; Opis, quatenus lapides generat, montibusque prominet; Cereris, quatenus virentia germina procreat; ad extremum Themidis, quatenus fundendis oraculis usui est. Vim autem seminis quod ipsius in gremium effunditur, in Priapi speciem effinxere, sic tamen ut quod siccis frugibus producendis aptum esset, Proserpinam, quod vero ad humidiores arborumque fœtus pertineret, Bacchum appellarent. Sic igitur Proserpina quidem sementis tempore a Plutone, hoc est a sole sub terras commeante rapitur: Bacchus autem cum germinare incipit, idque pro qualitatibus iis quibus illa vis afficitur, quæ tenerior adhuc, tametsi ad fructus excellentis productionem idonea, sub terra delitescit: tum vero suam ei virtuti commodat operam, quæ ut floribus excludendis præest, Attis symbolo; ut autem maturarum frugum messi,
16 Adonis nomine adumbratur. Præterea vis illa spiritalis, quæ universa permeat, Sileni; quæ vero cunctis paulatim educendis ac magis magisque proferendis continetur, Bacchantis in speciem conformatur: quemadmo-

Διὰ δὴ τούτων τῶν συμβόλων ἡ περίγειος ἐκκαλύπτεται δύναμις. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

17 Τοσαῦτα μὲν οὖν καὶ τάδε, ἃ καὶ ἀναγκαίως ἐπιτε-
μόμενος παρατέθειμαι εἰς τὸ μὴ ἀγνοεῖν ἡμᾶς τὰ σεμνὰ
τῶν φιλοσόφων. Οὕτω τοιγαροῦν κατὰ τὰ ἀποδε-
δομένα, Κόρη μὲν ἡ τῶν σπορίμων, Διόνυσος δὲ ἡ τῶν
ἀκροδρύων δύναμις· καὶ τῶν μὲν ἐαρινῶν ἀνθῶν ὁ Ἄτ-
18 τις, τῶν δὲ τελείων καρπῶν ὁ Ἄδωνις σύμβολον. Τί b
δὴ οὖν χρὴ ταῦτα θεοποιεῖν εἰς τροφὰς σωμάτων τῶν
ἐπὶ γῆς ζώων πρὸς τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ πεποιημένα; Τί
δὲ θρησκεύειν τὴν περίγειον δύναμιν προσῆκόν ἐστιν
ἡμῖν, οἷς φύσις ἐστὶ ψυχῆς οὐρανία λογική τε καὶ ἀθάν-
ατος παρὰ τοῦ παμβασιλέως τῶν ὅλων Θεοῦ, διανοίας
19 ὄμμασι κεκαθαρμένοις θεωρητική; Τὸν δὲ Σειληνὸν
ἀκούων τὴν πνευματικὴν εἶναι κίνησιν, καὶ τὴν διήκου-

a 4. τοσαῦτα] ταῦτα C.F.G. 5. ἃ καὶ om. A.H. qui ἀναγκαίως δέ. ἐπιτεμόμενος] ἐπιτεμνόμενος F.G. 6. ἡμᾶς] ὑμᾶς C.F.G. 7. οὕτω τοιγαροῦν] τούτων μὲν οὖν A.H. γρ. S.V. 10. ἀνθέων F.G. b. χρὴ ταῦτα] ταῦτα χρὴ A H. Mox τῶν ἐπὶ γῆς om. H. 3. πεποιημένα] πεποιημένων A.H. qui mox ἡμῖν ἐστιν. 5. ἐστὶ ψ.] ἐστὶ om. B.C.E.F.G. οὐρανία] οὐρανίου H. 6. παρὰ τοῦ π. τῶν ὅλων] παρὰ et τῶν ὅλων om. A.H. 7. ὄμμασι] ὄμματα A.H. qui mox σιληνόν. 9. κίνησιν] δύναμιν H.

dum etiam impetus qui ad venerem exstimulat, Satyrorum effigie solet exhiberi. Atque hæc symbola sunt, quibus terræ vis insita declaratur.

17 Hactenus ergo Porphyrius, quæ mihi brevius quidem, at necessario
tamen commemoranda duxi, ne quid speciosæ philosophorum istorum
doctrinæ nos lateat. Habemus enimvero ex nostri hujus interpretis
explicatione, Proserpinam quidem fructuum eorum vim nativam esse,
qui jacto semine, Bacchum autem eorum qui ex plantis oriuntur:
vernorum item flosculorum Attin, non secus ac maturarum frugum
18 Adonim symbolum existere. Quorsum ergo rebus iis divinitas affin-
gatur, quas universi conditor moderatorque Deus alendis iis quæ in
terra versantur animantibus procreavit? Aut quomodo vim terres-
trem venerari nos deceat, qui animum sortiti sumus natura cœlestem,
ratione præditum, immortalem, atque ejusmodi qui Deum ipsum
universorum regem perpurgatis intelligentiæ oculis contemplari
19 possit? Deinde, qui Silenum audiat spiritalem esse motum, vimque
omnia pervadentem, eumque modo capite cœlestium orbium conver-

σαν διὰ πάντων δύναμιν, τοτὲ μὲν τὴν οὐράνιον περι-
φορὰν διὰ τῆς κεφαλῆς ἐπιδεικνύμενον, τοτὲ δὲ τὴν περὶ c
τὸν ἀέρα παχύτητα διὰ τῆς λασίας κόμης τοῦ γενείου,
πῶς ἄν τις ἀνάσχοιτο τοῦτον μὲν ὁρῶν οὐδεμιᾶς ἠξιω-
μένον σεβασμίας τιμῆς, ὃν ἐχρῆν πρὸ τῶν πάντων θεο-
ποιεῖν, Ἄδωνιν δὲ καὶ Διόνυσον, τοὺς καρποὺς δηλαδὴ
20 καὶ τὰ ἀκρόδρυα, θεοποιουμένους; Τίς δ' ἂν ὑπομείνειε
σεμνολογουμένους ἀκούων Σατύρους καὶ Βάκχας, τὰ ἐν
ἀνθρώποις αἰσχρα καὶ ἀκόλαστα πάθη, εἰ δὴ οἱ μὲν
ἐδήλουν τὰς εἰς τὰ ἀφροδίσια ἐρεθιζούσας ὁρμὰς οἱ
Σάτυροι, αἱ δὲ Βάκχαι τὰς εἰς ἔκτασιν τῶν περὶ ταῦτα d
21 συμβαινούσας παραγωγάς; Καὶ τί δεῖ κατὰ μέρος ἕκα-
στον ἀπελέγχειν, ἐπιδραμεῖν δέον ὡς ἂν μηδὲν ἡμᾶς τῶν
ἀπορρήτων λανθάνῃ, καὶ τὴν τῶν ἑξῆς ἐπιτεμέσθαι φυ-
σιολογίαν, ἣν ἐκτέθειται ὁ δηλωθεὶς συγγραφεὺς, τόνδε
ἐπεξιὼν τὸν τρόπον·

c. ἐπιδεικνύμενον] ἐπιδεικνυμένης A.H. 2. λασίας] λασείας C.F.G. 3. πῶς ἂν] πῶς δ' ἂν F. 4. ἠξιωμένον] ἀνασχοίης ἠξιωμένον A.H. σεβασμίου] σεβασμίus B.C.D.F.G. 6. Ἄδωνιν—εἰ δὴ om. B. 8. ὑπομείνειε] ὑπομένοιεν H. 9. βάκχας] βάκχους C.D.F.G. 11. οἱ μὲν] τὰ δὲ πάθη οἱ μὲν B. d. ἔκτασιν] ἔκστασιν A.V. 4. δέον ὡς] δὲ ὡς B. Tum μηδὲ D. 5. λανθάνῃ] λανθάνοι A.H. ἀπὸ κοινοῦ τὸ καὶ ἄν. A. in marg. τῶν ἑξῆς] τῶν om. B.D. τὴν ἑ. F.G. Tum αὖθις ἐπιτ. B.C.D.F.G. 6. ἐκτέθειται] ἐκτέθεικεν B.C.D.G.

sionem, modo hispidiore ac densiore barba crassitudinem aëris ostendere; fierine possit, uti æquo animo ferat eum absque omni religioso cultu indigne præteriri, quem relictis omnibus deum habere oportebat, Adonim autem atque Bacchum, fruges scilicet arborumque
20 fœtus divinis honoribus consecrari? Præterea quisquam-ne audire
sine aurium offensione possit, Satyros, et Bacchas, fœdarum effrænatarumque hominis libidinum nominibus ad aliquam honestatis et gravitatis speciem explicari? Satyri enim, inquit, impetus illos qui ad venerem stimulant, Bacchæ vero fieri solitam partium earum
21 quibus veneri indulgetur extensionem referebant. Sed enim, quid
attinet singulis istis seorsum refellendis immorari? cum satius utique fuerit, ne quid nos ex arcanis reconditisque mysteriis fugiat, naturalem eorum quæ postea sequuntur a citato scriptore allatam expositionem percurrere breviter, et in compendium summamque colligere. Sic ergo prosequitur.

22 Τὴν δὲ ὑδροποιὸν ὅλην δύναμιν Ὠκεανὸν προσεῖπον, τὸ σύμβολον αὐτῆς Τηθὺν ὀνομάσαντες. Τῆς δὲ ὅλης, ἡ μὲν τῶν ποτίμων πεποιημένη, Ἀχελῷος αὐτοῖς κέκληται· ἡ δὲ τῶν θαλασσίων, Ποσειδῶν· πάλιν τῆς θαλασσοποιοῦ, καθὸ γεννητική, Ἀμφιτρίτης οὔσης. Καὶ αἱ μὲν τῶν γλυκέων p. 112 ὑδάτων μερικαὶ δυνάμεις Νύμφαι, αἱ δὲ τῶν θαλασσίων Νη-
23 ρηΐδες κέκληνται. Τοῦ δ' αὖ πυρὸς τὴν δύναμιν προσειπόντες Ἥφαιστον, ἀνθρωποειδὲς μὲν αὐτοῦ τὸ ἄγαλμα πεποιήκασι, πῖλον δὲ περιέθεσαν κυάνεον τῆς οὐρανίου σύμβολον περιφορᾶς, ἔνθα τοῦ πυρός ἐστι τὸ ἀρχοειδές τε καὶ ἀκραιφνέστατον. Τὸ δὲ εἰς γῆν κατενεχθὲν ἐξ οὐρανοῦ πῦρ ἀτονώτερον δεόμενόν τε στηρίγματος καὶ βάσεως τῆς ἐφ' b
24 [68] ὕλης· διὸ χωλεύει, ὕλης δεόμενον εἰς ὑπέρεισμα. Καὶ ἡλίου δὲ τὴν τοιάνδε δύναμιν ὑπολαβόντες Ἀπόλλωνα προσεῖπον,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

d 7. τὴν δὲ] ὠκεανὸς τηθὺς B.C.F.G. δὲ om. C. ὠκεανὸν A. marg. Mox ὅλην om. C.D.F.G. 10. τῆς δὲ] Ἀχελῷος præponunt B.C.F.G. τῆς δὲ ὅλης om. C.F. δὲ om. H. ἡ μὲν] ἡ om. A.H. qui mox πεποιημένα. 11. ἀχελῷος] ηαχελως A. ἡ ἀχελῷος H. 12. ἡ δὲ τῶν] Ποσειδῶν præponunt B.C.F.G. et mox Ἀμφιτρίτη ante πάλιν cum D.F.G. ult. θαλασσοποιοῦ] θαλαττο. A. γεννητική] γενητ. C. γεννητικὸν F.

p. 112. καὶ αἱ μὲν] νύμφαι præponunt B.C.F.G. et νηριίδες ante αἱ δέ. Pro Νύμφαι malit Goensius ad Porphyr. A. N. p. 95. reponere Ναιάδες. Sed vide Wyttenbach. ad Plutarch. p. 147 F. 3. νηριΐδες] νηρήιδες A.H. τοῦ δ' αὖ] Ἥφαιστος præponunt B.C.F.G. 4. τὴν δ.] εἰς τὴν δ. F. 6. πῖλον bis B.C.F.G. 8. ἐστι om. A.H. 11. ἐφύλης] ἐφ' ὕλης A.B.D. ἐφ' ὕλη C.F.G. post h. v. B.C.F.G. ponunt καὶ βάσεως. Tum διὸ καὶ B. b. στηρίγματος] στηρίσματος H. 2. ὕλης] ὕλη F. καὶ ἡλίου] B.C.F.G. præponunt Ἀπόλλων.

22 Vim autem aquas efficiendi universam, Oceanum, ejusdemque symbolum Tethyn nominarunt; ita quidem, ut quæ ad bibendum faciles et opportunas elaborat, Acheloüs; quæ marinas, Neptunus: eademque vis quatenus ad generationem apta est, Amphitrite habeatur. Ac singulares quidem aquarum dulcium virtutes Nymphæ, marinarum autem, Nereides
23 appellantur. Porro vim ignis Vulcani nomine expresserunt, ejusque simulacro hominis in speciem configurato cæruleum pileum indiderunt, quo cœlestem illam conversionem denotarent, ubi primigenius et ab omni fæce purissimus ignis domicilium suum collocavit. Nam qui e cœlo delatus in terras ignis est, quod propter majorem imbecillitatem materiæ
24 quasi firmamento indigeat, claudicanti similis effingitur. Cum autem ejusmodi quoque aliquam solis esse vim putarent, Apollinem ipsum nominarunt, a tremula radiorum ejus vibratione, quam πάλσιν Græci dicunt.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἀπὸ τῆς τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ πάλσεως. Ἐννέα δὲ ἐπᾴδουσαι αὐτῷ Μοῦσαι, ἥ τε ὑποσελήνιος σφαῖρα καὶ ἑπτὰ πλανητῶν καὶ μία ἡ τῆς ἀπλανοῦς. Περιέθεσαν δὲ αὐτῷ τὴν δάφνην· τοῦτο μέν, ὅτι πυρὸς πλῆρες τὸ φυτὸν καὶ διὰ τοῦτο ἀπεχθὲς δαίμοσι· τοῦτο δέ, ὅτι λάλον καιόμενον, εἰς παράστα- c
25 σιν τοῦ προφητεύειν τὸν θεόν. Καθὸ δὲ ἀπαλεξίκακός ἐστι τῶν ἐπιγείων ὁ ἥλιος, Ἡρακλέα προσεῖπον αὐτὸν, ἐκ τοῦ κλᾶσθαι [αὐτὸν] πρὸς τὸν ἀέρα ἀπ' ἀνατολῆς εἰς δύσιν ἰόντα. Δώδεκα δ' ἄθλους ἐκμοχθεῖν ἐμυθολόγησαν, τῆς κατὰ τὸν οὐρανὸν διαιρέσεως τῶν ζῳδίων τὸ σύμβολον ἐπιφημίσαντες· ῥόπαλον δὲ αὐτῷ καὶ λεοντῆν περιέθεσαν, τὸ μὲν τῆς ἀνωμαλίας μήνυμα, τὸ δὲ τῆς κατὰ τὸ ζῴδιον ἐμφανιστικὸν ἰσχύος. d
26 Τῆς δὲ σωστικῆς αὐτοῦ δυνάμεως Ἀσκληπιὸς τὸ σύμβολον· ᾧ τὸ μὲν βάκτρον δεδώκασι, τῆς τῶν καμνόντων ὑπερείσεως καὶ ἀναπαύσεως, ὁ δὲ ὄφις περισπείρεται, τῆς περὶ τὸ σῶμα

b 4. ἀπὸ τῆς] διὰ τῆς H. 5. πάλσεως] παύσεων A. ἀπολαύσεως H. Post h. v. Μοῦσαι interponunt B.C.F.G. 7. σφαῖρα] σφέρα B. αἱ ἑπτὰ τῶν] αἱ om. A.B.C.F.G.H. τῶν om. A.H. καὶ ἡ μιὰ] καὶ μιά ἡ A.H. πλανητῶν καὶ μία τῆς ἀπλ. B.C.F.G. μία post πλανητῶν deleret Vigerus, et eam v. om. D. ἀπλατοῦς F. 8. περιέθεσαν] Δάφνη præponunt B.C.F.G. 11. λάλον] δαλὸν A.H. c. Καθὸ] B.C.F.G. præponunt Ἡρακλῆς. Mox ἀπαλξίκακος F. 3. αὐτὸν προσεῖπον] πρ. αὐ. B.C.F.G. αὐτὸν post κλᾶσθαι om. A.B.C.F.G.H. 5. δώδεκα] δώδεκα ἆθλοι præponunt B.C.F.G. 6. ἐμυθοποίησαν] ἐμυθολόγησαν A.H.V. γρ. S. Mox διαιρέσεως om. C.F.G. ἐπιφημίσαντες om. A.H. 8. ῥόπαλον] ῥόπαλον λεοντῇ præfigunt B.C.F.G. 9. ἀνωμαλίας] ἀνωμιλίας V. ἀνομιλίας γρ. S. 10. ἐμφανιστικὸν] ἐμφανιστικῆς B.C.D.F.G. d. τῆς δὲ] Ἀσκληπιὸς præponunt B.C.F.G. Tum σωματικῆς C.D.F.G. pro σωστικῆς. 4. ἀναστάσεως] ἀναπαύσεως ἕνεκα. Ὄφις. ὁ δὲ ὄ. B.C.D.F.G. ἀναπαύσεως ἕνεκα γρ. S.

Ac novem quidem Musæ illi accinentes, sphæram luna inferiorem, cum septem planetarum orbibus, unoque præterea omnis erroris experte repræsentant. Laurum vero eidem consecrarunt, partim quod igne abundet hoc plantæ genus, eoque dæmonibus exosum infestumque sit; partim quod
25 dum uritur vocale sit, eoque futura prædicendi vim huic deo inesse significet. Eundem, quatenus ab iis qui in terris agunt incommoda calamitatesque depellit, quasi dum ab ortu in occasum progreditur, κλᾶσθαι πρὸς ἀέρα, hoc est ad aërem frangi videatur, Ἡρακλέα Herculem appellarunt; quem etiam duodecim certaminum labore defunctum esse fabulantur, cœlestis orbis in duodecim signa divisionem hoc symbolo declarare cupientes.
26 Clavam ipsi leonisque pellem attribuunt, ut altera motus inæqualitatem, altera vim solis in leonis signo maxime dominantem exhibeant. Jam virtutem illius salutarem per Æsculapium expressam voluere, eique baculum in manum dederunt, scilicet quo laborantes sui cum sustentandi,

καὶ τὴν ψυχὴν σωτηρίας φέρων σημεῖον· (καὶ μὴν ὑφιστάν- ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
τες ἡμῖν τὸν κόσμον οἱ φυσικοὶ τὰ περὶ τὴν γῆν ἰλυσπώμενα
τῶν ζώων τῆς παχυτάτης καὶ γεώδους ᾐτιάσαντο οὐσίας·)
πνευματικώτατον γὰρ τὸ ζῶόν ἐστι, καὶ τὴν ἀσθένειαν τοῦ
σώματος ἀποδύεται. Δοκεῖ δὲ καὶ ἰατρικώτατον εἶναι· τῆς
γὰρ ὀξυδορκίας εὗρε τὸ φάρμακον, καὶ μυθεύεται τῆς ἀνα-
27 βιώσεως εἰδέναι τινὰ βοτάνην. Τῆς δ' αὖ χορευτικῆς τε καὶ
ἐγκυκλίου κινήσεως, καθ' ἣν τοὺς καρποὺς πεπαίνει ἡ πυρὸς
δύναμις, Διόνυσος κέκληται ἑτέρως, ἢ τῶν ὑγροποιῶν καρ- p. 113
πῶν δύναμις, ἢ παρὰ τὸ περιδινεῖν, ἢ διανύειν τὸν ἥλιον τὴν
κατὰ τὸν οὐρανὸν περιφοράν. Ἧι δὲ περὶ τὰς ὥρας τοῦ
κόσμου περιπολεῖ, καὶ χρόνων ἐστὶ ποιητικὸς, καὶ καιρῶν ὁ
28 ἥλιος, Ὧρος κατὰ τοῦτο κέκληται. Τῆς δ' αὖ γεωργικῆς
αὐτοῦ δυνάμεως καθ' ἣν αἱ δόσεις τοῦ Πλούτου, σύμβολον ὁ
Πλούτων. Ὁμοίως μέντοι καὶ τὴν φθαρτικὴν ἔχει δύναμιν,

d 6. φέρων] φέρον A. καὶ μὴν—usque ad οὐσίας habet A. in marg. om. H. 7. ἡμῖν] ὑμῖν A.B. Mox τὴν om. A.B. Tum εἰλυσπ. A. 9. παχυτῆτος] παχυτάτης C.F.G.V. γρ. S. 10. πνευματικώτατον] πνευματικώτερον D. qui inf. ὑποδύεται, et ἰατρικώτερον. 12. ὀξυδορκίας] ὀξυδερκίας B.C.D.V. γρ. S. 14. εἰδέναι] εἶναι H. τῆς δ' αὖ] διόνυσος ἄλλως præfigunt B.C.F.G. 16. πυρὸς] τοῦ πυρὸς H.

p. 113. Διώνυσος—δύναμις om. F. ἡ τῶν] ἡ om. B. ἴσ. ἢ Vigeri margo. 2. περιδινεῖν] δινεῖν A.H. Mox περιπολεῖν H. 3. διανύειν] διαλύειν F. τὴν κατὰ] τὰ κατὰ B. Tum τὸν om. C.G. 4. Ὧρος. ᾗ δὲ F.G. κόσμου] χρόνου B.C.D.F.G.V. γρ. S. 6. τῆς δ' αὖ] Πλούτων σάραπις præfigunt C.F.G. Hinc usque ad ἀφανές om. B. 9. τὴν φθαρτικὴν] τὴν om. A.C.F.G.H. ἔχειν] ἔχει A.C.H.

tum etiam erigendi gratia uterentur. Serpens autem eidem circumvolutus
corporis salutem significat: (enimvero physici illi qui nobis mundi hujus
molitionem tradiderunt, quod circa terram aliquæ sese volvendo trahant
animantes, in crassiorem illarum terrestremque naturam ejus rei caussam
contulerunt.) Quod hoc animantis genus et spiritu præ cæteris abundet,
et corporis imbecillitatem exuat. Quinetiam præcipuo quodam et singulari
ad medicinam instinctu ferri videtur, quippe qui non tantum acuendo vi-
sui medicamentum repererit, sed etiam herbam aliquam, ut fabulæ perhi-
27 bent, revocandæ vitæ perutilem noverit. At vero propter motionem illam
circularem ac saltationi persimilem, qua vis ignea fructibus maturitatem
affert, Dionysius longe alia ratione quam fructuum humidiorum vis, nun-
cupatur, quia sol aut περιδινεῖ, hoc est in orbem circumagit, aut cœlestem
conversionem διανύει conficit. Idem, quatenus per singulas inferioris
mundi ὥρας, hoc est, tempestates suo motu circumfertur, statasque anni
28 vicissitudines efficit, Horus propterea nominatur. Vis autem ejus, quam
in agrorum cultura promit, quaque πλοῦτον divitias opesque conciliat,
Pluto symbolum est. Sed quoniam ipse vim etiam corrumpendi habet,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

διὸ τῷ Πλούτωνι συνοικίζουσι τὸν Σάραπιν· τοῦ μὲν δεδυκότος ὑπὸ γῆν φωτὸς τὸν πορφυροῦν χιτῶνα ποιούμενοι b σύμβολον, τὸ δὲ ἠκρωτηριασμένον σκῆπτρον τῆς κάτω δυνάμεως, τό τε σχῆμα τῆς χειρὸς, τοῦ μεταχωρεῖν εἰς τὸ ἀφα-
29 νές. Ὁ δὲ Κέρβερος τρικέφαλος μὲν, ὅτι τρεῖς αἱ ἄνω
30 χῶραι ἡλίου, ἀνατολὴ, μεσημβρία, δύσις. Τὴν δὲ σελήνην, παρὰ τὸ σέλας ὑπολαβόντες, Ἄρτεμιν προσηγόρευσαν, οἷον ἀερότεμιν· λοχία τε ἡ Ἄρτεμις, καί περ οὖσα παρθένος, ὅτι
31 ἡ τῆς νουμηνίας δύναμις προσθετικὴ εἰς τὸ τίκτειν. Ὅπερ δὲ Ἀπόλλων ἐν ἡλίῳ, τοῦτο Ἀθηνᾶ ἐν σελήνῃ· ἔστι γὰρ τῆς c
32 φρονήσεως σύμβολον, Ἀθηνᾶ τις οὖσα. Ἑκάτη δὲ ἡ σελήνη πάλιν, τῆς περὶ αὐτὴν μετασχηματίσεως καὶ κατὰ τοὺς σχηματισμοὺς δυνάμεως· διὸ τρίμορφος ἡ δύναμις, τῆς μὲν νουμηνίας φέρουσα τὴν λευχείμονα καὶ χρυσοσάνδαλον καὶ τὰς λαμπάδας ἡμμένας· ὁ δὲ κάλαθος, ὃν ἐπὶ τοῖς μετεώροις φέρει, τῆς τῶν καρπῶν κατεργασίας, οὓς ἀνατρέφει κατὰ τὴν

a 11. τὸν Σάραπιν] τὸν om. C.F.G. Mox δεδωκότος H. b. ποιούμενοι] ποιουμένου A.H. Mox ἠκρωτηριασμένων H. 2. τοῦ] τὸ D.F.G. et sic Viger. in marg. 4. εἰς τὸ] ὡς τὸ C. Tum Κέρβερος. ὁ δὲ F.G. 5. αἱ ἄνω] αἰώνων A.H. 7. τὴν δὲ] σελήνη ἄρτεμις præfigunt B.C.F.G. σέβας] σελας A.B.C.D.F.G. γρ. S. Statim ἔχειν addunt B.C.D.F.G. 9. ἀερότομιν] ἀερότεμιν A.B. Theodoret. p. 45, 14. οὖσαν addunt B.C. D.F.G. λοχία] λοχεία A.B.C.F.G.H. 10. ὅτι] ὅτε F. 11. ὅπερ] ἀθηνᾶ ἡ σελήνη præfigunt B.C.F.G. Mox f. Ἀθρηνᾶ τις οὖσα. Vid. Etymol. M. p. 24, 43. c. τοῦτο] τούτω H. 2. ἔστι] ἑστία A.H.V. γρ. S. 3. Ἑκάτη bis B.C.F.G. 4. καὶ κατὰ] καὶ om. B. καὶ κατὰ τῆς τοὺς H. 5. πυρίμορφος F.G. 8. ἡμμένας] ἡνομένας H. qui mox om. τῆς τῶν κ.— ἀνατρέφει. 9. μετεώροις] μετεώρεις (οις sup.) B.

Plutoni Serapidem adjunxerunt: ac luminis quidem sub terram subeuntis vestem purpuream; inferioris autem in manes principatus, sceptrum summa parte mutilum; ejus denique in occultam latentemque plagam
29 secessus peculiarem manus compositionem symbolum esse voluerunt. At Cerbero tria capita tribuuntur, quibus tres solis in cœlo regiones, ortus,
30 meridies, et occasus denotentur. Jam vero lunam Ἄρτεμιν hoc est Dianam, quasi ἀερότομιν aërem secantem, venerationis gratia nuncuparunt. Ac partui quidem, tametsi virgo, Diana præest, quod novilunio vis quædam
31 insit, quæ pariendi facultatem afferat. Quod autem in sole Apollo, hoc ipsum Minerva in luna est, quod illa prudentiæ symbolum instar cujusdam
32 Minervæ sit. Eandem rursum Hecaten nominant, ob formæ quam in ea cernimus varietatem, cui vis etiam diversa respondeat. Itaque sic ea vis triplici forma figuraque distinguitur, ut novilunium quidem alba veste, aureis sandaliis, facibusque succensis repræsentet; calathus autem is quem ipsa gestat, ubi altiorem in locum subvecta jam est, frugum maturi-

τοῦ φωτὸς παραύξησιν· τῆς δ' αὖ πανσελήνου ἡ χαλκοσάν- d ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
33 δαλος σύμβολον. Ἢ καὶ ἐκ μὲν τοῦ κλάδου τῆς δάφνης
λάβοι ἂν τις αὐτῆς τὸ ἔμπυρον, ἐκ δὲ τοῦ μήκωνος τὸ γόνι-
μον, καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσοικιζομένων εἰς αὐτὴν ψυχῶν
ὥσπερ εἰς πόλιν, ὅτι πόλεως ὁ μήκων σύμβολον. Τόξα δὲ
φέρει καθάπερ ἡ Ἄρτεμις διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ὀξύτητα.
34 Πάλιν δ' αὖ αἱ Μοῖραι ἐπὶ τὰς δυνάμεις αὐτῆς ἀναφέρονται·
ἡ μὲν Κλωθὼ ἐπὶ τὴν γεννητικήν, Λάχεσις δὲ ἐπὶ τὴν θρε-
πτικήν, Ἄτροπος δὲ ἡ κατὰ τὸ ἀπαραίτητον τοῦ θεοῦ.
[69] 35 Συνοικίζουσι δὲ αὐτῇ καὶ τὴν τῶν καρπῶν γεννητικὴν δύναμιν,
ἥπερ ἐστὶ Δημήτηρ, δύναμιν ἐμποιοῦσαν αὐτῇ. Καὶ ἔστι
συνεκτικὴ τῆς Κόρης ἡ σελήνη. Προσοικίζουσι δὲ καὶ τὸν p. 114
Διόνυσον, διά τε τὴν τῶν κεράτων ἔκφυσιν, καὶ διὰ τὸν τῶν
36 νεφῶν τόπον τὸν ὑποκείμενον τοῖς κάτω μέρεσι. Τὴν δὲ
τοῦ Κρόνου δύναμιν νωχελῆ καὶ βραδεῖαν καὶ ψυχρὰν κατεῖ-

d 2. λάβοι] λάβῃ C.F.G. αὐτοῖς] αὐτῆς A.B.C.F.G.H. Vigeri margo. 3. γόνιμον] γώνιμον C. 4. εἰσοικιζομένων] οἰκιζομένων A.H. 6. τόξον] τόξα A.V. γρ. S. Ante h. v. ponunt B.C.F.G εἰλείθυια. καὶ εἰλείθυια δὲ ἡ αὐτὴ τῆς γεννητικῆς δυνάμεως σύμβολον. τοξότης—τόξα—et fere D. qui αὐτῇ non ἡ αὐτή. et om. τοξότης. 7. ὠδίνων] ὀδυνῶν A. ὠδύνων C. 8. πάλιν] Μοῖραι πάλιν B.C.F.G. 9. κλωθὼ] εἰληθὼ C.F.G. Mox λάχεσα B. λάχεσσα C.F.G. 10. κατὰ τὴν] ἐπὶ τὴν A.H. 12. συνοικίζουσα F.G. αὐτῆς] αὐτῇ A.B.C.H. αὐτῆς operarum est error in ed. Steph. 13. ἥπερ—δύναμιν om. A.H. ὅπερ C.G. pro ἥπερ. 14. ἐμποιοῦσαν] ἔμπουσαν A.H. 15. προσοικίζουσι] διόνυσος κερασφόρος προσοικειοῦσι B.C.D.F.G.

p. 114. 2. τῶν νεφῶν τόπον] τόπον τ. ν. B.C.F.G. 3. τὴν δὲ] Κρόνος τὴν δὲ B.C.F.G. 4. καὶ βραδ. καὶ ψ.] καὶ ψ. καὶ βρ. B.C.F.G.

tatis, quam iis circa luminis incrementum alendis efficit; æreus denique
33 sandaliorum color plenilunii symbolum habeatur. Nam lauri quidem ramum, speciem ejus igneam, papaver autem, cum ejusdem fœcunditatem, tum vero animorum, qui eam velut urbem aliquam incolunt, multitudinem interpretari commode possis: urbis enim symbolum papaver est. Eadem arcum ut Diana ferre solet, quo acutissimi partus dolores adumbrantur.
34 Quinetiam Parcæ ad vim illius multiplicem referuntur. Nam Clotho ad generandi, Lachesis ad alendi vim pertinet, Atropos denique inexorabile
35 hujus deæ numen significat. Præterea frugum educendarum vim ad lunam adjungunt, nempe Cererem, quæ novis ipsam viribus augeat; simulque Proserpinam a luna contineri volunt. Bacchum etiam cum ea sede domicilioque conjungunt, partim ob cornuum eruptionem, partim ob nubium regionem inferioribus partibus subjacentem, ad id faciendum
36 adducti. At vero Saturnum lentiore ac segniore vi eademque frigidiore

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

δον, διὸ τὴν τοῦ χρόνου δύναμιν αὐτῷ προσανέθεσαν· ἀποτυποῦσί τε αὐτὸν ἑστῶτα, πολιὸν, πρὸς ἔμφασιν τοῦ γηρά-
37 σκειν τὸν χρόνον. Τῶν δὲ καιρῶν σύμβολα οἱ Κούρητες, τὸν χρόνον βουκολοῦντες, ὅτι διὰ τῶν καιρῶν ὁ χρόνος παρο-
38 δεύει. Τῶν δὲ ὡρῶν, αἱ μὲν Ὀλυμπιάδες εἰσὶ τοῦ ἡλίου, αἳ b
καὶ ἀνοίγουσι τὰς κατὰ τὸν ἀέρα πύλας· αἱ δὲ ἐπιχθόνιοι τῆς Δήμητρος· καὶ κάλαθον ἔχουσι, τὸν μὲν τῶν ἀνθέων σύμ-
39 βολον τοῦ ἔαρος, τὸν δὲ τῶν σταχύων τοῦ θέρους. Τοῦ δὲ Ἄρεος τὴν δύναμιν καταλαβόντες διάπυρον, πολέμων ποιητικὴν, καὶ αἱματουργὸν, βλάπτειν τε καὶ ὠφελεῖν δυναμένην
40 ἐποίησαν. Τὸν δὲ τῆς Ἀφροδίτης ἀστέρα θεωρήσαντες γενεσιουργὸν, ἐπιθυμίας τε καὶ γονῆς αἴτιον, γυναῖκα μὲν ἀνέπλασαν διὰ τὴν γένεσιν, ὡραίαν δὲ, ὅτι καὶ

Ἕσπερος, ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ. c

41 Καὶ Ἔρωτα μὲν παρέστησαν διὰ τὴν ἐπιθυμίαν. Σκέπει δὲ μαστοὺς καὶ τὸ μόριον, ὅτι γονῆς αἰτία καὶ ἐκθρέψεως ἡ

7. ἀποτ. τε] ἀποτ. δὲ H. 8. τῶν δὲ καιρῶν] Κουρῆτες τῶν δὲ κ. B.C.F.G. 9. σύμβολα] σύμβολον C.F. Mox ad χρόνον Vigeri margo ἴσ. Κρόνον. 11. τῶν δὲ ὡ.] Ὀλυμπιάδες τ. δ. ὡ. B.C.F.G. b. αἳ καὶ] αἳ om. A.H. 2. τῆς Δημ.] τῆς om. A.H. 3. κάλαθον] τὸν κ. B.C.D.F.G.H. 4. ἀνθῶν] ἀνθέων B.C.E.F.G. τὸν δὲ τῶν] τῶν δὲ A.B. τῶν om. H. 5. τοῦ] Ἄρης τοῦ B.C.F.G. Tum δὲ om. B. 8. τὸν δὲ] Ἀφροδίτη τὸν B.C.F.G. 9. θεωρήσαντες] τηρήσαντες A.H. c 3. σκέπειν] σκέπει B.C.D.F.G. μαστοὺς] μασθοὺς B. 4. καὶ ἐκθ. ἡ δύν.] ἡ δύν. καὶ ἐκθ. A.B.C.F.G.H.

præditum esse cum viderent, temporis vim assignandam ipsi et consecrandam putarunt, eoque imaginem illius stantem canamque finxerunt, ut
37 proprium temporis senium indicarent. Et καιρῶν quidem, hoc est occasionum varietatem Curetes Saturni nutricii repræsentant, quod per illam quasi occasionum vicissitudinem tempus incedere progredique videatur.
38 Horarum autem aliæ cœlestes, et quædam solis administræ sunt, quippe quæ cœli portas reserent; terrestres aliæ quæ Cereri tribuuntur, duplicisque generis calathos ferunt, alium floribus plenum, qui veris, alium
39 spicis, qui æstatis symbolum sit. Quod vero Martis igneam esse vim intelligerent, eandem ipsi concitandis bellis et cruori effundendo præesse,
40 adeoque plurimum vel detrimenti vel utilitatis afferre dixerunt. Stellam autem Veneris cum efficiendæ generationi aptam, et cupiditatis seminisque caussam esse animadverterent, eam mulieris quidem specie generationis exprimendæ gratia finxere, forma vero pereleganti, quod eadem Vesper quoque sit,

— Qui stat in ætherio pulcherrimus orbe.

41 Huic Amorem propter cupiditatem adjunxere. Eadem ubera partesque verecundiores tegit, quoniam iis præsertim fons seminis ac nutriendi vis

δύναμις. Ἔστι δὲ ἀπὸ θαλάττης, στοιχείου διύγρου καὶ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
θερμοῦ καὶ πολλὰ κινουμένου καὶ διὰ τὴν συγκίνησιν ἀφρι-
42 ῶντος, τὸ σπερματικὸν αἰνιττόμενοι. Τοῦ δὲ λόγου τοῦ
πάντων ποιητικοῦ τε καὶ ἑρμηνευτικοῦ ὁ Ἑρμῆς παραστατι- d
κός. Ὁ δὲ ἐντεταμένος Ἑρμῆς δηλοῖ τὴν εὐτονίαν, δείκνυσι
δὲ καὶ τὸν σπερματικὸν λόγον τὸν διήκοντα διὰ πάντων.
43 Λοιπὸν δὲ σύνθετος λόγος, ὁ μὲν ἐν ἡλίῳ, Ἑρμῆς· Ἑκάτη
δὲ, ὁ ἐν σελήνῃ· Ἑρμόπαν δὲ ὁ ἐν τῷ παντί· κατὰ πάν-
των γὰρ ὁ σπερματικὸς καὶ ποιητικός. Σύνθετος δὲ, καὶ
οἷον μιξέλλην, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ὁ Ἑρμάνουβις. Ἐπεὶ
δὲ καὶ τῆς ἐρώσης ἦν δυνάμεως ὁ λόγος, ταύτης ὁ Ἔρως
παραστατικός. Διὸ παῖς μὲν τοῦ Ἑρμοῦ ὁ Ἔρως, νήπιος
δὲ διὰ τὰς αἰφνιδίους περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἐμπτώσεις αὐτοῦ.
44 Τοῦ δὲ παντὸς τὸν Πᾶνα σύμβολον ἔθεντο· τὰ μὲν κέρατα p. 115

c 5. ἔτι δὲ] ἔστι δὲ B.C.D.E.F.G. Vigeri margo. θαλάττης] θαλάσσης B.C.F.G. Tum δι' ὑγροῦ A. sine στοιχείου. Hoc om. H. 6. καὶ πολλὰ] καὶ om. A.B.F.G.H. 7. συγκίνησιν] σύγκρισιν C D.F.G. 8. αἰνιττόμενοι] αἰνιττόμενος A.C.H. Ἑρμῆς αἰνιττόμενος F.G. 9. τε καὶ] τε om. F.G. d. ὁ δὲ] ἐντεταμένος Ἑρμῆς ὁ δὲ B.C.F.G. 5. Ἑκάτη] ὁ δὲ ἐν σελήνῃ Ἑκάτη C.G. ὁ δὲ ἐν σ. ἕκτη B. 6. Ἑρμόπαν bis B.C. F.G. 7. καὶ ποιητικὸς om. A.H. ποιητ. καὶ σπερμ. B.F.G. 8. σύνθετος] ἑρμάνουβις συνθ. ἑρμανάνουβις C.F. qui sic infra. Ἑρμανάνυβις G. Ἑρμενούβης H. 9. ἐπειδὴ] ἐπεὶ C.F.G. ἐπεὶ δὲ Vigeri margo. 10. ταύτης] ἔρως τ. B.C.F.G. 11. ὁ παραστ.] ὁ om. A.B.C.F.G.H. παῖς] πῆ C.F.G. pen. τοῦ δὲ] Πὰν τοῦ δὲ B.C.F.G.

et facultas continetur. Eam denique e mari extitisse narrant, quod hujusmodi elementum ex humido calidoque temperatum perpetuo motu agitetur, eoque spumam egerat, qua vim seminalem adumbratam esse voluerunt.
42 At Mercurius orationem exhibet, quæ nihil non efficit, nihil non illustrat explicando. Atque is erecto quidem et intento corporis statu cum vim orationis contentionemque repræsentat, tum vero seminalem quoque ratio-
43 nem ostendit cuncta permeantem. Cæterum quod ea sive oratio sive ratio compositum quiddam sit, quam in sole collocant, Mercurium, quam in luna, Hecaten, quam in ipso denique universo Hermopan nominarunt; quod seminalis illa effectrixque ratio universa pervadat. Quinetiam ex duplici voce compositus est, et Graio veluti genere mixtus, is quem Hermanubin Ægyptii nominant. Et quoniam orationi amatoria vis quædam inest, ei repræsentandæ Cupidinem adhibuerunt. Itaque Mercurii quidem filius Cupido est, idemque pusio, propter repentinos illos impetus, qui
44 varias in cupiditates præcipitem eum rapiunt. Ad extremum totius symbolum universi Pana statuere, cui attributa cornua solem atque lunam,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

δόντες, σύμβολα ἡλίου καὶ σελήνης· τὴν δὲ νεβρίδα, τῶν κατ' οὐρανὸν ἀστέρων, ἢ τῆς τοῦ παντὸς ποικιλίας.

45 Καὶ τὰ μὲν Ἑλληνικὰ τοιαῦτα· τὰ δὲ τῶν Αἰγυπτίων
πάλιν τοιαῦτά φησιν ἔχειν σύμβολα·

Τὸν δημιουργὸν, ὃν Κνὴφ οἱ Αἰγύπτιοι προσαγορεύουσιν,
ἀνθρωποειδῆ, τὴν δὲ χροιὰν ἐκ κυανοῦ μέλανος ἔχοντα, κρα-
τοῦντα ζώνην καὶ σκῆπτρον, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς πτερὸν βα-
σίλειον περικείμενον, ὅτι λόγος δυσεύρετος καὶ ἐγκεκρυμμένος
καὶ οὐ φανὸς, καὶ ὅτι ζωοποιὸς, καὶ ὅτι βασιλεὺς, καὶ ὅτι b
νοερῶς κινεῖται· διὸ ἡ τοῦ πτεροῦ φύσις ἐν τῇ κεφαλῇ κεῖται.
46 Τὸν δὲ θεὸν τοῦτον ἐκ τοῦ στόματος προΐεσθαί φασιν ὠὸν,
ἐξ οὗ γεννᾶσθαι θεὸν, ὃν αὐτοὶ προσαγορεύουσι Φθᾶ, οἱ δὲ
Ἕλληνες, Ἥφαιστον· ἑρμηνεύειν δὲ τὸ ὠὸν τὸν κόσμον.
Ἀφιέρωται δὲ τῷ θεῷ τούτῳ πρόβατον διὰ τὸ τοὺς πα-
47 λαιοὺς γαλακτοποτεῖν. Αὐτοῦ δὲ τοῦ κόσμου τὸ δείκηλον
τοιόνδε ἀνέπλασαν· ἀνθρωποειδές ἐστιν ἄγαλμα, τοὺς μὲν

p. 115. 1. δόντες σύμβολα] σύμβολα λέγοντες A.H. 2. δὲ νεβρίδα] νεβρίδα δὲ B. δὲ νεάνιδα H. ἀστέρων] ἄστρων B. 5. τὰ δὲ] τὰ τῶν Αἰγυπτίων. Κνήφ. B.C.F.G. πάλιν om. C. 6. ἔχειν] ἔχει D. 7. προσαγορεύουσιν] καλοῦσιν H. 11. δυσεύρ.] καὶ δυσεύρ. D.F.G. 12. κεκρυμμένος] ἐγκεκρυμμένος A.H. b. νοερῶς] μετεώρως A.H. 4. φασὶν ὠὸν] ὠὸν φ. A.H. 6. Ἕλληνες Ἥφαιστον] Ἕλληνες ἑρμηνεύουσιν τὸ ᾠὸν A H. Mox ἑρμηνεύει D. 8. παλαιοὺς] πολλοὺς C.D.F.G. γρ. S. 9. δείκηλον] δίκηλον A.B. δείκελον ed. Viger. 11. συμβεβληκότας] ἴσ. συμβεβηκότας Vigeri margo.

hinnuli vero pellis aut cœlestium siderum, aut universitatis hujus varietatem repræsentent.

45 Ac de Græcarum fabularum explicatione hactenus Porphyrius. Jam vero Ægyptiorum theologiam sequentibus notis adumbratam esse tradit:

Cneph quid Ægyptiis.

Effectricem illam rationem, quæ ab ipsis Cneph appellari solet, humana specie configurant, colore cæruleo, eoque nigricante, cingulum ac sceptrum manu tenentem. Huic in capite regius ex penna galericulus est, quod ejusmodi ratio abdita fere obscuraque lateat, summoque inveniri labore vix possit, eademque vitæ fons ac regina cum sit, tum vero intelligente quodam ac spiritali motu cieatur, quem maxime penna illa in capite sita
46 referat. Hunc porro deum ex ore ovum effudisse narrant, ex eoque satum alium esse deum, qui ab iis Phtha, Vulcanus a Græcis nominetur. Ovum autem illud mundum interpretantur, eique numini ovem consecrarunt,
47 quod veteres ad potum lacte uterentur. Ipsius vero mundi ejusmodi finxere simulacrum. Humanam similiter in speciem conformatum est,

Ovum soboles Cneph, idemque mundus.

Mundi simulacrum.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

πόδας συμβεβηκότας ἔχον, ἄνωθεν δὲ μέχρι ποδῶν ποικίλον ἱμάτιον περιβεβλημένον· ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς σφαῖραν ἔχει χρυσῆν διὰ τὸ μὴ μεταβαίνειν, καὶ διὰ τὴν τῶν ἄστρων
48 ποικίλην φύσιν, καὶ ὅτι σφαιροειδὴς ὁ κόσμος. Ἥλιον δὲ σημαίνουσι ποτὲ μὲν δι' ἀνθρώπου ἐπιβεβηκότος πλοίου, τοῦ πλοίου ἐπὶ κροκοδείλου κειμένου. Δηλοῖ δὲ τὸ μὲν πλοῖον τὴν ἐν ὑγρῷ κίνησιν· ὁ δὲ κροκόδειλος, πότιμον ὕδωρ, ἐν ᾧ φέρεται ὁ ἥλιος. Ἐσήμαινε τοίνυν ὁ ἥλιος δι' ἀέρος ὑγροῦ καὶ d
[70] 49 γλυκέος τὴν περιπόλησιν ποιεῖσθαι. Τῆς δὲ οὐρανίας γῆς καὶ τῆς χθονίας τὴν δύναμιν Ἶσιν προσεῖπον διὰ τὴν ἰσότητα, ἀφ' ἧς τὸ δίκαιον· οὐρανίαν δὲ τὴν σελήνην, χθονίαν δὲ τὴν
50 καρποφόρον, ἐν ᾗ κατοικοῦμεν, λέγουσι. Τὸ δὲ αὐτὸ δύναται Δημήτηρ παρ' Ἕλλησι καὶ Ἶσις παρ' Αἰγυπτίοις· καὶ πάλιν Κόρη παρ' Ἕλλησι καὶ Διόνυσος, καὶ Ἶσις καὶ Ὄσιρις παρ' Αἰγυπτίοις. Αὕτη δὲ τρέφουσα καὶ αἴρουσα τὰ

c 5. φύσιν] θέσιν B.C.D.F.G. 6. ἥλιον] ἥλιος ἥλ. B.C.F.G. 7. ἐπιβεβηκότος] ἐπιβεβληκότος F. 8. πλοῖον τοῦ πλοίου] πλοίου, τοῦ πλοίου ἐπὶ C.D.G. τοῦ πλοίου om. Viger. 9. τὸ μὲν] μὲν om. B.C.F. 10. τὸ πότιμον H. 11. ἐσήμαινε] ἴσ. ἐσημαίνετο Vigeri margo. ἐσήμαι ut videtur H. d 3. προσεῖπον] προσεῖποντες A. 5. δὲ καὶ γῆν καρποφόρον] δὲ τὴν καρποφόρησιν B. δὲ καὶ τὴν καρποφόρησιν C.F.G. τὴν καρποφόρησιν D. γρ. S. δὲ γῆν καὶ καρπ. H. 7. καὶ Ἶσις] ἴσις ὄσιρις. καὶ ἴσις B.C. καὶ διόνυσος Ἶσις Ὄσιρις καὶ ἴσις F.G. 9. Αἰγυπτίοις] Hic H. addit καὶ Ὄσιρις qui mox om. καὶ Ἶσις—Αἰγυπτίοις. 10. αἱροῦσα] αἱροῦσι B. ἴσ. αἴρουσα Vigeri margo, αὔξουσα conj. Toup. καὶ om. C.

conjunctos inter se commissosque pedes habet, vestem multiplici colore textam, et ab humeris deorsum ad pedes usque promissam gestat, summoque capite sphæram auream sustinet: partim quod mundus sedem nunquam mutet, partim quod rotundam formam præ se ferat, partim
48 etiam ut variam astrorum naturam adumbrarent. Iidem aliquando solem hominis cujusdam navigium crocodilo impositum conscendentis symbolo repræsentant: ac navigium quidem, institutum in humida mollique regione motum significat, crocodilus vero, aquam illam ad bibendum facilem, per quam sol feratur: itaque per humidum ac suavem aërem solis
49 conversionem fieri declarare voluerunt. Telluris autem cum cœlestis, tum etiam terrenæ vim, Isin nuncuparunt, idque propter ἰσότητα, hoc est æqualitatem æquitatis omnis ac justitiæ fontem. Ac cœlestem quidem ipsi, lunam, terrestrem vero, terram hanc in qua degimus, frugumque paren-
50 tem esse volunt. Cæterum Ægyptiorum Isis ea ipsa est, quam Cererem Græci vocant, quemadmodum qui a Græcis Proserpina Bacchusque nominantur, iidem apud Ægyptios Isis et Osiris appellari solent. Porro ut eadem Isis non modo fructibus iis, quos suo terra sinu complectitur

Solis simulacrum.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἐπὶ γῆς· ὁ δὲ Ὄσιρις παρ' Αἰγυπτίοις τὴν κάρπιμον παρίστησι δύναμιν, ἣν θρήνοις ἀπομειλίσσεσθαι εἰς γῆν ἀφανιζομένην ἐν τῷ σπόρῳ, καὶ ὑφ' ἡμῶν καταναλισκομένην εἰς τροφάς. p. 116

51 Λαμβάνεται δὲ καὶ ἀντὶ τῆς ποταμίας τῆς Νείλου δυνάμεως· ἀλλ' ὅταν μὲν τὴν χθονίαν γῆν σημαίνωσιν, Ὄσιρις ἡ κάρπιμος λαμβάνεται δύναμις· ὅταν δὲ τὴν οὐρανίαν, Ὄσιρίς ἐστιν ὁ Νεῖλος, ὃν ἐξ οὐρανοῦ καταφέρεσθαι οἴονται· πενθοῦσι δὲ καὶ τοῦτον, ἀπομειλισσόμενοι τὴν δύναμιν λήγουσαν καὶ ἀναλισκομένην. Ἡ δὲ ἐν τοῖς μύθοις μισγομένη τῷ Ὀσίριδι Ἶσις ἡ Αἰγυπτία ἐστὶ γῆ· διόπερ ἰσοῦται, καὶ κυεῖ, καὶ ποιεῖ τοὺς καρπούς, διὸ ἀνὴρ τῆς Ἴσιδος Ὄσιρις καὶ b ἀδελφὸς καὶ υἱὸς παραδέδοται.

12 Κατὰ δὲ τὴν Ἐλεφαντίνην πόλιν τετίμηται ἄγαλμα, πεπλασμένον μέν, ἀλλ' ἀνδρείκελον καὶ καθήμενον, κυανοῦν c τε τὴν χροιάν, κεφαλὴν δὲ κριοῦ κεκτημένον, καὶ βασίλειον, κέρατα τράγεια ἔχον, οἷς ἔπεστι κύκλος δισκοειδής. Κάθη-

d 10. ὁ δὲ] Ὄσιρις ὁ δὲ B.C.F.G. 12. ἀπομειλίσσονται] ἀπομειλίσσεσθαι A.H.

p. 116. τὰς τροφὰς] τὰς om. A.H. 2. ποταμίας] ποταμείας B. Tum τῆς Νείλου C.F.G. pro τοῦ Νείλου. 4. ἡ καρπ.] ἡ καρπ. A C.H. 11. διόπερ] διότι C.F.G. b 4. κατὰ] ἡ κατὰ B. πόλιν om. C. 5. πεπασμένων F. c. ἀλλ' ἀνδρ.] ἴσ. del. ἀλλὰ Vigeri margo. 2. χροιὰν] χρόαν A. Supra κυανοῦν δὲ C. κυανόν τε τῇ χρόα H. Mox κρύου B.

alimentum suppeditat, sed etiam novis eos incrementis auget: sic Osiris apud Ægyptios, vim ad fructus educendos potentem repræsentat, quam ipsi fletu lenire quodammodo et placare conantur, cum ea, partim semente facienda, terræ sepulta visceribus evanescit, partim alendis corporibus

Nilus Osiris.

51 nostris consumitur. Quanquam is quoque Nili efficacitatem virtutemque significat; hoc tamen discrimine, quod ubi terrenam ipsi tellurem denotare volunt, tum Osiridis nomine fructuum parens terra intelligi debeat: ubi vero cœlestem, Nilum idem Osiris exhibeat, quem originem e cœlo ducere commemorant, eoque luctu similiter prosequuntur, quasi vim ejus certis deficientem et exhaustam intervallis conciliare sibi ac placare velint. Isis autem illa, cujus cum Osiride congressionem fabulæ celebrant, Ægyptia terra est, ac propterea cum æquari ipsa, uterumque gestare, ac demum fructus procreare dicitur, tum etiam Isidis conjux, simulque frater ac filius Osiris esse perhibetur.

Aliud solis simulacrum.

12 Apud Elephantinopolim quoddam ejusmodi simulacrum venerantur, quod sedens, ac cæruleo colore imbutum, ipso quidem corporis trunco virilem præ se fert speciem, arietis vero caput habet, in eoque proprium ac primarium insigne, hirci cornua, quibus circulus disci figura sustinetur.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ται δὲ, παρακειμένου κεραμέου ἀγγείου, ἐφ' οὗ ἄνθρωπον ἀναπλάσσειν. Δηλοῖ δὲ ἀπὸ μὲν τοῦ κριοῦ πρόσωπον ἔχειν καὶ αἰγὸς κέρατα, τὴν ἐν κριῷ σύνοδον ἡλίου καὶ σελήνης· τὸ
2 δὲ ἐκ κυανοῦ χρῶμα, ὅτι ὑδραγωγὸς ἐν συνόδῳ ἡ σελήνη. Τὸ δὲ δεύτερον φῶς τῆς σελήνης ἐν Ἀπόλλωνος πόλει καθιέρωται· ἔστι δὲ τούτου σύμβολον ἱερακοπρόσωπος ἄνθρωπος d ζιβύνῃ χειρούμενος Τυφῶνα ἱπποποτάμῳ εἰκασμένον. Λευκὸν δὲ τῇ χρόᾳ τὸ ἄγαλμα, τῆς μὲν λευκότητος τὸ φωτίζεσθαι τὴν σελήνην παραστησάσης, τοῦ δὲ ἱερακείου προσώπου τὸ ἀφ' ἡλίου φωτίζεσθαι καὶ πνεῦμα λαμβάνειν. Τὸν γὰρ ἱέρακα ἡλίῳ ἀφιεροῦσι· φωτὸς δὲ καὶ πνεύματος ἱέραξ αὐτοῖς σύμβολον διά τε τὴν ὀξυκινησίαν, καὶ τὸ πρὸς ὕψος ἀνατρέχειν, ἔνθα τὸ φῶς· ὁ δὲ ἱπποπόταμος τὸν δυτικὸν δηλοῖ πόλον, παρὰ τὸ καταπίνειν εἰς ἑαυτὸν τοὺς περιπο-
3 λοῦντας. Θεὸς δὲ τιμᾶται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὁ Ὧρος. Ἡ δὲ τῆς Εἰλειθυίας πόλις τὸ τρίτον φῶς θεραπεύει· τὸ δὲ p. 117 ξόανον τετύπωται εἰς γῦπα πετομένην, ἧς τὸ πτέρωμα ἐκ

c 5. κεραμέου om. B. ἐφ' οὗ] ἀφ' οὗ C.F. Mox ἀναπλάσσει A.H. 7. αἰγὸς] τράγεια A.H. 10. τὸ δὲ δεύτερον—λίθων om. B. 11. πόλει] μὲν πόλει D.F.G.H. d 2. ζιβύνῃ] διβύνῃ A.H. τυφῶνα] τιφῶνα C. 3. ἱπποποτάμῳ] ἱπποταύρῳ H. 4. τὸ φωτίζ.] τὸ om. A.H. 5. παραστησάσης] παραστήσας A.H. 6. ἱερακείου] ἱερακίου A. 11. δυτικὸν] ἱππικὸν A.H. 14. Εἰληθυίας] εἰλειθ. C. Supra τῇ πόλει ταύτῃ τιμᾶται H.

p. 117. πετόμενον] πετομένην A.C.F.G. πετωμένην D.H. Sed omnes, ni fallor, infra τὸν γῦπα.

Ejus autem sedentis ad pedes, fictile vas jacet, in quo scilicet homo fingatur. Et arietina quidem facies, caprinaque cornua, solennem in arietis signo solis ac lunæ congressionem; cæruleus vero color, lunæ vim ad cogendas et eliciendas aquas in ea congressione præcipuam repræsentat.
2 Jam secundum lunæ lumen in Apollinis urbe consecrarunt, cujus symbolum homo est accipitris vultum præferens, ac Typhonem hippopotami specie conformatum jaculo subigens. Cæterum albi coloris simulacrum est, quo lunam suum aliunde lumen emendicare significant, quemadmodum accipitris vultu, lumen ipsum una cum spiritu in eam ab sole derivari. Soli enim accipitrem consecrant, quo tanquam luminis pariter ac spiritus symbolo uti solent, partim quod incitatissimo volatu feratur, partim quod altiorem in regionem, ubi lucis plurimum, volando subeat. Hippopotamus autem polum alterum, ad quem sol occidens progreditur, eo denotat, quod
3 ad sese propius accedentes hianti ore absorbeat. Porro in illa ipsa civitate Horum pro deo colunt. Tertium denique lumen religioso cultu Lucinæ in oppido prosequuntur: cujus effigies vulturi fœminæ ac volanti similis

Lunæ simulacrum.

Lucinæ simulacrum.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

σπουδαίων συνέστηκε λίθων. Σημαίνει δὲ τὸ μὲν γυποειδὲς
αὐτῆς τὴν γεννητικὴν πνευμάτων σελήνην· ἐκ γὰρ τοῦ πνεύ-
ματος οἴονται συλλαμβάνειν τὸν γῦπα, θηλείας πάσας ἀπο-
4 φαινόμενοι. Ἐν δὲ τοῖς κατ' Ἐλευσῖνα μυστηρίοις ὁ μὲν
ἱεροφάντης εἰς εἰκόνα τοῦ δημιουργοῦ ἐνσκευάζεται, δᾳδοῦχος
δὲ εἰς τὴν ἡλίου· καὶ ὁ μὲν ἐπὶ βωμῷ εἰς τὴν σελήνην, ὁ δὲ
5 ἱεροκήρυξ, Ἑρμοῦ. Καὶ ἄνθρωπος δὲ παρ' Αἰγυπτίοις ἐν
τοῖς ἱεροῖς παρείληπται. Ἄναβις γάρ ἐστι κώμη Αἰγύπτου b
ἐν ᾗ θεραπεύεται ἄνθρωπος, καὶ θύεται τούτῳ, καὶ ἐπὶ τῶν
βωμῶν τὰ ἱερεῖα καίεται· ὁ δὲ μετ' ὀλίγον φάγοι ἂν τὰ ὡς
6 ἂν ἀνθρώπῳ αὐτῷ παρεσκευασμένα. Ὅτι δὲ οὐδὲ τὰ ζῶα
θεοὺς ἡγοῦνται, εἰκόνας δὲ ἐποιοῦντο καὶ σύμβολα ταῦτα
θεῶν, δηλοῖ τὸ πολλαχοῦ βοῦς ἀναχθέντας θεοῖς ἐν ταῖς
[71] ἱερομηνίαις καὶ ταῖς πρὸς θεοὺς θρησκείαις βουθυτεῖν. Ἡλίῳ c
13 μὲν γὰρ καὶ σελήνῃ βοῦς ἀνιέρωσαν. Ἀλλ' ὅ γε ἡλίῳ
ἀνακείμενος ἐν Ἡλίου πόλει, καλούμενος Μνεῦις, βοῶν ἐστὶ
μέγιστος, σφόδρα μέλας, μάλιστα ὅτι καὶ ὁ ἥλιος ὁ πολὺς

a 5. οἴονται] οἷόν τε A. 6. ἀποφαινόμενοι] ἀποφηνάμενοι A.H. 8. ἐνσκευάζεται] ἀνασκ. B. εὐσκ. F. 10. βωμῷ] βωμοὺς D. 12. Ἄναμις] ἀναμὶξ A.H. Ἄναβις supra p. 94 b. b. πόλις D. ni fallor pro κώμη. 3. ἱερεῖα] ἱερὰ C.D.F.G. et sic p. 94 b. Tum κάεται D.F.G. 4. ἂν ἀνθρώπῳ] ἂν om. H. 5. οὐδὲ τὰ] οὐ τὰ C.D.F.G. 6. ἡγοῦνται] ἡγοῦντο B. 9. τοὺς θεοὺς] τοὺς om. B.C.F.G. c 5. ἡλίου πόλει] ἡλιουπόλει A.B.C.F. Tum καλουμένη D. Μνεῦις] μνεῦσις A.H. μνεῦνις C.F.G. 6. σφόδρα] σφόδρα δὲ H. qui mox ἀνθρώπια.

est, cui alæ ex lectis eximiisque lapidibus contextæ aptantur. Atque hac
vulturis specie, lunam vim gignendi ciendique ventos habere significant,
vultures autem, quas omnes fœminas esse volunt, ex vento concipere
4 arbitrantur. At vero in Eleusiniis mysteriis ipsemet sacrorum antistes
creatorem; qui facem præfert, solem; qui ad aram consistit, lunam;
sacrorum denique præco, Mercurium habitu ac specie repræsentat. Præ-
5 terea Ægyptii hominem cui sacra faciant deligere consueverunt: Anabis
enim Ægypti pagus est, ubi homo religionibus et sacrificiis colitur, eique
victimæ in altaribus cremantur: ipse tamen paulo post, quæ sibi tanquam
6 homini apponerentur, libenter omnino comederet. Nam quod illi brutas
animantes deos esse nequaquam arbitrentur, vel ex eo liquet, quod in
plerisque locis boves diis consecratos, solennibus feriis deorumque reli-
gionibus immolare consueverint.

13 Soli quidem atque lunæ boves consecrarunt. Qui porro soli apud He-
liopolim sacer est, Mnevis nomine, cæteros magnitudine superat, idemque
Mnevis bos qualis. colore nigerrimo, quod vehementioris assiduique solis ardor nigrorem
humanis corporibus afferre soleat. Præterea caudæ totiusque corporis

μελαίνει τὰ ἀνθρώπεια σώματα. Ἔχει δὲ τὴν οὐρὰν παρὰ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
τοὺς ἄλλους βοῦς καὶ τὸ πᾶν σῶμα ἀνάτριχον, καθάπερ d ὁ ἥλιος τὸν ἐναντίον τῷ πόλῳ ποιεῖται δρόμον· τούς τε ὄρχεις μεγίστους, ἐπειδήπερ ὁ περὶ τὰ ἀφροδίσια ἵμερος γίνεται ὑπὸ θερμότητος, ὅ τε ἥλιος σπερμαίνειν λέγεται
2 τὴν φύσιν. Σελήνῃ δὲ ταῦρον ἀνέθεσαν, ὃν Ἄπιν ἐπονομάζουσι, μέλανα μὲν καὶ αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους, φέροντα δὲ σημεῖα ἡλίου καὶ σελήνης, ὅτι καὶ τῆς σελήνης τὸ φῶς ἐξ ἡλίου· ἡλίου δὲ σημεῖον τὸ μέλαν τοῦ σώματος, καὶ ὁ ὑπὸ τῇ γλώττῃ κάνθαρος· σελήνης δὲ σύμβολον τό τε διχότομον καὶ ἀμφίκυρτον.

3 Ταῦτά μοι ἐκ τῆς τοῦ προειρημένου ἀνδρὸς γραφῆς ἐπιτετμήσθω, ὡς ἂν μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ τῶν ἀπορρήτων p. 118
τῆς Ἑλληνικῆς ὁμοῦ καὶ Αἰγυπτιακῆς θεολογίας, ἧς ἀποστάτας ἑαυτοὺς καὶ φυγάδας ὁμολογοῦμεν, κρίσει
4 καὶ λογισμῷ σώφρονι καὶ τάδε παραιτησάμενοι. Οὐ γάρ με ἡ ἀλαζὼν ἐκπλήξει φωνή,

Φθέγξομαι οἷς θέμις ἐστὶ, θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι,

c 8. τὴν οὐρὰν] καὶ τὸν οὐρανὸν C.F.G. d. τὸν ἐναντίον om. A.H. 2. μέγιστον D.F.G. 4. ὁ ἥλιος] ὁ om. B.C.D.F.G. et sic Vigeri margo. 7. ὑπὲρ] καὶ ὑπὲρ B. 10. ὁ ὑπὸ] ὁ om. F.G. τῇ γλώττῃ] τὴν γλῶτταν A.H. Vide notas ad Herodot. III. 28.

p. 118. λάθοι] λάθῃ C.F.G. Ἑλληνικῆς] Ἑλληνιακῆς B. 2. ἀποστάτας] ἀποστάντας B. 4. παραιτησάμενοι] παραιτήσατοι B. 7. φθέγξομαι] φθέγγομαι A.H. φθέξομαι C.

pilos sursum versus rejectos, præter aliorum boum naturam habet, quemadmodum sol contrarium polo cursum instituit. Testibus est maximis, quod rei venereæ cupiditas vi caloris excitetur, ipseque adeo sol naturam
2 fœcundare dicatur. Lunæ vero taurum dicarunt quem Apim nominant, Apis.
nigrum ipsum quoque præ cæteris, quodque luna suum a sole lumen accipiat, solis præterea lunæque insignia præferentem. Ac solis quidem insigne est, cum ipsius corporis nigror, tum etiam is qui sub lingua hæret scarabeus: lunam vero partim orbiculi dimidiati, partim dimidiato majoris figura repræsentat.

3 Atque hæc a nobis ex Porphyrii scriptis in epitomen redacta sufficiant, nihil ut eorum nos lateat, quæ recondita vel Græcorum vel Ægyptiorum theologia continentur. Cujus profecto desertores nos ac transfugas sponte confitemur, quippe qui castigato plane maturo-
4 que consilio una cum cæteris ista quoque rejecerimus. Neque vero me arrogans ista terrebit oratio,

Fas quibus est narrabo, fores claudunto profani.

φήσασα. Βέβηλοι γοῦν οὐχ ἡμεῖς, ἀλλ' οἵ γε τὰς τοιάσδε αἰσχρὰς καὶ ἀπρεπεῖς μυθολογίας κανθάρων πέρι καὶ θηρίων ἀλόγων σοφίας θεολόγου νοήματα εἶναι ἀποφηνάμενοι, οἳ κατὰ τὸν θαυμάσιον ἀπόστολον, φάσκον- b
τες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν· ὅτι δὴ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου,
5 καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν. Ἀλλ' ἐπεὶ πάντα τὸν περὶ τούτων ἀπόρρητον δὴ καὶ μυστικώτερον λόγον εἰς ἀσωμάτους δυνάμεις μεταφορικῶς ἀνῆγον, ὥστε δοκεῖν μηκέτ' ἐπὶ τὰ ὁρώμενα μέρη τοῦ κόσμου τὴν θεοποιίαν αὐτῶν συντείνειν ἀλλ' ἐπί τινας ἀοράτους καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις, σκεψώμεθα εἰ μὴ καὶ οὕτως c
μίαν χρὴ τὴν θείαν δυνάμιν ἀποθαυμάζειν, ἀλλ' οὐ πολ-
6 λὰς ἡγεῖσθαι. Οὐδὲ γὰρ ἐπεὶ πολλὰ σχήματα καὶ μέρη καὶ μέλη ὑφ' ἑνὶ σώματι δεδημιούργηται, τοσαύτας χρῆν ἡμᾶς τὰς ψυχὰς ἔχειν ἡγεῖσθαι, οὐδὲ τοσούτους ποιητὰς

a 9. ἀλλ' οἵ γε τὰς] τὰς om. A. γε τὰς om. C. ἀλλ' οἱ αὐτοὶ B. ἀλλ' οἱ τὰς D.G. ἄλλο γε sine τὰς H. 12. θεολόγου] ἐθεολόγουν ἀναθήματα A.H. b 2. ἤλλαξαν] ἠλλάξαντο D.F.G. 3. ἀφθάρτου om. A.H. 6. ἀπόρρητον] ἀπόρρητοι F. ἀπορρήτων καὶ δὴ H. 8. μηκέτ' ἐπὶ] μὴ B. c. τὴν θείαν δ.] τὴν δύναμιν τὴν θείαν B.C.F.G. 3. οὐδὲ γὰρ — ἡγεῖσθαι om. B. 4. ὑφ' ἑνὶ] ὑφ' ἑνὶ δὲ E. 5. ἡμᾶς] ἡμᾶς ἂν A.H. Tum ἡγεῖσθαι ἔχειν C.F.G. χρὴ E. pro χρῆν. 6. τοσούτους] τοὺς A.H.

Profani utique non nos, sed qui turpes adeo ac putidas de scarabeis, ac cæteris id genus animalibus ab omni ratione vacuis fabulas pro sapientiæ divinæ sensis venditarunt; qui, ut divinus apostolus loqui-
Rom. 1, 22. tur, *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt:* utpote qui *mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis*
5 *hominis, et volucrum, et quadrupedum, et serpentium.* At enim, quoniam fabellarum istarum sensus arcanos scilicet ac mysteriis pleniores, in naturas corporis expertes tralatione quadam contulerunt, utique ne ad eas in posterum quæ cernuntur mundi partes, sed potius ad naturas aliquas nec subjectas oculis, nec in corpus immersas deorum suorum molitionem referre viderentur; spectemus illud etiam num longe præstet unam potius divinam colere ac venerari naturam,
6 quam plures esse arbitrari. Nam si multæ in uno eodemque corpore figuræ, partes variæ, diversaque membra elaborata sunt, non tamen continuo verum sit, aut nos totidem animabus præditos, aut tot

καὶ δημιουργοὺς τοῦ σώματος νομίζειν· ἀλλὰ καὶ ψυχὴν
μίαν τὸ πᾶν σῶμα κινεῖν, καὶ μίαν δημιουργὸν δύναμιν
7 τὸ πᾶν ζῶον τεκτήνασθαι. Οὕτω δῆτα καὶ ἐπὶ τοῦ
σύμπαντος κόσμου, ἑνὸς μὲν ὄντος καὶ ἐκ μιᾶς τῆς σω- d
ματικῆς ὕλης συνεστῶτος εἰς μέρη δὲ πλεῖστα διῃρη-
μένου, καὶ μίαν τῶν ὅλων φυσικὴν συμπάθειαν ὑποφαί-
νοντος, κρᾶσίν τε καὶ μίξιν τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων,
ἀλλοιώσεις τε καὶ μεταβολὰς αὐτῶν εἰς ἑαυτά, ὅλον δὲ
καὶ τὸ πᾶν ἕνα κόσμον καὶ μίαν ἁρμονίαν ἐπιδεικνυμέ-
νου, οὐ πολλὰς χρῆν ὑποτίθεσθαι δημιουργοὺς δυνάμεις,
μόνην δὲ [μίαν] θεολογεῖν, τὴν ὡς ἀληθῶς Θεοῦ δύναμιν
8 καὶ Θεοῦ σοφίαν. Ὁ δὲ καὶ τὰς Αἰγυπτιακὰς μυθολο-
γίας πάλιν ἐπὶ ἀσωμάτους μεταφέρει δυνάμεις, λαθὼν ὁ
σοφώτατος αὐτὸς ἑαυτόν. Ἀκήκοας γὰρ ἐν τοῖς πρό-
σθεν, ὅπως τὸν Χαιρήμονα καὶ πλείους ἄλλους ὡμολό- p. 119

c 9. τὸ πᾶν] πᾶν om. B.C.D.F.G. ζῶον] σῶμα H. 10. δὴ τὰ] δῆτα A.B.F. d. καὶ ἐκ] καὶ om. C.F. καὶ ἐκ om. G. 2. πλεῖστα] καὶ πλεῖστα D. 4. ὑποφαίνοντος] ὑπομένοντος B.C.F.G. τε καὶ] δὲ καὶ F. 6. ἑαυτὰ] αὐτὰ A.H. ἑαυτόν C.F.G. Mox παρ' H. pro πᾶν. 9. μίαν] θεῖαν C.F.G. om. A.H. 10. Θεοῦ δύναμιν] δύναμιν θεοῦ H. 14. ἀκήκοας—Πλούταρχον om. B.

unius corporis auctores atque architectos esse opinari: sed cum
unicam esse animam quæ totum corpus moveat, tum unam quoque
7 vim effectricem, quæ totum animantem molita sit. Eodem plane
modo de hac rerum universitate sentiendum. Cum unus sit mundus,
ex una similiter eademque corporea materia conflatus, quique cum
plurimas in partes dividatur, tum vero unam quandam atque natu-
ralem universarum consensionem præ se ferat, ac præter eorum
elementorum quæ ambitu suo continentur, partim temperationem
atque mixtionem, partim varias aliorum in alia mutationes, univer-
sum ipsum præterea, mundum unum atque una rerum omnium con-
cinnitate aptissimum exhibeat; non jam plures facultates illius effec-
trices ponere, sed unam tantum eamque vere *Dei vim, Deique sapien-* 1 Cor. 1, 24.
8 *tiam* divino quoque nomine celebrare oportuit. At noster ille philo-
sophus Ægyptiacas etiam fabulas ad easdem naturas corpore vacuas
traducere conatur. In quo suimetipsius homo consultissimus oblitus
est. Quippe audiisti enim superius, cum et Chæremonem et alios p. 92 b.

γει μὴ δ' ἄλλο τι πρὸ τῶν ὁρωμένων κόσμων ἡγεῖσθαι, ἐν ἀρχῆς τε λόγῳ τίθεσθαι τοὺς Αἰγυπτίους, τούτους γὰρ πάντα εἰς τὰ φυσικὰ καὶ οὐδὲν εἰς ἀσωμάτους καὶ
9 ζώσας οὐσίας ἑρμηνεύειν. Εἰ δὴ οὖν κατὰ τὴν αὐτῶν ὁμολογίαν Αἰγυπτίων ἦν τὸ μηδὲν ἀνάγειν εἰς ἀσωμάτους καὶ ζώσας οὐσίας, πάντα δὲ τὰ περὶ θεῶν αὐτοῖς μυθολογούμενα ἐπὶ τὰ φυσικὰ τοῦ κόσμου μέρη μεταφέρειν, τί δὴ ἐξ ὑπαρχῆς εὑρεσιλογοῦντες Αἰγυπτίοις τὰ μηδαμῶς αὐτῶν οἰκεῖα προσγράφετε, ἐπὶ δυνάμεις ἀσω-
[72] μάτους φάσκοντες αὐτοὺς τὴν ἀναφορὰν τῆς θεολογίας b
αὐτῶν ποιεῖσθαι; Καθόλου μὲν οὖν ταῦτα αἰτιατέον.

10 Καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος δὲ ἡγοῦμαι τὸν ἔλεγχον τῆς κατηναγκασμένης ἀποδόσεως αὐτῶν οὐ μακρᾶς ἀνασκευῆς δεῖσθαι. Ἵνα γὰρ τὸν Αἰγυπτιακὸν παρελθών τις λῆρον καὶ τὴν πολλὴν αὐτῶν καὶ ἀδόλεσχον φλυ-

p. 119. 1. ὁρωμένων] εἰρημένων C.D.F.G. 2. κόσμων] κόσμον H. λόγῳ] λόγων A.H. 3. πάντα] πάντας A.H. 9. μέρη om. C.F.G. 10. εὑρεσιλογοῦντες] εὕρησ. A. εὑρεσιολογεῖν τοῖς C. εὑρεσιλογοῦντας Αἰγυπτίους D. εὑρεσιολογοῦντες F. εὑρεσιολογοῦντας G. 11. αὐτῶν οἰκεῖα] οἰκ. αὐτ. C.F.G. προσγράφετε] προσγράφουσιν A.H. προσγράφεται D. 12. φάσκοντες] φάσκοντας C.G. b 2. μὲν οὖν] οὖν om. A.H. 4. ἀποδόσεως] ἀποδώσεως C. 5. μακρᾶς] μικρᾶς A.H. 6. παρελθόντες D.

plerosque fateretur, nihil omnino præter mundos illos quos sensus perciperet agnovisse, adeoque tanquam omnium principes Ægyptios posuisse, quod ad rerum naturalium rationes omnia, nihil ad expertes
9 corporis viventesque naturas explicando revocarent. Si ergo vel istorum confessione proprium id Ægyptiorum fuit, nihil ut ad expertes corporis viventesque naturas traducerent, sed quæcunque de diis fabulabantur, ea ad partes mundi naturales omnia revocarent; quorsum tandem nova ex integro commenta somniantes, Ægyptiis aliena quæque assignatis, eosque theologiam suam in naturas ab omni sejunctas materia contulisse dictitatis? Atque hoc modo quic-
10 quid ab istis excogitatum est, confutari universum potest. Jam vero ut singularum partium coactam adeo atque violentam accommodationem refellamus, non longa nobis oratione opus esse arbitror. Enimvero, ut Ægyptiorum deliramentis, ac stolida nugarum anilium con-

αρίαν ἐπὶ τὰς τῶν σοφῶν Ἑλλήνων μετέλθοι φυσιολο-
γίας, τίς οὐκ ἂν τῶν εὖ φρονούντων αὐτόθεν καταμέμ-
11 ψαιτο τοῖς τὰ τοιαῦτα παρεξηγεῖσθαι πειρωμένοις; Ἔστω
γὰρ ὁ Ζεὺς μηκέθ' ἡ πυρώδης καὶ αἰθέριος οὐσία, ὥσπερ c
οὖν τοῖς παλαιοῖς ἐνομίζετο κατὰ τὸν Πλούταρχον, ἀλλ'
αὐτὸς ὁ ἀνωτάτω νοῦς, ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς, ὁ τὰ
πάντα ζωογονῶν· πῶς οὖν ἔσται τούτου πατὴρ μὲν ὁ
Κρόνος, ὅν φασιν εἶναι τὸν χρόνον, Ῥέα δὲ μήτηρ, ἣν
ὁ ἑρμηνεὺς ἔφησεν εἶναι τὴν πετρώδη καὶ ὄρειον δύν-
αμιν; Τὴν γὰρ Ἥραν οὐκ οἶδ' ὅπως τὸν ἀέρα τὸν καὶ
αἰθέρα προσειπὼν, ἀδελφὴν ὁμοῦ καὶ γυναῖκά φησιν
12 εἶναι τοῦ κοσμοποιοῦ καὶ ζωοποιοῦ πάντων νοῦ. Ἀλλὰ
καὶ ἡ Λητὼ πάλιν ληθώ τις καλείσθω, διὰ τὴν κατὰ d
τὸν ὕπνον, ὥς φασιν, ἀναισθησίαν, καὶ ὅτι λήθη ξυνο-
μαρτεῖ ταῖς ὑπὸ σελήνην γενομέναις ψυχαῖς. Πῶς ἂν
οὖν ἡ λήθη γένοιτ' ἂν ἡλίου καὶ σελήνης μήτηρ, Ἀπόλ-

b 9. αὐτόθεν om. A.H. Uterque supra om. τίς. 11. ἔστω] ἔσται A.H. μηκέθ' ἡ] μηκέτι A.H. c. παλαιοῖς] πολλοῖς D. γρ. S.V. 3. ἀνωτάτω] ἀνώτατος B. δημιουργὸς] δημιουργικὸς A.B.C.F.G. Mox τὰ om. B.C.F. 6. μήτηρ] ἡ μ. B.C.D.F.G. 7. τὴν γὰρ] τὴν γῆν B. 8. τὸν καὶ] καὶ τὸν A.C.F.G. Mox προσεῖπον H. 10. καὶ ζωοποιοῦ] τῶν A. τοῦ H. d 3. λήθη] λητὼ A. γρ. S.V. λήθω ξυν μορτεῖ τὰς H. Mox πῶς οὖν ἂν ἡ λητὼ H.

gerie prætermissa, ad politorum Græcorum physiologiam transeamus:
quis obsecro sanæ mentis, eos qui tam alienum in sensum ejusmodi
fabulas detorquere conantur, non suopte ingenio confutare, atque
11 ex figmentorum ipsorum ratione possit? Nam esto sane Jupiter, Jupiter mundi mens esse non potest.
non jam ignea ætheriaque natura, ut veteres auctore Plutarcho sta-
tuebant, sed potius mens illa suprema rerum molitrix universarum,
quas vi etiam vitali foveat: quomodo igitur Saturnus, quem tempus v. supra p. 86 c.
esse aiunt, pater ejus erit, Ops vero mater, quam interpres noster
lapidosam ac montanam vim esse confirmat? Nam Junonem sane,
quam sive aërem, sive æthera quoque nominavit, quomodo mentis
illius mundi effectricis, rebusque omnibus vitam largientis sororem
12 simul et uxorem esse velit, equidem non intelligo. Præterea Latona Latona, non Solis, mater.
per me ληθὼ quædam, id est oblivio, nuncupetur, partim quod sen-
tiendi vis, ut aiunt, somni tempore nulla sit, partim quod animis illis,
quos infra lunam procreari contingit, oblivio comitetur: qui ergo

λωνος καὶ Ἀρτέμιδος τῶν Λητοῦς παίδων εἰς ἥλιον καὶ
13 σελήνην μετενηνεγμένων; Τί δὲ χρὴ σέβειν ὡς θεὸν
τὴν Ῥέαν ἢ τὴν Δήμητραν, εἰ ἡ μὲν τῆς πετρώδους καὶ
ὀρείου γῆς, ἡ δὲ τῆς πεδιάδος τὰ σύμβολα φέρειν ἐλέ-
γετο; Τὴν δὲ Κόρην τὸν κόρον ἀλληγοροῦντες, τίνι
λόγῳ καὶ ταύτην οἴονται δεῖν τῇ σεβασμίῳ προσηγορίᾳ
14 τιμᾶν; Τί δὲ μᾶλλον τὴν σπερματοῦχον δύναμιν, καὶ
τὴν τῶν ἀκροδρύων γένεσιν, ἢ τῶν κατὰ τὸ ἔαρ προφαι-
νομένων ἀνθέων καὶ πρὶν τελεσιογονῆσαι διαρρεόντων,
ἢ τῆς τῶν τελείων καρπῶν ἐκτομῆς τὰ σύμβολα, Διό-
νυσον καὶ Ἄττιν καὶ Ἄδωνιν ἐπονομάζοντας, ὡς θεοὺς p. 120
χρῆναι σέβειν, οὐχὶ δὲ τούτων ἁπάντων τὸ ἀνθρώπειον
γένος προτιμᾶν, ᾧ ταῦτα πρὸς χρῆσιν καὶ τροφὴν ὁ τῶν
ὅλων δημιουργὸς Θεὸς ὑπεστήσατο;
15 Μεταβὰς δὲ ἐκ τούτων, καὶ τὰ λοιπὰ κατὰ τὸν ὅμοιον

d 6. μετενηνεγμένων] μετηναγκασμένων C.F.G. μετηνεγμένων H. Mox δαὶ A. τὴν Ῥέαν ἢ] τὴν ἥραν ἢ B.C.D.F.G. καὶ A.H. pro ἢ. 7. εἰ ἡ μὲν] ἡ μὲν γὰρ A.H. 9. ἐλέγετο] ἐλέγοντο B.C.F.G. τήν τε] τὴν δὲ A.B.C.F.G.H. 10. σεβασμίῳ] σεπτῇ B. σεβασμίᾳ C.F.G. 11. τί δὲ] τὶ δαὶ A. 12. ἀκροδρύων] ἀκ. δύναμιν H. 13. ἀνθῶν] ἀνθέων B.C.F.G.

p. 120. 1. καὶ Ἄδωνιν om. B. 4. θεὸς om. D.F.G.

fieri potest, ut solis ac lunæ mater oblivio sit, Apolline ac Diana
13 Latonæ liberis in solem lunamque traductis? Jam cur tanquam
deum aut Opem aut Cererem venerari oporteat, si altera quidem
lapidosi ac montani, altera vero plani patentisque soli symbolum
quoddam esse dicatur? Qua ratione Κόρην, hoc est Proserpinam,
quam ipsi κόρον, satietatem interpretantur, venerando illo nomine
14 appellandam esse opinentur? Cur item Bacchum, Attin, et Adonin
divino cultu prosequendos esse contendunt, quos modo vim semina-
lem, ac fructuum eorum quibus ligni simile putamen est, modo vel
florum qui primo vere cum excludantur, necdum integro maturoque
fructu decidunt, vel messis fructuum maturorum symbola nuncupant;
nec, quod longe verius erat, humanum ipsum genus rebus iis, quas
universi conditor Deus eo tantum esse voluit, ut ei ad usum et
15 alimentum in promptu essent, æstimatione anteponunt? Ex his,

τρόπον τῆς γενναίας ἀπελέγξεις φυσιολογίας, εὐλόγως
τῆς ἀναισχυντίας ἐπιμεμψάμενος τοῖς, φέρε, τὸν ἥλιον
αὐτὸν εἶναι τὸν Ἀπόλλω, καὶ πάλιν τὸν Ἡρακλέα, καὶ
αὖθις τὸν Διόνυσον, καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν ὁμοίως ἀποφη- b
16 ναμένοις. Πῶς γὰρ ὁ αὐτὸς πατὴρ ἂν γένοιτο καὶ υἱὸς,
Ἀσκληπιὸς ὁμοῦ καὶ Ἀπόλλων; Πῶς δὲ πάλιν εἰς
Ἡρακλέα μετενεχθείη, εἰ δὴ ἐκ θνητῆς γυναικὸς τῆς
Ἀλκμήνης ὁ Ἡρακλῆς αὐτοῖς ὡμολόγηται; Πῶς δ' ἂν
ἐμμανὴς γένοιτο, καὶ σφάξειε τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ὁ
ἥλιος, ὅτι δὴ καὶ ταῦτα προσαναγέγραπται τῷ Ἡρα-
17 κλεῖ; Ἀλλὰ τοὺς ἄθλους ἐπιτελοῦντα τοὺς δώδεκα τὸν
Ἡρακλέα τῆς κατ' οὐρανὸν διαιρέσεως τοῦ ζωδιακοῦ
κύκλου, ὃν φασι τὸν ἥλιον περιπολεῖν, τὸ σύμβολον c
φέρειν. Τίς οὖν ἔτι γένοιτ' ἂν Εὐρυσθεὺς, ὁ τῷ ἡλίῳ,
ὥσπερ οὖν τῷ Ἡρακλεῖ, τοὺς ἄθλους ἐκτελεῖν ἐπιτάτ-
των; Πῶς δὲ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἀναχθεῖεν αἱ πεντήκοντα

a 6. τρόπον] τρόπον καὶ D. 7. ἀπελέγξεις] ἀπελέγξειν τῆς A.H. Mox τὴν ἀναισχυντίαν H. 8. ἐπιμεμψάμενος] ἐπιμεμψόμενος D. b. ἀποφηναμένοις] ἀποφαινομένοις A.H. 3. ὁμοῦ om. A. ὅμου ἀσκληπιὸς H. 5. γυναικὸς] γυναῖκα F. 6. ὁμολογεῖται] ὡμολόγηται B.C.F.G. αὐτῆς ὡμολόγηται D. 7. σφάξειε] τάξειε B. 9. τοὺς] καὶ τοὺς C.F.G. Supra προαναγ. F.G.H. c 2. ἔτι γέν.] ἔτι om. B.C.D.F.G.H. Attamen in H. ἔτη ponitur ante Εὐρυσθεύς. 4. δὲ] δαὶ A. δὲ καὶ B.C.D.F.G.

si ad reliqua descendere lubeat, quicquid ex præclara physiologia
superest similem in modum facile coargues, adeoque homines istos
impudentiæ jure postulabis, qui unum eundemque solem, ut hoc
præcipue seligam, non Apollinem modo, sed etiam Herculem, et
16 Bacchum, et Æsculapium esse statuerunt. Nam quo modo pater
idem fuerit simulque filius, Apollo, inquam, et Æsculapius? Quo-
modo ipse ad Herculem traducatur, cum Alcmena matre mortali
utique muliere natum ipsimet Herculem esse fateantur? Quomodo
sol in furorem actus liberos suos jugularit? nam utrumque sane
17 Herculi attribuitur. At Herculem nimirum, qui duodecim illa cer-
tamina confecerit, zodiaci circuli, quem solem aiunt sua conversione
lustrare, in duodecim animantia divisionem repræsentare dictitant.
Quem ergo nobis Eurystheum assignabunt, qui solem, quemadmo-
dum et Herculem, ejusmodi certamina conficere jubeat? Quomodo

Ad Solem male alia numina revocari.

Θεστίου θυγατέρες, καὶ τὸ τῶν λοιπῶν αἰχμαλωτίδων
πλῆθος, αἷς τὸν Ἡρακλέα λόγος ἔχει μιγῆναι, ἐξ ὧν
καὶ θνητοὶ παῖδες αὐτῷ γενόμενοι ἐπιμήκιστον τὴν τῶν
γενῶν παρέτειναν διαδοχήν; Τίς δ' ἂν εἴη ὁ κένταυρος,
οὗ τῷ αἵματι τὸν χιτῶνα μολύνασα ἡ Δηϊάνειρα, τὸν
ἥλιον, ὥσπερ οὖν τὸν Ἡρακλέα, τῇ δεδηλωμένῃ περι- d
18 βάλοι ἂν συμφορᾷ; Ἀλλὰ γὰρ μηκέτ' ἔστω ὁ ἥλιος
αὐτοῖς Ἡρακλῆς, ἔστω δὲ ὁ Διόνυσος· καὶ τί ταῦτα
πρὸς τὸν Διόνυσον φαίη τις ἂν εἰκότως. Τίς γὰρ ἡ
τοῦτον γεννήσασα, εἴτε Σεμέλη τις λέγοιτο, εἴτε Περ-
σεφόνη; Πῶς δ' ἂν εἴη ὁ Διόνυσος ὁμοῦ καὶ ἥλιος, καὶ
[73] ἡ κατὰ τοὺς ὑγροὺς καρποὺς καὶ τὰ ἀκρόδρυα βλαστῶσα
δύναμις; Τί δ' ἂν γένοιτο τῶν συστρατευσαμένων αὐτῷ
γυναικῶν τὸ πλῆθος; Τίς δὲ καὶ ἡ τοῦ ἡλίου, ὥσπερ οὖν
ἡ τοῦ Διονύσου, Ἀριάδνη; Τί δὲ μᾶλλον οἴνου, οὐχὶ δὲ
σίτου καὶ ὀσπρίων καὶ τῶν ἀπὸ γῆς ἁπάντων καρπῶν

c 6. αἰχμαλ.] τῶν αἰχμαλ. F. d 2. περιβάλλοι] περιβάλοι A. Vigeri margo. 4. δὲ Διόν.] δ' ὁ Διόν. B.C.G. δὲ ὁ Δ. D.F. καὶ ταῦτα πρὸς] καὶ ὅτι τὰ πρὸς A.H. καὶ τί ταῦτα B.C.D.F.G. 6. σελήνη] σεμέλη A.B.F.G. γρ. S. σελήνην et mox Περσεφόνην D. 7. ἥλιος καὶ ἡ] ὁ ἥλιος καὶ ὁ B. 9. τί δ'] τίς δ' C.F.G. 11. δὲ] δαὶ A. τί δὲ H. ἡ τοῦ] καὶ ἡ τοῦ C.F.G.

autem quinquaginta Thestiæ filiæ, ac reliquum captivarum vulgus, quibuscum rem habuisse Herculem fama est, ad solem ipsum referentur? Quibus ex omnibus suscepti ab eo liberi gentis suæ seriem longissimo tempore propagarint. Quem porro nobis centaurum fingent, cujus sanguine infectum a Deianira indusium solem, veluti
18 Herculem, in decantatam illam calamitatem induerit? At demus enim istis, solem non amplius esse Herculem, Bacchum esse. Non absimilia profecto circa Bacchum objicere quivis merito possit. Primum enim, qua matre genitum Bacchum esse dicent? Luna, an Proserpina, susque deque. Nam quomodo Bacchus idem et sol, et vis simul illa fuerit, quæ sese partim in humidioribus fructibus, partim in nucibus exerit? Deinde, quorsum illa mulierum ejus militiæ comitum multitudo pertineat? Quænam solis, quemadmodum illa Bacchi, Ariadne commemorari queat? Cur vini potius, quam aut frumenti, aut leguminum, ac cæterorum omnium quos

γένοιτ᾽ ἂν χορηγὸς ὁ Διόνυσος ἐπὶ τὸν ἥλιον μεταγόμε- p. 121
19 νος; Εἰ δὲ καὶ Ἀσκληπιὸς αὐτοῖς πάλιν εἴη ὁ ἥλιος, πῶς οὗτος ὑπὸ τοῦ Διὸς κεραυνοῦται ῥυπαρᾶς ἕνεκεν αἰσχροκερδείας, κατὰ τὸν Βοιώτιον μελοποιὸν Πίνδαρον ὧδέ πως λέγοντα,

> Ἔτραπε κἀκεῖνον ἀγάνορι μισθῷ
> χρυσὸς ἐν χερσὶν φανείς,
> ...χερσὶ δ᾽ ἄρα Κρονίων
> ῥίψαις δι᾽ ἀμφοῖν ἀμπνοὰν στέρνων καθέλεν
> ὠκέως· αἴθων δὲ κεραυνὸς ἐνέσκηψε μόρον. b

20 Τίνες δὲ καὶ οἱ ἐξ ἡλίου Ἀσκληπιάδαι, εἰς μακρὸν τοῦ βίου διαφυλαχθέντες, καὶ θνητῶν ἀνδρῶν γένεσιν πᾶσιν ἀνθρώποις παραπλησίαν ὑποστησάμενοι; Πλὴν ἀλλὰ πάλιν αὐτοῖς, ὥσπερ διὰ μηχανῆς, τὰς αἰσχρὰς καὶ μυθικὰς περὶ θεῶν διηγήσεις ἀποφεύγουσιν, εἰς ἥλιον

d ult. χορηγὸς ὁ Διόν.] ὁ Διόν. χορ. A.H.
p. 121. 1. αὐτοῖς πάλιν] πάλιν αὐτοῖς A. πάλιν αὐτὸς H. 2. ὑπὸ τοῦ Δ. κερ.] κερ. ὑπὸ τ. Δ. A.H. τοῦ om. B.C.F.G. 3. αἰσχροκερδείας] αἰσχροκερδίας B. 4. βοιώτιον] βοιωτικὸν C. 6. ἔτραπεν ἐκεῖνον] ἔτρεπε κἀκεῖνον A.H. ἔτραπε κἀκεῖνος B.C.D.F.G. Tum ἄνορι B. 10. ῥίψαις] ῥίψας D.F.G. Steph. et mox ἀμπνοάς. ἀνπνοὰς H. 11. καθέλεν] καθεῖλεν F. b 2. ἐνέσκηψε] ἔσκηψε D.F.G. 9. εἰς ἥλ.] πρὸς ἥλ. A.H.

terra procreat fructuum auctor, si semel idem qui sol fuerit, Bacchus
19 habeatur? Quod si Æsculapium solem esse velint, quomodo is ob turpem et infamem quæstum Jovis fulmine conflagravit, sicut his versibus Bœotius ille ac lyricus vates Pindarus cecinit, Æsculapius fulmine conflagravit. Pindar. Pyth. III. 97.

> Perpulit ipsum grandi pretio
> Ardens patenti aurum in manu.
> Tum Saturno satus
> Fulmen per ambos dextera
> Torquens, animam
> Illico tollit, feraque
> Dat eos flamma neci.

20 Quinam a sole orti Asclepiadæ, qui cum ad plura sæcula genus suum propagarint, tum vero mortalium virorum seriem cunctis hominibus nascendi conditione similem affinemque procrearint? Quanquam, hominum istorum sane dum flagitiosas ac turpes numi-

καὶ σελήνην καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ κόσμου μέρη ἀνατρέχοι
21 ἂν ὁ λόγος. Εἴ γε πῦρ μὲν ἦν αὐτοῖς ὁ Ἥφαιστος καὶ c
ἡ θερμὴ δύναμις, Ποσειδῶν δὲ ἡ ὑγρὰ οὐσία, Ἥρα δὲ ὁ
ἀὴρ, καὶ γῆ πάλιν, ἡ μὲν ὄρειος καὶ πετρώδης, Ῥέα, ἡ
δὲ πεδινὴ καὶ γόνιμος, Δημήτηρ, καὶ Κόρη δὲ ἡ σπερ-
ματοῦχος, καὶ Διόνυσος ἡ φυτευτικὴ τῶν ἀκροδρύων
δύναμις, καὶ ἥλιος Ἀπόλλων σὺν τοῖς κατειλεγμένοις,
σελήνη δὲ, ποτὲ μὲν Ἄρτεμις, ποτὲ δὲ Ἀθηνᾶ, καὶ πά-
λιν Ἑκάτη, καὶ Εἰλείθυια, οὐκοῦν πάλιν τὴν κτίσιν
παρὰ τὸν κτίστην, καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ παντὸς ἀλλ'
οὐ τὸν δημιουργὸν θεολογοῦντες ἀπελέγχονται, λίαν
ἐπισφαλῶς καὶ ἐπικινδύνως καὶ ἐπὶ κακῷ τῆς ἰδίας αὐ- d
22 τῶν κεφαλῆς. Εἰ δὲ μὴ τὰ ὁρώμενα σώματα ἡλίου καὶ
σελήνης καὶ ἄστρων μηδέ γε τὰ αἰσθητὰ μέρη τοῦ κό-
σμου φήσουσι θεοποιεῖν, ἀλλὰ τὰς ἐν τούτοις ἀοράτους
δυνάμεις αὐτοῦ δὴ τοῦ ἐπὶ πᾶσιν, (ἕνα γὰρ ὄντα Θεὸν

b 9. καὶ τὰ] καὶ om. B. c. εἴ γε] εἴπερ B. 4. πεδινὴ καὶ γόνιμος] γόν. καὶ πεδ. A.H. 5. Κόρη τε] καὶ κόρη δὲ A.H. 8. τότε—πότε] ποτὲ—ποτὲ A.H. Tum ἡ Ἄρτ. C.D.F. 9. Εἰλήθ.] εἰλείθ. C. 10. οὐκοῦν—μυχοῖς om. B. 13. λίαν—κεφαλῆς om. A.H. d 3. μηδέ γε] γε om. A.H. 4. τὰς ἐπὶ τούτοις F.

num suorum fabulas quasi machina quadam effugiunt, ad solem
21 lunamque scilicet, ac cæteras mundi partes recurrat oratio. Tamen,
si Vulcanum ignem calidamque vim esse volunt, si Neptunum humidam naturam, Junonem aërem, Opem montanum lapidosumque solum, Cererem vero planum ac fertile: si Proserpinam vim seminalem, Bacchum vero nucum similiumque plantarum virtutem: si solem Apollinem, ac reliquos superius nominatos, lunam autem modo Dianam, modo Palladem, modo vel Hecaten, vel Lucinam: profecto agnoscant necesse est, sese rejecto creatore creaturas, ipsamque universi molitionem, non ejus molitorem dei loco venerari: qui quidem gravis nimium periculosusque lapsus est, atque ejusmodi,
22 qui salutem propriam certum in exitium conjiciat. Sin autem responderint, se nequaquam aut ea quæ videntur solis ac lunæ siderumque corpora, aut alias quæ in sensum incurrunt mundi partes, sed tantum iis inclusas aspectumque fugientes veri numinis cunctaque

παντοίαις δυνάμεσι τὰ πάντα πληροῦν, καὶ διὰ πάντων διήκειν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπιστατεῖν, ἀσωμάτως δὲ καὶ ἀφανῶς ἐν πᾶσιν ὄντα, καὶ διὰ πάντων διήκοντα, καὶ τοῦτον εἰκότως διὰ τῶν δεδηλωμένων σέβειν φασὶ,) τί δῆτα τοιγαροῦν οὐχὶ τὰς αἰσχρὰς καὶ ἀπρεπεῖς περὶ θεῶν μυθολογίας ὡς ἂν ἀθέσμους καὶ ἀσεβεῖς παραιτησάμενοι, καὶ αὐτάς γε τὰς περὶ τούτων βίβλους, ὡς δυσσεβῆ καὶ ἀκόλαστα περιεχούσας, ἀφανεῖς ποιήσαντες, τὸν ἕνα καὶ μόνον καὶ ἀόρατον Θεὸν γυμνῶς καὶ p. 122
καθαρῶς καὶ ἄνευ τινὸς αἰσχρᾶς περιπλοκῆς ἀνυμνοῦσι;
23 Τοῦτο γὰρ δέον ἦν ποιεῖν τοῖς τἀληθὲς ἐπεγνωκόσι, μηδὲ κατάγειν καὶ καταβάλλειν εἰς αἰσχρὰς καὶ ἐμπαθεῖς ἀρρητολογίας τὴν σεβάσμιον τοῦ Θεοῦ πρόσρησιν· ἀλλὰ μηδ' ἐν οἰκίσκοις καὶ σκότου μυχοῖς ἀνδρῶν τε οἰκοδομαῖς σφᾶς αὐτοὺς ἐναποκλείειν, ὡς ἔνδον εὑρήσοντας τὸν

d 8. δὲ καὶ] δὲ om. A.H. ἀφανῶς καὶ ἀσωμ. C.F.G. 9. πάντων] πάντων τε C.F.G. 10. σέβειν om. A.H. supra δεδηλουμένων D. pen. αὐτάς γε] αὐτά τε A.H. ult. ἀόρατον] καὶ ἀόρ. A.C.F.G.
p. 122. αἰσχρᾶς] αἰσχρᾶς τούτων D. ἄνευ τέχνης αἰσχρᾶς τινὸς καὶ H. 2. δέον ἦν] ἦν δέον C. ᾖ δέων F. ἦν δέων G. Mox μὴ pro μηδὲ C.F.G. 5. ἀρρητολογίας] ἀρρητουργίας C.D.F.G. Mox πρόρρησιν D. 7. οἰκοδομαῖς] οἰκοδομίαις B.C.D.F.G.

moderantis vires consecrare; (deum enim, cum unus ipse sit, omnis generis virtutibus universa complere, ac per omnia diffusum, rebus quoque omnibus præsidere; adeoque ipsum, qui sine corpore sensibus obnoxio rebus insit omnibus omnesque pervadat ac permeet, sese per ea quæ diximus jure ac merito colere venerarique defendunt.) Quid ni ergo, turpibus et indignis deorum fabulis, tanquam infandis, et impiis valere jussis, ac simul libris omnibus, quibus tantum impietatis ac flagitiorum continetur, funditus exterminatis, unum solumque Deum, quem sensus non attingit, nude ac sincere, et
23 absque fœdo quocunque involucro prædicant. Hoc enim eos facere oportuit, qui verum cognovissent, non autem venerandum illud Dei nomen ad turpes, flagitiosas, dictuque horrendas fabulas abjicere: imo, nec in tuguriis, abditisque tenebrarum latibulis, aut excitatis hominum arte domunculis semetipsos includere, quasi Deum intus reperturi essent; nec in simulacris ex inanima conflatis materia,

Θεὸν, μηδ' ἐν ξοάνοις ἐξ ἀψύχου πεποιημένοις ὕλης τὰς θείας τιμᾶν οἴεσθαι δυνάμεις, μηδὲ μὴν γεώδεσιν ἀτμοῖς
αἱμάτων καὶ λύθρου, καὶ νεκρῶν ζώων αἵμασι κεχαρι- b
24 σμένα τῷ Θεῷ πράττειν νομίζειν. Τούτων δὲ ἁπάντων ὡς ἂν πλάνης δεσμῶν ἀπολυθέντας, χρῆν δήπου τοὺς σοφοὺς καὶ μετεωρολέσχας πᾶσιν ἀνθρώποις τῆς φυσικῆς θεωρίας ἀφθόνως κοινωνεῖν, μονονουχὶ γυμνῶς προκηρύττοντας ἅπασι, μὴ τὰ φαινόμενα, τὸν δ' ἀφανῆ δημιουργὸν τῶν φαινομένων μόνον ἀποθαυμάζειν, καὶ τὰς ἀοράτους αὐτοῦ καὶ ἀσωμάτους δυνάμεις ἀοράτως
καὶ ἀσωμάτως θρησκεύειν, οὐ πῦρ ἅψαντας, οὐδέ γε c
κριὸν καὶ ταῦρον θυσαμένους, ἀλλ' οὐδὲ στεφάνοις καὶ ξοάνοις καὶ ναῶν οἰκοδομαῖς τὸ θεῖον τιμᾶν οἰομένους,
[74] λογισμοῖς δὲ κεκαθαρμένοις καὶ δόγμασιν ὀρθοῖς καὶ ἀληθέσι τοῦτο πράττοντας, ἐν ἀπαθείᾳ ψυχῆς καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ δυνατὸν τῆς ἀρετῆς ὁμοιώσει.
25 'Αλλ' οὐδείς γε πώποτε, οὐ βάρβαρος, οὐχ Ἕλλην, πᾶσιν

a 11. μὴν] τὴν B. b. λύθρου] λύθροις B.D.F.G. γρ. S. λίθροις C. 3. ἀπολυθέντας] ἀπολυθέντες B. qui mox om. καὶ μετεωρ. 8. τὸν δ' ἀφανῆ om. C.F.G. c 2. θυσαμένους] θυσομένους A.H. qui statim om. ἀλλ'. 3. οἰκοδομαῖς] ἀνοικοδομαῖς A.H. 7. κατὰ τὸ δυνατὸν ἀρετῆς. ἀλλ' οὐδ' εἴ γε H.

divinas virtutes colendas esse, nedum terrenis quibusdam fœdi sanguinis vaporibus, ac cæsarum animantium cruore, veluti jucundo
24 quodam officio conciliandum sibi deum arbitrari. Verum erat utique sapientes istos, nihilque nisi arduum ac cœleste loquentes, hisce omnibus quasi errorum vinculis expeditos, humanum genus absque invidia hujus in naturalis speculationis partem ac societatem vocare; nudoque prope dixerim capite omnibus prædicare, non jam ista se quæ cernuntur oculis, sed eum solum, quem nemo videat, istorum omnium architectum suspicere, ac simul facultates ejus incorporeas aspectumque fugientes, cultu pariter neque corporeo, neque sensibus obvio venerari: neque jam igne succenso, neque arietibus taurisve mactatis, imo neque coronis, neque signis, neque templorum substructionibus divinum numen colendum putare, sed purgata mente, sana veraque doctrina, vacuo perturbationibus animo, vita denique sua, quantum homini fas est; ad divinam illius imaginem virtutis
25 ope conformanda, suum ei cultum exhibere. At nemo sane nemo

ἀνθρώποις ταύτης κατῆρξε τῆς ἀληθείας, ἢ μόνος ὁ ἡμέτερος σωτήρ· ὃς δὴ τῆς παλαιᾶς πλάνης πᾶσι τοῖς d ἔθνεσιν ἀποφυγὴν προκηρύξας, τοῖς πᾶσιν ἀφθόνως εὕρατο τὴν πρὸς τὸν ἀληθῆ καὶ μόνον τῶν ὅλων Θεὸν ἐπιστροφήν τε καὶ εὐσέβειαν· οἱ δὲ τηνάλλως σοφοὶ τοῦ βίου τὴν ἀνωτάτω φιλοσοφίαν αὐχήσαντες, ᾗ φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, γνόντες Θεὸν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν, ἢ ηὐχαρίστησαν· ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. Φήσαντες γοῦν εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας.

14 Μετὰ γοῦν τὴν μακρὰν καὶ πολλὴν φιλοσοφίαν, καὶ p. 123 μετὰ τὰς σεμνὰς μετεωρολογίας καὶ φυσιολογίας, ἄνωθέν ποθεν ὡς ἀφ' ὑψηλοτάτης ἀκρωρείας καταπίπτοντες σὺν τοῖς πλήθεσι κατεσύροντο, καὶ τῇ τῶν παλαιῶν b

d. τοῖς] ἀνθρώποις F. 2. προκηρύξας] κηρύξας B. 3. εὕρατο] εὕρετο A. δεδώρηται H. ἁπάντων] ὅλων A.H. 5. τοι ἄλλοι] τὴν ἄλλως A.C.H. τηνάλλως B. γρ. S. τηνάλως F.G. 8. ηὐχαρίστ.] εὐχαρ. A.H. 9. λογισμοῖς] διαλογισμοῖς A.B.C.F.G.H. 11. καὶ ἐσεβάσθησαν om. C.D.F.G. ult. αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμὴν F.
p. 123. 7. ἀκρωρείας] κορυφῆς A.H. ἐφ' B. pro ἀφ'.

sive barbarus sive Græcus, humano unquam generi signum ad veritatis hujus notitiam sustulit: uni hæc servatori nostro gratia debetur, qui cum erroris antiqui fugam universis gentibus prædicavit, tum etiam absque invidia rectam omnibus ad verum omnium, solumque Deum viam atque pietatem indicavit. Contra vero sapientes isti, qui tanto fastu cœlestem quandam in moderanda vita prudentiam jactitabant, *cum Deum cognovissent* (ut divinus loquitur apostolus) Rom. 1, 21, 22, 25. *non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipiens cor eorum. Dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt; et coluerunt, et servierunt creaturæ potius quam creatori, qui est benedictus in sæcula.*

14 Enimvero post longam illam et spissam philosophiæ commentationem, post speciosas de rebus sive cœlestibus, sive naturalibus disputationes, ex illo culmine, sic tanquam ex altissimo quodam montis vertice prolapsi, humi deinceps cum ipsa plebecula volutari, pro-

πολυθέῳ πλάνῃ συνεφύροντο, τὰ τοῖς πολλοῖς ὅμοια,
διὰ τοῦ θύειν καὶ τοῖς ξοάνοις προσπίπτειν, δοξάζειν
ὑποκρινόμενοι, αὔξοντές τε καὶ ἔτι μᾶλλον κρατύνοντες
τὴν δημώδη τῶν μυθικῶν διηγημάτων περὶ θεῶν ὑπό-
2 ληψιν. Πῶς οὖν οὐκ ἂν εἶεν τοῖς πᾶσι πρόδηλοι σε-
μνολογούμενοι μὲν ταῖς φυσιολογίαις, καὶ μέχρι λόγων
τὰ αἰσχρὰ καλλωπίζοντες τῇ παρατροπῇ τῆς ἀληθείας,
ἔργοις δ' αὐτοῖς τὴν μυθικὴν συνιστῶντες πλάνην, καὶ
τὴν πάνδημον δεισιδαιμονίαν; Καὶ οὐδέπω τοῦτο θαυ- c
μαστὸν, ὅτε καὶ αὐτοὺς ἀναγράφουσι τοὺς ἑαυτῶν θεοὺς
3 ταῖς περὶ αὐτῶν συμφερομένους μυθολογίαις. Ἄκουε
γοῦν ὅπως ὁ Ἀπόλλων αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ διδάσκει
ὕμνον, ὃν εἰς ἑαυτὸν ἐξέδωκεν, ὁμολογῶν ἐν Δήλῳ τῇ
νήσῳ ὑπὸ Λητοῦς γεγεννῆσθαι, καὶ πάλιν ὁ Ἀσκληπιὸς
ἐν Τρίκκῃ, ὡς καὶ Ἑρμῆς τετέχθαι ὁμολογῶν ἀπὸ τῆς
4 Μαίας. Γράφει δὲ ὁ Πορφύριος καὶ ταῦτα ἐν οἷς ἐπέ-

b 2. συνεφύροντο] κατεφύροντο C.F.G. πολλοῖς] θεοῖς A.H. 4. ἔτι] ἐπὶ B.C.F.G. 11. συνιστῶντες] συνιστῶντα B. c 2. ἀναγράφουσι] ἀναγράφει B. ἀναγράφεσθαι C.F.G. 3. μυθολογίαις] θεολογίαις A.H. 4. ἄκουε] ἄγε C.F.G. 7. γεγεννῆσθαι] γεγενῆσθαι B.F. 9. ὁ Πορφ.] ὁ om. B.

miscue ad veterum de pluribus diis errorem sese aggregare, denique
eadem se quæ vulgus ipsum opinari, partim sacrificiis, partim simula-
crorum cultu simulare; quo quidem exemplo vulgarem hominum de
fabulosis deorum narrationibus sensum et existimationem augebant
2 simul, ac magis magisque roborabant. Ecquis igitur non plane
videat, speciem eos aliquam gravitatis sua ista physiologia quæsiisse,
verbisque tenus flagitiorum turpitudinem, detorquenda rerum veritate
colorasse, qui opere ipso fabulosum errorem, communemque omnium
superstitionem confirmarent? Quanquam, mirum id sane videri non
debet, cum ex eorum scriptis habeamus, sparsas de diis fabulas
3 deorum ipsorum vocibus comprobari. Audi ergo, quemadmodum
ipsemet Apollo, quem de se ipso hymnum edidit cæteros doceat, ubi
se in Delo insula natum ex Latona confitetur, cui Æsculapium ac
Mercurium adjungemus, quorum alter Triccæ, alter ex Maia pro-
4 creatum se esse pronuntiat. Habet etiam ista Porphyrius, in iis quæ

γραψε Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας, ἔνθα καὶ τῶν χρησμῶν ἐμνημόνευσεν ὧδέ πως ἐχόντων, ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ὦ μέγα πᾶσι χάρμα βροτοῖσιν, d
ἀπὸ σῶν ἱερῶν ματέρος ἁγνᾶς
προθορὼν τοκετῶν.

5 οἷς ἐπιλέγει,

Ἀλλ' ὅτε Λατὼ ὠδὶς ἱερὰ
λάζοιτο πᾶσα, δροθυνομένων
διδύμων τοκετῶν ἔνδοθε σηκῶν,
ἵστατο μὲν γαῖ', ἵστατο δ' ἀὴρ,
πάγνυτο νᾶσος, πάγνυτο κῦμα·
ἀνὰ δ' ἐξέθορες μάντι Λυκωρεῦ,
τοξότα Φοῖβε, κατὰ χρησμολάλων
βασιλεῦ τριπόδων.

6 Καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς πάλιν περὶ ἑαυτοῦ,

c 10. περὶ om. A.H. 11. ἐκ λογίων om. B. qui mox τὸν χρυσοῦν pro τῶν χρησμῶν. 12. ὧδέ πως] ὡδί πως C.F.G. d. ὦ μέγα] ὡς μ. A.H. qui in marg. ὅτι τοὺς περὶ αὐτῶν μύθους αὐτοὶ διὰ τῶν ἰδίων χρησμῶν ἐκράτυναν ὡς Ἀπόλλων ἐν τούτοις. βροτοῖσιν] βροτοῖς A.H. Si sequentes versus sunt anapæstici, ut profecto videntur, sæpe ii contra leges istius metri peccant. 2. ἁγνᾶς προθορὼν] ἁγνῆς προθορὸν B.C. προθορὸν D. ἁγνῆς F.G. 6. λάζοιτοι H. 7. ἔνδοθε σηκῶν om. B.C.D.F. 8. γαῖα] γὰ B. γῆ C.F.G. 9. νᾶσος] νῆσος B.C.F.G. πάγνυτο] πάνυ τὸ B. πάγνοιτο F. ἀνὰ δ'—Φοῖβε. om. B. 10. λυκορεῦ D. 11. τοξότα τε] τε om. A.C.H. ult. καὶ ὁ] καὶ ὃς A. καὶ ὅσα H. Mox αὐτοῦ D.

de hausta ex deorum responsis philosophia scripsit, ubi sequentium oraculorum meminit,

Omni o populo magna voluptas,
Sacra puræ matris ab alvo,
Puer exiliens.

5 Quibus ita subdit,

Partus sævi tota doloris
Dum Latonam vis dia premit,
Sanctæque simul clausa parentis
Gemini quatiunt viscera fœtus:
Tellus sistit, sistit et aër,
Insula sidit, siditque mare,
Tu continuo vates Lycie,
Is, arcitenens Phœbe, sub auras,
Fata loquentum præses tripodum.

6 Similiter Æsculapius ita de se ipso,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Τρίκκης ἐξ ἱερῆς ἥκω θεὸς, ὅν ποτε μήτηρ p. 124
Φοίβῳ ὑπευνηθεῖσα κυεῖ σοφίης βασιλῆα
ἴδριν ἰητορίης Ἀσκληπιόν· ἀλλὰ τί πεύθῃ;

7 ὁ δ' Ἑρμῆς φησὶν,

Ὃς δ' ἐγὼ, ὃν καλέεις, Ζηνὸς καὶ Μαιάδος υἱὸς,
Ἑρμῆς προβέβηκα λιπὼν ἀστραῖον ἄνακτα.

8 Καὶ τὸ εἶδος δὲ ἑαυτῶν ὑπογράφουσι τοῦ σχήματος, ὥσπερ ὁ Πὰν καὶ αὐτὸς ἐν χρησμοῖς περὶ ἑαυτοῦ τάδε b λέγει διδάσκων,

Εὔχομαι βροτὸς γεγὼς
Πανὶ συμφύτῳ θεῷ,
δισσοκέρατι, δισσόποδι,
τραγοσκελεῖ, τρυφῶντι.

9 Ταῦτα ἐν ἀπορρήτοις τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ τέθειται. Οὐκέτ' ἄρα ὁ Πὰν σύμβολον ἦν τοῦ παντὸς, δαίμων δ' ἂν εἴη τις τοιοῦτος, οἷος καὶ ὑπογέγραπται, ὁ καὶ τὸν χρησμὸν ἐκδούς· οὐ γὰρ δὴ τὸ

p. 124. 3. ὑπευνασθεῖσα] ὑπευνηθεῖσα A.H. γρ. S.V. σοφίας] σοφίης A.H. 5. ἰητορίης] ἰητορείης B. πεύθῃ] πεύθω A. πέσθω H. πάθη B. qui om. ὁ δ' Ἑρμῆς—τρυφῶντι. 7. Ὃς δ'—Ἑρμῆς] Jortinus Hist. Eccl. T. II. p. 354. Ὧδ'—Ἑρμείας. καλέεις] καλέει A. καλέω H. qui supra om. ὃν. Μαιάδος] μαιάδες A. 9. προβέβηκα λιπὼν] προβέβηκε λοιπὸν C.F.G. ἀστραῖον] ἀστέρων H. qui mox δὲ αὐτῶν. 11. ἑαυτῶν] αὐτῶν A.H. 12. αὐτὸς] αὐτὸς δὲ C.D.F.G. b 2. γεγὼς] γεγονὼς C.D.F.G. πανὶ] πάνυ A.H. 3. τραγοσκελεῖ] τραγόσκελι A.H. 5. τέθειται] τέθειτε H. οὐκέτ'] οὐκ A.H. 7. οἷος καὶ] καὶ om. F.

En Tricca e sacra venio tibi numen amicum,
Ille Æsculapius, quem Phœbo patre creatum,
Et sophiæ regem, cui vis est nota medendi,
Sustulit alma parens. Sed quid mea numina poscis?

7 Mercurius autem hunc in modum,

Mercurius, quem voce vocas, Maïæque Jovisque
Filius huc veni, cœlesti rege relicto.

8 Quinetiam suorum ipsi corporum speciem figuramque describunt, velut ille Pan, qui cujusmodi fuerit, ex ejus oraculis ita docemur; *Mortalis ego cum sim, nuncupo vota Pani, nativo deo, cornu gemino,*
9 *gemino pede, hircinisque cruribus insigni, voluptuario.* Ejusmodi sunt quæ laudatus auctor in abditis philosophiæ deorum ex responsis haustæ mysteriis recensuit. Pan ergo non jam universi symbolum est, sed dæmon potius, qualem se ipse descripsit, qui oraculum istuc

πᾶν καὶ ὁ σύμπας κόσμος ἔχρησε τὰ προκείμενα.
Τούτου τοιγαροῦν τοῦ δαίμονος, ἀλλ' οὐ τοῦ παντὸς
τὴν εἰκόνα ἐκτυπώσαντες ἄνδρες, τὸ προγεγραμμένον c
10 [75] ἐμιμήσαντο σχῆμα. Καὶ ὁ Ἑρμῆς δὲ πῶς ἂν νοοῖτο ὁ
τῶν ἁπάντων ποιητικός τε καὶ ἑρμηνευτικὸς λόγος, μη-
τέρα Μαῖαν τὴν Ἄτλαντος ὁμολογῶν ἐσχηκέναι, τήν γε
περὶ αὐτοῦ λεγομένην μυθολογίαν, ἀλλ' οὐ φυσιολογίαν
11 ἐγκρίνας; Οὕτω καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς πῶς ἂν μετάγοιτο
εἰς ἥλιον, πατρίδα τὴν Τρίκκην ἐπιγραφόμενος, καὶ ἀπὸ
θνητῆς ὁμολογῶν γεγονέναι μητρός; Πῶς δὲ ἥλιος ὢν
αὐτὸς τοῦ ἡλίου πάλιν υἱὸς ἀποφανθείη; Ἐπεὶ καὶ τὸν d
αὐτοῦ πατέρα τὸν Φοῖβον οὐκ ἄλλον εἶναι τοῦ ἡλίου
12 ἐφυσιολόγησαν. Ἐξ ἡλίου δὲ καὶ θνητῆς γυναικὸς
φάναι αὐτὸν πῶς οὐ πάντων καταγελαστότατον; Ἐπεὶ
καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα ἥλιον, ὃν δὴ Ἀπόλλωνά φασιν
εἶναι, πῶς εἰκὸς ἐν Δήλῳ γεγεννῆσθαι τῇ νήσῳ ὑπὸ

b 11. ἄνδρες] ἀνδρὸς A.H. c 2. ἁπάντων] πάντων H. 5. τήν γε] καὶ τήν γε A.E.H. μυθολογίαν ἔκρινας A. μ. ἐκκρίνας H. 6. ἀσκλήπιος] ὁ ἀσκ. A.H. 7. μετάγοιτο] λέγοιτο B.C.D.F.G. 9. μητρὸς om. F. 10. τοῦ] ὁ τοῦ B. υἱὸς πάλιν] πάλιν υἱὸς A.B.C.E.F.G.H. In E. om. αὐτός. d. καὶ τὸν] καὶ αὐτὴν τὸν A.H. 3. ἡλίου δὲ] δὲ om. A. 4. καταγελαστότατον] καταβλακτικώτατον B. 5. τὸν πατέρα] τὸν om. C.F.G. 6. φασιν] φάναι A.H. 7. γεγεννῆσθαι] γεγενῆσθαι C.F.G.

effudit: neque enim universum, totusve mundus ista respondit.
Quare ipsi quoque artifices, quotquot non universi, sed hujus
dæmonis imaginem expressere, descriptam paulo ante figuram imi-
10 tati sunt. Jam Mercurius, quomodo rerum effectrix omnium inter-
presque ratio haberi possit, cum ipse Maiam Atlantis filiam sese
matrem habuisse fateatur, quippe qui jactatam de ortu suo fabulam,
non istorum physiologiam testimonio judicioque suo comprobarit?
11 Æsculapius denique, quomodo ad solem traducatur, qui et Triccam
sibi patriam vindicet, et mortali se matre natum esse pronuntiet?
Imo, si sol ipse est, quomodo solis filius esse dicatur? nam Phœbum
quidem ipsius patrem, non alium a sole esse physiologi voluerunt.
12 Solem porro Æsculapium ex mortali fœmina suscepisse, cui non
omnium maxime ridiculum videatur? Nam ipsum quoque solem
Æsculapii patrem, quem scilicet Apollinem esse defendunt, cui
tandem in insula Delo, atque a Latona mortali similiter matre

13 θνητῆς πάλιν μητρὸς τῆς Λητοῦς; Ἐνταῦθά μοι τήρει ὁπόσους Ἕλληνες θεοὺς γεννητοὺς γυναικῶν ἐθεολόγησαν, εἰς παράθεσιν, εἴ ποτε πειρῶνται σκώπτειν τὴν τοῦ ἡμετέρου σωτῆρος γένεσιν· καὶ ὅτι οὐ ποιητῶν εἰσὶν αἱ p. 125 φωναὶ, ἀλλ' αὐτῶν τῶν θεῶν αἱ προκείμεναι σημειώσεις.

15 Ποιητῶν μὲν οὖν, ὥς φασι, μύθους περὶ θεῶν πλατ- b τομένων, φιλοσόφων δὲ φυσιολογούντων, χρῆν δήπου εἰκότως τῶν μὲν καταφρονεῖν, τοὺς δὲ θαυμάζειν ὡς φιλοσόφους, καὶ μᾶλλον τῶν ποιητικῶν λήρων τὰς τῶν κρειττόνων ἐκδέχεσθαι πιθανολογίας· θεῶν δ' αὖ πάλιν καὶ φιλοσόφων εἰς ἅμιλλαν κατιόντων, καὶ τῶν μὲν ἐν χρησμοῖς τὰ καθ' ἑαυτοὺς, ὡς ἂν μᾶλλον εἰδότων, ἀκριβῶς διδασκόντων, τῶν δὲ εἰς ἀσυμφώνους καὶ ἀναποδείκτους εὑρεσιολογίας τὰς περὶ ὧν μὴ ἴσασιν ὑπονοίας περιτρεπόντων, τίσιν αἱρεῖ λόγος πείθεσθαι; ἦ τοῦτο

d 8. μητρὸς] γυναικὸς A.H. qui mox om. τήρει ὁπόσους Ἕλληνες θεούς] ὅπως θεοὺς γεννητοὺς B. ὅπως οὓς θ. H. 9. Ἕλληνες] Ἕλληνας D. 10. πειρῶνται] πειρῶντο A.E.H. 11. γένεσιν] γέννησιν B.C.D.F.G.
p. 125. 6. Ὅτι δὲ οὐ] καὶ ὅτι οὐ A.E.H. Mox αἱ om. H. 8. ὥς φασι] ὡς om. C.F.G. b 6. πάλιν om. C.F.G. 7. ἐπὶ χρ.] ἐν χρ. A.C.F.G.H. 10. εὑρησιλ.] εὑρεσιλ. C.F. 12. τίσιν ἐρεῖ λόγος πείθεσθαι] τίς ἐρεῖ πίθεσθαι A, τίς ἐρεῖ C.F.G.H. ἐρεῖ] Dedi αἱρεῖ, notissimo sensu. Vid. Upton. Epictet. Arrian. I. 29. ἦ] ἢ Vigeri margo.

13 procreatum esse persuadeant? Cæterum animadverte mihi, quam multos Græci ex mulieribus genitos deorum in loco numeroque posuerint, ut si quando servatoris nostri generationem ridere conabuntur, hanc iis continuo turbam opponamus; illudque præterea, non poetarum voces a nobis, sed ipsorum deorum testimonia recitari.

15 Ac poetæ quidem, cum fabulas, ut aiunt, de diis confingant, philosophi vero rerum naturalium rationes cum ad ipsos accommodent; æquum sane esset, illos aspernari, hos tanquam philosophos suspicere, similemque vero excellentium hominum orationem potius, quam poeticas amplecti nugas. Nunc autem cum ipsi quoque dii in contentionem cum philosophis certamenque descendant, cumque res illi suas, quibus utique notiores eæ sunt, oraculis accurate planeque doceant; hi vero quasdam tantum iis de rebus suspiciones, quas minime perspectas habent, in absurdas ac futiles disputationum ineptias conferant: utris obsecro fidem habendam esse ratio suadeat?

2 οὐδὲ ἐρωτᾶν ἄξιον; Εἰ δὴ οὖν ἀληθεύσουσιν οἱ θεοὶ c κυροῦντες τὰς περὶ αὐτῶν ἀνθρωποπαθείας, ψευδεῖς ἂν εἶεν οἱ ἀθετοῦντες αὐτάς· εἰ δὲ τῶν φιλοσόφων ἀληθεῖς αἱ φυσιολογίαι, ψευδεῖς ἂν γένοιντο αἱ τῶν θεῶν μαρ-
3 τυρίαι. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, εἴποι τις ἂν, ὁ Ἀπόλλων ἔφη που ἐν χρησμοῖς ἐρωτηθεὶς περὶ αὐτοῦ ὅστις εἴη,

Ἥλιος, Ὧρος, Ὄσιρις, Ἄναξ, Διόνυσος, Ἀπόλλων, d
ὡρῶν καὶ καιρῶν ταμίης, ἀνέμων τε καὶ ὄμβρων,
ἠοῦς καὶ νυκτὸς πολυαστέρος ἡνία νωμῶν,
ζαφλεγέων ἄστρων βασιλεὺς, ἠδ' ἀθάνατον πῦρ.

4 Οὐκοῦν οἱ αὐτοὶ καὶ τοῖς τῶν ποιητῶν μύθοις καὶ ταῖς τῶν φιλοσόφων ὑπονοίαις συμφέρονται, μαχομένοις συνιστάμενοι. Εἰ γὰρ μητέρας ἐπιγράφονται θνητὰς, καὶ πατρίδας τὰς ἐπὶ γῆς ὁμολογοῦσι, πῶς ἂν εἶεν οἵους
5 φυσιολογοῦσιν; Ἔστω γὰρ ὁ Ἀπόλλων ἥλιος—πάλιν γὰρ ἄνω καὶ κάτω εἰς τὰ αὐτὰ περιτρέχων αὐτοῖς ἁλώ-

c. ἀληθεύσουσιν] ἀληθεύουσιν G. 2. αὐτῶν] ἑαυτῶν H. 5. ἂν γένοιντο] γένοιντ' ἂν A.H. ἂν ἐγένοιντο E. 6. εἴποι τις] εἰ εἴποι τις ἂν C.F.G. εἰ item D. ἂν item H. 8. αὐτοῦ] ἑαυτοῦ A.H. 9. Διόνυσος] διὸς υἱὸς A.H. 10. Ἀπόλλων om. D. d 4. πολυαστέρος] πολυή[illegible]ερος C.D.F.G. πολυάστερον H. ἡνία νωμῶν] ἡνία C. ἡνίαν κινῶν ὤμων A.H. 7. ποιητῶν] θεῶν A.H. 9. μαχομένοις] μαχόμενοι C.F.G. 11. πῶς—φυσιολογοῦσιν om. A.H. 14. αὐτοῖς om. C.D.F.G. Tum ἁλώσεται ὁ λόγος A.E.H. ὁ λόγος ἁλ. al.

2 imo, indignum certe fuerit vel hoc quærere. Sed tamen, si dii verum dicunt, qui sibi ipsis attributos humanæ conditionis affectus perturbationesque confirmant; vanos continuo ac mendaces esse, qui eas respuunt, necesse est: sin autem vera philosophorum physiologia
3 est, falsa deorum esse testimonia sequitur. Atqui, dicat etiam aliquis, Apollo ipse consultus aliquando quis esset, hoc responsi dedit,

Sol, idemque Horus, Rex, Bacchus, Osiris, Apollo,
Idem horas, annique vices, ventos, pluviasque,
Auroræque rego, et stellatæ noctis habenas,
Rex simul astrorum, simul immortalis et ignis.

Apollo quam multiplex.

4 Ergo dii cum iidem et poetarum fabulis, et philosophorum suspicionibus testimonium adjungant suum, simul profecto dissentientibus pugnantibusque consentiunt. Enimvero si mortales sibi matres vindicant, seseque terrena ex patria natos fatentur, quomodo ejus-
5 modi esse poterunt, quales physiologorum ore celebrantur? Demus Apollinem solem esse; (rursus enim istorum oratio sursum deor-

σεται ὁ λόγος—πῶς οὖν ἡ Δῆλος, ἡ κατὰ θάλασσαν εἰσέτι νῦν προφαινομένη νῆσος, γένοιτ' ἂν τοῦ ἡλίου p. 126 πατρὶς, μήτηρ δὲ ἡ Λητώ; Ταυτὶ γὰρ ἀρτίως ἐκύρουν ὡς ἀληθῆ γε ὄντα οἱ αὐτοῦ χρησμοί. Πῶς δὲ καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἀνδρὸς θνητοῦ τὴν φύσιν γένοιτ' ἂν ὁ ἥλιος πατὴρ, ἐκ θνητῆς αὐτὸν γυναικὸς πεποιημένος; Ἀλλὰ παρείσθω ταῦτα.

16 Τοῦ δὲ χρησμοῦ τὸ ψεῦδος καὶ ἄλλως ἀπελεγκτέον. b

[76] Οὐ γὰρ δὴ ὁ ἥλιος οὐρανόθεν αὐτοῖς καταβὰς, ἔπειτα τὸν δοχέα πληρώσας, τὸν χρησμὸν ἀπεφοίβαζεν· ἐπεὶ οὔτε δυνατὸν οὔτε θέμις ἀνάγκαις ἀνθρώπων τὸν τηλικοῦτον ὑποτάσσεσθαι φωστῆρα· ἀλλ' οὐδ' εἰ φαῖεν τὴν c ἐν αὐτῷ θείαν καὶ νοερὰν δύναμιν, ὅτι μηδὲ ταύτης γένοιτ' ἂν ποτε δεκτικὴ ἀνθρωπεία ψυχή.
2 Ὁ δ' αὐτὸς ἂν εἴη λόγος καὶ ἐπὶ σελήνης. Εἰ γὰρ τὴν Ἑκάτην αὐτὴν εἶναι φήσουσι, καί πως ἀνάγκαις ἀνθρώπων κα-

d 15. θάλασσαν] θάλατταν A. Tum εἰδέτι F.
p. 126. μήτηρ δὲ ἡ Λητώ. ταυτὶ] καὶ μήτηρ ἡ λητώ ταῦτα A.H. 4. ἀνδρὸς θνητοῦ] θνητοῦ ἀνδρὸς A.H. Mox τῇ φύσει H. b 5. ἀπελεγκτέον] ἐστὶν ἀπελέγχειν A.H. ἀπελεκτέον C. 6. δοχέα] ἀέρα A H. 9. τὸν τηλ.] τὸν om. C. Mox ὑποτάττεσθαι A. c. οὐ δὴ] οὐδ' εἰ A.B.C.F.H. 3. ἀνθρωπεία] θεία B. 5. καί πως] καί περ C.D.F.G.

sumque jactata eundem in circulum redire cogetur;) quomodo igitur Delos insula, quam in medio mari extantem hodieque cernimus, solis patria, quomodo Latona mater ejusdem erit? Ipse enim utrumque verum esse, suis paulo ante oraculis confirmabat. Quo modo denique Æsculapium idem mortali natura præditum ex mortali quoque fœmina suscepit? Verum ista prætermittamus.

16 Enimvero hujus enim oraculi vanitas alia quoque ratione coargui facile possit. Neque enim sol ad istos, credo, cœlitus descendebat, ac deinceps per eum qui numen excepisset Phœbæum oraculum effundebat: cum neque fieri posset, neque vero fas esset, ut tantum sidus humanæ vis necessitati cedere ac parere cogeretur: id quod ne de illa quidem, quam ipsi tribuunt, divina spiritalique virtute dixerint, cum eam nihilo magis humanus animus capere ac sustinere possit.
2 Atque eodem prorsus modo liceat de luna statuere. Quod si Hecaten illam esse dicent, quæ cum humanæ cantionis aut similis

θέλκεσθαι, καὶ διὰ τοῦ δοχέως χρᾶν, εἴς τε αἰσχρὰς καὶ
ἐρωτικὰς διακονίας παραλαμβάνεσθαι αὐτὴν ἄρχουσαν
τῶν πονηρῶν [δυνάμεων, ἤτοι] δαιμόνων, εἰκὸς ἂν εἴη
τὴν Ἑκάτην ταῦτα πράττειν· ὃ καὶ ὁ αὐτὸς ὁμολογεῖ
3 συγγραφεὺς, ὡς κατὰ καιρὸν ἐπελέγξομεν. Πῶς δὲ ὁ d
Πλούτων καὶ ὁ Σάραπις εἰς τὸν ἥλιον δυνατοὶ ἂν εἶεν
φυσιολογεῖσθαι, ὅτε τὸν ἄρχοντα τῶν πονηρῶν δαιμό-
νων ὁ αὐτὸς πάλιν ἀποφαίνεται τὸν Σάραπιν εἶναι τὸν
αὐτὸν τῷ Πλούτωνι; Καὶ χρησμοὺς δὲ τοῦ Σαράπιδος
ἐγγράφων, πῶς ἂν δύναιτο τοῦ ἡλίου αὐτοὺς λέγειν
4 εἶναι; Ἀλλὰ γὰρ ἐξ ἁπάντων τούτων λείπεται μηδὲν
μὲν ἀληθὲς φέρειν ὁμολογεῖν τὰς δηλωθείσας φυσιολο-
γίας, σοφίσματα δ᾽ εἶναι σοφιστῶν ἀνδρῶν καὶ εὑρησι-
17 5 λογίας. Τούς γε τοι τῶν χρησμῶν ὑπηρέτας ἀληθεῖ p. 127 5
λόγῳ φάσκειν δαίμονας εἶναι φαύλους, ἐπ᾽ ἀνθρώπων

c 7. αἰσχρὰς καὶ ἐρωτ.] ἐρωτ. καὶ αἰσχ. A.H. Tum διανοίας B.C.F.G. γρ. S. 9. ἀρχὴ γὰρ οὖσα] ἀρχηγὸν οὖσαν B. ἀσχημονοῦσαν A.H. ἀρχὴ γὰρ οὖσαν E. Malim ἄρχουσαν. Vid. infra p. 175 b 11. δυνάμεων ἤτοι om. A.E.H. 10. τὴν Ἑκ.] ἐπὶ τὴν Ἑκ. A.H. 11. ὃ καὶ] καὶ om. A.H. Tum ὁ αὐτὸς F.G. d. ἐπελέγξ.] ἀπελεγξ. A.G. Mox δαὶ A. Mox δύνατοι ἂν εἰς τὸν ἥλιον E. 5. τὸν αὐτὸν—λέγειν εἶναι om. C.F.G. τὸν αὐτὸν εἶναι E. ὄντα om. A.H. ante τῷ Πλούτωνι. 6. χρησμοὺς δὲ] δὲ om. D. 7. ἐγγράφων] γράφων A.H. αὐτοὺς λέγειν] λεγ. αὐτ. B.E. αὐτὸν post λέγειν A.H. αὐτὰ λέγει D. 11. εὑρεσιολογίας] εὑρησιλ. A.H. εὑρεσιλογίας B.C.

illecebræ necessitate deducatur, tum vero et per eum a quo fuerit
suscepta, respondeat, et obscœnis amoribus ac lenociniis operam
suam navet; esto sane. Cum enim improbarum virtutum, aut
dæmonum potius princeps Hecate illa sit, hæc cum fecerit omnia,
nihil ab sese alienum fecerit. Neque id etiam laudatus scriptor non
3 fatetur, ut suo loco demonstrabimus. Pluto autem et Serapis, qua
tandem physiologia ad solem revocari queant? præsertim cum iste
Serapidem eundem cum Plutone faciens, malorum etiam dæmonum
principem esse velit? Dum vero Serapidos oracula scriptis suis
4 inserit, quo sensu eadem solis esse defendat? Enimvero, his omnibus plane conficitur, uti eos fateri oporteat veri nihil tota ista
physiologia contineri, sophistarum has esse argutias, et commenta
17 verborum inania. At oraculorum administros, si vere loqui volue-
5 rint, improbos esse dæmones, qui ad homines in fraudem inducendos

ἀπάτῃ τὰ ἀμφότερα παίζοντας, καὶ τοτὲ μὲν συντιθε-
μένους ταῖς μυθικωτέραις περὶ αὐτῶν ὑπολήψεσιν ἐπὶ
τῇ πανδήμῳ πλάνῃ, τοτὲ δὲ τὰ τῆς φιλοσόφου γοητείας b
ἐπικυροῦντας ἐπὶ τῇ καὶ τούτων ἐπιτριβῇ καὶ φυσι-
ώσει· ὥστε πανταχόθεν ἁλίσκεσθαι μηδὲν αὐτοὺς ἀλη-
θεύειν.
6 Τοσούτων ἡμῖν εἰρημένων, καιρὸς ἤδη μεταβάντας
τὸ τρίτον εἶδος ἐπελθεῖν τῆς Ἑλλήνων θεολογίας, ὃ δή
φασιν εἶναι πολιτικόν τε καὶ νόμιμον. Μάλιστα γὰρ
ἱκανὸν τοῦτο πρὸς ἔκπληξιν τῶν πολλῶν εἶναι νενόμι-
σται, διά τε τὰ θρυλούμενα μαντεῖα, καὶ τὰς διὰ χρη-
σμῶν ἀκέσεις τε καὶ θεραπείας τῶν πεπονθότων σω-
7 μάτων, τάς τε κατά τινων ἐπισκήψεις. Ὧν δὴ καὶ c
διὰ πείρας ἐλθεῖν φάσκοντες, εὖ μάλα πεπείκασιν ἑαυ-
τοὺς μὲν εὐσεβοῦντας εἰς τοὺς θεοὺς δίκαια πράττειν,
ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν, τὰς οὕτως ἐμφανεῖς καὶ

p. 127. 7. καὶ τὸ] καὶ τότε A.B.C.H. καὶ ποτὲ ed. Viger. cum Steph. consentit D. Mox τιθεμένους H. 8. μυθικωτ.] μυστικωτ. H. 9. τὰ τῆς φιλοσόφου] τὰ σοφιστικὰ τῆς γ. B. φιλοσοφίας C.F.G. b 2. φυσιώσει] φυσειώσει B. καὶ παντ.] καὶ om. A.B.C.F.G. 7. τε καὶ] δὲ καὶ F. 9. τὰς διὰ] διὰ τὰς A.H. 11. ἐπισκήψεις] ἐπισκέψεις D. c. τὸ καὶ] τὸ om. B.C.D.F.G.H.

in utroque luderent; ac modo se ad fabulosas de se ipsis opiniones aggregarent, ut communis ac publicus error foveretur, modo philosophorum etiam præstigias comprobarent, ut fastu et arrogantia inflatis exitium afferrent; sicque nihil unquam dixisse veri modis
6 omnibus convincuntur. Jam vero his a nobis hactenus disputatis, tempus est ut ad tertiam Græcorum theologiæ speciem, quam civilem ipsi ac legitimam nominant, gradum faciamus. Nam id demum ad stultæ multitudinis admirationem ac stuporem longe opportunissimum esse statuerunt; si partim jactatis vaticiniis, partim morbidorum corporum curatione deorum quæsita responsis, partim repen-
7 tinis et gravibus nonnullorum pœnis teneretur. Quæ dum se ipsos etiam expertos esse dicunt, tum vero jure nimirum persuadent, se quidem pie justo erga deos obsequio cultuque defungi, nos vero summæ impietatis reos esse, qui manifestis adeo beneficisque virtu-

εὐεργετικὰς δυνάμεις μὴ ταῖς προσηκούσαις θεραπείαις τιμῶντας. Καὶ πρὸς ταῦτ' οὖν ἑτέραν λόγου ἀρχὴν ἀναλαβόντες ὑπαντήσωμεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

[78] **ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.** p. 129

1 Τὸ τρίτον εἶδος τῆς πολυθέου πλάνης, ἀφ' ἧς δυνάμει καὶ εὐεργεσίᾳ τοῦ λυτρωτοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν p. 130
ἠλευθερώθημεν, ἐν τετάρτῳ τούτῳ συγγράμματι τῆς Εὐαγγελικῆς Προπαρασκευῆς καιρὸς ἀπελέγξαι καλεῖ.
2 Ἐπειδὴ γὰρ τὸ πᾶν τῆς θεολογίας αὐτῶν εἶδος εἰς τρία γενικώτερον διαιροῦσιν, εἴς τε τὸ μυθικὸν ὑπὸ τῶν ποιητῶν τετραγῳδημένον, καὶ εἰς τὸ φυσικὸν τὸ δὴ πρὸς τῶν φιλοσόφων ἐφευρημένον, εἴς τε τὸ πρὸς τῶν νόμων διεκδικούμενον ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ χώρᾳ πεφυλαγμένον,

c 6. τιμῶντας] τιμῶντες B. 8. ὑπαντήσομεν H. τέλος τοῦ τρίτου τόμου C. εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς στι φωνή A.
p. 130. 1. καὶ σωτῆρος] καὶ om. A.H. Mox ἰησοῦ χριστοῦ om. A.B.C. E.F.G.H. post ἡμῶν. 2. τῷ τετάρτῳ] τῷ om. A.B.C.F.G. τε τετάρτῳ E. τε γὰρ τῷ H. 6. μυθικὸν] μυστικὸν H. 7. πρὸς τῶν] ὑπὸ τῶν H. 9. πόλει καὶ χώρᾳ] χ. κ. π. B.C.F.G.

tibus debitum obsequium honoremque negemus. Nos vero ut istis occurramus, novum deinceps disputationis initium faciamus.

LIBER QUARTUS.

PROŒMIUM.

1 Susceptæ disputationis ordo postulat, ut tertiam illius erroris partem, qui deorum multitudinem invexit, quoque liberati redemptoris servatorisque nostri Jesu Christi virtute beneficioque sumus,
2 quarto hoc Præparationis Evangelicæ libro confutemus. Cum enim universam theologiæ suæ rationem in tria veluti communiora genera partiantur, fabulosum, quod poetarum versibus usque adeo jactatum est; naturale, quod a philosophis excogitatum fuit; et illud quod legum auctoritate sanctum atque munitum, in singulis urbibus ac regionibus servari consuevit: ex iis autem duo jam superioribus

τούτων δὲ μέρη δύο ἤδη πρότερον διὰ τῶν πρὸ τούτου
συγγραμμάτων ἡμῖν ἐξήπλωται, τό τε ἱστορικὸν, ὃ δὴ b
μυθικὸν ἀποκαλοῦσι, καὶ τὸ ἐπαναβεβηκὸς τοὺς μύθους,
ὃ δὴ φυσικὸν ἢ θεωρητικὸν ἢ ὅπῃ ἄλλῃ χαίρουσιν προσ-
αγορεύοντες· καιρὸς ἂν εἴη τὸ τρίτον ἐπὶ τοῦ παρόντος
διελθεῖν, τοῦτο δέ ἐστι τὸ κατὰ πόλεις καὶ χώρας συν-
εστὸς, πολιτικὸν αὐτοῖς προσαγορευόμενον· ὃ καὶ μά-
λιστα πρὸς τῶν νόμων διεκδικεῖται, ὡς ἂν παλαιὸν
ὁμοῦ καὶ πάτριον καὶ τῆς τῶν θεολογουμένων δυνάμεως
3 αὐτόθεν τὴν ἀρετὴν ὑποφαῖνον. Διατεθρύληται γοῦν
αὐτοῖς μαντεῖα καὶ χρησμοὶ, θεραπεῖαί τε καὶ ἀκέσεις
παντοίων παθῶν, ἐπισκήψεις τε κατὰ ἀσεβῶν· ὧν δὴ c
καὶ διὰ πείρας ἐλθεῖν φάσκοντες εὖ μάλα πεπείκασιν
ἑαυτοὺς τὰ θεῖα τιμῶντας δίκαια πράττειν, ἡμᾶς δὲ τὰ
μέγιστα ἀσεβεῖν, τὰς οὕτως ἐμφανεῖς καὶ εὐεργετικὰς

a 11. τούτου] τούτων C.D.F.G. b. μυθικὸν] μυθικὸν ἀποκαλοῦσιν καὶ τὸ ἐπαναβεβηκὸς τοὺς μύθους (τοῖς μύθοις H.), ὃ δὴ φυσικὸν ἢ θεωρητικόν (θεολογικὸν H.) A.B.C.H. et proculdubio D.E.F.G. qui cum ed. Viger. collati fuerunt. 2. ἀποκαλοῦσιν—φυσικὸν om. ed. Steph. 5. τοῦτο δέ—τὴν ζημίαν om. B. 6. συνεστὸς] συνεστὼς A. Viger. 7. τῶν νόμων] τὸν νόμον D. 8. ὁμοῦ] νόμου A.H. Tum καὶ om. D. 9. τῶν] τῷ F. 11. χρησμοὶ] χρησμὸς C.F.G. Supra μαντεῖαι H. 12. ἀκέσεις] ἀσκήσεις D. c. ἐπισκήψεις] ἐπισκέψεις A. 3. τὰ δίκαια] τὰ om. A.E.H. Supra δίκαια C.F.G. pro θεῖα. 5. ἐμφανεῖς] ἐμφαντικὰς A.H.

libris in omnium oculis posuerimus, cum historicum, quod fabulosum nominant, tum etiam alterum quod fabulas omnes exuperat, sive id naturale, sive contemplationi addictum, sive quocunque alio nomine appellare malint: sequitur omnino, ut tertium hoc deinceps volumine persequamur. Illud autem est, quod quia per singulas civitates ac regiones constitutum fuit, civile ab iis nuncupatur; eoque præsertim legum vi præsidioque defenditur, quod non antiquum modo patriumque sit, verum etiam eorum quos ipsi deorum in loco numeroque ponunt, virtus atque potentia, hoc tanquam rei per
3 se ipsam loquentis testimonio declaretur. Enimvero, pridem apud istos oracula quædam atque responsa, morborum omnis generis curationes, illatæque cœlitus in impios gravissimæ calamitates celebrantur; quæ dum se ipsos etiam experientia nosse profitentur, tum vero jure sibi nimirum persuadent, se quidem quod deos colant, juste omnino

δυνάμεις ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένους, ἄντικρυς δὲ παρα-
νομοῦντας· δέον σέβειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν
τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἐφέπεσθαι τῇ τῶν προπα-
τόρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔρωτι καινο-
τομίας. Ταύτῃ γοῦν φασὶν ἐπαξίως καὶ θάνατον ὑπὸ d
4 τῶν νόμων ὡρίσθαι τοῖς πλημμελοῦσι τὴν ζημίαν. Τὸ
μὲν οὖν πρῶτον ἱστορικόν τε ὂν καὶ μυθικὸν τῆς θεολο-
γίας εἶδος ὅπῃ τις βούλεται ποιητῶν τιθέσθω, ὥσπερ
οὖν καὶ φιλοσόφων τὸ δεύτερον, διὰ τῆς τῶν μύθων
φυσικωτέρας ἀλληγορίας ἀπηγγελμένον· τὸ δὲ τρίτον,
ὃ καὶ πρὸς τῶν ἀρχόντων ὡς ἂν παλαιὸν ὁμοῦ καὶ πο-
λιτικὸν τιμητέον τε καὶ φυλακτέον εἶναι νενομοθέτηται,
μήτε τις ποιητῶν, φασὶ, μήτε φιλοσόφων κινείτω· τοῖς
δ' ἐκ παλαιοῦ κρατήσασι θεσμοῖς ἔν τε ἀγροῖς καὶ πό-
λεσι μενέτω πᾶς στοιχῶν, νόμοις πατρίοις πειθόμενος.
5 Πρὸς δὴ οὖν ταῦτα καιρὸς ἀποδοῦναι τὸν παρ' ἡμῖν p. 131

c 7. ἕκαστον] ἕκαστα D.F.G. 9. προπατόρων] προτέρων D. 10. ἀλλὰ μὴ] μὴ δὲ A.E.H.S.V. Mox φησὶν H. d 4. ὅπῃ] ὅποι B.C. D.F.G. 6. φυσικωτέρας] φυσιολογίας H. et mox ἀπαγόμενον pro ἀπηγγελμένον. 9. τε καὶ] τε om. B.C.F. Tum φυλακτέων F.G. τιμητέων item G. 10. φασι μήτε] φασὶν ἢ A.H. 11. δ' ἐκ παλαιοῦ] δὲ παλαιοῖς H. 12. ἔν τε ἀγροῖς] ἐν θεάτροις A.H. γρ. S.V. ult. ταῦτα] καὶ ταῦτα C.F.G.

p. 131. παρ' ἡμῖν λόγον] παρ' ἡμῶν ἀπολογισμὸν A.H.

facere; nos autem admodum impie, qui tam perspectas beneficasque virtutes nihili faciamus; adeoque leges palam a nobis aperteque violari, cum patrios quemque ritus religiose colere oporteat, neque intacta dudum instituta convellere, sed pressis quasi vestigiis majorum pietatem ita consectari, nihil ut præterea rerum novarum studio curiosius moliatur. Quare pœnam etiam capitis in hujus maleficii
4 reos juste legibus constitutam esse pronuntiant. Nam primum sane theologiæ historicum fabulosumve genus, suo poeta quilibet fingat arbitrio: alterum item illud, propius ad naturam allegorica fabularum explicatione traductum, philosophorum disceptationibus permittatur. At vero tertium hoc, quod utpote antiquissimum ac civile ipsorum etiam principum legibus retinere et observare jubemur, nec poetarum inquiunt, nec philosophorum ullus attingat: sed qui jam olim tam in agris, quam in urbibus ritus obtinuit, ad eum constanter
5 omnes, patriis addicti legibus, adhærescant. Hæc sunt quibus in

λόγον, ἀπολογισμόν τε ὑποσχεῖν τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
εὐαγγελικῆς πραγματείας ἀντικηρυττούσης τοῖς εἰρημέ-
νοις, καὶ τοῖς τῶν ἐθνῶν ἁπάντων νόμοις ἀντινομοθε-
τούσης.

6 Ὅτι μὲν οὖν οὐ θεοὶ τὰ ἄψυχα ξόανα προφανὲς καὶ
αὐτόθεν, ὅτι δ' οὐδὲ τὰ τῆς μυθικῆς αὐτῶν θεολογίας φέρει
τινὰ σεμνὸν καὶ θεοπρεπῆ λόγον ἐν τῷ πρώτῳ δέδει-
κται συγγράμματι, ὥσπερ οὖν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ
τρίτῳ ὅτι μηδὲ τὰ τῆς φυσικωτέρας καὶ φιλοσόφου τῶν b
μύθων ἑρμηνείας ἀβίαστον αὐτοῖς περιέχει τὴν ἐξήγη-
7 σιν. Τὸ δὴ τρίτον φέρε σκεψώμεθα, τί ποτε χρὴ νο-
μίζειν τὰς ἐν τοῖς ξοάνοις ἐμφωλευούσας δυνάμεις· πό-
τερα τὸν τρόπον ἀστείας καὶ ἀγαθὰς καὶ ὡς ἀληθῶς θείας,
8 ἢ τούτων ἁπάντων τὰ ἐναντία. Ἄλλος μὲν οὖν τάχα
[79] ἂν ἴσως, τὸν περὶ τούτων ἐφοδεύων λόγον, πλάνην εἶναι
τὸ πᾶν καὶ γοήτων ἀνδρῶν τεχνάσματά τε καὶ ῥᾳδιουρ-

a 3. ἀντικηρυττούσης τ. εἰρ. om. C.F.G. 4. ἀντινομοθετούσης] ἀντι-νομοθετοῦντες F.G. 6. οὐδὲ] δὲ om. C.D.F.G. 7. φέροι] φέρει A.C.F.G.H. 10. τρίτῳ] ἐν τῷ τρ. A.H. φυσικωτέρας] μυθικῆς B. μυθικωτέρας C.F.G. b 2. τὸ δὴ] τὸ δὲ A.C.G.H. Hic titulus cap. 2. A. 4. ἐμφωλευούσας] φωλευούσας A.H. 5. πότερα τὸν τρόπον] πότερα τῷ τρόπῳ H. 6. καὶ ὡς] καὶ om. B.C.F.G. 7. ἄλλως] ἄλλος A.B.H. ἄλλο C. ἄλλως D. 8. ἐφοδεύων] ἐφοδρεύον F.

præsentia sic nobis respondendum est, ut evangelici instituti, quod a servatore nostro allatum est, rationem cum aliqua defensione reddamus, in quo leges istis omnibus ac gentium universarum legibus con-
6 trariæ feruntur atque promulgantur. Primum itaque, simulacra inanima deos non esse, ipsi quoque facile agnoverint: deinde, nihil prorsus quod speciem aliquam deo dignam habeat, fabulosa eorum theologia contineri, primo libro satis ostendimus; postremo, ne ipsam quidem naturæ propiorem ac philosophicam fabularum interpretationem, non coactas habere explicandi rationes, in secundo
7 tertioque probavimus. Nunc igitur, id quod tertium est videamus, quid de virtutibus in simulacris delitescentibus existimare oporteat; easne moribus liberales, probas, vereque divinas esse, an omnino
8 contra. Quanquam, alius forte qui hanc disputationem insisteret, quicquid isti narrant, fraudem et errorem esse, ac veneficorum artes, præstigiasque contenderet, itaque vulgarem funditus opinionem evel-

γίας ὑπεστήσατο, καθόλου περιγράφων τὴν δόξαν, ὡς
μὴ ὅτι θεοῦ, ἀλλὰ μηδὲ πονηροῦ δαίμονος εἶναι νομίζειν c
τὰ περὶ αὐτοῦ θρυλούμενα. Τὰ μὲν γὰρ ποιήματα καὶ
τὰς τῶν χρησμῶν συνθέσεις οὐκ ἀφυῶν ἀνδρῶν, εὖ μάλα
δὲ πρὸς ἀπάτην ἐσκευωρημένων πλάσματα τυγχάνειν,
μέσῳ καὶ ἀμφιβόλῳ συγκείμενα τρόπῳ, πρὸς ἑκάτερά
τε τῶν ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως προσδοκωμένων οὐκ ἀφυῶς
ἐφαρμόζειν· τὰ δὲ τὸν πολὺν ἀπατῶντα διά τινων τερα-
9 τειῶν θαύματα φυσικαῖς αἰτίαις ἀνῆφθαι. Πολλὰ γὰρ
εἶναι εἴδη ῥιζῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ φυτῶν, καὶ καρπῶν, d
καὶ λίθων, ξηρῶν τε ἄλλων καὶ ὑγρῶν παντοίας ὕλης
δυνάμεων ἐν τῇ τῶν ὅλων φύσει, τὰ μὲν ἀποκρουστικὰ
καί τινων ἀπελαστικὰ, τὰ δὲ συνάγειν πεφυκότα καὶ
ἐφέλκεσθαι, τὰ δὲ διακρίνειν καὶ σκεδαννύναι πυκνοῦν τε

b 10. καθόλου om. B.C.F.G. Tum τὴν θείαν δόξαν C.F. τὴν θείαν G. 11. ἀλλὰ μηδὲ] ἀλλά γε H. c 2. αὐτοῦ] αὐτῶν B.C.F.G. ποιήματα] γοήματα F. 3. συνθέσεις] συνθήσεις B.C. 4. εὖ μάλα δὲ] μάλα δ' εὖ B.D.F.G. μᾶλλον δ' εὖ C. ἐσκευωρημένων] ἐσκαιωρ. B.C.F.G.H. Mox τε om. E. 7. προσδοκωμένων οὐκ ἀφ. om. A.H. Sed A. in marg. m. rec. 9. θαύματα] θραύματα F. 10. πολλὰ] πολλὰς A. qui mox om. εἴδη. Hoc item H. d. ξηρῶν τε ἄλλων καὶ ὑγρῶν] ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς V. γρ. S. 3. ἀπελαστικὰ] ἀποτελεστικὰ A.H. Sed A. cum γρ. ἀπελαστικά. Supra ἀποκρουτικὰ F. 6. πυκνοῦν τε καὶ] ἢ πυκνοῦν καὶ A.H.

leret, ut non solum deo, sed ne malo quidem dæmoni quæ passim de
illo jactantur, assignanda esse statueret. Quippe, responsa enim
deorum artificiosis versibus illigata, hominum utique non bardorum
atque stultorum, sed ad fallacias dolosque moliendos apprime facto-
rum commenta esse; quæ ancipiti et ambiguo sermone contexta, in
utramque expectati rerum eventus partem non inepte cadere et
quadrare possint. Ea vero, quibus rudi plebeculæ imponitur, circu-
9 latorum prodigia, cum naturalibus caussis esse conjuncta. Plurima
enim universa in natura existere, radicum, herbarum, plantarum,
fructuum, lapidum, itemque aliarum ex omni materia, sive siccarum,
sive humidarum virtutum genera, quarum aliæ propellendi et ejici-
endi vim habeant, aliæ committendi atque attrahendi, aliæ secer-
nendi ac dissipandi, aliæ contra vel constipandi vel sistendi, itemque
laxandi, humectandi, rarefaciendi: rursumque servandi aliæ, aliæ

Multiplex fallendi ratio, qua Dæmones uterentur.

καὶ στέλλειν δυνάμενα, ἕτερα δὲ χαλᾶν καὶ ὑγραίνειν
καὶ ἀραιοῦν, σώζειν τε αὖ πάλιν ἄλλα καὶ ἕτερα κτεί-
νειν, τρέπειν τε διόλου, καὶ τὸ παρὸν ἐναλλάττειν, καὶ
τοτὲ μὲν τῇδε μεταποιεῖν, τοτὲ δὲ τῇδε, καὶ τὰ μὲν πρὸς
πλείω χρόνον τὰ δὲ πρὸς βραχὺν τοῦτο ποιεῖν, καὶ πάλιν
τὰ μὲν εἰς πλῆθος τὰ δὲ μέχρις ὀλίγων μόνον ἰσχύειν,
καὶ τῶν μὲν τάδε ἡγεῖσθαι, τισὶ δὲ ἕτερα ἐπακολουθεῖν,
συντρέχειν τε ἄλλα ἄλλοις, καὶ συναύξειν καὶ συμφθεί-
ρεσθαι· ναὶ μὴν καὶ ὑγιείας εἶναι τινὰ ποιητικά, ἰατρι- p. 132
κῆς οὐκ ἄπωθεν ἐπιστήμης, τὰ δὲ νοσοποιὰ τυγχάνειν
καὶ δηλητήρια· ἤδη δὲ φυσικαῖς ἀνάγκαις συμβαίνειν
τινά, καὶ τῇ σελήνῃ συναύξειν καὶ συμφθίνειν, ζώων τε
εἶναι καὶ φυτῶν καὶ ῥιζῶν ἀντιπαθείας μυρίας, καὶ πολ-
λὰ θυμιαμάτων καρωτικῶν τε καὶ ὑπνωτικῶν, ἑτέρων δὲ
φαντασίας ποιητικῶν· συναίρεσθαι δὲ οὐχ ἥκιστα καὶ τὰ
χωρία καὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς τελίσκεται τὰ γιγνόμενα·

d 6. στέλλειν] στένειν B. 7. σώζειν] καὶ σ. A.H. 8. τρέπειν—ἐναλλάττειν om. H. 11. βραχὺν] βραχὺ H. 12. ποιεῖν] ποιεῖ B. 13. ὀλίγον] ὀλίγων A.B.C.E.F.G.H. Vigeri margo. Pergit H. ἤ τι πρὸς βράχυν τοῦτο ποιεῖν, καὶ μέχρις ὀλίγων. 16. συμφθείρεσθαι] φθείρεσθαι D. συμφέρεσθαι H. ὑγιείας] ὑγείας F.G.

p. 132. ἄπωθεν] ἄποθεν B.C.D.E. 3. δὲ καὶ] καὶ om. A.B.C.F.G.H. 5. φυτῶν—ῥιζῶν] ῥιζῶν—φυτῶν A.E.H. 7. συναίρεσθαι] συνίεσθαι H. qui mox om. καὶ τά. 9. γινόμενα] γιγνόμενα A.H.

perimendi, ac præsentem corporis statum modo in hunc, modo contrarium penitus immutandi: atque aliarum efficacitatem longiori, aliarum breviori tempore circumscribi; similiterque aliarum ad plures, ad pauciores aliarum sese diffundere; præterea alias præire, sequi alias, alias denique concurrere cum aliis, et cum iis augeri pariter, pariterque corrumpi. Et quidem quod sanandi vis nonnullis insit, aliis autem morbos atque exitium creandi, nihil habere a medendi arte alienum. Jam vero pleraque naturali quadam necessitate contingere, cumque ipsa luna crescere simul simulque decrescere: oppositas animantium, plantarum, atque radicum affectiones infinitas esse: vaporum multa esse genera, cum eorum quibus gravedo, ac sopor inducitur, tum etiam eorum quibus cogitatio perturbatur: loca item atque regiones, in quibus singula perficiantur conferre

ὄργανά τε εἶναι καὶ σκεύη πόρρωθεν αὐτοῖς ἐπιτηδείως τῇ τέχνῃ προηυτρεπισμένα· πολλοὺς δὲ καὶ συνεργοὺς τῆς μαγγανείας παραλαμβάνεσθαι ἔξωθεν, πολυπραγ- b μονοῦντας τοὺς ἀφικνουμένους καὶ τὰς ἑκάστου χρείας καὶ ὧν ἧκέ τις δεησόμενος· πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἄδυτα καὶ τοὺς τοῖς πολλοῖς ἀβάτους μυχοὺς τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀποκρύπτειν· καὶ τὸ σκότος δὲ οὐ μικρὰ συνεργεῖν τῇ κατ' αὐτοὺς ὑποθέσει· καὶ αὐτὴν δὲ οὐχ ἥκιστα τὴν προλαβοῦσαν ὑπόληψιν, καὶ τὴν τῶν ὡς θεοῖς προσιόντων αὐτοῖς δεισιδαιμονίαν, τήν τε ἐκ προγόνων προκατασχοῦσαν ἐν αὐτοῖς δόξαν. Προσκείσθω καὶ τὸ τῶν πολλῶν ἠλίθιον τῆς διανοίας, τό τε ἀδρανὲς τοῦ λογι- c σμοῦ καὶ ἀβασάνιστον τοῦ πλήθους, καὶ ἔμπαλιν τὸ δεινὸν καὶ κακεντρεχὲς τῶν περὶ τὴν κακότεχνον ταύτην διατριβὴν τευταζόντων, τό τε τῶν γοήτων ἀπατηλὸν καὶ πανοῦργον τοῦ τρόπου, τοτὲ μὲν τὰ πρὸς ἡδονὴν

a 10. ἐπιτηδείως] ἐπιτήδεια H. 11. πολλοὺς—ἐκφεύγειν om. B. b 3. ἑκάστου] ἑκάστῳ C.G. ὧν] καὶ ὧν C.D.E.F.G. Mox δεηθησόμενος A.H. 6. καθ' ἑαυτοὺς] κατ' αὐτοὺς A.C.F.G.H. 7. αὐτὴν] αὐτὴ A.H. 9. αὐτοῖς] αὐτῶν A. om. H. εἰς D. 10. ἐν om. D.H. Tum ἑαυτοῖς H. 11. ἠλίθιον] ὑλίθιον C. c 2. κακεντρεχὲς] κακυντ. C. καικεντ. H. 5. πανοῦργον] κακοῦργον F.G.

plurimum: homines istos præterea instrumentorum suam ad artem affabre elaboratorum copiam habere longe ante provisam; multos etiam diversis ex partibus sibi comparare præstigiarum suarum adjutores ac socios, qui sese advenientibus obtrudentes, quo quisque indigeat curiose ac diligenter inquirant. Quinetiam pleraque secretis in templorum adytis, et iis, quorum ab accessu prohibetur multitudo, penetralibus occultari; eorumque consilia partim loci tenebris, partim hominum, qui se deos ipsos adire credant, superstitione, partim denique derivata pridem a majoribus opinione, quæ omnium animos occuparit, non mediocriter permoveri. Accedat porro cum plebeiorum ingeniorum stultitia, rudisque multitudinis imbecillum, ac nulla probatum experientia judicium; tum vero callida versutaque eorum qui maleficam artem assidue tractant versantque solertia, impostorumque mores ad omnem fallaciam astutiamque compositi; qui modo læta cuique ante ac jucunda pollicentur, præsentemque fortu-

ἑκάστῳ προϋπισχνουμένων καὶ τὸ παρὸν ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι θεραπευόντων, τοτὲ δὲ τοῦ μέλλοντος καταστοχαζομένων, καὶ εἰς ἄδηλον καταμαντευομένων, τήν τε διάνοιαν τῶν χρησμῶν ἀμφιβολίαις ῥημάτων καὶ ἀσαφείαις ἐπισκοτούντων, ὡς μή τινα συνιέναι τὸ χρησθὲν, d
τῇ δὲ τοῦ λεχθέντος ἀδηλίᾳ τὸν ἔλεγχον ἐκφεύγειν.

11 Πολλὰ δὲ συμβαίνειν καὶ ἄλλαις τισὶν ἀπάταις καὶ τερατείαις, συμπαραλαμβανομένων τοῖς γιγνομένοις ἐπῳδῶν δή τινων μετά τινος ἀσήμου καὶ βαρβαρικῆς ἐπιρρήσεως, ἵνα δὴ ὑπὸ τούτων σπουδάζεσθαι δοκῇ τὰ μηδ' ὁτιοῦν πρὸς αὐτῶν γιγνόμενα· μάλιστα δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τῶν ἀπὸ παιδείας ὁρμᾶσθαι νομιζομένων ἐκπλήττειν αὐτῶν δὴ τῶν χρησμῶν τὰ ποιήματα, εὖ μὲν τῇ συνθέσει τῶν ῥημάτων κεκαλλωπισμένα, εὖ δὲ τῷ
[80] τῆς μεγαλοφωνίας ὄγκῳ τετυφωμένα, πολλῷ δὲ καὶ τῷ τῆς ἀνατάσεως κόμπῳ τῷ τε πεπλασμένῳ τύφῳ τῆς

c 7. ἐλπίσι ἐπὶ χρησταῖς H. 8. καταστοχαζομένων] καταμαντευομένων H. et mox καταστοχαζομένων. 10. καὶ om. D. 11. ὡς μή τινα συνιέναι] εἰς τὸ μή τινα συνεῖναι A.H. εἰς τὸ item γρ. S.V. d. ἀδηλίᾳ] ἄδηλα F. 2. ἄλλαις om. F. 4. γινομένοις] γιγνομένοις B. δὴ om. E. 5. ἐπιρρήσεως] ἀπορρήσεως A.H. Sed A. cum ἐπιρ. in marg. 6. δοκεῖν] δόκῃ A.B.C.F.G.H. δοκεῖ D.E. 7. γινόμενα] γιγν. A.B. Tum δὴ A.H. pro δέ. 8. παιδείας] παιδιᾶς B.C.F.G.H. 9. χρησμῶν] χρησμῳδῶν. vid. p. 153. Toup. 10. ποιήματα] Sic A. marg. ποιητικὰ in textu, γρ. S.V. ποιητικὰ H. 12. ἀνατάσεως] ἀναστάσεως H. 13. τύπῳ] τύφῳ A.H.S.V. Supra γρ. κόσμῳ S.

nam meliori spe consolantur, modo etiam de futuro conjicientes, incerto dubioque sensu vaticinia fundunt, responsique mentem verborum amphiboliis ac tenebris involvunt, uti ne quis oraculum intelligat, ipsi vero ambiguitate dictorum ansam reprehensionis effugiant.

11 Addiderit etiam pleraque aliis fraudibus præstigiisque contingere, ut quod iis quæ tum fiunt cantiones nescio quas adhibeant, cum ignota quadam et barbara invocatione conjunctas, ut præcipuo studio in ea quæ nihil prorsus ad illos pertineant incumbere videantur: nihil tamen æque multitudinis animos percellere, atque concinnata oraculorum, quæ cum liberali eruditione fundi putantur carmina; utpote quæ cum structura verborum ornata, tum vero tumore et granditate orationis inflata sint, multoque vocis ac reliquæ ostentationis fuco,

θεοφορίας ἐσχηματισμένα, καὶ διὰ τῆς ἀμφιβόλου φωνῆς τὸν πάντα σχεδὸν ἀπατῶντα λεών.

2 Ὅσα γοῦν αὐτοῖς τὴν ἀμφιβολίαν ἐκπέφευγε τῶν p. 133 χρησμῶν, οὐ κατὰ πρόγνωσιν τοῦ μέλλοντος κατὰ δέ τινα στοχασμὸν ἐξηνεγμένα, τούτων μυρία, μᾶλλον δὲ b τὰ πάντα σχεδὸν, ἥλω πολλάκις τῆς προρρήσεως ἀποπεπτωκότα, ἐναντίως ἢ κατὰ τὸ χρησθὲν τοῦ τῶν πραγμάτων τέλους τὴν ἔκβασιν ἀπειληφότος, εἰ μήποτ' ἄρα σπανίως ἕν ποτε ἐκ μυρίων συμβὰν κατά τινα φορὰν συντυχικὴν, ἢ κατὰ τὴν στοχασθεῖσαν τοῦ μέλλοντος προσδοκίαν, τὸν χρησμὸν ἐπαληθεύειν ἐνομίσθη ποιεῖν.

2 Ὃ δὴ καὶ μάλιστα θρυλοῦντας ἂν ἴδοις, καὶ στήλαις ἐγχαράττοντας, καὶ πανταχόσε γῆς βοῶντας· ὅτι μὲν, εἰ τύχοι, τοσοίδε τὸν ἀριθμὸν ἀπεσφάλησαν, μηδαμῇ c μηδενὸς ἐθέλοντας μνημονεύειν, ὅτι δὲ τῷδε ἀπὸ μυρίων

d 14. θεοφορίας] θεοφονίας H.
p. 133. 6. ὅσα γοῦν ἐκπέφευγε τὴν ἀμφιβολίαν αὐτοῖς τῶν χρ. B.C.F.G. ἐκπέφυκε H. pro ἐκπέφευγε. 9. ἐξηνεγμένα] ἐξενηνεγμένα D.F.G. b. δὲ τὰ πάντα σχεδὸν A. marg. m. rec. om. H. προρρήσεως] προσρήσεως H. 4. ποτ'] πῶς H. 6. φορὰν] συμφορὰν H. qui mox om. ἢ. 8. μάλιστα] ἡμᾶς μάλιστα E. 9. καὶ στήλαις] καὶ om. D. ubi mox ἀπανταχόσε. c. μηδαμῇ] μηδαμὰ A.H. μηδαμῇ μηδαμῶς ἐθέλοντας conj. Vigerus in marg. Dedi ἐθέλοντας pro ἐθέλοντες. 2. τῷδε] τόδε C.D.

ipsaque specie præsentis afflatum numinis mentiantur, atque universum fere populum dubia vocum significatione decipiant.

2 Enimvero quæcunque ab istis sine ulla responsi ambiguitate prædicta sint, non ex præsensione quadam ac scientia futurorum, sed ex aliqua tantum conjiciendi vi pronuntiata; ex iis infinita plane, deprehensum esse, imo prope dixerim omnia, prædictionis sæpius veritate caruisse, cum res contrarium oraculo finem et exitum habuissent: nisi vero, quod raro admodum, atque unum ex infinitis aliquid, aut casu fortuito, aut spe aliqua futurum augurata contigerit, id veritatis

2 opinionem oraculo conciliet. Nam illud demum esse, quod ab istis jactari maxime, terrarum ubique magna voce prædicari, in cippos et columnas incidi videas; qui cum (si quando res ita tulerit,) quod tam multi expectatione sua decepti fuerint, verbum plane nullum fieri velint; tum vero, quod uni ex infinitis alicui prout ab oraculo

συνέτυχέ τι τῶν χρησθέντων ἄνω καὶ κάτω περιφέροντας· ὡς εἴ τις καὶ ἐπὶ δύο λαγχάνουσιν ἀπὸ μυρίων, εἰ ἄρα ποτὲ εἰς ἅπαξ αὐτοὺς κατὰ τῶν αὐτῶν συμπεσεῖν ἔτυχε, θαυμάζοι, ὡς κατὰ μαντείαν καὶ πρόγνωσιν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέροις συνέβη περιελθεῖν ἀριθμόν.

3 *Οὕτω γὰρ ἔχειν τὸ ἀπὸ μυρίων ἐπὶ μυρίοις χρησθέντων ἅπαξ ποτὲ συμβὰν κατὰ τύχην· ὃ καὶ συνιδόντα τὸν* d *μηδὲν στερρὸν ἐν βάθει ψυχῆς κεκτημένον ὑπερεκπλήττεσθαι τὸ χρηστήριον, ᾧ πολὺ κρεῖττον ἦν τὸ μὴ ἀφραίνειν συλλογισαμένῳ ὅσοις ἄλλοις θανάτου γεγόνασιν αἴτιοι στάσεώς τε καὶ πολέμων οἱ δεδηλωμένοι, σκέψασθαί τε τῶν παλαιῶν τὰς ἱστορίας, καὶ συνιδεῖν ὡς οὐδὲ τὸ τηνικάδε ἀρετῆς τι θεῖον ἔργον ἐνεδείξαντο, ὁπηνίκα ἤνθει μὲν τὰ Ἑλληνικά, συνειστήκει δὲ τὰ πρὶν βοώμενα νῦν δὲ μηκέτ' ὄντα χρηστήρια, πάσης προνοίας*

c 5. *εἰ ἄρα*] *συνέτυχέ τι τῶν χρησθέντων ἄνω καὶ κάτω περιφέροντας· εἰ ἄρα* C. 6. *θαυμάζοι*] *θαυμάζειν* H. 9. *ἔχειν*] *συνέβη* A.H. *ἔχει* D. 10. *συμβὰν*] *συμβάντων* A.H.S.V. d. *συνιδόντα*] *συνιδόντες* B. 2. *βάθει*] *βάθη* C. 7. *παλαιῶν*] *πολλῶν* C.D.F.G. 8. *τι θείας*] *ἢ θ.* A.H. Tum *θεῖον ἔργον ἐνεδείξ.* B.C.D.F.G. *γρ.* S.V. 9. *ἤνθει μὲν*] *μὲν ἤνθ.* B. *Ἑλληνικὰ συνειστήκει δὲ*] *Ἑλλήνων καὶ συνεστήκει* A.H. 10. *μηκέτ' ὄντα*] *μὴ καί τινα* A.H. *τὰ μηκέτ'* C.D.F.G. 11. *προνοίας—σπουδῆς*] *σπ.—πρ.* B.

responsum fuerat, acciderit, id nullo non loco circumferant. Qua in re perinde se gerant, ac si quis, cum ex infinita hominum micantium, aliove sortis genere utentium multitudine, duo aliqui vel semel tantum in eadem casu incurrerent, factum miraretur, quasi ex divinatione quadam sortisque futuræ scientia, unus atque idem utrique numerus obtigisset.

3 Eandem enim ejus esse rationem, quod unum ex infinitis vatum responsis, ac circa res numero infinitas editis, forte fortuna semel evenerit: id quod ubi quis intellexerit, cujus animus nihil intus solidi, nihil constantis habeat, tum vero hominem oraculi certitudinem obstupescere; quem sane longe præstaret, vecordia posita, secum diligentius reputare, quam multis aliis vel interitum, vel dissensiones et bella genus id hominum consciverit, ac veterum historiarum memoriam cogitatione repetendo, animadvertere, ne tum quidem ullum ab iis divinæ virtutis opus editum fuisse, cum et res Græciæ maxime florerent, et jactata quondam oracula, quæ hoc

καὶ σπουδῆς ἠξιωμένα πρὸς τῶν ἐπιχωρίων, τῶν δὴ πατρῴοις νόμοις τε καὶ μυστηρίοις σεβόντων τε αὐτὰ

4 καὶ θεραπευόντων. Καὶ τότε γοῦν μάλιστα τὸ μηδὲν δύνασθαι ἀπηλέγχθησαν ἐν ταῖς τῶν πολέμων συμφοραῖς, ἐν αἷς βοηθεῖν ἀδυνατοῦντες οἱ γενναῖοι θεσπιῳδοὶ p. 134 δι' ἀμφιβολίας τῶν χρησμῶν ἤλωσαν σοφισάμενοι τοὺς πρόσφυγας, ὥσπερ οὖν κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν ἐπιδείξομεν, παριστῶντες ὅπως καὶ εἰς τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον τοὺς χρωμένους παρώξυνον, καὶ ὡς οὐδὲ περὶ σπουδαίων πραγμάτων τὰς ἀποκρίσεις ἐποιοῦντο, καὶ ὡς ἐπλάνων διὰ τῶν χρησμῶν παίζοντες τοὺς ἐρωτῶντας, καὶ ὡς τῷ τῆς ἀσαφείας σκότῳ τὴν σφῶν ἄγνοιαν

5 ἀπεκρύπτοντο. Σκέψαι δὲ καὶ αὐτὸς πυθόμενος, ὡς b καὶ ἀρρώστοις πολλάκις ῥῶσιν καὶ ζωὴν καὶ σωτηρίαν ὑποσχόμενοι, κἄπειτα πιστευθέντες ὡς δὴ θεοὶ, καὶ τῆς ἐνθέου ταύτης ἐμπορίας μεγάλους τοὺς μισθοὺς εἰσ-

d 12. πρὸς] παρὰ C.D.F.G. τῶν δὴ πατρ.—μυρίους om. B. τε καὶ] τε om. H. 13. τε αὐτὰ] τὰ αὐτὰ C.D.F.G. 14. μάλιστα transp. C.D.E.F.G. post ἐν ταῖς.

p. 134. 4. ἐπιδείξομεν] ἐπιδειξάμενοι C.F.G. ἐπιδείξωμεν H. 6. παρώξυνον καὶ ὡς οὐδὲ] παρώξυναν καὶ αὐτοὶ δὲ H. 9. ἐρωτῶντας] ἔρωτας C.F.G. Supra παίζοντας D. 10. σκότῳ] κόσμῳ A.H. γρ. S.V. 11. ἄγνοιαν ἀπε.] ἄνοιαν ἐπε. A.H. ἐπεκ. item D.F.G. ἄνοιαν ἀπέκρυπτον S.V. b 3. θεοὶ] θεῷ C.

tempore nulla sunt, integræ auctoritatis essent, et ab indigenis omni studio curaque habita, patriis ritibus atque mysteriis religiose admo-

4 dum colerentur. Et sane vim eorum nullam esse tum præcipue constitit ex bellorum calamitatibus: in quibus, quod nihil opis et auxilii conferre possent egregii fatorum interpretes, responsorum ambiguitate clientes suos fefellisse convicti sunt, quemadmodum suo loco demonstrabimus, cum omnium subjiciemus oculis, quo pacto eos qui oraculum consulebant mutuum in bellum acuerint; nec de seriis quoque rebus negotiisque consulti responderint, sed potius oraculis suis consulentibus illuserint, sic tamen ut dubiæ significationis obscuritate suam ipsorum ignorantiam occultarent.

5 Cogita vero ipse tecum exempla vetera repetendo, quam isti sæpe, cum affectæ valetudinis hominibus, robur, vitam, salutemque promisissent, iisque postea non secus ac diis fides haberetur, paulo post ingenti pecuniæ vi ex hoc afflatæ divinitus mercaturæ genere corro-

λόγον, ἀπολογισμόν τε ὑποσχεῖν τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν
εὐαγγελικῆς πραγματείας ἀντικηρυττούσης τοῖς εἰρημέ-
νοις, καὶ τοῖς τῶν ἐθνῶν ἁπάντων νόμοις ἀντινομοθε-
τούσης.
6 Ὅτι μὲν οὖν οὐ θεοὶ τὰ ἄψυχα ξόανα προφανὲς καὶ
αὐτοῖς, ὅτι δ᾽ οὐδὲ τὰ τῆς μυθικῆς αὐτῶν θεολογίας φέρει
τινὰ σεμνὸν καὶ θεοπρεπῆ λόγον ἐν τῷ πρώτῳ δέδει-
κται συγγράμματι, ὥσπερ οὖν καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τῷ
τρίτῳ ὅτι μηδὲ τὰ τῆς φυσικωτέρας καὶ φιλοσόφου τῶν b
μύθων ἑρμηνείας ἀβίαστον αὐτοῖς περιέχει τὴν ἐξήγη-
7 σιν. Τὸ δὴ τρίτον φέρε σκεψώμεθα, τί ποτε χρὴ νο-
μίζειν τὰς ἐν τοῖς ξοάνοις ἐμφωλευούσας δυνάμεις· πό-
τερα τὸν τρόπον ἀστείας καὶ ἀγαθὰς καὶ ὡς ἀληθῶς θείας,
8 ἢ τούτων ἁπάντων τὰ ἐναντία. Ἄλλος μὲν οὖν τάχα
[79] ἂν ἴσως, τὸν περὶ τούτων ἐφοδεύων λόγον, πλάνην εἶναι
τὸ πᾶν καὶ γοήτων ἀνδρῶν τεχνάσματά τε καὶ ῥᾳδιουρ-

a 3. ἀντικηρυττούσης τ. εἰρ. om. C.F.G. 4. ἀντινομοθετούσης] ἀντινομοθετοῦντες F.G. 6. οὐδὲ] δὲ om. C.D.F.G. 7. φέροι] φέρει A.C.F.G.H. 10. τρίτῳ] ἐν τῷ τρ. A.H. φυσικωτέρας] μυθικῆς B. μυθικωτέρας C.F.G. b 2. τὸ δὴ] τὸ δὲ A.C.G.H. Hic titulus cap. 2. A. 4. ἐμφωλευούσας] φωλευούσας A.H. 5. πότερα τὸν τρόπον] πότερα τῷ τρόπῳ H. 6. καὶ ὡς] καὶ om. B.C.F.G. 7. ἄλλως] ἄλλος A.B.H. ἄλλο C. ἄλλως D. 8. ἐφοδεύων] ἐφοδρεύον F.

præsentia sic nobis respondendum est, ut evangelici instituti, quod a
servatore nostro allatum est, rationem cum aliqua defensione redda-
mus, in quo leges istis omnibus ac gentium universarum legibus con-
6 trariæ feruntur atque promulgantur. Primum itaque, simulacra
inanima deos non esse, ipsi quoque facile agnoverint: deinde, nihil
prorsus quod speciem aliquam deo dignam habeat, fabulosa eorum
theologia contineri, primo libro satis ostendimus; postremo, ne
ipsam quidem naturæ propiorem ac philosophicam fabularum inter-
pretationem, non coactas habere explicandi rationes, in secundo
7 tertioque probavimus. Nunc igitur, id quod tertium est videamus,
quid de virtutibus in simulacris delitescentibus existimare oporteat;
easne moribus liberales, probas, vereque divinas esse, an omnino
8 contra. Quanquam, alius forte qui hanc disputationem insisteret,
quicquid isti narrant, fraudem et errorem esse, ac veneficorum artes,
præstigiasque contenderet, itaque vulgarem funditus opinionem evel-

γίας ὑπεστήσατο, καθόλου περιγράφων τὴν δόξαν, ὡς μὴ ὅτι θεοῦ, ἀλλὰ μηδὲ πονηροῦ δαίμονος εἶναι νομίζειν c τὰ περὶ αὐτοῦ θρυλούμενα. Τὰ μὲν γὰρ ποιήματα καὶ τὰς τῶν χρησμῶν συνθέσεις οὐκ ἀφυῶν ἀνδρῶν, εὖ μάλα δὲ πρὸς ἀπάτην ἐσκευωρημένων πλάσματα τυγχάνειν, μέσῳ καὶ ἀμφιβόλῳ συγκείμενα τρόπῳ, πρὸς ἑκάτερά τε τῶν ἀπὸ τῆς ἐκβάσεως προσδοκωμένων οὐκ ἀφυῶς ἐφαρμόζειν· τὰ δὲ τὸν πολὺν ἀπατῶντα διά τινων τερα-
9 τειῶν θαύματα φυσικαῖς αἰτίαις ἀνῆφθαι. Πολλὰ γὰρ εἶναι εἴδη ῥιζῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ φυτῶν, καὶ καρπῶν, d καὶ λίθων, ξηρῶν τε ἄλλων καὶ ὑγρῶν παντοίας ὕλης δυνάμεων ἐν τῇ τῶν ὅλων φύσει, τὰ μὲν ἀποκρουστικὰ καί τινων ἀπελαστικὰ, τὰ δὲ συνάγειν πεφυκότα καὶ ἐφέλκεσθαι, τὰ δὲ διακρίνειν καὶ σκεδαννύναι πυκνοῦν τε

b 10. καθόλου om. B.C.F.G. Tum τὴν θείαν δόξαν C.F. τὴν θείαν G. 11. ἀλλὰ μηδὲ] ἀλλά γε H. c 2. αὐτοῦ] αὐτῶν B.C.F.G. ποιήματα] γοήματα F. 3. συνθέσεις] συνθήσεις B.C. 4. εὖ μάλα δὲ] μάλα δ' εὖ B.D.F.G. μᾶλλον δ' εὖ C. ἐσκευωρημένων] ἐσκαιωρ. B.C.F.G.H. Mox τε om. E. 7. προσδοκωμένων οὐκ ἀφ. om. A.H. Sed A. in marg. m. rec. 9. θαύματα] θραύματα F. 10. πολλὰ] πολλὰς A. qui mox om. εἴδη. Hoc item H. d. ξηρῶν τε ἄλλων καὶ ὑγρῶν] ξηρᾶς τε καὶ ὑγρᾶς V. γρ. S. 3. ἀπελαστικὰ] ἀποτελεστικὰ A.H. Sed A. cum γρ. ἀπελαστικά. Supra ἀποκρουτικὰ F. 6. πυκνοῦν τε καὶ] ἢ πυκνοῦν καὶ A.H.

leret, ut non solum deo, sed ne malo quidem dæmoni quæ passim de illo jactantur, assignanda esse statueret. Quippe, responsa enim deorum artificiosis versibus illigata, hominum utique non bardorum atque stultorum, sed ad fallacias dolosque moliendos apprime factorum commenta esse; quæ ancipiti et ambiguo sermone contexta, in utramque expectati rerum eventus partem non inepte cadere et quadrare possint. Ea vero, quibus rudi plebeculæ imponitur, circu-
9 latorum prodigia, cum naturalibus caussis esse conjuncta. Plurima enim universa in natura existere, radicum, herbarum, plantarum, fructuum, lapidum, itemque aliarum ex omni materia, sive siccarum, sive humidarum virtutum genera, quarum aliæ propellendi et ejiciendi vim habeant, aliæ committendi atque attrahendi, aliæ secernendi ac dissipandi, aliæ contra vel constipandi vel sistendi, itemque laxandi, humectandi, rarefaciendi: rursumque servandi aliæ, aliæ

Multiplex fallendi ratio, qua Dæmones uterentur.

καὶ στέλλειν δυνάμενα, ἕτερα δὲ χαλᾶν καὶ ὑγραίνειν
καὶ ἀραιοῦν, σώζειν τε αὖ πάλιν ἄλλα καὶ ἕτερα κτεί-
νειν, τρέπειν τε διόλου, καὶ τὸ παρὸν ἐναλλάττειν, καὶ
τοτὲ μὲν τῇδε μεταποιεῖν, τοτὲ δὲ τῇδε, καὶ τὰ μὲν πρὸς
πλείω χρόνον τὰ δὲ πρὸς βραχὺν τοῦτο ποιεῖν, καὶ πάλιν
τὰ μὲν εἰς πλῆθος τὰ δὲ μέχρις ὀλίγων μόνον ἰσχύειν,
καὶ τῶν μὲν τάδε ἡγεῖσθαι, τισὶ δὲ ἕτερα ἐπακολουθεῖν,
συντρέχειν τε ἄλλα ἄλλοις, καὶ συναύξειν καὶ συμφθεί-
ρεσθαι· ναὶ μὴν καὶ ὑγιείας εἶναι τινὰ ποιητικά, ἰατρι- p. 132
κῆς οὐκ ἄπωθεν ἐπιστήμης, τὰ δὲ νοσοποιὰ τυγχάνειν
καὶ δηλητήρια· ἤδη δὲ φυσικαῖς ἀνάγκαις συμβαίνειν
τινά, καὶ τῇ σελήνῃ συναύξειν καὶ συμφθίνειν, ζώων τε
εἶναι καὶ φυτῶν καὶ ῥιζῶν ἀντιπαθείας μυρίας, καὶ πολ-
λὰ θυμιαμάτων καρωτικῶν τε καὶ ὑπνωτικῶν, ἑτέρων δὲ
φαντασίας ποιητικῶν· συναίρεσθαι δὲ οὐχ ἥκιστα καὶ τὰ
χωρία καὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς τελίσκεται τὰ γιγνόμενα·

d 6. στέλλειν] στένειν B. 7. σώζειν] καὶ σ. A.H. 8. τρέπειν—ἐναλλάττειν om. H. 11. βραχὺν] βραχὺ H. 12. ποιεῖν] ποιεῖ B. 13. ὀλίγον] ὀλίγων A.B.C.E.F.G.H. Vigeri margo. Pergit H. ἤ τι πρὸς βράχυν τοῦτο ποιεῖν, καὶ μέχρις ὀλίγων. 16. συμφθείρεσθαι] φθείρεσθαι D. συμφέρεσθαι H. ὑγιείας] ὑγείας F.G.

p. 132. ἄπωθεν] ἄποθεν B.C.D.E. 3. δὲ καὶ] καὶ om. A.B.C.F.G.H. 5. φυτῶν—ῥιζῶν] ῥιζῶν—φυτῶν A.E.H. 7. συναίρεσθαι] συνίεσθαι H. qui mox om. καὶ τά. 9. γινόμενα] γιγνόμενα A.H.

perimendi, ac præsentem corporis statum modo in hunc, modo contrarium penitus immutandi: atque aliarum efficacitatem longiori, aliarum breviori tempore circumscribi; similiterque aliarum ad plures, ad pauciores aliarum sese diffundere; præterea alias præire, sequi alias, alias denique concurrere cum aliis, et cum iis augeri pariter, pariterque corrumpi. Et quidem quod sanandi vis nonnullis insit, aliis autem morbos atque exitium creandi, nihil habere a medendi arte alienum. Jam vero pleraque naturali quadam necessitate contingere, cumque ipsa luna crescere simul simulque decrescere: oppositas animantium, plantarum, atque radicum affectiones infinitas esse: vaporum multa esse genera, cum eorum quibus gravedo, ac sopor inducitur, tum etiam eorum quibus cogitatio perturbatur: loca item atque regiones, in quibus singula perficiantur conferre

ὄργανά τε εἶναι καὶ σκεύη πόρρωθεν αὐτοῖς ἐπιτηδείως
τῇ τέχνῃ προηυτρεπισμένα· πολλοὺς δὲ καὶ συνεργοὺς
τῆς μαγγανείας παραλαμβάνεσθαι ἔξωθεν, πολυπραγ- b
μονοῦντας τοὺς ἀφικνουμένους καὶ τὰς ἑκάστου χρείας
καὶ ὧν ἧκέ τις δεησόμενος· πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἄδυτα καὶ
τοὺς τοῖς πολλοῖς ἀβάτους μυχοὺς τῶν ἱερῶν ἐντὸς ἀπο-
κρύπτειν· καὶ τὸ σκότος δὲ οὐ μικρὰ συνεργεῖν τῇ κατ'
αὐτοὺς ὑποθέσει· καὶ αὐτὴν δὲ οὐχ ἥκιστα τὴν προλα-
βοῦσαν ὑπόληψιν, καὶ τὴν τῶν ὡς θεοῖς προσιόντων
αὐτοῖς δεισιδαιμονίαν, τήν τε ἐκ προγόνων προκατα-
σχοῦσαν ἐν αὐτοῖς δόξαν. Προσκείσθω καὶ τὸ τῶν
πολλῶν ἠλίθιον τῆς διανοίας, τό τε ἀδρανὲς τοῦ λογι- c
σμοῦ καὶ ἀβασάνιστον τοῦ πλήθους, καὶ ἔμπαλιν τὸ δει-
νὸν καὶ κακεντρεχὲς τῶν περὶ τὴν κακότεχνον ταύτην
διατριβὴν τευταζόντων, τό τε τῶν γοήτων ἀπατηλὸν
καὶ πανοῦργον τοῦ τρόπου, τοτὲ μὲν τὰ πρὸς ἡδονὴν

a 10. ἐπιτηδείως] ἐπιτήδεια H. 11. πολλοὺς—ἐκφεύγειν om. B. b 3. ἑκάστου] ἑκάστῳ C.G. ὧν] καὶ ᾧν C.D.E.F.G. Mox δεηθησόμενος A.H. 6. καθ' ἑαυτοὺς] κατ' αὐτοὺς A.C.F.G.H. 7. αὐτὴν] αὐτὴ A.H. 9. αὐτοῖς] αὐτῶν A. om. H. εἰς D. 10. ἐν om. D.H. Tum ἑαυτοῖς H. 11. ἠλίθιον] ὑλίθιον C. c 2. κακεντρεχὲς] κακυντ. C. καικεντ. H. 5. πανοῦργον] κακοῦργον F.G.

plurimum: homines istos præterea instrumentorum suam ad artem affabre elaboratorum copiam habere longe ante provisam; multos etiam diversis ex partibus sibi comparare præstigiarum suarum adjutores ac socios, qui sese advenientibus obtrudentes, quo quisque indigeat curiose ac diligenter inquirant. Quinetiam pleraque secretis in templorum adytis, et iis, quorum ab accessu prohibetur multitudo, penetralibus occultari; eorumque consilia partim loci tenebris, partim hominum, qui se deos ipsos adire credant, superstitione, partim denique derivata pridem a majoribus opinione, quæ omnium animos occuparit, non mediocriter permoveri. Accedat porro cum plebeiorum ingeniorum stultitia, rudisque multitudinis imbecillum, ac nulla probatum experientia judicium; tum vero callida versutaque eorum qui maleficam artem assidue tractant versantque solertia, impostorumque mores ad omnem fallaciam astutiamque compositi; qui modo læta cuique ante ac jucunda pollicentur, præsentemque fortu-

ἑκάστῳ προϋπισχνουμένων καὶ τὸ παρὸν ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι θεραπευόντων, τοτὲ δὲ τοῦ μέλλοντος καταστοχαζομένων, καὶ εἰς ἄδηλον καταμαντευομένων, τήν τε διάνοιαν τῶν χρησμῶν ἀμφιβολίαις ῥημάτων καὶ ἀσαφείαις ἐπισκοτούντων, ὡς μή τινα συνιέναι τὸ χρησθὲν, d
τῇ δὲ τοῦ λεχθέντος ἀδηλίᾳ τὸν ἔλεγχον ἐκφεύγειν.

11 Πολλὰ δὲ συμβαίνειν καὶ ἄλλαις τισὶν ἀπάταις καὶ τερατείαις, συμπαραλαμβανομένων τοῖς γιγνομένοις ἐπῳδῶν δή τινων μετά τινος ἀσήμου καὶ βαρβαρικῆς ἐπιρρήσεως, ἵνα δὴ ὑπὸ τούτων σπουδάζεσθαι δοκῇ τὰ μηδ' ὁτιοῦν πρὸς αὐτῶν γιγνόμενα· μάλιστα δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τῶν ἀπὸ παιδείας ὁρμᾶσθαι νομιζομένων ἐκπλήττειν αὐτῶν δὴ τῶν χρησμῶν τὰ ποιήματα, εὖ μὲν τῇ συνθέσει τῶν ῥημάτων κεκαλλωπισμένα, εὖ δὲ τῷ
[80] τῆς μεγαλοφωνίας ὄγκῳ τετυφωμένα, πολλῷ δὲ καὶ τῷ τῆς ἀνατάσεως κόμπῳ τῷ τε πεπλασμένῳ τύφῳ τῆς

c 7. ἐλπίσι ἐπὶ χρησταῖς H. 8. καταστοχαζομένων] καταμαντευομένων H. et mox καταστοχαζομένων. 10. καὶ om. D. 11. ὡς μή τινα συνιέναι] εἰς τὸ μή τινα συνεῖναι A.H. εἰς τὸ item γρ. S.V. d. ἀδηλίᾳ] ἄδηλα F. 2. ἄλλαις om. F. 4. γινομένοις] γιγνομένοις B. δὴ om. E. 5. ἐπιρρήσεως] ἀπορρήσεως A.H. Sed A. cum ἐπιρ. in marg. 6. δοκεῖν] δόκῃ A.B.C.F.G.H. δοκεῖ D.E. 7. γινόμενα] γιγν. A.B. Tum δὴ A.H. pro δέ. 8. παιδείας] παιδιᾶς B.C.F.G.H. 9. χρησμῶν] χρησμῳδῶν. vid. p. 153. Toup. 10. ποιήματα] Sic A. marg. ποιητικὰ in textu, γρ. S.V. ποιητικὰ H. 12. ἀνατάσεως] ἀναστάσεως H. 13. τύπῳ] τύφῳ A.H.S.V. Supra γρ. κόσμῳ S.

nam meliori spe consolantur, modo etiam de futuro conjicientes, incerto dubioque sensu vaticinia fundunt, responsique mentem verborum amphiboliis ac tenebris involvunt, uti ne quis oraculum intelligat, ipsi vero ambiguitate dictorum ansam reprehensionis effugiant.

11 Addiderit etiam pleraque aliis fraudibus præstigiisque contingere, ut quod iis quæ tum fiunt cantiones nescio quas adhibeant, cum ignota quadam et barbara invocatione conjunctas, ut præcipuo studio in ea quæ nihil prorsus ad illos pertineant incumbere videantur: nihil tamen æque multitudinis animos percellere, atque concinnata oraculorum, quæ cum liberali eruditione fundi putantur carmina; utpote quæ cum structura verborum ornata, tum vero tumore et granditate orationis inflata sint, multoque vocis ac reliquæ ostentationis fuco,

θεοφορίας ἐσχηματισμένα, καὶ διὰ τῆς ἀμφιβόλου φωνῆς τὸν πάντα σχεδὸν ἀπατῶντα λεών.

2 Ὅσα γοῦν αὐτοῖς τὴν ἀμφιβολίαν ἐκπέφευγε τῶν p. 133
χρησμῶν, οὐ κατὰ πρόγνωσιν τοῦ μέλλοντος κατὰ δέ
τινα στοχασμὸν ἐξηνεγμένα, τούτων μυρία, μᾶλλον δὲ b
τὰ πάντα σχεδόν, ἥλω πολλάκις τῆς προρρήσεως ἀποπεπτωκότα, ἐναντίως ἢ κατὰ τὸ χρησθὲν τοῦ τῶν πραγμάτων τέλους τὴν ἔκβασιν ἀπειληφότος, εἰ μήποτ' ἄρα σπανίως ἕν ποτε ἐκ μυρίων συμβὰν κατά τινα φορὰν συντυχικὴν, ἢ κατὰ τὴν στοχασθεῖσαν τοῦ μέλλοντος προσδοκίαν, τὸν χρησμὸν ἐπαληθεύειν ἐνομίσθη ποιεῖν.
2 Ὃ δὴ καὶ μάλιστα θρυλοῦντας ἂν ἴδοις, καὶ στήλαις ἐγχαράττοντας, καὶ πανταχόσε γῆς βοῶντας· ὅτι μέν,
εἰ τύχοι, τοσοίδε τὸν ἀριθμὸν ἀπεσφάλησαν, μηδαμῆ c
μηδενὸς ἐθέλοντας μνημονεύειν, ὅτι δὲ τῷδε ἀπὸ μυρίων

d 14. θεοφορίας] θεοφονίας H.

p. 133. 6. ὅσα γοῦν ἐκπέφευγε τὴν ἀμφιβολίαν αὐτοῖς τῶν χρ. B.C.F.G. ἐκπέφυκε H. pro ἐκπέφευγε. 9. ἐξηνεγμένα] ἐξενηνεγμένα D.F.G. b. δὲ τὰ πάντα σχεδὸν A. marg. m. rec. om. H. προρρήσεως] προσρήσεως H. 4. ποτ'] πῶς H. 6. φορὰν] συμφορὰν H. qui mox om. ἢ. 8. μάλιστα] ἡμᾶς μάλιστα E. 9. καὶ στήλαις] καὶ om. D. ubi mox ἀπανταχόσε. c. μηδαμῆ] μηδαμὰ A.H. μηδαμῆ μηδαμῶς ἐθέλοντας conj. Vigerus in marg. Dedi ἐθέλοντας pro ἐθέλοντες. 2. τῷδε] τόδε C.D.

ipsaque specie præsentis afflatum numinis mentiantur, atque universum fere populum dubia vocum significatione decipiant.

2 Enimvero quæcunque ab istis sine ulla responsi ambiguitate prædicta sint, non ex præsensione quadam ac scientia futurorum, sed ex aliqua tantum conjiciendi vi pronuntiata; ex iis infinita plane, deprehensum esse, imo prope dixerim omnia, prædictionis sæpius veritate caruisse, cum res contrarium oraculo finem et exitum habuissent: nisi vero, quod raro admodum, atque unum ex infinitis aliquid, aut casu fortuito, aut spe aliqua futurum augurata contigerit, id veritatis
2 opinionem oraculo conciliet. Nam illud demum esse, quod ab istis jactari maxime, terrarum ubique magna voce prædicari, in cippos et columnas incidi videas; qui cum (si quando res ita tulerit,) quod tam multi expectatione sua decepti fuerint, verbum plane nullum fieri velint; tum vero, quod uni ex infinitis alicui prout ab oraculo

συνέτυχέ τι τῶν χρησθέντων ἄνω καὶ κάτω περιφέροντας· ὡς εἴ τις καὶ ἐπὶ δύο λαγχάνουσιν ἀπὸ μυρίων, εἰ ἄρα ποτὲ εἰς ἅπαξ αὐτοὺς κατὰ τῶν αὐτῶν συμπεσεῖν ἔτυχε, θαυμάζοι, ὡς κατὰ μαντείαν καὶ πρόγνωσιν ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀμφοτέροις συνέβη περιελθεῖν ἀριθμόν.

3 Οὕτω γὰρ ἔχειν τὸ ἀπὸ μυρίων ἐπὶ μυρίοις χρησθέντων ἅπαξ ποτὲ συμβὰν κατὰ τύχην· ὃ καὶ συνιδόντα τὸν d μηδὲν στερρὸν ἐν βάθει ψυχῆς κεκτημένον ὑπερεκπλήττεσθαι τὸ χρηστήριον, ᾧ πολὺ κρεῖττον ἦν τὸ μὴ ἀφραίνειν συλλογισαμένῳ ὅσοις ἄλλοις θανάτου γεγόνασιν αἴτιοι στάσεώς τε καὶ πολέμων οἱ δεδηλωμένοι, σκέψασθαί τε τῶν παλαιῶν τὰς ἱστορίας, καὶ συνιδεῖν ὡς οὐδὲ τὸ τηνικάδε ἀρετῆς τι θεῖον ἔργον ἐνεδείξαντο, ὁπηνίκα ἤνθει μὲν τὰ Ἑλληνικά, συνειστήκει δὲ τὰ πρὶν βοώμενα νῦν δὲ μηκέτ' ὄντα χρηστήρια, πάσης προνοίας

c 5. εἰ ἄρα] συνέτυχέ τι τῶν χρησθέντων ἄνω καὶ κάτω περιφέροντας· εἰ ἄρα C. 6. θαυμάζοι] θαυμάζειν H. 9. ἔχειν] συνέβη A.H. ἔχει D. 10. συμβὰν] συμβάντων A.H.S.V. d. συνιδόντα] συνιδόντες B. 2. βάθει] βάθη C. 7. παλαιῶν] πολλῶν C.D.F.G. 8. τι θείας] ἢ θ. A.H. Tum θεῖον ἔργον ἐνεδείξ. B.C.D.F.G. γρ. S.V. 9. ἤνθει μὲν] μὲν ἤνθ. B. Ἑλληνικὰ συνειστήκει δὲ] Ἑλλήνων καὶ συνεστήκει A.H. 10. μηκέτ' ὄντα] μὴ καί τινα A.H. τὰ μηκέτ' C.D.F.G. 11. προνοίας—σπουδῆς] σπ.—πρ. B.

responsum fuerat, acciderit, id nullo non loco circumferant. Qua in re perinde se gerant, ac si quis, cum ex infinita hominum micantium, aliove sortis genere utentium multitudine, duo aliqui vel semel tantum in eadem casu incurrerent, factum miraretur, quasi ex divinatione quadam sortisque futuræ scientia, unus atque idem utrique numerus obtigisset.

3 Eandem enim ejus esse rationem, quod unum ex infinitis vatum responsis, ac circa res numero infinitas editis, forte fortuna semel evenerit: id quod ubi quis intellexerit, cujus animus nihil intus solidi, nihil constantis habeat, tum vero hominem oraculi certitudinem obstupescere; quem sane longe præstaret, vecordia posita, secum diligentius reputare, quam multis aliis vel interitum, vel dissensiones et bella genus id hominum consciverit, ac veterum historiarum memoriam cogitatione repetendo, animadvertere, ne tum quidem ullum ab iis divinæ virtutis opus editum fuisse, cum et res Græciæ maxime florerent, et jactata quondam oracula, quæ hoc

καὶ σπουδῆς ἠξιωμένα πρὸς τῶν ἐπιχωρίων, τῶν δὴ πατρῴοις νόμοις τε καὶ μυστηρίοις σεβόντων τε αὐτὰ
4 καὶ θεραπευόντων. Καὶ τότε γοῦν μάλιστα τὸ μηδὲν δύνασθαι ἀπηλέγχθησαν ἐν ταῖς τῶν πολέμων συμφοραῖς, ἐν αἷς βοηθεῖν ἀδυνατοῦντες οἱ γενναῖοι θεσπιῳδοὶ p. 134
δι' ἀμφιβολίας τῶν χρησμῶν ἤλωσαν σοφισάμενοι τοὺς πρόσφυγας, ὥσπερ οὖν κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν ἐπιδείξομεν, παριστῶντες ὅπως καὶ εἰς τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον τοὺς χρωμένους παρώξυνον, καὶ ὡς οὐδὲ περὶ σπουδαίων πραγμάτων τὰς ἀποκρίσεις ἐποιοῦντο, καὶ ὡς ἐπλάνων διὰ τῶν χρησμῶν παίζοντες τοὺς ἐρωτῶντας, καὶ ὡς τῷ τῆς ἀσαφείας σκότῳ τὴν σφῶν ἄγνοιαν
5 ἀπεκρύπτοντο. Σκέψαι δὲ καὶ αὐτὸς πυθόμενος, ὡς b
καὶ ἀρρώστοις πολλάκις ῥῶσιν καὶ ζωὴν καὶ σωτηρίαν ὑποσχόμενοι, κἄπειτα πιστευθέντες ὡς δὴ θεοὶ, καὶ τῆς ἐνθέου ταύτης ἐμπορίας μεγάλους τοὺς μισθοὺς εἰσ-

d 12. πρὸς] παρὰ C.D.F.G. τῶν δὴ πατρ.—μυρίους om. B. τε καὶ] τε om. H. 13. τε αὐτὰ] τὰ αὐτὰ C.D.F.G. 14. μάλιστα transp. C.D.E.F.G. post ἐν ταῖς.

p. 134. 4. ἐπιδείξομεν] ἐπιδειξάμενοι C.F.G. ἐπιδείξωμεν H. 6. παρώξυνον καὶ ὡς οὐδὲ] παρώξυναν καὶ αὐτοὶ δὲ H. 9. ἐρωτῶντας] ἔρωτας C.F.G. Supra παίζοντας D. 10. σκότῳ] κόσμῳ A.H. γρ. S.V. 11. ἄγνοιαν ἀπε.] ἄνοιαν ἐπε. A.H. ἐπεκ. item D.F.G. ἄνοιαν ἀπέκρυπτον S.V. b 3. θεοὶ] θεὼ C.

tempore nulla sunt, integræ auctoritatis essent, et ab indigenis omni studio curaque habita, patriis ritibus atque mysteriis religiose admo-
4 dum colerentur. Et sane vim eorum nullam esse tum præcipue constitit ex bellorum calamitatibus: in quibus, quod nihil opis et auxilii conferre possent egregii fatorum interpretes, responsorum ambiguitate clientes suos fefellisse convicti sunt, quemadmodum suo loco demonstrabimus, cum omnium subjiciemus oculis, quo pacto eos qui oraculum consulebant mutuum in bellum acuerint; nec de seriis quoque rebus negotiisque consulti responderint, sed potius oraculis suis consulentibus illuserint, sic tamen ut dubiæ significationis obscuritate suam ipsorum ignorantiam occultarent.
5 Cogita vero ipse tecum exempla vetera repetendo, quam isti sæpe, cum affectæ valetudinis hominibus, robur, vitam, salutemque promisissent, iisque postea non secus ac diis fides haberetur, paulo post ingenti pecuniæ vi ex hoc afflatæ divinitus mercaturæ genere corro-

πραξάμενοι, οὐ μετὰ πλεῖστον οἵ τινες ἦσαν ἐφωράθη-
σαν, γόητες ἄνδρες ἀλλ' οὐ θεοὶ διελεγχθέντες, οὐκ αἰσίας
6 καταστροφῆς τοὺς ἠπατημένους διαλαβούσης. Τί δεῖ
λέγειν, ὡς οὐδὲ τοῖς ἑαυτῶν συνοίκοις, τοῖς δὴ κατὰ τὴν
αὐτὴν πόλιν διατρίβουσιν, οἱ θαυμάσιοι μάντεις τὰς ἐξ
αὐτῶν παρέσχον ἐπικουρίας, ἀλλὰ καὶ νοσοῦντας ἂν c
ἴδοις αὐτόσε καὶ ἀναπήρους καὶ πᾶν τὸ σῶμα λελωβη-
μένους μυρίους; Τί δή ποτε οὖν τοῖς μὲν ἔξω καὶ πόρ-
ρωθεν ἐξ ἀλλοδαπῆς ἀφικνουμένοις τὰς χρηστὰς ὑπέ-
γραφον ἐλπίδας, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τοῖς κατὰ τὸ αὐτὸ
συνοίκοις, οἷς δὴ καὶ πρὸ πάντων ἐχρῆν, ὡς ἂν οἰκείοις
φίλοις καὶ συμπολίταις, τὸ ἐκ τῆς τῶν θεῶν παρουσίας
ἀγαθὸν παρέχειν, ἀλλ' ὅτι τοὺς μὲν ξένους ἀγνῶτας ὄν-
τας τῆς ῥᾳδιουργίας ῥᾷον ἂν καὶ ἀπατήσαιεν, οὐκέτι δὲ d
[81] τοὺς συνήθεις, ὡς ἂν τῆς τέχνης οὐκ ἀπείρους, συνί-
7 στορας δὲ ὄντας τῆς ἐπὶ τοῖς τελουμένοις παιδιᾶς; Οὕτω

b 9. τί δὴ] ἤδη δὲ A. ἢ δὴ H. τί δεῖ D.F. 11. τὰς—παρέσχον] τὰς om. A.H. Tum προέσχον C.F.G. c. ἂν ἴδοις] ἂν om. H. Mox αὐτός τε H. 3. μυρίους et οὖν om. H. qui mox ἀφικνουμένους. 6. κατὰ τὸ αὐτὸ] καταυτῶν H. 7. δὴ καὶ] καὶ om. A.H. 11. ἀπατήσαιεν] ἀπατήσοιεν B.D. ἀπατήσειεν C.F.G. Supra ἂν om. H. d 2. ἀπείρους] ἀπείρως B. 3. ἐπιτελουμένης] ἐπὶ τοῖς τελουμένοις A.B.C.D.F. G.H. Mox παιδείας A. παιδίας H.

gata, quales tandem essent manifeste deprehensum fuerit, impostores scilicet ac circulatores, non autem dii, cum decepti ab iis homines
6 infaustum exitum habuissent. Quid porro attinet dicere, ne popularibus quidem suis, et ejusdem secum civitatis indigenis vates egregios quicquam præsidii vel opis afferre, cum infinitos ibidem videas morbis laborantes, claudos, cæcos ac toto sæpe corpore mutilatos? Quid vero in caussa fuerit, cur peregrinis quidem hominibus, et ex longinqua regione venientibus rerum meliorum spes quasdam umbratiles ac fucatas ostenderent, civibus autem popularibusque suis non item, quibuscum tamen eos utpote domesticis amicis, ac civibus derivatum ex numinum præsentia bonum communicare oporteret; nisi quod extraneos homines veteratoriæ calliditatis ignaros facilius in errorem, quam alios sibi familiares ac notos impellerent, quippe qui artis hujus imperiti non essent, sed usitatæ ludificationis optime
7 conscii? Quare totum istud profecto nec divini quicquam, nec

δὲ τὸ πᾶν οὐ θεῖον, οὐδὲ ἀνθρωπίνης ἐπινοίας κρεῖττον ἦν· ὥστε κἀν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς, ταῖς δὴ ἄνωθεν ἐκ τοῦ παμβασιλέως Θεοῦ κατὰ τῶν ἀσεβῶν ἐπαιωρουμέναις, αὐτοῖς ἀφιερώμασι καὶ ξοάνοις φθορὰν ἐσχάτην καὶ πτώσεις ἀθρόας τοὺς νεὼς αὐτῶν ὑπομεῖναι.

8 Ποῦ γάρ σοι τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν παρὰ πᾶσιν Ἕλλησιν ἐξ αἰῶνος βεβοημένον; ποῦ ὁ Πύθιος; ὁ Κλάριος; ποῦ καὶ ὁ Δωδωναῖος; Τὸ μέν γε Δελφικὸν χρηστήριον τρίτον ὑπὸ Θρᾳκῶν ἐμπρησθῆναι κατέχει λόγος, οὐδὲν τοῦ μαν- p. 135
τείου εἰς τὴν τοῦ μέλλοντος γνῶσιν, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ Πυθίου τὰ οἰκεῖα προφυλάξασθαι δεδυνημένου· ταυτὸν δὲ παθεῖν καὶ τὸ ἐν Ῥώμῃ Καπιτώλιον ἱστορεῖται κατὰ τοὺς τῶν Πτολεμαίων χρόνους, καθ' οὓς λέγεται καὶ τὸ τῆς Ἑστίας ἱερὸν ἐπὶ Ῥώμης ἐμπρησμὸν ὑπομεῖναι· ἀμφὶ δὲ Ἰούλιον Καίσαρα τὸ μέγα τῶν Ἑλλήνων καὶ Ὀλυμ-

d 4. οὐ θεῖον om. B.C.F.G. qui mox ἐπιν. ἀνθ. 7. ἐπαιωρουμέναις] ἐπαιωρούμενα D. 8. αὐτοῖς] τοῖς αὐτῶν A.H. 12. βεβοημένον] διαβεβ. C. Πύθιος ὁ] πύθιός τε καὶ B. Πύθιος Κλαρ. C.D.F.G. 13. τὸ μέν γε] τὸ μέντοι A.H. Mox ἐμπρησθῆναι ὑπὸ Θρᾳκῶν H.

p. 135. 2. προφυλάξασθαι] φυλάξασθαι H. 3. ταυτὸν παθεῖν καὶ] ταυτὸν δὲ πᾶσι καὶ A. ταυτὸν δὲ καὶ παθεῖν B. ταυτὸν δὲ C.D.F.G.H. 5. καὶ om. D. 6. ἐπὶ Ῥώμης ἐμπ.] ἐμπ. ἐπὶ ῥ. B.C.F.G. 7. Ἰούλιον] ἰούλων C. τὸν Καίσαρα] τὸν om. A.B.C.F.G.H. τὸ μέγα] τὸ om. F. 8. ὀλυμπιακὸν] ὀλυμπικὸν A.C.D.F.G.H.

humana industria majus habuit: adeoque videas gravissimis etiam calamitatibus, quales utique cœlitus a summo rerum omnium principe Deo impiorum cervicibus imminent, supremum exitium, ruinasque frequentes ac repentinas, simul cum ipsis donariis atque simulacris,
8 eorum templa subiisse. Ubi enim Delphicum illud templum est, apud Græcos omnes omnique memoria celebratum? ubi Pythius? ubi Clarius? ubi Dodonæus? Nam Delphicum sane oraculum jam tertium a Thracibus incensum fuisse constans fama est, cum neque divinationis domicilium ad futuri præsensionem, neque Pythius ipse ad rerum suarum conservationem quicquam omnino posset. Id ipsum Romano item Capitolio circa Ptolemæorum tempora contigisse prodit historia, quibus etiam temporibus Vestæ delubrum ibidem conflagrasse ferunt. Præterea Julii Cæsaris ætate grande illud et Olympiacum Græciæ simulacrum, quod Olympiæ visebatur,

Deorum templa igni consumpta.

πικὸν ἄγαλμα, τὸ ἐν αὐταῖς Ὀλυμπιάσι, κεραυνῷ πρὸς
τοῦ θεοῦ βληθὲν ἀναγράφουσι· καὶ ἄλλοτέ φασι τὸν
νεὼν τοῦ Καπιτωλίου Διὸς ἐμπρησθῆναι· καὶ τό γε
Πάνθεον ὑπὸ κεραυνοῦ διαφθαρῆναι, τό τε ἐν Ἀλεξαν- b
9 δρείᾳ Σαραπεῖον ὁμοίως καταφλεχθῆναι. Καὶ τούτων
παρ' αὐτοῖς Ἕλλησιν ἀνάγραπτοι φέρονται μαρτυρίαι.
Μακρὸς δ' ἂν εἴη λόγος, εἰ μέλλοι τις τὰ καθ' ἕκαστον
ἐξαριθμεῖσθαι, παριστάναι πειρώμενος ὅτι μηδὲ τοῖς
οἰκείοις ἱεροῖς ἐπαμῦναι οἱ θαυμαστοὶ χρησμοδόται δυ-
νατοὶ πεφώρανται· οἱ δὲ μηδὲ σφίσιν αὐτοῖς ἐν συμφο-
ραῖς γενόμενοι χρήσιμοι σχολῇ γ' ἄν ποτε κἂν ἄλλοις
10 ἐπαρκέσειαν. Ἓν δέ τι προσθεὶς τοῖς εἰρημένοις μέ-
γιστον ἂν εἴη καθεωρακὼς κεφάλαιον, ὡς ἤδη καὶ τῶν c
ἄγαν θεοφόρων, αὐτῶν δὴ τῶν μάλιστα ἱεροφαντῶν
θεολόγων τε αὐτοῖς καὶ προφητῶν, πλείους οὐ μόνον
πάλαι ἀλλὰ καὶ ἔναγχος καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς, ἐπὶ τῇ θεο-

a 9. ὀλυμπιάσι] ὀλυμπιάδι C. 10. ἄλλο τε] ἄλλον δὲ Vigeri margo: ἄλλοτε alio tempore. Toup. b 3. ἀνάγραπτοι] ἀνάγραπται [οι] D. 4. μαρτυρίαι] μαντεῖαι F.G. μελλοι] μελλει C. 5. ἕκαστα] ἕκαστον A.H. Tum διαριθμεῖσθαι B.C.F.G. Mox πειρωμένοις H. παριστάναι] παριστᾶν F. 9. γενόμενοι] γινόμενοι B.C.D.F.G. 11. εἴη] εἴην A. εἴη ἦν H. c 2. δὴ τῶν] τῶν om. C.

fulmine divinitus ictum esse, aliudque simul Jovis Capitolini templum
incendio, Pantheum igne fulminis, Serapium Alexandriæ non absi-
9 mili conflagratione haustum periisse tradunt. Quorum quidem om-
nium perscripta extant apud Græcos ipsos testimonia. Ac longum
profecto sermonem ordiretur, qui singula recensere numerando
vellet, ut omnium subjiceret oculis, luce palam deprehensum esse,
ne a propriis quidem templis pestem avertere fatiloquos egregios
unquam potuisse: qui si ne sibi quidem tantis in cladibus usui
10 fuere, alios opinor ægre admodum juvare potuerint. Idem tamen
totius rei summam caputque facile perspexerit, si ad superiora hoc
unum addiderit, jam homines id genus quamplurimos, qui singu-
larem numinis afflatum præ se ferrent, quos isti præcipuos et sacro-
rum interpretes, et theologos et prophetas haberent, non solum
antehac, sed nuper etiam nostraque memoria divinæ hujus sapientiæ

σοφίᾳ ταύτῃ βοηθέντες, διὰ βασάνων αἰκίας ἐπὶ τῶν Ῥωμαικῶν δικαστηρίων τὴν πᾶσαν ἐξέφηναν πλάνην ἀνδρῶν ἀπάταις γίγνεσθαι, γοητείαν τετεχνασμένην τὸ πᾶν εἶναι ὁμολογήσαντες· οἵ γε καὶ τὸν πάντα τρόπον τῆς κατασκευῆς καὶ τὰς μεθόδους τῆς κακοτεχνίας ταῖς πρὸς αὐτῶν ἐν ὑπομνήμασιν ἀφεθείσαις φωναῖς ἐνεγρά- d
11 ψαντο. Διὸ δὴ καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ὀλεθρίου πλάνης δίκην ἐκτίσαντες πάντα λόγον ἀνεκάλυψαν, αὐτοῖς ἔργοις τὴν τῶν δηλουμένων ἀπόδειξιν πιστωσάμενοι. Ὁποῖοι δὲ ἦσαν οὗτοι; Μὴ δὴ νόμιζε τῶν ἀπερριμμένων καὶ ἀφανῶν τινάς· οἱ μέν γε αὐτοῖς ἀπὸ τῆς θαυμαστῆς ταύτης καὶ γενναίας φιλοσοφίας ὡρμῶντο, τῶν ἀμφὶ τὸν τρίβωνα, καὶ τὴν ἄλλην ὀφρῦν ἀνεσπακότων· οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἐν τέλει τῆς Ἀντιοχέων ἡλίσκοντο πόλεως, οἱ δὴ μάλιστα καὶ ἐπὶ ταῖς καθ' ἡμῶν ὕβρεσιν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς διωγμῷ λαμπρυνόμενοι. Ἴσμεν δὲ καὶ p. 136

c 7. ἐξεφώνησαν] ἐξέφηναν A.H. Vigeri marg. ἐξέφηνε E. 8. γίνεσθαι] γίγνεσθαι A. Tum καὶ om. B.D.E.F.G. Vigeri marg. ante γοητείαν. 9. τετεχνασμένην] τεχνασ. B. τετειχισμ. C.G. d. αὐτῶν] αὐτὸν D. 2. Διὸ δὴ] δὴ om. A.D.H. διὰ δὴ C. Supra ἀνεγράψ. F. 3. ὀλεθρίου πλάνης] ἐλευθερίας B. 4. ἀνεκάλυψαν] ἐκάλυψαν A.B.C.D.F.G.H. Tum αὐτοῖς ἔργοις—τραφέντες om. B. 6. μὴ δὴ] μὴ δὲ H. νόμιζε] νομίζεσθαι A.H. 7. τινάς] τινὲς F.G. 9. τὸν D. 12. οἱ δὴ] οἵ γε A.H. ult. λαμπρυνόμενοι] λαμπρυνάμενοι C.F.G.H.

nomine clarissimos, cum ad Romana tribunalia rapti essent, quæstionum vi adactos, universum hoc fraudis genus ad homines decipiendos comparatum declarasse, totumque negotium præstigias esse arte compositas fassos fuisse: atque hi omnem molitionis occultæ rationem, totamque maleficæ artis ludificationem verbis ipsissimis, *Dæmonum præstigia ab eorum etiam clientibus detectæ.*
11 quibus rem ante patefecerant, in acta publica retulerunt. Sicque justas exitialis fraudis pœnas luentes, quicquid latebat evulgarunt, quæque nostra oratione produntur, ea rebus ipsis in omnium luce comprobarunt. Sed, quales enim isti erant? Cave tu mihi abjectos nescio quos et obscuros cogites. Alii quippe ex præclara illa nobilique philosophia prodierant, hominum eorum ex grege, qui pallium assidue terunt, ac sublato supercilio cæteroque cum fastu inambulant: alii ex ipsis Antiochenæ civitatis magistratibus ac primoribus erant, qui sævientis in nos persequutionis tempore nostris ex injuriis auctoritatis plurimum ac splendoris quæsierant. Philosophum præ-

τὸν φιλόσοφον ὁμοῦ καὶ προφήτην τὰ ὅμοια τοῖς εἰρη-
μένοις κατὰ τὴν Μίλητον ὑπομείναντα.
12 Ταῦτα δή τις καὶ τούτων ἔτι πλείω συνάγων εἴποι
ἂν μὴ θεοὺς εἶναι, μηδὲ μὴν δαίμονας, τοὺς τῶν κατὰ
πόλεις χρηστηρίων αἰτίους, πλάνην δὲ καὶ ἀπάτην ἀν-
13 δρῶν γοήτων. Καὶ ἦσάν γε παρ' αὐτοῖς Ἕλλησιν ὅλαι
διὰ φιλοσοφίας διαπρεπεῖς αἱρέσεις ταύτης προϊστάμεναι
τῆς δόξης· ὡς οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ πάντες οἱ
καθεξῆς τοῦ Περιπάτου, Κυνικοί τε καὶ Ἐπικούρειοι, οὓς b
καὶ μάλιστα ἔγωγε ἐθαύμασα, ὅπως ἐν τοῖς Ἑλλήνων
ἤθεσι τραφέντες ἐξέτι τε σπαργάνων, παῖς παρὰ πατρὸς
θεοὺς εἶναι τοὺς δηλουμένους παρειληφότες, οὐ θατέρᾳ
ληπτοὶ γεγόνασιν, ἀλλὰ κατὰ κράτος καὶ τὰ βοώμενα
χρηστήρια καὶ τὰ παρὰ πᾶσι μεταδιωκόμενα μαντεῖα
[82] οὐδὲν φέρειν ἀληθὲς ἀπήλεγξαν, ἀνωφελῆ τε εἶναι ἀπε-

p. 136. 4. πλείω τούτων ἔτι] τούτων ἔτι πλείω A.C.F.G.H. τούτων ἐπὶ πλεῖον D. 6. κατὰ πόλεις] τοὺς κ. π. C.F.G. κατὰ π. om. A.H. 8. ὅλαι διὰ] αἱ δὲ A.H. διὰ om. C F.G. ὅλας sine διὰ E. 10. οἱ ἀπὸ] οἱ om. F. τοῦ Ἀριστ.] τοῦ om. A.C.H. b. Ἐπικούρειοι] Ἐπικούριοι A.H. qui mox om. καί. 2. ἤθεσι] ἔθεσι C.D. 3. τῶν σπ.] τε σπ. A.D.F.G.H. 4. παρειληφότες] προειλ. C.F.G. 5. οὐθ' ἕτερα] οὐ θατέρα B.C.D.F.G. οὐ θάτερα E. Vigeri margo. Vid. Hist. Eccles. III. 27. Dem. Ev. IV. p. 159 C. 6. καὶ τὰ] τὰ om. A. βοώμενα χρηστήρια] γενόμενα H.

terea quendam novimus, simulque prophetam, iis quæ diximus similia
12 Mileti subiisse. His igitur collectis aliisque pluribus, merito neget quispiam tam dæmones quam deos sparsorum per urbes oraculorum auctores fuisse, remque totam in errorem vulgi ac circulatorum falla-
13 ciam præstigiasque conferat. Et vero integræ quoque, ac præcipui nominis philosophorum sectæ hujus opinionis duces ac vindices extitere, puta qui ex Aristotelis disciplina prodierant, et quotquot deinceps Peripatetici nominati sunt, nec non Cynici et Epicurei, quos equidem mirari eo nomine plurimum soleo, quod cum Græcorum in moribus ab ipsis incunabulis educati fuissent, ac deos esse quos ante diximus, pueri a suis quique parentibus accepissent, nunquam tamen erroribus istis irretiri ullo modo potuerint, sed potius quæ passim jactabantur oracula, quæque omnium concursu populorum vaticinia celebrabantur, ea non modo vanitatis ac mendacii coarguerint, sed etiam exitii potius quam utilitatis ullius caussas esse demonstrarint.

Philosophis nota oraculorum vanitas.

14 φήναντο, καὶ μᾶλλον ἐπιβλαβῆ τυγχάνειν. Μυρίων δὲ ὄντων καὶ διὰ πλειόνων τὴν τῶν μαντείων ἀνατροπὴν c πεποιημένων, ἐξαρκεῖν ἔμοιγε μαρτυρίας χάριν τῶν εἰρημένων ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡγοῦμαι καὶ μίαν ἑνὸς τούτων παράθεσιν ἀπαντῶσαν πρὸς τὰ Χρυσίππῳ περὶ εἱμαρμένης ἀπὸ τῆς τῶν μαντείων προρρήσεως κατασκευασθέντα. Γράφει δ' οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ συγγραφεύς, ἀπελέγχων ὅτι κακῶς ἐκ τῶν μαντείων σημειοῦται τὴν εἱμαρμένην, καὶ ὅτι ἐν τοῖς πλείστοις τὰ τῶν Ἑλλήνων μαντεῖα διαψεύδονται, καὶ ὅτι σπανίως αὐτοῖς ἐκ συντυχίας ποτέ τινα συμβαίνει, ὅτι τε ἄχρηστος αὐτῶν καὶ d ἐπιβλαβὴς ἡ πρόρρησις. Ἄκουε δ' οὖν ἅ φησι κατὰ λέξιν·

ΔΙΟΓΕΝΙΑΝΟΥ

3 Φέρει δὲ καὶ ἄλλην ἀπόδειξιν ἐν τῷ προειρημένῳ βιβλίῳ τοιαύτην τινά. Μὴ γὰρ ἂν τὰς τῶν μάντεων προρρήσεις ἀληθεῖς εἶναί φησιν, εἰ μὴ πάντα ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης p. 137 περιείχοντο· ὃ καὶ αὐτὸ πολλῆς εὐηθείας μεστόν ἐστιν. Ὡς

c. πεποιημένων] ποιουμένων B.C.D.F.G. 4. Χρυσίππῳ] Χρυσίππων B. 7. πρ. α. ὁ συγγ.] ὁ συγγ. πρ. α. B.H. αὐτοὺς C.D.F.G. pro αὐτόν. 8. σημειοῦνται F.G. d 2. ἄκουε—λέξιν om. G. 11. Φέρει] ἐρεῖ F.G. ult. τὰς om. D.
p. 137. περιείχοντο] περιείχετο B.C.F.G.

14 Cæterum cum sexcenti vaticiniorum istorum vanitatem pluribus confutarint, mihi tamen ad aliquod eorum quæ dixi testimonium satis fore inpræsentiarum putavi, si unius tantum ex iis disputationem, adversus ea quæ pro fato Chrysippus ex oraculorum prædictione confecerat argumenta susceptam, hoc loco subjicerem. Sic enim adversus illum auctor iste scribit, ut eum ex oraculis perperam fatum observare ac probare coarguat, adeoque Græcorum oracula in plerisque omnibus falsa respondisse, raroque admodum, idque non nisi casu, eventum iis respondisse, postremo non solum inutiles, sed etiam perniciosas eorum prædictiones esse contendat. Audi ergo quemadmodum ipse ad verbum loquatur:

3 Aliud inquit, præterea citato libro ejusmodi argumentum Chrysippus affert. Negat enim veras divinorum vatumque prædictiones futuras, nisi omnia fati necessitate tenerentur. Id quod non minoris profecto stultitiæ est, quam cætera. Hoc enim perinde sumit, ac si vel istorum, quos vates

ΔΙΟΓΕΝΙΑΝΟΥ

γὰρ ἐναργοῦς ὄντος, τοῦ πάσας ἀποβαίνειν τὰς τῶν καλου-
μένων μάντεων προρρήσεις, ἢ ὡς μᾶλλον ἂν ὑπό τινος τούτου
συγχωρηθέντος, τοῦ πάντα γίνεσθαι καθ' εἱμαρμένην, καὶ
οὐχὶ ὁμοίως ἂν ψευδοῦς ῥηθέντος καὶ αὐτοῦ· ἐπειδὴ καὶ τὸ
ἐναντίον, λέγω δὲ τὸ μὴ πάντα ἀποβαίνειν τὰ προαγορευ-
θέντα, μᾶλλον δὲ τὰ πλεῖστα αὐτῶν ἡ ἐνάργεια δείκνυσιν.
2 Οὕτω τὴν ἀπόδειξιν ἡμῖν Χρύσιππος κεκόμικε, δι' ἀλλήλων b
κατασκευάζων ἑκάτερα. Τὸ μὲν γὰρ πάντα γίγνεσθαι καθ'
εἱμαρμένην ἐκ τοῦ μαντικὴν εἶναι δεικνύναι βούλεται· τὸ δὲ
εἶναι μαντικὴν οὐκ ἂν ἄλλως ἀποδεῖξαι δύναιτο, εἰ μὴ προ-
3 λάβοι τὸ πάντα συμβαίνειν καθ' εἱμαρμένην. Ποῖος δ' ἂν
μοχθηρότερος τρόπος ἀποδείξεως τούτου γένοιτο; Τὸ γὰρ
ἀποβαίνειν τινὰ κατὰ τὴν ἐνάργειαν ὧν προλέγουσιν οἱ μάν-
τεις, οὐ τοῦ μαντικὴν ἐπιστήμην εἶναι σημεῖον ἂν εἴη, ἀλλὰ
τοῦ τυχικῶς συμπίπτειν ταῖς προαγορεύσεσι συμφώνους τὰς
ἐκβάσεις· ὅπερ οὐδεμίαν ἡμῖν ἐπιστήμην ὑποδείκνυσιν. c
4 Οὐδὲ γὰρ τοξότην ἂν εἴποιμεν ἐπιστήμονα τὸν ἅπαξ ποτὲ
τυχόντα τοῦ σκοποῦ, πολλάκις δὲ ἀποτυγχάνοντα· οὐδὲ ἰα-

a 4. ἢ ὡς] ἢ om. A.H. 5. ἂν περιέχετο ὑπό τινος F. 7. ψευδοῦς] ψευδῶς C. 10. ἐνέργεια] ἐν^{a}εργεια A. ἐνάργεια Vigeri margo. b. κατασκευάζων ἑκάτερα] ἑκάτερα om. F. 2. γίνεσθαι] γίγνεσθαι A. 3. μαντικὴν] μαντείου C. δεικνύναι βούλεται] βουλὴν δείκνυται A. βουλὴν δεικνύναι H. 8. ἐνέργειαν] ἐν^{a}εργ. A. 10. εἶναι] ἂν εἶναι B.C.D.F.G. σημεῖον ἂν εἴη εἶναι ut videtur H. 11. συμφώνους] συμφωνοῦν A.H. c 2. ποτὲ τυχόντα] ὑποτετυχότα A. ὑποτετυχόντα H.

nominant, prædicta omnia evenire constaret, vel potius fato cuncta fieri
concessum a quopiam fuisset: ac non id similiter falso diceretur, cum
tamen contrarium, hoc est non omnia quæ ab iis prænuntiata sunt evenire,
2 imo secus evenire quamplurima oculis ipsis quotidie videamus. Sic ergo
nobis suum illud Chrysippus argumentum obtrudit, ut alterum vicissim
ex altero colligat. Nam et fato cuncta fieri ex eo quod divinatio sit pro-
bare conatur, nec tamen divinationem esse aliter unquam probare possit,
3 nisi prius illud, omnia fato evenire, sumat. Quæ autem argumentandi
ratio vel iniquior, vel ineptior esse queat? Nam quod ex iis quæ divini
prænuntiant, nonnulla quandoque re ipsa contingant, id non jam divina-
tionis artem aliquam esse argumento est, sed potius casu fieri, si quis
nonnunquam eventus cum eorum prædictione consentiat. Id quod nullam
4 sane scientiam esse declarat. Nec enim, opinor, aut scientem illum peri-
tumque sagittarium dixerimus, qui cum semel aliquando collinearit in

Chrysippo argumentum refellitur.

τρὸν τὸν ἀναιροῦντα τοὺς πλείους τῶν θεραπευομένων ὑπ' ΔΙΟΓΕΝΙΑΝΟΥ
αὐτοῦ, ἕνα δέ ποτε διασῶσαι δυνηθέντα· οὐδὲ ὅλως ἐπιστή-
μην λέγομεν τὴν μὴ πάντα ἢ τά γε πλεῖστα τῶν οἰκείων
5 ἔργων κατορθοῦσαν. Ὅτι δὲ ἀποτυγχάνεται τὰ πολλὰ
τοῖς καλουμένοις μάντεσιν, ὁ πᾶς τῶν ἀνθρώπων βίος μάρ- d
τυς ἂν εἴη, καὶ οὗτοί τε αὐτοὶ, οἱ τὴν μαντικὴν ἐπαγγελλό-
μενοι τέχνην, οὐχὶ διὰ ταύτης ἑαυτοῖς βοηθοῦντες ἐν ταῖς
κατὰ τὸν βίον χρείαις, ἀλλὰ γνώμῃ τε ἰδίᾳ ποτὲ χρώμενοι,
καὶ συμβουλῇ καὶ συνεργείᾳ τῶν ἐν ἑκάστοις τῶν πραγμά-
6 των ἐμπειρίαν κεκτῆσθαι νενομισμένων. Ἀλλὰ περὶ μὲν
τοῦ μὴ συνεστάναι τοῦτο, ὃ προειλήφαμεν καλεῖν μαντικὴν,
ἐν ἄλλοις ἀποδώσομεν πληρέστερον, παρατιθέμενοι τὰ Ἐπι-
κούρῳ καὶ περὶ τούτου δοκοῦντα· νυνὶ δὲ τοσοῦτον τοῖς εἰρη-
μένοις προσθήσομεν, ὅτι μάλιστα μὲν τὸ ἀληθεύειν ποτὲ
τοὺς καλουμένους μάντεις ἐν ταῖς προαγορεύσεσιν, οὐκ ἐπι-
στήμης, ἀλλὰ τυχικῆς αἰτίας ἔργον ἂν εἴη—οὐ γὰρ τὸ μηδὲ
πώποτε τοῦ προκειμένου τυγχάνειν, ἀλλὰ τὸ μὴ πάντοτε, p. 138

c 4. τὸν ἀναιρ.] τὸν om. H. d 2. μαντικὴν] μαγικὴν B. 3. διὰ ταύτης] δὲ ταυτὴν A.H. 4. τὸν βίον] τὸν om. H. 5. συνεργείᾳ] συνεργίᾳ B.C. Tum τὴν A.H. pro τῶν et ἐν om. B.C.D.F. 6. ἐμπειρίαν] ἐμπειρία H. 8. μὴ συνεστάναι] συνιστάναι A.H. Supra περὶ τοῦ μὲν H. μαντικὴν καλεῖν] κ. μ. A.B.H. καλεῖν μαντικὸν C.F. καλεῖν μαντικὴν G. Tum εἶναι ἐν ἄλλοις A.H. 11. τοσοῦτον] τοσοῦτο A. 13. καλουμένους] εἰρημένους H. 15. οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ B.

scopum, ab eodem sæpius aberrarit; aut medicum eum, qui quos ipse curet, partem maximam cum interimat, unum fortasse quempiam servare potuerit: nec omnino scientiam nominamus ullam, nisi quæ, si non omnia
5 quæ sui sunt muneris, at pleraque scite feliciterque perficiat. Jam vero sua vates istos in plurimis divinatione falli, non modo vita mortalium universa, sed illi etiam ipsi qui divinandi artem profitentur, testes esse possint, quippe qui ab ea nihil opis ad usus vitæ quotidianos accipiant, sed utantur partim judicio suo, partim aliorum consilio pariter atque auxilio, qui rerum singularum experientes communi opinione habeantur.
6 Verum nihil plane firmitatis habere, quam vulgo divinationem appellare consuevimus, alibi fusius ostendemus, ubi etiam Epicuri hac de re sententiam proferemus. Nunc autem unum solum aut alterum ad ea quæ dicta sunt, adjungemus; atque hoc in primis, quod ii nonnunquam vera prænuntient, qui vates nominantur, id non scientiæ, sed casui assignandum esse. Nec enim ejus rei, quam propositam habueris, compotem fieri nunquam, sed neque semper, neque ut plurimum, neque, si quando

ΔΙΟΓΕΝΙΑΝΟΥ

μηδ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μηδ' ἐξ ἐπιστήμης, ὅταν τις καί
[83] ποτε τυγχάνῃ, τύχης ἔργον καλεῖν προειλήφαμεν οἱ διειλη-
φότες τὰς ὑφ' ἕκαστον ὄνομα τεταγμένας ἐναργεῖς ἐννοίας
ἑαυτῶν—ἔπειτα εἰ καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἦν ἀληθὲς τὸ δὴ τὴν
μαντικὴν τῶν μελλόντων ἁπάντων εἶναι θεωρητικήν τε καὶ
προαγορευτικὴν, τὸ μὲν πάντα καθ' εἱμαρμένην εἶναι συνή-
γετο ἂν οὕτως, τὸ μέντοι χρειῶδες αὐτῆς καὶ βιωφελὲς οὐκ
ἄν ποτε ἐδείκνυτο, δι' ὃ καὶ μάλιστα δοκεῖ Χρύσιππος
7 ὑμνεῖν τὴν μαντικήν. Τί γὰρ ὄφελος ἡμῖν ἦν προμανθάνειν τὰ b
πάντως ἐσόμενα δυσχερῆ, ἃ οὐδὲ προφυλάξασθαι δυνατὸν ἂν
εἴη; Τὰ γὰρ καθ' εἱμαρμένην γινόμενα πῶς ἄν τις φυλά-
ξασθαι δύναιτο; Ὥστ' οὐδὲν ὄφελος ἡμῖν τῆς μαντικῆς, μᾶλ-
λον δὲ καὶ πρὸς κακοῦ τινὸς ἐγίνετο ἂν αὕτη, τὸ προλυπεῖ-
σθαι μάτην παρέχουσα τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ ταῖς προδηλουμέ-
8 ναις δυσχερείαις κατ' ἀνάγκην ἐσομέναις. Οὐ γὰρ τὴν ἴσην
πάλιν εὐφροσύνην τις φήσει παρέχειν τὴν τῶν ἐσομένων
ἀγαθῶν προαγόρευσιν· ἐπειδήπερ οὐχ οὕτως πέφυκεν ἄνθρω- c

p. 138. 2. μηδ' ἐξ] μηδ' ὡς ἐξ A.H. 3. τυγχάνῃ] τυγχάνει H. 4. ὑφ' ἕκαστον] ἐφ' ἕκ. B.C.F.G. Supra δ' εἰληφότες H. 7. τῶν om. D. ἁπάντων om. A.H. Mox μέν τι C.F.G. 12. δοκεῖ om. A. δοκεῖ Χρύσ. B.C.F.G.H. ὑμνεῖν—χαρὰν om. B. b 3. δυνατὸν ἂν εἴη] δύναιτο H. qui om. τὰ γὰρ—δύναιτο. 4. γενέσθαι] γινόμενα C.G. γρ. S. γενόμενα F. μέλλοντα e conj. addit Vigerus in marg. 9. προλαβούσαις] προδηλουμέναις A.C.D.F.G.H. γρ. S.V. 11. παρέχειν τ. φήσει] τις φήσει παρ. C.F.G. φησὶ pro φήσει A. φασὶ H. c 2. ἄνθρωπος] ἀνθρώποις A.H.

compos fias, scientia fieri; hoc demum est, quod fortunæ tribuendum
merito censent, qui apertas significationes suis quasque vocibus attributas
distinguere rite norunt. Deinde etiam illud, tametsi daremus verum esse,
quod a Chrysippo sumitur, divinationi futura omnia præsentiendi, ac
prædicendi vim inesse; ex eo quidem jure concludi posse, fato cuncta
fieri; non tamen hujus artis commoditatem ad vitæ usus aliquam ullo
modo demonstrari, cujus maxime caussa divinationem prædicare Chry-
7 sippus videtur. Nam quid nobis tandem ex eo compendii, quod eas

Divinatio quam inutilis.

omnino calamitates futuras præsentiremus, quas ne cavere quidem ulla
ratione possemus? Quæ enim fato eveniant, quis mortalium cavere possit?
Quare tantum abest ut nobis divinatio utilitatis afferret aliquid, ut potius
hoc ipso nobis cederet in perniciem, quod animi ægritudinem ac molestiam
ex ipsamet calamitatum necessario futurarum præsensione, etiam antequam
8 acciderent, hominibus crearet. Nec enim æqualem contra lætitiam futu-
rorum prædictione excitatum iri quis dixerit; cum homo non tantum

ΔΙΟΓΕΝΙΑΝΟΥ

πος χαίρειν ἐπὶ τοῖς προσδοκωμένοις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπὶ τοῖς
κακοῖς ἀνιᾶσθαι. Ἄλλως τε καὶ ταῦτα μὲν οὐ πάνυ τι περὶ
ἑαυτοὺς ἔσεσθαι πρὶν ἀκοῦσαι κατελπίζομεν· τὰ δ' ἀγαθὰ
μᾶλλον ἅπαντες, ὡς εἰπεῖν, προσδοκῶμεν, διὰ τὴν φυσικὴν
οἰκείωσιν πρὸς αὐτά· οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ καὶ μείζω τῶν δυ-
9 νατῶν γενέσθαι κατηλπίκασιν. Ἐξ οὗ συμβαίνει τὸ τὴν
μὲν τῶν ἀγαθῶν προαγόρευσιν μὴ ἐπιτείνειν πάνυ τι τὴν d
χαρὰν, διὰ τὸ καὶ χωρὶς τῆς προαγορεύσεως ἕκαστον ἐξ
ἑαυτοῦ τὰ κρείττω προσδοκᾶν, ἢ ἐπ' ὀλίγον ἐπιτείνειν τῇ
δοκούσῃ βεβαιότητι· πολλάκις δὲ καὶ μειοῦν τὴν χαρὰν, ὅταν
ἐλάττω τῶν ἐλπισθέντων ἀκουσθῇ· τὴν δὲ τῶν κακῶν προ-
αγόρευσιν, καὶ διὰ τὸ ἀπόστρεπτον αὐτῶν φύσει, καὶ διὰ τὸ
παρ' ἐλπίδας ἐνίοτε προλέγεσθαι, μεγάλως συνταράττειν.
10 Ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ μὴ τοῦτο συνέβαινε, τό γε ἀχρεῖον ἔσε-
σθαι τὴν προαγόρευσιν παντί που δῆλον ἂν εἴη. Εἰ γὰρ
φήσει τις σωθήσεσθαι τὸ χρήσιμον τῆς μαντικῆς διὰ τὸ

c 4. μὲν οὐ] μὲν om. C.F.G. 6. ἅπαντες] πάντες A.H. 9. μείζους] μείζω A.H. 10. μὲν τὴν] τὴν μὲν D.G. d 2. πάνυ τὶ] παντί H. χωρὶς τῆς πρ.] τῆς πρ. χωρὶς B. 3. ἑαυτοῦ] ἑαυτῶν F. 4. ἐπ' ὀλίγον] ἐπ' om. A.H. Supra προσδοκοῦντα D. 5. βεβαιότητι] βεβαι[τι]οτα B. μειοῦν τὴν χαρὰν] μιμοῦνται τ. χάριν A. βαροῦται τ. χ. H. 6. ὅταν] ὅτε D.F.G. ἐλάττω] ἐλάττωνα C. 7. ἀκουσθῇ om. B.C.D.F G. 8. καὶ διὰ] καὶ om. C. ἀπόστρεπτον] ἀπροαίρετον A.H. Tum αὐτῶν om. H. 10. ταράττειν] συνταράττειν A.B.C.D.F.G.H. 11. ἀχρεῖον] ἀχρείαν C.D.F.G. om. B. 13. φήσει] φησὶ A. σωθήσεσθαι] σωθήσεται A.H.

bonorum expectatione gaudere, quantum metu malorum dolere consueverit. Deinde nemo fere est, qui ab sese mala propius abesse, antequam audierit, admodum speret; bona vero, quod in ea sponte sua natura propendeat, omnes, ut verbo dicam, potius expectamus. Nam et plerique
9 majores sese, quam fieri possint, futuros sperare solent. Ex quo illud accidit, ut bonorum quidem prædictio lætitiam vel admodum non augeat, quod etiam citra prædictionem quilibet meliora quæque per se ipsum expectet; vel raro saltem ea, qua quis forte putet, cum firmitate augeat; imo sæpe quoque minuat, dum spe minus aliquid respondetur: malorum autem prædictio, partim quod ab iis naturæ sensus abhorreat, partim quod ea præter spem aliquando prædicantur, gravem animi perturbationem
10 afferat. Quanquam, si ejusmodi nihil accideret, inanem tamen prædictionem fore, cuivis, opinor, constare certo possit. Nam si quis utilitatem divinationi aliquam hoc ipso assereret atque defenderet, quod eæ calami-

ΔΙΟΓΕΝΙΑΝΟΥ

προλέγεσθαι τὸ πάντως ἐσόμενον δυσχερὲς εἰ μὴ φυλαξαί-
μεθα, οὐκ ἔτι πάντα δείξει συμβησόμενα καθ' εἱμαρμένην, ἐφ'
11 ἡμῖν ὄντος τοῦ φυλάξασθαί τε καὶ μὴ φυλάξασθαι. Εἰ γὰρ p. 139
καὶ τοῦτο κατηναγκάσθαι φήσει τις, ὡς εἰς πάντα τὰ ὄντα
διατείνειν τὴν εἱμαρμένην, πάλιν τὸ τῆς μαντικῆς χρήσιμον
ἀναιρεῖται· φυλαξόμεθα γὰρ εἰ καθείμαρται, καὶ οὐ φυ-
λαξόμεθα δῆλον ὡς εἰ μὴ καθείμαρται φυλάξασθαι, κἂν πάν-
12 τες οἱ μάντεις τὸ ἐσόμενον προαγορεύωσιν ἡμῖν. Τὸν γοῦν
Οἰδίποδα, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Πριάμου, καὶ αὐτὸς
ὁ Χρύσιππός φησι πολλὰ μηχανησαμένων τῶν γονέων ὥστε
ἀποκτεῖναι, ἵνα τὸ ἀπ' αὐτῶν προρρηθὲν αὐτοῖς κακὸν φυ- b
13 λάξωνται, μὴ δυνηθῆναι. Οὕτως οὐδὲν ὄφελος οὐδὲ αὐτοῖς
τῆς τῶν κακῶν προαγορεύσεώς φησιν εἶναι διὰ τὴν ἐκ τῆς
εἱμαρμένης αἰτίαν. Τοῦτο μὲν οὖν ἐκ περιουσίας εἰρήσθω,
πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνυπόστατον, ἀλλὰ καὶ ἀχρεῖον τῆς μαν-
τικῆς.

14 Ταῦτα μὲν ὁ φιλόσοφος. Σύ γε μὴν παρὰ σαυτῷ

d pen. φυλαξαίμεθα] φυλαξοίμεθα F.G. προφυλαξαίμεθα H. ult. πάντα δείξει] δείξει πάντα τὲ A.H.
p. 139. τε καὶ] τε om. B C.F.G. καὶ μὴ φυλάξασθαι om. D. τοῦτο] τούτου B. 6. καθείμ.] καθημ. B. 7. πάντες] ποτε A.H. 8. προαρεύωσιν] προαγορ. A. προαγορεύσωσιν B.C.D. προσαγορεύσωσιν F.G. προαρεύσωσιν H. 10. μηχανησαμένων] μηχανησαμένους A. —νους (ων) H. 12. ἀπ' αὐτῶν] ἐπ' α. C.F.G. b 3. φησιν] ὥς φησιν A.H. ἐκ τῆς] ἐκ om. A.H. 5. μόνον om. B. 7. μὲν ὁ] μὲν οὖν ὁ A.H. σαυτῷ] σαυτοῦ C.F.G.

tates prædicantur, quæ omnino, nisi caveris, eventuræ sint; is profecto non omnia fato evenire demonstraret, cum in nostra potestate esset aut
11 cavere, aut non cavere. Sin autem hoc ipsum eadem necessitate contineri dixerit, ut ad res omnes vis fati pertineat, rursum divinationis utilitas omnis tollitur. Certo enim, si fatum nobis cavere sit, cavebimus; sin autem fatum non fuerit, nullo modo cavebimus, tametsi vates omnes quid
12 eventurum nobis sit prænuntiarint. Enimvero, cum Œdipi, tum Alexandri Priami filii cædem omni arte molitos utriusque parentes fuisse, ut quod prædictum erat ab iis sibi exitium imminere, declinarent, nec tamen eos voti compotes esse unquam potuisse, vel Chrysippus ipse confitetur:
13 adeoque agnoscit nihil etiam ipsis malorum suorum prædictionem propter fati vim ac necessitatem profuisse. Atque hæc a nobis contra divinationis partim incertitudinem, partim inutilitatem, liberalius quidem, quam res postulabat, dicta sunto.
14 Hactenus ille philosophus. Tu vero tecum ipse cogita, quemad-

σκέψαι, πῶς Ἕλληνες ὄντες, καὶ τὴν Ἑλλήνων σύντρο-
φον παιδείαν ἐκ νέας ἡλικίας κτησάμενοι, τά τε πάτρια
περὶ θεῶν πάντων μᾶλλον διεγνωκότες, Ἀριστοτελικοὶ
πάντες, Κυνικοί τε, καὶ Ἐπικούρειοι, καὶ ὅσοι τούτοις c
ἐφρόνησαν τὰ παραπλήσια, τῶν παρ' αὐτοῖς Ἕλλησι
15 βοωμένων μαντείων κατεγέλασαν. Καὶ μὴν, εἴπερ ἦν
ἀληθῆ τὰ θρυλούμενα περὶ τῆς τῶν χρηστηρίων παρα-
δοξοποιίας, εἰκὸς ἦν καὶ τούσδε καταπλαγῆναι Ἕλληνας
ὄντας, καὶ τὰ πάτρια ἀκριβῶς ἐξεπισταμένους, μηδέν τε
16 τῶν γνωσθῆναι ἀξίων ἐν δευτέρῳ τιθεμένους. Ταῦτα
[84] μὲν οὖν καὶ ὅσα τοιαῦτα συνάγειν εἰς ἀνασκευὴν τῆς
περὶ τῶν χρηστηρίων ὑποθέσεως, πλείστη τις ἦν περι- d
ουσία· ἀλλ' οὐ ταύτῃ μοι δοκεῖ τὸν παρόντα μεθοδεῦσαι
λόγον, ἀλλ' ᾗπερ ὡρμήθημεν ἀρξάμενοι, ἀληθῆ λέγειν
δόντες τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν προϊσταμένους, ὡς ἂν ἐκ τῶν

b 8. ὄντες om. A.H. 10. παιδείαν om. A. ante ἐκ νέας B.C.F.G.H. Vulgo post κτησάμενοι. 11. διεγνωκότες] διεγνωκότων B. Mox Ἀριστοτελικοί τε D. c. Ἐπικούρειοι] Ἐπικούριοι A.H. 6. τούσδε] τούτους B.D.G. τὸ τοὺς F. 8. ἐξεπιστ.] ἐπιστ. B.C.F.G. qui mox τι pro τε cum D. 9. τεθειμένους] τιθεμένους C.D.F.G. 10. εἰς ἀνασκ.] εἰς om. B.C.F.G. d 2. ᾗπερ] ὅπερ C.F.G. 3. ἀρξάμεθα D. 4. δόντες] δόντας A.H. 5. ἂν ἐκ] ἂν om. A.H.

modum Græci homines, qui non modo Græcorum disciplinam et instituta ab ineunte ætate cum ipso prope lacte nutricis imbiberant, sed etiam patrias deorum religiones omnium accuratissime perviderant, Aristotelici omnes, omnes cum Cynici, tum Epicurei, et quotquot ad eorum sese opinionem aggregarant, jactata apud Græcos
15 ipsos vatum responsa deriserint. Quos tamen, si quæ de oraculorum istorum prodigiis omnium ore celebrantur, vera putavissent, oportebat sane non minus quam cæteros eorum vim obstupescere, quippe qui et Græci essent, ritusque patrios omnino callerent, ac nihil eorum
16 quæ scitu digna forent, ullo unquam modo neglexissent. Ista quidem aliaque similia, qui hoc in argumenti genere ad refellendam oraculorum famam colligere vellet, næ magnam is copiam habiturus esset. Verum susceptam a nobis disputationem hac via moliri non placet, sed ea potius qua in eam ab ipso statim initio ingressi sumus. Dabimus enim, eos qui vaticiniorum fidem asserunt, vera dicere, ut ex illorum ipsorum confessione, qui et responsorum istorum veritatem

παρ' αὐτοῖς ὁμολογουμένων, μαντεῖά τε εἶναι ἀληθῆ καὶ Πυθόχρηστα θεοπρόπια τὰ δηλούμενα φασκόντων, τὴν ἀκριβῆ τῶν δηλουμένων ἔκφανσιν καταμάθωμεν.

4 Οἶμαι δὲ παντί τῳ εἶναι σαφὲς, ὡς ὁ τῶν προκειμέ- p. 140
νων ἔλεγχος οὐ μικρὸν ἀλλὰ καὶ μέγιστον ὁμοῦ καὶ ἀναγκαιότατον περιέξει μέρος τῆς εὐαγγελικῆς ὑποθέσεως. Εἰ γὰρ οἱ πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ b
Χριστοῦ παρουσίας πανταχῇ πάντες, Ἕλληνες καὶ βάρβαροι, δειχθεῖεν μὴ τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἐπεγνωκότες, ἀλλ' ἤτοι τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα δοξάζοντες, ἢ ὑπό τινων μοχθηρῶν καὶ θεομάχων πνευμάτων δαιμόνων τε πονηρῶν καὶ ἀκαθάρτων τυφλῶν δίκην ὧδε κἀκεῖσε περιηγμένοι, καὶ βυθῷ κακίας πρὸς αὐτῶν καθειλκυσμένοι· (καὶ τί γὰρ ἄλλ' ἢ δαιμονῶντες;) πῶς οὐ μειζόνως ἂν ὀφθείη τὸ μέγα τῆς εὐαγγελικῆς οἰκονομίας μυστήριον, πάντας πανταχόθεν ἐκ τῆς πατροπαραδότου πλάνης τῆς τῶν

d 6. Πυθόχρηστα] πυθόχριστα B. θεοπρόπια] θεοπρόπεια A. ult. καταμάθοιμεν] καταμάθωμεν B.C.D.F.G.
p. 140. 8. ὑποθέσεως εἰ γὰρ] ἀποδείξεως οὕτω γὰρ A.H. b. Χριστοῦ] τοῦ Χ. A. πανταχῇ] πανταχοῦ A.H. 7. καὶ βυθῷ — καθειλκυσμένοι om. H. 10. ὀφθείη] ὠφθείη B.

defendunt, quæque memorantur oracula numinum suorum vocibus edita esse contendunt, integram et accuratam eorum quæ proferuntur explicationem atque notitiam hauriamus.

4 Equidem sic existimo neminem esse qui non intelligat, partem evangelici hujus argumenti non exiguam, sed vero maximam maximeque necessariam eorum quæ proposita mihi sunt probatione contineri. Nam si ostendere semel poterimus, quotquot seu Græci seu barbari ante servatoris nostri Jesu Christi adventum toto passim orbe vixerunt, verum omnes Deum ignorasse, adeoque vel iis quæ nulla erant, perinde ac si essent, honorem tribuisse, vel a pessimis, quique cum Deo ipso pugnant spiritibus, ac sceleratis impurisque dæmonibus cæcorum instar huc illucque raptatos, atque in improbitatis barathrum præcipites actos: (quid enim aliud eos, quam dæmoniaco furore correptos fuisse dixeris?) cui tandem magnum hoc dispensationis evangelicæ mysterium non clarius et illustrius appareat, quod omnes undique ab avito errore, dæmonumque ty-

δαιμόνων καταδυναστείας διὰ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν c
φωνῆς ἀνακεκλημένους, καὶ τοὺς μέχρις ἐσχατιῶν γῆς οἰκοῦντας ἀνθρώπους τῆς ἐξ αἰῶνος κατασχούσης τὸν πάντα βίον ἀπάτης λελυτρωμένους, ὥστε ἐξ ἐκείνου καὶ εἰς δεῦρο λελύσθαι μὲν καὶ καθῃρῆσθαι αὐτοῖς ναοῖς καὶ ξοάνοις τὰ πεπαλαιωμένα τῆς τῶν ἐθνῶν ἁπάντων πλάνης ἱδρύματα, ἱερὰ δὲ ὄντως σεμνὰ καὶ εὐσεβείας διδασκαλεῖα τῷ παμβασιλεῖ καὶ δημιουργῷ τῶν ὅλων ἐν μέσαις πόλεσί τε καὶ κώμαις δυνάμει καὶ ἀρετῇ τοῦ d
σωτῆρος ἡμῶν ἀνὰ τὸν σύμπαντα κόσμον ἀνεγηγέρθαι, θυσίας τε τὰς θεοπρεπεῖς εὐχαῖς ὁσίων διαθέσει κεκαθαρμένῃ κακίας ἁπάσης, ἔν τε ἀπαθείᾳ ψυχῆς καὶ πάσης ἀρετῆς ἀναλήψει, κατὰ τὰ θεῖα καὶ σωτηριώδη παιδεύματα, ἐξ ἁπάντων ὁσημέραι διηνεκῶς τῶν ἐθνῶν ἐπιτελεῖσθαι, τὰς δὴ καὶ μόνας ἀρεστὰς οὔσας καὶ προσηνεῖς

c 2. ἡμῶν om. A.H. ἀνακεκλημένους] ἀνακεκλημένων B. ἐπανακεκλημένων C.D.F.G. 3. ἐσχατιῶν] ἐσχατιᾶς B.C.F.G. αἰσχατιᾶς D. 5. λελυτρωμένους] λελυτρωμένων B.C.D.F.G. 6. καὶ εἰς δεῦρο λελύσθαι om. B. καὶ εἰς τόδε καταλελύσθαι C.F.G. καταλελῦσθαι D. μὲν καὶ] καὶ om. B. 7. ναοῖς] τοῖς ν. B.C.D.F.G. 8. ἐθνῶν] θεῶν C.F.G. 9. ὄντως] ὄντα C.F.G. l. τε ὄντως H. d 2. ἀνεγηγέρθαι θυσίας] ἐγεγέρθαι ὑγείας A. ἐνηγέρθαι οἰκείας H. 4. διακεκαθάρθαι] διαθέσει κεκαθαρμένῃ B.C.D. γρ. S. δ. κεκαθαρμένην F.G. 7. ὁσήμεραι] ὡς ἡμέραι B. 8. ἐπιτελεῖσθαι] ἐπιτελεῖται B. ἀρετὰς] ἀρίστας A.H. ἀρεστὰς Vigeri margo. Tum καὶ προσηνεῖς οὔσας B.

rannide servatoris nostri voce revocarit, quique in extremis terrarum finibus degerent homines, ab ea quæ omni ex memoria vitam mortalium universam tenuerat fraude liberarit? atque ita liberarit, ut tanto intervallo et vetustissima gentium omnium erroris domicilia cum templis atque simulacris dissipata funditusque sublata fuerint, et delubra vere augusta, vereque pietatis scholas in summi regis ac rerum universarum molitoris honorem, mediis in urbibus atque pagis, ejusdem servatoris nostri virtute totum per orbem excitata sint; et sacrificia deo dignissima hominum sanctorum precibus, sensu ab omni improbitate puro, mente ab omni perturbatione vacua, et omnium virtutum exercitio, quomodo divinæ salutaresque literæ præcipiunt, ab omnibus quotidie gentibus assidueque fiant: cujusmodi utique sacrificia sunt, quæ sola præpotenti Deo placere,

2 θυσίας τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, πῶς οὐκ ἂν εἴημεν ἐν ταυτῷ δεδειχότες, καὶ ὅτι μετὰ σώφρονος λογισμοῦ, οὐχὶ δὲ ἀλογίᾳ ἑαυτοὺς ἐπιδόντες, ἀποστάται τῆς πατροπαραδότου γεγόναμεν δεισιδαιμονίας, κρίσει δικαίᾳ καὶ ἀληθεῖ τὸ κρεῖττον ἀγαπήσαντες, p. 141
καὶ τῆς ἐνθέου καὶ ἀληθοῦς εὐσεβείας ἐρασταὶ γεγενημένοι. Ἀλλὰ τούτων μὲν ἅλις, ἁπτέον δὲ λοιπὸν τῶν προκειμένων.

5 Οἱ μὲν δὴ τὴν Ἑλληνικὴν θεολογίαν ἐξηκριβωκότες, καθ᾽ ἕτερον παρὰ τοὺς προειρημένους ἡμῖν τρόπους, εἰς b
γένη τέτταρα πάντα τὸν λόγον διαιροῦντες, πρώτιστα πάντων τὸν πρῶτον ἀφορίσαντες θεὸν, εἰδέναι φασὶ τοῦτον εἶναι τὸν ἐπὶ πᾶσι πρῶτόν τε ὄντα καὶ πάντων θεῶν πατέρα τε καὶ βασιλέα, μεθ᾽ ὃν γένος τὸ θεῶν ὑπάρχειν δεύτερον, ἑπόμενον δὲ τὸ δαιμόνων, τὸ δὲ ἡρώων τέταρτον· ἃ πάντα τῆς τοῦ κρείττονος ἰδέας μετασχόντα πῇ μὲν ἄγειν, πῇ δὲ ἄγεσθαι, καὶ φῶς ἅπαν

d 11. ἐν ταυτῷ δεδειχ.] δεδειχ. ἐν τ. A.H. Tum καὶ om. H. ult. δεισιδαιμονίας] διδασκαλίας A.H. Mox δὲ om. B.C.D.E.F.G. Tum ἀληθῆ C.
p. 141. 1. καὶ τῆς] καὶ om. F. 8. ἐξηκριβωκότες] ἐξηκριβηκότες B. Tum κατὰ τοὺς H. b. τρόπους] τρόπον C.D.F.G. 2. τέτταρα πάντα] τε γὰρ ἅπαντα H. 3. τὸν πρ.] τὸν om. B. ἀφορίσαντες] ἀφωρ. B. ἀφωρίσαντο C.F.G. 5. θεὸν] θεῶν A. 6. τὸ θεῶν] τὸ θεὸν B. τὸ τῶν θεῶν C.F. 7. δαιμόνων] δαιμόνιον B.C.F.G.

2 atque accepta esse possint. Hæc porro cum ita sese habeant, nonne simul eademque via ostenderimus, nos prudenti maturoque consilio adductos, non inconsulta levitate abreptos, a patria superstitione descivisse, ac recto veroque judicio meliora complexos esse, divinamque simul ac veram pietatem adamasse. Sed de his hactenus, quod superest, ad rem ipsam veniamus.

5 Ergo qui Græcorum theologiam ad amussim exegerunt, aliam quandam ab iis quas ante recensuimus rationem ineuntes, rem totam in quatuor genera partiti sunt. Quippe, in primis enim principem deum a vulgo segregantes, omnibus eum rebus præsidere, ante omnes esse, omniumque deum, parentem, ac regem sese agnoscere profitentur: secundum quem, alterum deorum genus, tertium dæmonum, quartum denique heroum assignant. Deinde vero, quæcunque in partem ejus, quod optimum est, ideæ venerint, ea partim

προσαγορεύεσθαι τὸ τοιόνδε φωτὸς μετοχῇ· ἀλλὰ καὶ
[85] τῆς τοῦ χείρονος οὐσίας τὸ κακὸν ἡγεῖσθαί φασι· τοῦτο c
δὲ εἶναι μοχθηρῶν δαιμόνων γένος, φίλῳ μὲν οὐδαμῶς χρώμενον τἀγαθῷ, δύναμίν γε μὴν ἐν τῇ τῶν ἐναντίων φύσει κεκτημένον πρώτην, καθάπερ ἐν τοῖς κρείττοσιν ὁ θεός· πᾶν δὲ τὸ τοιόνδε σκότος προσαγορεύεσθαι.
2 Ταῦτα τοῦτον διαστειλάμενοι τὸν τρόπον, θεοῖς μὲν οὐρανὸν καὶ τὸν ἄχρι σελήνης αἰθέρα φασὶν ὑποτετάχθαι· δαίμοσι δὲ τὰ περὶ σελήνην καὶ ἀέρα· ψυχαῖς δὲ τὰ περὶ γῆν καὶ ὑπόγεια. Τοιούτῳ δ' ἀφορισμῷ κεχρημένοι πρῶτον ἁπάντων φασὶ τοὺς οὐρανίους δεῖν καὶ d
αἰθερίους θεοὺς θεραπεύειν· δεύτερον, τοὺς ἀγαθοὺς δαίμονας· τρίτον, τὰς τῶν ἡρώων ψυχάς, τέταρτον, τοὺς
3 φαύλους καὶ πονηροὺς ἀπομειλίσσεσθαι δαίμονας. Ταῦτα δὲ λόγῳ διαιροῦντες ἔργῳ συγχέουσι τὰ πάντα, μόνας ἀντὶ τῶν εἰρημένων πάντων τὰς πονηρὰς δυνάμεις θεραπεύοντες, καὶ ὅλοι ταύταις καταδουλούμενοι, ὡς ὁ

b 11. τοῦ χείρ.] τοῦ om. A.H. c. τὸ κακὸν om. D. 6. προσαγορεύεσθαι] προσαγορεύεται H. 7. ταῦτα om. C.D.F.G. 9. ὑποτετάχθαι] ἀποτέτακται H. δαίμοσι] δαίμονας D. 10. δὲ τὰ] τε τα C.F.G. 12. φασὶ τοὺς] φασὶ om. B.C.F.G. d. δεῖν] δεῖ A.H. Supra τοσούτῳ δ' ἀφ. H.

agere, partim agi, et quicquid ejusmodi est, quod luminis sit particeps, lumen appellari statuunt: deteriori contra naturæ malum ipsum imperare, quod quidem non aliud quam improborum dæmonum genus esse volunt, quod cum eo quod bonum est amico nunquam utatur, tum vim in universa eorum quæ bono contraria sunt natura, perinde ac deus in toto bonorum genere, principem obtineat:
2 quicquid vero tale est, id omne tenebras vocari tradunt. Quibus ita constitutis atque distinctis, cœlum quidem cum eo qui ad lunam ipsam pertinet æthere diis, qui circa lunam aëremque versantur, dæmonibus, quæ circa quæque sub terram, animabus attribuunt. Hac partitione assignata, cœlestes deos in primis, deinde bonos dæmones, tertio, heroüm animas colere, postremo malos etiam
3 improbosque dæmones placare ac delinire oportere docent. Verum hæc cum ita verbo tenus omnia distinguant, tum re ipsa cuncta confundunt, improbas tantum virtutes aliorum omnium loco venerando, seseque totos iis mancipando, quemadmodum hujus in pro-

λόγος προϊὼν ἀπελέγξει. Πάρεστι γοῦν σοι τὰς διὰ
τῶν ξοάνων ἐνεργούσας δυνάμεις ὁποίας χρῆν ἀποφαί-
νεσθαι σκοπεῖν, πότερα θεοὺς ἢ δαίμονας, καὶ εἴτε
4 φαύλους, εἴτε ἀγαθοὺς, ἐκ τῶν παρατεθησομένων. Τὰ
μὲν γὰρ παρ' ἡμῖν θεῖα λόγια οὐδ' ὅλως ἀγαθὸν οὐδέν'
ὀνομάζει δαίμονα, πάντας δὲ πονηροὺς εἶναι τοὺς τῆς p. 142
λήξεως ταύτης καὶ δὴ καὶ τῆς προσηγορίας μετειληφό-
τας, ὡς οὐδ' ἕτερον θεὸν ἀληθῶς καὶ κυρίως πλὴν ἕνα
τὸν πάντων αἴτιον· τὰς δὲ ἀστείας καὶ ἀγαθὰς δυνά-
μεις, ἅτε τὴν φύσιν γεννητὰς οὔσας καὶ πολλῷ τὸν
ἀγέννητον καὶ σφῶν αὐτῶν ποιητὴν Θεὸν ἀφυστερού-
σας, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν δαιμόνων μοχθηροῦ
γένους ἀφωρισμένας, οὔτε θεοὺς οὔτε δαίμονας ἀποκα-
λεῖν ἀξιοῖ, μέσας δὲ οὔσας Θεοῦ καὶ δαιμόνων εὐθυβόλῳ
καὶ μέσῃ προσηγορίᾳ ἀγγέλους Θεοῦ καὶ πνεύματα λει- b

d 13. παρατεθησομένων] παρατεθεισομένων A. ult. οἶδεν] οὐδένα A.H. ὀνομάζει item H. ut in ed. Viger. ὀνομάζειν al.

p. 142. 1. λέξεως] λήξεως D. et sic Toupius, qui vertit *hujus loci atque ordinis*. 3. μετειληχότας] μετειληφότας A.H. οὐδ' ἕτερον] οὐδ' om. A.H. θεὸν om. C.D.F.G. 4. τῶν π.] τὸν π. A.C. 6. τὴν φύσιν] τῇ φύσει H. γενητὰς] γεννητὰς B. Mox ἀγένητον A.B.C.F.G. πολλῷ] πολλῶν D. 7. ἀφυστερούσας] ἀφυστέρους H. 8. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν] ἀλλὰ μὴν καὶ τούτων A.H.

gressu disputationis ostendemus. Tuum autem erit, ex iis quæ a
nobis in medium afferentur, videre, quales eas quæ suam per simu-
lacra vim exerunt virtutes habere oporteat, deosne, an dæmones;
4 et si dæmones, malosne, an vero bonos. Nam divinæ quidem apud
nos, literæ nusquam omnino dæmonem bonum vocare solent, quippe
quæ optime norint, quibuscum id vocabuli nominisque commune sit,
improbos esse omnes; quemadmodum non alium ipsæ deum vere
proprieque nominant, præter unum illum qui rerum omnium auctor
est. Liberales autem illas bonasque virtutes, quod natura sua prin-
cipium ortus habeant, atque ut longo Deum illum et ortus expertem
et sui conditorem sequuntur intervallo, sic et ab improbo dæmonum
genere segregatæ sint, neque deos, neque dæmones appellare volue-
runt; sed, quod medium quendam illæ sint Deum inter ac dæmones
sortitæ gradum, media quadam eas aptissimaque appellatione, modo

τουργικὰ, δυνάμεις τε θείας καὶ ἀρχαγγέλους, καί τισιν ἄλλαις ἐπωνυμίαις φερωνύμως τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν ὀνομάζειν εἴωθε, τοὺς δὲ δαίμονας, εἰ δὴ καὶ τούτων ἡμᾶς προσήκει τὴν ἐτυμολογίαν ἐξειπεῖν, οὐχ ᾗπερ Ἕλλησι δοκεῖ παρὰ τὸ δαήμονας εἶναι καὶ ἐπιστήμονας, ἀλλ' ἢ παρὰ τὸ δειμαίνειν, ὅπερ ἐστὶ φοβεῖσθαι καὶ ἐκφοβεῖν, δαίμονάς τινας προσφυῶς ὀνομάζεσθαι. Τάς γέ τοι θείας καὶ ἀγαθὰς δυνάμεις, ὥσπερ οὖν τοῦ τρό- c που, οὑτωσὶ δὲ καὶ τῆς προσηγορίας τῆς δαιμονικῆς ἀλλοτρίας τυγχάνειν· ἐπεὶ καὶ πάντων ἂν εἴη παραλογώτατον, τὰς μήτε τὴν προαίρεσιν μήτε τὴν ἐκ τοῦ τρόπου φύσιν ὁμοίας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐπωνυμίας ἀξιοῦν.

6 Φέρε οὖν, ἐπισκεψώμεθα τίς ὁ κατ' αὐτοὺς τῶν χρη- d

b 2. δυνάμεις τε θείας] θείας τε δυν. B.C.F.G. 3. ἐπων. φερων.] φερων. ἐπων. C.F.G. 5. εἴωθε τούσδε] εἰώθασιν τοὺς μέντοι A.H. εἰ δὴ] εἰ δεῖ B.C.D.F.G. Tum προσήκει om. B.D.F.G. 6. ἐξειπεῖν] εἰπεῖν B.C.F. ἀνειπεῖν G. 7. ᾗπερ] ἢ παρ' A. Ἕλλησι] Respicit Platonem Cratyl. p. 398 b. δαίμονας] δαήμονας A.B.H. 8. παρὰ] ἄρα παρὰ A.H. ἢ ante παρὰ delet Viger. in marg. 9. ὅπερ ἐστὶ] ὅ ἐστι B.C.F.G. καὶ ἐκφοβεῖν om. H. δαίμονας] δαίμονας εἶναι A.H. Tum καὶ προσφυῶς H. c 3. ἀλλοτρίας] ἀλλοτρίους B.C.D.F.G. τυγχάνειν ἀλλοτρίας H. 4. μήτε τὴν] μήτε μὴν B. Mox προαίρεσιν μήτε τὴν ἐκ om. A.H. ἐκ om. F.G. Tum τῇ τοῦ τρόπου φύσει H. 6. ἐπωνυμίας] ὁμωνυμίας B.C.F.G. d 1. ἐπισκεψώμεθα] ἐπισκεψόμεθα D.

angelos Dei ac spiritus administros, modo virtutes divinas atque archangelos, modo aliis ejusmodi nominibus cum variis earum officiis voce ipsa cohærentibus nuncupare consueverunt, dæmones vero quod attinet, (si tamen horum etiam nominis oporteat notationem explicare) non jam, ut Græcis placet, παρὰ τὸ δαήμονας εἶναι, quod scientes illi sint, sed παρὰ τὸ δειμαίνειν, hoc est quod timeant simul ac terreant, dæmonum ipsi nomen, quod suam in naturam belle conveniret, habuerunt. Nam divinas utique bonasque virtutes, ut moribus, sic etiam nomine sejunctas a dæmonibus esse decuit: absurdum enim supra modum id fuisset, quæ nulla cum iis neque instituti, neque morum similitudine conjunctæ essent, illas tamen unius ejusdemque cum ipsis nominis societate conjungi.

6 Age itaque, videamus aliquando quænam apud istos oraculorum

στηρίων τρόπος, ὡς ἂν μάθοιμεν ποίας χρὴ δυνάμεως
αὐτοὺς ἀποφήνασθαι, καὶ εἴτε ὀρθῶς αὐτῶν ἀνεχωρή-
σαμεν, εἴτε καὶ μή. Εἰ δὲ μέλλοιμι παρ' ἐμαυτοῦ τοὺς
ἐλέγχους τῶν δηλουμένων προφέρειν, εὖ οἶδ' ὅτι μηδ'
ἀνεπίληπτον παρέξω τοῖς φιλεγκλήμοσι τὸν λόγον.
Διόπερ αὐτὸς οὐδὲν οἴκοθεν εἰπὼν, αὖθις ταῖς τῶν ἔξωθεν
2 ἀποχρήσομαι μαρτυρίαις. Μυρίων δὲ ὄντων παρ' Ἕλ-
λησι λογογράφων τε καὶ φιλοσόφων, πρὸ πάντων ἐπι-
τήδειον εἰς τὰ προκείμενα ἐγκρίνω τὸν δαιμόνων φίλον
αὐτὸν ἐκεῖνον, ὃς δὴ καθ' ἡμᾶς γεγονὼς ταῖς καθ' ἡμῶν p. 143
ἐλλαμπρύνεται ψευδηγορίαις. Μάλιστα γὰρ φιλοσό-
φων οὗτος τῶν καθ' ἡμᾶς δοκεῖ καὶ δαίμοσι καὶ οἷς
φησὶ θεοῖς ὡμιληκέναι, ὑπέρ τε τούτων πρεσβεῦσαι, καὶ
πολλῷ μᾶλλον τὰ περὶ αὐτῶν ἀκριβέστερον διηρευνη-
[86] 3 κέναι. Οὗτος τοιγαροῦν ἐν οἷς ἐπέγραψε Περὶ τῆς ἐκ

d 3. χρὴ] χρῆν C.D.F.G. 7. προφέρειν] προσφέρειν H. μηδ'] μὴ B.G.H. 8. τοῖς φιλ. τὸν λ.] τὸν λ. τοῖς φιλ. B.C.F.G. φιλεγκλήμοσι] φιλεγκλήμασι H. 10. ἀποχρήσομαι] ἀποχρήσωμαι A. 11. ὄντων] ὄντων τε D. 12. τε καὶ φιλοσόφων om. A.H. Mox τῶν δαιμόνων H.

p. 143. 1. ἐλλαμπρύνεται] ἠλαμπ. C. ἐνλαμπ. B. ἐλλαμπρύνετο D. ἐλαμπ. G. 2. φιλοσόφων οὗτος] οὗτος φιλ. B.C.E.F.G. 4. ὡμιληκέναι] ὡμιληκόσιν B. ὑπέρ τε] ὑπὲρ δὲ H. Mox μᾶλλον πολλῷ H. 5. παρ' ἑαυτῶν] περὶ αὐτῶν A.H. αὐτῶν Vigeri margo. τὰ π. ἑ. om. C. 6. διηρευ.] διερευ. A.H. τοιγαροῦν] γὰρ οὖν C.

ratio fuerit, ut simul intelligamus cujusmodi vim iis attribuere nos
oporteat, quamque jure vel secus ab iisdem recesserimus. Et quidem
si argumentis ipse meis id quod nunc agitur conficere vellem, non
satis immunem tutamque, sat scio, disputationem meam ab omni
litigiosorum hominum reprehensione calumniaque præstarem. Quare
nihil domo promptum afferam, sed testimoniis, quod adhuc feci,
2 alienis utar. Ex omnibus tamen Græcis cum historicis, tum etiam
philosophis, qui sane infiniti sunt, unum præ cæteris idoneum hanc
in rem futurum illum putavi, qui et dæmonum amicus fuit, et
nostra ætate vixit, et præcipuum sibi decus instituto nostro menda-
cissime traducendo quæsivit. Enimvero philosophos inter qui nostra
memoria floruerunt, videtur iste maximam cum dæmonibus, quos
ipse deos nominat, consuetudinem iniisse, caussam eorum studio-
sissime defendisse, et quicquid ad ipsorum naturam ac religiones
3 pertinebat longe omnium accuratissime rimatus esse. Hic igitur in

λογίων φιλοσοφίας, συναγωγὴν ἐποιήσατο χρησμῶν τοῦ τε Ἀπόλλωνος καὶ τῶν λοιπῶν θεῶν τε καὶ ἀγαθῶν δαιμόνων, οὓς καὶ μάλιστα ἐκλεξάμενος αὐτῷ ἡγήσατο ἱκανοὺς εἶναι εἴς τε ἀπόδειξιν τῆς τῶν θεολογουμένων b
ἀρετῆς, εἴς τε προτροπὴν ἧς αὐτῷ φίλον ὀνομάζειν θεο-
4 σοφίας. Ἐκ δὴ τούτων τοιγαροῦν τῶν ἐγκριθέντων καὶ μνήμης ἀξιωθέντων λογίων διακρῖναι καλὸν τοὺς χρησμολόγους, καὶ σκέψασθαι ποίας ποτὲ ὄντες τυγχάνουσι δυνάμεως. Πρῶτον δὲ θεασώμεθα, ὅπως τῆς γραφῆς ὁ δηλωθεὶς ἀνὴρ ἀρχόμενος ἡμῖν ἀληθεύειν ἐπόμνυται, λέγων οὕτως·

7 Βέβαιος δὲ καὶ μόνιμος ὁ ἐντεῦθεν, ὡς ἂν ἐκ μόνου βεβαίου τὰς ἐλπίδας τοῦ σωθῆναι ἀρυτόμενος, οἷς δὴ καὶ μεταδώσεις d
μηδὲν ὑφαιρούμενος. Ἐπεὶ κἀγὼ τοὺς θεοὺς μαρτύρομαι, ὡς οὐδὲν οὔτε προστέθεικα, οὔτε ἀφεῖλον τῶν χρησθέντων νοη-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

a 7. φιλοσοφίας] φυσιολογίας C.F.G. 10. οὓς καὶ] καὶ om. B.C.D.F.G.H. 11. αὐτῷ] ἐξ αὐτῶν A.H.V. γρ. S. εἴς τε] τε om. B.C.D.F.G. Mox τῆς om. B.H. qui addit τῆς ante ἀρετῆς. b 2. τῆς ὡς αὐτῷ] ἧς αὐτῷ A.H. Supra τροπὴν H. pro προτροπήν. 3. ἐκκριθέντων] ἐγκριθ. C.D.G. 4. ἀξιωθῆναι D. 8. ἦ μὴν] ἡμῖν A.H.V. γρ. S. Vid. varr. lectt. Sophocl. Aj. 679. ed. Dindorf. Tum ἀληθεύων C.F.G. Mox λέγων οὕτως om. A.H. c 6. ἐντεῦθεν] ὡς ἐντεῦθεν addit C. 8. ἀρυτόμενος] ἀρπόμενος A.H. ἀρυόμενος F. ἀρπώμενος V. γρ. S. οἷς—μεταδωσεις] οὓς—μεταδόσεις A. οὓς item H. μεταδόσεις E. d. τὶ θεοὺς] τοὺς θεοὺς A.C.F.G.H. om. D.

iis quæ de philosophia ex oraculis hausta conscripsit, pleraque tum Apollinis, tum cæterorum quoque deorum ac bonorum dæmonum responsa collegit, quorum fide non eorum sese modo, quibus divinitatem attribuunt, vim ac potestatem ostendere, sed etiam homines ad divinæ, uti vocare amat, sapientiæ studium excitare posse confi-
4 deret. Æquum itaque fuerit, ex iis quæ tanquam memoria dignissima selegit oraculis de eorum auctoribus prudenter judicare, et cujusmodi potestate sint præditi diligentius inquirere. Sed animadvertamus in primis, quemadmodum ipso statim operis initio vera se dicturum laudatus scriptor jurejurando confirmet, his concepto verbis:

7 Constantis utique est solidæque firmitatis, quisquis inde tanquam ex eo quod solidum unum est, spem suæ salutis haurit: cujusmodi cum hominibus oraculorum istorum sapientiam communica nulla sui parte decurtatam. Etenim deos ipse testor, nihil abs me vel responsorum ad mentem

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ *μάτων· εἰ μή που λέξιν ἡμαρτημένην διώρθωσα, ἢ πρὸς τὸ σαφέστερον μεταβέβληκα, ἢ τὸ μέτρον ἐλλεῖπον ἀνεπλήρωσα, ἤ τι τῶν μὴ πρὸς τὴν πρόθεσιν συντεινόντων διέγραψα· ὡς τόν τε νοῦν ἀκραιφνῆ τῶν ῥηθέντων διετήρησα, εὐλαβούμενος τὴν ἐκ τούτων ἀσέβειαν μᾶλλον ἢ τὴν ἐκ τῆς*
2 *ἱεροσυλίας τιμωρὸν ἑπομένην δίκην. Ἕξει δὲ ἡ παροῦσα συναγωγὴ πολλῶν μὲν τῶν κατὰ φιλοσοφίαν δογμάτων ἀναγραφήν, ὡς οἱ θεοὶ τἀληθὲς ἔχειν ἐθέσπισαν· ἐπ' ὀλίγον δὲ καὶ τῆς χρηστικῆς ἁψόμεθα πραγματείας, ἥ τις πρός τε τὴν θεωρίαν ὀνήσει, καὶ πρὸς τὴν ὅλην κάθαρσιν τοῦ βίου. Ἣν* p. 144
δ' ἔχει ὠφέλειαν ἡ συναγωγή, μάλιστα εἴσονται ὅσοιπερ τὴν ἀλήθειαν ὠδίναντες ηὔξαντό ποτε τῆς ἐκ θεῶν ἐπιφανείας τυχόντες ἀνάπαυσιν λαβεῖν τῆς ἀπορίας διὰ τὴν τῶν λεγόντων ἀξιόπιστον διδασκαλίαν.

Τοιούτοις χρησάμενος προοιμίοις, μαρτύρεται καὶ προκαταγγέλλει μὴ εἰς πολλοὺς ἐκφῆναι τὰ λεχθησόμενα, λέγων οὕτως·

d 4. ἡμαρτημένην] διημαρτημένην H. 5. μεταβέβληκα] μεταβέβηκα A.H. μετεβέβληκα F. ἐλλεῖπον] ἐκλεῖπον H. 6. πρὸς τὴν om. C. 15. ἐπ' ὀλίγον—κολακείας om. B. 16. ἁψόμεθα] ἀψώμεθα A.C.F.G. Mox πρόσθεν D. ult. καὶ τὴν] καὶ πρὸς τὴν A.H. ἄλλην C.E.F.G. pro ὅλην.
p. 144. 2. μάλιστα] καὶ μάλιστα C.F.G. qui mox περὶ pro περ. ὠδίναντες] ὤδινάν τε καὶ A. ὠδίνανται καὶ H. 3. ηὔξαντο] ηὐξάνοντο H. 4. λαβεῖν] λωβεῖν C. ἀπορίας] ἀπορροίας A.H. 6. τοιούτοις—οὕτως om. F.G. 7. προκαταγγέλλει] προπαραγγ. A.H. qui mox om. λέγων οὕτως.

ac sententiam additum, vel ex ea detractum fuisse; nisi forte sicubi aut voculam errore vitiatam emendavi, aut majoris perspicuitatis gratia illustriore commutavi, aut versuum quod deerat mensuræ numeroque supplevi, aut quod nihil ad rem omnino faceret expunxi. In quo tamen sensum ego verborum integrum ubique sincerumque servavi, et quidem impietatis alioqui futuræ metu potius, quam pœnæ sacrilegum facinus excepturæ.
2 Ejusmodi autem erit hæc nostra collectio, quæ cum amplam continebit dogmatum philosophiæ copiam, prout ipsa cum veritate conjuncta esse dii pronuntiarint; tum aliquid etiam divinandi artis attinget, quatenus partim ad contemplationem, partim ad integram vitæ procurationem conducere videbitur. Quantum vero utilitatis habeat, intelligent ii maxime, qui cum veritatem ægre parturirent, vota fecerunt aliquando, ut numinum ipsorum visione concessa, ab omni dubitationis fluctuatione conquiescerent, dicentium auctoritate omni fide dignissima confirmati.

Hæc ille præfatus, obtestatur atque ante denuntiat, uti nequis ea quæ dicturus est in vulgus enuntiet:

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

8 Σὺ δ' εἴπερ τι καὶ ταῦτα πειρῶ μὴ δημοσιεύειν, μηδ' ἄχρι καὶ τῶν βεβήλων ῥίπτειν αὐτὰ δόξης ἕνεκα ἢ κέρδους ἤ τινος ἄλλης οὐκ εὐαγοῦς κολακείας. Κίνδυνος γὰρ οὔ σοι μόνον τὰς ἐντολὰς παραβαίνοντι ταύτας, ἀλλὰ κἀμοὶ ῥᾳδίως πιστεύσαντι, τῷ στέγειν παρ' ἑαυτῷ μὴ δυναμένῳ τὰς εὐποιίας. c
Δοτέον δὴ τοῖς τὸν βίον ἐνστησαμένοις πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν.

2 Καὶ μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει·

Ταῦτά μοι ὡς ἀρρήτων ἀρρητότατα κρύπτειν· οὐδὲ γὰρ οἱ θεοὶ φανερῶς περὶ αὐτῶν ἐθέσπισαν, ἀλλὰ δι' αἰνιγμάτων.

3 Ἐπειδὴ τοίνυν τοιαῦτα ὁ λόγος ἀνετείνατο, φέρε, λοιπὸν διὰ τῶν ἐνθέων καὶ πυθοχρήστων λογίων σκεψώμεθα, ποταπὰς εἶναι τὰς θεολογουμένας ἀφανεῖς δυνάμεις προσήκει λογίζεσθαι· γένοιτο γὰρ καὶ ἀνδρὸς ἔλεγ-
4 χος ἐκ τῶν οἰκείων λόγων τε καὶ ἐπιτηδευμάτων. Ὁ δὴ οὖν προδηλωθεὶς ἀνὴρ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐπέγραψε Περὶ

b 2. εἴπερ τι] εἴπερ τις H. 6. τὰς ἐντολὰς] τῆς ἐντολῆς C.F.G. Tum ταύτης G. 7. κἀμοὶ] καὶ μὴ C. καὶ μοι F. 8. μὴ δυναμ. τὰς εὐπ.] τὰς εὐπ. μὴ δ. C.F.G. c 2. σωτηρίαν] θεωρίαν B.C.D.F.G. Supra τῶν βίων H. 3. ἀρρήτων τὰ ἀρρητότερα] ἀρρήτῳ ἀρρητότατα A.H.V. γρ. ἀρρήτῳ S. 5. αὐτῶν] τούτων C.F.G. 8. λογίων om. F. λόγων H. 11. τε καὶ] τε om. F. 13. οἷς ἔγραψε τῆς H.

8 Tu vero, inquit, cave, si quicquam aliud, ne res istas palam extuleris, et gloriæ lucrive cupiditate, vel cujuscunque minus religiosæ assentationis studio ante profanorum hominum oculos projeceris: secus enim, non tibi solum, hæc si præcepta contempseris, verum etiam mihi periculum immineat, qui tanta deorum beneficia retinere apud me non potuerim, sed ea nimis facile tibi crediderim. Horum igitur in communionem ii tantum vocandi erunt, qui ad salutem animi vitæ suæ rationes instituerint.

2 Ac nonnullis interjectis:

Hæc tu, inquit, vide sis ut arcanis ipsis arcana magis et occulta habeas, propterea quod nihil de se dii planum atque perspicuum, sed obscura omnia suis oraculis effati sunt.

3 Age vero, quandoquidem speciosis adeo verbis hæc nobis auctor iste denunciat: videamus porro, quid de virtutibus illis quæ sub aspectum non cadunt, quæque ab iis deorum in numero reponuntur, ex responsis istis divinitus editis censere nos ac judicare oporteat. Sic enim intelligemus, suis ipsius cum verbis, tum studiis ac vitæ
4 rationibus hominem redargui. Nam qui libris iis quos de philoso-

τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας, χρησμοὺς τίθησι τοῦ Ἀπόλ- d
λωνος, τὰς διὰ ζώων θυσίας ἐργάζεσθαι παρακελευομέ-
νου, καὶ μὴ μόνοις δαίμοσι, μηδὲ μόναις ταῖς περιγείοις
δυνάμεσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς αἰθερίοις καὶ οὐρανίοις ζωοθυ-
[87] 5 τεῖν. Ἐν ἑτέροις δὲ ὁ αὐτὸς δαίμονας ἀλλ' οὐ θεοὺς
εἶναι ὁμολογῶν ἅπαντας, οἷς Ἕλληνες τὰς δι' αἱμάτων
καὶ ζώων ἀλόγων σφαγῆς ἐπετέλουν θυσίας, μὴ χρῆναι
6 μηδ' ὅσιον εἶναι θεοῖς ζωοθυτεῖν φησίν. Ἄκουε τοιγα-
ροῦν τῶν πρώτων αὐτοῦ φωνῶν, δι' ὧν τὰ περὶ τῆς ἐκ
λογίων φιλοσοφίας συνάγων, πῶς ὁ Ἀπόλλων χρῆναι
θεραπεύειν τοὺς θεοὺς διδάσκει. Ὃ καὶ παρατίθεται
γράφων ὧδε·

9 ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ Ἀκολούθως μετὰ τὰ ῥηθέντα περὶ εὐσεβείας ἃ περὶ τῆς p. 145
θεραπείας αὐτῶν ἔχρησαν ἀναγράφοιμεν ἄν, ὧν ἐκ μέρους
κἂν τοῖς περὶ εὐσεβείας φθάσαντες παρατεθείκαμεν. Ἔστι
δὲ ὁ χρησμὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἅμα καὶ διαίρεσιν τῆς τῶν
θεῶν περιέχων τάξεως, b

d 3. καὶ μὴ] καὶ om. A. 6. ἀλλ' οὐ] ἄλλοι F. 7. ὁμολογῶν] ὁμολογοῦσιν A. ὁμολογοῦσιν ἅπαντας εἶναι H. 8. σφαγῆς] σφαγὰς A. B.H. 9. μηδ'] δὲ μηδὲ A.H. Mox θεοῖς om. H. pen. χρῆναι om. D. θεραπεύειν] θεραπεύειν τε B. Tum τοὺς om. C. ult. ὃ καὶ om. A.H. Tum παρατίθεται γὰρ H.

p. 145. 5. εὐσεβείας] δυσεβ. C. 6. ἔχρησαν] ἐχρήσαντο C.F.G. 7. κἂν] καὶ B. εὐσεβείας φθάσαντες] τῆς ε. θεύσαντες F. 8. παρατεθείκαμεν] προτεθείκαμεν H.

phia ex oraculis haurienda scripsit, Apollinis responsa commemorat, quibus sacrificia cæsis animantibus fieri jubet, idque non dæmonibus solum aut vicinioribus terræ virtutibus, sed etiam ætheriis cælesti-
5 busque diis; idem alio quodam in opere non deos, sed dæmones eos omnes agnoscens, quibus Græci cæsis pecudibus faciebant, nec opor-
6 tere nec vero fas esse diis animantes immolare pronuntiat. Accipe igitur, quibus primum ipse verbis, promptam ex oraculis philosophiam edisserens, referat, quo ritu Apollo deos colendos esse docuerit. Rem totam ita persequitur:

9 Jam vero post ea quæ de pietate dicta sunt, ordine facturus mihi videor, si quæ de sui ipsorum cultu oraculis effati dii sunt, deinceps perscripsero, tametsi jam ex iis aliquid superiori de pietate disputationi asperserim. Est autem id quod sequitur Apollinis oraculum, quo ipsa quoque deorum suas in regiones distributio continetur.

2 Ἐργάζευ, φίλε, τήνδε θεόσδοτον ἐς τρίβον ἐλθὼν, ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
μήδ' ἐπιλήθεο τῶν μακάρων θυσίας ἐναρίζων,
πῇ μὲν ἐπιχθονίοις, πῇ δ' οὐρανίοις, ποτὲ δ' αἴθρης
αὐτοῖσιν βασιλεῦσι, καὶ ἠέρος ὑγροπόροιο,
ἠδὲ θαλασσαίοις καὶ ὑποχθονίοισιν ἅπασι·
πάντα γὰρ ἐνδέδεται φύσεως μεστώμασι τῶνδε. c
Ζώων δ' ὡς θέμις ἐστὶ τελευτῆσαι καθαγισμοὺς
ἀείσω, (δέλτοις δὲ χαράσσετε χρησμὸν ἐμεῖο,)
τοῖς μὲν ἐπιχθονίοις, τοῖς δ' οὐρανίοισι θεοῖσι·
φαιδρὰ μὲν οὐρανίοις, χθονίοις δ' ἐναλίγκια χροιῇ.
Τῶν χθονίων διάειρ. τριχῇ θυσίας ἐναρίζων, d
νερτερίων κατάθαπτε, καὶ εἰς βόθρον αἷμα ἴαλλε.
Χεῦε μέλι Νύμφαισι Διωνύσοιό τε δῶρα.
Ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαίην ποτώμενοι αἰὲν ἴασι,
τοῖσδε φόνου πλήσας πάντῃ πυριπληθέα βωμὸν,
ἐν πυρὶ βάλλε δέμας θύσας ζώοιο ποτανοῦ,

b 4. ἐναρίζων] ἐναγίζων Valckenær. Eurip. Ph. Schol. p. 645. 6. αἴθρης] αἰθερίοισι B. αἴθραις F. αἰθὴρ H. 7. ὑγροπόροιο] ὑγροποιοῖς A.H. 10. θαλασσαίοις] θαλασσίοις H. ὑποχθ.] ἐπιχθ. B.C.D.F.G. c. ἐνδέχεται] ἐνδέδεται A.C.F.H.V. γρ. S. Mox ἴσ. μεστώματα Vigeri marg. 3. τελευτῆσαι καθαγισμοὺς ἀείσω] τελετὰς καθαγεισμοὺσας ἴσως (ἃς ἴσως H.) A.H. καθαγιασμοὺς ἄν σε C. καθαγιασμένους F.G. 5. χαράσσετε] χαράσσεται A.H. χαρίσσεται F. χαρίσσετε G. 6. ἐμοῖο] ὁμοῖον A.H. ἐμεῖο F.G. 7. τρεῖς μὲν] τοῖς μὲν A.H.S.V. Mox τὰς δ' V. τοῖς δ' H.S. d 4. μέλι] μέλιν A. Mox διονύσσοιο C.F.G. ἴσ. νύμφησι pro νύμφαις Vigeri margo. Dedi etiam Διωνύσοιο pro Διον. 6. γαῖαν] γῆν A. γαίην B.C.D.F.G. Tum ποτωμ. C.D.F. 10. θύσας ζώοιο] στήσας ζώσοιο C.F.G. Tum ποταμοῦ D.F.G. ποταμοῖο S.

2 Hoc age rite memor, superum qui numine dextro es
Hoc iter ingressus. Felicibus hostia divis
Abs te cæsa cadat, qui terras, altaque cœli
Templa tenent, quique ætheria regione morantur,
Aërioque regunt tractus, quique humida ponti
Marmora, quique umbras sortiti, Erebumque profundum:
Res etenim fusa est divum natura per omnes.
Sed quo quæque tibi mactanda animantia ritu,
Ante canam; puris responsum incide tabellis.
Terna quidem laribus, totidemque sacrare memento
Cœlitibus, verum hoc discrimine; candida nempe
Cœlitibus, larium sit concolor hostia terræ.
Quæ laribus fient, in ternas divide partes,
At quæ diis Erebi, terra sepelito sub alta,
Fumantemque cavis scrobibus demitte cruorem.
Fundito mel Nymphis, et mollia dona Lyæi.
Quæ circumvolitant humiles vaga numina terras,
His circum exundans succensa altaria sanguis
Impleat, et sacros avis integra cedat in ignes;

Varii sacrificandi ritus.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

καὶ μέλι φυράσας δηωῷ ἀλφίτῳ ἔνθεν,
ἀτμούς τε λιβάνοιο, καὶ οὐλοχύτας ἐπίβαλλε.
Εὖτε δ' ἐπὶ ψαμάθοισιν ἴῃς, γλαυκὴν ἅλα χεύας p. 146
κάκκεφαλῆς θυσίαζε, καὶ ἐς βαθὺ κῦμα θαλάσσης
ζῶον ὅλον προΐαλλε. Τελευτήσας τάδε πάντα
ἐς πλατὺν ἠερίων χορὸν ἔρχεο οὐρανιώνων.
Ἀστραίοις δ' ἤπειτα καὶ αἰθερίοις ἐπὶ πᾶσιν,
αἷμα μὲν ἐκ λαιμῶν κρουνώμασιν ἀμφὶ θυηλὰς
λιμνάζειν· τὰ δὲ γυῖα θεοῖς ἐν δαιτὶ πονεῖσθαι. b
Ἄκρα μὲν Ἡφαίστῳ δόμεναι, τὰ δὲ λοιπὰ πάσασθαι,
ἀτμοῖσιν λαροῖσιν ἐνιπλήσαντες ἅπαντα
ἠέρα ῥευσταλέον· ἐπὶ δ' εὐχὰς πέμπετε τοῖσδε.

3 Καὶ μετ' ὀλίγα ἐπεξηγεῖται τὸν χρησμὸν ἑρμηνεύων ὧδε·

Αἱ δὲ θυσίαι ἔχουσι τὸν τρόπον τοῦτον, κατὰ τὴν προρρηθεῖσαν διαίρεσιν τῶν θεῶν ἐκδεδομέναι. Ὄντων γὰρ ὑπο- c

d 12. φυρήσας] φυράσας A.H.V. φυράσης S. δηίῳ] διίῳ B. Δηωίῳ Scaliger. tum ἀλφίτας C.F.G. Vossii marg. ἔνθεν] ἔνθευ A.C.F.G. Vossii marg. Scaliger.

p. 146. εὖτε — προΐαλλε om. B. δ' ἐπὶ] δὲ παρ ψαμαθοισινης A. i. e. δὲ πὰρ ψαμάθοισιν ἴῃς. ψαμμάθοισιν G. δὲ παρ ψαμάθοισιν εἰς H. ἴῃς] ἔῃς Scaliger. 3. ἐς βαθὺ] εἰς βαρὺ A.H. 7. ἔρχεο] ἄρχεν C. ἔρχευ F. 12. θυηλὰς] θεκτὰς B. et θεητὰς em. θύη τὰς C. θυητὰς D. θύητας F.G. b. λιμνάζει] λιμνάζοι B.C. Vossii marg. λιμενάζοι F.G. λιμνάζειν em. Vigerus. Mox δὲ om. A.H. θεοῖς] θεῶν Scaliger. 2. πονεῖσθαι] ποιεῖσθαι F. 4. πάσασθαι] δάσασθαι A.H.V. γρ. S. 5. ἀτμοῖσιν— πετεινὰ om. B. λαροῖσιν] λαβροῖσιν A.H. γρ. S.V. ἐνιπλήσαντες] ἐνιπρήσαντες Vossii marg. 7. ῥευσταλέον] ῥευστὰ λοιπὸν A.H. πέμπετε] πέμπεο A.H.V. γρ. πέμπω S.

Sed prius infuso subigens tunsa hordea melle,
Hæc thuri admixta, et salsas super injice fruges.
Dum glauci maris ad tenues facturus arenas
Veneris, in caput excussam, totamque profundos
Porricito in fluctus volucrem. Queis rite peractis,
Ad magnos exinde choros vestigia flecte
Cœlituum. Sacer ætheriis honor omnibus idem,
Effusum scatebris ad farrea liba cruorem
Stagnare, et nota deis apponere membra,
Summa quidem flammis imponere; cætera mensis,
Tu liquidas gratis imple suffitibus auras
Interea, et castis urge pia numina votis.

3 Tum ille paucis interjectis hanc istius oraculi subjicit explicationem :

Sacrificiorum, inquit, ejusmodi ritus est, ad eam quæ superius allata est numinum partitionem accommodatus. Nam quod ex diis aliqui subterranei

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

χθονίων καὶ ἐπιχθονίων θεῶν, καὶ τῶν μὲν ὑποχθονίων καὶ νερτερίων καλουμένων, τῶν δ' ἐπιχθονίων καὶ χθονίων κληθέντων θεῶν, κοινῶς μὲν τούτοις ἱερεῖα τετράποδα μέλανα θύειν παρακελεύεται. Περὶ δὲ τὸν τρόπον τῆς θυσίας ἐξαλλάττει· τοῖς μὲν γὰρ ἐπιχθονίοις σφάζειν ἐπὶ βωμῶν, τοῖς δ' ὑποχθονίοις ἐπὶ βόθρων παρακελεύεται, καὶ μέντοι καὶ
4 θάπτειν τούτοις θύσαντας τὰ σώματα. Ὅτι γὰρ κοινὰ d
τούτων καὶ τὰ τετράποδα αὐτὸς ἐρωτηθεὶς ἐπήγαγε,

Ξυνὰ πέλει χθονίων καὶ ὑποχθονίων τάδε μούνων,
τετράποδα χθονίοις ἀρνῶν νεοπηγέα γυῖα.

Τοῖς δὲ ἀερίοις πτηνὰ θύειν παρακελεύεται ὁλοκαυτοῦντας, καὶ τὸ αἷμα ἐπὶ τῶν βωμῶν περιάγοντας· τοῖς δὲ θαλασσίοις πτηνὰ μὲν, ζῶντα δὲ ἀφιέναι εἰς τὰ κύματα, μέλανα τὴν χρόαν ὄντα. Φησὶ γὰρ,

Τοῖς δὲ θεοῖς τὰ πετεινὰ, θαλασσαίοις δὲ κελαινά.

c. 2. ὑποχθονίων] ὑποχθ. θεῶν H. καὶ ἐπιχ.] τῶν δ' ἐπ. A.H. 4. κληθέντων] καλουμένων A.H. 6. περὶ δὲ—παρακελεύεται om. C.F.G. ἄγειν γρ. S.V. pro θύειν. παρακελεύεται ἄγειν H. 7. ἐξαλλάττει] ἐξαλλάττεται H. 8. σφάζειν] σφάττειν H. 9. βόθρων] βόθρον D.H. καὶ θάπτειν] καταθάπτειν A.H. d. γὰρ] δὲ C.F.G. 2. τὰ τετρ.] τὰ om. A.H. Mox τούτων H. post τετράποδα. 4. ξυνὰ] ξοινὰ C.G. Mox καὶ ἐπιχθ. om. D. ξυνὰ—τετράποδα F. ἐπιχθονίων] ὑποχθ. A.V. γρ. S. ut conj. Vigerus. 6. ἀρνῶν νεοπηγέα γυῖα. τοῖς δὲ ἀερίοις πτηνὰ θύειν] ἀρρένων νέα πίονα θύειν παρακελ. A. ἀρρένων νέα πίονας H. τὰ δὲ ἀερ. C.F.G. 9. καὶ τὸ αἷμα ἐπὶ τῶν βωμῶν] καὶ τὸν βωμὸν καὶ τὸ αἷμα περιάγοντας A.H. τὸν βωμὸν C.D. 10. θαλασσίοις δὲ] δὲ θαλ. E. 11. μέλανα] μέλανα γὰρ C.F.G. 13. τοῖς δὲ θεοῖς τὰ πετεινὰ] τοῖς θεοῖς τὰ περὶ γῆν A.H. δὲ om. F. Tum θαλασσίοις G.H.

sint, alii terrarum incolæ; ac subterranei quidem inferi, quemadmodum terrarum incolæ, terrestres præterea nominentur; victimas quadrupedes easque nigri coloris omnibus ex æquo immolari, dissimilem tamen sacrificii ritum esse jubet. Terrestribus enim hostiam altari impositam jugulari præcipit, subterraneis autem in fovea, sic nimirum ut cadaver integrum
4 terra quasi sepultum obruatur. Nam quadrupedes quidem cum illis omnibus esse communes, sequentibus versibus ita declarat,

Terrarumque Erebique deis communia solis
Quadrupedum agnorum juvenilia corpora sunto.

Aëriis autem numinibus immolandas volucres, totasque flammis concremandas, earumque sanguinem circum altare fundendum esse monet: at marinis, volucres quidem, sed quæ atro colore sint, ac medios in fluctus vivæ adhuc spirantesque porriciantur: sic enim ait,

Omnibus hisce deis volucris, sed nigra marinis.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

5 Πᾶσι μὲν λέγων τοῖς θεοῖς πλὴν τῶν χθονίων τὰ πετεινὰ,
μόνοις δὲ τοῖς θαλασσίοις τὰ κελαινὰ, οὐκοῦν τοῖς ἄλλοις p. 147
λευκά. Τοῖς δ' οὐρανίοις καὶ αἰθερίοις τὰ ἄκρα τῶν ἱερείων
[88] λευκῶν ὄντων ἀφιεροῦν, τὰ δὲ λοιπὰ μέρη ἐσθίειν· ἐκ μόνων γὰρ
τούτων βρωτέον σοι, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων, μή. Οὓς δὲ εἴρηκεν ἐν
6 τῇ διαιρέσει οὐρανίους, τούτους ἐνταῦθα ἀστραίους. Ἆρ' οὖν
δεήσει ἐξηγήσασθαι τῶν θυσιῶν τὰ σύμβολα τῷ εὐσυνέτῳ
δῆλα; τετράποδα μὲν γὰρ τοῖς χθονίοις καὶ χερσαῖα· τῷ
γὰρ ὁμοίῳ χαίρει τὸ ὅμοιον. Χθόνιον δὲ τὸ πρόβατον, καὶ
διὰ τοῦτο Δήμητρι φίλον, καὶ ἐν οὐρανῷ τὴν ἔκφανσιν ἐκ
τῆς γῆς τῶν καρπῶν μεθ' ἡλίου λοχεύει. Μέλανα δέ· τοι- b
αύτη γὰρ ἡ γῆ φύσει σκοτεινή. Τρία δὲ, τοῦ γὰρ σωματι-
7 κοῦ καὶ γεώδους τὰ τρία σύμβολον. Τοῖς μὲν οὖν ἐπιχθο-
νίοις ἄνω ἐπὶ βωμῶν δεῖ θῦσαι· ἐπὶ γὰρ τῆς γῆς ἀναστρέ-
φονται οὗτοι· τοῖς δ' ὑποχθονίοις ἐν βόθρῳ καὶ ἐν ταφῇ,
ἔνθα διατρίβουσι. Τὰ πτηνὰ δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅτι πάντα θεῖ.

d. 15. πλὴν—θαλασσίοις om. A. ni fallor. πᾶσι—κελαινὰ om. H. ult. μόνοις] Μούνοισι δέ γε τοῖς B. τοῖς θαλασσίοις] τοῖς om. C.F.G.
p. 147. τοῖς οὐρ.] τοῖς δ' οὐρ. A.B.C.E.F.G.H. 2. δὲ καὶ] τε καὶ A.H. δὲ om. B.C.D. 3. ὄντων om. D. 4. γὰρ] τῶν B. μόνον H. pro μόνων. 5. εἴρηκεν] εἰρήκαμεν B. 8. ἢ τῷ εὐσυνθέτῳ H. 9. καὶ χερσαῖα] καὶ om. A.H. 11. καὶ ἐν οὐρ.] καὶ om. B. 12. ἔκφανσιν] ἐκφάνησιν A.H. b. λοχεύει] λοχεύειν D. χολεύει E. μέλανα] μέλαινα B.C.F.G. δὲ statim addunt C.F. 2. τοῦ γὰρ] γὰρ om. G. 3. σύμβολα] σύμβολον B.C.D.F. 4. βωμὸν] βωμῶν A.B.C.E.H. Supra οὖν om. E. 6. ἐν βόθρῳ] ἄνω B.

5 Diis quidem omnibus, si terrestres excipias, volucres assignans, solisque
marinis atras; cæteris igitur candidas. Jam vero cœlestibus ætheriisque
numinibus summas duntaxat candidarum victimarum partes consecrandas,
quod superest, comedendum esse docet: hoc enim ex solo victimarum
genere vesci fas tibi esse, non ex alio. Cæterum, quos in ipsa divisione
6 cœlites nominarat, eosdem hic astræos vocat. Ecquid porro necesse fuerit
sacrificiorum istorum symbola explicare, prudenti homini satis per sese
nota? Enimvero quadrupedes quidem eæque terrestres diis terrestribus
immolantur; simili enim simile delectatur: pecus autem sane terrestre
est, eoque Cereri placet, atque in cœlo frugum ipsarum ex terræ visceribus
eductionem una cum sole parturit. Eædem nigri coloris esse debent, quod
terra natura sua obscura sit: numero tres, quod ternarius corpoream ter-
7 renamque naturam repræsentet. Jam terrestribus quidem sursum, hoc
est, altaribus impositæ hostiæ mactantur, quod ii supra terram degere
consueverint; subterraneis autem, in foveis ac sepulcris, ubi volutantur.
At vero numinibus reliquis, quod omnia perpetuo ferantur cursu, volucres
immolantur: nam marina quidem aqua nec motum unquam intermittit, et

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Καὶ γὰρ τὸ ὕδωρ ἀεικίνητον τῆς θαλάσσης, μέλαν δέ· διὸ καὶ τὰ τοιαῦτα ἱερεῖα πρόσφορα. Τοῖς δὲ ἀερίοις, λευκά· πεφώτισται γὰρ καὶ ὁ ἀὴρ φύσεως ὢν διαφανοῦς. Οὐρανίοις δὲ καὶ αἰθερίοις τὰ ἐπὶ τῶν ζώων κουφότερα, ἅπερ ἐστὶν c ἄκρα, οἷς κοινωνεῖν τῆς θυσίας δεῖ. Δοτῆρες γὰρ οὗτοι ἀγαθῶν, οἱ δὲ ἄλλοι τῶν κακῶν κωλυτῆρες.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας τοῦ θαυμαστοῦ θεοσόφου.

d

Φέρε δὲ, τοῦ αὐτοῦ τὰς ἐναντίας τούτοις φωνὰς συγκρίνωμεν, ἃς τέθειται ἐν οἷς ἐπέγραψε Περὶ τῆς τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς. Ἔνθα δὴ ὀρθῷ λογισμῷ κινούμενος πρῶτον ἁπάντων ὁμολογεῖ μὴ δεῖν τὸ καθόλου μηδὲν μήτε θυμιᾶν, μήτε θύειν τῷ ἐπὶ πᾶσι Θεῷ, ἀλλὰ μηδὲ
2 ταῖς μετ' αὐτὸν θείαις καὶ οὐρανίαις δυνάμεσιν. Εἶτα δὲ ἐπεξιὼν τὰς τῶν πολλῶν ὑπολήψεις ἀνασκευάζει, μὴ

b 9. μέλαν δὲ om. B. διὸ] διότι F.G. ἱερεῖα] καὶ ἀέρι A.H. 11. καὶ ὁ] καὶ om. A.H. δὲ καὶ ὁ C.F.G. 12. ἐπὶ] ἔτι E.F.G. c. ἐστὶν] εἰσιν F.G. 2. θυσίας] οὐσίας A.H. omisso statim δεῖ. οὗτοι] αὐτοὶ A.H. 3. δὲ ἄλλοι] ἄλλοι δὲ C.F.G. Tum τῶν κακῶν om. A.H. τοιαῦτα] ταῦτα A. d 2. αὐτοῦ] τοῦ αὐτοῦ A.B.C.F.G.H. τούτου] τούτοις A.B.C.F.G. 3. σύγκρινον] συγκρίνωμεν A.H. τέθειται] τίθεται A.H. 6. μήτε θυμιᾶν] μηδεμίαν A. μὴ δὲν μίαν H. θυμιάσαι C.F.G. 7. πᾶσι] πάντων H. 8. οὐρανίαις] οὐρανίοις A.H. 10. ἀνασκευάζει] ἀναγκάζει C.F.G.

nigrum ad colorem accedit, quo fit ut ejus numina similes victimæ deceant: aëria vero, candidæ, quod aër pellucidæ naturæ cum sit, lumine facile perfundatur. Præterea cœlestibus æthereisque diis summæ animantium partes, utpote omnium levissimæ offeruntur; et cum iis in sacrificii societatem homines vocantur, quod ipsi bonorum auctores sint, reliqui depulsores malorum.

Hactenus egregius divinæ sapientiæ mystes, in iis quæ *De oraculorum philosophia* scripsit.

Nunc autem, quæ idem habet in suo *De abstinentia a rebus animatis* opere, cum superiori oratione committe. Ibi enim recto plane sanoque adductus consilio, nec deum præpotentem, nec secundas ab eo cœlestes divinasque virtutes, ullo prorsus aut suffitus aut sacrificii
2 genere colendas esse, universe ante omnia profitetur. Deinde progressus ulterius, vulgi opiniones ita refellit evertitque, ut eos pro diis

χρῆναι φάσκων θεοὺς ὑπολαμβάνειν τοὺς ταῖς διὰ ζῴων θυσίαις χαίροντας. Εἶναι γάρ φησι πάντων ἀδικώτατον τὸ ζῳοθυτεῖν, καὶ ἀνόσιον καὶ μυσαρὸν καὶ βλαβε- p. 148 ρὸν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ θεοῖς προσφιλές. Ταῦτα δὲ λέγων, δῆλος ἂν εἴη τὸν ἑαυτοῦ θεὸν ἀπελέγχων· προστάττειν γὰρ ἀρτίως ἔφησε τὸν χρησμὸν μὴ μόνον τοῖς ὑποχθονίοις καὶ ἐπιχθονίοις θεοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀερίοις 3 οὐρανίοις τε καὶ αἰθερίοις ζῳοθυτεῖν. Καὶ ὁ μὲν Ἀπόλλων τοιαῦτα· ὁ δὲ τὸν Θεόφραστον μαρτυρόμενος θεοῖς μὲν οὔ φησιν ἁρμόζειν τὴν διὰ ζῴων θυσίαν, δαίμοσι δὲ μόνοις· ὥστε κατὰ τὸν αὐτοῦ καὶ Θεοφράστου λόγον b δαίμονα εἶναι ἀλλ' οὐ θεὸν τὸν Ἀπόλλωνα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι νενομισμένους θεοὺς, οἷς τὰς διὰ ζῴων θυσίας πανδημεὶ πάντες ἄρχοντές τε καὶ ἀρχόμενοι κατά τε πόλεις καὶ χώρας

p. 148. 1. τὸ ζωοθ.] τὸ om. F. καὶ βλαβερὸν om. B.C.D.F.G. Supra μυδρὸν H. pro μυσαρόν. 3. ταῦτα] ταῦτα δὲ B C.D.F.G. 5. ὑποχθονίοις καὶ ἐπιχθονίοις] καὶ ἐπιχθονίοις om. A.H. neque habet Vigerus. Ceteri omnes, ni fallor, agnoscunt. 7. ζῶα θύειν] ζῳοθυτεῖν A.H. 8. μαρτυρόμενος] μαρτυρούμενος B. 9. τὴν δ. ζ. θ.] θ. τὴν δ. ζ. A.H. b. καὶ Θεοφ.] καὶ om. B.C.F.G. 3. νενομισμένους] ὀνομαζομένους A.H. 5. τε καὶ] τε om. A.H. πανδημεὶ—μιαιφόνοι om. B. πάντες om. D.

habendos esse neget, quotquot animalium sacrificiis delectentur: cum enim mactare animantia, res sit omnium iniquissima, quamque ut impietatis et exitii plenam detestari omnes execrarique debeant; longe profecto abesse, diis ut placere queat. Quæ dum ille pronuntiat, suum ab ipso deum reprehendi ac redargui nemo non videt; cum oraculo juberi paulo ante dixerit, uti non subterraneis modo terrestribusque diis, sed etiam aëriis, cœlestibus, ætheriisque numi-
3 nibus animantes immolentur. Et Apollo quidem ista præcipit: contra vero philosophus laudato etiam Theophrasti testimonio, diis animalium sacrificia convenire negat, sed tantum dæmonibus; ex quo utique sequitur Apollinem utriusque sententia non deum esse, sed dæmonem; nec Apollinem modo, sed etiam quotquot apud gentes universas putantur dii, quibus passim omnes tam principes quam populi per urbes perque pagos ex animalibus sacrificia faciunt.

ἐκτελοῦσι· τούτους γὰρ οὐκ ἄλλο τι τυγχάνειν ἡγεῖ-
4 σθαι χρὴ κατὰ τοὺς εἰρημένους ἢ δαίμονας. Εἰ δὲ
ἀγαθοὺς εἶναί φασιν αὐτοὺς, καὶ πῶς, εἴπερ ἀνόσιος ἦν
καὶ μυσαρὰ καὶ ἐπιβλαβὴς ἡ δι' αἱμάτων θυσία, ἀγαθοὶ
ἂν εἶεν οἱ τοῖς τοιοῖσδε χαίροντες; Εἰ δὲ καὶ μὴ μόναις c
ταῖς τοιαύταις δὴ θυσίαις, καθ' ὑπερβολὴν δὲ ὠμότητος
καὶ ἀπανθρωπίας φανεῖεν ἀνδροκτασίαις καὶ ἀνθρωπο-
θυσίαις ἡδόμενοι, πῶς οὐκ ἄντικρυς εἶεν ἂν μιαιφόνοι,
καὶ πάσης ὠμότητος καὶ ἀπανθρωπίας οἰκεῖοι, καὶ οὐδὲν
5 ἄλλο ἢ πονηροὶ δαίμονες; Τούτων δὲ ἡμῖν τὴν ἀπό-
δειξιν εἰληφότων, οἶμαι τῆς ἡμετέρας ἐκ τῶν δηλουμέ-
νων ἀναχωρήσεως τὸ εὔλογον ἀποδεδόσθαι. Μὴ γὰρ
εἶναι ὅσιον μηδ' εὐσεβὲς, μὴ ὅτι τὴν τοῦ Θεοῦ σεβασμίαν d
προσηγορίαν καὶ τὴν ἀνωτάτω τιμὴν ἐπὶ τὰ πονηρὰ
πνεύματα καταβάλλειν, ἀλλὰ μηδὲ τοῦ παρ' ἀνθρώποις

b 7. οὐδ' ἄλλο] οὐκ ἄλλο A.H. 9. καὶ πῶς] καί περ C.F.G. 10. ἀνόσιος] ἀνόσιον A. c. οἱ τοῖς τοιοῖσδε] οὗτοι οἷς δὲ A.H. 2. δὴ] δεῖ A.H. ταῖς τοιαῖσδε θυσίαις C.D.F.G. 4. ἀνθρωποθυσίαις] ἀνθρωποκτασίαις A.H. 6. καὶ πάσης] δαίμοσι δὲ μόνοις ὥστε καὶ πάσης B. Mox ἀπανθρωπείας H. 7. ἄλλο] ἄλλο ἀλλ' C.F.G. 8. εἰληχότων] εἰληφότων H. 9. ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ δηλουμένων H. 10. τὸ εὔλογον—χωρεῖν om. B. 11. μηδ'] οὐδὲ A.H. d. σεβάσμιον] σεβασμίαν C.D.E.F.G. 2. πνεύματα] πράγματα H.

Nam istos quoque, si utrumque philosophum audiamus, aliud esse
4 nihil existimare nos oportet, quam dæmones. Enimvero si bonos
eosdem esse dixerint, quandoquidem infecta sanguine sacrificia, impietatis, horroris, et exitii plena sunt, quibus ista placeant, boni esse qui possint? Quod si non ejusmodi tantum sacrificiis, verum etiam ad crudelitatis omnis et immanitatis cumulum, virorum pariter ac mulierum cædibus delectatos eos esse ostendemus; quid superest, nisi ut iidem et parricidiis infames, et omni diritate teterrimi, denique
6 nihil aliud nisi pessimi dæmones luce palam habeantur? Jam vero cum ita se rem habere probatum a nobis ac demonstratum fuerit, simul etiam omnibus constare debere arbitror nostræ ab isto cultu discessionis æquitatem. Nefas enim impiumque foret non dicam venerandum illud Dei nomen, honoremque summum ad improbos spiritus abjicere: sed vel eum ipsum, qui homini regia dignitate

τὴν βασίλειον ἐπιειμένου ἀξίαν λῃσταῖς καὶ τοιχωρύ-
6 χοις περιτιθέναι. Ὅθεν ἡμεῖς μόνον τὸν ἐπὶ πάντων σέ-
βειν δεδιδαγμένοι Θεὸν, τιμᾶν τε κατὰ τὸ προσῆκον καὶ
[89] τὰς ἀμφ' αὐτὸν θεοφιλεῖς τε καὶ μακαρίας δυνάμεις, οὐδὲν
μὲν γεῶδες καὶ νεκρὸν, οὐδὲ λύθρους καὶ αἵματα, οὐδέ τι
τῆς φθαρτῆς καὶ ὑλικῆς οὐσίας ἐπαγόμεθα· νῷ δὲ πάσης
κεκαθαρμένῳ κακίας καὶ σώματι τὸν ἐξ ἁγνείας καὶ
σωφροσύνης κόσμον πάσης λαμπρότερον ὄντα στολῆς
περιβεβλημένῳ, δόγμασί τε ὀρθοῖς καὶ θεοπρεπέσι, καὶ
ἐπὶ πᾶσι τούτοις διαθέσει γνησίᾳ τὴν ὑπὸ τοῦ σωτῆρος
ἡμῶν παραδοθεῖσαν εὐσέβειαν μέχρι καὶ θανάτου φυ- p. 149
7 λάττειν εὐχόμεθα. Ἀλλὰ γὰρ τούτων ἡμῖν προδιηρ-
θρωμένων, ὥρα καὶ ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις τῶν εἰρημένων
χωρεῖν. Πρῶτα δὲ πάντων διελθεῖν εὔλογον, δι' ὧν ὁ
προειρημένος συγγραφεὺς ἐν οἷς ἐπέγραψε Περὶ τῆς τῶν

d 4. βασίλειον] βασιλείαν A.H. omisso mox ἀξίαν. 5. τυμβωρύχοις] τοιχωρύχοις A. τυχωρύχοις H. μόνον] μὲν μόνον C.F.G. Mox θεόν om. C. post πάντων ponunt F.G. 6. τὸν ἐπὶ] τῶν ἐπὶ H. 7. τιμᾶν δὲ κ. H. 8. τε καὶ] τε om. A.H. Tum δυνάμεις καὶ μακαρίας H. 9. καὶ νεκρὸν οὐδὲ λ.] οὐδὲ νεκρὸν οὐδὲ λ. H. 10. οὐσίας] θυσίας A.C.F.G.H. 13. περιβεβλημένῳ] περιβεβλημένοι A.H. qui mox δὲ pro τε.

p. 149. καὶ θανάτου] καὶ om. A. 3. πρὸς τὰς] καὶ ἐπὶ τὰς A.C.E. F.G.H. περὶ τὰς γρ. S.

præstanti debeatur, latronibus ac sepulcrorum effossoribus tribuere.
6 Nos igitur, qui unum illum hujus universi præsidem ac moderatorem
Deum colere, et convenienti ritu, adeoque ipsi carissimarum beata-
rumque virtutum exemplo venerari didicimus, nec terreni quicquam
aut mortui, nec saniem aut cruorem, nec id genus alia corruptioni
obnoxia, et in materiam immersa obtrudimus; sed potius hoc in
votis habemus unum, ut mente ab omni improbitate sincera, corpore
castitatis ac temperantiæ cultu, qui longe omnem vestium ornatum
superat, decorato, sana deoque digna doctrina, quodque omnium
præcipuum est, puro integroque animi sensu, traditam a servatore
7 nostro pietatem ad mortem usque tueamur. Sed enim his ita bre-
viter indicatis, tempus est ut ad eorum confirmationem accedamus.
Ac primum quidem ea persequi operæ pretium fuerit, quibus idem
Porphyrius, in iis quæ *De rerum animatarum abstinentia* scripsit,

ἐμψύχων ἀποχῆς μὴ χρῆναί φησι, μήτε τῷ ἐπὶ πάντων
Θεῷ, μήτε ταῖς μετ' αὐτὸν θείαις δυνάμεσι, γεῶδες μη-
δὲν μήτε θυμιᾶν, μήτε θύειν· ἀλλότρια γὰρ τὰ τοι-
αῦτα ἢ κατὰ τὴν πρέπουσαν εὐσέβειαν. b

11 Θεῷ μὲν τῷ ἐπὶ πᾶσιν, ὥς τις ἀνὴρ σοφὸς ἔφη, μηδὲν ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
τῶν αἰσθητῶν μήτε θυμιῶντες, μήτ' ἐπονομάζοντες· οὐδὲν
γὰρ ἔνυλον, ὃ μὴ τῷ ἀΰλῳ εὐθύς ἐστιν ἀκάθαρτον. Διὸ c
οὐδὲ λόγος τούτῳ, ὁ κατὰ φωνὴν, οἰκεῖος· οὐδ' ὁ ἔνδον, ὅταν
πάθει ψυχῆς ᾖ μεμολυσμένος· διὰ δὲ σιγῆς καθαρᾶς, καὶ τῶν
περὶ αὐτοῦ καθαρῶν ἐννοιῶν θρησκεύομεν αὐτόν. Δεῖ ἄρα
συναφθέντας καὶ ὁμοιωθέντας αὐτῷ τὴν αὐτῶν ἀναγωγὴν
θυσίαν ἱερὰν προσάγειν τῷ Θεῷ, τὴν αὐτὴν δὲ καὶ ὕμνον οὖ-
σαν καὶ ἡμῶν σωτηρίαν. Ἐν ἀπαθείᾳ ἄρα τῆς ψυχῆς τοῦ
12 δὲ Θεοῦ θεωρίᾳ ἡ θυσία αὕτη τελεῖται. Τοῖς δὲ αὐτοῦ ἐκγό- d
νοις, νοητοῖς δὲ θεοῖς, ἤδη καὶ τὴν ἐκ τοῦ λόγου ὑμνῳδίαν
προσθετέον. Ἀπαρχὴ γὰρ ἑκάστῳ ὧν δέδωκεν ἡ θυσία, καὶ

a 7. φησι] φασι D. μήτε—θεῷ om. B. 8. μετ' αὐτὸν] μεταυτῶν H. 11. πρέπουσαν] ἐμπρέπουσαν A.H. b 5. ἀνὴρ σοφὸς] Sc. Apollonius. v. inf. p. 150 c. b 7. ἐπονομάζοντες] ὀνομάζοντες H. c 2. λόγος] λόγῳ F.G.H. 3. μεμολυσμένος] μεμολυμένος A. Supra εἴ H. pro ᾖ. 5. θρησκεύσωμεν] θρησκεύομεν B.C.F.G. Porph. Cyr. 6. αὐτὸν] αὐτῷ H. 7. αὐτῶν ἀναγωγὴν θυσίαν ἱερὰν] αὐτὴν ἀγωγὴν ἱερὰν θυσίαν A.H. 10. θεοῦ δὲ] δὲ θεοῦ A.B.C.F.G.H. Supra τῆς om. C. d 6. προσθετέον] γρ. προθετέον Vigeri margo. et sic E.

neque summo numini, neque secundis ab eo divinisque virtutibus terrestris quicquam aut adolendum, aut immolandum esse defendit, quod ejusmodi cultus omnino sit a sanctitate religionis alienus.

11 Ac Deo quidem, inquit ille, rerum omnium principi, nihil eorum quæ sensus attingit, (quemadmodum sapiens quidam præcipit) neque adolentes, neque consecrantes: nihil enim ex materia conflatum est, quod idem non ei qui ab omni materia sejunctus est, impurum continuo fuerit. Quare ne ipsa quidem eum deceat oratio, sive quæ cum voce conjungitur, sive quæ latet interius, si perturbatione aliqua mentis inquinetur: sed potius casto silentio, sanctisque cogitationibus de illo susceptis, eum religiose veneremur. Æquum enimvero est, ut vitæ cum Deo similitudine conjuncti, sublimem ipsi ac cœlestem instituti nostri rationem, velut sanctissimum sacrificium offeramus, quæ simul etiam et hymni loco sit, et salutem nostram contineat. Sic ergo summi numinis contemplatione, animo ab omni perturbatione vacuo suscepta, hujusmodi sacrificium peragitur. Porph. Abst. II. 34.
12 Ejusdem vero soboli, diis inquam illis, qui sola quoque mente cognoscuntur, ipsos etiam rationis et orationis hymnos repræsentemus: rerum enim

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ δι' ὧν ἡμῶν τρέφει καὶ εἰς τὸ εἶναι συνέχει τὴν οὐσίαν. Ὡς
οὖν γεωργὸς δραγμάτων ἀπάρχεται καὶ τῶν ἀκροδρύων, οὕ-
τως ἡμεῖς ἀπαρξώμεθα αὐτοῖς ἐννοιῶν τῶν περὶ αὐτῶν καλῶν, p. 150
εὐχαριστοῦντες ὧν ἡμῖν δεδώκασι τὴν θεωρίαν, καὶ ὅτι ἡμᾶς
διὰ τῆς αὐτῶν θέας ἀληθινῶς τρέφουσι, συνόντες καὶ φαινό-
μενοι καὶ τῇ ἡμετέρᾳ σωτηρίᾳ ἐπιλάμποντες.

Ταῦτα μὲν οὖν οὗτος. Ἀδελφὰ δὲ αὐτῷ καὶ συγγενῆ περὶ τοῦ πρώτου καὶ μεγάλου Θεοῦ ἐν τῷ Περὶ θυσιῶν ὁ παρὰ τοῖς πολλοῖς ᾀδόμενος αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ Τυανεὺς Ἀπολλώνιος τάδε γράφειν λέγεται· b

13 ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ Οὕτως τοίνυν μάλιστα ἄν τις, οἶμαι, τὴν προσήκουσαν
ἐπιμέλειαν ποιοῖτο τοῦ θείου, τυγχάνοι τε αὐτόθεν ἵλεώ τε
καὶ εὐμενοῦς αὐτοῦ παρ' ὅντινα οὖν μόνος ἀνθρώπων, εἰ Θεῷ
μέν, ὃν δὴ πρῶτον ἔφαμεν, ἑνί τε ὄντι κεχωρισμένῳ πάντων,
μεθ' ὃν γνωρίζεσθαι τοὺς λοιποὺς ἀναγκαῖον, μὴ θύοι τι τὴν c

d 8. τὴν οὐσίαν] τὴν om. A.H. ult. οὕτως ἡμεῖς] οὕτως αὐτοὶ H. ἀπαρξόμεθα D.

p. 150. ἐννοιῶν] ἐννοιαῖς B. qui om. τῶν π. αὐ. καλῶν. 4. φαινόμενοι] τρεφόμενοι A. τε καὶ τρεφ. H. ἐπιλάμποντες] ἐπιλάμψαντες A.H. 5. μὲν οὖν] οὖν om. A.F.H. Tum οὕτως B.H. 6. αὐτῷ] αὐτοῦ A.H. 7. θεοῦ] μὲν F. 9. τοιάδε] τάδε A.B.C.E.F.G.H. b 7. τυγχάνοι] τυγχάνει D. ἵλεω—εὐμενοῦς] ἵλεον—εὐμενῆ F. 8. μόνος] μᾶλλον B.C.D.E.F.G. 10. ἑνί τε ὄντι] ἐνίοτε ὄντι καὶ B.C.F.G. ἐνίοτε item D. ἑνί τε ὄντι E. c 2. μή τε] μὴ δὲ A.H. Tum ἀνάπτειν (οι supra) D. θύοιτο E. pro θύοι τι.

earum primitiæ, quas nobis singuli largiuntur, et quibus nostram alunt conservantque naturam, sacrificium cuique acceptissimum fuerit. Quemadmodum igitur manipulorum ac pomorum agricola, sic etiam nos rectarum de ipsis cogitationum primitias iis offeramus, simulque gratias cum pro rebus illis, quas eorum beneficio contemplamur, tum vero pro eo quod versando nobiscum, seseque nobis videndos objiciendo, ac salutis nostræ caussa facem nobis quasi præferendo, suo nos aspectu vere suaque contemplatione pascant.

Hæc Porphyrius, quibus plane gemina atque affinia sunt, quæ de principe summoque Deo Apollonium illum Tyaneum multorum ore decantatum, in suo *De sacrificiis* opere scripsisse ferunt, hunc in modum.

13 Equidem, inquit, sic existimo, justis eum verisque religionis officiis numen colere, sibique per sese propitium illud ac secundum præ cæteris hominibus habere posse, si Deo quidem illi, quem principem diximus, quique et unus est, et longo a reliquis intervallo sejunctus, secundum quem utique

ἀρχὴν, μήτε ἀνάπτοι πῦρ, μήτε καθόλου τι τῶν αἰσθητῶν ἐπονομάζοι· (δεῖται γὰρ οὐδενὸς οὐδὲ παρὰ τῶν κρειττόνων ὅπερ ἡμεῖς· οὐδ᾽ ἔστιν ὃ τὴν ἀρχὴν ἀνίησι γῆ φυτὸν, ἢ τρέφει ζῷον, ἢ ἀὴρ, ᾧ μὴ πρόσεστι γέ τι μίασμα·) μόνῳ δὲ χρῷτο πρὸς αὐτὸν αἰεὶ τῷ κρείττονι λόγῳ, λέγω δὲ τῷ μὴ διὰ στόματος ἰόντι, καὶ παρὰ τοῦ καλλίστου τῶν ὄντων διὰ [90] τοῦ καλλίστου τῶν ἐν ἡμῖν αἰτοίη τἀγαθά· νοῦς δέ ἐστιν οὗτος, ὀργάνου μὴ δεόμενος. Οὐκοῦν κατὰ ταῦτα οὐδαμῶς d τῷ μεγάλῳ καὶ ἐπὶ πάντων Θεῷ θυτέον. — ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ

Τούτων δὲ ὧδε ἐχόντων, θέα δὴ λοιπὸν ὁποῖα περὶ τοῦ ζῳοθυτεῖν ὁ πρότερος ἱστορεῖ συγγραφεὺς, μάρτυρα τοῦ λόγου τὸν Θεόφραστον ἀνακαλούμενος·

14 Πόρρω δὲ τῶν περὶ τὰς θυσίας ἀπαρχῶν τοῖς ἀνθρώποις p. 151 προϊουσῶν παρανομίας, ἡ τῶν δεινοτάτων θυμάτων παράληψις ἐπεισήχθη ὠμότητος πλήρης· ὡς δοκεῖν τὰς πρόσθεν — ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

c 3. ἐπονομάζοι] ἐπονομάζειν A.H. 5. ἥπερ] ᾧπερ B. ὅπερ C. εἴπερ H. ἡμεῖς οὐδ᾽ ἔστιν] ἡμεῖς ἐσμὲν οὐδὲ ἡμεῖς A.H. ἔστιν] ἔτι F. 6. γῆ om. B. 7. ὃ μὴ] ᾧ μὴ A.B.C. Tum προσέστι μίασμα B. προσέστι γε τι μίασμα C.D.E.F.G. τι om. A.H. pro πρὸς αὐτόν γε τι μ. Scaliger προσῇ αὐτῷ γέ τι μίασμα. 8. χρῷτο] χρῶ τὸν B. χρῶ τὸ C.F.G. 11. οὗτος om. B.C.D.F.G. 12. ταῦτα] τὰ αὐτὰ A.H. d 2. τούτων] τούτων δὲ A.

p. 151. 4. πλήρης] πλῆρες B. Supra ἐπεισῆχθαι D. 5. πρόσθεν

cæteros cognosci necesse est, nihil unquam sacrificarit, ignem non accenderit, nec eorum quæ sensibus usurpantur quicquam plane consecrarit; (utpote qui rei nullius indigeat, non modo nostræ, sed nec eorum etiam a quibus plurimum naturæ dignitate superamur: cumque adeo nihil sit eorum quæ a terra vel aëre quoquo modo procreentur, aut alantur, non planta, non animal, quod, si tanti naturam numinis attendamus, non labis genus aliquod videatur:) sed tantum excellentem illam ac præstantem orationem ei semper obtulerit, (eam autem intelligo, quæ nequaquam ore profertur,) atque ab eo qui rerum omnium est optimus, eo quod similiter in nobis optimum est interprete, bona postularit. Illud autem mens est, quæ nullius operam instrumenti desiderat. Hæc igitur si audimus, nihil plane summo illi ac rerum omnium moderatori Deo sacrificandum est.

Quæ cum ita sint, vide porro, cujusmodi sint, quæ de animantium sacrificiis prior ille scriptor commemorat, et Theophrasti testimonio atque auctoritate confirmat.

14 Gliscente paulatim, inquit, in sacrificiorum suorum primitiis hominum scelere, invecta tandem est indignissimarum victimarum plena crudelitatis usurpatio, sic ut denuntiatæ nobis antea diræ, nunc demum exitum sortitæ — Porph. Abst. II. c. 7.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

λεχθείσας καθ' ἡμῶν ἀρὰς νῦν τέλος εἰληφέναι, σφαξάντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς βωμοὺς αἱμαξάντων, ἀφ' οὗ λιμῶν τε καὶ πολέμων πειραθέντες αἱμάτων ἥψαντο. Τοιγαροῦν τὸ δαιμόνιον, ὥς φησιν ὁ Θεόφραστος, τούτων ἑκατέρων νεμεσῆσαν, ἐπιθεῖναι τὴν πρέπουσαν ἔοικε τιμωρίαν· καθὸ οἱ μὲν ἄθεοι γεγόνασι τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ κακόφρονες μᾶλ- b λον ἢ κακόθεοι λεχθέντες ἂν ἐν δίκῃ, διὰ τὸ φαύλους καὶ μηδὲν ἡμῶν βελτίους ἡγεῖσθαι τὴν φύσιν εἶναι τοὺς θεούς. Οὕτως οἱ μὲν ἄθυτοι φαίνονται γενέσθαι τινές· οἱ δὲ κακόθυτοι, καὶ παρανόμων ἁψάμενοι θυμάτων.

2 Πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς προστίθησι καὶ ταῦτα,

Ὧν δὴ τοῦτον ἐχόντων τὸν τρόπον, εἰκότως ὁ Θεόφραστος ἀπαγορεύει μὴ θύειν τὰ ἔμψυχα τοὺς τῷ ὄντι εὐσεβεῖν ἐθέλοντας, χρώμενος καὶ τοιαύταις ἄλλαις αἰτίαις.

3 Καὶ ἐπιλέγει, c

Καὶ μὴν θύειν δεῖ ἐκεῖνα, ἃ θύοντες οὐδένα πημανοῦμεν· οὐδὲν γὰρ ὡς τὸ θῦμα ἀβλαβὲς εἶναι χρὴ πᾶσι. Εἰ δὲ

ἡμῖν ἐλεγχθείσας] προσενεχθείσας καθ' ἡμῶν ἀρὰς A.B.E.H. καθ' ἡμῶν ἀρὰς item C. πρόσθεν λεχθείσας supra p. 29 b. πρότερον λεχθείσας Theodoret. p. 108, 31. πρόσθεν λεχθείσας καθ' ἡμῶν ἀρὰς F.G. 7. τοὺς βωμοὺς] τοὺς om. A.H. 8. πειραθέντες] πειραθέντων B. 9. ὁ Θεόφ.] ὁ om. F.G. 10. ἑκατέρων] ἑκάτερον B.C.D. b 4. τὴν φύσιν] τῇ φύσει H. 5. ἄθυτοι] ἄθεοι A.H. 7. Πάλιν — ταῦτα c 8. om. B. 10. ἀπαγορεύει] ἀπαγορεύειν A. ἐπαγορεύει F.

videantur, posteaquam homines et jugulare et aras cruentare cœperunt, ex quo semel famis ac bellorum necessitate compulsi, cædibus ac sanguine manus infecissent. Itaque numen, ut ait Theophrastus, utriusque rei indignitate commotum, justas ab hominibus pœnas expetiit; quod alii quidem athei extiterint, alii male sentientes verius quam in deos impii, quippe qui vulgarem, nihiloque nostra meliorem deorum esse naturam arbitrati sint; quo factum etiam fuerit, ut illi nullum omnino sacrificium fecerint, hi vero improba fecerint, victimis usi nefariis.

2 Quibus ista subjungit,

Lib. II. c. 11. Quæ cum ita se habeant, jure Theophrastus interdicit, ne a quoquam, si modo veram pietatem ac religionem colere velit, res animatæ diis immolentur; id quod aliis plerisque rationibus ipse confirmat.

3 Itemque paulo post,

c. 12 Et sane, inquit, ea tantum sacrificare par est, quorum sacrificium nulli perniciem afferat: nihil enim est quod æque ac sacrificium ab omni alio-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

λέγοι τις ὅτι οὐχ ἧττον τῶν καρπῶν καὶ τὰ ζῷα ἡμῖν εἰς χρῆσιν ὁ θεὸς δέδωκεν, ἀλλ' οὖν γε ἐπιθυομένων τῶν ζῴων φέρει τινὰ βλάβην αὐτοῖς, ἅτε τῆς ψυχῆς νοσφιζομένων. Οὐ θυτέον οὖν ταῦτα· ἡ γὰρ θυσία, ὁσία τίς ἐστι κατὰ τοὔνομα· ὅσιος δὲ οὐδεὶς, ὃς ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἀποδίδωσι χάριτας, κἂν καρποὺς λάβῃ, κἂν φυτὰ, μὴ ἐθέλοντος. Πῶς γὰρ d ὅσιον, ἀδικουμένων τῶν ἀφαιρεθέντων; Εἰ δὲ οὐδὲ καρπῶν ὁ ἀψάμενος ἀλλοτρίων ὁσίως θύει, τά γε τούτων τιμιώτερα παντελῶς οὐχ ὅσιον ἀφαιρουμένους τινῶν θύειν· τὸ γὰρ δεινὸν οὕτω γίνεται μεῖζον. Ἡ ψυχὴ δὲ πολλῷ τιμιώτερον τῶν ἐκ γῆς φυομένων, ἣν ἀφαιρεῖσθαι θύοντα ζῷα οὐ προσῆκεν.

4 Καὶ ἐπιλέγει,

Ἀφεκτέον ἄρα τῶν ζῴων ἐν ταῖς θυσίαις.

Καὶ πάλιν φησὶ,

c 3. λέγοι] λέγει B.F. 5. δέδωκεν] ἔδωκεν E.H. οὖν γε] οὔτε H. 9. κατὰ τοὔνομα] κατούνομα A. κατόνομα H. καὶ om. B.C.D.F.G. Mox οὐθεὶς C.G.F. 10. ἀποδίδωσι—ἀλλοτρίων om. B. 11. φυτὰ] φυτὸν A.H. Mox μὴ ἐκ θέλοντος Porph. d. ὅσιον οὐκ] οὐκ om. H. 3. οὐ θύει] οὐ om. C.D.E.F.G.H. τούτων] τοιούτων H. τιμιώτατα] τιμιώτερα A.B.C.F.H. 5. αὐτὸ] οὕτω B.C.D.E.F.G. 6. τιμιώτερον] τιμιώτατον B. 7. ἀφαιρεῖσθαι] ἀφαιρεῖ C.F.G. θύοντα] θύοντες H. προσῆκεν] προσῆκον B.C.D.F.G.

rum detrimento vacare debeat. Nam si quis nihilo minus animantes quam fructus ipsos nobis a deo nostros in usus concessas ac donatas esse dixerit, cogitet enimvero exitium illis ab sese afferri, quippe quibus animam eripiat. Abstinendum igitur ab earum sacrificio est, præsertim cum *θυσία*, hoc est sacrificium vel ipso nomine, *ὁσία*, id est sancti aliquid purique sonet; sanctus autem nemo sit, qui alienis ex rebus, seu fructus illæ, seu plantæ sint, invito domino usurpatis, gratias habeat. Nam sanctum id esse qui possit, quod cum eorum qui rebus suis spoliantur injuria fiat? Quod si ne fructibus quidem alienis sacrificium a quoquam fieri sancte potest: qui rem alicui longe præstantiorem eripuerit, is profecto non nisi impie sacrificare poterit, cum indignitas et injuria hoc ipso gravior sit futura. Terræ autem fructibus anima certe quidem plurimum antecellit, qua proinde animantes ab eo qui sacrificium facere velit spoliari, nefas utique fuerit.

4 Ac rursus,

Animantibus igitur in sacrificiis parcendum est. c. 13.

Iterumque,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Τὸ τοίνυν μήθ' ὅσιον, μήτ' εὐδάπανον, οὐ θυτέον.

Καὶ ἑξῆς,

῞Ωστε καὶ τῶν ζῴων εἰ ἀπαρκτέον, αὐτὰ θεοῖς (τούτων) τινὸς ἕνεκα θυτέον· καὶ γὰρ ἃ θύομεν, τούτων τινὸς ἕνεκα θύομεν. Ἆρ' οὖν τιμῆς ἡγήσαιτ' ἄν τις τυγχάνειν ἡμῶν, ἢ p. 152 θεὸς, ὅταν ἀδικοῦντες εὐθὺς διὰ τῆς ἀπαρχῆς φαινώμεθα, ἢ μᾶλλον ἀτιμία οἰήσαιτ' ἂν τὸ τοιοῦτο δρᾶν; Ἐν τῷδέ γε θύειν ἀναιροῦντες τὰ μηδὲν ἀδικοῦντα τῶν ζῴων ἀδικήσειν ὁμολογοῦμεν· ὥστε τιμῆς μὲν ἕνεκα οὐ θυτέον τῶν λοιπῶν ζῴων οὐδέν· οὐ μὴν οὐδὲ τῶν εὐεργεσιῶν χάριν αὐτοῖς ἀποδιδόντας. Ὁ γὰρ τὴν δικαίαν ἀμοιβὴν τῆς εὐεργεσίας, καὶ τῆς εὐποιίας τὸ ἀντάξιον ἀποδιδοὺς, οὐκ ἐκ τοῦ κακῶς τινὰς δρᾶν ὀφείλει ταῦτα παρέχειν. Οὐδὲν γὰρ μᾶλλον b ἀμείβεσθαι δόξει, ἢ κἂν εἰ τὰ τοῦ πέλας ἁρπάσας τις στε-
6 φανοίη τινὰς, ὡς χάριν ἀποδιδοὺς καὶ τιμήν. Ἀλλ' οὐδὲ

d 10. εὐδάπανον] ἀδάπανον B.C.D. καὶ ἑξῆς om. H. 11. θεοῖς] θεῷ τῷ A.H. Supra καὶ om. D. Statim supplevi τούτων ex Porph. 13. ἡγήσαιτ' ἂν] ἡγήσεται A. τις ἡγήσεται H. τις om. Porph.
p. 152. ἡμῶν] ἢ ἡμῶν F.G. 2. φαινόμεθα] φαινώμεθα A. 3. οἰήσαιτ'] οἰήσετ' A.H. τοιοῦτο] τοιοῦτον C.F.G. 5. ἀδικεῖν] ἀδικήσειν A.H. Porph. 7. τῶν εὐεργ.] τῶν om. A. 8. αὐτοῖς χάριν] χάριν αὐτοῖς A.B.C.F.G.H. Mox ἀποδιδόντες E. 10. ἀποδιδοὺς] ἐπιδιδοὺς F.G. τινα] τινας C.E.F.G. Porph. b. δόξει] δόξῃ A.H. qui statim om. ἤ. et mox om. τις. ἢ κἂν—σωφρονήσειε om. B.

Quod ergo neque sanctum, neque facile parabile fuerit, sacrificandum id non erit.

Ac deinceps,

c. 24 Itaque si animantium quoque primitias consecrare diis oportebit, propter aliquam ex tribus hisce caussis ejusmodi sacrificium fieri oportebit, cum nullum omnino nisi harum ex aliqua fieri soleat. An vero sese honore numen, ac non potius dedecore affici a nobis interpretetur, si vel ipso primitiarum genere injuriam aliis inferamus? Atqui eos sane animantes, a quibus læsi nunquam simus, immolari a nobis sine ipsorum injuria non posse agnoscimus: nullum igitur ex iis qui supersunt per honoris divini speciem immolari deinceps oportebit. Sed ne habendæ quidem numini gratiæ caussa. Nam qui acceptis beneficiis referenda gratia par esse velit, is profecto per alienam injuriam hoc facere non debeat: secus enim, perinde gratiam reponere videatur, ut si quis rebus iis quibus e vicinis aliquem per vim spoliasset, alterum deinde vel beneficii vel honoris caussa
6 donaret. Postremo, nec animo quoque boni ab ipso quicquam impetrandi.

χάριν τινὸς ἕνεκα τῶν ἀγαθῶν. Ὁ γὰρ ἀδίκῳ πράξει τὸ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ παθεῖν εὖ θηρεύων, ὕποπτός ἐστι μηδὲ εὖ παθὼν χάριν ἕξειν. Ὥστε οὐδὲ ἐλπιζομένης εὐεργεσίας θυτέον ἐστὶ τοῖς θεοῖς τὰ [91] ζῷα. Καὶ γὰρ δὴ τῶν μὲν ἀνθρώπων λάθοι τις ἂν ἴσως τινὰ τοῦτο πράττων· τὸν δὲ θεὸν ἀμήχανον καὶ λαθεῖν. Εἰ τοίνυν θυτέον μὲν τούτων τινὸς ἕνεκα, οὐδενὸς δὲ τούτων χάριν c αὐτὸ πρακτέον, δῆλον ὡς οὐ θυτέον ἐστὶ τὰ ζῷα τὸ παράπαν τοῖς θεοῖς.

7 Καὶ πάλιν ἐπιλέγει,

Τοῖς μὲν γὰρ ἥ τε φύσις καὶ πᾶσα τῶν ἀνθρώπων ἡ τῆς ψυχῆς αἴσθησις δρωμένοις συνηρέσκετο,

Ταύρων δ' ἀκράτοισι φόνοις οὐ δεύετο βωμὸς,
ἀλλὰ μύσος τοῦτ' ἔσκεν ἐν ἀνθρώποισι μέγιστον,
θυμὸν ἀπορραίσαντας ἐέδμεναι ἠΐα γυῖα.

Καὶ μεθ' ἕτερα,

8 Ὅταν δὲ νέος θεοὺς χαίρειν πολυτελείαις γνῷ, καὶ, ὥς

b 7. εὐεργεσίας] θυσίας C.D.F.G. 8. τὰ ζῷα] τὰ om. H. λάθοι] λάθη C.F.G. Supra δεῖ pro δὴ D. 9. ἂν ἴσως] αὖ H. qui ἴσως ponit post πράττων. 10. τοίνυν] τινα A.H. c. τούτων om. D. neque habet Porph. Sed v. p. 151 d. 11. 2. δῆλον] φ δῆλον A.H. 4. ἡ φύσις] ἥ τε φ. A.D.F.G. Porph. 6. συνηρέσκοντο] συνηρέσκετο C.D.F.G. Seqq. Empedoclis sunt apud Sturzium v. 312. 7. δεύετο] δάετο D. 9. ἔσκεν] ἔσχεν A.H. μίσος pro μύσος D. 11. ἀπορρήσαντας] ἀπορραίσαντας C.F.G. ἀπορραίσαντες D. ἐέδμεναι ἠΐα γυῖα] ἔδμεναι ἠΐα C.G. ἔσμεναι ἡ ἀγυῖα A.H. 12. ὅταν δὲ νέος] Hinc usque ad finem capitis om. A.H.

Quisquis enim maleficio beneficium aucupatur, eum ne accepto quidem beneficio gratiam habiturum merito suspicere. Quare nec spe beneficii animantia diis sacrificanda erunt. Nam ut hominum forte quempiam mactando animante latere possis, deum certe quidem latere nunquam poteris. Si ergo sacrificium omne caussarum istarum ex aliqua fieri debet, nec tamen ex iis ulla cædi animalium suffragatur, sequitur profecto nullum unquam animal diis immolare fas esse.

7 Ac rursus aliquot interjectis.

Isto enim, inquit, sacrificiorum genere cum natura universa, tum communis ipse hominum omnium animi sensus delectabatur. c. 27.

Taurorumque cruor non ullum altare rigabat,
Infandique omnes tum criminis instar habebant,
Ante avulsa anima, dein pinguia membra vorare.

Iterumque post alia quædam,

8 Ubi autem intellexerit adolescens, magnis sumptibus, adeoque boum c. 60.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

φασι, ταῖς τῶν βοῶν καὶ ἄλλων ζῴων θοίναις, πότ' ἂν ἑκὼν d
σωφρονήσειε; Πῶς δὲ κεχαρισμένα θύειν ἡγούμενος τοῖς θεοῖς ταῦτα, οὐκ ἐξεῖναι ἀδικεῖν οἰήσεται αὐτῷ, μέλλοντι διὰ τῶν θυσιῶν ἐξωνεῖσθαι τὴν ἁμαρτίαν; Πεισθεὶς δὲ ὅτι τούτων χρείαν οὐκ ἔχουσιν οἱ θεοί, εἰς δὲ τὸ ἦθος ἀποβλέπουσι τῶν προσιόντων, μεγίστην θυσίαν λαμβάνοντες τὴν ὀρθὴν περὶ αὐτῶν τε καὶ τῶν πραγμάτων διάληψιν, πῶς οὐ σώφρων καὶ
9 δίκαιος καὶ ὅσιος ἔσεται; Θεοῖς δὲ ἀρίστη μὲν ἀπαρχὴ νοῦς καθαρὸς καὶ ψυχὴ ἀπαθής· οἰκεῖον δὲ καὶ τὸ μετρίων μὲν ἀπάρχεσθαι τῶν ἄλλων, μὴ παρέργως δέ, ἀλλὰ σὺν πάσῃ προθυμίᾳ. Ἐοικέναι γὰρ δεῖ τὰς τιμὰς ταῖς ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν προεδρίαις ὑπαναστάσεσί τε καὶ κατακλίσεσιν, οὐ συν- p. 153
τάξεων δόσεσι.

10 Σαφῶς δὴ διὰ τούτων κατὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς τούτων φιλοσόφους ὡμολογήθη, ὅτι οὐδὲν ἔμψυχον τυθείη ἂν εὐλόγως τοῖς θεοῖς· ἀνόσιον γὰρ καὶ ἄδικον καὶ ἐπιβλαβὲς εἶναι τὸ πρᾶγμα, οὐκ ἀλλότριόν τε μύσους.

d 3. ἐξεῖναι] ἐξεῖν D. 4. αὐτῶν] αὐτῷ C.E.F.G. 5. πεισθεὶς] προσθεὶς E. 9. σώφρων] σώφρον C. Mox ἔσεται om. B. 12. τὸ μετρ.] τῶν μετ. C. τὸ μετρίως Porph. οἰκεῖον—δόσεσι om. B. pen. σὺν om. C.D.F.G. qui mox δεῖ pro δή.
p. 153. 2. συντάξεων] συντάξεως C. 5. τυθείη] θυθείη ed. Viger.

(ut loquuntur isti) ac cæterorum animantium epulis deos ipsos delectari, qui fieri queat ut frugi ac temperans esse velit? Idemque si acceptas esse diis hujusmodi victimas putaverit, quomodo in animum inducat, scelerate facere sibi non licere, qui sacrificiis maleficia redimere se posse videat? Contra vero, si deos nihil istis omnibus indigere sibi persuaserit, sed in eorum potius a quibus adeuntur mores intueri, magnique sacrificii habere loco rectam de seipsis deque rerum veritate sententiam, fieri-ne poterit,
c. 61 9 quin et temperans, et justus, et sanctus evadat? Enimvero cum sincera mens, et animus ab omni cupiditate vacuus optimæ deorum primitiæ sint, non alienum tamen ab iisdem fuerit, alia quædam ipsis modicæ ac facilis impensæ libare, si tamen id non dicis caussa, sed omni studio et prolixa voluntate fiat: si quidem isti deorum honores, solennibus apud viros bonos præsidendi, assurgendi, ac discumbendi rationibus similes putandi sunt, non vectigalium pensionibus.

10 Ex his profecto manifeste liquet, vel ipso Græcorum hominum, quique apud ipsos extitere philosophorum sensu, nihil animati diis sacrificari jure posse: rem quippe nefariam, inquam, ac perniciosam esse, atque execrationi proximam. Deus igitur fatidicus iste non

Οὐκ ἦν ἄρα θεὸς, οὐδέ τις ἀψευδὴς καὶ ἀγαθὸς δαίμων, ὁ τὰς δι' αἱμάτων λοιβάς τε καὶ κνίσσας μικρῷ πρόσθεν εἰσπραττόμενος χρησμῳδός· οὐδ' ἐκεῖνοι πάντες, οἷς ὁ χρησμὸς θύειν ζῷα παρεκελεύσατο. Πλάνον ἄρα καὶ ἀπατεῶνα καὶ πονηρὸν ἄντικρυς δαίμονα χρὴ φάναι τὸν b καταψευσάμενον, καὶ θεοὺς τοὺς μὴ ὄντας ἀνειπόντα, καὶ προστάξαντα μὴ μόνον τοῖς χθονίοις καὶ καταχθονίοις ἀλλὰ καὶ τοῖς οὐρανίοις καὶ αἰθερίοις καὶ ἀστραίοις ζῳοθυτεῖν. Τίνας οὖν εἰ μὴ θεοὺς τοὺς εἰρημένους ἅπαντας προσήκοι ἂν ὑπολαμβάνειν, αὐτὸς πάλιν ὁ συγγραφεὺς διηγήσεται διὰ τούτων·

15 Οἶδε δὲ ὁ τῆς εὐσεβείας φροντίζων, ὡς θεοῖς μὲν οὐ c ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ θύεται ἔμψυχον οὐδὲν, δαίμοσιν δὲ, ἀλλ' ἤτοι ἀγαθοῖς, ἢ καὶ φαύλοις· καὶ τίνων ἐστὶ τὸ θύειν τούτοις, καὶ τῶν ἄχρι τινὸς αὐτῶν δεομένων.

2 Καὶ αὖθις ἑξῆς φησιν,

Ὅτι δὲ οὐ θεοῖς, ἀλλὰ δαίμοσι τὰς θυσίας τὰς διὰ τῶν

a 7. ἄρα] ἄνευ B. b 3. χθονίοις] χθονίοις καὶ καταχθονίοις B.C.E.F.G. 4. οὐρανίοις] οὐρανίοις καὶ αἰθερίοις B.C.E.F.G. 6. προσήκει] προσήκοι B.C.E.F. αὐτὸς π. ὁ συγγ. om. B.C.F.G. c 2. δὲ ὅτι ὁ τῆς G. 4. ἀλλ' ἤτοι] ἄλλοις B. 5. καὶ τῶν] καὶ τούτων H. 7. ὅτι οὐδὲ D.

erat, imo nec verax bonusque dæmon, qui cruentas paulo ante libationes carniumque nidorem exigebat; adeoque nec illi omnes, quibus animantes immolare jubebat. Fraudulentum illum ergo atque impostorem, malumque omnino dæmonem appellare decet, qui mentiri palam, ac deos, qui dii non essent pronuntiare ausus sit, animaliumque sacrificia uti non terrestribus modo, sed etiam cœlitibus sidereisque imperare. Sed enim, quales tandem, si minus deos, existimare omnes istos oporteat, ex eodem rursus auctore discemus, hunc in modum scribente.

15 Noverat autem, utpote cui religio curæ esset, diis quidem animati prorsus immolari nihil, sed tantum dæmonibus, seu boni illi sint, seu mali: simulque noverat, quorum interesset sacrificium iis facere, quibusque tantum rebus eos uti oporteret, qui ipsorum opem atque auxilium implorarent. c. 36.

2 Ac deinceps,

Porro non diis, inquit, sed dæmonibus cruenta sacrificia ab iis oblata c. 58.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

αἱμάτων προσῆγον οἱ τὰς ἐν τῷ παντὶ δυνάμεις καταμαθόντες, καὶ τοῦτο πεπίστωται παρ' αὐτῶν τῶν θεολόγων· καὶ d μὴν ὅτι τούτων οἱ μὲν κακοποιοὶ, οἱ δὲ ἀγαθοὶ οὐκ ἐνοχλήσουσιν ἡμῖν.

3 Ταῦτα μὲν ὁ δεδηλωμένος. Ἐπεὶ δὲ τῶν δαιμόνων ἔφησε τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τοὺς δὲ φαύλους εἶναι, φέρε, πῶς ἴδωμεν ὅτι οὐδὲ ἀγαθοὶ δαίμονες, φαῦλοι δὲ οἱ νενομισμένοι αὐτῶν θεοὶ πάντες ἁλίσκονται; Λάβοις δ'
4 ἂν καὶ τούτου τὴν ἀπόδειξιν ὧδε. Τὸ ἀγαθὸν ὠφελεῖ, βλάπτει δὲ τὸ ἐναντίον. Εἰ δὲ φανεῖεν οἱ κατὰ πάντα τόπον ἀνηγορευμένοι, εἴτε θεοὶ, εἴτε δαίμονες, αὐτοὶ δὴ οἱ παρὰ πᾶσιν αὐτοῖς βεβοημένοι, καὶ πρὸς τῶν ἐθνῶν ἁπάντων προσκυνούμενοι, ὅ τε Κρόνος, καὶ ὁ Ζεὺς, Ἥρα τε καὶ Ἀθηνᾶ καὶ οἱ παραπλήσιοι, αἵ τε ἀφανεῖς p. 154 δυνάμεις, καὶ οἱ δαίμονες οἱ διὰ τῶν ξοάνων ἐνεργοῦντες, οὐ μόνον ζῴων ἀλόγων σφαγαῖς καὶ θυσίαις, ἀλλὰ καὶ ἀνδροκτασίαις καὶ ἀνθρωποθυσίαις χαίροντες, καὶ

c 9. τοῦτο] . . μαὶ τοῦτο A. καὶ τοῦτο D.E.F.G.H. Supra περὶ μαθόντες H. d 2. ὅτι] ὅτι γε B. 3. καὶ οὐκ] καὶ om. A.B.C.D.F.G. οἳ οὐκ Porph. 4. Ἐπεὶ δὲ—δαίμονες om. B. 6. ἴδωμεν] ἴδοιμεν A.H. Mox ἀγαθὸν F. 12. δὴ] δὲ D. 14. ὁ Ζεὺς] ὁ om. H.

esse, qui virtutes hoc in universo degentes agnoverant, id vero theologorum ipsorum fide ac testimonio comprobatur; illudque præterea, ex iisdem noxios alios esse, aliosque bonos, qui nihil incommodi allaturi nobis essent.

3 Hæc ille. At cum ex dæmonibus alios quidem bonos, alios vero malos esse dicat, videamus porro quibus tandem argumentis deos ab istis celebratos, non bonos, sed malos fuisse dæmones constare certo possit. Equidem vel hac ipsa ratione confici rem existimo.
4 Quicquid bonum est, prodesse solet, nocere vero, contrarium: atqui, si quotquot seu dii, seu dæmones passim et ubique prædicantur, illi ipsi, inquam, istorum omnium ore jactati, atque a gentibus culti universis, Saturnus, Jupiter, Juno, Minerva, idque genus cæteri, adeoque virtutes illæ quæ sub aspectum non cadunt, quique per simulacra vim suam exerunt dæmones, eos inquam omnes si non modo brutarum animantium, verum etiam hominum cædibus ac

[92] ταύτῃ τὰς ψυχὰς τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων λυμαινόμενοι,
5 τίνα χείρονα ταύτης βλάβην ἐπινοήσειας; Εἰ γὰρ ἡ διὰ
ζῴων ἀλόγων θυσία ἐπάρατος καὶ κακόθυτος πρὸς τῶν
φιλοσόφων ἐλέχθη, μυσαρά τε καὶ ἄδικος καὶ ἀνόσιος
καὶ οὐκ ἀβλαβὴς τοῖς θύουσι, καὶ διά γε ταῦτα πάντα
θεῶν ἀναξία, τί χρὴ νομίζειν τὴν δι' ἀνθρώπων σφα- b
γῆς; Ἦ παντὸς αὕτη γένοιτ' ἂν ἀσεβεστάτη καὶ ἀνοσιω-
τάτη; Πῶς οὖν ἀγαθοῖς δαίμοσιν, οὐχὶ δὲ τοῖς παμ-
μιάροις καὶ πανωλέθροις πνεύμασιν εἰκότως ἂν λεχθείη
6 προσφιλής; Φέρε οὖν ἐλέγξωμεν καὶ ἀποδείξωμεν,
ὁπόσον ἡ τῆς πολυθέου πλάνης λύμη τοῦ βίου τῶν ἀν-
θρώπων πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελικῆς διδα-
σκαλίας ἐκράτει. Λελύσθαι γὰρ αὐτὴν καὶ καθῃρῆσθαι
οὐκ ἄλλοτε ἢ κατὰ τοὺς Ἀδριανοῦ χρόνους, φωτὸς δίκην
ἤδη διαλαμπούσης ἐπὶ πάντα τόπον τῆς τοῦ Χριστοῦ c

p. 154. 7. ταύτης βλάβην] βλάβην ταύτης B.C.F.G. ἐπινοήσειας] ἐπινοήσαιεν A.H. 8. εἰ γὰρ ἡ διὰ τῶν] ἡ γὰρ διαλόγων B. τῶν om. A.C.D.F.G.H. b. τὴν τῶν] τὴν δι' B.C. τὴν δ' ἀνθ. σφαγῆς, ἢ F. τὴν δι' ἀ. σφαγῆς G. Mox ἢ Vigeri margo pro ἤ. 2. αὕτη om. A.H. 4. πανωλέθροις] πανολεθρίοις H. 5. εἰκὸς D. 8. πρὸ τῆς] πρὸς τῆς G. 10. καθῃρῆσθαι] καθηρεῖσθαι B. καθαιρ. C.F.G. c. Χριστοῦ] σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ H.

sacrificiis delectari, sicque miserorum hominum animis exitium
afferre ostendetur; quam tu diriorem ista perniciem cogitare possis?
5 Nam si animalium ratione carentium sacrificia execratione digna
malique ominis philosophi esse dixerunt, si detestanda, si injusta,
atque nefaria, ipsisque adeo facientibus exitiosa, proindeque diis
prorsus indigna: quid de jugulandorum hominum consuetudine
sentiendum erit? Profecto impietatem ac scelus omne ab ea longe
multumque superari. Quod si ita est, quis illam jure bonis dæmoni-
bus, ac non potius teterrimis spiritibus, omniumque perniciem et
6 interitum molientibus placere dicat? Age itaque omnium ponamus
ante oculos, quam longe lateque, priusquam ipsi evangelica servatoris
nostri doctrina obsisteret, tota hominum vita grassaretur idololatriæ
pestis. Nec enim ante Hadriani tempora dissipari, purgarique potuit,
quum jam lucis instar locis in omnibus Christi doctrina spendesceret.

7 διδασκαλίας. Οἷς οὐχ ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτῶν πάλιν τῶν μὴ
τὰ ἡμέτερα φρονούντων μαρτυρήσουσιν αἱ φωναὶ διαρ-
ρήδην, τῶν πρὸ τούτου χρόνων τοσαύτην κατηγοροῦσαι
μοχθηρίαν, ὥστε ἤδη τοὺς δεισιδαίμονας πέρα καὶ τῶν
τῆς φύσεως ὅρων χωρεῖν, ὑπὸ τῶν ὀλεθρίων πνευμάτων
ἐξοιστρουμένους καὶ δαιμονῶντας ἄντικρυς, ὡς καὶ τοῖς
τῶν φιλτάτων αἵμασι καὶ ἄλλαις μυρίαις ἀνθρωποθυ-
8 σίαις ἱλεοῦσθαι νομίζειν τὰς μιαιφόνους δυνάμεις. Καί d
τις πατὴρ τὸν μονογενῆ παῖδα, καὶ μήτηρ τὴν ἀγαπη-
τὴν θυγατέρα προσέθυσεν τῷ δαίμονι, καὶ κατέσφαττον
οἱ φίλτατοι ὥς τι τῶν ἀλόγων καὶ ἀλλοτρίων θρεμμά-
των τοὺς προσήκοντας, ἔθυόν τε τοῖς δὴ θεοῖς κατὰ πό-
λεις καὶ χώρας τοὺς συνοίκους καὶ πολίτας, τὴν φιλάν-
θρωπον καὶ συμπαθῆ φύσιν ἐπὶ τὸ ἀνηλεὲς καὶ ἀπάν-
θρωπον ἀκονήσαντες, καὶ τὸν μανιώδη καὶ δαιμονιακὸν

c 2. ἀλλ' αὐτῶν πάλιν] ἀλλὰ τῶν παλαιῶν B. qui om. μὴ τὰ ἡμ.—αἵμασι. 4. πρὸ] πρὸς D. 5. κατηγοροῦσαι] κατηγοροῦσαν C. μοχθηρίαν] μαρτυρίαν A.H. 6. ἤδη] ἤδη καὶ D.F.G. 8. πνευμάτων] δαιμόνων A.H. Tum ἐξοιστρημένους H. 10. ἄλλαις μυρίαις] ἄλλαις om. B. μυρίαις om. A.H. d. μιαιφόνους] ἐναντίας C.F.G. 2. καί τις] καί τι γὰρ A.H. τὸν μον.] τὸν om. F. μήτηρ τὴν ἀγ. θ. προσέθυον] τὴν ἀγ. θ. μήτηρ προσέθυσεν A.H. Tum τῷ δαίμονι om. B.C.D.G. 4. κατέσφαττον] κατέσφαζον C. κατέσφαξον F. 5. ἀλόγων] ἀλόγων ζώων D. 7. πόλεις καὶ χώρας] πόλιν καὶ χώραν B.C.F.G. Tum καὶ τοὺς D. 9. ἀκονήσαντες] ἀκονήσαντα C. 10. δαιμονιακὸν] δαιμονικὸν C.E.F.G.H.

7 Atque id, quemadmodum et superiora, non nostris, sed illorum ipso-
rum qui a nobis tantopere dissentiunt, testimoniis ostendemus, quæ
palam ac diserte eo progressam esse coarguunt priorum temporum
impietatem, ut jam superstitiosi homines exitialium spirituum œstro
perciti, planeque diabolicam in rabiem acti, ipsos etiam naturæ fines
ac limites transilirent, cruorisque avidas potestates necessariorum
suorum sanguine, aliisque hominum cædibus infinitis conciliari pla-
8 carique censerent. Itaque pater unigenam filium, materque filiolam
carissimam dæmonibus immolabant; et familiares propinquosque
suos, perinde ac brutas alienasque pecudes, homines amicissimi jugu-
labant: adeoque per urbes passim atque pagos, diis videlicet egregiis
domesticos quique suos popularesque mactabant, humanam sensuque
cognatam naturam, ad trucem immanemque crudelitatem acuentes,

9 ὡς ἀληθῶς ἐπιδεικνύμενοι τρόπον. Εὕροις δ' οὖν πᾶσαν ἐξετάζων Ἑλληνικήν τε καὶ βάρβαρον ἱστορίαν, ὅπως οἱ μὲν υἱεῖς, οἱ δὲ θυγατέρας, οἱ δὲ καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῶν δαιμόνων καθιέρουν θυσίαις. Ἐγὼ δέ σοι καὶ τούτων τὸν καὶ πρότερον παρίστημι μάρτυρα ἐν τοῖς p. 155
αὐτοῖς, ἐν οἷς τὴν τῶν ἀλόγων θρεμμάτων θυσίαν ὡς ἀνοσίαν καὶ ἀδικωτάτην ἀπηγόρευσε, ταῦτα φάσκοντα πρὸς ῥῆμα·

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

16 Καὶ ὅτι ταῦτα οὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ πλήρους οὔσης τῆς ἱστο- b
ρίας λέγομεν, αὐτάρκη καὶ ταῦτα παραστῆσαι. Ἐθύετο γὰρ καὶ ἐν Ῥόδῳ μηνὶ Μεταγειτνιῶνι ἕκτῃ ἱσταμένου ἄνθρωπος τῷ Κρόνῳ. Ὃ δὴ ἐπιπολὺ κρατῆσαν ἔθος μετεβλήθη· ἕνα γὰρ τῶν ἐπὶ θανάτῳ δημοσίᾳ κατακριθέντων μέχρι τῶν Κρονίων συνεῖχον, ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς προαγαγόντες τὸν ἄνθρωπον ἔξω πυλῶν ἀντικρὺ τοῦ Ἀριστοβούλης ἕδους,
2 οἴνου ποτίσαντες, ἔσφαττον. Ἐν δὲ τῇ νῦν Σαλαμῖνι, πρό-

d 12. πᾶσαν] πᾶσιν D. 13. υἱεῖς] υἱοῖς C. υἱοὺς H. 14. οἱ καὶ] οἵδε B. οἱ δὲ καὶ C.F.G. οἱ om. D.H. 15. δὲ καὶ] δέ σοι καὶ A.H. καὶ om. D.

p. 155. 3. ἀπηγόρευσε] προσηγόρευσε H. b. πλήρους] πλήρης A.H. πλήθους C.F. 3. μηνὶ] μηνὶ μαίῳ B.C.D.F.G. qui mox κατ' Ἀθηναίους pro ἕκτῃ ἱσταμένου. Μεταγειτνιῶνι] μεταγειτνιῶντι C. 4. τῷ Κρ.] τῷ om. F. 5. θανάτῳ] πάντων B. τὸν ἐπὶ θ. H. 7. ἐνστάσης] ἐνστάσεις C. προαγαγόντες] προάγοντες H. 9. Ἀριστοβούλης] ἀριστοβούλου C.F.G. 10. ἔσφαττον] ἔσφαλλον B. Σαλαμῖνι] οὐ τὴν πρὸς

9 ac furioso vereque a dæmonibus invecto more sævientes. Enimvero, seu Græcam, seu barbaram historiam excutias, occurret tibi continuo, quemadmodum alii filios, filias alii, alii denique semetipsos dæmonum sacrificiis devoverent. Quorum ego testem in primis eundem ipsum produco Porphyrium, qui eodem opere quo expertium rationis animalium sacrificia tanquam nefaria et iniquissima prohibet, sic ad verbum loquitur:

16 Atque id a nobis, inquit, non temere, sed plena exemplorum suffragante historia memorari, satis quæ subjicio comprobabunt. Nam apud Rhodios primo quidem ad diem Julii sextum, hominem Saturno immolabant; deinde vero morem antiquissimum ita mutarunt, ut ex iis unum qui morte damnati publice forent, vinctum usque ad Saturnalia custodirent, eumque ad solennis festi diem extra portas eductum, vinoque madidum, e regione
2 ædis Optimi Consilii jugularent. Salamine, ut quidem hodie vocant, quæ

Porph. Abst. II. c. 54.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ τερον δὲ Κορωνίᾳ ὀνομαζομένῃ, μηνὶ κατὰ Κυπρίους Ἀφρο- c
δισίῳ, ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκροπος καὶ νύμ-
φης Ἀγραυλίδος. Καὶ διέμενε τὸ ἔθος ἄχρι τῶν Διομήδους
χρόνων· εἶτα μετέβαλεν, ὥστε τῷ Διομήδει τὸν ἄνθρωπον
θύεσθαι· ὑφ' ἕνα δὲ περίβολον ὅ τε τῆς Ἀθηνᾶς νεὼς καὶ ὁ
τῆς Ἀγραύλου καὶ Διομήδους. Ὁ δὲ σφαγιαζόμενος ὑπὸ
τῶν ἐφήβων ἀγόμενος τρὶς περιέθει τὸν βωμόν· ἔπειτα ὁ
ἱερεὺς αὐτὸν λόγχῃ ἔπαιε κατὰ τοῦ στομάχου, καὶ οὕτως
3 αὐτὸν ἐπὶ τὴν νησθεῖσαν πυρὰν ὡλοκαύτιζον. Τοῦτον δὲ τὸν
θεσμὸν Δίφιλος ὁ τῆς Κύπρου βασιλεὺς κατέλυσε, κατὰ d
τοὺς Σελεύκου χρόνους τοῦ θεολόγου γενόμενος, τὸ ἔθος εἰς
βουθυσίαν μεταστήσας. Προσήκατο δὲ ὁ δαίμων ἀντ' ἀν-
[93] 4 θρώπου τὸν βοῦν. Οὕτως ἰσάξιόν ἐστι τὸ δρώμενον. Κατέ-
λυσε δὲ καὶ ἐν Ἡλίου πόλει τῆς Αἰγύπτου τὸν τῆς ἀνθρω-
ποκτονίας νόμον Ἄμωσις, ὡς μαρτυρεῖ Μάνεθως ἐν τῷ Περὶ
Ἀρχαϊσμοῦ καὶ Εὐσεβείας. Ἐθύοντο δὲ τῇ Ἥρᾳ, καὶ ἐδοκι-

ταῖς Ἀθήναις Σαλαμῖνα λέγει, αὕτη γὰρ Κούλουρις πάλαι ἐλέγετο, ὡς καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος ἐν τῇ Ἑκάλῃ φησίν· ἀλλὰ τὴν κατὰ Κύπρον Σαλαμῖνα λέγει A. marg. c. Κορωνείᾳ] Κορωνίᾳ A.H. Hoc pro Κορωνίδι in Porph. reponendum. κοινωνίᾳ B.C.F.G. Vid. infra p. 162 d. 2. ἐθύετο] ἔθετο B. 3. τῇ] τῇ δὲ H. 5. μετέβαλεν] μετέβαλλεν B.C.D.F.G. 9. ὑπὸ τ.. ἐ. ἀγόμενος om. D. 12. νησθεῖσαν] ἀφθεῖσαν H. 13. Δίφιλος] διάφιλος B.C.D.F.G. δίφιλος Porph. d. τοῦ θεολόγου om. A.H. Supra τοὺς om. H. 3. προσήκατο—θύειν ἄνθρωπον om. B. 4. ἰσάξιον] εἰς ἄξιον A. qui om. ἐστι. Et sic, ni fallor, H. 5. δὲ καὶ] τε καὶ A.H. Mox τὴν om. H. 6. νόμον ἄμωσις] γινόμενον Ἄμωσιν C.F.G. 7. Ἐθύοντο] ἐθύον τὸ A.

prius Coronea dicebatur, mense Martio, quem Aphrodisium Cyprii nomi-
nant, Agraulo Cecropis nymphæque Agraulidis filiæ hominem quoque
mactabant. Qui mos cum ad Diomedis usque tempora propagatus esset,
ita deinceps mutatus est, ut Diomedi hominem illum immolarent, cum
Palladis, Agrauli, ac Diomedis templum uno eodemque ambitu teneretur.
Atque is quem ad sacrificium destinarant, primum quidem adolescentium
manibus ter circum altare cursim agebatur; deinde a sacerdote ad stoma-
c. 55. 3 chum hasta percussus extructo rogo cremabatur. Hanc vero legem Dii-
philus, qui apud Cyprios circa Seleuci theologi tempora regnabat, tandem
abrogavit, ejusque loco bovis sacrificium instituit, quem hominis vice
4 dæmon libenter accepit. Adeo nihil inter utrumque sacrificii genus in-
terest. Similem quoque hominum immolandorum consuetudinem apud
Heliopolim Ægypti Amosis sustulit, Manetho teste in eo quem De Priscis
Moribus ac Pietate scripsit. Ac Junoni quidem ejusmodi sacrificium fiebat,

μάζοντο καθάπερ οἱ ζητούμενοι καθαροὶ μόσχοι καὶ συσφρα- ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
γιζόμενοι. Ἐθύοντο δὲ τῆς ἡμέρας τρεῖς· ἀνθ' ὧν κηρίνους
5 ἐκέλευσεν ὁ Ἄμωσις τοὺς ἴσους ἐπιτίθεσθαι. Ἔθυον δὲ καὶ
ἐν Χίῳ τῷ Ὠμαδίῳ Διονύσῳ ἄνθρωπον διασπῶντες, καὶ ἐν
Τενέδῳ, ὥς φησιν Εὔελπις ὁ Καρύστιος· ἐπεὶ καὶ Λακεδαι-
μονίους φησὶν ὁ Ἀπολλόδωρος τῷ Ἄρει θύειν ἄνθρωπον. p. 156
6 Φοίνικες δὲ ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς ἢ πολέμων, ἢ λοι-
μῶν, ἢ αὐχμῶν, ἔθυον τῶν φιλτάτων τινὰ ἐπιψηφίζοντες
Κρόνῳ· καὶ πλήρης γε ἡ Φοινικικὴ ἱστορία τῶν θυσάντων,
ἣν Σαγχουνιάθων μὲν τῇ Φοινίκων γλώττῃ συνέγραψε, Φί-
λων δὲ ὁ Βύβλιος εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν δι' ὀκτὼ βι-
7 βλίων ἡρμήνευσεν. Ἴστρος δὲ ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Κρητικῶν
θυσιῶν φησὶ τοὺς Κουρῆτας τὸ παλαιὸν τῷ Κρόνῳ θύειν
παῖδας. Καταλυθῆναι δὲ τὰς ἀνθρωποθυσίας σχεδὸν τὰς b
παρὰ πᾶσί φησι Πάλλας, ὁ ἄριστα περὶ τῶν τοῦ Μίθρα
συναγαγὼν μυστηρίων ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος.

d 9. *συσφραγιζόμενοι*] *οἱ σφραγ.* A. *συσφαγ.* G. *σφαγιαζόμενοι* H. 11. *τοὺς ἴσους ἐπιτ.*] *ἐπιτ. τοὺς ἴσους* H. 12. *Χίῳ*] *τῇ Χίῳ* E.

p. 156. 4. *Κρόνῳ*] *τῷ κρ.* B.C.D.F.G. Mox *γε* A.H. pro *τε*. 5. *σαγχωθηνιάθων* F.G. *ἣ σαγχων.* H. 6. *γλώττῃ*] *γλώσσῃ* C.F.G. Tum *συνέγραφε* B. 7. *βύβλιος*] *βίβλιος* A. 8. *δι' ὀκτὼ—ἡρμ.*] *διὸ ἐκ τῶν—εἱρμ.* A. *δύο ἡρμήνευσεν ἐκ τῶν βιβλίων* H. 9. *Κρητικῶν*] *κρητῶν* F. 10. *τὸ παλαιὸν*] *ἀλλὰ δὴ τὸ π.* B. b. *Πάλλας*] *πόλλας* A. *πύλλας* H. 2. *τῶν τοῦ Μίθρα*] *τῶν* om. B. Tum *μίθρου* B.C.D.F.G. *συναγαγὼν*] *συνάγων* H. qui mox *ἔθυον* pro *ἐθύετο*.

lectis ante probatisque hominibus, eodem plane ritu, quem in puris illis
vitulis summa quæsitis diligentia, certisque notis insignibus, observabant.
Tres autem uno die mactabantur, quorum in locum Amosis totidem cereas
5 hominum imagines suffici jussit. Præterea in insulis Chio ac Tenedo
discerptum hominem Baccho Omadio, ut refert Euelpis Carystius, item-
que Lacedæmone alium, Apollodoro teste, Marti immolare consueverant.
6 Jam Phœnices, ubi gravius sive bello, sive fame, sive etiam æstu labora- c. 56
rent, necessariorum suorum aliquem Saturno communibus addictum
suffragiis immolabant, cujusmodi exemplorum plena est Phœnicum his-
toria, quam Phœnicia lingua a Sanchuniathone conscriptam Philo Byblius
7 in octo digestam libros Græco sermone donavit. Ister etiam auctor est, in
eo quod de Cretensium sacrificiis edidit volumine, pueros olim Saturno
immolari a Curetibus solitos fuisse. At vero Pallas, is qui collecta in unum
Mithræ mysteria optime concinnavit, solennia passim apud omnes ferme
populos hominum sacrificia, Hadriano imperante funditus exterminata esse

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἐθύετο γὰρ καὶ ἐν Λαοδικείᾳ τῇ κατὰ Συρίαν τῇ Ἀθηνᾷ
8 κατ' ἔτος παρθένος, νῦν δὲ ἔλαφος. Καὶ μὴν καὶ οἱ ἐν Λιβύῃ Καρχηδόνιοι ἐποίουν τὴν θυσίαν, ἣν Ἰφικράτης ἔπαυσε. Καὶ Δουματηνοὶ δὲ τῆς Ἀραβίας κατ' ἔτος ἕκαστον ἔθυον παῖδα,
9 ὃν ὑπὸ βωμὸν ἔθαπτον, ᾧ χρῶνται ὡς ξοάνῳ. Φύλαρχος δὲ κοινῶς πάντας τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἐπὶ πολεμίους ἐξιέναι, ἀνθρωποκτονεῖν ἱστορεῖ. Καὶ παρίημι Θρᾷκας καὶ Σκύθας, c καὶ ὡς Ἀθηναῖοι τὴν Ἐρεχθέως καὶ Πραξιθέας θυγατέρα ἀνεῖλον. Ἀλλ' ἔτι γε νῦν τίς ἀγνοεῖ κατὰ τὴν Μεγάλην πόλιν τῇ τοῦ Λατιαρίου Διὸς ἑορτῇ σφαζόμενον ἄνθρωπον;

10 Καὶ πάλιν φησίν,

Ἀφ' οὗ μέχρι τοῦ νῦν οὐκ ἐν Ἀρκαδίᾳ μόνον τοῖς Λυκαίοις, οὐδ' ἐν Καρχηδόνι τῷ Κρόνῳ· κοινῇ πάντες ἀνθρωποθυτοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ περίοδον, τῆς τοῦ νομίμου χάριν μνήμης, ἐμφύλιον ἀεὶ αἷμα ῥαίνουσι πρὸς τοὺς βωμούς.

b 4. Ἀθηνᾷ] Ἀθήνῃ A.H. qui mox παρθένον et ἔλαφον. οἱ ἐν Λ.] οἱ om. H. 5. κατ' ἔ. π.] π. κατ' ἔ. B.C.F.G. 7. Δουμάτιοι] δουμάτης, οἱ δὲ ed. Steph. A.B.C.D.F.G.H. δαυμάτης E. Reposui Δουματηνοὶ cum Valesio ad Or. de Laud. Constant. p. 534 A. ed. Par. 8. ἕκαστον ἔθυον] ἔθυον ἕκ. A.H. 9. ὑπὸ βωμὸν] ὑποβώμιον A.H. 10. Φίλαρχος] φύλαρχος A.B.C.D.F.G. Mox τοὺς om. B. 11. πρὶν ἐπὶ πολ.] πρὸς πολ. B. πρὶν πολ. C.F.G. ἀνθρωποκτονεῖν] ἀνθρωποκτονίας A.H. c. καὶ ὡς Ἀθην.—ἑκατόμβας om. B. 3. γε νῦν] καὶ νῦν Eus. de L. Const. ut supra. 4. λασιαρίου] λατιαρίου A.C.F.G. λακτιαρίου D. 6. νῦν] τοῦ νῦν D.F.G. 8. ἀνθρωποθυτοῦσιν] ἀνθρωποκτονοῦσιν (θυτ) D. 10. ἀεὶ om. F.G.

tradit. Nam prius quidem et Laodiceæ Syriæ quotannis virgo Palladi mactabatur, nunc autem cerva; et Carthaginienses in Libya hoc sacrificii genere utebantur, quod ab Iphicrate aliquando sublatum est. Dumatii vero Arabiæ populi singulis item annis puerum sub ara, quæ simulacri
9 loco ipsis erat, immolatum sepeliebant. Imo Græcos passim universos, antequam in hostem moverent, humano sanguine litavisse, Philarcho referente accepimus. Thracas, Scythasque prætereo; quemadmodum Athenienses Erechthei, Praxitheæque filiam ceciderint, nihil dico. Illud autem quis nescit, Magna in urbe, hominem circa Jovis Latiaris ferias hodieque mactari?

10 Et rursus:

c. 27 Ex quo, inquit, ad ætatem usque nostram, non tantum vel in Arcadia solenni Lupercalium festo, vel Carthagine Saturno populus universus homines immolat, sed etiam certo statoque redeuntis anni circulo, ad usurpationem veteris fixæque legibus memoriæ, aras civili semper ac domestico cruore perfundunt.

11 Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς προδηλωθείσης κείσθω γραφῆς. Ἐκ δὲ τοῦ πρώτου συγγράμματος τῆς Φίλωνος Φοινι- d κικῆς ἱστορίας παραθήσομαι ταῦτα·

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς τῶν κινδύνων ἀντὶ τῆς πάντων φθορᾶς τὸ ἠγαπημένον τῶν τέκνων τοὺς κρατοῦντας ἢ πόλεως ἢ ἔθνους εἰς σφαγὴν ἐπιδιδόναι λύτρον τοῖς τιμωροῖς δαίμοσι· κατεσφάττοντο δὲ οἱ διδόμενοι μυστικῶς. Κρόνος τοίνυν, ὃν οἱ Φοίνικες Ἦλ προσαγορεύουσι, βασιλεύων τῆς χώρας, καὶ ὕστερον μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εἰς τὸν τοῦ Κρόνου ἀστέρα καθιερωθεὶς, ἐξ ἐπιχωρίας νύμφης Ἀνωβρὲτ λεγομένης υἱὸν ἔχων μονογενῆ, ὃν διὰ τοῦτο Ἰεοὺδ ἐκάλουν, τοῦ μονογενοῦς οὕτως ἔτι καὶ νῦν καλουμένου παρὰ τοῖς Φοίνιξι, κινδύνων ἐκ πολέμου με- p. 157 γίστων κατειληφότων τὴν χώραν, βασιλικῷ κοσμήσας σχήματι τὸν υἱὸν, βωμόν τε κατασκευασάμενος κατέθυσε.

12 Ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. Εἰκότως ἄρα ὁ θαυμάσιος Κλήμης ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας Προ-

c 11. μὲν οὖν] οὖν om. C.F.G. d. Φίλωνος] Vid. supra p. 40 C. 4. πάντων] τῶν π. C.F.G. 7. κατεσφάττοντο δὲ] κατέσφαττον τότε A. πονηροῖς D.F.G. pro τιμωροῖς. 9. ἰσραὴλ] βῆλ. A.H. ἦλ C.F.G. 12. ἀνωβρὲτ] ἀνοβρὲτ C.D. ἀνοβρετὸν G. 13. ὃν διὰ τοῦτο ἰεοὺδ] τὸν διὰ τοῦτον ἰουεοὺτ A.H. 14. οὕτως ἔτι καὶ] οὕτω καὶ νῦν ἔτι C.F.G. et nescio an D. 15. καλουμένου] ἐπικαλουμένου D. ἔτι καλουμένου G. p. 157. 1. πολέμου] πολέμων H. qui mox τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν.

11 Hactenus ex Porphyrio. Jam ex primo Philonis de Phœnicum historia volumine hæc pauca subjiciam:

Philo de Phœnicum ἀνθρωποθυσίᾳ.

Apud veteres, inquit, in more positum erat, ut in summis reipublicæ calamitatibus, penes quos aut civitatis aut gentis imperium esset, ii liberorum suorum carissimi, ultoribus dæmonibus jugulati, sanguine quasi pretio, publicum exitium interitumque redimerent. Qui vero tum ad sacrificium devovebantur, eos mysticis quibusdam cærimoniis jugulabant. Enimvero Saturnus, quem Phœnices Israelem nominant, quemque post obitum in astrum ejusdem nominis consecrarunt, cum iis in locis regnaret, ac filium unicum ex nympha quadam indigena, quam Anobretten vocabant, suscepisset, eumque propterea Jeüdem appellatum, quod ea vox apud Phœnices unigenam etiamnum significet: cumque teterrima belli clades universam in regionem incubuisset, illum ipsum regio cultu ornatum ad aram abs sese prius erectam et instructam immolavit.

12 Quæ cum ita se haberent, jure sane ac merito Clemens, vir plane

τρεπτικῷ, αὐτὰ δὴ ταῦτα ἐπιμεμφόμενος, τοιάδε καὶ αὐτὸς τὴν πλάνην τῶν ἀνθρώπων ἀπολοφύρεται λέγων,

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Φέρ' οὖν δὴ, καὶ τοῦτο προσθῶμεν, ὡς ἀπάνθρωποι καὶ μισάνθρωποι δαίμονες εἶεν ὑμῖν οἱ θεοὶ, καὶ οὐχὶ μόνον ἐπιχαίροντες τῇ φρενοβλαβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς δὲ καὶ b ἀνθρωποκτονίας ἀπολαύοντες· νυνὶ μὲν τὰς ἐν σταδίοις ἐνόπλους φιλονεικίας, νυνὶ δὲ τὰς ἐν πολέμοις ἀναρίθμους φιλοτιμίας, ἀφορμὰς σφίσιν ἡδονῆς πορίζόμενοι, ὅπως ὅτι μά-[94] λιστα ἔχοιεν ἀνθρωπείων ἀνέδην ἐμφορεῖσθαι φόνων. Ἤδη δὲ κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη οἱονεὶ λοιμοὶ ἐπισκήψαντες σπονδὰς ἀπήτησαν ἀνημέρους. Ἀριστομένης γοῦν ὁ Μεσσήνιος τῷ Ἰθωμήτῃ Διὶ τριακοσίους ἀπέσφαξε· τοσαύτας ὁμοῦ καὶ c τοιαύτας καλλιερεῖν οἰόμενος ἑκατόμβας· ἐν οἷς καὶ Θεόπομπος ἦν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, ἱερεῖον εὐγενές. Ταῦροι δὲ τὸ ἔθνος, οἱ περὶ τὴν Ταυρικὴν Χερρόνησον κατοικοῦντες, οὓς ἂν τῶν ξένων παρ' αὐτοῖς ἕλωσι, τούτων δὴ τῶν κατὰ

a 6. αὐτὰ δὴ ταῦτα] ταῦτα δὴ ταῦτα A.H. 9. οὖν δὴ] δὴ om. A.D.H. δὴ οὖν Clem. 10. ὑμῖν] ὑμῶν A.H. ἡμῖν D. 11. μόνοι] μόνον C. φρενοβλαβείᾳ] φρενοβλαβίᾳ A. b 2. ἀπολαύοντες] ἀπολάβοντες F. τὰς] ταῖς—ἐνόπλοις φιλονεικίαις A.H. 4. ἀναρίθμους] ἐναρίθμους D.G. 5. πορίζόμενοι] χαριζόμενοι C. 6. ἀναίδην] ἀνέδην A. om. C.F.G. qui statim ἐμφορούμενοι et sic D.G. 9. γοῦν] οὖν C.F.G. τῷ Ἰθωμίτῃ Διὶ] τῷ θεῷ μηνὶ δίῳ A.H. Reddendum erat Ἰθωμήτῃ. c 4. οἱ περὶ om. F. οἱ om. H. 5. ἂν τῶν] αὐτῶν F. 6. ἕλωσι τούτων] λάβωσιν τ. A.H.V. γρ S. Tum τοσούτων B.C.G. τοσοῦτον D. αὐτοῖς ζῶσι τοσοῦτον δὴ F.

c. 3 p. 36 singularis, in ea quam Gentilibus inscripsit Cohortatione, eadem ista carpens, hominum illorum cæcitatem his verbis lamentatur :

Clementis Alexandr. locus, de antiqua ἀνθρωποθυσίᾳ.

Nunc autem, inquit, superioribus illud etiam adjungamus, quam immanes dii vestri dæmones fuerint, quamque capitali hominum odio flagraverint, qui eorum non vecordia modo insaniaque delectarentur, sed etiam carnificina cædibusque fruerentur. Quippe modo enim armatas in stadio et ambitiosas commissiones, modo infinitas belli contentiones honoris caussa gloriæque susceptas, voluptatis sibi materiam ac segetem accersebant, ut sic indignum in modum humano cruore satiari possent. Jam vero per urbes passim ac populos tanquam teterrimæ pestes grassati, crudeles dirasque libationes expetebant. Sane Aristomenes ille Messenius Ithomitæ Jovi trecentos jugulavit, ratus egregie sese tot tamque lectis hecatombis litasse, quorum e numero Theopompus erat, Lacedæmoniorum rex, illustris utique nobilisque victima. Tauri vero populi, qui circa Tauricam Cherrhonesum habitant, quotquot apud se peregrinos eo tum errore, tum vi tempestatis appulsos interciperent, e vestigio Tauricæ Dianæ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

θάλατταν ἐπταικότων, αὐτίκα μάλα τῇ Ταυρικῇ καταθύουσιν Ἀρτέμιδι. Ταύτας σου τὰς θυσίας Εὐριπίδης ἐπὶ σκηνῆς τραγῳδεῖ. Μόνιμος δὲ ἱστορεῖ ἐν τῇ τῶν θαυμασίων Συναγωγῇ, ἐν Πέλλῃ τῆς Θετταλίας Ἀχαιὸν ἄνθρωπον Πηλεῖ καὶ Χείρωνι καταθύεσθαι. Λυκτίους γὰρ, Κρητῶν δὲ ἔθνος d εἰσὶν οὗτοι, Ἀντικλείδης ἐν Νόστοις ἀποφαίνεται ἀνθρώπους ἀποσφάττειν τῷ Διί· καὶ Λεσβίους Διονύσῳ τὴν ὁμοίαν προσάγειν θυσίαν Δωσίδας λέγει. Φωκαεῖς δὲ, οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς παραπέμψομαι, τούτους Πυθοκλῆς ἐν τρίτῳ Περὶ Ὁμονοίας τῇ Ταυροπόλῳ Ἀρτέμιδι ἄνθρωπον ὁλοκαυτεῖν ἱστορεῖ. Ἐρεχθεὺς δὲ ὁ Ἀττικὸς καὶ Μάριος ὁ Ῥωμαῖος τὰς αὐτῶν ἐθυσάτην θυγατέρας· ὧν ὁ μὲν τῇ Φερεφάττῃ, ὡς Δημάρατος ἐν πρώτῃ Τραγῳδουμένων, ὁ δὲ τοῖς Ἀποτροπαίοις ὁ Μάριος, ὡς Δωρόθεος ἐν τῇ τετάρτῃ Ἰταλικῶν ἱστορεῖ. Φιλάνθρωποί γε ἐκ τούτων καταφαίνονται οἱ δαίμονες· πῶς δὲ οὐκ ἀνόσιοι ἀναλόγως οἱ δεισιδαίμονες, οἱ μὲν

c 8. ταύτας] ταῦτα C.F.G. Tum οὖν A.H. pro σου. Vigerus in marg. ἴσ. σοι. 9. ἐπὶ σκ. τρ. Εὐ.] Εὐρ. ἐπὶ σκ. τρ. A.F.G.H. ὁ ante Εὐρ. om. A.B.C.G.H. 11. θετταλίας] θαλαττίας B.D.F.G. θαλατίας C. ἀχαιὸν] τὸ παλαιὸν A.H.V. γρ. S. 12. λυκτίους] δυκτίους A. λεκτίους B.C.F.G. d 4. φωκαεῖς] φωκέας A. φωκίας H. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς ἀποπέμψομαι] οὐδ' αὐτοὺς παραπέμψομαι A.C.H.V. παραπεμψ. B. 6. ταυροπόλῳ] ταυροπόλει C. ταυρόπλῳ D. 7. ὁλοκαυτεῖν] ὁλοκαυτοῦν C.D.F.G. 9. ἐθυσάτην] ἔθυσαν A.H. τῇ Φερ.] δὲ τῇ Φ. B. Φερεσφάτη C.F.G. Tum ὁ pro ὡς C.F. 10. πρώτῃ] τῇ πρώτῃ A.H. 12. τῇ τετάρτῃ] τῇ om. A.H. et ἱστορίᾳ pro ἱστορεῖ. Hoc V. γρ. S. 13. γε] γὰρ A.H. δὲ F.G. 14. πῶς δὲ] πῶς τε H. ἀναλόγως] ἀλόγως C.D.F.G.V. γρ. S. τε addit A. δ' addit H. ἂν ὅσιοι ἀν. Vigerus in marg.

immolabant, quibus sacrificiis tragica sæpius Euripidis theatra personarunt. Scribit etiam Monimus in suo de rebus admirabilibus Commentario, Pellæ oppido Thessaliæ, hominem Achivum Peleo et Chironi mactari consuevisse. A Lyctiis vero Cretæ insulæ populis Jovi homines jugulari solitos, auctor est Anticlides, in eo quem Reditus inscripsit opere. Itemque Baccho similem a Lesbiis oblatam esse victimam ex Dosida cognoscimus. Phocæenses quoque, ne præteriti a nobis videantur, hominem integrum Tauricæ Dianæ cremabant, ut testis est Pythocles libro de Concordia tertio. Adde his et Erechtheum Atticum, et Romanum Marium, qui suas ambo filias immolarunt, Persephonæ quidem Erechtheus, ut apud Demaratum primo Rerum Tragicarum libro legimus; Averruncis autem Marius, ut ex quarto Dorothei Rerum Italicarum libro constat. Perhumanos scilicet ac misericordes exemplis istis habemus dæmones. Quidni vero similem in modum religiosa sanctaque habeantur dæmonum man-

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

σωτῆρες εὐφημούμενοι, οἱ δὲ σωτηρίαν αἰτούμενοι παρὰ τῶν p. 158 ἐπιβούλων σωτηρίας. Καλλιερεῖν γοῦν τοπάζοντες αὐτοῖς, σφᾶς αὐτοὺς λελήθασιν ἀποσφάττοντες ἀνθρώπους. Οὐ γὰρ οὖν παρὰ τὸν τόπον ἱερεῖον γίνεται ὁ φόνος· οὐδ᾽ εἰ Ἀρτέμιδί τις καὶ Διὶ ἐν ἱερῷ δῆθεν χωρίῳ μᾶλλον, ἢ ὀργῇ καὶ φιλαργυρίᾳ, ἄλλοις ὁμοίοις δαίμοσιν ἐπὶ βωμοῖς, ἢ ἐν ὁδοῖς ἀποσφάττοι τὸν ἄνθρωπον, ἱερὸν ἱερεῖον ἐπιφημίσας· ἀλλὰ
13 φόνος ἐστὶ καὶ ἀνδροκτασία ἡ τοιαύτη θυσία. Τί δὴ οὖν, ὦ σοφώτατοι τῶν ἄλλων ζώων ἄνθρωποι, τὰ μὲν θηρία περι- b φεύγομεν τὰ ἀνήμερα, κἂν που περιτύχωμεν ἄρκτῳ, ἢ λέοντι, ἐκτρεπόμεθα,

> Ὡς δ᾽ ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν, παλίνορσος ἀπέστη,
> οὔρεος ἐν βήσσῃς, ὑπό τε τρόμος ἔλλαβε γυῖα,
> ἂψ τ᾽ ἀνεχώρησε,

δαίμονας δ᾽ ὀλεθρίους καὶ ἀλιτηρίους, ἐπιβούλους τε καὶ

p. 158. 2. *αὐτοῖς*] *αὐτοὶ* A. om. H. supra *γὰρ* D.F.G. pro *γοῦν*. 5. *ἐν ἱερῷ—ἱερὸν* om. B. 6. *ἢ ὀργῇ*] *ἢ* om. A. *φιλαργυρίᾳ*] *φλυαρίᾳ* C.D.F.G.V. *γρ.* S. 7. *ὁμοίως*] *ὁμοίοις* A.C.F.G.H. *ὁδοῖς*] *ἱεροῖς* C.F.G. Tum *σφάττοι* A H. pro *ἀποσφ.* 8. *ἂν ἱερὸν*] *ἂν* om. C.D.F.G. cum Clem. b. *ἄνθ.*] *οἱ ἄνθ.* F.G. *πεφεύγαμεν*] *πεφεύγομεν* A. *περιφεύγωμεν* H. *περιπεφεύγομεν* V. Hinc *περιφεύγομεν* ex Clem. restitui, ut *γρ.* S. 2. *κἂν που*] *κἂν ποτε* A.H.V. *γρ.* S. qui *τὰ μὲν ἀν.* *ἢ ἄρκτῳ*] *ἢ* om. B.C.D.E.F.G.H. Tum *ἄρκῳ* A. Vid. ad Suidam p. 574. 4. *τίς τε*] *τε* om. B.C.D.F.G. Tum *οὔρεος—ἀνεχώρησε* om. B. 6. *βήσσῃς*] *βήσεσιν* C. *βήσσησιν* F. *βήσησιν* G. *ἐμβήσσηις* H. Mox *ἄψεά τ᾽* D. 8. *καὶ ἀλιτηρίους* om. B. *ἀλητηρίους* H. *ἐντρέπεσθε*] *ἐκτρέπεσθε* H. qui statim *οὔτε*. 9. *καὶ μισ. καὶ λυ.*] *καὶ λυ. καὶ μισ.* B.C.F.G.

cipia, seu quæ boni ominis caussa servatores illos appellant, seu quæ salutem a salutis insidiatoribus deprecantur. Enimvero dum istis litare sese opinantur, homines ab sese jugulari non cogitant. Atqui non locus profecto hostiam ex parricidio facit: nec si Dianæ quis aut Jovi potius in loco sacro, quam si aliis id genus dæmonibus, vel ad aram, vel in triviis hominem, seu iracundia, seu pecuniæ cupiditate commotus jugularit, sacram victimam appellet licet. Parricidium omnino est tale sacrificium.
13 Quid igitur caussæ est, vos o homines animantium omnium sapientissimi, quamobrem cum immanes feras adeo fugere, ac sicubi vel in ursum vel in leonem inciderimus, illico declinare soleamus,

> Ut quis cæruleum si forte aspexerit anguem,
> Continuo resilit, membrisque pavore solutis,
> Aërii sese montis valle abdit in alta:

Vos, qui exitiales ac pestiferos dæmones insidiari hominibus, eorumque

μισανθρώπους καὶ λυμεῶνας ὄντας προαισθόμενοι καὶ συνιέντες, οὐκ ἐντρέπεσθε, οὐδὲ ἀποστρέφεσθε;

14 Τοσαῦτα καὶ ὁ Κλήμης. Ἔχω δέ σοι καὶ ἄλλον c παραστῆσαι μάρτυρα τῆς τῶν ἀθέων καὶ ἀπανθρώπων δαιμόνων μιαιφονίας, Διονύσιον τὸν Ἁλικαρνασσέα, ἄνδρα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας ἀκριβῆ τὴν γραφὴν ἅπασαν ἐκθέμενον. Γράφει δ' οὖν καὶ οὗτος, τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλωνα αἰτῆσαί ποτε ἀνθρωποθυσίας, τοὺς δ' αἰτηθέντας καρπῶν μὲν ἁπάντων καὶ βοσκημάτων τὸ λάχος ἀποθῦσαι τοῖς θεοῖς, ὅτι δὲ μὴ καὶ ἀνθρώπους ἔθυσαν παντοίαις περιστῆναι συμφοραῖς. Οὐδὲν δὲ οἷον καὶ τοῦ συγγραφέως ἀκοῦσαι ὧδέ πη διεξιόντος,

15 Ὀλίγον δὲ κατέμεινεν ἐν Ἰταλίᾳ, τῶν Ἀβοριγίνων προνοίᾳ. Πρῶτον μὲν οὖν τῆς οἰκοφθορίας ταῖς πόλεσιν ἐδόκει d αὐχμῷ ἡ γῆ κακωθεῖσα ἄρξαι, ἡνίκα οὔτ' ἐπὶ τοῖς δένδρεσι ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

b 10. συνϊέντες] συνιόντες B.C.D.F.G. 11. καὶ ὁ] καὶ om. F. c 2. δαιμόνων] δαιμονίων A.H. δαιμόνων καὶ ἀπανθ. F. 3. Ἁλικαρνασσέα] ἁλικαρνασέα B.C.G. 4. ἀκριβῆ τ. γ. ἅπασαν] τ. γ. πᾶσαν ἀκρ. A.H. 5. καὶ οὗτος] καὶ om. A. οὕτως H. 6. ἀπόλλω] ἀπόλλωνα A.B.C.F.G.H. 7. μὲν ἁπάντων καὶ βοσκ.] μὲν καὶ βοσκ. ἀπ. H. 9. ἀνθρώπους] ἀνθ. ἔθυσαν A.D.F.G.V. 10. οἷον] οἷοντο A. οἷον τὸ E. 11. πη] πω F. 12. ἀβοριγίνων] ἀβουργίνων C.F.G. ἀβουριγίνων D. ἀβορηνῶν A.H. qui om. προνοίᾳ—οἰκοφθορίας. d. αὐχμῷ] αὐχμῶν S.

succensos odio, nihil nisi ipsorum pestem interitumque moliri sentitis atque agnoscitis, non moveamini tamen, nec vestros ipsi hostes aversemini?

14 Hæc Clemens. Ego vero quem tibi producam, alium præterea impiorum atque immanium dæmonum carnificinæ testem habeo, Dionysium Halicarnassensem, virum qui accurate in primis historiam Romanorum perscripsit universam. Refert igitur ipse quoque, Jovem et Apollinem aliquando humanas hostias exegisse, eos vero a quibus exegerant, tametsi frugum pariter ac pecorum omnium iis decimas obtulissent, quod tamen hominibus pepercissent, nihil non calamitatis subiisse. Verum auctorem ipsum rem his verbis narrantem audire præstat:

15 Exiguæ tamen, inquit, Pelasgorum in Italia reliquiæ, Aboriginum cura studioque resederunt. Ac per civitates quidem in familiarum exitium vis mali tum primum grassari cœpit, cum terra immodico æstu laborante, nec Dion. Hal. A. R. I. 23

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τερον δὲ Κορωνίᾳ ὀνομαζομένῃ, μηνὶ κατὰ Κυπρίους Ἀφρο- c
δισίῳ, ἐθύετο ἄνθρωπος τῇ Ἀγραύλῳ τῇ Κέκροπος καὶ νύμ-
φης Ἀγραυλίδος. Καὶ διέμενε τὸ ἔθος ἄχρι τῶν Διομήδους
χρόνων· εἶτα μετέβαλεν, ὥστε τῷ Διομήδει τὸν ἄνθρωπον
θύεσθαι· ὑφ' ἕνα δὲ περίβολον ὅ τε τῆς Ἀθηνᾶς νεὼς καὶ ὁ
τῆς Ἀγραύλου καὶ Διομήδους. Ὁ δὲ σφαγιαζόμενος ὑπὸ
τῶν ἐφήβων ἀγόμενος τρὶς περιέθει τὸν βωμόν· ἔπειτα ὁ
ἱερεὺς αὐτὸν λόγχῃ ἔπαιε κατὰ τοῦ στομάχου, καὶ οὕτως
3 αὐτὸν ἐπὶ τὴν νησθεῖσαν πυρὰν ὡλοκαύτιζον. Τοῦτον δὲ τὸν
θεσμὸν Διίφιλος ὁ τῆς Κύπρου βασιλεὺς κατέλυσε, κατὰ d
τοὺς Σελεύκου χρόνους τοῦ θεολόγου γενόμενος, τὸ ἔθος εἰς
βουθυσίαν μεταστήσας. Προσήκατο δὲ ὁ δαίμων ἀντ' ἀν-
[93] 4 θρώπου τὸν βοῦν. Οὕτως ἰσάξιόν ἐστι τὸ δρώμενον. Κατέ-
λυσε δὲ καὶ ἐν Ἡλίου πόλει τῆς Αἰγύπτου τὸν τῆς ἀνθρω-
ποκτονίας νόμον Ἄμωσις, ὡς μαρτυρεῖ Μάνεθως ἐν τῷ Περὶ
Ἀρχαϊσμοῦ καὶ Εὐσεβείας. Ἐθύοντο δὲ τῇ Ἥρᾳ, καὶ ἐδοκι-

ταῖς Ἀθήναις Σαλαμῖνα λέγει, αὕτη γὰρ Κούλουρις πάλαι ἐλέγετο, ὡς καὶ Καλλίμαχος ὁ Κυρηναῖος ἐν τῇ Ἑκάλῃ φησίν· ἀλλὰ τὴν κατὰ Κύπρον Σαλαμῖνα λέγει A. marg. c. Κορωνείᾳ] Κορωνίᾳ A.H. Hoc pro Κορωνίδι in Porph. reponendum. κοινωνίᾳ B.C.F.G. Vid. infra p. 162 d. 2. ἐθύετο] ἔθετο B. 3. τῇ] τῇ δὲ H. 5. μετέβαλεν] μετέβαλλεν B.C.D.F.G. 9. ὑπὸ τ..ἐ. ἀγόμενος om. D. 12. νησθεῖσαν] ἀφθεῖσαν H. 13. Διίφιλος] διάφιλος B.C.D.F.G. δίφιλος Porph. d. τοῦ θεολόγου om. A.H. Supra τοὺς om. H. 3. προσήκατο—θύειν ἄνθρωπον om. B. 4. ἰσάξιον] εἰς ἄξιον A. qui om. ἐστι. Et sic, ni fallor, H. 5. δὲ καὶ] τε καὶ A.H. Mox τὴν om. H. 6. νόμον ἄμωσις] γινόμενον Ἄμωσιν C.F.G. 7. Ἐθύοντο] ἐθύον τὸ A.

prius Coronea dicebatur, mense Martio, quem Aphrodisium Cyprii nominant, Agraulo Cecropis nymphæque Agraulidis filiæ hominem quoque mactabant. Qui mos cum ad Diomedis usque tempora propagatus esset, ita deinceps mutatus est, ut Diomedi hominem illum immolarent, cum Palladis, Agrauli, ac Diomedis templum uno eodemque ambitu teneretur. Atque is quem ad sacrificium destinarant, primum quidem adolescentium manibus ter circum altare cursim agebatur; deinde a sacerdote ad stoma-
c. 55. 3 chum hasta percussus extructo rogo cremabatur. Hanc vero legem Diiphilus, qui apud Cyprios circa Seleuci theologi tempora regnabat, tandem abrogavit, ejusque loco bovis sacrificium instituit, quem hominis vice
4 dæmon libenter accepit. Adeo nihil inter utrumque sacrificii genus interest. Similem quoque hominum immolandorum consuetudinem apud Heliopolim Ægypti Amosis sustulit, Manetho teste in eo quem De Priscis Moribus ac Pietate scripsit. Ac Junoni quidem ejusmodi sacrificium fiebat,

μάζοντο καθάπερ οἱ ζητούμενοι καθαροὶ μόσχοι καὶ συσφρα- ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
γιζόμενοι. Ἐθύοντο δὲ τῆς ἡμέρας τρεῖς· ἀνθ' ὧν κηρίνους
5 ἐκέλευσεν ὁ Ἄμωσις τοὺς ἴσους ἐπιτίθεσθαι. Ἔθυον δὲ καὶ
ἐν Χίῳ τῷ Ὠμαδίῳ Διονύσῳ ἄνθρωπον διασπῶντες, καὶ ἐν
Τενέδῳ, ὥς φησιν Εὔελπις ὁ Καρύστιος· ἐπεὶ καὶ Λακεδαι-
μονίους φησὶν ὁ Ἀπολλόδωρος τῷ Ἄρει θύειν ἄνθρωπον. p. 156
6 Φοίνικες δὲ ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς ἢ πολέμων, ἢ λοι-
μῶν, ἢ αὐχμῶν, ἔθυον τῶν φιλτάτων τινὰ ἐπιψηφίζοντες
Κρόνῳ· καὶ πλήρης γε ἡ Φοινικικὴ ἱστορία τῶν θυσάντων,
ἣν Σαγχουνιάθων μὲν τῇ Φοινίκων γλώττῃ συνέγραψε, Φί-
λων δὲ ὁ Βύβλιος εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν δι' ὀκτὼ βι-
7 βλίων ἡρμήνευσεν. Ἴστρος δὲ ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Κρητικῶν
θυσιῶν φησὶ τοὺς Κουρῆτας τὸ παλαιὸν τῷ Κρόνῳ θύειν
παῖδας. Καταλυθῆναι δὲ τὰς ἀνθρωποθυσίας σχεδὸν τὰς b
παρὰ πᾶσί φησι Πάλλας, ὁ ἄριστα περὶ τῶν τοῦ Μίθρα
συναγαγὼν μυστηρίων ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ αὐτοκράτορος.

d 9. συσφραγιζόμενοι] οἱ σφραγ. A. συσφαγ. G. σφαγιαζόμενοι H. 11. τοὺς ἴσους ἐπιτ.] ἐπιτ. τοὺς ἴσους H. 12. Χίῳ] τῇ Χίῳ E.

p. 156. 4. Κρόνῳ] τῷ κρ. B.C.D.F.G. Mox γε A.H. pro τε. 5. σαγχωθηνιάθων F.G. ἢ σαγχων. H. 6. γλώττῃ] γλώσσῃ C.F.G. Tum συνέγραφε B. 7. βύβλιος] βίβλιος A. 8. δι' ὀκτὼ—ἡρμ.] διὸ ἐκ τῶν—εἱρμ. A. δύο ἡρμήνευσεν ἐκ τῶν βιβλίων H. 9. Κρητικῶν] κρητῶν F. 10. τὸ παλαιὸν] ἀλλὰ δὴ τὸ π. B. b. Πάλλας] πόλλας A. πύλλας H. 2. τῶν τοῦ Μίθρα] τῶν om. B. Tum μίθρου B.C.D.F.G. συναγαγὼν] συνάγων H. qui mox ἔθυον pro ἐθύετο.

lectis ante probatisque hominibus, eodem plane ritu, quem in puris illis
vitulis summa quæsitis diligentia, certisque notis insignibus, observabant.
Tres autem uno die mactabantur, quorum in locum Amosis totidem cereas
5 hominum imagines suffici jussit. Præterea in insulis Chio ac Tenedo
discerptum hominem Baccho Omadio, ut refert Euelpis Carystius, item-
que Lacedæmone alium, Apollodoro teste, Marti immolare consueverant.
6 Jam Phœnices, ubi gravius sive bello, sive fame, sive etiam æstu labora- c. 56
rent, necessariorum suorum aliquem Saturno communibus addictum
suffragiis immolabant, cujusmodi exemplorum plena est Phœnicum his-
toria, quam Phœnicia lingua a Sanchuniathone conscriptam Philo Byblius
7 in octo digestam libros Græco sermone donavit. Ister etiam auctor est, in
eo quod de Cretensium sacrificiis edidit volumine, pueros olim Saturno
immolari a Curetibus solitos fuisse. At vero Pallas, is qui collecta in unum
Mithræ mysteria optime concinnavit, solennia passim apud omnes ferme
populos hominum sacrificia, Hadriano imperante funditus exterminata esse

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἐθύετο γὰρ καὶ ἐν Λαοδικείᾳ τῇ κατὰ Συρίαν τῇ Ἀθηνᾷ
8 κατ' ἔτος παρθένος, νῦν δὲ ἔλαφος. Καὶ μὴν καὶ οἱ ἐν Λιβύῃ Καρχηδόνιοι ἐποίουν τὴν θυσίαν, ἣν Ἰφικράτης ἔπαυσε. Καὶ Δουματηνοὶ δὲ τῆς Ἀραβίας κατ' ἔτος ἕκαστον ἔθυον παῖδα,
9 ὃν ὑπὸ βωμὸν ἔθαπτον, ᾧ χρῶνται ὡς ξοάνῳ. Φύλαρχος δὲ κοινῶς πάντας τοὺς Ἕλληνας, πρὶν ἐπὶ πολεμίους ἐξιέναι, ἀνθρωποκτονεῖν ἱστορεῖ. Καὶ παρίημι Θρᾷκας καὶ Σκύθας, c καὶ ὡς Ἀθηναῖοι τὴν Ἐρεχθέως καὶ Πραξιθέας θυγατέρα ἀνεῖλον. Ἀλλ' ἔτι γε νῦν τίς ἀγνοεῖ κατὰ τὴν Μεγάλην πόλιν τῇ τοῦ Λατιαρίου Διὸς ἑορτῇ σφαζόμενον ἄνθρωπον;

Καὶ πάλιν φησίν,

Ἀφ' οὗ μέχρι τοῦ νῦν οὐκ ἐν Ἀρκαδίᾳ μόνον τοῖς Λυκαίοις, οὐδ' ἐν Καρχηδόνι τῷ Κρόνῳ· κοινῇ πάντες ἀνθρωποθυτοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ περίοδον, τῆς τοῦ νομίμου χάριν μνήμης, ἐμφύλιον ἀεὶ αἷμα ῥαίνουσι πρὸς τοὺς βωμούς.

b 4. Ἀθηνᾷ] Ἀθήνῃ A.H. qui mox παρθένον et ἔλαφον. οἱ ἐν Λ.] οἱ om. H. 5. κατ' ἔ. π.] π. κατ' ἔ. B.C.F.G. 7. Δουμάτιοι] δουμάτης, οἱ δὲ ed. Steph. A.B.C.D.F.G.H. δαυμάτης E. Reposui Δουματηνοὶ cum Valesio ad Or. de Laud. Constant. p. 534 A. ed. Par. 8. ἕκαστον ἔθυον] ἔθυον ἕκ. A.H. 9. ὑπὸ βωμὸν] ὑποβώμιον A.H. 10. Φίλαρχος] φύλαρχος A.B.C.D.F.G. Mox τοὺς om. B. 11. πρὶν ἐπὶ πολ.] πρὸς πολ. B. πρὶν πολ. C.F.G. ἀνθρωποκτονεῖν] ἀνθρωποκτονίας A.H. c. καὶ ὡς Ἀθην.—ἑκατόμβας om. B. 3. γε νῦν] καὶ νῦν Eus. de L. Const. ut supra. 4. λασιαρίου] λατιαρίου A.C.F.G. λακτιαρίου D. 6. νῦν] τοῦ νῦν D.F.G. 8. ἀνθρωποθυτοῦσιν] ἀνθρωποκτονοῦσιν (θυτ supra) D. 10. ἀεὶ om. F.G.

tradit. Nam prius quidem et Laodicææ Syriæ quotannis virgo Palladi mactabatur, nunc autem cerva; et Carthaginienses in Libya hoc sacrificii genere utebantur, quod ab Iphicrate aliquando sublatum est. Dumatii vero Arabiæ populi singulis item annis puerum sub ara, quæ simulacri
9 loco ipsis erat, immolatum sepeliebant. Imo Græcos passim universos, antequam in hostem moverent, humano sanguine litavisse, Philarcho referente accepimus. Thracas, Scythasque prætereo; quemadmodum Athenienses Erechthei, Praxitheæque filiam ceciderint, nihil dico. Illud autem quis nescit, Magna in urbe, hominem circa Jovis Latiaris ferias hodieque mactari?

Et rursus:

c. 27 Ex quo, inquit, ad ætatem usque nostram, non tantum vel in Arcadia solenni Lupercalium festo, vel Carthagine Saturno populus universus homines immolat, sed etiam certo statoque redeuntis anni circulo, ad usurpationem veteris fixæque legibus memoriæ, aras civili semper ac domestico cruore perfundunt.

11 Ταῦτα μὲν οὖν ἐκ τῆς προδηλωθείσης κείσθω γραφῆς. Ἐκ δὲ τοῦ πρώτου συγγράμματος τῆς Φίλωνος Φοινι- d κικῆς ἱστορίας παραθήσομαι ταῦτα·

ΦΙΛΩΝΟΣ Η ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἔθος ἦν τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς μεγάλαις συμφοραῖς τῶν κινδύνων ἀντὶ τῆς πάντων φθορᾶς τὸ ἠγαπημένον τῶν τέκνων τοὺς κρατοῦντας ἢ πόλεως ἢ ἔθνους εἰς σφαγὴν ἐπιδιδόναι λύτρον τοῖς τιμωροῖς δαίμοσι· κατεσφάττοντο δὲ οἱ διδόμενοι μυστικῶς. Κρόνος τοίνυν, ὃν οἱ Φοίνικες Ἢλ προσαγορεύουσι, βασιλεύων τῆς χώρας, καὶ ὕστερον μετὰ τὴν τοῦ βίου τελευτὴν εἰς τὸν τοῦ Κρόνου ἀστέρα καθιερωθεὶς, ἐξ ἐπιχωρίας νύμφης Ἀνωβρὲτ λεγομένης υἱὸν ἔχων μονογενῆ, ὃν διὰ τοῦτο Ἰεοὺδ ἐκάλουν, τοῦ μονογενοῦς οὕτως ἔτι καὶ νῦν καλουμένου παρὰ τοῖς Φοίνιξι, κινδύνων ἐκ πολέμου με- p. 157 γίστων κατειληφότων τὴν χώραν, βασιλικῷ κοσμήσας σχήματι τὸν υἱὸν, βωμόν τε κατασκευασάμενος κατέθυσε.

12 Ταῦτα μὲν οὖν τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. Εἰκότως ἄρα ὁ θαυμάσιος Κλήμης ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας Προ-

c 11. μὲν οὖν] οὖν om. C.F.G. d. Φίλωνος] Vid. supra p. 40 C. 4. πάντων] τῶν π. C.F.G. 7. κατεσφάττοντο δὲ] κατέσφαττον τότε A. πονηροῖς D.F.G. pro τιμωροῖς. 9. ἰσραὴλ] βῆλ. A.H. ἦλ C.F.G. 12. ἀνωβρὲτ] ἀνοβρὲτ C.D. ἀνοβρετὸν G. 13. ὃν διὰ τοῦτο ἰεοὺδ] τὸν διὰ τοῦτον ἰουεοὺτ A.H. 14. οὕτως ἔτι καὶ] οὕτω καὶ νῦν ἔτι C.F.G. et nescio an D. 15. καλουμένου] ἐπικαλουμένου D. ἔτι καλουμένου G. p. 157. 1. πολέμου] πολέμων H. qui mox τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν.

11 Hactenus ex Porphyrio. Jam ex primo Philonis de Phœnicum historia volumine hæc pauca subjiciam:

Philo de Phœnicum ἀνθρωποθυσίᾳ.

Apud veteres, inquit, in more positum erat, ut in summis reipublicæ calamitatibus, penes quos aut civitatis aut gentis imperium esset, ii liberorum suorum carissimi, ultoribus dæmonibus jugulati, sanguine quasi pretio, publicum exitium interitumque redimerent. Qui vero tum ad sacrificium devovebantur, eos mysticis quibusdam cærimoniis jugulabant. Enimvero Saturnus, quem Phœnices Israelem nominant, quemque post obitum in astrum ejusdem nominis consecrarunt, cum iis in locis regnaret, ac filium unicum ex nympha quadam indigena, quam Anobretten vocabant, suscepisset, eumque propterea Jeüdem appellatum, quod ea vox apud Phœnices unigenam etiamnum significet: cumque teterrima belli clades universam in regionem incubuisset, illum ipsum regio cultu ornatum ad aram abs sese prius erectam et instructam immolavit.

12 Quæ cum ita se haberent, jure sane ac merito Clemens, vir plane

τρεπτικῷ, αὐτὰ δὴ ταῦτα ἐπιμεμφόμενος, τοιάδε καὶ αὐτὸς τὴν πλάνην τῶν ἀνθρώπων ἀπολοφύρεται λέγων,

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

Φέρ' οὖν δὴ, καὶ τοῦτο προσθῶμεν, ὡς ἀπάνθρωποι καὶ μισάνθρωποι δαίμονες εἶεν ὑμῖν οἱ θεοὶ, καὶ οὐχὶ μόνον ἐπιχαίροντες τῇ φρενοβλαβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, πρὸς δὲ καὶ b ἀνθρωποκτονίας ἀπολαύοντες· νυνὶ μὲν τὰς ἐν σταδίοις ἐνόπλους φιλονεικίας, νυνὶ δὲ τὰς ἐν πολέμοις ἀναρίθμους φιλοτιμίας, ἀφορμὰς σφίσιν ἡδονῆς ποριζόμενοι, ὅπως ὅτι μάλιστα [94] ἔχοιεν ἀνθρωπείων ἀνέδην ἐμφορεῖσθαι φόνων. Ἤδη δὲ κατὰ πόλεις καὶ ἔθνη οἱονεὶ λοιμοὶ ἐπισκήψαντες σπονδὰς ἀπῄτησαν ἀνημέρους. Ἀριστομένης γοῦν ὁ Μεσσήνιος τῷ Ἰθωμήτῃ Διὶ τριακοσίους ἀπέσφαξε· τοσαύτας ὁμοῦ καὶ c τοιαύτας καλλιερεῖν οἰόμενος ἑκατόμβας· ἐν οἷς καὶ Θεόπομπος ἦν ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, ἱερεῖον εὐγενές. Ταῦροι δὲ τὸ ἔθνος, οἱ περὶ τὴν Ταυρικὴν Χερρόνησον κατοικοῦντες, οὓς ἂν τῶν ξένων παρ' αὐτοῖς ἕλωσι, τούτων δὴ τῶν κατὰ

a 6. αὐτὰ δὴ ταῦτα] ταῦτα δὴ ταῦτα A.H. 9. οὖν δὴ] δὴ om. A.D.H. δὴ οὖν Clem. 10. ὑμῖν] ὑμῶν A.H. ἡμῖν D. 11. μόνοι] μόνον C. φρενοβλαβείᾳ] φρενοβλαβίᾳ A. b 2. ἀπολαύοντες] ἀπολάβοντες F. τὰς] ταῖς—ἐνόπλοις φιλονεικίαις A.H. 4. ἀναρίθμους] ἐναρίθμους D.G. 5. ποριζόμενοι] χαριζόμενοι C. 6. ἀναίδην] ἀνέδην A. om. C.F.G. qui statim ἐμφορούμενοι et sic D.G. 9. γοῦν] οὖν C.F.G. τῷ Ἰθωμίτῃ Διὶ] τῷ θεῷ μηνὶ δίῳ A.H. Reddendum erat Ἰθωμήτῃ. c 4. οἱ περὶ om. F. οἱ om. H. 5. ἂν τῶν] αὐτῶν F. 6. ἕλωσι τούτων] λάβωσιν τ. A.H.V. γρ S. Tum τοσούτων B.C.G. τοσοῦτον D. αὐτοῖς ζῶσι τοσοῦτον δὴ F.

c. 3 p. 36 singularis, in ea quam Gentilibus inscripsit Cohortatione, eadem ista carpens, hominum illorum cæcitatem his verbis lamentatur:

Clementis Alexandr. locus, de antiqua ἀνθρωποθυσίᾳ.

Nunc autem, inquit, superioribus illud etiam adjungamus, quam immanes dii vestri dæmones fuerint, quamque capitali hominum odio flagraverint, qui eorum non vecordia modo insaniaque delectarentur, sed etiam carnificina cædibusque fruerentur. Quippe modo enim armatas in stadio et ambitiosas commissiones, modo infinitas belli contentiones honoris caussa gloriæque susceptas, voluptatis sibi materiam ac segetem accersebant, ut sic indignum in modum humano cruore satiari possent. Jam vero per urbes passim ac populos tanquam teterrimæ pestes grassati, crudeles dirasque libationes expetebant. Sane Aristomenes ille Messenius Ithomitæ Jovi trecentos jugulavit, ratus egregie sese tot tamque lectis hecatombis litasse, quorum e numero Theopompus erat, Lacedæmoniorum rex, illustris utique nobilisque victima. Tauri vero populi, qui circa Tauricam Cherrhonesum habitant, quotquot apud se peregrinos eo tum errore, tum vi tempestatis appulsos interciperent, e vestigio Tauricæ Dianæ

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

θάλατταν ἐπταικότων, αὐτίκα μάλα τῇ Ταυρικῇ καταθύουσιν Ἀρτέμιδι. Ταύτας σου τὰς θυσίας Εὐριπίδης ἐπὶ σκηνῆς τραγῳδεῖ. Μόνιμος δὲ ἱστορεῖ ἐν τῇ τῶν θαυμασίων Συναγωγῇ, ἐν Πέλλῃ τῆς Θετταλίας Ἀχαιὸν ἄνθρωπον Πηλεῖ καὶ Χείρωνι καταθύεσθαι. Λυκτίους γὰρ, Κρητῶν δὲ ἔθνος d
εἰσὶν οὗτοι, Ἀντικλείδης ἐν Νόστοις ἀποφαίνεται ἀνθρώπους ἀποσφάττειν τῷ Διί· καὶ Λεσβίους Διονύσῳ τὴν ὁμοίαν προσάγειν θυσίαν Δωσίδας λέγει. Φωκαεῖς δὲ, οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς παραπέμψομαι, τούτους Πυθοκλῆς ἐν τρίτῳ Περὶ Ὁμονοίας τῇ Ταυροπόλῳ Ἀρτέμιδι ἄνθρωπον ὁλοκαυτεῖν ἱστορεῖ. Ἐρεχθεὺς δὲ ὁ Ἀττικὸς καὶ Μάριος ὁ Ῥωμαῖος τὰς αὐτῶν ἐθυσάτην θυγατέρας· ὧν ὁ μὲν τῇ Φερεφάττῃ, ὡς Δημάρατος ἐν πρώτῃ Τραγῳδουμένων, ὁ δὲ τοῖς Ἀποτροπαίοις ὁ Μάριος, ὡς Δωρόθεος ἐν τῇ τετάρτῃ Ἰταλικῶν ἱστορεῖ. Φιλάνθρωποί γε ἐκ τούτων καταφαίνονται οἱ δαίμονες· πῶς δὲ οὐκ ἀνόσιοι ἀναλόγως οἱ δεισιδαίμονες, οἱ μὲν

c 8. ταύτας] ταῦτα C.F.G. Tum οὖν A.H. pro σου. Vigerus in marg. ἴσ. σοι. 9. ἐπὶ σκ. τρ. Εὐ.] Εὐρ. ἐπὶ σκ. τρ. A.F.G.H. ὁ ante Εὐρ. om. A.B.C.G.H. 11. θετταλίας] θαλαττίας B.D.F.G. θαλατίας C. ἀχαιὸν] τὸ παλαιὸν A.H.V. γρ. S. 12. λυκτίους] δυκτίους A. λεκτίους B.C.F.G. d 4. φωκαεῖς] φωκέας A. φωκίας H. οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς ἀποπέμψομαι] οὐδ' αὐτοὺς παραπέμψομαι A.C.H.V. παραπεμψ. B. 6. ταυροπόλῳ] ταυροπόλει C. ταυρόπλῳ D. 7. ὁλοκαυτεῖν] ὁλοκαυτοῦν C.D.F.G. 9. ἐθυσάτην] ἔθυσαν A.H. τῇ Φερ.] δὲ τῇ Φ. B. Φερεσφάτη C.F.G. Tum ὁ pro ὡς C.F. 10. πρώτῃ] τῇ πρώτῃ A.H. 12. τῇ τετάρτῃ] τῇ om. A.H. et ἱστορίᾳ pro ἱστορεῖ. Hoc V. γρ. S. 13. γε] γὰρ A.H. δὲ F.G. 14. πῶς δὲ] πῶς τε H. ἀναλόγως] ἀλόγως C.D.F.G.V. γρ. S. τε addit A. δ' addit H. ἂν ὅσιοι ἄν. Vigerus in marg.

immolabant, quibus sacrificiis tragica sæpius Euripidis theatra personarunt. Scribit etiam Monimus in suo de rebus admirabilibus Commentario, Pellæ oppido Thessaliæ, hominem Achivum Peleo et Chironi mactari consuevisse. A Lyctiis vero Cretæ insulæ populis Jovi homines jugulari solitos, auctor est Anticlides, in eo quem Reditus inscripsit opere. Itemque Baccho similem a Lesbiis oblatam esse victimam ex Dosida cognoscimus. Phocæenses quoque, ne præteriti a nobis videantur, hominem integrum Tauricæ Dianæ cremabant, ut testis est Pythocles libro de Concordia tertio. Adde his et Erechtheum Atticum, et Romanum Marium, qui suas ambo filias immolarunt, Persephonæ quidem Erechtheus, ut apud Demaratum primo Rerum Tragicarum libro legimus; Averruncis autem Marius, ut ex quarto Dorothei Rerum Italicarum libro constat. Perhumanos scilicet ac misericordes exemplis istis habemus dæmones. Quidni vero similem in modum religiosa sanctaque habeantur dæmonum man-

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ

σωτῆρες εὐφημούμενοι, οἱ δὲ σωτηρίαν αἰτούμενοι παρὰ τῶν p. 158
ἐπιβούλων σωτηρίας. Καλλιερεῖν γοῦν τοπάζοντες αὐτοῖς, σφᾶς αὐτοὺς λελήθασιν ἀποσφάττοντες ἀνθρώπους. Οὐ γὰρ οὖν παρὰ τὸν τόπον ἱερεῖον γίνεται ὁ φόνος· οὐδ' εἰ Ἀρτέμιδί τις καὶ Διὶ ἐν ἱερῷ δῆθεν χωρίῳ μᾶλλον, ἢ ὀργῇ καὶ φιλαργυρίᾳ, ἄλλοις ὁμοίοις δαίμοσιν ἐπὶ βωμοῖς, ἢ ἐν ὁδοῖς ἀποσφάττοι τὸν ἄνθρωπον, ἱερὸν ἱερεῖον ἐπιφημίσας· ἀλλὰ
13 φόνος ἐστὶ καὶ ἀνδροκτασία ἡ τοιαύτη θυσία. Τί δὴ οὖν, ὦ σοφώτατοι τῶν ἄλλων ζώων ἄνθρωποι, τὰ μὲν θηρία περι- b
φεύγομεν τὰ ἀνήμερα, κἂν που περιτύχωμεν ἄρκτῳ, ἢ λέοντι, ἐκτρεπόμεθα,

> Ὡς δ' ὅτε τίς τε δράκοντα ἰδὼν, παλίνορσος ἀπέστη,
> οὔρεος ἐν βήσσῃς, ὑπό τε τρόμος ἔλλαβε γυῖα,
> ἄψ τ' ἀνεχώρησε,

δαίμονας δ' ὀλεθρίους καὶ ἀλιτηρίους, ἐπιβούλους τε καὶ

p. 158. 2. αὐτοῖς] αὐτοὶ A. om. H. supra γὰρ D.F.G. pro γοῦν. 5. ἐν ἱερῷ—ἱερὸν om. B. 6. ἢ ὀργῇ] ἢ om. A. φιλαργυρία] φλυαρία C.D.F.G.V. γρ. S. 7. ὁμοίως] ὁμοίοις A.C.F.G.H. ὁδοῖς] ἱεροῖς C.F.G. Tum σφάττοι A H. pro ἀποσφ. 8. ἂν ἱερὸν] ἂν om. C.D.F.G. cum Clem. b. ἄνθ.] οἱ ἄνθ. F.G. πεφεύγαμεν] πεφεύγομεν A. περιφεύγωμεν H. περιπεφεύγομεν V. Hinc περιφεύγομεν ex Clem. restitui, ut γρ. S. 2. κἂν που] κἂν ποτε A.H.V. γρ. S. qui τὰ μὲν ἀν. ἢ ἄρκτῳ] ἢ om. B.C.D.E.F.G.H. Tum ἄρκῳ A. Vid. ad Suidam p. 574. 4. τίς τε] τε om. B.C.D.F.G. Tum οὔρεος—ἀνεχώρησε om. B. 6. βήσσῃς] βήσεσιν C. βήσσησιν F. βήσησιν G. ἐμβήσσηις H. Mox ἄψεά τ' D. 8. καὶ ἀλιτηρίους om. B. ἀλητηρίους H. ἐντρέπεσθε] ἐκτρέπεσθε H. qui statim οὔτε. 9. καὶ μισ. καὶ λυ.] καὶ λυ. καὶ μισ. B.C.F.G.

cipia, seu quæ boni ominis caussa servatores illos appellant, seu quæ salutem a salutis insidiatoribus deprecantur. Enimvero dum istis litare sese opinantur, homines ab sese jugulari non cogitant. Atqui non locus profecto hostiam ex parricidio facit: nec si Dianæ quis aut Jovi potius in loco sacro, quam si aliis id genus dæmonibus, vel ad aram, vel in triviis hominem, seu iracundia, seu pecuniæ cupiditate commotus jugularit, sacram victimam appellet licet. Parricidium omnino est tale sacrificium.
13 Quid igitur caussæ est, vos o homines animantium omnium sapientissimi, quamobrem cum immanes feras adeo fugere, ac sicubi vel in ursum vel in leonem inciderimus, illico declinare soleamus,

> Ut quis cæruleum si forte aspexerit anguem,
> Continuo resilit, membrisque pavore solutis,
> Aërii sese montis valle abdit in alta:

Vos, qui exitiales ac pestiferos dæmones insidiari hominibus, eorumque

μισανθρώπους καὶ λυμεῶνας ὄντας προαισθόμενοι καὶ συνιέντες, οὐκ ἐντρέπεσθε, οὐδὲ ἀποστρέφεσθε;

14 Τοσαῦτα καὶ ὁ Κλήμης. Ἔχω δέ σοι καὶ ἄλλον c παραστῆσαι μάρτυρα τῆς τῶν ἀθέων καὶ ἀπανθρώπων δαιμόνων μιαιφονίας, Διονύσιον τὸν Ἁλικαρνασσέα, ἄνδρα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας ἀκριβῆ τὴν γραφὴν ἅπασαν ἐκθέμενον. Γράφει δ' οὖν καὶ οὗτος, τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλωνα αἰτῆσαί ποτε ἀνθρωποθυσίας, τοὺς δ' αἰτηθέντας καρπῶν μὲν ἁπάντων καὶ βοσκημάτων τὸ λάχος ἀποθῦσαι τοῖς θεοῖς, ὅτι δὲ μὴ καὶ ἀνθρώπους ἔθυσαν παντοίαις περιστῆναι συμφοραῖς. Οὐδὲν δὲ οἷον καὶ τοῦ συγγραφέως ἀκοῦσαι ὧδέ πη διεξιόντος,

15 Ὀλίγον δὲ κατέμεινεν ἐν Ἰταλίᾳ, τῶν Ἀβοριγίνων προνοίᾳ. Πρῶτον μὲν οὖν τῆς οἰκοφθορίας ταῖς πόλεσιν ἐδόκει d αὐχμῷ ἡ γῆ κακωθεῖσα ἄρξαι, ἡνίκα οὔτ' ἐπὶ τοῖς δένδρεσι

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

b 10. συνϊέντες] συνιόντες B.C.D.F.G. 11. καὶ ὁ] καὶ om. F.
c 2. δαιμόνων] δαιμονίων A.H. δαιμόνων καὶ ἀπανθ. F. 3. Ἁλικαρνασσέα] ἀλικαρνασέα B.C.G. 4. ἀκριβῆ τ. γ. ἅπασαν] τ. γ. πᾶσαν ἀκρ. A.H. 5. καὶ οὗτος] καὶ om. A. οὕτως H. 6. ἀπόλλω] ἀπόλλωνα A.B.C.F.G.H. 7. μὲν ἁπάντων καὶ βοσκ.] μὲν καὶ βοσκ. ἁπ. H. 9. ἀνθρώπους] ἀνθ. ἔθυσαν A.D.F.G.V. 10. οἷον] οἴοντο A. οἷον τὸ E. 11. πη] πω F. 12. ἀβοριγίνων] ἀβουργίνων C.F.G. ἀβουριγίνων D. ἀβορηνῶν A.H. qui om. προνοίᾳ—οἰκοφθορίας. d. αὐχμῷ] αὐχμῶν S.

succensos odio, nihil nisi ipsorum pestem interitumque moliri sentitis atque agnoscitis, non moveamini tamen, nec vestros ipsi hostes aversemini?

14 Hæc Clemens. Ego vero quem tibi producam, alium præterea impiorum atque immanium dæmonum carnificinæ testem habeo, Dionysium Halicarnassensem, virum qui accurate in primis historiam Romanorum perscripsit universam. Refert igitur ipse quoque, Jovem et Apollinem aliquando humanas hostias exegisse, eos vero a quibus exegerant, tametsi frugum pariter ac pecorum omnium iis decimas obtulissent, quod tamen hominibus pepercissent, nihil non calamitatis subiisse. Verum auctorem ipsum rem his verbis narrantem audire præstat:

15 Exiguæ tamen, inquit, Pelasgorum in Italia reliquiæ, Aboriginum cura studioque resederunt. Ac per civitates quidem in familiarum exitium vis mali tum primum grassari cœpit, cum terra immodico æstu laborante, nec

Dion. Hal. A. R. I. 23

ΔΙΟΝΥ-ΣΙΟΥ

καρπὸς οὐδεὶς ὡραῖος διέμεινεν, ἀλλ' ὠμοὶ κατέρρεον· οὔτε ὁπόσα σπερμάτων ἀνέντα βλαστοὺς ἀνθήσειεν, ὡς στάχυος ἀκμῆς τοὺς κατὰ νόμον ἐξεπλήρου χρόνους· οὔτε πόα κτήνεσιν ἐφύετο διαρκής· τῶν τε ναμάτων τὰ μὲν οὐκ ἔτι πίνεσθαι σπουδαῖα ἦν, τὰ δ' ὑπελίμπανε θέρους, τὰ δ' εἰς τέλος ἀπεσβέννυτο. Ἀδελφὰ δὲ τούτοις ἐγίνετο περὶ προβάτων καὶ γυναικῶν γονάς· ἢ γὰρ ἐξημβλοῦτο τὰ ἔμβρυα, ἢ κατὰ τοὺς
[95] τόκους διεφθείρετο, ἔστιν ἃ καὶ τὰς φερούσας συνδιαλυμηνάμενα. Εἰ δέ τι διαφύγοι τὸν ἐκ τῶν ὠδίνων κίνδυνον, ἔμπηρον, ἢ ἀτελές, ἢ διὰ ἄλλην τινὰ τύχην βλαφθέν, τρέφεσθαι p. 159
χρηστὸν οὐκ ἦν· ἔπειτα καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τὸ ἐν ἀκμῇ μάλιστα ἐκακοῦτο νόσοις καὶ θανάτοις παρὰ τὰ εἰκότα συχνοῖς. Μαντευομένοις δὲ αὐτοῖς τίνα θεῶν ἢ δαιμόνων παραβάντες τάδε πάσχουσι, καὶ τί ποιήσασιν αὐτοῖς λωφῆσαι τὰ δεινὰ ἐλπίς, ὁ θεὸς ἀνεῖλεν, ὅτι τυχόντες ὧν ἐβούλοντο οὐκ

4. ὁπόσα] ὁπὸσ (sic) A. ὁπῶ H. 5. οὐ] ὡς A. cum Dionys. cod. Vat. ἀστάχυος H. Mox ἀκμὴ C.D.F.G. 7. διαρκής] διαρκὲς C. 11. γυναικῶν] τῶν αἰγῶν A.H.V. γρ. S. improbante Stephano ad Dionys. τὸ ἔμβρυον] τὰ ἔμβρυα A.E.H.S.V. Dion. 12. ἔστι ἃ] καὶ ἃ C.F.G. ἔστιν ἃ H. 13. φερούσας] τεκούσας C.D.F.G.S.V. Hoc probat Steph. ad Dion. Tum διαλυμ. V.S. 14. τὸν ἐκ] τῶν τὸν ἐκ H. 15. ἔμπηρον] ἀνάπηρον A.V. ἔμπυρον D. ἀνάπειρον H. In una ora ἔμπειροι in altera ἀνάπηροι S.

p. 159. χρηστὸν] χρηστοὺς F. 2. πᾶν D. τὸ ἐν] τῶν ἐν H. 6. ἐλπὶς] εὐθὺς C.D.F.G. Supra ποιήσουσιν E.S. 7. ἀνεῖλεν] εἶπεν A.H.S.V. Mox ἀπέδοντο D.

pomi genus ullum ad justam usque maturitatem arbori hæreret suæ, sed acerba passim omnia deciderent; nec sata prorsus ulla, tametsi jam educto germine florem ostendissent, tempus roborandæ maturandæque spicæ necessarium attingerent: nec jumentis satis herbæ proveniret: adeoque fontes aut ejusmodi aqua fluerent, quæ bibi secure non posset, aut deficerent per æstatem, aut penitus hausti arescerent. Affinis geminaque erat pecudum æque ac mulierum fœturæ pestis. Nam vel abortivi fœtus ejiciebantur, vel in ipso partu interibant, idque cum certo nonnunquam matrum ipsarum exitio. Quod si qui forte nascendi periculum evitarent, trunci tamen, aut inchoati, aut alio quocunque vitio affecti, eoque minus ad alendum idonei nascebantur. Reliqua vero justæ aut florentis ætatis multitudo morbos necesque gravissimas ferebat, ac longe quam antea crebriores. Qui cum oraculum consuluissent, cujus ob dei vel dæmonis offensionem ista paterentur, quibusve religionis officiis urgentis calamitatis leniendæ ac mitigandæ spes esset, hoc abs deo responsi tulere; cum votorum ipsi compotes evasissent, sua tamen diis vota minime reddidisse, quæ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ἀπέδοσαν ἃ ηὔξαντο, ἀλλὰ προσοφείλουσι τὰ πλεῖστου ἄξια. Οἱ γὰρ Πελασγοὶ, ἀφορίας αὐτοῖς γενομένης ἐν τῇ γῇ πάντων χρημάτων, ηὔξαντο τῷ Διὶ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τοῖς Καβείροις καταθύσειν δεκάτας τῶν προσγενησομέ- b νων ἁπάντων· τελεσθείσης δὲ τῆς εὐχῆς, ἐξελόμενοι καρπῶν τε καὶ βοσκημάτων ἁπάντων τὸ λάχος, ἐπέθυσαν τοῖς θεοῖς, ὡς δὴ κατὰ τούτων μόνων εὐξάμενοι. Ταῦτα δὲ Μυρσίλος ὁ Λέσβιος ἱστόρηκεν, ὀλίγου δεῖν τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι γράφων οἷς ἐγὼ νῦν· πλὴν ὅσον οὐ Πελασγοὺς καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ Τυρρηνοὺς, τὴν δ' αἰτίαν ὀλίγον ὕστερον ἐρῶ.

16 Ὡς δὲ ἀπενεχθέντα τὸν χρησμὸν ἔμαθον, οὐκ εἶχον τὰ λεγόμενα συμβαλεῖν. Ἀμηχανοῦσι δὲ αὐτοῖς τῶν γεραιτέρων τις λέγει συμβαλὼν τὸ λόγιον, ὅτι τοῦ παντὸς ἡμαρτήκασιν, εἰ οἴονται τοὺς θεοὺς ἀδίκως αὐτοῖς ἐγκαλεῖν· χρη- c μάτων μὲν γὰρ ἀποδεδόσθαι τὰς ἀπαρχὰς αὐτοῖς ἁπάσας ὀρθῶς τε καὶ σὺν δίκῃ, ἀνθρώπων δὲ γονῆς τὸ λάχος, χρῆμα παντὸς μάλιστα θεοῖς τιμιώτατον, ὀφείλεσθαι· εἰ δὲ δὴ καὶ τούτων λάβοιεν τὴν δικαίαν μοῖραν, τέλος ἕξειν σφίσι τὸ

b. καταθύσειν δεκάτας] καταθῦσαι δὲ καὶ τὰς A.H. qui mox πάντων. 4. ἐπέθυσαν] ἀπέθυσαν C.F.G. Dionys. cod. Vat. Mox μόνων τούτων. C.F.G. εὐξάμενοι] δεξάμενοι F. 5. Μυρσίλος] μυρσιλόχος A.H.V. γρ. S. Mox εἴρηκεν pro ἱστόρηκεν C.D.F.G. 9. χρησμὸν] χρη θεσμὸν D. 11. αὐτοῖς om. F. 12. ὅτι τοῦ] τοῦ om. A.H. καὶ ἔτι τοῦ B. c 2. ἀποδεδόσθαι] ἀποδιδόσθαι H.S. 4. θεοῖς] τοῖς θ. C.F.G. 6. ἕξειν σφίσι] ἕξει φησὶ A.V.S.

enim pretio reliquis anteirent, eorum adhuc esse debitores. Cum enim Pelasgi etiam antea rerum omnium sterilitate premerentur, Jovi, Apollini, et Cabiris eorum quæ sibi nascerentur omnium decimas voverant; ideoque rei votorum effecti, eximias fructuum, ac pecorum universorum decimas diis consecrarant, quasi suis eas tantum, nihilque præterea votis inclusissent. Atque hæc totidem pene verbis a Myrsilo Lesbio commemorantur, nisi quod Tyrrhenos ipse populos istos, non Pelasgos appellat, cujus rei

16 caussa postmodum a nobis afferetur. Cæterum cum de relati oraculi mente nullo modo conjicere possent, dubiis animique pendentibus, e senioribus unus aliquis eam solerter assequutus eos gravissime falli denuntiavit, si immerito sibi succensere deos putarent: nam rerum quidem ac fortunarum primitias rite atque uti æquum erat persolutas omnes diis fuisse; at natorum per id tempus hominum sortem, quæ maximi omnium ab iis fieret, etiam tum deberi. Quare si eorum præterea justam dii quoque

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

λόγιον. Τοῖς μὲν δὴ ὀρθῶς ἐδόκει λέγεσθαι ταῦτα, τοῖς δ'
ἐξ ἐπιβουλῆς συγκεῖσθαι ὁ λόγος· εἰσηγησαμένου δέ τινος
τὴν γνώμην τὸν θεὸν ἐπέρεσθαι, εἰ αὐτῷ φίλον ἀνθρώπων d
δεκάτας ἀπολαμβάνειν, πέμπουσι τὸ δεύτερον θεοπρόπους·
17 καὶ ὁ θεὸς ἀνεῖλεν οὕτω ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου στάσις αὐ-
τοὺς καταλαμβάνει περὶ τοῦ τρόπου τῆς δεκατεύσεως· καὶ
ἐν ἀλλήλοις οἱ προεστηκότες τῶν πόλεων τότε πρῶτον ἐτα-
ράχθησαν, ἔπειτα καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος δι' ὑποψίας τοὺς ἐν
τέλει ἐλάμβανεν· ἐγίνοντο δὲ οὐδενὶ κόσμῳ αἱ ἐπαναστάσεις·
ἀλλ', ὥσπερ εἰκὸς, οἴστρῳ καὶ θεοβλαβείᾳ ἀπελαυνομένων,
καὶ πολλὰ ἐφέστια ὅλα ἐξηλείφθη, μέρους αὐτῶν μεθιστα-
μένου. Οὐ γὰρ ἐδικαίουν οἱ προσήκοντες τοῖς ἐξιοῦσιν ἀπο-
λείπεσθαι τῶν φιλτάτων, καὶ ἐν τοῖς ἐχθίστοις ὑπομένειν.
Πρῶτον μὲν δὴ οὗτοι μεταστάντες ἐξ Ἰταλίας εἴς τε τὴν

c 8. ἐξ om. F. 9. τὴν γνώμην] τὴν om. E. d. ἐπερέσθαι] ἐπερωτᾶσθαι A.H.V.S. Supra τὸν δὲ θ. F. τῶν θεῶν H. 2. τὸ δεύτερον θεοπρόπους om. A.H. 3. ποιεῖν om. A.H. Supra ἂν εἶχεν οὕτως H. ἐκ δὲ τούτου στάσις αὐτοὺς καταλαμβάνει] ἐκ δὲ τοῦ σταδίου αὐτοῦ καταλαμβάνειν A. που pro τούτου H. ubi om. στάσις—τρόπου. στάσης B. pro στάσις. 5. δεκατώσεως] δεκάτης εὖ ὡς A.H. Hinc cum Dionys. reposui δεκατεύσεως. Sic S. 6. τῶν πόλ.] καὶ τῶν πολ. B. 8. ἐλάμβανεν] ἐλάμβανον C.F.G. ἐγίνοντο δὲ οὐδένι] ἐγένοντο δὲ οὐχ ἑνὶ A. ἐγένοντο item H. 9. ἐπαναστάσεις] ἀναπαύσεις C.F.G. μεταναστάσεις conj. Vigerus. Mox θεοβλαβέᾳ A. θεοσεβείᾳ F.G. 10. ἀπελαυνομένων] ἀπελαυνόμενοι A.H. ἀπελαυνόμεναι Dionys. S. 11. ὅλα] ἤδη A.H. qui mox om. μεθισταμένου. 12. Οὐ γὰρ] ἀλλ' B. 13. ἐξιοῦσιν] ἐπεξιοῦσιν B. ἀπολείπεσθαι τε τῶν S. 15. Πρῶτον] πρῶτοι H. οὗτοι πάντες] πάντες om. A.B.C.E.F.G.H. Mox βάρβαρον καὶ τὴν Ἑλλάδα A.H. μεταστάντες] μεταναστάντες H.S.

partem acciperent, tum demum oraculum felicem exitum habiturum. Hanc
senis orationem probare alii, alii contra suspectam habere, quasi fraude
doloque compositam. Mox tamen auctorem e turba quempiam sequutis,
placuit denuo, hominumne decimas expeteret, numen consulere: quod
17 ubi sic faciendum missis consultoribus respondisset, continuo seditio
exoritur, quod inter eos de decimandi ratione convenire non posset. Ac
primo quidem inter ipsos civitatum principes turbari cœptum, mox cætera
quoque multitudo de principibus male suspicatur. Ergo nullo ordine
tumultuari, sedesque mutare, sed uti par erat homines deorum stimulis ac
pœnis agitatos. Quo factum, ut ædes integræ funditus delerentur, parte
eorum alio commigrante, cum propinqui discedentium nefas putarent, et
divelli a necessariis, et cum inimicissimis residere. Primum igitur isti

Ἑλλάδα καὶ τῆς βαρβάρου πολλὴν ἐπλανήθησαν. Μετὰ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ δὲ τοὺς πρώτους ἕτεροι τὸ αὐτὸ ἔπαθον, καὶ τοῦτο διετέλει p. 160 γινόμενον ἐπὶ ἔτη. Οὐ γὰρ ἀνίεσαν οἱ δυναστεύοντες ἐν ταῖς πόλεσι τῆς ἀνδρουμένης αἰεὶ νεότητος ἐξαιρούμενοι τὰς ἀπαρχὰς, τοῖς τε θεοῖς τὰ δίκαια ὑπουργεῖν ἀξιοῦντες, καὶ στασιασμοὺς ἐκ τῶν διαλαθόντων δεδιότες. Ἦν δὲ πολὺ καὶ τὸ πρὸς ἔχθραν σὺν προφάσει εὐπρεπεῖ ἀπελαυνόμενον ὑπὸ τῶν διαφόρων· ὥστε πολλαὶ αἱ ἐπαναστάσεις ἐγίνοντο, καὶ ἐπὶ πλεῖστον γῆς τὸ Πελασγικὸν γένος διεφορήθη.

18 Καὶ μετὰ βραχέα φησὶ, b

Λέγουσι δὲ καὶ τὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ Κρόνῳ τοὺς παλαιοὺς, ὥσπερ ἐν Καρχηδόνι, τέως ἡ πόλις διέμεινε, καὶ παρὰ Κελτοῖς εἰς τόδε χρόνου γίνεται, καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ τῶν

d ult. τὴν βάρβαρον] τῆς βαρβάρου C.D.F.G.V.S. βαρβάρου B. p. 160. πολλὴν] πόλιν B.C.D.F. 2. διετέλει] δὲ ἐτέλει H. 3. ἀνίεσαν] ἀνίασιν A.H. ἀνήεσαν B.C.F.G. ἀήεσαν D. Supra γινομένου F. 4. αἰεὶ] ἀεὶ C.F.G. 5. τοῖς τε] τε om. A.H. 7. διαλαθόντων] λανθανόντων C.D.F.G. 8. πολὺ καὶ τὸ πρὸς] πολύτροπος A.H. πολὺ τὸ B. statim ἔχθραν συντεῖνον ἀπελαυνόμενον ὑπὸ B. ἀπελαυνόμενον item C. ἀπελαυνόμενον ὑπὸ F.G. ἦν δὲ πολύτροπος ἔχθρα σὺν προφάσει εὐσεβείας V. et sic γρ. S. qui sic pergit: "in hanc lectionem εὐσεβείας p. εὐπρεπεῖ, quid si utrumque ponamus, προφάσει εὐπρεπεῖ εὐσεβείας." 9. εὐπρεπεῖ ἀπελαυνόμενοι] εὐσεβείας περιελαυνομένη A. περιελαυνόμενοι H. 11. γένος διεφορήθη. καὶ μετὰ βραχέα φησὶ] γένος. διεφορήθησαν δὲ τὰ πολέμια. Ση. βραχέα quæ intercedant tamen pagina 9 aut 10 S. b 2. καὶ τοὺς] καὶ om. B.C.D.F.G.S. 3. διέμεινε] διέμενε B.F.G. 4. ἄλλοις] ἄλλαις A.H. Mox προεσπερίων A.B.H. πρὸς om. S. Mox ἀνδροφόνους S. Dionys.

omnes relicta Italia, partim in Græciam, partim in barbaras plerasque regiones dissipati sunt: secundum quos alii deinceps eandem subiere fortunam, cum id ipsum quotannis eveniret. Nec enim desinebant civitatum moderatores lectas subinde adolescentium primitias eximere, partim ut sese numinum religione solverent, partim quod ab iis qui effugissent, novas seditiones metuerent. Multi quoque odio ac simultate per honestam caussam ac speciem ab adversa factione pulsi, multæque propterea migrationes, quæ Pelasgam gentem varias in terras longe lateque deportarunt.

18 Ac paucis interjectis,

Ferunt etiam, inquit, Saturno veteres (quemadmodum et Carthagine I. 38 dum superstes esset, et apud Gallos etiamnum, aliosque nonnullos occidentis populos fieri solet) homines immolasse: qui mos sublatus ab

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

πρὸς Ἑσπερίων ἐθνῶν ἀνδροφονοῦσιν· Ἡρακλέα δὲ παῦσαι τὸν νόμον τῆς θυσίας βουληθέντα τόν τε βωμὸν ἱδρύσασθαι τὸν ἐπὶ τῷ Σατορνίῳ, καὶ κατάρξασθαι θυμάτων ἁγνῶν ἐπὶ καθαρῷ πυρὶ ἁγιζομένων. Ἵνα δὲ μηδὲν ᾖ τοῖς ἀνθρώποις δέους ἐνθύμιον, ὡς πατρίων ἠλογηκόσι θυσιῶν, διδάξαι τοὺς ἐπιχωρίους ἀπομειλιττομένους τὴν τοῦ θεοῦ μῆνιν, ἀντὶ τῶν c
[96] ἀνθρώπων, οὓς συμποδίζοντες καὶ τῶν χειρῶν ἀκρατεῖς ποιοῦντες ἐρρίπτουν εἰς τὸ τοῦ Τιβέριος ῥεῖθρον, εἴδωλα ποιοῦντες ἀνδρείκελα, κεκοσμημένα τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον, ἐμβάλλειν εἰς τὸν ποταμὸν, ἵνα δὴ τὸ τῆς ὀττείας ὅ τι δή ποτε ἦν ἐν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς παραμένον ἐξαιρεθῇ, τῶν εἰκόνων τοῦ παλαιοῦ πάθους ἔτι σωζομένων. Τοῦτο δὲ καὶ μέχρις ἐμοῦ διετέλουν Ῥωμαῖοι δρῶντες, ἔτι μικρὸν ὕστερον ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἐν μηνὶ Μαΐῳ ταῖς καλουμέναις εἰδοῖς, δι- d
χομήνιδα βουλόμενοι ταύτην εἶναι τὴν ἡμέραν· ἐν ᾗ προθύ-

b 6. τε παῦσαι] δὲ π. A.B.C.D.F.G.H.S. τῆς θυσίας] τῆς om. F. 7. τῷ Σατορνίῳ] τῶν σαρτονίων A.H. σατουρ. S. 8. ἁγνῶν] ἀνθρώπων C. ἀγ ἀρνῶν D. 9. ἁγιαζομένων] ἁγιζομένων A. ἀζομένων S. πυρὶ om. H. Ἵνα δὲ] δὲ om. B.C.F.G. 10. ὡς] ἢ ὅτι A. ἢ H. Mox om. θυσιῶν A.H. 11. ἠλογήκει θυσιῶν] ἠλογηκόσι θεῶν B.C.F.G. ἠλογηκόσι item D.E.S. ἀπομειλισσομένους] ἀπομελιττομένην B.C.F. ἀπομειλιττομένους D.G.S. c 3. ἀκρατεῖς] ἀκρατεῖν B.C.D.F.G. ἔρριπτον] ἐρρίπτουν C.F. ἐρίπτουν B. 4. Τιβέρεως] Τιβέρεος C.D.E. τιβρέος F.S. εἴδωλα ποιοῦντες] εἰδωλοποιοῦντες A.H. ποιοῦνται S. ἀνδρείκελα] ἀνδρείκελλα B. 5. τὸν αὐτὸν] τὸν ἑαυτῶν] C.D.F.G. τῶν ἑαυτῶν B. 6. ἐμβάλλειν] βάλλειν A.H. ἵνα] ἵνα δὴ A.H.S. ὀττείας] ὀττίας A.H. Tum A. in marg. τὸ ἐκ τοῦ μαντεύματος. ὅσσα γὰρ ἡ ἐκ τοῦ κρείττονος φήμη, ἤτοι ἡ μαντεία. 7. ψυχαῖς] εὐχαῖς F.G. 10. ἔτι διετ.] ἔτι om. B.C.D.F.G.S. Dionys. Mox ὅσον τι S. Dionys. pro ἔτι. d. εἰδοῖς] ἰδοῖς A.H.S. 2. προθύσαντες] προφθάσαντες. (notam codicis omisit collator.)

Hercule fuerit, cum ipse princeps et aram in colle Saturnio erigere, et purarum hostiarum primitias puro igni consecrare voluisset. Atque is, ut ipsos omni metu ac religione solveret, si qua forte sese, tanquam patriis sacris neglectis, obligatos putarent, hanc eos placandi numinis rationem docuit, ut in locum hominum, quos manibus ante pedibusque revinctis in Tiberim projiciebant, hominum simulacra eodem ornata cultu, eodemque ritu in fluvium mittenda sufficerent: uti si quid adhuc religionis in cujusquam animo resideret, totum id funditus, retenta vel specie tenus sacrificii veteris usurpatione, tolleretur. Atque hunc morem etiamnum Romani servant, paulo post vernum æquinoctium, Maiis, quas appellant, idibus, sic nimirum ut eo die dimidiatus lunæ orbis appareat. Tum vero solen-

σαντες ἱερεῖα τὰ κατὰ τοὺς νόμους οἱ καλούμενοι Ποντίφικες ἱερέων οἱ διαφανέστατοι, καὶ σὺν αὐτοῖς αἱ τὸ ἀθάνατον πῦρ διαφυλάττουσαι παρθένοι, στρατηγοί τε, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν οὓς παρεῖναι ταῖς ἱερουργίαις θέμις, εἴδωλα εἰς μορφὰς ἀνθρώπων εἰκασμένα τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς γεφύρας βάλλουσιν εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ Τιβέριος, Ἀργείους αὐτὰ καλοῦντες. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

19 Τοσαῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Καὶ ὁ Διόδωρος δὲ τὰ ὅμοια τούτοις ἐν εἰκοστῇ βίβλῳ τῆς ἱστορικῆς Βιβλιοθήκης ἱστορεῖ, μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος τελευτὴν, ἐπὶ τοῦ πρώτου Πτολεμαίου, περὶ Καρχηδονίων ὑπὸ Ἀγαθοκλέους τοῦ Σικελίας τυράννου πολιορκου- p. 161
μένων, ταῦτα πρὸς λέξιν γράφων·

Ἠιτιῶντο δὲ καὶ τὸν Κρόνον αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι, καθόσον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις θύοντες τούτῳ τῷ θεῷ τῶν υἱῶν τοὺς κρατίστους, ὕστερον ὠνούμενοι λάθρα παῖδας, καὶ θρέψαντες ἔπεμπον ἐπὶ τὴν θυσίαν, καὶ ζητήσεως γενομένης ΔΙΟΔΩΡΟΥ

d 6. καὶ τῶν] καὶ ἔτι τῶν A.H. 7. ἱερουργείαις] ἱερουργίαις A. 8. εἰς μορφὴν] εἰς μορφὰς B.C.D.F.G. μορφὴν εἰς ἄνθρωπον A. μορφαῖς S. Dionys. εἰδωλημορφὴν εἰς H. εἰκασμένα] εἰκονισμένα B.C.F.G. 9. γεφύρας] γεφύρης A. qui mox om. εἰς τὸ ῥεῦμα. Hoc item H. 10. Τιβέρεως] τιβέρεος B. τιβέριδος C.F.G. τιβέριος S. ἀργείους] ἄργους A.H. 11. τοσαῦτα] τοιαῦτα A.H. et nescio an S. Vid. p. 161. b 10. 13. εἰκοστῇ] εἰκοστῷ C.F.G. Mox om. C. ἐπὶ τ. π. Πτολεμαίου.
p. 161. 2. γράφων om. C.D.F.G. 7. γενομένης] γινομένης D.

nibus hostiis rite mactatis, Pontifices (quod summum apud eos sacerdotium est) simulque vestales virgines, quibus immortalis ignis credita custodia est, una cum prætoribus cæterisque civibus, quos quidem sacris interesse fas est, triginta id genus hominum in speciem conformatas imagines, (Argeos ipsi vocant) in Tiberim fluvium de sacro ponte dejiciunt. Argei qui ?

19 Hactenus Dionysius. Nec absimilia sunt quæ a Diodoro Siculo narrantur, libro historicæ Bibliothecæ vigesimo : ubi post Alexandri Macedonis obitum, circa Ptolemæi primi tempora, de Carthaginensibus ab Agathocle Siciliæ tyranno obsessis ad verbum ita scribit : Diodor. Sic. xx. c. 14

Iratum, inquit, sibi præterea Saturnum esse hac de caussa dictitabant, quod cum ipsi antea liberorum suorum florem immolarent, deinceps non nisi pueros quosdam furtim coemptos atque abs sese educatos ad sacrificium summitterent. Itaque hac de re quæstione habita, nonnullos

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

καρπὸς οὐδεὶς ὡραῖος διέμεινεν, ἀλλ' ὠμοὶ κατέρρεον· οὔτε ὁπόσα σπερμάτων ἀνέντα βλαστοὺς ἀνθήσειεν, ὡς στάχυος ἀκμῆς τοὺς κατὰ νόμον ἐξεπλήρου χρόνους· οὔτε πόα κτήνεσιν ἐφύετο διαρκής· τῶν τε ναμάτων τὰ μὲν οὐκ ἔτι πίνεσθαι σπουδαῖα ἦν, τὰ δ' ὑπελίμπανε θέρους, τὰ δ' εἰς τέλος ἀπεσβέννυτο. Ἀδελφὰ δὲ τούτοις ἐγίνετο περὶ προβάτων καὶ γυναικῶν γονάς· ἢ γὰρ ἐξημβλοῦτο τὰ ἔμβρυα, ἢ κατὰ τοὺς [95] τόκους διεφθείρετο, ἔστιν ἃ καὶ τὰς φερούσας συνδιαλυμηνάμενα. Εἰ δέ τι διαφύγοι τὸν ἐκ τῶν ὠδίνων κίνδυνον, ἔμπηρον, ἢ ἀτελές, ἢ διὰ ἄλλην τινὰ τύχην βλαφθὲν, τρέφεσθαι p. 159
χρηστὸν οὐκ ἦν· ἔπειτα καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος τὸ ἐν ἀκμῇ μάλιστα ἐκακοῦτο νόσοις καὶ θανάτοις παρὰ τὰ εἰκότα συχνοῖς. Μαντευομένοις δὲ αὐτοῖς τίνα θεῶν ἢ δαιμόνων παραβάντες τάδε πάσχουσι, καὶ τί ποιήσασιν αὐτοῖς λωφῆσαι τὰ δεινὰ ἐλπὶς, ὁ θεὸς ἀνεῖλεν, ὅτι τυχόντες ὧν ἐβούλοντο οὐκ

4. ὁπόσα] ὁπὸσ (sic) A. ὁπῶ H. 5. οὐ] ὡς A. cum Dionys. cod. Vat. ἀστάχυος H. Mox ἀκμὴ C.D.F.G. 7. διαρκὴς] διαρκὲς C. 11. γυναικῶν] τῶν αἰγῶν A.H.V. γρ. S. improbante Stephano ad Dionys. τὸ ἔμβρυον] τὰ ἔμβρυα A.E.H.S.V. Dion. 12. ἔστι ἃ] καὶ ἃ C.F.G. ἔστιν ἃ H. 13. φερούσας] τέκουσας C.D.F.G.S.V. Hoc probat Steph. ad Dion. Tum διαλυμ. V.S. 14. τὸν ἐκ] τῶν τὸν ἐκ H. 15. ἔμπηρον] ἀνάπηρον A.V. ἔμπυρον D. ἀνάπειρον H. In una ora ἔμπειροι in altera ἀνάπηροι S.

p. 159. χρηστὸν] χρηστοὺς F. 2. πᾶν D. τὸ ἐν] τῶν ἐν H. 6. ἐλπὶς] εὐθὺς C.D.F.G. Supra ποιήσουσιν E.S. 7. ἀνεῖλεν] εἶπεν A.H.S.V. Mox ἀπέδοντο D.

pomi genus ullum ad justam usque maturitatem arbori hæreret suæ, sed acerba passim omnia deciderent; nec sata prorsus ulla, tametsi jam educto germine florem ostendissent, tempus roborandæ maturandæque spicæ necessarium attingerent: nec jumentis satis herbæ proveniret: adeoque fontes aut ejusmodi aqua fluerent, quæ bibi secure non posset, aut deficerent per æstatem, aut penitus hausti arescerent. Affinis geminaque erat pecudum æque ac mulierum fœturæ pestis. Nam vel abortivi fœtus ejiciebantur, vel in ipso partu interibant, idque cum certo nonnunquam matrum ipsarum exitio. Quod si qui forte nascendi periculum evitarent, trunci tamen, aut inchoati, aut alio quocunque vitio affecti, eoque minus ad alendum idonei nascebantur. Reliqua vero justæ aut florentis ætatis multitudo morbos necesque gravissimas ferebat, ac longe quam antea crebriores. Qui cum oraculum consuluissent, cujus ob dei vel dæmonis offensionem ista paterentur, quibusve religionis officiis urgentis calamitatis leniendæ ac mitigandæ spes esset, hoc abs deo responsi tulere; cum votorum ipsi compotes evasissent, sua tamen diis vota minime reddidisse, quæ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ἀπέδοσαν ἃ ηὔξαντο, ἀλλὰ προσοφείλουσι τὰ πλείστου ἄξια. Οἱ γὰρ Πελασγοὶ, ἀφορίας αὐτοῖς γενομένης ἐν τῇ γῇ πάντων χρημάτων, ηὔξαντο τῷ Διὶ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τοῖς Καβείροις καταθύσειν δεκάτας τῶν προσγενησομένων b ἁπάντων· τελεσθείσης δὲ τῆς εὐχῆς, ἐξελόμενοι καρπῶν τε καὶ βοσκημάτων ἁπάντων τὸ λάχος, ἐπέθυσαν τοῖς θεοῖς, ὡς δὴ κατὰ τούτων μόνων εὐξάμενοι. Ταῦτα δὲ Μυρσίλος ὁ Λέσβιος ἱστόρηκεν, ὀλίγου δεῖν τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασι γράφων οἷς ἐγὼ νῦν· πλὴν ὅσον οὐ Πελασγοὺς καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ Τυρρηνοὺς, τὴν δ' αἰτίαν ὀλίγον ὕστερον ἐρῶ.

16 Ὡς δὲ ἀπενεχθέντα τὸν χρησμὸν ἔμαθον, οὐκ εἶχον τὰ λεγόμενα συμβαλεῖν. Ἀμηχανοῦσι δὲ αὐτοῖς τῶν γεραιτέρων τις λέγει συμβαλὼν τὸ λόγιον, ὅτι τοῦ παντὸς ἡμαρτήκασιν, εἰ οἴονται τοὺς θεοὺς ἀδίκως αὐτοῖς ἐγκαλεῖν· χρημάτων c μὲν γὰρ ἀποδεδόσθαι τὰς ἀπαρχὰς αὐτοῖς ἁπάσας ὀρθῶς τε καὶ σὺν δίκῃ, ἀνθρώπων δὲ γονῆς τὸ λάχος, χρῆμα παντὸς μάλιστα θεοῖς τιμιώτατον, ὀφείλεσθαι· εἰ δὲ δὴ καὶ τούτων λάβοιεν τὴν δικαίαν μοῖραν, τέλος ἕξειν σφίσι τὸ

b. καταθύσειν δεκάτας] καταθῦσαι δὲ καὶ τὰς A.H. qui mox πάντων. 4. ἐπέθυσαν] ἀπέθυσαν C.F.G. Dionys. cod. Vat. Mox μόνων τούτων. C.F.G. εὐξάμενοι] δεξάμενοι F. 5. Μυρσίλος] μυρσιλόχος A.H.V. χρη γρ. S. Mox εἴρηκεν pro ἱστόρηκεν C.D.F.G. 9. χρησμὸν] θεσμὸν D. 11. αὐτοῖς om. F. 12. ὅτι τοῦ] τοῦ om. A.H. καὶ ἔτι τοῦ B. c 2. ἀποδεδόσθαι] ἀποδιδόσθαι H.S. 4. θεοῖς] τοῖς θ. C.F.G. 6. ἕξειν σφίσι] ἕξει φησὶ A.V.S.

enim pretio reliquis anteirent, eorum adhuc esse debitores. Cum enim Pelasgi etiam antea rerum omnium sterilitate premerentur, Jovi, Apollini, et Cabiris eorum quæ sibi nascerentur omnium decimas voverant; ideoque rei votorum effecti, eximias fructuum, ac pecorum universorum decimas diis consecrarant, quasi suis eas tantum, nihilque præterea votis inclusissent. Atque hæc totidem pene verbis a Myrsilo Lesbio commemorantur, nisi quod Tyrrhenos ipse populos istos, non Pelasgos appellat, cujus rei
16 caussa postmodum a nobis afferetur. Cæterum cum de relati oraculi mente nullo modo conjicere possent, dubiis animique pendentibus, e senioribus unus aliquis eam solerter assequutus eos gravissime falli denuntiavit, si immerito sibi succensere deos putarent: nam rerum quidem ac fortunarum primitias rite atque uti æquum erat persolutas omnes diis fuisse; at natorum per id tempus hominum sortem, quæ maximi omnium ab iis fieret, etiam tum deberi. Quare si eorum præterea justam dii quoque

ΔΙΟΝΥ-ΣΙΟΥ

λόγιον. Τοῖς μὲν δὴ ὀρθῶς ἐδόκει λέγεσθαι ταῦτα, τοῖς δ' ἐξ ἐπιβουλῆς συγκεῖσθαι ὁ λόγος· εἰσηγησαμένου δέ τινος τὴν γνώμην τὸν θεὸν ἐπέρεσθαι, εἰ αὐτῷ φίλον ἀνθρώπων d δεκάτας ἀπολαμβάνειν, πέμπουσι τὸ δεύτερον θεοπρόπους·

17 καὶ ὁ θεὸς ἀνεῖλεν οὕτω ποιεῖν. Ἐκ δὲ τούτου στάσις αὐτοὺς καταλαμβάνει περὶ τοῦ τρόπου τῆς δεκατεύσεως· καὶ ἐν ἀλλήλοις οἱ προεστηκότες τῶν πόλεων τότε πρῶτον ἐταράχθησαν, ἔπειτα καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος δι' ὑποψίας τοὺς ἐν τέλει ἐλάμβανεν· ἐγίνοντο δὲ οὐδενὶ κόσμῳ αἱ ἐπαναστάσεις· ἀλλ', ὥσπερ εἰκὸς, οἴστρῳ καὶ θεοβλαβείᾳ ἀπελαυνομένων, καὶ πολλὰ ἐφέστια ὅλα ἐξηλείφθη, μέρους αὐτῶν μεθισταμένου. Οὐ γὰρ ἐδικαίουν οἱ προσήκοντες τοῖς ἐξιοῦσιν ἀπολείπεσθαι τῶν φιλτάτων, καὶ ἐν τοῖς ἐχθίστοις ὑπομένειν. Πρῶτον μὲν δὴ οὗτοι μεταστάντες ἐξ Ἰταλίας εἴς τε τὴν

c 8. ἐξ om. F. 9. τὴν γνώμην] τὴν om. E. d. ἐπερέσθαι] ἐπερωτᾶσθαι A.H.V.S. Supra τὸν δὲ θ. F. τῶν θεῶν H. 2. τὸ δεύτερον θεοπρόπους om. A.H. 3. ποιεῖν om. A.H. Supra ἂν εἶχεν οὕτως H. ἐκ δὲ τούτου στάσις αὐτοὺς καταλαμβάνει] ἐκ δὲ τοῦ σταδίου αὐτοῦ καταλαμβάνειν A. που pro τούτου H. ubi om. στάσις—τρόπου. στάσης B. pro στάσις. 5. δεκατώσεως] δεκάτης εὖ ὡς A.H. Hinc cum Dionys. reposui δεκατεύσεως. Sic S. 6. τῶν πόλ.] καὶ τῶν πολ. B. 8. ἐλάμβανεν] ἐλάμβανον C.F.G. ἐγίνοντο δὲ οὐδένι] ἐγένοντο δὲ οὐχ ἑνὶ A. ἐγένοντο item H. 9. ἐπαναστάσεις] ἀναπαύσεις C.F.G. μεταναστάσεις conj. Vigerus. Mox θεοβλαβέᾳ A. θεοσεβείᾳ F.G. 10. ἀπελαυνομένων] ἀπελαυνόμενοι A.H. ἀπελαυνόμεναι Dionys. S. 11. ὅλα] ἤδη A.H. qui mox om. μεθισταμένου. 12. Οὐ γὰρ] ἀλλ' B. 13. ἐξιοῦσιν] ἐπεξιοῦσιν B. ἀπολείπεσθαί τε τῶν S. 15. Πρῶτον] πρῶτοι H. οὗτοι πάντες] πάντες om. A.B.C.E.F.G.H. Mox βάρβαρον καὶ τὴν Ἑλλάδα A.H. μεταστάντες] μεταναστάντες H.S.

partem acciperent, tum demum oraculum felicem exitum habiturum. Hanc senis orationem probare alii, alii contra suspectam habere, quasi fraude doloque compositam. Mox tamen auctorem e turba quempiam sequutis, placuit denuo, hominumne decimas expeteret, numen consulere: quod

17 ubi sic faciendum missis consultoribus respondisset, continuo seditio exoritur, quod inter eos de decimandi ratione convenire non posset. Ac primo quidem inter ipsos civitatum principes turbari cœptum, mox cætera quoque multitudo de principibus male suspicatur. Ergo nullo ordine tumultuari, sedesque mutare, sed uti par erat homines deorum stimulis ac pœnis agitatos. Quo factum, ut sedes integræ funditus delerentur, parte eorum alio commigrante, cum propinqui discedentium nefas putarent, et divelli a necessariis, et cum inimicissimis residere. Primum igitur isti

Ἑλλάδα καὶ τῆς βαρβάρου πολλὴν ἐπλανήθησαν. Μετὰ δὲ τοὺς πρώτους ἕτεροι τὸ αὐτὸ ἔπαθον, καὶ τοῦτο διετέλει γινόμενον ἐπὶ ἔτη. Οὐ γὰρ ἀνίεσαν οἱ δυναστεύοντες ἐν ταῖς πόλεσι τῆς ἀνδρουμένης αἰεὶ νεότητος ἐξαιρούμενοι τὰς ἀπαρχὰς, τοῖς τε θεοῖς τὰ δίκαια ὑπουργεῖν ἀξιοῦντες, καὶ στασιασμοὺς ἐκ τῶν διαλαθόντων δεδιότες. Ἦν δὲ πολὺ καὶ τὸ πρὸς ἔχθραν σὺν προφάσει εὐπρεπεῖ ἀπελαυνόμενον ὑπὸ τῶν διαφόρων· ὥστε πολλαὶ αἱ ἐπαναστάσεις ἐγίνοντο, καὶ ἐπὶ πλεῖστον γῆς τὸ Πελασγικὸν γένος διεφορήθη. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ p. 160

18 Καὶ μετὰ βραχέα φησὶ, b

Λέγουσι δὲ καὶ τὰς θυσίας ἐπιτελεῖν τῷ Κρόνῳ τοὺς παλαιοὺς, ὥσπερ ἐν Καρχηδόνι, τέως ἡ πόλις διέμεινε, καὶ παρὰ Κελτοῖς εἰς τόδε χρόνου γίνεται, καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ τῶν

d ult. τὴν βάρβαρον] τῆς βαρβάρου C.D.F.G.V.S. βαρβάρου B. p. 160. πολλὴν] πόλιν B.C.D.F. 2. διετέλει] δὲ ἐτέλει H. 3. ἀνίεσαν] ἀνίασιν A.H. ἀνήεσαν B.C.F.G. ἀήεσαν D. Supra γινομένου F. 4. αἰεὶ] ἀεὶ C.F.G. 5. τοῖς τε] τε om. A.H. 7. διαλαθόντων] λανθανόντων C.D.F.G. 8. πολὺ καὶ τὸ πρὸς] πολύτροπος A.H. πολὺ τὸ B. statim ἔχθραν συντεῖνον ἀπελαυνόμενον ὑπὸ B. ἀπελαυνόμενον item C. ἀπελαυνόμενον ὑπὸ F.G. ἦν δὲ πολύτροπος ἔχθρα σὺν προφάσει εὐσεβείας V. et sic γρ. S. qui sic pergit: "in hanc lectionem εὐσεβείας p. εὐπρεπεῖ, quid si utrumque ponamus, προφάσει εὐπρεπεῖ εὐσεβείας." 9. εὐπρεπεῖ ἀπελαυνόμενοι] εὐσεβείας περιελαυνομένη A. περιελαυνόμενοι H. 11. γένος διεφορήθη. καὶ μετὰ βραχέα φησὶ] γένος. διεφορήθησαν δὲ τὰ πολέμια. Ση. βραχέα quæ intercedant tamen pagina 9 aut 10 S. b 2. καὶ τοὺς] καὶ om. B.C.D.F.G.S. 3. διέμεινε] διέμενε B.F.G. 4. ἄλλοις] ἄλλαις A.H. Mox προεσπερίων A.B.H. πρὸς om. S. Mox ἀνδροφόνους S. Dionys.

omnes relicta Italia, partim in Græciam, partim in barbaras plerasque regiones dissipati sunt: secundum quos alii deinceps eandem subiere fortunam, cum id ipsum quotannis eveniret. Nec enim desinebant civitatum moderatores lectas subinde adolescentium primitias eximere, partim ut sese numinum religione solverent, partim quod ab iis qui effugissent, novas seditiones metuerent. Multi quoque odio ac simultate per honestam caussam ac speciem ab adversa factione pulsi, multæque propterea migrationes, quæ Pelasgam gentem varias in terras longe lateque deportarunt.

18 Ac paucis interjectis,

Ferunt etiam, inquit, Saturno veteres (quemadmodum et Carthagine dum superstes esset, et apud Gallos etiamnum, aliosque nonnullos occidentis populos fieri solet) homines immolasse: qui mos sublatus ab I. 38

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

πρὸς Ἑσπερίων ἐθνῶν ἀνδροφονοῦσιν· Ἡρακλέα δὲ παῦσαι τὸν νόμον τῆς θυσίας βουληθέντα τόν τε βωμὸν ἱδρύσασθαι τὸν ἐπὶ τῷ Σατορνίῳ, καὶ κατάρξασθαι θυμάτων ἁγνῶν ἐπὶ καθαρῷ πυρὶ ἁγιζομένων. Ἵνα δὲ μηδὲν ᾖ τοῖς ἀνθρώποις δέους ἐνθύμιον, ὡς πατρίων ἠλογηκόσι θυσιῶν, διδάξαι τοὺς ἐπιχωρίους ἀπομειλιττομένους τὴν τοῦ θεοῦ μῆνιν, ἀντὶ τῶν c
[96] ἀνθρώπων, οὓς συμποδίζοντες καὶ τῶν χειρῶν ἀκρατεῖς ποιοῦντες ἐρρίπτουν εἰς τὸ τοῦ Τιβέριος ῥεῖθρον, εἴδωλα ποιοῦντες ἀνδρείκελα, κεκοσμημένα τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον, ἐμβάλλειν εἰς τὸν ποταμὸν, ἵνα δὴ τὸ τῆς ὀττείας ὅ τι δή ποτε ἦν ἐν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς παραμένον ἐξαιρεθῇ, τῶν εἰκόνων τοῦ παλαιοῦ πάθους ἔτι σωζομένων. Τοῦτο δὲ καὶ μέχρις ἐμοῦ διετέλουν Ῥωμαῖοι δρῶντες, ἔτι μικρὸν ὕστερον ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἐν μηνὶ Μαΐῳ ταῖς καλουμέναις εἰδοῖς, δι- d
χομήνιδα βουλόμενοι ταύτην εἶναι τὴν ἡμέραν· ἐν ᾗ προθύ-

b 6. τε παῦσαι] δὲ π. A.B.C.D.F.G.H.S. τῆς θυσίας] τῆς om. F. 7. τῷ Σατορνίῳ] τῶν σαρτονίων A.H. σατουρ. S. 8. ἁγνῶν] ἀνθρώπων C. ἀρνῶν D. (ἀγ supra) 9. ἁγιαζομένων] ἁγιζομένων A. ἀζομένων S. πυρὶ om. H. Ἵνα δὲ] δὲ om. B.C.F.G. 10. ὡς] ἢ ὅτι A. ἢ H. Mox om. θυσιῶν A.H. 11. ἠλογήκει θυσιῶν] ἠλογηκόσι θεῶν B.C.F.G. ἠλογηκόσι item D.E.S. ἀπομειλισσομένους] ἀπομελιττομένην B.C.F. ἀπομειλιττομένους D.G.S. c 3. ἀκρατεῖς] ἀκρατεῖν B.C.D.F.G. ἔρριπτον] ἐρρίπτουν C.F. ἐρίπτουν B. 4. Τιβέρεως] Τιβέρεος C.D.E. τιβρέος F.S. εἴδωλα ποιοῦντες] εἰδωλοποιοῦντες A.H. ποιοῦνται S. ἀνδρείκελα] ἀνδρείκελλα B. 5. τὸν αὐτὸν] τὸν ἑαυτῶν] C.D.F.G. τῶν ἑαυτῶν B. 6. ἐμβάλλειν] βάλλειν A.H. ἵνα] ἵνα δὴ A.H.S. ὀττείας] ὀττίας A.H. Tum A. in marg. τὸ ἐκ τοῦ μαντεύματος. ὄσσα γὰρ ἡ ἐκ τοῦ κρείττονος φήμη, ἤτοι ἡ μαντεία. 7. ψυχαῖς] εὐχαῖς F.G. 10. ἔτι διετ.] ἔτι om. B.C.D.F.G.S. Dionys. Mox ὅσον τι S. Dionys. pro ἔτι. d. εἰδοῖς] ἴδοῖς A.H.S. 2. προθύσαντες] προφθάσαντες. (notam codicis omisit collator.)

Hercule fuerit, cum ipse princeps et aram in colle Saturnio erigere, et purarum hostiarum primitias puro igni consecrare voluisset. Atque is, ut ipsos omni metu ac religione solveret, si qua forte sese, tanquam patriis sacris neglectis, obligatos putarent, hanc eos placandi numinis rationem docuit, ut in locum hominum, quos manibus ante pedibusque revinctis in Tiberim projiciebant, hominum simulacra eodem ornata cultu, eodemque ritu in fluvium mittenda sufficerent: uti si quid adhuc religionis in cujusquam animo resideret, totum id funditus, retenta vel specie tenus sacrificii veteris usurpatione, tolleretur. Atque hunc morem etiamnum Romani servant, paulo post vernum æquinoctium, Maiis, quas appellant, idibus, sic nimirum ut eo die dimidiatus lunæ orbis appareat. Tum vero solen-

σαντες ἱερεῖα τὰ κατὰ τοὺς νόμους οἱ καλούμενοι Ποντίφικες ἱερέων οἱ διαφανέστατοι, καὶ σὺν αὐτοῖς αἱ τὸ ἀθάνατον πῦρ διαφυλάττουσαι παρθένοι, στρατηγοί τε, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν οὓς παρεῖναι ταῖς ἱερουργίαις θέμις, εἴδωλα εἰς μορφὰς ἀνθρώπων εἰκασμένα τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς γεφύρας βάλλουσιν εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ Τιβέριος, Ἀργείους αὐτὰ καλοῦντες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

19 Τοσαῦτα μὲν δὴ ταῦτα. Καὶ ὁ Διόδωρος δὲ τὰ ὅμοια τούτοις ἐν εἰκοστῇ βίβλῳ τῆς ἱστορικῆς Βιβλιοθήκης ἱστορεῖ, μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος τελευτὴν, ἐπὶ τοῦ πρώτου Πτολεμαίου, περὶ Καρχηδονίων ὑπὸ Ἀγαθοκλέους τοῦ Σικελίας τυράννου πολιορκου- p. 161 μένων, ταῦτα πρὸς λέξιν γράφων·

Ἠτιῶντο δὲ καὶ τὸν Κρόνον αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι, καθόσον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις θύοντες τούτῳ τῷ θεῷ τῶν υἱῶν τοὺς κρατίστους, ὕστερον ὠνούμενοι λάθρα παῖδας, καὶ θρέψαντες ἔπεμπον ἐπὶ τὴν θυσίαν, καὶ ζητήσεως γενομένης

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

d 6. καὶ τῶν] καὶ ἔτι τῶν A.H. 7. ἱερουργείαις] ἱερουργίαις A. 8. εἰς μορφὴν] εἰς μορφὰς B.C.D.F.G. μορφὴν εἰς ἄνθρωπον A. μορφαῖς S. Dionys. εἰδωλημορφὴν εἰς H. εἰκασμένα] εἰκονισμένα B.C.F.G. 9. γεφύρας] γεφύρης A. qui mox om. εἰς τὸ ῥεῦμα. Hoc item H. 10. Τιβέρεως] τιβέρεος B. τιβέριδος C.F.G. τιβέριος S. ἀργείους] ἄργους A.H. 11. τοσαῦτα] τοιαῦτα A.H. et nescio an S. Vid. p. 161. b 10. 13. εἰκοστῇ] εἰκοστῷ C.F.G. Mox om. C. ἐπὶ τ. π. Πτολεμαίου.

p. 161. 2. γράφων om. C.D.F.G. 7. γενομένης] γινομένης D.

nibus hostiis rite mactatis, Pontifices (quod summum apud eos sacerdotium est) simulque vestales virgines, quibus immortalis ignis credita custodia est, una cum prætoribus cæterisque civibus, quos quidem sacris interesse fas est, triginta id genus hominum in speciem conformatas imagines, (Argeos ipsi vocant) in Tiberim fluvium de sacro ponte dejiciunt.

Argei qui?

19 Hactenus Dionysius. Nec absimilia sunt quæ a Diodoro Siculo narrantur, libro historicæ Bibliothecæ vigesimo: ubi post Alexandri Macedonis obitum, circa Ptolemæi primi tempora, de Carthaginensibus ab Agathocle Siciliæ tyranno obsessis ad verbum ita scribit:

Diodor. Sic. xx. c. 14

Iratum, inquit, sibi præterea Saturnum esse hac de caussa dictitabant, quod cum ipsi antea liberorum suorum florem immolarent, deinceps non nisi pueros quosdam furtim coemptos atque abs sese educatos ad sacrificium summitterent. Itaque hac de re quæstione habita, nonnullos

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

εὑρέθησάν τινες τῶν καθιερουργημένων ὑποβολιμαῖοι γεγονότες. Τούτων δὲ λαβόντες ἔννοιαν, καὶ τοὺς πολεμίους πρὸς τοῖς τείχεσιν ὁρῶντες στρατοπεδεύοντας, ἐδεισιδαιμόνουν ὡς καταλελυκότες τὰς πατρίους τῶν θεῶν τιμάς. Διορ- b θώσασθαι δὲ τὰς ἀγνοίας σπεύδοντες, διακοσίους μὲν τῶν ἐπιφανεστάτων παίδων προκρίναντες ἔθυσαν δημοσίᾳ· ἄλλοι δ' ἐν διαβολαῖς ὄντες ἑκουσίως ἑαυτοὺς ἔδοσαν, οὐκ ἐλάττους ὄντες τριακοσίων. Ἦν δὲ παρ' αὐτοῖς ἀνδριὰς Κρόνου χαλκοῦς, ἐκτετακὼς τὰς χεῖρας ὑπτίας ἐκτεταμένας ἐπὶ τὴν γῆν, ὥστε τὸν συντιθέντα τῶν παίδων ἀποκωλύεσθαι, καὶ πίπτειν εἴς τι χάσμα πλῆρες πυρός.

Τοιαῦτα δὴ καὶ οὗτος διὰ τῆς οἰκείας ἱστορίας παρέδωκεν. Εἰκότως ἄρα καὶ ἡ παρ' Ἑβραίοις γραφὴ κατα- c μέμφεται τοῖς τὰ τοιαῦτα ζηλώσασι τῶν ἐκ περιτομῆς, φάσκουσα, Καὶ ἔθυον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις· καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵ-

a 7, καθιερουργημένων] ἱερουργ. H. 8. ὑποβολιμαῖοι] πτολεμαῖοι B.C.F.G. γεγονότες] εὑρεθέντες H. 10. στρατοπεδεύοντας] στρατοπεδεύσαντας καταλελυκότας H. 11. καταλελυκότες] καταλελυκότας H. πατρίους] πατρῴους A.H. Mox τῶν θεῶν om. C.F.G. b. διορθώσασθαι—τὸ φάσκον om. B. 6. χαλκοῦς om. H. 7. ἐκτεταμένας] ἐγκεκλιμένας Diodorus. 8. τῆς γῆς] τὴν γῆν C.D.E.F.G. Diodor. συντιθέντα] συντεθέντα C. συντιθέντα F. ἐπιτιθέντα et mox ἀποκυλίεσθαι Diodorus. 10. δὴ] μὲν δὴ C.D.F.G. δὲ H. c. Ἑβραίοις] Ἑβραίων D. 3. καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν om. A.H. 4. δαίμοσι] δαιμονίοις A.C.F.G.H.

ex iis, qui sacro ac solenni ritu cæsi erant, supposititios fuisse repererunt. Quæ cum secum ipsi reputarent, hostiumque castra mœnibus suis imminere cernerent, magna illis injecta religio est, quasi patrios deorum honores sustulissent. Atque hunc errorem ut mature procurarent, primum quidem eximios communibusque lectos suffragiis adolescentes omnino ducentos publice immolarunt: deinde vero alii præterea, qui violatæ religionis suspecti vulgo essent, ultro sese ac sponte obtulerunt, trecentis haud pauciores. Erat autem apud eos simulacrum Saturni æreum, supinis ac pendentibus in terram manibus, ut impositus ipsis adolescens subjectam in foveam ignique plenam volveretur ac rueret.

Hæc suis in historiis Diodorus. Quamobrem jure sane ac merito Hebræorum literis carpuntur illi atque reprehenduntur, qui ex circuncisorum numero cum essent, iisdem tamen sese flagitiis inquina-
Psal. 105, 37. rent, *Et immolabant filios suos et filias suas dæmoniis. Et infecta est*

μασι, καὶ ἐμιάνθη ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν. Ἀλλὰ γὰρ ἡγοῦμαι διὰ τούτων ἀπεληλέγχθαι σαφῶς δαιμονικήν τινα γεγονέναι τὴν παλαιτάτην καὶ πρώτην τῶν ξοάνων ἵδρυσιν, καὶ πᾶσαν τὴν εἰδωλικὴν τῶν ἐθνῶν θεοποιίαν καὶ δαιμόνων οὐκ ἀγαθῶν ἀλλὰ πάντα μοχθηροτάτων d καὶ φαύλων· ὡς ἐπαληθεύειν τὸ φάσκον ἐν προφητείαις λόγιον, Πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν, δαιμόνια· τό τε ἀποστολικὸν, δι' οὗ φησιν, Ὅτι ἃ θύουσι, δαιμονίοις καὶ οὐ 21 Θεῷ θύουσιν. Ἦ εἴ τί γε ἦν ἀγαθὸν ἐν αὐτοῖς, ὡς διὰ τοῦτο καὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν μεταλαχεῖν προσηγορίας, εὐεργετικὸν ἂν ἦν, καὶ πάντων σωτήριον, φίλον τε δικαιοσύνης, καὶ ἀνθρώπων κηδεμονικόν. Τοιοῦτον δὲ ὂν πῶς ἀνθρώπων ἔχαιρε σφαγαῖς; πῶς δὲ οὐκ ἀπεῖργε διὰ χρησμῶν τὸ ἀνθρώπειον γένος τοιαῦτα πράττειν; ἢ

e 6. ἡ γῆ om. A.C.F.G. post ἐμιάνθη. 7. διὰ τούτων ἀπεληλέχθαι] δι' αὐτῶν ἀπεληλείχθαι H. 11. τὰ πάντα] τὰ om. A.H. d 2. ἐν προφητ.] μετὰ τὸ ἐν προφητ. B. 3. τό τε] τό τε γὰρ E. 4. δι' οὗ] διό A.H. 5. καὶ οὐ θεῷ θύουσι] θύουσι καὶ οὐ θεῷ C.F.G. 7. μεταλαχεῖν] τυχεῖν H. 8. ἦν] εἴη D. 9. κηδεμ.] κηδαιμ. C. 10. πῶς ἂν] ἂν om. A.B.C.D.F.G.H. Supra τοιοῦτο F.H. 11. σφαγαῖς] σφαγῆς C. 12. ἀνθρώπινον] ἀνθρώπειον A.B.C.F.G. ἀνθρώπιον H. 13. ἤ που] εἶτ' οὐ A.H. Mox φαυλότατον D.

terra in sanguinibus, et contaminata est in operibus eorum. Ac mihi quidem persuadeo, manifeste quemvis ex superioribus intelligere, primum illum eundemque vetustissimum simulacra erigendi morem, omnibusque communem gentibus numinum seu verius idolorum fictionem, a dæmonibus, nec ab iis sane qui boni vocantur, sed omni scelere flagitioque teterrimis profectam esse atque institutam. Ut prophetici hujus oraculi veritas liquido constet, *Omnes Dii gentium* Psal. 95, 5.
dæmonia; nec non illius apostolici, *Quæ immolant, dæmoniis immolant, et* 1 Cor. 10.
21 *non Deo.* Enimvero, si boni vestigium in iis ullum esset, quamobrem bonorum appellationem jure sortirentur, eos utique natura sua cum benignos, ac salutis omnium cupidos, tum vero amantes justitiæ, hominumque studiosos ac defensores esse oporteret. Cujusmodi si essent, qui fieri posset ut hominum cædibus ad delectationem voluptatemque fruerentur? fruerentur autem? Imo, uti non hominum genus a nefario scelere suis ipsi oraculis deterrerent? Sed illi pro-

που χεῖρον ἦν καὶ φαυλότερον ἀνθρώπων, οἵ γε νόμων
τιμωρίαις ἐξάντεις τοὺς μιαιφόνους κατέστησαν. Οὐ γὰρ p. 162
θεός τις ἦν, ἀλλ' ἄνθρωπος, ὁ τῆς ἀνθρωποθυσίας τὴν
χρόνιον καὶ μακρὰν παραλύσας νόσον.

22 Ὅτι δὲ φαύλων ἦν καὶ πονηρῶν ταῦτα δαιμόνων εἴη
[97] ἄν σοι ἔτι μᾶλλον συμφανὲς, εἰ λογίσαιο τὰ τῆς ἐπιρ-
ρήτου καὶ ἀκολάστου πορνείας αὐτῶν τῆς ἐν Ἡλίου
πόλει τῆς Φοινίκης εἰσέτι νῦν ἐπιτελούμενα, καὶ παρὰ
πλείστοις ἄλλοις ἀνθρώπων. Μοιχείας γοῦν καὶ φθο-
ρὰς καὶ παρανόμους ἑτέρας μίξεις ἐπὶ τιμῇ θεῶν, ὥσπερ
τι χρέος ὀφειλόμενον, χρῆναί φασιν ἐκτελεῖν, καὶ τῆς
μοιχιδίου καὶ πορνικῆς πράξεως τοῖς θεοῖς ἀπάρχεσθαι, b
τῆς ἀκλεοῦς ταύτης καὶ ἀσέμνου ἐμπορίας, ὥσπερ τι
χαριστήριον ἀγαθὸν, τοὺς καρποὺς αὐτοῖς ἀνατιθέντας·

d 14. ἀνθρώπων] τῶν ἀνθ. C. Mox τιμωρίας F.G.
p. 162. 3. φαύλων] φαῦλον B. 4. δαιμόνων] δαιμονίων F. εἴη] εἴη ἄν σοι A.C.D.F.G. εἴη ἄν τοι H. ταῦτα εἴη ἄν σοι B. σοι infra om. B.C.G.H. post μᾶλλον. 6. πορνείας] προνοίας B. qui om. τῆς ἐν— ἀνθρώπων cum C. 8. ἄλλοις ἀνθρώπων] ἀνθρώποις H. αὐτῶν μοιχείας F.G. 9. ἐπὶ τιμαῖς θεῶν F. ἐπὶ τιμῆς θ. H. 10. τι χρέος] τι om. H. 11. ἐκτελεῖν] ἐκτελοῦν B.C.D.F.G. μοιχιδίου] μοιχείου B.C.D.F.G. b. πράξεως] τάξεως B.C.D.G. 3. αὐτῆς] αὐτοῖς A.B.C.D.F.G. Vigeri margo. τινα E. pro τι.

fecto hominibus ipsis longe pejores, ac deteriores sint, necesse est, quippe cum homines pœnis legibus constitutis parricidas istos saniorem ad mentem revocarint. Neque enim unus aliquis deorum is fuit, sed hominum, per quem effectum est, ut pestifera hominum
22 immolandorum eaque tam diuturna consuetudo tolleretur. Verumtamen improborum dæmonum totum id fuisse, clarius etiam intelliges, si de infanda illa effusaque scortandi libidine, cujus etiamnum apud Heliopolim Phœniciæ, atque alios plerosque populos usus est, tecum ipse cogitaveris. Adulteria siquidem, corruptelas, aliaque id genus incesta flagitia, sic tanquam nomen aliquod in deorum suorum cultu repræsentanda esse defendunt, adeoque turpitudinis indignissimæ suas quoque primitias ipsis offerendas, fœdi videlicet infamisque commercii fructum iis, perinde ut eximium quoddam grati animi monimentum consecrando. Sunt enim humanarum hostiarum isthæc

23 ὅμοια γὰρ ταῦτα ταῖς ἀνθρωποθυσίαις. Εἰ δὴ οὖν οὐδὲ σώφρονος ἀνδρὸς οἰκεῖον τὸ χαίρειν φόνοις αἰσχρορρημοσύναις τε καὶ παρανόμοις γυναικῶν μίξεσιν, ἐπὶ μισθῷ τὴν ὥραν ἀπεμπολούσαις, πολλοῦ δεῖ φάναι θεῶν ἢ δαιμόνων εἶναι ἀγαθῶν τὸ ἀποδέχεσθαι τὰ τοιαῦτα. Εἰ δὲ δὴ λέγοι τις φαύλων μὲν ὁμολογουμένως εἶναι c ταῦτα δαιμόνων, πλὴν ἀλλ' ἑτέρους εἶναι τοὺς ἀγαθοὺς, οὓς δὴ μάλιστα σέβειν αὐτοὺς οἷα σωτῆρας· πευστέον ποῦ ἄρα ἦσαν αὐτοῖς οἱ ἀγαθοὶ σωτῆρες, εἰ δὴ καὶ τούτους ἔσεβον, ὥστε μὴ τοὺς πονηροὺς τοιαῦτα δρῶντας κατὰ τῶν προσφύγων ἀπερύκειν; ποῦ δὲ οἱ ἀγαθοὶ δαίμονες, τοὺς βλαπτικοὺς μὴ ἀπελαύνειν, καὶ τοῖς θεραπεύουσι συμμαχεῖν; τί δὲ καὶ περιεφρόνουν παρορῶντες τὸ λογικὸν καὶ θεοφιλὲς ἀνθρώπων γένος τῇ τῶν

b 7. παρανόμοις] παρανόμων D. 8. ἀπεμπωλ.] ἀπεμπολ. D. Malim ἀπεμπολουσῶν. δεῖ] δὴ B. 10. λέγοι] λέγει C.F.G. δὴ om. D. c. μὲν ὁμολογουμένως] μὲν om. A.H. Tum ὁμολογουμένων B. δαιμόνων εἶναι ταῦτα F.G. 2. δὴ] δεῖ C.F.G. 3. οἷα] οἳ C.F. 5. ὥστε om. A.H. 6. προσφύγων] ἀνδρῶν C.F.G. qui mox ἀπερύκοι, ubi ἀπερύκειν om. B. 7. οἱ ἀγαθοὶ] οἱ om. C. βλαπτικοὺς] πλαστικοὺς A.H. ἴσ. ὡς τοὺς βλ. Vigeri margo. 8. ἀπελαύνειν] ἐπιλαύνειν D. καὶ τοῖς] ἢ τοῖς C.F.G. Mox τί δαί A. 9. συμμαχεῖν] μὴ συμμαχεῖν H. παρορῶντες] παρέντες A.H. 10. τὸ λ.] τὸν λ. F.

23 affinia. Quod si ab homine temperante ac moderato alienum est, non modo cædibus, verum etiam dictu fœdis libidinibus, nefariisque muliercularum speciem venalem habentium stupris delectari: longe profecto dicendum est, seu deos, seu bonos etiam dæmones ab iis expetendis ac probandis abesse. Sin autem quispiam forte erit, qui ista quidem ad improbos dæmones pertinere omnia fatebitur, sed tamen alios præterea bonos esse dicet, quos tanquam generis humani vindices præcipuo cultu venerari oporteat: quærendum ex eo fuerit, ubi tandem essent boni vindices, quos ea religione venerarentur, cum tantam improborum istorum vesaniam suorum a clientium corporibus minime propulsarent. Ubi, inquam, boni dæmones qui nec carnifices illos arcerent, nec cultoribus suis opem auxiliumque ferrent. Cur enim hominum genus, quod et ratione præditum, et numini

φαύλων δαιμόνων ὠμότητι κατατρυχόμενον, οὐχὶ δὲ
ἄντικρυς τοῖς πᾶσι προεκήρυττον ἀμεταστρεπτὶ φεύγειν d
καὶ ἀποτρέπεσθαι πάντα θεὸν ὀνομαζόμενον, ὡς οὐ θεὸν
ἀλλὰ φαῦλον δαίμονα, ᾧ τὰ ὠμὰ καὶ ἀπάνθρωπα καὶ
24 παράνομα καὶ αἰσχρὰ φίλα τυγχάνει; καὶ εἴτε τις ἦν
πάλαι πρότερον ἐν Ῥόδῳ νενομισμένος θεὸς χαίρων ἀν-
θρωποθυσίαις, τοῦτον ὁ ἀληθὴς θεὸς, εἴτις ἦν ἄρα τὴν
πρᾶξιν ἐπισχὼν, οὐ θεὸν ἀλλὰ φαῦλον ἡγεῖσθαι δαί-
μονα τοῖς πᾶσι προεκήρυξεν, εἴτε ἐν Σαλαμῖνι τῇ πρό-
τερον Κορωνίᾳ ὀνομαζομένῃ, ἐν ᾗ ἐν μηνὶ κατὰ Κυ-
πρίους Ἀφροδισίῳ ἐθύετο ἄνθρωπος, καὶ τοῦτον ὃν ὁ
ἀληθὴς θεὸς ἀπέφηνεν ἀλιτήριον εἶναι δαίμονα, παύσας
25 ὡς ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιον τὸ γινόμενον; Εἰ δὲ καὶ ἐν p. 163

c 11. δαιμόνων ὠμότητι] ἀνθρώπων ὠμότητα H. 12. τοῖς πᾶσι om. C.F.G. Mox ἀμεταστρεπτεὶ A.H. d 3. ᾧ τὰ] ὡς τὰ H. ἀπάν-θρωπα] ἀπανθρωπότατα A. ἀπανθρωπότατά τε H. Tum τά γε παράνομα B.F.G. et nescio an D. 4. τυγχάνει] τυγχάνειν A.F.H. εἴ τε] εἴ ποῦ A. εἶπον H. 6. τοῦτον δ] τοῦτον δὲ F. ἀληθὴς] ἀληθῶς B.D. 7. ἐπισχὼν] ἐπισχὼν ἂν H. 9. εἴτε ἐν—Κορωνείᾳ] ὥστε καὶ ἐν τῇ—κορωνίᾳ A.H. 10. Κορωνίᾳ] Vid. Holsten. ad. Steph. Byz. p. 170. 11. ἐν ᾗ ἐν μηνὶ] καὶ αὐτῇ ἐν μηνὶ A.H. ἐν μηνὶ—κατ' ἔτος om. B. 12. ὃν] γὰρ A.H. γρ. ἂν Vigeri margo. 13. ἀπέφηνεν] ἀπέφηνεν ἂν A.H. ἀλιτήριον ἀπέφηνεν C.G. ἀλιθ. ἀπ. F.

p. 163. 1. Εἰ δὲ] ἐν δὲ A.

carum est, improborum dæmonum crudelitate confici negligenter
adeo patiebantur? Imo, quidni omnibus palam et aperte denuntia-
bant, uti cuicunque ex iis quos vulgo deos nominabant, vel imma-
nitas, vel scelus ac flagitium placeret, eum utpote non deum ali-
quem, sed improbum dæmonem execrati constanter ac perpetuo
24 fugerent? Quid ni, inquam, seu quis olim dei loco a Rhodiis habitus
humanas victimas expetebat, verus eum deus, si quem ipsi verum
habebant, represso maleficio, non deum, sed malum dæmonem exis-
timandum ab omnibus esse declarabat? seu quis item ejusmodi
Salamine fuit (quam veteres Coroneam vocabant) ubi mense, qui
apud Cyprios Aphrodisius est, hominem immolabant; eum quoque
verus istorum deus, ut impium morem abrogaret, pestiferum dæmo-
25 nem esse statuebat? Nam, si apud Heliopolim Ægypti, solennem

Ἡλίου πόλει τῆς Αἰγύπτου τὸν τῆς ἀνθρωποκτονίας νόμον Ἄμωσις ἔλυσε, πολὺ κρείττονα τοῦ θεοῦ τὸν ἄνθρωπον ὁ ἀληθὴς θεὸς ἐδίδαξεν ἂν γεγονέναι· οὐ γὰρ θεὸς, δαίμων δὲ πάλιν κἀκεῖνος ἦν ὁ κατάρχων τῆς ἀνθρωποκτονίας. Οὐκ ἂν δὲ ὁ ἀληθὴς θεὸς καὶ τὸν τῆς Ἥρας δαίμονα οὐχὶ μιαρὸν ἡγεῖσθαι δεῖν ἐνομοθέτησεν, ᾧ τῆς ἡμέρας ἑκάστης τρεῖς ἀνθρώπους θύεσθαι πα-
26 ρέστησεν ἡ ἱστορία. Τί δ' ἂν γένοιτο δαιμονικώτερον ἀληθῶς τοῦ καλουμένου Ὠμαδίου Διονύσου, ᾧ φασιν b
ἐν Χίῳ ἄνθρωπον μελιστὶ διασπῶντας θύειν, ἢ τοῦ ἐν Τενέδῳ ὡσαύτως, ὃν καὶ αὐτὸν διὰ τῆς ἀνθρωποθυσίας ἱλάσκοντο; Ἀπηγόρευσε δ' ἂν ὁ ἀληθὴς θεὸς καὶ τῷ Ἄρει τῷ βροτολοιγῷ καὶ φιλοπολέμῳ δαίμονι θύειν ἄνθρωπον, ἐνομοθέτησε δ' ἂν μήτε τῶν οἰκείων μήτε τῶν
27 ἀλλοτρίων τὰ φίλτατα κατασφάττειν αὐτῷ. Εἰ δὲ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ κατ' ἔτος παρθένος, ὥς φασιν, ἐθύετο ἐν

a 1. τὸν τῆς] τῆς τῶν G. 2. Ἄμωσις ἔλυσε] ἐκώλυσε A.H. ἄμωσιν C.F.G. 4. ἐδίδαξεν] ἔδειξεν C.D.F.G. 5. δὲ πάλιν ἐκεῖνος] γὰρ C.F.G. 6. δὲ] δὴ D. 7. τῆς ἥρας] τῆς om. C.F. 8. ἑκάστης τοῦ καλουμένου F. b 2. μελιστὶ] μελειστὶ C.D.F.G. 3. ὃν καὶ] ὃν om. H. 5. δ' ἂν] δ' om. C.G. Tum θεὸς ἀληθὴς D. 8. ἀλλοτρίων] τῶν ἀλλ. A.C.F.G.H. Tum κατασφ. τὰ φιλ. om. αὐτῷ C. κατασ. αὐτῷ τὰ φ. F.G.

hominis immolandi consuetudinem Amosis antiquavit, hominem utique deo longe meliorem esse verus eorum deus docere debuisset: nec enim deus iste quoque, sed dæmon profecto fuit, quisquis hujus hominum cædis auctor fuit. Nec verus item deus, illum Junonis dæmonem, cui tres olim singulis diebus homines mactari solitos ex historia cognoscimus, flagitiosum unquam atque sceleratum haberi
26 vetuisset. Quid porro magis dæmonem sapiat, quam illa vel Omadii Bacchi crudelitas, cui membratim homines a Chiis discerptos esse ferunt; vel alterius apud Tenedios, quem similiter hominum cæde placabant? Edixisset præterea verus iste deus, uti ne quis, Marti illi bellorum humanique cruoris sitientissimo hominem immolaret,
27 adeoque nec sibi aliisve carissima quæque jugularet. Palladi quoque, si, quod vulgo jactatur, virgo quotannis Laodiceæ Syriæ immolari

Λαοδικείᾳ τῇ κατὰ Συρίαν, καὶ ταύτην εἰπεῖν πονηρὸν
δαίμονα οὐκ ἂν ἐφυλάξατο ὁ ἀληθὴς θεός· ὡς καὶ τὸν c
ἐν Λιβύῃ τοῖς ὁμοίοις χαίροντα, καὶ τὸν ἐπὶ τῆς Ἀρα-
βίας· ᾧ καὶ αὐτῷ κατ' ἔτος ἕκαστον ἔθυον παῖδα, ὃν καὶ
ὑπὸ βωμὸν ἔθαπτον.

17 Τούτους ἅπαντας, καὶ τούς γε αἰσχρορρημονοσύναις d
καὶ γυναικῶν παρανόμοις διαφθοραῖς τῇ τε ἄλλῃ τῇ προ-
κατειλεγμένῃ μανίᾳ χαίροντας, προεφώνησεν ἂν ὁ ἀληθὴς
καὶ ἀγαθὸς εἴτε θεὸς, εἴτε καὶ δαίμων, μηδαμῶς ἡγεῖσθαι
[98] θεούς. Τοῦτο δὲ οὐδεὶς τῶν πώποτε ἢ μόνος ὁ παρ'
Ἑβραίοις τιμώμενος, ὡς ἂν μόνος καὶ ἀληθὴς Θεὸς, πε-
2 ποιηκὼς μνημονεύεται. Μόνος γὰρ οὗτος διὰ τοῦ προ-
φήτου καὶ θεολόγου Μωϋσέως προεκήρυξε τοῖς πᾶσι μὴ
σέβειν ὡς ἀγαθοὺς δαίμονας τοὺς φαύλους, ἔμπαλιν δὲ

b 11. ταύτην] ταῦτα A.H. c 4. ὑπὸ βωμὸν] ὑποβώμιον A.H. d. αἰσχρορρημονοῦντας] αἰσχρορήμονας A.H. αἰσχρορημοσύνας B. -ρρημοσύναις C.D.F.G. vid. p. 165 D. 2. παρανόμοις] παρανόμων A. 3. προκατειλεγμένῃ] κατειλεγμένῃ A.H. -λημμένῃ C. προκατηλεγμένῃ D. προκαταλειμμένῃ F. προκατειλεμμένῃ G. 4. ἀληθὴς] ἀληθὴς θεὸς H. 5. ἀγαθὸς] ἀγαθὸς θεὸς A. Mox καὶ δαίμων B.C.D.F.G. al. om. καί. 8. πεποιηκὼς μνημονεύεται. μόνος γὰρ οὗτος διὰ τοῦ] πεποιηκώς. μνημονεύεται γὰρ οὗτος διὰ προφ. A.H. Tum ὃς προεκή. H. 10. Μωυσέως] μωυσέος C.

solebat, ea ne malus dæmon haberetur, verus profecto deus non cavisset: itemque ne alter qui hoc sacrorum genere delectabatur in Libya, alterque præterea, cui mactatum quotannis in Arabia puerum sub aram sepelire mos erat.

17 Istos, inquam, omnes eosque similiter, qui tam obscœna loquebantur, quique flagitiosis ac nefariis mulierum corruptelis ac stupris, totoque hoc commemoratæ superius libidinis furore tenebantur, verus certe quidem bonusque sive deus, sive dæmon, a quoquam deorum in numero censeri omni ratione vetuisset. Atqui, præter eum qui ab Hebræis colebatur, utpote qui unus esset verusque Deus, a nullo
2 prorsus alio factum id unquam fuisse legimus. Solus ille solus, prophetæ ac theologi Mosis ore denuntiavit universis, non modo ne improbos dæmones tanquam bonos colerent, sed potius tanquam

ἀποτρέπεσθαι καὶ ἀπελαύνειν, ὡς ἂν πονηρὰ τυγχάνοντας πνεύματα· καὶ μὴν καὶ καθαίρειν αὐτῶν τούς τε νεὼς καὶ τὰς ἀνιέρους καὶ ἀτελέστους θρησκείας, καὶ πάμπαν ἐξ ἀνθρώπων ἀφανίζειν τὴν ὡς περὶ θεῶν αὐτῶν μνήμην, καὶ τὴν ἀπονεμομένην αὐτοῖς τιμὴν ἐνομο- p. 164
θέτησεν. Οὐδὲ γὰρ τοὺς φαύλους ἀπομειλίσσεσθαι
3 ὅσιον ἦν τοὺς τοῖς ἀγαθοῖς μεμελημένους. Εἴτε δὲ Φύλαρχος, εἴτε καὶ ὁστισοῦν ἱστορεῖ πάντας τοὺς Ἕλληνας πρὶν ἐπὶ τοὺς πολέμους ἐξιέναι ἀνθρωποκτονεῖν, καὶ τοῦτον μάρτυρα τῆς Ἑλλήνων δαιμονικῆς ἐπιληψίας μὴ ὄκνει παραλαμβάνειν· μὴ παρίδῃς μηδὲ τοὺς κατὰ τὴν Ἀφρικὴν, τούς τε Θρᾷκας, καὶ τοὺς Σκύθας τὰ ὅμοια πράττοντας, ταῖς αὐταῖς τῶν δαιμόνων ὑπῆχθαι μανίαις ἀποφαίνεσθαι· ὡς καὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς b
κατὰ τὴν Μεγάλην πόλιν, εἰ δὴ καὶ οὗτοι κατὰ τὰς τοῦ

d 12. τυγχάνοντας] τυγχάνοντα A.H.V. qui mox om. μὴν καί. ναὶ μὴν καὶ B.D.G. 13. καθαίρειν] καθαιρὸς F. Vigerus malit καθαιρεῖν. 15. θρησκείας] θυσίας A.H.V.S. 16. ὡς περὶ] ὡς om. A.H.
p. 164. 1. ἐνομοθέτησαν] ἐνομοθέτησεν A.C. 4. καὶ Φιλ.] καὶ om. A.C.F.G.H. Tum Φύλαρχος B.C.F.G. non Φίλ. εἴτε] εἴτε καὶ B.C.F.G.H. 6. τοῦτον μάρτυρα τῆς] τούτων μάρτυρας C.F.G. Mox ἐπιληψείας B. 10. αὐταῖς] αὐτῶν C.D.F.G. 11. Ἀθηναίους] τοὺς Ἀθ. B. b 2. κατὰ τὴν Μεγάλην πόλιν] κατ᾽ αὐτὴν μεγαλόπολιν B. μεγαλόπολιν item C. μεγαλόπιν F.G. εἰ δὴ καὶ] εἴ γε καὶ A.H.

sceleratos spiritus abominati ejicerent; jussitque præterea eorum templa expiari, execrandas profanasque religiones, memoriam quasi deorum universam, honoresque solennes ex hominum funditus societate deleri. Merito sane, nec enim improbos ab iis, qui bonorum
3 cura providentiaque regebantur, conciliari placarique fas erat. Tibi vero, seu Phylarchus ille est, seu quicunque alius, qui Græcos passim universos, priusquam in hostem moverent, homines immolare solitos esse scribit, qua dæmonis tyrannide oppressi illi tenerentur, hujus etiam fide testimonioque constabit. Quinetiam Afros illos, et Thraces, et Scythas, quotquot similibus ritibus uterentur, simili dæmonum furore actos pronuntiare ac probare liceat. Quibus Athenienses, ipsosque adeo cives Magnæ urbis adjunge, cum circa

4 Μεγάλου Διὸς ἑορτὰς ἀνθρώπους ἔσφαζον. Ἀλλὰ γὰρ συναγαγὼν ὁμοῦ τὸν πάντων τῶν προειρημένων κατάλογον εὕροις ἂν σχεδὸν εἰπεῖν πᾶσαν τὴν τῶν ἐθνῶν θεοποιίαν τούτοις αὐτοῖς τοῖς ἀνθρωποκτόνοις πνεύμασι καὶ τοῖς πονηροῖς δαιμονίοις ἀνακειμένην. Εἰ γὰρ ἐν Ῥόδῳ, καὶ ἐν Σαλαμῖνι, καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις, ἔν τε Ἡλίου πόλει τῇ κατ᾽ Αἴγυπτον, ἔν τε Χίῳ, καὶ Τενέδῳ, καὶ Λακεδαίμονι, καὶ Ἀρκαδίᾳ, Φοινίκῃ τε, καὶ Λιβύῃ, c
καὶ πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐν Συρίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ, καὶ παρά γε τοῖς παρ᾽ Ἕλλησιν Ἀθηναίοις καὶ ἐπὶ τούτων τοῖς κορυφαιοτάτοις, κατά τε Καρχηδόνα, καὶ τὴν Ἀφρικὴν, καὶ παρὰ Θραξὶ καὶ Σκύθαις ἀποδέδεικται τὰ τῆς δαιμονικῆς ἀνθρωποκτονίας κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἐπιτελούμενα, καὶ μέχρι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν παρατείναντα· πῶς οὐκ εὐλόγως τοὺς πάντας εἴποις ἂν τότε

b 3. ἔσφαζον] ἔσφαττον F. 4. τὸν πάντων] τὸ πᾶν τῶν A.H. qui infra om. κατάλογον. 6. πᾶσαν om. B.F.G. 8. δαιμονίοις] δαίμοσιν A.H. 9. καὶ ταῖς ἄλλαις νήσοις ἔν τε Ἡλίου πόλει] καὶ ἐν Ἡλιουπόλει A.H. ἄλλαις om. B.C.F.G. qui mox καὶ κατ᾽ pro τῇ κατ᾽. et sic ni fallor D. c 2. Ἀραβίᾳ] ἀρραβία B.C.F.G. παρά γε—καὶ παρὰ om. B. 3. πανέλλησιν] παρ᾽ Ἕλλησιν C.E.F.G. ἐπὶ] ἔτι D.E.F.G. Malit Vigerus, καὶ ἔτι τούτων τοῖς κορυφαιοτάτοις Ἀθηναίοις. 4. κατά γε] κατά τε A.C.F.G.H. Vigeri margo. 5. θραξὶ καὶ σκύθαις] θρᾶκας καὶ σκύθας A.H. 8. παρατείναντα] παρατείνοντα B.C.F.G. 9. τότε τοῖς] τόγε τοῖς A.H.

4 Magni Jovis ferias homines ipsi quoque jugularent. Imo vero, si universam eorum quæ paulo ante commemoravimus seriem sub aspectum unum subjeceris, invenies totam prope fictorum a gentibus numinum molitionem illis ipsis spiritibus hominum carnificibus, sceleratisque dæmonibus esse tribuendam. Etenim si evidentibus certisque testimoniis, apud Rhodios, Salaminios, ac cæteros insulares, itemque apud Heliopolitanos Ægypti, Chios, Tenedios, Lacedæmones, Arcadas, Phœnices, Libyæ, Syriæ et Arabiæ populos, adeoque apud Athenienses ipsos, qui Græcorum omnium principes ac veluti capita etiamnum haberi solent, nec non apud Carthaginienses, Afros, Thraces, atque Scythas, hominum olim sacrificia diabolico furore usurpata esse ostendimus, impiosque ritus ad Servatoris usque nostri tempora propagatos: quidni tandem jure meritoque

τοῖς πονηροῖς δαίμοσι δεδουλῶσθαι, οὐ πρότερόν τε παῦλαν τῶν τοσούτων γενέσθαι τῷ βίῳ κακῶν, ἢ τὴν d τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καταλάμψαι διδασκαλίαν; Ὅτι δὴ μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων διαμεῖναι ταῦτα, λελύσθαι δ' ἐξ ἐκείνου παρέστησεν ὁ τῆς ἱστορίας λόγος. Οὗτος δὲ μάλιστα ἦν ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἡ σωτήριος εἰς πάντας
5 ἀνθρώπους ἤκμαζε διδασκαλία. Καὶ μὴν οὐδὲ δυνατὸν αὐτοῖς εἰπεῖν, ὡς τοῖς πονηροῖς δαίμοσιν ἔθυον· αὐτοῖς γὰρ μάλιστα τοῖς μεγίστοις θεοῖς ἡ ἱστορία τὰς ἀνθρωποθυσίας ἐδήλωσεν ἐπιτελεῖσθαι. Θύεσθαι γὰρ ἔφησε τῇ Ἥρᾳ, καὶ τῇ Ἀθηνᾷ, Κρόνῳ τε καὶ Ἄρει, καὶ Διονύσῳ, καὶ αὐτῷ γε τῷ ἐπὶ πάντων Διὶ, καὶ τῷ Φοίβῳ, τῷ δὴ σεμνοτάτῳ πάντων καὶ σοφωτάτῳ Ἀπόλλωνι· τούτους δὲ καὶ οὐκ ἄλλους τοὺς μεγίστους καὶ ἀγαθοὺς
6 σωτῆράς τε καὶ θεοὺς ἀναγορεύουσιν. Αὐτοὶ δ' ἄρα p. 165

c 11. τῶν τοσούτων] τῶν om. F. τῶν τοιούτων H. γενέσθαι τῷ βίῳ] τῷ βίῳ γε. A. τῷ βίῳ om. H. Tum κακῶν τῶ βίῳ B. d 5. λόγος] χρόνος καὶ λόγος H. οὗτος δὴ μάλιστα ἦν] οὗτος δὲ ἦν A H. οὗτος δὲ ἦν μάλιστα ἦν B. δὲ C.F. pro δή. καθ' ὃν ἡ] καθ' ἣν ὁ B. 6. ἤκμασε] ἤκμαζεν A.H. ἐπεδήμησε B.C.D.F.G.S.V. 7. οὐδὲ δυνατὸν] οὐκ ἀδύνατον A.H. 9. μεγίστοις] μεγάλοις A.H.V. γρ. S. 11. θύεσθαι γὰρ—τοῖς λύκοις om. B. καὶ τῇ] καὶ om. C.F.G. 12. Ἄρει] διὶ A. 15. οὐδὲ] οὐκ C.F.G. 16. τε καὶ] τε om. A.H. θεοὺς] τε καὶ θεοὺς A.H.

concludas, illos tum populos improbis omnes dæmonibus mancipatos fuisse, nec ante genus humanum tantorum acerbitate malorum vexari desiisse, quam Servatoris nostri doctrina passim illuxisset? Nam illa quidem ad imperium Adriani viguisse, ac sublata deinceps fuisse constat ex historia, quo nimirum tempore salutaris hujus doctrinæ
5 vis apud omnes jam late populos gentesque regnaret. Neque vero hoc istis effugium superest, ut non nisi malis dæmonibus litatum humanis victimis esse dicant, cum maximis præsertim quibusque diis mactatos homines fuisse ex illorum historiis habeamus. Testes enim eæ sunt, Junoni ac Minervæ, Saturno, Marti atque Baccho, Jovique adeo cæterorum omnium principi, nec non ipsi Phœbo, Apollini, inquam, illi, qui tantum gravitate reliquis ac sapientia anteibat, genus id hostiarum placuisse, quos utique, non alios, ipsi cum maximos bonosque deos, tum servatores etiam ac vindices
6 appellare solent. Sed nimirum improbi dæmones erant isti quoque.

εἶεν ἂν οἱ πονηροὶ δαίμονες. Εἰ γὰρ οἶδε τοιαύταις ἀνθρωποθυσίαις καὶ ἀνθρωποκτονίαις ἔχαιρον, πῶς οὐκ ἂν αὐτοὺς εἰκότως τῇ τῶν πονηρῶν πνευμάτων μιαιφονίᾳ καταριθμήσειας, εἴτε αὐτοὶ χαίρειν λέγοιντο τοῖς τοιούτοις, εἴτε συγχωρεῖν, καὶ περιορᾶν ἑτέροις γιγνόμενα;
7 Τί γὰρ χρῆν ὅλως ἐπιτρέπειν ἀνθρώποις ἱλάσκεσθαι τὰ πονηρὰ πνεύματα; τί δὲ τοσοῦτον πλανᾶσθαι, ὡς θεραπεύειν καὶ κολακεύειν τοὺς φαύλους; τί δὲ τοῖς πονηροῖς καταδουλοῦσθαι, δέον ἀγαθοὺς ὄντας καὶ θεοὺς
πορρωτάτω τῆς ἀνθρώπων διατριβῆς πᾶν ὅ τι φαῦλον b
καὶ πονηρὸν δυνάμει κρείττονι καὶ θειοτέρᾳ ἀπελαύνειν;
8 Ἦ πατὴρ μὲν ἀγαθὸς οὐκ ἂν ὑπὸ φαύλοις ἀνδράσι φθειρόμενον περιίδοι ἂν τὸν αὐτοῦ παῖδα, οὐδὲ τὸν οἰκέ-
[99] την σώφρων δεσπότης ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς ἀγόμενον περιόψεται, οὐδέ γε πολέμου στρατηγὸς, τοὺς οἰκείους πα-

p. 165. 2. Εἰ γὰρ οἶδε] εἰ δὲ A.H. τοιαύταις] τοιαῖσδε C.F.G. 3. αὐτοὺς] αὐτοῖς C. 4. πονηρῶν] μοχθηρῶν A.H. 5. καταριθ.] συναριθ. F.G. 6. τοῖς τοιούτοις] τοὺς τοιούτους D. εἴτε] ἢ A.H. 7. γινόμενα] γιγνόμενα A.H. 9. δὲ] δαὶ A. Mox πλανᾶσθε C. b 2. κρείττονι] κρεῖττον F. 3. σωτὴρ μὲν οὐκ ἀγαθὸς F.G. 4. φθειρόμενον περιΐδοι ἂν] φθειρόμενος περιίδει C. φθειρόμενοι F. ἂν om. H. 5. τὸν αὐτοῦ παῖδα. οὐδὲ τὸν οἰκέτην σώφρων] τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν παῖδα A. τὸν υἱὸν αὐτοῦ οὐδὲ τὸν παῖδα H. 7. στρατηγὸς πολέμου] πολέμου στρατηγὸς A.H. 8. παρόντος τοὺς οἰκείους] τοὺς οἰκείους παρ' ὃν A. τ. ὀ. παρὸν H. πολέμου ὄντος, παρὸν τ. ο. Toupius.

Nam si humano etiam cruore tantopere delectabantur, quidni similiter verum sit eos in eandem cum sceleratis ac tinctis sanguine dæmonibus classem conjicere? Nec sane interest, gauderentne ipsi
7 hoc sacrificiorum genere, an aliis isto ritu fieri paterentur. Enimvero, decuitne mortalibus, uti nefarios spiritus placarent, ullo modo permittere? Decuitne tantum in iis errorem dissimulare, ut cultu et obsequio improbos delinirent? Decuitne, cum impiorum sese tyrannidi subjicerent, ferre leviter? cum illos potius, si quidem et boni et dii forent, longissime oporteret ab humana societate, quicquid
8 pravi malique esset, potentiori ac diviniori numine propulsare. Quid enim? Pater, si modo bonus fuerit, nunquam a perditis hominibus male filium haberi patiatur: æquus prudensque dominus servum ab inimicis vexari abducive nunquam ferat: imperator suorum in bello

ρὸν διασώσασθαι, τοῖς πολεμίοις αἰχμαλώτους ἀνήσει, οὐδὲ ποιμὴν τὰ θρέμματα τοῖς λύκοις· θεοὶ δὲ ἄρα καὶ ἀγαθοὶ δαίμονες ὑπὸ τοῖς μοχθηροῖς καὶ φαύλοις ἀνή- c σουσι τὸ ἀνθρώπων γένος;

9 Καὶ οἱ τρισμύριοι φύλακες μερόπων ἀνθρώπων,

οἱ δὴ ποιμένες καὶ σωτῆρες, βασιλεῖς τε καὶ πατέρες καὶ κύριοι, τοῖς ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις καὶ ἀγρίοις θηρσὶν ἀνηλεῶς οὕτως καὶ ὠμῶς ἄγειν καὶ φέρειν τὰ φίλτατα παραδώσουσι, οὐχὶ δὲ προπολεμήσουσιν ὑπερασπίζοντες τῶν προσφύγων, καὶ τοὺς μὲν ἐχθροὺς καὶ πονηροὺς δαίμονας τῆς ἀνθρώπων ἀγέλης μακρὰν ὥσπερ τινὰς ἀγρίους καὶ ὠμοβόρους θῆρας ἀποδιώξουσι, διδάξουσι d δὲ πάντα ἄνθρωπον μυρίων θεῶν καὶ δαιμόνων ἀγαθῶν πλήθει προσῳκειωμένων ἐπιθαρσοῦντα, καὶ τοῖς οὐ μόνον κρείττοσιν ἀλλὰ καὶ πλείοσιν καὶ μεγίστοις θεοῖς καθωσιωμένον, σμικρὰ μᾶλλον δὲ τὸ μηδὲν ἐπιστρέ-

b 10. θεοὶ δὲ] δὲ om. A.H. Mox τῶν ante ἀνθρώπων om. A.B.C.E.F.G.H. c 3. τρισμύριοι] Hesiod. Opp. 250. Vid. infra p. 233 d. 7. καὶ ἀγρ.—οὐχὶ δὲ om. F. 8. καὶ φέρειν om. D.G. Mox πολεμήσουσιν D. 11. ἀγέλης om. A.H. 12. ὠμοβόρους καὶ ἀγρίους] ἀγρ. καὶ ὠμ. A.E.H. d 3. προσῳκειωμένον] προσῳκειωμένων C. προσοικ. H. ἐπιθαρσοῦντα] ἐπιθαρσοῦντας A. Mox καὶ τοῖς B.C.D.E.F.G. 6. μηθὲν] μηδὲν C.F.G.H. τὸ om. H.

salutem defendere ac tueri si poterit, in hostium eos potestatem venire non sinat: pastor ne oves quidem suas lupis objiciat: et dii tamen bonique dæmones humanum genus gravissimo teterrimorum dæmonum jugo oppressos jacere patientur? Et sexcenti

9 Custodes hominum, quos lingua diremit,

pastores, inquam, illi, vindices, reges, parentes, ac domini, quos longe carissimos habeant, eos infensissimis hostibus, ac truculentis belluis omni crudelitate ac diritate vexandos cruciandosque tradent? Imo, non pugnabunt ipsi pro clientibus! non suis eos armis ac defensione regent! non infestos ac sceleratos dæmones procul ab hominum grege, tanquam immanes et crudivoras arcebunt feras! Denique non cunctos homines edocebunt, qui cum sexcentis diis bonisque dæmonibus amore benevolentiaque conjuncti sint, iis parvi admodum, imo nihili plane improborum dæmonum imbecillitatem faciendam esse, quippe quos non modo potentioribus, verum etiam pluribus iisque maximis numinibus consecratos, eorum ope ac præ-

10 φεσθαι τῆς τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἀσθενείας; Ὅτε δὲ τοῦτο μὴ ἔπραττον, συνήργουν δ' ἔμπαλιν τοῖς πονηροῖς αὐτοὶ, διὰ τῶν χρησμῶν τὰς προδηλωθείσας ἀνιέντες ἀνθρωποθυσίας, χαίροντές τε αἰσχρορρημοσύναις ἁπάσαις καὶ ταῖς τούτων ἀκολούθοις πράξεσιν, ἔργῳ, φασὶ, δῆλον, ὡς οὐδέν τι καὶ αὐτοὶ φαύλων δαιμόνων τὴν φύσιν διήλλαττον, μᾶλλον δὲ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑπῆρχον προαιρέσεως καὶ γνώμης· καὶ ἔτι μᾶλλον εἰπεῖν, ὡς p. 166
οὐδὲ ὅλως θεός τις ἦν, οὐδέ τις ἀγαθὸς δαίμων, ὁ πάλαι πρὸς τῶν ἐθνῶν ἁπάντων κατὰ πόλεις τε καὶ χώρας
11 προσκυνούμενος. Πῶς γὰρ ἂν γένοιτό ποτε τῷ ἀγαθῷ τὸ φαῦλον φίλον, εἰ μὴ καὶ φωτὸς καὶ σκότους κρᾶσιν δύνασθαι μίαν φαίη τις ἂν γενέσθαι; Πόσῳ δὲ κρείττων ὁ παρ' ἀνθρώποις λογισμὸς τῶν νενομισμένων θεῶν, μηδὲ φαύλοις δαίμοσι χρῆναι θύειν παρακελευό-

d 8. δ' ἔμπαλιν] δὲ πάλιν A.H. 9. δηλωθείσας] προδηλωθείσας A.E.H. 10. χαίροντες—γενέσθαι om. B. αἰσχρορρ.] αἰσχρορ. A.H. ἀκολούθοις] ἀκολούθως A.H. 12. ἔργῳ] παροιμιῶδες ἔργῳ δῆλον, ἀλλ' οὐχὶ λόγῳ δῆλον ὅτι A. in marg. 13. καὶ αὐτοὶ om. C.F.G. φαύλων] φαῦλον H. ult. διέλαθον] δῆλον ὅτι A. διέλαττον E. τῇ φύσει διενηνόχασι H. διήλλαττον Vigeri margo.

p. 166. 1. καὶ ἔτι μ. ε. ὡς om. A. καὶ γνώμης—εἰπεῖν ὡς om. H. 3. τῶν ἐθνῶν] τὸν ἐ. H. τε καὶ] τε om. A. 5. τῷ ἀγαθῷ] τῶν ἀγαθῶν A C.F.G.H. Tum τὸ om. F.G. 6. κρᾶσιν] καὶ κρ. A. 7. τις ἂν] ἂν om. C.E.F.G. 9. χρῆναι—δαίμοσι om. H. 10. παρακελευομένοις] παρακελευόμενος A.

10 sidio confidere nitique oporteat! Jam vero cum ab eo tantum abfuerint, ut suam ipsi quoque sceleratis operam navarent, partim responsis hominum sacrificia permittendo, partim obscœnitate verborum, quæque ipsi comitantur libidinibus ac stupris ad voluptatem fruendo; res plane ipsa loquitur, nihil prorsus ab improborum dæmonum deflexisse natura, sed unam potius, et eandem atque ipsos voluntatem ac mentem habuisse: proindeque nullum omnino sive deum, sive bonum dæmonem fuisse, quisquis olim ab universis
11 gentibus per urbes passim atque pagos hoc nomine coleretur. Nam ei qui bonus sit malum quomodo placeat? nisi forte lucem cum tenebris conjungi ac misceri posse quis dixerit. Quantum vero fictitiis numinibus humana ratio præstitit, quæ ne improbis quidem

μενος; Λέγει δ' οὖν ὁ πρόσθεν εἰρημένος συγγραφεὺς, ἐν οἷς ἔφησε μὴ δεῖν ζωοθυτεῖν, ὅτι μηδὲ φαύλοις δαίμοσι θυτέον, τοῦτον τὸν τρόπον· b

18 Διὸ συνετὸς ἀνὴρ καὶ σώφρων εὐλαβηθήσεται τοιαύταις ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
χρῆσθαι θυσίαις, δι' ὧν ἐπισπάσεται πρὸς ἑαυτὸν τοὺς τοιούτους· σπουδάσει δὲ καθαίρειν τὴν ψυχὴν παντοίως· καθαρᾷ γὰρ ψυχῇ οὐκ ἐπιτίθενται, διὰ τὸ αὐτοῖς ἀνόμοιον. Εἰ δὲ c
ταῖς πόλεσιν ἀναγκαῖον καὶ τούτους ἀπομειλίττεσθαι, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς· ταύταις γὰρ καὶ πλοῦτος καὶ τὰ ἐκτὸς καὶ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ εἶναι νενόμισται, καὶ τὰ ἐναντία, κακά· ὀλιγοστὸν δὲ ἐν αὐταῖς τὸ τῆς ψυχῆς ἐπιμελούμενον.

Τούτοις ἑξῆς ἐπάγει λέγων,

19 Ἡμεῖς δὲ κατὰ δύναμιν οὐ δεησόμεθα ὧν οὗτοι παρέχου- d
σιν· ἀλλ' ἔκ τε ψυχῆς, ἔκ τε τῶν ἐκτὸς πᾶσαν σπουδὴν ποιούμεθα θεῷ μὲν καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ὁμοιοῦσθαι, (ὃ γίνεται

a 12. ὅτι—θυτέον om. B.C.F.G. b 4. εὐλαβηθήσεται] εὐλαβήσεται Porph. Theodoret. 5. τοιαύταις] ταῖς αὐτῶν B.C.D.F.G. 8. καθαρᾷ] μακρᾷ B. c 2. ἀπομειλίττεσθαι] ἀπομειλίσσεσθαι A.H. 5. ὀλίγον] ὀλιγοστὸν A. ὀλιγοστῶν H. ὀλιγιστὸν Porph. τὸ τῆς ψυχῆς om. A.H. Iidem deinde ἐπιμελουμένων. 6. τούτοις] τούτων D. 7. ἐπάγει] ἐπιλέγει A.H. d. οὐ δεησόμεθα] οὐδὲ εἰσόμεθα A. οὐδὲν ἐσόμεθα H. δεηθησόμεθα C.F.G. 3. ἄλλων] ἐκτὸς B.C.D.E.F.G. Porph. Mox ἴσ. ποιησόμεθα Vigeri margo. 5. ὃ δὴ] δὴ om. A.E.H. Porph. Mox ὄντως om. B.C.G.

dæmonibus sacrificium ullum fieri voluit? Nam id sane vetat idem ipse Porphyrius, eo libro, in quo ab animalium sacrificiis abstinendum esse docet, ubi hunc in modum loquitur:

18 Quamobrem, inquit, vir æquus ac prudens sibi ab isto sacrificiorum Porph. Abst. II. 43.
genere cavendum putabit, quo pravorum dæmonum gratiam aucupetur. Animum ipse potius omni ratione ac studio purgare conabitur, certus eos nunquam puræ ac syncerae mentis hominem aggredi, propter morum ac naturæ dissimilitudinem. Quod si forte a civitatibus istos etiam deliniri placarique necesse sit, nihil ad nos. Nam illis quidem opes, quæque foris sunt, quæque ad corpus omnino pertinent, bona videri solent, ut mala quæ contraria: qui vero animi curam ac rationem habeant, oppido pauci.

Ac deinceps,

19 Nobis autem, inquit, omnibus hoc viribus laborandum erit, nihil ut rebus istis quas illi suppeditant egeamus: sed potius ut animo simul ac cæteris, ad dei quidem et eorum qui deo propinquiores sunt imitationem ac similitudinem, quantum in nobis erit, aspiremus: (id quod partim

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ δι' ἀπαθείας, καὶ τῆς περὶ τῶν ὄντως ὄντων διηρθρωμένης διαλήψεως, καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ κατ' αὐτὰ ζωῆς,) πονηροῖς δὲ ἀνθρώποις καὶ δαίμοσι καὶ ὅλως παντὶ τῷ χαίροντι τῷ θνητῷ τε καὶ ὑλικῷ ἀνομοιοῦσθαι.

2 Ὃν δὲ ἡμεῖς ὑπογράφομεν φιλόσοφον ἀφιστάμενον τῶν p. 167
ἐκτὸς, εἰκότως φαμὲν μὴ ἐνοχλήσειν δαίμοσι, μηδὲ μάντεων δεήσεσθαι, μηδὲ σπλάγχνων ζώων. Ὧν γὰρ ἕνεκα αἱ μαν-
[100] τεῖαι, τούτων οὗτος μεμελέτηκεν ἀφίστασθαι. Οὔτε γὰρ εἰς γάμον καθίησιν, ἵνα περὶ γάμου τὸν μάντιν ἐνοχλήσῃ· οὐκ εἰς ἐμπορίαν, οὐ περὶ οἰκέτου, οὐ περὶ κλοπῆς, καὶ τῆς ἄλλης παρὰ ἀνθρώποις δοξοκοπίας. Περὶ ὧν δὲ ζητεῖ, μάντις μὲν οὐδεὶς, οὐδὲ σπλάγχνα ζώων μηνύσει τὸ σαφές· αὐτὸς δὲ δι' ἑαυτοῦ, ὡς λέγομεν, προσιὼν τῷ θεῷ, ὃς ἐν τοῖς ἀληθινοῖς αὐτοῦ σπλάγχνοις ἵδρυται, περὶ τοῦ αἰωνίου βίου b
λήψεται τὰς ὑποθήκας, ὅλος ἐκεῖ συρρεύσας.

d 7. διαλήψεως] διαλύσεως B. Mox καὶ τῆς πρὸς αὐτὰ ταῦτα ζωῆς Porph. κατ' αὐτὰ] κατὰ ταῦτα A. 8. ζωῆς] ζωὴ C.F.G. 10. θνητῷ] θνητῷ τε A.B.C.F.G.H. ἡμεῖς] ὑμεῖς C. 11. ἀφιστάμενον] ἀμφιστάμενον H.
p. 167. 2. μάντεων] μάντων C.F.G. δεήσεσθαι] δεηθήσεσθαι A.H. 3. ὧν γὰρ] γὰρ om. A. 4. τούτων] τούτων γὰρ A. Mox οὗτος om. C. οὗτος] οὕτως H. μεμέληκεν] μεμελέτηκεν C.F.G.H. Porph. 5. ἵνα μὴ περὶ F.G. 6. τῷ μάντει] τὸν μάντιν A.H. Porph. Mox εἰς om. D. ἐμπορίαν] ἐμπορείαν G. 7. κλοπῆς] προκοπῆς Porph. 8. δοξοκοπίας] δοξοποιΐας A.H. qui mox δὲ ὧν. 9. σπλάγχνα] σπλάγχνον C.F.G. σπλάγχνων B. 11. ἐλέγομεν] λέγομεν B.D.E.F.G. Porph. b 2. ὅλως] ὅλος A.B.C.E.

cupiditatum vacuitate, partim sincera et enucleata de iis quæ vere sunt existimatione, partim vitæ ipsius ad eorum exemplar conformatione assequemur :) improborum autem sive hominum, sive dæmonum, atque omnino quisquis mortale quicquam et cum materia conjunctum amet, ejus dissimiles esse studeamus.

2 At vero qui a nobis hoc loco philosophus delineatur, a rerum exteriorum
II. c. 52 commercio et societate sejunctus, ab eo nec dæmones solicitatum, nec vates aut animalium exta consultum iri, jure ac merito pronuntiamus. Quorum enim caussa instituta divinatio est, iis ultro sibi carendum statuerit. Nec enim in matrimonii sese vincula conjiciet, ut de ejus successu divinum interpellet; nec mercaturam factitabit; nec de servitio, nec de opum amplificatione, nec de reliquo humanæ vitæ fastu consulet. Quibus autem de rebus ipse quæsiturus est, nec vates ullus, nec animantium exta certi quicquam aperient. Unus ille per se ipsum, ut diximus, ad deum qui sedem veris in visceribus suis fixit, ultro accedet, eoque totus confluens, indidem æternæ vitæ præceptiones hauriet.

3 Σαφέστατα δὴ διὰ τούτων ὁ λόγος ἐξέφηνεν, τίνων
ἡγεῖσθαι χρὴ τὰ μαντεῖα, καὶ τὰς διὰ θυτικῆς ἐρωτήσεις,
τάς τε παρὰ τοῖς πολλοῖς θαυμαζομένας περὶ τῶν ἀδή-
λων προγνώσεις. Ταῦτα γὰρ πάντα δοξοκοπίας ὀνο-
μάσας, ὡς ἂν ὑπὸ δαιμόνων πονηρῶν ἐνεργούμενα ἀπο-
4 βάλλει. Τὸν γοῦν περὶ φαύλων δαιμόνων διεξιὼν λό-
γον, καὶ φάσκων τὸν συνετὸν ἄνδρα καὶ σώφρονα μή
ποτε τούτοις ἑαυτὸν ἐπιδοῦναι, μηδ' ἐπισπάσασθαι εἰς c
ἑαυτὸν διὰ τῶν θυσιῶν τοὺς τοιούτους· ἑξῆς ἐπισυνά-
πτει, λέγων, τὸν φιλόσοφον μηδὲ μαντείων δεήσεσθαι,
μηδὲ σπλάγχνων ζώων, καὶ τῶν παραπλησίων, ὡς ἂν
5 τῆς δαιμονικῆς ὄντων κακοτεχνίας. Εἰ δὴ οὖν κατὰ
ταῦτα εὐλαβητέον τῷ συνετῷ καὶ σώφρονι τοιαύταις
χρῆσθαι θυσίαις, δι' ὧν ἐπισπάσεται πρὸς ἑαυτὸν τοὺς
δαίμονας—αὗται δ' ἦσαν αἱ δι' αἱμάτων ἐκχύσεως, καὶ

b 2. δὴ διὰ] δὲ διὰ H. 4. τὰ μαντεῖα] τὰς μαντείας H. διὰ τῆς θυτικῆς] διαθυτικὰς C. διαθυτικῆς B.D. τῆς om. A.F.G.H. 5. τάς τε παρὰ—καὶ σώφρων om. B. 6. περὶ om. F. ταῦτα γὰρ πάντα] πάντα γὰρ ταῦτα A.E. 7. ὀνόματα] ὀνομάσας D.E.F.G.S. Vigeri marg. In E. item δοξοποιίας. 8. ἐνεργουμένας] ἴσ. ἐνεργούμενα Vigeri marg. 10. συνετὸν] δυνατὸν C.D.F.G. c. ἐπισπάσασθαι] ἐπισπᾶσθαι A.H. 3. μηδὲ μαντείων] μὴ A.H. 6. ὄντων] ὄντα A.H. 7. συνετῷ καὶ σώφρονι] σωφ. καὶ συν. A.H. 8. ἐπισπάσεται] ἐπισπάσται H. ἐπισπᾶσθαι A.

3 Hac igitur ex Porphyrii disputatione liquido constat, quibus tan-
dem et vaticinationes, et aruspicinam, et illas omnes, quas vulgus
admiratur rerum obscurarum prædictiones assignare oporteat. Hæc
ille omnia fastum inanemque pompam nominans, tanquam improbo-
4 rum dæmonum arte ac viribus fieri solita repudiat. Siquidem ubi de
pravis dæmonibus disseruit, æquumque ac sapientem virum nunquam
aut iis sese dediturum, aut sacrificiis eosdem sibi conciliaturum affir-
mavit, subdit continuo, philosophum neque divinationibus, neque
exstispiciis, neque id genus aliis opus habiturum, quippe quæ a dæmo-
5 num fraude omnia maleficioque profecta sint. Si ergo sapientibus et
æquis hominibus, quemadmodum ille præcipit, ab ejusmodi sacrificiis,
quibus dæmonum gratiam aucupentur, omni provisione cavendum
est; nec alia sint ea sacrificia, quam quæ fuso sanguine et anima-

δι᾽ ἀλόγων ζώων σφαγῆς—οὐδεὶς ἂν ἐνδίκως ῥηθείη
σώφρων καὶ συνετὸς τῶν πάλαι ζωοθυτούντων τοῖς δαί- d
6 μοσι, καὶ πολὺ μᾶλλον τῶν ἀνθρωποθυτούντων. Ἦλω
δὲ τὰ πανταχοῦ πάντα σχεδὸν εἰπεῖν ἔθνη, πρόσθεν ἢ
τὸν ἡμέτερον Χριστὸν εἰς ἀνθρώπους ἀναδειχθῆναι, τοὺς
φαύλους ἱλεούμενα δαίμονας ταῖς κατὰ πάντα τόπον
ἐπιτελουμέναις ἀνθρωποθυσίαις. Οὐδεὶς ἄρα τούτων
7 συνετὸς ἦν καὶ σώφρων. Ὁ μὲν οὖν κοινὸς καὶ ἀνθρώ-
πινος λογισμὸς ἑπόμενος ὀρθῷ λόγῳ παντὶ τῷ συνετῷ
καὶ σώφρονι διαρρήδην προκηρύττει μὴ χρῆσθαι θυ-
σίαις ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν πονηρῶν δαιμόνων, σπουδάζειν δὲ
καθαίρειν τὴν ψυχὴν παντοίως· καθαρᾷ γὰρ ψυχῇ μὴ
8 ἐπιτίθεσθαι, διὰ τὸ αὐτοῖς ἀνόμοιον· ὁ δὲ θεὸς αὐτοῖς p. 168
ὁ Ἀπόλλων, (πάλιν γὰρ ἀνθρώποις τοῦτον παραβλη-
τέον, καὶ δεικτέον ὅσον τοῦ ὀρθοῦ λείπεται λογισμοῦ,)

c 10. δι᾽ ἀλόγων] διὰ λόγων A. καὶ om. D.F.G. 11. ῥηθείη] ἐκθείη E.
d 2. τοῖς δαίμοσι] τοῖς om. A.H. 3. τὰ πανταχοῦ ἔθνη σχεδὸν εἰπεῖν E. ταῦτα F. pro πάντα. 5. Χριστὸν εἰς] σωτῆρα πρὸς A.H.V.S. 7. πάντα om. F.G. 8. ἦν om. E. 11. κηρύττει] προκηρύττει A.E.H.V.S. 12. χρῆσθαι] χρῆναι C.F.G. 13. σπουδάζειν] σπεύδειν B.C.D.G. παντοίως καθαρᾷ γὰρ] παντοίως γὰρ A.H.
p. 168. 2. ἀνθρώποις] αὐτοῖς B.C.D.F.G.

lium cæde fieri consueverant: sequitur profecto, neminem prorsus
eorum qui animantes olim, multoque minus qui homines dæmonibus
6 immolarent, sapientem et æquum nominari jure posse. Atqui gentes
propemodum universas, priusquam noster ille Christus in hominum
sese vitam ac societatem intulisset, improbos dæmones solennibus
passim hominum sacrificiis placavisse, manifeste satis ostendimus.
Restat igitur, nullum ut apud eas vel prudentem vel æquum sanum-
7 que fuisse concludamus. Enimvero cum humanus ipse communisque
sensus, rectæ rationis ductum sequutus, quisquis et sapiens et æquus
esse velit, ei penitus ab eo sacrificiorum genere, quibus improbi
dæmones deliniantur, abstinendum aperte denuntiet, contraque men-
tem omni studio purgare jubeat, quod nunquam ab iis, propter mo-
8 rum dissimilitudinem, purus ac sincerus animus invadatur: tum vero
contra deus Apollo, (rursus enim cum hominibus componendus ille
est, ut quantum a rectæ sanæque rationis judicio distet ostendamus,)

προστάττει τῷ πονηρῷ δαίμονι θύειν, οὐκ ἄλλως ἢ δηλαδὴ φίλος ὢν αὐτῷ· κακῷ δὲ τὸ ὅμοιον φίλον. Τούτου δὲ μάρτυς ὁ καὶ πρόσθεν, ἐν οἷς ἐπέγραψε Τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας ὧδε ἱστορῶν πρὸς λέξιν·

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Σπεύδοντος γοῦν τοῦ προφήτου αὐτοπτῆσαι τὸ θεῖον καὶ ἐπειγομένου, ὁ Ἀπόλλων ἀδύνατον ἔφη τὸ τοιοῦτον πρὶν λύτρα τῷ πονηρῷ δαίμονι δοῦναι. Λέγει δὲ οὕτως·

Λύτρα δίδου γαίης πατέρης οἰκήτορι σεμνῷ, c
πρῶτα χοὰς, μετέπειτα πυρὴν, ἠδ' αἷμα κελαινὸν
οἴνου παμμέλανος, ὀΐων θ' ἅμα λευκὰ ῥέεθρα.

Καὶ σαφέστερον εἶπε περὶ τῶν αὐτῶν·

Οἶνον καὶ γάλα βάλλε, καὶ ὕδατος ἀγλαὸν εἶδος,
καὶ ξύλα καρπὸν ἔχοντα διογνήτων ἀκυλαίων· d
σπλάγχνα δὲ κατθέμενος λιπαροῖς ἅμα νάμασι σπένδε.

Μετὰ ποίας δὲ εὐχῆς ἐρωτηθεὶς ἤρξατο μὲν, οὐ μὴν ἐπλήρωσεν, οὕτως εἰπὼν,

a 4. προστάττει] ὃς πρ. A.H. 8. Τῆς ἐκ] τῆς om. H. κατὰ λέξιν] πρὸς λέξιν A.B.C.E.F.G.H. b 6. τοιοῦτον] τοιοῦτο A. τὸ om. H. 8. ὧδε] οὕτως A.C.E.F.G.H. c. πατέρης] ἴσ. πατρίης Vigeri margo. 3. πυρὴν] πυρῆν' Toupius. 5. ὀΐων] θείων A.H. Tum θαμὰ H. οἴθων ἅμα C.F.G. 7. εἶπε] εἰπεῖν H. 10. ἀκυλαίων] ἀκυλίων A.H. Supra διογενήτων F.G. d 3. σπένδε] Nulla varietas ex MSS. enotata ad h. v. 5. εἰπὼν om. A.H.

improbo dæmoni litari jubet, aliud profecto nihil, quam ejus amicitiam sequutus: mali autem, non nisi simile, amicum est. Atque hujus etiam rei testem habemus eundem Porphyrium, qui in suis De oraculorum philosophia libris ad verbum ita scribit.

Porph. Philos. Orac.

Vate, inquit, suis numen ipsum oculis intueri studiosius ac vehementius cupiente, Apollo respondit fieri hoc nullo modo posse, donec sacrificii justo quasi pretio factum improbo dæmoni satis esset. Responsum autem sic habet,

Tu patriæ indigeti pretium, sacra ferre memento
Libamenta, deinde pyram, nigrumque cruorem,
Purpureumque merum, atque ovium spumantia lacte
Pocula.

Atque iterum hac ipsa de re clarius,

Vinum, lacque simul fundens, lymphamque nitentem,
Ilignasque nuces Jove nata ex arbore mittens,
Rite solo posita, et pingui perfusa liquore
Viscera libato.

Idem vero consultus præterea, quemadmodum preces nuncupandæ forent, eas duntaxat inchoavit his verbis,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ [101]

Δαῖμον ἀλιτρονόων ψυχῶν διάδημα λελογχὼς,
ἠερίων ὑπένερθε μυχῶν, χθονίων τ' ἐφύπερθεν.

2 Ταῦτα μὲν ὁ θαυμάσιος θεὸς, μᾶλλον δὲ τὸ πολυπλανὲς δαιμόνιον· τὰ δὲ τοῦ κατὰ φύσιν λογισμοῦ τἀναντία, καθαίρειν τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ μὴ θυσίαις ἐπισπᾶσθαι τοὺς πονηροὺς δαίμονας, παρακελευόμενα· καθαρᾷ γὰρ ψυχῇ μὴ ἐπιτίθεσθαι διὰ τὸ αὐτοῖς ἀνόμοιον. Εἰ δὲ δὴ συνετὸς εἶναι καὶ σώφρων ἀνὴρ ὀρθῶς ἐκρίθη p. 169
ὁ εὐλαβὴς καὶ μὴ θύων δαίμοσιν, ὁ τοῖς πονηροῖς θύειν διὰ τοῦ χρησμοῦ παραινῶν τίς ἂν εὐλόγως καὶ ποδαπὸς
3 νομισθείη, σοι καταλείπω σκοπεῖν. Ἐντεῦθεν δὲ ἀναδραμόντι προφανὲς ἔσται, ποῖοί τινες ὑπῆρχον τὴν τοῦ τρόπου φύσιν οἱ ταῖς ἀνθρωποθυσίαις χαίροντες, ἢ οἱ τούτοις πᾶν τὸ ἀνθρώπινον γένος πάλαι πρότερον κατα-

d 6. ψυχῶν] ψυχὴν D.F.G. 8. Ἠερίων] Ἱερήων C.F.G. μυχῶν] μύθων A.H. μιχῶν F. 14. παρακελευόμεθα—καθαρὰ . . ψυχὴ D. παρακελευόμεθα item F.G. 15. ἐπιτίθεσθαι] ἐπιθέσθαι A. ἐπιθέσθαι ἀδύνατον H. omisso μή. αὐτοῖς] αὐτοῦ E. 16. καὶ σώφρων] καὶ om. A.H.

p. 169. 1. ὀρθῶς ἐκρίθη τε] ἐκρίθη ὀρθῶς ὁ C.D.F.G. ὀρθῶς ἐκρίθη ὁ E. 3. ποδαπῶς νομισθείη] ποταπὸς νομισθῇ A.H. ποταπὸς item C.G. ποταμὸς F. 5. ἔσται] ἔστι D. 6. τὴν—φύσιν] τῇ—φύσει H. 8. ἀνθρώπινον] ἀνθρώπειον C.F.G.

Dæmon, aberrantes animas qui sorte perenni
Obscurosque regis supraque infraque recessus.

2 Hæc deus egregius, vel potius dæmon fraudis ac doli architectus: quibus plane contraria naturalis ratio statuit, dum et animum purgare jubet, et sacrificiis improborum dæmonum gratiam opemque captare vetat, quod puram illi sinceramque mentem aggredi propter morum dissensionem minime soleant. Quod si prudentem eum, si æquæ mentis hominem esse merito judicarunt, qui a dæmonum sacrificiis religiose abstineret: qui suis oraculis ad improbis etiam litandum hortatur, qui tandem et qualis haberi debeat, tibi statuendum
3 relinquo. Cæterum hinc retro superiora repetenti tibi certo evidenterque constabit, cujusmodi natura moribusque fuerint, tum qui humanis victimis delectarentur, tum qui humanum genus eorum tyrannidi ex omni memoria manciparant. Nam si erit fortasse quispiam, qui hanc immolandorum hominum consuetudinem omni

δεδουλωμένοι. Εἰ δὲ λέγοι τις μὴ φαῦλον εἶναι τὸν
τῆς ἀνθρωποθυσίας τρόπον, ὀρθότατα δ' ὑπὸ τῶν πα-
λαιῶν τελεῖσθαι, ὥρα τοῖς νῦν καταμέμφεσθαι πᾶσιν,
ὅτι μηδεὶς ὁμοίως τοῖς πατράσιν εὐσεβεῖ. b

21 Εἰ δ' ἐμφρόνως οἱ καθ' ἡμᾶς τῆς ἀπηνοῦς καὶ ἀγρίας c
ὠμότητος τὴν ἀποστροφὴν ἐποιήσαντο, τῶν παλαιῶν
οὐδεὶς ἦν ἄρα σοφὸς, τοὺς πονηροὺς δαίμονας ταῖς ἀν-
θρωποκτονίαις μειλισσόμενος. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τυφλῷ,
φασὶ, δῆλον, ὡς οὔτε θεοὶ ἂν εἶεν, οὔτε δαίμονες ἀγαθοὶ,
οἱ πάλαι πρὸς τῶν ἐθνῶν ἁπάντων θεολογούμενοι, πορ-
2 ρωτάτω δὲ τοῦ ἀγαθοῦ ἐξῳκισμένοι. Διὸ καὶ ἐνδίκως
θεομάχοι τινὲς καὶ ἀσεβεῖς λεχθεῖεν, τὸν πάντα λυμην-
άμενοι βίον, ὧν ἐξ αἰῶνος οὐδεὶς ἢ μόνος ὁ Σωτὴρ καὶ
Κύριος ἡμῶν ὁ Χριστὸς τοῦ Θεοῦ πᾶσιν ἀνθρώποις τὴν d
φυγὴν προεξένησεν, εὐαγγελιζόμενος ὁμοῦ πάντας Ἕλλη-

a 9. λέγοι] λέγει C.G. 10. τὸν om. D. 12. τοῖς νῦν] τοίνυν A.H. b μηδεὶς] μηδὲν A.H. c 6. φασι om. A.H. ἂν εἶεν οὔ. δ. ἀ.] εἶεν ἂν ο. ἀ. δ. A.H. Mox πρὸ C.F.G. 12. ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ] ἡμῶν ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ A.H. vid. Hist. Eccl. II. 27. Sed Ἰησοῦς retinet H. ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ om. E. d 2. προεκήρυξεν] προεξένισεν B.D. προεξένησεν C.F.G. v. infra p. 178. c 4.

scelere purgabit, atque a veteribus sanctissime observatam esse defendet: erit sane quamobrem continuo posteros eorum universos reprehendat, quorum nullus hoc tempore ad priscam majorum suorum pietatem adhærescit.

21 Sin autem sano maturoque judicio, ab immani ac ferina crudelitate abhorrendum sibi ævi nostri homines putarunt; nullius profecto mentis fuit, quisquis e veteribus improbos dæmones hominum cæde placavit. Sed enim vel cæcus, ut aiunt, manifeste videat, nec deos, nec vero bonos dæmones eos fuisse, quotquot a cunctis olim gentibus deorum loco et nomine censebantur: sed potius ab eo quod bonum
2 est longissimo intervallo disjunctos, atque ejusmodi, quos jure et dei hostes, et impios propterea dixeris, qui genus vitamque hominum universam pessundederint. Atque istorum fugam odiumque nemo prorsus ex omni memoria, præter unum assertorem Dominumque nostrum Jesum Christum Dei filium, cunctis hominibus denuntiavit, quippe qui salutari evangelio patrii morbi medicinam Græcis pariter

νάς τε καὶ βαρβάρους θεραπείαν τῆς πατρικῆς νόσου, καὶ τῆς πικρᾶς καὶ παλαιοτάτης δουλείας ἐλευθερίαν· ἐφ' ἣν σπεύδειν ὁ τῆς εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως παρορμᾷ λόγος, μεγάλῃ τῇ φωνῇ τοῖς πᾶσιν εἰς ἐξάκουστον βοῶν, Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ ἕνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν. Καὶ πάλιν, Ἐξαγαγεῖν ἐκ δεσμῶν πεπεδημέ- p. 170
νους, καὶ ἐξ οἴκου φυλακῆς καθημένους ἐν σκότει. Ταῦτα γὰρ ἄνωθεν ἐκ παλαιοῦ τὰ θεῖα ὡς ἀληθῶς παρ' Ἑβραίοις ἐθέσπιζε λόγια, τὴν ἡμῶν τῶν πάλαι τυφλῶν τὰς ψυχὰς καὶ δαιμόνων πονηρῶν πολυπλόκοις δεσμοῖς πεπεδημένων ἀπολύτρωσιν εὐαγγελιζόμενα. Ὅθεν εἰκότως τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμοὺς πρὸς τοῦ σωτηρίου λόγου καταυγασθέντες, σώφρονές τε καὶ εὐλαβεῖς καὶ συνετοὶ γενόμενοι, καὶ πάντων ἐλεύθεροι κακῶν, οὔτε

d 5. παλαιοτάτης] παλαιτάτης D.G. 7. πᾶσιν] τοῖς πᾶσιν A.H. ἐξάκουστον] ἀκουστὸν A.H. Mox εἵνεκεν A.C.

p. 170. 3. ἐθέσπιζε] ἐθέσπιζον H. 6. πεπεδημένων] δεδεμένων A.H. 9. λόγου καταυγ.] καταυγ. λόγου A. καταυγασθέντας λ. H. λ. καταυγασθέντας F.G. 10. καὶ εὐλαβεῖς καὶ συνετοὶ] καὶ συν. καὶ εὐλ. A.E.H. γενόμενοι] γινόμενοι B.C.F.G.

ac barbaris omnibus attulit, simulque ab acerbissima vetustissimaque
servitute libertatem, ad quam contento cursu properare omnes evan-
gelicæ demonstrationis urget oratio, magna palam voce, quæque a
Isa. 61, 1. nemine non exaudiri possit inclamans, *Spiritus Domini super me, eo
quod unxerit Dominus me: ad annuntiandum mansuetis misit me, ut
mederer contritis corde, et prædicarem captivis indulgentiam, et clausis
Isa. 42, 7. apertionem.* Iterumque, *Educere ex vinculis compeditos, et de domo
carceris sedentes in tenebris.* Hæc enim divina sane Hebræorum
oracula superioribus retro sæculis cecinerunt, quibus futurum aliquando feliciter annuntiabant, ut cæcæ quondam mentes nostræ, atque intricatis sceleratorum dæmonum vinculis impeditæ constrictæque solverentur. Quare nos, utpote qui et mentis oculos jam salutaris doctrinæ radiis collustratos habeamus, et ad veram aliquando temperantiam, religionem, sapientiamque traducti, omniumque malorum acerbitate liberati simus, istis nunquam, quibus divini-

*θύσομεν, οὔτε δουλεύσομεν τοῖς τῶν ἐθνῶν νενομισμέ-
νοις θεοῖς, οἳ δὴ καὶ ἡμῶν τὸ πρὶν κατετυράννουν·* b
*ἀχθέντες δὲ καὶ προσαχθέντες ὑπὸ τῆς τοῦ Σωτῆρος
ἡμῶν διδασκαλίας τῷ μόνῳ καὶ ἀληθεῖ Θεῷ, τῷ δὴ καὶ
δεσπότῃ καὶ τροφεῖ, σωτῆρί τε καὶ εὐεργέτῃ, καὶ ἔτι
ποιητῇ καὶ δημιουργῷ, καὶ παμβασιλεῖ τῶν ὅλων, μόνον
τοῦτον ἀληθῆ Θεὸν ἡγησόμεθα, καὶ μόνῳ τὸ προσῆκον
ἀπονεμοῦμεν σέβας, μόνον γεραίροντες, καὶ μόνον αὐτὸν
εὐσεβοῦντες, οὐχ ᾗ τοῖς δαίμοσι φίλον, ἀλλ' ᾗ τῷ πρὸς
αὐτοῦ καταπεμφθέντι πάντων ἀνθρώπων Σωτῆρι διὰ*
4 *τῆς εὐαγγελικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας παραδέδοται. Ταύ-* c
*τῃ δὲ θεοσεβοῦντες διώξομεν καὶ ἀπελάσομεν ἑαυτῶν,
πολλοῦ δεῖ φοβηθησόμεθα, τοὺς πονηροὺς δαίμονας δι'*
[102] *ἁγνείας καὶ καθαροῦ τρόπου βίου τε σώφρονος καὶ παν-
αρέτου, τοῦ δὴ πρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διωρισμένου·
καθαρᾷ γὰρ μὴ δύνασθαι ψυχῇ πλησιάζειν διὰ τὸ ἀνό-*

b. *καὶ ἡμῶν τὸ πρὶν*] *τὸ πρὶν καὶ ἡμῶν* H. 4. *σωτῆρι*] *σωτηρίου* C. 8. *οὐχὶ*] *οὐχ ᾗ* A.B.H. *οὐχὶ* diserte D. Tum *ᾗ* B.C. 9. *ᾗ*] *ᾗ* A. Mox *πάντων ἀνθρώπων* om. A.H. 11. *τῆς* om. F. c. *ἀπελάσομεν*] *ἀπελάσωμεν* B.C.D.H. *καὶ* om. D. 2. *δεῖ*] *δὴ* C.H. 3. *ἀγνοίας*] *ἁγνείας* A. Viger. 5. *πρὸς τοῦ*] *τρόπου* A.H. Supra *τοῦ* om. H. 6. *καθαρᾷ γὰρ—χωρεῖν* om. B.

tatem gentes affinxere, quique nos etiam antea tyrannide sua oppressos tenebant, neque sacrificium faciemus in posterum, neque serviemus: sed propius tandem ad solum verumque Deum, Servatoris nostri præceptis, sic tanquam manu deducti, Deum, inquam, illum, hujus universitatis dominum simul atque nutricium, cujus providentia ac benignitate rerum salus omnium continetur, quique eas ut molitus unus atque architectatus est, sic easdem summo deinceps regit imperio; unum eum quoque verumque Deum esse credemus, uni justos honores tribuemus, unum sacro cultu omnique religionis officio prosequemur, idque non jam dæmonum ritu, sed eo tantum, quem nos evangelica voce missus ab eodem humani generis assertor edocuit.
4 Atque hoc genere pietatis exculti, tantum aberit, ut improborum dæmonum metu terreamur, ut eos potius integritate mentis, morum innocentia, vita denique castiore, atque ad omnem virtutem Servatoris nostri præceptis instituta procul abigamus atque expellamus.

μοιον ὡμολόγηται. Ἀλλ᾽ οὐδὲ μαντείας καὶ χρησμῶν δεησόμεθα, οὐδὲ σπλάγχνα ζώων διερευνήσομεν, οὐδέ τι τῶν διὰ δαιμονικῆς κινήσεως ἐνεργουμένων πολυ-
5 πραγμονήσομεν. Ὧν γὰρ ἕνεκα ταῦτα τοῖς πολλοῖς d σπουδάζεται, τούτων ἡμῖν ἀφίστασθαι μελετᾶν ὁ τοῦ Χριστοῦ λόγος διεστείλατο, μόνων δὲ ἐκείνων ἐφίεσθαι προὔτρεψε, περὶ ὧν ἀληθῶς μάντις μὲν οὐδεὶς οὐδὲ σπλάγχνα ζώων μηνύσει τὸ σαφὲς, αὐτὸς δὲ μόνος ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, ὁ ἐν τοῖς ἀληθινοῖς ἐνοικῶν σπλάγχνοις τῶν οἵων τε αὐτὸν δι᾽ ἄκραν ψυχῆς καθαρότητα ἔνδον ἐν ἑαυτοῖς χωρεῖν. Περὶ ὧν φησί που ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν, *Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεὸς, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός.*

6 Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἀπὸ τοῦ περὶ θυσιῶν τόπου ἀπε- p. 171
λεγκτικὰ τῆς τῶν δαιμόνων μοχθηρίας. Ἄκουε δ᾽ οἷα

c 7. ὡμολόγηται] ὡμολογεῖτο A.H. ὡμολογοῖτο E. 9. διερευνήσομεν] ἐρευνήσομεν A.H. d. σπουδάζεται] σπουδάζεσθαι D. ἀφίστασθαι] ἀφίσταται F. Supra τούτων om. H. 4. ἀληθῶς] ἀληθὴς H. 5. τὸ σαφὲς] τὸ om. H. 6. Λόγος] λόγος σαφέστατα H. 7. οἵων τε] οἷόν τε A.D.H. 8. ἔνδον] ἔνδυον F. et mox φασί. 10. ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπ.] καὶ ἐμπ. ἐν αὐτοῖς B.C.F.G. 12. τὰ ἀπὸ] τὰ om. A.H.
p. 171. 1. ἀπελεγκτικὰ] ἀπαγγελτικὰ B.F.G.

Illis enim ad puros sincerosque animos, propter dissimilitudinem aditum patere nullum, profani etiam hominis confessione liquet. Nihil etiam divinatione, deorumve responsis indigebimus, nec animantium exta rimabimur, nec ad eorum omnino quicquam, quæ sensibus dæmonum arte solent ac præstigiis illudere, curiosius atten-
5 demus. Nam quorum caussa genus hoc rerum vulgus hominum tanto studio consectatur, ab iis omni cura et animi provisione abstinendum nobis ac fugiendum Christi doctrina præcipit; sic ad ea tantum expetenda cohortatur, quorum certi plane verique nihil nec divinorum natio, nec animalium exta indicare possint: sed unum illud Dei Verbum, quod in veris eorum, qui propter summam animi puritatem ipsum capere interius complectique possunt, visceribus ac præcordiis habitat. De quibus in sacris literis sic alicubi loquitur.
2 Cor. 6, 16. *Inhabitabo in illis, et inambulabo inter eos: et ero illorum Deus, et ipsi*
6 *erunt mihi populus.* Sed hactenus istum Porphyrii de sacrificiis locum ad improbitatem dæmonum coarguendam persequuti simus.

περὶ τῶν αὐτῶν αὖθις ὁ τῆς Περὶ τῶν ἐμψύχων ἀποχῆς συγγραφεὺς ἱστορεῖ, διαρρήδην ὁμολογῶν τοὺς πονηροὺς δαίμονας ἐν σχήμασι πλείοσιν ἐντυπουμένους, καὶ παντοίας μορφὰς χαρακτηρίζοντας, λανθάνειν καὶ ἐξαπατᾶν τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων. Ἀγαθῶν γὰρ, φησὶν, ὑποδυόμενοι πρόσωπα, καὶ προσεταιριζόμενοι τὰ πλήθη διὰ τοῦ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἀνθρώπων ἐκκαίειν, τοὺς ἀνωτάτω θεοὺς ἑαυτοὺς ἐπιφημίζεσθαι βούλονται. Τοσοῦτόν τέ φησιν αὐτοὺς ἰσχῦσαι, b
ὡς ἀπατῆσαι καὶ τοὺς σοφωτάτους τῶν Ἑλλήνων ποιητὰς καὶ φιλοσόφους, οὓς καὶ ὁμολογεῖ τῆς τοῦ πλήθους γεγονέναι διαστροφῆς αἰτίους· ὅτι τε ἐξ αὐτῶν πᾶσα γοητεία συνέστη, καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν ἀνθρώποις δι' αὐτῶν προξενεῖται· ὅπως τε θεοὶ εἶναι βούλονται, δαίμονες ὄντες φαῦλοι· καὶ ὡς ἡ προεστῶσα αὐτῶν δύ-

a 5. πλείοσιν] πλείονας C.F.G. 6. παντοίαις μορφαῖς] παντοίας μορφὰς B.C.D.F.G. χαρακτηρίζοντας] χαρακτηρίζοντες H. 8. φησιν] vid. infra p. 172 b. ὑποδυόμενοι] ὑποδεικνούμενοι F. ὑποδεικνύμενοι G. 11. θεοὺς ἑαυτ.] θεοὺς om. C.F.G. ἐπινομίζεσθαι] ἐπιφημίζεσθαι B.C.G. ἑαυτῶν νομίζεσθαι E. νομίζειν H. b. φησὶν αὐτοὺς] αὐτούς φησιν A. φησὶν om. H. Supra βούλεται D. 3. καὶ] τε καὶ A.H. τις D. 5. ὅτι γε] ὅτι τε A.B.C.E.F.G.H. γοητεία] ἡ γοη. C.F.G. Tum σύνεστι B.C.F.G.

Nunc vero audi sis, quemadmodum ab iisdem præterea plerosque mortalium varia et multiplici formarum larvarumque specie clam in errorem ac fraudem impelli, citato sæpius opere De rerum animatarum abstinentia, idem ipse palam et aperte fateatur. Bonorum enim, inquit, vultum mentientes, blandeque multitudinem inflammandis hominum cupiditatibus illicientes, summorum ipsi deorum loco haberi censerique volunt. Et quidem eos tantum ait versutia potuisse, ut sapientissimos quoque Græcorum et poetas et philosophos deceperint, quos etiam vulgo errandi causam præbuisse confitetur. Quinetiam asserit, illorum ex præceptis universam præstigiarum artem esse conflatam, ab illis omnes voluptatis illecebras in hominum vitam profluxisse; eosdem, improbi dæmones cum sint, divinitatem affec-

ναμις δοκεῖ θεὸς εἶναι ὁ μέγιστος. Ταῦτα δὲ ὁ Πορφύριος πάντα τοῦτον ἱστορεῖ τὸν τρόπον· c

22 ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ "Οσαι δὲ ψυχαὶ τοῦ συνεχοῦς πνεύματος οὐ κρατοῦσιν, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ καὶ κρατοῦνται, διὰ τοῦτο ἄγονταί τε καὶ φέρονται λίαν, ὅταν αἱ τοῦ πνεύματος ὀργαί τε καὶ ἐπιθυμίαι τὴν ὁρμὴν λάβωσιν· αὗται δὲ αἱ ψυχαὶ, δαίμονες μὲν
2 καὶ αὐταὶ, κακοεργοὶ δ' ἂν εἰκότως λέγοιντο. Καί εἰσιν οἱ d
σύμπαντες, οὗτοί τε καὶ οἱ τῆς ἐναντίας δυνάμεως, ἀόρατοί τε καὶ τελείως ἀναίσθητοι αἰσθήσεσιν ἀνθρωπίναις. Οὐ γὰρ στερεὸν σῶμα περιβέβληνται, οὐδὲ μορφὴν πάντες μίαν, ἀλλ' ἐν σχήμασι πλείοσιν· ἐκτυπούμεναι δὲ καὶ χαρακτηρίζουσαι τὸ πνεῦμα αὐτῶν αἱ μορφαὶ, τοτὲ μὲν ἐπιφαίνονται, τοτὲ δὲ ἀφανεῖς εἰσιν· ἐνίοτε δὲ καὶ μεταβάλλουσι τὰς μορφὰς,
3 οἵ γε χείρους. Τὸ δὲ πνεῦμα, ᾗ μέν ἐστι σωματικὸν, παθητικόν ἐστι καὶ φθαρτόν· τῷ δὲ ὑπὸ τῶν ψυχῶν οὕτως δεδέσθαι, ὥστε τὸ εἶδος αὐτῶν διαμένειν πλείω χρόνον, οὐ μὴν

b 10. πάντα om. A.H. Supra δὴ H. pro δέ. c 4. πνεύματος] σώ πνεύματος D. 6. κεκράτηνται] καὶ κρατοῦνται B.C.D.E.F.G. Porph. 7. αἱ τοῦ] αἱ om. A.H. 10. αὐταί.] αὐταί δε A. αὐταὶ δὲ H. d 2. ἀόρατοί τε καὶ τελ.] om. A H. 5. πάντες μίαν] μίαν πάντες A.H. Tum ἀλλ' ἢ ἐν A.B.C.D.F.G. Steph. 6. δὲ καὶ] δὲ om. C.F.G. καὶ om. H. qui statim χαρακτηρίζουσι. 11. τὸ δὲ ὑπὸ—τὰ ὅμοια om. B. τῷ δὲ et mox τὴν ψυχὴν C. τὴν ψυχὴν οὕτω F.G. τῷ δὲ H.

tare, adeoque principem eorum virtutem maximum numen videri. Quæ omnia Porphyrius hunc in modum exequitur :

22 Porph. Abst. II. 38. Quæcunqne, inquit, animæ conjunctum sibi adhærentemque perpetuo spiritum usque adeo non superant, ut ab eo potius in plerisque omnibus superentur, eæ proinde si quando sese spiritus iracundia, et cupiditatum æstus atque impetus effuderit, miserandum in modum jactari solent. Et ejusmodi animæ, dæmones quidem ipsæ quoque, sed improbi ac malefici
c. 39 2 jure nominentur: qui omnes, perinde ut ii qui contraria sub virtute censentur, nec oculis, nec alio quovis humano sensu attingi omnino possunt. Neque enim aut solidum corpus, aut eandem omnes formam, sed plures inter seque distinctas figuras præ se ferunt. Porro suo singulæ spiritu certis propriisque notis expresso imagines modo apparent, modo evanescunt, modo vultum speciemque mutant, ii saltem qui deteriores
3 sunt. Jam vero spiritus ille, quatenus quidem corporeus est, mutationi quoque et corruptioni est obnoxius: quod autem ad animas idem sic alligatus constrictusque sit, ut suam eæ propterea speciem paulo diutius

ἐστιν αἰώνιον· καὶ γὰρ ἀπορρεῖν αὐτοῦ τι συνεχῶς εἰκός ἐστι ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
4 καὶ τρέπεσθαι. Ἐν συμμετρίᾳ μὲν οὖν τὰ τῶν ἀγαθῶν, p. 172
ὡς καὶ τὰ σώματα τῶν φαινομένων· τῶν δὲ κακοποιῶν, ἀσύμμετρα. Οἳ πλέον τῷ παθητικῷ νέμοντες τὸν περίγειον τόπον οὐδὲν ὅ τι τῶν κακῶν οὐκ ἐπιχειροῦσι δρᾶν. Βίαιον γὰρ ὅλως καὶ ὕπουλον ἔχοντες ἦθος, ἐστερημένον τε τῆς φυλακῆς τῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος δαιμονίου, σφοδρὰς καὶ αἰφνιδίους, οἷον ἐνέδρας, ὡς τὸ πολὺ ποιοῦνται τὰς ἐμπτώσεις·
[103] πῇ μὲν λανθάνειν πειρώμενοι, πῇ δὲ βιαζόμενοι.

5 Καὶ ἑξῆς ἐπιλέγει·

Ταῦτα δὲ καὶ τὰ ὅμοια ποιοῦσι, μεταστῆσαι ἡμᾶς ἐθέ- b
λοντες ἀπὸ τῆς ὀρθῆς ἐννοίας τῶν θεῶν, καὶ ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπιστρέψαι. Πᾶσι γὰρ τοῖς οὕτως ἀνομολόγως καὶ ἀκαταλλήλως γιγνομένοις αὐτοὶ χαίρουσι, καὶ ὥσπερ ὑποδύντες τὰ τῶν ἄλλων θεῶν πρόσωπα τῆς ἡμετέρας ἀβουλίας ἀπολαύ-

d 14. ἀπορρεῖν] ἀπορεῖν C.F.G. 15. εἰκός] εἰκότως A.H. Mox τρέφεσθαι Porph.
p. 172. 2. καὶ om. D. 3. κακοποιῶν] κακῶν A.H. οἳ] οἷον F.G. 5. ἐπιχειροῦσι δρᾶν] ἐπιχειροῦσιν δρᾶν H. 7. τῆς ἀπὸ τοῦ κρείττονος] τῆς φυσικῆς τῆς ἀπὸ τοῦ κρ. A.H. τῆς φυλακῆς τῆς ἀπὸ τ. κ. C.E.F.G.S. φυλακῆς D. 8. εὐδαιμονίας σφόδρας] δαιμονίας σφόδρα D.G. δαιμονίας σφοδρὰ C.F. σφόδρα item E. dedi δαιμονίου cum Porph. 11. ἑξῆς ἐπιλέγει] ἐπιλ. ἑξῆς A.H. b 3. ἐφ' ἑαυτοὺς] εἰς ἑαυτ. A.E.H. 4. ἀνομολόγως] ἀναλόγως E. γινομένοις] γιγνομένοις A. 6. τῆς] τὰ τῆς A.H. Mox ὑπολάβουσι D. ἀπολάβουσι F.

retineant, non est quidem ille sempiternus; (ejus enim continuo defluere
4 aliquid ac mutari verisimile est:) cæterum ut bonarum spirituus modicæ cujusdam ac justæ temperationis et magnitudinis est, quemadmodum et earum corpus, si quando nobis appareant, sic maleficarum nulla spiritus est corporisve proportio. Atque genus hoc dæmonum, ut in locis terræ vicinioribus cupiditatis explendæ caussa libentius frequentiusque versatur, nihil plane sceleris est quod moliri non soleat. Nam quod impotenti admodum, ac subdolo ingenio sit, quodque melioris ac divinioris dæmonis providentia careat, vehementes ac repentinos ut plurimum impetus habet insidiisque persimiles, partim ut facilius lateat, partim ut vi quod sibi propositum est extorqueat.

5 Et paucis interjectis:

Atque his, inquit, aliisque similibus machinandis hoc sequuntur, uti c. 40.
nos a recta sanaque de diis opinione dimotos ad sese traducant. Nam cum istis omnibus, in quibus nihil cohærentis et consentanei sit, præcipue delectentur, tum vero quasi aliorum deorum induti personam, vecordia

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ουσι, προσεταιριζόμενοι τὰ πλήθη, διὰ τοῦ τὰς ἐπιθυμίας
τῶν ἀνθρώπων ἐκκαίειν ἔρωσι καὶ πόθοις πλούτων καὶ δυνα-
στειῶν καὶ ἡδονῶν, κενοδοξίας τε αὖ, ἐξ ὧν στάσεις καὶ πό-
6 λεμοι φύονται, καὶ τὰ συγγενῆ τούτων. Τὸ δὲ πάντων
δεινότατον, ἐπαναβαίνουσιν ἐκ τῶνδε, καὶ τὰ ὅμοια ἀναπεί- c
θουσι καὶ περὶ τῶν μεγίστων θεῶν, μέχρι τοῦ καὶ τὸν ἄρι-
στον θεὸν τούτοις τοῖς ἐγκλήμασιν ὑπάγειν· ᾧ δὴ καὶ τετα-
ράχθαι φασὶ πάντ' ἄνω κάτω. Πεπόνθασι δὲ τοῦτο οὐκ
ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων
7 οὐκ ὀλίγοι. Ἡ δ' αἰτία δι' ἀλλήλων γέγονε. Καὶ γὰρ τῶν
φιλοσοφούντων οἱ μὴ ἀποστάντες τῆς κοινῆς φορᾶς εἰς τὰ
αὐτὰ τοῖς πλήθεσι συνέβησαν· καὶ πάλιν αὖ τὰ πλήθη σύμ-
φωνα ταῖς αὐτῶν δόξαις παρὰ τῶν δοκούντων σοφῶν ἀκούον- d
τα, ἐπερρώσθη φρονεῖν ἐπιμᾶλλον περὶ τῶν θεῶν τὰ τοιαῦτα.
8 Τὸ μὲν γὰρ ποιητικὸν καὶ προσεξέκαυσε τὰς ὑπολήψεις τῶν
ἀνθρώπων τῷ χρῆσθαι φράσει πρὸς ἔκπληξιν καὶ γοητείαν
πεποιημένη, κήλησίν τε ἐμποιῆσαι καὶ πίστιν περὶ τῶν ἀδυ-

b 10. κενοδοξίας] κενοδοξίαις F.G. c. ἀναπείθουσι καὶ περὶ] οὗτοι δὲ καὶ ἀναπ. περὶ B. καὶ om. F.G. 2. τοῦ] ποῦ A.H. om. B.C.D.F.G. 4. φασὶ] φησὶ D.F.G. ἄνω καὶ κάτω] καὶ om. A.B.E.H. Porph. 8. φιλοσοφούντων] φιλοσόφων D. d. ἐπερρώσθη] ἐπερρῶσθαι B.C.D.F.G. 2. ἔτι μᾶλλον] ἐπὶ μᾶλλον E.F.G. Porph. 3. καὶ προσεξέκαυσε] προεξέκαυσε H. 4. χρῆσθαι] χρόνῳ A.H. 5. πρὸς ἔκπληξιν] προσέπλεξεν A.H. πεποιημένη] πεποιημένην A.H. 6. κήλησιν] κίνησιν C. ἐμποιῆσαι] ἐμποιοῦσα A.H.

fruuntur nostra, hocque veluti lenocinio multitudinem illiciunt, dum hominum cupiditates inflammant, partim amoribus, partim divitiarum, imperiorum, voluptatum appetentia, partim denique æstu inanis gloriæ:
6 unde seditiones, bella, atque id genus cætera nasci solent. Quodque omnium longe indignissimum est, gradum ex his porro faciunt, ac similia facile de summis quoque diis persuadent, usque eo, ut deum etiam optimum iisdem criminibus probrisque subjiciant: quo uno præsertim omnia sursum ac deorsum acta confusaque esse aiunt. Enimvero non idiotas modo, sed etiam philosophorum non paucos hic morbus invasit; atque ita
7 quidem, ut sibi mutuo errandi occasionem præberent. Nam ut qui ex philosophis sese minus communi ab æstu subducerent, in eandem cum imperita multitudine sententiam opinionemque descendebant: sic multitudo rursus, cum ex iis qui sapientes habebantur cogitationibus suis consentaneas disputationes audiret, haustum semel de diis errorem magis
c. 41. 8 in dies magisque confirmabat. Siquidem poesis ipsa quoque novis hominum opiniones facibus accendebat, cum dictione ad admirationem præstigiasque comparata, nec ad titillandos modo permulcendosque sensus, verum etiam ad fidem rerum quæ verisimilitudinem prorsus omnem

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

νατωτάτων δυναμένῃ· δέον ἐμπέδως πεπεῖσθαι, ὅτι οὔτε τὸ ἀγαθὸν βλάπτει ποτὲ, οὔτε τὸ κακὸν ὠφελεῖ. Οὐ γὰρ θερμότητος, ὥς φησι Πλάτων, τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· οὐδὲ ψυχρότητος τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τοῦ ἐναντίου· οὕτως p. 173
9 οὐδὲ τοῦ δικαίου τὸ βλάπτειν. Δικαιότατον δὲ δήπου φύσει πάντων τὸ θεῖον· ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἦν θεῖον. Οὐκοῦν ἀποτετμῆσθαι δεῖ ταύτην τὴν δύναμιν καὶ μοῖραν τῶν δαιμόνων τῶν ἀγαθοεργῶν. Ἡ γὰρ βλάπτειν πεφυκυῖά τε καὶ βουλομένη ἐναντία τῇ ἀγαθοεργῷ· τὰ δ' ἐναντία περὶ τ αὐτὸ οὐκ ἄν ποτε γένοιτο.

10 Καὶ αὖθις,

Διὰ μέντοι τῶν ἐναντίων καὶ ἡ πᾶσα γοητεία ἐπιτελεῖται· τούτους γὰρ μάλιστα καὶ τὸν προεστῶτα αὐτῶν ἐκτιμῶσιν
11 οἱ τὰ κακὰ διὰ τῶν γοητειῶν διαπραττόμενοι. Πλήρεις γάρ b
εἰσι πάσης φαντασίας, καὶ ἀπατῆσαι ἱκανοὶ διὰ τῆς τερατουργίας. Διὰ τούτων φίλτρα καὶ ἐρωτικὰ κατασκευάζουσιν

d 7. πεποιημένην] δύναμιν ἢ δέον A. δύναμιν ἦν H. δυναμένην S. Hinc reddidi δυναμένῃ ex Porph. 8. ὅτι οὔτε] ὡς οὔτε A. 10. Πλάτων] ὁ Πλ. A. ὁ παῦλος H. 11. τοῦ ἐναντίου] τοὐναντίου B. οὐδὲ—ἐναντίου om. A.H.

p. 173. 1. τοῦ δικαίου] τοῦ om. B.C.F.G. 2. δήπου] δὲ δήπου B.C.F.G. Porph. 5. τῶν ἀγ. δαι.] τῶν δαι. τῶν ἀγ. A.H. Porph. 8. τὸ αὐτὸ] τοῦ αὐτοῦ C.F.G. 10. ἐπιτελεῖται] τελεῖται F. b. πλήρεις] πλήρης A.H. qui mox om. εἰσι. 2. ἀπατῆσαι] ἀπατῆς αἱ A. ἀπατῆσαν F. 3. διὰ τούτων] καὶ διὰ τοῦτο A. διὰ τοῦτο E. καὶ addit H.

excluderent faciendam potentissima uteretur. Sed verum profecto erat, hoc sibi constanter in animum inducere, nec a bono detrimenti, nec a malo adjumenti quicquam proficisci posse. Ut enim, quod ait Plato, nec frigefacere caloris est, sed contrarii; nec frigoris calefacere, sed
9 contrarii; sic neque nocere, justi esse potest: deus autem certe natura sua res omnes æquitate ac justitia superat, alioqui ne deus quidem esset. Quare vim istam, atque has nocendi partes a benignis ac beneficis dæmonibus removere omnino decet. Quod enim ad nocendum tam a natura, quam a voluntate comparatum sit, id cum benefico pugnare necesse est: contrariis autem pugnantibusque rebus nulla esse potest circa unum idemque consensio.

10 Et rursus. c. 41.

Infestorum, inquit, dæmonum artibus genus omne præstigiarum efficitur: illosque propterea, illorumque principem malefici homines maxime
11 venerantur. Quippe abundant enim isti vanis fictisque rerum imaginibus, c. 42.
eoque ad concinnandas insolentibus machinis fallacias aptissimi sunt. Horum igitur opera, amatorias illecebras nefarii dæmones moliuntur:

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

οἱ κακοδαίμονες· πᾶσα γὰρ ἀκολασία καὶ πλούτων ἐλπὶς καὶ
12 δόξης διὰ τούτων, καὶ μάλιστα ἡ ἀπάτη. Τὸ γὰρ ψεῦδος τούτοις οἰκεῖον· βούλονται γὰρ εἶναι θεοί, καὶ ἡ προεστῶσα αὐτῶν δύναμις δοκεῖν θεὸς εἶναι ὁ μέγιστος. Οὗτοι οἱ χαίροντες "λοιβῇ τε κνίσῃ τε," δι' ὧν αὐτῶν τὸ πνευματικὸν καὶ σωματικὸν πιαίνεται. Ζῇ γὰρ τοῦτο ἀτμοῖς καὶ ἀναθυμιά- c σεσι, ποικίλως διὰ τῶν ποικίλων, καὶ δυναμοῦται ταῖς ἐκ τῶν αἱμάτων καὶ σαρκῶν θυσίαις.

13 Διὰ δὴ τούτων ἀκηκόαμεν ὁμολογούντων, ὅτι μὴ μόνον οἱ παρ' Ἕλλησι ποιηταὶ προσεξέκαυσαν τὰς ὑπολήψεις τῶν ἀνθρώπων τὰς περὶ τῶν φαύλων δαιμόνων ὡς περὶ θεῶν καὶ ἀγαθῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ διατριβόντων οἱ περὶ θεοὺς δοκοῦντες σπουδαίως ἔχειν, οἳ καὶ αὐτοὶ οὐ θεοὺς ἀλλὰ πονηροὺς δαίμονας περιέ- d πoντες τὰ πλήθη καὶ τοὺς δήμους εἰς τὴν οἰκείαν πλά-
14 νην ἐξετραχήλισαν. Ὡμολόγησε γοῦν σαφῶς ὁ λόγος, ὡς ἄρα παρὰ τῶν δοκούντων σοφῶν ἀκούοντα περὶ θεῶν

b 5 καὶ πλούτων] πλούτων τε B.D.G. καὶ om. C. πλούτου γε F. 9. θεὸς] θεῶν B.C.F.G. 10. τε] τε καὶ C.F.G. Tum κνίσῃ A. pro κνίσσῃ. λοιβῆς τε κνίσσης τε H. c. τοῦτο] τούτοις τοῖς A.H. 4. γὰρ δὴ] γὰρ om. B.C. Viger. 6. προσεξέκαυσαν] προεξέκαυσαν H. 8. καὶ τῶν] καὶ περὶ τῶν C. d 3. οἰκείαν] ὁμοίαν A.H. ὡμολόγησε γοῦν] ὡμολόγησεν οὖν A.H.

a quibus scilicet cum impotentia voluptatum, spesque divitiarum et gloriæ
12 proficiscitur, tum in primis doli fraudisque omnis artificium. Horum enim proprium mendacium est, cum et omnes dii esse velint, et princeps eorum virtus summi numinis existimationem affectet. Illi enimvero sunt, qui et libationibus et nidore carnium delectantur, quo utroque spirituum corporumque genus saginatur. Vitam enim ut vaporibus exhalationibusque sustentat, idque modo pro eorum diversitate diverso, ita vires sanguinis carniumque nidore confirmat.

13 Sic igitur istos ingenue confitentes audivimus, præceptas hominum de improbis dæmonibus, perinde ac si dii bonique forent, opiniones vehementius non a Græcis modo poetis accensas fuisse, verum etiam ab iis, qui philosophiæ studia professi, æquiore ac propensiore erga deos animo viderentur, utpote qui non diis ipsi quoque, sed improbis dæmonibus colendis, præcipitem in errorem suum multitudinem
14 egerint. Enimvero disertis verbis Porphyrius fatetur, illam cum ex iis, qui sapientes habebantur, cogitationibus suis consentaneas

τὰ πλήθη σύμφωνα ταῖς αὐτῶν δόξαις ἐπερρώσθη φρονεῖν ἐπιμᾶλλον, ὡς περὶ θεῶν, περὶ τῶν μοχθηρῶν δαιμόνων. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐξ ἡμῶν κατηγορεῖται, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν τῶν ἀκριβέστατα τὰ οἰκεῖα μᾶλλον ἢ ἡμεῖς
[104]
15 εἰδότων. Ὁ γέ τοι αὐτὸς συγγραφεὺς οὐ παρέργως ὁμιλήσας τῇ τοὺς πολλοὺς λανθανούσῃ δεισιδαιμονίᾳ φησὶ τοὺς πονηροὺς δαίμονας βούλεσθαι εἶναι θεούς, καὶ ἀγαθῶν δόξαν ἔχειν παρὰ ἀνθρώποις, [ἥ τε προεστῶσα αὐτῶν δύναμις δοκεῖν θεὸς εἶναι ὁ μέγιστος.]

16 Τίς οὖν ἄρα ἡ προεστῶσα αὐτῶν τυγχάνει δύναμις p. 174
ὁ αὐτὸς πάλιν διασαφήσει, τοὺς ἄρχοντας τῶν πονηρῶν δαιμόνων λέγων εἶναι τὸν Σάραπιν καὶ τὴν Ἑκάτην· ἡ δὲ θεία γραφή, τὸν Βελζεβούλ. Ἄκουε δ' ὅπως καὶ περὶ τούτου γράφει ἐν τοῖς Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας.

b

23 Τοὺς δὲ πονηροὺς δαίμονας οὐκ εἰκῇ ὑπὸ τὸν Σάραπιν ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

d 6. ἐπερρώσθη] ἐπερρῶσθαι B.C.D.F.G. Supra δόξεσι D. 7. ἔτι μᾶλλον] ἐπὶ μᾶλλον E.F.G. 8. κατηγορεῖται] κατηγόρηται B.C.D.E.F.G. 10. εἰδότων] ἰδόντων A. 11. παρέργως] παρέργω B. 14. ἀνθρώποις] ἀνθρώπων H. ἥ τε] τίς τε ἡ A.H. qui pergunt προεστῶσα αὐτῶν δύναμις τυγχάνει ὁ αὐτὸς πάλιν. 15. δοκεῖν] δοκεῖ D.F.G. usque ad μέγιστος om. E.
p. 174. 3. λέγων εἶναι] εἶναι λέγων C.F.G. 6. τούτου] τούτων B.F.G. b 5. τοὺς δὴ] τοὺς δὲ A.C.H. Mox δαίμονας om. A.H.

disputationes audiret, in sua de nefariis dæmonibus sic tanquam de diis opinione magis in dies magisque confirmatam esse. Atque hæc non auctoritate sane testimonioque nostrorum arguuntur, sed ipsorum qui res suas penitus, ac longe quam nos certius enucleatiusque perviderant.
15 Siquidem ille ipse scriptor, qui non perfunctorie ac leviter fuerat in ea quæ vulgus latebat superstitione versatus, improbos dæmones asserit deos esse velle, bonorumque apud homines existimationem expetere; ac virtutem eorum principem summi numinis famam et nomen ambire.

16 Quænam porro sit virtus illa princeps, idem ipse declarat, improborum dæmonum principes Serapin atque Hecaten esse dicens, cum Beelzebud iis omnibus præesse scriptura divina testetur. Audi vero præterea, quemadmodum hac de re in suis De hausta ex oraculis Philosophia libris disserat.

23 Improbos dæmones, inquit, Sarapi subditos esse haud temere suspica-

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ὑποπτεύομεν, οὐδ' ἐκ τῶν συμβόλων μόνων ἀναπεισθέντες, ἀλλ' ὅτι τὰ μειλίγματα καὶ τὰ τούτων ἀποτρόπαια πρὸς τὸν Πλούτωνα γίνεται, ὡς ἐν τῷ πρώτῳ ἐδείκνυμεν. Ὁ c
αὐτὸς δὲ τῷ Πλούτωνι ὁ θεὸς, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα δαιμόνων ἄρχων, καὶ σύμβολα διδοὺς πρὸς τὴν τούτων ἔλασιν.

2 Οὗτος γοῦν καὶ τοῖς ἱκέταις ἐδήλωσεν, ὡς πᾶσι ζώοις ὁμοιούμενοι προσίασι τοῖς ἀνθρώποις· ὅθεν καὶ παρ' Αἰγυπτίοις καὶ παρὰ Φοίνιξι καὶ ὅλως παρὰ τοῖς τὰ θεῖα σοφοῖς ἱμάντες ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπιρρήσσονται, καὶ ζῶα προσουδίζεται πρὸ τῆς θρησκείας τῶν θεῶν· ἐξελαυνόντων τῶν ἱερέων τούτους διὰ τοῦ δοῦναι πνεῦμα, ἢ αἷμα ζώων, καὶ διὰ τῆς τοῦ ἀέρος d
πληγῆς· ἵνα τούτων ἀπελθόντων παρούσια τοῦ θεοῦ γένηται.

3 Καὶ οἶκος δὲ πᾶς μεστὸς, καὶ διὰ τοῦτο προκαθαίρουσι καὶ ἐκβάλλουσι τούτους, ὅταν θεὸν κατακαλῶσι. Καὶ τὰ σώματα τοίνυν μεστὰ ἀπὸ τούτων· καὶ γὰρ μάλιστα ταῖς ποιαῖς τροφαῖς χαίρουσι. Σιτουμένων γὰρ ἡμῶν προσίασι

b 7. οὐδ' ἐκ τῶν] ἐκ δὲ τῶν B.C.F.G. μόνον] μόνων B.C.D. om. H. 8. τὰ μειλ.] τὰ om. H. καὶ τὰ] κατὰ A.H. c 4. ἔλασιν] ἔλευσιν C.D.G. εὕρεσιν F. γοῦν] οὖν C.F.G. 5. ἱκέταις] οἰκέταις F.G. 7. παρὰ Φοί.] παρὰ om. B.C.F.G. 8. ἢ μάντεσι] ἱμάντες B.C.D.F.G. Vigeri margo. ἱμάντους E. 9. ἐν τοῖς] ἐν om. A.H. qui ἐπιρρήσεται pro ἐπιρρήσσονται. καὶ ζῶα—ἀποστῶσι om. B. προσουδίζεται πρὸ] προσουδίζοντα πρὸς D. προσουδίζονται πρὸς F.G. 11. τούτους] τοὺς A.H. d 4. τοῦτο] τοῦ C. 6. μεστὰ] μετὰ H. 7. καὶ γὰρ] γὰρ om. C.E.F.G. τροφαῖς] τροφαῖς αἷς D.F.G.

mur: quippe hanc ad opinionem non ejus tantum symbolis et insignibus adducti, sed etiam quod quæcunque vim eos vel conciliandi habent vel averruncandi, ad Plutonem omnia referuntur, quemadmodum libro primo ostendimus. Atqui idem prorsus qui Pluto deus iste est, eoque maxime dæmonibus imperat, certaque symbola tribuit, quibus averti depellique
2 possint. Ac suis quidem supplicibus aperuit, quo pacto animantium illi formam ac speciem mentiti homines convenirent: quo factum ut ab Ægyptiis ac Phœnicibus, et universe ab omnibus religionum peritis, et lora in templis disrumpi, et animantes ad pavimentum, antequam deorum sacris operentur, allidi soleant: itaque dæmones a sacerdotibus partim spiritu, partim animalium sanguine, partim aëris ipsius percussione
3 abiguntur, ut iis ejectis præsens deus interesse velit. Plenæ siquidem eorum sunt ædes universæ, quas ante propterea ipsis ejiciendis expiant, quoties diis supplicaturi sunt. Quinetiam eorundem plena sunt corpora, quod certo quodam ciborum genere præcipue delectentur. Itaque accumbentibus nobis non accedunt ipsi modo, sed etiam nostrum ad corpus adhærescunt; quæ caussa est quamobrem

καὶ προσιζάνουσι τῷ σώματι, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἁγνεῖαι, οὐ ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
διὰ τοὺς θεοὺς προηγουμένως, ἀλλ' ἵν' οὗτοι ἀποστῶσι.
Μάλιστα δὲ αἵματι χαίρουσι καὶ ταῖς ἀκαθαρσίαις, καὶ ἀπο-
4 λαύουσι τούτων εἰσδύνοντες τοῖς χρωμένοις. Ὅλως γὰρ ἡ
ἐπίτασις τῆς πρός τι ἐπιθυμίας, καὶ ἡ τοῦ πνεύματος τῆς
ὀρέξεως ὁρμὴ ἀλλαχόθεν οὐ σφοδρύνεται ἢ ἐκ τῆς τούτων p. 175
παρουσίας· οἳ καὶ εἰς ἀσήμους φθόγγους καὶ φύσας ἀναγκά-
ζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐμπίπτειν διὰ τῆς συναπολαύσεως τῆς
5 μετ' αὐτῶν γιγνομένης. Ὅπου γὰρ πνεύματος πλείονος
ὁλκὴ, ἢ τῆς γαστρὸς ἐξ ἡδυπαθείας πεπλησμένης, ἢ τῆς προ-
θυμίας δι' ἡδονῆς ἐπίτασιν ἐκφυσώσης καὶ πολὺ τὸ ἔξωθεν
σπώσης, ἐκεῖ παρουσία τῶν τοιούτων πνευμάτων σοι δηλού-
σθω. Ἄχρι τούτων τολμᾷ φύσις ἀνθρώπου εὑρίσκειν τὰς
περὶ αὐτῆς συνεστώσας παγίδας· καὶ γὰρ ὁ θεὸς ὅταν εἰσ- b
κριθῇ, πολυπλασιάζεται τὸ πνεῦμα.

6 Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν πονηρῶν δαιμόνων, ὧν φη-

9. προσιζάνουσι] προσικανοῦσι A.H. προσιζαίουσι F. Tum τὰ σώματα C.D.F.G. 12. αἵματι] αἵμασι B.C.F.G. 13. ἀπολαύουσι] ἀπολαύσεσι D. 14. ἐπίτασις] ἐπίστασις A.H. et sic infr.

p. 175. 2. ἢ ἐκ—οἳ om. B. qui mox ἀλλὰ καί. 5. αὐτῶν] αὐτοὺς C.F. Tum γιγν. A. 7. πεπλησμένης] πεπληρωμένης A.H. πεπρημένης B. πεπρήκης C.F.G. Tum καὶ τῆς F. 8. ἐκφυσώσης] ἐκ φύσεως ἧς A.H. 10. δηλούσθω] δηλούσθαι D. 11. ἀνθρώπου] ἀνθρώπων A.H. om. F. Mox ἴσ. αὐτὴν Vigeri margo. b. ὁ θεὸς] ὁ om. B.C.F.G. 3. ὧν] ὃν F.

lustrationes adhiberi consueverint, non utique propter deos potissimum,
sed potius ut dæmones recedere atque alio migrare cogantur. Cæterum
sanguine præsertim sordibusque capiuntur, quibus ut frui liceat, in eorum
4 qui rebus istis utuntur sese corpus insinuant. Nullus enim omnino motus
existit cupiditatis vehementior, nullus in spiritu appetitionis impetus, qui
aliunde quam ex eorum præsentia incitetur. Itaque homines ab iis in
obscuros aliquando sonos flatusque coguntur incidere, quod eadem ipsi
5 quoque delectatione perfruantur. Ubi enim abundat spiritus, sive quod
eo venter ob acriorem delectationis sensum impleatur, sive quod ardor
ipse atque æstus propter voluptatis vehementiam efflet simul interiorem,
simulque exteriorem densius copiosiusque ducat; ibi continuo spiritus
illos præsentes esse judicare certo possis. Atque hactenus humanæ naturæ laqueos in se necti solitos investigare fas est: tum enim vel maxime augeri spiritus ipse consuevit, cum in deum curiosius ac propius inquiritur.

6 Hæc ille de improbis dæmonibus, quorum principem Sarapin esse

σιν ἄρχοντα εἶναι τὸν Σάραπιν. Καὶ τὴν Ἑκάτην δὲ τούτων ἄρχειν ὁ αὐτὸς διδάσκει, λέγων οὕτως·

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Μήποτε οὗτοί εἰσιν ὧν ἄρχει ὁ Σάραπις, καὶ τούτων σύμβολον ὁ τρικάρανος κύων, τουτέστιν ὁ ἐν τοῖς τρισὶ στοιχείοις, ὕδατι, γῇ, ἀέρι, πονηρὸς δαίμων· οὓς καταπαύει ὁ θεὸς, ὁ ἔχων ὑπὸ χεῖρα. Ἄρχει δ' αὐτῶν καὶ ἡ Ἑκάτη, ὡς συνέχουσα τὸ τρίστοιχον.

Καὶ πάλιν φησίν, c

7 Ἓν χρηστήριον ἔτι παραθεὶς, ὅπερ αὐτὴ ἡ Ἑκάτη πεποίηται, καταπαύσω τὸν περὶ ταύτης λόγον·

Ἤδ' ἐγὼ εἰμι κόρη πολυφάσματος, οὐρανόφοιτος,
ταυρῶπις, τρικάρηνος, ἀπηνὴς, χρυσοβέλεμνος,
Φοίβη ἀπειροτεχνὴς, φαεσίμβροτος Εἰλείθυια,
[105] τριστοίχου φύσεως συνθήματα τρισσὰ φέρουσα·
αἰθέρι μὲν, πυρόεσσιν ἐειδομένη εἰδώλοις, d

b 5. δὲ τούτων—διδάσκει om. B.C.F.G. 7. ὁ Σαρ.] ὁ om. B.F.G. Mox διὰ om. B.C.D.F.G. ante τούτων. Vigerus in marg. γρ. τοῦτο αὐτῶν. διὰ τοῦτο H. τρικάρηνος] τρίκρανος A.H. τρικάρανος E. ἡ pro ὁ G. 10. καταπαύσει] καταπαύειν C. Mox ὁ om. B.C.D.F.G. c. πάλιν] αὖ B.C.D.F.G. ἓν χρ. ἔ. π.] ἔ. π. ἓν χ. A.B.C.F.G.H. 2. ἡ ἑκάτη] τῇ ἑκάτῃ A. 3. καταπαύσει] καταπαύσω A.B.C.H. Viger. 4. οὐρανόφοιτος om. C. 8. ἀπειροτέχνης] Inter alia ἀπειρολεχὴς Vigerus. Vid. Lobeck. Aglaoph. p. 225. 10. τριστοίχου φύσεως] τριστοι[χ] φύσει B. d. ἐειδομένη] εἰδομένη A. Tum εἰδώλοισιν H.

ait; sic tamen ut iisdem Hecaten etiam imperare doceat, hunc in modum.

Num forte, inquit, dæmones ii sunt, in quos Sarapis obtinet principatum, quorum propterea symbolum sit triceps ille canis, hoc est improbus dæmon, qui tribus in elementis, aqua, terra, et aëre versatur? quos utique deus ille, cujus in potestate sunt, sistit et cohibet. Cæterum iisdem etiam imperat Hecate, cujus videlicet numine triplex istud elementum continetur.

7 Ac rursus.

Institutæ, inquit, de Hecate disputationi finem imponam, si modo unum hoc præterea ejusdem responsum addidero.

Illa ego cœlestis varia sub imagine virgo,
Taurina, atque triceps, immitis, et aurea vibrans
Spicula, natorumque expers Diana, simulque
Fax Lucina hominum; cujus tria symbola, mundi
Terna elementa notant: ardentibus æthera formis

ἠέρα δ' ἀργεννοῖσι τροχάσμασιν ἀμφικάθημαι·
γαῖα δ' ἐμῶν σκυλάκων δνοφερὸν γένος ἡνιοχεύει. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

8 Οἷς ἐπιλέγει ὁ συγγραφεὺς σαφῶς, τίνες οἱ σκύλακες· ὅτι οἱ πονηροὶ δαίμονες, περὶ ὧν ἄρτι πεπαύμεθα λέγοντες. Τοσαῦτα μὲν δὴ καὶ ταῦτα. Περὶ δὲ τοῦ δαίμονας εἶναι πονηροὺς ἀληθῶς, ἀλλ' οὐδὲν ἀγαθὸν ἐπαγομένους, τοὺς παρὰ τοῖς πολλοῖς θεολογουμένους, φέρε ἔτι μᾶλλον διὰ πλειόνων κρατύνωμεν.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

p. 178 b

1 Ἱκανὰ μὲν καὶ τὰ προπαρατεθέντα συστῆσαι ἦν, ὅτι μὴ θεοί, μηδ' ἀγαθοὶ δαίμονες, πᾶν δὲ τοὐναντίον ὑπῆρχον οἱ παρὰ τοῖς ἔθνεσι κατά τε πόλεις καὶ χώρας ὡς θεοὶ τετιμημένοι· οὐ λυπεῖ δὲ ἐκ περιουσίας τὴν αὐτὴν

d 5. δ' ἐμῶν] δαίμων A.H. qui mox ἡνιοχεύων. δνοφερὸν Vigerus pro δνοφερῶν. qui supra in marg. ἴσ. γαῖαν ἐμ. 9. λέγοντες] λέγειν C.D.F.G. μὲν δὴ καὶ] μὲν δὴ περὶ τοῦ δαίμονας B.F.G. καὶ om. D. 10. τοὺς] τοῦ A.C.H. περὶ τοῦ D. 12. τοῖς πολλοῖς] τοὺς πολλοὺς F.G. τέλος δ^{ου} τόμου C.G.

p. 178. b 4. προπαρατεθέντα] παρατ. B.C.F.G. προστεθέντα D. 5. μὴ θεοί] μηθὲν C.D.F.G. om. B. μὴ θεὸς H. 7. τοὐναντίου F.

Exhibeo: passim candentibus aëra bigis
Insideo: terrasque regit tenebrosa meorum
Turba canum.

8 Hos autem canes improbos illos esse dæmones idem auctor manifeste declarat, de quibus, inquit, dicere paulo ante desiimus. Nos autem hic etiam gradu fixo, pluribus age deinceps, quotquot a plerisque omnibus deorum loco et nomine colebantur, nefarios vere dæmones, ac nullius plane boni auctores esse confirmemus.

LIBER QUINTUS.

PROŒMIUM.

1 Quanquam ea quæ adhuc a nobis disputata sunt, non jam aut deorum aut bonorum in dæmonum loco habendos illos esse omnes satis superque conficiunt, qui a gentilibus per urbes passim atque pagos tanquam dii colebantur: juvat tamen ultro plurium insuper

ὑπόθεσιν ἔτι μᾶλλον βεβαιώσασθαι πλείοσι καὶ δαψι- c
λεστέροις ἐλέγχοις τῆς τούτων ἀποδείξεως τὴν διὰ τῆς
τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εὐαγγελικῆς διδασκαλίας προξενη-
θεῖσαν ἅπασιν ἀνθρώποις ἐλευθερίαν τῶν πάλαι κακῶν
2 ἐκφαινούσης. Ἄκουε τοιγαροῦν αὐτῶν Ἑλλήνων ὁμο-
λογούντων ἐκλελοιπέναι αὐτῶν τὰ χρηστήρια, οὐδ᾽ ἄλ-
λοτέ ποτε ἐξ αἰῶνος ἢ μετὰ τοὺς χρόνους τῆς σωτηρίου
καὶ εὐαγγελικῆς διδασκαλίας τὴν ἑνὸς τοῦ παμβασιλέως d
καὶ δημιουργοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ γνῶσιν φωτὸς δίκην πᾶ-
3 σιν ἀνθρώποις ἀνατειλάσης. Αὐτίκα γοῦν μάλα ὅσον
οὐδέπω παραστήσομεν, ὡς ἄρα μετὰ τὴν ἐπιφάνειαν
αὐτοῦ καὶ θάνατοι τῶν δαιμόνων ἱστορήθησαν, καὶ τὰ
θαυμαστὰ καὶ πάλαι βοώμενα χρηστήρια διαλελοίπασιν.
4 Ἤδη δὲ καὶ πρότερον ἀποδέδεικται, ὅτι δὴ παῦλαν κα-

b 11. ἔτι μᾶλλον] ἔτι om. B.C.F.G. c 2. τὴν διὰ τῆς] τὴν et τῆς om. B. τῆς om. C.F.G. 6. ἄκουε τοιγαροῦν αὐτῶν Ἑλλήνων ὁμολογούντων ἐκλελοιπέναι] τοιγαροῦν Ἕλληνες ὁμολογοῦσιν ἐκλ. B.C.F.G. 7. οὐδ᾽] οὐκ B.C.D.F.G. 8. ποτε om. C.F.G. qui mox om. κατὰ τ. χ. τ. σ. καὶ cum B. κατὰ] μετὰ A.H. vid. p. 179. b 2. d 2. 9. εὐαγγ.] τῆς εὐαγγ. B.C.F. d. τὴν] τοῦ B.C.F.G. ἑνὸς θεοῦ καὶ σωτῆρος χριστοῦ πλατυνθείσης ἐν γῇ] ἑνὸς τοῦ παμβασιλέως καὶ δημιουργοῦ τῶν ὅλων θεοῦ γνῶσιν φωτὸς δίκην A.H. τοῦ παμβασιλέως καὶ δημιουργοῦ τῶν ὅλων θεοῦ γνώσεως E. 3. γοῦν μάλα ὅσον οὐδέπω] γοῦν ὅσον οὔπω B.C.F.G. 4. ἄρα] γὰρ A.H. 6. θαυμαστὰ καὶ om. B.C.F.G. 7. διαλελοίπασιν] διαλέλοιπεν B.C.F.G.

argumentorum vim ac pondus adjungere, quibus susceptæ quæstionis
ea magis magisque demonstratio confirmetur, quæ Servatoris nostri
evangelicæ doctrinæ beneficio allatam hominum generi a superiori-
2 bus malis liberationem in omnium oculis constituat. Audi ergo
deinceps, quemadmodum scriptores ipsi Græci, oracula sua ex omni
memoria tum denique primum defecisse fateantur, cum salutaris hæc
et evangelica unius Dei ac Servatoris nostri doctrina, ac summi nu-
minis ejusdemque rerum universarum domini pariter ac molitoris
3 cognitio, hominum animis cœpit solis instar illucescere. Et quidem,
statim post ejus adventum et dæmonum interitus celebratos esse, et
egregia illa totque pridem jactata sæculis oracula conticuisse, jam-
4 jam ostendemus. Sed quoniam demonstratum jam a nobis est, post

κῶν οὐδ᾽ ἄλλοτέ πω πρότερον ἢ μετὰ τὴν εὐαγγελικὴν
διδασκαλίαν εἰλήφασιν αἱ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὠμῶς
καὶ ἀνηλεῶς ἐπιτελούμεναι τοπρὶν ἀνθρωποθυσίαι· οἷς
ἐπὶ τοῦ παρόντος προσθεῖναι καλὸν, ὅτι μὴ μόνον ἐξ
ἐκείνου τὰ τῆς δαιμονικῆς ἀπέσβη δεισιδαιμονίας, ἀλλὰ
5 καὶ τὰ τῆς τῶν ἐθνῶν πολυαρχίας. Σχεδὸν γὰρ κατὰ
πᾶσαν πόλιν καὶ κώμην βασιλεῖς καὶ τυράννους το-
πάρχας τε καὶ δυνάστας τοπαλαιὸν ἦν ὁρᾶν, ἐθναρ- p. 179
χίας τε καὶ πολυαρχίας, δι᾽ ἃς ἐπὶ τοὺς κατ᾽ ἀλλήλων
πολέμους συνεχῶς ὁρμῶντες, δηώσεις τε χωρῶν καὶ
πόλεων πολιορκίας ἀνδραποδισμούς τε καὶ αἰχμαλωσίας
[107] τῶν πλησιοχώρων ἀεὶ καὶ διαπαντὸς ἐνήργουν, πρὸς τῶν
οἰκείων δαιμόνων ἐπὶ τὸν κατ᾽ ἀλλήλων πόλεμον ἐξοι-
6 στρούμενοι. Ὧν οὕτως ἐχόντων, ἐν ὁποίᾳ τότε συγχύ-

9. ἄλλοτέ πω πρότερον] ἄλλοτέ ποτε B.C.F.G. οὐδέ πω πρότερον ἄλλοτε H. 11. ὠμῶς καὶ om. B.C.F.G. 12. τὸ πρὶν ἀνθρωποθυσίαι] τῶν ἀνθρώπων θυσίαι B.C.F.G. 15. δεισιδαιμονίας] θυσίας B.C.D.F.G. τῶν ἐθ.] τῶν om. B.C.F.G. 16. πᾶσαν πόλιν] πόλιν πᾶσαν B.C.F.G. καὶ τυράννους τοπάρχας τε καὶ δυνάστας τοπαλαιὸν] τε καὶ τυράννους καὶ τοπάρχας πάλαι B.C.D.F.G.

p. 179. 2. δι᾽ ἃς] διὰ τοὺς B.C.D.F.G. qui om. ἐπὶ τοὺς et πολέμους. 3. ὁρμῶντες] ἐφορμῶντας B.C.D.F.G. δηώσεις] δηώσεις τε B.C.D.F.G. 5. ἀεὶ καὶ διαπαντὸς ἐνήργουν om. B.C.F.G. qui mox om. ἐπὶ τὸν et πόλεμον. ἀεί τε καὶ δ. H. 6. τῶν ἀνθρώπων προσ. D. 8. τότε om. F.

evangelicæ doctrinæ propagationem, tum demum nefariam illam et omni crudelitate teterrimam, quæ apud omnes olim populos gentesque regnabat, immolandorum hominum consuetudinem penitus abrogatam esse; abs re non fuerit, quemadmodum ab illo tempore, non diabolicæ modo superstitionis ritus, sed etiam distracti quondam ac multiplices gentium principatus extincti sublatique sint, hoc loco

Animorum dissidia per evangelicam doctrinam sublata.

5 subjungere. Nam in oppidis antea pagisque fere singulis reges, tyranni, toparchæ, ac dynastæ, adeoque, gentium varii ac distincti dominatus vulgo cernebantur, quorum ambitione cum homines mutuis sese bellis perpetuisque vexarent, tum regiones etiam urbesque diriperent, atque assidue vicinos circum populos in servitutem abducerent, familiarium utique et intestinorum dæmonum stimulis in
6 ejusmodi pugnas et dimicationes concitati. Quæ cum ita se habe-

σει κακῶν συμφορῶν τε ἐπαλλήλων ὁ πᾶς ἐνίσχητο
7 βίος, καὶ αὐτῷ σοι παραλείπω σκοπεῖν. Τούτων δὴ
οὖν ἀθρόως ἁπάντων ὁμοῦ σὺν τῇ πολυθέῳ πλάνῃ ἐκ- b
ποδὼν μεταστάντων οὐκ ἄλλοτε ἢ μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆ-
ρος ἡμῶν εἰς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν, πῶς οὐ χρὴ τὸ
μέγα μυστήριον τῆς ἀληθῶς σωτηρίου καὶ εὐαγγελικῆς
ἀποδείξεως ὑπερθαυμάζειν, δι' ἧς ἀθρόως κατὰ πᾶσαν
τὴν τῶν ἀνθρώπων οἰκουμένην προσευκτήρια καὶ ναοὶ
τῷ παμβασιλεῖ καὶ δημιουργῷ τῶν ἁπάντων καὶ μόνῳ
Θεῷ ἔν τε πόλεσι καὶ κώμαις βαρβάρων τε ἐθνῶν ἐν
ἐρημίαις ἀφιερωμένα συνέστη, βίβλοι τε καὶ ἀναγνώ- c
σματα, μαθήματά τε παντοῖα καὶ διδασκαλίαι, περὶ τῆς
εἰς ἄκρον ἀρετῆς καὶ τρόπου τοῦ κατὰ τὴν ἀληθῆ θεο-
σέβειαν παραγγέλματα περιέχουσαι, ἀνδράσιν ὁμοῦ καὶ

a 9. συμφορῶν—παραλείπω] συμφορῶν ὁ τῶν ἀνθρώπων ἐνίσχητο βίος, σοι καταλείπω B. καὶ συμφ. ὁ τῶν ἀνθ. ἐνίσχοιτο βίος, σοι καταλείπω C.F.G. καταλείπω D.H.V. Tum σκοπεῖν—ἦσαν πονηροὶ p. 180. c. om. B. 11. τούτων οὖν ἀθρόον ὁμοῦ F.G. δὴ om. D. qui mox ἀθρόων. b 2. οὐκ ἄλλοτε ἢ om. C.F.G. 3. εἰς] πρὸς D.F.G. 6. ἀθρόως om. C.D.F.G. 7. οἰκουμένην τῶν ἀνθρώπων H. προσευκτήρια καὶ ναοὶ] ναοὶ εὐκτήριοι C.D.F.G. Tum καὶ δημιούργῳ καὶ μ. τ. ἁπ. om. C.F.G. 8. καὶ μόνῳ τῶν ἁπ.] τῶν ἁπ. καὶ μόνῳ A.H. 10. τε ἐθνῶν] τε om. C. ἐθνῶν καὶ D.F.G. ἀφιερώμενα] ἀφιερούμενα A.H. om. C.F.G. qui mox om. μαθήματά τε et deinde καὶ διδ. παντοῖαι. c 2. διδασκαλίαι] διδασκαλεῖα A.H.V. 4. τε καὶ] ὁμοῦ καὶ A.E.H.

rent, cujusmodi tandem malorum et confertarum calamitatum perturbatione hominum vita jactaretur, æstimandum tibi ac statuendum
7 relinquo. Eadem vero, cum post nostri demum Servatoris adventum cum illo multiplicium deorum errore uno velut agmine profligata fuerint, quis non jure magnum hoc vere salutaris et evangelicæ demonstrationis mysterium summa cum admiratione suspiciat, per quam et tantam orbe passim universo per urbes, atque pagos, imo barbarorum etiam ac gentium solitudines oratoriorum ac templorum præpotenti rerum omnium regi, architecto, solique Deo dicatorum multitudinem videamus: et librorum, lectionum, doctrinarum, quibus perfectæ cumulatæque virtutis, morumque ad veram pietatem ac religionem conformandorum accommodata non modo

γυναιξὶ καὶ παισὶν εἰς ἐπήκοον παραδέδονται, νεκρὰ δὲ τὰ ἀπὸ δαιμόνων πάντα χρηστήριά τε καὶ μαντεύματα;

8 Οὐδέ τις εἰς τοσοῦτον ἀνθρώπων μέμηνε νῦν, ἐξ οὗπερ εἰς πάντας φωτὸς δίκην ἐξέλαμψεν ἡ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἔνθεος καὶ εὐαγγελικὴ δύναμις, ὡς τολμᾶν τῷ τοῦ φιλτάτου φόνῳ καὶ ταῖς δι' ἀνθρωποθυσιῶν σφαγαῖς τὰ φονικὰ καὶ φίλαιμα καὶ μισάνθρωπα δαιμόνια ἐξιλεοῦσθαι, οἷα πράττειν τοῖς πάλαι σοφοῖς τε καὶ βασιλεῦσι d

9 δαιμονῶσιν ὡς ἀληθῶς φίλον ἦν. Περὶ δὲ τοῦ μηκέτι δύνασθαί τι καὶ ἰσχύειν τοὺς φαύλους δαίμονας μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν εἰς ἀνθρώπους πάροδον, καὶ αὐτὸς ὁ καθ' ἡμᾶς τῶν δαιμόνων προήγορος ἐν τῇ καθ' ἡμῶν συσκευῇ τοῦτόν που λέγων μαρτυρεῖ τὸν τρόπον·

10 Νυνὶ δὲ θαυμάζουσιν, εἰ τοσούτων ἐτῶν κατείληφε τὴν πόλιν ἡ νόσος, Ἀσκληπιοῦ μὲν ἐπιδημίας καὶ τῶν ἄλλων

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

c 5. παραδέδονται] παραδεδόμεναι C.F.G. παραδεδόμενα D. παραδέδοται E. Mox C. om. πάντα. 8. μέμηνε] μέμνημαι C. qui pergit, νῦν μετὰ τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν διδασκαλίαν, ὡς τολμᾶν et sic F.G. ἐξ οὗ περ] ἐξ ὅτου περ E. 12. μισάνθρωπα] μισ. τε καὶ ἀπάνθρωπα A.H. d. τε καὶ] τε om. A.H. 2. τι καὶ ἰσχύειν] τι κατισχύειν A. μηκέτι ἰσχύειν C.F.G. 4. ἡμᾶς] ὑμᾶς C.F.G. Mox in marg. addit C. Πορφυρίου. 7. τοσούτων] τοσοῦτον A. εἰς τοσοῦτον H. τὴν πόλιν ἡ νόσος] ἡ νόσος τὴν πόλιν A.E.H. καὶ post μὲν addit A. 8. μὲν καὶ ἐπιδ. F.G.

viris, sed etiam mulieribus ac pueris præcepta tradantur, infinitam omnis generis copiam habeamus? Adde emortua penitus dæmonum

8 oracula et vaticinia conticuisse: adde, ex quo divina hæc et evangelica assertoris nostri virtus radiis suis hominum genus omne lucis instar illustravit, eo jam usque amplius furere neminem, ut carissimi cujusque sanguine, hominumque jugulatorum sacrificiis, illos cædis et cruoris avidos, et infestissimos humano generi dæmones placare conetur: qui tamen ritus omnium olim sapientium atque regum,

9 quos dæmonis utique furor agebat, animos occuparat. Et vero pessimorum dæmonum, ex quo hominum societatem Servator noster inierit, vim ac potestatem amplius nullam esse, vel ipsemet Porphyrius, magnus ætatis nostræ dæmonum patronus, in eo quod adversus nos conscripsit volumine his verbis testatum reliquit:

10 Et nunc mirum, inquit, ulli videatur, civitatem hoc morbo tot jam annos conflictari, cum Æsculapius cæterique dii hominum sese consuetudini

Jesus deorum turbam exterminavit.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ θεῶν μηκέτ' οὔσης. Ἰησοῦ γὰρ τιμωμένου, οὐδεμιᾶς τις θεῶν
δημοσίας ὠφελείας ᾔσθετο.

11 Ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς ὁ Πορφύριος. Εἰ δὴ οὖν
κατὰ τήνδε τὴν ὁμολογίαν Ἰησοῦ τιμωμένου οὐδεμιᾶς
τις θεῶν δημοσίας ὠφελείας ᾔσθετο, μηκέτ' οὔσης μήτ'
Ἀσκληπιοῦ ἐπιδημίας μήτε τῶν ἄλλων θεῶν, πόθεν δὴ p. 180
12 λοιπὸν τὸ ὡς περὶ θεῶν καὶ ἡρώων δόγμα; Τί γὰρ οὐχὶ
μᾶλλον τὰ τῶν θεῶν καὶ Ἀσκληπιοῦ κρατεῖ τῆς Ἰησοῦ
δυνάμεως; Εἰ δὴ ὁ μὲν θνητὸς, ὡς ἂν φαῖεν, ἄνθρωπος—
τάχα δ' ἂν εἴποιεν ὅτι καὶ πλάνος—οἱ δὲ σωτῆρες καὶ
θεοὶ, τί δῆτα τοίνυν πάντες ἀθρόως αὐτῷ Ἀσκληπιῷ
πεφεύγασι, τὰ νῶτα τῷ θνητῷ, καὶ πᾶσαν ἑξῆς ὑποχεί-
ριον τὴν ἀνθρωπότητα τῷ μηκέτ' ὄντι, ὡς ἂν εἴποιεν
13 αὐτοὶ, παραδεδωκότες; Ὁ δὲ καὶ μετὰ θάνατον παρὰ b

d 9. γὰρ] Χριστοῦ C.G. Χριστοῦ γὰρ F. 10. τις θεῶν δημοσίας] δημοσίας τις θεῶν A.E. τ. θ. ὠφελείας δημοσίας H. 11. ταῦτα] Ante h. v. inserit C. μὴ οὖν Ἀσκληπίου οὔσης ἐπιδημίας μὴ τ' ἄλ. et F.G. εἰ δὴ] ἤδη A. ult. ἐπιδημίας τε] τε om. A.E.H.

p. 180. 1. τὸ ὡς] τῷ ὡς H. qui infra δόγματι. 2. περὶ αὐτῶν δόγμα] περὶ αὐτῶν om. A.H. περὶ om. C.D.F.G. 3. τὰ Ἀσκληπίου καὶ τῶν θεῶν κρατεῖ τῆς Ἰησοῦ δυν.] τὰ τῶν θεῶν καὶ τὰ Ἀσκ. κρατεῖ πάσης οὐκ οὔσης δυν. A.H. τὰ τῶν θεῶν καὶ Ἀσκ. E. 6. σωτῆρες καὶ θεοὶ] θεοὶ καὶ σωτῆρες H. 7. πῶς οὖν] τί δὴ τὰ τοίνυν A.H. τί δῆτα τοίνυν E.V. 8. πεφεύγασι] προσφεύγουσι E. 9. τὴν ἀνθρωπότητα] τὰ ἀνθρωπότατα F. b. θάνατον] τὸν θ. A.E.H. 2. παρὰ πᾶσι—μετὰ θάνατον om. H.

consortioque subduxerint? Ex quo enim Jesus coli cœptus est, communem ac publicam deorum opem nemo sensit.

11 Hæc ille verbis totidem. Si ergo vel istius confessione, nihil, ex
quo Jesum colere cœperunt, communis ac publicæ deorum opis quis-
quam expertus est, Æsculapio simul ac reliqua numinum turba ex
hominum societate summota: unde tandem vana de illis tanquam de
12 diis aut heroibus subrepsit opinio? Quidni enim potius Æsculapii
cæterorumque vis deorum, Jesu potestatem ac numen evertit? Enim-
vero, si homo ille tantum est, ut ipsi garriunt, morti obnoxius; (im-
postorem forte ac circulatorem etiam addiderint) hi contra servatores
ac dii; qui fieri potuit, uti fugam simul omnes cum Æsculapio ca-
pesserent, mortalique homini, quique nullus, ut blaterant, omnino
jam sit, non terga darent ipsi modo, sed etiam humanum genus
13 quasi vinctum deinceps constrictumque traderent universum? At

πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὁσημέραι διαιωνίζει τιμώμενος, ἄντικρυς τῆς μετὰ θάνατον ζωῆς τὸ ἐναργὲς καὶ ἔνθεον τοῖς
14 οἵοις τε συνορᾶν ἐπιδεικνύμενος. Ἀλλὰ καὶ εἷς ὤν, καί, ὡς ἄν τις ὑπολάβοι, μόνος, τὸ πλῆθος τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην θεῶν ἐλαύνει, καὶ τάς γε τιμὰς αὐτῶν ἀθετῶν κρατεῖ, ὡς τοὺς μὲν θεοὺς μηκέτ' εἶναι, μηδ' ἐνεργεῖν, μηδέ πη παραφαίνεσθαι, μηδὲ συνήθως ταῖς πόλεσιν ἐπιδημεῖν, ὅτι μὴ θεοὶ δαίμονες δ' ἦσαν πονη- c
ροί· μόνου δὲ αὐτοῦ καὶ τοῦ καταπέμψαντος αὐτὸν Θεοῦ τῶν ὅλων αὔξειν ὁσημέραι τὰς τιμάς, καὶ εἰς μεῖζον
15 ἀρετῆς καθ' ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἐπιδιδόναι. Δέον ἔμπαλιν τοὺς μὲν θεούς, εἰ δή τινες ὄντως ἦσαν τῶν ἐπὶ γῆς κηδεμόνες, τοῦ μὲν ἄρδην μεταστήσασθαι τὴν πλάνην, εἰ ἄρα τις ἦν, αὐτοὺς δὲ τὰς ἐξ αὐτῶν θεραπείας τε καὶ ὠφελείας ἀφθόνως τοῖς πᾶσιν ἐμπαρέχειν.

b 6. ὑπολάβοι] ὑπολάβη C. 8. αὐτῶν ἀθετῶν] αὐτῶν καὶ C.F.G. 10. ποι] πη C.D.F.G. 11. μὴ] μὴ δὲ A.H. c. δ' ἦσαν] δ' om. F. 3. μεῖζον ἀρεταῖς] μείζονα ἀρετῆς A.H. Hoc item B.D.F.G. 5. ὄντως] ὄντες B.C.F. 6. τῶν ἐπὶ] τοῖς ἐπὶ H. 8. τε καὶ] τε om. B.C.F.G. 9. ἐμπαρέχειν] παρέχειν B.C.D.F.G.

vero Jesus ille noster, hoc ipso sane, quod etiam post obitum inter omnes populos nominis sui cultum quotidie propagare pergit, clarissimum vereque divinum iis, qui modo intueri possunt, vitæ post mor-
14 tem suæ objicit argumentum. Ille igitur, unus ipse cum sit, atque ut suspicari quis forte queat, plane solus, immensam illam tot deorum toto quondam orbe dominantium multitudinem exterminat, eaque potestate ipsorum honorem et cultum contemptui ludibrioque subjicit, ut nec ulli amplius dii sint, nec virium quicquam habeant, nec uspiam vel leviter appareant, nec in civitatum conventus, ut olim, sese amplius inferant, utpote qui non dii, sed mali dæmones essent: contra vero Christi unius duntaxat, ejusque a quo missus est Dei rerum omnium præpotentis veneratio magis in dies ac magis augeatur, novaque cum accessione dignitatis, radices in populorum om-
15 nium mentibus agat altiores. Oportebat utique deos illos potius, si qui rerum humanarum vere curam haberent, nascentem illius errorem, si quis existebat, funditus extirpare, opis vero auxiliique sui

16 Νυνὶ δὲ τοῖσδε καὶ τοῦτ' ἐπικεχείρηται μὲν πολλάκις, διὰ τῶν κατὰ χρόνους ἀρχόντων τὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν κραταιοτάτην πολεμησάντων διδασκαλίαν· ἄπρακτον d δ' ὅμως εὕροντο τῆς ἐγχειρήσεως τὸ τέλος, ὑπερνικώσης [108] τοὺς πάντας ἀεὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐνθέου δυνάμεως, καὶ πάσας τὰς κατὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἐπαναστάσεις καθαιρούσης, αὐτούς τε ἐλαυνούσης· δαίμονας μὲν ἀληθῶς φαύλους ὄντας, ψευδῶς δὲ νενομισμένους εἶναι θεοὺς ἢ καὶ ἀγαθοὺς δαίμονας.

2 Οἵδε γοῦν περίγειοί τινες ὄντες καὶ καταχθόνιοι, τόν p. 181 τε ἐπὶ γῆς βαρὺν καὶ ζοφερὸν ἀέρα περιπολοῦντες, καὶ τὸ σκότιον καὶ γεῶδες οἰκητήριον ἔχειν κατακεκριμένοι δι' ἃς ὕστερον ἀποδώσομεν αἰτίας, τάφοις νεκρῶν καὶ

c 10. ἐπικεχείρηται] ἐπικεχείρισται C.F.G. Tum μὲν om. B. 12. κραταιότατα] κραταιοτάτην A.B.C.H. d. εὕραντο] εὕροντο A.H. 2. τέλος] γένος B. Supra τὸ om. H. 3. ἀεὶ] αἰεὶ B.C.F.G. ἐνθέου om. B.C.F.G. Mox αὐτοῦ om. C. 5. τῶν πονηρῶν δαιμόνων ἐπαναστάσεις καθαιρούσης· δαίμονας μὲν ἀληθῶς] τῶν π. δ. om. G. καθαιρούσης· τοὺς δαίμονας τε ἐλαυνούσης ἀληθῶς B C.F.G. Mox εἶναι om. B.F.G. 6. αὐτούς τε] αὐτοὺς δὲ H.

p. 181. 3. Οἵδε γοῦν] οἵ γε οὖν F. 4. γῆς] γὴν H. 6. σκότιον καὶ γεῶδες] σκότειον καὶ γαιῶδες A. σκότειον H. ἔχειν κατακεκριμένοι] κατακριθέντες B.C.D.F.G.

16 liberalem ac prolixam omnibus copiam facere. Atqui id conati quidem sæpissime illi sunt, cum varios variis temporibus imperatores ad Servatoris nostri doctrinam viribus omnibus oppugnandam inflammarent. Sed inani plane irritoque conatu, quod divinum illud assertoris nostri numen illustrem semper ex omnibus victoriam reportarit, cunctosque pessimorum dæmonum adversus doctrinam suam impetus dissiparit, imo dæmones etiam ipsos, qui vere improbi dæmones cum essent, falso tamen pro diis bonisque dæmonibus habebantur, expulerit.

2 Enimvero cum circa graviorem hunc, qui a terra proxime abest, et caliginosum aërem, utpote omnino terreni volutarentur, atque ad tenebricosum hoc et terrestre domicilium ob eas quæ paulo post a nobis afferentur caussas damnati essent; adeoque ad tumulos, busta,

μνήμασι καὶ πάσῃ τῇ μυσαρᾷ καὶ ἀκαθάρτῳ ὕλῃ ἐμφι- b
λοχωροῦντες, αἵμασί τε καὶ λύθροις καὶ παντοίων ζῴων
σώμασι τῇ τε ἐκ τῶν ἀναθυμιωμένων καὶ ἀπὸ τῆς γῆς
ἐξατμιζομένων ἀναδόσει χαίροντες, οἵ τε τούτων ἄρχοντες
ἀέριοί τινες ὑπάρχοντες, ἢ καὶ καταχθόνιοι δυνάμεις,
ἐπεὶ κατέμαθον τὸ ἀνθρώπινον γένος κάτω που περὶ
νεκρῶν ἀνδρῶν θεοποιίαν ἰλυσπώμενον, θυσίαις τε καὶ
κνίσαις ταῖς δὴ μάλιστα αὐτοῖς κεχαρισμέναις διὰ πά- c
σης σπουδῆς ἐκπονούμενον, ἐγγύθεν ἔφεδροι καὶ συνερ-
γοὶ τῆς πλάνης παρῆσαν, τοῖς τῶν ἀνθρώπων κακοῖς
ἐπεντρυφῶντες, καὶ τοὺς ἠλιθίους τὰς ψυχὰς εὐχερῶς
ἀπατῶντες κινήσεσί τε ξοάνων, ἃ δὴ ἐπὶ τιμῇ τῶν
κατοιχομένων ἀνδρῶν πρὸς τῶν παλαιῶν ἀφιέρωται,
καὶ ταῖς διὰ χρησμῶν φαντασίαις, θεραπείαις τε σωμά-
των, ἃ διὰ τῆς οἰκείας αὐτῶν ἐνεργείας ἀφανῶς αὐτοὶ

b. φιλοχωροῦντες] ἐμφιλοχωροῦντες B.C.F.G. 2. παντοίων ζῴων] παντοίοις ζῴοις H. 3. τῇ τε] τήν τε A.H. 4. ἀπὸ τῆς] τῆς om. A.B.C.F.G.H. ἐξατμιζομένων] ἐξατμιζόντων B. ἀναδόσει] ἀνάδοσιν A.H. 6. ὑπάρχοντες ἢ καὶ καταχθόνιοι om. A.H. καταχθονίαι in fœm. præbet C. 7. ἀνθρώπινον] ἀνθρώπειον B.C.F.G. 8. ἀνδρῶν] ἀνθρώπων B.C.D.F. θεοποιίαν] θεοποιεῖν H. 9. κνίσσαις] κνίσαις A.B.H. Mox δὲ C.G. pro δή. 10. αὐτῶν D. c 3. ἐπεντρίβοντες] ἐπεντρυφῶντες B.C.D.F.G. 4. καὶ τὰς] καὶ om. B.C.D.F.G. 5. εὐχερεῖς] εὐχερῶς B.C.D.F.G. κινήσεσί τισι τῶν] κινήσεσί τε B.C.F.G. τισι om. H. 7. ἀφιέρωται] ἀφιέρωτο A.H. 8. χρησμῶν] τῶν χρησμῶν H. 9. δαιμονικῆς post αὐτῶν om. A.H. 10. ἀφανῶς] ἐμφανῶς F.G.

ac reliquam id genus funestam impuramque materiam adhærescerent, et sanguine ac sanie, omnisque generis animantium corporibus, nec non rerum odoratarum suffitu ac vapore delectarentur; simulque eorum principes, sive aërias quasdam, sive terrenas potestates vocare malis, cum genus humanum indignissima hominum mortuorum consecratione occupatum, sacrificiis ac nidore carnium, quibus isti rebus tantopere delectantur, omni studio vacare animadverterent: illico præsto adesse, fovendo errori operam navare suam, hominum malis incumbendo, ac stolidos facilesque animos nescio quibus simulacrorum, quæ veteres in defunctorum honorem consecrarant, motibus in fraudem inducendo. Quibus et oraculorum speciem, et curationum inanem fucum addebant, cum illa ipsa corpora, quæ occulta vi male

λυμαινόμενοι, πάλιν οἱ αὐτοὶ διὰ τῆς ἐξ αὐτῶν ἀνέσεως
2 ἐλευθέρους παθῶν ἠφίεσαν. Δι' ὧν ἐπὶ μᾶλλον κατὰ d
κρημνῶν ἔφερον τοὺς δεισιδαίμονας, ὡς αὐτοὺς εἶναι
νομίζειν ποτὲ μὲν οὐρανίους δυνάμεις καί τινας ἀληθῶς
θεούς, ποτὲ δὲ τὰς τῶν τεθεοποιημένων ἡρώων ψυχάς.
3 Ἐντεῦθεν γοῦν ἤδη μείζων τις εἶναι καὶ σεμνοτέρα τοῖς
πολλοῖς ἐνομίζετο ἡ τῆς πολυθέου πλάνης ὑπόληψις,
μεταβαινούσης τῆς διανοίας ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἐπὶ τὸ
ἀφανὲς τῶν ἐγκρυπτομένων τοῖς ξοάνοις, καὶ τὴν πλά-
4 νην κραταιότερον ἐπικυρούσης. Οὕτω δῆτα λοιπὸν οἱ
περίγειοι δαίμονες, οἵ τε ἀμφὶ τὸν ἀέρα κοσμοκράτορες
καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ὅ τε ἐπὶ πᾶσιν αὐτοῖς
τῆς κακίας ἐξάρχων, θεῶν οἱ μέγιστοι παρὰ τοῖς πᾶσιν
ἐνομίζοντο· ἥ τε τῶν πάλαι νεκρῶν μνήμη τῆς μείζονος
5 ἠξιοῦτο θεραπείας. Ὧν τὰς μὲν τῶν σωμάτων ἰδέας οἱ p. 182

d. τῶν παθῶν] τῶν om. A.H. ἔτι] ἐπὶ C.D.F.G. 2. κατὰ κρημνῶν] τῶν κριμνῶν B. 3. ποτὲ] τότε A.H. et sic infra. 6. γοῦν ἤδη om. B.C.F.G. καὶ σ. τ. π. εἶναι] εἶναι κ. σ. τ. π. A.B.C.F.G.H. σεμνοτέρα] σεμνότερος C.F.G. 7. πολλοῖς] πάλαι B.C.D.F.G. Tum εἶναι om. D. 10. ἐγκρυπτομένων] ἐγκεκρυμμένων C.F.G. 11. τὴν πλάνην] τῇ πλάνῃ A.H. τὴν om. B.C.F.G. ἐπικυρούσης] ἐπικουρούσης A.H. Tum οὕτο H. 12. δῆτα] δὴ B.C.D.F.G. 15. οἵ τ'] ὅ τ' B.C.F.G.H. ult. πάλαι] παλαιῶν A.H.
p. 182. 1. οἱ τῶν] αἱ B.C.D.G. οἱ om. H.

torquebant, iidem remotis maleficiis omni postmodum vexatione libe-
2 rarent. Atque hæc sunt, quibus homines adeo præcipites agebant,
ut eos modo cœlestes quasdam esse virtutes, modo vera numina, in-
terdum etiam heroum illorum animos putarent, quos deorum in loco
3 numeroque posuissent. Nam ita demum plerisque sane paulo ho-
nestior et illustrior erroris hujus, deorum multitudinem invehentis,
species fore videbatur, cum a rebus istis quæ sub aspectum cadunt,
ad ignotam et obscuram eorum qui in simulacris delitescebant natu-
ram cogitatio traduceretur, sicque novum superstitioni robur adjun-
4 geret. Hac via terreni dæmones, quique hunc aërem insidebant
Eph. 6, 12. mundi principes, ac spiritalia nequitiæ, quique cæteris ad improbita-
tem ac malitiam omnem præibant, summorum sibi numinum opinio-
5 nem apud omnes compararunt. Quo factum, ut hominum sensu
pridem vitaque carentium memoria prolixioribus officiis coleretur,

τῶν κατὰ πόλεις ἀφιερωμένων εἰκόνων φέρειν ἐδόκουν
τύποι, τὰς δὲ ψυχὰς καὶ τὰς ἐνθέους καὶ ἀσωμάτους
δυνάμεις οἱ φαῦλοι δαίμονες καθυπεκρίνοντο διὰ πολ-
λῆς τερατοποιίας· καὶ αὐτῶν ἤδη τῶν θεραπευόντων καὶ
ἱερωμένων αὐτοῖς ἐπὶ τὸ μεῖζον ἀεὶ τὸν ἐκ τῆς φαντασίας
τύφον ἀπαγόντων, καὶ δὴ καὶ γοητικαῖς κακοτεχνίαις τὰ
πολλὰ συσκευαζόντων, τῆς καὶ τούτων διδασκαλίας
αὐτῶν πάλιν τῶν φαύλων δαιμόνων τοῖς θεραπεύουσι
προκαταρξάντων. Οἵδε γοῦν καὶ τῆς ἀρχεκάκου γοητείας
παντὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ κατέστησαν αἴτιοι, ὥσπερ- b
οὖν ὁ πρὸ τούτου διήλεγξε λόγος.

3 Τούτων τοιγαροῦν τῶν μοχθηρῶν καὶ περιγείων δαι- c
μόνων, τῶν τε ἀερίων καὶ καταχθονίων πνευμάτων, οὓς
κοσμοκράτορας καὶ πνευματικὰ πονηρίας ἀρχάς τε καὶ

ἀφιερωμένων] ἀφιερουμένων A.H. ἀφιερώμεναι B.C.D.F.G. εἰκόνων φέρειν] εἰκόνες ἔφερον. τὰς δὲ B.C.D.F.G. 4. τῆς τερατοπ.] τῆς om. B.C.D.F.G. 5. καὶ ἱερωμένων] καὶ om. H. 6. ἀεὶ] αἰεὶ B.C.F.G. 7. τύφον] τύπον B.C.F.G. Mox ἐπαγόντων B.D.F.G. γοητικαῖς κακοτεχνίαις] γοητείαις B.C.F.G. 8. συσκευαζομένων] συσκευαζόμενοι A.H. συσκευαζόντων B.C.D.F.G. Tum καὶ τῆς ni fallor B. 9. αὐτῶν om. B.C.D.F.G. Tum φαύλων om. C.F.G. Mox τῶν δαιμόνων καταρξάντων B.C.F.G. 11. οἵ γε] οἵδε A. οἵδε B.C.H. οἱ δὲ D.F.G. γε ισ. del. Viger. in marg. b. κατέστησαν] κατεστήσαντο B. c 2. οὓς] τοὺς A.H. 3. πνευματικὰς] πνευματικὰ A.B.C.D.G.H. Vid. Ep. Ephes. vi. 12. Tum τῆς πονηρίας H.

cum eorum et corporis speciem imaginum per urbes consecratarum figuræ repræsentare viderentur, et animos ac divinas incorporeasque virtutes multa præstigiarum vi pessimi dæmones mentirentur. Adde porro, qui eorum sese religionibus sacrisque devoverant, novam in dies atque ampliorem vanæ superstitionis pompæ speciem addidisse, ac veteratoriis maleficisque artibus fucum passim hominibus fraudemque fecisse. Quas etiam ad res cultoribus clientibusque suis facem improbi dæmones præferebant, quos utique fascinationis illius, quæ malorum omnium caput fuit, quæque humanum genus pervasit universum, artifices extitisse superiori disputatione ostendimus.

3 Ergo tam scelerati isti ac terrarum accolæ dæmones, quam vel
aërii vel terreni spiritus, quos mundi rectores, ac spiritales nequitiæ Eph. 6, 12.
principatus atque potestates divinæ literæ nuncupant, cum modo bo-

ἐξουσίας οἱ θεῖοι λόγοι προσαγορεύουσι, τοτὲ μὲν εἰς ἀγαθοὺς δαίμονας ὑποκρινομένων, τοτὲ δὲ εἰς οὐρανίους θεοὺς σχηματιζομένων, καὶ πάλιν ἄλλοτε εἰς ἥρωας [109] μεταμορφουμένων, ἔστι δ' ὅπη ἄντικρυς διὰ τῶν δρωμένων τῆς μοχθηρίας τὸ δεῖγμα παραφαινόντων, εἰκότως πολὺς ὁ πλάνος ἀνθρώποις ἔτι μᾶλλον ἐπῄει· τῶν μὲν θεοὺς εἶναι, τῶν δὲ ἥρωας καὶ δαίμονας ἀλλ' οὐ θεοὺς ὑπάρχειν ὁμολογούντων· καὶ τῶν δαιμόνων τοὺς μὲν d ἀγαθοὺς ἐπιφημιζόντων, τοὺς δὲ φαυλοὺς ἐπικαλούντων, πλὴν ἀλλὰ δεῖν φασκόντων καὶ τοὺς φαύλους ἐξιλεοῦσθαι διὰ τὰς ἐξ αὐτῶν βλάβας· ὥστε τὴν πᾶσαν αὐτοῖς
2 θεοποιίαν εἰς εἴδη πλείονα καταπίπτειν. Πρῶτον μὲν τὸ ἐκ τῶν φαινομένων κατ' οὐρανὸν φωστήρων, οὓς καί φασι διὰ τὸ θέειν, ὅπερ ἐστὶ τρέχειν, διά τε τὸ αἰτίους εἶναι τοῦ θεωρεῖν τὰ ὁρώμενα, πρώτους θεοὺς ἀνηγορεῦ-

c 7. πάλιν om. B.C.F.G. εἰς ἡρῶας] εἰς om. H. qui mox μεταμορφουμένους. 8. δρωμένων] χρωμένων A.H. τῶν δρ. om. B. Mox τὸ om. A. 9. παραφαινόντων] παραβαίνοντας A.H. 10. ἔτι om. C.F.G. 11. εἶναι—θεοὺς om. A.H. εἶναι om. F.G. Tum ὑπάρχειν om. B.C.F.G. d. ἐπιφημιζόντων] ἐπιφημίζοντες A.H. 2. τῶν δὲ φαυλότατα ἐπικαλούντων] τοὺς δὲ φαυλοὺς ἐπικαλοῦντες A.H. τῆς δὲ D. τοὺς δὲ F.G. φαυλότατα] φαυλοτάτους C. 6. τὸ ἐκ] τῷ ἐκ A. τῶν ἐκ H. omisso mox τῶν. 7. οὐρανὸν] οὐρανῶν H. οὓς καὶ] οὓς καὶ θεοὺς B.C.D.F.G. 8. θεεῖν] θεῖν A.H. Tum ὅπερ ἐστὶ τρέχειν om. B.C.F.G. τοῦ] τοὺς H. 9. ἀνηγορεῦθαι] ἀνηγορεῦσθαι H.

norum geniorum personam vultumque simularent, modo cœlestium etiam deorum, aut heroum speciem ac formam induerent, adeoque rebus ipsis nequitiæ suæ specimen palam ipsi nonnunquam atque aperte ostenderent: nihil profecto mirum, si multiplex hominum sese animis altius in dies error insereret: cum eos alii deos, heroas seu dæmonas alii, deos vero nequaquam esse faterentur, ac dæmonum ipsorum alios bonos specioso nomine, alios contra pessime appellarent, sic tamen ut nefarios etiam illos, ad amoliendam eorum vexationem, conciliari placarique vellent. Itaque fictam illam numinum
2 molitionem plures in classes divisam ac sectam habuere. Prima siderum illorum est quæ cernuntur in cœlo, quos etiam principes omnium *θεοὺς*, deos, partim a verbo *θέειν*, hoc est currere, partim ab altero *θεωρεῖν*, quod est ea quæ sub aspectum cadunt contemplari,

Septem profanorum deorum classes.

θαι· δεύτερον, τὸ διὰ τὰς εἰς τὸν κοινὸν βίον, ὥς φασιν,
εὐεργεσίας ἐκτετιμημένον, ὃ δὴ ἐξ ἀνθρώπων γεγεννῆσθαι
καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι, τοὺς καλουμένους ἥρωας παρα-
φέροντες, Ἡρακλέα καὶ Διοσκούρους, Διόνυσόν τε καὶ
3 τοὺς παρὰ βαρβάροις ὁμοίους. Ἐξ ὧν ἀφορίσαντες p. 183
καὶ διαστειλάμενοι τὰ περὶ τῶν αὐτῶν αἰσχρότερα μνη-
μονευόμενα τρίτον εἶδος θεοποιίας ὑπέθεντο, μυθικὸν
αὐτὸ ἐπικαλέσαντες. Ὃ δὴ ἐπαισχυνθέντες, καίπερ
ἀληθὲς καὶ παλαίτατον τυγχάνον, ἐπὶ τὸ φυσικώτερον,
ὥς φασι, μεταβεβλήκασι τροπικωτέραις ἀλληγορίαις,
4 θεωρίας δή τινας εὑρεσιλογήσαντες. Ἀλλ' οὐδ' εἰς
τοῦτο πλάνης αὐτοῖς ἀπήρκει στῆναι. Ἀλλὰ καὶ μέ-
χρι τῶν οἰκείων παθῶν τὸ σεβάσμιον καὶ προσκυνητὸν

d 10. τὸ διὰ] τὸ om. A.H. δὲ τὸ διὰ F. 11. ὥς φασιν εὐεργεσίας ἐκτετιμ.] ὠφελείας ὥς φασιν καὶ εὐεργ. τετιμ. H. ἐκτετιμημένων] ἐκτετιμημένον B D. ἐκτετιμημένους C.F.G. ὃ δὴ] οὓς δὴ H. 12. γεγεννῆσθαι] γενέσθαι B.C D.F.G. 13. ἡρῶας om. F. qui statim περιφέροντες. Hoc G. 15. τοῖς βαρβ.] τοῖς om. A.B.C.F.G.H. Mox ἀφορίσαντες καὶ om. B.C. ὁμοίους] ὁμοίως H.

p. 183. 2. αἰσχρότερα] αἰσχρότερον B.C.F.G. μνημονευ.] διαμνημονευ. H. 4. ἐπαισχυνθέντες] αἰσχυνθ. H. 5. καίπερ] ὅπερ A.H. παλαιότατον] παλαίτατον A.H. 7. τροπικωτέραις] τροπικώτερον B.C.F.G. 8. εὑρησιλογήσαντες] εὑρεσ. B.H. εὑρεσιο. C.D.F.G. 9. μετιέναι. ἤδη δὲ καὶ] στῆναι. ἀλλὰ καὶ B.C.D.F.G.V. 10. καὶ προσκ.] καὶ om. B. Mox τοῦ θεοῦ om. B.C.F.G.

cujus contemplationis auctores ii sint, nominatos esse dictitant. Ad
secundam pertinent, qui suis, ut quidem aiunt, in humanum genus
meritis id sunt honoris consequuti, quos humano sanguine satos
fatentur ipsi quoque, dum suos illos heroas, uti vocant, Herculem,
Tyndaridas, Bacchum, et reliquos id genus producunt, Barbarorum
3 ore cultuque celebratos. Quorum ex grege sepositis ac seclusis iis,
quæ majore de illis cum infamia probroque ferebantur, tertium nobis
divinitatis genus invexere, quod fabulosum ipsi nuncuparunt. Idem
tamen, quod nimium sibi pudoris afferret, verum licet ac vetustissi-
mum, ad rerum naturalium rationes, ut loquuntur, allegoriis morum
doctrinæ conjunctioribus, et artibus philosophandi novis traducere
4 sunt ac detorquere conati. Quanquam ne hoc quidem erroris in
gradu sistere potuerunt. Jam enim ad proprias etiam cupiditates
venerandum illud omnique dignum honore dei nomen abjecerunt:

ὄνομα τοῦ θεοῦ καταβαλόντες τέταρτον θεοποιίας προσ- b
επενοήσαντο τρόπον, οὐδ' ἀντιρρήσεως ἄξιον, τῷ καὶ
5 αὐτὸν προφανὲς ἐπάγεσθαι τὸ αἶσχος. Εἰ δή τινα
Ἔρωτα καὶ Ἀφροδίτην καὶ Πόθον, τὰς αἰσχρὰς καὶ
ἀκολάστους αὐτῶν ἐπιθυμίας, θεοὺς ἀνειπόντες, καὶ τὸν
μὲν λόγον Ἑρμῆν, τὸν δὲ λογισμὸν Ἀθηνᾶν ἐπονομά-
σαντες, καὶ ταῦτα τῇ οἰκείᾳ παρειλήφασι θεολογίᾳ, ὡς
καὶ τὸ πέμπτον ἐκ τῶν ἐν ἀνθρώποις γιγνομένων πρα-
6 γμάτων ἀναπλασάμενοι. Τὰς γὰρ ἐνεργείας τάς τε
πολεμικὰς καὶ τὰς τεχνικὰς ἀνειδωλοποιήσαντες θεοῖς c
ἀπένειμαν· Ἄρει μὲν καὶ Ἀθηνᾷ τὰς πολεμικὰς, Ἡφαί-
7 στῳ δὲ καί τισιν ἑτέροις τὰς τεχνικάς. Ἐπὶ πᾶσι
τούτοις ἕκτον καὶ ἕβδομον εἶδος αὐτοῖς τὸ δαιμονικὸν
παρεισήχθη, πολύτροπον ἀληθῶς τυγχάνον καὶ πολύ-
μορφον, τοτὲ μὲν θεοὺς ὑποκρινόμενον, τοτὲ δὲ ψυχὰς

a 11. καταβαλόντες] καταβάλλοντες A.B.H. b. προσεπενόησαν] ἐπενόησαν A.H. προσεπενοήσαντο B.C.D.F.G. 2. προφανῶς ἀπάγεσθαι F. προφανῶς ἐπ. G. 3. εἰ δή] εἰ δὲ C. ἴσ. ἢ Vigeri margo. 5. ἀνειπόντες] ἂν εἰπόντες A. Mox μὲν om. B.C.F.G. 6. τὸν μὲν] μὲν om. B.C.F.G. 7. ἐπονομάσαντες] om. B.C.F.G. 8. παρειλήφασιν] παρειληφότες B.C.D.F.G. 9. γινομένων] ἠγνοημένων A.H. γιγν. C.G. 11. τὰς τεχν.] τὰς om. B.C.F.G. τάς τε τ. H. ἀνειδωλοποιήσαντες] ἀνειδωλοποιήσαντο B. c 4. αὐτοῖς τὸ δαιμονικὸν παρεισήχθη] παρεισήγαγον τὸ δαιμ. B.C. αὐτοῖς om. D. qui et παρεισήγαγον. εἶδος προσήγαγον τὸ δαιμ. πολυτ. F.G.

quarta insuper divinitatis conficta specie, quam ne confutatione qui-
dem dignam existimo, quod suam ipsamet turpitudinem præ se ferre,
5 atque omnium in oculis defigere videatur. Quippe, flagitiosis illi
suis profligatisque libidinibus, Amoris nescio cujus, Veneris, et Cupi-
dinis quasi deorum quorundam nomen indidere. Ac vim dicendi
quidem, Mercurium, disserendi vero, Minervam appellarunt, simul-
que suam ejusmodi quoque rebus theologiæ rationem assignantes,
quintum ex iis quæ hominum in vitam incurrere solent genus con-
6 flaverunt. Res enim non modo bellicas, sed etiam communium ac
vulgarium artium proprias diis quibusdam attribuunt, Marti quidem
illas ac Minervæ, Vulcano autem atque aliis quibusdam cæteras.
7 Quibus omnibus sextum illi septimumque genus addiderunt, quod
totum dæmonum est, varium profecto ac multiplex, atque ejusmodi,
quod cum modo numinum, modo manium speciem induat, tum vero

τεθνηκότων· καὶ μηδὲν μὲν ἡμῖν εἰς ἀρετὴν ψυχῆς συμ-
βαλλόμενον, ἐπιτωθάζον δὲ ἀεὶ καὶ κατὰ κρημνῶν φέρον
8 διὰ τῆς ἀπατηλοῦ πλάνης πάντα τὸν δεισιδαίμονα· ὃ καὶ
αὐτὸ διόλου φαῦλον ὂν εἰς δύο διελόντες, εἴς τε τὸ d
βλαπτικὸν καὶ εἰς τὸ ὠφελοῦν, ἀγαθῶν. καὶ φαύλων αὐ-
9 τοῖς τεθείκασι προσηγορίας. Ὧν οὕτως ἐχόντων, ἀναγ-
καῖον εἶναί μοι δοκεῖ, τὰ μηδ' ἀντιρρήσεως δεόμενα
παρεκθεμένους, τὸν περὶ τῆς δαιμονικῆς ἐνεργείας ἀκό-
λουθον συνιδεῖν λόγον· ὃν ἐκ μέρους προθεωρήσαντες
ἐν τῷ πρὸ τούτου συγγράμματι, τὰ λείποντα νῦν ἀπο-
10 πληρώσομεν. Φέρ' οὖν, ἤδη λοιπὸν ἐπ' αὐτὰς χωρή-
σωμεν τὰς ἀποδείξεις. Θήσω δὲ πρώτας τὰς ἀπὸ τῆς
Πλουτάρχου γραφῆς, ἣν πεποίηται Περὶ τῶν ἐκλελοιπό-
των χρηστηρίων· ἔνθα περὶ τοῦ πονηρῶν δαιμόνων εἶναι

c 7. μὲν εἰς] μὲν ἡμῖν εἰς A.H.V. 9. κατὰ κρημνῶν φέρον] κατακρημνίζον B.C.F.G. Nescio an supra ἀεὶ desit C. deest F. Mox ἀπατηλοῦ om. B.C.F.G. πάντα item om. F. d. βλαπτικὸν] βλάπτον B.C.D.F.G. qui mox om. εἰς. 2. τεθήκασι D. 3. ἀναγκαῖον εἶναι] ἀναγκή B.D.F.G. 5. παρεκθεμένους] ἐκθεμένους A. ἅπερ ἐκθεμένους H.V. περὶ] παρὰ C. Mox ἀκόλουθον om. B.C.F.G. 7. προθεωρήσαντες] θεωρήσαντα B. θεωρήσαντες C.F.G. 8. ἀποπληρ.] ἀναπληρ. D.F.G. 9. φέρ' οὖν ἤδη λοιπὸν om. B.C.F.G. 10. χωρήσωμεν] οὖν χωρητέον B.C. οὖν χωρητέων F.G. πρώτας] πρῶτον C.D.F.G. 11. τῆς] τοῦ C.F.G. ἣν πεποίηται] τῆς B.C.F.G. 12. χρηστηρίων] φασκούσης χρηστηρίων B.C.F.G. 13. τοῦ] τῶν C.F.G. πονηρῶν om. F.

nihil ad virtutem animi conferat, sed potius homini superstitione se-
mel obligato nunquam non illudat, et continuis eum dolis ac fraudi-
8 bus in præceps agat. Idem porro, licet omni ex parte sceleratum,
duas in species, perniciosorum alteram, alteram benigniorum divi-
sere; ac prioribus malorum, bonorum vero posterioribus nomen in-
9 didere. Quæ cum ejusmodi sint, id mihi nunc agendum video, ut
prætermissis iis quæ sua sponte concidunt, institutam de vi artibus-
que dæmonum disputationem persequar, quamque libro superiore
10 jam affeci, hoc denique pertexam. Age itaque, atque ad certas (quod
unum superest) vanitatis hujus coarguendæ rationes veniamus. Mihi
vero, Plutarchi ante cæteros auctoritatem urgere visum est, ex eo
quem De exhausta oraculorum Vi scripsit libello repetitam. Ubi

τὰ παρὰ τοῖς ἔθνεσι μαντεῖά τε καὶ χρηστήρια τόνδε γράφει τὸν τρόπον·

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

4 Εὖ μὲν οὖν λέγουσι καὶ οἱ λέγοντες ὅτι Πλάτων τὸ ταῖς p. 184
γεννωμέναις ποιότησιν ὑποκείμενον στοιχεῖον ἐξευρών, ἣν
[110] ὕλην καλοῦσι, πολλῶν ἀπήλλαξε καὶ μεγάλων ἀποριῶν τοὺς b
φιλοσόφους· ἐμοὶ δὲ δοκοῦσι πλείονας λῦσαι καὶ μείζονας ἀπορίας οἱ τὸ τῶν δαιμόνων γένος ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων θέντες, καὶ τρόπον τινὰ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν συνάγον εἰς ταυτὸ καὶ συνάπτον ἐξευρόντες· εἴτε μάγων τῶν περὶ Ζωροάστρην ὁ λόγος οὗτός ἐστιν, εἴτε Θρᾴκιος ἀπὸ Ὀρφέως, ἢ Αἰγύπτιος, ἢ Φρύγιος· ὡς τεκμαιρόμεθα ταῖς ἑκατέρωθι τελεταῖς ἀναμεμιγμένα πολλὰ θνητὰ καὶ πένθιμα τῶν ὀργιαζομένων καὶ δρωμένων ἱερῶν ὁρῶντες. Ἑλλήνων δὲ Ὅμη- c
ρος μὲν ἐπιφαίνεται κοινῶς ἀμφοτέροις χρώμενος τοῖς ὀνόμασι, καὶ τοὺς θεοὺς ἔστιν ὅτε δαίμονας προσαγορεύων. Ἡσίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως πρῶτον ἐξέθηκε τῶν

d 13. παρὰ τοῖς] τοῖς om. B.C.F.G. 14. τε καὶ] τε om. B.C.F.G. τόνδε γράφει τὸν τρόπον] ἱστορεῖ B.C.F.G.
p. 184. 6. γεννωμέναις] γενομέναις C. b 6. Ζωροάστρην] Ζωάστρον C.F.G. 9. ἑκατέρωθι] ἑκατέρων τ̄ A.H. 11. ὀργιαζομένων] ὀργιζομένων H. 12. κοινῶς] κοινῶν C. c 4. Ἡσίοδος δὲ] δὲ om. C.F.G. διωρισμένως] ὡρισμένως A.H.

quicquid usquam vaticiniorum apud gentes atque oraculorum fuit, improbis dæmonibus assignat, in eum qui sequitur modum.

Plutarch. de Orac. Def. c. 10. p. 414 f.

Equidem eorum quoque probandam, inquit, orationem existimo, qui philosophorum nationem a Platone, quod elementum illud, quam materiam ipsi vocant, qualitatum earum quæ subinde generantur receptaculum invenisset, plurimis iisque maximis difficultatibus liberatam esse dixerunt. Cæterum plures adhuc easdemque graviores ab iis mihi solutas esse persuadeo, qui dæmonum genus deos inter atque homines medium posuerunt, eorumque vi societatem communionemque nostram uno quasi vinculo contineri et colligari voluerunt: sive Zoroastris magi hæc primum sententia fuerit, sive ex Thracia Orpheo duce, sive ex Ægypto aut e Phrygia ad nos usque permanarit. Quam ipsius originem verisimilem efficit, ea quam regionis utriusque sacris admixtam videmus, solennium rituum ac ceremoniarum, funera luctusque simulantium multitudo. Jam apud Græcos Homerus utroque nomine promiscue abusus videtur, deosque nonnunquam ipsos dæmones appellavit. At Hesiodus omnium sane princeps enucleate ac distincte quatuor eorum quæ ratione prædita sunt

Quatuor genera ratione prædito-rum ex Hesiodo.

λογικῶν τέσσαρα γένη· θεοὺς, εἶτα δαίμονας, εἶτα ἥρωας, τὸ δ' ἐπὶ πᾶσιν, ἀνθρώπους. Ἐξ ὧν ἔοικε ποιεῖν τὴν μεταβολὴν, τοῦ μὲν χρυσοῦ γένους εἰς δαίμονας πολλοὺς κἀγαθοὺς, τῶν δ' ἡμιθέων εἰς ἥρωας ἀποκριθέντων. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

2 Εἶθ' ἑξῆς φησὶν,

Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἀναγκαῖον ἡμᾶς Δημητρίῳ διαφέρεσθαι. Καὶ γὰρ κἂν πλείων εἴη χρόνος, κἂν ἐλάτ- d των, κἂν τεταγμένος, κἂν ἄτακτος, ἐν ᾧ μεταλλάττει δαίμονος ψυχὴ καὶ ἥρωος βίος, οὐδὲν ἧττον ἐφ' ᾧ βούλεται δεδείξεται μετὰ μαρτύρων σοφῶν καὶ παλαιῶν, ὅτι φύσεις τινές εἰσιν ὥσπερ ἐν μεθορίῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων δεχόμεναι πάθη θνητὰ καὶ μεταβολὰς ἀναγκαίας, οὓς δαίμονας ὀρθῶς ἔχει κατὰ νόμον πατέρων ἡγουμένους καὶ ὀνομάζοντας σέβεσθαι.

Τούτοις μεθ' ἕτερα ἐπιλέγει,

c 5. λογικῶν] λυγίων A.H. λυγισμῶν D. Deinde γένη θεῶν H. Mox εἶτα bis om. C.F.G. Tum εἶτα ἥρωας—δαίμονας A. 9. εἰς om. A. 10. εἶθ' ἑξῆς] εἶτα C.F. ἑξῆς om. G. 12. ἀναγκαῖον] ἀνάγον C.G. ἀνάγοι F. d 4. οὐδὲν] οὐδὲν γὰρ H. ἐφ' ᾧ] ἐφ' ὅ A.C.G. γρ. ὁ Vigeri margo. δεδείξεται] δεδέξεται A.H. δεδίξεται C.F.G. 5. μαρτύρων σοφῶν] σοφῶν μαρτύρων A.H. 6. ὥσπερ ἐν μεθορίῳ] ἐν μεθ. ὥσπερ C.D.F.G. ὠ. ἐν μεθορίᾳ A. 7. δεχόμεναι] δεχόμενα H. 8. οὓς] οὐ A.H. ἔχει] ἔχειν H. 9. πατέρων] πάτριον C. πατρίων F. πατρίων G. ὀνομάζοντας] ὀνομαζομένους H. 10. τούτοις μεθ' ἕτερα] μεθ' ἕτερα οὖν C.F.G. Mox οὖν om. C.D.F.G.

genera posuit, deos, tum dæmones, heroas deinde, ad extremum homines: ex quibus suam illam postea mutationem excogitavit, ut aureum quidem genus plures in dæmones eosque bonos, semidei vero in heroas distracti ac veluti secreti fuerint.

2 Quibus ita subjungit,

Quanquam nihil est, inquit, quamobrem hac in parte cum Demetrio contendamus. Nam sive aliquanto longius, sive brevius sit temporis intervallum, sive constitutum idem ac certum, sive etiam incertum habeatur, quo dæmonis animus, heroisque vita mutationem istam subeant; nihilo secius, quod unum ipse vult, gravium atque antiquorum testium auctoritate conficiet, naturas quasdam esse deos inter hominesque medias, quæ mortales interdum affectiones, ac necessarias mutationes patiantur, quos profecto dæmones more institutoque majorum existimari a nobis, eoque nomine coli æquum omnino fuerit. c. 12

Tum quibusdam interjectis.

ΠΛΟΥ-ΤΑΡ-ΧΟΥ

Τὸ μὲν οὖν ἐφεστάναι τοῖς χρηστηρίοις μὴ θεοὺς, οἷς p. 185 ἀπηλλάχθαι τῶν περὶ γῆν προσῆκόν ἐστιν, ἀλλὰ δαίμονας ὑπηρέτας θεῶν, οὐ δοκεῖ μοι κακῶς ἀξιοῦσθαι· τὸ δὲ τοῖς δαίμοσι τούτοις, μονονουχὶ δραχμὴν λαμβάνοντας ἐκ τῶν ἐπῶν τῶν Ἐμπεδοκλέους, ἁμαρτίας καὶ ἄτας καὶ πλάνας θεηλάτους ἐπιφέρειν, τελευτῶντας δὲ καὶ θανάτους ὥσπερ ἀνθρώπων ὑποτίθεσθαι, θρασύτερον ἡγοῦμαι καὶ βαρβαρικώτερον.

3 Καὶ πάλιν προστίθησι τοῖς εἰρημένοις ταῦτα·

Εἰσὶ γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραὶ, b καὶ τοῦ παθητικοῦ καὶ ἀλόγου τοῖς μὲν ἀσθενὲς καὶ ἀμαυρόν ἐστι λείψανον, ὡς περίττωμα, τοῖς δὲ πολὺ καὶ δυσκατάσβεστον ἔνεστιν, ὧν ἴχνη καὶ σύμβολα πολλαχοῦ θυσίαι τε καὶ τελεταὶ καὶ μυθολογίαι σώζουσι καὶ διαφυλάττουσι διεσπαρμέναι. Καὶ περὶ μὲν τῶν μυστικῶν, ἐν οἷς τὰς μεγί-

p. 185. 3. *κακῶς*] *κολῶς* C.D.F.G. 4. *ῥγάδην*] *δραχμὴν* A.C.D.E.F.G. Theodoret. Therap. p. 136, 34. *δραγμὴν* H. *ῥάγδην* Plutarchi ed. et hoc, ut videtur, exhibere voluit Stephanus. ib. lego *ῥήδην*, *ipsis verbis*. vel *διαρρήδην*. et hoc verum p. 204. sed p. 205. *ῥάγδην*. Toup. *δράγδην* *injecta manu*. Wyttenbach. 5. *ἐπῶν τοῦ Ἐμπ.*] *τοῦ Ἐμπ. ἐπῶν* C.F.G. *ἐ. τῶν Ἐμ.* Plut. et sic E.H. 6. *ἐπιφέρειν*] *ὑποφέρειν* A.H. 7. *θανάτους*] *ἀθανάτους* A.C.D.F.G.H. *ὥσπερ*] *ὑπὲρ* C.F.G. 9. *καὶ πάλιν —ταῦτα*] *καὶ αὐτοῖς εἰρ. προστ. ταῦτα* C.F.G. 10. *Εἰσὶ γὰρ*] *εἰσὶν* H. b 3. *ἐστι*] *ἔτι* F.G. 5. *ἔνεστιν*] *ἔστιν* H. 7. *σώζουσι*] *σώζουσαι* A.H. *διαφυλάττουσι*] *φυλάττουσι* A.C.F.G. *διαφυλάττουσαι* H. *διεσπαρμέναι*] *διεσπασμέναι* H. *διεφθαρμέναι* C.F.G. *ἐνδιεσπαρμένα* Plut. 8. *μυστικῶν*] *μυθικῶν* F.

c. 16 Ego vero, sentire mihi non sine ratione videor, responsis et oraculis non jam deos præesse, quos ab omni terrena communione secretos esse oporteat, sed dæmones tantum deorum administros. Huic autem dæmonum generi, sumpta quasi ex Empedoclis carminibus * * * * scelera, calamitates, erroresque divinitus immissos attribuere, postremo eorum etiam quasi hominum interitus describere, id vero nimiæ temeritatis ac barbariæ futurum putem.

3 Quibus præterea quæ sequuntur attexit:

c. 13 Sunt enimvero ut homines inter, sic ipsos inter dæmones virtutis, cupiditatisque discrimina. In aliis enim tenues solum obscuræque reliquiæ tanquam superfluum quiddam resident, in aliis autem vis longe major superest eademque vegetior. Cujus utriusque vestigia notasque nonnullas passim in sacrificiis, ritibus, fabulisque sparsis inustas etiamnum atque
c. 14 expressas videmus. Ac mystica quidem quod attinet, ex quibus illustres

στας ἐμφάσεις καὶ διαφάσεις λαβεῖν ἐστὶ τῆς περὶ δαιμόνων ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
ἀληθείας, εὔστομά μοι κείσθω καθ' Ἡρόδοτον· ἑορτὰς δὲ καὶ
θυσίας, ὥσπερ ἡμέρας ἀποφράδας καὶ σκυθρωπὰς, ἐν αἷς ὠμο- c
φαγίαι καὶ διασπασμοὶ νηστεῖαί τε καὶ κοπετοὶ, πολλαχοῦ
δὲ πάλιν αἰσχρολογίαι πρὸς ἱεροῖς, μανίαι τε ἄλλαι ὀρινόμεναι
ῥιψαύχενι σὺν κλόνῳ, θεῶν μὲν οὐδενὶ, δαιμόνων δὲ φαύλων
ἀποτροπῆς ἕνεκα φήσαιμ' ἂν τελεῖσθαι παραμύθια· (καὶ)
τὰς πάλαι ποιουμένας ἀνθρωποθυσίας οὔτε θεοὺς ἀπαιτεῖν ἢ
προσδέχεσθαι πιθανόν ἐστιν, οὔτε μάτην ἂν ἐδέχοντο βασι-
λεῖς καὶ στρατηγοὶ, παῖδας αὐτῶν ἐπιδιδόντες καὶ καταρχό- d
μενοι καὶ σφάττοντες, ἀλλὰ χαλεπῶν καὶ δυστρόπων ὀργὰς
καὶ βαρυθυμίας ἀφοσιούμενοι καὶ ἀποπιμπλάντες ἀλαστό-
ρων, ἐνίων δὲ μανικοὺς ἔρωτας, οὐ δυναμένων οὐδὲ βουλομένων
σώμασι καὶ διὰ σωμάτων ὁμιλεῖν. Ἀλλ' ὥσπερ Ἡρακλῆς
Οἰχαλίαν ἐπολιόρκει διὰ παρθένον, οὕτω πολλάκις ἰσχυροὶ
καὶ βίαιοι δαίμονες ἐξαιτούμενοι ψυχὴν ἀνθρωπίνην περιεχο-

b 9. καὶ διαφάσεις om. A.H. διαφάνσεις C.F.G. non διαφάσεις. c 3. πολλαχοῦ δὲ] πολλαχοῦ τε C.D.F.G. 4. τε ἄλλαι] τε καὶ ἄλλαι C.F.G. 5. ῥιψαύχενοι] ῥιψαύχενες A.H. ῥιψαύχενι C.D.F.G. Vid. Pindari Fr. inc. xxxvi. 6. δαιμόνων] μόνων δὲ A.H. 7. τὰς πάλαι ποιουμένας] τὰς παλαιὰς ποιούμενος A.C D.F.G. π. ποιούμενος E. τῆς πάλαι ποιουμένης ed. Viger. Addidi καὶ ex Plutarcho. 8. ἃς οὔτε] ἃς om. A.H. 10. ἂν ἐδέ.] ἀνεδέ. A. d 5. ἐν τοῖσδε μανικοὺς] εἶναι δ' ἐν τοῖς δαιμονικοῖς A.H. in quibus latent ἐνίων δὲ μανικοὺς ut apud Plutarch. 10. ἐξαιτούμενοι] ἐξητημένοι A.H.

admodum ac veritati proximas naturæ dæmonum significationes et argumenta sumere liceat, *linguis favendum*, ut Herodotus loquitur. At vero ferias et sacrificia, non secus ac nefastos atrosque dies, qui crudarum carnium esu, membrorum convulsionibus, jejuniis et planctu, adeoque turpibus plerisque in locis carminibus, *ac ceteris id genus intemperiis cum cervicis jactatione ac tumultu conjunctis celebrari solent*, nulli plane deo, sed dæmonum alicui, averruncandæ calamitatis, et vetustissimæ homines immolandi consuetudinis mitigandæ ac molliendæ gratia, postmodum instituta esse dixerim. Nam ista quidem nec a diis expeti nec probari, simillimum veri est: nec eadem ipsi quoque reges imperatoresque facile adeo suscepissent, uti liberos ipsi suos vel mactandos aliis traderent, vel suis interdum manibus aris admotos jugularent: sed nimirum deprecandæ amoliendæque improborum ac dirorum exactorum iracundiæ causa, furiosis exitialium dæmonum, qui corporum amplexu, vel intermediis etiam corporibus, frui neque vellent, neque possent, amoribus hoc modo lenocinarentur. Et quemadmodum Œchaliam Hercules virginis amore commotus obsedit, ita sævi plerumque ac truculenti dæmones, humanæ animæ

ΠΛΟΥ-ΤΑΡ-ΧΟΥ

μένην σώματι λοιμούς τε πόλεσι καὶ γῆς ἀφορίας ἐπάγουσι, καὶ πολέμους καὶ στάσεις ταράττουσιν, ἄχρις οὗ λάβωσι καὶ τύχωσιν οὗ ἐρῶσι.

[111]
4 Σαφῶς διὰ τούτων ὁ προδηλωθεὶς φιλόσοφος ὅτι
δαίμοσι πονηροῖς τὰ προειρημένα κατὰ πάσας τὰς πό-
λεις ἐπετελεῖτο παρέστησεν. Εἰ δὲ καί τινες ἦσαν ἐν
τούτοις, ὥς φασιν, ἀγαθοὶ τὴν φύσιν ἢ καὶ θεοὶ, τί p. 186
χρῆν θεραπεύειν τοὺς φαύλους, πρὸς τῶν ἀγαθῶν ἀπε-
5 λαύνεσθαι αὐτοὺς δέον; Εἰ γὰρ δή τινες ἦσαν αὐτοῖς
ἀγαθοὶ προστάται, τούτοις ἐπιθαρσοῦντας τὸ μηδὲν τῶν
χειρόνων χρῆν δήπου φροντίζειν, καὶ διὰ σωφρόνων
λόγων τε καὶ εὐχῶν ἀλλὰ μὴ δι' αἰσχρορημοσυνῶν τὰς
6 ἐναντίας ἀποτρέπεσθαι δυνάμεις. Ὅτε δὲ τούτων μὲν
οὐδὲν ἔπραττον, βίῳ δ' αἰσχρῷ καὶ ἀκολάστῳ καὶ ῥήμα-
σιν ἀσέμνοις ὠμοφαγίαις τε καὶ διασπασμοῖς καὶ ἀν-

d 11. σώματι] σώμασιν A.H. σωμάτων E. 12. ἀφορίας] ἀπορίας V.H. 13. ταράττουσιν ἄχρις οὗ τ. οὗ ἐρῶσι] πράττουσιν ἄχρι οὗ λάβωσι καὶ τύχωσιν οὗ ἐρῶσιν A.H. πράττουσιν V. λάβωσι καὶ item E. 18. ἦσαν ἐν τούτοις] ἐν τούτοις ἦσαν C.F.G. ὡς φασὶν ἐν τούτοις ἦσαν H.

p. 186. 1. τὴν φύσιν] τῇ φύσει H. καὶ θεοὶ] ἢ καὶ θ. C.E.F.G. οἱ καὶ θ. D. Tum χρὴ D. 3. δέον αὐτοὺς] αὐτοὺς δέον A.E.H. 4. ἐπιθαρσοῦντας τὸ μηδὲν] ἐπιθαρσοῦντες τὸ μηθὲν A. μὴ θὲν H. pro μηδέν. 7. αἰσχρορρη.] αἰσχρορη. A. δι' om. H. 8. ὅτε] ὅτι C.F. 10. ἀσέμνοις] εὐσέμνοις C.F. 11. καὶ διασπασμοῖς om. C.F.G. et nescio an D.

corporeis adhuc vinculis impeditæ consortium expetentes, pestilentiam, annonæque penuriam civitatibus immittunt, easque bellis ac seditionibus infestas habent, donec optatis amoribus potiantur.

4 His plane verbis laudatus philosophus commemoratos sacrificiorum
ritus, per omnes ubique civitates dæmonibus attributos addictosque
fuisse comprobavit. Si qui vero inter istos dii censebantur, ut aiunt,
natura boni, scelestos colere quid attinebat, cum utique a bonis
5 arceri eos expellique oporteret? Nam si quos præsides ipsi bonos
ac tutelares habuissent, caussæ profecto nihil erat, quamobrem eo-
rum numine præsidioque freti deteriores alios vel nauci facerent, aut
vero castis precibus atque votis infestas noxiasque virtutes, non jam
6 obscœnis flagitiosisque carminibus averterent. Jam vero cum isto-
rum nihil prorsus agerent, sed vitæ turpitudine ac petulantia, verbo-
rum obscœnitate, crudarum carnium esu, discerpendis mactandisque

θρωποθυσίαις τοῖς πονηροῖς δαίμοσιν ἐκαθικέτευον, πῶς b
καὶ δυνατὸν ἦν αὐτοὺς τὰ τοιαῦτα δρῶντας, καὶ τὰ τοῖς
φαύλοις κεχαρισμένα διαπραττομένους, τῷ ἐπὶ πάντων
Θεῷ, ἢ ταῖς ὑπ' αὐτὸν θείαις δυνάμεσιν, ἢ ὅλως ἀγαθοῖς
7 τισὶ προσοικειοῦσθαι; Ἀλλὰ γὰρ τοῖς πᾶσι πρόδηλον,
ὡς ὁ τὰ φίλα τοῖς φαύλοις ἐπιτελῶν οὐκ ἄν ποτε τῶν
ἀγαθῶν γένοιτο προσφιλής. Οὐκ ἄρα θεοῖς, οὐδ' ἀγα-
θοῖς δαίμοσιν, μόνοις δὲ τοῖς φαύλοις ἐλάτρευον οἱ δεδη-
8 λωμένοι. Ἔτι δὲ μᾶλλον τοῦτον πιστοῦται τὸν λόγον
ὁ Πλούταρχος, ἐν οἷς φησὶ τὰς μυθικὰς ὡς περὶ θεῶν c
διηγήσεις λόγους εἶναί τινας περὶ δαιμόνων, τά τε παρ'
Ἕλλησιν ᾀδόμενα γιγαντικά τινα καὶ Τιτανικὰ δαι-
μονικὰ εἶναι διηγήματα, ὡς καινοτέραν ὑποβάλλειν διά-
9 νοιαν. Μήποτε ἄρα τοιαῦτα ἦν τὰ περὶ τῶν πρὸ τοῦ
κατακλυσμοῦ γιγάντων ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ λεγόμενα, τά
τε περὶ τῶν τούτους γεγεννηκότων, περὶ ὧν εἴρηται,

a 12. ἐκαθικέτευον] ἐκαθήκευον A.C.D.E.F.G.H. b. αὐτοὺς om. C.F.G. 2. τοῖς] τὰ τοῖς A.H. 5. προσοικειῶσθαι] προσωκειῶσθαι C. προσοικειοῦσθαι A.E.H. 10. δεδηλωμένοι] δεδουλωμένοι C.F. 11. τοῦτο] τοῦτον A. qui addit τὸν λόγον post πιστοῦται. et sic E. τοῦτον τὸν λόγον πιστοῦται H. c 3. καὶ τιτανικὰ om. C. τινα om. D.F.G. 5. ὑποβάλλειν] ὑπερβάλλειν C. 8. γεγεννηκότων] γεγενηκότων C.F.

hominibus, sceleratos dæmones placarent; qui fieri poterat, ut qui
ejusmodi rebus sceleratorum gratiam aucupari conarentur, iidem cum
ipso quoque rerum omnium præpotente Deo, aut quæ nusquam ab
ejus nutu discedunt virtutibus, aut omnino cum bonis ullis societatem
7 inirent? Quippe, constat enim apud omnes, qui in eo rerum genere,
quæ improbis placeant, operam studiumque ponat, eundem bonis
amicum esse nullo modo posse. Maneat igitur, non diis olim bo-
nisve dæmonibus, sed improbis duntaxat populos istos cultum hono-
8 remque tribuisse. Atque id ipsum Plutarchus certius etiam gravius-
que confirmat, dum fictas illas non secus ac de diis narrationes, aliud
nihil quam puros putos de ipsismet dæmonibus sermones esse testatur,
adeoque hujus plane generis esse, quicquid de gigantibus, sive Tita-
nibus Græcorum ore scriptisque jactatur: quibus in omnibus sequuti
nihil isti fuerint, præter aliquam sensuum cogitationumque novita-
9 tem. Quid si autem ad ea pertinent, quæ de gigantibus eorumque
parentibus ante diluvium sacræ literæ hunc in modum commemo-

Ἰδόντες δὲ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, ὅτι καλαί εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἐκ πασῶν d ὧν ἐξελέξαντο· ἀφ' ὧν ἐγεννήθησαν οἱ γίγαντες οἱ ὀνομαστοὶ ἐξ αἰῶνος. Εἴποι γὰρ ἄν τις τούτους ἐκείνους εἶναι, καὶ τὰ ἐκείνων πνεύματα παρὰ τοῖς μετὰ ταῦτα ἀνθρώποις τεθεοποιημένα, καὶ τὰς ἐκείνων μάχας, τάς τε πρὸς ἀλλήλους διαστάσεις, καὶ τοὺς πολέμους, ταῦτ' εἶναι τὰ ὡς περὶ θεῶν μυθευόμενα. Λέγει δ' οὖν ὁ Πλούταρχος ἐν ᾧ συνέταξε λόγῳ Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἶσιν καὶ τοὺς Αἰγυπτίων θεοὺς, αὐτοῖς ῥήμασι ταῦτα.

5 ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βέλτιον οὖν οἱ τὰ περὶ Τυφῶνα καὶ Ὄσιριν καὶ Ἶσιν p. 187 ἱστορούμενα, μήτε θεῶν πάθη, μήτε ἀνθρώπων, ἀλλὰ δαιμόνων μεγάλων εἶναι νομίζοντες, οὓς καὶ Πλάτων καὶ Πυθαγόρας b καὶ Ξενοκράτης καὶ Χρύσιππος, ἑπόμενοι τοῖς πάλαι θεολόγοις, ἐρρωμενεστέρους ἀνθρώπων λέγουσι γεγονέναι, καὶ πολὺ τῇ δυνάμει τὴν φύσιν ὑπερφέροντας ἡμῶν· τὸ δὲ

c 9. οἱ ἄγγελοι] υἱοὶ C.F.G. d 4. ἐκείνους] ἐκγόνους C. τούτων ἐκείνους E. 5. περὶ] παρὰ D. 6. τεθεοποιημένα] τεθεοποιημένους C.F.G. 8. καὶ τοὺς πολέμους om. C.F.G. 9. δ' οὖν] δοκεῖν C.
p. 187. 5. οἱ] τὰ C.F.G. τὰ περὶ A.B.H. 6. ἱστορούμενα] τετυρευμένα A.H. 7. πάθη] παθήματα V. b. μεγάλων] μὲν A.H. 4. ἀνθρώπων] ἀνθρώπους D. 5. πολλῇ] πολὺ A.B. Mox τὴν φύσιν om. B.C.F.G. 6. ἡμῶν] εἶναι D.E.

Gen. 6, 2. rant? *Videntes autem filii Dei filias hominum quod essent pulchræ, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant: ex quibus nati sunt gigantes viri famosi a sæculo.* Facile enim quis dixerit, illos ipsos profanorum hominum gigantas esse, quorum animos posteri deorum in numerum classemque retulerint; adeoque mutuas istorum pugnas dimicationes et bella fabulis iis adumbrata esse, quas tanquam de diis circumferunt. At Plutarchum, in eo quem De Iside ac cæteris Ægyptiorum diis scripsit libello, ipsissimis verbis loquentem audiamus.

5 Plutarch. De Isid. c. 25 p. 360 d

Rectius, inquit, existimant, qui quæ vulgatis de Typhone, Osiride, et Iside historiis celebrantur, ea non deûm aut hominum, sed magnorum dæmonum affectiones et casus fuisse volunt, quos ipsi quoque Plato, Pythagoras, Xenocrates, et Chrysippus veteres sequuti theologos, hominibus longe valentiores fuisse, multisque partibus naturæ nostræ vires superasse testantur. Cæterum genus quoddam iis divinitatis attribuunt, non synce-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

θεῖον οὐκ ἀμιγὲς οὐδὲ ἄκρατον ἔχοντας, ἀλλὰ καὶ ψυχῆς φύσει καὶ σώματος αἰσθήσει συνειληχὸς, ἡδονὴν δεχομένῃ καὶ πόνον, καὶ ὅσα ταύταις γινόμενα ταῖς μεταβολαῖς πάθη τοὺς μὲν μᾶλλον τοὺς δ' ἧττον ἐπιταράττει. Γίνονται γὰρ ὡς c ἐν ἀνθρώποις καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραὶ καὶ κακίας. Τὰ γὰρ γιγαντικὰ καὶ Τιτανικὰ παρ' Ἕλλησιν ᾀδόμενα, καὶ πολλαί τινες ἄθεσμοι πράξεις, καὶ Πυθῶνος ἀντιτάξεις πρὸς Ἀπόλλωνα, φυγαί τε Διονύσου, καὶ πλάναι Δήμητρος, οὐδὲν ἀπολείπουσι τῶν Ὀσιριακῶν καὶ Τυφωνικῶν, ὧν παρὰ πᾶσιν ἀνέδην ἔξεστι μυθολογουμένων ἀκούειν· ὅσα τε μυστικοῖς ἱεροῖς παρακαλυπτόμενα (καὶ) τελεταῖς ἄρρητα διασώζεται καὶ ἀθέατα πρὸς τοὺς θεοὺς ὅμοιον ἔχει λόγον. d

[112] 2 Καὶ ἐπιφέρει λέγων ἑξῆς·

Ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ δίκας φησὶ διδόναι τοὺς δαίμονας ὧν ἂν ἐξαμάρτωσιν καὶ πλημμελήσωσιν,

b 8. συνειληχὸς] συνειλοχὸς B.D. συνειλαιχὸς C. συνειλαχὼς F. 9. γινόμενα] ἐγγινόμενα V. 10. τοὺς—ἐπιταράττειν om. B. ἐπιταράττει C.D.F.G. c 2. διαφοραὶ] διαφορὰ B.C.F.G. 4. πολλαὶ] πολλοὶ H. 5. καὶ Πυθῶνος ἀντιτάξεις om. A.H. 6. πλάναι] πλάνη A.H. 7. ὀσιριακῶν] ὀσιρικῶν C.F.G. Tum τυφωνικων B.C.D.F.G. τυφωνιακῶν ἄλλων τε V. 8. ἀναίδην] ἀνέδην B.C.F.G. 9. ἀκούειν om. B. 10. μυστικοῖς] μυστικῶς A.H. μυστικὰ C.F.G. ἱεροῖς] ἱεροῖς τε A.H. 11. καὶ ἀθέατα] καὶ om. A.H. Mox πολλοὺς Plut. pro θεούς. d 3. δίκας] δίκλας B. διδόναι τοὺς δαίμονας] τοὺς δαίμονας διδόναι A.E.H. ἐξαμαρτήσωσιν] ἐξαμάρτωσιν A.H. καὶ πλημμελήσωσιν om. B.C.F.G.

rum illud, et ab omni mixtione secretum, sed ex animæ natura corporisque sensu voluptatem pariter laboremque subeunte temperatum: ex quo fiat ut quicquid alterna utriusque vicissitudine perturbationis excitatur, id alios quidem vehementius, levius autem alios afficere consueverit. Siquidem ut in hominibus, sic etiam in dæmonibus sua sunt virtutis improbitatisque discrimina. Nihil enim admodum, quæ a Græcis de gigantibus ac Titanibus jam olim decantata sunt, nec non pleræque res nefarie gestæ, Pythonis item cum Apolline dimicationes, Bacchi exilia, erroresque Cereris, ab iis rebus differunt, quæ de Osiride ac Typhone passim apud omnes fingi impudenter jactarique audiuntur: quæcunque præterea mysticis quibusdam sacris ac religionibus involuta, ritibusque, quos nec fari liceat nec aspicere, inclusa retinentur, non absimiles, si ad deos retuleris, habent explicatus.

2 Quibus ita subdit:

Quinetiam Empedocles ipsos quoque dæmones scelerum flagitiorumque suorum pœnas dare pronuntiat his versibus, c. 26. p. 361 c.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Αἰθέριον μὲν γάρ σφε μένος πόντονδε διώκει·
Πόντος δὲ χθονὸς οὖδας ἀπέπτυσε, γαῖα δ' ἐς αὐγὰς
ἠελίου ἀκάμαντος· ὁ δ' αἰθέρος ἔμβαλε δίναις·
ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται, στυγέουσι δὲ πάντες·

ἄχρις οὗ κολασθέντες αὖθις τὴν κατὰ φύσιν χώραν καὶ τάξιν ἀπολάβωσι. Τούτων δὴ καὶ τῶν τοιούτων ἀδελφὰ λέγε- p. 188 σθαί φασι περὶ Τυφῶνος, ὡς δεινὰ μὲν ὑπὸ φθόνου καὶ δυσμενείας εἰργάσατο, πάντα πράγματα ταράξας· ἐνέπλησε δὲ κακῶν γῆν ὁμοῦ τε πᾶσαν καὶ θάλασσαν, εἶτα δίκην ἔδωκε.

3 Ταῦτα ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ δηλωθέντι συγγράμματι παραθέμενος, καὶ διὰ πλειόνων ἐξεργασάμενος τὸν λόγον, τὰ παραπλήσια καὶ ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων τοῦτον ἱστορεῖ τὸν τρόπον·

Ἐκεῖνος οὖν τὴν μαντικὴν ἀνῆγεν εἰς δαίμονας, πλεῖστον b δὲ Δελφῶν λόγον εἶχε, καὶ τῶν λεγομένων περὶ τὸν Διόνυσον

d 7. δ' ἐς χθονὸς Plut. δ' εἰς Vigeri margo. ἀπέπτυσε] ἀπόπτυσαι A. ἀπόπτυσε H. 9. ὁ δ'] αὐδ' A.H. ὁ δ'—πάντες om. B. 10. δίναις] δίνας A.C.D.F.G.H. 13. ἄχρις] ἄχρι ἂν A.H. ult. τάξιν] τάξει A. δὴ καὶ] δὲ καὶ C.F.G. Mox τὰ τοιουτ. C.G.

p. 188. 3. βασμενείας] δυσμενείας A.H. ed. Viger. βασκανίας B.C.D.G.V. σασκανίας F. 4. ἐνέπλησε δὲ κακῶν γῆν ὁμοῦ τε πᾶσαν] κακῶν γῆν τε ὁμοῦ καὶ B. πᾶσαν om. C.F.G. 6. ὁ Πλούτ.] ὁ om. A.F. 8. τὰ παραπλ.] τὰ om. B.F.G. 10. μὲν οὖν] μὲν om. A.E.H. 11. ἀνῆγεν] ἀνῆγον A. b. δελφῶν] δελωῶν C. δὲ om. E. qui mox ἐπὶ pro περί. λόγον εἶχε] εἶχε λέγων F.

Namque ipsos æther pelagi detrudit in undas,
Expuit in terram pelagus, terra objicit igni
Solis inexhausti, rapidis sol ætheris infert
Turbinibus: quosque accipiunt elementa vicissim,
Cuncta simul pariterque horrent.

c. 27. Donec videlicet justis affecti exercitique suppliciis, convenientem naturæ locum ordinemque recipiant. Quibus affinia plane ac gemina de Typhone commemorant; quippe, hominem invidia malevolentiaque succensum infanda perpetrasse, magnaque rerum omnium excitata perturbatione, terram ipsam mareque passim universum exitiis implevisse, ad extremum vero pœnas luisse.

3 Hæc Plutarchus laudato a nobis opere fusius exequutus, similia porro, in altero quod De exhausta Oraculorum vi edidit, in hæc verba disputat.

Plutarch. p. 421. B. Atque is, cum divinationis artem, inquit, dæmonibus tribuebat, tum Delphicum in primis oraculum celebrabat: adeoque nihil non vel eorum

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ἐνταῦθα καὶ δρωμένων ἱερῶν οὐδενὸς ἀνήκοος ἦν, ἀλλὰ κἀκεῖνα δαιμόνων ἔφασκεν εἶναι πάθη μεγάλα, καὶ ταῦτα δὴ τὰ περὶ τὴν Πυθίαν. Τῷ δὲ ἀποκτείναντι μήτε ἐννέα ἐτῶν, μήτε εἰς τὰ Τέμπη γενέσθαι τὴν φυγὴν, ἀλλ' ἐκπεσόντα ἐλθεῖν εἰς ἕτερον κόσμον· ὕστερον δ' ἐκεῖθεν ἐνιαυτῶν μεγάλων ἐννέα περιόδοις ἁγνὸν γενόμενον, καὶ Φοῖβον ὡς ἀληθῶς κατελθόντα, τὸ χρηστήριον παραλαβεῖν, τέως ὑπὸ Θέμιδος φυλασσόμενον. Οὕτω δὲ ἔχειν καὶ τὰ Τυφωνικὰ καὶ τὰ Τιτανικὰ, c δαιμόνων μάχας γεγονέναι πρὸς δαίμονας, εἶτα φυγὰς τῶν κρατηθέντων, ἢ δίκας ὑπὸ θεοῦ τῶν ἐξαμαρτόντων, οἷα Τυφών τε λέγεται περὶ Ὄσιριν ἐξαμαρτεῖν, καὶ Κρόνος περὶ Οὐρανόν· ὧν ἀμαυρότεραι γεγόνασιν αἱ τιμαὶ παρ' ἡμῖν, ἢ παντάπασιν ἐκλελοίπασι, μεταστάντων εἰς ἕτερον κόσμον. Ἐπεὶ καὶ Σολύμους πυνθάνομαι, τοὺς Λυκίων προσοίκους, ἐν τοῖς μάλιστα τιμᾶν τὸν Κρόνον· ἐπεὶ δὲ ἀποκτείνας τοὺς ἀρχηγέτας αὐτῶν Ἄρσαλον, καὶ Ἄρυτον, d

b 2. καὶ δρ.] ἢ δρ. C.F.G. ἠδρωμένων D. ἡ δρ. H. Tum ἱερῶν om. A.H. 3. ἀνήκοος] ἀνήβοις H. 4. δαιμόνων ἔφασκεν εἶναι] ἔφ. εἶναι δαιμόνων B. 5. τὴν Πυθίαν] Πύθωνα V. Plutarch. ἐπὶ E. pro περί. 6. μήτε εἰς τὰ τέμπη γενέσθαι] μήτε ἵστασθαι μήτε γενέσθαι A.H. 9. ἐννέα om. A.H. 12. φυλασσόμενον] φυλαττ. C. c. καὶ τὰ τιτανικὰ om. A.H. 3. δίκας] δίκην C.F.G. 4. Τυφών τε] τε om. A.H. ἐξα. π. Ὄ. E. 7. ἐκλελοίπασι om. H. qui mox μεταστάντες. 9. Σολύμοις D. 10. ἐν τοῖς om. A.H. Mox δὲ om. post ἐπεί. 11. Ἄρσαλον] ἄρταλον D.F.G. d. ἄρυτον καὶ τόσιβιν] ἄροιον καὶ τὸ σέβειν A.H. ἄρυνον καὶ τόσαβιν Theodoret. p. 46 extr.

quæ apud nos de Baccho circumferuntur, vel quæ fieri solent sacrificiorum inaudierat. Idem ista quoque, magnas dæmonum fuisse calamitates asserebat, imo nec illa tantum, sed etiam quæcunque de Pythone traduntur. Itaque nec illum, a quo interfectus is fuerit, aut totos novem annos, aut apud Tempe unquam exulasse: verum quod ex nostro ejectus esset, alterum in orbem commigrasse, unde post novem magni anni conversiones expiatus, vereque ac re ipsa Phœbus, hoc est purus sincerusque redierit, atque oraculum, quod eatenus custoditum abs Themide fuerat, denuo receperit. Neque absimilem eorum, quæ de Typhone Titanibusque jactantur, esse rationem: quippe, has dæmonum inter sese pugnas et contentiones extitisse, quas partim eorum qui victi fuerant exilia, partim iis qui sese aliquo scelere obstrinxissent, irrogatæ a deo pœnæ consequutæ essent: cujusmodi utique vel Typhonis adversus Osiridem, vel Saturni erga Cœlum maleficia fuerint, quorum ideo non nisi obscurissima, vel nulla potius apud nos religionum cultusque vestigia supersint, quod ipsi alium in orbem aufugissent. Etenim Solymos audio Lyciorum vicinos, Saturno, si qui alii, honores olim tribuisse maximos, qui tamen postquam Arsalo,

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

καὶ Τόσιβιν, ἔφυγε, καὶ μετεχώρησεν ὁποιδήποτε—τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν—ἐκεῖνον μὲν ἀμεληθῆναι, τοὺς δὲ περὶ τὸν Ἄρσαλον Σκιροὺς θεοὺς προσαγορεύεσθαι, καὶ τὰς κατάρας ἐπὶ τούτων ποιεῖσθαι δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ Λυκίους. Τούτοις μὲν οὖν ὅμοια πολλὰ λαβεῖν ἐστὶν ἐκ τῶν μυθολογουμένων. Εἰ δὲ τοῖς νενομισμένοις τῶν θεῶν ὀνόμασι δαίμονάς τινας καλοῦμεν, οὐ θαυμαστέον, εἶπεν ὁ ξένος. Ὧι γὰρ ἕκαστος θεῷ συντέτακται, καὶ οὗ τῆς δυνάμεως μετείληχεν, ἀπὸ τούτου φιλεῖ καλεῖσθαι· καὶ γὰρ ἡμῶν ὁ μέν τίς ἐστι p. 189 Δῖος, ὁ δὲ Ἀθηναῖος, ὁ δὲ Ἀπολλώνιος, ἢ Διονύσιος, ἢ Ἑρμαῖος. Ἀλλ' ἔνιοι μὲν ὀρθῶς κατὰ τύχην ἐκλήθησαν· οἱ δὲ πολλοὶ μηδὲν προσηκούσας ἀλλ' ἐνηλλαγμένας ἐκτήσαντο θεῶν παρωνυμίας.

4 Τοσαῦθ' ὁ Πλούταρχος ἐν οἷς ἐσπούδασε Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων Χρηστηρίων, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ θυή-

d 4. γενέσθαι D. 6. δημοσία καὶ ἰδία] δημοσία καὶ δία A.H. τούτοις] τούτους B. τούτων D. 7. πολλὰ λαβεῖν] λαβεῖν πολλὰ A. λαβεῖν πολλὰ ὅμοια H. Supra οὖν om. F.G. 10. θαυμαστέον εἶπεν ὁ ξένος. ᾧ γὰρ] θαυμαστὸν εἰπεῖν οὐκ ἐξ ἑνὸς τῶν γὰρ A. οὐκ ἐξ ἑνὸς τῶν H. 12. μετείληχεν] μετείληφεν B.C.D.F.G. φιλεῖ καλεῖσθαι] καλεῖ φιλεῖσθαι H.

p. 189. 1. ἡμῶν om. B. 2. ἢ διονύσ.] ὁ δὲ διον. A.H. ἢ διόνυσος F.G. Tum ἢ Ἑρμαῖος om. C. 3. καὶ ὀρθῶς] καὶ om. A.B.C.F.G.H. οὖν ὀρθ. Plut. 5. ἐνηλλαγμένας] ἐνηλαγμένως C. ἐνηλλαγμένως F.G. ἐκτήσαντο] ἐκτίσαντο B. 6. τοσαῦθ'] ταῦθ' F.G. ὑπὸ Πλουτάρχου D. 7. ἐσπούδασε] ἔσπευσε B.C.D.F.

Aryto, ac Tosibe illorum ducibus interfectis, quocunque tandem gentium, (neque enim exploratum ipsi locum habent) fugam arripuisset, neglectus ab iisdem fuerit: Arsalus autem aliique duo Scirorum deorum nomen acceperint, quorum etiam per nomina tam privatim Lycii quam publice solennes ac statas imprecationes concipiant. Atque alia poetarum ex fabulis id genus auferre pleraque liceat. Jam vero quod solennibus ac propriis deorum nominibus quidam a nobis dæmones appellentur, non est, (inquiebat peregrinus ille,) quamobrem mirum id videri debeat. Nam quo quisque deo, vel ordinis atque loci, vel potestatis societate conjunctus est, ejus etiam nomen sortiri amat: quemadmodum ex nobis alium Jovium, alium Minervium, alium vero Apollinium aut Bacchium, aut Mercurialem appellari videmus. Ac nonnulli quidem vere ac merito id nominis casu quodam habuere, plerisque tamen alienum prorsus, minimeque aptum et cohærens dei cognomentum adhæsit.

4 Hæc Plutarchus, in iis ipsis quæ De exhausta Oraculorum vi, magno studio diligentiaque conscripsit, ipsos etiam dæmones, præter alia,

σκειν παριστὰς τοὺς δαίμονας, ὃ καὶ αὐτὸ κατὰ τὸν
5 δέοντα καιρὸν παραθήσομαι. Τέως δὲ, φέρε συλλεξώ-
μεθα ὅσα ἄλλα περὶ τῆς τῶν ἀγαθῶν, ὥς φησι, δαιμό- b
νων δυνάμεώς τε καὶ ἐνεργείας αὖθις ὁ τὴν καθ' ἡμῶν
συσκευὴν πεποιημένος ἐν οἷς ἐπέγραψε Περὶ τῆς ἐκ λο-
γίων φιλοσοφίας ἐκτίθεται· μάλιστα γὰρ αὐτῷ καὶ νῦν
ὥσπερ οὖν καὶ πολλάκις μάρτυρι χρήσομαι καὶ ἐλέγχῳ
τῆς περὶ οὓς ὑπολαμβάνουσι θεοὺς πλάνης, ὡς ἂν ἐκ
τῶν οἰκείων βελῶν καὶ τοξευμάτων βαλλόμενοι καται-
6 σχύνοιντο. Οὕτως γὰρ καὶ γένοιτ' ἂν ἡμῖν ἐξ αὐτῶν
[113] τῶν τοῖς θεοῖς προσφιλῶν, καὶ δὴ καὶ εὐσεβῶν νενο-
μισμένων, ἀκριβῶς τε τὸν περὶ τῶν οἰκείων λόγον διη- c
ρευνηκότων, ἀνελλιπὴς καὶ ἀπαραίτητος ἡ τῶν προκει-
7 μένων ἀπόδειξις. Γράφει δὲ ταῦτα ὁ δεδηλωμένος ἐν
οἷς ἐπέγραψε Περὶ τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας, ἔνθα μαρ-

9. κατὰ τὸν δέοντα καιρὸν om. E. b. ὥς φησι] ὡς φασὶ A.C.F.G.H. v. inf. p. 190 C. Tum δαιμόνων om. A. 3. ἐπέγραψε] ὑπεγ. C. Mox περὶ τῶν ἐκ λ. C.G. τῶν ἐλογ. F. 4. ἐκτίθεται] ἐκτέθειται B.C.D.F.G. 5. ὡς πολλάκις] ὥσπερ οὖν καὶ πολλάκις A.H. ὡς καὶ π. B.C.F.G. 6. καὶ ἐλέγχῳ om. A.H. 8. βελῶν] βουλευμάτων B. 9. γένοιτ' ἂν] γένοιντο A. γένοιτο H. 11. ἀκριβῶς—παρασχεῖν ἢ om. B. τὸν om. D. c. λόγον] λόγων D. διηρευνηκ.] διερευνη. C.F. ἀνελλιπὴς] ἀνελλειπὴς A. ἀνελλειπὴς H. 3. ἐπέγραψε] ἐπέγραφε C.D.F. 5. μαρτύρεται μὴ] μαρτυρεῖται A. μὴ item om. C.F.G.H.

morti subjiciens, id quod a nobis suo quoque tempore proferetur.
5 Interea vero, quicquid præterea de bonorum (ut ipse vocat) dæmonum viribus ac facultate tradit Porphyrius, concinnati adversus nostros operis artifex, in iis quæ De prompta ex oraculis Philosophia memoriæ prodidit, congeramus. Illum enim potissimum, uti jam sæpius, ita nunc quoque testem producere, ejusque verbis vulgatum de iis, quos isti pro diis habent, errorem coarguere statui, ut suis
6 ipsi telis sagittisque confixi erubescant. Ex quo sane id assequemur, ut suscepti argumenti demonstratio ex eorum deprompta sensu, qui diis cari ac religiosi putabantur, quique solerter et accurate doctrinæ suæ rationes explorarunt, omni ex parte perfecta sit, atque ejusmodi quam nec refellere ipsi, nec defugere aut deprecari pos-
7 sint. Et eo quidem loco Porphyrius omnes obtestatur, ne deorum

τύρεται μὴ τὰ ἀπόρρητα τῶν θεῶν ἐκφαίνειν, ἐπομνύμενός τε αὐτὸς καὶ παραγγέλλων κρύπτειν καὶ μὴ εἰς
8 πολλοὺς ἐκφέρειν τὰ λεχθησόμενα. Τίνα δὲ ἦν τὰ τοιαῦτα; Τὸν Πᾶνα Διονύσου φησὶ θεράποντα εἶναι, τοῦτον δὲ τῶν ἀγαθῶν ὄντα δαιμόνων ἐπιφανέντα ποτὲ τοῖς κατ' ἀγρὸν γεωπονοῦσι. Τί χρῆν ἀγαθὸν ὄντα πα- d ρασχεῖν ἢ πάντως ἀγαθοῦ τινὸς παρουσίαν τοῖς τῆς
9 θεοφανείας τοῦ ἀγαθοῦ κατηξιωμένοις; Ἆρ' οὖν ὑπῆρξεν ἀγαθόν τι τοῖς θεαταῖς τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος, ἢ κακὸν εἰλήχασι δαίμονα, ἔργῳ τῆς πείρας ᾐσθημένοι; Φησὶ γοῦν ὁ θαυμάσιος μάρτυς τοὺς τῆς ἀγαθῆς ταύτης θέας ἠξιωμένους ἄθρουν θάνατον ὑπομεῖναι, λέγων ὧδε·

6 ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἤδη δὲ καὶ ἐν ἄλλοις οἱ μὲν θεράποντές τινων ἀνεδείχθησαν, p. 190 ὡς ὁ Πὰν τοῦ Διονύσου· δεδήλωκε δὲ τοῦτο ὁ ἐν Βραγχίδαις Ἀπόλλων διὰ τούτων. Ἐννέα γὰρ εὑρέθησαν ἀπο-

c 6. αὐτὸς] αὐτοῖς D.F.G.V. 8. τοιαῦτα] τοιάδε C.F.G. 9. τοῦτον] τούτων A. 10. δαιμόνων] δαίμονα A.H.V. d. πάντως] καὶ δὴ πάντως B. 2. τοῖς τ. θεοφανείας] τοὺς τ. θεοφανίας A. τοὺς item H. 3. κατηξιωμένοις] κατηξιωμένους A.H. κατηξιωμένος C. 5. κακὸν] κακῶν H. 6. γοῦν] γὰρ B.D.F.G. 8. θάνατον] θάτον B.
p. 190. 4. ἄλλοις] ἄλλοις δὲ B. ἀνεδείχθησαν θεράποντές τινῶν] θεραπ. τινῶν ἀνεδ. A. θερ. ἀνεδ. τινῶν B.C.F.G. θ. τ. ἀπεδ. E.H. 6. βραγχίδαις] βραγχίδες B. βραχίδες D.

arcana prodere, quæque dicturus est passim atque in vulgus efferre velint, sed potius ut ea diligenter occultent interposito etiam jure-
8 jurando adigit. Cujusmodi ergo illa sunt? Pana videlicet Bacchi servum fuisse narrat, qui cum ex bonis dæmonibus unus esset, videndum aliquando sese agricolis quibusdam præbuerit. Quid expectandum aliud a bono fuit, nisi ut quos bonus ille deus conspectu suo dignaretur, in eos continuo boni aliquid redundaret? Utrum igitur boni dæmonis spectatoribus boni quidpiam evenit; an potius
9 in malum se dæmonem incidisse periculo ipsi suo didicerunt? Tradit nimirum testis egregius, quotquot ille felici lætoque spectaculo dignos habuisset, eos ad unum omnes repentino interitu periisse.

6 Atque ipsi quidem, inquit ille, alio rerum in genere nonnullorum famuli constituti sunt, veluti Pan, quem Bacchi servum fuisse his versibus in Branchidis Apollo pronuntiat. Nam cum novem simili morte sublatos

θανόντες· πυνθανομένων γοῦν τῶν τὸν ἀγρὸν οἰκούντων τὴν b ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
αἰτίαν, ἔχρησεν ὁ θεὸς,

Χρυσόκερως βλοσυροῖο Διονύσου θεράπων Πὰν,
βαίνων ὑλήεντα κατ' οὔρεα, χειρὶ κραταιῇ
ῥάβδον ἔχων, ἑτέρῃ δὲ λιγὺ πνείουσαν ἔμαρπτε
σύριγγα γλαφυρὴν, Νύμφῃσι δὲ θυμὸν ἔθελγεν·
ὀξὺ δὲ συρίξας μέλος ἀνέρας ἐπτοίησεν c
ὑλοτόμους πάντας, θάμβος δ' ἔχεν εἰσορόωντας
δαίμονος ὀρνυμένου κρυερὸν δέμας οἰστρήεντος.
Καί νύ κε πάντας ἔμαρψε τέλος κρυεροῦ θανάτοιο,
εἰ μή οἱ κότον αἰνὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔχουσα
Ἄρτεμις ἀγροτέρη παῦσεν μένεος κρατεροῖο,
ἣν καὶ χρὴ λίσσεσθ', ἵνα σοι γίγνοιτ' ἐπαρωγός.

[2] Ἀκήκοας οἷα τοῦ δαίμονος, οὗ φησὶν ἀγαθοῦ, τό τε d
σχῆμα καὶ τὰς πράξεις ὁ ἐν Βραγχίδαις ἐδίδαξεν Ἀπόλ-

b. γοῦν] οὖν A. τῶν τὸν] τοῦ τὸν C. κατὰ τὸν F. 3. βλοσυροῖο] βλοσυροῖς B.C.D.F.G.H. διονύσου] διόνυσος A.H. 4. πὰν βαίνων ὑλήεντα] παμβαίνων ὑλήεντι A.H. 5. κραταιῇ] κραταίᾳ A.H. κραταιὰν C.F.G. Vossii marg. 7. ἔχεν] ἔχων C.F.G. Vossii marg. Mox δὲ om. A. 9. νύμφῃσι] νύμφαισι B.C.E.G. νυμφαῖς F. 10. ἔθελγεν] ἔθενεν B. ἔθανεν C.G. ἔθανε F. c. συρίξας] συρίσας C.D.F. Mox ἐπόησεν B. ἐπτόησεν C.G. ἐποίησεν H. 2. ὑλοτόμους] ὑλατοῦσθαι B. ὑλατόμους C.F. 4. κρυερὸν] κρυφὸν B. 6. νύ κε] νέ κε B. 9. Ἄρτεμις— κατορθώματα om. B. μένεος] μένος A.H. Tum καρτεροῖο C.G. κρατεροῖς H. 11. γίγνοιτ'] γίνητ' A. γένετ' C.F.G. γένοιτ' D. 13. οἷα] οἵας A.E.H. om. F.G. φησιν] φασιν C.F.G. d 2. βραγχίδαις] βραγχίδες A.

reperissent, deque rei caussa ejusdem agri incolæ oraculum consuluissent hunc in modum Apollo respondit,

Pan ex Porphyrio describitur.

Pan torvi Bacchi famulus, cui cornua fronte
Aurea consurgunt, densis dum montibus errat,
Et virgam dextra quatiens, blandosque sinistra
Et molles inflans calamos, nymphasque, virosque
Cædendæ sylvæ intentos modulamine mulcet.
Attonitis stetit ecce animis, improvida passim
Præcipitis fera membra dei dum turba videret.
Continuoque omnes simul aspera parca tulisset,
Ni sævam irato bilem sub pectore versans
Jamdudum, agrestis rapidum Diana furorem
Sisteret. Hanc votis igitur placare memento,
Ut rebus tibi præsidium sponte addat in arctis.

[2] Audiisti cujusmodi corporis habitum, quasve actiones bono, uti vocat, dæmoni Apollo in Branchidis attribuat? Vide sis porro res a

λων; Θέα δὴ καὶ τῶν λοιπῶν τὰ γενναῖα κατορθώματα,
ὧν δὴ ἕνεκα τὴν οὐράνιον ἀπολελοιπότες διατριβὴν τὴν
3 σὺν ἀνθρώποις ἀντικατηλλάξαντο. Πάντως δήπου χρῆν
αὐτοὺς σωφροσύνης κατάρχειν, καὶ τὰ λυσιτελῆ καὶ
ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις ὑποτίθεσθαι· οἱ δὲ τούτων μὲν
οὐδέν. Ἄκουε δ' οἷα ἐκφαίνει ὁ τὰ ἀρρητότατα τῶν ἀρρή-
των διηρευνηκὼς, καὶ τῶν ἀπορρήτων ἀξιωθεὶς τῆς γνώ-
4 σεως. Τοτὲ μὲν οὖν τινὰς τῶν ἀγαθῶν τούτων δαιμόνων p. 191
φησὶν ἐρωτικαῖς ἡδυπαθείαις ὑπηρετεῖσθαι, τοτὲ δ' ἑτέ-
ρους τυμπάνοις καὶ αὐλοῖς καὶ θηλειῶν πατάγοις χαί-
ρειν· ἄλλους δὲ αὖ πάλιν μάχαις καὶ πολέμοις ἀγάλ-
λεσθαι, καὶ κυνηγεσίοις τὴν Ἄρτεμιν, καὶ τοῖς ἀπὸ γῆς
καρποῖς τὴν Δηώ· θρηνεῖν δὲ τὸν Ὄσιριν εἰσέτι νῦν
τὴν Ἶσιν, καὶ τὸν Ἀπόλλω μαντεύεσθαι. Τοιαῦται ὧν

d 3. λοιπῶν] λοιπὸν καὶ τῶν E. τὰ γενν.] καὶ τὰ γενν. C.F.G. γενναῖα om. A.H. 5. τὴν σὺν] τοῖς σὺν C.F.G. 6. αὐτοὺς] αὐτοῖς D.F.G. 10. ἀρρητότερα] ἄρρητα A.V. ταρρητα H. Supra p. . ἀρρητότατα. Mox ἀρίστων C.F.G. 12. γνώσεως] πίστεως B.C.D.F.G. Mox τιμὰς D.

p. 191. 2. δ' ἑτέρους] δὲ ἐξ ἑτέρους A. δ' ἑτέροις B.D. δ' ἐν ἑτέροις C.F.G. δ' ἐξοτέροις H. τυμπάνων] τυμπάνοις καὶ A.B.C.F.G.H. 3. πατάγοις] πατάγειν B. πατάγω C.F. ἄλλους δ' αὖ πάλιν μάχαις] ἄλλοις δὲ αἰχμαῖς A.H. 4. ἀγάλλεσθαι] ὄλλασθαι B. 8. τοιαῦται] τοιαῦτα B.C.F.

cæteris præclare ac magnifice gestas, quas illi dum sequerentur, cœ-
3 lestem ultro cum humana societatem commutarunt. Eos profecto
modestiæ ac temperantiæ principes magistros, utiliumque rerum
auctores humano generi esse oportebat, quarum tamen ne vestigium
quidem ullum ostenderunt. Ac mihi quidem curiosum illum explo-
ratorem audi, qui abditissima quæque arcana rimatus, eorum etiam
4 intelligentia donatum se esse gloriatur. Nimirum ex optimis dæ-
monibus alios in libidinem proclives et effusos inducit, alios tympa-
norum ac tibiarum sonitu, et incondito muliercularum strepitu, pugnis
alios bellisque gaudentes, uti Dianam venationi, ac Cererem terræ
frugibus addictam, Isin autem Osiridis casum et interitum hucusque
deplorantem, Apollinemque vaticinantem. En tibi opportunitates in

φασὶν ἀγαθῶν δαιμόνων αἱ εἰς ἀνθρώπους ὠφέλειαι. [114] Δέχου δὲ καὶ τούτων τὰς ἀποδείξεις. b

7 Οὐδὲν ἐν ἀθανάτοισι θεοῖς ποτὲ δῖα μάταιον
οὐδ' ἀκράαντον ἔλεξε σοφοῖς Ἑκάτη θεοφήταις·
ἀλλ' ἀπὸ παγκράτοιο νόου πατρόθεν κατιοῦσα c
αἰὲν ἀληθείῃ σελαγίζεται, ἀμφὶ δὲ μῆτις
ἔμπεδος ἀρρήκτοισι μένει λογίοις βεβαυῖα.
Δεσμῷ δ' οὖν κλῄζε· θεὴν γὰρ ἄγεις με τοσήνδε,
ὅσση ψυχῶσαι πανυπέρτατον ἤρκεσα κόσμον.

2 Καὶ μήποτε διὰ τοῦτο τρίμορφος τριμερής τε καὶ ἡ ψυχή. Ταύτης δὲ τὸ μὲν θυμοειδὲς, τὸ δὲ ἐπιθυμητικόν· d ὅθεν καὶ πρὸς τὰ ἐρωτικὰ καλεῖται. Ταῦτα οὐκ ἐμὰ, μήτοι νομίσῃς, τοῦ δὲ προειρημένου συγγραφέως ἀκήκοας, οὗ πάλιν ἐστὶ καὶ ταῦτα·

b 5. θεοῖς ποτ' ἀδείματον] θεήποτε (θεόποτε C.) δία μάταιον B.C.V. θεοί τοτε δῖα μάταιον F.G. ποτε διὰ μάταιον D.E. θέσπισμα μάταιον Lobeck. Aglaoph. p. 225. ἄειδε μάταιον Ungerus in Theban. Paradox. p. 451. quomodo correxit Vossius in marg. 7. ἔλεξε] ἔλεγξε B. σοφοῖς ἑκάτη] σοφὸς ἑκάστῃ A.H. Mox θεοφοίταις C.F.G. 9. κατιοῦσα] κεντιοῦσα C. c 2. ἀληθείης] ἀληθείῃ B.D.V. Tum ἀλεγίζηται A.H. 4. ἀρρήκτοισι] ἀρρήκτοις A.H. Tum πει μένει C. βεβαυῖα] βεβαῖα C.F.G. λογίοισι βεβαῖα Vossii marg. 6. δ' οὖν] δὲ A.H. 8. ὅσση] ὅση A.H. Tum ψυχῶσε H. d 2. μήτοι νομίσῃς] μήτί ονομήσῃς C. 4. οὗ] οὖν H. πάλιν om. B.C.D.F.G. καὶ ταῦτά ἐστι] ἐστὶ καὶ ταῦτα A.E.H.

hominum vitam a bonis istorum dæmonibus profectæ. Quorum tu omnium certam exploratamque fidem accipe.

7 Nil divos inter vacuum terroribus esse,
Nil non divinis perfectum vatibus usquam
Sacra Hecate cecinit: sed magna ex mente supremi Hecatis de se ipsa oraculum.
Lapsa patris, vero semper circundata fulget.
Hanc circum meliore manet sapientia vultu,
Cui fixos immota tenent oracula gressus.
Necte ergo me vinclis: tanto tibi numine diva
Ducitur, ut valeat superos animare penates.

2 Ac vide sis, num id forte in caussa fuerit, quamobrem tres animæ veluti formæ partesque statuerentur. Et quidem cum ea vim unam habeat, qua irascitur, tum alteram sortita præterea est, qua concupiscat, cujus etiam illecebris ad res amatorias excitetur. Atque hæc, mea profecto non est, ne tu id suspicere, sed ejus quem laudavi scriptoris oratio, cujus item ea sunt quæ sequuntur.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

3 Πάνυ δέ με θράττει, πῶς ὡς κρείττους παρακαλούμενοι ἐπιτάττονται ὡς χείρους· καὶ δίκαιον εἶναι ἀξιοῦντες τὸν θεράποντα, τἄδικα αὐτοὶ κελευσθέντες δρᾶν ὑπομένουσι· καὶ καθαρῷ μὲν μὴ ὄντι ἐξ ἀφροδισίων οὐκ ἂν καλοῦντι ὑπακούσαιεν, αὐτοὶ δ᾽ ἄγειν εἰς παράνομα ἀφροδίσια τοὺς τυχόντας οὐκ ὀκνοῦσιν. p. 192

4 Εὕροις δ᾽ ἂν καὶ ταῦτα ἐν τῇ Πρὸς Ἀνεβῶ τὸν Αἰγύπτιον τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολῇ. Ἐν δὲ τῇ προλεχθείσῃ πραγματείᾳ Τῆς ἐκ λογίων φιλοσοφίας προστίθησι τοῖς εἰρημένοις λέγων ὧδε·

5 Καὶ μὴν ὅ τι ἑκάστῳ ἐπιτέτακται, καὶ τίνα αὐτῷ δεδηλώκασιν, ὥσπερ ὁ Διδυμαῖος διὰ τούτων· (ἦν δ᾽ ἡ πεῦσις, εἰ δεῖ ὀμόσαι τῷ ἐπαγαγόντι τὸν ὅρκον·)

Μητέρι μὲν μακάρων μέλεται Τιτηνίδι Ῥείῃ

d 4. Πάνυ] Vid. infra p. 197 d. 5. θράττει] ταράττει H. παρακαλούμενοι] παρακαλούμενον B. -μένους C.F.G. 7. ἀξιοῦνται D. 8. κελευσθέντες] κελευσθέντα B. 10. ὑπακούσειεν] ὑπακούσαιεν B.C.D.E.F.G. 11. τοὺς τοιούτους ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τ. τ.] τοὺς τ. εἰ μ. εἰπεῖν om. A.H. ubi ἢ μᾶλλον B.C.

p. 192. 1. εὕροις] εὕροι C.F.G. 2. τοῦ αὐτοῦ] τοῦ om. H. 5. ἐπιτέτακται καὶ τὶ καὶ τίνι αὐτῶν] ἐπιτέτακται καὶ τίνα αὐτῷ A.H.V. ισ. καί τινες Vigeri margo. 8. ὀμῶσαι] ὀμόσαι A.B.C. δὴ H. pro δεῖ. ἐπαγαγόντι] ἐπάγοντι A.H. ἐπαγόντι F. 10. Μητέρι] Μὴ περὶ H. τιτηνίδι ῥείῃ] τὶ τὴν ιδι ῥείην A.H. πιτηνίδι ῥεῖν C. ῥεῖν item B. ῥῖν F. ῥεῖν G. ῥεινὰς D. τιτηνίδι ῥέοι E.

3 Me quidem tum vehementer, inquit, angi sentio, ubi mecum ipse reputo, qui fieri possit, ut quorum veluti augustiorum ac diviniorum opem imploremus, ii tamen quasi humiliores ac deteriores obediant; quique clientes ipsi suos æquitatem colere velint, eosdem injustis imperiis obsequi non pudeat: adeoque cum eorum vota precesque repudient, qui ad sese minus abs re venerea puri accesserint, illos ipsos tamen, seu verius obvios quosque, nefandam in venerem agere non vereantur.

4 Eadem ille in quadam ad Anebonem Ægyptium epistola persequitur: iterumque citato De Oraculorum philosophia volumine, deinceps ita pergit:

5 Et vero, quænam singulis, inquit, et cujusmodi provincia curaque mandata sit, ab eorum quoque nonnullis vulgatum est, uti ab Apolline Didymæo, his versibus, (quærebatur autem ex eo, essetne jusjurandum exigenti dandum:

Apollinis oraculum de variis numinum officiis.

Rhea beatorum mater reginaque divum,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

αὐλοὶ καὶ τυπάνων πάταγοι, καὶ θῆλυς ὅμιλος· b
Παλλάδι δ' εὐπήληκι μόθοι καὶ δῆρις Ἐννοῦς,
καὶ βαλίαις σκυλάκεσσι βαθυσκοπέλους ἀνὰ πρῶνας
θῆρας ὀρειονόμους ἐλάαν Λητωΐδι κούρῃ·
Ἥρῃ δ' εὐκελάδῳ μαλακὴ χύσις ἠέρος ὑγρῆς·
λήϊα δ' εὐαλδῆ κομέειν σταχυητρόφα Δηοῖ·
Ἴσιδι δ' αὖ Φαρίῃ, γονίμοις παρὰ χεύμασι Νείλου, c
μαστεύειν οἴστροισιν ἑὸν πόσιν ἁβρὸν Ὄσιριν.

6 Εἰ δὴ οὖν "αὐλοὶ καὶ τυμπάνων πάταγοι καὶ θῆλυς ὅμιλος" μέλεται τῇ μητρὶ τῶν θεῶν, ἀσκητέον δὴ ταῦτα πάσης ἀρετῆς ἀφεμένους, ὅτι μηδὲν σωφροσύνης μηδέ τινος ἄλλης θεοφιλοῦς πράξεως μέλεται τῇ προειρημένῃ· ὡς καὶ τῇ Ἀθηνᾷ μόθοι καὶ μάχαι καὶ πόλεμοι, ἀλλ' οὐκ εἰρήνη καὶ τὰ ἐν εἰρήνῃ πράγματα. Καὶ τῇ d

b. αὐλοὶ] αὐτοί γε A.H. τυμπάνων] Jortinus H. E. II. p. 355. τύπανων, cf. Homer. H. in Matrem Deorum xiii. 3. 3. δ' εὐπήληκι] εὐπήλικι A.B. Tum μόθος C.F.G. μοχθοὶ D. et δήρεις A. πολλὰ δι' εὐπίλικι μόθον καὶ δήρεις ἐνυιοὺς H. 5. βαλίαις] βαλείαις A. βαλεῖαι H. Mox βαθυσκοπρίοις Vossii margo. βυθοσκοπέλοις F.G. 7. ὀρειονόμους ἐλάειν] ὀριονόμους ἐλάαν A.H. ἐλάαν item V. 8. χύσις ἠέρος] χρυσήερος A.H. 10. σταχυιτρόφα] σταχυητρόφα A.C.F.G.H. Vossii marg. c. Ἴσιδι δ' αὖ] Ἴσιδ' αὖ A. εἰσὶ δ' αὖ H. 3. μαστεύειν οἴστροισιν] μαντεύειν οἴστρησιν A.H. μ. ἄστρασιν C.F.G. Vossii marg. ἄστροισιν et mox αὐρὸν D. Deest vs. B. 5. δὴ οὖν] οὖν om. A.H. Mox πάταγος D. 8. μηδέ τινος] ἢ C.F.G. 9. ἄλλης] ἢ ἄλλης B. Tum A.B.C.D.E.F.G.H. addunt θεοφιλοῦς. 10. μόθοι καὶ μάχαι] ταραχαὶ καὶ μόθοι A.H. μῦθοι D. 11. καὶ τὰ ἐν εἰρήνῃ] καὶ τὰ αὐτῆς B.C.D.F.G.

Fœmineos cœtus, buxumque et vocalia tractat
Tympana: bellorum fremitus pugnæque labores
Pallas amat: rapidis canibus Latonia virgo
Præcipites sequitur per summa cacumina cervos.
At resonans Juno molles e nubibus imbres
Effundit: lætam segetem et flaventia curat
Arva Ceres: pinguem evolvit qua Nilus arenam,
Acta œstro conjunx formosum quærit Osirim.

6 Si ergo tibiarum ac tympanorum sonitus, si muliercularum turba deorum matri curæ est, his utique rebus abjecta virtutis omnis cogitatione vacandum erit, quod eadem nec temperantiæ, nec alterius cujusquam honestioris studii curam ullam sollicitudinemque suscipiat. Minerva similiter in pugnis, contentionibus, bellisque tota est, pacem pacisque artes omnes repudiat. Curet etiam, per me licet,

Λητωΐδι δὲ κούρῃ, τῇ Ἀρτέμιδι, μελέσθων αἱ βαλίαι σκύλακες, διὰ τὸ κατ' ἀγροὺς κυνηγὸν οὖσαν τοῖς θηρσὶ πολεμεῖν, ὡς καὶ ταῖς ἄλλαις τὰ κατειλεγμένα. Τί οὖν δὴ ταῦτα πρὸς τὸν θεοφιλῆ καὶ μακάριον συντείνοι ἂν βίον; Ἐπίσκεψαι δὲ, πότερά σοι θείας εἶναι δοκεῖ φύσεως, ἢ φαύλης καὶ μοχθηροτάτης, τὰ ἑξῆς ἐπιλεγόμενα·

8 ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ[115] Ὀρθῶς καὶ τοῦτο ὁ Ῥόδιος Πυθαγόρας ἀπεφήνατο, ὅτι p. 193
οὐχ ἥδονται οἱ κληΐζόμενοι ἐπὶ ταῖς θυσίαις θεοὶ, ἀνάγκῃ δέ τινι ἀκολουθίας συρόμενοι παραγίνονται· καὶ οἱ μὲν μᾶλλον, b
2 οἱ δὲ ἧττον. Τινὲς δὲ καὶ ἔθος ὥσπερ ποιησάμενοι τῆς ἑαυτῶν παρουσίας εὐμαρέστερον φοιτῶσι, καὶ μάλιστα ἐὰν καὶ φύσει ἀγαθοὶ τυγχάνωσιν· οἱ δὲ, κἂν ἔθος ἔχωσι τοῦ παραγίνεσθαι, βλάβην τινὰ προθυμοῦνται ποιεῖν, καὶ μάλιστα ἐὰν ἀμελέστερόν τις δοκῇ ἀναστρέφεσθαι ἐν τοῖς πράγμασι.

d. λητῴδι] λητόιδι B. λητοΐδῃ D. λητωίσι F. Tum δὲ om. A.H. 2. μελέσθω F. βαλίαι] βαλεῖαι H. 3. κυνηγὸν] κυνηγοὶ C.F. 5. οὖν δὴ] δὴ οὖν A.F.H. 6. καὶ μακάριον] καὶ om. C.F.G. συντείνοι ἂν] συντείνει B.C.D.F.G. ἐπίσκεψαι] ἐπίσκεψε B. 7. πότερά σοι] σοι om. B.C.D.F.G.
p. 193. 8. κληΐζόμενοι] κλητόμοι C.F. θυσίαις] παρουσίαις B.C.D.F.G. b 2. ὡς] καὶ B.C.D.F.G. Mox ὥσπερ delendum conj. Viger. in marg. 4. μάλιστα] μάλιστ' ἂν B.C.F.G. 5. τυγχάνωσιν] τυγχάνουσιν A. τυγχ. ἀγ. B.C.F.G. 8. ἀναστρέφεσθαι] συναναστ. C.D.F.G. Tum ἐν om. D.

Diana Latonæ filia, veloces catulos, quod in agendis per agros canibus, belloque cum feris gerendo assidua sit. Suos denique singuli, prout eos iste persequitur, amores ac delicias habeant. Quid ista porro ad eam vitæ rationem conferant, quæ divino cum amore sit ac felicitate conjuncta? Vide autem præterea, utrum quæ deinceps ille subjungit, divinæ naturæ debeant, an potius vitiosissimæ ac flagitiosissimæ argumenta censeri :

8 Recte hoc quidem, inquit, uti cætera, Pythagoras ille Rhodius statuebat, deos quibus evocantur sacrificiis, haud libenter, sed quadam sequendi
2 necessitate pertractos, adeoque sæpius alios, alios rarius interesse. Ac nonnullos quidem, quod usu quodam et consuetudine id faciant, clarius sese atque illustrius exhibere, præsertim si natura boni fuerint: alios contra, tametsi frequenter interesse soleant, ad perniciem inferendam proniores

3 Τοῦ γὰρ Πυθαγόρου ταῦτα εἰρηκότος, παρετήρησα ἐκ τῶν λογίων ὡς ἀληθές ἐστι τὸ εἰρημένον. Πάντες γὰρ δι' ἀνάγκην φασὶν ἀφῖχθαι· οὐχ ἁπλῶς δὲ, ἀλλ' οἷον, εἰ χρὴ οὕτω φά- c ναι, πειθανάγκην. 4 Εἴρηται δ' ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐκεῖνα τὰ τῆς Ἑκάτης, δι' ὧν φησὶν ἐπιφαίνειν, ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἠέριον μετὰ φέγγος ἀπείριτον ἀστεροπληθὲς
ἄχραντον πολὺ δῶμα θεοῦ λίπον, ἠδ' ἐπιβαίνω
γαίης ζωοτρόφοιο, τεῆς ὑποθημοσύνῃσι,
πειθοῖ τ' ἀρρήτων ἐπέων, οἷς δὴ φρένα τέρπειν d
ἀθανάτων ἐδάῃ θνητὸς βροτός.

5 Καὶ πάλιν,

Ἤλυθον εἰσαΐουσα τεῆς πολυφράδμονος εὐχῆς,
ἣν θνητῶν φύσις εὗρε θεῶν ὑποθημοσύνῃσι.

6 Καὶ ἔτι σαφέστερον,

Τίπτε μ' ἀεὶ θείοντος ἀπ' αἰθέρος ὧδε χατίζων

c. οἷον, εἰ] οἱονεὶ A. qui mox om. οὕτω. et sic H. In B.F.G. φάναι οὕτω. πειθανάγκην] πειθανάγκαις B.C.D.F.G. 2. τοῖς] τῶν B. Tum πρόσθεν A.H. 4. μετὰ] μέγα Jortini amicus H. E. II. p. 356. ἴσ. κατὰ Vigeri margo. ἀπείριτον] ἀδήριτον A.H. 6. πολὺ] πάλι Lobeck. Aglaoph. p. 225. θεῶν λ. ἠδ' Jortin. λίπον] λεῖπον B.C.D.G. λεῖον F. εἰ δ'] ἦδ' B.C.F.G. 8. ὑποθημοσύνῃσι] ὑποθημοσύνοισι B.C.F.G. d. τέρπει] τέρπειν C.D.F.G. τέρπει—ἀδαῇ] τέρπειν—ἐδάῃ Jortin. τέρπειν—ἔαδε vel ἔαδε Vigeri marg. 2. ἀδαῇ] ἔαδε B.C.D.G. ἔα δὲ F. 4. ἤλυθον] ἤλυθεν B.C.D.G. ἤλυτεν F. πολυφράδμονος εὐχῆς] πολυφράγμονος ἠχῆς H. 9. τίπτε μ' ἀεὶ θείοντος] τίπτέ με κικλήσκεις A.H. τίπταί μ' ἀθείοντος C. Hinc usque ad φέρονται om. B. 10. χατίζων] χατίζω C.

3 esse, ubi quis potissimum negligentius in rem incumbere videatur. Hanc enim Pythagoræ sententiam ex ipsismet oraculis veram esse postea comperi. Dii siquidem omnes sese necessitate compulsos advenisse profitentur, non quidem necessitate simpliciter, sed quæ quodammodo suadæ vim 4 ac facultatem consequatur. Ac superius quidem eorum meminimus, quibus sese Hecate evocari solitam esse testatur,

Aëriam lucem, et magni stellantia cœli
Culmina, divinos linquo, sanctosque penates,
Telluremque peto, quo me tua dicta vocarunt,
Visque arcana precum traxit, queis numina linguæ
Mortali mulcere placet.

5 Atque iterum,

En adsum tua vota gradu, vocesque sequuta,
Quas hominum ingenium divino numine prompsit.

6 Ac rursum illustrius,

Cujus inops rerum, volucri me ex æthere ductam

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

θειοδάμοις Ἑκάτην με θεὴν ἐκάλεσσας ἀνάγκαις;

Καὶ ἑξῆς,

Τοὺς μὲν ἀπειρήτοις ἐρύων ἴυγξιν ἀπ' αἴθρης
ῥηϊδίως, ἀέκοντας ἐπὶ χθόνα δῖαν ἄγεσθαι· p. 194
τοὺς δὲ μέσους μεσάτοισιν ἐπεμβεβαῶσιν ἀήταις,
νόσφι πυρὸς θείοιο, πανομφέας ὥσπερ ὀνείρους,
εἰσκρίνεις μερόπεσσιν, ἀεικέα δαίμονας ἔρδων.

7 Καὶ πάλιν,

Ἀλλ' οἱ μὲν καθύπερθε μετήοροι οὐρανίωνες
σπερχόμενοι κούφαισι μεθ' Ἁρπυίαισι φέρονται· b
ῥίμφα δὲ θειοδάμοισιν ἐπιμύσαντες ἀνάγκαις
εἰς χθόν' ἐπειγομένως δηώϊον ἀΐσσουσι,
θνητοῖς ἐσσομένων ὑποφήτορες.

Καὶ πάλιν ἄλλος ἀναγκαζόμενος ἔφη·

d 11. με θεὴν] μεθ' ἑὴν C.D. ἐκάλεσσας ἀνάγκαις] ἐν ἀνάγκαις H. 14. τοὺς] τοῖς C. ἀπειρήτοις] ἀπειρίστοις C. Vossii marg. ἀπειρήτους D. ἀπειρίτοις F.G.H. Mox νυξὶν ἀπαίθρης A. νυξὶν ἀπαίθροις H. ἴυγξεν Vossii marg.

p. 194. 1. ἀέκοντας] ἄκοντας A.H. δῖαν] δία F. 3. τοὺς δὲ μέσους] τοὺς δ' ἀμέσους A.H. ἐπεμβεβαῶσιν] ἐπαμβεβαῶσιν C.D.F.G. ἴσ. ἐπεμβεβαῶτας Vigeri margo. Mox ἀῆται A.H. 5. νόσφι] νόσφοι C. πανομφέας] πανεμφέας C.D.F.G. Mox ὀνύρους C. 7. ἀεὶ καὶ] ἀεικέα C.F. 10. ἀλλ' οἱ μὲν καθύπερθε] ἄλλοι μὲν καθυπέρθεσιν A. καθυπέρθεσσιν H. μετήροι] μετήορα C.F.G. μετίοροι H. 12. σπερχόμενοι] ἐρχόμενοι A.H. κούφοισι] κούφαισι C.F.G. κούφεσι D. κρύφοισι H. μεθ' ἁρπυίαισι] μεταρπύεσσι A.H. b 2. θειοδάμοισιν] θειοδαίμοσιν H. 4. εἰς] ἐς C.F.G. Tum χθὸν δ' B. ἐπειγομένως] ἐπειγομένους H. δ' ἠώϊον] δήϊοι A.H. 5. ἐσσυμένως] ἐσομένως B.D. ἐσσομένων A.H. ἐσσόμενα C. ἐσόμενα F.G. Vossii marg. ὑποφήταις] ὑποφήτορες B.C.D.F.G. Vossii marg. 6. ἄλλος om. A.H.

Huc Hecaten versu divos cogente vocasti?

Et deinceps,

Ignotis alios summa compellis ab æthra
Carminibus, licet invitos succedere terris,
At medios mediis vectos sub nubila ventis,
Divino igne procul, veluti fatalia turbæ
Somnia mortali pandens, indigna reponis
Dæmonibus.

7 Iterumque,

Verum sidereæ sublimia numina sedis,
Cum rapidis simul Harpyiis impulsa feruntur:
Atque adeo volucri, sub prima exordia lucis,
Acta gradu, clausisque oculis, victricia divum,
Carmina quo rapiunt, mortali e pectore ducta,
In terras delata ruunt.

Itemque alius eadem necessitate adactus exclamat,

Κλῦθί μευ οὐκ ἐθέλοντος, ἐπεί μ' ἐπέδησας ἀνάγκῃ. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

8 Ἐπὶ τούτοις πάλιν οὖν ὁ συγγραφεύς φησιν,

Ἐπεὶ καὶ ἐπ' ἀνάγκαις ἑαυτῶν ἐκδιδόασιν, ὡς δηλώσει ὁ c ἀπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐκδοθεὶς περὶ ἑαυτοῦ ἐπ' ἀνάγκαις. Λέγεται δὲ οὕτως,

9 Οὔνομ' ἀναγκαίης τόδε καρτερὸν, ἠδ' ἔτι βριθύ.

Καὶ ἐπήγαγε,

10 Μόλε δ' ἐσσυμένως τοισίδε μύθοις,
οὓς ἀπ' ἐμῆς κραδίης ἀνάγω ἱεροῖσι τύποισι,
συνθλιβομένου πυρὸς ἁγνοῦ. d
Τολμᾷ δὲ φύσις ταῦτα προφαίνειν
τῆς σῆς γενέθλης, ἄμβροτε Παίαν.

11 Καὶ πάλιν ὁ Ἀπόλλων,

Ῥεῦμα τὸ Φοιβείης ἀπονεύμενον ὑψόθεν αἴγλης,
πνοιῇ ὑπὸ λιγυρῇ κεκαλυμμένον ἠέρος ἁγνοῦ,

b 9. ἐπὶ τούτοις om. B.C.F.G. πάλιν] πάλιν οὖν B.C.D.F.G. c. ἐπ' ἀνάγκαις] ἐπανάγκους A.H. Malim ἐπάναγκες hic et infra. ἑαυτοὺς] ἑαυτῶν A.B.C.D.E.F.G.H. ἐκδιδύασιν] εἰσδιδόασιν B. 3. λέγεται] λέγει D. 4. ἀναγκαίης] ἀναγκαίως B. ὡς οὖν. ἀν. C.G. ἠδ' ἔτι] ἡ δέ τι B.C. οὐδέ τι D. ἠδὲ H. 7. μόλε] μόλει H. ἐσσυμένως] ἐσσυμίως C. 8. ἀπ' ἐμῆς κραδίης] οὐκ ἀπ' ἐμεῖο κραδεῖο B.C.F.G. ἀπ' ἐμεῖο κραδεῖο D. ἱεροῖσι] ἱερεῖσι B. d. πυρὸς] ἴσ. add. τοῦ Vigerus in marg. 2. τολμᾷ] τολμᾶσι F. φησὶ] φύσις B.C. 3. σεῖο] σῆς B.C.D.F.G. 4. ὁ Ἀπόλλων om. A.H. 5. φοιβείης] φοιβίης A.H. ἀπονεύμενον] ἀποπνεύμενον F. ὑψόθεν αἴγλης πνοιῇ] ὑψόθεν ἐκ δυσπνόης A.H. 7. λιγυρῇ] λιγυρῆς A.H. λιγυραῖς C. Mox ἱερὸς D.H.

Me nolentem audi, quem vis illata coëgit.

8 Quibus omnibus idem auctor ita subjungit.

Imo se ipsos etiam, inquit, nomenque suum necessitate victi prodidere: quemadmodum vel hoc Apollinis responsum ab eo de se ipso per vim extortum manifeste declarabit, sic enim habet,

9 Vis istæc gravis est, atque imperiosa potestas. Apollo per vim evocatus.

Additque,

10 Has ad voces me præcipitans,
Quas mente ex alta sacris depromo figuris,
Dum castum ignem mea dextra premit,
Atque his ortus sine morte tuos
Dicere, Pæan, ausum ingenium est.

11 Rursumque Apollo,

Phœbeus summo fulgor delapsus ab axe,
Atque aura tenui, puroque sub aëre vectus,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

θελγόμενον μολπαῖσι καὶ ἀρρήτοις ἐπέεσσι,
κάππεσεν ἀμφὶ κάρηνον ἀμωμήτοιο δοχῆος
λεπταλέων ὑμένων· μαλακὸν δ' ἐνέπλησε χιτῶνα,
ἀμβολάδην διὰ γαστρὸς ἀνεσσυμένον παλίνορσον· p. 195
[116] αὐλοῦ δ' ἐκ βροτέοιο φίλην ἐτεκνώσατο φωνήν.

12 Τούτοις ὁ συγγραφεὺς ἐπιλέγει,

Τούτων οὔτε σαφέστερα οὔτε θεϊκώτερα καὶ φυσικώτερα γένοιτ' ἄν. Πνεῦμα γὰρ τὸ κατιὸν, καὶ ἀπόρροια ἐκ τῆς ἐπουρανίου δυνάμεως εἰς ὀργανικὸν σῶμα καὶ ἔμψυχον εἰσελθοῦσα, βάσει χρωμένη τῇ ψυχῇ, διὰ τοῦ σώματος ὡς ὀργάνου φωνὴν ἀποδίδωσιν.

13 Ἀλλ' ὅτι μὲν ἀναγκάζονται ἱκανὰ καὶ ταῦτα παραστῆσαι. Ὅτι δὲ καὶ ἀξιοῦσιν ἀπολυθῆναι, ὡς οὐκ ἐπ' b αὐτοῖς τῆς ἀναχωρήσεως κειμένης, μάθοις ἂν ἐκ τούτων.

d 8. θελγόμενον μολπαῖσι καὶ ἀρρήτοις] θεὰ γόνον μέλπεσι καὶ ἀρρήτοισιν A.H. Tum ἔπεσι B.C.D. καὶ ἀπορρήτοις ἔπεσι F. 10. κάππεσεν] κάμπεσεν B.F.G. κάμπισεν C. 11. δοχῆος] δοχῆλος C.F.G. δοχῆς D. 12. λεπταλέων] ἐπαλέων B. ἐπταλέων C.F.G.

p. 195. 3. αὐλοῦ δ'] δ' om. C.F. 5. ἐπιλέγει] ἐπιφέρει H. 6. οὔτε θεϊκώτερα om. C. θεικοτ. B. οὔτε ἀληθέστερα H. καὶ φυσικ.] οὔτε φυσικ. B.C.F.G. 8. ἐπουρανίου] οὐρανίου B.C.F.G. 10. χρωμένη] χρωμένως C. χρώμενος F.G. 11. φωνὴν ἀποδ.] ἀποδ. φωνὴν B.C.F.G. b. ὅτι δὲ] ἀλλ' ὅτι δὲ A.H. 2. αὐτοῖς] αὐτῆς D.

Vocibus arcanis deductus, et illice cantu,
Qua tenuis caput in medium membrana capaces
Intactosque sinus aperit, sese altius ultro
Implicat, ac tunica porro exundante receptus,
Æstuat, adversosque ciens per viscera motus,
Jucundam expirat mortali e gutture vocem.

12 Tum Porphyrius hunc in modum prosequitur,

His, inquit, nihil evidentius, nihil aut cum divinitate, aut cum ipsamet et natura conjunctius dici queat. Spiritus enim e loco superiore delapsus, illaque adeo particula, quæ cœlesti ex virtute in corpus suis instructum facultatibus animatumque defluxit, animum veluti basim aliquam sortita, vocem per corpus veluti per quoddam instrumentum edit.

13 Verum quæ adhuc commemoravimus, ea diis vim afferri satis superque demonstrant. Jam eosdem quod suum in potestate reditum non habeant, missionem precibus flagitare solitos, ex iis quæ sequuntur intelliges.

9 Ὅτι δὲ σπεύδουσιν ἀναχωρεῖν οἱ κληθέντες θεοὶ δηλώσει τὰ τοιαῦτα, λεγόντων, ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Λύετε λοιπὸν ἄνακτα, βροτὸς θεὸν οὐκέτι χωρεῖ. c

2 Καὶ πάλιν,

Τίπτ' ἐπιδευόμενοι δηρὸν βροτὸν αἰκίζεσθε;

3 Καὶ πάλιν,

Ἕρπε, καὶ ὀτραλέως ἐπιέρχεο, τόνδε σαώσας.

4 Καὶ πῶς ἀπολύειν αὐτοὺς χρὴ αὐτὸς διδάξει, λέγων,

Παύεο δὴ περίφρων ὀάρων, ἀνάπαυε δὲ φῶτα· d
τάμνων ἐκλύων πολιὸν τύπον, ἠδ' ἀπὸ γυίων
νηλείην ὀθόνην χερσὶν στιβαρῶς ἀπαείρας.

5 Καὶ τὴν ἀπόλυσιν εἶπεν,

Ὑψίπρωρον αἶρε ταρσὸν, ἴσχε βάξιν ἐκ μυχῶν,

6 καὶ τὰ τούτοις ἐπιλεγόμενα. Οἷς ἐπιφέρει, καὶ βραδυνόντων ἀπολῦσαι, φησί,

b 5. σπεύδουσιν] σπεύδοντες C.F.G. c. λύετε] λύεται A.C. 4. τίπτ' —ἐπιλεγόμενα om. B. αἰκίζεσθαι D. 7. ἐπιέρχεο] ἐπίσχεο F. d 2. τάμνων] θάμνων Vigeri margo. τύπον ἠδ' ἀπὸ] τύπον δ' ἀπὸ A. δ' ἀπογυῶν H. 3. γυίων] γύων C.F.G. 4. νηλείην] νηλέην A.C.F.G. νειλέην H. νηλείην (αι) D. ἴσ. νηλειῆ Vigeri margo. χερσὶν om. H. ἀπαείρας] ἀποεί. C.D.F.G.H. 6. ἀπόλυσιν] ἀπόλαυσιν A.H. qui om. εἶπεν ὑψίπρωρον. 8. βάξιν] βάσιν A.H. 9. ἐπιλεγόμενα] ἐπιλελεγμένα A.H. Tum συνεπιφέρει D.

9 Quanto studio, quantaque festinatione reditum urgeant evocati, ex ipsismet illorum verbis auferre potes; ut cum aiunt.

Solvite jam regem, mortalia pectora numen
Haud ultra capiunt.

Numinum evocatorum vincula.

2 Atque iterum,

Quid male mortalem juvat ultra mulctare precando?

3 Itemque,

Hunc ubi servaris, volucri licet impete cursum
Expedias.

4 Hos præterea quemadmodum solvere, ac dimittere oporteat, docebit his versibus,

Arcanas jam mitte preces, hominemque relaxa:
Virgultis canam effigiem, tum nexa valenti
Membra manu solvens, immitibus exue pannis.

5 Imo et ipsam quoque missionem aperuit,

Hinc citus pedem aufer altum,
Siste verba de specu.

6 Et quæ sequuntur. Subditque postea, Qui si tardiores, inquit, in dimittendo fuerint, tum is ita pergit,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Σινδόνας ἀμπέτασον, νεφέλην λῦσόν τε δοχῆα.

Καὶ πάλιν ἄλλοτε ἀπόλυσιν ἔδωκε τοιαύτην· p. 196

7 Ναϊάδες Νύμφαι Μούσαις μέγα λύετε Φοῖβον,
ᾄδουσαι θειαὶ ἑκατηβόλον Ἀπόλλωνα.

8 Καὶ πάλιν ἄλλοτέ φησι,

Λύσατέ μοι στεφάνους, καί μευ πόδας ὕδατι λευκῷ
ῥάνατε, καὶ γραμμὰς ἀπαλείψατε, καί γε μόλοιμι.
Χειρὸς δεξιτερῆς δάφνης κλάδον ἄρατε χερσὶ,
ψήχετε ὀφθαλμοὺς διδύμους, ῥῖνάς τε προσώπου· b
ἄρατε φῶτα γαίηθεν ἀναστήσαντες ἑταῖροι.

9 Οἷς ἐπιλέγει ὁ συγγραφεὺς,

Τὰς γραμμὰς τοίνυν παρακελεύεται ἀπαλείφειν, ἵνα ἀπέλθῃ· ταύτας γὰρ κρατεῖν, καὶ μέντοι καὶ τὸ ἄλλο σχῆμα τῆς ἐνδύσεως, διὰ τὸ φέρειν εἰκονίσματα τῶν κεκλημένων θεῶν.

10 Δεδεῖχθαι σαφῶς ἡγοῦμαι διὰ τούτων, ὅτι μηδὲν

d 11. σινδόνας] συνδόνας B. Tum ἀναπέτασον B.C.F.G. 12. δοχῆα] δοχέα D.

p. 196. 1. ἀπόλυσιν] ἀπόλλυσιν A. ἔδωκε] ἔδωκας C.G. ἔδωκεῖς F. corr. 2. μέγα λύετε] μεγάλοιότε A.H. γρ. μίγα Vigeri margo. An μεγαλύνετε? Tum φόβον B.C.F. 4. ᾄδουσαι θειαὶ] ἀείδουσαι θεαὶ B.C.F.G. ἀείδουσαι D. ἀείδουσαι θεὰ E. 8. ἀπαλείψατε] ἀπολείψατε D. 9. μόλοιμι] μέλοιμι A H. 12. ψήχετε] ψύχετε D. Excidit forte τ' post ψήχετε. b. προσώπου] πρόσωπα B. πρόσωπον D.H. καὶ πρόσωπον C.F.G. 5. παρακελεύεται] παρακελεύετε B. Tum ἀλείφειν B.C.F.G. ἀλήφειν D. 8. δεδεῖχθαι—ἀνθρώπων om. B.

Solve mihi pannos, quæ me tenet excute nubem.

Idem alibi missionis hanc edit rationem,

7 Naiades o Phœbum cum Musis solvite Nymphæ,
Arcitenens vobis cantu celebretur Apollo.

8 Rursumque alibi,

Tollite jam serta, ac niveo vestigia rore
Spargite: mox inducta leves mihi linea gressus
Expediat. Dextræ insertam subducite laurum;
Cum geminis geminas oculis abstergite nares,
Atque hominem, o socii, nunc tandem emittite terris.

9 Quibus allatis idem auctor,

Lineæ nimirum, inquit, quo abire possit, ut inducantur flagitat, quod iis constrictus teneretur: nec iis modo, sed etiam reliqua vestitus configuratione, quod evocatorum numinum speciem atque imaginem præ se ferret.

10 Equidem his omnibus plane confectum existimo, nihil prorsus aut

τὸ καθόλου θεοπρεπὲς, μήτε μέγα, μήτε ἀληθῶς θεῖον
ἔνεστι τοῖς εἰς τοσοῦτον ταπεινότητος καταπεπτωκόσι c
πνεύμασιν, ὡς τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις ὑποσύρεσθαι
καθέλκεσθαί τε οὐ δι' ἀρετῆς καὶ σοφίας ἀνάληψιν, ἀλλ'
εἰ μόνον τὰ τῆς περιέργου γοητείας μετέλθοιέν τε καὶ
11 διαπράξοιντο. Οὔτ' οὖν ὀρθῶς ὁ Ῥόδιος Πυθαγόρας,
οὔθ' ὁ τούτῳ ταύτην παρασχὼν τὴν μαρτυρίαν, οὔθ'
ὁστισοῦν ἀνθρώπων θεοὺς προσείποι ἂν εὐλόγως, ἀλλ'
οὐδὲ ἀγαθοὺς δαίμονας, τοὺς ὑπὸ θνητῶν ἀνθρώπων, καὶ d
ταῦτα γοήτων, οὐ κατὰ γνώμην οἰκείαν βίᾳ δὲ καὶ
ἀνάγκῃ συρομένους, καὶ μηδὲ τῆς τῶν δεσμῶν ἀπολύ-
12 σεως τὴν ἐξουσίαν ἐφ' ἑαυτοῖς ἔχοντας. Εἰ γὰρ δὴ ἀβί-
αστον καὶ ἀκατανάγκαστον καὶ πάντων κρεῖττον τὴν
φύσιν ἀπαθὲς ὂν καὶ ἐλεύθερον τὸ θεῖον, πῶς ἂν εἶεν

b 10. θεοπ.] τὸ θεοπ. F. μήτε μέγα μήτε] ἢ μέγα ἢ C.D.F.G. 11. τοσοῦτον] τοσοῦτο A.C.F. c 3. οὐ δι'] οὐ δ' D. 4. ἀλλ' εἰ] ἀλλ' ἢ A.H. Tum μόνα C.F.G. 6. οὔτ' οὖν] τούτων A.H. ῥόδιος] τέλειος A.H.S.V. 7. τούτῳ] τούτων A.H. 8. θεοὺς προσείποι ἂν εὐλόγως] οὐκ ἂν εἴπυι εὐλόγως θεούς B. d 3. τῆς τῶν] τῆς om. D.F. 4. ἀπολύσεως τὴν ἐξουσίαν] ἀφεθῆναι B.C.D.F.G. ἐξουσίαν om. H. ἐφ'] ἀφ' C. ἔχοντας] ἔχουσιν A.H. 6. τὴν φύσιν] τῇ φύσει H. 7. ἂν εἶεν] ἂν οἱ A.H. Tum θεῖον B.

deo dignum, aut excellens, aut vere divinum in spiritibus illis resi-
dere, quos tantam ad humilitatem abjectos videas, ut a plebeiis etiam
ac sordidis hominibus detrahantur e cœlo, idque ab illis fiat, non
quod aliquo virtutis aut sapientiæ studio præstent, sed supervacaneis
11 duntaxat inanibusque præstigiis et cantionibus abutantur. Quare
neque Pythagoras ille Rhodius, neque is etiam qui tali eum testi-
monio cohonestat, neque alius omnino quisquam nomen iis deorum
jure meritoque tribuerit, imo nec bonorum dæmonum certe quidem;
qui ab hominibus et morti obnoxiis, et præstigiatoribus ac maleficis,
non sua ipsi voluntate, sed vi quadam et necessitate pertrahantur, ac
ne redeundi quidem jus ex se ipsis aut facultatem habeant. Enim-
vero, si ejusmodi numen esse debet, cui nec vis afferri, nec imponi
necessitas ulla possit, quodque rebus universis altius et augustius,
12 naturam et ab omni patiendi solutam periculo, et libertate præditam
habeat: tu deos appelles istos, qui vel ejusmodi figurarum, linea-

Quam indignæ sint istæ numinum compedes.

θεοὶ, μαγγανείαις ταῖς διὰ τοιῶνδε σχημάτων καὶ γραμ-
[117] μῶν καὶ τύπων στεφάνοις τε καὶ τοῖς ἀπὸ γῆς ἄνθεσι
καί τισιν ἄλλοις ἀσήμοις καὶ βαρβάροις ἤχοις τε καὶ
φωναῖς κηλούμενοι, καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀνθρώποις χει-
ρούμενοι, καὶ ὡσπερεὶ δεσμοῖς καταδουλούμενοι, ὥστε
μηδὲ τὴν αὐτεξούσιον καὶ προαιρετικὴν σώζειν ἐφ' ἑαυ-
13 τοῖς δύναμιν; Πῶς δὲ κἂν ἀγαθοὶ δαίμονες λεχθεῖεν, βίᾳ p. 197
καὶ ἀνάγκῃ κατασπώμενοι; Τί γὰρ τὸ αἴτιον τοῦ ἄκον-
τας οὐχὶ δὲ αὐτεξουσίους σφᾶς αὐτοὺς τοῖς βοηθείας
14 δεομένοις ἐπιδιδόναι; Εἰ γὰρ ἐπ' ἀγαθῷ ποιοῦνται τὴν
πάροδον ἀγαθοὶ ὄντες, καὶ εἴ τις ἦν ἐξ αὐτῶν ψυχῆς
ὠφέλεια, χρῆν δήπου προαιρέσει τὸ ἀγαθὸν ἀσπάζεσθαι,
φθάνοντας ταῖς εὐποιίαις τοὺς δεομένους, ἀλλὰ μὴ περι-
15 μένειν ἀνάγκην· εἰ δ' οὐ καλὸν ἦν οὐδ' ὠφελοῦν τὸ b

d 8. γραμμῶν] γραμμάτων C.F.G. 10. ἄλλοις] ἄλλαις A. 11. ἤχοις] ἤχαις H. καὶ om. D. 12. ὡσπερεὶ δεσμοῖς] ὡς περιδεσμεῖς D.

p. 197. 1. πῶς δ' ἂν] πῶς δὲ κἂν B.C.F.G. ἂν om. D. κἂν] καὶ H. 3. τοὺς ἄκοντας] τοῦ ἀκούοντας A. τοῦ C.D.G. Vigeri marg. ἀκούοντας B. 5. ἀγαθῷ] ἀγαθῶν D. Mox τῆς βοηθείας τοῖς βοηθείας C. 6. εἴπερ τις] εἴ τις C.D.F.G. 7. ψυχῆς ὠφέλεια] ὠφέλεια ψυχῆς B.C.F.G. 8. δήπου om. B.C.F.G. ἀσπάζεσθαι] ἀσπάσασθαι A.H. 9. φθάνοντας] φθάνοντα A.

rum, imaginumque machinis deduci, vel coronarum, et florum ex terræ visceribus existentium illecebris, vel barbaris quibusdam omnique significatione carentibus sonis ac vocibus inescari, adeoque abjectissimorum etiam hominum arbitrium sequi nutumque soleant, ut quibusdam quasi vinculis servorum instar mancipiorumque constricti, ne integram quidem ac liberam solvendi expediendique sui
13 potestatem retineant? Tu bonos etiam dæmones arbitreris eos, qui vi tantum ac necessitate ducantur? Quid enim caussæ est, quamobrem inviti ac repugnantes, non sua ipsi sponte hominibus
14 auxilio suo indigentibus opem ferant? Nam si beneficii conferendi gratia tanquam boni advenirent, aut si ab iis in animum utilitatis aliquid proficisceretur, eos utique bonum illud ultro complecti, beneficiisque suis indigentium occupare vota, non vero dum cogerentur
15 expectare oporteret. Sin autem nihil omnino boni aut utilis totum

πραττόμενον, διὸ μηδὲ κατὰ γνώμην αὐτοῖς γίνεσθαι, καὶ πῶς ἂν ἀγαθοὶ εἶεν, τὸ μὴ καλὸν μηδὲ συμφέρον
16 πράττοντες; Πῶς δὲ θαυμάζεσθαι ἄξιοι καὶ θεραπείαις θεῶν τιμᾶσθαι, οἱ καὶ τοῖς τυχοῦσι γόησι τὸν τρόπον πανωλεστάτοις καταδουλούμενοι, καὶ τὸ μὴ καλὸν μηδὲ συμφέρον παρὰ γνώμην πράττειν ἀναγκαζόμενοι, ἀγόμενοί τε καὶ καθελκόμενοι, οὐ δι' ἀποδοχὴν σωφροσύνης ἀνθρώπων, οὐδὲ ἀρετῆς χάριν ἢ τινος μέρους
17 φιλοσοφίας, μεθόδοις δὲ γοήτων ἀπειρημέναις, ἃς ὁ c
αὐτὸς αὖθις συγγραφεὺς ἐν τῇ πρὸς τὸν εἰρημένον Αἰγύπτιον Ἐπιστολῇ, ὡς ἂν προφήτῃ τἀληθῆ καὶ ἀπόρρητα κοινούμενος, τέθειται, τοὺς λόγους, καθ' οὓς ταῦτα συντελοῦσιν, ἀξιῶν παρ' αὐτοῦ διδαχθῆναι; Πυνθάνεται γοῦν ὧδέ πως ἀπορῶν καὶ λέγων·

b 1. διὸ μηδὲ—φιλοσοφίας om. B. 2. γίνεσθαι] ἴσ. γίνεται Vigeri margo. 3. μὴ] μὴ δὲ C.F.G. 5. καὶ θεραπείας θεῶν τιμᾶσθαι εἰ καὶ om. A.H. εἰ καὶ] οἱ καὶ C.F.G. Vigeri margo. 7. καὶ τὸ μὴ—ἀναγκαζόμενοι om. H. 9. ἀγόμενοι om. C.F.G. 10. ἀποχὴν] ἀποδοχὴν A. Vigeri margo. c. μεθόδοις δὲ] μ. τε C.F.G. 2. ὁ αὐτὸς αὖθις] αὐτὸς αὖθις ὁ H. 3. προφήτῃ] προφήτει C.F.G. om. A.H. 4. κινούμενος] κοινούμενος A.B.C.D.F.G. τέθειται] τελεῖται H. 6. οὓς ἄξιον] ἀξιῶν B.C.D.F.G. Vigeri margo. 7. ὧδέ πως] πως om. A.H.

istuc habet, eoque præter illorum voluntatem sensumque contingit; quis deos appellet eos, qui quod nec honestum nec utile sit efficiant?
16 Aut quis eosdem tanti putet, deorumve cultu prosequendos, qui et vilibus et profligatissimæ vitæ maleficis servilem in modum obedire, quodque nec deceat, nec quenquam juvet contra mentem ipsi suam præstare cogantur: postremo, non ob modestiam vel temperantiam hominum aliquam, non virtutis aut partis ullius philosophiæ gratia,
17 sed infandis præstigiatorum artibus et machinis deducantur? Atque illas etiam Porphyrius, in ea quam ad laudatum Ægyptium scribit Epistola, veras scilicet atque arcanas apud vatem movens quæstiones, proposuit, hominem obtestatus, uti sese quibus ista perficiant rationes doceat. Illum igitur hunc in modum anceps animique dubius consulit.

10 Πάνυ δέ με θράττει, πῶς ὡς κρείττους παρακαλούμενοι d

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

ἐπιτάττονται ὡς χείρους· καὶ δίκαιον εἶναι ἀξιοῦντες τὸν θεράποντα, τὰ ἄδικα αὐτοὶ κελευσθέντες δρᾶν ὑπομένουσι· καὶ καθαρῷ μὲν μὴ ὄντι ἐξ ἀφροδισίων οὐκ ἂν καλοῦντι ὑπακούσαιεν, αὐτοὶ δὲ ἄγειν εἰς παράνομα ἀφροδίσια τοὺς τυ-
2 χόντας οὐκ ὀκνοῦσι. Καὶ ἀπὸ ἐμψύχων μὲν ἀποχῆς κελεύουσι δεῖν εἶναι τοὺς ὑποφήτας, ἵνα μὴ τοῖς ἀπὸ τῶν σωμάτων ἀτμοῖς χραίνωνται, αὐτοὶ δὲ ἀτμοῖς τοῖς ἀπὸ θυσιῶν μάλιστα δελεάζονται, καὶ νεκροῦ μὲν ἀθιγῆ δεῖν εἶναι τὸν ἐπόπτην, p. 198
διὰ νεκρῶν δὲ τὰ πολλὰ ζώων αἱ θεαγωγίαι ἐκτελοῦνται.
3 Πολλῷ δὲ τούτων ἀλογώτερον, τὸ μὴ δαίμονι, εἰ τύχοι, ἢ ψυχῇ τεθνηκότος, αὐτῷ δὲ τῷ βασιλεῖ ἡλίῳ, ἢ σελήνῃ, ἤ τινι τῶν κατ' οὐρανὸν, ἄνθρωπον τῷ τυχόντι ὑποχείριον ἀπειλὰς προσφέροντα ἐκφοβεῖν, ψευδόμενον, ἵν' ἐκεῖνοι ἀληθεύσωσι.
4 Τὸ γὰρ λέγειν, ὅτι τὸν οὐρανὸν προσαράξει, καὶ τὰ κρυπτὰ

d 3. δέ με] δὲ om. B.C.G. πῶς ὡς] καὶ B. καὶ πῶς ὡς H. 6. τὰ ἄδικα] τὰ om. A. αὐτοὶ] αὐτοῖς C. 10. καὶ ἀπὸ] καὶ om. A. neque agnoscit Theodoretus Ther. p. 48, 29. ubi hic locus ponitur cum aliqua lectionis diversitate. Mox ἀποχῆς ἴσ. del. Vigerus in marg. 13. χραίνωνται] χραίνονται B. 14. θυσιῶν τοῖς ἀπὸ ζώων] ἀπὸ θυσιῶν A.H. et sic fere Theodoret.

p. 198. 1. τὸν ἐπόπτην—αἱ θεαγ.] τοὺς ὑποφήτας, ἵνα μὴ τοῖς ἀπὸ τῶν ζώων αἱ θεαγ. B. 2. νεκρῶν δὲ] δὲ νεκρῶν C.F.G. 6. τῶν κατ'] τὸν κατ' H. ἀνθρώπων] ἄνθρωπον B.D.F. ἀνθρώπῳ H. 7. ὑποχείριον] ὑποχώριον A.H. προσφέροντα ἐκφοβεῖν] προφέροντα ἢ φόβον A. ἢ φόβον item H. 8. ἀληθεύσωσι] ἀληθεύουσιν B. ἀληθεύωσι C.D.F.G. a 9. προσαράξει] προσαρράξει B.D.

10 Me quidem tum vehementer, inquit, angi sentio, ubi mecum ipse reputo, qui fieri possit, ut quorum veluti augustiorum ac diviniorum opem imploremus, ii tamen perinde ut humiliores ac deteriores obediant: quique clientes ipsi suos æquitatem colere velint, eosdem injustis imperiis obsequi non pudeat: adeoque cum eorum vota precesque repudient, qui ad sese minus abs re venerea puri accesserint, obvios quosque tamen
2 nefandam in venerem agere non erubescant. Porro vates illi quidem interpretesque suos rebus animatis abstinere jubent, ne corporeis exhalationibus inficiantur: sacrificiorum tamen, quæ ex animantibus fieri solent, vaporibus maxime capiuntur, ac mortuum quidem ab sacrorum suorum inspectoribus tangi nefas esse statuunt; cæsis tamen victimis deorum
3 evocationes partem maximam peraguntur. Quodque omnium absurdissimum est, non jam vulgari cuipiam dæmoni, aut defuncti animæ, sed ipsimet soli siderum principi, lunæ, reliquisque iis cœlestibus, homo cuivis e populi fæce obnoxius minas intentat, atque ut eos ad vera dicenda
4 compellat, falsum vanumque terrorem ostendit. Nam futurum denun-

Porphyrii adversus illa deorum vincula disputatio.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

τῆς Ἴσιδος ἐκφανεῖ, καὶ τὸ ἐν Ἀβύδῳ ἀπόρρητον δείξει, καὶ
τὴν βᾶριν στήσει, καὶ τὰ μέλη τοῦ Ὀσίριδος διασκεδάσει b
τῷ Τυφῶνι, τίνα οὐχ ὑπερβολὴν ἐμπληξίας μὲν τῷ ἀπει-
λοῦντι, ἃ μήτε οἶδε μήτε δύναται, καταλείπει, ταπεινότητος
δὲ τοῖς δεδοικόσιν οὕτω κενὸν φόβον καὶ πλάσματα, ὡς κο-
5 μιδῇ παῖδες ἀνόητοι; Καίτοι καὶ Χαιρήμων ὁ ἱερογραμμα-
τεὺς ἀναγράφει ταῦτα, ὡς καὶ παρ' Αἰγυπτίοις θρυλούμενα,
6 καὶ ταῦτά φασιν εἶναι καὶ τὰ τοιαῦτα βιαστικώτατα. Αὐταὶ
δὲ αἱ εὐχαὶ τίνα ἔχουσι λόγον, τὸν ἐξ ἰλύος ἀναφανέντα λέ-
γουσαι, καὶ ἐπὶ τῷ λωτῷ καθήμενον, καὶ ἐπὶ πλοίου ναυτιλ- c
λόμενον, καὶ καθ' ὥραν τὰς μορφὰς ἀμείβοντα, καὶ κατὰ
ζῴδιον μετασχηματιζόμενον; Οὕτω γάρ φασιν αὐτοπτεῖσθαι,
ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ ἴδιον πάθος τῆς αὐτῶν φαντασίας ἐκείνῳ
7 περιάπτουσιν. Εἰ δὲ συμβολικῶς λέγεται ταῦτα, τῶν ἐκείνου
δυνάμεων ὄντα σύμβολα, τὴν ἑρμηνείαν τῶν συμβόλων εἰπά-

10. Ἀβύδῳ] Sic etiam Theodoreti mss. ubi ed. ἀδύτῳ. τὸ om. E. 12. μελη] μέρη H. b. ἐμπληξίας] ἐκπληξίας B.C.D.F.G.S.V. 2. εἶδε] οἶδεν A.B.C. οἶδε F.G. ᾔδε E. 3. καταλείπει] καταλείπειν A.H. 4. κενὸν] καινὸν A. Mox παισὶν ἀνοήτοις Theodor. 11. καὶ τὸν D. λέγουσαι] λέγουσα H. 12. καὶ ἐπὶ πλ. ναυτ. om. A.H. πλοίου Wyttenbach. ad Plutarch. p. 355 B. pro πλοῖον. c 3. φασιν αὐτοπτεῖσθαι] φησιν αὐτὸ πτεῖσθαι A. φησιν αὐ. H. 5. προσάπτουσιν] περιάπτουσιν A.H. 6. δυνάμεων ὄντα σύμβολα τὴν ἑρμ. τῶν συμβ. εἰπ.] δυναμέων ὂν ἑρμηνεῦσαι (σε H.) σύμβολα A.H.

ciare, uti vel cœlum ipsum quatiat, vel Isidis arcana patefaciat, vel quod
Abydi occultum latet, dictuque nefas est, in lucem proferat, vel Ægyp-
tiacæ navis cursum inhibeat, vel in Typhonis gratiam Osiridis membra
disjiciat: quidnam obsecro, vel summum ad stuporem atque vecordiam
ista quæ neque novit, neque efficere potest comminanti, vel numinibus
quæ fictitius et inanis iste terror leviculorum pusionum more percellat,
5 summam ad humilitatem reliquum fecit? Et tamen hæc omnia Chære-
mon sacer ille scriba, tanquam Ægyptiorum pridem omnium ore jactata,
conscripsit, quæ quidem uti ejusdem quoque generis cætera, ad vim diis
6 afferendam potentissima esse dictitant. Jam vero preces atque vota, quid
tandem rationis habent, quibus eundem solem aut limosa ex palude emer-
gere, aut loto insidere, aut navigio provehi, aut singulis horis formam
commutare, ac varios per singula zodiaci signa vultus induere commemo-
rant? Quippe talem a nobis eum videri pronuntiant, neque intelligunt
7 proprium sese illi cogitationis suæ vitium et errorem affingere. Qui si
ad symbolicam orationem confugerint, quasi ejusmodi notis variæ solis
facultates adumbratæ habeantur; notarum ergo suarum vim illi nobis et

[118] ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ τωσαν. Δῆλον γὰρ ὡς εἰ τοῦ ἡλίου ἦν τὸ πάθος, καθάπερ ἐν ταῖς ἐκλείψεσι, πᾶσιν ἂν ὤφθη ταυτὸν τοῖς εἰς αὐτὸν
8 ἀτενίζουσι. Τί δὲ καὶ τὰ ἄσημα βούλεται ὀνόματα, καὶ τῶν ἀσήμων τὰ βάρβαρα πρὸ τῶν ἑκάστῳ οἰκείων; Εἰ γὰρ πρὸς d τὸ σημαινόμενον ἀφορᾷ τὸ ἀκοῦον, αὐτάρκης ἡ αὐτὴ μένουσα
9 ἔννοια δηλῶσαι, κἂν ὁποιονοῦν ὑπάρχῃ, τοὔνομα. Οὐ γάρ που καὶ ὁ καλούμενος Αἰγύπτιος ἦν τῷ γένει· εἰ δὲ καὶ Αἰγύπτιος, ἀλλ' οὔ τί γε Αἰγυπτίᾳ χρώμενος φωνῇ, οὐδ' ἀνθρωπείᾳ ὅλως χρώμενος. Ἢ γὰρ γοήτων ἦν ταῦτα πάντα τεχνάσματα, καὶ προκαλύμματα διὰ τῶν ἐπιφημιζομένων τῷ θείῳ τῶν περὶ ἡμᾶς γινομένων παθῶν, ἢ λελήθαμεν ἐναντίας ἐννοίας ἔχοντες περὶ τοῦ θείου ἢ αὐτὸ τῷ ὄντι διάκειται.

10 Ταῦτ' εἰπὼν, πάλιν ἀπορεῖ πρὸς τὸν Αἰγύπτιον p. 199 λέγων·

Εἰ δὲ οἱ μὲν ἀπαθεῖς, οἱ δὲ ἐμπαθεῖς, οἷς διὰ τούτων φασὶ

c 8. γὰρ ὡς] ὡς om. E. 9. πᾶσιν] πᾶσαν C. 11. ὀνόματα om. B. d. πρὸ τῶν] πρὸς τῶν B.C.F.G. ἑκάστῳ] ἑκάστου B.C. D.F.G. 4. ὁποιονοῦν] ὁποιοῦν A.H. 5. που] πω B.C.F.G. 6. οὔ τί γε] οὐκ ἦν B. οὐκ C.D.F.G. Mox φωνῇ—χρώμενος om. A.H. 8. πάντα τεχ. ταῦτα] ταῦτα π. τ. A.H. 11. γινομένων om. A.H. Mox ἐννοίας ἐναντίας F. 12. ἢ αὐτὸ] εἰ αὐτῷ A.H. εἰ αὐτῷ τῷ ὄντι καὶ ἢ αὐτὸ τῷ ὄντι V.S.

p. 198. 1. πάλιν ἀπορεῖ] ἐπιφέρει A.H.V.S. 3. φασὶ φαλλοὺς ἱστάναι] φαυλοὺς φασὶν ἑστάναι A.H.

significationem aperiant. Enimvero, si quemadmodum in defectionibus contingit, aliquam sol ipse mutationum istarum subiret, idem ab omnibus
8 qui oculos in eum intenderent, omnino videretur. Jam, quorsum tot significatione carentia nomina? quorsum ex iisdem barbara pleraque congruentibus ac singulorum propriis anteponunt? Nam si numen dum vocem exaudit, ejus ad significationem respicit, profecto cuicuimodi nomen fuerit, si modo eadem sententia manserit, satis per sese rem illa
9 totam aperiet. Nec enim is, opinor, quem evocant, Ægyptius erat genere; nec, si erat, lingua tamen Ægyptiaca, vel omnino humana voce utebatur. Quippe, aut enim præstigiatorum artes istæ sunt, et quædam earum quas ipsi patimur, quæque tamen ab iis deo tribuuntur, mutationum involucra; aut aliter plane, quam re ipsa habeat, de divinitate sentimus.

10 Hæc ille, quibus iterum quæ sequuntur, ad Ægyptium eadem cum animi fluctuatione perscribit:

Sin autem, inquit, ex diis alii nihil omnino patiuntur, alii pati aliquid

φαλλοὺς ἱστάναι, καὶ ποιεῖσθαι αἰσχρορρημοσύνας, μάταιοι αἱ θεῶν κλήσεις ἔσονται, προσκλήσεις αὐτῶν ἐπαγγελλόμεναι, καὶ μήνιδος ἐξιλάσεις, καὶ ἐκθύσεις, καὶ ἔτι μᾶλλον αἱ λεγόμεναι ἀνάγκαι θεῶν. Ἀκήλητον γὰρ καὶ ἀβίαστον καὶ ἀκατανάγκαστον τὸ ἀπαθές. ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

11 Καὶ πάλιν ἑξῆς ἐπιλέγει,

Μάτην αὐτοῖς ἡ σοφία ἐξήσκηται, περὶ δραπέτου εὑρέσεως, ἢ χωρίου ὠνῆς, ἢ γάμου, εἰ τύχοι, ἢ ἐμπορίας, τὸν b θεῖον νοῦν ἐνοχλήσασιν. Εἰ δ' οὐ παρεῖται μέν, οἱ δὲ συνόντες περὶ μὲν τῶν ἄλλων τἀληθέστατα λέγουσι, περὶ δὲ εὐδαιμονίας οὐδὲν ἀσφαλὲς οὐδ' ἐχέγγυον· οὐκ ἦσαν ἄρα οὔτε θεοί, οὔτ' ἀγαθοὶ δαίμονες, ἀλλ' ἢ ἐκεῖνος ὁ λεγόμενος πλάνος.

12 Ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ἀπὸ ταύτης προκείσθω τῆς Πορφυρίου γραφῆς. Καὶ μὴν καὶ διδάσκα-

a 4. ποιεῖσθαι] ποιεῖν H. 5. προσκλήσεις] προσκλήσει C. 6. ἐπαγγελλ.] ἐπαγυλλ. C.F.G. μήνιδος] μὴν ἰδοῦ H. 7. καὶ ἐκθύσεις om. B. 9. ἑξῆς] αὐτῆς A. καὶ αὖ ἐπιλέγει F.G. et ni fallor B.C. pro καὶ ἑξῆς πάλιν. 10. αὐτοῖς] αὐτῆς H. 11. εὑρέσεως] αἱρέσεως A.H. ἢ χωρίου] ἢ om. C. qui item om. ἢ ante ἐμπ. Usque ad ἐξηγορευκότων om. B. b 2. οἱ δὲ] οὐ δὲ H. 4. δ' εὐδαιμονίας] δ' εὐμενείας C. F.G. 7. Ταῦτα μὲν οὖν] ταύτῃ οὖν C.F.G. 8. τῆς] τῆς τοῦ A.H. Supra προσκείσθω H. 9. διδάσκαλοι] διδάσκαλοί γε A.H. qui mox δὴ pro γε post αὐτοί. αὐτοὶ δὴ οἱ γ. θ. πρ. E.

aliquando possunt; quibus etiam veretra sese per istos erigere, obscœnaque carmina solenni ritu canere dictitant: inanes utique deorum evocationes fuerint, quibus se aut eorum opem implorare, aut iracundiam placare, aut expiationes instituere profitentur, multoque proinde magis ea, quibus ipsis necessitatem imponi volunt. Quod enim pati non potest, idem nec demulceri quoque, nec cogi potest.

11 Idemque deinceps,

Perperam, inquit, ab iis sapientia colitur, qui aut inveniendi fugitivi servi, aut emendi agri, aut nuptiarum interdum, aut mercaturæ gratia, divinam mentem solicitare ac fatigare solent. Sin autem, cum eidem sapientiæ non remisse negligenterque studeatur, qui tamen ipsi dant operam, ii cæteris quidem in rebus verissima omnia, de felicitate vero securi nihil, fideque digni respondeant: sequitur omnino neque deos illos, neque bonos etiam dæmones, sed eum potius fuisse quem impostorem vocamus.

12 Atque hæc ex citata Porphyrii epistola producta sufficiant. Jam vero non alios ab initio maleficæ artis magistros, quam ipsamet

λοί γε τῆς κακοτέχνου γοητείας αὐτοὶ δὴ πρῶτοι οἱ γενναῖοι θεοὶ κατέστησαν. Πόθεν γὰρ ἀνθρώποις ταῦτα c παρῆν εἰδέναι, ἢ τῶν δαιμόνων αὐτῶν τὰ περὶ ἑαυτῶν ἐξειπόντων, καὶ τοὺς καταδέσμους τοὺς κατ' ἀλλήλων
13 ἐξηγορευκότων; Μηδὲ τοῦτον δὲ ἡμέτερον εἶναι τὸν λόγον ἡγοῦ· οὐδὲν γὰρ τούτων ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν οὔτε ἐπίστασθαι οὔτε θέλειν εἰδέναι. Πλὴν εἰς ἔλεγχον τῆς περὶ ταῦτα ἀτοπίας καὶ εἰς ἡμετέραν ὁμοῦ τῆς τούτων ἀναχωρήσεως ἀπολογίαν ὁ τούτων ἡμῖν παρεισήχθω μάρτυς, σοφὸς ὢν ἐν τοῖς γνωρίμοις, καὶ πάντα ἀκριβῶς τὰ οἰκεῖα εἰδώς τε καὶ ὑποτιθέμενος. Ὁ δὴ οὖν αὐτὸς ἐν τῇ δηλωθείσῃ τῶν λογίων συναγωγῇ ταῦτα λέγει πρὸς d λέξιν·

II Οὐ μόνον δὲ τὴν πολιτείαν αὐτῶν αὐτοὶ μεμηνύκασι, καὶ 6
ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ τὰ ἄλλα τὰ εἰρημένα, ἀλλὰ καὶ οἷς τισὶ χαίρουσι καὶ κρατοῦνται ὑπηγόρευσαν, καὶ μὴν καὶ τίσιν ἀναγκάζονται, τίνα

b 11. πόθεν γὰρ ἀνθ. om. C.F.G. c 3. κατ' ἀλλήλων] τοὺς κατ' ἀλλ. A.H. κατ' ἀλ. κατ. δεσ. C.F.G. 4. τοῦτον] τούτων H. τὸν λόγον ἡγοῦ] ἡγ. τ. λ. A. 5. τούτων] τοῦτον B. 6. θέλειν] θέλειν εἰδέναι A.B.C.F.G.H. ἐθέλειν D. 7. αὐτῶν] περὶ ταῦτα A.H. ἀτοπίας] ἀπονοίας C.F.H. ἡμετέραν] εἰς ἡμ. A.H. 8. ἀπολογίαν] ὁμολογίαν A.H. παρήχθω] παρεισήχθω A.H. 10. τε καὶ] τε om. C.F.G. 11. αὐτὸς οὖν] ὁ δὴ οὖν αὐτὸς A.H. d 8. τισι] οἷς τισι A.H. 9. καὶ τίσιν] καὶ om. A H. Mox τίνα τε G.

egregia numina fuisse constat. Qui enim isthæc homines aliter nosse potuissent, nisi dæmones iis res ipsi suas aperuissent, et quibus quique vinculis constringantur, indicassent? Neque vero no-
13 stram hanc orationem esse putes; quippe qui nihil istorum a nobis aut intelligi aut expeti fateamur. Tantum ergo partim ad coarguendam istorum vecordiam, partim ad nostram, qui nos eorum communioni ac societati subduximus, defensionem, idem a nobis testis producatur, qui et sapiens a suis habetur, et omnes religionis patriæ rationes accurate non modo novit, sed etiam exposuit. Ille igitur in laudata oraculorum collectione, ad verbum habet quæ sequuntur.

II Neque tantum, inquit, proprias instituti sui rationes, aut cætera quæ superius a nobis commemorata sunt, verum quibus ipsi rebus aut delectentur, aut vinciantur, imo quibus etiam cogantur indicarunt. Quibus

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

δὲ δεῖ θύειν, καὶ ἐκ ποίας ἡμέρας ἐκτρέπεσθαι, τό τε σχῆμα
τῶν ἀγαλμάτων ποταπὸν δεῖ ποιεῖν, αὐτοί τε ποίοις σχή- p. 200
μασι φαίνονται, ἔν τε ποίοις διατρίβουσι τόποις· καὶ ὅλως ἓν οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ παρ' αὐτῶν μαθόντες ἄνθρωποι οὕτως αὐτοὺς ἐτίμησαν. Πολλῶν δ' ὄντων ἃ τούτων ἐστὶ παραστατικὰ, ὀλίγα ἐκ τῶν πολλῶν παραθησόμεθα, ἵνα μὴ ἀμάρτυρον τὸν λόγον καταλείπωμεν.

12 Ὅτι δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτοὶ ὑπέθεντο πῶς χρὴ ποιεῖν, b
καὶ ἐκ ποίας ὕλης, δηλώσει τὰ τῆς Ἑκάτης ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον·

Ἀλλὰ τέλει ξόανον κεκαθαρμένον, ὥς σε διδάξω·
[119] πηγάνου ἐξ ἀγρίοιο δέμας ποίει, ἠδ' ἐπικόσμει c
ζώοισιν λεπτοῖσι κατοικιδίοις σκαλαβώταις·
σμύρνης καὶ στύρακος λιβάνοιό τε μίγματα τρίψας
σὺν κείνοις ζώοισι, καὶ ὑπαιθριάσας ὑπὸ μήνην
αὔξουσαν τέλει, αὐτὸς ἐπευχόμενος τήνδ' εὐχήν.

d 11. καὶ ἐκ] καὶ om. F.
p. 200. 2. ποδαπὸν] ποταπὸν A.C.G.H. ποταμὸν F. δὴ] δεῖ A.B.C.D.F.G.H. 3. ποίοις] ποίαις B. 5. οἱ ἄνθρωποι] οἱ om. A.H. 7. παραθήσομεν] παραθησόμεθα A.H. 8. καταλίπωμεν] καταλείπωμεν A. b 4. αὐτοὶ ὑπεθ.] αὐτοὶ κατασκευάζειν ὅπως ὑπέθεντο καὶ ἐκ ποίας B.C. F.G. κατασκευάζειν D. 6. ἔχοντα τοῦτον τὸν τρόπον] οὕτως φάσκοντα B.C D.F.G. 10. πηγάνου] πυγάνου A. πηλάνου B. δέμας ποίει] δημασποίει A.H. δέσμας π. Scaliger, qui ἀγρίου pro ἀγρίοιο. c 2. σκαλαβώταις] σκαλαβώσαις C. καλαβώταις Meineke ad Menand. fr. Com. Gr. T. IV. p. 124. 4. μίγματα] μίγμα D.F.G. 6. ἀθροίσας] ὑπαιθριάσας B.C.D.F.G. Vossii marg. 7. μήνην] μῆνιν C.F.G. 8. τέλει om. F.

item hostiis rem sacram fieri, quos dies caveri, quam in formam ac speciem simulacra configurari oporteat; quonam ipsi ore habituque appareant, quibus in locis assidui sint. Denique nihil omnino est, quod non ab iis homines ita didicerint, uti ex eorum præceptis doctrinaque duntaxat solennes postea in iis colendis ritus adhiberent. Quæ cum argumentis pluribus iisdemque certissimis illustrari possint, nos tamen e multis pauca modo proferemus, ne omni orationem hanc testimonio et auctoritate spoliatam reliquisse videamur.

12 Et quidem ipsa quoque simulacra, quemadmodum quave ex materia conformari deberent, ab iisdem traditum fuisse vel ex sequenti Hecates responso intelligetur.

Purum absolve mihi simulacrum, quale docebo.
Sylvestri e ruta sacrum mihi perfice corpus:
Accedat tenuis mediisque penatibus errans
Stellio, quem styracis, myrrhæ, thurisque Sabæi
Pulvere, crescentis commisce ad lumina Phœbes:
Dumque instas operi, simul hæc mihi concipe vota.

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

[a] Εἶτ' ἐξέδωκεν εὐχήν, ἐδίδαξέ τε πόσους ληπτέον σκαλαβώτας.

Ὅσσαι μορφαί μοι, τόσσοις ζώοις σε κελεύω, d
καὶ σφόδρα ταῦτα τέλει· δάφνης δέ μοι αὐτογενέθλου
οἴκου ἐμοῦ χώρημα ποιεῖν· καὶ ἀγάλματι πολλὸν
κείνῳ ἐπευχόμενος, δι' ὕπνων ἐμέ τοι ἀναθρήσεις.

καὶ πάλιν ἄλλοτε ἄγαλμα αὐτῆς ἐξέδωκε τοιοῦτον.

13 Καὶ περὶ τῶν σχημάτων ὅπως φαντάζονται αὐτοὶ μεμη- p. 201
νύκασιν, ἀφ' ὧν καὶ τὰ ἀγάλματα οὕτω καθιδρύθη. Λέγει γοῦν ὁ Σάραπις ἰδὼν τὸν Πᾶνα περὶ ἑαυτοῦ,

Φαιδρὴ μὲν κατὰ δῶμα θεοῦ καταλάμπεται αὐγή· b
ἦλθε γάρ, ἠντιβόλησε θεὸς μέγας· εἶδεν ἐμεῖο
κάρτος ἀμαιμάκετον, λαμπηδόνα φλογμοτύραννον,
βόστρυχον ἐκ κεφαλῆς νεάτης χαροποῖσι μετώποις
ἀμφὶς ἰαινόμενον, πλοχμοῖς θ' ἱεροῖσι γενείου.

d. ὅσσαι] ὅσαι A. μορφαί μοι] μορφαῖοι C.F.G. τόσσοις] τοῖς σοῖς A. τόσοις C.F.G. 3. δέ μοι] τέ μοι F.G. 5. ποίει] ποιεῖν A.H. 7. κείνῳ] κεῖνο C. ὕπνον] ὕπνων A.B.C.F.G.H. ἐμέ τοι] ἐμέ τε B.C. 9. ἀναθρήσεις] ἂν ἀθρήσεις A.H. Forte τοίαν ἀθρήσεις, si potest ultima v. τοίαν corripi. 10. αὐτοῖς] αὐτῆς A.B.C.F.G.H. Mox τοιούτων G.

p. 201. 4. σχημάτων] ὀνομάτων A.H. φαντάζονται] φαντάζωνται A. 5. ἀφ' ὧν] ἀφ' οὗ A.H. 6. καθιδρύθη] καθιδρύνθη A.H. b 3. ἠντιβόλησε] ἠντεβόλησε C.F. ἐντεβ. G. μέγας θεὸς] θεὸς μέγας A.C.F.G.H. 4. ἐμεῖο] ἐμοῖο F. 5. φλογμοτύραννον] φθεγμοτύραννον A.H.V. 7. ἐκ κεφ.] ἐκ om. A.H. qui mox χαροποῖς et sic F. 9. ἀμφὶς ἰαινόμενον] ἀμφισιεννόμενον A.H. πλοχμοῖς θ'] πλοχμοῖς δ' C.F.G. θ' om. A.H.

[a] Tum ipsam quoque voti formulam præscribit: simulque docet quot ejusmodi animalcula admiscere oporteat.

Quot mihi sunt formæ, tot misce animalcula dextra
Sedulus, atque ultro nascentis brachia lauri
In nostram contexe domum: sic multa precatus
Effigiem, somni tandem me tempore cernes.

Eademque alibi simile quoddam simulacri genus indicavit.

13 Imo vero, quænam præterea simulacri configurandi ratio esse debeat, ita tradiderunt, ut eam in statuendis imaginibus fictores postea diligenter expresserint. Et Sarapis quidem ita, cum Pana vidisset, de se ipso loquitur.

Læta meos lux irradiat complexa penates,
Venit quippe ingens, subiitque ad limina numen.
Invictum robur nostrum, flammaque potentem
Splendorem aspexit: crinem a cervicibus altis,
Qui circum flagranti errans lascivit in ore,
Sacratique pilis menti se advolvere gestit.

2 Καὶ ὁ Πὰν περὶ ἑαυτοῦ ὕμνον ἐδίδαξεν ἔχοντα οὕτως, c ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Εὔχομαι βροτὸς γεγὼς
Πανὶ συμφύτῳ θεῷ,
Δισσοκέρατι, δισσόποδι,
τραγοσκελεῖ, τρυφῶντι.

3 Καὶ τὰ ἀκόλουθα. Καὶ ἡ Ἑκάτη δὲ περὶ ἑαυτῆς οὕτω φησίν,

Ἤδη μοι σύ γε πάντα ποίει· ξόανον δὲ ἐν αὐτῷ,
μορφή μοι πέλεται Δημήτερος ἀγλαοκάρπου,
εἵμασι παλλεύκοις, περὶ ποσσὶ δὲ χρυσοπεδίλοις·
ἀμφὶ δὲ τῇ ζώνῃ δολιχοὶ προθέουσι δράκοντες, d
ἴχνεσιν ἀχράντοισιν ἐφερπύζοντες, ἄνωθεν
αὐτῆς ἐκ κεφαλῆς ἀρτώμενοι ἐς πόδας ἄκρους,
σπειρηδὸν περὶ πᾶσαν ἑλισσόμενοι κατὰ κόσμον.

4 Ὕλη δέ, φησίν,

ἢ Παρίοιο λίθου, ἢ εὐξέστου ἐλέφαντος.

14 Ἐμφαίνουσι δὲ πολλαχοῦ οἱ θεοὶ ἅπερ λέγουσι προση- p. 202

c. περὶ ἑαυτοῦ ὕμνον] ὕμνον π. ἑ. A.H. qui pergunt ἐκδίδους ἐδίδαξεν λέγων οὕτως. 5. δισσοκέρατι] δικέρατι H. τραγοσκελεῖ] τραγοσκέλι A.H. 7. καὶ ἡ Ἑκάτη δὲ περὶ ἑαυτῆς οὕτω φησίν] καὶ τῆς Ἑκάτης λεγούσης τέθειται A.H. περὶ αὐτῆς F. 10. δὲ ἐν αὐτῷ] δὲ ἑαυτῷ A.H. ἴσ. ξοάνῳ Vigeri marg. pro ξόανον. 11. μορφή] μορφὴ δὲ C.F.G. μομφή μοι E. 13. παλλεύκοις] λεύκοις A.H. πανλεύκοις C.D.F.G. Mox ποσὶ A.C.F.G.H. d. δὲ τῇ] δέ τοι A. ἀμφίθετος ζώνη C.F.G. Vigeri margo. ἀμφίθετος D.S.V. ἀμφίθητος ζ. E. προθέουσι] θέουσι A.H. προθύουσι C.D.F.G. 5. αὐτῆς] ἑαυτῆς D. ἀρτώμενοι ἐς] ἄρτῳ μηνύεις A. ἄρτῳ μη λυεις H. Mox ἄκρους πάντες D. 7. σπειρηδὸν περὶ] σπειρηνὸν κατὰ A.H. ult. εὐξ. λίθου] εὐξ. ἐλέφαντος A.H.S. et ni fallor E. εὐξ. λίθου B.C.D.F.G.

p. 202. 3. οἱ θεοὶ πολλαχοῦ H. 4. ἅπερ λέγουσι] καὶ ἃ προλέγουσι B.C.D.E.F.G. ἃ προλέγ. Vigeri marg. προσημαίνοντες] προσημαίνουσι A.H.

2 Imo Pan ejusmodi quoque de se ipso hymnum edocuit,

Oro mortalis satus Pana cognatum Deum,
Bicornem, bipedem, hircino crure, lascivientem.

3 Et quæ sequuntur. Hecate præterea de se ipsa hunc in modum cecinit, Hecates imago.

Cuncta mihi molire manu, frugumque potentis
Effigiem Cereris conflata ostendat imago.
Candida vestis eat, pedibus sese aureus indat
Calceus: at zonam sine labe volumina circum
Plurimus anguis agat, summoque a vertice pendens,
Ultima producto stringat vestigia lapsu,
Ac pulchre implicitis circum undique flexibus erret.

4 Et materiam ipsa præscribit,

Aut secto ex ebore, aut pario de marmore surgat.

14 Jam ipsi quoque dii sæpissime, dum quæ pronuntiant, ea quibusdam

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

μαίνοντες, τῷ ἑκάστου γινώσκειν τὴν τῆς γενέσεως σύστασιν, εἶναι αὐτούς, εἰ χρὴ οὕτω φάναι, ἄκρους τε μάγους καὶ ἄκρους γενεθλιαλόγους. Καὶ πάλιν ἐν χρησμοῖς ἔφη τὸν Ἀπόλλωνα εἰπεῖν, b

Κληΐζειν Ἑρμῆν, ἠδ' ἠέλιον κατὰ ταὐτά,
ἡμέρῃ ἠελίου· μήνην δ' ὅτε τῆσδε παρείη
ἡμέρῃ, ἠδὲ Κρόνον, ἠδ' ἑξείης Ἀφροδίτην,
κλήσεσιν ἀφθέγκτοις, ἃς εὗρε μάγων ὄχ' ἄριστος
τῆς ἑπταφθόγγου βασιλεύς, ὃν πάντες ἴσασιν· c

Ὀστάνην λέγεις, εἰπόντων, ἐπήγαγεν,

Καὶ σφόδρα καὶ καθ' ἕκαστον ἀεὶ θεὸν ἑπτάκι φωνεῖν.

[120] 2 Ὁ δ' αὐτὸς καὶ ταῦτα παρατίθησιν·

Ἔστι δὲ σύμβολα μὲν τῆς Ἑκάτης, κηρὸς τρίχρωμος, ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ ἐρυθροῦ συνεστώς, ἔχων τύπον

a 5. γινώσκειν] προγινώσκειν A.H. 6. εἶναι] ὥστ' εἶναι H. οὕτω χρὴ] χρὴ οὕτω A.B.C.F.G.H. 8. ἀπόλλωνα] ἀπόλλω B.C.F.G. b 2. κληΐζειν] κλήζειν B.E.F.G.H. ἑρμῆν] ἑρμείην A. ἑρμεῖον S. 4. ἠελίου] ἡλίου A.H. Tum μὲν ηνδ' H. δ' ὅτε τῆσδε παρείη] δὲ τῆσδε παρείης A. παρείης item H. μῆνιν δ' ὅτε τίς δε C.F.G. τίς δὲ D. 6. ἡμέρῃ ἠδὲ κρόνον] ἠδὲ κρόνον καὶ ῥέαν ἠδ' εξεις ἀφ. A. et sic fere H. 8. ὄχ'] ὅτ' D. c 2. ὀστάνην] ὅστ' ἂν ην A. Mox λέγειν H. 4. ἑπτακιφώνην] ἑπτάκι φώνει A. γρ. ἑπτάκι φωνεῖν Vigeri margo. ἑπτακιφωνεῖ H. 5. παρατίθησιν] παρατίθυσι C. Tum σύμβολα ὄντα ἐκ. B.C.F.G.S. 6. κηρὸς om. A.H. τρίχρωμος] τρίχωμος B. 7. συνεστὼς] συνετῶς B.

interim signis ostentisque portendunt, adeoque singularem cujusque ortus rationem statumque cognoscunt, summos profecto sese magos, (si tamen ita loqui fas est) summosque genethliacos esse declarant. Ac rursus Apollinem suis in responsis hunc in modum loqui testatur,

Mercurium ac solem simul appellare memento
Luce sacra soli: tum lunam, ubi venerit ejus
Nota dies, Saturnum exin, natamque Dione,
Vocibus arcanis, quas maximus ille magorum
Septisonæ dominus reperit, notissimus idem
Omnibus.

Ostanes Magus.

Hic vero cum ab iis qui præsentes intererant, succlamatum esset, Ostanem intelligis, Apollo subjecit,

Magna quemque Deum, ac septena voce vocabis.

2 Idem præterea quæ sequuntur addit.

Has quidem, inquit, proprias Hecate notas habet, Ceram triplici ex colore, albo, nigro, rubroque constantem, quæque Hecates, flagellum,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Ἑκάτης φερούσης μάστιγα καὶ λαμπάδα καὶ ξίφος, περὶ ἣν εἱλήσθω δράκων· οὐρανοῦ δὲ ἀστέρες οἱ θαλάττιοι πρὸ τῶν d θυρῶν πεπατταλευμένοι. Ταῦτα γὰρ οἱ θεοὶ αὐτοὶ μεμηνύκασι διὰ τούτων. Λέγει δὲ ὁ Πὰν,

Τούσδε δ' αὖ ἐλαύνετε,
κηρὸν ἐν πυρὸς μένει
θέντες αἰόλου χροός·
λευκὸς ἔστω καὶ μέλας,
καὶ τὸ πῦρ φαεσφόρον
ἄνθρακος πεφλεγμένου,
δεῖμα νερτέρων κυνῶν.
Γλύμμα δεινὸν Ἑκάτης,
λαμπὰς ἔστω πρὸς χέρας,
καὶ ξίφος τὸ ποίνιμον,
καὶ δράκων περισταλὴς
ἅμμασι κόρην κρατῶν, p. 203
δεινὸν ἀμφὶ κρᾶτα θεὶς,
αἰόλη τε κλεὶς ὁμοῦ,

c 9. εἱλήσθω] εἰλίσθω A. 10. οἱ θαλάττιοι] οι θαγαπιοι sic A. οἱ θαγαπιοὶ H. d. πρὸ τῶν] πρὸ τοῦ C. 2. αὐτοὶ] αὐτῶν B. 4. τούσδε δ' αὖ ἐλαύνεται] ταῖς διελαύνεται A. ταῖς διελαύνετε H. τ. δ. ἀ. ἐλαύνετε B.C. ἐλαύνεται D. 8. καί τε πῦρ] καὶ τὸ πῦρ A.H. ἴσ. τὸ Vigeri margo. 10. δεῖμα] δεῖγμα C. Hinc usque ad περισταλὴς om. B. 13. ποίνιμον] φοίνιμον A.H.

p. 203. 2. ἀμφὶ κράτα] ἀμφικράτα A. 3. αἰόλη] ὅλη A.H. Mox δαιμόνον H.

lampadem, gladiumque gestantis imaginem præferat, quam circum draco volvatur. Cœlum vero marina sidera pro foribus affixa repræsentant. Hæc enim ipsi quoque dii, consequentibus versiculis nota ac testata esse voluerunt. Sic namque Pan loquitur,

Has procul repellite,
Cera tum coloribus
In focum ternis eat.
Albus accedat nigro,
Igneus simul flagret,
Qualis e pruna micat,
Terror inferûm canum.
Tetra sit forma Hecates; Alia Hecates imago.
Lampas in manu ardeat,
Ultor horreat mucro,
Hanc draco circum ambiens
Flexibus nectat vagis,
Ac ferum implicet caput.
Clavis adsit mobilis,

καὶ τὸ δαιμόνων κράτος
μάστιγος ψόφος πολύς.

3 *Διὰ τούτων καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων ὁ γενναῖος Ἑλλή-*
νων φιλόσοφος, ὁ θαυμαστὸς θεολόγος, ὁ τῶν ἀπορρή-
των μύστης, τὴν ἐκ λογίων φιλοσοφίαν ὡς ἀπόρρητα
θεῶν περιέχουσαν λόγια παραφαίνει, ἄντικρυς τῆς πο-
νηρᾶς καὶ δαιμονικῆς ἀληθῶς δυνάμεως ἐξαγορεύων τὰς b
κατ᾽ ἀνθρώπων ἐνέδρας. Τί γὰρ ἂν εἴη βιωφελὲς ἀνθρώ-
4 *ποις ἐκ τῆς κακοτέχνου γοητείας; Τί δ᾽ ἂν ἔχοι θεοφι-*
λὲς ἡ τῶν ἀψύχων ξοάνων περιεργία; Ποίας δ᾽ εἰκὼν
ἐνθέου γένοιτ᾽ ἂν δυνάμεως ἡ τῶν τοιῶνδε σχημάτων
μόρφωσις; Τί δ᾽ οὐ μᾶλλον φιλοσοφεῖν ἢ μαγεύειν
καὶ τὰ ἀπειρημένα διώκειν συμβουλεύειν ἐχρῆν, τοῦ κατ᾽
ἀρετὴν καὶ φιλοσοφίαν τρόπου πρὸς εὐδαίμονα καὶ μα-

a 5. ψόφος] ψῆφος A.H. 6. ὁμοίων] ὁμοίοις B. 7. Ἑλλήνων] Ἕλλην H. 8. τὴν ἐκ λογίων—φιλοσοφεῖν om. B. 10. παραφαίνει] παραφαίνειν A.H. 11. πονηρᾶς καὶ om. C.F.G. et mox om. ἀληθῶς C.F.G. b 2. τί γὰρ ἂν εἴη] τί γὰρ γένοιτο A.H. τῆς κακοτ.] τῆς om. C.F.G. 4. περιεργία] περιεργεία C. ποίας δ᾽] ποίας δ᾽ ἂν A. qui mox om. γένοιτ᾽ ἄν. ποία δ᾽ ἂν εἰκὼν γένοιτ᾽ ἂν ἐνθέου H. 6. τί δ᾽ οὐ] τίς δ᾽ οὐ A.H. 7. φιλοσοφεῖν] φ. περὶ ἡμᾶς A.H. καὶ τὰ] καὶ κατὰ F. ἀπειρημένα] ἀπόρρητα H. 9. εὐδαίμονα καὶ om. B.C. F.G.

Et potens vis dæmonum
Plurimus flagri sonor.

3 Hæc illa sunt, iisdemque gemina, quibus oraculorum philosophiam, quasi arcana deorum responsa continentem, eximius Græcorum philosophus, idemque theologus singularis, ac reconditorum mysteriorum interpres illustravit, seu verius insidias abs scelerata dæmonum arte ac versutia hominum generi comparatas palam enuntiavit. Enimvero, quid tandem homines ad aliquem hujus vitæ
4 fructum ex maleficis præstigiis auferre possint? quidnam Deo gratum habeat vecors et stolida inanimûm simulacrorum superstitio? Cujusnam porro divinæ potestatis imagines censeri debeant, effigies hoc genere configurationis expressæ? An non colendæ philosophiæ potius, quam magicarum ac prohibitarum artium studia consectandi, auctores illos atque hortatores esse opportuit? cum præsertim vitæ ratio ex virtutis ac philosophiæ præceptis instituta

κάριον βίον αὐτάρκους τυγχάνοντος; Ὁ δὲ ἐπιτείνων τὸν οἰκεῖον ἔλεγχον προστίθησι τοῖς εἰρημένοις καὶ c ταῦτα·

15 Ὅτι δὲ φιλοῦσι τὰ σύμβολα τῶν χαρακτήρων ἡ Ἑκάτη παραβάλλουσα πρὸς ἃ φιλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι μεμήνυκε διὰ τούτων· ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

Τίς βροτὸς οὐ πεπόθηκε χαρακτῆρας ὀπάσασθαι d
χρυσοῦ, καὶ χαλκοῦ, καὶ ἀργύρου αἰγλήεντος;
Τίς δὲ τάδ' οὐ φιλέει, τῶν δὴ καθύπερθεν ἐφεστὼς,
εἰς ἓν ἀγειρόμενος εἴρω πολυμοιρέα φωτῶν;

2 Οὐ μόνον δ' ὅτι φίλοι οἱ χαρακτῆρες δεδήλωκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ, ὅπερ ἔφαμεν, αὐτοὶ περιγράφονται, καί εἰσιν οἷον ἐν ἱερῷ χωρίῳ τῇ ὑποκειμένῃ εἰκόνι· οὐ γὰρ ἐπὶ γῆς ὀχεῖσθαι, ἀλλ' ἐπὶ γῆς ἱερᾶς ἐδυνήθησαν· ἱερὰ δὲ, ἡ εἰκόνα φέρουσα θεοῦ, ἧς ἀρθείσης λέλυται τὸ κρατοῦν ἐπὶ γῆς τὸ θεῖον.

b 10. βίον αὐτάρκους] αὐτάρκους βίον A. βίον post τυγχάνοντος H. 12. καὶ ταῦτα] τοιαῦτα H. d. βροτὸς] βροτοῦ H. 2. χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ] χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ A.H. 5. τίς δὲ] τίς δαὶ H. 7. ἀγειρόμενος] ἐγειρόμενος A.H. πολυμοιρέα] πολυμερὲς A.H. 9. φίλοι] φίλιοι B.D. δεδήλωκεν om. H. 10. αὐτοῖς] αὐτοὶ B.C.D.F.G. Vigeri margo. 11. καί εἰσιν οἷον—χαρακτῆρας om. B. 14. θεοῦ om. D.
p. 204. 1. γοῦν] δὴ A.E.H.S.V. Tum τούτων ἁπάντων A.E.H.S.V. Al. om. ἁπάντων.

ad bene beateque vivendum satis esse possit? Cæterum idem ipse rerum suarum ulterius confutatione producta, superioribus quæ consequuntur adjungit:

15 Eosdem, inquit, præterea characterum etiam notis delectari, Hecate instituta cum iis, quas vulgo homines expetunt, comparatione, hunc in modum pronuntiat,

Cui non mortali jucundus in ære character,
Argentove nitens, aut fulvo impressus in auro?
Cui non chara homini, quæ cælitus ipse gubernans,
Diversas hominum soleam connectere sortes?

Magici characteres.

2 Neque tantum istos sibi characteres placere, verum etiam iis sese, uti jam diximus, circumscribi, subjectaque imagine, sacro veluti domicilio, contineri declaravit. Nec enim terra, nisi sacra fuerit, deos ferre ac sustinere queat: sacra autem illa est, quæ divinam capit imaginem: eaque sublata, id quod in terris numen retinebat,
3 illico dissolvitur.

3 Διὰ δὴ τούτων ἁπάντων ἡγοῦμαι σαφῶς ἐληλέ- p. 204
γχθαι, ὡς ἄρα περίγειοί τινες καὶ φιλοπαθεῖς δαίμονες
ἥλωσαν αὐτῶν ὄντες οἱ θεοί· διό μοι δοκῶ σώφρονι
4 λογισμῷ τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν πεποιῆσθαι. Ὁρᾷς
γοῦν ὡς κρατεῖν αὐτοὺς ἔν τισι γῆς χωρίοις τοὺς
κατὰ μαγείαν φασὶ τύπους, καὶ τοὺς τοιούσδε χαρακτῆ-
ρας· δέον, εἴπερ ἄρα θεῖόν τι ἦν ἀληθῶς, μηδ' ἀλλαχῇ
πῃ ἐπιβαίνειν ἢ ἐν μόνῃ ψυχῆς διανοίᾳ, καὶ ταύτῃ παντὸς
ῥύπου καὶ πάσης κηλῖδος κεκαθαρμένῃ, σωφροσύνῃ τε καὶ b
5 δικαιοσύνῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κεκοσμημένῃ. Τού-
των γὰρ ἐν ἀνθρώπου ψυχῇ ὡς ἐν ἀληθῶς ἱερῷ χωρίῳ
προϋποκειμένων, εἰκότως ἂν ἐπέλθοι θείου πνεύματος
παρουσία· οὐδ' ἂν ἦν ἔτι χρεία τῆς κακοτέχνου γοητείας
ταῖς εἰς ὑποδοχὴν τοῦ θείου κατὰ τὴν ἐνάρετον καὶ
6 φιλόθεον πρᾶξιν προηυτρεπισμέναις ψυχαῖς. Ὥστε δι-

a. ἐληλέγχθαι] ὠληλ. C.F.G. qui mox om. ἄρα. 4. τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν πεποιῆσθαι] αὐτὰ ἀπεστράφθαι C.D.F.G. 6. ἔν τισι γῆς] ἐπὶ σιγῆς A. 7. μαγείαν] μαντείαν A.H. 8. ἄρα om. B.F. τι ἦν—ἀλλαχῇ] τε ἦν—ἀλλαχοῦ A. τε καὶ—ἀλλαχοῦ H. b 2. ἄλλαις] ἀλλ' B. 4. ἐν ἀληθ.] ἂν ἀληθ. A. 5. προϋποκειμένων] προϋπόκειται A.H. qui mox γὰρ pro ἄν. προϋποκειμένῳ F.G. ἐπέλθοι] ἐπέλθῃ F. 6. καὶ οὐκέτι] οὐδ' ἂν ἦν ἔτι A.H.V.S. καὶ οὐκ ἂν ἔτι E. 7. τῶν] τὸν B. τῶν εἰς—ψυχὴν προηυτρεπισμένων] ταῖς εἰς—πρᾶξιν προηυτρεπισμέναις ψυχαῖς ms. apud Vigerum, S. et sic E. vulgata lectione suprascripta. 9. προηυτρεπισμένων] Dubitat collator an sit ω in D.

3 His equidem evidenter confectum existimo, aliud nihil quam
terrestres quosdam et cupiditatibus irretitos dæmones fuisse, quos
isti deorum loco habuerunt: eoque mihi sane videor ab eorum
4 cultu, maturo in primis sanoque consilio, descivisse. Vides enim
ipse, uti eos quibusdam in terræ locis, magicarum figurarum, atque
id genus characterum vinculis detineri fateantur: cum, si vere
divini quicquam haberent, nusquam ipsos alibi, quam in mente
non tantum ab omnibus sordibus omnique labe purgata, sed etiam
temperantiæ, æquitatis, cæterarumque virtutum ornamentis instructa,
5 sedem utique ac domicilium deligere oporteret. Ubi enim illæ semel
hominis animum tanquam aliquod sacrarium occuparint, eodem sese
merito divinus ille spiritus insinuabit: nec mentibus iis, quæ jam ad
honestam sese ac religiosam vitæ morumque rationem conformarint,
præstigiarum maleficiis ad excipiendum numen opus præterea fuerit.
6 Maneat igitur, his omnibus testimoniis certo liquidoque comproba-

αρρήδην ἐξ ἁπάντων τούτων περιγείους τινὰς ἁλίσκεσθαι, φιλοπαθεῖς τε καὶ φιλοσωμάτους ὑπάρχειν δαίμονας, περὶ ὧν ἄρτι ἐλέγομεν. c 'Αλλὰ γὰρ ἑξῆς τούτοις ἄκουε οἷα ὁ αὐτὸς συγγραφεύς φησι περὶ τοῦ ἐκλελοιπέναι αὐτῶν τὰ βοώμενα χρηστήρια.

[121]

16 'Αμφὶ δὲ Πυθώ † οἱ Κλαρίην τε μαντεύματα Φοίβου, d ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
αὐδήσει φάτις ἡμετέρη θεμιτώδεσιν ὀμφαῖς.
Μυρία μὲν γαίης μαντήϊα θέσκελα νώτῳ
ἐβλύσθη, πηγαί τε καὶ ἄσθματα δινήεντα·
καὶ τὰ μὲν ἂψ χθονίοισιν ὑπαὶ κόλποισιν ἔδεκτο
αὐτὴ γαῖα χανοῦσα, τὰ δ' ὤλεσε μυρίος αἰών.
Μούνῳ δ' ἠελίῳ φαεσιμβρότῳ εἰσέτ' ἔασιν
ἐν Διδύμων γυάλοις Μυκαλήϊον ἔνθεον ὕδωρ,

c. τοὺς περὶ ὧν ἄρτι ἐλέγομεν] τοὺς περὶ ὧν ἡμῖν ὁ προκείμενος τυγχάνει λόγος A.H.V. γρ. S. τοὺς om. C.F.G. τοὺς et ὧν om. B. περὶ ὧν ἡμῖν ὁ περικείμενος τυγχάνει λόγος E. Tum λέγομεν B.C.F.G. 2. τούτοις om. B.C.F.G. ὁ αὐτὸς] αὐτὸς ὁ A.H. συγγραφεύς φησι] φησὶ συγγ. B.C.F. φησι om. A.G.H. 4. χρηστήρια] addunt A.H. ἐν τοῖς αὐτοῖς τίθησι τοῦτον τὸν τρόπον. Et sic E. nisi quod om. τοῦτον. 8. πυθώ οἱ κλαρίην τε] πύθω κλαρίην τε ὅτε B.C.F. qui mox om. μαντεύματα. Cum B.C. consentire videntur D.E. d 2. αὐδήσει] αὐδήσι A. Tum θεμιτόδεσιν B.C.D. 5. γαίης μαντήϊα] γαίη μάντηϊ A.H. νώτῳ] νότῳ B.D. νόσῳ C.F.G. νῶτα H. Tum ἐβλύθη F. 7. ἄσθματα] ἄθματα A. 9. ὑπαὶ κόλποισιν] ὑποκόλποισιν A.H. ὑπεκόλποισιν B.D. ὑπὲ κ. G. 13. μούνῳ δ'] μοῦνα δὲ A.H.S.V. μόνῳ δ' F. φαεσιμβρότῳ] φαεσιμβρότων A.H. Mox εἰσέτ' ἄσιν B. 15. γυάλοις] κυάλοις B.

tum, de quibus adhuc a nobis disputatum est, eos non alios esse quam dæmones, terræ et cupiditatibus corporumque amoribus illigatos. Nunc vero, cujusmodi ea sint, quæ de oraculorum ipsorum, quæ ab iis usque adeo jactata sunt, defectione idem Porphyrius deinceps attexuit, mecum attende.

Pythia quod spectat, Clariique oracula Phœbi,
16 Dicam equidem, et sancta verum te voce docebo.
Sexcenta ex imis scatuere oracula terris,
Fontesque, et rapida sensus vertigine torquens
Halitus. Ast eadem vasta dein labe dehiscens
Hausit terra sinu, pressitque annosa vetustas.
Nunc tantum Didymis, arvi qua cæca profundi
Antra jacent, soli Mycaleia lympha superstes,

ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ

p. 205

> Πυθῶνός τ' ἀνὰ πέζαν ὑπαὶ Παρνάσιον αἶπος·
> καὶ κραναῇ Κλαρίῃ, τρηχὺ στόμα φοιβάδος ὀμφῆς.

Νικαεῦσι δὲ χρῶν ἔφη,

> Πυθῷον δ' οὐκ ἔστιν ἀναρρῶσαι λάλον ὀμφήν·
> ἤδη γὰρ δολιχοῖσιν ἀμαυρωθεῖσα χρόνοισιν,
> βέβληται κληῖδας ἀμαντεύτοιο σιωπῆς.
> Ῥέζετε δ' ὡς ἔθος ἐστὶ θεόπροπα θύματα Φοίβῳ.

2 Τούτοις κατὰ καιρὸν ἐνταῦθα προσήκει καὶ τὰ Πλου- b
τάρχου προσθεῖναι, ἀφ' οὗ πεποίηται συγγράμματος Περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Παυσαμένου δὲ τοῦ Ἀμμωνίου, Μᾶλλον, ἔφην ἐγώ, περὶ τοῦ μαντείου δίελθε ἡμῖν, ὦ Κλεόμβροτε· μεγάλη γὰρ ἡ πάλαι δόξα τῆς ἐκεῖ θεότητος, τὰ δὲ νῦν ἔοικεν ἀπομαραί-
3 νεσθαι. Τοῦ δὲ Κλεομβρότου σιωπῶντος καὶ κάτω βλέποντος, ὁ Δημήτριος Οὐδὲν ἔφη δεῖν περὶ τῶν ἐκεῖ πυνθάνεσθαι

p. 205. 1. ὑπαὶ π. αἶπος] ὑπὸ π. ἔπος A H. Παρνάσσιον] Παρνάσιον C.F.G.H. 3. τρηχὺ] τριχὺ A.B. τροχὺ H. 6. Πυθῶνος δ'] Πυθῷον δ' A.B.C.F.G.H. Vossii marg. λάλον] λαὸν A.H. 11. ἐστὶ θεόπροπα θύματα] ἐστὶν προυπαθήματα A. προυπαθύματα H. b. ἐνταῦθα om. C.F.G. 2. ἀφ. οὗ πεποίηται συγγράμματας] τὰ B.C.F.G. 6. ἦν] ἡ A. ἡ παλαιὰ δόξα H.S.V.Plut. Tum δόξα πάλαι B.C.F.G. γὰρ om. E. 8. σιωπῶντος καὶ] σιωπῶντα B. 9. δημήτριος] δημήτηρ C.F. δημήτερ G. 10. οὐδὲν om. D. Mox δεῖ S. qui supra ὑπομαραίνεσθαι tanquam ex Plutarcho.

> Quique ad Pythonis campos, atque alta virentis
> Sub juga Parnassi, nitidas fons egerit undas:
> Et lapidosa Claros, Phœbeæ ora aspera vocis.

Idem Nicæensibus ita respondit,

> Pythiacæ nequeunt revocari oracula vocis,
> Quæ cani jamdudum ævi longinqua vetustas
> Sustulit, ac muta clausere silentia clavi.
> Vos Phœbi interea notis incumbite sacris.

Plutarchus De Oraculorum Defect.

2 His equidem commodum subjecero, quæ in opusculo De eadem Oraculorum Defectione Plutarchus habet.

p. 411 E. c. 5.

Ubi Ammonius finem dicendi fecit, Quin tu (inquam) aliquid nobis, Cleombrote, hoc de oraculo commemora. Ingens quippe olim fuit residentis ibi numinis existimatio, quæ tamen extabuisse nunc paulatim vide-
3 tur. Hic tacente Cleombroto, oculosque dejiciente, Nihil vero est, inquit Demetrius, quamobrem de uno illo sciscitemur, aut de responsorum ejus

καὶ διαπορεῖν, τὴν ἐνταῦθα τῶν χρηστηρίων ἀμαύρωσιν, μᾶλ- c ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ
λον δὲ πλὴν ἑνὸς ἢ δυοῖν ἁπάντων ἔκλειψιν ὁρῶντας· ἀλλὰ
4 κοινῇ σκοπεῖν δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐξησθένηκε. Τὰ γὰρ ἄλλα τί δεῖ λέγειν, ὅπου γε τὴν Βοιωτίαν ἕνεκα χρηστηρίων πολύφωνον οὖσαν ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις νῦν ἐπιλέλοιπε κομιδῇ, καθάπερ νάματα, καὶ πολὺς ἐπέσχε μαντικῆς αὐχμὸς τὴν χώραν. Οὐδαμοῦ γὰρ ἀλλαχόθι νῦν ἢ περὶ Λεβάδειαν ἡ Βοιωτία παρέχει τοῖς χρῄζουσιν ἀρύσασθαι μαντικῆς· τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν σιγὴ, τὰ δὲ παντελὴς ἐρημία κατέσχηκε.

Ἔτι πρὸς τούτοις ὁ αὐτὸς περὶ τοῦ καὶ θνήσκειν τοὺς d
αὐτῶν δαίμονας ταῦτά φησι·

17 Τὸ μὲν ἐφεστάναι τοῖς χρηστηρίοις, εἶπε, μὴ θεοὺς, οἷς ἀπηλλάχθαι τῶν περὶ γῆν προσῆκόν ἐστι, ἀλλὰ δαίμονας ὑπηρέτας θεῶν, οὐ δοκεῖ μοι κακῶς ἀξιοῦσθαι. Τὸ δὲ τοῖς

c. δυοῖν] δυεῖν A.C.G. μοῖν B. 2. κοινῇ] ἐκεῖνο S.V. Plut. 3. οὕτως ἐξησθένηκε ταῦτα] ἐξησθένηκε οὕτως A. ἐξησθ. ταῦτα οὕτως H. 5. ἕνεκεν] ἕνεκα A.B.C.E.F.H. 6. πρὶν] πρότερον A.H.S. νῦν ἐπιλέλοιπε] συνεπιλέλοιπε A.H. 7. ἔσχε] ἐπέσχεν A.H. κατέσχηκε V. ἐπέσχηκε. γρ. ἐπέσχηκε (sic) S. 9. λεβάδειαν] λεβαδίαν B.C.F.G. ἢ λεβαδίᾳ S. Βοιωτίαν] Βοιωτία B.C.S. 10. παρέχει] παρέχεται S. 11. σιγὴ] σιγῇ A. 12. ἐρημία] ἐρημένα C. κατέσχεν] κατέσχηκεν A.H. πρὸς τούτοις om. B.C.F.G. d. τοὺς αὐτῶν] αὐτῶν τοὺς A.H. αὐτῶν om. B.C.D.F.G. 2. φησὶ] γράφει A.H. 9. προσήκει] προσῆκόν ἐστι A.H.S.V.

defectione quæstionem præcipue moveamus, cum uno alterove duntaxat exceptis cætera omnia defecisse videamus. Itaque communi consilio
4 causam rimari præstiterit, cur usque adeo cuncta conciderint. Nam alia commemorare quid attinet, cum ipsam quoque nunc Bœotiam oraculis illis, quibus antea tantopere vocalis erat, sic tanquam defluentibus undis admodum exhaustam esse, totaque passim regione divinationem exaruisse. Nam si Lebadiam unam excipias, nusquam alibi consulentibus ejus hoc tempore Bœotia copiam facit: loca cætera partim altum silentium, partim vasta solitudo occupavit.

Idem præterea de dæmonum suorum interitu hunc in modum loquitur.

17 Equidem quod oraculis, inquit, non jam deos, qui a rebus terrenis secreti esse debeant, sed dæmones potius deorum administros præesse statuat, id mihi perperam facere non videtur. In eosdem tamen dæmones, p.418 e c. 16.

ΠΛΟΥ-ΤΑΡ-ΧΟΥ

δαίμοσι τούτοις, μονονουχὶ δραχμὴν λαμβάνοντας ἐκ τῶν p. 206
ἐπῶν τῶν Ἐμπεδοκλέους, ἁμαρτίας καὶ ἄτας καὶ πλάνας
θεηλάτους ἐπιφέρειν, τελευτῶντας δὲ καὶ θανάτους ὥσπερ
ἀνθρώπων ὑποτίθεσθαι, θρασύτερον ἡγοῦμαι καὶ βαρβαρι-
2 κώτερον. Ἠρώτησεν οὖν ὁ Κλεόμβροτος τὸν Φίλιππον, ὅς
τις εἴη καὶ ὁπόθεν ὁ νεανίας. Πυθόμενος δὲ τοὔνομα καὶ τὴν
πόλιν, Οὐδὲ ἡμᾶς αὐτούς, ἔφη, λανθάνομεν, ὦ Ἡρακλέων, ἐν
λόγοις ἀτόποις γεγονότες· ἀλλ᾽ οὐκ ἔστι περὶ πραγμάτων
μεγάλων μὴ μεγάλαις προσχρησάμενον ἀρχαῖς ἐπὶ τὸ εἰκὸς b
3 τῇ δόξῃ προελθεῖν. Σὺ δὲ σεαυτὸν λέληθας, ὃ δίδως ἀφαιρού-
μενος. Ὁμολογεῖς γὰρ εἶναι δαίμονας· τῷ δὲ μὴ φαύλους
ἀξιοῦν εἶναι, μηδὲ θνητούς, οὐκ ἔτι δαίμονας φυλάττεις. Τίνι
γὰρ τῶν θεῶν διαφέρουσιν, εἰ καὶ κατ᾽ οὐσίαν τὸ ἄφθαρτον,
4 καὶ κατ᾽ ἀρετὴν τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀναμάρτητον ἔχουσι; Πρὸς
ταῦτα τοῦ Ἡρακλέωνος σιωπῇ διανοουμένου τι, πρὸς αὐτὸν

d 11. ῥάγδην] δραχμὴν A.B.C.D.E.F.G. et nescio an H. e quo enotatum invenio δαχμήν.
p. 206. 1. λαμβάνοντας] λαμβάνοντα A. τοῦ] τῶν A.B.C.F.G.H. 6. εἴη] ᾖ H. 7. πόθεν] ὁπόθεν A.B.F.G.H.S. ὅθεν ὁ E. 8. αὐτούς] ἡμᾶς αὐτοὺς E. αὐτοὺς ἡμᾶς H. ἡμᾶς tanquam ex Plutarcho addit S. 9. γεγονότες ἀτόποις] ἀτόποις γεγ. A.C.E.F.G.H. 10. μὴ μεγάλαις] μὴ om. B.C.D.G.H. Supra οὐκέτι D. b. προσχρησάμενον] προσχρησάμενος D. προσχρησάμενοι F.G. 2. τῇ δόξῃ προελθεῖν] τῆς δόξης προσελθεῖν A.H. σὺ δὲ] οὐδὲ A.C.D.F.G.H. Hinc usque ad ὁρμὰς om. B. 3. διδοὺς] δίδως C.S. Viger. 4. τῷ δὲ μὴ—φυλάττεις om. A.C.F.G.H. 10. διανοουμένου] δ. τι A.H.S. Tum πρὸς αὐτὸν om. C.F.G.

tantum non impetu quodam arreptis Empedoclis hanc in rem versibus,
lapsus, calamitates, erroresque divinitus immissos congerere, postremo
eorum etiam perinde atque hominum interitus commemorare, id vero cum
2 audacius esse, tum barbariam nimium olere sentio. Cleombrotus igitur,
quis tandem, et cujas esset adolescens, ex Philippo quærit, simulque
nomen ac civitatem ut audivit, ne ipsi quidem, mi Heracleo, nos in
absurdas incidisse disputationes ignoramus, inquit: sed fieri profecto non
potest, ut qui rerum in magnarum tractatione, magnis quoque principiis
usus non fuerit, is aliquam ad verisimilitudinem opinando perveniat.
3 Veruntamen idem abs te dari simul ac negari non sentis. Nam qui
dæmones esse confiteris, idem sane cum improbos illos ac mortales esse
non vis, ne dæmones quidem amplius esse defendis. Si enim eos et ab
interitu natura, et virtus ab omni perturbatione ac peccato vindicat, quid
c. 17 4 jam ipsos inter ac deos intererit? Hæc secum Heracleone silentio reputante, Atqui non Empedocles tantum (inquit ad eum Philippus) dæmonum

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

[122] ὁ Φίλιππος· Ἀλλὰ φαύλους μὲν δαίμονας οὐκ Ἐμπεδοκλῆς μόνον, ὦ Ἡρακλέων, ἀπέλιπεν, ἀλλὰ καὶ Πλάτων καὶ Ξενο- c κράτης καὶ Χρύσιππος· ἔτι δὲ Δημόκριτος εὐχόμενος εὐλόγχων εἰδώλων τυγχάνειν, δῆλος ἦν ἕτερα δυστράπελα καὶ μο-
5 χθηρὰ γινώσκων, ἔχοντα προαιρέσεις τινὰς καὶ ὁρμάς. Περὶ δὲ τοῦ θανάτου τῶν τοιούτων ἀκήκοα λόγον ἀνδρὸς οὐκ ἄφρονος οὐδὲ ἀλαζόνος. Αἰμιλιανοῦ γὰρ τοῦ ῥήτορος, οὗ καὶ ἡμῶν ἔνιοι διακηκόασιν, Ἐπιθέρσης ἦν πατήρ, ἐμὸς πο-
6 λίτης καὶ διδάσκαλος γραμματικῶν. Οὗτος ἔφη ποτὲ πλέων εἰς Ἰταλίαν, ἐπιβῆναι νεὼς ἐμπορικὰ χρήματα καὶ συχνοὺς d ἐπιβάτας ἀγούσης· ἑσπέρας δ' ἤδη περὶ τὰς Ἐχινάδας νήσους ἀποσβῆναι τὸ πνεῦμα, καὶ τὴν ναῦν διαφερομένην πλησίον γενέσθαι Παξῶν· ἐγρηγορέναι δὲ τοὺς πλείστους καὶ πίνειν, ἐπεὶ δεδειπνηκότες ἦσαν· ἐξαίφνης δὲ φωνῆς ἀπὸ τῆς νήσου τῶν Παξῶν ἀκουσθῆναι, Θαμνοῦν τινὸς βοῇ κα-

c 3. καὶ] ἔτι δὲ A.E.H.S.V. εὐχόμενος εὐλόγων] εὐλόγχων A.E.H. S.V. et Plut. 4. δῆλος] ἦ S. 6. τῶν τοιούτων] τῶν om. B.C. Tum τούτων C.D. 7. λόγον] λόγου B.D. 8. αἰμιλιανοῦ] αἰμιλλιανοῦ A. et sic infra. 9. ἡμῶν] ὑμῶν A.D.H. 11. οὗτος] οὕτως H. ποτὲ πλέων] πλ. ποτε C.F.G. d. ἰταλίαν] σικελίαν C. F.G. νηὸς] νηὼς A.H.S.V. 2. ἀγούσης] ἐχούσης H. 3. ἀποσβῆναι] σβεσθῆναι B. ἀποβῆναι C. 4. πλησίον] πλησίους H. qui mox πλείστων. 5. παξῶν] πεζῶν B. παζῶν C.G. et sic infra. 6. ἐπεὶ] ἔτι E.S. Supra πολλοὺς S. pro πλείστους. 7. νήσου] τῆς ν. A.H. Supra φωνὴν E.H.S. Tum τῶν om. H. 8. θαμνοῦν] θαμνοῦ A. θαμοῦν V. Tum τινα S.

improbitatem, o Heracleo, sed etiam Plato, Xenocrates, et Chrysippus, testatam reliquere. Quin ipse quoque Democritus, cum ut æqua sibi contingerent idola precaretur, palam utique alia se quædam iniqua pariter et improba, nec non privatis agitata cupiditatibus agnoscere profitebatur.
5 Mortem eorum quod attinet, memini me aliquem ejusmodi sermonem audire, viri nec insulsi nec arrogantis. Æmilianus rhetor, quem nonnulli quoque vestrum audiere, Epithersem parentem habuit, quo et populari, et
6 in grammaticis præceptore sum usus. Is narrabat, cum in Italiam aliquando navi opibus vectoribusque refertissima navigaret, sub vesperam ad Echinadas insulas ventum omnem subito concidisse, jactatamque navim a Paxis non procul abfuisse. Hic vero vigilantibus plerisque, ac cœna confecta bibentibus, cujusdam repente vocem ex eadem insula Thamnum inclamantis exauditam esse: quæ res omnibus admirationem movit, cum

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

λοῦντος, ὥστε θαυμάζειν· ὁ γὰρ Θαμνοῦς Αἰγύπτιος ἦν κυβερνήτης, οὐδὲ τῶν ἐμπλεόντων γνώριμος πολλοῖς ἀπ' ὀνόματος· δὶς μὲν οὖν κληθέντα σιωπῆσαι, τὸ δὲ τρίτον ὑπακοῦσαι τῷ καλοῦντι· καὶ ἐκεῖνον ἐπιτείναντα τὴν φωνὴν εἰπεῖν, Ὁπόταν γένῃ κατὰ τὸ Παλῶδες, ἀπάγγειλον ὅτι
7 Πὰν ὁ μέγας τέθνηκεν. Τοῦτο ἀκούσαντας ὁ Ἐπιθέρσης ἔφη πάντας ἐκπλαγῆναι, καὶ διδόντας ἑαυτοῖς λόγον, εἴτε ποιῆσαι βέλτιον ἢ τὸ προστεταγμένον, εἴτε μὴ πολυπραγμονεῖν p. 207 ἀλλ' ἐᾶν, οὕτω γνῶναι τὸν Θαμνοῦν, εἰ μὲν εἴη πνεῦμα, παραπλεῖν ἡσυχίαν ἔχοντα, νηνεμίας δὲ καὶ γαλήνης περὶ τὸν
8 τόπον γενομένης, ἀνειπεῖν ἃ ἤκουσεν. Ὡς οὖν ἐγένετο κατὰ τὸ Παλῶδες, οὔτε πνεύματος ὄντος οὔτε κλύδωνος, ἐκ πρύμνης βλέποντα τὸν Θαμνοῦν πρὸς τὴν γῆν εἰπεῖν ὥσπερ ἤκουσεν, ὅτι Πὰν ὁ μέγας τέθνηκεν, οὐ φθῆναι δὲ παυσάμενον αὐτὸν, καὶ γενέσθαι μέγαν οὐχ ἑνὸς ἀλλὰ πολλῶν στεναγμὸν, ἅμα
9 θαυμασμῷ μεμιγμένον. Οἷα δὲ πολλῶν ἀνθρώπων παρόντων,

d 9. γὰρ θαμνοῦς] δὲ θαμοῦς S. 10. γνώριμος ἦν] ἦν om. A.B.C.D.F.G. Plut. 11. κληθέντα] κληθέντος B.C.D.F.G. 13. καὶ ἐκεῖνον ἐπιτείναντα] κἀκεῖνον ἐπιτείνοντα A.H.V. γρ. S. φωνὴν] τὴν φ. A.B.C.F.G.H. Mox ὅτι ὅταν S. 14. παλῶδες] παλλ. C.F.G. et sic infra. 15. ἀκούσας] ἀκούσαντας B.C.S.V. Tum A.B.C.E.F.G.H.S.V. addunt ὁ ἐπιθέρσης. ult. καὶ διδόντας] καὶ διδόντων C.D.F.G. Hinc usque ad οὐχ ἑνὸς ἀλλὰ om. B. ἦν] ἢ A.C.F.H. εἴη Plut. S.

p. 207. 2. εἰ μὲν εἴη] ἐὰν μὲν ᾖ S. 3. νηνεμίας] νηνεμίας δὲ A.F.G.H.S. Vigeri marg. 4. ἃ] ὃ S. 6. κλύδωνος] κλείδωνος D. 8. ὥσπερ] ὡς F.G. ὅτι πὰν ὁ] οὕτως ὁ A.E.H. Addit H. πᾶν post μέγας. 9. ὀφθῆναι] οὐ φθῆναι Plut. 10. πολλῶν] καὶ γενέσθαι πολλῶν B. 11. γὰρ D.

Thamnus ille Ægyptius esset navis gubernator, quem pauci navigantium de nomine noverant. Et illum quidem semel iterumque vocatum siluisse, tertio demum vocanti respondisse. Tum alterum majori quam antea voce,

Magni Panis interitus.

7 Ubi ad Palodes veneris, magnum Panem interiisse nuntia. Quo audito cunctos vehementer attonitos hæsisse narrabat, cumque inter sese quærerent, præstaretne dicto audientes esse, an potius rem totam negligere, Thamnum ita statuisse, si quidem aspiraret ventus, locum silentio præ-
8 tervehi, sin ibidem malacia contingeret, quæ audierat nunciare. Ergo cum eo provectus esset, aura concidente sedatoque mari, Thamnum ex puppi, conversis ad terram oculis, rem uti audierat inclamasse, Magnum videlicet
9 Panem obiisse. Quam ejus vocem, ingentem illico eumque admiratione mixtum, non unius, sed multorum simul gemitum excepisse. Rem porro,

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ταχὺ τὸν λόγον ἐν τῇ Ῥώμῃ σκεδασθῆναι, καὶ Θαμνοῦν b γενέσθαι μετάπεμπτον ὑπὸ Τιβερίου Καίσαρος· οὕτω δὲ πιστεῦσαι τῷ λόγῳ τὸν Τιβέριον, ὥστε διαπυνθάνεσθαι καὶ ζητεῖν περὶ τοῦ Πανός· εἰκάζειν δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν φιλολόγους συχνοὺς ὄντας, τὸν ἐξ Ἑρμοῦ καὶ Πηνελόπης γεγενημένον.
10 Ὁ μὲν οὖν Φίλιππος εἶχε τῶν παρόντων ἐνίους μάρτυρας, Αἰμιλιανοῦ τοῦ γέροντος ἀκηκοότας. Ὁ δὲ Δημήτριος ἔφη, τῶν περὶ τὴν Βρετανίαν νήσων εἶναι πολλὰς ἐρήμους σποράδας, ὧν ἐνίας δαιμόνων καὶ ἡρώων ὀνομάζεσθαι· πλεῦ- c σαι δὲ αὐτὸς ἱστορίας καὶ θέας ἕνεκα, πομπῇ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν ἔγγιστα κειμένην τῶν ἐρήμων, ἔχουσαν οὐ πολλοὺς ἐποικοῦντας, ἱεροὺς δὲ καὶ ἀσύλους πάντας ὑπὸ τῶν Βρετανῶν ὄντας.
11 Ἀφιγμένου δὲ αὐτοῦ νεωστὶ, σύγχυσιν μεγάλην περὶ τὸν ἀέρα καὶ διοσημίας πολλὰς γενέσθαι, καὶ πνεύματα καταρραγῆναι, καὶ πεσεῖν πρηστῆρας. Ἐπεὶ δ᾽ ἐλώφησε, λέγειν τοὺς νησιώτας ὅτι τῶν κρεισσόνων τινὸς ἔκλειψις γέγονεν· ὡς γὰρ λύχνος ἀναπτόμενος, φάναι, δεινὸν οὐδὲν ἔχει, d

b 2. μετάπεμπτον] μεταπεμπόμενον A.H. Mox τοῦ om. A.B.C.F.G.H. ante Τιβερίου. 5. φιλολόγους] φιλοσόφους B.F.G. αὐτῶν D. pro αὐτόν. 7. γεγενημένον] γεγεννημένον A. Mox εἶχε καὶ τῶν S. 10. νήσων] νῆσον B.C.G. Βρετταν. C.F.G. c 2. πομπῇ] πομπῆς S. 4 δὲ καὶ] τε καὶ A. 5. Βρετανῶν] Βρεττανῶν F.G. 7. διοσημίας] διοσημείας A.F.H. 10. κρειττόνων] κρεισσόνων A.

quippe quæ præsentes plurimos testes habuisset, Romæ brevi admodum tempore vulgatam, adeoque Thamnum ipsum a Tiberio Cæsare evocatum fuisse: ac Tiberium quidem eam narranti fidem habuisse, ut ex rerum antiquarum peritis, qui tum frequentes aderant, ecquem ipsi Panem illum esse sentirent, diligenter sciscitaretur, eos autem Mercurii Penelopesque filium suspicatos esse.
10 Cæterum ex iis qui disputationi huic intererant, testes Philippus nonnullos habebat, qui Æmilianum senem audierant. Hic subjecit Demetrius, insularum quæ Britanniæ adjacent, plerasque c. 18 desertas passim occurrere, quarum nonnullæ dæmonum, aut heroum insulæ nominentur. Porro se visendi studio, regi aliquando in desertarum proximam naviganti comitem adjunxisse, quam pauci admodum incolerent, sed qui Britannis sacri omnes erant, et ab omni direptione injuriaque tuti.
11 Ubi primum eo appulsum esset, fœdam repente coortam in cœlo tempestatem, crebra simul prodigia, ventorum procellas, igneosque turbines contigisse. Quorum vis ubi remisisset, dixisse insulares, aliquem ex heroibus extinctum esse. Quemadmodum enim, inquiebant, lucerna dum ardet, nihil detrimenti afferre solet, nec tamen sine multorum molestia extinguitur: sic ingentes animæ benigno quidem et innoxio fulgore collu-

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

σβεννύμενος δὲ πολλοῖς λυπηρός ἐστιν, οὕτως αἱ μεγάλαι ψυχαὶ τὰς μὲν ἀναλάμψεις εὐμενεῖς καὶ ἀλύπους ἔχουσιν, αἱ δὲ σβέσεις αὐτῶν καὶ φθοραὶ πολλάκις μέν, ὡς νῦν, πνεύματα καὶ χαλάζας τρέφουσι, πολλάκις δὲ λοιμικοῖς πάθεσι τὸν
12 ἀέρα φαρμάττουσιν. Ἐκεῖ μέντοι μίαν εἶναι νῆσον, ἐν ᾗ τὸν Κρόνον καθεῖρχθαι φρουρούμενον ὑπὸ τοῦ Βριάρεω καθεύδοντα· δεσμὸν γὰρ αὐτῷ τὸν ὕπνον μεμηχανῆσθαι· πολλοὺς δὲ περὶ αὐτὸν εἶναι δαίμονας ὀπαδοὺς καὶ θεράποντας.

13 Τοσαῦτα ὁ Πλούταρχος. Ἐπιτηρῆσαι δὲ ἄξιον τὸν καιρόν, ἐν ᾧ φησὶ τὸν θάνατον γεγονέναι τοῦ δαίμονος.
[123] Οὗτος δὲ ἦν ὁ κατὰ Τιβέριον καθ' ὃν ὁ ἡμέτερος Σωτὴρ p. 208
τὰς σὺν ἀνθρώποις ποιούμενος διατριβὰς πᾶν γένος δαιμόνων ἐξελαύνειν τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἀναγέγραπται βίου· ὥστε ἤδη τινὰς τῶν δαιμόνων γονυπετεῖν αὐτόν, καὶ ἱκετεύειν μὴ τῷ περιμένοντι αὐτοὺς Ταρτάρῳ παρα-
14 δοῦναι. Ἔχεις οὖν καὶ τῆς τῶν δαιμόνων καθαιρέσεως τὸν χρόνον, οὐκ ἄλλοτε ἐξ αἰῶνος ἱστορηθείσης, ὥσπερ

d 2. λυπηρὸς] λυπηρὸν A.H. 5. μὲν] δὲ A.H. 6. χαλάζας] ζάλας S.V. Mox τρέπουσι S. 7. φαρμάττουσιν] φαρμάττουσαι A.H. 11. βριάρεω] βριάρεως A.H. δεσμὸν γὰρ—θεὸς παραινεῖ om. B. Mox αὐτῶν D. 13. τοσαῦτα δὲ] δὲ om. A.C.F.G.H. 16. Τιβέριον] τὸν Τιβ. F.G.

p. 208. 4. ἤδη τινὰς τῶν δαιμόνων] ἢ δαίμονάς τινας A.H. 5. αὐτὸν] αὐτῷ H. καὶ ἱκετεύειν om. C.F.G. Tum τῷ om. F. 6. αὐτοὺς] αὐτοῖς D. 8. ἱστορηθείσης] ἱστορηθεῖσαν A.H.

cent; at easdem si quando extingui ac perire contigerit, tum sæpe ventos ac procellas, uti nunc, excitare, sæpe auras pestilentiæ veneno inficere
12 consueverunt. Illic porro insulam quandam esse, ubi vinctum Saturnum altoque somno consopitum Briareus custodiat: novum enim hoc somni vinculum adversus eum excogitatum fuisse. Eidem vero famulos administrosque dæmones præsto esse quamplurimos.

13 Hactenus Plutarchus. Sed operæ pretium fuerit, tempus observare, quo dæmonis istius interitum contigisse narrat. Id enim imperante Tiberio factum est, quo tempore dæmones a Servatore nostro inter homines agente jam tum ex humana vita pelli ejicique cœpisse divina scribit historia: cum etiam genu flexo nonnulli jam eum obsecrarent,
14 uti ne expectantibus sese inferis addiceret. Ergo certum quoque ac definitum tempus habes exterminatorum dæmonum, quos ante illud

οὖν καὶ τῆς ἀνθρωποθυσίας τῶν ἐθνῶν τὴν κατάλυσιν
οὐκ ἄλλοτε ἢ μετὰ τὸ προελθὸν εἰς πάντας ἀνθρώπους
κήρυγμα τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας γεγενημένην.
Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἀπὸ τῆς νεωτέρας ἱστορίας ἐλη- b
λέγχθω.

18 Ἀλλ' ἐπεὶ μὴ τοῖς πᾶσι γνώριμα τυγχάνει τὰ εἰρη-
μένα, εὖ μοι δοκεῖ ἐντεῦθεν ἐπὶ τὰ πᾶσι πρόδηλα τοῖς
φιλολόγοις μεταβῆναι, καὶ τοὺς παλαιτάτους τῷ χρόνῳ c
χρησμοὺς ἐξετάσαι ἀνὰ στόμα πάντων Ἑλλήνων ᾀδο-
μένους, κἂν ταῖς κατὰ πόλιν διατριβαῖς τοῖς ἐπὶ παιδείᾳ
2 φοιτῶσι παραδιδομένους. Ἄνωθεν τοίνυν ἀναλαβὼν τὰς
παλαιὰς ἱστορίας, ἐπίσκεψαι οἷα ὁ Πύθιος Ἀθηναίοις
χρᾷ λοιμῷ πιεσθεῖσι διὰ τὴν Ἀνδρόγεω τελευτήν.
Ἐλοίμωσσον δὲ πάντες Ἀθηναῖοι δι' ἑνὸς ἀνδρὸς θάνα-
3 τον, τῆς δ' ἐκ τῶν θεῶν ἐπικουρίας τυχεῖν ἠξίουν. Τί

a 10. *κατάλυσιν*] Pergunt C.F.G. *γενομένην μετὰ τὸ* (*τι* G.) *εὐαγγελικὸν* (*κήρυγμα* G.) *καθ' ὅλης τῆς γῆς. ταῦτα μέν.* et sic fere D. ubi *γεγενημένην.* 12. *γεγενημένην*] *γεγεννη.* A. b 7. *ἐντεῦθεν* in H. post *πρόδηλα.* c 2. *χρησμοὺς*] *θεσμοὺς* C.F.G. *ἀνὰ στόμα*] *ὑπὸ* C.D.F.G. 3. *κατὰ*] *ἐπὶ* A.H. 4. *τοῖς*] *ταῖς* C.F. Supra *πόλεσι* F.G. 6. *Ἀθηναῖος* D. 7. *λοιμῷ*] *λιμῷ* C.F.G. 8. *ἐλοίμωσαν*] *ἐλοίμωσσον* A.C.F. *ἐλοίμοσσον* H. *ἐλοίμωσσαν* G.

nunquam ex omni memoria fugatos esse legimus: quemadmodum nec ante sublatam fuisse ostendimus communem apud Gentiles mactandorum hominum consuetudinem, quam evangelicæ doctrinæ prædicatio universum orbem complevisset. Atque hæc coarguendæ dæmonum fraudi ex recentiorum historiis deprompta sufficiant.

18 Nunc vero, quoniam ista non omnibus usque adeo nota sunt, libet inde ad ea progredi, quæ antiquitatis studiosum fugiant neminem, ac vetustissimi ævi oracula diligenter excutere, quæ Græcorum passim omnium ore jactata, iis etiam qui disciplinæ caussa cunctis in urbi-
2 bus conveniunt inculcari solent. Tu ergo veteres ab ultimis usque temporibus historias repetens, expende sis cujusmodi Atheniensibus, gravi ab Androgeo interitu pestilentia laborantibus responsum olim Pythius ediderit. Quippe Athenienses, hominis ob unius mortem, universi hac lue vexati, deorum opem votis ac precibus implorabant.

ποτ᾽ οὖν αὐτοῖς ὁ σωτὴρ καὶ θεὸς παραινεῖ; Τάχα που
τὶς οἰήσεται δικαιοσύνης τοῦ λοιποῦ καὶ φιλανθρωπίας d
ἐπιμελεῖσθαι καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, ἢ μετανοεῖν ἐπὶ τῷ
πλημμελήματι, καί τι τῶν ὁσίων καὶ εὐσεβῶν ἐκτελεῖν,
ὡς ἂν τῶν θεῶν τούτοις ἱλασκομένων. Ἀλλὰ τούτων
4 μὲν ἦν οὐδέν. Τί γὰρ δὴ καὶ μέλον ἦν τούτων τοῖς θαυ-
μασίοις θεοῖς, μᾶλλον δὲ τοῖς παμπονήροις δαίμοσι;
Πάλιν οὖν τὰ αὐτοῖς συγγενῆ καὶ οἰκεῖα, τὰ ἀνηλεῆ καὶ
ὠμὰ καὶ ἀπάνθρωπα, λοιμὸν ἐπὶ λοιμῷ φασὶ, καὶ θανά-
5 τους ἐπὶ θανάτῳ. Κελεύει γοῦν ὁ Ἀπόλλων ἔτους ἑκά-
στου πέμπειν αὐτοὺς τῶν ἰδίων παίδων ἄρρενας ἐφήβους
ἑπτὰ, καὶ θηλειῶν ἰσαρίθμους παρθένους, ἀνθ᾽ ἑνὸς δέκα
καὶ τέσσαρας ἀναιτίους καὶ ἀπράγμονας, οὐκ εἰς ἅπαξ,
ἀλλὰ καὶ κατὰ πᾶν ἔτος τυθησομένους ἐν Κρήτῃ παρὰ p. 209
τῷ Μίνωϊ· ὥστε καὶ μέχρι τῶν τοῦ Σωκράτους χρόνων

c 10. ὁ σωτὴρ αὐτοῖς] αὐτοῖς ὁ σωτὴρ A.H. καὶ θεὸς αὐτοῖς C.F.G. 11. τάχα που] ἀλλὰ τάχα B. που om. C.D.F.G. d. ἐπιμέλεσθαι] ἐπιμελεῖσθαι A.H.S.V. 2. καὶ τῆς] καὶ om. D. ἐπὶ τῷ] ἐπὶ om. H. 5. ἦν οὐδὲν] ἦν om. C.F.G. μέλον] μέλλων B. μέλλον C.F.G. 6. δὲ τοῖς] δὲ καὶ τοῖς C.D.F.G. 8. καὶ ὠμὰ om. B.C.F.G. 10. γοῦν] οὖν F. 12. ἐφήβους] ἐνήβους A.E.H.S.V.

p. 209. 1. καὶ κατὰ] καὶ om. C.F.G. 2. ὥστε καὶ] καὶ om. F. τοῦ Σωκράτους] τοῦ om. H.

3 Quid igitur iis consilii et servator et deus? Uti æquitatem videlicet atque humanitatem, cæterasque virtutes in posterum colerent; aut criminis adducti pœnitentia sacri aliquid ac religiosi obirent, quibus
4 rebus deorum offensio procurari solet. Nihil minus. Quorsum enim ista præclaris numinibus, vel potius conosceleratis dæmonibus curæ sint? Rem igitur affinem sibi rursus et cognatam, hoc est ab omni misericordiæ sensu alienam, et immanitate teterrimam pestem
5 peste, mortibus mortem cumulari volunt. Jubet nimirum Apollo, suis e liberis mares ab iis septem quotannis impuberes mitti, fœminasque virgines totidem; pro uno quatuordecim, insontes omnes nulliusque facinoris conscios, idque non semel tantum, sed annis singulis apud Minoem immolandos. Atque apud Athenienses acerbissimi ac dirissimi tributi memoria, ad ætatem usque Socratis annos

πλεον ἢ πεντακοσίοις ὕστερον ἔτεσιν ὁ δεινὸς οὗτος καὶ ἀπανθρωπότατος δασμὸς μνήμην παρ' Ἀθηναίοις διεφύλαττε. Τοῦτο δὲ ἦν ἄρα τὸ καὶ Σωκράτει τὴν ἀναβο-
6 λὴν τοῦ θανάτου πεποιημένον. Τίθησι γοῦν ὁμοῦ καὶ ἀπελέγχει τὸν χρησμὸν εὖ μάλα τίς τῶν νέων ἀνδρικῷ λογισμῷ, Γοήτων φωρὰν ἐν οἰκείῳ συγγράμματι πεποιημένος. Οὗ καὶ αὐτοῦ τῶν φωνῶν ἀλλὰ μὴ τῶν ἐμῶν ἄκουε, πρὸς τὸν χρησμῳδὸν ὧδέ πως ἀποτεινομένου· b

19 Τί δ'; Οὐκ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀνδρόγεων ἀποκτείναντες, καὶ c ΟΙΝΟΜΑΟΥ
λοιμώξαντες ἐπὶ τούτῳ, εἶπον ἂν μετανοεῖν; Ἢ μὴ λεγόντων, οὔ σε προσῆκον ἦν εἰπεῖν, μετανοεῖτε, μᾶλλον, ἢ

Λοιμοῦ καὶ λιμοῦ τέλος ἔσσεται, ἥνπερ ἑαυτῶν
σώματ' ἀπὸ κλήρου ἄρρεν καὶ θῆλυ νέμητε

a 3. ἢ πεντακοσίοις] ἢ τῶν πεντακοσίων A.H. πεντακοσίων B. 4. ἀπανθρωπότατος] ἀπάνθρωπος F.G. 7. πεποιημένον] πεπονημένῳ D. 8. γοῦν om. B.C.F.G.H. 9. τις τῶν] τῆς τῶν A.H. ἀνδρικῷ] ἀνδρῶν A.H. S.V. 10. πεποιημένος] πεποιημένον A.H. Tum οὗ καὶ om. H. Supra φωρὰν Vigerus recte pro φοράν, ubi H. ἀνδρῶν φορᾶς. 11. ἀλλὰ μὴ τῶν ἐμῶν om. B.C.F.G. Supra οὐ D. b. ἄκουε] ἀκοῦσαι H. χρησμῳδὸν] χρησμὸν B.C.G. c 3. εἶπον] εἶπαν A. 4. οὐδὲ] θῦσαι A.H.S.V. οὐ σὲ B. ed. Viger. forte cum E. οὐδὲ D.F.G. 6. λοιμοῦ καὶ λιμοῦ] ἢ λιμοῦ ἢ λοιμοῦ A.H. λιμοῦ καὶ λοιμοῦ B.C.F.G. ἔσσεται] ἔσεται B.C.F.G. ἥν] ἢ H. qui infra ἄρσεν.

deinceps amplius quingentos servabatur. Nam id etiam in caussa
6 fuit, quamobrem ad aliquot dies mortem Socrati distulerint. Ejusmodi responsum a recentiore quodam, qui longam maleficorum seriem singulari libro texuit, non producitur modo, sed etiam peracri ac robusta disputatione luculente admodum coarguitur. Audi ergo non meam, sed illius orationem adversus oraculi hujus auctorem hunc in modum invehentis.

19 Quid autem, inquit, Nonne Athenienses, Androgeo cædis auctores, ac propter eam pestilentia laborantes, sese criminis admissi pœnitere fatebantur? Aut si ne id quidem, nonne tamen verius fuit, hanc ut iis pœnitentiam imperares, quam ut hoc responsi dares,

Tum vos dira fames, atque inclementia pestis
Deseret, ac tristes melior deus exuet iras:
Cum vestro e numero, scelerisque piacula vestri,

OINOMAOY

Μίνωϊ, εἰς ἄλα δῖαν ἀποστέλλοντες, ἀμοιβὴν
τῶν ἀδίκων ἔργων· οὕτω θεὸς ἵλαος ἔσται. d

2 Ἐῶ γὰρ τὸ Ἀνδρόγεω μὲν Ἀθήνησιν ἀποθανόντος ὑμᾶς ἀγα-
νακτεῖν, τῶν δὲ τοσούτων καὶ πανταχόθεν καὶ πάντοτε
καθεύδειν. Καί τοι εἰδὼς ὅτι ἐθαλασσοκράτει τότε ὁ Μίνως,
καὶ μέγα ἐδύνατο, καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλὰς αὐτὸν ἐθεράπευε, καὶ
ἦν καὶ διὰ τοῦτο δικαιότατος, καὶ νομοθέτης ἀγαθὸς, καὶ
Ὁμήρῳ ἐδόκει Διὸς μεγάλου εἶναι ὀαριστὺς, καὶ ἀποθανὼν ἐν
[124] ᾅδου δικαστής· καὶ σὺ διὰ τοῦθ' ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς δίκας ταύ-
3 τας εἰσεπράττου. Ἀλλὰ παραλείπω γε οὐδὲν ἧττον ταῦτα
ὑμῶν, καὶ ὅτι τοὺς φονεῖς ἐάσαντες τοὺς οὐδὲν αἰτίους πέμ- p. 210
πειν ἐκελεύετε ἀποθανουμένους, καὶ τοῦτ' ἐπ' ἄνδρα, ὃν ἀνα-
δεικνύναι ἐμέλλετε κοινὸν ἀνθρώπων δικαστὴν, ὃς οὐδ' αὐτὸ
τοῦτο ἠπίστατο δικάσαι. Καί τοι πόσους ὑμεῖς οἱ θεοὶ ἀντὶ

c 10. ἄλα] ἄλλα C. ἀμοιβὴν] ἀμοιβὴ A.H. qui mox om. οὕτω. d. οὕτω] οὔτε F. 3. ἀνδρόγεω] ἀνδρόγεων B.C.D.F.H. qui mox ἀποθανόντα, et sic G. Tum ὑμᾶς om. B.D.F.G. 4. τῶν δὲ τοσούτων] τὸ δὲ τοσοῦτον B.C.D.F.G. 5. πανταχόθεν] πανταχόθι A.H. Vigeri margo. 6. ἐθαλασσοκράτει] ἐθαλασσοκρότει B. 7. ἐδύνατο] ἠδύνατο A. qui statim om. καί. αὐτὸν] τοῦτον A.H. 8. διὰ τοῦτο] ἐπὶ τούτῳ Vigeri margo. 9. καὶ ὁμήρῳ—ἐμέλλετε om. B. 10. ἐδόκει] δόκει A. δοκεῖ H. 11. ᾅδου] ᾅδου εἶναι H. 13. οὐδὲν ἧττον ταῦτα] οὐδὲν εἰ ταῦτα τύποι A. ο. εἰ τ. τ. ἡμῶν H. ult. τοὺς οὐδὲν] τοὺς om. C.F.G.

p. 210. 1. ἐπέμπετε V. 2. τοῦτ'] τοῦτον C. ταῦτα H. Tum ἂν δεικνύναι H.S.V. 3. κοινὸν—δικαστὴν ὃς] καὶ κοινὸς ἀνθρώπων δικάστης B.

Quæ sors cunque petet, seu mas seu fœmina cedat,
Corpora pontus aget magni Minois ad urbem.

2 Mitto enim vos ob unum Androgeo Athenis defunctum vehementius commoveri, tot aliis et ubique gentium et quotidie morientibus obdormiscere. Enimvero, quod probe scires Minoem per id tempus, et maris imperium tenere, et ingenti potestate præditum esse, et ab universa Græcia coli, adeoque amantissimum æquitatis ac legislatorem optimum, quin etiam ab Homero et magni Jovis socium, et apud inferos judicem habitum ac prædicatum esse: idcirco has tibi pœnas in hominis gratiam exigendas
3 putasti. Verum ista quoque nihilo minus quam vos ipsi prætereo: non tantum cædis auctoribus prætermissis, innocentes a vobis certum ad exitium ablegatos esse; verum etiam ad ejusmodi virum ablegatos, quem communem hominum omnium judicem creare statueratis, qui tamen ne hac quidem in caussa veram sententiam ferre potuisset. At quot tandem

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

τούτων τῶν κορῶν δίκαιοι πέμπειν ἐστὲ Ἀθηναίοις, οὓς ἀδίκως ὑπὲρ Ἀνδρόγεω ἀπεκτείνατε;

4 Ὁ δ' αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς ὁπόσοις ὁ Ἀπόλλων διὰ τῆς τῶν χρησμῶν ἀμφιβολίας θανάτου αἴτιος γέγονε, τὴν ἀμφὶ τοὺς Ἡρακλείδας ἀναλαβὼν ἱστορίαν, εὐθύνει λέγων οὕτως· b

20 Ἐπεὶ δέ πως ἐπεμνήσθην τοῦδε τοῦ λόγου, φέρε, τὰ 6 καθήκοντα διέλθω τοῦ κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας διηγήματος. Οὗτοι γάρ ποθ' ὡρμημένοι κατὰ τὸν Ἰσθμὸν εἰσβαλεῖν εἰς c Πελοπόννησον ἐσφάλησαν. Ἀριστόμαχος οὖν ὁ Ἀριδαίου, ἐπειδὴ ὁ Ἀριδαῖος ἐτεθνήκει ἐν τῇ εἰσβολῇ, ἔρχεται ἀκουσόμενος παρὰ σοῦ περὶ τῆς ὁδοῦ· ἐπεθύμει δὲ ὥσπερ καὶ ὁ
2 πατήρ. Σὺ δ' αὐτῷ λέγεις,

Νίκην σοι φαίνουσι θεοὶ δι' ὁδοῖο στενύγρων.

Καὶ ὃς κατὰ τὸν Ἰσθμὸν ὥρμησεν ἐπιχειρεῖν, καὶ μάχῃ τελευτᾷ. Τούτου υἱὸς ὁ Τήμενος κακοδαίμων ἧκεν ἐκ κακοδαι-

a 5. κορῶν] ἴσ. κούρων Vigeri margo. 6. ἀνδρόγεω] ἀνδρόγεων B. ἀποκτείνατε B. ἀπεκτείνετε C.D. ἀποκτείνετε F.G. 7. οὗτος om. F. b 7. λόγου] λογίου A.S.V. 8. τοῦ] τῷ A.H.S.V. διηγήματος] διηγήματι A.H.S.V. c 3. ὁ Ἀριδαίου ἐπειδὴ om. D. δ' οὖν ὁ Ἀριδαῖος ἐπ. H. Ἀριδαῖος] Vid. Clinton. F.H. T. I. p. 107. 4. ἐτεθνήκει] ἀποτεθνήκει A. ἀπετεθνήκει E. ἀποθνήσκει H. 6. αὐτῷ] αὐτὸς H. 7. φαίνουσι] φέρουσιν A.H. Mox διοδοῖς H. Tum οἱ θεοὶ D. 8. ὃς] ὡς H. 9. δὲ υἱὸς ὢν] δὲ et ὢν om. A.H. ἦν pro ὢν C. Tum τίμαινος B. τιμαῖος C. qui mox κακοδαίμων ὁ τρίτος· διὸς—τίμενος D. τιμαῖος F.G.

a vobis juvenes Athenas eorum in locum summitti oporteret, quos ut parentaretis Androgeo, nefarie jugulastis?

4 Porro, quam multis Apollo responsorum ambiguitate necem attulerit, replicata Heraclidarum historia, idem scriptor sequenti oratione coarguit:

Oracula Heraclidis exulibus reddita carpuntur ab Œnomao.

20 Et quoniam, inquit, hanc semel attigimus disputationem, age, huc quoque spectantem Heraclidarum historiam persequamur. Iis enim cum aliquando per Isthmum in Peloponnesum irrumpere molientibus, frustra conatus laborque cessisset, Aristomachus Aridæi filius, quod Pater in eadem irruptione occidisset, ad te venit de suscipiendo itinere consulturus:
2 eadem enim qua pater ante suus cupiditate tenebatur. Hoc autem abs te responsi tulit,

Per liquidas fauces palmam tibi numina monstrant.

Is vero per Isthmum similiter irruptione tentata, pugnando occubuit. Tum infelix Temenus eiusdem filius eo proficiscitur, ex infortunatorum

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

μόνων τρίτος· σὺ δ' αὐτῷ παρεγγυᾷς ἃ καὶ Ἀριστομάχῳ τῷ d
πατρί· καὶ ὃς, ἀλλὰ κἀκεῖνός σοι, ἔφη, πεισθεὶς, ἀπέθανεν ἐν
3 τῇ εἰσβολῇ. Καὶ σὺ ἔφης, Οὐ κατὰ γῆν λέγω στενύγρην,
ἀλλὰ κατὰ τὴν εὐρυγάστορα, ἐπειδὴ χαλεπὸν ἦν εἰπεῖν κατὰ
τὴν θάλασσαν, κἀκεῖνος ᾔει κατὰ τὴν θάλασσαν, δόξαν ἐμποιήσας ὅτι κατὰ γῆν εἰσίοι, καὶ μέσον στρατοπεδεύεται
Ναυάτου καὶ Τυπαίου· καὶ διακοντίζει Κάρνον ἱππότην Φυλάνδρον τὸν Αἰτωλόν· εὖ, ἐμοὶ δοκεῖ, ποιῶν· καὶ ἐπειδὴ
συνεκύρησε νόσος πλησία, καὶ ἀπέθανεν Ἀριστόδημος, πάλιν
ἐπανεχώρουν, καὶ ὁ Τήμενος ἐλθὼν ἀπεμέμφετο τῇ ἀποτυχίᾳ· καὶ ἤκουσεν ὅτι ποινὴν ἀνεμάξατο τοῦ θείου ἀγγέλου,
καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς εὐχῆς Ἀπόλλωνι Καρνίῳ ποίημα τὸ διὰ τοῦ p. 211
χρησμοῦ λέγον,

d 2. ὅσα] ὃς B.C.F.G. et sic Valesius Em. I. 3. κἀκεῖνος] κἀκεῖνο B. κακείνῳ ὑπέφηνας πεισθεὶς οὖν H. 3. ἔφη πεισθεὶς] ἔφη ἴσ. del. Vigerus in marg. ἐπιπεισθεὶς Davisius ad Max. Tyr. XXXV. 7. 4. ἔφης] λέγεις A.H.S.V. γῆν] ταύτην A.H. 6. κἀκεῖνος—θάλασσαν om. A H. 7. ὅτι om. A.H. ἐνέποιησας Vigeri margo pro ἐμποιήσας. 8. στρατοπεδεύεται] στρατοπεδεύσεται C.D.G. Supra τὴν γῆν D.F.G. 9. ναυάτου—ἀφηγοῦ om. B. ναβάτου D. ναvάτου F. Ναυπάκτου καὶ Ῥυπαίου Holsten ad Steph. Byz. p. 275. v. Burman. ad Valesii Em. p. 7. καὶ διακοντίζει] καὶ δὴ ἀκοντ. F.G. 10. Ἱππότην Φυλάνδρου] Ἱππότης ὁ Φύλαντος Valesius, et Scaliger. Vid. Clintoni F. H. T. I. p. 130. Φυλάνδρου] Φιλάνδρου D.F. καὶ Φυλάνδρου H. Mox Αἰτώλιον F.G. 12. πλησία] ἐξαισία vel ἀπαισία Valesius. 13. τήμενος] τίμενος C. F.G. Supra ὑπανεχώρουν D.F.G. ἐλθὼν] ἀνελθὼν D.F.G. 14. ἀπεμέμφετο] ἀπεπέμπετο A.H. 15. ἀνεμάξυτο] ἀπεμάξατο F.G. καὶ τὸ] καὶ τῷ H. τὸ om. C.F.G. qui mox Ἀπολλώνιος (Ἀπόλλωνος F.G.) et sic infra.

p. 211. 1. λέγον] λέγων D.H.

stirpe tertius, qui tibi eadem quæ Aristomacho patri spondenti obsequutus,
3 simili quoque, dum irrumpere nititur, morte perit. Hic tu, Non per terram, inquis, angustam humidamque dico, sed per late patens mare. Quoniam molestum erat, per mare nominatim dicere, idque si diceres, futurum videbas uti maritimum iter ille susciperet; hanc ei mentem injecisti, ut terrestri itinere sibi proficiscendum putaret. Itaque nautam inter ac terrestrem medius, castra metatur, et Carnum equitem Ætolum genere, Phylandri filium jaculo trajicit. Nec injuria, ut mihi quidem videtur. Cum autem repentinus continuo morbus ingruisset, eoque sublatus Aristodemus fuisset, iisque propterea reversis, iterum Temenus de infesto casu quereretur, hoc responsum accepit, eas abs sese ob interemptum nuncium divinum pœnas expetitas fuisse; simulque carmen audivit, quo votum Apollini Carnio nuncupare conceptis Oraculi verbis jubebatur,

ΟΙΝΟ-ΜΑΟΥ

Ἄγγελον ἡμέτερον κτείνας ἀνεμάξαο ποινήν.

4 Τί οὖν φησὶν ὁ Τήμενος; Τί χρὴ ποιεῖν; Καὶ πῶς ἂν ἱλασαίμην ὑμᾶς;

Εὔχεο Καρνίῳ τελέειν σέβας Ἀπόλλωνι.

Ὦ μιαρώτατε καὶ ἀναισχυντότατε μάντι· εἶτ' οὐκ ἠπίστασο ὅτι διαμαρτήσεται τῆς στενύγρης ὁ τὴν στενύγρην ἀκούσας; Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ἐπιστάμενος χρᾷς, ἔπειτα περιορᾷς δια-
5 μαρτάνοντα. Ἀλλ' ἀμφίβολος ἡ στενύγρη, ὅπως νικήσαντι b
μὲν αἴτιος εἶναι δοκῇς νίκης, ἡττηθέντι δὲ μηδὲν αἴτιος εἶναι ἥττης, ἔχῃς δὲ ἀποφυγεῖν ἐπὶ τὴν εὐρυγάστορα. Ἀλλ' ἧκεν ἄνθρωπος ἐπὶ τὴν εὐρυγάστορα, καὶ οὐκ ἔτυχεν. Εὕρηται
6 πάλιν εἰς ἀποφυγὴν Κάρνος ἄγγελος ἀποθανών. Καίτοι πῶς, ὦ κράτιστε, ὁ κηδόμενος οὕτω τοῦ Κάρνου, ἄλλοις μὲν αὐτὸν θεοφορεῖσθαι ἐκέλευες, ἑαυτῷ δέ, οὔ; Καὶ δέον σώζειν ἕνα ὄντα Κάρνον, αὐτόν τε περιεῖδες, καὶ ἐναποθανόντι αὐτῷ

a 4. *τήμενος*] *τίμενος* F.G. 6. *Καρνίῳ*] *κρανίῳ* F.G. *Ἀπόλλωνος*] *ἀπόλλωνι* G. 8. *οὐκ*] *οὐχὶ* C.G. *ἠπίστασο*] *ἐπίσταται* A. *ἐπίστασαι* H. *ἠπίστατο* F. *διαμαρτήσεται*] *δη ἁμαρτ.* H. 10. *χρᾷς*] *ἐχθρᾶς* C.D.E.F.G. *περιόρας*] *περιώρας* A. *περὶ ὥρας* C.H. *περιεώρας* D.E. b. *εἶναι δοκῇς*] *δοκῇς εἶναι* C.F.G. *δοκεῖς* D. 2. *ἡττηθέντι*] *νικηθέντι* (*ἡττ* superscr.) A.H. Mox *αἴτιον* H. *ἥττης*] *νίκης* C. *δίκης* D. *ἔχῃς*] *ἔχεις* A.C. 3. *ἀλλ' ἧκεν—εὐρυγάστορα* om. H. 8. *ἐκέλευες ἑαυτῷ*] *ἐκέλευσεν αὐτῷ* A.H. *αὐτῷ* item S.V. *οὔ καὶ δέον*] *οὐκέτι ὂν καὶ* A.H. *οὐκ ἔτι* S.V. 9. *ὄντα* om. E.

Legati has nostri solvis pro sanguine pœnas.

4 Quid ergo rerum, inquit Temenus, fieri abs me oportet? Aut qua vestram offensionem ratione procurabo?

Carnio supplex Phœbo sacra concipe vota.

Quid tu vates scelestissime atque impudentissime? Nesciebas, cum angustæ semitæ nomen audiisset, futurum ut in ejus delectu aberraret? Tu id tamen probe sciens hoc responsi dare non desinis, eumque falli postea
5 et aberrare sinis. At nimirum, ambigua callis angusti voce hoc sequebaris, ut si vinceret, victoriæ auctor haberere; sin vinceretur, caussam hujus cladis nullam sustineres, dum ad late patentis maris interpretationem confugeres. Verum et istuc quoque late patens mare subiit, nec tamen voti compos evasit. Hic tu scilicet alterum denuo diverticulum
6 excogitas, Carni nuncii cædem. At quomodo tamen, deorum optime, tu qui Carni salutem usque adeo caram habebas, aliorum caussa divino eum afflari spiritu voluisti, noluisti sua? Quomodo Carnum duntaxat unum servari cum oporteret, eum interire passus es, ac propter ejusdem inter-

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Ὁμηρικὴν νόσον ἐνέβαλες εἰς τὸ πλῆθος, καὶ εὐχὰς ἐπὶ τῇ c
7 νόσῳ ἀφηγοῦ; Εἰ δ' εὐχόμενος οὐδὲν ἤνυεν, ἄλλο τι ἂν ἐξεύροιτο ἄκος τῷ σῷ σοφίσματι, καὶ οὐδέποτ' ἂν ἐλήξατε, οἱ μὲν ἐρωτῶντες, σὺ δὲ σοφιζόμενος, ἵνα καὶ νικῶσι καὶ ἡττωμένοις ᾗς ἀφώρατος κακουργῶν. Ἱκανὸν γὰρ τὸ πάθος καὶ ἡ ἐπιθυμία παραβουκολῆσαι, ὡς μηδ' εἰ χιλιάκις σφαγεῖεν ἀπιστεῖν σοι ποιῆσαι.

8 Τούτοις ἄξιον ἐπισυνάψαι τὰ περὶ Κροῖσον. Λυδίας οὗτος ἐβασίλευσεν, ἄνωθεν ἐκ παλαιῶν εἰς αὐτὸν ἥκουσαν παραλαβὼν
[125] τὴν ἀρχήν· εἶτά τι πλέον τῶν προγόνων κατορθώσειν ἐλπίσας τοὺς θεοὺς εὐσεβεῖν διενοήθη, καὶ διὰ πείρας ἐλθὼν ἁπάντων τὸν d
ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλω προκρίνει, κἄπειτα κρατῆρσι καὶ πλίνθοις χρυσαῖς ἀναθημάτων τε μυρίων πλήθει κοσμήσας τὸ ἱερὸν τῶν πανταχοῦ γῆς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πλουσιώτατον ἀπέφηνεν, οὐδ'

c. νόσον] τὸν λοιμὸν διὰ τὸ Ὅμηρον ἐν ἀρχῇ τῆς ποιησέως αὐτοῦ τοῦτο τὸ νόσημα ὑποθέσθαι A. in marg. ἐνέβαλες] ἴσ. ἐνέβαλλες Vigeri margo. ἔβαλες H. 2. εἰ δ' εὐχόμενος] καὶ εὐχόμενος δὲ B. 3. ἤνυεν] ἐξήνυσεν A.H. Mox ἐξεύροιτο D. pro ἐξεύρητο. ἐξηύρητο H. ἄκος τῷ σῷ] ἄνθρωπος τῷ B. 4. ἐλήξατε] ἐληξάστε H. 5. ἵνα] τινα A.H. 6. ᾗς] εἶς H. 8. μὴ δ' εἰ om. A.H. 9. τούτοις] Sequentia mihi Œnomao tribuenda videbantur. Tanquam Eusebiana dedit Vigerus. 10. οὗτος] οὕτως H. 11. ἐβασίλευεν] ἐβασίλευσεν A.D. F.G.H. 13. κατορθώσειν] κατόρθωσιν H. d 2. τὸν ἐν] τῶν ἐν H. 3. προκρίνει] προκρίνειν A.H.S.V. πλίνθοις] πλήνθαις B. πλίνθυς H. 4. πλήθει] πλήθη H. 5. ἐν ὀλίγῳ] καὶ ἐν ὀλ. A.H.

itum, et Homericam illam in exercitum pestilentiam immisisti, et certas
7 averruncando morbo preces indixisti? Quibus ille profecto si nihil egisset, alius continuo sophismati vestro color, alia species inventa esset, finemque nullum unquam fecissetis, consulendi quidem illi, tu vero cavillandi, ut ne seu vincerent, seu vincerentur, præstigiarum in te quicquam deprehendi, fraudisque posset. Quippe satis omnino virium ad illos in ejusmodi errorem inducendos vehementior cupiditatis æstus habuisset, qui nunquam eos fidem tibi, vel si centies jugulandi forent, non habere pateretur.

8 His æquum subjungere fuerit, quæ Crœso postea contigerunt. Regnabat is in Lydia, quod a majoribus imperium acceperat, longa jam ac perpetua serie propagatum. Idem in amplioris, quam illi nacti essent, ac secundioris fortunæ spem erectus, præcipua deos religione colere statuerat. Itaque vi ac numine omnium explorato, Delphicum Apollinem cunctis anteposuit, sicque paulo post aureis cum pateris, tum lateribus, nec non infinita donariorum multitudine templum ejus exornavit, ut opibus ac divitiis, longe quotquot toto passim orbe visebantur, brevissimo tempore superarit, ne omissis quidem iis, usque eo magnificentiæ progressus est,

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

ὅσα πρὸς θυσίας ἐξήρκει παραλιπὼν τῇ μεγαλοψυχίᾳ. Ἐπειδὴ οὖν τὰ τοσαῦτα προδεδάνειστο τῷ θεῷ, ταῖς τῆς εὐσεβείας εἰκότως ὁ Λυδὸς ἐπιθαρσῶν μεγαλουργίαις στρατεῦσαι ἐπὶ Πέρ- p. 212 σας διανοεῖται, αὐξῆσαι τὴν ἀρχὴν εἰς μέγα τῇ τοῦ θεοῦ συμμαχίᾳ προμηθούμενος. Τί οὖν ὁ θαυμάσιος χρησμῳδός; Αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ἐν Δελφοῖς, ὁ Πύθιος, ὁ φίλιος, τὸν ἱκέτην, τὸν εὐσεβῆ, τὸν πρόσφυγα, οὐχ ὅπως τῆς ἀλλοτρίας τυχεῖν ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσεῖν παρασκευάζει, οὔ τι ἑκών, ἔμοιγε δοκεῖ, ἀγνοίᾳ δὲ μᾶλλον τοῦ ἀποβησομένου· (μὴ γὰρ τὸ μέλλον εἰδὼς ὁ θεὸς, ἐπεὶ μὴ θεὸς ἦν μηδέ τις ἀνθρώπου κρείττων δύναμις, ἐπὶ θάτερα σοφιστικῶς τὸν χρησμὸν ἡρμόσατο·) καὶ μονονουχὶ φήσας, b

Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει,

τὴν ἐκ προγόνων διαδοχῆς εἰς τὸν εὐσεβῆ κατελθοῦσαν τῆς Λυδίας ἀρχὴν, μεγάλην οὖσαν καὶ πολυχρόνιον, καταστρέφει, τῆς ἄγαν περὶ αὐτὸν σπουδῆς τοῦτον ἀποδοὺς τῷ θεοφιλεῖ τὸν καρπόν.

d 7. θυσίας] θυσίαις B.C.D.F.G. θυσίαν H. 8. τοσαῦτα προδ.] τοιαῦτα προσδ. A.H. 9. εἰκότως] εἰκότος H.

p. 212. 3. θαυμάσιος] θαυμαστὸς C.D.F.G. 5. ἱκέτην] οἰκέτην C.F. εὐσεβῆ] προσφιλῆ A.H. 6. τῆς ἀλλ.] τῆς om. B. τῆς ἀλλ—ἀλλὰ καὶ om. H. 8. οὔτι] οὔτε C. ἀγνοίᾳ] ἄνοια C. 10. εἰδὼς] ἰδὼν B. C.D.F.G. εἰδὸς H. μηδὲ] μὴ A.B.C.F.G.H. b 2. ἅλυν] ἅλυν ποταμὸν A.B.C.F.G.H. 4. τὴν] τῆς C. 7. αὐτὸν] αὐτοῦ B.C.D. F.G.H.

quæ ad sacrificia peragenda cumulate sufficerent. Tot igitur tantisque sumptibus numinis in gratiam ante factis, Lydus imperator tam egregiis fretus (nec sane immerito) pietatis suæ monimentis, expeditionem adversus Persas molitur, ea spe, uti summum imperio suo decus auxilio numinis adjungeret. Quid autem præclarus vates? Ille ipse qui Delphis colebatur, Pythius ille, ille amicitiæ præses, clientem suum adeo religiosum, quique ad unum se confugerat, non ditione tantum aliena non auget, sed etiam exuit evertitque sua; non prudens opinor ac sciens, sed rerum futurarum ignorantia: (nec enim præscius futuri deus, utpote qui ne deus quidem esset, nec alia vis ulla homine major, responsum unquam suum veteratorie partem in vtramque flexisset:). unoque hoc fere versiculo,

Crœsus Halyn superans, magnam pervertet opum vim,

tantum illud tamque diuturnum Lydiæ regnum, quod a majoribus ad religiosum hominem hæreditario jure devenerat, funditus exscindit, cum ejusmodi fructu, regis deorum amantissimi eximiam erga se voluntatem pietatemque compensans.

Ἐπὶ τούτοις ὁ συγγραφεὺς οἷα οὐκ ἀλόγως διαγανακτεῖ, ἄκουε·

c

OINOMAOY

21 Ἔοικας δὴ ὡς ἀληθῶς τὰ μὲν ὅσα ψάμμου ἄξιά ἐστιν εἰδέναι, καλὸν δὲ μηδὲν εἰδέναι. Τὸ γοῦν ὀσμὴν ἐς φρένας σὰς ἐλθεῖν κραταιρίνοιο χελώνης ἑψομένης, ψάμμου ἄξιον ἐπίστημά ἐστιν· οὐκ ἀληθὲς μὲν ὂν οὐδ' αὐτὸ, ἀλλὰ προσεοικός d
γε ὅμως τῷ ἀλαζόνι καὶ ἀναιδεῖ, καὶ ἐπὶ τοῖς κενοῖς εἰδήμασι τὴν ὀφρὺν ἐπαίροντι, καὶ τὸ Λύδιον ἀνδράποδον τὸν Κροῖ-
2 σον πείθοντι μὴ καταφρονεῖν αὐτοῦ. Ὃς μετ' ὀλίγον ἐπὶ τῇ πείρᾳ ἤμελλεν ἐρωτᾶν σε, εἰ στρατεύοι ἐπὶ Πέρσας, καὶ σύμβουλον ποιεῖσθαι ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ μανίας καὶ πλεονεξίας. Ὧι οὐκ ὤκνησας εἰπεῖν, ὅτι

Ἄλυν διαβὰς, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.

3 Ἐκεῖνο μέντοι εὖ, ὅτι σοι οὐδὲν ἔμελεν, εἴ τι ἄτοπον πείσε-

b 8. ἐπὶ] πρὸς] A.H.S.V. 10. ἄκουε] ἄκουσον A.H. c 5. ὡς ἀληθῶς] ὡς om. C.D.F.G. 7. μηδὲν εἰδέναι] οὐδὲν A.H. om. εἰδέναι. 8. κρατερίνοιο vulg. καρτερίνοιο F.G. κρατερὴν. οἷα. B. 9. ἑψομένης om. A. ἑψωμένης H. qui om. ψάμμου. 10. μὲν ὂν] μὲν ὂν αὐτῷ H. d. τῷ ἀλάζ.] καὶ ἀλάζ. A. τῷ om. H. 2. κενοῖς] καινοῖς C.F.G. οἰδήμασι] εἰδήμασι A.H. Vigeri marg. Mox αἴροντι D.F.G. 4. αὐτοῦ] σεαυτοῦ A. ἑαυτῷ H. 5. τῇ πείρᾳ] τῆς πείρας A.H.S.V. ἔμελλεν] ἤμελλεν A.B.C.F.H. ἐρωτᾶν] ἀνερωτᾶν A.H. 6. στρατεύει] στρατεύοι A.B.C.D.F.G.H. σύμβολον] σύμβουλον D.F.G.H. Vigeri margo. 7. ὑπὲρ] περὶ A.H. 8. ᾧ οὐκ] ὃς οὐκ A. ᾧ οὐκ—διαβὰς H. 9. καταλύσει ἀρχὴν] ἀρχὴν καταλύσει A.H. καταλύσεις D. 11. μέντοι εὖ ποιῶν] μὲν εὖ A.H.S.V. ποιῶν item om. B.C.D.F.G. σοι] σὺ H.

Atque id, quam acrem et iracundam a laudato scriptore (nec injuria) orationem expresserit, accipe.

21 Tu nimirum (inquit ille) qui quæcunque arena æstimari debent omnia pervides, boni nosti nihil: nidorem quippe durioris, coctæque testudinis tuam in mentem subire, notitia est non pluris quam arenæ pretio æstimanda: et quanquam ne vera quidem illa fuit, tamen et superbo congruebat, et impudenti, quique cum ob inanes istas cognitiones supercilium tolleret, tum Crœso Lydio illi mancipio, uti ne se parvipenderet, persua-
2 dere conaretur. Is enim hunc in modum explorata responsi tui certitudine, paulo post ex te quæsiturus erat, num in Persas expeditionem adornaret, teque adeo in furoris cupiditatisque suæ caussa consiliarium adhibiturus. Te vero nihil puduit hoc ei responsi dare,

Responsum Crœso datum carpitur.

Crœsus Halyn superans, magnam pervertet opum vim.

3 Non perperam id quidem, quod utrumque susque deque haberes, seu quid

ται ὑπ' ἀμφιβόλου χρησμοῦ ἐπαρθεὶς ἐπ' ἀλλοτρίαν ἀρχὴν, ΟΙΝΟΜΑΟΥ
οὐδ' εἰ πικροί τινες ἄνθρωποι καὶ κακοήθεις, δέον ἐπαινεῖν p. 213
σε ἐπὶ τῷ ἐκτραχηλίσαι μαινόμενον ἄνθρωπον, καὶ προσεγ-
καλοῖεν, ὡς οὐδὲ ἰσόρροπον φωνὴν ἀφέντα, ἵν' ὀκνήσειεν καὶ
βουλεύσαιτο ὁ Λυδός· ἀλλὰ "καταλῦσαι" καθ' ἕνα τρόπον
ἐστὶ νοεῖσθαι πρὸς τῶν Ἑλλήνων οὕτω, τῆς οἰκείας ἀρχῆς
4 ἐκπεσεῖν, ἄλλοτε τὴν ἀλλοτρίαν περιποιήσασθαι. Ὁ μὲν
γὰρ ἡμίμηδος ἢ ἡμιπέρσης Κῦρος, ἢ ὁ μητρόθεν μὲν ἐκ τυ-
ραννικοῦ πατρόθεν δὲ ἐξ ἰδιωτικοῦ γένους ἡμίονος ὢν ἐν τῷ
αἰνίγματι, παρεμφαίνει μὲν τὴν ἔκτυφον μοῦσαν, ἀλλὰ καὶ b
τὴν ἄμαντιν μαντικὴν, εἴ περ οὐκ ᾔδη μὴ οὐ συνήσοντα τοῦ
5 αἰνίγματος ὁ μάντις. Εἰ δ' οὐχ ὑπὸ ἀγνοίας ἀλλ' ὑπὸ
τρυφῆς καὶ πονηρίας ἔπαιζε, βαβαὶ οἷα τὰ θεῖα παίγνιά

ult. ἐπ'] εἰς B.C.F.G.

p. 213. 2. ἐπαινεῖν σε] σε om. H. ἐκτραχηλίσαι] τραχηλίσαι A. τὸ D.H. pro τῷ. 4. ἀφέντα] ἴσ. ἀφέντι Vigeri margo. 5. βουλεύσαιτο] βουλεύσασθαι B.C.D.F.G. 6. τρόπον] τρόπον ἐστὶ A.H. S.V. 7. τὸ τῆς] οὕτω τῆς B.D. Supra οὐ om. H. ἀλλ' αὖ] ἄλλοτε A.H. ἀλλ' ὦ C.F.G. ἀλλ' ὁ E. Hinc usque ad ὁ δύστηνος om. B. 9. ἡμίμηδος] ἡμίμηλος H. ἢ ὁ] καὶ ὁ F. et mox om. μέν cum G. μητρόθεν] μὴ πρόσθεν H. b. παρεμφαίνει] παρεκφαίνει H. μοῦσαν] om. C. μοῖραν D.F.G.S.V. Vide Ruhnken. ad Timæum v. Ἀτύφου μοίρας. 3. ᾔδη] ᾔδει A.G. εἴδει C.F. ᾔδει D. συνήσοντα] συνοίσοντα C.F.G. 4. ἀγνοίας] ἀνοίας C. 5. βαβαί. οἷα] βαβαὶ οἱ ἀπαθεῖς καὶ H.

inepte moliretur, ad invadendum alienum imperium ambiguo incitatus
oraculo: seu contumeliosi forte malitiosique nonnulli, cum tibi ob furio-
sum hominem consilio tuo præcipitem actum, laus ab iis prædicatioque
deberetur, hoc insuper crimini tibi darent, quod ne vocem quidem protu-
lisses in utramque significationem æqualiter propendentem, uti Lydus ille
justam dubitandi atque amplius quærendi caussam haberet: sed tuum
illud καταλῦσαι, hoc est, evertere, uno duntaxat apud Græcos sensu usur-
petur, nec jam de imperio deturbari suo, sed alienum præterea suam in
4 potestatem redigere significet. Nam Cyrus ille quidem semimedus aut
semipersa, seu mavis ejusmodi qui matrem si spectes, tyrannico, sin pa-
trem, privato genere satus esset; ille, inquam, hoc in ænigmate muli no-
mine adumbratus, non modo stolidum musæ tumorem ac fumum indicat,
sed etiam divinationem divinationis expertem, si quidem vates vim ænig-
5 matis ab illo capi non posse nesciret. Sin autem cum id probe sciret, ei
tamen hunc in modum, quæ sua cum petulantia est, tum malitia, ludere
placuit; papæ! quales dii ludos agunt! Denique, si ne id quidem, sed

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

ἐστιν. Εἰ δ' οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ἐχρῆν οὕτω γενέσθαι, ἀνιερώτατος μὲν οὗτος λόγων σοφιστικῶν· τί δ' ὅμως, εἰ οὕτως ἐχρῆν γενέσθαι, σὺ ὁ δύστηνος ἐν Δελφοῖς καθέζῃ τὰ
[126] κενὰ καὶ μάταια ᾄδων; Τί δέ σου ὄφελος ἡμῖν; Τί δὲ μαινόμεθα οἱ πανταχόθεν τῆς γῆς ἐπί σε διώκοντες; Τί δὲ σὺ † κνηφίᾳς; c

6 Τοιαῦτα τῆς Οἰνομάου παρρησίας τὰ τῆς τῶν γοήτων φωρᾶς, κυνικῆς οὐκ ἀπηλλαγμένα πικρίας. Οὐδὲ γὰρ δαίμονος, μὴ ὅτι θεοῦ, τοὺς παρὰ τοῖς Πανέλλησι θαυμαζομένους χρησμοὺς εἶναι βούλεται, γοήτων δ' ἀνδρῶν πλάνας καὶ σοφίσματα ἐπὶ ἀπάτῃ τῶν πολλῶν ἐσκευωρημένα· ὧν ἐπείπερ ἅπαξ ἐμνήσθημεν, οὐδὲν ἂν γένοιτο ἐμποδὼν τοῦ καὶ ἑτέρων ἐλέγχων ἐπακοῦσαι. Καὶ

b 7. οὕτω] τοῦτο οὕτως H. γενέσθαι] γίνεσθαι C.D.F.G. et sic infra. ἀνιερώτατος μὲν οὗτος] ἀνιερώτατον μὲν τοῦτο H. 8. δ' ὅμως] δὲ ὅλως A.H.S.V. 9. σὺ] σοι H. ἐν Δελ.—ᾄδων] τί τὰ κενὰ καὶ μάταια καθέζῃ ἐν Δελφοῖς ᾄδων B. 10. καθέζῃ τὰ] καθέξεται H. τί δὲ] τί δαὶ A. καινὰ D. pro κενά. 12. σὺ] σοὶ A.H. ἴσ. τί δέ σοι κνίσσας Vigeri marg. c. κνηφίας] Lego κνηστιᾷς. Verbo utitur Aristoph. in Eccles. *Quid tu artibus tuis nos illudis?* Toup. 2. τὰ κατὰ] κατὰ om. A.B.H.S.V. τὰ κατὰ om. C.G. φθορᾶς D. pro φορᾶς. Dedi φωρᾶς. 3. δαίμονος] δαίμονας A.H. Supra ἀπηλλαγμένας F.G. 4. θεοῦ] θεοὺς A.H. παρ' Ἕλλησι] παρὰ τοῖς πανέλλησι A.H.S.V. 5. χρησμοὺς] χρησμὸς A.H. 7. ἐσκαιωρημένα] ἐσκευωρημένα A. ἐσκεωρ. E. ἐσκαιυωρημένα H. ἐπείπερ ἅπαξ] ἅπαξ ἐπείπερ B.C.F.G. 8. ἂν om. F. 9. ἐπακοῦσαι] ἀκοῦσαι E.

tantum, quod ita rem evenire oportuerit; primum certe, profanum ille admodum sese probat, qui verbis ad ludificandum compositis abutatur: deinde, esto, rem ita evenire oportuerit; quid tu Delphis tamen, infortunate, sessitas, rebus vanis ac futilibus occinendis occupatus? Quid porro te nobis opus? Quæ nos intemperiæ tenent, quotquot ad te universo ex orbe concurrimus? Quorsum denique tibi tot sacrificiorum nidorem?

6 Hæc Œnomaus summa libertate adversus istum præstigiatorum afflatum, quæ sane aliquid Cynicæ dicacitatis habent: utpote qui ne dæmonis quidem, nedum ut dei, quæ Græci tantopere suspiciunt oracula esse velit, sed maleficorum hominum fraudes potius ac versutas argutias, ad vulgus in errorem inducendum malitiose comparatas. Et quoniam semel eorum meminimus, juverit aliorum insuper

πρώτου γε δι' οὗ φησὶν ὁ αὐτὸς ἑαυτὸν ὑπὸ τοῦ Κλα- d
ρίου Ἀπόλλωνος ἠπατῆσθαι, γράφων ὧδε·

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

22 Ἀλλὰ δὴ ἔδει τί καὶ ἡμᾶς τῆς κωμῳδίας μετασχεῖν, καὶ μὴ σεμνύνεσθαι ὡς οὐκ ἐμπεσόντας εἰς τὴν κοινὴν παραπληξίαν, καὶ τὴν ἐμπορίαν εἰπεῖν, ἣν καὶ αὐτοὶ περὶ σοφίας p. 214
ἐνεπορευσάμεθα ἐκ τῆς Ἀσίας, ὦ Κλάριε, παρὰ σοῦ·

Ἔστιν ἐν Τρηχῖνος αἴῃ κῆπος Ἡρακλήϊος
πάντ' ἔχων θάλλοντα, πᾶσι δρεπόμενος πανημαδὸν,
οὐδ' ὀλιζοῦται, βέβριθε δ' ὑδάτεσσιν διηνεκέσσιν.

2 Εἶτ' ἐγὼ ἀκούσας ὁ βάκηλος καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐφυσήθην, καὶ τοῦ Ἡρακληΐου κήπου θάλλοντος Ἡσιόδειόν τινα ὀνειροπολῶν ἱδρῶτα διὰ τὴν Τρηχῖνα, καὶ ῥηϊδίην αὖθις b

d. γε] γε τοῦ B. σε H. δι' οὗ φησιν ὁ αὐτὸς ἑαυτὸν] διους καὶ φησιν αὐτὸς ἑαυτῷ A. δι ους καὶ φησὶν αὐτοὺς H. 2. ἠπατῆσθαι om. H. 9. καὶ om. D.

p. 214. 1. ἐνεπορευσάμεθα] ἐπεπυρευσόμεθα H. 2. ἐν τριχῆνος αἴῃ] ἐν τρίχνῃ ὅσαι ἢ A. τριχηη ὅσαι ἡ omisso ἔστιν H. ἐν τρηχῖνος C.F.G. 3. Ἡρακλήϊος] Ἡράκλειος H. θάλλοντα] θάλαττα D. θάλατταν H. (λλοντα) 4. πανημαδὸν] πονημαδὸν C. Mox βέβριθε—κῆπον om. B. 6. ὑδάτεσσιν διηνεκέσσιν] ὕδασιν διηνεκές Holsten. ad Porphyr. V. P. c. 26. Sed qualis est sententia ὕδασιν βέβριθε? Scribendum videtur ἄνθεσιν. Hom. H. Cer. 478. ἄνθεσιν εὐρεῖα χθὼν Ἔβρισ'. διηνεκέσσιν. εἶτ'] διηνεκέσιν A.H. omisso εἶτ'. 8. Ἡρακλέος] Ἡρακλέους F.G. ἐφυσήθην] ἐφυγ. C.F.G. ἐσηγνύθην D. 9. ἠσιόδειον] εἰς ἰοδίον A. εἰσιωδιάν τινα ὀνειπόλων H. 10. τριχῆνα] τριχεῖαν A. τρηχεῖαν H. τρηχῖνα C.F.G. b. ῥηϊδιήν] ῥηϊδίαν C.F.G.

confutationes audire, atque illius in primis, quo se ipsum idem Œnomaus ab Apolline Clario deceptum fuisse testatur his verbis.

22 Sed nimirum, inquit, nos etiam in comœdiæ partem vocari oportebat, ne nobis ipsi nimium placeremus, quod nobis communem hanc vesaniam declinare licuisset: easque adeo merces exponere, quas ipsi quoque hac in sapientiæ negotiatione ex Asia tuo, Clarie, beneficio reportavimus. Herculeus quidam in Trachiniæ regione hortus est, in quo passim omnia germinant, quique cum omnium manibus,

. . . . nullo non tempore passim,
Carpatur, tamen haud unquam decrescere visus,
Æternis augetur aquis.

Œnomaus queritur se ab oraculo deceptum.

2 Ego igitur, ut audivi, continuo stolidus ac vecors, ab Hercule vana spe inflari ipse quoque, ac propter Trachiniæ nomen, Hesiodicum aliquem Herculei horti passim germinantis sudorem, facilem vero solutamque

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

3 ζωὴν διὰ τὸν θάλλοντα κῆπον. Εἶτά μοι ἐπερομένῳ, εἴ μοι
συναίρονται οἱ θεοὶ, εἷς τις ἐκ τῶν πολλῶν λέγει, ἐπομνύμε-
νος αὐτοὺς τοὺς συναιρομένους θεοὺς, ἦ μὴν παρὰ σοῦ ἀκηκοέ-
ναι αὐτὸ τοῦτο Καλλιστράτῳ δεδομένον Ποντικῷ τινὶ ἐμ-
4 πόρῳ. Ἐγὼ οὖν ὡς ἤκουσα, πῶς, οἴει, ἠγανάκτησα, ὡς δὴ
τῆς ἀρετῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀποστερούμενος; Ἀλλὰ καί περ ὅμως
δυσφορῶν ἀνεσκοπούμην τὸν ἔμπορον, εἴ τι κἀκεῖνος ἐθάλφθη
ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους· ἐφαίνετο δὴ οὖν κἀκεῖνος πόνον τινὰ c
πονεῖν, καὶ κέρδους ἐφίεσθαι, καὶ βίον τινὰ ἡδὺν ἐκ τοῦ κέρ-
5 δους προσδοκᾶν. Ὡς δ' ἐφαίνετο ὁ ἔμπορος ἐξισούμενος, οὐκ
ἔτι τὸν χρησμὸν ἐδεχόμην, οὐδὲ τὸν Ἡρακλέα, ἀλλ' ἀπη-
ξίουν τῶν αὐτῶν κοινωνεῖν, εἴς τε τοὺς παρόντας πόνους
6 αὐτῶν ἀποβλέπων, καὶ τὰς ἐν ἐλπίδι φάτνας. Ἀλλ' οὐδ' ὁ
λῃστὴς ἄμοιρος ἐφαίνετο τοῦ χρησμοῦ, οὐδ' ὁ στρατιώτης,

b. κῆπον] τύπον H. 2. ἐπερομένῳ] ἐπαιρ. A.H. ὅτι αἰρομ. D. ἐρπομένῳ F. 3. οἱ θεοὶ om. H. qui mox τις post πολλῶν. 4. τοὺς om. H. συναιρομένους] συναιρουμένους F. 5. ἤ] ἢ A. εἰ μὴ H. Tum μήν περ C.F. ἢ μήπερ συνακηκοέναι B. περ συνακηκοέναι D.F.G. ἴσ. παρὰ Vigeri marg. pro περί. αὐτὸς] αὐτὸ A.H. 6. καλλιστράτῳ] καλλιστράτου H. 7. πῶς οἴει] πῶσσοι H. οἴει] εἴη F. 9. ὅμως] ἴσ. οὕτως Vigeri margo. c 3. ὡς δ' ὁ ἔμπορος ὡς ἐγὼ ἐφαίνετο] ὡς δ' ἐφαίνετο ὁ ἔμπορος ἐξισούμενος A.H.S.V. ὡς δ' ἐφαίνετο ὁ ἔμπορος ἐξίσου ἐμοὶ E. ὡς om. C.F.G. 6. κοινωνεῖν εἴς τε] κοινωνεῖσθαι H. εἴς τε] ὥστε C.F.G. 8. φάτνας] φάτας B.D.F.G. παροιμία ἐπὶ τῶν χρηστόν τι ὀνειροπολούντων. ἴση οἶμαι τῆς κενῆς μακαρίας A. in marg. Mox ὢν D. οὐδ' ὁ λῃστὴς] οὐδεὶς H. ἐφαίνετο τοῦ χρησμοῦ] τοῦ χρ. ἐφ. A.H.

3 vitam, propter florentis horti mentionem, animo somniare. Deinde, quæ-
renti porro, num opem superi laturi mihi essent, laturos unus e vulgo
etiam jurejurando confirmavit. Certo enim se de Callistrato quodam, mer-
4 catore Pontico, qui simile abs te beneficium accepisset, audiisse. Quod
ego postquam rescivi, quam id me graviter tulisse existimas, cum ab eo
me hac possessione virtutis occupatum ac superatum putarem? Sed tamen
hoc in molestiæ sensu, in mercatorem istum inquirere cœpi, num ab Her-
cule blandius aliquanto, ac suavius ipse quoque habitus fuisset: quem ego
nonnullo etiam labore vexari, et lucri cupiditate ductum, suaviorem ali-
5 quam ex eo lucro vitam sperare deprehendi. Quare, cum nostris geminas
mercatoris istius rationes viderem, et oraculum et Herculem deinceps
valere jussi, indignum ratus similem istorum subire fortunam, quorum
6 præsentes quidem labores, mensas vero non nisi spe tenus viderem. At
videlicet, neque latro, neque miles, nec amator, nec amasia, neque adula-

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

οὐδ' ἐρῶν ἀνὴρ, οὐδ' ἐρῶσα γυνὴ, οὐδὲ κόλαξ, οὐδὲ ῥήτωρ, οὐδὲ συκοφάντης. Ἑκάστῳ γὰρ ὡς ἐπιθυμεῖ ἡγεῖσθαι μὲν τὸν πόνον, προσδοκᾶσθαι δὲ τὴν εὐφροσύνην. d

7 Ταῦτα ἐκθέμενος, εὐθὺς ἐπισυνάπτει, ὡς καὶ δεύτερον ἐρωτήσας καὶ τρίτον οὐδὲν εἰδότας ἔγνω τοὺς θαυμασίους, μόνῳ δὲ τῷ τῆς ἀσαφείας σκότῳ τὴν σφῶν ἄγνοιαν ἐπικρύπτοντας. Λέγει δ' οὖν·

23 Ἐπεὶ δέ μοι τὰ τῆς ἐμπορίας ἤδη πρὸ ὁδοῦ ἦν, ἀνδρὸς δὲ ἔδει τοῦ ξεναγωγήσοντος ἐπὶ τὴν σοφίαν, ἄπορος δὲ ἐφαίνετο οὗτος, σὲ ἐδεόμην καὶ τούτου γενέσθαι ἐνδείκτην, p. 215

Ἔν τε τοῖσιν εὐπελέεσσιν ἠδ' Ἀχαιοῖσ(ιν) χρέος
θήσεται, τὸ δ' ἐκτεκμαρθὲν οὐδὲ μικρὸν ἕξεται.

c 11. ἢ ῥήτωρ ἢ] οὐδὲ ῥήτωρ οὐδὲ A.E.H. 12. ὡς] ὧν C. ὧν F.
d. ταῦτα ἐκθέμενος εὐθὺς] τούτοις B.C.D.F.G. 2. ἑξῆς om. A.B.C.G.H. post ἐπισυνάπτει. 3. ἐρωτήσας καὶ τρ.] καὶ τρ. ἐρωτ. B, κ. τ. ἐρωτῶντας C.F.G. 5. ἀσαφείας] ἀσαφίας B. Mox τῶν σ. ἄνοιαν F. ἐπικρύπτοντας. λέγει δ' οὖν] ἐπικρύπτονται. λέγει γοῦν H. 6. δ' om. A. 11. πρὸ ὁδοῦ] ἀντὶ τοῦ προειλημένα προβεβηκότα φθάνοντα τὰ κυριώτατα A. marg. ξεναγωγήσαντος] ξεναγήσαντος B.C.D.F.G.
p. 215. 2. σε ἐδ.] σε om. C.H. 3. ἔν τε] ἐν σε E.F.G.H. Tum γοῖσιν H. εὐπελέεσσιν] εὐπελευσιν A. ἐπελευσὶν H. εὐμελέεσσιν Holstenius ad Porphyr. V. P. c. 26. sed improbante Bentleio ad Callim. H. Cer. 135. 4. χρέος θήσεται] χρεωσθήσεται A.H.S.V. τὸ χρέος θ. Holstenius. 5. ἐκτεκμαρθὲν] ἐκτεκμανθὲν B. ἐκτερμάθὲν D. ἐκτεκβαρθὲν H. ἐκθεκμαρθὲν V. ἐκτερμαθὲν F.G. οὐδὲ μικρὸν ἕξεται] οὐδέ μην σκομφύζεται B. οὐδέ μιν σκομφίζεται C.F.G. οὐδὲ μὴν σκομφυέζεται D. S.V.

tor, neque rhetor, neque sycophanta suum aliquod non habet oraculum. Nam ut cuique cupiditas inest, ita vel sibi laboriosum aliquid existimat, vel aliquid voluptatis expectat.

7 Quibus ille commemoratis pergit deinceps ostendere, quemadmodum iterum ac tertio consultos abs sese vates egregios, nihil omnium nosse, sed tantum orationis ambiguæ tenebris ignorantiam suam occulare compererit. Sic ergo loquitur.

23 Cum jam in cursu, inquit, mea mihi mercatura esset, mihique tantum homo desideraretur, qui velut hospitem ad sapientiam manu deduceret, nec usquam ejus facilis mihi copia fieret; petebam abs te, uti ejusmodi quoque aliquem indicares. Tu vero, * * * * * * *

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

2 Τί φής; Εἰ δ' ἀγαλματοποιός τις ἢ ζωγράφος ἐπεθύμουν γενέσθαι, καὶ διδασκάλους ἐζήτουν, ἆρά μοι ἤρκει ἀκοῦσαι, Ἔν τε τοῖσιν εὐπελέεσσιν, ἀλλ' οὐκ ἂν μαίνεσθαι εἶπον τὸν 3 λέγοντα; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως οὐχ ἱκανὸς εἶ διανοῆσαι, b ἀσάφειαν γὰρ ἔχει πολλὴν τὰ ἀνθρώπεια ἤθη· ὅπου δέ μοι ἐκ Κολοφῶνος ἄμεινον πορεύεσθαι, οὐκ ἔθ' οὕτως ἀφανὲς τῷ θεῷ,

Ἐκ τανυστρόφοιο λάας σφενδόνης ἱεὶς ἀνὴρ,
χῆνας ἐναρίζειν βολαῖσιν, ἀσπέτους, ποιηβόρους.

[127] Τοὺς δὲ ἀσπέτους, ποιηβόρους χῆνας, τίς μοι μηνύσει ὅ τί ποτε λέγουσι; Τίς δὲ τὴν τανύστροφον σφενδόνην; Ὁ Ἀμφίλοχος, ἢ ὁ Δωδωναῖος, ἢ σὺ ἐν Δελφοῖς, εἰ γενοίμην; Οὐκ ἀπάγξῃ που ἀπελθὼν τῇ τανυστρόφῳ σφενδόνῃ μετὰ τοῦ ἀδιανοήτου ποιήματος;

4 *Ἀλλὰ γὰρ τούτων ὧδε ἐληλεγμένων, ὥρα συνιδεῖν αὖθις ἄνωθεν, ὅπως τοὺς παλαιτάτους χρησμοὺς τοὺς ἐν*

a 5. τί φὴς εἰ δ'] τι φήσειν A. qui mox om. τις. τίφησι V. τι φησὶν H. omisso mox τις. 8. ἔν τε] ἐν δὲ A.H. ἔν σε B.C.F.G. 9. εὐπελέεσσιν] ἐπελέεσιν B. εὐπελευσιν A. εὐπέλευσιν H. οὐκ ἂν] οὐκ ἂν εἶπον C.F.G. qui et εἶπον tenent mox. 11. εἰδέναι] διανοῆσαι A.S.V. εἴην διανοῆσαι H. ἱκανὼς supra D. b 2. ἤθη] ἔθη B.C. 4. ἀφανὲς] ἀφανεῖ H. 5. σφενδόνης] φενδόνης H. ἱεὶς ἀνὴρ χῆνας—βουλαῖσιν] εἰ γὰρ ἦν χῆνας A.H. Tum βούλεσιν A. βούλευσιν H. ἐναρίζειν pro ἐνάριζε et βολαῖσιν Jortinus Hist. Eccl. T. II. p. 357. 6. ἀσπέτους ποιηβόρους] ἀσυνέτοις ποιημόρους B. ἀσπέτοις ποιημ. C. 7. ποιηβόρους] ποιημόρους B.C.D.G. 8. τανύστροφον] πανύστροφον B. 9. Δελφοῖς; εἰ] Δελφοῖσι H. 10. ἀπάγξῃ που] ἀπιναξίππου H. c 3. ὥρα —παρασκευασαμένους om. B.

2 Quid ais rerum? si fictor aut pictor esse vellem, earumque artium magistros quærerem, satisne mihi tuum istuc * * * * audisse 3 foret? Num potius, qui sic mihi responderet, eum furere dicerem? Verum id assequi forte ob nimiam morum humanorum obscuritatem non poteras: quo me quidem Colophone proficisci satius esset, in hoc non usque adeo cæcutiebat deus. *Gyrovaga*, inquit, *lapides funda excutiens, anseres prudenter interfice, immensos, herbivoros.* Immensos autem illos, atque herbivoros anseres, quos isti tandem intelligant, quis edisseret? Quis fundam porro ingenti gyro circumactam? Utrum Amphilochus, an Dodonæus aliquis? an tu ipse Delphis, si me illic sisterem? Quin tu malum hac tua gyrovaga funda gulam tibi frangis, cum tuo isto inexplicabili carmine?

4 Sed age jam horum confutatione præmissa, vetustissima Delphorum oracula, quæque Græcis præsertim historiis ad miraculum usque

Δελφοῖς ὁ αὐτὸς ἀπελέγχει, τοὺς δὴ μάλιστα ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἱστορίαις θαυμαζομένους.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

5 Πολὺς ἦν ὁ Περσῶν στρατὸς ὡπλισμένος κατὰ Ἀθηναίων,
οὐδ' ἦν τις αὐτοῖς ἄλλη σωτηρίας ἐλπὶς, ἢ μόνος ὁ θεός. Οἱ
δὴ τοῦτον ὅστις ἦν (οὐκ) εἰδότες, τὸν πάτριον ἀρωγὸν ἐπεκα-
6 λοῦντο· ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων οὗτος ἦν. Τί οὖν ὁ θαυ-
μαστὸς οὗτος; Ἆρά γε τῶν οἰκείων ὑπερεμάχει; Ἆρα λοιβῆς
καὶ κνίσης ἐμέμνητο, καὶ ὧν αὐτῷ συνήθως ἐτέλουν τὰς ἑκα- d
τόμβας ἐπιθύοντες; Οὐμενοῦν. Ἀλλὰ τί φησιν; Φεύγειν,
καὶ φεύγειν ξύλινον τεῖχος παρασκευασαμένους· οὕτω τὸ
ναυτικὸν δηλῶν· δι' οὗ μόνου φησὶν αὐτοὺς σωθήσεσθαι τῆς
7 πόλεως ἐμπρησθείσης. Ὦ μεγάλης θεοῦ βοηθείας. Εἶτα
πολιορκίαν οὐ μόνον τῶν ἄλλων κατὰ τὴν πόλιν οἰκοδομημάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν τοῖς θεοῖς ἀφιερωμένων προλέγειν δῆθεν προσποιεῖται. Τοῦτο δὲ καὶ δίχα χρησμοῦ τοῖς πᾶσιν ἐκ τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου προσδοκᾶν ἦν.

c 5. ὁ αὐτὸς] ὁ om. G. ἀπελέγχει] ἐπελ. D. qui mox om. δή. δὴ om. F.G. 6. πολὺς ἦν] ἦν om. C.F.G. οὖν ni fallor D. 7. ὁ Περσῶν στρατὸς] στρατὸς ὁ Περσῶν H. 8. ἄλλη] ἄλλης A.H. qui mox om. μόνος ὁ. 9. οἱ δὴ] οὐ δὴ E. οὐκ ante εἰδότες addit Vigeri margo. 10. πάτριον] πατρῷον A.H. 11. ἦν οὗτος] οὗτος ἦν A.C.F.G. οὗτός ἐστιν H. θαυμαστὸς] θαυμάσιος H. 13. κνίσσης] κνίσης A.H. Tum μέμνηται γ C.F.G. d 2. φεύγειν] φεύξειν A. φεύξειν H. φεύγειν καὶ om. C. καὶ om. F.G. Infra οὕτω—μόνου H. 6 πολιορκίαν] πολιορκία A. qui mox τὴν πόλιν. 7. πόλιν] τὴν πόλιν H. al. om. τήν. 8. αὐτῶν τῶν] ἑαυτῶν F. προλέγειν δῆθεν] δῆθεν προλ. A.H.

celebrantur, e superiore memoria repetamus, eaque ab eodem quemadmodum redarguantur, videamus.

5 Persarum ingens adversus Athenienses exercitus in armis erat. Hi cum nullam sibi spem salutis nisi in uno deo reliquam viderent, quem ipsi non satis noverant, tutelarem tamen ac patrium defensorem invocabant. Ni-
6 mirum is Apollo Delphicus erat. Quid ergo hic numen egregium? An pro suorum salute dimicavit? An libaminum, aut nidoris, an cæterorum meminit, quæ suum in honorem, immolandis more institutoque majorum hecatombis, ab iis fiebant? Nihil minus. Quid ergo jubet? fugere: sed ita fugere, uti ligneo muro, (ita nempe classem vocabat,) ad fugam uterentur: atque hanc unam, inflammata jam urbe, salutis expediendæ rationem
7 esse dicebat. Præclarum enimvero numinis auxilium. Deinde non aliorum tantum urbis ædificiorum, sed eorum quoque scilicet, quæ sacra diis erant, pestem se fingit excidiumque prædicere. Atqui satis id vel ex ipsa hostium impressione, citra ullum oraculum, expectari potuit.

Εἰκότα δῆτα ποιῶν ὁ συγγραφεὺς διαπαίζει πάλιν τὴν Ἑλληνικὴν ἀπάτην ἐξελέγχων ἐν τούτοις·

24 Ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα ἴσως ἐθελοκάκου τινός ἐστιν· p. 216 b

ΟΙΝΟΜΑΟΥ ἐκεῖνα δὲ δεῖ μᾶλλον εἰς τὴν κρίσιν προάγειν, τὰ πρὸς Ἀθηναίους. Καὶ δὴ λεγέσθω τὰ πρὸς Ἀθηναίους·

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; φύγετ' ἔσχατα γαίης·
οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδος, οὔτε τὸ σῶμα,
οὐ χέρες, οὐδὲ πόδες νέατοι· κατὰ γάρ μιν ἔρριψε
πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, συριηγενὲς ἅρμα διώκων· c
πολλὰ δὲ τῆδ' ἀπολεῖ πυργώματα καὶ καταρίψει·
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει·
οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεούμενοι ἑστήκασιν,
δείματι παλλόμενοι.

2 Ἰδοὺ δή σοι τὸ πρὸς Ἀθηναίους λόγιον· ἧπου τι μαντικὸν

d 11. εἰκότα] εἰκότως H. δῆτα] δὲ B. δὴ D. supra χρῆν D. ult. ἐξελέγχων] ἐξελέγχειν D.
p. 216. 6. ἴσως] ὡς A.H.S.V. b. δὲ δεῖ] δὲ om. B. 2. προάγειν] προαγαγεῖν C.D.F.G. 3. καὶ δὴ Ἀθηναίους A. 5. πόλιν φύγετ'] πόλιν om. B.C.D.F. Tum φεύγετε D. φεύγετ' G. λιπὼν φεῦγ' Herodot. VII. 140. 7. γὰρ ἡ om. A.H. Tum ἔμπεδον Herod. ἔμπεδος μένει H. 9. χέρες] χεῖρες A.B.C.D.F.G.H. Tum οὐ A.H. pro οὐδέ. Herodotus: οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει. 10. ἔρριψε] ἴσ. ἐρείψει Vigeri margo. Mox πυριγενές Vossii marg. c 3. καταρίψει] καταρρίψει B.C.F.G.H. ἴσ. καταρείψει Vigeri margo. Herodotus: πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον. 6. ῥεούμενοι] ῥεόμενοι A. B.C.D.F.G.H. 8. ἧπου] εἶπου A.B.D.F.G.H.S.V. τοίνυν A.H. pro τι.

Itaque jure profecto noster ille scriptor hunc rursus Græcorum errorem lepide ac facete his verbis illudit:

24 Responsum Atheniensibus editum. At ista forte, inquit, malitiosi prævaricatoris fuerint, adeoque præstiterit, quid ab eodem Athenienses responsi tulerint, in quæstionem ac disceptationem vocare. Age ergo, cujusmodi tandem illud sit, videamus.

Quid stolidi hæretis? misera quin ceditis urbe?
Ut cui non solidum caput ægro in corpore surgat,
Non palmas, imosve pedes sua robora firment.
Namque illam flammæ, Syriosque in prælia currus
Sternet agens Mavors, atque altas funditus arces
Eruet, ac superûm templis incendia mittet,
Qui nunc fortassis magno terrore subacti
Expresso sudore fluunt.

2 Ecce tibi quid Atheniensibus oraculi fuderit: num quod in eo vel tenuis-

ἔνεστι; Σὺ γὰρ οὕτως ἐθάρρεις αὐτῷ, νὴ Δία, φαίη τις ἄν. d Εἰ δὲ προσθείης ἃ δεομένων βοηθεῖν αὐτοῖς ἐπιλέγεται, γνωσθήσεται. Ἰδοὺ δὴ προσκείσθω, OINOMAOY

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λισσομένη πολλοῖσι λόγοις......
σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων......
τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει·
μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα,
νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοί ποτε κἀντίος ἔσται.
Ὦ θείη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν, p. 217
ἤ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

[128] 3 Ἄξιός τέ σοι ὁ Ζεὺς τοῦ Διὸς, ὦ υἱὲ τοῦ Διός· ἀλλὰ καὶ ἡ

c 9. σὺ γὰρ] οὐ γὰρ A.H. d. φαίη] φησὶ H. εἰ δὲ προσθείης] εἰ προσθείη A. δὲ om. H. 2. βοηθεῖν] βοηθεῖν Ἀθηναίων H. γνωσθήσεται om. A.H. Supra αὐτοῖς om. D. 6. λόγοις] λόγοισι B.C. D.F.G. Theodoret. p. 140, 23. Vide Herodot. VII. 141. 7. τόδ'] τῷ δὲ H. αὖτις] αὐτῆς B.D.F.G. αὖθις H. αὐτοῖς C. Mox ἐρῶ A.H. Infra πελάσας A.B.C.D.F.G.H. 9. γὰρ ἁλισκομένων] προσαναλισκομένων A.B.H. προαν. C.D.F.G. 10. τριτογενεῖ] τριτογενείῃ B.C.D. G.H. 12. ἀπόρθητον] ἀπόρρητον F. τελέθειν τὸ σε τ.] τελέθειν διὰ παλλάδα κούρην· μὴ δὲ A. (τελέειν) B.C.V. ἀπόρθυτον τελέειν δ. π. κ. D. τελέειν διὰ π. κ. F.G.S. διὰ Παλλάδα κούρην. Vossii marg. διὰ πολλὰ δακούρην H. 14. τε μένειν] τε om. B.C.G. 16. ἔτι τοι ποτε] ἐπεὶ γάρ ποτε A.H. ἔτι σοι π. B. ult. ἔστη] ἔσται A.B.C.H. S.V. ἴσται Vossii marg.

p. 217. 1. ὦ θείη—Διὸς om. B. δὲ σὺ] σὺ δὲ A.H. 5. τοῦ διὸς] τῷ Διὸς A.H.

simum est divinationis vestigium? Quippe, Tu enim (dicat aliquis) id oraculi scilicet, si aliud nihil fuerit, carpere ac traducere audeas: at si, quæ auxilium flagitantibus subjunxit, addideris, tum quale demum illud sit, intelligetur. Addamus ergo,

Jam magnum placare Jovem Jove nata Minerva
Haud precibus votisque potest. Aliud iisdem, ut sese ligneo mure tegerent.
Qnod tamen indomita cognovi ex virgine, pandam.
Ut reliquis victor potiatur,
Lignea securo consistere mœnia vallo,
Optatamque tibi sobolique afferre salutem
Juppiter indulsit natæ. Tu, ne pedes hostis
Neve eques hic stantem inveniat, dare terga memento:
Namque infesta tibi trahet obvius agmina ductor.
Divina o Salamis, matrum tu pignora perdes,
Sive Ceres dispersa ierit, seu venerit ipsa.

3 Jovem hercle tu nobis Jove dignum, o Jovis fili; dignam Minerva Miner-

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Ἀθηνᾶ τῆς Ἀθηνᾶς, ὦ τῆς Ἀθηνᾶς ἀδελφέ· ἥ τε σπουδὴ
αὕτη καὶ ἡ ἀντισπουδία ἐπιπρέπει τῷ πατρὶ καὶ τῇ θυγατρὶ,
μᾶλλον δὲ τοῖς θεοῖς· ὅ τε Ὀλύμπιος οὗτος ὁ τὴν μίαν ταύ-
την ἐξελεῖν πόλιν ἀσθενῶν, εἰ μὴ ἀπὸ Σούσων ἐπάγοι αὐτῇ
τὸν ἄπειρον ἐκεῖνον στρατὸν, μέγας τις ἄρα ἦν, καὶ τὴν τοῦ
παντὸς κυρίαν ἔχων, καὶ πιθανὸς ἅμα, ἐκ μὲν τῆς Ἀσίας εἰς b
τὴν Εὐρώπην κινῶν ἔθνη τοσαῦτα, ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ μίαν
4 πόλιν ἀνατρέψαι ἀδύνατος ὤν. Καὶ σὺ δὲ, ὁ τολμηρὸς
ἅμα καὶ ἐπὶ τῷ μηδενὶ ῥιψοκίνδυνος, οὐκ οἰμώζεις; (εἶπον ἂν
ἄνθρωποι, ὑπὲρ ὧν ἡ Παλλὰς οὐ δύναται Δί' Ὀλύμπιον
ἐξιλάσασθαι·) ἢ οὐ τοῖς ἀνθρώποις ἐμήνιεν ὁ Ζεὺς, ἀλλὰ τοῖς
λίθοις καὶ τοῖς ξύλοις· κἄπειτα σὺ μὲν τοὺς ἀνθρώπους
ἔσωζες, ὁ δὲ τὰ οἰκοδομήματα ἐνεπίμπρα ἐπακτῷ πυρί; Οὐ
5 γὰρ ἦν αὐτῷ κεραυνὸς τηνικαῦτα. Ἦ μή τι μᾶλλον ἡμεῖς c
τολμηροί τε ἐσμὲν καὶ ῥιψοκίνδυνοι, οὐκ ἐπιτρέποντες ὑμῖν

a 6. ὦ τῆς Ἀθ. ἀδ. om. A.C.H. ὦ τῆς Ἀθηνᾶς om. F.G. quorum loco ἀδελφὸς A.H. 7. ἥ τε] ἤπου C.G. Tum ἡ om. D.G. 8. ἐπιπρέπει] ἐπιτρέπει D.H. 9. ὅτι] ὅ τε A.H. ed. Vig. 10. πόλιν ἐξελεῖν] ἐξελεῖν πόλιν A.H. 11. σούσων ἐπαγάγῃ] Περσῶν ἐπάγοι A.H. σ. ἐπάγῃ B. αὐτῇ om. D. b. κυρίαν] κουρείαν B.G. κυρείαν C.F. ἐκ μὲν] καὶ μὲν F. 3. ἀνατρέψαι] ἀναστρέψαι H. 5. οἰμώζεις] οἰμώζειν A. οἰμώζειν H. 6. εἶπον ἂν] ἂν om. A. ἂν εἶπον H. Παλλὰς] Παλλὰς Ἀθήνη H. 7. Δί' ὀλύμπιον—νηῶν μάχῃ om. B. 8. ἢ οὐ] εἶτ' οὐ A.H. ἐμήνιεν] ἐμήνυεν C.F.G. 9. κἄπειτα] εἶτα A.H. τοῖς ante ξύλοις om. F. 11. τῷ πυρὶ] ἐπ' ἄκρῳ πυρὶ A. ἐπάκρῳ πυρὶ οὐ H. ἐπακτῷ π. C.F.G.S.V. ἐπακτῷ τῷ E. Vigeri margo. Tum καὶ D. c 3. ὑμῖν] ἡμῖν C.D.F.G. om. A.H.

vam fingis, o Minervæ frater: et ista voluntatum studiorumque pugna, patrem admodum ac filiam, imo deos omnino decet. Quin etiam Olympius iste tuus, qui nisi adductum Susis infinitum exercitum admoveret, urbi uni expugnandæ par esse non posset, magni aliquid est videlicet, atque ejusmodi, penes quem sit orbis potestas universi. Nam illud quidem quam verosimile, ut cui ad evertendam unicam Europæ urbem vires defuerint, idem ex Asia vim tantam populorum in Europam agere concitareque
4 potuerit. Tu autem, o noster audax, (dicant homines illi, quibus Jovem Olympium exorare Minerva non potest;) qui ubi caussæ nihil est, usque adeo præceps in adeundis periculis esse soles, hunc ad casum non ingemiscis? An vero lapidibus lignisque Jupiter, non hominibus succensebat, ut homines quidem pesti subduceres, is autem ædificia ascititio quodam igne con-
5 sumeret? nec fulmen ei tum suppetebat. Nisi tamen audaciores ipsi sumus,

ΟΙΝΟ-
ΜΑΟΥ

οὕτω φληναφεῖν. Πῶς δὲ, ὦ μάντι, ὅτι μὲν ἡ θείη Σαλαμὶς
ἀπολεῖ τέκνα γυναικῶν ᾔδεις, πότερα δὲ σκιδναμένης Δημήτερος ἢ
συνιούσης οὐκ ἔτ' ᾔδεις; Πῶς δὲ οὐδὲ τοῦτο ᾔδεις, ὅτι τὰ
τέκνα τῶν γυναικῶν εἴποι μὲν ἄν τις εἶναι καὶ τὰ οἰκεῖα,
εἴποι δ' ἂν καὶ τὰ πολέμια, αἰσθόμενος τοῦ κακοτεχνήματος;
6 Περιμένειν δὲ δεῖ τὸ ἀποβησόμενον· ἓν γὰρ δεῖ τι τούτων
ἀποβήσεσθαι. Ἡ γάρ τοι Σαλαμὶς ἡ θείη οὐδὲ ἡττωμένων d
ἀφήρμοσεν ἂν, ὡς εἰς οἶκτον οὕτως ἐπιφωνουμένη· ἥ τε μέλ-
λουσα τῶν νηῶν μάχη, ἤτοι ποῦ σκιδναμένης Δημήτερος ἢ
συνιούσης, καταπέπλασται τῇ ποιητικῇ σεμνολογίᾳ, ἵνα γέ-
νηται μάντευμα ἀφώρατον τῷ σοφισμῷ, καὶ μὴ εὐθὺς κατα-
7 φανὲς ᾖ, ὅτι ἐν χειμῶνι μάχη ναυτικὴ οὐ συνίσταται. Ἤδη
δὲ οὐδὲ ἡ τραγῳδία ἀφανὴς, οὐδὲ οἱ θεοὶ ἐπεισκυκλούμενοι, ὁ
μὲν ἱκετεύων, ὁ δὲ οὐ κατακαμπτόμενος· χρήσιμοι τῷ μέλ-
λοντι, καὶ τῇ τοῦ πολέμου παραδόξῳ ῥοπῇ, ὁ μὲν σωζο-

c 3. φληναφεῖν] φληναφᾶν H. 4. θείη] θεία C.F.G. 5. πότερα] πότερα δὲ A.E.F.G.H. Mox ἢ om. A. ubi καὶ H. 7. τέκνα] τέκνα μὲν E. 11. δὴ] δεῖ C.F.G. Vigeri margo, om. A. ἀποβήσεσθαι] ἀποβήσεσθαι τοῖς σαλαμινίοις ηθεισης οὐδὲ ἡττωμένων A.H. ἀποβήσεσθαι τοῖς Σαλαμινίοις. ἡ γάρ τοι S.V. d. θεία F.G. 2. ἀφήρμοσεν] ἀφώρμησεν E.S.V. ἂν ὡς εἰς] ἄνω εἰς A.H. 5. τῇ ποιητικῇ] ποιητικῶς B. 7. καταφανὲς] καταφανὴς A.H. 8. οὐ συνίστ.] οὐ om. A. 9. οὐδὲ ἡ] οὐδὲ om. C.F.G. 10. θεοὶ] οἱ θεοὶ A.B.C.D.F.G.H. ἐπικυκλούμενοι] ἐπεισκυκλούμενοι C.F.G. ἐπισκύλούμενοι (κ supra) D. οὐ κατακαμπτόμενος] οὐχ ἁπτόμενος A.H.

nimiumque sine caussa præcipites, qui ne vos quidem libere nugas agere pa-
tiamur. At quomodo tamen, bone vates, futurum noveras, ut mulierum fœtus
divina Salamis perderet, idem utrum id sementis, an messis tempore futurum
esset ignorabas? Imo cur ne hoc quidem noveras, fœtus illos mulierum,
uti suos ac proprios, sic etiam hostium liberos, a quolibet qui ludificatio-
6 nem subodoraretur, intelligi omnino posse? At exitus nimirum expec-
tandus est; prorsus enim alterutrum eveniat oportet. Nam ista quidem
divina Salamis, utri tandem vincerentur, semper utique cum oraculo con-
grueret, quasi ad commiserationis sensum ejusmodi carmine vocaretur:
navalis autem pugna sub sementis messisve tempus futura, specie verbo-
rum plane poetica fingebatur, ne responsi vanitas, his verborum argutiis
tecta deprehendi posset; neve id omnes continuo viderent, navalem pug-
7 nam committi sub hyemem non solere. Jam vero ne ipsius quidem
tragœdiæ finis, aut invectorum numinum ratio obscura est. Supplex
alterum, alterum minus exorabile fingitur: utrumque in futuri casum,
et ancipitem bellorum inclinationem opportune, alterum quidem si salvi

ΟΙΝΟ-
ΜΑΟΥ

μένοις, ὁ δ' ἀπολλυμένοις. Εἴτε γὰρ σώζοιντο, ἰδοὺ αἱ τῆς
Παλλάδος λιταὶ προμεμήνυνται, ἱκαναὶ οὖσαι κάμψαι τὴν p. 218
τοῦ Διὸς ὀργήν· εἴτε καὶ μή, οὐδὲ τοῦτο τῷ μάντει ἀκατα-
σκεύαστον· οὐ γὰρ δύναται Παλλὰς τὸν Δία ἐξιλάσασθαι·
πρός τε τὰς ἡμικάκους τύχας ὁ τεχνίτης ἐκέρασε τὸ λόγιον,
ὡς δὴ τοῦ Διὸς τῇ μὲν τὴν ἑαυτοῦ πρόθεσιν ἐκτελέσαντος,
8 τῇ δὲ τὴν δέησιν τῆς θυγατρὸς οὐ περιφρονήσαντος. Τά τε
πυργώματα ὅτι πολλὰ ἀπολεῖται, εἰ μετὰ ναρθήκων ἀλλὰ
μὴ μετὰ σιδήρου καὶ πυρὸς ἐπῄεσαν, τάχα ἂν ψεῦδος ἦν,
ὁπότε καὶ μετὰ ναρθήκων ἔπραξαν ἄν τι πάντως οἱ τοσοῦτοι.
'Αλλ' ἐγώ, φησὶν, ἐξεῦρον τὸ ξύλινον τεῖχος, τὸ μόνον ἀπόρ- b
θητον. Συμβούλευμα σοῦ γε, ἀλλ' οὐ μάντευμα, οὐκ ἀπεοι-
κὸς τῷ,

Φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸν εἶναι.

9 'Ο γοῦν ἐπιλυσάμενος ἐκεῖνο τὸ αἴνιγμα οὐ χείρων ἦν σου
κατιδεῖν, ὅτι ἡ τῶν 'Αθηναίων πόλις πρόφασις ἦν τῷ Πέρσῃ

d 13. σώζοιντο] σώζονται C.F.G. 14. προμεμήνυνται] προμεμήνυντο H. p. 218. 2. ἀκατασκεύαστον] ἀκατάσκευον A.B.F.G.H. 4. ἐξιλάσασθαι] ἐξετάσαι B. ἐξετάσασθαι C.D.F.G. τύχας] τέχνας H. 6. ἐκτελέσαντος] ἐκτελέσαντι B. Mox οὐ om. C.F.G. Tum περιφρονήσαντες B. 9. εἰ μετὰ] ὅτι οὐ μετὰ A S.V. οὐ μέτα H. omisso μὴ post ἀλλά. 10. ἐπῄεσαν] ἐποίησαν D. 12. πάντως] πάντες C. b 2. σοί γε] σου A. βούλευμα pro συμβ. D.F.G. mox σοῦ γε συμβούλευμα H. 3. τῷ φεύγειν] τὸ φ. H. τὸ pro τῷ D. 4. μηδὲ δεῖσθαι] μὴ δ' αἰδεῖσθαι C.F.G. Vigeri marg. καλὸν H.S.V. pro κακόν. 5. ἐκεῖνος] ἐκεῖνο A.H. 6. χείρων] χεῖρον A.H. Mox κατειλεῖν H.

forent, alterum vero si perirent. Nam si ab exitio liberarentur, eo tibi ante Minervæ preces insinuatæ erant, quæ ad frangendam Jovis iracundiam satis haberent virium: sin autem; ne id quidem vati non provisum: nec enim Jovem, inquit, exorare Minerva potest. Ita suum istuc oraculum in tristis lætæque sortis exitum bonus artifex temperavit; uti Jupiter et satis consilio fecisse suo, nec tamen omnino filiæ observantiam repudiasse
8 videretur. Nam arces quidem plurimas exscindendas esse, id si modo ferulis, non autem ferro ignique armati urbem invaderent, falsum esset fortassis: tametsi aliquid tanta solis etiam instructa ferulis multitudo potuisset. At ligneum, inquit, murum inveni, qui unus expugnari non possit. Consilium das Apollo, non divinas: et consilium quidem alteri huic geminum,

I, fuge, rumpe moras; nec probro ignavia detur.

9 Et vero, qui tuum hoc ænigma solvit, is nihilo sane minus quam tu id videbat, Athenas Persam excivisse, in eamque urbem utpote omnium

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

τῆς ὁδοῦ, καὶ ἡ πᾶσα ἔλασις ἐπὶ ταύτην πρώτην τε καὶ ἐξοχωτάτην ἐγένετο. Ἐπεὶ καὶ ὁ ἄμαντις αὐτὸς ἐγὼ τοῦτ' αἰσθόμενος καὶ τὸν Ἀθηναῖον ἄν, οὐ μόνον τὸν Λυδὸν, ἐκέ- c λευον φεύγειν νῶτα ἐπιστρέψαντα. Ἔτι γάρ ποτε κἀντίος
10 ἔσται· πολλὴ γὰρ ἱπποσύνη καὶ πεζὸς ἐπέρχεται. Ὅτι δὲ ναυσὶν, ἀλλ' οὐ κατ' ἤπειρον· καὶ γὰρ ἦν γελοῖον ἔχοντας ναυτικὸν, καὶ ἐπὶ θαλάσσης κατοικοῦντας, μὴ οὐ πασσυδὶ σκευωρησαμένους, καὶ τροφὰς ὅσας εἶχον συνεμβαλλομένους σώζεσθαι, παραδόντας τοῖς βουλομένοις τὴν γῆν.

11 Ταῦτα μὲν οὖν τὰ πρὸς Ἀθηναίους· ἀσθενῆ δὲ σφόδρα καὶ καταγέλαστα τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους. Ἤτοι γὰρ πᾶσά φησιν ἡ πόλις πολιορκηθήσεται, ἢ ἀπολω-
[129] λότα τὸν βασιλέα πενθήσει. Τοῦτο δ' ἐξ ἅπαντος d εἰκὸς ἦν παντί τῳ στοχάζεσθαι, τὸ ἤτοι τόδε ἢ τόδε
12 συμβήσεσθαι. Ἀλλ' οὐ δήπου θεοῦ ἦν μάντευμα ὧδέ

b 7. τοῦ ὁδοῦ F. 8. πρώτην—ἐξοχωτάτην] πρώτη—ἐξοχωτάτη C. D.F.G. Tum ἐγίνετο A.H. 10. ἐγὼ] αὐτὸς ἐγὼ A.H. Supra μάντις D. c. ἂν οὐ] ἂν om. C.F.G. 2. νῶτα] νῶτα δ' A.H. ἔτι] τι A.H. 4. ἐπέρχεται] ἔρχεται A. 5. καὶ ἐπὶ] καὶ om. B.C.F.G. 6. πασσυδὶ] πανσυδὶ B.C.F.G. Mox καὶ τροφὰς—συνεμβ. om. H. 7. συνεμβαλλόμενους] συνβαλλομένους D. 10. δὲ σφόδρα καὶ] καὶ σφόδρα B. Supra Ἀθηναίοις F. 12. φησιν πᾶσα] πᾶσά φησιν A.B. C.F.G.H. d 2. τῷ] τῳ D. που H. qui infra δέ που θ. ἦ. 3. ἤτοι] ὅτι B. συμβήσεσθαι] συμβήσεται F.G.

principem ac celeberrimam impetum belli universum incumbere. Nam ego ipse, qui nihil divinando possum, ubi rem sensissem, non Lydo tantum, sed etiam Atheniensi, ut tergo verso fugeret, omnino auctor essem. Etenim

—— Adversum huic etiam sese inferat hostis,
Quippe ingens equitum ac peditum vis ingruit.

10 Mari vero non terra fugam suaderem. Ridiculum enim foret, homines et classe instructos, et mari proximos, non collectis undiquaque vasis, et quicquid ad manum commeatus esset in naves comportato, salutem expedire, terra, quibus ea placeret, libenter relicta.

11 Ejusmodi ergo sunt, quæ Atheniensibus Apollo respondit: quæ vero Lacedæmoniis, frivola plane risuque digna. Quippe, civitati universæ aut obsidionem, aut extincti regis luctum imminere denunciat. Atqui pronum id ac proclive cuivis erat conjicere, alterutrum
12 prorsus eventurum: nec ob futuri eventus ignorantiam, hac ambiguitate verborum illudere, digna erat numine divinatio. Auxilium

πως ἀμφιβάλλειν ἀγνοίᾳ τοῦ μέλλοντος, βοηθεῖν δέον, καὶ σωτῆρα τῶν Ἑλλήνων ἐν καιρῷ παραφαίνεσθαι, καὶ μᾶλλον τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ βαρβάρων νίκην τοῖς Ἕλλησιν, ὡς ἂν οἰκείοις φίλοις προξενεῖν· εἰ δὲ μὴ τοῦτο δυνατὸς ἦν, κἂν τὸ μὴ παθεῖν αὐτοὺς, μηδ' ἁλῶναι παρέχειν. Ὁ δὲ οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' οὐδ' ὅπως αὐτοῖς τὰ τῆς ἥττης περιστήσεται, γινώσκει. Διὸ καὶ πρὸς ταῦτα οἷά φησιν ὁ ἔλεγχος, ἄκουε·

25 Ἀλλ' οὐ δεῖ Λακεδαιμονίοις, φήσεις, ταυτὸν παραινεῖν. p. 219

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Ἀληθῆ λέγεις. Οὐ γὰρ ἠπίστασο, ὦ σοφιστὰ, οἷ χωρήσει τὰ τῆς Σπάρτης ὥσπερ τὰ τῆς Ἀττικῆς. Ἐδεδοίκεις οὖν μὴ σὺ μὲν κελεύσῃς αὐτοὺς φεύγειν, κἄπειτα οἱ μὲν φεύγοιεν,
2 οἱ δὲ μὴ ἐπέλθοιεν. Ἐπεὶ οὖν ἔδει τι λέγειν, οὕτως εἶπας τοῖς Λακεδαιμονίοις,

Ὑμῖν, ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο, b

d 4. ἀγνοίᾳ] ἀνοία C. 6. καὶ μᾶλλον] καὶ om. A.H. καὶ οὐ μ. F. 7. τὴν κατὰ] τὴν τοῦ κατὰ H. 8. προξενεῖν] προξενῆ B. Tum ἢ εἰ μή B.C.F.G. εἰ δὲ om. D. 9. δυνατὸς ἦν] ἦν om. A.H. 10. παθεῖν αὐτοὺς] παραθεῖναι τοὺς A. παθεῖναι τοὺς H. μὴ δ'] μὴ B. 11. ὁ δὲ om. A.H. ὁ δὲ κατὰ τί τοῦτο C.F.G. 12. γινώσκειν] γινώσκει B.C.D.F.G. Vigeri marg.

p. 219. 4. ταυτὸν] ταυτὴν F. λέγεις] λέγειν A. 5. εἰ] οἷ A.C. D.F.G.H. Supra ἠπίστατο F.G.H. 6. ἐδεδοίκεις] ἐδεδοίκης B. Tum αὖ C.F.G. pro οὖν. 7. κελεύσῃς] κελεύεις B.C.F.G. κελεύσεις D.H. Tum αὐτοὺς om. A.H. 8. φεύγειν] φυγεῖν S.V. 9. τι λέγειν] λέγειν τι F. εἶπας] εἶπες H. b. σπάρτης] σπάρτε B. Mox εὐρυχώριοι B.C.F.G. εὐρυχώροιο D. Vid. Herodot. VII. 220.

ferre videlicet oportuit, ac sese tempori Græcorum assertorem probare, Græcisque potius tanquam domesticis amicis de hostibus ac barbaris victoriam comparare. Sin minus id poterat, uti saltem, ne quid ipsi paterentur, neve hostium in potestatem venirent efficere. At is ne hoc quidem; imo nec cujusmodi sit iis futurus adversi Martis exitus intelligit. Ergo quemadmodum hoc etiam in oraculum Œnomaus invehatur, accipe.

25 At ejusdem, inquies, consilii Lacedæmoniis auctorem esse non decuit. Recte. Nec enim, improbe Sophista, noras, idemne Spartæ quod Atticæ periculum immineret. Itaque metuebas, ne cum iis fugam suasisses, fuge-
2 rent illi quidem, Persæ vero nequaquam ingruerent. Et quoniam respondendum aliquid erat, hoc responsi tamen Lacedæmoniis dedisti,

Nobilis o Spartæ cives, aut inclyta vobis

ΟΙΝΟ-ΜΑΟΥ

ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδησι
πέρσεται· ἢ τὸ μὲν οὐχὶ, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλέα φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.

3 Πάλιν ὁ ἀμαντευτότατος σύνδεσμος. Ἀλλ' ἐῶμεν αὐτὸν, ὡς μὴ δὶς περὶ τοῦ αὐτοῦ σοι ἐπιπηδῶντες ἐπαχθεῖς ἅμα καὶ
4 ἄποροι δοκῶμεν εἶναι, τὰ δὲ λοιπὰ ἐπισκοπῶμεν. Εἴς σε μὲν c
ἀπέβλεπον ἅπαντες ἐν τηλικούτῳ κινδύνῳ· σὺ δ' αὐτοῖς καὶ τῶν μελλόντων μηνυτὴς καὶ τῶν ποιητέων ἦσθα σύμβουλος. Καί σε μὲν ἐκεῖνοι πιστὸν, σὺ δ' αὐτοὺς ἐπέπεισο ἠλιθίους εἶναι· καὶ ὁ καθεστὼς καιρὸς ὅτι ἱκανὸς ἦν ἄγειν καὶ τραχηλίζειν τοὺς ἀβελτέρους οὐ μόνον εἰς Δελφικὰ καὶ Δωδωναῖα σοφιστήρια, ἀλλ' ἤδη καὶ ἐπὶ τὰ ὀρνιθομαντεῖα, καὶ ἀλευρο-
5 μαντεῖα, καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους. Πιστοὶ δὲ οὐ μόνον οἱ θεοὶ τηνικαῦτα, ἀλλ' ἤδη καὶ αἱ γαλαὶ, καὶ αἱ κορῶναι, καὶ τὰ

b 2. ἢ μέγα] ἢ om. A. ἐρικυδὲς] περικλεὲς A.H.S.V. ἐρικυδὲ B. In H. deesse videntur ἢ μέγα ἄστυ. 3. περσείδησι] περσιδ. A. Περσίδι B.C.G περσίδισι D. 6. πενθήσει] πενθήσεις H. βασιλῆα] βασιλέα Vossii margo. φθίμενον] φθείμενον B. 7. οὖρος] εὖρον A. εὔρῆς H. οὖρον B.C.D.F G.S. Vossii margo. πάλιν—ἀποφυγὴ om. B. 8. σύνδεσμος] συνδέσμοις A.H. ἀμαντότατος G. 9. περὶ αὐτοῦ ἐπιπηδῶντες D. c. ἐκσκοπῶμεν] ἐπισκοπῶμεν D.F.G. 3. αὐτοῖς] αὐτῆς C.D.F.G. 4. σύμβουλος] σύμβολος H. 5. ἐπέπεισο ἠλιθίους] ἐπέπει σοῦ λιθίους C.F. 8. ὀρνιθομαντεῖα] κριθομαντεῖα C.D.E.F.G.H. Vide supra p. 62 a. 9. τοὺς] τὰς C.D.G. om. F. 10. οἱ θεοὶ] αἱ θεοὶ περὶ ταῦτα H. 11. αἱ γαλαὶ] ἀγλααὶ C.F.G.

Urbs Persarum armis penitus subversa jacebit:
Aut si eadem steterit, magno regem Hercule natum
Tristia confectum plangent Lacedæmonis arva.

3 En iterum ab omni ratione divinationis aliena conjunctio; quam tamen omittamus licet, ne si eadem tibi de re insultatum a nobis fuerit, non graves tibi solum ac molesti, sed etiam angusti egentesque videamur.
4 Expendamus ergo reliqua. Te omnes unum tanto in periculo aspectabant: unum et futurorum interpretem, et rerum gerendarum auctorem consulebant. At nimirum, cum illi te fide maxime dignum putarent, tum eos tu bardos omnes ac stolidos esse intelligebas; adeoque statum ejusmodi rerum esse, quo perfacile non in Delphicas modo vel Dodonæas argutiarum et captionum officinas, verum etiam in auguria, in divinationes per farinam expressas, et in eorum qui ventriloqui nominantur ineptias, præ-
5 cipites agi homines improvidi stultique possent. Quippe non dii modo per id tempus, sed etiam feles, cornices, vanæque adeo insomniorum

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

καθύπνια παραπταίσματα. Οὔκουν ἄδηλον ὅτι οὔτ' ἂν ἀμ- d
φότερα μᾶλλον ἐδέξαντο, ἢ τὸ ἕτερον, οὔτ' ἂν τὸ μεῖζον
ἀντὶ τοῦ μείονος, μεῖον δὲ εἶναι ἕνα ἀντὶ πάντων πεσεῖν τὸν
6 βασιλέα. Μετὰ μὲν δὴ τῆς πόλεως πιπτούσης οὐδεμία οὐδ'
αὐτῷ ἀποφυγή· εἰ δ' αὐτὸς ἄλλῃ πῃ τάττοιτο, τάχα ἄν τι
καὶ παράδοξον γένοιτο. Λείπεται δὴ τοὺς ταῦτα λογιζο-
μένους τὸν μὲν βασιλέα πέμψαι προσπολεμήσοντα, αὐτοὺς
7 δὲ οἴκοι μένοντας ἔξω κινδύνων καραδοκεῖν. Τῷ μὲν οὖν μετ'
ὀλίγων ἐναντίῳ ἱσταμένῳ πρὸς τὸν ἄπειρον ὄχλον ὄλεθρος
προφανής, ἡ δὲ Σπάρτη ἀνοχὰς εἶχε τοῦ φόβου καὶ παρα-
δόξους ἐλπίδας. Μηδὲν δὲ ἧττον ἀφώρατον εἶναι τὸ σό- p. 220
8 φισμα, καὶ διαφυγούσης καὶ ἁλούσης. Τί δή ποτε; Ὅτι
οὐκ εἴρητο μὰ Δία, εἰ ὁ βασιλεὺς ἀποθάνοι ἡ πόλις σωθή-
σεται, ἀλλ' ὅτι ἢ μόνος ἀπολεῖται ἢ ἡ σύμπασα πόλις· τοῦτο
δὲ ἐν ἑκατέρῳ ἀνεύθυνον, καὶ μόνου αὐτοῦ ἀπολουμένου καὶ
μὴ μόνου. Οὗτος δὲ τύφου καὶ ἀφροσύνης καρπός.

d. παραπταίσματα] παραπαίσματα S.V. παραπετάσματα F.G. ὅτι οὔτ' ἂν] οὔτ' A.H. Mox ἐδέξαντο μεῖζον ἀντὶ τοῦ μεῖον. σημεῖον δὲ εἶναι A. 4. πεσεῖν τὸν] πταίειν A.H. 6. ἄλλῃ πῃ τάττοιτο] ἀλλ' ἐπιτάττοιτο A.H. 7. γένοιτο] γίνεται A.H. Supra καὶ om. F. 11. ὀλίγον] ὀλίγων A.C. Tum ἐναντίῳ om. A.H. πρὸς τὸν] τὸν om. C.F.G. p. 220. 2. ὅτι om. C.F.G. qui mox om. εἰ. 3. ἀποθάνῃ] ἀποθάνοι B.C.E.F.G. 4. εἰ μόνος] ἢ μ. A.B.C.F.G.H. Vigeri marg. 6. μόνου] πόνου C. 7. οὗτος] αὐτὸς A.H.

imagines fidem impetrant. Neque vero obscurum erat, eos nec utrumque
potius quam alterutrum, nec pro leviori gravius subituros esse; simulque
6 levius hoc demum fore, si rex pro omnibus unus interiret. Jam vero id
etiam facile occurrebat; in communi totius urbis excidio, effugium regi
patere nullum; idem autem si alio quopiam amandaretur, aliquid forte
præter opinionem eventurum. Reliquum igitur est, ut regem, hæc secum
ipsi reputantes, ad bellum gerendum emittant, domi vero interea resi-
7 dentes, procul a discrimine, rei totius exitum operiantur. Regi porro
infinitam hostium multitudinem paulo post excipienti, certum interitum
imminere, nemo non videbat, cum induciis quibusdam interim ab omni
metu vacuis Sparta frueretur, seseque inopinati cujusdam eventus spe
sustentaret. Enimvero, seu eadem caperetur, seu manus hostium effu-
8 geret; tectam manere cavillationis fraudem. Cur autem? Nec enim
salvam, Hercule, si rex periret, civitatem futuram dixerat, sed tantum, aut
regem unum, aut civitatem universam esse perituram. Quod sane dictum,
utrovis exitu, sive solus ipse periret, sive non, sibi semper constaret.
Atque hic demum est vanitatis stultitiæque fructus.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ. Οὐκ ἄξιον δὲ παρελθεῖν καὶ ἅπερ Κνιδίοις ἔχρησε πάλιν εὐχομένοις καὶ τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ συμμαχίαν αἰτοῦσιν. ΟΙΝΟΜΑΟΥ

26 Ἔπαθον δὲ καὶ οἱ Κνίδιοι τούτῳ προσεοικὸς Ἁρπάγου b ἐπ' αὐτοὺς στρατεύσαντος. Τὸν γὰρ Ἰσθμὸν τὸν αὐτόθι διακόπτειν ἐπιχειροῦντες καὶ τὴν πόλιν νησοποιεῖν, τὰ μὲν πρῶτα τοῦ ἔργου εἴχοντο· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀπήντα ἡ ἐργασία,

[130] 2 ἀπαγορεύοντες ἤδη ἐχρῶντο. Σὺ δὲ αὐτοῖς εἶπας, c

Ἰσθμὸν μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε.
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, αἴ κ' ἐβούλετο,

καὶ οἱ βλάκες ἐπείσθησαν, καὶ ἀποτραπόμενοι παρέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ Ἁρπάγῳ. Τὸ δὲ ῥᾳδιούργημα. Ἐπεὶ γὰρ οὐκ ἦν βέβαιος ἀποφυγὴ ὀρύξασι, τούτου μὲν ἔπαυσας· ὡς δὲ μὴ κελεύων ἔργου ἔχεσθαι, ἐπαγγέλλῃ τὴν ἀποφυγήν.

3 Τούτῳ δὲ οὐ τὸ λώϊον εἶναι μὴ ὀρύξασι προσετίθεις, ἀλλ' ὅτι οὐ δοκεῖ τῷ Διῒ αὐτὴν νῆσον εἶναι. Ἐν μὲν οὖν τῇ

a 8. Ἀλλὰ] Hæc usque ad finem cap. Eusebio tribuere videtur Vigerus. Nescio an recte. ταυτὶ] ταύτῃ B.C.D.E.F.G. Vigeri marg. 9. κνιδίοις] ἰδίοις C. 10. τοῦ θεοῦ] τοῦ om. B.C.F.G. αἰτοῦσιν] αἰτεῖν B. αἰτούσῃ C.F.G. b 3. δὲ καὶ] καὶ om. B.C.F.G. τούτῳ] τοῦτο H. 4. προσεοικὸς] προσεικὸς F. ἁρπάγου] ἁρπάλου C. ἀγοπάγου F. στρατεύσαντος] στρατεύοντος A.H. 6. νησοποιεῖν] νοσοπ. C.F.G. 8. ἐπεὶ δὲ] ἐπεὶ δὴ A. ἐπεὶ δὲ καὶ B.C.D.F.G. Mox ἴσ. οὐκ ἀπήντα Vigerus in marg. 9. ἀπαγορεύοντες] ἀπ. δὲ A.H. c 2. κ' ἔθηκε] κ' om. B. D.F. Tum εἴ κ' ἐβ. A.H. 4. ἁρπάγῳ] ἁρπάλῳ C. 5. ἐπεὶ γὰρ] γὰρ om. B.C.F.G. 6. ὀρύξασι] διορύξ. B.C D.F.G. 7. ὡς δὲ] δὲ om. A.H. Mox κελεύθων B. 8. τούτῳ] τοῦτο H. 9. τὸ λ.] τῷ λ. A. οὕτω λ. H. Tum διορύξασι H. Mox προσετίθει A.H. 10. νῆσον αὐτὴν] αὐτὴν ν. A.B.C.F.G.H.

At de Lacedæmoniis hactenus. Jam quid tandem ipse Cnidiis opem quoque suam implorantibus responsi dederit, non abs re fuerit attexere.

26 Nec sane dissimilis (inquit ille) Cnidiorum, Harpago adversus eos movente, fortuna conditioque fuit. Isthmum enim illum, qui tum inibi erat, tollere ac rescindere, atque urbem insulam efficere aggressi, ubi rem fausto licet initio, minus postea vidissent ex voto cedere, abjectis demum

2 animis, oraculum consuluere. Tu vero ad eos, *Isthmum neu munite, neu suffodite: Juppiter enim si voluisset, insulam fecisset.* Tibi porro vecordes ac stolidi homines fidem habuere, seseque Harpago, a suscepto deterriti consilio, dedidere. Istuc autem quam veteratorie! Nam quod, ne suffosso quidem isthmo, certum eos receptum habituros videas, affectum opus inhibes: idemque simul, utpote nequaquam ejus instituendi auctor, effu-

3 giendi spem ostendis aliquam. Neque tamen, si a suffodiendo abstinuerint, lætiorem exitum polliceris: hoc unum affers, Jovi urbem insulam

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

ἀποτροπῇ ἀμφότερα ἰσόρροπα, ἐν δὲ τῇ προτροπῇ τὸ δια- d
φεύξεσθαι προεῖχεν· οὗ δὴ ἀσφαλὲς ἦν τῷ σοφιστῇ τὸ ἀνατρέπειν. Οὕτως τε οὐδὲν εἰπὼν ὧν ἕνεκα ἦσαν ἀφιγμένοι, ἀπέπεμψας οἰομένους ἀκηκοέναι τι.

4 Ταῦτα δὲ ἡγοῦμαι τὸ ἀδρανὲς τῶν τε χρώντων καὶ
τῶν χρωμένων ἀπελέγχειν αὐτάρκως, καὶ ὅτι μηδὲν ἀλη-
5 θὲς ἢ ἔνθεόν ἐστιν εὑρεῖν ἐν τοῖς δηλουμένοις. Τὸ δὲ
κακότροπον τοῦ ἤθους εἴτε τῶν πονηρῶν δαιμόνων εἴτε
τῶν τὰ μαντεῖα καθυποκρινομένων ἀνδρῶν ἴδοις ἄν, εἰ
μάθοις ὡς καὶ εἰς τὸν κατ᾽ ἀλλήλων πόλεμον τοὺς χρω-
μένους αὐτοῖς ἠρέθιζον, εἰρήνης καὶ φιλίας δέον αὐτοὺς
6 εἶναι βραβευτάς. Τοτὲ μὲν οὖν Λακεδαιμονίους ὡς ἂν p. 221
οἰκείους καὶ φίλους ὁ ἐν Δελφοῖς πάλιν κατὰ Μεσση-
νίων παροξύνει, τοτὲ δ᾽ αὖ Μεσσηνίοις κατὰ Λακεδαι-

e 11. ἀμφότερα—προτροπῇ om. H. d. διαφεύξασθαι προεῖχεν] διαφεύξεσθαι A.C.F.G.H. Tum προσεῖχεν A. πρὸς εἶπεν H. 3. οὕτως τε] οὕτως δὲ A.H. 4. ἀπέπεμψας] ἀπέπεμψεν A.H. ἀπεμπέψας F. ἀποέπεμψας G. 5. οἰομένους—βραβευτὰς om. B. 7. τῶν] τῶν μὴ D. qui mox ἀπαγγέλλειν. τῶν μὴ F.G. et mox ἀτάρχως. 8. ἀληθὲς] ἴσ. ἀληθῶς Vigeri margo, et sic F.G. ἔνθεον] ἢ ἔνθ. A.H. Infra πονηρῶν om. A. 11. μαντεῖα] μαντικὰ H.S.V. ἀνδρῶν om. C. D.F.G. 13. αὐτοῖς] αὐτοὺς F.G. 14. δέον αὐτοὺς] αὐτοὺς δέον A.H.

p. 221. 2. παροξύνει] παραμένει A.

fieri non placere. Occurrebat nimirum, si dehortarere, parem in utramque partem responsi vim; sin autem hortarere, expressam nimium consequuturæ salutis significationem futuram. Quare, dehortari modo, tutum in primis ac securum sophistæ visum est. Atque hunc in modum, nihil prorsus ad ea respondens, quorum te ipsi caussa convenerant, miseros dimisisti, qui sese tamen abstulisse aliquid putabant.

4 His equidem existimo, tam respondentium, quam consulentium
imbecillitatem, quamque oracula isthæc omnia divinæ facultatis vacua
5 sint, abunde coargui. Jam maleficas et fraudulentas artes, seu malo-
rum dæmonum, seu hominum qui divinorum larvam induebant, ex
eo perfacile intelligas; quod qui pacis et amicitiæ conciliatores
atque interpretes esse debuissent, eos illi sæpissime, a quibus consu-
6 lebantur, in mutua bella concitarent. Et quidem modo Lacedæ-
monios, quasi domesticos et amicos adversus Messenios Apollo
Delphicus extimulat, modo idem adversus Lacedæmonios Messeniis,

μονίων χρᾷ, εἰ πάλιν οὗτοι δι᾽ ἀνθρωποθυσίας ἱλάσοιντο τοὺς δαίμονας. Ἄκουε δὲ καὶ τὰ περὶ τούτων.

27 Ἐπικρινεῖ δὲ τὰ τοιαῦτα ἡ σοφία παροῦσα τῇ μαντικῇ, b καὶ οὐκ ἐπιτρέψει αὐτῇ ὡς ἔτυχε διαλέγεσθαι, ἅτε δὴ τῶν πάντων ἀναψαμένη τὰ πείσματα, καὶ ἐπιθεμένη τὰ πρεσβεῖα· οὐδ᾽ ἐφήσει ματαίῳ ὄντι τῷ Πυθίῳ χρᾶν οὔτε τούτοις, οὔτε Λακεδαιμονίοις περὶ Μεσσηνίων καὶ τῆς γῆς, ἧς εἶχον Μεσσήνιοι ἀπάτῃ νικήσαντες Λακεδαιμονίους,

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Οὔ σε μάχης μόνον ἔργ᾽ ἐφέπειν χερὶ Φοῖβος ἄνωγεν, c
ἀλλ᾽ ἀπάτῃ μὲν ἔχει γαῖαν Μεσσηνίδα λαός·
ταῖς δ᾽ αὐταῖς τέχναις τις ἁλώσεται, αἷσπερ ὑπῆρξεν.

2 Εἰρήνης μᾶλλον μεμνῆσθαι κελεύει καὶ ὀλιγοδείας καὶ αὐταρκείας. Οἱ δέ που τοῖς Λυκούργου νόμοις κατακοσμούμενοι ἧκον ὑπὸ ἀπληστίας καὶ δόξης κενῆς ἐρησόμενοι, ὡς μὴ

a 4. εἰ] καὶ C.F.G. 6. τούτων] τούτου A.S.V. ἐπὶ B. pro περί. b. δὲ τὰ] δὲ δὴ τὰ H. 3. αὐτῇ] μὲν αὐτῇ F.G. 4. ἀψαμένη] ἀναψαμένη A.H. πείσματα] πύσματα H. 5. φήσει] ἐφήσει C. φησὶ H. et statim ante οὐδ᾽ εἰ. 8. ἧς εἶχον μεσσήνιοι] αὐτῶν B.C.D.F.G. c. οὔ σε μάχης μόνον ἔργ᾽ ἐφέπειν] μοῦνον εργεφεπεια ἐριφοιβος A.H. οὐδὲ μάχ. C.F.G. Vid. Pausan. IV. 12. 3. γαῖαν] γαῖα H. ἄλλος. ταῖς δ᾽ αὐταῖς] ἄλλοτε δ᾽ αὐταῖς A.H. λαός haud dubie latet in ἄλλος. 4. αἷσπερ ὑπῆρξεν] ἃς παρυπῆρξεν A. ἅς περ ὑ. H. καὶ φῆρξεν B. ἐφῆρξεν D. ὑφῆρξεν F.G. 6. εἰρήνης] εἰρήνης δὲ D.F. 7. ὀλιγοδείας] ὀλιγοδεείας B.C.D. Mox αὐταυκείας C. Deinde κατακοσμούμενοι A.H. post ἀπληστίας. 8. ὑπὸ] ἀπὸ C.F.G. 9. αἰρησόμενοι] ἐρησόμενοι C.D. E.F.G.H. Vigeri marg.

si modo humana victima dæmones iterum placaverint, læta omnia pollicetur. Hanc tu in rem, quæ sequuntur accipe.

27 At hæc omnia videlicet, ea quæ divinationi præsto est sapientia explorabit, nec eam temere quicquid occurrerit effutire sinet, utpote quæ rerum omnium suspensas ex sese habeat aptasque rationes, ac velut arbitra suum quibusque pretium ac dignitatis gradum attribuat. Neque vero Pythium illum, ob ejus vanitatem, aut istis, aut Lacedæmoniis, de Messeniis eaque regione, quam ipsi Lacedæmoniis fraude victis occuparant, responsum edere patietur,

Non te armis solum mandat decernere Phœbus;
Atque alius tenet arva quidem Messenia fraude,
Verum quisque dein patitur quas texuit artes.

2 Pacis eos potius et temperantiæ meminisse, ac sorte sua contentos esse jubet. Homines enimvero Lycurgi legibus ad æquitatem institutos, immodicæ cupiditatis et inanis gloriæ stimulus ad consulendum oraculum

ΟΙΝΟ-ΜΑΟΥ

δοκοῖεν Μεσσηνίων μάχῃ λείπεσθαι, ἐν νόμοις καρτερικοῖς
3 τεθράφθαι δοκοῦντες. Εἰ δέ γε οἱ ἐν καρτερικοῖς ἦσαν νό-
μοις οὕτω τεθραμμένοι, ἐκαρτέρουν ἂν ἐπὶ τοῖς ὀλίγοις, καὶ d
οὐδὲν ἂν μάχης αὐτοῖς ἔδει, οὐδὲ ὅπλων καὶ τῆς λοιπῆς ἀπο-
4 πληξίας. Ταῦτα Λακεδαιμονίοις κατὰ Μεσσηνίων· πάλιν δ' αὖ Μεσσηνίοις κατὰ Λακεδαιμονίων ταῦτα· σὺ γὰρ καὶ Μεσσηνίοις κατὰ Λακεδαιμονίων, οὐ μόνον Λακεδαιμονίοις κατὰ Μεσσηνίων χρησμῳδεῖς·

> Παρθένον Αἰπυτίδα κλῆρος καλεῖ, ἥντινα δοίης
> δαίμοσι νερτερίοις, καί κεν σώσειας Ἰθώμην.

5 Τὰ γὰρ παρευρήματα οὐ δέχομαι, ὅτι οὐκ ἦν καθαρὸν ἐκ
γένους Αἰπύτου τὸ ἱερεῖον, ὅθεν ἀτέλεστα Μεσσηνίοις εἶναι. p. 222
Τοιοῦτος γὰρ εἶ, οἷος ταράττειν.

Τὰ μὲν δὴ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας τοιαῦτα. Μυρία δ'

c 10. δοκοῖεν] δοκεῖν A.S.V. δοκεῖν ἐν H. λείπεσθαι] ἀπολείπεσθαι B.C.D.F.G. λίπεσθαι A.H. 11. τετράφθαι] τεθραῦφθαι C. τετράφθαι—καρτερικοῖς om. H. εἰ δέ γε οἱ ἐν] οἱ δέ γε εἶεν A. οἱ δέ γε E. 12. ἦσαν ν. οὕτω] οὕτω ἦσαν ν. A.H. οὕτως ἦσαν ν. F.G. 13. ὀλίγοις] λόγοις A.H. Mox ὅπλοις B.C.F.G. ὅπλοις καὶ τοῖς λοιποῖς D. d 2. λοιπῆς] αὐτῆς C. 4. Λακεδαιμονίων] Λακεδαιμόνον H. τοιαῦτα] ταῦτα A.B.C.D.F.G.H. Mox σὺ γὰρ om. B. 6. οὐ μόνον—μεσσηνίων om. A.H. κατὰ M. Λ. B. 8. Αἰπυτίδα] ἐπιτίδα E. Idem fere responsum legitur apud Pausan. IV. 9. sed versibus iambicis compositum. καλεῖ ἥν τινα δοίης] καλίην τινα δώιης A. δῴης item S.V. 10. νερτερίοις] ἀστερίοις A.H. καί κεν σώσειας ἰθώμην] καὶ κένωσις πολίεθρον A. καὶ κενώσεις πολίεθρον H. 12. τὰ γὰρ—ἀπάτης om. B. ult. γένους αἰπύτου] γόνου αἰγύπτου A.H.
p. 222. 2. ταράττειν] ταρεπει A. τ' ἄρ ἐπεὶ H.

impulerat, uti ne qui sub tolerantiæ magistris legibus educatos se ferebant,
3 Messeniis pugna cessisse viderentur. Atqui si ex legibus tolerantiæ ma-
gistris vitam instituebant, decuit eos profecto paucis contentos, a dimica-
4 tione, armis, ac reliqua ejusmodi vesania abstinere. Cæterum hæc tu Lacedæmoniis contra Messenios respondisti: at Messeniis contra Lacedæmonios, quæ sequuntur. Nam utrisque vicissim adversus utrosque responsa promis.

> Manibus Æpytidem poscunt nigra fata puellam,
> Hanc tu si dederis, caram servabis Ithomen.

5 Nam quod affers, non puram ac sinceram ex Æpyti genere victimam, ac propterea litatum a Messeniis non fuisse; apage mihi hæc commenta: turbis enim concitandis nemo te aptior.

Atque hujusmodi sunt historiæ antiquioris exempla. Cujusmodi

ἐστὶ καὶ καθ' ἡμᾶς τούτοις συνιδεῖν ὅμοια, ἐκ παλαιοῦ
χρόνου καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς τῶν κατὰ χρόνους ἀρχόντων
τοτὲ μὲν εἰς ἀπράκτους πολέμους διὰ τῆς τῶν χρησμῶν
[131] συμβουλίας ὁρμώντων, τοτὲ δὲ σφαλλομένων ἐκ τῆς
τῶν χρησθέντων ἀδηλίας, ἄλλοτε δὲ ἀποπλανωμένων
6 ἐκ τῆς αὐτόθεν τῶν λογίων ἀπάτης. Τί δεῖ δὲ λέγειν,
ὥς ποτε ἐν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς, ἤτοι τῶν πρὸς b
τοὺς ἐχθροὺς παρατάξεων, ἢ τῶν ἐν ταῖς σωματικαῖς
ἀρρωστίαις κινδύνων, τῆς τῶν νενομισμένων θεῶν ἐπι-
7 κουρίας ἢ θεραπείας οὐδὲν ὤναντο. Τοιαῦτα δὲ ἀεὶ καὶ
διαπαντὸς αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῶν χρησμῶν ἐκπίπτει, οἷα καὶ
8 τὰ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας συνίστησιν. Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν
μάλιστα παρὰ τοῖς Ἕλλησι θρυλουμένων τοῦ Πυθίου
χρησμῶν εἷς τις ἦν καὶ ὁ πρὸς Λυκοῦργον, ᾧ προσιόντι
ἡ Πυθία ἐπεφώνησε τὸ βοώμενον ἐκεῖνο,

a 4. τούτοις om. A.H. Tum συνιδεῖν om. C.D.F.G. 6. εἰς ἀπράκτους] εἰσαπρόπτους A. εἰς ἀπρόπτους H. 8. σφαλλομένων] ἐφαλλομένων H. 9. δὲ om. D. 10. τῆς] γῆς C. δεῖ δὲ] δὲ om. A.F. G.H. καὶ τί δεῖ λ. B. b. πρὸς τῶν] τῶν πρὸς A.B.C.H. 4. οὐδὲν ὤναντο. τοιαῦτα] ὡς ἂν τὸ τοιάδε A. ὡς ἂν τῷ τοιάδε H. 5. ἀπὸ] ὑπὸ C. ἐκπίπτει—ἐπεὶ om. B. 8. θρυλουμένων om. D. 9. εἷς τις] ἧτις A.H. 10. τὸ β. ἐκεῖνο] ἐκεῖνο τὸ β. B.C.F. ἐκεῖνος τὸ β. H.

sexcenta quoque jam usque a majoribus nostram ad ætatem proferri possent: cum tot subinde imperatores modo ad inania bella oraculis auctoribus raperentur, modo responsorum obscuritate fallerentur, modo etiam nativa quadam inducti oraculorum fraude aberrarent.
6 Quid enim referre attinet, quoties vel gravissimis, quod infausto cum hostibus marte pugnassent, calamitatibus conflictati, vel morbis periculosissimis laborantes, ab iis qui vulgo dii censebantur opis
7 omnino nihil remediique sensernnt? Et quidem ejusdem semper iis atque constanter ex oraculis responsa prodiere, qualia vetustis
8 passim historiis celebrantur. Sed quoniam ex iis Pythii oraculis, quæ Græcorum omnium vocibus maxime jactantur, unum etiam illud est, quod Lycurgo sese consulenti Pythiam edidisse ferunt, his versibus comprehensum,

Ἥκεις, ὦ Λυκόεργε, ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι· c
δίζω ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον·
ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι· ὦ Λυκόεργε,
ἥκεις εὐνομίην διζήμενος· αὐτὰρ ἐγώ τοι
δώσω.

καὶ τὰ τούτοις συνεπιλεγόμενα· φέρε, καὶ πρὸς ταῦτα τίνα ποτὲ συνεῖδεν ὁ προδηλωθεὶς ἔλεγχος ἐποπτεύσωμεν. Γράφει δὲ ὧδε·

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

28 Ἀλλὰ σὺ τὸν Τυρταῖον προκαθηγεμόνα καὶ σκοπὸν ἐλ- d θόντα ποτὲ ὥς σε, ἥκειν ἔφης ἐκ κοίλης Λακεδαίμονος Ζηνὶ φίλον, καὶ πᾶσιν Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι, δίζεσθαί τε εἰ θεὸν αὐτὸν μαντεύσῃ, ἢ ἄνθρωπον· ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν
2 [ἔλπομαι] ὅτι ἦλθεν εὐνομίην αἰτήσων. Καὶ πῶς, εἰ θεὸς,

b 11. ἥκεις] Themist. Or. V. [XIX. p. 225.] Λυκοῦργον τὸν Σπαρτιάτην ἐν Δελφοῖς εἰς τὸ μέγαρον εἰσίοντα οὕτω προσεῖπεν ἡ Πυθία· Ἥκεις etc. S. c 3. δίζω ἤ σε θεὸν] δίζηαι ἦ θεὸν A.H. Mox ἢ δ' ἄ. C.F. ἠδ' D. ἢ ἄνθρωπον] ἠὲ καὶ ἄνδρα Themist. Sic etiam in alio exemp. Eusebii S. 5. καὶ μᾶλλον] καὶ om. H. 7. εὐνομίαν] εὐνομίην A.H. Tum διζόμενος B. 10. πρὸς ταῦτα] ταῦτα om. C. 11. γράφει δὲ ὧδε om. A.H. d 4. τυρταῖον] ἴσ. Λυκοῦργον Vigeri margo et Scaliger. προκαθηγεμόνα] προκαθιγμένα A.H.S.V. 5. ὡς σὲ] σε om. A. 8. δίζεσθαί τε εἰ] δίζεσθέ τε ἢ A. δίζεσθε B. διζησθέτε ἢ H. μαντεύσῃ] μαντεύσει B.C.D.F.G. 9. ἔλπομαι om. B.C.D.E.F. ἴσ. ἔλπεσθαι Vigeri margo. 10. εὐνομίαν αἰτήσων] εὐνομίην μαντεύσων A.H. 11. ἢ θεὸς] εἰ θεὸς B.C. ἢ om. A.H. qui pergit ὡς θεός τις ἠπίστατο πω.

Responsum Lycurgo editum.

Tu modo nostra subis in pinguia templa, Lycurge,
Omnibus o superis, superûm o carissime patri,
Te divumne, hominemne vocent oracula nostra,
Ambigimus: divum, ut spes est, dixisse licebit,
Æqua tuis nos jura rogas; damus illa libenter.

et quæ sequuntur; age, quinam de isto quoque Œnomai nostri, dum oraculorum vanitatem argueret, sensus extiterit, videamus. Sic igitur ipse scribit:

28 Sed enim Lycurgum, inquit, cum ad te aliquando viæ quasi dux et explorator adiisset, cava Lacedæmone, Jovi ac reliquæ superûm turbæ carum, venire dicebas; nec tibi omnino constare, deumne ipsum an hominem oraculo pronuntiare deberes: quin etiam addebas, te malle
2 deum, quod æquas abs te leges petiturus venisset. Atqui si deus erat,

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

οὐκ ἠπίστατο νόμον πολιτικὸν ὁ φίλος τοῦ Διὸς καὶ πάντων τῶν Ὀλυμπίων; Ἀλλ' ἐπεί τοι καὶ οὐ δίχα θεοῦ ἴσως τὰ p.223 τοιαῦτα εὑρίσκεται, ἃ δέδεικται τῷ θειοτάτῳ ἀνθρώπων ὑπὸ τῆς θεοῦ φωνῆς, φέρε, ἴδωμεν τὴν θείαν φωνὴν, καὶ ἃ ἐδίδαξας τὸν Λυκοῦργον,

Ἥκεις εὐνομίην διζήμενος, αὐτὰρ ἐγώ τοι
δώσω.

3 Δὸς, εἴποιμι ἂν ἐγώ· οὐδεμίαν γάρ πω δόσιν οὐδενὶ ἐπηγγείλω τοιαύτην.

Ἕως ἂν μαντείαισιν ὑποσχέσεις τε καὶ ὅρκους,
καὶ δίκας ἀλλήλοισι καὶ ἀλλοδαποῖσι διδῶτε,
ἁγνῶς καὶ καθαρῶς πρεσβηγενέας τιμῶντες, b
Τυνδαρίδας δ' ἐποπιζόμενοι, Μενέλαν τε καὶ ἄλλους
ἀθανάτους ἥρωας, οἳ ἐν Λακεδαίμονι δίῃ,
οὕτω τοί χ' ὑμῶν περιφείδοιτ' εὐρύοπα Ζεύς.

d 11. ἠπίστατο] ἐπίστατο C. Statim πω inserit A.

p. 223. 1. ἐπεὶ οὐ] ἐπεί τοι καὶ οὐ A.H. τὰ τοι.] καὶ τὰ τοι. C.F.G. 2. τῶν ἀνθρώπων D.F. 3. ὑπὸ τῆς θεοῦ] τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ A.B.C. D.H. τῆς ἀπὸ θ. F. 5. εὐνομίαν] εὐνομίην C.F.G. Tum μαντεύσων A.H. pro διζ. σοι] τοι A. Qui δὼς pro δός, et sic H. 7. δόσιν] δώσειν A. δώσιν H. 8. ἕως ἂν] ἔστ' ἂν Valckenær. Eurip. Ph. Schol. p. 679. Ἕως ἂν μαντείαισιν] ὡς μαντίῃσιν A.H. μαντείαις τε ὑποσχέσεις καὶ D. ἴσ. ὑποσχέσιας Vigeri margo. καὶ ὅρκους] καὶ om. A.H. 10. δίκας] δίνας F.G. 11. δίδωται] δίδοται A.H. δῶται B. διδῶτε ni fallor D.E. διδῶται F.G. b. πρεσβυγενέας] πρεσβηγ. B.C. πρέσβης γενεὰς A. πρέσβεις γενεᾶς H. 3. Τυνδαρίδας—τι σαφὲς om. B. δ' ἐποπιζόμενοι] δὲ ποτιζόμενοι A. δὲ ποπ. H. τ' ἐποπιζόμενοι G. Μενέλαον] Μενέλάν C. μενελάντες καὶ F. μηνέλαν G. Μενέλεων Valckenær. Diatr. Eurip. p. 110. 4. δίῃ] δίᾳ A. δίωι H. 5. τοι] δή A.H. τάχ' C.D.F.G.

legum idem et æquitatis imperitus esse qui poterat? Præsertim cum Jovi ac superis omnibus adeo carus esset. Sed quoniam, excogitari forte sine deo non possent, quæ divino ex ore hominum divinissimus audiit; age divinam hanc ipsius quoque vocem, quæque Lycurgum docueris attendamus,

Æqua tuis nos jura rogas, damus illa libenter.

3 Utinam vero, mea quidem caussa, dederis: nemini enim antea donum ejusmodi ullum promisisti.

Dum vos, (quod responsa jubent,) promissa, fidemque
Nomine firmatam superûm, et communia juris
Civibus externisque simul defendere vincla
Cura premet, castisque gravem celebrare senectam
Obsequiis: dum Tyndaridæ, Menelaus, et omnis
Heroum sacra turba suo gaudebit honore:
Providus illæsam servabit Juppiter urbem.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

4 Ἄπολλον, διδασκαλίας καὶ παρεγγυήσεως θείας· καὶ οὐ μακρὸς ἕνεκα τούτων ὁ στόλος, οὐδὲ ὅπως εἰς Δελφοὺς ἐκ Πελοποννήσου, ἀλλ' οὐδ' εἰς Ὑπερβορέους αὐτούς, ὅθεν ἀφῖχθαι λέγουσι κατὰ χρησμὸν Ἀστερίας ἄλλης μάντεως c

Οἰκητὰς Δήλοιο θυώδεος ἠδ' ἱερῆας.

5 Δοκεῖ δέ μοι ὁ Λυκοῦργος οὗτος οὐκ ἐσχηκέναι τιτθήν, οὐδὲ σὺν θώκῳ πρεσβυτέρων οὐδέποτε κεκαθικέναι, παρ' ὧν καὶ
6 παρ' ἧς εἶχε καλλίω τούτων ἀκοῦσαι καὶ σοφώτερα. Τάχα δέ που τὶ προσθήσεις, ἐάν σε λιπαρῇ ὁ Λυκοῦργος εἰπεῖν τι σαφές. Εἰ οἱ μὲν εὖ ἡγοῖντο, οἱ δ' ἕποιντο· ἔτι φήσω τοῦ αὐτοῦ εἶναι συνθώκου τοῦτο, καὶ ἀξιώσω τὸν Λυκοῦργον μὴ d ἀποκαμεῖν εἴ τι δύναιτο πολιτικὸν παρὰ σοῦ δίδαγμα ἀναλαβὼν ἀπιέναι εἰς τὴν Σπάρτην.

7 Εἰσὶν ὁδοὶ δύο πλεῖστον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχουσαι,
ἡ μὲν ἐλευθερίας εἰς τίμιον οἶκον ἄγουσα,

b 7. πανεγγ.] παρεγγ. D.F.G. Steph. 9. οὐδὲ ὅπως] οὐχ ὅπ. C.D.F. Mox ἀλλ' om. A.H. 10. ὑπερβορέους] ὑπερβοραίους A. ὑπερβορείους C. αὐτοὺς] αὐτοὶ A.H. 11. χρησμὸν] τὸν χρ. C.D.F.G. c 2. οἰκητὰς] οἰκιστὰς C.F.G. θυώδεος] θειωδ. C.D.F.G. 3. δέ μοι] δή μοι A.H. δὲ om. C.F. 4. τιτθὴν] τιθὴν C.F.G. θώκῳ] θώνῳ C. σύνθωκος em. Valckenær. ad Herodot. VI. 63. πρεσβυτέρων] πρεσβυτῶν A.H. 5. καθεικέναι D. καὶ καθ. H. παρ' ἧς εἶχε καλλίω] παρρησίᾳ καλλίω A.H. εἶχεν ἀκοῦσαι τούτων πλείω C.F.G. πλείω D.E. S.V. 7. που τὶ] τὶ om. A.H. λιπαρῇ] παρῇ A.H. 8. μὲν εὖ ἡγοῖντο] μὲν θήσοιντο A.H. 9. ἔτι] ἴσ. οὐκ ἔτι Vigeri margo. 10. σὺν θώκου τοῦτο] καὶ συνθώκου τούτου H. συνθώκου Viger. d 2. δίδαγμα] δίδραγμα F.G. 4. ἀπ' om. A.H. ὑπ' D.

4 O doctrinam, Apollo, cohortationemque divinam! Non longam sane præcepta ista tua navigationem postulabant: nec Delphos ex Peloponneso propterea, imo ne ad Hyperboreos quidem ipsos confugiendum fuit, unde, alterius cujusdam vatis Asteriæ jussu et oraculo, profectos olim memorant,

Fragrantis Deli cives, sacrosque ministros.

5 Lycurgum, hercle, putem, neque nutriculam habuisse, neque seniorum in consessu versatum unquam fuisse: nam et ab istis, et ab illa quoque non
6 modo plura, sed etiam majoris sapientiæ plena didicisset. Quanquam addes, opinor, aliquid, si clarius abs te quidpiam Lycurgus flagitarit. Equidem, si aliis, uti par est, imperantibus, alii vicissim, uti par est, obsequentur, id non jam illi seniorum consessui totum assignabo: proinde Lycurgum obtestabor, uti bono animo esse velit, si quam abs te reipub. constituendæ rationem accipere, Spartamque secum referre potuerit.

7 Semita se longo duplex discrimine findit,
Altera honoratas fert libertatis ad sedes,

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

ἡ δ' ἐπὶ δουλείας φευκτὸν δόμον ἡμερίοισι·
καὶ τὴν μὲν διά τ' ἀνδροσύνης ἱερῆς θ' ὁμονοίας
[132] ἔστι περᾶν, ἣν δὴ λαοῖς ἡγεῖσθε κέλευθον·
τὴν δὲ διὰ στυγερῆς ἔριδος καὶ ἀνάλκιδος ἄτης
εἰσαφικάνουσι...

8 τὴν δὲ πεφυλάχθαι. Μάλιστα ἀνδρείους εἶναι κελεύεις· p. 224 τοῦτο μὲν καὶ παρὰ τῶν δειλῶν πολλάκις ἠκούσαμεν· ἀλλὰ καὶ ὁμόφρονας· τοῦτο οὐ παρὰ τῶν σοφῶν μόνων, ἀλλ' ἤδη καὶ παρ' αὐτῶν τῶν στασιαζόντων. Ὥστε τούτου μὲν τοῦ
9 παρεγγυήματος ἀφίεμέν σε. Καί τοι μάντις ὤν, οὐκ ἔγνως ἡμᾶς πολλάκις καὶ παρὰ πολλῶν εἰληφότας αὐτὸ, οὔτε τῆς δάφνης ἐμφαγόντων, οὔτε τὸ Κασταλίας ὕδωρ πιόντων, οὐδ'
10 ἐπὶ σοφίᾳ τὴν ὀφρὺν ποτε ἀνασπασάντων; Λέγ' οὖν περὶ ἀνδρείας, λέγε περὶ ἐλευθερίας, λέγε περὶ ὁμοφροσύνης, τίνα b τρόπον ἐγγίνεται ταῦτα πόλει, καὶ μὴ ἡμᾶς τοὺς οὐκ εἰδότας κέλευε ἡγεῖσθαι τοῖς λαοῖς τῆς κελεύθου ταύτης, ἀλλ' αὐτὸς ἡγοῦ. Καλὴ μὲν γάρ, ἀλλ' ἄπορος ἡμῖν καὶ φοβερά.

d 7. φευκτὸν] φυκτὸν A.H. qui mox οἰμερίοισι. 9. ἱερῆς θ'] θ' om. A.H. 11. πέραν] περὶ A.H. περᾶν D. Vigeri marg. Mox δεῖ ἴσ. pro δὴ Vigeri marg. Tum vulg. ἡγεῖσθαι. 13. ἔριδος om. A.H. mox ἐσάτης pro ἄτης.

p. 224. 3. ὁμοφρονεῖν] ὁμόφρονας A.H. ὁμοφρονεῖς B. τοῦτο om. C.F.G. 3. μόνων] μόνον B.C.H. 6. παρεγγυήματος] παρελλήματος B. παραγγέλματος D. ἀφίεμεν σε] ἀφιέμενος A. ἐφιέμενος H. 7. ἔγνως] ἀνέγνως D. 10 ἀνασπασάντων] ἀναπετασάντων H. 11. λέγ' οὖν] λέγω A.H. ἀνδρίας λέγε] ἀνδρείας λέγω A. ἀνδρείας B.C. λέγω item H. 12. λέγε] λέγω A.H. Tum B. statim addit περὶ ἐλευθερίας. b. μὴ om. D. 2. ἡμᾶς τοὺς] ἡμᾶς ὡς A.S.V. τοὺς om. H. 4. μὲν γὰρ] γὰρ om. A.H. ἡμῖν om. D.

Altera servitii tectum illætabile pandit:
Illam vis animi, et sacro concordia gressu
Trajiciet, quam tu populis monstrare memento:
Hanc lis dira aperit, tristique ignavia vultu.

8 quam diligenter caveri jubes. Tu fortitudinem in primis civibus commendatam esse vis: id persæpe nobis occinere ipsi quoque meticulosi solent. Consensionem addis animorum: id vero non tantum a sapientibus, sed etiam ab iis quos mutuæ dissensiones agunt, inculcatur. Quare hujus
9 quidem præcepti caussa, per nos quiescas licet. Itane vero? Qui te vatem prædicas, ne id quidem intelligis, quam sæpe multi nobis istuc ipsum ingesserint, qui tamen neque laurum comederant, neque Castaliam
10 aquam biberant, neque sapientiæ nomine supercilium adduxerant? Quin tu autem de fortitudine, de libertate, de concordia disseris, quemadmodum ista civitatibus præsidia comparentur? Desine hoc nobis imponere, uti quam ipsimet ignoramus, eam populis viam præeamus. Præi tu ipse: nam recta illa quidem, sed obscura nobis ac formidanda est.

Τούτοις προστίθησι λέγων,

29 Σὺ δὲ καὶ περὶ γάμου ἕτοιμος λέγειν, c

ΟΙΝΟ-ΜΑΟΥ

"Αργεος ἱπποβότου πῶλον λάβε κυανοχαίτου.

2 Περὶ δὲ παίδων,

'Ηετίων, οὔ τίς σε τίει πολύτιτον ἐόντα·
Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον.

3 Περὶ δὲ ἀποικίας,

Στέλλ' ἐπὶ χρυσείους ἄνδρας πολυεθνέα λαὸν,
ὤμοις μὲν χαλκὸν προφέρων, χερσὶν δὲ σίδηρον. d

4 Περὶ δὲ κενῆς δόξης,

Γαίης μὲν πάσης τὸ Πελασγικὸν οὖδας ἄμεινον·
ἵπποι Θρηΐκιαι, Λακεδαιμόνιαι δὲ γυναῖκες,
ἄνδρες θ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς 'Αρεθούσης.

5 Καί μοι δοκεῖς οὐδὲν τῶν τερατοσκόπων καλουμένων κρείττων εἶναι, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀγυρτῶν καὶ σοφιστῶν. 'Αλλὰ

c 2. "Αργεος ἱπποβότου] "Αργος ἐς ἱππόβοτον A.H. κυανοχαίτην] κυανοχαίτου A.C.D.F.G.H. κοιανοχαίτου B. 4. περὶ δὲ] καὶ περὶ A.H. 5. 'Ηετίων οὔ τις σε τίει] ἠαιτίων οὗτός ἐστιν εἰ A. 'H. αὐτός ἐστὶν εἰ πολύτιτον ἐόντο H. αἴ αἴ τί ων οὔ τις B.C. αἴ αἴ τίων D.F.G. 6. Λάβδα κύει] λαυδακίδη D.F.G. κύει] κούει A.H. qui mox δωλονπροοχον pro δ' ὀλοοίτροχον. In B. λαυδοκ^{δ} pro Λάβδα κ. In C. λαυδακίδη. 8. χρυσίους] χρυσείους C.D.F.G. Vigeri marg. Mox λαῶν A. d 6. θρηΐκιαι] θρήικειαι A. 8. ἄνδρες om. D. 10. δοκεῖς] δοκεῖ A.H. Mox τερασκόπων B. καλουμένων om. F. 11. κρείττων] κρεῖττον A.

Quibus deinceps ista subdit:

29 Enimvero dignus etiam es, quem de nuptiis præcipientem audiamus,

Cæruleum pullum Argos equis tibi nobile mittat.

2 Itemque de liberis,

Eetio, justos nemo tibi reddit honores.
Labda uterum gestat, fœtum enixura nefandum.

3 Tum de coloniis,

Auratam ad gentem densos transmitte colonos,
Æs humeris, manibus ferrum importare memento.

4 Rursus de vana gloria,

Nobilitate omnes terra anteit una Pelasgûm,
Thraces equi, clara mulier Lacedæmone nata,
Virque bibens, Arethusa, tuo de gurgite lymphas.

5 Ac mihi quidem nihilo tu, aut iis quos prodigiorum interpretes vocant, aut reliquorum circulatorum ac sophistarum turba melior videris. Quan-

τῶν μὲν οὐδὲν ἔγωγε ἐθαύμασα, εἰ μισθοῦ τραχηλίζουσι· ΟΙΝΟΜΑΟΥ
σοῦ δὲ τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀνθρώπων, εἰ μισθοῦ τραχηλίζον- p. 225
6 ται. Εἶθ' ὁ μὲν Σωκράτης ἐκεῖνος οὐδέτερον ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα, πότερον γαμήσει ἢ μή, ἀλλ' ὅτι μετανοήσει ἀμφότερα· πρὸς δὲ τὸν ἐπιθυμοῦντα παίδων, οὐκ εὖ ἔφη αὐτὸν ποιήσειν, ὃς ἐάσας ἐπιχειρεῖν ὅπως, εἴ οἱ παῖδες γένοιντο, ἄριστα αὐτοῖς χρῷτο, τούτου μὲν οὐδένα λόγον ἐποιήσατο, αὐτὸ δὲ μόνον ἐσκοπεῖτο, πῶς ἂν αὐτῷ γένοιντο.
7 Ἑτέρου δὲ ἀποδημεῖν ἐγνωκότος διὰ τὸ κακῶς ἔχειν αὐτὸν οἴκοι, οὐκ ἔφη ὀρθῶς αὐτὸν βουλεύεσθαι· τὴν μὲν γὰρ πατρίδα αὐτόθι ἀπολιπὼν ἄπεισι, τὴν δὲ ἀμαθίαν μεθ' ἑαυτοῦ ἄγων, b
ἥ τις αὐτὸν καὶ τοῖς ἐκεῖ δυσαρεστεῖν ποιήσει καθάπερ καὶ τοῖς ἐνθάδε. Καὶ οὐχ ὁπότε ἠρωτᾶτο μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόκλητος ἐπὶ τὰς τοιάσδε συνουσίας ἰών.

30 Εἴκοσι τὰς πρὸ κυνός, καὶ εἴκοσι τὰς μετέπειτα, c
οἴκῳ ἐνὶ σκιερῷ Διονύσῳ χρῆσθαι ἰατρῷ.

d 12. οὐδὲν ἔγωγε] ἔγωγε οὐδὲν A.H. οὐδὲν om. F.

p. 225. 1. τραχηλίζονται] τραχηλίζουσι A.H.V. 3. πότερα] πότερον A.H. γαμήσει] γαμήσοι C.D.F.G. 4. μετανοήσει] μετανθήσει A.H. 5. ποιήσειν] ποιῆσαι H. 6. εἰ οἱ] οἱ om. B.C.D.F.G. 9. ἂν αὐτῷ] ἂν om. A.H. 10. ἔχειν] ἔχειν αὐτὸν A.H. 11. βουλεύεσθαι] βούλεσθαι A.B.H. αὐτὸν om. C.F.G. et mox γὰρ om. C.F.G. b. ἑαυτοῦ] αὐτοῦ A. καὶ τοῖς om. A.H. ἐν τοῖς C.F.G. 2. καὶ om. E. 3. ἠρωτᾶτο] ἠρωτάτω H. 4. τὰς τοιάσδε] τῆς τοιᾶσδε B.C.F.G. μιᾶς τοιασδε D. τὰς τοιαύτας H. c. πρὸ κυνὸς] πρὸς κ. B.C.D.F.G. 3. χρῆσθε] χρῆσθαι B.C.F.G.H.

quam hoc hominum genus, alios etiam pretio in errorem ac fraudem præcipites agere, minus equidem miror: at te, qui deus es, hominesque
6 cæteros pretio ab iis præcipites agi, id vero vehementer admiror. Cæterum eodem plane modo bonus ille Socrates, quærenti, uxoremne duceret, neutram in partem respondit; sed tantum, utrumlibet feceris, inquit, te pœnitebit. Alteri liberorum cupido, recte ac prudenter facturum negavit, dum neglectis rationibus iis, quibus optime liberos, si quos aliquando susciperet, educare posset, eaque prorsus cogitatione missa, unum id ageret, quemad-
7 modum liberos susciperet. Alteri, qui quod male domi haberetur, alio migrare statuerat, sanum id esse consilium negavit, quod cum suo patriam loco relinqueret, tum suam secum efferret stultitiam, quæ non minorem sibi apud alios, quam apud suos offensionem ac molestiam crearet. Neque vero tantum ubi consuleretur, sed etiam ultro ac sponte hoc congressionum genus expetens, egregia nobis effudit oracula.

30 Viginti ante dies, totidem postquam extitit ardens
Sirius, umbrosa medicus sit Bacchus in æde.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ ᾿Αθηναίοις ὑπὸ καύματος ἐνοχλουμένοις, ἰατρικὸν, ἀλλ᾿ οὐ μαντικόν.

2 Ἐργῖνε Κλυμένοιο πάϊ Πρεσβωνϊάδαο,
ὄψ᾿ ἦλθες γενεὴν διζήμενος· ἀλλὰ καὶ ἔμπης
[133] ἱστοβοῆϊ γέροντι νέαν ποτίβαλλε κορώνην. d

Γέροντι νέαν συνοικεῖν, εἰ παίδων ἐπιθυμεῖ, οὐ μάντεως οὐδὲ τοῦτο, ἀλλὰ φύσιν ἐπισταμένου. ᾿Αλλ᾿ ἡ ἐπιθυμία τοὺς βλάκας ἐξίστησι.

31 Διόπερ σοι καὶ νάρθηκα παραινῶ ἐπ᾿ αὐτοὺς λαμβάνειν, εἰ μὴ πείθοις μανθάνειν ἀντὶ τῶν καταπτύστων ἐρωτημάτων ἄξιόν τι τοῦ θειοῦ φοιτητηρίου· ἢ ᾿Αντιόχῳ τῷ Παρίῳ ἀπο- p. 226
βαλόντι τὴν οὐσίαν ἐν πολιτικῇ φλυαρίᾳ, καὶ ὑπὸ λύπης ἥκοντι πρός σε, λέγειν,

᾿Αντίοχ᾿ εἰς Θάσον ἐλθὲ, καὶ οἴκει εὐκλέα νῆσον·

ὃς ἐκείνως ἂν μᾶλλον ὤνατο, ἀκούσας,

᾿Αντίοχ᾿ εἰς νοῦν ἐλθὲ, καὶ ἐν πενίᾳ μὴ ὀδύρου.

c 6. Ἐργῖνε—πρεσβωνϊάδαο] εἴργειν—πρεσβιάδαο A. πρεσβεινιάδαο D. εἴργειν—περσηϊάδαο H. d. ἱστοβοῆϊ] ἱστοβοεῖ B.C.D. νέαν ποτίβαλλε κορώνην] νεα συνεκειλε κορώνη A.H. ν. ποτιβάλλετο κούρην B. 2. συνοικεῖν] συνοικίζειν Valckenær. Diatr. Eurip. p. 275. 4. ἐπιθυμία] ἐπιτυχία B.C.D.F.G.S.V. 8. σοι] συ A.H. 9. αὐτοῖς D. 10. καταπτύστων] κατὰ πύστων B. κατὰ πτύστων H.

p. 226. 1. ᾿Αντιόχῳ] ᾿Αρχιλόχῳ hic et infra Holsten. ad Steph. Byz. p. 133. 2. οὐσίαν] θυσίαν A.H. πολιτ.] τῇ πολιτ. F. 4. λέγειν] λέγεις A.H. 5. οἴκοι .. εὐκλεᾶ D. 7. ἐκείνως ἂν μᾶλλον] ἐκεῖνος μᾶλλον ἂν H.

Sic enim Atheniensibus æstu vehementiore laborantibus cecinit, medicum utique non vatem agens.

2 O Presboniadæ Clymeni sate sanguine princeps,
Tardius, Ergine, huc sobolem petiturus adisti:
Sed veteri temone novam conjunge coronam.

Præclare. Atqui, prolis cupido seni juniorem uxorem esse ducendam, ne vatis quidem istuc est, sed cujusvis naturæ vim non ignorantis. At nimirum stolidos homines cupiditas transversos agit.

31 Quare ferula quoque, si me audis, vecordes istos excipies, nisi se, putidis hisce quæstionibus abjectis, ad rogandum aliquid divina schola dignum adduci patiantur. Quid enim Pario Antiocho, ubi civiles in nugas facultates effudisset, te vehementi cum ægritudine adeunti respondes,

I Thason Antioche, hæc tibi sit clara insula sedes.

Qui majori sane fructu ex te audiisset,

Antioche ad mentem redeas, nec te improba frangat
Pauperies.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

2 ἢ τοῖς ἥκουσι Κρητῶν·

Φαιστοῦ καὶ Τάρρας ναέται, Δίου τε πολύρρου, b
Πυθῷον κέλομαι τελέειν Φοίβοιο καθαρμὸν
εὐαγέοντας, ὅπως Κρήτην καταναιετάητε,
ὄλβον μὴ πατρίοισι νόμοις, καὶ Ζῆνα σέβοντες.

3 οἷς ἀκοῦσαι ἐκεῖνο κρεῖττον ἦν,

Λήρου καὶ μανίας ναέται, πολλοῦ θ' ἅμα τύφου, c
οἰκεῖον τελέειν κέλομαι λήροιο καθαρμὸν
εὐαγέοντας, ὅπως σοφίαν καταναιετάητε,
ὄλβον μὴ πατρίοισι νόμοις, θείοις δὲ σέβοντες.

ὡς μὴ μᾶλλον τῆς Κρήτης σὺ καθαρμοῦ προσδέῃ, Ὀρφικούς τινας ἢ Ἐπιμενιδείους καθαρμοὺς φανταζόμενος.

32 Διὰ τί δέ, ὦ σοφώτατε, Χαρίλαος καὶ Ἀρχέλαος οἱ d Λακεδαιμονίων βασιλεῖς,

a 10. *ἥκουσι*] *οἰκοῦσι* A. Mox *φεστοῦ* A.H. b. *τάρας*] *τάρνας* B. *τάρρας* Viger. *ναέται*] *νάετε* A. qui statim *δίου πορυρύτου* cum H. In B.C. *πολλύρου*. 3. *Πυθῶον*] *Πυθῶιον* A. Tum *κελεύομαι* D. *καθαρμὸν εὐαγέοντας*] *καθ' ὅρμον εὐαγέοντες* A. *καθόρμον* H. 7. *πατρίοισι*] *πατρίῃσι* B. 10. *οἷς*] *οὓς* A.H. c. *ὄλβου*] *λήρου* A. *μήρου* H. om. F. Tum *μανίης* D.S. *ναέται*] *ναίετε* H. *θ' ἅμα*] *δ' ἄρα* H. 5. *καταναιετάητε*] *καταναίετε* A.H. Supra H. *καθορμὸν εὐαγέοντες*. 7. *πατρίοισι*] *πατρίῃσι* B. *μοι* pro *μὴ* F. 9. *ὡς μὴ*] *εἰ μὴ* B.D. *καθαρμοῦ προσδέῃ*] *καθ' ὅρμον* A.H. sine *προσδ.* 10. *ἐπιμενιδείους καθαρμοὺς*] *ἐπιμενιδίους καθ' ὅρμους* A.H. —*ιδίους* B.C.D.F.G. d 4. *Λακεδαιμονίων*] *Λακεδαιμόνιοι* H.

2 Quid porro Cretensium legatis?

Qui Phæstum ac Tarrham incolitis Diumque marinis
Fluctibus obsessum, Pythoa piacula Phœbi
Sunt ritu servanda suo, sancteque cavendum,
Ne Creta in patria, patriis Ditique Jovique
Legibus antiquos deinceps reddatis honores.

3 Quos longe utilius cum hoc responso dimisisses,

Quos nummi, cæcusque furor, fastusque superbus
Occupat, insanæ curare piacula mentis
Vos jubeo, ut sanctos melior sapientia cives
Accipiat, nec jam patriæ qua moribus itur,
Legibus at sacris opibus studeatis et auro.

Ac vide sis, ne tu potius quam Creta lustratione indigeas, qui Orphicas tibi nescio quas, aut Epimenideas lustrationes fingis.

32 Cur autem, o noster sapiens, Charilaum et Archelaum Lacedæmoniorum reges,

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Εἴ κεν ἐπικτήτου μοίρης λάχος Ἀπόλλωνι
ἥμισυ δάσσωνται, πολὺ λώϊον ἔσσεται αὐτοῖς;

Ποίῳ δὲ καὶ ἄλλῳ λέγεις Ἀπόλλωνι; Οὐ γὰρ δὴ αὐτῷ σοι, ὦ ἀναίσχυντε μάντι, ὡς μή τίς σοι αὐτῷ ἐπιπλήξειεν, ἅτε κακῶς οὕτω συνδιαιρουμένῳ τοῖς λῃσταῖς. p. 227

2 Ταῦτα μὲν οὖν ὧδε ἐχέτω. Φέρε δὲ, τούτοις προσθῶμεν καὶ δι' ὧν αὖθις ὁ Ἀπόλλων θαυμάζει τὸν Ἀρχίλοχον, ἄνδρα παντοίαις κατὰ γυναικῶν αἰσχρορρημοσύναις καὶ ἀρρητολογίαις, ἃς οὐδ' ἀκοῦσαί τις σώφρων ἀνὴρ ὑπομείνειεν, ἐν τοῖς οἰκείοις ποιήμασι κεχρημένον· καὶ τὸν Εὐριπίδην τῆς μὲν Σωκράτους διατριβῆς καὶ φιλοσοφίας ἐκπεσόντα, εἰσέτι δὲ καὶ νῦν ἐπὶ τῆς θυμέλης τραγῳδούμενον· καὶ Ὅμηρον ἐπὶ τούτοις, ὃν ὁ γενναῖος Πλάτων ἐξωθεῖ τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας, ὡς κατ' b οὐδὲν ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔσχατα τοὺς νέους λυμαι-

d. 6. ἐπικτήτου] ἐπικτίτου C. 8. δάσωνται] δάσσωνται A. δάσονται B.D. δάσανται C. δάσσονται H. 9. αὐτοῖς—γὰρ δὴ om. B.C.F. 10. λέγεις Ἀπόλλωνι] Ἀπόλλωνι λέγεις H. 11. τούτῳ σοι αὐτῷ ὦ] αὐτῷ σοι ὦ B.C.F.G. ὦ om. H. τοῦτό σοι Viger. Cum Steph. consentiunt D.E.H. ὡς] ὃς A. 12. ἅτε] τε A.H. qui mox om. οὕτω.

p. 227. 2. δὲ] δὲ νῦν F. 3. Ἀπόλλων λέγει κατὰ γυναικῶν αἰσχρορημοσύνας A.H. 6. τις] οὐδείτις H. ὑπομείνειεν] ὑπομείνοιεν B. 10. θυμέλης] θυμέλλης B. 11. ὃν ὁ] ἂν ὁ H. b 2. ὠφέλιμον] ὠφελίμων C.D. καὶ τὰ] καὶ om. A.H. 3. λυμαινόμενον] λυμαινομένων B.C. Viger.

Si partem in quæstus ab utroque vocetur Apollo
Dimidiam, longe sors lætior inde sequetur ?

Quem tu porro alium Apollinem loqueris ? Nec enim istuc profecto tibi ipsi emendicas, vates impudentissime, ne quis tibi nefariam cum latronibus prædæ societatem exprobraret. Sed de his hactenus.

2 Addamus vero, quæ summam in Archilochi commendationem effundit, hominis ejusmodi, qui opera sua omni adversus mulieres obscœnitate verborum impleverit, quam ne audire quidem homo verecundus possit : necnon Euripidis, qui cum a Socratis disciplina et institutis excidit, tum in scena passim hodieque tragœdorum ore jactatur. Homeri præterea, quem nobilis ille Plato reipublicæ suæ finibus ejectum voluit, non modo quod usui esse nulli posset, verum etiam quod ea scripsisset carmina, quibus extrema pernicies ado-

νομένων λόγων ποιητὴν γεγενημένον. Ἐφʼ οἷς πάλιν ὁ προδηλωθεὶς τὸν χρησμῳδὸν θεὸν ὧδέ πως σκώπτει·

33 Ἀθάνατός σοι παῖς καὶ ἀοίδιμος, ὦ Τελεσίκλεις, c OINO-MAOY
ἔσσετʼ ἐν ἀνθρώποις.

Ὁ δὲ παῖς ἦν Ἀρχίλοχος.

2 Ἔσται σοι κοῦρος Μνησαρχίδη, ὅν τινα πάντες
ἄνθρωποι τίσουσι, καὶ ἐς κλέος ἐσθλὸν ὀρούσει,
καὶ στεφέων ἱερῶν γλυκερὴν χάριν ἀμφιβαλεῖται. d

3 Ὁ δὲ κοῦρος ἦν Εὐριπίδης. Ὅμηρος δέ,

Σοὶ ζωὴ δοιὰς μοίρας λάχεν, ἡ μὲν ἀμαυρῶν
ἠελίων δισσῶν, ἡ δʼ ἀθανάτοις ἰσόμοιρος,
ζῶν καὶ ἀποφθίμενος.

Καὶ διὰ ταῦτα ἤκουεν,

Ὄλβιε καὶ δύσδαιμον, ἔφυς γὰρ ἐπʼ ἀμφοτέροισι.

4 Λέγει δὲ οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλά τις διατεινάμενός ποτε, ὅτι αὐτὸν οὐ χρὴ

b 3. γεγενημένον] γενόμενον B.C.D.F.G. 4. χρησμῳδὸν] χρησμὸν C.F.G. Mox σκόπτει A. c 4. ἀνθρώποις] οὐρανίοισιν B. οὐρανοῖσιν C.D.F.G. 6. ἔσται] ἔπι B. Tum κοῦρος παῖς A.B.C.D.F.G.H. Deinde μνησαρχήδι C. μνησταρχίδη D. d. γλυκερὴν] γλυκέρων A. γλυκερῶν H. γλυκέων S.V. 3. Ὅμηρος] Ὁμήρῳ A.H. 4. ζωῆs] ζωὴ A. σὺ ζωὴ H. ἡ μὲν] ὁ μὲν B. 6. ἀθανάτοις] ἀθάνατος A.H. Tum ἰσόμοιρον H. Vid. Plutarch. de Vit. Hom. I. c. 4. 10. δυσδαίμων D. qui infra διατεινόμενος.

lescentibus crearetur. Itaque fatidicum illum deum hac iterum Œnomaus oratione traducit.

33 Immortalis erit tibi filius, o Telesicles,
Æternumque cani dignus.

Filius iste Archilochus erat.

2 Te Mnesarche manet summo cumulandus honore
Filius, ac meritæ summa ad fastigia laudis
Conscendens, lætas sacro ex certamine palmas
Auferet.

3 Euripides autem ille erat. Homerus vero is, quem sic alloquitur,

Est tibi sors vitæ duplex: geminum altera solem
Obscurum dabit, immortalibus altera junget.
Vivens, extinctusque simul.

Atque ob eam caussam ex eodem audivit,

Felix, infelixque simul, qui natus utrique es.

4 Cæterum non jam homo, sed alius quispiam constanter asseverat, eum, deus quod esset, miserorum hominum curam omnem abjicere oportere.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Ἀνθρώπων θεὸν ὄντα δυηπαθέων ἀλεγίζειν.

Ἄγε οὖν, ὦ θεὲ, μὴ περιΐδῃς μηδ' ἡμᾶς. Ἐπιθυμοῦμεν γὰρ, εἰ p. 228
[134] μή τι ἀδικοῦμεν, οἱ μὲν κλέους ἐσθλοῦ, οἱ δὲ στεφάνων ἱερῶν,
5 οἱ δὲ πρὸς θεοὺς ἰσομοιρίας, οἱ δὲ αὐτῆς ἀθανασίας. Τί
ποτ' οὖν ἦν τοῦτο, δι' ὅ σοι Ἀρχίλοχος ἔδοξεν ἄξιος εἶναι
τοῦ οὐρανοῦ; Μὴ φθονήσῃς, ὦ φιλανθρωπότατε θεῶν, μηδ'
ἄλλοις ἀνθρώποις τῆς ἄνω ὁδοῦ. Τί πράττειν κελεύεις ἡμᾶς;
Ἦ δηλαδὴ τὰ Ἀρχιλόχου, εἰ μέλλοιμεν ἄξιοι φανεῖσθαι τῆς
6 ὑμετέρας ἑστίας; Λοιδορῆσαι μὲν πικρῶς τὰς οὐκ ἐθελού- b
σας ἡμῖν γαμεῖσθαι, ἅψασθαι δὲ καὶ τῶν κιναίδων, ἐπειδὴ
τῶν ἄλλων πονηρῶν πολὺ πονηρότεροί εἰσι· οὐχὶ δίχα μέ-
τρου, αὕτη γὰρ διάλεκτος καὶ θεῶν, ὥσπερ οὖν καὶ θείων
7 ἀνδρῶν, ὥσπερ Ἀρχιλόχου. Καὶ οὐδὲν ἴσως θαυμαστόν.
Διὰ γὰρ τὴν ἐν τούτοις ὑπεροχὴν, εὖ μὲν οἶκος οἰκεῖται, εὖ δὲ
ἰδιώτης βίος, πόλεις δὲ ὁμοφρόνως, καὶ ἔθνη εὐνόμως συνε-

d 13. ἀνθρώπων] ἄνθρωπον A. ὄντα addit B. ult. δυσπαθέων] δύη παθέων A.H. ἀλεγίζειν] ἀλφίζειν B. ἄγε] ἄγε δὴ B.C.D.F.G. p. 228. 3. κλέους] κλέος H. ἱερῶν om. F. 5. οὖν ἦν] ἦν οὖν A.H. qui statim om. τοῦτο. δι' ὅ σοι] δ' ὅσοι C. διόσοι H. 6. φθονήσῃς] φθονέσῃς A. φθονήσας D. 8. ἀνθρώποις om. B. 9. τὰ Ἀρχ.] τὸ Ἀρχιλ. C.F.G. 10. μέλλοιμεν] μέλοιμεν A. Mox ἡμετέρας D.F. b. λοιδορῆσαι] λοιδορεῖσθαι C.G. Mox οὖν A.H. add. post μέν. 3. ἐπειδὴ] ἐπεὶ δὲ (ἡ) A. ἐπὶ δὲ H. πολὺ] πολλοὶ H. 4. καὶ οὐχὶ δίχα μέτρου] οὐχὶ δὲ ἀλλὰ μέτρου A. οὐχὶ δὲ ἀλλ' ἀμέτρου H. καὶ om. B.C.D.F.G. 6. ὥσπερ οὖν] οὖν ὥσπερ H. ἀρχιλόχου] ἢ ἀρχ. A. ἢ Ἀρχ. H. 8. οἰκεῖται] οἰκεῖον C. 9. πόλεις] πόλις A.H. 10. συνεστᾶσιν] συνιστᾶσιν A.H.

Age vero, o qui te deum venditas? ne tu nos quidem aspernere? Nam
expetimus ipsi quoque, modo ne quid peccemus, alii decus eximium,
alii coronas sacras, alii deorum communionem ac societatem, alii de-
5 nique ipsammet immortalitatem. Quid igitur illud erat, quamobrem
Archilochum cœlo dignum putares? Ne cæteris hominibus, o deo-
rum humanissime, hoc in cœlum iter invideas. Quid a nobis tandem
exigis? Opinor, ut Archilochi vestigiis insistamus, si tuis digni penatibus
6 videri cupiamus. Acerbis nempe conviciis lacerandæ nobis mulieres, quæ
conjugium nostrum repudiarint: mordendi quoque pueri meritorii, cum
longe improbos omnes improbitate ac flagitio superent. Verum id utique
versu faciendum erit, quod ea sit uti deorum, sic divinorum hominum,
7 qualis Archilochus fuit, propria et peculiaris oratio. Neque id fortasse
mirum. Nam et familiarum scilicet, privatæque vitæ rationes, et rerum-
publicarum concordia, optimisque legibus constituta populorum integritas,

OINO-
MAOY

8 στᾶσιν. Οὐκ ἀπεικότως ἄρα σοι καὶ Μουσῶν θεράπων
ἔδοξεν εἶναι, καὶ ὁ φονεὺς αὐτοῦ οὐκ ἄξιος εἶναι τῆς πρὸς c
ὑμᾶς τοὺς θεοὺς εἰσόδου, οὐδὲ τῆς παρ' ὑμῶν φωνῆς, ἄνδρα
9 φωνάεντα ἀποκτείνας. Οὔκουν ἄδικος ἡ πρὸς τὸν Ἀρχίαν
ἀπειλὴ, οὐδ' ἄκαιρος ἡ Πυθία τιμωροῦσα Ἀρχιλόχῳ τῷ
πάλαι νεκρῷ, καὶ κελεύουσα ἐξιέναι τοῦ ναοῦ τὸν ἐναγῆ·
10 Μουσάων γὰρ ἀπέκτεινε θεράποντα. Οὔκουν ἔμοιγ' ἐφάνης,
ἐπαμύνων τῷ ποιητῇ, ἀπρεπὴς εἶναι· ἐμεμνήμην γὰρ καὶ τοῦ
ἑτέρου ποιητοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν τοῦ Εὐριπίδου στεφάνων· καί d
τοι ἀπορῶν, καὶ ἀκοῦσαι ἐπιθυμῶν, οὐχ ὅτι ἐστεφανοῦτο,
ἀλλὰ πῶς ἦν τὰ στέφη ταῦτα ἱερά· οὐδ' ὅτι αὐτοῦ κλέος
11 ὄρουσεν, ἀλλὰ πῶς ἐσθλὸν ἦν τοῦτο. Ἐκροταλίζετο μὲν
γὰρ ἐν τοῖς ὄχλοις, οἶδα· καὶ τυράννοις ἤρεσκε, καὶ τοῦτο
οἶδα· καὶ ἔργον ἐπετήδευεν, ἐφ' ᾧ οὐχ ὅπως αὐτὸς ἐθαυμά-
ζετο ὁ ἐραστὴς, ἀλλ' ἤδη καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων πόλις, ὅτι
12 μόνη τραγῳδοὺς ἤνεγκεν. Εἰ μὲν οὖν ὁ κρότος ἱκανὸς κριτὴς

b 10. ἀπεικότως] ἀπεικότερον C. c. τῆς om. D. Tum ἡμᾶς F. et mox ἡμῶν. 3. φονέα ὄντα] φωνάεντα A.H. Vigeri marg. φονάεντα E. 4. οὐδ'] τοῦ δ' H. ἄκαιρος] ἄκερος A. 5. τῷ Ἀρχ.] τῷ om. A.B.C.D. F.G.H. 6. κελεύσας] κελεύουσα B.C.F.G. κελεύσουσα D. κελεύσασα Viger. 8. οὐκοῦν—ἂν οἶμαι om. B. γ' ἐφάνης] γε φάνης A. ἐπαμύνων] ἐπαμῦναι A.H. 9. ἀπρεπὴς] ἀτερπὴς C.F.G. 10. ἱερῶν τοῦ] ἱερῶν που H. d 4. ὄρουσαν] ὄρουσεν A.C.D.F.G. 5. μὲν γὰρ] μὲν om. C.D.F. 7. ἐπετήδευεν] ἐπετήδευσεν H. αὐτὸς om. F.G. 8. τῶν Ἀθ. ἡ] ἡ τῶν Ἀθ. A.C.D.F.G. 10. εἰ μὲν] ὅτι μὲν A.H. κρότος] κρόνος C.

8 hujus potissimum artis excellentia continetur. Itaque nec illum sine caussa
pro Musarum cliente habuisti, et illius interfectorem vestro, hoc est divino,
congressu et voce prorsus indignum putasti, qui virum usque adeo
9 vocalem interfecerat. Ergo nec injustæ fuerunt in Archiam minæ, nec
importuna Pythia, quæ et Archilochum pridem licet extinctum ulcisce-
retur, et templo excedere impium ac nefarium hominem juberet. Quippe,
10 Musarum enim clientem occiderat. Ergo neque mihi absurde facere visus
es, dum te poetæ vindicem præstitisti. Nam et alterius mihi poetæ, et
sacrarum Euripidis coronarum in mentem venit. Tametsi dubitem inter-
dum, eoque libenter, non jam coronatum eum fuisse, sed quamobrem
sacræ ejus coronæ dicantur, neque partum ab eo decus esse, sed quorsum
11 eximium decus illud appelletur, audierim. Homini enimvero turba plau-
debat; satis hoc novi: tyrannis idem placebat; ne istuc quidem ignoro:
atque ejusmodi artem factitabat, quæ non amatori suo tantum, sed Athenis
etiam ipsis admirationem conciliaret, utpote quæ tragœdos una omnium
12 tulisset. Si ergo vel iste plausus, vel instructa in arce mensa, idonei sunt

ΟΙΝΟ-ΜΑΟΥ

καὶ ἡ ἐν ἀκροπόλει τράπεζα, οὐδὲν ἔτι λέγω, βλέπων ἐν ἀκροπόλει δειπνοῦντα τὸν Εὐριπίδην, καὶ τὸν Ἀθηναίων ἅμα καὶ τὸν Μακεδόνων δῆμον ἐπιψοφοῦντα· εἰ δὲ καὶ δίχα τούτων ἐστί τις καὶ θεῶν ψῆφος, καὶ αὕτη πιστὴ, καὶ οὐχ ἥττων τῆς τῶν τυράννων, οὐδὲ τῆς τῶν ὄχλων, φέρε, φράσον ἡμῖν, ἐπὶ τίνι τῶν καλῶν ἠνέγκατε ὑμεῖς οἱ θεοὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ p. 229
Εὐριπίδου ψῆφον, ἵνα σπεύσωμεν καὶ διώξωμεν τὸν οὐρανὸν
13 κατὰ πόδας τῶν ὑμετέρων ἐπαίνων. Οὐ γὰρ δὴ οὔκ εἰσι καὶ νῦν ἕτοιμοι κωμῳδεῖσθαι καὶ Σαβαῖοι καὶ Λυκάμβαι, πρός δέ γε τὸ τραγῳδεῖσθαι οὐκ ἂν οὐδὲ νῦν ἐνσταίη οὔτε ὁ Θυέστης, οὔτε ὁ Οἰδίπους, οὔτε ὁ Φινεὺς ἐκεῖνος· οὐδ᾽ ἂν, οἶμαι, φθονήσαιεν οὐδενὶ ἐπιθυμοῦντι φιλίας τῆς τῶν θεῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἄν μοι δοκῶσιν ἐκεῖνοι, εἰ ᾔσθοντο ὅτι ἔσοιτό τις Εὐριπίδης, ἀνὴρ ἐπὶ τῷ διασκευάσαι αὐτοὺς γενόμενος θεοφιλὴς, b
ἀμελῆσαι ἂν τῶν κακῶν ἐκείνων, καὶ οὐκ ἐπὶ τὰ κρείττονα

d 13. τὸν Ἀθην.—τὸν Μακεδ.] τῶν Ἀθ.—τῶν Μακεδ. H. 14. εἰ δὲ] ἡ δὲ A. qui mox om. καὶ ante θεῶν, et sic F.G. 15. αὐτοπιστὴ] αὕτη πιστὴ A.C.D.F.G.H. 16. ἥττων] ἧττον A.C.H.

p. 229. 1. ὑμεῖς] καὶ ὑμεῖς D.F.G. 3. ὑμετέρων] ἡμετέρων C.F.G. Tum πόνων A.H.S.V. pro ἐπαίνων. 5. σαβαῖοι] σαζαῖοι C.F.G. 7. ἐνσταίη] ἔσται ἡ A.H. 8. φινεὺς] φινὲς C. 9. φθονήσαιεν] φθονέσαιεν A.H. φθονήσειεν C.F.G. καὶ μοι φθον. B. 10. τῆς θείων] τῆς τῶν θεῶν A.B.C.D.F.G.H.S.V. 11. εἰ ᾔσθοντο om. A.H. b. ἐπὶ τῷ] ἐπὶ τὸ H. διασκευάσαι] διασκεδάσαι A.H. 2. τῶν κακῶν ἐκείνων] ἐκείνων τῶν κακῶν B.C.F.G.H. 3. καὶ οὐκ] οὐκ om. A.H. οὐκ suprascript. καὶ D. τὰ κρείττονα] τὸ κρ. Vigeri margo. τὸ τὰ κρ. Toup.

hoc in genere arbitri, nihil addo: novi enim et in arce Euripidem cœnasse, et Atheniensium atque Macedonum plausu celebratum eundem fuisse. Sin autem aliquod præterea deorum suffragium accesserit, quod utique et fide per sese dignum, nec tyrannorum saltem aut multitudinis opinione levius esse debeat: age sis, prome tandem nobis, ecquid illud fuerit tam præclarum, quod hanc a numinum consessu Euripidis commendationem et prædicationem expresserit: uti nos quoque magnis in cœlum passibus per impressa vestris quasi laudibus vestigia,
13 contendamus. Nec enim ullos amplius hoc tempore vel Sabæos, vel Lycambas habemus, comœdiæ salibus dicteriisque pungendos. Nec ullus jam nobis ad tragœdiæ gravitatem, aut Thyestes occurrit, aut Œdipus, aut ille quondam Phineus. Quin etiam ne illi quidem, opinor, mortalium ulli divinam expetenti amicitiam invidissent: imo si quendam olim Euripidem futurum suspicari licuisset, qui egregia divinorum facinorum enarratione deorum benevolentiam et amorem impetraret; et suas ipsi calamitates ac scelera neglexissent, nec ad saniora sese consilia, sed ad scribendos versus

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

14 φρονεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μετροποιεῖν τραπέσθαι· καὶ τῶν ἔμπροσθεν ἀνθρώπων εἰ τὰ ὀνόματα ὄγκου πλήρη ἤκουον, χρῆσθαι τούτοις εἰς τὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁδοιπορίαν, ἵν' ἐλθόντες καθέζοιντο ἐν τῷ Ὀλύμπῳ μετὰ τῶν πυκτῶν, ἐν τῇ τοῦ Διὸς αὐλῇ. Ταῦτα γὰρ λέγει ὁ ἐν Δελφοῖς ποιητής.
15 Φέρε καὶ τὴν Ὁμήρου τοῦ ὀλβίου ἴδωμεν ἐρώτησιν, ἣν τὸν θεὸν ἐρωτᾷ· ἦπου γάρ τις οὐρανία ἦν, καὶ ἱκανὴ τὸν θεὸν c ἐκκαλέσασθαι· οὐ γὰρ ἂν οὕτω ῥᾳδίως ὁ θεὸς ὄλβιον μὲν ἐπεφώνησεν, ἐπὶ δὲ τῷ ὀλβίῳ ῥῆσιν ἀπένειμε·

Πατρίδα δίζηαι· μητρὶς δέ τοι, οὐ πατρίς ἐστι·
Μίνωος δ' ἀπὸ γῆς, οὔτε σχεδὸν, οὔτ' ἀπὸ τηλοῦ,
ἐν τῇ σοι μοῖρ' ἐστὶ τελευτῆσαι βιότοιο,
[135] εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώσσης παίδων (μὴ) γνῷς (ἐπακούσας)
ἀξύνετον πολλοῖσι λόγοις εἰρημένον (ὕμνον). d

b 4. μετροποιεῖν τραπ.] μέτρον ποιεῖν τρέπ. A.H. καὶ τῶν] καὶ om. F. 6. πλήρη] πλήρης A.H. Tum ἤκουεν B.D. ἤκουε F.G. 7. τὸν οὐρ.] τὸν om. D.F.G. 8. καθέζοιντο] καθίζοιντο A.H.S.V. πυκτῶν] πεκτῶν B. 10. Ὁμήρου τοῦ ὀλβίου] ὀλβίου Ὁμήρου D. 11. ἣν τὸν] ἣν καὶ τὸν F. εἰ τὸν H. c. ἱκανὴ τὸν θεὸν] τὸν θεὸν om. H. 2. ἂν οὕτω] οὕτως F. ῥᾳδίως om. D. 3. ὁ θεὸς om. A.H. 5. μητρὶς —πατρὶς] μὴ πρὸς—πατρὸς H. 6. Plutarch. vit. Homer. c. 4. ed. Wyttenb. Μητρόπολις ἐν νήσῳ ἀπὸ Κρήτης εὐρείης, Μίνωος γαίης οὔτε σχεδὸν οὔτ' ἀπὸ τηλοῦ. Ἐν τῇ σῇ μοῖρα τελευτῆσαι βιότοιο, Εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώττης παίδων μὴ γνῷς ἐπακούσας Δυσξύνετον σκολιοῖσι λόγοις εἰρημένον ὕμνον. 7. γῆς] γῆς ἐστὶν A.H. 8. τηλοῦ] πηλοῦ C. ἀπατηλοῦ H. 9. ἐν γῇ σοι μοῖρ'] ἐν τοῖσι μόρσιμόν A.H. 10. γλώσσης] γλώττης C.F.G. Pro γνῷς παίδων dedi παίδων μὴ γνῷς et ἐπακούσας et ὕμνον cum Plutarcho.

14 contulissent. Ita si quæ forte hominum superioris ævi nomina superbiæ fastusque plena audiissent, iis quoque celebrandis viam sibi in cœlum munire voluissent; ut eo demum perducti, cum pugilibus in Olympo, atque in ipsa Jovis aula considerent. Nam id etiam Delphicus vates
15 aliquando cecinit. Jam qua de re quoque Homerus ille beatulus deum consulat, audiamus. Cœleste profecto quiddam fuerit, atque ad evocandum alliciendumque numen idoneum: secus, nunquam vel eum deus tam facile beatum prædicasset, vel ei tanquam beato quod sequitur responsum edidisset,

De patria quæris: tibi matria, non patria ulla est:
Non prope, non itidem procul a Minoide terra:
Inque solo fatum est te finem imponere vitæ,
Postquam ænigma novum puerorum audiveris ore,
Pluribus implexum verbis.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

16 Δεινὸν γάρ, ὦ σοφώτατε ἀνδρῶν, μᾶλλον δὲ θεῶν, εἰ μήτε ὅπου τῆς γῆς ἐξέθορε τῆς μητρὸς εἰδείη ὄλβιος, μήτε ὅπου καταμύσας κείσεται. Ἐγὼ δὲ καὶ ᾤμην ἴσον εἶναι, Ὅμηρόν τε ὄντα περὶ τούτων προσιέναι τῷ θεῷ, καὶ ἕνα τῶν κανθάρων, καὶ τὸν θεὸν μὴ μᾶλλον ἂν Ὁμήρῳ ἀφηγήσασθαι περὶ
17 τοιούτων ἀγνοημάτων ἢ κανθάρῳ. Οἷον εἰ καὶ κάνθαρός τις γεννηθεὶς οὐκ ἐνεβίωσε οὐδ᾽ ἐνεγήρασεν ἐν ἐκείνῃ τῇ κοπρίᾳ, ἀλλ᾽ ἐχθρῷ ἀνέμῳ περιέτυχε, καὶ κανθαρίῳ δαίμονι σκληρῷ, ὃς αὐτὸν μετέωρον ἄρας βίᾳ ἀπήνεγκεν ἐπί τινα ἄλλην γῆν, καὶ ἄλλην κοπρίαν, κἄπειτα ἐλθὼν εἰς Δελφοὺς ἀνηρώτα ἥ τις ἄρα ποτὲ αὐτῷ ἦν ἡ πατρῴα κοπρία, καὶ ἥτις αὐτὸν γῆ p. 230
δέξεται ἀποθανόντα.

Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν ποιητῶν.

34 Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνους ποιητὰς ἤδη δὲ καὶ πύκτας καὶ ἀθλητὰς ὁ θαυμάσιος θεὸς διὰ τῶν οἰκείων χρησμῶν b

d 2. σοφώτατε] σοφώτατοι B.C F.G. 3. ὅποι] ὅπου A.H.S.V. ὁ ποιητὴς C. 4. εἰδείη] εἰδῇ A. εἴ δ᾽ εἶ F. εἰ δὴ ὁ H. Tum ὁ ὄλβιος B.C.F.G. Mox καταμήσας D. 6. προσιέναι] προσιόντα C.F.G. 8. τοιούτων] τοιῶν H. 9. κανθάρῳ] κανθάρων A.H. Supra ἀνοημάτων F. εἰ καὶ] καὶ om. A.H. 10. ἐνεβίω] ἐνεβίωσεν A.H.S.V. 12. κανθαρίῳ] κανθάρῳ A.H. 14. ἄλλην κοπρίαν] ἄλλην om. H. 15. ἐλθὼν] ἑκὼν F. ἀνηρώτα ἥ τις] ἂν ἠρῶτα εἴ τις H.

p. 230. 1. ἦν] ἂν ἦν A.H. ἦν αὐτῷ B.C.G. αὐτῷ om. F. πατρῴα] πατρία D. 2. ἥτις αὐτὸν] εἴτις ἂν αὐτὸν H. γῆ om. B.C.D.F.G. 7. μόνον] μόνους A.B.C.D.F.G.H.

16 Indignum enim videbatur, scilicet, o virorum, imo deorum sapientissime, beatum istum, aut ubi terrarum maternis e visceribus exiliisset, aut ubi demum clausis morte oculis jaceret, ignorare. Mihi vero, ut Homerus ea de re oraculum consulens, scarabæo persimilis, ita deus Homero non aliter harum in rerum ignoratione, quam scarabæo cuidam respondere
17 visus est. Perinde nimirum, ut scarabæus si nequaquam eodem in stercore, unde natus primum fuerit, aut viveret, aut consenesceret, sed infesti venti, aut dæmonis alicujus scarabæorum generi exitialis impetu, aliam in regionem, atque aliud in stercus sublimis raperetur: isque postea Delphico ex oraculo quæreret, quodnam paternum sibi stercus fuisset, atque ubi denique mortuus conquiesceret.

Ac de poetis hactenus.

34 Et quoniam non poetas solum, sed ipsos etiam pugiles atque athletas, deorum in numero suis oraculis deus egregius collocavit,

ἐξεθέωσεν, εἰκότως μοι δοκεῖ καὶ ταῦτα ἀπελέγχειν ὁ δεδηλωμένος τούτοις τοῖς ῥήμασιν·

2 Ὦ εἴδως ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης, OINOMAOY
καὶ κωφοῦ ξυνιεὶς, καὶ μὴ λαλέοντος ἀκούων.

Εἴθε ὤφελες τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ἀγνοεῖν, ἐκεῖνο δὲ εἰδέναι, ὅτι ἡ πυκτικὴ τῆς λακτιστικῆς οὐδὲν διαφέρει, ἵν' ἢ καὶ τοὺς ὄνους ἀπηθανάτους, ἢ μηδὲ Κλεομήδην πύκτην Ἀστυπαλαιέα, λέγων οὕτως·

Ὕστατος Ἡρώων Κλεομήδης Ἀστυπαλαιεὺς, c
ὃν θυσίαις τιμᾶθ' ὡς οὐκ ἔτι θνητὸν ἐόντα.

3 Διὰ τί γὰρ, ὦ πάτριε τῶν Ἑλλήνων ἐξηγητὰ, ὥς σε καλεῖ Πλάτων, ἐθέωσας τὸν ἄνδρα τοῦτον; Ἢ ὅτι Ὀλυμπιάσι πληγῇ μιᾷ πατάξας τὸν ἀνταγωνιστὴν ἀνέῳξε τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, καὶ ἐμβαλὼν τὴν χεῖρα ἐλάβετο τοῦ πνεύμονος;
4 Ἄπολλον, ἀξιοθέου ἔργου· ἢ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι προσ-

b 2. δοκεῖ] δοκῶ C.F.G. 3. τοῖς ῥήμασιν] γράμμασιν A.H.S.V. 4. τ' ἀριθμὸν] τὸν ἀρ. A.H. 7. εἴθε ὤφελες] εἰ θεοφιλὲς A.H. πάντα ἀγνοεῖν] ἀγνοεῖν πάντα H. 8. λακτικῆς] λακτιστικῆς A.S.V. 9. καὶ τοὺς] κατὰ τοὺς F. 10. πύκτην] πέκτην B. Tum ἀστυπαλέα A.H. ἀστυπαλαία D. c. ὕστατος] καὶ ὕστ. B.C.F.G. Κλεομήδης] Κλεομίδης B. Tum ἀστυπαλεὺς A.H. ἀστυπαλαιδὰς C. 2. τιμᾶθ'] τιμα A.H. τιμᾶσθ' D. Mox ὄντα B.C.F. γ' ὄντα D. 4. πάτριε] πατριαὶ A.H. 6. ἢ ὅτι—πυκτικὴ, ἵνα om. B. 7. τὴν] τε τὴν F.G. 8. ἐλάβετο] ἔλαβε H. qui mox Ἀπόλλων. 10. προτιμηθεὶς] προστιμωθεὶς C.D.F.G.

præclare quoque meo quidem judicio hoc ejus factum laudatus scriptor hunc in modum coarguit.

2 Qui pelagi fines, numerumque jacentis arenæ,
Et muti sensus cognosti, audisque silentem.

Utinam vero ista nescires omnia, hoc unum scires, nihil pugilatum inter et calcitrationem interesse, uti vel asinos etiam immortalitate donares, vel ne Cleomedem quidem ipsum, Astypalæensem pugilem donares hoc disticho, v. Pausan. VI. 9, 3.

Ultimus Herοum Cleomedes Astypalensis,
Jam sacrum a vobis ferat immortalis honorem.

3 Cur enim, o indigena Græcarum religionum interpres, (sic enim te Plato vocat) hominem tu istum consecrasti? An quod in Olympico certamine adversarium uno ictu non solum afflixerit, sed etiam patefacto latere pulmonem ejus immissa manu abstraxerit? Dignum enimvero deo facinus, o Apollo! An præterea quod irrogatam sibi ea de caussa qua- Plato Rep. IV. p. 427.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

τιμηθεὶς τεσσάρων ταλάντων ζημίαν ἐπὶ τούτῳ οὐχ ὑπέστη, d
ἀλλ' ὑπ' ἀχθηδόνος καὶ βαρυθυμίας ἐνήρεισε τὸν θυμὸν τοῖς
ἐν τῷ διδασκαλείῳ παισὶ, τὸν κίονα ὑφελκύσας, ὃς ἀνεῖχε τὴν
στέγην; Ἆρ', ὦ θεοποιὲ, διὰ ταῦθ' ὑμῖν ὁ Κλεομήδης τιμη-
5 τέος ἐστίν; Ἦ κἀκεῖνο προσθήσεις, τὸ ἕτερον δεῖγμα τῆς
ἐκείνου ἀνδρείας ἅμα καὶ θεοφιλίας, ὅτι δὴ ἐμβὰς εἰς ἱερὸν
κιβώτιον, καὶ τὸ πῶμα ἐπαγόμενος, ἄληπτος ἐγένετο τοῖς
διώκουσι, πειρωμένοις αὐτὸν ἐξελκύσαι; Ὦ Κλεόμηδες, ἆρα
ἥρως οὐκ ἔτι θνητὸς, οἷα τὰ μηχανήματα ὑπὲρ ἀθανασίας ἐξεῦ-
6 ρες. Ἤισθοντο γοῦν εὐθέως οἱ θεοὶ τῆς ἀγαθουργίας, καὶ
ἀνηρείψαντό σε· ὥσπερ οἱ τοῦ Ὁμήρου τὸν Γανυμήδην· p. 231
ἀλλὰ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ κάλλει, σὲ δὲ ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ, καὶ τῆς
7 ἰσχύος τῇ χρήσει τῇ ἀγαθῇ. Εἴθε οὖν, ὦ μάντι, ὡς ἔφην,
ἐάσας τὴν ψάμμον καὶ τὴν ἅλμην, ἀντ' αὐτῶν ἐξέμαθες, ὁπό-
σου ἄξιόν ἐστιν ἡ πυκτικὴ, ἵνα καὶ τοὺς πύκτας ὄνους θεοὺς

c 11. ταλάντων om. A.H. mox ἐπὶ τούτῳ A.F.G. cum Vigeri marg. ἐπὶ τοῦτο D.E.H. d 2. βαρυθυμίας] βαρυμυθίας H. 3. διδασκαλείῳ] διδασκαλίῳ A.C.H. ὑφελκύσας] ἐφελκύσας A. ἐφελήνσας H. 5. ὑμῖν] ἡμῖν F.H. τιμητέος ἐστίν] τιμᾶται C.F.G. 6. προσθήσεις] προσθήσης D. προσθείσης F. 7. ἀνδρίας] ἀνδρείας A.C.F. Tum θεοφιλείας C.G. 8. ἐπαγαγόμενος F.G. 11. οὐκ ἔστι] οὐκέτι D. ἔτι legendum vidit Toupius. 13. ἀγαθουργίας] ἀγαθοεργίας C.D. ἀνηρείψαντο] ἀνηρίψαντο A.H.

p. 231. ἀλλὰ τὸν μὲν om. A.H. 3. εἴτε οὖν] εἴθ' οὖν A.H. qui statim ὡς ἔφην ὦ μ.—εἴθε C. 5. αὐτῶν] αὐτῶν ἂν A. αὐτῶν εἰ H. 6. πυκτικὴ] ποιητικὴ H. ἵνα] ἵν' ᾖ A.H. Tum ὅτι καὶ τοὺς B.

tuor talentorum mulctam concoquere non potuerit, sed vi mœroris iracun-
diæque commotus, stomachum et bilem universam in puerorum, qui tum
in ludo literario versabantur, caput eruperit, succussa revulsaque columna,
quæ tectum sustinebat? Tu, inquam, o deorum architecte, Cleomedem
5 propterea divinis honoribus colendum putasti? An potius alterum hoc
adjunges cum ejusdem roboris, tum divinæ benevolentiæ monimentum:
quod cum sacram in arcam sese immisisset, adducto deinde operculo, com-
prehendi ab insequentibus, in eo extrahendo frustra laborantibus, nulla vi
potuerit? Ideone heroem tu illum, atque ex mortalium numero eximen-
dum esse vis? O Cleomedes, quibus tibi artibus immortalitatem peperisti!
6 Sensere dii quippe continuo pulchri facinoris excellentiam, teque illico, ut
bona quondam Homeri numina Ganymedem, in cœlum rapuere: nisi
quod ille forma ac specie, tu robore, usuque roboris egregio placuisti.
7 Utinam ergo, bone vates, quod ante dicebam, arena marique præter-
missis, quo sit habendus in numero pugilatus interea didicisses. Nimirum

ΟΙΝΟ-ΜΑΟΥ

ἐνόμιζες, καὶ τοὺς ὀνάγρους τῶν θεῶν τοὺς ἀρίστους· καὶ ἦν ἄν τι οἰκεῖον λόγιον ἐπ' ἀποθανόντι ὀνάγρῳ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τῷ σῷ πύκτῃ,

Ἔξοχος ἀθανάτων ὄνος ἄγριος, οὐ Κλεομήδης,
ὃν θυσίαις τιμᾶθ' ὡς οὐκ ἔτι θνητὸν ἐόντα. b

8 Μὴ γὰρ δὴ θαυμάσῃς, εἰ καὶ ὄναγρος ἐπιδικάσεται ἀθανασίας, ἱκανῶς τὰ θεῖα παρεσκευασμένος· καὶ ἀκούσας μὴ ἀνασχέσθαι ἀλλ' ἀπειλῆσαι καὶ αὐτὸν τὸν Κλεομήδην πατάξας εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν, καὶ οὐκ ἐπιτρέψειν αὐτῷ εἰς τὸν
[136] οὐρανὸν ἀναβῆναι.
9 Εἶναι γὰρ αὐτοῦ ἀξιώτερος αὐτῶν τῶν θείων δώρων, ἅτε μήτε αὐτῷ μόνῳ ἕτοιμος ὢν μάχεσθαι, κἂν εἰ σιδηροῖς χρῷτο τοῖς ἱμᾶσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ Θασίῳ πύκτῃ ἅμα ἀμφοτέροις, ὑπὲρ οὗ τοῦ ἀνδριάντος ἐχαλέπηναν οἱ c
10 θεοί, καὶ τὴν Θασίων γῆν ἄφορον εἰργάσαντο. Πιστεύομεν δὲ καὶ περὶ τούτου οὐκ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ θεῷ τῷ αὐτῷ. Ἐξ ὧν ἐγὼ καὶ πάνυ κατενόησα, ὅτι θεῖόν τι ἄρα ἦν ἐπιτήδευμα

a 8. ἦν ἄν τι] ἦν αἴτιον E. οἰκεῖον λόγιον] οἰκεῖος λόγος A.H. Tum ἐπ' ἀπ. A.B. 12. θυσίαις om. B.C.F.G. b. ἐόντα] ὄντα H. 2. γὰρ δὴ] δὴ om. C.F.G. 3. ἀθανασίας] ἀθανασία C. παρασκευασάμενος] παρεσκευασμένος A.C.D.F.G.H. παρεσκευασμένον S. 4. ἀνασχέσθαι] ἀνέχεσθαι E. ἴσ. ἀνέξεται Vigeri marg. qui mox ἴσ. ἀπειλήσει. 5. Κλεομήδην] Κλεομήδη B.C. Viger. Κλεομήδην D.F.G. 7. ἐπιτρέψειν] ἐπιτρέψει A.H. 8. ἀξιώτερος αὐτῶν] ἀξιώτερον A.H. 9. ὢν] ἂν B. 11. ἅμα] ἅμα καὶ D. c 4. θεῷ] τῷ θεῷ A.H. 5. θεῖόν τι] τι om. B. θ. ἦν τι ἄρα H.

Asinum tam immortalitate dignum esse, quam pugilem.

et deos quoque pugiles asinos, et onagros abs te deorum strenuissimos haberemus. Extaret etiam in demortui onagri verius, quam in pugilis tui laudem proprium hoc et singulare oraculum,

Maximus hic onager superûm, non jam Cleomedes,
Divinum a vobis ferat immortalis honorem.

8 Neque vero mirum tibi videatur, quod immortalitatem sibi onager suo quasi jure vindicaret, tam belle rebus opibusque divinis instructus: quodque ubi vestro de consilio aliquid inaudisset, impatiens injuriæ, futurum minaretur, uti Cleomedem ipsum in voraginem calcibus contusum deji-
9 ceret, nec illum unquam in cœlum conscendere pateretur: sibi enim justius quam ipsi divina illa munera deberi contenderet, quippe qui non cum eo solum, tametsi ferreis cæstibus uteretur, verum et cum altero simul pugile Thasio pugnare posset: illo, inquam, Thasio, cujus ob
10 statuam commoti gravius superi, uti fidem non homo nescio quis, sed idem ipse deus facit, Thasiorum olim agrum sterilitate damnarunt. Ex quibus nunc demum intelligo, divinum plane aliquid esse pugilatum: id

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

ἡ πυκτική, τοὺς δὲ πολλοὺς καὶ οἰομένους εἶναι σοφοὺς ἐλελήθει· ἵν' ἀφέμενοι τοῦ καλοὶ κἀγαθοὶ εἶναι, ἤσκουν τὰ τοῦ Θασίου πύκτου· ᾧ ἀθανασίαν μὲν, ὥσπερ Κλεομήδει, οὐκ
11 ἔδωκαν, ἐφίλησαν δὲ μεγάλως οἱ θεοί. Οὕτω καὶ ὁ χάλκεος αὐτοῦ ἀνδριὰς ἔδειξέ τι ὑπὲρ τὰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἰκόνας, ἐπικατενεχθεὶς τῷ μαστιγοῦντι ἐχθρῷ, κατά τινα, ὡς d
12 ἔοικε, δαιμονίαν μέριμναν. Ἀλλ' οἱ ἄφρονες Θάσιοι, καὶ θείων ἄπειροι πραγμάτων, ἠγανάκτησάν τε καὶ ἄγος ἐπεκάλεσαν τῷ ἀνδριάντι, καὶ δίκην εἰσεπράξαντο, καὶ καταδῦσαι
13 ἐτόλμησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Οὐ μὴν διέφυγόν γε οἱ Θάσιοι, ἀλλ' οἱ θεοὶ ἔδειξαν ἡλίκον κακὸν ὑπ' αὐτῶν ἐτολμήθη, λιμὸν ἐπιπέμψαντες τὸν τῆς θείας δίκης διάκονον, ὃς ἐδίδαξε μόλις αὐτοὺς τὰ τῶν θεῶν βουλεύματα, ὅ τε φιλανθρωπότατος θεῶν σὺ τῷ οἰκείῳ τρόπῳ τὴν βοήθειαν αὐτοῖς ἔπεμψας, λέγων,

Εἰς πάτρην φυγάδας κατάγων Δήμητραν ἀμήσεις. p. 232

14 Ἀλλ' οἱ ἀβέλτεροι πάλιν τοὺς φεύγοντας ἀνθρώπους ᾤοντο

c 7. ἵν' ἀφέμενοι] ἵνα φαμένου A.H. 8. αὐτὰ] τὰ A.B.C.D.E F.G.H. 9. ἀθανασίαν] ἀθανασίας A.H. 10. ἔδωκαν] ἔδοσαν C.F.G. 12. εἰκόνας] οἰκόνας B. d 3. πραγμάτων] δογμάτων B.C.D.F.G. 4. τε καὶ] τε om. A.H. ἐπεκάλεσαν] ἀπεκάλεσαν B.F.G. 7. διέφυγον] κατέφυγον B.D. Tum τε οἱ F. 8. ἐδίδαξαν] ἔδειξαν A.H. 9. τὸν τῆς] τὴν τῆς B.C.D.F.G. 10. ἐδίδαξε] ἐξεδίδαξε B.F.G. 12. σὺ τῷ] σὺν τῷ A. ult. ἔπεμψας] ἐπιπέμψας A.H.

quod videre nunquam, vel eorum qui se sapientes vulgo prædicabant, plerique potuere. Secus, omissis illi profecto honesti rectique studiis, ad Thasii pugilis imitationem adhæsissent. Nam ut eum superi, quemadmodum Cleomedem, immortalitate non donarint, præcipuo tamen amore
Pausan. VI. 11. 11 prosequuti sunt. Usque adeo singulare quiddam, supra cæterorum hominum imagines, æneum ejus simulacrum ostendit, cum in caput inimici, a quo tum flagello pulsabatur, repente cecidit, non sine divino, uti visum
12 est, consilio. At enimvero vecordes Thasii, et in rebus divinis peregrini, casum iniquo ferre animo, piaculi simulacrum arcessere, pœnas repetere,
13 postremo in mare projicere. Frustra, nihil enim egerunt: imo, quam sese gravi scelere obstrinxissent, fame postmodum justitiæ divinæ administra eorum in regionem immissa superi docuere. Quanquam vix illi etiam tum divinam agnoscere voluntatem potuerunt. Itaque tu ille deorum humanissimus opem more tuo consulentibus tulisti, hoc versiculo,

Redde modo exulibus patriam, Ceres ampla metetur.

14 Hic nempe non minus stolidi, revocandos exules non alios esse quam

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

ὅτι δεῖ αὐτοὺς κατακαλεῖν· κακῶς εἰδότες. Τί γὰρ δὴ καὶ μέλει τοῖς ἀφιλανθρωποτάτοις θεοῖς ἀνθρώπων κατακαλουμένων, ὅσονπερ ἀνδριάντων; Ἀμέλει οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ὠφελήθη ἡ γῆ ὥστε παύσασθαι νοσοῦσα, εἰ μὴ τῶν σοφῶν καὶ ἐπισταμένων τις τὸν θεῖον νοῦν συνῆκε φυγάδα εἶναι τὸν καταπεποντωμένον ἀνδριάντα. Καὶ ἦν οὕτως. Ἅμα γὰρ ἀνεστάθη, καὶ εὐθὺς ἡ μὲν γῆ ἀνέθαλλεν, οἱ δὲ ἐκόμων Δήμη- b

15 τρι λοιπόν. Πῶς οὖν οὐ τεκμήρια ταῦτά εἰσιν ἐναργῆ τῆς θεοπρεποῦς ἀθλητικῆς, ὅτι ἐστὶ θεοτίμητος; Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ πεντάθλου ἀνδριάντι ὑβρισμένῳ ἐμήνισαν οἱ θεοί, καὶ Λοκροὶ ἐπείνησαν διὰ τοῦτο, ὥσπερ Θάσιοι, ἕως αὐτοὺς ἰάσατο λόγιον σὸν ἔχον οὕτως,

Ἐν τιμῇ τὸν ἄτιμον ἔχων, τότε γαῖαν ἀρώσεις.

16 Οὐδὲ γὰρ Λοκροὶ ᾔσθοντο θείας διανοίας πρότερον, ἤ σε αὐτοῖς τούτου πρόξενον γενέσθαι. Ἀλλ' Εὐθυκλέα τὸν πέν- c

p. 232. 5. δὴ] δεῖ B. ἀφιλανθρωποτάτοις] φιλανθρώποις B.C.D.E.F.G. Supra μέλλει D.H. 7. ὅσον] ὅσῳ B.C.D.F.G.H. 8. τούτῳ] τούτων A.H. ἀμέλει—παρά σου om. B. 10. τὶς τὸν] τις τῶν H. qui infra τῶν καταπεποντωμένων ἀνδριάντων H. 12. ἀνεστάθη] ἀνεσπάσθη H. ἀνέθαλλεν] ἀνέθαλεν A.C.F.G.H. b. ἐκώμων] ἐκόμων C.D.H. ἐκόμων ἐπὶ Toup. λοιπόν. Πῶς οὖν] πῶς οὖν λοιπόν H. 2. ταῦτά εἰσιν] εἰσὶ ταῦτ' F.G. 7. σὸν om. A. 8. ἄτιμον] ἀτίμητον A.H. γαῖαν ἀρόσεις] γὰρ ἀνάρρωσις A.H. ἀρώσεις Viger. ἀρόσεις D. 10. οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ A.D.F.G.H. διανοιᾶς θείας] θείας διαν. A.C.D.F.G. 11. ἤ σε αὐτοῖς] ἧς ἑαυτοῖς A. ἤ σε—πρότερον om. H. τούτου πρόξενον] τοῦτο πρότερον A.

homines putabant. Insulae vero: quid enim diis immanissimis tantum curæ sint homines ab exilio revocandi, quantum imagines restituendæ? Ergo nihilo postea meliore solo uti, nihil usquam vi morbi remittente: donec solertior quispiam, acutius de superûm mente conjiciens, exulis nomine demersam illam statuam intelligi declarasset. Et vere. Nam simulatque suo reposita loco fuit, germinare terra continuo, Thasiique

15 deinceps agrorum ubertate gliscere ac luxuriare cœperunt. Quis hæc porro non pro certissimis argumentis habeat, quam jure ac merito divini honores divinæ athletarum vi et industriæ debeantur? Nam et propter alterius quinquertionis statuam alias violatam exarsere dii, nec minore Locri propterea quam Thasii fame laborarunt, donec tu quoque hoc responso calamitatem levares,

Redde decus læso; seges ampla sequetur aratrum.

16 Nec enim divinum iis consilium subolere ante potuit, quam ejus te velut interpretem ac sequestrem habuissent. Quippe Euthyclem illi quinquer-

Euthycles quinquertio.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

καὶ ἡ ἐν ἀκροπόλει τράπεζα, οὐδὲν ἔτι λέγω, βλέπων ἐν ἀκροπόλει δειπνοῦντα τὸν Εὐριπίδην, καὶ τὸν Ἀθηναίων ἅμα καὶ τὸν Μακεδόνων δῆμον ἐπιψοφοῦντα· εἰ δὲ καὶ δίχα τούτων ἐστί τις καὶ θεῶν ψῆφος, καὶ αὕτη πιστὴ, καὶ οὐχ ἥττων τῆς τῶν τυράννων, οὐδὲ τῆς τῶν ὄχλων, φέρε, φράσον ἡμῖν, ἐπὶ τίνι τῶν καλῶν ἠνέγκατε ὑμεῖς οἱ θεοὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ p. 229 Εὐριπίδου ψῆφον, ἵνα σπεύσωμεν καὶ διώξωμεν τὸν οὐρανὸν 13 κατὰ πόδας τῶν ὑμετέρων ἐπαίνων. Οὐ γὰρ δὴ οὐκ εἰσι καὶ νῦν ἕτοιμοι κωμῳδεῖσθαι καὶ Σαβαῖοι καὶ Λυκάμβαι, πρός δέ γε τὸ τραγῳδεῖσθαι οὐκ ἂν οὐδὲ νῦν ἐνσταίη οὔτε ὁ Θυέστης, οὔτε ὁ Οἰδίπους, οὔτε ὁ Φινεὺς ἐκεῖνος· οὐδ' ἂν, οἶμαι, φθονήσαιεν οὐδενὶ ἐπιθυμοῦντι φιλίας τῆς τῶν θεῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἄν μοι δοκῶσιν ἐκεῖνοι, εἰ ᾔσθοντο ὅτι ἔσοιτό τις Εὐριπίδης, ἀνὴρ ἐπὶ τῷ διασκευάσαι αὐτοὺς γενόμενος θεοφιλής, b ἀμελῆσαι ἂν τῶν κακῶν ἐκείνων, καὶ οὐκ ἐπὶ τὰ κρείττονα

d 13. τὸν Ἀθην.—τὸν Μακεδ.] τῶν Ἀθ.—τῶν Μακεδ. H. 14. εἰ δὲ] ἡ δὲ A. qui mox om. καὶ ante θεῶν, et sic F.G. 15. αὐτοπιστὴ] αὕτη πιστὴ A.C.D.F.G.H. 16. ἥττων] ἧττον A.C.H.

p. 229. 1. ὑμεῖς] καὶ ὑμεῖς D.F.G. 3. ὑμετέρων] ἡμετέρων C.F.G. Tum πόνων A.H.S.V. pro ἐπαίνων. 5. σαβαῖοι] σαζαῖοι C.F.G. 7. ἐνσταίη] ἔσται ἢ A.H. 8. φινεὺς] φινὲς C. 9. φθονήσαιεν] φθονέσαιεν A.H. φθονήσειεν C.F.G. καὶ μοι φθον. B. 10. τῆς θείων] τῆς τῶν θεῶν A.B.C.D.F.G.H.S.V. 11. εἰ ᾔσθοντο om. A.H. b. ἐπὶ τῷ] ἐπὶ τὸ H. διασκευάσαι] διασκεδάσαι A.H. 2. τῶν κακῶν ἐκείνων] ἐκείνων τῶν κακῶν B.C.F.G.H. 3. καὶ οὐκ] οὐκ om. A.H. οὐκ suprascript. καὶ D. τὰ κρείττονα] τὸ κρ. Vigeri margo. τὸ τὰ κρ. Toup.

hoc in genere arbitri, nihil addo: novi enim et in arce Euripidem cœnasse, et Atheniensium atque Macedonum plausu celebratum eundem fuisse. Sin autem aliquod præterea deorum suffragium accesserit, quod utique et fide per sese dignum, nec tyrannorum saltem aut multitudinis opinione levius esse debeat: age sis, prome tandem nobis, ecquid illud fuerit tam præclarum, quod hanc a numinum consessu Euripidis commendationem et prædicationem expresserit: uti nos quoque magnis in cœlum passibus per impressa vestris quasi laudibus vestigia, 13 contendamus. Nec enim ullos amplius hoc tempore vel Sabæos, vel Lycambas habemus, comœdiæ salibus dicteriisque pungendos. Nec ullus jam nobis ad tragœdiæ gravitatem, aut Thyestes occurrit, aut Œdipus, aut ille quondam Phineus. Quin etiam ne illi quidem, opinor, mortalium ulli divinam expetenti amicitiam invidissent: imo si quendam olim Euripidem futurum suspicari licuisset, qui egregia divinorum facinorum enarratione deorum benevolentiam et amorem impetraret; et suas ipsi calamitates ac scelera neglexissent, nec ad saniora sese consilia, sed ad scribendos versus

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

14 φρονεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μετροποιεῖν τραπέσθαι· καὶ τῶν ἔμπροσθεν ἀνθρώπων εἰ τὰ ὀνόματα ὄγκου πλήρη ἤκουον, χρῆσθαι τούτοις εἰς τὴν πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁδοιπορίαν, ἵν' ἐλθόντες καθέζοιντο ἐν τῷ Ὀλύμπῳ μετὰ τῶν πυκτῶν, ἐν τῇ τοῦ Διὸς αὐλῇ. Ταῦτα γὰρ λέγει ὁ ἐν Δελφοῖς ποιητής.

15 Φέρε καὶ τὴν Ὁμήρου τοῦ ὀλβίου ἴδωμεν ἐρώτησιν, ἣν τὸν θεὸν ἐρωτᾷ· ἦπου γάρ τις οὐρανία ἦν, καὶ ἱκανὴ τὸν θεὸν c ἐκκαλέσασθαι· οὐ γὰρ ἂν οὕτω ῥᾳδίως ὁ θεὸς ὄλβιον μὲν ἐπεφώνησεν, ἐπὶ δὲ τῷ ὀλβίῳ ῥῆσιν ἀπένειμε·

Πατρίδα δίζηαι· μητρὶς δέ τοι, οὐ πατρίς ἐστι·
Μίνωος δ' ἀπὸ γῆς, οὔτε σχεδὸν, οὔτ' ἀπὸ τηλοῦ,
ἐν τῇ σοι μοῖρ' ἐστὶ τελευτῆσαι βιότοιο,
[135] εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώσσης παίδων (μὴ) γνῷς (ἐπακούσας)
ἀξύνετον πολλοῖσι λόγοις εἰρημένον (ὕμνον). d

b 4. μετροποιεῖν τραπ.] μέτρον ποιεῖν τρέπ. A.H. καὶ τῶν] καὶ om. F. 6. πλήρη] πλήρης A.H. Tum ἤκουεν B.D. ἤκουε F.G. 7. τὸν οὐρ.] τὸν om. D.F.G. 8. καθέζοιντο] καθίζοιντο A.H.S.V. πυκτῶν] πεκτῶν B. 10. Ὁμήρου τοῦ ὀλβίου] ὀλβίου Ὁμήρου D. 11. ἣν τὸν] ἣν καὶ τὸν F. εἰ τὸν H. c. ἱκανὴ τὸν θεὸν] τὸν θεὸν om. H. 2. ἂν οὕτω] οὕτως F. ῥᾳδίως om. D. 3. ὁ θεὸς om. A.H. 5. μητρὶς—πατρὶς] μὴ πρὸς—πατρὸς H. 6. Plutarch. vit. Homer. c. 4. ed. Wyttenb. Μητρόπολις ἐν νήσῳ ἀπὸ Κρήτης εὑρείης, Μίνωος γαίης οὔτε σχεδὸν οὔτ' ἀπὸ τηλοῦ. Ἐν τῇ σῇ μοῖρα τελευτῆσαι βιότοιο, Εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώττης παίδων μὴ γνῷς ἐπακούσας Δυσξύνετον σκολιοῖσι λόγοις εἰρημένον ὕμνον. 7. γῆς] γῆς ἐστὶν A.H. 8. τηλοῦ] πηλοῦ C. ἀπατηλοῦ H. 9. ἐν γῇ σοι μοῖρ'] ἐν τοῖσι μόρσιμόν A.H. 10. γλώσσης] γλώττης C.F.G. Pro γνῷς παίδων dedi παίδων μὴ γνῷς et ἐπακούσας et ὕμνον cum Plutarcho.

14 contulissent. Ita si quæ forte hominum superioris ævi nomina superbiæ fastusque plena audiissent, iis quoque celebrandis viam sibi in cœlum munire voluissent; ut eo demum perducti, cum pugilibus in Olympo, atque in ipsa Jovis aula considerent. Nam id etiam Delphicus vates
15 aliquando cecinit. Jam qua de re quoque Homerus ille beatulus deum consulat, audiamus. Cœleste profecto quiddam fuerit, atque ad evocandum alliciendumque numen idoneum: secus, nunquam vel eum deus tam facile beatum prædicasset, vel ei tanquam beato quod sequitur responsum edidisset,

De patria quæris: tibi matria, non patria ulla est:
Non prope, non itidem procul a Minoide terra:
Inque solo fatum est te finem imponere vitæ,
Postquam ænigma novum puerorum audiveris ore,
Pluribus implexum verbis.

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

16 Δεινὸν γάρ, ὦ σοφώτατε ἀνδρῶν, μᾶλλον δὲ θεῶν, εἰ μήτε ὅπου τῆς γῆς ἐξέθορε τῆς μητρὸς εἰδείη ὄλβιος, μήτε ὅπου καταμύσας κείσεται. Ἐγὼ δὲ καὶ ᾤμην ἴσον εἶναι, Ὅμηρόν τε ὄντα περὶ τούτων προσιέναι τῷ θεῷ, καὶ ἕνα τῶν κανθάρων, καὶ τὸν θεὸν μὴ μᾶλλον ἂν Ὁμήρῳ ἀφηγήσασθαι περὶ
17 τοιούτων ἀγνοημάτων ἢ κανθάρῳ. Οἷον εἰ καὶ κάνθαρός τις γεννηθεὶς οὐκ ἐνεβίωσε οὐδ' ἐνεγήρασεν ἐν ἐκείνῃ τῇ κοπρίᾳ, ἀλλ' ἐχθρῷ ἀνέμῳ περιέτυχε, καὶ κανθαρίῳ δαίμονι σκληρῷ, ὃς αὐτὸν μετέωρον ἄρας βίᾳ ἀπήνεγκεν ἐπί τινα ἄλλην γῆν, καὶ ἄλλην κοπρίαν, κἄπειτα ἐλθὼν εἰς Δελφοὺς ἀνηρώτα ἤ τις ἄρα ποτὲ αὐτῷ ἦν ἡ πατρῴα κοπρία, καὶ ἥτις αὐτὸν γῆ p. 230
δέξεται ἀποθανόντα.

Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν ποιητῶν.

34 Ἐπεὶ δὲ οὐ μόνους ποιητὰς ἤδη δὲ καὶ πύκτας καὶ ἀθλητὰς ὁ θαυμάσιος θεὸς διὰ τῶν οἰκείων χρησμῶν b

d 2. σοφώτατε] σοφώτατοι B.C.F.G. 3. ὅποι] ὅπου A.H.S.V. ὁ ποιητὴς C. 4. εἰδείη] εἰδῇ A. εἴ δ' εἶ F. εἰ δὴ ὁ H. Tum ὁ ὄλβιος B.C.F.G. Mox καταμήσας D. 6. προσιέναι] προσιόντα C.F.G. 8. τοιούτων] τοιῶν H. 9. κανθάρῳ] κανθάρων A.H. Supra ἀνοημάτων F. εἰ καὶ] καὶ om. A.H. 10. ἐνεβίω] ἐνεβίωσεν A.H.S.V. 12. κανθαρίῳ] κανθάρῳ A.H. 14. ἄλλην κοπρίαν] ἄλλην om. H. 15. ἐλθὼν] ἑκὼν F. ἀνηρώτα ἤ τις] ἂν ἠρώτα εἴ τις H.
p. 230. 1. ἦν] ἂν ἦν A.H. ἦν αὐτῷ B.C.G. αὐτῷ om. F. πατρῴα] πατρία D. 2. ἥτις αὐτὸν] εἴτις ἂν αὐτὸν H. γῆ om. B.C.D.F.G. 7. μόνον] μόνους A.B.C.D.F.G.H.

16 Indignum enim videbatur, scilicet, o virorum, imo deorum sapientissime, beatum istum, aut ubi terrarum maternis e visceribus exiliisset, aut ubi demum clausis morte oculis jaceret, ignorare. Mihi vero, ut Homerus ea de re oraculum consulens, scarabæo persimilis, ita deus Homero non aliter harum in rerum ignoratione, quam scarabæo cuidam respondere
17 visus est. Perinde nimirum, ut scarabæus si nequaquam eodem in stercore, unde natus primum fuerit, aut viveret, aut consenesceret, sed infesti venti, aut dæmonis alicujus scarabæorum generi exitialis impetu, aliam in regionem, atque aliud in stercus sublimis raperetur: isque postea Delphico ex oraculo quæreret, quodnam paternum sibi stercus fuisset, atque ubi denique mortuus conquiesceret.

Ac de poetis hactenus.

34 Et quoniam non poetas solum, sed ipsos etiam pugiles atque athletas, deorum in numero suis oraculis deus egregius collocavit,

ἐξεθέωσεν, εἰκότως μοι δοκεῖ καὶ ταῦτα ἀπελέγχειν ὁ δεδηλωμένος τούτοις τοῖς ῥήμασιν·

2 Ὦ εἰδὼς ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης, — ΟΙΝΟΜΑΟΥ
καὶ κωφοῦ ξυνιεὶς, καὶ μὴ λαλέοντος ἀκούων.

Εἴθε ὤφελες τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ἀγνοεῖν, ἐκεῖνο δὲ εἰδέναι, ὅτι ἡ πυκτικὴ τῆς λακτιστικῆς οὐδὲν διαφέρει, ἵν' ἢ καὶ τοὺς ὄνους ἀπηθανάτους, ἢ μηδὲ Κλεομήδην πύκτην Ἀστυπαλαιέα, λέγων οὕτως·

Ὕστατος Ἡρώων Κλεομήδης Ἀστυπαλαιεύς, c
ὃν θυσίαις τιμᾶθ' ὡς οὐκ ἔτι θνητὸν ἐόντα.

3 Διὰ τί γὰρ, ὦ πάτριε τῶν Ἑλλήνων ἐξηγητὰ, ὥς σε καλεῖ
Πλάτων, ἐθέωσας τὸν ἄνδρα τοῦτον; Ἢ ὅτι Ὀλυμπιάσι
πληγῇ μιᾷ πατάξας τὸν ἀνταγωνιστὴν ἀνέῳξε τὴν πλευρὰν
αὐτοῦ, καὶ ἐμβαλὼν τὴν χεῖρα ἐλάβετο τοῦ πνεύμονος;
4 Ἄπολλον, ἀξιοθέου ἔργου· ἢ οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι προσ-

b 2. δοκεῖ] δοκῶ C.F.G. 3. τοῖς ῥήμασιν] γράμμασιν A.H.S.V. 4. τ' ἀριθμὸν] τὸν ἀρ. A.H. 7. εἴθε ὤφελες] εἰ θεοφιλὲς A.H. πάντα ἀγνοεῖν] ἀγνοεῖν πάντα H. 8. λακτικῆς] λακτιστικῆς A.S.V. 9. καὶ τοὺς] κατὰ τοὺς F. 10. πύκτην] πέκτην B. Tum ἀστυπαλέα A.H. ἀστυπαλαία D. c. ὕστατος] καὶ ὕστ. B.C.F.G. Κλεομήδης] Κλεομίδης B. Tum ἀστυπαλεὺς A.H. ἀστυπαλαιδὰς C. 2. τιμᾶθ'] τιμα A.H. τιμᾶσθ' D. Mox ὄντα B.C.F. γ' ὄντα D. 4. πάτριε] πατριαὶ A.H. 6. ἢ ὅτι—πυκτικὴ, ἵνα om. B. 7. τὴν] τε τὴν F.G. 8. ἐλάβετο] ἔλαβε H. qui mox Ἀπόλλων. 10. προτιμηθεὶς] προστιμωθεὶς C.D.F.G.

præclare quoque meo quidem judicio hoc ejus factum laudatus scriptor hunc in modum coarguit.

2 Qui pelagi fines, numerumque jacentis arenæ,
Et muti sensus cognosti, audisque silentem.

Utinam vero ista nescires omnia, hoc unum scires, nihil pugilatum inter et calcitrationem interesse, uti vel asinos etiam immortalitate donares, vel ne Cleomedem quidem ipsum, Astypalæensem pugilem donares hoc disticho, — v. Pausan. VI. 9, 3.

Ultimus Heroum Cleomedes Astypalensis,
Jam sacrum a vobis ferat immortalis honorem.

3 Cur enim, o indigena Græcarum religionum interpres, (sic enim te Plato — Plato Rep. IV. p. 427.
vocat) hominem tu istum consecrasti? An quod in Olympico certamine
adversarium uno ictu non solum afflixerit, sed etiam patefacto latere
4 pulmonem ejus immissa manu abstraxerit? Dignum enimvero deo
facinus, o Apollo! An præterea quod irrogatam sibi ea de caussa qua-

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

τιμηθεὶς τεσσάρων ταλάντων ζημίαν ἐπὶ τούτῳ οὐχ ὑπέστη, d
ἀλλ' ὑπ' ἀχθηδόνος καὶ βαρυθυμίας ἐνήρεισε τὸν θυμὸν τοῖς
ἐν τῷ διδασκαλείῳ παισὶ, τὸν κίονα ὑφελκύσας, ὃς ἀνεῖχε τὴν
στέγην; Ἆρ', ὦ θεοποιὲ, διὰ ταῦθ' ὑμῖν ὁ Κλεομήδης τιμη-
5 τέος ἐστίν; Ἢ κἀκεῖνο προσθήσεις, τὸ ἕτερον δεῖγμα τῆς
ἐκείνου ἀνδρείας ἅμα καὶ θεοφιλίας, ὅτι δὴ ἐμβὰς εἰς ἱερὸν
κιβώτιον, καὶ τὸ πῶμα ἐπαγόμενος, ἄληπτος ἐγένετο τοῖς
διώκουσι, πειρωμένοις αὐτὸν ἐξελκύσαι; Ὦ Κλεόμηδες, ἆρα
ἥρως οὐκ ἔτι θνητὸς, οἷα τὰ μηχανήματα ὑπὲρ ἀθανασίας ἐξεῦ-
6 ρες. Ἤισθοντο γοῦν εὐθέως οἱ θεοὶ τῆς ἀγαθουργίας, καὶ
ἀνηρείψαντό σε· ὥσπερ οἱ τοῦ Ὁμήρου τὸν Γανυμήδην· p. 231
ἀλλὰ τὸν μὲν ἐπὶ τῷ κάλλει, σὲ δὲ ἐπὶ τῇ ἰσχύϊ, καὶ τῆς
7 ἰσχύος τῇ χρήσει τῇ ἀγαθῇ. Εἴθε οὖν, ὦ μάντι, ὡς ἔφην,
ἐάσας τὴν ψάμμον καὶ τὴν ἅλμην, ἀντ' αὐτῶν ἐξέμαθες, ὁπό-
σου ἄξιόν ἐστιν ἡ πυκτικὴ, ἵνα καὶ τοὺς πύκτας ὄνους θεοὺς

c 11. ταλάντων om. A.H. mox ἐπὶ τούτῳ A.F.G. cum Vigeri marg. ἐπὶ τοῦτο D.E.H. d 2. βαρυθυμίας] βαρυμυθίας H. 3. διδασκαλείῳ] διδασκαλίῳ A.C.H. ὑφελκύσας] ἐφελκύσας A. ἐφελήνσας H. 5. ὑμῖν] ἡμῖν F.H. τιμητέος ἐστίν] τιμᾶται C.F.G. 6. προσθήσεις] προσθήσης D. προσθείσης F. 7. ἀνδρίας] ἀνδρείας A.C.F. Tum θεοφιλείας C.G. 8. ἐπαγαγόμενος F.G. 11. οὐκ ἔστι] οὐκέτι D. ἔτι legendum vidit Toupius. 13. ἀγαθουργίας] ἀγαθοεργίας C.D. ἀνηρείψαντο] ἀνηρίψαντο A.H.

p. 231. ἀλλὰ τὸν μὲν om. A.H. 3. εἴτε οὖν] εἴθ' οὖν A.H. qui statim ὡς ἔφην ὦ μ.—εἴθε C. 5. αὐτῶν] αὐτῶν ἂν A. αὐτῶν εἰ H. 6. πυκτικὴ] ποιητικὴ H. ἵνα] ἵν' ᾖ A.H. Tum ὅτι καὶ τοὺς B.

tuor talentorum mulctam concoquere non potuerit, sed vi mœroris iracundiæque commotus, stomachum et bilem universam in puerorum, qui tum in ludo literario versabantur, caput eruperit, succussa revulsaque columna, quæ tectum sustinebat? Tu, inquam, o deorum architecte, Cleomedem
5 propterea divinis honoribus colendum putasti? An potius alterum hoc adjunges cum ejusdem roboris, tum divinæ benevolentiæ monimentum: quod cum sacram in arcam sese immisisset, adducto deinde operculo, comprehendi ab insequentibus, in eo extrahendo frustra laborantibus, nulla vi potuerit? Ideone heroem tu illum, atque ex mortalium numero eximendum esse vis? O Cleomedes, quibus tibi artibus immortalitatem peperisti!
6 Sensere dii quippe continuo pulchri facinoris excellentiam, teque illico, ut bona quondam Homeri numina Ganymedem, in cœlum rapuere: nisi quod ille forma ac specie, tu robore, usuque roboris egregio placuisti.
7 Utinam ergo, bone vates, quod ante dicebam, arena marique prætermissis, quo sit habendus in numero pugilatus interea didicisses. Nimirum

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

ἐνόμιζες, καὶ τοὺς ὀνάγρους τῶν θεῶν τοὺς ἀρίστους· καὶ ἦν ἄν τι οἰκεῖον λόγιον ἐπ' ἀποθανόντι ὀνάγρῳ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τῷ σῷ πύκτῃ,

> Ἔξοχος ἀθανάτων ὄνος ἄγριος, οὐ Κλεομήδης,
> ὃν θυσίαις τιμᾶθ' ὡς οὐκ ἔτι θνητὸν ἐόντα. b

8 Μὴ γὰρ δὴ θαυμάσῃς, εἰ καὶ ὄναγρος ἐπιδικάσεται ἀθανα-
σίας, ἱκανῶς τὰ θεῖα παρεσκευασμένος· καὶ ἀκούσας μὴ ἀνα-
σχέσθαι ἀλλ' ἀπειλῆσαι καὶ αὐτὸν τὸν Κλεομήδην πατάξας
εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν, καὶ οὐκ ἐπιτρέψειν αὐτῷ εἰς τὸν
[136] 9 οὐρανὸν ἀναβῆναι. Εἶναι γὰρ αὐτοῦ ἀξιώτερος αὐτῶν τῶν
θείων δώρων, ἅτε μήτε αὐτῷ μόνῳ ἕτοιμος ὢν μάχεσθαι, κἂν
εἰ σιδηροῖς χρῷτο τοῖς ἱμᾶσιν, ἀλλὰ καὶ τῷ Θασίῳ πύκτῃ
ἅμα ἀμφοτέροις, ὑπὲρ οὗ τοῦ ἀνδριάντος ἐχαλέπηναν οἱ c
10 θεοὶ, καὶ τὴν Θασίων γῆν ἄφορον εἰργάσαντο. Πιστεύομεν
δὲ καὶ περὶ τούτου οὐκ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ θεῷ τῷ αὐτῷ. Ἐξ
ὧν ἐγὼ καὶ πάνυ κατενόησα, ὅτι θεῖόν τι ἄρα ἦν ἐπιτήδευμα

a 8. ἦν ἄν τι] ἦν αἴτιον E. οἰκεῖον λόγιον] οἰκεῖος λόγος A.H. Tum ἐπ' ἀπ. A.B. 12. θυσίαις om. B.C.F.G. b. ἐόντα] ὄντα H. 2. γὰρ δὴ] δὴ om. C.F.G. 3. ἀθανασίας] ἀθανασία C. παρασκευασάμενος] παρεσκευασμένος A.C.D.F.G.H. παρεσκευασμένον S. 4. ἀνασχέσθαι] ἀνέχεσθαι E. ἴσ. ἀνέξεται Vigeri marg. qui mox ἴσ. ἀπειλήσει. 5. Κλεομήδην] Κλεομήδη B.C. Viger. Κλεομήδην D.F.G. 7. ἐπιτρέψειν] ἐπιτρέψει A.H. 8. ἀξιώτερος αὐτῶν] ἀξιώτερον A.H. 9. ὢν] ἂν B. 11. ἅμα] ἅμα καὶ D. c 4. θεῷ] τῷ θεῷ A.H. 5. θεῖόν τι] τι om. B. θ. ἦν τι ἄρα H.

Asinum tam immortalitate dignum esse, quam pugilem.

et deos quoque pugiles asinos, et onagros abs te deorum strenuissimos haberemus. Extaret etiam in demortui onagri verius, quam in pugilis tui laudem proprium hoc et singulare oraculum,

> Maximus hic onager superûm, non jam Cleomedes,
> Divinum a vobis ferat immortalis honorem.

8 Neque vero mirum tibi videatur, quod immortalitatem sibi onager suo
quasi jure vindicaret, tam belle rebus opibusque divinis instructus: quod-
que ubi vestro de consilio aliquid inaudisset, impatiens injuriæ, futurum
minaretur, uti Cleomedem ipsum in voraginem calcibus contusum deji-
9 ceret, nec illum unquam in cœlum conscendere pateretur: sibi enim
justius quam ipsi divina illa munera deberi contenderet, quippe qui non
cum eo solum, tametsi ferreis cæstibus uteretur, verum et cum altero
simul pugile Thasio pugnare posset: illo, inquam, Thasio, cujus ob
10 statuam commoti gravius superi, uti fidem non homo nescio quis, sed
idem ipse deus facit, Thasiorum olim agrum sterilitate damnarunt. Ex
quibus nunc demum intelligo, divinum plane aliquid esse pugilatum: id

OINO-MAOT

ἡ πυκτικὴ, τοὺς δὲ πολλοὺς καὶ οἰομένους εἶναι σοφοὺς ἐλε-
λήθει· ἵν' ἀφέμενοι τοῦ καλοὶ κἀγαθοὶ εἶναι, ἤσκουν τὰ τοῦ
Θασίου πύκτου· ᾧ ἀθανασίαν μὲν, ὥσπερ Κλεομήδει, οὐκ
11 ἔδωκαν, ἐφίλησαν δὲ μεγάλως οἱ θεοί. Οὕτω καὶ ὁ χάλκεος
αὐτοῦ ἀνδριὰς ἔδειξέ τι ὑπὲρ τὰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εἰκό-
νας, ἐπικατενεχθεὶς τῷ μαστιγοῦντι ἐχθρῷ, κατά τινα, ὡς d
12 ἔοικε, δαιμονίαν μέριμναν. Ἀλλ' οἱ ἄφρονες Θάσιοι, καὶ
θείων ἄπειροι πραγμάτων, ἠγανάκτησάν τε καὶ ἄγος ἐπεκά-
λεσαν τῷ ἀνδριάντι, καὶ δίκην εἰσεπράξαντο, καὶ καταδῦσαι
13 ἐτόλμησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Οὐ μὴν διέφυγόν γε οἱ Θά-
σιοι, ἀλλ' οἱ θεοὶ ἔδειξαν ἡλίκον κακὸν ὑπ' αὐτῶν ἐτολμήθη,
λιμὸν ἐπιπέμψαντες τὸν τῆς θείας δίκης διάκονον, ὃς ἐδίδαξε
μόλις αὐτοὺς τὰ τῶν θεῶν βουλεύματα, ὅ τε φιλανθρω-
πότατος θεῶν σὺ τῷ οἰκείῳ τρόπῳ τὴν βοήθειαν αὐτοῖς
ἔπεμψας, λέγων,

Εἰς πάτρην φυγάδας κατάγων Δήμητραν ἀμήσεις. p. 232

14 Ἀλλ' οἱ ἀβέλτεροι πάλιν τοὺς φεύγοντας ἀνθρώπους ᾤοντο

c 7. ἵν' ἀφέμενοι] ἵνα φαμένου A.H. 8. αὐτὰ] τὰ A.B.C.D.E F.G.H. 9. ἀθανασίαν] ἀθανασίας A.H. 10. ἔδωκαν] ἔδοσαν C.F.G. 12. εἰκόνας] οἰκόνας B. d 3. πραγμάτων] δογμάτων B.C.D.F.G. 4. τε καὶ] τε om. A.H. ἐπεκάλεσαν] ἀπεκάλεσαν B.F.G. 7. διέφυγον] κατέφυγον B.D. Tum τε οἱ F. 8. ἐδίδαξαν] ἔδειξαν A.H. 9. τὸν τῆς] τὴν τῆς B.C.D.F.G. 10. ἐδίδαξε] ἐξεδίδαξε B.F.G. 12. σὺ τῷ] σὺν τῷ A. ult. ἔπεμψας] ἐπιπέμψας A.H.

quod videre nunquam, vel eorum qui se sapientes vulgo prædicabant, plerique potuere. Secus, omissis illi profecto honesti rectique studiis, ad Thasii pugilis imitationem adhæsissent. Nam ut eum superi, quemadmodum Cleomedem, immortalitate non donarint, præcipuo tamen amore
Pausan. VI. 11. 11 prosequuti sunt. Usque adeo singulare quiddam, supra cæterorum hominum imagines, æneum ejus simulacrum ostendit, cum in caput inimici, a quo tum flagello pulsabatur, repente cecidit, non sine divino, uti visum
12 est, consilio. At enimvero vecordes Thasii, et in rebus divinis peregrini, casum iniquo ferre animo, piaculi simulacrum arcessere, pœnas repetere,
13 postremo in mare projicere. Frustra, nihil enim egerunt: imo, quam sese gravi scelere obstrinxissent, fame postmodum justitiæ divinæ administra eorum in regionem immissa superi docuere. Quanquam vix illi etiam tum divinam agnoscere voluntatem potuerunt. Itaque tu ille deorum humanissimus opem more tuo consulentibus tulisti, hoc versiculo,

Redde modo exulibus patriam, Ceres ampla metetur.

14 Hic nempe non minus stolidi, revocandos exules non alios esse quam

OINOMAOT

ὅτι δεῖ αὐτοὺς κατακαλεῖν· κακῶς εἰδότες. Τί γὰρ δὴ καὶ μέλει τοῖς ἀφιλανθρωποτάτοις θεοῖς ἀνθρώπων κατακαλουμένων, ὅσονπερ ἀνδριάντων; Ἀμέλει οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ὠφελήθη ἡ γῆ ὥστε παύσασθαι νοσοῦσα, εἰ μὴ τῶν σοφῶν καὶ ἐπισταμένων τις τὸν θεῖον νοῦν συνῆκε φυγάδα εἶναι τὸν καταπεποντωμένον ἀνδριάντα. Καὶ ἦν οὕτως. Ἅμα γὰρ ἀνεστάθη, καὶ εὐθὺς ἡ μὲν γῆ ἀνέθαλλεν, οἱ δὲ ἐκόμων Δήμη- b
15 τρι λοιπόν. Πῶς οὖν οὐ τεκμήρια ταῦτά εἰσιν ἐναργῆ τῆς θεοπρεποῦς ἀθλητικῆς, ὅτι ἐστὶ θεοτίμητος; Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ πεντάθλου ἀνδριάντι ὑβρισμένῳ ἐμήνισαν οἱ θεοί, καὶ Λοκροὶ ἐπείνησαν διὰ τοῦτο, ὥσπερ Θάσιοι, ἕως αὐτοὺς ἰάσατο λόγιον σὸν ἔχον οὕτως,

Ἐν τιμῇ τὸν ἄτιμον ἔχων, τότε γαῖαν ἀρώσεις.

16 Οὐδὲ γὰρ Λοκροὶ ᾔσθοντο θείας διανοίας πρότερον, ἤ σε αὐτοῖς τούτου πρόξενον γενέσθαι. Ἀλλ' Εὐθυκλέα τὸν πέν- c

p. 232. 5. δὴ] δεῖ B. ἀφιλανθρωποτάτοις] φιλανθρώποις B.C.D.E.F.G. Supra μέλλει D.H. 7. ὅσον] ὅσῳ B.C.D.F.G.H. 8. τούτῳ] τούτων A.H. ἀμέλει—παρά σου om. B. 10. τὶς τὸν] τις τῶν H. qui infra τῶν καταπεποντωμένων ἀνδριάντων H. 12. ἀνεστάθη] ἀνεσπάσθη H. ἀνέθαλλεν] ἀνέθαλεν A.C.F.G.H. b. ἐκώμων] ἐκόμων C.D.H. ἐκόμων ἐπὶ Toup. λοιπόν. Πῶς οὖν] πῶς οὖν λοιπόν H. 2. ταῦτά εἰσιν] εἰσὶ ταῦτ' F.G. 7. σὸν om. A. 8. ἄτιμον] ἀτίμητον A.H. γαῖαν ἀρόσεις] γὰρ ἀνάρρωσις A.H. ἀρώσεις Viger. ἀρόσεις D. 10. οὐ γὰρ] οὐδὲ γὰρ A.D.F.G.H. διανοιᾶς θείας] θείας διαν. A.C.D.F.G. 11. ἤ σε αὐτοῖς] ἧς ἑαυτοῖς A. ἤ σε—πρότερον om. H. τούτου πρόξενον] τοῦτο πρότερον A.

homines putabant. Insulse vero: quid enim diis immanissimis tantum curæ sint homines ab exilio revocandi, quantum imagines restituendæ? Ergo nihilo postea meliore solo uti, nihil usquam vi morbi remittente: donec solertior quispiam, acutius de superûm mente conjiciens, exulis nomine demersam illam statuam intelligi declarasset. Et vere. Nam simulatque suo reposita loco fuit, germinare terra continuo, Thasiique
15 deinceps agrorum ubertate gliscere ac luxuriare cœperunt. Quis hæc porro non pro certissimis argumentis habeat, quam jure ac merito divini honores divinæ athletarum vi et industriæ debeantur? Nam et propter alterius quinquertionis statuam alias violatam exarsere dii, nec minore Locri propterea quam Thasii fame laborarunt, donec tu quoque hoc responso calamitatem levares,

Redde decus læso; seges ampla sequetur aratrum.

16 Nec enim divinum iis consilium subolere ante potuit, quam ejus te velut interpretem ac sequestrem habuissent. Quippe Euthyclem illi quinquer-

Euthycles quinquertio.

ΟΙΝΟ-ΜΑΟΥ

ταθλον ἐνέβαλον εἰς εἱρκτὴν, αἰτιασάμενοι αὐτὸν ἐπὶ τῇ πατρίδι εἰληφέναι δῶρα· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντος καὶ οὗτοι εἰς τὰς εἰκόνας ἐξύβριζον, ἕως οἱ θεοὶ οὐκ ἀνασχόμενοι τῶν γιγνομένων ἐπαφῆκαν αὐτοῖς τὸν κράτιστον λιμόν· κἂν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διώλοντο ἄν, εἰ μὴ ἡ παρά σου ἦλθε βοήθεια, λέγουσα ὅτι δεῖ αὐτοὺς τιμᾶν ἄνδρας πεφατνευμένους, οὓς οἱ θεοὶ φιλοῦσιν οὐχ ἧττον, ἢ οὓς οἱ ἀλφιτοποιοὶ πιαίνουσι βοῦς, δι' ὧν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι ἐνίοτε θύοντες πεί- d
θουσιν· οὐχ ἧττον ἴσως ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον παχέων βοῶν οἱ παχεῖς ἄνθρωποι εὐφραίνουσιν ὑμᾶς οὕτως, ὥστε ἐνίοτε ὅλῃ πόλει καὶ ὅλῳ ἔθνει ὀργίζεσθαι, ἑνὸς ἢ δυοῖν ἀδικούντων
17 ταῦτα τὰ θρέμματα. Ὡς δὴ ὤφελες, ὦ μάντι, ἀλείπτης ἡμῖν ἀντὶ μάντεως γενέσθαι, ἢ καὶ μάντις ἅμα καὶ ἀλείπτης, ἵν' ᾖ ὥσπερ χρηστήριον Δελφικὸν, οὕτω καὶ γυμναστήριον. Καὶ γὰρ οὐδ' ἀλλότριον ἦν ἀγῶνος Πυθικοῦ Πυθικὸν εἶναι καὶ τὸ γυμναστήριον.

c. ἐνέβαλον] ἔβαλον A.H. ἐνέβαλλον D. Supra ἀλλ' Εὐθ. D.E.F.G. ἀλλ' om. vulg. 4. ἐξύβρ.] ἐνύβρ. D.F.G. 5. ἕως οἱ] ἐφ' οἷς H. γινομένων] γιγνομένων A. 6. κράτιστον] μέγιστον καὶ κράτιστον H. 7. λιμοῦ] τοῦ λ. C.D.F.G.H. Mox ἂν om. A. ἂν εἰ μὴ ἡ] ἂν et ἡ om. H. 8. ἦλθε] λέγοντες ἦλθε B. ἦλθε καὶ H. 9. πεφατνευμένους] πεφατνευμένους λέγει τοὺς ἀθλητὰς διὰ τὴν σωμασκίαν καὶ ἀναγκοφαγίαν A. in marg. πεφατευμένους D. 10. οἱ om. F. 11. ὑμᾶς οἱ] ὑμᾶς ὦ A.H. d. οὐχ ἧττον] ἴσ. add. δὲ Vigeri marg. 3. ὑμᾶς] ἡμᾶς D. 4. ὅλῃ] ὅλει C.F.G. 5. δυοῖν] δυεῖν A.C.F.H. 6. δὴ ὤφελες] δὲ ὤφειλες B.C.D.F.G. 7. γενέσθαι] γίνεσθαι B.C.D.F.G. ἢ καὶ—ἵν' ᾖ] ἢ et ᾖ om. A.H. 9. οὐδ'] οὐκ om. H.

tionem, quasi munera a patriæ hostibus accepisset, in vincula conjecerant; nec eo contenti in ipsius demortui licet imagines injuriosi quoque fuerant: donec superi facinoris indignitate commoti, gravissimam iis famem immitterent, qua sane confecti periissent, nisi opis aliquid ab responso tuo accepissent, quo altilium hominum observantiam iis præcipiebas, qui nempe diis non minus placerent, quam ab pultis confectoribus saginati boves. Et iis quidem cæsis, demulcere vos interdum homines placareque possunt: cæterum nihilominus vos, imo etiam magis hominum quam boum pinguedine delectari, vel ex eo constet, quod ubi duo tresve duntaxat hoc altilium genus læserint, tum integro nonnunquam aut oppido, aut populo
17 irasci vehementius et succensere soleatis. Debuisses ergo, bone vates, non jam vates, sed unctor esse, aut certe unctor simul atque vates, ut Delphicum aliquod uti oraculum, ita gymnasium haberemus. Nec enim a Pythico certamine alienum erat, uti gymnasium quoque Pythicum existeret.

Τούτοις ἐπισυνάψω καὶ ἃ φησιν ἀπελέγχων ὡς καὶ τοὺς τυράννους κολακεύειν εἰώθασιν οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος.

[137]
35 Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει, p. 233
Κύψελος Αἰακίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου. ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Οὐκοῦν καὶ οἱ τύραννοι, οὐ μόνον οἱ τῶν τυράννων ἐπίβουλοι,

Κύψελος, ὃς δὴ πολλὰ Κορίνθῳ πήματα τεύξει, b

καὶ Μελάνιππος, ὁ πολλὰ ἀγαθὰ τῇ Γελώων πόλει τεύξας.
2 Πῶς δ' εἰ Κύψελος ὄλβιος, ὦ κακόδαιμον, οὐ καὶ Φάλαρις ὄλβιος, ὁμότροπος ὢν Κυψέλῳ; Ὥστ' ἂν ἐκείνως ἄμεινον εἶναι ὑμῖν,

Εὐδαίμων Φάλαρις, καὶ Μελάνιππος ἔφυ,
θείας ἀγητῆρες ἐν ἀνθρώποις διχονοίας.

3 Ἤκουσα δέ σου καὶ διαλελυμένον χρησμὸν περὶ τοῦ Φαλάριδος, ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, ὅτι λαβὼν ἐπιβουλεύοντας ᾐκίσατο μὲν, καρτεροῦντας δὲ ἀγάμενος ἀφῆκε· Λοξίας καὶ c

d 12. ἐπελέγχων] ἀπελέγχων A.B.C.D.F.G. Mox ὥστε D. 13. οἱ περὶ] οἱ om. B.C.D.F.G.
p. 233. 5. κύψελος] κύψελλος B. κύψελος D. et sic infra. Αἰακίδης] Ἠετίδης S.V. Nescio an ex Herodot. V. 92. ubi vid. Valckenær.
b 2. γελώων om. B. 4. κακόδαιμον] κακοδαίμων D. ὄλβιος] ὅμοιος B.D.F.G. ὁμοιότροπος C.D. ὄλβιος ὅμοιος ὢν S.V. 5. ὥστ'] ὅστ' D. ἐκείνως] ἐκεῖνος H. 6. εἶναι] ἵνα A.H. 7. ἔφυ θείας ἀγητῆρες] αφυθειας αγητερες A. ἀφυτείας ἀγητέρες H.

Verum ea superioribus opportune subjunxero, quibus idem tyrannis etiam ipsis eos, de quibus adhuc loquimur deos, adulationibus palpari solitos coarguit. Sic igitur de Cypselo.

35 Felix qui properat nostras subiturus in sedes,
Cypselus Æacides, cui serviet alta Corinthus.

Ergo tyranni quoque ipsi, non modo tyrannorum insidiatores, felices vobis ac beati,

Cypselus, exitium quondam pestisque Corinthi, Cypselus Corinthiacus Tyrannus.

Simulque Melanippus ille, qui Gelorum urbem opibus ac felicitate cumulavit. 2 At quis tandem, scelerate dæmon, si felix Cypselus est, felicem quoque Phalaridem moribus plane geminum fuisse neget? Quare verius utique caneretis,

Et Phalaris felix, et Melanippus erant,
Quos divina duces olim discordia sensit.

3 Et sane, memini me aliquando molle ac solutum abs te de Phalaride responsum audire, quo hominem celebras, quod insidiatores quosdam suos, ubi aliquandiu cædi jussisset, eos tandem ob tolerantiæ singularis

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

Ζεὺς πατὴρ ἀναβολὴν ἐψηφίσαντο θανάτου Φαλάριδι, ἀνθ' ὧν ἡμέρως Χαρίτωνι καὶ Μελανίππῳ προσηνέχθη. Ἀλλ' εὖγε καὶ μόλις ἡμῖν τὰ περὶ τοῦ θανάτου ἔδειξας καὶ τῆς ζωῆς, ὅτι κάλλιστόν τι ἐστὶν ἡ ζωή. Ἐπὶ τούτοις ἅπασι καὶ τόδε προσκείσθω·

36 Ἀλλά κε Μηθύμνης ναίταις πολὺ λῷον ἔσται, d
φαλληνὸν τιμῶσι Διονύσοιο κάρηνον.

Θύουσι γὰρ αἱ πόλεις καὶ τελετὰς ἄγουσιν οὐ μόνον φαλληνοῖς Διονύσοιο καρήνοις, ἀλλὰ καὶ λιθίνοις, καὶ χαλκέοις, καὶ χρυσέοις. Οὐ μόνον φαλληνοῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς Διο-
2 νυσίοις, καὶ ἄλλοις παμπόλλοις Ἡσιοδείοις θεοῖς. Τρὶς γὰρ ὡς ἀληθῶς μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ, οὐκ ἀθάνατοι, ἀλλὰ λίθινοι καὶ ξύλινοι δεσπόται ἀνθρώπων· οἳ εἰ ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφεώρων, οὐκ ἂν τοσοῦτος ἤρθη λῆρος,

c 2. ἐψηφίσαντο] ἐψηφίσατο B.C.D.F.G. 4. εὖ γε] εὖ τε Vigeri marg. 5. ἡμῖν] ὑμῖν D. 6. κάλλιστον] κάλλιον C. τί ἐστιν] τι om. B.C.D.F.G. 7. τόδε] τοῦτο C.F.G. καὶ τόδε om. D. Tum προκείσθω A.H. d 2. ἀλλὰ—ἀσφαλὲς αἰεὶ om. B. κε pro καὶ editum ut in Theodoret. p. 141, 34. μυθήμνης D.G. Nauci non est emendatio quam tanquam Lobeckii Aglaoph. p. 1087. laudat Schubartus ad Pausan. X. 19, 2. 4. φαλληνὸν τιμῶσι] φαλληνοτιμῶσι A. qui mox om. θύουσι—λιθίνοις. Hæc item om. H. φάλληνον D. qui post κάρηνον addit δια τί; Hoc etiam F.G. 5. οὐ μόνον φαλληνοῖς] καὶ οὐ μόνον φαλληνοὺς H. 8. διονυσίος] διονυσσείοις C.D.F.G. διονύσοις H. 9. ἡσιοδείοις] ἡσιοδίοις A.H. Mox πολυβ. C. 10. τρὶς] τρεῖς F.G. ἀληθῶς] Hic ex locis duobus, altero Hesiodi, altero Homeri, unum facit, S. 12. δεσπόται ἀνθρώπων] ἀνθ. δεσπ. C. Mox εἰ ἀνθ. ὕβριν τε om. A. οἳ εἰ ἀνθρώπων om. H. καὶ ἄριν τε C.F.G. καὶ ὕβριν D. et mox om. καί. 14. λῆρος] ὁ λῆρος A.H.

exemplum admiratus dimisisset. Loxias videlicet, ac Jupiter pater moras Phalaridi mortis decreverunt, quod lenius Charitonem et Melanippum habuerit. At tu vitæ mortisque rationes, vix licet, præclare tamen expressisti, dum hoc facto vitam eximium quiddam esse comprobasti. Quibus omnibus hoc postremum adjungamus.

36 Res tibi Methymnæ felicius incola cedet,
Si Bacchi caput ex tereti venerabere ligno.

Passim quippe civitates, non lignea modo, sed etiam lapidea, ærea, aurea Bacchi capita, sacrificiis ac statis religionibus venerantur: imo non Bacchi tantum capita, sed alios etiam plerosque deos, qui Hesiodi fabulis cele-
2 brantur. Enimvero triginta plane, non jam immortalium, sed lapideorum, et ligneorum humani generis dominorum millia nutrix animantium terra complectitur; qui profecto, si cognoscendo hominum sceleri, jurique

ὥστε καὶ ἤδη καὶ μέχρις ὑμῶν κεχωρηκέναι τὸ κακὸν, ἐπιδια- p. 234
βὰν καὶ εἰς τὸν Ὄλυμπον, ὅθι, φασὶ, θεῶν ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί. ΟΙΝΟΜΑΟΥ
3 Καίτοι εἰ ἀσφαλὲς ἦν, οὐκ ἂν ἦν ἐπιβατὸν λήρῳ, οὐδ' ἂν εἷς
τις τῶν Ὀλυμπίων εἰς τοῦτο ἦλθε παρανοίας, ὥστ' ἐλάϊνον
κορμὸν θεῶσαι· ὃν οἱ Μηθυμναῖοι σαγήνης ἐμπλακέντα τοῖς
λίνοις ἀνείλκυσαν, καὶ δὶς, εἰ βούλει, καὶ τρὶς, καὶ πλεονάκις
ἐν τῷ αὐτῷ σαγηνεύοντες ἄνθρωποι, καὶ ἐξ ἐκείνου εἰς τὸ b
Λιβυκὸν ἐξοκείλαντες, οὐδ' εἰς τὴν γῆν ἔξω ἐκβαλόντες αὐ-
τόν· ἐπεὶ οὐκ ἄν, μὰ τὸν Διόνυσον, ἔτι αὐτοῖς ἐνεπλάκη τοῖς
4 λίνοις. Ἀλλ' ἐξ ἄκρου κεφαλοειδὴς ὁ κορμὸς (Ἄπολλον,
ξένου κατασκευάσματος·) τί ποτ' οὖν ἔπραττεν ἐν τῷ πελά-
γει; ἀπορήσαι ἄν τις. Τί γὰρ ἄλλο, ἢ ἐκάθητο, νὴ Δία,
ἀναμένων ἕως ἄνθρωποι μαινόμενοι, οὐ γὰρ φήσω ὅτι καὶ
θεοὶ, ἐγκυρήσαντες αὐτῷ, οὐ διοπετὲς, ἀλλὰ ποσειδωνοπετὲς
ἡγήσωνται, κἄπειτα εἰς ἄστυ ἀπαγάγωσιν, ὥσπερ τινὰ ἀγα- c

d 14. ὥστε καὶ] ὥστ' C. ὥστ' ἤδη καὶ F.G.
p. 234. ὑμῶν] ἡμῶν C.F.G. κακὸν] κακῶς C.D.E.F.G. 2. ἕδος] ἔθος C. Tum θεῶν om. H. Mox ἐστιν A.H. pro ἀεί. 3. οὐκ ἦν] οὐκ ἂν ἦν A.B.C.D.E.F.G.H. 4. εἷς τις] εἷς om. A. Tum τῶν Ὀλ. B.D.F.G. εἰς τοῦτο τῶν Ὀλ. A.H. 5. ὥστ' ἐλάϊνον κορμὸν θεῶσαι] ὡς ἔλενον καρπὸν σῶσαι A.H. ὥστε λάϊνον B. ὥστε λάϊον D. ὥστε λαίνον G. b. λιβυκὸν] λυβικὸν A. τὸν λ. H. Tum ἐξωκ. B C. 2. ἐκβαλόντες] ἐκβάλλοντες A.C.D.F.G.H. 3. ἐνεπλάκη] ἐνεπλάκει H. 5. ἀπολλοξένου] ἄπολλον ξένου C. κατασκευάσματος] κατασκευάσαντος H. 6. ἀπορήσαιεν] ἀπορῆσαι A.B.D.H. ἀπορύσαι ἄν τις F.G. 8. τὸν Δία] τὸν om. B.C.D.F.G. c. ἡγήσωνται] ἡγήσονται B.C.D. κἄπειτα] κἄπειτα πλεῖς C.F.G. ἀπαγ.] ἀνάγ. A.H.

præessent, nunquam eo nugarum vanitas excrevisset, uti ad vos usque
malum perveniret, Olympo quoque superato, ubi divûm, aiunt, *Sedes*
3 *secura per ævum.* Quæ securitas si vere jactaretur, nugas omnes exclu-
deret, nec Olympiorum quisquam eo vesaniæ devenisset, ut oleagineo
caudici divinitatem insereret. Illum etenim sagenæ plagulis irretitum
Methymnenses extraxerant, idque semel iterumque, si placet, imo etiam
tertio, vel sæpius demissis eundem in locum retibus fecerant: inde vero
Libycum in mare delati, nequaquam eum in terram excusserant. Id enim
4 si fecissent, non jam, per Bacchum, easdem ad plagulas adhæsisset. At
enim caudex in capitis speciem a summo stipite conformatus (rem, o
Apollo, admodum prodigiosam!) quid rerum in mari? quærat fortasse
quispiam. Quid vero aliud, nisi ut ibidem jaceret? donec enimvero
furiosi homines, (piget enim deos dicere,) in eum incidentes, non a Jove
demissum quidem, sed a Neptuno emissum crederent; eundemque post-
modum in urbem, quoddam veluti fortunæ lætioris omen, inveherent,

ΟΙΝΟΜΑΟΥ

θὴν τύχην, κακὴν οὖσαν ὡς ἀληθῶς, οὐ τύχην, ἀλλὰ τυφεδόνα; Ἢ οὐκ ἤρκει ἄρα αὐτοῖς οἴκοθεν διολλύουσα, ἀλλ' αὐτὴν ἐπέρρωσέν τε καὶ προσεπέτεινε θεοπληξίας, ὡς ἄν τις εἴποι, ἐκ Δελφῶν μετάπεμπτος ἐπιθήκη.

5 Τοσαῦτα καὶ ὁ Οἰνόμαος. Ἀλλὰ γὰρ μετὰ τὰ εἰρημένα μεταβὰς αὖθις ἐπὶ τὴν Ἐκ λογίων φιλοσοφίαν τοῦ τὴν συσκευὴν καθ' ἡμῶν πεποιημένου, ἀνάγνωθι ἐκ τῶν περὶ εἱμαρμένης τοῦ Πυθίου χρησμῶν, εἰ μὴ καί σοι θείας ἀλλότριος ὢν δυνάμεως ἔτι μᾶλλον ὁ περὶ τῶν θρυλουμένων χρηστηρίων ὑποπεσεῖται λόγος.

3. τυφεδόνα] τυφεδῶνα B.C.D. τυφελόνα A.H. 4. ἄρα αὐτοῖς] αὐτοῖς ἄρα B.C.D.F.G. διολλύουσα] διολλύουσαν H. 5. ἐπέρρωσέν τε] ἐπέρρωσεν A.B.C.D.G.H. Vigeri marg. Supra διολλύουσαι D. προσεπέτεινε] προσέτεινεν A.H.S.V. προεπ. C.D.F.G. 7. τοιαῦτα] τοσαῦτα A.H. ὁ om. D.H. 9. αὖθις om. B.C.D.F.G. 10. τοῦ τὴν καθ' ἡμῶν διαβολὴν π.] τοῦ τὴν συσκευὴν καθ' ἡμῶν π. A.H.S.V. τὰ C. pro τήν. Tum καθ' ἡμᾶς B.C.D.F.G. 11. ἐκ τῶν] τὸν B.C.D. F.G. τὸν ἐκ τ. S. 12. χρησμῶν] χρησμὸν B.C.D.S. καί σοι] καί σύ A.D.H. 13. ἔτι μᾶλλον om. B.C.F.G. qui δηλουμένων pro θρυλ. δηλουμένων D. 14. χρηστηρίων om. H.

funestam re ipsa, non fortunam, sed facem urbis futuram. Nec enim satis videlicet ad exitium iis erat intestina pestis, nisi novis eam incrementis ac viribus incussæ divinitus plagæ accessio Delphis, ut ita loquar, arcessita cumularet.

5 Hactenus Œnomaus. Nunc vero ad eam rursus Oraculorum Philosophiam animo et cogitatione conversis, quam maledicus ille rerum nostrarum censor conscripsit, lege sis ex iis responsis aliqua, quæ de fato Pythium edidisse commemorat. Ac vide, num ejusmodi quoque tibi accidat tota hæc de jactatis pridem oraculis disputatio, ut eam magis etiam quam superiores ab omni divina virtute vacuam haberi putes oportere.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.